

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

పిల్లైల్లోకాచార్యరరుళిచ్చెయ్త ముముక్షుప్పడిక్కు,

పెరియజీయరరుళిచ్చెయ్త

వ్యాఖ్యానావతారికై.

శ్రియగ్గపతియాయ శ్రీవైకుణ్ఠనికేతననాయ్

శుద్ధసత్వమ్ దొడ్డయాచార్యరరుళిచ్చెయ్త,

అరుమ్మదవిళక్కుమ్.

(౧) “హరిస్తామితుంలాకాకా” (౨) “భూత్వాభూమోవరవరముని స్ఫీగినాం సార్వభౌమః” ఇత్యాదిప్పడియే ఈశ్వరనియోగత్రాతే సకలజగదుజ్జీవనార్థమాక త్తిరువవతరిత్తరుళిన త్తిరువనద్వాక్యానుదేయ ఆవతారివిశేషమాన అగ్రుకియమణవాళమామునికళ్ తమ్మదేయ పరమకృపైయాలే పిల్లైల్లోకాచార్యర్, సంసారిచేతనరుక్కు త్తత్త్వజ్ఞానమ్ పిఱన్దు అవర్ కళుక్కు ఉజ్జీవిక్కెక్కుడలాక వరుళిచ్చెయ్త ముముక్షుప్పడియెన్నిఱప్రబంధరుక్కు వ్యాఖ్యానమిడువతాక త్తిరువుళ్ళమ్మబ్బీ, మున్దఱ ఇప్రబంధమవతరిత్తరుళిన మైక్కు ఉపోద్ఘాతసంబంధియొక సర్వేశ్వరక రహస్యత్రయత్తై వెలియట్టరళిన ప్రకారత్తై యరుళిచ్చెయ్కెటార్ (శ్రియగ్గపతియాయిత్యాది మార్తెయాలే).

“శ్రియగ్గపతియాయ్” ఇత్యాది విశేషణజ్ఞోనాలుమ్ - సర్వేశ్వరత్వత్తుక్కుమ్ ఇవక్ పణ్ణుమ్ జగద్రక్షణత్తుక్కు ముడలాయరున్ద తేయాకిలుమ్, శ్రియగ్గపతిత్వమ్ విశేషసమర్పకమాకైయాలమ్, ఇవనుక్కు ప్రధాననిరూపకమాకైయాలమ్, మున్దఱ (శ్రియగ్గపతియాయ్) ఎన్దరుళిచ్చెయ్కెటార్. ఇత్తైల్ - అవాప్తసమస్తకామత్వముమ్, పురుషనూక్త నారాయణానుపాత ప్రతిపాద్యత్వముమ్ శొల్లఁగిఱు. శ్రియగ్గపతియాన కనుక్కిఁటే అవాప్తసమస్తకామత్వ ముళ్ళుతు.

ఇని, నిరూపితస్వరూపవిశేషణజ్ఞోయ్ ఈశ్వరత్వ వ్యాప్యజ్ఞోన హేయ ప్రత్యసీకత్వ కల్యాణైకతానత్వజ్ఞై అరుళిచ్చెయ్కెటార్, (శ్రీవైకుణ్ఠనికేతననాయ్) ఎన్దు. హేయప్రత్యసీకత్వమిప్పుకవిడత్తై కల్యాణైకతానత్వమ్ పురుమిఁటే. ఇత్తైల్ -

(౧) (౨) ఎలుమ్మిలపాముక్తకమ్.

నిత్యముక్తానుభావ్యనాయ నిరతిశయానందయుక్తనా యిరుక్కిఁటి సర్వేశ్వరక,

(౧) “తమసగిపరమోధాతా శఙ్ఖచక్రగదాధరః” (౨) “యస్సర్వజ్ఞస్సర్వవిత్” (౩) “సత్యకామ స్సత్యసంకల్పః” ఇత్యాది శ్రుతిప్రతిపాద్యత్వమ్ శోలుఁగిటు.

సమస్తకల్యాణగుణాత్మకనాక్తయాలే నూరిభోగ్యనాక్తయుమ్ సర్వేశ్వరత్వ చిహ్నమాక్తయాలే అత్తై యరుళిచ్చెయ్కిఁకార్, (నిత్యముక్తానుభావ్యనాయ) ఎఱ్ఱ. ఇత్తాల్ - నిరతిశయభోగ్యత్వముమ్, (౪) “సదాపశ్యన్తి నూరయః” (౫) “యదైవ శస్తి నూరయః” ఎన్నిఱపడియే విష్ణునూక్తాది ప్రతిపాద్యత్వముమ్ తోడ్రుఁగిటు.

నిరతిశయానందయుక్తనాక్తయుమ్ పరత్వత్తుమ్ వేణ్ణుకైయాలే అత్తై యరుళిచ్చెయ్కిఁకార్, (నిరతిశయానందయుక్తనాయ) ఎఱ్ఱ. ఇత్తాల్ - నిస్సమాభ్యధికత్వముమ్, ఆనందవల్లీప్రతిపాద్యత్వముమ్ తోడ్రుఁగిటు. (సర్వేశ్వరన్) ఎన్దైయాలే, సర్వశేషిత్వముమ్, సర్వాన్తర్యామితయా సర్వనియన్తృత్వముమ్, అన్తర్యామి బ్రాహ్మణాద్యపని పత్ప్రతిపాద్యత్వముమ్ శోలుఁగిటు.

“శ్రియఃపతియాయ్” ఇత్యాది విశేషణభోగాలుమ్, విశేష్యముమ్, రక్షణోపయోగికళాఁగిటుపడి యెఱ్ఱనీయెన్నిల్; (శ్రియఃపతియాయ్) ఎన్దైయాలే రక్షణోపయోగికళాన కృపాక్షమాదిగుణజ్ఞుమ్, (శ్రీవైకుంఠ నికేతననాయ) ఎన్దైయాలే- హేయప్రత్యసీ కత్వ నిబంధనమాయ్ ఇవర్కళో రక్షణత్తుమ్ అపశ్యాపేక్షితమానసర్వశక్తిత్వముమ్, (నిత్యముక్తానుభావ్యనాయ) ఎన్దైయాలే-ఇవర్కళైయుమ్ నిత్యనూరికళోడె ఒరు కోవై యాయ్ తైన్దైయనుభవిక్కుమ్మడిపణ్ణు మెన్నుమతువుమ్, (నిరతిశయానందయుక్తనాయ) ఎన్దైయాలే - అవ్వనుభవజనిత ప్రీతికారితకైజ్జుర్యరసరామ్మడి పణ్ణు మెన్నుమతువుమ్, (సర్వేశ్వరన్) ఎన్దైయాలే-ఇప్పడిరక్షిత్కైక్కుడి శేషశేషిభావ సమ్మన్త మెన్నుమతువుమ్ తోడ్రుకైయాలే ఇన్దై రక్షణోపయోగికళో.

(శ్రియఃపతియాయ్) ఎన్దైయాలే-తనక్కుప్పిరాట్టి నిరూపకైయాలే యిరుక్కుమా పోలే, ఇవర్కళుక్కుమ్ శేషత్వమే నిరూపకమామ్మడిపణ్ణు మెన్నుమతువుమ్, (శ్రీవైకుంఠ నికేతననాయ) ఎన్దైయాలే-తాకా హేయప్రత్యసీకనాయ్ కల్యాణైకతాననా యిరుక్కుమాపోలే ఇవర్కళైయుమ్ నివృత్తసంసారరాయ్ ఆవిర్భూతాపహతపాప్తత్వాదిగుణా

(౧) రా-య-౧౧౪-౧౫. (౨) ముణ్ణుక-౧-౧. (౩) ఛాన్దో-౫-౧. (౪) వి-నూ- (౫)

ప్రక గామ్యుడి పణ్ణమెన్నుమతువుమ్, (నిత్యముక్తానుభావ్యనాయ్) ఎన్నెయారే-తాక నిత్యముక్తానుభావ్యనాయరుక్కుమాపోలే ఇవర్ కలైయుమ్ నిత్యముక్తానుభావ్యరాక్కుమెన్నుమతువుమ్, తనక్కు ఆనుభావ్యరాక్కుమెన్నుమతువుమ్, (నిరతిశయానందయుక్తనాయ్) ఎన్నెయారే-తాక నూరిభోగ్యనాయ్ నిరతిశయానందయుక్తనానాటోప్పలే ఇవర్ కలైయుమ్ తక్ ముఖమలర్ త్రిక్కుఱుప్పాక వినియోగమ్ కొణ్ణునిరతిశయానందయుక్తరామ్మడి పణ్ణమెన్నుమతువుమ్, (సర్వేశ్వరన్) ఎన్నెయారే-తాక సర్వేశ్వరీరియాయ్ సర్వాస్త్రామియాయ్ సర్వాధారభూతనాయరుక్కుమాపోలే ఇవర్ కలైయుమ్ తనక్కు శరీరమాయ్ నియామ్యమాయ్ ధార్యమాయరుక్కుమ్మడి పణ్ణమెన్నుమతువుమ్ తో బ్రికిటతు.

(శ్రియగ్రపతియాయ్) ఇత్యాది విశేషణజ్ఞానే - పురుషకారముమ్, ఇవర్ కళో తన్నై ఆనుభవిక్కైక్కుఱుప్పాన దేశవిశేషముమ్, ఆనుభవసహకారికలైయుమ్, ఇవర్ కళోమున్నాక తన్నై ఆనుభవిత్తత్తాల్వరుమ్ ఇవర్ కళుడైయనిరతిశయానందతైయుమ్ శోలుకిటతు.

(శ్రియగ్రపతియాయ్) ఎన్ఱ-అకారార్థతైయుమ్, (శ్రీవైకుంఠనికేతననాయ్) ఎన్ఱ-ఉకారార్థతైయుమ్, (నిత్యముక్తానుభావ్యనాయ్) ఎన్ఱ - మకారార్థతైయుమ్, (నిరతిశయానందయుక్తనాయ్) ఎన్ఱ-లుప్తచతురియనర్థతైయుమ్, (సర్వేశ్వరన్) ఎన్ఱ-శేషత్వప్రతిసమ్మియాన శేషిత్వతైయుమ్ శోలుకైయారే - రహస్యత్రయ వివరణాదియదే రహస్యత్రయత్తుక్కుమ్ ప్రధాన వివరణియాన ప్రణవార్థతై యరుళిచ్చెయతా రాయ్ బ్రి.

శ్రియగ్రపతియైకైయవతు - సర్వమజ్జభావహైయాయ్ సర్వోత్కర్షావ హైయాన పెరియపిరాట్టియార్ క్కు వల్లభనాయరుక్కై, శ్రీవైకుంఠనికేతన నాకైయవతు-శ్రియగ్రపతిత్తత్తాల్వంద మేన్ఱైక్కుత్తమతియాన దేశవిశేష తైయుమ్ నగరవిశేష తైయుమ్ ఇరుప్పిడమాక పుడైయనాయరుక్కై, నిత్యముక్తానుభావ్యనాకైయవతు- నిత్యంముక్తాః - నిత్యముక్తాః; నిత్యముక్తైరనుభావ్యః - నిత్యముక్తానుభావ్యః ఎన్ఱ విగ్రహమాయ్, కాలత్రయత్తిలుమ్ ప్రకృతిసమ్బంధమబ్రి నిత్యసూరికళారే ఆనుభవిక్కుత్తక్కువనాయరుక్కై, నిత్యరాలుమ్ ముక్తరాలుమ్ ఆనుభవిక్కైక్కుయోగ్యనాయ్ ఎన్ఱాల్ ఆకాతోవెన్నిల్; (౧) “యదైవశక్తినిసూరయః” (౨) “సదాపశ్యన్తినిసూరయః” ఎన్ఱ

అన్ద నిత్యసూరికళోపాతి తన్నై యనుభవిత్తు నిత్యకై జ్ఞర్యరసరాన్
వాఱ్ఱై క్కు ప్రాప్తియున్ఱాయరుక్కచ్చెయ్ తేయుమ్, అన్దైయిన్ద

నూరిభోగ్యత్వమాత్ర త్తేయే పరత్వలక్షణమాకచ్చొల్లుకైయాలుమ్, మేల్ ఇవర్ తామే,
“అన్దనిత్యసూరికళోపాతి” ఎన్నిటవిడత్తిల్ ముక్తపదస్థాన త్తిల్ నూరిపద తై ప్రయోగిక్కై
యాలుమ్ ఆకాతు. (అన్ద నిత్యసూరికళోపాతి) ఎన్దతు - నిత్యముక్తశబ్ద వాచ్యరాయ్
కాలత్రయత్తిలుమ్ ప్రకృతిసమ్బన్ధమల్ నిత్యసూరికళోపాతి ఎన్దపడి. అతావతు- నెడు
నాళో సంసారియాయ్ పొన్దచేతనక ఆకన్తికకృపైయాలే సదాచార్యప్రసాదమడియాక
తత్వజ్ఞానమ్ పిఱన్ద, సంసారమ్ త్యాజ్యమెన్దమ్, (౧)* అన్దమిల్ పేరిన్దమానదేశవిశేష
త్తిలేపాయ్ అమరగోడు ఒరుగోవైయాక * అయర్వముమరర్క శతీపతియానవక
ళిరువడికళిల్ అవకముకమలర్ త్తిక్కై ఉలుసాపకప్పణ్ణమ్ అశేష శేషవృత్తియేపురుషా
ర్థమెన్దమ్, తన్నివృత్తిప్రాప్తికళుక్కు ఎమ్మెరుమా నేసాధనమెన్దమ్ ప్రతిపత్తిపిఱన్ద సం
సారత్తిల్ అడిక్కిలిత్తు భగవత్సన్ద్యస్తభరనాయ్ సంసారనివృత్తి పూర్వకమాక ఎమ్మె
రుమానై ప్రాప్తిత్తు అనుభవిక్కుమ్మైతు, మున్నే నెడునాళేసుభవత్త సాంసారికక్షేత్ర
ళాతల్, జ్ఞానమ్ పిఱన్దపిన్దు భగవదనుభవాభాత్రాలేవరుమ్ క్షేత్రళాతల్ నెన్దైల్
తట్టాతవడే అనుభవిక్కై. నిరతిశయానన్దయుక్తనాకైయావతు - నిరస్తః-అతీకృతః,
అతిశయః-ఇతరాతిశయః, నిరస్తః ఇతరాతిశయాయేనసః నిరతిశయః, నిరతిశయశ్చ సా
ఆనన్దశ్చ నిరతిశయానన్దః, తేనయుక్తః నిరతిశయానన్దయుక్తః ఎన్ద సమాసమాయ్,
ఆనన్దవల్లియిల్ శొల్లుకిఱపడియే నిరతిశయానన్దగుణయుక్తనా యిరుక్కై. సర్వేశ్వర
నాకైయావతు - త్రివిధాత్మవర్గత్తుక్కుమ్ ఈశ్వరనాయిరుక్కై.

అన్దనిత్యసూరికళోపాతియనుభవిక్కైయావతు-అవర్కళి (౨)* సదాపశ్యన్తిషు
డియే అనుభవిక్కిఱాప్పాలే భగవత్కటాక్షత్రాలే సంసారాన్తక్రరాయ్ అపరిచ్ఛిన్న
జ్ఞానాదిగుణకరాయ్ అనుభవిక్కై. (తన్నై) - సర్వశేషియానతన్నై. కైజ్ఞర్యమా
వతు - భగవన్సుఖవికాసహేతువాన వృత్తివిశేషమ్. (నిత్యకై జ్ఞర్యరసరాయ్) ఎన్దతు-
అనుభవజనితప్రీతికారిత నిత్యకై జ్ఞర్యత్తిల్ ప్రీతియుడైయవర్కళాయెన్దపడి.

వాఱ్ఱైయావతు - స్వామిసన్నిధియిల్ సుఖమాకవర్తిక్కైః ప్రాప్తియావతు-
శేషశేషిభావసమ్బన్ధమ్. అన్దై (ఇన్ద్రు) ఎన్దతు - అన్దశేషశేషిభావ సమ్బన్ధజ్ఞాన తై

(౧) “అసన్నేవ” ఎన్నికపడియే అసత్కల్పరాయక్కిడక్కిట సంసారిచేత నరుడై య ఇట్లవై అనుసంధిత్తు అత్యంతవ్యాకులచిత్తనాయ్, ఇవర్కళో కరణకళేబరజ్జలైయియన్తు ఇటకొడివ్దపషీపోలేకిడక్కిటదైయిలేకరణాది కళైక్కొడుత్తు, అవదైక్కొణ్ణు వ్యభిచరియాతే తన్నెయ్యాశ్రయిత్తు ఉజ్జీవిక్కెక్కుడలాక, అపారుషేయమాయ్ నిత్యనిర్దోషమాయ్ స్యతః ప్రమాణమాన వేదతైయుమ్ తదుపబృంహణజ్జళాన స్మృతీహాస పురాణాదికళైయుమ్ ప్రవర్తిప్పిత్తవిడత్తిలుమ్, అన్దశాస్త్రాభ్యాసత్తుక్కు అనేకయోగ్యతైవేణుకైయాలే అన్వభియాలే జ్ఞానమ్పిఱన్దు చేతనరుజ్జీ విక్కెయరితాయరుక్కిటపడియై తిరువుళ్ళమ్మభీద్రీ, సకలశాస్త్ర

యిన్ద్రస్మత్తల్ ; నిత్యకై జగర్యరసరాయ్ వాఱ్ఱుకైయైయిన్ద్రస్మత్తల్. (అసన్నేవ ఎన్నికపడియే) ఎన్ద్రతు - “అసన్నేవ” ఎన్నిక శ్రుత్యర్థతైకపడియే ఎన్ద్రపడి. అసత్కల్పరాయక్కిడక్కిటవెన్ద్రతు- అచిత్తుల్యరాయక్కిడక్కిటవెన్ద్రపడి. ఆతావతు- జ్ఞానమిరుక్కుచ్చెయ్తేయుమ్ యధాజ్ఞానమిన్ద్రక్కేయిరుక్కె;- స్వస్వేతరవిషయజ్జలిల్ ఈశ్వరశేషత్వప్రతిపత్తియిన్ద్రక్కేస్వశేషత్వప్రతిపత్తిపడక్కె. ఇట్లవై ఎన్ద్రతు- ఆధ్యాత్మికాదితాపత్రయాభిధాతరాయ్, అవర్కళోపడుమ్ దుఃఖ పరమ్మరెన్దు యెన్ద్రపడి. అత్యంత వ్యాకుల చిత్తనాయెన్ద్రతు - అన్ద్రైయి లనుభవ మొన్ద్రమ్ తోద్రౌతపడి వ్యాకులచిత్తనాయెన్ద్రపడి. ఇటకొడిన్ద పషీపోలే కిడక్కిటదైయిలే యెన్ద్రతు - కరణ కళేబరజ్జలిన్ద్రమెయాలే ప్రవృత్తి నివృత్తికళుమ్ అతుక్కుడియాన జ్ఞానముమిల్లాత దైయిలేయెన్ద్రపడి. కరణాదికళైక్కొడుత్తెన్ద్రవిడత్తిల్ - ఆదిశబ్దతాలే కళే బరతైచ్చొల్లుకీఱు. అవదైక్కొణ్ణు వ్యభిచరియాతెయెన్ద్రతు - ఈశ్వరన్ తన్నె య్యాశ్రయిత్తు ఉజ్జీవిక్కెక్కుడలాకక్కొడుత్త కరణాదికళైక్కొణ్ణుశబ్దాదివిషయ ప్ర వణరాయ్ నశిత్తుప్పోకామలెన్ద్రపడి. తత్ ఎన్ద్రతు- అన్దవేదజ్జళుడైయ వెన్ద్రపడి. పురాణాదికళైవ్దవిడత్తిత్ ఆదిశబ్దతాలే, శ్రీపాఞ్చరాత్రాగమతైచ్చొల్లుకీఱు. అన్దశాస్త్రాభ్యాసత్తుక్కు- సోపబృంహణజ్జళాన అన్దవేదజ్జళాకీఱ శాస్త్రాభ్యాసత్తుక్కు- సన్ద్రపడి. అనేకయోగ్యతైవేణుకైయాలే యెన్ద్రతు- జన్మాద్భిషత్తిల్ భారతవన్దత్తిల్ భారతఖ్దత్తిల్ మనుష్యజన్ద్రత్తిల్ త్రైవర్ణికత్వాదియోగ్యతైకళుమ్, సర్వశాఖాప్రత్యయన్యాయ మమ్, సర్వవేదాన్ద్రప్రత్యయన్యాయముమ్ వేణుకైయాలేయెన్ద్రపడి. అరితాయరుక్కిట పడియైయెన్ద్రతు - దుర్గభిమాయరుక్కిటపడియైయెన్ద్రపడి. సకలశాస్త్ర తాత్పర్యజ్జలై

తాత్పర్యజ్ఞై యమ్ సుగ్రహమాక ఇవర్కళటియలామ్బడి పణ్ణవేణు మెన్దు, స్వరూపోపాయపురుషార్థయాధాత్మ్య ప్రతిపాదకమాన రహస్య త్రయ తైయుమ్, స్వయమేవ ఆచార్యనాయనిన్దు ప్రకాశిప్పిత్తరుళినాన్.

యు మెన్దుకు - సకలకాస్త్రితాత్పర్యాదృష్టాన అర్థపఞ్చక తైయు మెన్దు సడి. స్వరూపోపాయపురుషార్థయాధాత్మ్య ప్రతిపాదకమాన ఎన్నిటివిడ త్రిత్ - స్వరూపమావతు-భగవచ్చేష త్వమ్, అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - అనన్యార్హత్వమ్; ఉపాయమావతు - ఈ శ్వరన్, అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - నిరపేక్షత్వమ్; పురుషార్థమావతు- భగవత్తైజ్జగ్ర్యమ్, అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - తన్రసత్తుక్కుఁబాపిక చెయ్యకై యన్తికే అవన్ రసత్తుక్కుఁబాపిక చెయ్యకై. అన్తిక్కే, స్వరూపమావతు - భగవదనన్యార్హత్వేషత్వమ్, అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - భాగవతశేషత్వపర్యస్తమా యిరుక్కై, ఉపాయమావతు - నిరపేక్షనాన ఈశ్వరన్, అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - ఆచార్యాభిమానపర్యస్తమాయరుక్కై; పురుషార్థమావతు - అవన్తనక్కేయఁబాపికపృణ్ణమ్ కైజ్జగ్ర్యమ్. అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - భాగవతకైజ్జగ్ర్య పర్యస్తమాయరుక్కై. స్వయమేవ ఎన్దుతు - తిరుమన్త్రిత్ శేషిత్వశరణ్యత్వ ప్రాప్య త్వేనాకారేణ ప్రతిపాదికపుడుకిఱ తా నేయెన్దుపడి.

“శ్రియఃపతియాయ్” ఎన్దుతుడగ్గి “సర్వేశ్వరన్” ఎన్దుమళవుమ్ పరస్వరూప తై చొన్లుకిఱతు; “అన్దనిత్యనాకిశోపాతి” ఎన్దుతుడగ్గి “వాక్కుకైక్కు” ఎన్దుమళవుమ్ ప్రాప్యస్వరూపమ్ శొన్లుకిఱతు; “ప్రాప్తి” ఎన్దుమత్తల్, ప్రత్యగాత్తస్వరూప తైచొన్లు కిఱతు; “అ తైయిన్దు” ఎన్దుతుడగ్గి “ఇగ్గునై” ఎన్దుమళవాక విరోధిస్వరూప తైచొన్లు కిఱతు; “అనుసన్ధిత్తు” ఎన్దుతుడగ్గి “వెళియిట్టరుళినాన్” ఎన్దుమళవాక ఉపాయ స్వరూప తై చొన్లుకిఱతు; “ఇగ్గునైయనుసన్ధిత్తు అత్యన్తవ్యాకులచిత్తనాయ్” ఎన్దెయారే, ఈశ్వరన్ తన్ నిన్దేతుకక్కపైయారే సంసారచేతనరుడైయ ఉజ్జీవనార్థనాక కృషిపణ్ణు కిఱానెన్దుమిడమ్ తోన్ ద్రికిఱతు. “సకలకాస్త్రితాత్పర్యజ్ఞై యమ్ సుగ్రహమాక ఇవర్కళటియలామ్బడి పణ్ణవేణు మెన్దు” ఎన్దెయారే ఇవ్వర్థపఞ్చకమ్ సకలవేద తాత్పర్యమెన్దుమతువుమ్ శొల్లిన్ ద్రియన్ ద్రియన్.

ఆక ఇచ్చున్దెయారే-తామ్ వ్యాఖ్యానిత్తరుకుకిఱ ముముక్షుప్పడి యెన్దిఱ ప్రబన్ధత్రిత్ ప్రధానప్రతిపాద్యమాన అర్థపఞ్చక తైయుమ్, భగవత్కృపైయనుడైయ నిన్దేతుకత్వ తైయుమ్, ఇవ్వర్థపఞ్చక ద్వాన్ వేదతాత్పర్యమెన్దుమ తైయుమ్ సజ్జిహిత్తరుళి చెయ్యతారాయన్ ద్రియన్.

ఇప్పడి ఈశ్వరన్ రహస్యత్రయ తై వెళియిట్టరుళినతు ఎవిషయత్తి లేయెన్దువరుళి

అతిల్, తిరుమ న్నైత్తై శ్రీబదరికాశ్రమ త్తిలే స్వాంశభూతనాన నరణవిషయమాక ప్రకాశిప్పిత్తా; ద్వయ తై శ్రీవిష్ణులోక త్తిలే స్వ మహిషియాన పిరాట్టివిషయమాక ప్రకాశిప్పిత్తా; చరమశ్లోక తై తిరు శ్చేర్ త్తట్టిలే స్వాశ్రితనాన అర్జునకవిషయమాక ప్రకాశిప్పిత్తా. ఆకై యాలితే, (౧) “లక్ష్మీనాథసమారమ్భామ్” ఎత్తు గురుపరమ్పరాదియిలే ఈశ్వర నై యనుసన్నిక్కి ఆతు.

ఇని, అన్ద రహస్యత్రయన్దా శబ్దమ్ సుగ్రహమాయరున్దతే యాకిలుమ్, అర్థమ్ ఉపదేశగమ్యమాకై యాలుమ్,

చ్చెయ్ కితార్ (అతిలిత్యాదియల్). అతిలెన్దతు - రహస్యత్రయ త్తిలెన్దపడి. స్వాంశ భూత నాన వేన్దతు. స్వావతారవిశేషమాన వేన్దపడి. తిరుమ న్నైత్తై నరన్ విషయమాక వుమ్, ద్వయ తై పిరాట్టి విషయమాక వుమ్, చరమశ్లోక తై అర్జునన్ విషయమాక వుమ్ ప్రకాశిప్పిత్తా నెన్దుర్ (ఓం న్నిలే) ఉరైప్పాక చ్చొన్న తుస్వరూపాదిప్రధానస్య తై పున్ ద్; చేతనవర్తిల్ నిత్యరుమ్ ముక్తరుమ్, స్వరూపప్రధానరాయమ్, పిరాట్టి భోగప్రధానైయా యమ్, సంసారకళ త్యాజ్యాంశ త్తిల్ త్యాగప్రధానరాయమిరుప్పర్ కళితే ; అ తై పున్ ద్ ఓం న్నిలే నోక్కాక వరుళిచ్చెయితతు. స్వరూపప్రధానరుక్మమ్ స్వరూపాను రూపమాన ఉపాయోపేయజ్జలిలన్వయమావశ్యకమాకైయాలే, తత్ప్రకాశకజ్జలాన మన్ ద్ ఇరణ్డరహస్యజ్జళుడైయ ఉపదేశమ్ సిద్ధమ్; భోగప్రధానైయాన పిరాట్టిక్కుమ్ భోగమ్ స్వరూపానురూప మెన్ద ట్టిక్కుమ్, తత్సాధనమతీక్తక్కుమ్, తత్ప్రకాశకజ్జ లానమన్ ద్ ఇరణ్డరహస్యజ్జళుమ్ జ్ఞాతవ్యజ్జళాకైయాలే, అపన్ ద్ శ్రీనుడైయ ఉపదేశమ్ సిద్ధమ్; త్యాగప్రధానరాన ముముక్షుక్కుళుక్కుమ్, స్వరూపజ్ఞానముమ్, స్వరూపాను రూపాపాను జ్ఞానముమిన్దక్కు త్యాగమ్ సిద్ధియా మెయాలే తత్ప్రకాశకరహస్యత్రయో పదేశమ్ సిద్ధమ్. ఆకైయాలే యెన్దతు-ఇప్పడి ఈశ్వరన్ తా నేరహస్యత్రయ తైయమ్ ఆచార్యనాయనిన్ద ఉపదేశక్కైయాలితే యెన్దపడి.

ఇని ఇప్పటిబ్రహ్మవతరి త్తపడియై అరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇని యిత్యాదియల్). సుగ్రహమాయరున్దతే యాకిలు మెన్దతు - సులభమాయతీదుశొల్లుమ్మడియాయరున్దతేయా కిలు మెన్దపడి. అర్థమ్ ఉపదేశగమ్యమాకై యాలు మెన్దతు - ఇన్దరహస్యత్రయ త్తినుడైయ

అతఁడై ఎల్లార్ కు ముజ్జీవిక్కువేణ్ణుకై యాలుమ్, అన్దరహస్య
త్రయత్తిలుమ్ పూర్వాచార్యర్ కళుణ్డైయ ఉపదేశపరమ్మరాప్రాప్త
మాన అర్థవిశేషజ్ఞులై సర్వార్ కుమ్ సుగ్రహమాకవుమ్ సువ్యక్తమాక
వుమ్ పిల్లైభోకాచార్యర్ తమ్ముడైయ పరమకృపైయాలే ఇస్పిబధ
ముఖేన అరుళిచ్చెనుకితార్.

ఆర్థమ్ శాస్త్రబలత్తాలుమ్ స్వబుద్ధిబలత్తాలుమతీయమ్మడియాయరుక్కైయన్దియే అచా
గ్యోపదేశమడియాకపతీయమ్మడియాయరుక్కైగాలు మెన్దపడి. అతఁడై యెల్లార్ కు
ముజ్జీవిక్కువేణ్ణుకైయాల మెన్దతు. అచాగ్యోపదేశమడియాక రహస్యత్రయార్థన్దైయతీ
న్దే ఎల్లార్ కు ముజ్జీవిక్కువేణ్ణుకైయాల మెన్దపడి. అతీన్దే ఉజ్జీవిక్కువేణ్ణుకైయాల
మెన్దయాలే. అతీయతపోతు ఉజ్జీవనమిలైయెన్నుమతుసిద్ధమ్. ఆచార్యాభిమానత్తాలే
ఇవసుజ్జీవిక్కుమ్మోళు జ్ఞానబావరేణైవ ఉజ్జీవనమాకైయాలే అప్పడిశొల్లగుటైయిలై.

(౧) ‘‘పశుర్తునువ్యపక్షీవా’’ ఎన్గిఱవిడత్తిలుమ్, (౨) ‘‘స్థావరాణ్యపీముచ్యన్తే’’ ఎన్గిఱ
విడత్తిలుమ్ సావరశరీరకజ్ఞశాన వాత్సాక్కుళుమ్ ఆచార్యాభిమానత్తాలే స్వరూపజ్ఞానమ్
పిఱన్దే ఉజ్జీవిక్కితార్ కళైన్దే కొళ్ళవేణుమ్. చేతనమాత్రత్తుక్కిఱే ముక్తియళ్ళు,
అచిద్విమోచనమచిక్కుక్కిలైయిఱే. శుద్ధసత్వమిశ్రసత్త్వజ్ఞేన్గిఱ ఇరణ్డిఱుమ్ శరీరత్వేన
సంబధిప్పాన్ చేతననిఱే.

ఇని, ఇన్దరహస్యత్రయగుక్కుమ్ ఉపాసకర్ నిర్వహిస్తు పోరుమహోరథము
ణ్డిఱే, అత్తైవ్యాన రిప్పిక్కైక్కాక వరుళిచ్చెయ్ కిదార్ (ఇన్దరహస్యత్రయత్తిలుమిత్యో
దియార్). పూర్వాచార్యర్ కళైన్దే - నాథమునిమతలాననమ్ పూర్వాచార్యర్ కళైన్దపడి.
ఉపదేశపరమ్మరాప్రాప్తమానవెన్దళు - సకలశాస్త్రవిజ్ఞమర్ కళాన తద్దాముడైయ బుద్ధి
పరికల్పితమానవైయన్దిక్కి అచాగ్యోపదేశమడియాక పరమ్మరాప్రాప్తజ్ఞాన వెన్దపడి.
అర్థవిశేషజ్ఞులైయెన్దతు - పారతస్యైభోగ్యతైకలైయెన్దపడి. పరమకృపైయాలేయెన్దళు.
సర్వోత్తమమైయ కృపైయిలు మతిశయితమాన కృపైయాలేయెన్దపడి. రహస్యత్రయన్దై
యమ్ వెలియిట్టరుళిన కృపైయిలుమ్ అతినర్థజ్ఞై వెలియిట్టరుళిన కృపైయిఱే అతిశ
యితమానశు; అత్తైయార్, అతిశయిత మెన్నగుటైయిలై.

ఇవర్ తామ్ రహస్యత్రయవిషయమాక వరుళిచ్చెయ్ త ప్రబంధగ్గిలుమ్ పూర్వా

మున్నే రహస్యత్రయవిషయమాక మూన్తు ప్రబంధమిట్టరుళియి
రుక్కచ్చయేతేయుమ్. అతిల్ యానృచ్చికప్పడి అతినజ్గిహమాకై
యాలుమ్, పరస్థపడి అతివిస్తృతమాకై యాలుమ్, శ్రియఃపతిప్పడి,
ఉభయదోషముమిష్టికేయిరుస్తతేయాకిలుమ్ సంస్కృతవాక్యబహుళ
మాకై యాలే పెణ్ణుక్కుమ్ పేతైక్కుమ్ అధికరిక్కుప్పొకా మైయాలుమ్,
త్రివిధదోషముమిల్లాతపడి ఇన్నము మొరు ప్రబంధమిడవేణుమెన్తు తిరు
వుళ్ళిమ్ పల్ శ్రీ, ఎల్లావల్ యిక్కుమ్ పిన్పితే ముముక్షుప్పడియాకిఱ ఇప్పి
బంధమిట్టరుళిల్లు. అకైయితే - అల్లాతప్రబంధజ్జల్ కిడక్క ఇతై
ఎల్లారుమధికరిత్తుప్పొరుకిఱతు. ఇన్నముమ్, పూర్వప్రబంధజ్జిల్ అనుక్త
మాన అర్థవిశేషజ్జళుమిప్పిబంధిలేయున్డాకై యాలుమ్ ఇతువే ఎల్లార్
క్కుమాదరణీయ మాకక్కడవతు, ... *

చార్యర్ కళరుళిచ్చయేత రహస్యత్రయవిషయమానప్రబంధజ్జళిలుమిప్పిబంధుక్కున్డాన
వాశియైరుళిచ్చయేకిఱార్ (మున్నేయైత్యాయాల్). మున్నేయైత్తు - ఇప్పిబంధ
మరుళిచ్చయేవతఱుమున్నే యైత్తుపడి. అతినజ్గిహమాకై యాలుమెన్తు-అతినజ్గిహ
మాకై యాలే విశదమాక అర్థప్రతిపాదకమాకమాట్టామైయాలుమెన్తుపడి. అతివిస్తృత
మాకై యాలుమెన్తు - అతివిస్తృతమాకై యాలే దురవధరమాకై యాలు మెన్తుపడి.
ఉభయదోష మెన్తు-అతినజ్గిహత్వ అతివిస్తృతజ్జళైన్తుపడి. సంస్కృతవాక్యబహుళ
మాకై యాలేయైత్తు - శ్రుతివాక్యబహుళమాకై యాలేయైత్తుపడి. సంస్కృతమెన్టాల్
శ్రుతియైక్కుట్టుమోవెన్నిల్, “పెణ్ణుక్కుమ్ పేతైక్కుమ్ అధికరిక్కుప్పొకా మైయాలుమ్,”
ఎన్నయాలే - స్త్రీశూద్రానధికారమాన సంస్కృతమ్ శ్రుతియేయాక వేడ్మకైయాలే, సం
స్కృతజ్జద్దమ్ శ్రుతియైక్కుట్టుమ్. పేతైక్కుమ్ మెన్తు - అబలమక్కుమ్ మెన్తుపడి. త్రివిధ
దోషముమిల్లాతపడియైత్తు- అతినజ్గిహమాకై యాలే విశదమాకవర్గజ్జళై ప్రతిపాదిక్కు
మాట్టా మైయాకిఱదోషముమ్, అతివిస్తృతమాకై యాలే దురవధరత్వమాకిఱదోషముమ్,
శ్రుతివాక్యబహుళమాకై యాలే అధికృతాధికారత్వరూపదోషము మిన్పిక్కేయైన్తుపడి.
పూర్వప్రబంధజ్జిల్లు - పూర్వర్ కళరుళిచ్చయేత ప్రబంధజ్జళిలేయైన్తుపడి. ... *

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

పి త్తై లో కా చా ర్య ర రు ళి చ్చె యే త

ము ము త్తు ప్ప డి.

తి రు మ న్త) ప్ర క రణ మ్.

రహస్యత్రయోపోద్ఘాతమ్.

మూలమ్—౧—ముముత్సువుక్కు

వ్యా॥(ముముత్సువుక్కుతియవేణుమ్ రహస్యమ్ మూన్తు) ముముత్సు
వాకితాన్ - మోక్షత్తిలే ఇచ్చెయుడైయన్(నాన)వన్, (౧)*మున్-
మోక్షణేయితే ధాతు, ఇత్తాల్, సంసారవిమోచనత్తి లిచ్చెప్పిటన్
వనుక్కెన్దపడి.ఆత్మప్రాప్తికామనుక్కుమ్ముముత్సుత్వముణ్డేయాకిలుమ్
ఇవిడత్తిల్ అవన్ వివక్షితనన్తు, అవనుక్కు రహస్యత్రయజ్ఞానాపేక్షై

ఇని ఇప్పొబ్ధశ్చక్కుఅర్థమరుళిచ్చెయవతాకప్రతీకగ్రహణమ్పణ్ణకితార్ (ముము
త్తువుక్కెన్తుడుడన్).ఆతుక్కుర్థమరుళిచ్చెయకితార్ (ముముత్సువాకితానిత్యానియాల్).
మోక్షస్థిలిచ్చెయుడైయవన్దిటవిడత్తిల్ మోక్షశబ్దమ్ (౨) “ముక్తిర్నోక్షోమహానన్దః”
ఎన్దు ఆనన్దశబ్దపర్యాయమాక పతిక్కుప్పట్టతాకైయారే, అత్తైవ్యావర్తిప్పిక్కైక్కాక
వరుళిచ్చెయకితార్ (మున్-మోక్షణేయితేధాతు) ఎన్దు. ఫలితాంశత్తైయరుళిచ్చెయకి
తార్ (ఇత్తాలిత్త్యానియాల్).ముముత్సుశబ్దమ్ కేవలనుక్కుమ్వాచకమాకైయారేఅత్తైవ్యా
వర్తిప్పిక్కితార్ (ఆత్మప్రాప్తికామనుక్కుమిత్యానియాల్).ఇవిడత్తిల్ అవన్ వివక్షిత
నన్దున్దిటతు-“అతీయవేణువీరహస్యమ్మూన్తు”ఎన్దిటశబ్దజోడేనహపతిమానముముత్సు
శబ్దత్తిలే అన్దక్కేవలన్ వాచ్యమాక వివక్షితనన్దైపడి. ఇప్పడిముముత్తుశబ్దతుక్కువాచ్య
సజ్జోచమ్ కొల్లుకైయిలే నియామకమేతెన్నవరుళిచ్చెయకితార్ (అవనుక్కిత్యాని
యాల్).రహస్యత్రయజ్ఞానాపేక్షైయైయితేయన్దతు, (౩) “ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ
వ్యాహరన్తామనుస్మరన్” ఎన్దిటపడియే అవనుక్కు, భగవదనన్వార్త కేషమాన అత్తాను
భవమే పురుషార్థమాకైయాలమ్, అప్పరుషార్థశ్చక్కుసాధనమ్ భగవదుపాసనమే యా
కైయాలమ్ ఇన్దున్దుమ్ ప్రకాశకమ్ ప్రణవమేయాకైయాలమ్, ఈశ్వరోపాదో

(౧) (౨) (౩) గీతై, ౧ కుణ్డిలితాక్షరమ్ కావచిత్కమ్.

మూ—అటియ వేణుమ్ రహస్యమ్ మూన్దు.

యిల్లైయిటే. ఆకై యాల్, ఇవర్ ముముత్తు వెన్దిటతు-భగవత్పొత్తి కామ తయా సంసారనివృత్తియిల్చెప్పిటన్దననై. ఏవంభూతనానవనుక్కు (అటియ వేణుమ్ రహస్యమ్ మూన్దు) ఎన్దతు-ఇవనుక్కు అవశ్యమ్ జ్ఞాతస్య మాయుళ్యతు స్వరూపోపాయ పురుషార్థజ్ఞాతై యాలుమ్, అవత్తై ఇన్దరహస్యత్రయమ్ ఉత్పవడిఁగతిపాదికై యాలుమ్, రహస్యత్రయముమే అటియ వేణువ తెన్దై. (౧) 'స్వజ్ఞానం ప్రాపక జ్ఞానం ప్రాప్య జానం ముముత్తుభిః!'

జ్ఞానత్రయముపాదేయ మేతదస్య స్మరిత్విన" ఎన్నక్కడవతితే. (రహస్యమ్ మూన్దు) ఎన్దు ఇవర్ ఉద్దేశిక్కిటతు - తిరుమ స్త్రోముమ్, ద్వయముమ్, చరమశ్లోకముమాకిట ఇవత్తై యెన్ను మిడమ్ మేలేసుస్పన్దమ్.

ఇవత్తై రహస్యజ్ఞేన్దిటతు - సకలవేదాన్తసారార్థప్రతిపాదక తయా పరమగుహ్యజ్ఞాతై యాలే.

పేయత్విప్రతిపాదక మానమర్ రహస్యత్రయజ్ఞానాపేత్తైయిల్లై యెన్దపడి. ముముత్తుశబ్దార్థైనిగమిక్కిటార్ (ఆకైయాలిత్యాదియాల్), ఆకైయాలెన్దను-ఆన్ద ప్రాప్తికా మనుక్కు స్వరూపోపాయ పురుషార్థజ్ఞానమ్ ప్రణవ త్తిలేతా నే యున్దాకైయాలే మర్ రహస్యత్రయజ్ఞానాపేత్తైయిల్లై యాకైయాలేయెన్దపడి. ఏవంభూతనానవనుక్కు-ఇప్పడిభగవత్పొత్తి కామతయా సంసారనివృత్తియిలేయ పేత్తైయిల్లైయవనుక్కున్దపడి. అటియ వేణువ తెన్దతు - అర్థవత్తాక అటియ వేణువ తెన్దపడి. ఉక్తార్థతుక్కు ప్రమాణమ్ కాట్టుకిటార్ (స్వజ్ఞానమిత్యాదియాల్), 'అటియ వేణుమ్ రహస్యమ్ మూన్దు' ఎన్దవన స్తరమ్, అశావతు - తిరుమ స్త్రోముమ్ ద్వయముమ్ చరమశ్లోకము మెన్దరుళిచ్చెయ్యవేణ్ది యిరుక్కు, అరుళిచ్చెయ్యమెక్కు పేతువేలేన్నవరుళిచ్చెయ్యకిటార్ (రహస్యమ్ మూన్దిత్యాదియాల్), మేలేయన్దతు - మేల్ గ్రన్ద త్తిలేయెన్దపడి.

తిరుమ స్త్రోద్వయచరమశ్లోకజ్ఞుక్కు రహస్య మెన్దు తిరునామమాకైక్కు పేతు వైయరుళిచ్చెయ్యకిటార్ (ఇవత్తైయిత్త్యాదియాల్). ఇవత్తైయెన్దతు - తిరుమ స్త్రోద్వయ చరమశ్లోకజ్ఞేయెన్దపడి.

గ్రన్దసామాన్యత్తుమ్ విషయ ప్రయోజన సంబంధాధికారినిల్దేమ్ ప్రవర్తకమాకై

ఆక ఇవాక్యత్వాత్, అధికారిని దేశముమ్, తద్భూతవ్యనిర్దేశముమ్ పణ్ణియదుళినారాయత్తు.

ఇని, అన్దరహస్యత్రయ త్తిలుమ్ ప్రథమరహస్యమేతెన్నుమా కాక్షైయిలేయదుళిచ్చెయ్కితార్ (అతిల్ ప్రథమరహస్యమిరుమ స్త్రీమ్) ఎత్తు. ఆతావతు - అన్దరహస్యత్రయ త్తిలుమ్ వైత్తుక్కొణ్ణు, ఇవ్వధికారిక్కు ప్రథమమ్ జ్ఞాతవ్యమాన రహస్యమ్, స్వరూపయాధాత్మ్యపరమాయ్, త్యాజ్యోపాదేయవిభాగ జ్ఞాన తై పురిపూర్ణమాకపిటిప్పిక్కుమతాన తిరుమ స్త్రీమెన్దై. అనన్యార్థ శేషత్వమ్, అనన్యశరణత్వమ్,

యారే, ఇవాక్యత్తిల్ ఇవర్ నిర్దేశిక్కి అతువనమ్ తైయెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఆకవిత్త్యాదియల్), అధికారినిర్దేశముమ్, తద్భూతవ్యనిర్దేశముమ్ మెట్టతు-సంబంధనిర్దేశముమ్ ప్రయోజననిర్దేశముమ్ మెన్నుమతుక్కుముపలక్షణమ్. ప్రబంధత్తుక్కుమ్ రహస్యత్రయత్తుక్కుమ్ విషయవిషయభావమ్ సంబంధమ్, గ్రంథత్తుక్కుమ్ జ్ఞానత్తుక్కుమ్ ప్రయోజ్యప్రయోజక భావమ్ సంబంధమ్; జ్ఞానత్తుక్కుమ్ రహస్యత్రయత్తుక్కుమ్ జన్యజనక భావమ్ సంబంధమ్; జ్ఞానత్తుక్కుమ్ మోక్షత్తుక్కుమ్ హేతుహేతుమద్భావమ్ సంబంధమ్; ఇగ్గిన్ద్రత్తుక్కుధికారి-ముముక్షు; ముఖ్యప్రయోజనమ్ - మోక్షమ్; అనాన్దరప్రయోజనమ్-జ్ఞానమ్; విషయమ్ రహస్యత్రయమ్; సంబంధమ్-పూర్వోక్తమ్.

మేల్ వాక్యత్తుక్కువతారికై (ఇనియిత్తాది). ఇనియెట్టతు-జ్ఞాతవ్యనిర్దేశమ్ పణ్ణినవన స్తర మెన్దై. వైత్తుక్కొణ్ణెత్తు- శారియెచ్చొణ్ణ; అతుక్కుర్థిమిల్దై. ఇవ్వధికారిక్కు-వత్తు-భగవత్సాన్నిప్తికామతయా సంసారనివృత్తియిల్లిచ్చెయ్మడైయ వధికారిక్కు-వత్తుపడి. స్వరూపయాధాత్మ్యపరమాయెత్తు- అనన్యార్థ శేషత్వాద్యాకారత్రయప్రతిపాదన పరమాయెత్తుపడి. త్యాజ్యోపాదేయవిభాగ జ్ఞాన తైయెట్టతు-అనన్యార్థ శేషత్వాద్యాకారత్రయత్తుక్కు-మనురూపజ్ఞాన త్యాజ్యోపాదేయవిభాగ జ్ఞాన తైయెట్టపడి. అనైయావన-దేవతాన్దర శేషత్వముమ్, పున్యాత స్త్రీయముమ్, స్వరక్షణేన్యాన్వయముమ్, ఉపేయాన్దర ప్రావణ్యముమ్, కైజ్కర్యత్తిల్ స్వయంకర్తృత్వముమ్, స్వయంభోక్తృత్వముమ్; భాగవతవిషయత్తిల్ అనన్యార్థ శేషత్వాద్యాకారత్రయముమ్. తిరుమ స్త్రీమ్ స్వరూపయాధాత్మ్యపరమనవాతే ప్రథమరహస్యమామావెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్ (అనన్యార్థ త్యాది

౨. మూ — అతిల్ ప్రథమరహస్యమ్ తిరుమ స్త్రోమ్.

అనన్యభోగ్యత్వమాకిఱ ఆకారత్రయత్వైయుమ్ ప్రతిపాదిక్కెయాలే
చేతనస్వరూపయాధాత్మ్యప్రతిపాదనపరమాయ్, తదనుగుణత్యాజ్యోపా
దేయ విభాగత్వైయుమ్ సుస్పష్టమాక ప్రతిపాదియానిష్ఠుళ్ళ ఇమ్మస్త్రో
త్తాలే సుశిక్షితనానవనుక్కితే మన్దోరహస్యజ్ఞిరణ్ణిలుమ్ ప్రతిపాదిక్కు
ప్పమకిఱ ఉపాయోపేయజ్ఞిల్ అప్పేత్తై జనిప్పతు. ఆకై యాలే, స్వ
రూపయాధాత్మ్యపరమాన తిరుమ స్త్రోమ్ ప్రథమ రహస్యమెన్న
కుఱైయిల్లె.

ఇన్నముమ్, ప్రణవత్తుక్కు మ స్త్రోశేషమ్ వివరణమానాత్మోలే
మ స్త్రోశేషత్తుక్కు గ్వయమ్ వివరణమాయ్, అతుక్కు చరమశ్లోకమ్
వివరణమాయితేయిరుప్పతు. అన్దన్యాయత్తాలుమ్ ఇతినుడైయ ప్రాధ
మ్యమ్ సిద్ధమితే. ఆకై యాలే, ఇన్దైయెల్లానన్ద్రైయుమ్ తిరువుళ్ళమ్
పన్ద్రొయాయ్, (ప్రథమరహస్యమ్ తిరుమ స్త్రోమ్) ఎన్ఱు ఇవరరుళి
చ్చెయ్, తిరు.

యాలే, విభాగత్వైయుమ్ విభాగజ్ఞానత్వైయుమ్ పడి. రహస్యజ్ఞిరణ్ణిలు మెన్ఱుతు.
ద్వయ చరమశ్లోకజ్ఞిరణ్ణిలు మెన్ఱు పడి. చరమశ్లోకము పేయపరమామెన్నిల్, ఆమ్ -
వైర్భర్యప్రతిపాదకమాకైయాలే, వైర్భర్యమావతుఱుర్తి. ఇతుక్కు మేన్ఱుట్ట ఉపేయ
మిల్లెయితే. ఆకై యాలేయెన్ఱుతు - స్వరూపానుభూపజ్ఞాన ఉపాయోపేయజ్ఞిల్
అప్పేత్తైజనిప్పతు స్వరూపజ్ఞానపూర్వకమాకై యాలేయెన్ఱు పడి.

శీర్దో స్వరూపయాధాత్మ్యపరత్వత్తాలే తిరుమ స్త్రోత్రిమడైయ ప్రాథమ్యత్వైయరుళి
చ్చెయ్, ఇని వివరణవివరణిభావత్తాలుమ్ తిరుమ స్త్రోత్రిమడైయ ప్రాథమ్యత్వైయరుళి
చ్చెయ్, కితార్ (ఇన్నముమిత్యాదియాలే). మ స్త్రోశేష మెన్ఱుతు. నమఃపదముమ్, నానా
యణపదము మెన్ఱు పడి. అతుక్కున్ఱుతు-ద్వయత్తు క్కెన్ఱు పడి. అన్దన్యాయత్తాలు మెన్ఱుతు -
వివరణవివరణి భావన్యాయత్తాలు మెన్ఱు పడి. ఆకై యాలేయెన్ఱుతు - జ్ఞాతవ్యత్వేన ప్రాథమ్య
త్తాలుమ్, వివరణిత్వేన ప్రథమమాకైయాలు మెన్ఱు పడి. ఇన్దైయెల్లానన్ద్రైయుమ్ మెన్ఱుతు - జ్ఞా
తవ్యత్వేన ప్రాథమ్యత్వైయుమ్, వివరణిత్వేన ప్రాథమ్యత్వైయుమ్ మెన్ఱు పడి.

ఇతైమస్త్రమిన్రితః - “మన్తారంత్రాయత ఇతిమస్త్రః” ఎగ్గిట పడియే శబ్దశక్తియాలుమ్ అర్థబోధనత్రాలుమ్ తన్నెయనుసన్నిహిత్తుక్కు రక్షకమాకై యాతే. శబ్దశక్తియా లే రక్షకమామ్, అపహామాది కళా లే కార్యజ్ఞోభ్య ముపాసకర్కు; అర్థబోధనత్రా లే రక్షకమామ్, ఈశ్వరనే ఉవా యోపేయమెన్నిరుక్కుమ్ అపన్నర్కు. అర్థబోధనత్రా లే రక్షకమాకై యావతు - (౧) “దేహసక్తాత్ బుద్ధి ర్యది భవతి పదం సాధు విద్యా తృతీయం స్వాతన్త్ర్యాన్దో యది స్యాత్ప్రథమ మితర శేషత్వ ధీశ్చే ద్వితీయమ్. ఆత్మత్రాణోన్ముఖశ్చే న్నమగతిచపదం బాధవాభాస లోల శ్శబ్దం నారాయణాఖ్యం విషయ చపలధీశ్చేచ్ఛతుర్థం ప్రపన్నః” ఎన్దుభట్టరరుళిచ్చెయ్తపడియే, తన్నెయనుసన్నిహిత్తుక్కు దేహత్తాభి మానముమ్, స్వాతన్త్ర్యముమ్, అన్యశేషత్వముమ్, స్వరక్షణే స్వాన్వ యముమ్, అబద్ధసజ్గముమ్, విషయప్రావణ్యముమ్, మేలిడాలపడిపణ్ణి, స్వరూపానురూపమాక నడక్కుమ్మడి నోక్కుకై.

3. ఇనిమేల్ ఇమ్మస్త్రమిన్రితః వైభవతై విస్తరేణ ప్రతి పాదిప్రతాక త్తిరువుళ్ళమ్మల్లీ, ప్రథమమ్ ఇతిమస్త్రమిన్రితః అనుసన్ధానక్రమ

ఇవ్వస్తాక్షరత్తుక్కు త్తిరుమస్త్రమిన్రితః పరుకైక్కు హేతువైయరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (ఇతైయిత్యాదియాల్). ఇతిమస్త్రమిన్రితః మస్త్రరక్షణక్రమతై విషయభేదేనవరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (శబ్దశక్తియా లే ఇత్యాదియాల్). (జపహోమాదికళా లే) ఎన్దవిడత్తిల్ ఆదిశబ్దత్రా లే - తర్పణ బ్రాహ్మణభోజనజ్ఞతైచ్చిల్లుకిటతు. అర్థబోధనత్రా లే రక్షిక్కుమ్మడియై యరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (అర్థబోధనత్రా లే యిత్యాదియాల్). దేహాత్తాభిమానము మెన్దతు - దేహత్రి లే ఆత్మావెన్నిరితశయప్రీతిరూపమాన జ్ఞానము మెన్దపడి. అబద్ధ సజ్గము మెన్దతు - దేహబద్ధవిషయత్రి లే ప్రీతియు మెన్దపడి. విషయప్రావణ్యము మెన్దతు - డ్డప్రవిషయప్రావణ్యము మెన్దపడి. నోక్కుకైయెన్దతు - రక్షిక్కుయెన్దపడి.

3. మేలుక్కవతారికై (ఇనిమేలిత్యాది). ఇపోపిత్తిప్తవైభవతై పులపడి యాకవరుళిచ్చెయ్ కిటతు - ఇమ్మస్త్రమిన్రితః చేతనసుక్కు విశ్వాసమున్దాకైక్కాక.

3. మూ - తిరుమ స్త్రీ త్రినుడైయ శీర్త్తెక్కు ప్పొరుమ్బడి ప్రేమత్తోడే పేణి యనుసస్థిక్క వేణుమ్.

కథనముఖత్రాలే ఇతిక వై భవ తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (తిరుమ స్త్రీ త్రినుడైయ) ఎన్ఱుతుడక్కి. తిరుమ స్త్రీ త్రినుడైయ చ్చీర్త్తె యావతు. (౧) “ఋచో యజాంషి సామాని తద్దై వాఽధర్వణానిచ । సర్వ మష్టాక్షరా స్తస్థమ్” ఎన్ఱిఱపడియే సకల వేదసగ్గిహమాయ్, (౨) “మథ్ శ్రైల్లామ్ పేళిలుమ్” ఎన్ఱిఱపడియే జ్ఞాతవ్య సకలార్థప్రతిపాదకమాయ్, (3) “మన్త్రాణాం పరమో మన్త్రో గుహ్యనాం గుహ్యము త్తమమ్ । పవిత్రఞ్చ పవిత్రాణాం మూలమస్త్రీ స్సనాతనః” ఎన్ఱిఱపడియే మ స్త్రీ జగిత వై త్తుక్కొన్ఱు పరమమానమ స్త్రీ మాయ్ గుహ్యజగిత వై త్తుక్కొన్ఱు ఉ త్తమమాన గుహ్యమాయ్, పవిత్రజగిత క్కుమ్ పవిత్రమాయరుక్కిఱ గౌరవమ్. శీర్త్తెక్కు ప్పొరుమ్బడియెన్ఱు - తకుమ్బడియెన్ఱై. ప్రేమత్తోడే పేణియనుసస్థిక్కై యావతు - ఇత్తైయనుసస్థిక్కై మళవిల్ శుమ్మమ్పాదయనాయరున్ఱు అనుసస్థిక్కై యన్ఱిక్కే, ఇతిక వై లక్షణ్యజ్ఞానమడియాక ఇతిక పక్కల్ తనక్కుణ్ణాన ప్రేమత్తోడే, * గుహ్యనాన్ఱుహ్యమానవితు గ్ అశలటి యాతపడి (౪) “ మ స్త్రీం యత్నేన గోపయేత్ ” ఎన్ఱిఱపడియే పేణిక్కొన్ఱునుసస్థిక్కై. ఇప్పడియ ను సస్థిక్క వేణు మెన్ఱై యా లే

సర్వమష్టాక్షరా స్తస్థమైన్ఱు - వేదచక్రుప్తయమమ్ తదుపబంహాణజ్ఞాన స్సృతీతి హాసపురాణజ్ఞానమెన్ఱు తిరుమ స్త్రీ త్రినుడైయ చ్చీర్త్తె యావతు. అర్థపఞ్చిక ప్రతిపాదన పర మెన్ఱు పడి. యద్వాన్యదపివాన్య మెన్ఱు - స్సృష్టాదికై. శుమ్మమ్పాదయనాయెన్ఱు - ప్రేమకూన్య నాయెన్ఱు పడి. ఇతిన్ వై లక్షణ్య మెన్ఱు - సకలత్తా స్త్రీ సగ్గిహమాయరుక్కి యమ్, జ్ఞాతవ్య సకలార్థప్రతిపాదకమాయరుక్కి యమ్, పరమగుహ్యత్యమ్ మతలాన వై, ఇతిన్ఱక్కల్ త్తె - తిరుమ స్త్రీ త్రినుడైయ త్తిల్ త్తె పడి. పేణిక్కొన్ఱు త్తె - రక్షితక్కున్ఱు పడి, అశలటియాతపడి యెన్ఱు - అశలారటియాతపడియాయెన్ఱు పడి. వేణు మెన్ఱిఱపడి తాత్పర్యత్తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇప్పడియి త్యాదియల్).

గ్ “అనధికారిక శ్ శేవిప్పడాతపడి” ఎన్ఱు పారమ్ ప్రాయికమ్.

(౧)

(౨) తి-మె-౮-౧౦-౩.

(3)

(౪)

౪. మూ.—మస్త్రీత్తిలుమ్ మస్త్రీత్తుక్కుళ్ళీడాన వస్తువిలుమ్
మస్త్రీప్రదనాన ఆచార్యపక్కలిలుమ్ ప్రేమమ్
కనక్కపుణ్డానాల్ కార్యకరమావతు.

ప్రకారాస్తరేణ అనుసన్ధిక్కులాకా తెస్తి నియమమ్ తోద్రుకిటతు.

౪. ఇప్పటి ఇతికపక్కల్ ప్రేమముణ్ణాక వే ఇమ్మస్త్రీ మివ
నుక్కుక్కార్కరమామోవెన్న పరుళిచ్చెయ్కితార్ (మస్త్రీత్తిలుమ్)
ఎన్ఱుడుడ్డి. అతావతు - జ్ఞాతవ్యాధి జ్ఞాపకమాన ఇమ్మస్త్రీన్దలిమ్,
శేషిత్వ శరణ్యత్వ ప్రాప్యశ్వజ్ఞాశీతి ఆకారత్రయయు క్తతయా ఇమ్మ
స్త్రీత్తుక్కువాచ్యవస్తువాయిరుక్కిట సర్వేశ్వరన్ విషయ త్తిలుమ్, (౧)
“తన్మస్త్రీన్బ్రాహ్మణాధీనమ్” ఎన్నిటపడియే ఇమ్మస్త్రీమ్ ఆచార్యాధీన
మాయిరుప్పత్తొన్ఱాకై యాలే, ఇత్తై యథాప్రతిపత్తియు క్తనాయ్కొణ్ణ
తనక్కుడుపకరిత్త ఆచార్యవిషయ త్తిలుమ్, తత్తదై వలక్షణ్యానురూప
మాక ప్రేమమ్ అతిశయేన ఉణ్డానాల్ ఇవనుక్కుక్కార్కరమావ తెన్ఱె.

(౨) “మస్త్రీ తద్దేవతాయాంచ తథా మస్త్రీప్రదే గురౌ ।

౪. మేలుక్కువతారికై (ఇప్పడియిత్తాది). ఇప్పడియెన్ఱు-కీడ్చొన్నపడియెన్ఱ
పడి. ఇమ్మస్త్రీమ్ ఇవనుక్కున్ఱు- ఇన్ఱతిరుమస్త్రీమ్ ఇన్దముముక్షువుక్కెన్ఱుపడి. కార్య
కరమామోవెన్ఱు - మోక్షప్రదమామోవెన్ఱుపడి. జ్ఞాతవ్యాధిజ్ఞాపకమానవెన్ఱు - అర్థ
పచ్చికజ్ఞాపకమానవెన్ఱుపడి. బ్రాహ్మణశబ్దమాచార్యనైక్కొట్టుమోవెన్ఱిల్; “బ్రహ్మ
నయతీతిబ్రాహ్మణః” ఎన్నిటవ్యుత్పత్తియాలే (౩) “గరీయాన్ బ్రహ్మదఃపితా” ఎన్నిటపడియే
బ్రహ్మజ్ఞానజనకనాన ఆచార్యనైక్కొట్టుమ్, యథాప్రతిపత్తియెన్ఱు - శాస్త్రీక్తమాన
ప్రతిపత్తియెన్ఱుపడి. తత్తదై వలక్షణ్యమెన్ఱు - సకలవేదసన్ఱగ్రాన్తాదివైలక్షణ్యముమ్,
శేషిత్వాదివైలక్షణ్యముమ్, శాస్త్రీక్తప్రతిపత్తియుడైయనాయిరుక్కైయాశీతి వైలక్ష
ణ్యముమెన్ఱుపడి. ఉత్తార్థత్తుక్కుప్రమాణ్ఱొట్టుకితార్ (మస్త్రీఇత్తాదియల్). [మస్త్రీ,
తద్దేవతాయాం, తథా మస్త్రీప్రదేగురౌచ త్రిమధక్షిః] ఎన్ఱ న్యయమ్, తథామస్త్రీప్రదే
ఎన్ఱు-తేనప్రకారేణ మస్త్రీప్రదే ఎన్ఱుపడి. తథా - తాదృశే - దేవసదృశే, గురౌ
ఎన్ఱుపడియాకవుమామ్.

౫. మూ, — సంసారికల్

త్రీషు భక్తిస్సదా కార్యా సాహి ప్రథమసాధనమ్” ఎన్నక్కడఁజిత్తే.

౫. ఇని ఇమ్మ స్త్రీ తినుడైయ అవతరణప్రకారకధనముఖతా లే ఇతినుడైయ అప్రతిమవైభవ తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (సంసారికల్) ఎఱ్ఱుతుడణ్ణి. సంసారికళాకితార్ - అనాద్యచిత్సమృద్ధతా లే ప్రవాహ రూపేణ వరుకిఱి అవిద్యా కర్త వాసనా రుచి వివశరాయ్, జన్మమరణాది క్లేశభాగికళాయ్ త్తిరికిఱి బద్ధచేతనర్.

౬. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). కథనముఖతా లేయెఱ్ఱ శుభనాదికళా లే యెఱ్ఱ పడి అదిశబ్దతా లే అర్థపఱ్ఱుక కథన తైయమ్, ఎమ్మెరుమానుడైయ శిష్యావా ర్యత్వకథన తైయమ్, ఎమ్మెరుమానుడైయ కృపై నిర్దే తుక మెన్నును తైయమ్, ఇమ్మ స్త్రీ తినుడైయ సంసారినివర్తకత్వకథన తైయమ్ శొల్లకిఱితు, మస్త్రుత్తుమ్ అప్రతిమృతై వమావతు-సంసారినివర్తకత్వకత్తిమల్ బొరుమస్త్రుత్తుక్కిల్లామలిరుక్కై. (౧) “వైశ్ణవ నామగ్రహణమశేషఘపారంబిరుః” ఎఱ్ఱ శు. అహమ్కార మెఱ్ఱిందపాపనివర్తకత్వ తై య్ మల్ ౧. ఇమ్మ స్త్రీమ్ లుప్తపశుర్ధియాలమ్ నమస్సాలమ్ అహమ్కారనివర్తకమాకైయాలే, మస్త్రాస్త్రర్జులై ప్పల్ ౧ ఇతుమ్మ వాళియుఱ్ఱు. అనాద్యచిత్సమృద్ధతా లేయెఱ్ఱ తు-అనాది శబ్దమ్ సంబంధి శేషణమాయ్, అనాదియాన అచిత్సమృద్ధతా లేయెఱ్ఱ పడి. ఇతాత్ - సంబంధమ్ కాదాచిత్తమజ్జెన్దిఱితు. ప్రవాహరూపేణవరుకిఱి వైత్తు - వ్యక్తిభేదముణ్డాయరుక్కై చ్చెయ్ తేయమ్ పూర్వముశృవామరూపజ్జశేయాయ్ వరుకిఱి వైత్తు పడి. అవిద్యా ఎఱ్ఱ తు - దెహత్తాభిమానముమ్, తిన్నిడై త్రిల్ స్వతస్త్రీ నెన్దిఱివభిమానము మెన్ద పడి కర్త మెన్ద శు- ఆన్ద అభిమానగ్గళిరణ్ణుమడియాక ఇచ్చేతినర్ పణ్ణుమ్ పుణ్ణుముమ్ పాపము మెన్ద పడి. వాసనై యెన్ద తు - వివశస్త్రాదికైక్కాణుమ్మోతు భయాపసర్పణాదికళుమ్మ పేతు వాన అవిద్యావాసనైయమ్, అబుద్ధిపూర్వకమాకత్వణచ్చేదనాదికళిలే ప్రవర్తిక్కైక్కు- పేశు వానకర్త వాసనైయమ్ మెన్ద పడి. రుచియెన్ద శు- బుద్ధిపూర్వకమాక పుణ్ణువాసనగ్గళిలే ప్రవర్తిక్కైక్కు-పేతు వాన రుచియెన్ద పడి. “మరణాది” ఎన్దిఱివిడై త్రిల్ అదిశబ్దతా లే, బాల్య యౌవన కామార వాంఛకర్జులైచ్చొన్దికిఱితు. క్లేశభాగికళాయెన్ద తు - అన్వేదతై యిలుణ్డాన క్లేశ తైయడైన్ద పర్ కళాయెన్ద పడి.

మూ.-తద్గతై యమ్ ఈశ్వర నై యమ్ మఱుద్దు,
ఈశ్వర కై జ్యుర్యతై యమిదుద్దు,

(తద్గతై యమ్ ఈశ్వర నై యమ్ మఱుద్దు) ఎన్దతు-(౧) “దాసభూతా
స్వతస్స ర్వేహ్యత్తానః పరమాత్మనః । నాన్యథా లక్షణం తేషాం బద్ధే
మోక్షే తద్దైవచ” ఎన్నిటపడియే స్వతస్సిద్ధమాన భగవచ్ఛేషత్వత్వే
లక్షణమాక వృద్ధైయరాయరుక్మిణ తద్గతై యమ్,(౨) “పతివిశ్వస్య”
(౩) “స్వామిత్వం బ్రహ్మణి స్థితమ్” ఇత్యాదికలితొచ్చిల్లుకీటపడియే తద్గ
భుక్కు నిరుపాధికశేషియాయరుక్మిణ ఈశ్వర నైయమఱియాతేయైన్.
అనాల్, అఱియామలెన్నా తే, “మఱుద్దు” ఎన్బానా, మున్బొరుకాల్ నిన్దెత్తు
ప్పిన్బు అన్నినై పుక్కు ప్రచ్యుతివద్దవిడ త్రిలితే మఱుద్దెన్నలావ తెన్నిల్, (౪)
“మఱుద్దేసు నై మున్నమ్” ఎన్నిటపడియే స్వతస్సిద్ధమాన సంబద్ధతైయు
ణాన్దాల్, ముచ్చు నిన్దెత్తిరుద్దవర్గతై మఱుద్దాఱ్చొలేయరుక్కుమ్
సమ్బుద్ధిత్తిలుత్తైపై ఎ నిన్దెత్తు అరుళిచ్చెయ్ తారామి త్తనై.

(ఈశ్వర కై జ్యుర్యతై యమిదుద్దు) ఎన్దతు- కీర్తించొన్న అజ్ఞాన

స్వతః ఎన్దతు-స్వరూపేణ ఎన్దపడి. హి ఎన్దతు - ప్రసిద్ధమన్దోవ్దపడి. అన్యథా
వెన్దతు - అన్యత్ ఎన్దాయ్, స్వాత్ ప్రయమెన్దపడి. లక్షణమెన్దతు - అసాధారణధర్మ
మెన్దపడి. శేషత్వమ్ చేతనాచేతన సాధారణమాయరుద్దతేయాకీలుమ్, శేషవస్తుక్కు
భుక్కు అసాధారణమాకెయా తే శేషత్వతై లక్షణమాక వృద్ధైయరాయరుక్మిణ వేన్దరుళి
చ్చెయ్ కీటార్. ఇత్రాల్-ఇన్బాన్బా పుక్కు శేషత్వమ్ స్వరూపనిరూపకమ్, జ్ఞాత్వత్వమ్
నిరూపితస్వరూపధర్మ మెన్దు మిడమమ్, జ్ఞాత్వత్వమిల్లావిడిలుమ్ స్వరూపహానియై యె
న్దు మిడమమ్ తోర్ బుకీటతు. ఉద్దైయరాయరుక్మిణ తద్గతైయ మెన్దతు - శేషమాక
తద్గతైయ మెన్దపడి. శేషిగాయరుక్మిణ ఈశ్వర నైయ మెన్దతు- శేషియాక ఈశ్వర నై
య మెన్దపడి, “మఱుద్దు” ఎన్నిటపట్టాలే అఱియా మెయ్చొచ్చిల్లువా నెన్నెన్న వరుళి
చ్చెయ్ కీటార్ (అనాలిత్యాదియాల్). ఉత్తైపైయెన్దతు - దార్ధ్యతైయెన్దపడి.

కీర్తించొన్న వెన్దతు - తద్గతై యమ్ ఈశ్వర నైయమ్ మఱుద్దు ఎన్నిటవిడ త్రిల్

మూ.-ఇహిన్దోమెన్గిట ఇహివుమిన్తి క్కే, సంసారనూకిట పెరుజ్జడలిలే విఱ్ఱున్దు నోవుపడ,

త్రాలే వకు త్రశేషియాన ఈశ్వరవిషయ త్తిల్ కై జ్ఞర్యమాకిట పరమ పురుషార్థత్తైయుమ్ ప్రాపిక్ ప్పెతా తేయెన్దై పురుషార్థత్తినుడైయు గౌర వత్తైయుమ్, అతుక్కిట్టప్పిటన్దువైత్తు కిట్ట ప్పెతామల్ కిడన్దపడియై యుమ్ నిన్దైత్తు (ఇహిన్దు) ఎన్గితార్.

(ఇహిన్దోమెన్గిటవిహివుమిన్తి క్కే) ఎన్దతు-స్వస్వరూప పరస్వరూప జ్ఞానముమ్ పురుషార్థజ్ఞానముమ్ ఇల్లామైయాలే స్వశేషత్వాచరూప మాన శేషివిషయకై జ్ఞర్యరూప పురుషార్థత్తై ఇహిన్దోమెన్గిట అలాభ న్దేశన్దానుమిన్తి క్కేయెన్దై.

(సంసారనూకిట పెరుజ్జడలిలే విఱ్ఱున్దు నోవుపడ) ఎన్దతు- (౧) “సంసారసాగరం ఘోర మన స్తక్లేశభాజనమ్ ” ఎన్గిటపడియే, అనన్ద

శొన్నవెట్టపడి. వకు త్రశేషియానవెట్టతు - ప్రాప్తశేషియానవెట్టపడి. ప్రాపిక్ ప్పె తాతేయెన్దై - అడైయ ప్పెతాతేయెన్దై. “ ఇహిన్దు ” ఎన్గిట శబ్దప్రయోగత్తిన్ తాత్పర్యత్తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (పురుషార్థత్తినుడైయ విశ్వాదియల్), పురు షార్థత్తుక్కు గౌరవమావసు - తనక్కు మేల్పట్ట పురుషార్థమాతల్, తన్నోడొత్త పురుషార్థమాతల్, ఇల్లాతోట్టికైయుమ్, స్వయత్తు సాధ్య మన్తి క్కే యిరుక్కై యుమ్, చేతనరుడైయభోక్తృత్వగర్థమ్ పాతాతోట్టికైయుమ్. అతుక్కిట్టప్పిటన్దువైత్తై వ్దతు - అపురుషార్థత్తైచ్చెయ్ కైయిన్బరుట్టు (౨) “విచిత్రా” ఎన్గిటపడియే దేహ త్తై ఉపకరణమాకవైత్తుక్కున్దు పిటన్దు వైత్తైపడి. వైత్తైన్గిటతు-శారయైచ్చొల్లు. అతు క్కర్థమిన్దై. కిట్ట ప్పెతామైయాలెన్దతు - అత్తైచ్చెయ్యామైయెయన్తి క్కే కైజ్ఞ ర్యమ్ కెయ్యమవర్ కళో సన్నిధియుమ్ లభిక్కు ప్పెతామైయాలెన్దపడి. కిడన్దపడియైయు మెన్దతు - విషయాన్దరప్రవణరాయ్ క్కిడన్దపడియైయు మెన్దపడి. కరణజ్ఞో నిర్విషయ జ్ఞశాయి రామైయాలే, విషయాన్దరప్రవణరాయెన్దు మాటిక్కిల్ శృవేమమ్. ఇత్తాల్- స్వ రూపప్రాప్తమాన పురుషార్థోడే అన్వయిక్కు ప్పెతా మైయన్తి క్కే, స్వరూపవిరుధ్ధ

రహస్యాభిర్థసంప్రదాయ త్తనియన్దశ్.

కాత్తుమ్బాతు అనుసద్దిక్కుమ్తనియన్దశ్.

వాసమామలైజీయరరుళిచ్చెయ్తతు.

కోతిలులకాశిరియకూరకులొ త్తమతాతర్ ।

తీతిల్ తిరుమలైయాత్ వార్ శెట్టుజ్జురవైమణవాళర్ ।

ఓతరియవుకథ్ తిరునావుడైయపిరాతాతరుడన్ ।

పోతమణవాళముని పొన్నడికళ్ పోత్తొరువనే ॥

౧॥

వాళియులకాశిరియకాళియవకమన్ను కులమ్

వాళి ముడుమై యెన్నుమ్మానకరమ్—వాళి

మనజ్జూత్ న్ద పేరిన్బమ్ మలే కుమి కునల్లార్

ఇనమ్ శూత్ ద్దిరుక్కుమిరుప్ప ॥

—౨॥

ఓతు ముడుమైయులకాశిరియనరుళో

ఏతుమఱవాత వెమ్మెరుమాన్—నీతి

వట్టువాచ్చిఱునల్లార్ మామత్తై యో పాతమ్

తోమ్బువార్ క్కు వారా తుయర్ ॥

౩॥

పిళ్ళైలోకాచార్వర్ తిరువడిక శేశరణమ్.

జీయర్ తిరువడిక శేశరణమ్.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

పిల్లైలోళాకాచార్యరరుళిచ్చెయ్త ముముత్సుప్పడిక్కు,

పెరియజీయరరుళిచ్చెయ్త

వ్యాఖ్యానావతారికై.

త్రియగ్గపతియాయ్ శ్రీవైకుణ్ఠనికేతననాయ్

శుద్ధసత్వమ్ దొడ్డయాచార్యరరుళిచ్చెయ్త,

అరుమ్మదవిశక్కుమ్.

(౧) “హరిస్తోతుంలొకా” (౨) “భూత్వాభూయోవరవరముని నోగి నాం సార్వభౌమః” ఇత్యాదిప్పడియే ఈశ్వరనియోగత్తాలే సకలజగదుజ్జీవనార్థమాకత్తిరువవతీరత్తరుళిన తిరువనన్దాభ్రాన్వదైయ అవతారవిశేషమాన అంకియమణివాళమామునికల్ తన్నుదైయ పరమకృపైయాలే పిల్లైలోళాకాచార్యర్, సంసారచేతనరుక్కు త్తత్త్వజ్ఞానమ్ పిఱన్దు అవర్కళుక్కు ఉజ్జీవిక్కైక్కుడలాక వరుళిచ్చెయ్త ముముత్సుప్పడియైన్దిప్రబంధత్తుక్కు వ్యాఖ్యానమిడవతాక త్తిరువుళ్ళమ్మబ్బోనీ, మున్దుఱి ఇప్రబంధమవతీరత్తిరుళిన మైక్కు ఉపోద్ఘాతసభతియాక సర్వేశ్వరక రహస్యత్రయత్తై వెళియిట్టరళిన ప్రకారత్తై యరుళిచ్చెయ్కీఱార్ (త్రియగ్గపతియాయ్త్యాది చూడైయాలే).

“త్రియగ్గపతియాయ్” ఇత్యాది విశేషణజ్ఞల్ నాలుమ్ - సర్వేశ్వరత్వత్తుక్కుమ్ ఇవక ప్పణుమ్ జగద్రక్షణత్తుక్కు ముడలాయరున్ద తేయాకిలుమ్, త్రియగ్గపతిత్వమ్ విశేష సమర్పకమాకైయాలమ్, ఇవనుక్కు ప్రధాననిరూపకమాకైయాలమ్, మున్దుఱి (త్రియగ్గపతియాయ్) ఎన్దరుళిచ్చెయ్కీఱార్. ఇత్తాలే - అవాప్తసమస్తకామత్వముమ్, పురుషనూక్త నారాయణానువాక ప్రతిపాద్యత్వముమ్ శొల్లకీఱు. త్రియగ్గపతియాయన పనుక్కిఁతే అవాప్తసమస్తకామత్వ ముళ్ళు.

ఇని, నిరూపితస్వరూపవిశేషణజ్ఞాయ్ ఈశ్వరత్వ వ్యాప్యజ్ఞాన పేయ ప్రత్యనీకత్వ కల్యాణైకతానత్వజ్ఞై అరుళిచ్చెయ్కీఱార్, (శ్రీవైకుణ్ఠనికేతననాయ్) ఎన్దు. పేయప్రత్యనీకత్వమపుక్కువిడత్తే కల్యాణైకతానత్వమ్ పురుమిఁతే. ఇత్తాలే -

నిత్యముక్తానుభావ్యనాయ నిరతిశయానందయుక్తనా యిరుక్కి-
సర్వేశ్వరక,

(౧) “తమసగపరమోధాతా శబ్దవక్రగదాధరః” (౨) “యస్సర్వజ్ఞస్సర్వవిత్” (౩)
“సత్యకామ స్సత్యసంకల్పః” ఇత్యాది శ్రుతిప్రతిపాద్యత్వమ్ శొల్లఁకింతు.

సమస్తకల్యాణగుణాత్మకనాకైయా లే నూరిభోగ్యనాకైయుమ్ సర్వేశ్వరత్వ
చిహ్నమాకైయా లే అత్తై యరుళిచ్చెయ్కికైర్, (నిత్యముక్తానుభావ్యనాయ) ఎన్ఱు,
ఇత్తాల్ - నిరతిశయాభోగ్యత్వముమ్, (౪) “సదాపశ్యన్తినారయః” (౫) “యన్తైవ
శక్యన్తినారయః” ఎన్ఱిఱపడియే విష్ణునూక్తాది ప్రతిపాద్యత్వముమ్ తోడ్రుంకింతు.

నిరతిశయానందయుక్తనాకైయుమ్ పరత్వశుక్లు నేణుకైయా లే అత్తై యరుళి
చ్చెయ్కికైర్, (నిరతిశయానందయుక్తనాయ) ఎన్ఱు. ఇత్తాల్ - నిస్సమాభ్యుధికత్వముమ్,
ఆనందవల్లప్రతిపాద్యత్వముమ్ తోడ్రుంకింతు. (సర్వేశ్వరన్) ఎన్ఱైయా లే, ఎన్ఱై
ముమ్, సర్వాన్తర్యామితయా సర్వనియన్తృత్వముమ్, అన్తర్యామి బ్రాహ్మణాద్యపని
పత్ప్రతిపాద్యత్వముమ్ శొల్లఁకింతు.

“శ్రియఃపతియాయ” ఇత్యాది విశేషణ్యభోనాలుమ్, విశేష్యముమ్, రక్షణోప
యోగికభాషింపడి యెజ్జనేయెన్ఱిల్; (శ్రియఃపతియాయ) ఎన్ఱైయా లే రక్షణోప యోగిక
భావ కృపాక్షమాదిగుణజగుమ్, (శ్రీవైకుంఠ నికేతననాయ) ఎన్ఱైయా లే- హేయప్రత్యసి
కత్వ నిబంధనమాయ ఇవర్కళో రక్షణత్తుక్కు అపశ్యాపేక్షితమానసర్వశక్తిత్వముమ్,
(నిత్యముక్తానుభావ్యనాయ) ఎన్ఱైయా లే- ఇవర్కళైయుమ్ నిత్యనూరికళోద ఒరు కళై
యాయ్ త్తన్నైయునుభవిక్కుమ్మడిపల్లు మెన్నుమతువుమ్, (నిరతిశయానందయుక్తనాయ)
ఎన్ఱైయా లే - అవ్వనుభవజనిత ప్రీతికారిత్వజ్ఞుర్యరసరామ్బడి పల్లుమెన్నుమతువుమ్,
(సర్వేశ్వరన్) ఎన్ఱైయా లే- ఇప్పడిరక్షిక్కైక్కుడి శేషశేషిభావ సమ్బంధ మెన్నుమతువుమ్
తోడ్రుకైయా లే ఇన్ఱై రక్షణోపయోగికళో.

(శ్రియఃపతియాయ) ఎన్ఱైయా లే- తనక్కుప్పిరాట్టి నిరూపకైయా యిరుక్కుమా
పోలే, ఇవర్కళుక్కుమ్ శేషత్వమే నిరూపకమామ్బడిపల్లు మెన్నుమతువుమ్, (శ్రీవైకుంఠ
నికేతననాయ) ఎన్ఱైయా లే- తాకా హేయప్రత్యసికనాయ కల్యాణైకతాననా యిరుక్కు-
మాపోలే ఇవర్కళైయుమ్ నివృత్తసంసారరాయ ఆవిర్భూతాపహతపాప త్వాదిగుణా

ప్రకాశమృడి పట్టుమెన్నుమతువుమ్, (నిత్యముక్తానుభావ్యనాయ్) ఎన్నెయాలే-తాకా నిత్యముక్తానుభావ్యనాయరుక్కుమాపోలే ఇవర్ కలైయుమ్ నిత్యముక్తానుభావ్యరాక్కుమెన్నుమతువుమ్. తనక్కు ఆనుభావ్యరాక్కుమెన్నుమతువుమ్, (నిరతిశయానన్దయుక్తనాయ్) ఎన్నెయాలే-తాకా సూరిభోగ్యనాయ్ నిరతిశయానన్దయుక్తనానాటోవలే ఇవర్ కలైయుమ్ తక్ ముఖమలర్ త్రిక్కుఱుప్పాక వినియోగ మ్కోణ్ణునిరతిశయానన్దయుక్తరామ్మడి పట్టుమెన్నుమతువుమ్, (సర్వేశ్వరన్) ఎన్నెయాలే-తాకా సర్వశరీరియాయ్ సర్వాస్త్రామియాయ్ సర్వాధారధూతి నాయరుక్కుమాపోలే ఇవర్ కలైయుమ్ తనక్కు శరీరమాయ్ నియామ్యమాయ్ ధార్యమాయరుక్కుమ్మడి పట్టుమెన్నుమతువుమ్ తోద్రుంకిఱు.

(శ్రియప్రపతియాయ్) ఇత్యాది విశేషణజ్ఞాలే - పురుషకారముమ్, ఇవర్ కళోతన్నై ఆనుభవిక్కైక్కుఱుప్పావన దేశవిశేషముమ్, ఆనుభవసహకారికలైయుమ్, ఇవర్ కళోమున్నాక తన్నై ఆనుభవిత్రతాల్ వరుమ్ ఇవర్ కళుడైయనిరతిశయానన్దతైయుమ్ శొల్లుంకిఱు.

(శ్రియప్రపతియాయ్) ఎన్ఱు-అకారార్థతైయుమ్, (శ్రీవైకుంఠనికేతననాయ్) ఎన్ఱు-ఉకారార్థతైయుమ్, (నిత్యముక్తానుభావ్యనాయ్) ఎన్ఱు - మకారార్థతైయుమ్, (నిరతిశయానన్దయుక్తనాయ్) ఎన్ఱు-లుప్తచతురియసర్థతైయుమ్, (సర్వేశ్వరన్) ఎన్ఱు-శేషత్వప్రతిసమ్బద్ధిసూన శేషత్వతైయుమ్ శొల్లుకైయాలే - రహస్యత్రయ వివరణానియలే రహస్యత్రయత్తుక్కుమ్ ప్రధాన వివరణియాన ప్రణవార్థతై యరుళిచ్చెయ్తా రాయ్ద్రు.

శ్రియప్రపతియైకైయావతు - సర్వమజ్జళావహైయాయ్ సర్వోత్కర్షావ హైయాన పెరియపిరాట్టియార్ క్కు వల్లభనాయరుక్కై. శ్రీవైకుంఠనికేతన నాకైయావతు- శ్రియప్రపతిత్వతాల్ వన్ద మేన్ఱైక్కుత్తకుతియాన దేశవిశేష తైయుమ్ సగరవిశేష తైయుమ్ ఇరుప్పిడమాక వుడైయనాయరుక్కై. నిత్యముక్తానుభావ్యనాకైయావతు- నిత్యంముక్తాః - నిత్యముక్తాః; నిత్యముక్తై రనుభావ్యః - నిత్యముక్తానుభావ్యః ఎన్ఱు విగ్రహమాయ్, కాలత్రయ త్రిలుమ్ ప్రకృతినమ్బన్దమద్రు నిత్యసూరికళాలే ఆనుభవిక్కైత్తక్కువనాయరుక్కై. నిత్యరాలుమ్ ముక్తరాలుమ్ ఆనుభవిక్కైక్కుయోగ్యనాయ్ ఎన్ఱూల్ ఆకాతోవెన్నిల్; (౧) “యదైవశక్యన్తినూరయః” (౨) “సదాపశ్యన్తినూరయః” ఎన్ఱు

అన్ద నిత్యసూరికలోపాతి తన్నై యనుభవిత్తు నిత్యకై జ్ఞర్యరసరాన్దు
వాఱ్ఱుకై క్కు ప్రాప్తియున్దాయరుక్కచ్చెయ్ తేయుమ్, అన్దైయిన్ద

సూరిభోగ్యత్వమాత్ర త్తైయే పరత్వలక్షణమాకన్చొల్లకైయాలమ్, మేల్ ఇవర్ తామే,
“అన్దనిత్యసూరికలోపాతి” ఎన్నిఱవిడత్తిల్ ముక్తపదస్థానత్తిల్ సూరిపదత్తై ప్రయోగిక్కై
యాలమ్ ఆకాతు. (అన్ద నిత్యసూరికలోపాతి) ఎన్దతు - నిత్యము క్తశబ్ద వాచ్యరాయ్
కాలత్రయత్తిలమ్ ప్రకృతిసమ్మన్దమన్ నిత్యసూరికలోపాతి ఎన్దపడి. ఆతావతు- నెడు
నాళో సంసారియాయ్ పోన్దచేతనకొ ఆకన్దికక్కపైయాలే సదాచార్యప్రసాదమడియాక
తత్త్వజ్ఞానమ్ పిఱన్ద, సంసారమ్ త్యాజ్యమెన్దమ్, (౧)* అన్దమిల్ పేరినప్పమానదేశవిశేష
త్తిలేపాయ్ అమరనోడు ఒరుకోవైయాక * అయర్వఱునుమరర్క శలిపతియానవకొ
ఱిరువడికళిల్ అవకముకమలర్త్తిక్కై ఉఱుప్పొకప్పణ్ణుమ్ అశేష శేషవృత్తియేపురుషా
ర్థమెన్దమ్, తన్నివృత్తిప్రాప్తికళుక్కు ఎమ్మెరుమా సేసాధనమెన్దమ్ ప్రతిపత్తిపిఱన్ద సం
సారత్తిల్ అడిక్కిరిత్తు భగవదన్యైర్భరనాయ్ సంసారనివృత్తి పూర్వకమాక ఎమ్మె
రుమానై ప్రాప్తి అనుభవిక్కుమ్మొత్తు, మున్నే నెడునాళనుభవిత్త సాంసారికశ్లేశబ్ద
శాతల్, జ్ఞానమ్ పిఱన్దపిన్న్ భగవదనుభవాభాతాలేవదమ్ క్లేశశ్లేశాతల్ నెన్దేల్
తట్టాతపడి అనుభవిక్కై. నిరతిశయానన్దయుక్తనాకై నూవతు - నిరస్తః-అల్పీకృతః,
అతిశయః-ఇతరాతిశయః, నిరస్తః ఇతరాతిశయాయేనసః నిరతిశయః, నిరతిశయశ్చ సౌ
ఆనన్దశ్చ నిరతిశయానన్దః, తేనయుక్తః నిరతిశయానన్దయుక్తః ఎన్ద సమాసమాయ్,
ఆనన్దవల్లియిల్ శొల్లకిఱపడియే నిరతిశయానన్దగుణయుక్తనా యిరుక్కై. సర్వేశ్వర
నాకైయావతు - త్రివిధాత్మవర్గత్తుక్కుమ్ ఈశ్వరనాయరుక్కై.

అన్దనిత్యసూరికలోపాతియనుభవిక్కైయావతు-అవర్కళి (౨)* సదాపశ్యన్తిషు
డియే అనుభవిక్కి-తాపోలే భగవత్కృతాత్మత్తాలే సంసారాన్తుక్తరాయ్ ఆపరిచ్చిన్న్
జ్ఞానాదిగుణకరాయ్ అనుభవిక్కై. (తన్నై) - సర్వశేషీయానతన్నై. కైజ్ఞర్యమా
వతు - భగవన్సుఖవికాసహేతువాన వృత్తివిశేషమ్. (నిత్యకైజ్ఞర్యరసరాయ్) ఎన్దతు-
అనుభవజనితప్రీతికారిత నిత్యకైజ్ఞర్యత్తిల్ ప్రీతియుడైయవర్కళాయెన్దపడి.

వాఱ్ఱుకైయావతు - స్వామిసన్నిధియిల్ సుఖమాకవర్తిక్కై. ప్రాప్తియావతు-
శేషశేషిభావసమ్మన్దమ్. అన్దై (ఇన్ద్రు) ఎన్దతు - అన్దశేషశేషిభావ సమ్మన్దజ్ఞానత్తై

(౧) “అసన్నేవ” ఎగ్గిటపడియే అసత్కల్పరాయ్ క్కిడక్కిట సంసారిచేత నరుడై య ఇట్లువై అనుసనిత్తు అత్యంతవ్యాకులచిత్తనాయ్, ఇవర్కళే కరణకళేబరజ్జళైయిన్దు ఇఱిగొడిన్దపక్షిపోలేకిడక్కిటన్దైయిలేకరణాది కళైక్కొడుత్తు, అవర్బైక్కొణ్ణు వ్యభిచరియాతే తన్నై యాశ్రయిత్తు ఉజ్జేవిక్కెక్కుడలాక, అపారుషేయమాయ్ నిత్యనిర్దోషమాయ్ సవ్యతః ప్రమాణమాన వేద తైయుమ్ తదుపబృంహణ్యథాన స్తృతీహాస పురాణాదికళైయుమ్ ప్రవర్తిప్పిత్తవిడత్తిలుమ్, అన్దశాస్త్రాభ్యాసత్తుక్కు అనేకయోగ్యతైవేణుకైయాలే అవ్యభియాలే జ్ఞానమ్పిఱన్దు చేతనరుజ్జే విక్కై యరితాయరుక్కిటపడియై త్తిరువుళ్ళమ్మబ్బి, సకలశాస్త్ర)

యిన్దున్దుత్తల్ ; నిత్యకై జ్ఞర్యరసరాయ్ వాక్కుకైయైయిన్దున్దుత్తల్. (అసన్నేవ ఎగ్గిటపడియే) ఎత్తు - “అసన్నేవ” ఎగ్గిట శ్రుత్తర్థత్తికపడియే ఎత్తుపడి. అసత్కల్పరాయ్ క్కిడక్కిటవెత్తు - అచిత్తుల్యరాయ్ క్కిడక్కిటవెత్తుపడి. అతావతు-జ్ఞానమిరుక్కుచ్చెయ్ తేయుమ్ యథాజ్ఞానమిన్దిక్కియిరుక్కు;- స్యక్వేతరవిషయగళిల్ ఈశ్వరశేషత్వప్రతిపత్తియిన్దుక్కు-స్వశేషత్వప్రతిపత్తిపడక్కు. ఇట్లువై ఎత్తు - అధ్యాత్మికాదితాపత్రియాభిధాతరాయ్, అవర్కళే పడుమ్ దుఃఖ పరమృరెన్దు యెన్దు పడి. అత్యంత వ్యాకుల చిత్తనాయెన్దు - అన్దున్దు లనుభవ మొన్దుమ్ తోర్బాతపడి వ్యాకులచిత్తనాయెన్దు పడి. ఇఱిగొడిన్ద పక్షిపోలే కిడక్కిటన్దైయిలే యెన్దు - కరణకళేబరజ్జళిన్దు మైయాలే ప్రవృత్తి నివృత్తికళుమ్ అతుక్కుడియాన జ్ఞానముమిల్లాత దక్షైయిలేయెన్దు పడి. కరణాదికళైక్కొడుత్తెగ్గిటవిడత్తిల్ - ఆదిశబ్దతై కళేబరత్తైన్దున్దుగ్గిటతు. అవర్బైక్కొణ్ణు వ్యభిచరియాతేయెన్దు - ఈశ్వరన్ తన్నై యాశ్రయిత్తు ఉజ్జేవిక్కెక్కుడలాకక్కొడుత్త కరణాదికళైక్కొణ్ణుకగ్గాదివిషయ ప్రవణరాయ్ నశిత్తుప్పొకాయెన్దు పడి. తత్ ఎత్తు - అన్దవేదజ్జళుడైయెన్దు వెత్తుపడి. పురాణాదికళైక్కిటత్తి ఆదిశబ్దతై, శ్రీహార్షరాత్రాగమ తైన్దున్దుగ్గిటతు. అన్దశాస్త్రాభ్యాసత్తుక్కు-సోపబృంహణ్యథాన అన్దవేదజ్జళుగ్గిట శాస్త్రాభ్యాసత్తుక్కు-స్వత్తు. అనేక యోగ్యతైవేణుకైయాలే యెన్దు-జమూబ్బిపత్తిల్ భారతవన్దత్తిల్ భరతఖన్దత్తిల్ మనుష్యజన్మత్తిల్ త్రైవిణ్ణికత్వాదియోగ్యత్తికళుమ్, సర్వశాఖాప్రత్యయన్దాయ మమ్, సర్వవేదాన్ద ప్రత్యయన్దాయముమ్ వేణుకయాలేయెన్దు పడి. ఆరితాయరుక్కిట పడియైయెన్దు - దుర్లభమాయరుక్కిటపడియైయెన్దు పడి. సకలశాస్త్ర తాత్పర్యజ్జై

(౧) తై - ఆన.

తాత్పర్యజ్ఞతై యమ్ సుగ్రహమాక ఇవర్ కళటియలామ్బుడి పణ్ణవేణు మెన్టు, స్వరూపోపాయపురుషార్థయాథాత్మ్య ప్రతిపాదకమాన రహస్య త్రయ త్రైయుమ్, స్వయమేవ ఆచార్యనాయనిన్టు ప్రకాశిప్పి త్తరుళినాన్.

యుమెన్టు - సకలకాస్త్రతాత్పర్యార్థజ్ఞాన అర్థపఞ్చక త్రైయుమెన్టునడి. స్వరూపోపాయపురుషార్థయాథాత్మ్యప్రతిపాదకమాన ఎన్టిటవిడ త్రిల్ - స్వరూపమావతు-భగవచ్చేష త్వమ్, అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - అనన్యార్థత్వమ్; ఉపాయమావతు - ఈ శ్వరన్, అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - నిరవేక్షత్వమ్; పురుషార్థమావతు- భగవత్ప్రజ్ఞర్యమ్, అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - తన్ రక్షత్తుక్కుఱుప్పాక చెయ్ కై యన్తి కే అనన్ రసత్తుక్కుఱుప్పాక చెయ్ కై. అన్తిక్కే, స్వరూపమావతు - భగవదనన్యార్థ శేషత్వమ్, అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - భగవత శేషత్వపర్యస్తమాయరుక్తై, ఉపాయమావతు - నిరవేక్షనాన ఈశ్వరన్, అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - ఆచార్యాభిమానపర్యస్తమాయరుక్తై; పురుషార్థమావతు - అవన్తువక్కేయుఱుప్పాక ప్పణ్ణుమ్ కై జ్ఞర్యమ్. అతినుడైయ యథాత్మ్యమావతు - భగవత్ కై జ్ఞర్యపర్యస్తమాయరుక్తై. స్వయమేవ ఎన్తు - తిరుమన్త్రి త్రిల్ శేషిత్వశరణ్యత్వ ప్రాప్య త్వేనాకారేణ ప్రతిపాదిక్కుప్పడుకిఱ తా శేయెన్టునడి.

“శ్రియఃపతియాయ్” ఎన్తుడుడగ్గి “సర్వేశ్వరన్” ఎన్నుమళవుమ్ పరస్వరూప తై చ్చొన్లుకిఱతు; “అన్దనిత్యనూరికళోపాతి” ఎన్తుడుడగ్గి “వాఱుకైక్కు” ఎన్నుమళవుమ్ ప్రాప్యస్వరూపమ్ శొల్లుకిఱతు; “ఉప్పి” ఎన్నుమత్తల్, ప్రత్యగాత్త స్వరూప తై చ్చొన్లుకిఱతు; “అత్తైయిన్దు” ఎన్తుడుడగ్గి “ఇన్దువై” ఎన్నుమళవాక విరోధిస్వరూప తై చ్చొన్లుకిఱతు; “అనుసన్ధిత్తు” ఎన్తుడుడగ్గి “వెలియిట్టరుళినాన్” ఎన్నుమళవాక ఉపాయ స్వరూప తై చ్చొన్లుకిఱతు; “ఇన్దువైయనుసన్ధిత్తు అత్యన్తవ్యాకులదిత్తనాయ్” ఎన్దైయాలే, ఈశ్వరన్ తన్ నిన్దేతుకకృపైయాలే సంసారిచేతనరుడైయ ఉజ్జీవనార్థమాక కృషిపణ్ణుకిఱా నెన్నుమిడమ్ తోన్ ద్రిఱుకిఱతు. “సకలకాస్త్రతాత్పర్యజ్ఞతై యమ్ సుగ్రహమాక ఇవర్ కళటియలామ్బుడి పణ్ణవేణుమెన్టు” ఎన్దైయాలే ఇవ్వర్థపఞ్చకమ్ సకలవేద తాత్పర్యమెన్నుమతువుమ్ శొల్లిన్ ద్రియన్ ద్రియన్.

ఆక ఇచ్చార్చెయల్ - తామ్ వ్యాఖ్యాని త్తరుళుకిఱ ముముక్షుప్పడి యెన్టిఱ ప్రబన్ధత్రిల్ ప్రధానప్రతిపాద్యమాన అర్థపఞ్చక త్రైయుమ్, భగవత్ప్రపెయనుడైయ నిన్దేతుకత్వత్రైయుమ్, ఇవ్వర్థపఞ్చక ద్వాన్ వేదతాత్పర్యమెన్నుమ త్రైయుమ్ సజ్రిహి త్తరుళి చెయ్ తారాయిన్ ద్రియన్.

ఇప్పడి ఈశ్వరన్ రహస్యత్రయ తై వెలియిట్టరుళినతు ఎవ్విషయత్రితేయన్నవరుళి

అతిల్, తిరుమస్త్రై శ్రీబదరికాశమత్రిలే స్వాంశభూతనాన
నరణవిషయమాక ప్రకాశిపిత్రా; ద్వయతై శ్రీవిష్ణులోకత్రిలే స్వ
మహిషియాన పిరాట్టివిషయమాక ప్రకాశిపిత్రా; చరమశ్లోక తైత్తిరు
త్తేర్ త్తట్టిలే స్వాశ్రితనాన అర్జునణవిషయమాక ప్రకాశిపిత్రా. ఆకై
యాలితే, (౧) “లక్ష్మీనాథసమారమ్భమ్” ఎన్దు గురుపరమ్పరాదియిలే
ఈశ్వరనైయనుసంధికిఁజుతు.

ఇని, అన్ద రహస్యత్రయన్దా శబ్దమ్ సుగ్రహమాయరున్దతే
యాకిలుమ్, అర్థమ్ ఉపదేశగమ్యమాకై యాలుమ్,

చ్చైయికిఁకార్ (అతిలిత్యాదియల్). అతిలెన్దతు - రహస్యత్రయత్రిలెన్దపడి. స్వాంశ
భూతనానవ్వేత్తు. స్వానతారవిశేషమానవ్వే పడి. తిరుమస్త్రై నరన్ విషయమాక
వుమ్, ద్వయతై పిరాట్టి విషయమాకవుమ్, చరమశ్లోక తై అర్జునన్ విషయమాకవుమ్
ప్రకాశిపిత్రానెన్ద్ర్య(ఓర్వొన్ద్రే) ఉరైప్పాకచ్చొన్ద తుస్వరూపాదిప్రాధాన్యతైప్పన్ద;
చేతనవర్తత్రిలే నిత్యరమ్ ముక్తరమ్, స్వరూపప్రధానరాయమ్, పిరాట్టి భోగప్రధానైయా
యుమ్, సంసారికళోత్యాజ్యాంశత్రిల్ త్యాగప్రధానరాయమిరుప్పర్కళితే ; అత్తై
ప్పన్ద ఓర్వొన్ద్రే నోక్కాకవరుళిచ్చైయితతు. స్వరూపప్రధానరుక్మమ్ స్వరూపాను
రూపమాన ఉపాయోపేయజ్జలిలన్దయమావశ్యకమాకైయాలే, తత్ప్రీకాశకజ్జళాన
మన్ద్ర ఇరణ్డరహస్యజ్జళుడైయ ఉపదేశమ్ సిద్ధమ్; భోగప్రధానైయాన పిరాట్టిక్కుమ్
భోగమ్ స్వరూపానురూపమెన్ద్ర త్రిక్కుమ్, తత్సాధనమతీక్కుమ్, తత్ప్రీకాశకజ్జ
ళానమన్ద్ర ఇరణ్డరహస్యజ్జళుమ్ జ్ఞాతవ్యజ్జళాకైయాలే, అమన్ద్ర గ్రీనుడైయ ఉపదేశమ్
సిద్ధమ్; త్యాగప్రధానరాన ముముక్షుక్కుళుక్కుమ్, స్వరూపజ్ఞానముమ్, స్వరూపాను
రూపాపాయ జ్ఞానముమిన్ద్రేక్కై త్యాగమ్ సిద్ధియామైయాలే తత్ప్రీకాశకరహస్యత్రయో
పదేశమ్ సిద్ధమ్. ఆకైయాలితేయెన్దతు-ఇప్పడి ఈశ్వరన్తా నేరహస్యత్రయతైయుమ్
అచార్యనాయెన్ద్ర ఉపదేశక్కైయాలితేయెన్ద పడి.

ఇని ఇప్పొబన్ధమవతరిత్తపడియై అరుళిచ్చైయికిఁకార్ (ఇని యిత్యాదియల్).
సుగ్రహమాయరున్దతే యాకిలుమెన్దతు - సులభమాయతీన్ద్రొల్లమ్మడియాయరున్దతేయా
కిలుమెన్దపడి. అర్థమ్ ఉపదేశగమ్యమాకై యాలుమెన్దతు - ఇన్దరహస్యత్రయత్రినుడైయ

అతటిన్దే ఎల్లార్ కు ముజ్జీవిక్క వేణ్ణుకై యాలుమ్, అన్దరహస్య
త్రయత్తిలుమ్ పూర్వాచార్యోకభుక్తయ ఉపదేశపరమృరాప్రాప్త
మాన అర్థవిశేషజ్ఞతై సర్వార్ కుమ్ సుగ్రహమాకవుమ్ సువ్యక్తమాక
వుమ్ పిల్లైలోకాచార్యర్ తమ్ముడైయ పరమకృపైయాలే ఇప్పిబ్బ
ముజేన అరుళిచ్చెనుకితార్.

అర్థమ్ శాస్త్రబలశ్చాలుమ్ స్వబుద్ధిబలశ్చాలుమతీయమ్బడియాయరుక్తైయత్తియే ఆచా
గ్యోపదేశమడియాకవతీయమ్బడియాయరుక్తైగాలు మెన్ద పడి. అతటి న్దేయెల్లార్ కు
ముజ్జీవిక్క వేణ్ణుకైయాల మెన్ద తు. ఆచార్యోపదేశమడియాక రహస్యత్రయార్థ శ్చైయతి
నే ఎల్లార్ కు ముజ్జీవిక్క వేణ్ణుకైయాల మెన్ద పడి. అతినే ఉజ్జీవిక్క వేణ్ణుకైయాల
మెనెయాలే- అతీయాతపోతు ఉజ్జీవనమిలెయెన్ను మతుసిద్ధమ్. ఆచార్యాభిమానతాతే
ఇవసుజ్జీవిక్కుమ్మాళు జ్ఞాన ద్వారేణైవ ఉజ్జీవనమాకైయాలే ఆప్పడిశొల్లక్కు తైయిలై.

(౧) ‘పశుర్ననువ్యోపక్షీవా’ ఎన్నిఱవిడత్తిలుమ్, (౨) ‘సావరాణ్యపిముచ్చనై’ ఎన్నిఱ
విడత్తిలుమ్ సావరశరీరకర్గళాన వాడైక్కునుమ్ ఆచార్యాభిమానతాతే స్వరూపజ్ఞానమ్
పిఱన్దే ఉజ్జీవిక్కితార్ కశ్చైనే కొళ్ళవేణుమ్. చేతనమాత్రత్తుక్కిఱే ముక్తియళ్ళను,
అచిద్విమోచనమచిత్తుక్కిలైయతే. శుద్ధసత్వమిశ్రసత్వభ్రశ్చిఱి ఇరణ్ణిలుమ్ శరీరత్వేన
సంబధిప్పాన్ చేతనవిఱే.

ఇని, ఇన్దరహస్యత్రయక్తుమ్ ఉపాసకర్ నిర్వహిత్తు పోరుమగోరధము
ణ్ణిఱే, అ తైవ్యావర్తిప్పిక్కైక్కాక వరుళిచ్చెయ్కిలార్ (ఇన్దరహస్యత్రయత్తిలుమిశ్చా
దియార్). పూర్వాచార్యోకశ్చైదు- నాథమునిమతలాననమ్ పూర్వాచార్యోకశ్చైపడి.
ఉపదేశపరమృరాప్రాప్తమానవెన్దతు - సకలశాస్త్రవిత్తిమర్కళాన తద్దామడైయ బుద్ధి
పరికల్పితమానవైయన్దిక్కై ఆచార్యోపదేశమడియాక పరమృరాప్రాప్తజ్ఞాన వెన్ద పడి.
అర్థవిశేషజ్ఞతైయన్దతు - పారతన్యైభోగ్యతైకతైయన్ద పడి. పరమకృపైయాలేయెన్ను.
సర్వేశ్వరమడైయ కృపైయిలు మతిశయితమాన కృపైయాలేయెన్ద పడి. రహస్యత్రయ శ్చై
యమ్ వెలియిట్టరుళిన కృపైయిలుమ్ అతినర్థజ్ఞతై వెలియిట్టరుళిన కృపైయిఱే అతిశ
యితమానశ్చ; ఆకైయాన్, అతిశయత మెన్నక్కు తైయిలై.

ఇవర్తామ్ రహస్యత్రయవిషయమాక వరుళిచ్చెయిత ప్రబున్దగిలిమ్ పూర్వా

మున్నే రహస్యత్రయవిషయమాక మూన్లు ప్రబంధమిట్టరులియి
రుక్కచ్చెయ్తేయుమ్. అతిల్ యాన్మచ్చిక్కప్పడి అతినజ్జిహమాకై
యాలుమ్, పరస్థపడి అతివిస్త్రతమాకై యాలుమ్, శ్రీయఃపటిప్పడి,
ఉభయదోషముమిన్ది క్కేయిరున్దతేయాకిలుమ్ సంస్కృతవాక్యబహుళ
మాకై యాలే పెణ్ణుక్కుమ్ పేతైక్కుమ్ అధికరిక్కున్సోకామైయాలుమ్,
త్రివిధదోషనామిల్లాతపడి ఇన్నము మొరు ప్రబంధమిడవేణుమెన్దు తిరు
వుళ్ళమ్పద్రీ, ఎల్లావద్రీరుక్కుమ్పిన్దితే ముముక్షుప్పడియాకి అ ఇప్పి
బంధమిట్టరులిద్రీ. అకైయితే - అల్లాతప్రబంధజ్జి కిడక్క ఇతై
ఎల్లారుమధికరిత్తుప్పోరుకిఱుతు. ఇన్నముమ్, పూర్వప్రబంధజ్జిల్ అనుక్త
మాన అర్థవిశేషజ్జళుమిప్పిబంధత్తిలేయ్తాకై యాలుమ్ ఇతువే ఎల్లార్
క్కుమాదరణీయ మాకక్కడవతు, ... *

చార్వక్ కళరులిచ్చెయ్త రహస్యత్రయవిషయమానప్రబంధజ్జిలుమిప్పిబంధత్తుక్కుణ్డాన
వాశియైయరులిచ్చెయ్కితార్ (మున్నేయ్తాదియాల్). మున్నేయ్తత్తు - ఇప్పిబంధ
మగులిచ్చెయ్వతఱుమున్నేయ్తపడి. అతినజ్జిహమాకై యాలుమెన్దుతు-అతినజ్జిహ
మాకై యాలే విశదమాక అర్థప్రతిపాదకమాకమాట్టామైయాలుమెన్దుపడి. అతివిస్త్రత
మాకై యాలుమెన్దుతు - అతివిస్త్రతమాకై యాలే దురవధరమాకై యాలు మెన్దుపడి.
ఉభయదోషమెన్దుతు-అతినజ్జిహత్వ అతివిస్త్రతజ్జిశ్చెన్దుపడి. సంస్కృతవాక్యబహుళ
మాకై యాలేయ్దుతు - శ్రుతివాక్యబహుళమాకై యాలేయ్దుపడి. సంస్కృతమెన్దాల్
'శ్రుతియైక్కాట్టుమావెన్నిల్, పెణ్ణుక్కుమ్ పేతైక్కుమ్ అధికరిక్కున్సోకామైయాలుమ్',
ఎన్దయాల్ - స్త్రీశూద్రాసాధికారమాన సంస్కృతమ్ శ్రుతియేయాక వేడ్డుకైయాలే, సం
స్కృతజ్జిమ్ శ్రుతియైక్కాట్టుమ్. పేతైక్కుమ్ మెన్దుతు - అబలనుక్కుమ్ మెన్దుపడి. త్రివిధ
దోషముమిల్లాతపడియ్దుతు- అతినజ్జిహమాకై యాలే విశదమాక వర్ణజ్జి శ్రుతిపాడిక్కు
మాట్టామైయాకిఱదోషముమ్, అతివిస్త్రతమాకై యాలే దురవధరత్వమాకిఱదోషముమ్,
శ్రుతివాక్యబహుళమాకై యాలే అధికృతాధికారత్వరూపదోషము మిన్దిక్కేయ్దుపడి.
పూర్వప్రబంధజ్జిలెన్దుతు - పూర్వకళరులిచ్చెయ్త ప్రబంధజ్జిలేయ్దుపడి. ... *

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

పి త్తై లో కా చా ర్య ర దు లి చ్చె య్ త

ము ము త్తు ప్ప డి.

తి రు మ న్త ప్ర క రణ మ్.

రహస్యత్రయోపాధ్యాయమ్.

మూలమ్—౧—ముముక్షువుక్కు

వ్యా॥ (ముముక్షువుక్కుటియవేణ్ణుమ్ రహస్యమ్ మూన్తు) ముముక్షువాకితాన్ - మోక్షత్తిలే ఇచ్చెయ్యుడైయన్ (నాన)వన్, (౧)*మున్-మోక్షణేయితే ధాతు. ఇత్తాల్, సంసారవిమోచనత్తి లిచ్చెపిఱన్దవనుక్కెన్దపడి. ఆత్మప్రాప్తికామనుక్కుమ్ ముముక్షుత్వముణ్డేయాకిలుమ్ ఇవిడత్తిల్ అవన్ వివక్షితనన్దు. అవనుక్కు రహస్యత్రయజ్ఞానాపేక్షే

ఇవి ఇప్పిబద్ధుక్కు అర్థమరులిచ్చెయ్ వతాక ప్రతీక గ్రహణమ్ పణ్ణుకితార్ (ముముక్షువుక్కుడుడిన్). అతుక్కుర్థమరులిచ్చెయ్ కితార్ (ముముక్షువాకితానిత్యాదియాల్). మోక్షప్రిలిచ్చెయ్యుడైయనన్దిఱవిడత్తిల్ మోక్షశబ్దమ్ (౨) “ముక్తిర్మోక్షోమహానన్దః” ఎన్దు ఆనన్దశబ్దపర్యాయమాక పరికిప్పట్టతాకైయారే, అత్తైవ్యావ రిప్పిక్కైక్కాక వరులిచ్చెయ్ కితార్ (మున్-మోక్షణేయితే ధాతు) ఎన్దు. ఫలితాంశ త్తైయరులిచ్చెయ్ కితార్ (ఇత్తాలిత్యాదియాల్). ముముక్షుశబ్దమ్ కేవలనుక్కుమ్ వాచకమాకైయారే అత్తైవ్యావ రిప్పిక్కితార్ (ఆత్మప్రాప్తికామనుక్కుమి త్యాదియాల్). ఇవిడత్తిల్ అవన్ వివక్షితనన్దిఱు-“అతీయవేణ్ణు మిరహస్యమ్ మూన్తు” ఎన్దిఱు శబ్దజోడేన హపరితమానముముక్షుశబ్దత్తిలే అన్దక్కేవలన్ వాచ్యమాక వివక్షితనన్దైపడి. ఇప్పడిముముక్షుశబ్దముక్కు వాచ్యఁజొక్కదమ్ శొల్లుకైయలే నియామకమే తెన్నవరులిచ్చెయ్ కితార్ (అవనుక్కిత్యాదియాల్). రహస్యత్రియజ్ఞానాపేక్షైయలైయితేయెన్దు. (౩) “ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాపారస్తామనుస్మరన్” ఎన్దిఱు పడియే అవనుక్కు, భగవదనన్యార్త కేషమాన ఆత్మానుభవమే పురుషార్థమౌక్యాయామ్, అప్పురుషార్థస్తుక్కు సాధనమ్ భగవదుపాసనమే యాకైయాయామ్ ఇష్టాస్తుక్కుమ్ ప్రకాశకమ్ ప్రణవమేయాకైయాయామ్, ఈశ్వరోపాద్యో

(౧) (౨) (౩) గీతై, ౧ వుణ్డలితాక్షరమ్ కావ్చిత్తిమ్.

మూ—అతీయ వేణుమ్ రహస్యమ్ మూన్దు.

యిల్లైయితే. ఆకై యాల్, ఇవర్ ముముత్తు వెన్దిఱుతు. భగవత్ప్రీతికామ తయా సంసారనివృత్తియిలిచ్చెప్పిఱువనై. ఏవంభూతనానవనుక్కు (అతీయ వేణుమ్ రహస్యమ్ మూన్దు) ఎన్దతు-ఇవనుక్కు అవశ్యమ్ జాతవ్య మాయశ్శతు స్వరూపోపాయ పురుషార్థజ్ఞానై యాలుమ్, అనన్దో ఇంద్రహస్యత్రయమ్ ఉశ్శపడిఁగతిపాదికై యాలుమ్, రహస్యత్రయముమే అతీయ వేణువ త్తెన్దై (౧) 'స్వజ్ఞానం ప్రాపక జ్ఞానం ప్రాప్య జానం ముముక్షుభిః |

జ్ఞానత్రయముపాదేయ మేతదస్య న్నకిచ్చిన" ఎన్నక్కడవతితే. (రహస్యమ్ మూన్దు) ఎన్దు ఇవర్ ఉదేశిక్కిఱుతు - తిరుమ స్త్రోముమ్, ద్వయ ముమ్, చరమశ్లోకముమాకిఱ ఇవన్దో యెన్ను మిడమ్ మేలేసుస్పన్దమ్.

ఇవన్దో రహస్యజ్ఞెన్దిఱుతు - సకలవేదాన్తసారార్థప్రతిపాదక తయా పరమగుహ్యజ్ఞానై యాలే.

పేయత్వప్రతిపాదక మానమన్దో రహస్యత్రయజ్ఞానాపేత్తైయిల్లైయేన్దైయన్ద పడి. ముము త్తుశబ్దార్థజ్ఞెన్దిగ మిక్కిఱార్ (ఆకైయాలిత్యాదియాల్). ఆకై యాల్ త్తెన్దై-ఆత్మ ప్రాప్తికా మనుస్కు స్వరూపోపాయ పురుషార్థజ్ఞానమ్ ప్రణవ త్తిలేతా నే యుజ్ఞాకైయాలే మన్దో రహస్యత్రయజ్ఞానాపేత్తైయిల్లై యాకైయాలేయన్ద పడి. ఏవంభూతనానవనుక్కు- ఇప్పడిభగవత్ప్రీతికామతయా సంసారనివృత్తియిలేయపేత్తైయుడైయవనుక్కున్ద పడి. అతీయ వేణువ త్తెన్దై - అర్థవత్తాక అతీయ వేణువ త్తెన్ద పడి. ఉక్తార్థత్తుక్కు ప్రమాణమ్ కాట్టుకిఱార్ (స్వజ్ఞానమిత్యాదియాల్). 'అతీయ వేణుమ్ రహస్యమ్ మూన్దు' ఎన్దవన న్దరమ్, అతావతు - తిరుమ స్త్రోముమ్ ద్వయముమ్ చరమశ్లోకము మెన్దరుళిచ్చెయ్యవేణి యిరుక్కు, అరుళిచ్చెయ్యమెక్కు పేతువేలేన్నవరుళిచ్చెయ్యకిఱార్ (రహస్యమ్ మూన్దిత్యాదియాల్). మేలేయన్ద తు - మేలేగ్రన్త త్తిలేయన్ద పడి.

తిరుమ స్త్రోద్వయచరమశ్లోకజ్ఞుక్కు రహస్యమెన్దు తిరునామమాకైక్కు పేతు వైయరుళిచ్చెయ్యకిఱార్ (ఇవన్దో యిత్యాదియాల్). ఇవన్దో యెన్ద తు - తిరుమ స్త్రో ద్వయ చరమశ్లోకజ్ఞైయన్ద పడి.

గ్రన్తసామాన్యస్థుమ్ విషయ ప్రయోజన సంబంధాధికారినిరేఖమ్ ప్రవర్తకమాకై

ఆక ఇవాక్యకృతాల్, అధికారిని ద్వేషముమ్, తద్దాతవ్యని ద్వేషముమ్ పణ్ణియరుళినారాయత్తు.

ఇని, అన్దరహస్యత్రయ త్రిలుమ్ ప్రథమరహస్యమేతెన్నుమా కాజ్ఞేయిలేయరుళిచ్చెయ్కితార్ (అతిల్ ప్రథమరహస్యమేతిరుమ న్ద్రీమ్) ఎత్తు. అతావతు - అన్దరహస్యత్రయ త్రిలుమ్ వైత్తుక్కొణ్ణు, ఇవ్వధికారిక్కు ప్రథమమ్ జ్ఞాతవ్యమాన రహస్యమ్, స్వరూపయాధాత్మ్యపరమాయ్, త్యాజ్యోపాదేయవిభాగ జ్ఞాన జ్ఞే పురిపూర్ణమాకపిఱప్పిక్కుమతాన తిరుమ న్ద్రీమెన్దై. అనన్యార్హ శేషత్వమ్, అనన్యశరణత్వమ్,

యాలే, ఇవాక్యకృతిల్ ఇవర్ నిర్దేశక్కిఱతుఎవల్ ధైయెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఆకవిశ్వాదియాల్), అధికారిని ద్వేషముమ్, తద్దాతవ్యని ద్వేషముమ్ మెన్ద్రీమ్-సంబంధని ద్వేషముమ్ ప్రయోజనని ద్వేషము మెన్నుమతుక్కుముపలక్షిణమ్. ప్రబంధత్తుక్కుమ్ రహస్యత్రయత్తుక్కుమ్ విషయవిషయిభావమ్ సంబంధమ్, గ్రంథత్తుక్కుమ్ జ్ఞానత్తుక్కుమ్ ప్రయోజ్యప్రయోజక భావమ్ సంబంధమ్; జ్ఞానత్తుక్కుమ్ రహస్యత్రయత్తుక్కుమ్ జన్యజనక భావమ్ సంబంధమ్; జ్ఞానత్తుక్కుమ్ మోక్షత్తుక్కుమ్ పేతు పేతుమద్యావమ్ సంబంధమ్; ఇగ్గిరత్తుక్కుధికారిముముత్తు; ముఖ్యప్రయోజనమ్- మోక్షమ్; అవాన్దరప్రయోజనమ్-జ్ఞానమ్; విషయమ్ రహస్యత్రయమ్; సంబంధమ్-పూర్వోక్తమ్.

మేల్ వాక్యత్తుక్కువతారికై (ఇనియి త్యాది). ఇనియెన్ద్రీమ్-జ్ఞాతవ్యని ద్వేషమ్ పణ్ణినవన న్దర మెన్ద్రీపడి. వైత్తుక్కొణ్ణెన్ద్రీమ్- శారియెన్ద్రీమ్; అతుక్కుర్థిమిల్లై. ఇవ్వధికారిక్కున్ద్రీమ్-భగవత్పాప్రికామతయా సంసారనివృత్తియిల్లిచ్చెయ్డైయ వధికారిక్కున్ద్రీపడి. స్వరూపయాధాత్మ్యపరమాయెన్ద్రీమ్- అనన్యార్హ శేషత్వాద్యాకారత్రయప్రతిపాదన పరమాయెన్ద్రీపడి. త్యాజ్యోపాదేయవిభాగ జ్ఞాన త్తైయెన్ద్రీమ్-అనన్యార్హ శేషత్వాద్యాకారత్రయత్తుక్కుమనురూపజ్ఞాన త్యాజ్యోపాదేయవిభాగ జ్ఞాన త్తైయెన్ద్రీపడి. అనైయావన-దేవతాన్దర శేషత్వముమ్, సుస్వాత న్ద్రీయముమ్, స్వరక్షణేస్వాన్వయముమ్, ఉపేయాన్దర ప్రావణ్యముమ్, కైజ్కర్యత్తిల్ స్వయంకర్తృత్వముమ్, స్వయంభోక్తృత్వముమ్; భాగవతవిషయత్తిల్ అనన్యార్హ శేషత్వాద్యాకారత్రయముమ్. తిరుమ న్ద్రీమ్ స్వరూపయాధాత్మ్యపరమానవాకే ప్రథమరహస్యమా మెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (అనన్యార్హ శాద్విది

౨. మూ — అతిల్ ప్రథమరహస్యమ్ తిరుమ స్త్రోమ్.

అనన్యభోగ్యత్వమాకిఱ ఆకారత్రయైయుమ్ ప్రతిపాదిక్కయాలే చేతనస్వరూపయాధాత్మ్యప్రతిపాదనపరమాయ్, తదనుగుణత్యాజ్యోపాదేయ విభాగతైయుమ్ సుస్పష్టమాక ప్రతిపాదియూనిస్తుళ్ళ ఇమ్మస్త్రోత్రాలే సుశిక్షితనానవనుక్కితే మన్రీరహస్యజ్ఞిరణ్ణిలుమ్ ప్రతిపాదిక్కుప్పమకిఱ ఉపాయోపేయజ్ఞిల్ అప్పేత్తై జనిప్పతు. ఆకై యాలే, స్వరూపయాధాత్మ్యపరమాన తిరుమ స్త్రోమ్ ప్రథమ రహస్యమెన్నుక్కుతైయిల్లె.

ఇన్నముమ్, ప్రణవత్తుక్కు మ స్త్రోశేషమ్ వివరణమానాత్మోలే మ స్త్రోశేషత్తుక్కు గ్వయమ్ వివరణమాయ్, అతుక్కు చరమశ్లోకమ్ వివరణమాయితేయిరుప్పతు. అన్దన్యాయత్రాలుమ్ ఇతినుడైయ ప్రాథమ్యమ్ సిద్ధమితే. ఆకై యాలే, ఇన్దైయెల్లానన్రీయుమ్ తిరువళ్ళమ్ పన్రీయాయ్నిలు (ప్రథమరహస్యమ్ తిరుమ స్త్రోమ్) ఎన్దు ఇవరరుళిచ్చెయ్తితు.

యాలే, విభాగతైయైయుమ్ విభాగజ్ఞానతైయైయుమ్ పడి. రహస్యజ్ఞిరణ్ణిలు మెన్దతు. ద్వయ చరమశ్లోకజ్ఞిరణ్ణిలు మెన్ద పడి. చరమశ్లోకము పేయపరమామెన్నిల్, ఆమ్ - వైర్భర్యప్రతిపాదకమాకైయాలే; వైర్భర్యమావతు-పూర్తి. ఇతుక్కు మేన్దుట్ట ఉపేయ మిల్లెయితే. ఆకై యాలేయైయుమ్ - స్వరూపానుభూపజ్ఞాన ఉపాయోపేయజ్ఞిల్ అప్పేత్తైజనిప్పతు స్వరూపజ్ఞానపూర్వకమాకై యాలేయైయుమ్ పడి.

కీన్రీ స్వరూపయాధాత్మ్యపరత్వత్రాల్ తిరుమ స్త్రోత్రినుడైయ ప్రాథమ్యతైయరుళిచ్చెయ్తితు, ఇని వివరణవివరణిభావత్రాలుమ్ తిరుమ స్త్రోత్రినుడైయ ప్రాథమ్యతైయరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇన్నముమిత్యాదియాలే). మ స్త్రోశేష మెన్దతు. నమఃపదముమ్, నాగాయణపదము మెన్ద పడి. అతుక్కెన్దతు-ద్వయత్తు క్కెన్ద పడి. అన్దన్యాయత్రాలు మెన్దతు - వివరణవివరణి భావన్యాయత్రాలు మెన్ద పడి. ఆకై యాలేయైయుమ్ జ్ఞాతవ్యత్వేన ప్రాథమ్యత్రాలుమ్, వివరణిత్వేన ప్రథమమాకైయాలు మెన్ద పడి. ఇన్దైయెల్లానన్రీయుమ్ మెన్దతు - జ్ఞాతవ్యత్వేన ప్రాథమ్యతైయుమ్, వివరణిత్వేన ప్రాథమ్యతైయుమ్ మెన్ద పడి.

ఇతైమస్త్రమిన్రితః-“మన్తారంత్రాయత ఇతిమస్త్రః” ఎగ్గిట పడియే శబ్దశక్తియాలుమ్ అర్థబోధనత్రాలుమ్ తన్నెయనుసన్నిహిత్వం క్కురక్షకమాకైయాతే. శబ్దశక్తియాలే రక్షకమామ్, అపహానమాది కళాలే కార్యజ్ఞోభ్య ముపాసకర్ క్కు; అర్థబోధనత్రాలే రక్షకమామ్, ఈశ్వరనే ఉవాచాపేయమెన్నిరుక్కుమ్ అపన్నర్ క్కు. అర్థబోధనత్రాలే రక్షకమాకై యావతు-(౧) “దేహసక్తాత్ బుద్ధి ర్విది భవతి పదం సాధు విద్యా తృతీయం స్వాతన్త్ర్యాన్తో యది స్యాత్ప్రధమ మితర శేషత్వ ధీశ్చే ద్వితీయమ్ అత్తత్రాణోన్ముఖశ్చే న్నమగతిచపదం బాధవాభాస లోల శ్శబ్దం నారాయణాఖ్యం విషయ చపలధీశ్చేచ్ఛతుర్థం ప్రపన్నః” ఎన్దుభట్టరూఢిచ్చెయ్తపడియే, తన్నెయనుసన్నిహిత్వం క్కు దేహత్తాభి మానముమ్, స్వాతన్త్ర్యముమ్, అన్యశేషత్వముమ్, స్వరక్షణే స్వాన్వ యముమ్, అబంధసజ్గముమ్, విషయప్రావణ్యముమ్, మేలిడాలపడిపణ్ణి, స్వరూపానురూపమాక నడక్కుమ్మడి నోక్కుకై.

3. ఇనిమేల్ ఇమ్మస్త్రమిన్రితః వైభవతై విస్తరేణ ప్రతి పాదిప్రతాక త్తిరువుళ్ళమ్మల్లీ, ప్రథమమిన్రితమిన్రితయ అనుసన్ధానక్రమ

ఇవ్వస్తాక్షరత్తుక్కు త్తిరుమస్త్రమిన్రితపేర్ వరుకైక్కు హేతువైయరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (ఇత్తైయిత్యాదియాల్). ఇతిమిన్రితయ మస్త్రరక్షణక్రమతై విషయభేదేనవరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (శబ్దశక్తియాలే ఇత్త్యాదియాల్). (జపహోమాదికళాలే) ఎన్దువిదత్తిల్ ఆదిశబ్దత్రాలే - తర్పణ బ్రాహ్మణభోజనజ్ఞతైచ్చిల్లుకిటతు. అర్థబోధనత్రాలే రక్షిక్కుమ్మడియై యరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (అర్థబోధనత్రాలే యిత్యాదియాల్). దేహాత్తాభిమానము మెన్దుతు - దేహత్రిలే ఆత్మావెన్నినిరతిశయప్రీతిరూపమాన జ్ఞానము మెన్దుపడి. అబంధ సజ్గము మెన్దుతు - దేహబంధవిషయత్రిల్ ప్రీతియు మెన్దుపడి. విషయప్రావణ్యము మెన్దుతు - క్షుద్రవిషయప్రావణ్యము మెన్దుపడి. నోక్కుకైయెన్దుతు - రక్షిక్కుయెన్దుపడి.

3. మేలుక్కవళారికై (ఇనిమేలిత్యాది). ఇహోపలిప్తవ్రతవైభవతై పులపడి యాకవరుళిచ్చెయ్ కిటతు - ఇమ్మస్త్రమిన్రితయే చేతనసుక్కు విశ్వాసమున్దుకైక్కాక.

3. మూ - తిరుమ స్త్రీ త్రినుడైయ శీర్త్తెక్కు ప్పొరుమ్బడి ప్రేమత్తోడే పేణి యనుసస్థిక్క వేణుమ్.

కథనముఖత్రాలే ఇతిక వై భవ తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (తిరుమ స్త్రీ త్రినుడైయ) ఎన్ఱుతుడక్కి. తిరుమ స్త్రీ త్రినుడైయ చ్చీర్త్తె యావతు. (౧) “ఋచో యజాంషి సామాని తద్దైవాధర్వణానిచ | సర్వ మష్టాక్షరా స్తస్థమ్” ఎన్నిటపడియే సకల వేదసగ్గిహమాయ్, (౨) “మథ్ శైల్లామ్ పేశిలుమ్” ఎన్నిటపడియే జ్ఞాతవ్య సకలార్థప్రతిపాదకమాయ్, (3) “మన్త్రాణాం పరమో మన్త్రో గుహ్యనాం గుహ్యము త్తమమ్ | పవిత్రశ్చ పవిత్రాణాం మూలమస్త్రీ స్సనాతనః” ఎన్నిటపడియే మ స్త్రీ జగిల్ వైత్తుక్కొణ్ణు పరమమానమస్త్రీమాయ్ గుహ్యజగిల్ వైత్తుక్కొణ్ణు ఉత్తమమాన గుహ్యమాయ్, పవిత్రజగిల్ కుమ్ పవిత్రమాయరుక్కిట గౌరవమ్. శీర్త్తెక్కు ప్పొరుమ్బడియెన్ఱు - తకుమ్బడియెన్ఱై. ప్రేమత్తోడే పేణియనుసస్థిక్కై యావతు - ఇత్తైయనుసస్థిక్కై మళవిల్ శుమ్మమ్పాదయనాయరున్ఱు అనుసస్థిక్కై యన్ఱిక్కే, ఇతిక వై లక్షణ్యజ్ఞానమడియాక ఇతిక పక్కల్ తనక్కుణ్ణాన ప్రేమత్తోడే, * గుహ్యనాన్ఱుహ్యమానవితు గ్ అశలటి యాతపడి (౪) “ మ స్త్రీం యత్నేన గోపయేత్ ” ఎన్నిటపడియే పేణిక్కొణ్ణునుసస్థిక్కై. ఇప్పడియ ను సస్థిక్క వేణు మెన్ఱై యాలే

సర్వమష్టాక్షరా స్తస్థమైన్ఱు - వేదచతుష్టయమమ్ తదుపబంహాణశాన స్సృతీతి హాసపురాణజ్ఞశుమ్లమ్ తిరుమ స్త్రీ త్రినుడైయ చ్చీర్త్తె యావతు అర్థపచ్చిక ప్రతిపాదన పరమైన్ఱు పడి. యచ్చాన్యదపివాన్యమైన్ఱు - స్సృష్టాదికై. శుమ్మమ్పాదయనాయెన్ఱు - ప్రేమకూన్యనాయెన్ఱు పడి. ఇతిన్ వై లక్షణ్యమైన్ఱు - సకలత్తాస్త్రీ సగ్గిహమాయరుక్కిట యమ్, జ్ఞాతవ్యసకలార్థప్రతిపాదకమాయరుక్కిట యమ్, పరమగుహ్యత్వమ్ మతలానవై, ఇతిన్ఱుక్కైన్ఱు - తిరుమ స్త్రీ త్రినుడైయ త్రిన్ఱు పడి. పేణిక్కొణ్ణున్ఱు - రక్షిత్తుక్కొణ్ణున్ఱు పడి. అశలటియాతపడి యెన్ఱు - అశలారటియాతపడియాయెన్ఱు పడి. వేణు మెన్నిటపడిన్ తాత్పర్యత్తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇప్పడియిత్తాదియల్).

గ్ “అనధికారిక శ్ శేవిప్పడాతపడి” ఎన్ఱు పారమ్ ప్రాయికమ్.

౪. మూ.—మ స్త్రీత్తిలుమ్ మ స్త్రీత్తుక్కుళ్ళీడాన వస్తువిలుమ్
మ స్త్రీప్రదనాన ఆచార్యవక్కులిలుమ్ ప్రేమమ్
కనక్కువుణ్డానాల్ కార్యకరమావతు.

ప్రకారాన్తరేణ అనుసద్ధిక్కులా కాతెన్దిటి నియమమ్ తోన్ ద్రిక్కిటతు.

౪. ఇప్పడి ఇతికపక్కుల్ ప్రేమముణ్డాకవే ఇమ్మ స్త్రీ మివ
నుక్కుక్కార్కరమామోవెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (మ స్త్రీత్తిలుమ్)
ఎత్తుతుడగ్గి. అతావతు - జ్ఞాతవ్యాధి జ్ఞాపకమాన ఇమ్మ స్త్రీన్దన్నిలుమ్,
శేషిత్వ శరణ్యత్వ ప్రాప్యత్వజ్ఞాపకీతి ఆకారత్రయయుక్తతయా ఇమ్మ
స్త్రీత్తుక్కువాచ్యవస్తువావిరుక్కిట సర్వేశ్వరన్ విషయ త్తిలుమ్, (౧)
“ తన్మ స్త్రీన్ బ్రాహ్మణాధీనమ్ ” ఎన్నిటపడియే ఇమ్మ స్త్రీమ్ ఆచార్యాధీన
మాయిరుప్పత్తొన్న్వై కయాలే, ఇత్తై యథాప్రతిపత్తియుక్తనాయ్ కొణ్ణు
తనక్కుడుపకరి త్త ఆచార్యవిషయ త్తిలుమ్, తత్తదై వైలక్షణ్యానురూప
మాక ప్రేమమ్ అతిశయేన ఉణ్డానాల్ ఇవనుక్కుక్కార్కరమావ తెన్దె.

(౨) “ మ స్త్రీ తద్దేవతాయాంచ తథా మ స్త్రీప్రదే గురౌ ।

౪. మేలుక్కువతారిక్తై (ఇప్పడియిత్తాది). ఇప్పడియెన్ద తుక్కిల్ చొన్నపడియెన్ద
పడి. ఇమ్మ స్త్రీమ్ ఇవనుక్కున్ద తు - ఇన్దత్తిరుమ్ స్త్రీమ్ ఇన్దముముత్తువుక్కున్ద పడి. కార్య
కరమామోవెన్ద తు - మోక్షప్రదమామోవెన్ద పడి. జ్ఞాతవ్యాధి జ్ఞాపకమానవెన్ద తు - అర్థ
పచ్చిక జ్ఞాపకమానవెన్ద పడి. బ్రాహ్మణశబ్దమాచార్యనైక్కొట్టుమోవెన్నిల్; “ బ్రహ్మ
నయతీతి బ్రాహ్మణః ” ఎన్నిటవ్యుత్పత్తియాలే (౩) “ గరియాన్ బ్రహ్మదశపితా ” ఎన్నిటపడియే
బ్రహ్మజ్ఞానజనకనాన ఆచార్యనైక్కొట్టుమ్, యథాప్రతిపత్తియెన్ద తు - శాస్త్రోక్తమాన
ప్రతిపత్తియెన్ద పడి. తత్తదై వైలక్షణ్యమెన్ద తు - సకలవేదసద్భోహత్వాదివైలక్షణ్యముమ్,
శేషిత్వాదివైలక్షణ్యముమ్, శాస్త్రోక్తప్రతిపత్తియుడైయ నాయిరుక్కుయాలిట వైలక్ష
ణ్యముమెన్ద పడి. ఉత్తార్థత్తుక్కుప్రమాణగ్గొట్టుకీతార్ (మ స్త్రీ) ఇత్తాదియాలే. మ స్త్రీ,
తద్దేవతాయాం, తథా మ స్త్రీప్రదేగురౌచ త్రిషుభక్తిః ఎన్ద న్యయమ్, తథా మ స్త్రీప్రదే
ఎన్ద తు - తేనప్రకారేణ మ స్త్రీప్రదే ఎన్ద పడి. తథా - తాదృశే - దేవసదృశే, గురౌ
ఎన్ద పడియాకవుమామ్.

౫. మూ, — సంసారికల్

త్రీషు భక్తిస్సదా కార్యా సాహి ప్రథమసాధనమ్” ఎన్నక్కడఁజిత్తే.

౫. ఇని ఇమ్మ స్త్రీ తినుడైయ అవతరణప్రకారకధనముఖతా లే ఇతినుడైయ అప్రతిమవైభవ తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (సంసారికల్) ఎఱ్ఱుతుడజ్జి. సంసారికళాకితార్ - అనాద్యచిత్సమృద్ధతా లే ప్రవాహ రూపేణ వరుకిఱి అవిద్యా కర్త వాసనా రుచి వివశరాయ్, జన్మమరణాది క్లేశభాగికళాయ్ త్రిరికిఱి బద్ధచేతనర్.

౬. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). కథనముఖతా లేయెఱ్ఱ శుభనాదికళా లే యెఱ్ఱ పడి అదిశబ్దతా లే అర్థపఱ్ఱుక కథన తైయమ్, ఎమ్మెరుమానుడైయ శిష్యావా ర్యత్వకథన తైయమ్, ఎమ్మెరుమానుడైయ కృపై నిర్దే తుక మెన్నును తైయమ్, ఇమ్మ స్త్రీ తినుడైయ సంసారినివర్తకత్వకథన తైయమ్ శొల్లకిఱితు, మస్త్రుత్తుమ్ అప్రతిమృతై వమావతు-సంసారినివర్తకత్వకత్తిమల్ బొరుమస్త్రుత్తుక్కిల్లామలిరుక్కై. (౧) “వైశ్ణవ నామగ్రహణమశేషఘపారంబిరుః” ఎఱ్ఱ శు. అహమ్కార మెఱ్ఱిందపాపనివర్తకత్వ తై య్ మల్ ౧. ఇమ్మ స్త్రీమ్ లుప్తపశుర్ధియాలమ్ నమస్సాలమ్ అహమ్కారనివర్తకమాకైయాలే, మస్త్రాస్త్రర్జులై ప్పల్ ౧ ఇతుమ్మ వాళియుఱ్ఱు. అనాద్యచిత్సమృద్ధతా లేయెఱ్ఱ తు-అనాది శబ్దమ్ సంబంధి శేషణమాయ్, అనాదియాన అచిత్సమృద్ధతా లేయెఱ్ఱ పడి. ఇతాత్ - సంబంధమ్ కాదాచిత్తమజ్జెన్దిఱితు. ప్రవాహరూపేణవరుకిఱి వైత్తు - వ్యక్తిభేదముణ్డాయరుక్కై ఛెయ్ తేయమ్ పూర్వముశృవామరూపజ్జశేయాయ్ వరుకిఱి వైత్తు పడి. అవిద్యా ఎఱ్ఱ తు - దెహత్తాభిమానముమ్, తిన్నిడై త్రిల్ స్వతస్త్రీ నెన్దిఱివభిమానము మెన్ద పడి కర్త మెన్ద శు- ఆన్ద అభిమానగ్గళిరణ్ణుమడియాక ఇచ్చేతినర్ పణ్ణుమ్ పుణ్ణుముమ్ పాపము మెన్ద పడి. వాసనై యెన్ద తు - వివశస్త్రాదికైక్కాణుమ్మోతు భయాపసర్పణాదికళుమ్మ హేతు వాన అవిద్యావాసనైయమ్, అబుద్ధిపూర్వకమాకత్వణచ్చేదనాదికళిలే ప్రవర్తిక్కైక్కు- హేతు వానకర్త వాసనైయమ్ మెన్ద పడి. రుచియెన్ద శు- బుద్ధిపూర్వకమాక పుణ్ణువాసనగ్గళిలే ప్రవర్తిక్కైక్కు హేతు వాన రుచియెన్ద పడి. “మరణాది” ఎన్దిఱివిడై త్రిల్ అదిశబ్దతా లే, బాల్య యౌవన కామార వాంఛకర్జులైచ్చొన్దికిఱితు. క్లేశభాగికళాయెన్ద తు - అన్వేదతై యిలుణ్డాన క్లేశ తైయడైన్ద పర్ కళాయెన్ద పడి.

మూ.—తజ్జలై యమ్ ఈశ్వర నై యమ్ మఱన్దు,
ఈశ్వర కై జ్యుర్య తైయుమిన్దు,

(తజ్జలై యమ్ ఈశ్వర నై యమ్ మఱన్దు) ఎన్దతు-(౧) “దాసభూతా స్వతస్స ర్వేహ్యత్తానః పరమాత్మనః । నాన్యథా లక్షణం తేషాం బద్ధే మోక్షే తదైవచ” ఎన్నిటపడియే స్వతస్సిద్ధమాన భగవచ్ఛేషత్వో లక్షణమాక వుడైయరాయరుక్మిట తజ్జలై యమ్,(౨) “పతింవిశ్వస్య” (3) “స్వామిత్వం బ్రహ్మణి స్థితమ్” ఇత్యాదికళితాచ్చిల్లుకటపడియే తగ్గ భుక్కు నిరుపాధిక శేషియాయరుక్మిట ఈశ్వర నైయుమఱియా తేయెన్దె. ఆనాల్, అఱియామలెన్నా తే “మఱన్దు” ఎన్బా నెత్, మున్బారు కాల్ నినెత్తు ప్పిన్బు అన్నినై వుక్కు ప్రచ్యుతివన్దవిడ త్తిలితే మఱన్దెన్నలావ తెన్నిల్, (౪) “మఱన్దేసునై మున్నమ్” ఎన్నిటపడియే స్వతస్సిద్ధమాన సంబన్ద తైయు ణ్ ద్దాల్, ముచ్చు నినెత్తిరున్దవర్గ తై మఱన్దాఱ్చొలేయరుక్కుమ్ సమ్బన్ద త్తిలుత్తెప్పె నినెత్తు అరుళిచ్చెయ్ తారామి త్తనై.

(ఈశ్వర కై జ్యుర్య తైయుమిన్దు) ఎన్దతు- కీర్తించొన్న అజ్ఞాన

స్వతః ఎన్దతు-స్వరూపేణ ఎన్దపడి. హి ఎన్దతు - ప్రసిద్ధమన్వో వన్దపడి. అన్యథా వన్దతు - అన్యత్ ఎన్దాయ్, స్వాతన్త్ర్య మెన్దపడి. లక్షణమెన్దతు - ఆసాధారణధర్మ మెన్దపడి. శేషత్వమ్ చేతనాచేతన సాధారణమాయరున్ద తేయాకిలుమ్, శేషవస్తుక్కు భుక్కు ఆసాధారణమాకెయారే శేషత్వ తైలక్షణమాక వుడైయరాయరుక్మిట వన్దరుళి చ్చెయ్ కిఱార్. ఇత్తాల్-ఇవ్వాన్బొవుక్కు శేషత్వమే స్వరూపనిరూపకమ్, జ్ఞాతృత్వమ్ నిరూపితస్వరూపధర్మ మెన్నువిడుముమ్, జ్ఞాతృత్వమిల్లావిడిలుమ్ స్వరూపహానియై యె న్నువిడుముమ్ తోర్ భుకిటతు. ఉడైయరాయరుక్మిట తజ్జలైయుమ్ ఎన్దతు - శేషమాక త్తజ్జలైయుమ్ ఎన్దపడి. శేషిగూయరుక్మిట ఈశ్వర నైయుమ్ ఎన్దతు-శేషియాక ఈశ్వర నై యుమ్ ఎన్దపడి. “మఱన్దు” ఎన్నిటకబ్బత్తారే అఱియా మెయ్చొచ్చిల్లువానెన్నెన్న వరుళి చ్చెయ్ కిఱార్ (ఆనాళిత్యాదియాల్). ఉడైప్పెయెన్దతు - దార్ధ్యతైయెన్దపడి.

కీర్తించొన్న వన్దతు - తజ్జలై యమ్ ఈశ్వర నైయుమ్ మఱన్దు ఎన్నిటవిడ త్తిల్

మూ.-ఇహిన్దోమెన్గిట ఇహివుమిన్జి క్కే, సంసారనూకిట పెరుజ్జడలిలే విఱున్దు నోవుపడ,

త్రాలే వకు త్రశేషియాన ఈశ్వరవిషయ త్రిల్ కై జ్జుర్యమాకిట పరమ పురుషార్థతైయుమ్ ప్రాపిక్ ప్పెతా తేయెన్దె. పురుషార్థత్రినుడైయు గౌర వ తైయుమ్, అతుక్కిట్టప్పిటన్దువైత్తు కిట్ట ప్పెతామల్ కిడన్దపడియై యుమ్ నిన్దైత్తు (ఇహిన్దు) ఎన్జితార్.

(ఇహిన్దోమెన్గిటవిహివుమిన్జి క్కే) ఎన్దతు-స్వస్వరూప పరస్వరూప జ్ఞానముమ్ పురుషార్థజ్ఞానముమ్ ఇల్లామైయాలే స్వశేషత్వాచరూప మాన శేషివిషయకై జ్జుర్యరూప పురుషార్థతై ఇహిన్దోమెన్గిట అలాభ న్నేశనానుమిన్జి క్కేయెన్దె.

(సంసారనూకిట పెరుజ్జడలిలే విఱున్దు నోవుపడ) ఎన్దతు- (౧) “సంసారసాగరం ఘోర మన స్తక్లేశభాజనమ్ ” ఎన్జిటపడియే, అనన్ద

శొన్నవెట్టపడి. వకు త్రశేషియానవెట్టతు - ప్రాప్తశేషియానవెట్టపడి. ప్రాపిక్ ప్పె తాతేయెన్దె - అడైయ ప్పెతాతేయెన్దె. “ ఇహిన్దు ” ఎన్జిట శబ్దప్రయోగత్రిన్ తాత్పర్యతై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (పురుషార్థత్రినుడైయ విశ్వాదియల్). పురు షార్థత్తుక్కు గౌరవమావసు - తనక్కు మేల్పట్ట పురుషార్థమాతల్, తన్నోడొత్త పురుషార్థమాతల్, ఇల్లాతోట్రికై యుమ్, స్వయత్తు సాధ్య మన్జి క్కే యిరుక్కె యుమ్, చేతనరుడైయభోక్తృత్వగర్థమ్ పాతాతోట్రికై యుమ్. అతుక్కిట్టప్పిటన్దువైత్తె వ్దతు - అపురుషార్థతైచ్చెయ్ కైయిన్బరుట్టు (౨) “విచిత్రా” ఎన్జిటపడియే దేహ తై ఉపకరణమాకవైత్తుక్కున్దు పిటన్దు వైత్తెన్దపడి. వైత్తెన్జిటతు-శారయెన్బొల్లు. అతు క్కర్థమిన్దె. కిట్ట ప్పెతామైయాలెన్దతు - అత్తైచ్చెయ్యామైయెయన్జి క్కే కైజ్జు ర్యమ్ కెయ్యమవర్ కళో సన్నిధియుమ్ లభిక్కు ప్పెతామైయాలెన్దపడి. కిడన్దపడియైయు మెన్దతు - విషయాన్తరప్రవణరాయ్ క్కిడన్దపడియైయు మెన్దపడి. కరణజ్ఞో నిర్విషయ జ్ఞశాయి రామైయాలే, విషయాన్తరప్రవణరాయెన్దె మాటిక్కిళ్ళవేఱుమ్. ఇత్తాల్- స్వ రూపప్రాప్తమాన పురుషార్థతోడే అన్వయిక్కు ప్పెతామైయన్జి క్కే, స్వరూపవిరుధ్ధ

మూ.-సర్వేశ్వరక తక కృపైయాలే,

శ్లేశభాజనమాయ్, ఒరువరాలుమ్ స్వయత్నత్తాల్ కరై కాణవరితామ్బడి
యిరుక్కిఱ సంసారమాకిఱ మహాసముద్రత్తుక్కుళ్ళే విఱున్దు తాపత్ర
యాభిభూతరాయ్కొండ్డు శ్లేశప్పడవెన్దై.

ఇత్తాల్, తజ్జళ్ళే యుమీశ్వరనై యుమటియామైయాలుమ్, పురు
షార్ తైయటియామైయాలుమ్, సంసారసాగరత్తుక్కుళ్ళే కిడన్దు నోవు
పడానిఱ్కు, విరోధియాన సంసారన్దన్దై యుమ్, తన్ని స్థరణోపాయ తై
యుమటియామైయాలుమ్, జ్ఞాతవ్యమాన అర్థపఞ్చకత్తిలుమ్ ఒన్దైయు
మటియామఱ్కిడన్దార్ కళెన్దై. (౧) “ప్రాప్యస్యబ్రహ్మణో గూపమ్” ఇత్యా

దిప్పడియే సకల శాస్త్రబ్రతుమ్ ప్రతిపాదిప్పతు అర్థపఞ్చక తైయుమిఱే.

ఇవ్వర్ధజ్జలై ఇవర్ కళుక్కు సుగ్రహమాక అఱివెక్కికాక
సకల శాస్త్రసజ్జనామాన తిరుమన్ద్రై సర్వేశ్వరక వెళియిట్టప్రకా
రతై చొల్లుకిఱతు మేల్. (సర్వేశ్వరక తక కృపైయాలే) ఎన్దతు,

మానవిషయా న్దరప్రావణ్యముమ్ మేలిడవ తేయెన్దు ఇఱువు ఇరట్టి త్తిరున్ద మైలో బ్బుకిఱతు.

ఘోరమెన్దతు-స్వయత్నత్తాలే కడక్కవరితాయిరుక్కిఱ వెన్దపడి. అనన్దశ్లేశభాజన
మెన్దతు - అనన్దశ్లేశభాజనశ్లేశజ్జలై ఇచ్చేతనరసుభవిక్కిక్కు - ఇరుప్పిడమాయెన్దపడి.
మహాసముద్రత్తుక్కుళ్ళేయెన్దతు - కరైయిల్లాత సముద్రత్తుక్కుళ్ళేయెన్దపడి.

ఇవ్వళిపాన ఇచ్చున్దైయాలే- అవశ్యమ్ జ్ఞాతవ్యమాన అర్థపఞ్చకత్తి లివర్ కళో
ఒన్దైయుమటియామైయాలే నోవుపడుకిఱార్ కళెన్దై (ఇత్తా లిత్యాదియాలే). ఇత్తా
లెన్దతు-ఇవ్వళిపుమ్ వర ఇచ్చున్దైయాలేయెన్దపడి. నోవుపడువెన్దెన రమాననిర్దేశత్తాలే-
తన్ని స్థరణోపాయ తైయుమటియామైయాలుమ్ మెన్దరుళిచ్చెయ్ కిఱార్. ఉక్తార్థత్తుక్కు
ప్రమాణమ్ కాట్టుకిఱార్ (ప్రాప్యస్యేన్దైయాలే).

మేల్ మార్కెక్కవతార్కి (ఇవ్వర్ధజ్జలైయెన్దతు). ఇవ్వర్ధజ్జలైయెన్దతు - ఇవ్వర్ధ
పఞ్చక తైయెన్దపడి. ఇవర్ కళుక్కున్దతు-సంసారికళుక్కున్దపడి. సుగ్రహమాక వెన్దతు-
సులభమాక వెన్దపడి. తన్ కృపైయాలేయెన్దతు-తనక్కాక ఉడ్డానకృపైయాలేయెన్దపడి.

మూ.—ఇవర్ కళ్ తన్నె యటిన్దు కరై మరమ్ శేరుమ్బుడి తానే శిష్య
నుమాయ్ ఆచార్యనుమాయ్ నిన్దు,

(౧) “ఈ శేశితవ్యసంబన్ధాదనిదంప్రథమాదపి” ఎన్నిటపడియే అనాదియాక
సర్వరోడుముణ్డాన ఈ శేశితవ్యసంబన్ధతైయుడైయనాన ఎమ్మెరుమాన్
(౨) “ఏవం సంస్కృతిచక్రస్థే భ్రామ్యమాణే స్వకర్మభిః! జీవే దుఃఖాకులే
విష్ణోః కృపా కాఽప్యవజాయతే ” ఎన్నిటపడియే ఇవర్ కళ్ పడుకీట
దుఃఖదర్శనమాత్రత్తాలుణ్డానతన్నుడైయ నిర్దేతుక కృపైయాలేయైన్దె.

(ఇవర్ కళ్ తన్నె యటిన్దు కరై మరమ్ శేరుమ్బుడి) ఎన్ఱతు-ఇప్పడి
సంసారసాగర త్తిలే కిడన్దు నోవుపడుకీట ఇవర్ కళ్ (౩) “ త్వామేవ
శరణం ప్రాప్య నిస్తరన్తి మనీషిణః ” ఎన్ఱమ్, (౪) “ సంసారార్ణవ
మగ్నానాం విషయాక్రాంతచేతసామ్ విష్ణుపోతం వినా నాఽన్య త్కించే
దస్తి పరాయణమ్ ” ఎన్ఱమ్ శొల్లుకీటపడియే సంసారనిస్తరణోపాయ
భూతనాన తన్నె యటిన్దు సంసారసాగర త్తై క్కడన్దు అక్కరైప్పడు
మ్బుడియైన్దె.

(తానే శిష్యనుమాయూచార్యనుమాయ్ నిన్దు) ఎన్ఱతు-(౫) “నర
నారణనాయులక త్తటనూల్ శిక్షామై విరిత్తవన్ ” ఎన్నిటపడియే నర
నారాయణరూపేణ అవతరిత్తు, నరనానతాన్ శిష్యనుమాయ్, నారా
యణనానతాన్ ఆచార్యనుమాయ్ నిన్దెన్దె.

ఇవర్ కళ్ ఎన్ఱతు - సంసారిక శ్లేష్ఠపడి. సుగ్రహమాక వైష్ణవు - సులభమాక వైష్ణవు. తన
కృపైయాలేయైన్దె - తనక్కాక ఉణ్డానకృపైయాలేయైన్దె.

విష్ణుపోత మెన్ఱతు-అక్కరైయోడు ఇక్కరైయోడువ్యాపకమానపోత మెన్ఱపడి.
కరైమరమ్మెన్ఱతు - కరైయాన మరమ్మెన్ఱపడి. (౬) * వాసుదేవతరుచితే.

(౧) లక్ష్మీతస్త్రీమ్. (౨) అపిర్బుధ్న్యసం. (౩) జి-స్తో- (౪) విష్ణుధర్మమ్.

(౫) తి-మొ-౧౦-౬-౧.

(౬)

మూ.—తిరుమ స్త్రీతై వెళియిట్టరుళినాన్.

౬. శిష్యనాయనిష్ఠతు

(తిరుమ స్త్రీతైవెళియిట్టరుళినాన్) ఎన్ఱతు- సకలశాస్త్రసజ్ఞిహూయ, అన్దశాస్త్రతాత్పర్యమాన అర్థపఞ్చక తైయుమ్ సుస్పష్టమాక ప్రతిపాదియానిఱ్కుమ్ తిరుమ స్త్రీతై ప్రకాశిప్పిత్తరుళినాన్తై. అరుళిచ్చెయ్తానెన్నా తే, “వెళియిట్టరుళినాన్” ఎన్ఱతు - ఇపోతు తానొన్ఱై నిర్మిత్తుచ్చొన్నానల్లన్, అనాదియానతై ప్రకాశిప్పిత్తాని తనైయెన్ను మిడముమ్, అతిగుహ్యమాయుళ్ళతై ఇవరకళ్ దుర్గతికణ్డ సహిక్కుమాట్టామైయాలే ప్రకాశిప్పిత్తానెన్నుమిడముమ్ తోబ్బుకైక్కాక.

౬. ఆనాల్, ఆచార్యనాయనిష్ఠ వెళియిట్టవిడమమైయాతో, శిష్యనాయనిష్ఠ తేతుక్కాక వెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్ (శిష్యనాయ్) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు - ఆచార్యనాయనిష్ఠ వెళియిట్టరుళినవళవన్ఱిక్కేతానే శిష్యసమాయ్కొండ్లునిష్ఠతు-(౧)“ఆస్తికో ధర్మశీలశ్చశీలవాన్ వైష్ణవశ్శుచిః | గమ్భీర శ్చతురో ధీర శ్శిష్య ఇత్యభిధీయతే”(౨)“శరీరం వసు

“వెళియిట్టరుళినాన్” ఎన్ఱిఱశబ్దతాత్పర్యతై యరుళిచ్చెయ్కితార్ మేల్ (అరుళిచ్చెయ్తానిత్యాదియల్), నిర్మిత్తెన్ఱతు - నూతనమాక నిర్మిత్తెన్ఱపడి.

౬. మేలుక్కవతారికై (ఆనాల్త్యాది). ఆమైయాతోవెన్ఱతు-పోరాతోవెన్ఱపడి. ఏతుక్కాకవెన్ఱతు - ఎన్దప్రయోజనత్తుక్కాకవెన్ఱపడి. అళవన్ఱిక్కేయ్ఱతు - ప్రకారమన్ఱిక్కేయ్ఱపడి. ఆస్తికః - శాస్త్రవిశ్వాసముడైయవక్. ధర్మశీలః - శాస్త్రాక్త ధర్మజ్ఞైయసుస్థిక్కవేణుమెన్ఱిలు మనముడైయవక్. శీలవాన్ - తదనురూపమాన ఆచారముడైయవక్. వైష్ణవః - సకలశాస్త్రతాత్పర్యమాన విష్ణుభక్తియైయుడైయవక్. శుచిః - ఇవ్వళివోవన్ద స్వీకృత్తుమ్ వెళ్ళిల్ తట్టాతవక్. గమ్భీరః-ఆచార్యవిషయ త్రిల్ తనకుండానభావబద్ధమ్ పిఱరాలఱియవొణ్ణాలవనాయరుక్కుమువక్, చతురో-ఆచార్యానువర్తనత్రిల్ ఆవన్ ముఖమలర్ త్రిక్కే యుఱుప్పొమ్మడియాన చాతుర్య

విజ్ఞానం వాసః కర్మ గుణానసూన్ | గుర్వర్థం ధారయే ద్యస్తు స శిష్యో
నేతర స్త్వృతః” (౧) “సద్బుద్ధి సాధుసేవీ సముచితచరిత స్తత్త్వబోధా
భిలాషీ శుశ్రూషు స్త్యక్తమానః ప్రణిపతనపరః ప్రశ్న కాలప్రతీక్షః |
శాన్తో దాన్తో నసూయు శ్వరణమువగత శ్శాస్త్రవిశ్వాసశాలీ శిష్యః
ప్రాప్తః పరీక్షాం కృతవి దభిమతస్తత్త్వత శ్శిక్షణీయః ” ఇత్యాదికలి
త్పొల్లుకీ అపడికళుమ్, సాధ్యాస్తర నివృత్తియుమ్, ఫలసాధన శుశ్రూషై
ముడైయవక్. ధీరః-కష్టసాధ్యమాన ఆచార్యకై జ్ఞుర్యత్రిల్ ధైర్యముడైయవక్. వసు
ఎస్తతు - అర్థ మెస్తపడి, గుర్వర్థ మెస్తతు - గురవే ఎస్తపడి.

సద్బుద్ధిః - త్యాజ్యోపాదేయవిభాగజ్ఞానముడైయవక్. సాధుసేవీ - ఆతుక్కుడి
యాక పెరియార్ కళై అనువర్తిమ్మమవక్. సముచితచరితః - జ్ఞానానురూపమాన
అనుష్ఠాన తైయుడైయవక్, తత్త్వబోధాభిలాషీ-తత్త్వత్రయ త్రినుడైయ ఉజ్జైయైయటి
కైయిలే ఇచ్చెయైయుడైయవక్. శుశ్రూషుః - ఆతుకేట్టైక్కాక్ ఆచార్యానువర్త
న త్రిచ్చెయైయుడైయవక్. త్యక్తమానః - ఆతుక్కిడైయ్యువరాన ఆపజ్జార్ తై
విట్టవక్ - ప్రణిపతనపరః- ఆతుక్కుద్యోతకమాన అనుష్ఠాన తైయుడైయవక్, ప్రశ్న
కాలప్రతీక్షః - కేట్టుమ్ సమయమతీయుమవక్. శాన్తోదాప్తః - అస్తరిన్రియ బహి
రిన్రియ నిగ్రహముడైయవక్. ఆనసూయుః - ఆచార్యవిషయత్రిల్ అనూయైయల్లాత
వక్. శ్వరణమువగతః - గురుకుల వాసమ్ పణ్ణమవక్. శాస్త్రవిశ్వాసశాలీ శిష్యః -
ఏవంధూతనాయిద్రు శిష్యనావాక్. పరీక్షాప్రాప్తః - ఆస్తిక్యాదరవిషయమాక
పరీక్షిక్కుప్పట్టవనాయ్, కృతవిదభిమతః - ఆచార్యన్ పణ్ణిన ఉపకారమతీయుమ్
పెరియార్ కళాలే “ ఇవసుపదేశసాశ్రమ్ ” ఎస్త అభిమానిక్కుప్పట్టవనాయ్కొణ్ణు,
తత్త్వతః - ఉజ్జైయాలే, శిక్షణీయః - శిక్షిక్కైర్ము యోగ్య్. పడికళు మెస్తతు-
శిష్యలక్షణజు మెస్తపడి. “త్యక్తమానః” ఎన్దైయాలే - సాధ్యాస్తర నివృత్తియుమ్,
“తత్త్వబోధాభిలాషీ” ఎన్దైయాలే - ఆచార్యన్ పక్కర్ శిష్యనపేక్షిత్తుప్పోరుకి
జ్ఞానరూప ఫల తైయుమ్, “ శుశ్రూషుః ” ఎన్దైయాలే - ఫలసాధన శుశ్రూషై

మూ.—శిష్యనిరుక్కుమిరుప్పు నాట్యరతీయామైయాలే అత్తై యటివి క్కైక్కాక.

యుమ్, ఆర్తియుమ్, ఆదిరముమ్, అనసూన్ద్రాయుమ్ యనాయురు క్కైయుగూకిఱ శిష్యుక్షుడమ్ లోకత్తిరుళ్ళారజీయామైయాలే, అత్తై న్దానుసానత్తై అ టివ్విత్తై క్కైక్కాకవెన్గె ఉపదేతా లే యటివిక్కుమ్ శివో “అభివ్యక్తమ్ తెడిక్క-శ్చంద్రా చిత్తై” ఎరు నిన్దైక్కవుమ్ కూడుమ్, అరు నిన్దైలేయటివిక్కుమ్ శివో “నమక్కుమితు వేణుమ్” ఎరువిన్దైసిత్తై ఉపదేతా క్కైక్కాక వేణుయిరుక్కుమ్ టి.

౧ ఇప్పుడి శిష్యునానునిన్దు ఇర్క్కున్ శిక్షై పణ్ణి అవ్వబియా లే జ్ఞానమ్ పిఱక్కవేణుమో, (౧) “జ్ఞానక్కలైకళి” ఎన్గిఱపడియే సకల శాస్త్రజ్ఞుమ్ జ్ఞానసాధనమాయన్దో ఇరుప్పతు, అవదై అభ్యసిత్తు అవ్వబియా లే జ్ఞానమ్ పిఱన్దాలోవెన్న, శాస్త్రజన్యజ్ఞానత్తుక్కుమ్ ఇమ్మ

యుమ్, “ప్రశ్నకాలప్రతీక్ష” ఎన్దైయాలే - ఆర్తియుమ్, “ప్రణిపతనపరః” ఎన్దైయాలే-ఆదరముమ్, “అననూయః” ఎన్దైయాలే-అననూయైయుమ్ ఎన్దుకణ్ణుకోళ్ళతు. “ఆస్తికః” ఎన్గిఱన్లోకత్తాలుమ్ “సద్బుద్ధిః” ఎన్గిఱన్లోకత్తాలుమ్, శిష్యులక్షణమ్ శొలి ద్దు. “శరీరవసు” ఎన్గిఱన్లోకత్తాలే, శిష్యునుక్కుత్తన్నదైయే ఉన్దామాకారత్తై చ్చొల్లిద్దు. లోకత్తిరుళ్ళారెన్దు-సంసారికశ్చైవపడి. అత్తైయెన్దు - శిష్యులక్షణత్తై యెన్దుపడి. స్వానుసానత్తాలే అటివిప్పానెన్, ఉపదేశత్తాలిటివ్విత్తాలాకాతా వేన్నవరుళి చ్చెయ్కితార్ (ఉపదేశత్తాలయత్తాదియాలే).

౨. మేలక్కవతారికై (ఇప్పుడియత్తాది). మన్ద్రశిక్షైపణ్ణియెన్దు-మన్ద్రోపదే శిమ్ పెదైన్దుపడి అవ్వబియా లేయెన్దు - మన్ద్రద్వారావెన్దుపడి. జ్ఞానక్కలైకళి త్తై - జ్ఞానప్రదజ్ఞాన కలైకళెన్దుపడి. అవదైయెన్దు - శాస్త్రజ్ఞైయెన్దుపడి. అవ్వబియా లేయెన్దు - శాస్త్రద్వారావెన్దుపడి.

2. మూ.- సకలశాస్త్రజ్ఞులము పిఱిక్కుమ్ జ్ఞానమ్ స్వయమార్జిత
మోల్; తిరుమ స్త్రీత్తాల్ పిఱిక్కుమ్ జ్ఞానమ్ పైత్తుకధనమోల్.

స్త్రీజన్యజ్ఞానత్తుక్కుముణ్డాన విశేష తై సదృష్టాస్తమాకవరుళిచ్చెయ్కి
తార్ (సకలశాస్త్రజ్ఞులము) ఎన్ఱుతుడక్కి. అతావతు - తత్త్వజ్ఞాన
జనకజ్ఞాన శ్రుతిస్త్రొత్వాది సకలశాస్త్రజ్ఞులము చేతనరుక్కుప్పిఱి
క్కుమ్ జ్ఞానమ్ స్వయమార్జితధనమోల్ అత్యాయాసలభ్యమాయరు
క్కుమ్; ఆచార్యోపదేశమడియాక తిరుమ స్త్రీత్తాల్ పిఱిక్కుమ్ జ్ఞానమ్
పైత్తుకధనమోల్ అనాయాసలభ్యమాయరుక్కుమ్మెనై (౧) “శాస్త్ర

జ్ఞానం బహుక్లేశం బుద్ధే శ్చలనకారణమ్ | ఉపదేశాద్ధరిం బుధ్వా విరమే
త్సర్వకర్తసు” ఎన్నక్కడవతితే. ఇత్తాల్, శాస్త్రజ్ఞులిక్కాట్టిల్ తత్స
జ్ఞిహమాన తిరుమ స్త్రీత్తుక్కుణ్డాన వైభవమ్ శొల్లిత్త్రాయ్లు.

౩. ఆనాల్, శాస్త్రజ్ఞుళిన్ద్రతాకిఱు, భగవన్నస్త్రీద్వాని
తొన్ఱు మట్టే, పిన్నెయుమ్ పలవిల్లెయోవెన్దిఱకజ్జెయిలే, మన్త్రాస్తర

ఉత్తార్థత్తుక్కుప్రమాణమ్ కాట్టకిఱార్ (శాస్త్రీత్వాదియల్). బహుక్లేశ
మెన్ఱుతు - బహుక్లేశసాధ్యమెన్ఱుపడి. ఉపదేశాల్ ఎన్ఱుతు - ఉపదిశ్యరి ఇత్యుపదేశః
ఎన్ఱు కర్మజివ్యత్పత్రియాయ్, తిరుమ స్త్రీత్తాలెన్ఱుపడి. హరింబుధ్వా ఎన్ఱుతు - ఈశ్వరనై
ఉపాయమాకవతీనెన్ఱుపడి. విరమేత్సర్వకర్తసు ఎన్ఱుతు - శాస్త్రజ్ఞైయుమభ్యసిక్కు
క్కడవనల్లన్, ఉపాయాస్తరజ్ఞులుమన్వయిక్కుక్కడవనల్లనెన్ఱుపడి. అవతారికెక్కు
చ్చేర అష్టాశ్వాతాత్సర్వతైయరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇత్ర లిత్వాదియల్). వైభవమెన్ఱుతు -
సులభమాక యధాజ్ఞానతై యుణ్డాక్కుకైయాకిఱ వైభవమెన్ఱుపడి.

౪. మేలుక్కువతారికై (ఆనాలిత్వాది). ఆనాలెన్ఱుతు-శాస్త్రజ్ఞైక్కాట్టిల్ మన్త్ర
సులభమాకజ్ఞానతైక్కాట్టుమతానాలెన్ఱుపడి. శాస్త్రజ్ఞుళిన్ద్రతాకిఱు ఎన్ఱుతు-శాస్త్ర
జ్ఞోజ్ఞానతై యుణ్డాక్కుమ్మోతు బహుక్లేశజనకజ్ఞాకైయాలే విడప్పడుఁకిఱతాకిఱన
వెన్ఱుపడి. ఇతొన్ఱుమట్టే ఎన్ఱుతు - ఇత్తిరుమ స్త్రీమొన్ఱు మట్టేయెన్ఱుపడి. పిన్నెయు

౧. మూ.-భగవన్స్త్రీజ్ఞానననకజ్ఞాన.

జ్ఞానాత్మక ఇతుక్కుణాన వైభవతైయరుళిచ్చెయవతాకత్తిరువుళు
మృత్తీ, (భగవన్స్త్రీజ్ఞానననకజ్ఞాన) ఎన్జితార్. అతావతు-(౧)
“ఆస్తాం తే గుణరాశివద్గుణపరీవాహనాత్తనాం జన్తనాం సజ్ఞా” (౨)
“బహవోన్మప కల్యాణగుణాః పుత్రస్య సన్తి తే” (౩) “తవానస్త
గుణస్యాపి షడేవ ప్రథమే గుణాః” (౪) “బహునిమే వ్యతీతాని జన్తాని
తవచాఽర్జున” ఎన్జుమ్ (౫) “ఎణ్ణిల్ తోల్ పుకథ్” ఎన్జుమ్, (౬) “ఎన్ని
స్తయోనియుమాయప్పిఅందాయ్” ఎన్జుమ్ ఇత్యాదికళిత్పొల్లుకీటపడియే
భగవద్గుణజ్ఞానమ్, గుణపరీవాహనాపద్మభాన అవతారజ్ఞానమ్ అసజ్ఞాత
మాయరుక్కుమాపోలే, అవత్తైయనుబద్ధిత్తిరుక్కుమ్ మస్త్రీవిశేషజ్ఞ
భానమ్ (౭) “అనన్తావై భగవన్స్త్రీః” ఎన్జిటపడియే అనకజ్ఞానాయరుక్కు
మెన్జె.

౨. అన్తెయెల్లాన్తా నకవర్గమోవెన్న (అన్తెతావ్యాపకజ్ఞ

మెన్జు - ఇతుక్కుపుటమ్మనతుకకు మెన్జుపడి. మస్త్రీస్త్రజ్ఞానాత్మకైన్జు - రామ
కృష్ణాది మస్త్రీస్త్రజ్ఞానాత్మకైన్జుపడి. ఇతుక్కున్జు - తిరుమస్త్రీత్తుక్కున్జుపడి.
భగవన్స్త్రీజ్ఞానమడైయ ఆనన్త్యతై సప్రమాణమాకవరుళిచ్చెయకీటార్ (అతావ
తిత్యాదియల్), గుణరాశివత్ ఎన్జుతు- గుణరాశిపోలవెన్జుపడి. గుణపరీవాహనా మె
న్జు - గుణప్రకాశకజ్ఞానవెన్జుపడి. జన్మశబ్దమ్ - లక్షణయా అవతారవాచకజ్ఞాన
మస్త్రీజ్ఞైచ్చొల్లుకీటతు. గుణాః ఎన్జిట గుణశబ్దముమ్ లక్షితలక్షణైయాలే తిరునామ
జ్ఞైచ్చొల్లుకీటతు. అవత్తై ఎన్జుతు- అవతారజ్ఞైయమ్ గుణజ్ఞైయమ్ మెన్జుపడి.

౩. మేల్వాక్యక్కువతారికై (అన్తెయెల్లామిత్యాది).

(౧) ర-స్త-౨. (౨) రా-అ-౨-౨౬. (౩) (౪) గీతై-౪-౫. (౫) తి-వాయ-౩-౩,
౧౬) తి-వి-౧. (౭)

౯. మూ.—అనై తా, వ్యాపకజ్ఞశ్చైస్తుమ్ అవ్యాపకజ్ఞశ్చైస్తుమ్ ఇరణ్ణువర్గమ్.

౧౦. అవ్యాపకజ్ఞోల్ వ్యాపకజ్ఞో మూస్తుమ్ శ్రేష్ఠజ్ఞో.

శ్చైస్తుమ్ వ్యాపకజ్ఞశ్చైస్తుమిరణ్ణువర్గమ్) ఎన్దితార్. అతావతు- సర్వవ్యాపక మాన భగవత్స్వరూప తై ప్రతిపాదిక్తాయాలే వ్యాపకజ్ఞశ్చైస్తుమ్, భగవ దవతార గుణ చేష్టితజ్ఞోల్ ఓర్వొత్తై ప్రతిపాదిక్తాయాలే అవ్యాపకజ్ఞ శ్చైస్తుమ్, ఉభయవర్గమాయరుక్కుమెన్దై.

౧౦. వర్గద్వయముమ్ తన్ని లొక్కుమోవెన్న, (అవ్యాపకజ్ఞ శ్చోల్ వ్యాపకజ్ఞో మూస్తుమ్ శ్రేష్ఠజ్ఞో) ఎన్దితార్. అతావతు- అవ్యాప కజ్ఞశ్చాయరున్దుళ్ళ సకలమ స్త్రోజ్జళిలుమ్, (౧) “నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్” ఎన్దు విష్ణుగాయ త్రియి లోతప్పడుకిఱి వ్యాపకమ స్త్రోజ్ఞో మూస్తుమ్ శ్రేష్ఠజ్ఞశ్చాయరు క్కుమెన్దై. ఇన్దు విష్ణుగాయత్రియిలే నారాయణ వాసుదేవ విష్ణు శబ్దజ్ఞో అన్దుమ స్త్రోత్రయత్తుక్కుమ్ ప్రధానభూత నామత్రయజ్ఞశ్చాకై యాలే, సాధారణ ప్రణవ నమస్కుక్కులోడే కూడిన మ స్త్రోత్రయత్తుక్కుమ్ ఉపలక్షణమాకక్కడవతు.

సర్వవ్యాపకమానవైన్దుతు - సర్వవస్తువ్యాపక త్వేన వైన్దుపడి.

మేలుక్కవతార్కై (వర్గద్వయముమిత్యాది). అవ్యాపకమాయరున్దుళ్ళ వైన్దుతు- వ్యాప్తివిశిష్టవేషేణ భగవత్స్వరూప ప్రతిపాదకమాకామలిరున్దుళ్ళ వైన్దుపడి. వ్యాపక మ స్త్రోజ్ఞో మూస్తు మెన్దుతు - వ్యాప్తివిశిష్టవేషేణ భగవత్స్వరూప ప్రతిపాదకజ్ఞశ్చాయరున్దుళ్ళ వైన్దుపడి. నారాయణ వాసుదేవ విష్ణుశబ్దజ్ఞో మ స్త్రోత్రయత్తుక్కుమ్ వాచ కజ్ఞశ్చామోవెన్న వరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇన్దువైన్దుతుడన్ది). ప్రధానభూతవైన్దుతు - ప్రధాన మానవైన్దుపడి. సాధారణమానవైన్దుతు - మ స్త్రోజ్ఞశ్చ క్కుల్లామ్ పాతువానవైన్దుపడి.

(౧) విష్ణుగాయత్రి.

౧౧. మూ.-ఇవై మూన్దిలుమ్ వైత్తుక్కొణ్డు పెరియతిరుమ న్త్రమ్
ప్రధానమ్.

౧౨. మత్తైయవై ఇరణ్డుక్కుమ్

౧౧. ఇంద్ర వ్యాపక మన్త్రత్రయముమ్ తన్ని లొక్కుమోవెన్న, (ఇవై మూన్దిలుమ్ వైత్తుక్కొణ్డు పెరియతిరుమ న్త్రమ్ ప్రధానమ్) ఎన్దితార్. అతావతు-అవ్యాపకజ్ఞళితాట్టిల్ శ్రేష్ఠమాయరున్దళ్ళ ఇంద్ర వ్యాపక మన్త్రజ్ఞో మూన్దిలుమ్ వైత్తుక్కొణ్డు (౧) "నారాయణాయ విష్ణుహే" ఎన్దు ప్రథమోపాత్తమాకైయాలమ్, అర్థపూర్త్యాదికళాలుమ్, (౨) "నాస్తిచాఽష్టాక్షరాత్పరః" (౩) "నమస్తోఽష్టాక్షరాత్పరః" ఎన్ను మృడియాన పెరుమైయైయైయై తిరుమ న్త్రమ్ ప్రధానమాయరుక్కుమెన్దై.

౧౨. మత్తై వ్యాపకద్వయత్తుక్కుమ్తాత్తేవై తెన్న (మత్తై యవైయిరణ్డుక్కుమశిష్టపరిగ్రహము మపూర్తియముణ్డు) ఎన్దితార్. అతావతు-వాసుదేవ విష్ణు శబ్దజ్ఞాన మత్తై వ్యాపకమన్త్రజ్ఞిరణ్డుక్కుమ్, నారాయణశబ్దమౌలే స్వరూప రూప గుణాదికలై యెల్లామ్

౧౧. అవతారికాపూర్వకమాక మేవ్యకర్తగ్రహణమ్ పణ్ణుకిదార్ (ఇంద్రవిత్తాదియార్). అవ్యాపకజ్ఞళితాట్టిల్ త్త్వతు - వ్యాప్తివిశిష్టవేషేణ భగవత్స్వరూప తైప్రతిపాదియాతే భగవద్గుణచేష్టితజ్ఞళితే ఓరొన్డుక్కు ప్రతిపాదకమాయరున్దళ్ళ భగవత్మన్త్రజ్ఞళితాట్టిల్ త్త్వపడి. ఇంద్ర వ్యాపకమన్త్రజ్ఞో మూన్దిలుమైయైయై ఇవత్ శ్రీతాట్టిల్ వేణుపట్టతు కళాయ్, వ్యాప్తివిశిష్టవేషేణ భగవత్స్వరూప ప్రతిపాదకజ్ఞాన మన్త్రజ్ఞశుద్ధాకిలమ్ అవత్తుక్కు విష్ణుగాయత్రియిల్ పరిగ్రహమిల్లామైయార్, ఇన్దు న్త్రత్రయత్తుక్కుత్తుల్లజశ్చెన్నువిడుముమ్ సిద్ధమ్. "అర్థపూర్త్యాదికళాలుమ్" ఎన్దిటవిడత్తిల్, ఆదిశబ్ద త్తాతే, శిష్టపరిగ్రహత్తై హొచ్చిలుకిఱతు. నాస్తిచ ఎన్దతు - నాస్త్యేవ ఎన్దపడి.

౧౨. మేలుక్కవతారికై మున్నాక వాక్యగ్రహణమ్ పణ్ణుకిదార్ (మత్తై) ఇత్తాదియార్. (స్వరూపరూపగుణాదికలైయెల్లామ్) ఎన్దిటవిడత్తిల్, ఆదిశబ్దత్తాతే విభూతికలై

(౧) విష్ణుగాయత్రి,

(౨)

(౩) బృహద్ధారీతే.

మూ.—అశిష్టపరిగ్రహముమ్ అపూర్తియుముల్లు.

ప్రతిపాదియాతే స్వరూపమాత్రతై ప్రతిపాదిక్తైయాతే, నిర్విశేష చిన్తాత్ర వస్తువాదికళాన కుదృష్టికళే మికపు మాదరిత్తునృరుకై యా కితి అశిష్టపరిగ్రహముమ్, వ్యాప్యధ్యాహారాది సాపేక్షజైయాకితి అపూర్తియు ముడ్డెనె.

“షడక్షరి, వ్యాప్యపదార్థజ్జైయుమ్, వ్యాపనప్రకారతైయుమ్, వ్యాప్తిఫలతైయుమ్, వ్యాపకనుజైయ గుణజ్జైయుమ్ శ్లోకై, వ్యాప్తిమాత్రప్రకాశకమాకైయాతే అపూర్ణమ్.

వ్యాపనప్రకారతై చొల్లనిఱ్ఱుచ్చెయ్తేయుమ్, వ్యాప్యసదా

చొల్లుకిఱ్ఱు. స్వరూపమాత్రతైయెన్దతు - వ్యాపకమానస్వరూపమాత్రతైయెన్దపడి. నిర్విశేషమెన్దతు - విశేషణశూన్యమాన వెన్దపడి. కుదృష్టికరెన్దతు - శబ్దరూపిక శెన్దపడి.

వాసుదేవవిష్ణుమస్త్రీజ్ఞుడైయ అపూర్తియై సంవాదతాతే ఉపపాదిక్కిఱ్ఱార్, (షడక్షరీత్యాదియాల్). వ్యాప్యపదార్థజ్జైయుమెన్దతు - నారశబ్దార్థజ్జైయు మెన్ద పడి. వ్యాపనప్రకారతైయుమెన్దతు - నారాయణపదత్తిల్ బహువ్రీహిసమాన సిద్ధమాన అన్తర్యామిత్వతైయుమెన్దపడి. వ్యాప్తిఫలతైయు మెన్దతు - అతిల్ తిత్తురుపసిద్ధ మాన సర్వాపాశ్రయత్వతైయుమెన్దపడి. అతావతు - తత్తద్వస్తుస్వరూప నిర్వాహక నాకై. వ్యాపకనుజైయ గుణజ్జైయు మెన్దతు - నారశబ్దార్థజ్జైన జ్ఞానానాద్రామలత్వాది గుణజ్జైయు మెన్దపడి. వ్యాప్తిమాత్రప్రకాశకమాకైయాతే యెన్దతు - విష్ణుశబ్దమివ వ్యాప్తి మాత్రప్రకాశకమాకైయాతే యెన్దపడి.

ఇని తిరుద్వాదకాక్షరియనుడైయ అపూర్తియైరుళిచ్చెయ్కీఱ్ఱార్ (వ్యాపన ప్రకారతైయిత్యాదియాల్). వ్యాపనప్రకారతైయెన్దతు - అన్తర్యామిత్వతైయెన్దపడి. శ్లోకనిఱ్ఱుచ్చెయ్తేయు మెన్దతు - “వనతీతివాసుదేవః” ఏర్పిఱ కర్రువుత్పత్తియాతో శ్లోకనిఱ్ఱుచ్చెయ్తేయు మెన్దపడి.

ర్థజ్ఞభక్తువాచకశబ్దమిల్లామైయాలమ్. 'సర్వంవసతి' ఎన్ఱు అర్థబలత్తాలే సర్వశబ్దమ్ పుకున్దాలుమ్, అతిల్ గుణమన్వయియామైయాలమ్, ఇని గుణనిర్దిష్టాక భగవచ్చబ్దత్తై కూట్టిక్కొళ్ళవేడ్డై యాలుమ్, వ్యాప్తిఫలత్తైచ్చొల్లామైయాలమ్, తిరుద్వాదశాక్షరియు మపూర్ణమ్. ఇన్ఱున్ఱిమ్, అవైపోలన్ఱిక్కే, వ్యాప్యపదార్థజ్ఞోడు, వ్యాపనప్రకారన్ఱోడు, వ్యాప్తిఫలన్ఱోడు, వ్యాపకనుడై యగుణజ్ఞోడువాళియట శాబ్దమాక

— వాచకశబ్దమెన్ఱు - సర్వత్ర ఎన్నిటశబ్దమాతల్, సర్వమెన్నిట శబ్దమాతల్ఁపడి. సర్వంవసతి ఎన్ఱు అర్థబలత్తాలే సర్వశబ్దమ్ పుకున్దాలు మెన్ఱు. 'వసతీతి వాసుదేవః' ఎన్నిట కర్రరివ్వుత్పత్తియల్, వాసుపార్థబలత్తాలే సర్వత్ర ఎన్ఱు అధికరణవాచియాన సర్వశబ్దమ్ పుకున్దాటోన్ఱే, 'సర్వం అస్తి న్వసతీతివాసుదేవః' ఎన్నిట అధికరణే వ్వుత్పత్తియల్ సర్వమెన్ఱు సర్వశబ్దమ్ పుకున్దాలు మెన్ఱుపడి. అతిల్ గుణమన్వయియామైయాలమ్ - సర్వత్ర ఎన్నిటసర్వశబ్దత్తిల్ గుణమన్వయియాతాపోన్ఱే, అన్ఱ అధికరణ వాచియాన సర్వశబ్దత్తినుడైయ విన్ఱక్కిపరిణామముడైయ ప్రథమాన్తమాన సర్వశబ్దత్తి యమ్ గుణమన్వయియామైయాలమ్మెన్ఱుపడి. (తిరుద్వాదశాక్షరియుమ్) ఎన్ఱు గౌరవిన్ఱి రుళిచ్చెయ్ఱతతు - పెరియపెరుమాళుడైయ మన్ఱిమాన్ఱైయాలే, చకారమ్ పడక్షరియోడే సముచ్చయిక్కిటను.

తిరుమన్ఱిత్తినుడైయ అర్థపూర్తియై ఉపపాదిక్కితార్ ' (ఇన్ఱున్ఱిమిత్తాని యాల్), అవైపోలన్ఱిక్కేయన్ఱు - విష్ణువాసుదేవమన్ఱిజ్ఞోపోలన్ఱియిల్ యెన్ఱుపడి. వ్యాప్యపదార్థజ్ఞోడెన్ఱు - ఉభయవిభూతియోడెన్ఱుపడి. వ్యాపనప్రకారన్ఱోడెన్ఱు - అన్త్యామితన్ఱోడెన్ఱుపడి. వ్యాప్తిఫలన్ఱోడెన్ఱు - తానివన్ఱ్ శీనుడైయ సన్తాధారక నాన్ఱైయోడెన్ఱుపడి ; తానివన్ఱ్ బుక్కు ఉపాయోపేయమాన్ఱైయోడెన్ఱుపడియాకవు మామ్, వ్యాపకనుడైయ గుణజ్ఞోడెన్ఱు - వ్యాపక నాన ఈశ్వరనుడైయ స్వరూపనిరూపకజ్ఞాన జ్ఞానానందామలత్వాది గుణజ్ఞోడుమ్, నిరూపితస్వరూపధర్మజ్ఞాన శక్త్యాదికళోడుమ్, వాత్సల్యాదికళోడుమెన్ఱుపడి. వాళియటన్ఱు - శిలవన్ఱ్ అర్థబలత్తాలుమ్, శిలవన్ఱ్ అధ్యాహృతపదన్ఱాలుమ్ శొల్లున్ఱైయన్ఱిక్కేయన్ఱుపడి. శాబ్దమాక

౧౩. మా. — ఇతై వేదజ్ఞఘమ్ ,

కాట్టుకై యాలే, అవన్ శ్రీతాట్టుకై ఇతుక్కు అర్థ పామ్మల్య నిబ్బ
వమాన ఆధిక్యముణ్ణు” ఎత్తు మన్ద్ర వ్యాపకమ స్త్రోజ్జ శ్చిరణ్ణుడైయ
అపూర్తియైయుమ్, తిరుమ స్త్రోత్తినుడైయ పూర్తియైయుమ్, సుస్పష్ట
మాక ఆచ్చాన్బిల్లై యరుకేచ్చెయ్ తారితే.

౧౩. ఇతతనక్కు, శిష్టపరిగ్రహముణ్ణోవెన్న వరుళిచ్చెయ్
కితార్ (ఇతైయెత్తుతుడన్ణి). అతావతు-విష్ణుగాయత్రియిల్ వ్యాపక
మ స్త్రోత్రయ తైయుమ్ శోల్లుకిఅవళవిల్, పధమత్తిలే నారాయణశబ్దజై
ప్రాధాన్యేన ప్రతిపాదిక్కై-యూలుమ్, (౧) “ విశ్వంనారాయణమ్ ”
ఎత్తుతుడన్ణి, “నారాయణ పరం బ్రహ్మ తత్త్వం నారాయణః పరః
నారాయణ పరోజ్యోతి రాత్తా నారాయణః పరః| యచ్చ కిచ్చి జ్ఞాన
త్యస్త్వి దృశ్యతే శ్రూయతే పి వా| అన్త ర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య
నారాయణ స్థితిః” ఎత్తు సకలవేదాన్త్యసారభూతమాన నారాయణాను

వెనశు-శబ్దకైయాలేయెత్తుపడి, ఎజ్జనైయిన్నిల్, వారశబ్దజై-శక్త్యా వ్యాప్యపదార్థ
జైయైయుమ్, నారాయణపదత్తిల్ సమానద్వయత్తాలుమ్, అన్తర్యామిత్వ భారత్యజ్జై
యుమ్, అయనశబ్దత్తిల్ కరణేవ్యుత్పత్తియాలమ్, కర్తృణివ్యుత్పత్తియాలమ్ ఉపాయ
వోవోవేయత్వజ్జైయుమ్ శోల్లుకైయాలే.

౧౩. మేలుక్కవతార్కై (ఇతతనక్కిత్తాది). వేదగ్లో విరుప్పినపడిమై యరుళి
చ్చెయ్ కితార్ (విష్ణుగాయత్రియిలిత్తాదియాలే). ప్రాధాన్యేనవ్వుతు - ప్రధానమాక
వ్వుపడి, “నారాయణపరంబ్రహ్మ” ఎత్తు - నారాయణః పరంబ్రహ్మ వ్వుపడి, “నారా
యణపరోజ్యోతిః” ఎత్తు - నారాయణః పరజ్యోతిః” ఎత్తుపడి. నిగమనభూతమాన
వ్వుతు- ముడిన్దనిలమాన వ్వుపడి, అతావశు-సదాశబ్దజ్జై-పరత్వనిర్ణయమవ్వుణ్ణా తే
న్యైవిశేష సమర్థకమాన నారాయణశబ్దజై పరత్వనిర్ణయమవ్వుణ్ణా, “ఏకోహవై”

(౧) నారాయణానువాకమ్. శ్రీ చంద్రమృదన్తక్కు, “నిగమనభూతమాన” ఎత్తుసాతమ్.

మూ. — ఋషికథమ్.

వాకి త్తిలుమ్, (౧) “ఏకో హ వై నారాయణ ఆనీ న్నబ్రహ్మ నేశానోనేమే ద్యావాప్యధీవీ” ఎన్ఱు మహాపనిష త్తిలుమ్, (౨) “చక్షుశ్చ ద్రష్ట వ్యశ్చ నారాయణః శ్రోత్రశ్చ శ్రోతవ్యశ్చ నారాయణః” ఎన్ఱుతుడగ్గి, “దిశశ్చ ప్రదిశశ్చ నారాయణః” ఎన్ఱు ముడివాక నడువడైయ సు బాలోపనిష త్తిలుమ్, (౩) “యస్యాత్మా శరీరమ్-యస్య పృథివీ శరీరమ్” ఎన్ఱు తుడగ్గి “యస్య మృత్యు శ్శరీరమ్” ఎన్ఱిఱతీతాక నడుపుళ్ళపర్యా యద్గోతోఱుమ్ “ఏష సర్వభూతా న్నరాత్మాఽపహతపాప్తా దివ్యో దేవ ఏకో నారాయణః” ఎన్ఱు అన్తర్యామిబ్రాహ్మణ త్తిలుమ్, వాసుదేవ విష్ణు శబ్దగ్గై అనాదరిత్తు నారాయణశబ్దతైయిట్టు భగవత్పూరూపాదికల్లై నిర్దేశికైయాలమ్, అపారుషేయమాయ్ నిత్యనిర్దోషమాయ్ స్వతః ప్రమాణజ్ఞాన వేదజ్ఞభుమ్ విరుమ్భిన్ద్రీన.

(౪) “యథా సర్వేషు దేవేషు నాస్తి నారాయణాత్పరః | తథా సర్వేషు మన్దేషు నాస్తిచాఽష్టాక్షరాత్పరః” (౫) “ భూతోర్వర్ధ్వ గౌహం రస్యాత్ర సత్యపూర్వం బ్రవీమి నః | హే పుత్రశిష్యా శృణుత

ఎన్ఱు - ఏకఏవమీ ఎన్ఱపడి, నడువడైయ వైతతు- నడువెల్లమెన్ఱపడి. ఈతాక వైతతు- ముడివాక వైతపడి.

ఋషికథ్ విరుమ్భినపడి మైయరుళిచ్చెయ్కేశాన్ (యథేత్యాదియాల్). సారాధ్ ఎన్ఱు - సారాధ్ ప్రతిపాదక మెన్ఱపడి. అపునర్భవకాక్షిణా మెన్ఱు - ముముక్షుక్కు శానవైపడి. అపునర్భవకాక్షిణాం నృణాం సంసారాన్ణవతారకః అష్టాక్షరః గతిః ఎన్ఱైయారే-ఇన్ఱున్ఱిమ్ సర్వాధికారమెన్నుమిడమ్ తోన్ బుడిటతు. అత్ర ఎన్ఱు - ఇన్ఱ పుణ్యదేశ త్రిలే యెన్ఱపడి. ఆద్య ఎన్ఱు - ఇన్ఱ పుణ్యకాల త్రిలేయెన్ఱపడి. ఊర్ధ్వబాహు గుభాత్స ఎన్ఱు - స్నాన్యా అర్ధ్రవస్త్రనాయెన్నుమగుక్కు ముచలక్షణమ్. సత్య

(౧) మహా-

(౨) సుబాలో-

(౩) బృహదా-

(౪) బృహద్ధారీతే- (౫)

నమస్తోఽస్త్రాక్షరాత్పరః” (౧) “సర్వవేదాస్తసారార్థ ససారార్థవ
తారకః । గతి రష్టాక్షరో నృణామపునర్భవకాష్ఠీణామ్” (౨) “ఆర్తా
విషణ్ణా శ్శిధిలాశ్చ భీతా ఘోరేషుచ వ్యాధిషు వర్తమానాః । సజ్గీ-
ర్త్య నారాయణశబ్దమాత్రం విముక్తదుఃఖా స్సుఖినో భవన్తి ” (౩)
“నారాయణేతి శబ్దో స్తి వాగ స్తి వశవర్తిసి । తథాపి సరకే ఘోరే పత

పూర్వమెష్టతు - ప్రమాణపూర్వకమాకవైష్టపడి. ఆర్తాః ఎష్టతు - భ్రష్టైశ్వర్యకామ
రెష్టపడి. విషణ్ణాః ఎష్టతు - నూతనైశ్వర్యకామరెష్టపడి. శిధిలాః ఎష్టతు - అల్పవ్యాధి
కశైయడైయవరెష్టపడి. భీతాః ఎష్టతు - శత్రుక్కుళితనిష్ఠుమ్ భయప్పట్టవర్కశెష్టపడి.
ఘోరేషు ఎష్టతు - అచికిత్స నిర్జణానవైష్టపడి. వ్యాధిషు ఎష్టతు - క్షయాదిరోగజ్వలె
యెష్టపడి. చకారజ్వలెర్దుమ్ సముచ్చయార్థజ్ఞో. నారాయణశబ్దమాత్రమెష్టతు - తిరుమ
స్త్రోత్రైయెష్టపడి. ఆర్తాః ఎష్టతు - కైజ్జుర్యవిశ్లేషమ్ పాటుక్కుమాట్టతవర్కశెష్టపడి.
విషణ్ణాః ఎష్టతు - స్వరక్షణేస్వాన్వయమ్ పాటుక్కుమాట్టతవర్కశెష్టపడి. శిధిలాః
ఎష్టతు - లేవతా సరకేవత్ప్రపరణ్ణత్తిల్ శిథిలాన్తఃకరణామవర్కశో. భీతాః ఎష్టతు -
స్వస్వాత్ స్త్రోత్తిల్ నిష్ఠుమ్ భయప్టవర్కశెష్టపడి. ఘోరేషు - స్వయత్తత్తరేకడక్కు
కరియతుకళాయరున్దళ్ళ, వ్యాధిషు ఎష్టతు - దేహాత్తాభీమాన విషయచాపల్యాదికళితేయె
ష్టపడి. నారాయణశబ్దమాత్రం సజ్గీర్త్యఎష్టతు - తిరుమస్త్రోత్రైయే సాధమాక వసుసద్ధి
తైష్టపడి. విముక్తదుఃఖాః ఎష్టతు - సవాసనమాకవిడప్పట్ట కైజ్జుర్యవిచ్ఛేదాదికళా
లుణ్ణాన దుఃఖ తైయడైయవర్కళాయ్కొడ్డైష్టపడి. సుఖినః ఎష్టతు - అనవరత
కైజ్జుర్యాదికళాలుణ్ణాన ఆనందనిర్భరరాయ్కొడ్డైష్టపడి. భవన్తిఎష్టతు - స్వరూప తై
యడైయవర్కళావరెష్టపడి. మున్దినవర్థత్తుమ్ పొన్దళ్ళో - శబ్దమాత్రమెష్టతు - అర్థ
విన్దియలే శబ్దమాత్ర తైయెష్టపడి. సజ్గీర్త్యవెష్టతు - శ్రద్ధాపూర్వకమాక చొల్లియెష్టపడి.
విముక్తదుఃఖాస్సుఖినోభవన్తి ఎష్టతు - సవాసనమాకవిడప్పట్ట విశ్వర్యనాశాదికళాలు
ణ్ణాన దుఃఖ తైయడైయవర్కళాయ్కొడ్డై విశ్వర్యలాభాదికళాలుణ్ణాన సుఖవిష్ట
రావర్కశెష్టపడి. నారాయణేతిశబ్దోస్తిఎష్టతు (౪) “వైకుంఠామగ్రహణమశేషామహరం

మూ.—ఆర్థ్ వార్ కళమ్,

స్తీతి కిమద్భుతమ్” (౧) “కిం తత్ర బహుభి ర్నైః కిం తత్ర బహుభి ర్వైః । నమోనారాయణాయేతి మస్త్రస్సర్వార్థ సాధకః” ఇత్యాది కథాలే వేదార్థోపబృహణజ్ఞశాయరుక్మిణి స్వప్రబంధజ్ఞళితే పలవిడజ్ఞళి లమ్ ఇత్యై శ్లాఘితుక్కుణ్ణశొల్లుకై యాలే వేదార్థవిశదీకరణప్రవృత్త రాన వ్యాసాదిపరమ ర్షికళమ్ విరుమ్భినార్కళన్

(౨) “వణ్ పుకర్థ్ నారణ్”(౩) “శైల్వనారణ్” ఎన్ఱుతుడజ్జీ, (౪) “వార్థ్ పుకర్థ్ నారణ్” ఎన్ఱుముడివాక ఆది మధ్యావసానమాక

విః” ఎన్ఱిటపడయే గకలపావనివర్తకమాయ ఇవర్కళన్ సులభమాక ఉచ్చరిమ్మమ్మడ యాన నారాయణశబ్దముజ్ఞైప్రపడి, “వాగ స్తివశవర్తినీ” ఎన్ఱు - అన్దనారాయణశబ్దతై ఉచ్చరిక్కైక్కు స్వాధీనైయామ్, “నారాయణశబ్దతై నీ ఉచ్చరి” ఎన్ఱాన్, “మా ట్టేన్” ఎన్నాటే తాన్ నిన్ఱైత్తపోతుశొల్లుమ్మడియాన వాక్కుజ్ఞైప్రపడి, తథాపి ఎన్ఱు- శబ్దముమ్ సులభమాయ, ఉచ్చరిక్కైక్కు-వాక్కుమ్ స్వాధీనైయాయరుక్మ-జ్ఞైప్రపడి, నరకే ఘోరే పత స్తీతికిమ్ ఎన్ఱుతు-అన్దసులభమానశబ్దతై స్వాధీనైయానవాక్కాలే ఒరు కాల్ శొల్లి సంసారత్తిల్ నిన్ఱుమ్ ఉత్తిర్నరాకామల్, జనజ్ఞళో సంసారత్తిల్ విఘ్నకిటపడి యెన్ఱైన్ఱు చిత్రగుప్తక్ యమనైక్కేట్రు, యమసుమ్, “ఆర్భుతమ్” ఇతువుమెరు ఆశ్చర్యమెన్ఱితాన్ అనేక జల్పమ్ పణ్ణిపోర్పిరుకిట ఇవర్కళన్ వాయిన్ నారాయణశబ్దమ్ పుకురామైక్కడియాన పాపమేలోన్ఱెన్ఱితాన్. అన్ఱిక్కే, అనేక జల్పమ్ పణ్ణిపోర్పిరుకిట ఇవర్కళన్ వాయిలిశబ్దమ్ పుకురామైయున్ఱో. ఆకిలు మివర్కళన్ సంసారత్తిల్ విఘ్న కిటతు ఇలినర్థమజీయామైయన్ఱోన్ఱెన్ఱాశ్చర్యపడుకొనాకవుమామ్, తత్ర జ్ఞైప్రతు - అభిమతాంభ త్తిలైన్ఱపడి. స్వప్రబంధజ్ఞళితేయన్ఱుతు - స్వపురాణజ్ఞళితేయన్ఱపడి.

ఇని, ఆర్థ్ వార్ కళన్ విరుమ్భినపడియై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (వణ్ పుకర్థ్ నారణ నిత్యాదియల్). వణ్ పుకర్థ్ నైన్ఱుతు- ఉదారజ్ఞళాన కల్యాణగుణజ్ఞళైయున్ఱైయవన్ఱైప్రపడి. శైల్వనైన్ఱుతు - శ్రీమానానవన్ఱైప్రపడి. వార్థ్ పుకర్థ్ నైన్ఱుతు- నిశ్యసిద్ధజ్ఞాన కల్యాణగుణ

నమ్మాళ్ వారిరుళిచ్చెయ్ కై యాలుమ్, (౧) “నాడు నకరముమ్ నన్గటియ
నమోనారాయణాయ” ఎన్ఱుతుడన్గి, (౨) “ఓవాతేనమోనారణావెన్బొ”
ఎన్ఱు పెరియార్ వారుమ్, (౩) “నాత్తెముమ్మెనారణా” ఎన్ఱుతుడన్గి, (౪)
“నలన్దికట్టే నారణా” ఎన్ఱు పెరుమాళ్ళుమ్, (౫) “నాన్కుకనై నారాయణా
పడైణా” ఎన్ఱుతుడన్గి, (౬) “ఎత్తెముత్తుమోతువార్ కళ్ వల్లర్ వాన
మాళవే” ఎన్ఱు తిరుమట్టై శెప్పిరానుమ్, (౭) “నాకణ్ణుకొణ్ణే నారా
యణావెన్నుమ్ నామమ్” ఎన్ఱు ఉపక్రమదశైయిలే ఒరుకాల్ శొన్నా
టప్పలే ఒన్బత్తిన్గల్ శొల్లి, (౮) “నారాయణా వో మణివణ్ణా నాకణ్ణై
యాయ్ వారాయ్” ఎన్ఱు తిరుమట్టైయార్ వారుమ్, ఉపక్రమత్తొడు ఉప
సంహారత్తోడు వాళియతి వరుళిచ్చెయ్ కై యాలుమ్, (౯) “నన్దాలెకొణ్ణు
నమోనారణావెన్నుమ్ శొన్దాలెకిల్ శ్రోణ్” ఎన్ఱుమ్, (౧౦) “నారణావెన్టో
వాతురైక్కుముగై యుణ్ణే” ఎన్ఱుమ్, (౧౧) “ఇన చ్చుడర్విళి క్కేల్ శ్రీ సేక
నారణాన్కు”, (౧౨) “వారణన్దన్నా మర్గళ్” (౧౩) “పకటన్ణే వార

జ్జళైయై డైయవ నెన్ఱపడి, సర్వత్ర వ్యాప్తజ్ఞాన కల్యాణగుణజ్జళైయై డైయవ నెన్ఱపడి
యాక వుమామ్. నాడు నకరముమ్ నన్గటియ నెన్ఱతు - నాట్రారుమ్ నగరత్తారుమ్ నన్దాక
వటియుమ్మడియాక నెన్ఱపడి, ఓవాతే యెన్ఱతు - విచ్చేదియా మైయెన్ఱపడి, నాత్తెముమ్మె
నెన్ఱతు - నావానతుత్తిరుమ్మేటుమ్మడియెన్ఱపడి, నలమితికత్తెన్ఱు - గుణజ్ఞానా వే
న్గిటివి నెన్ఱపడి, పడైణా నెన్ఱతు - సుప్తెన్దా నెన్ఱపడి, వల్లరెన్ఱతు - సమర్థరెన్ఱపడి, కణ్ణు
కొణ్ణై నెన్ఱతు - శ్రావణప్రత్యక్షత్తాలే ఆటి నెన్ఱపడి, “ఓ” ఎన్ఱు - వివాదత్తిలే, నాక
ణ్ణైయాయెన్ఱు - నాకత్తైప్పడక్రైయాక వుడైయవ నేయెన్ఱపడి, ఉరైయెన్ఱతు -
శృంగమెన్ఱ పడి, ఇన చ్చుడర్ విళి క్కెన్ఱు - జ్ఞానమాణి తేజివమాన విళి క్కెన్ఱు -
వాన్దవరాన నెన్ఱతు - యాధాత్తిళిజ్ఞానము డైయవర్ కళాన నెన్ఱపడి.

(౧) తి-ప-౪.	(౨) పెరి-తిరు-౫౧-౩	(౩) పెరు-తిరు-౨-౪.
(౪) పెరు-తిరు-౧౦-౧౧, (౫) ౪-తిరు-౧.	(౬) తి-చ-వి-౭౪.	
(౭) తి-మొ-౧-౧-౧.	(౮) శిఠి-తిరు-మ-	(౯) ౧-తిరు-౫౭.
(౧౦) ౧-తిరు-౯౫.	(౧౧) ౨-తిరు-౧.	(౧౨) ౨-తిరు-౨.
(౧౩) ౩-తిరు-౮౧.		

మూ.-ఆచార్యర్ కభమ్ విరుప్పినార్ కళ్,

౧౪. వాచ్యప్రభావమ్బాలస్తు వాచకప్రభావమ్.

ఇతైక్కణ్డే" ఎన్టమ్, (౧) "నామమ్ పలశొల్లి నారాయణా" ఎన్టమ్ ముతలాల్ వార్ కభు మరుళిచ్చెయ్ కై యాలుమ్, (౨) "మయర్వఱ మతి సలమరుళినన్" ఎన్ఱిఱపడియే నిన్ఱేతుక భగవత్కటాక్షత్రాలే సమధిగత సమస్తవస్తువాస్తవరాన ఆల్ వార్ కళెల్లారుమ్ విరుప్పినార్ కళ్.

ఇతరమన్రిజ్జళై అనాదరిత్తు ఇతైయే తిన్దాముక్కుత్తజ్జమాక వనుసన్దిత్తు, ఉపదేశవేళై యిలుమ్, తన్దామైప్పల్ శ్రీనవర్ కభుక్కుమ్ ఇతైయే ఉజ్జీవనహేతువాక ఉపదేశిత్తు పోరుకై యాలే, అవ్వాల్ వార్ కళై ప్పిళైన్ఱ ఆచార్యర్ కళెల్లారుమ్ విరుప్పినార్ కళెన్ఱే.

ఇత్రాల్, మన్త్రాన్తరజ్జళితాన్ఱిల్ ఇన్ఱున్రిత్తుక్కుణ్ణాన వై భవమ్ శొల్లిల్ న్ఱాయిల్ యి.

౧౪. ఇని, వాచ్యన్దన్నిలు మితుక్కుణ్ణానవై భవత్తైయరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (వాచ్యప్రభావమ్బాలస్తువాచకప్రభావమ్) ఎన్ఱు. అతావతు - ఇతుక్కు వాచ్యనాయున్దన్ఱళ్ళ ఈశ్వరనుడైయ పెరుమై పోలన్ఱు

ఇని ఆచార్యర్ కళ్ ఆదరిత్తపడిమై యరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఇతరమన్రిజ్జళై ఇత్యాదియల్). ఇతరమన్రిజ్జళైయెన్ఱు - తిరుమన్రిత్తై యుజ్జీవనభగవత్తన్రిజ్జళై యెన్ఱపడి. ఇతైయే యెన్ఱు-తిరుమన్రిత్తైయెన్ఱపడి. తన్దాముక్కున్ఱు - తజ్జళ తజ్జకుక్కున్ఱపడి. తజ్జమాక వెన్ఱు - రక్షకమాక వెన్ఱపడి.

ఇని మన్త్రాన్తరజ్జళితాన్ఱిల్ ఇన్ఱున్రిత్తుక్కుణ్ణానవాగ్దెచ్చిలిముడిత్తమైయై అరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఇత్రాల్ ఇత్యాదియల్). ఇత్రాల్ వెన్ఱు "భగవత్తన్రిజ్జళి తాన నేక జ్జళి" ఎన్ఱుతుడన్ఱి ఇవ్వళివాన గ్రన్ఱతై వెన్ఱపడి.

౧౪. మేలుక్కువతారికై (ఇనియిత్యది). మూలవాక్యార్థమ్. (అతావతిత్యది). ఇతుక్కున్ఱు- తిరుమన్రిత్తుక్కున్ఱపడి.

మూ.-౧౫. అవన్ దూరస్థనానాలుమ్ ఇతు కిట్టినిన్ఱుతవుమ్,

౧౬. బ్రాహ్మదిక్కు ఆప త్తిలే పుడైవై శురన్దతు తిరునామమితే.

తద్వాచకమాన ఇతి పెరుమైయెన్ఱుపడి.

౧౫. అతుతానే తెన్న వరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (అవన్ దూరస్థనానాలు మితు కిట్టినిన్ఱుతవుమ్) ఎన్ఱు. అతావతు-ఇతుక్కు వాచ్యనానవ్ సన్నిహితసన్ఱి క్కే దూరస్థనాయిరున్ద కాల త్తిలుమ్, వాచకమాన వితు ఆసన్నమాయ్ నిన్ఱు తన్నై వచి త్తనర్ కళ పేషీ త్తజ్జళై సాధిత్తుక్కుడుక్కు మెన్ఱై.

౧౬. ఇప్పడి వాచ్యన్ దూరస్థనాయిరుక్కు వాచకముతవిసవిడ మున్ఱో వెన్న వరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (బ్రాహ్మదిక్కు ఆప త్తిలే పుడైవై శురన్దతు తిరునామమితే) ఎన్ఱు. అతావతు- మహాసదస్సిలే దుశ్శాసన్ వస్త్రాప హారమ్ పణ్ణుకీటాతు (౧) “ మహత్యాపది సంప్రాప్తే స్మరన్ వ్యో భగవాన్ హరిః ” ఎన్ఱు మున్నే శ్రీవసిష్ఠమహర్షి శొల్లివై త్తజ్జై నిన్ఱైత్తు, (౨) “ శబ్ద చక్ర గదా పాణే ద్వారకానిలయాచ్యుతః ।

తద్వాచకమానవైత్తు - ఈశ్వరవాచకమాన వైత్తుపడి.

౧౫. ఆసన్నమాయ్ న్ఱు - సన్నిహితమాయ్ న్ఱు పడి.

౧౬. మేలుక్కువతారికై (ఇప్పడియత్తాది). ఇప్పడియైత్తు - కీర్తీ వొన్నపడి యైత్తుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్తాది). మహతి ఎన్ఱు - స్వానివర్త్యే ఎన్ఱుపడి. సంప్రాప్తే ఎన్ఱు - తానడియాకవన్దత్తి క్కే ఆపత్తే కలువిక్కిండ్లంప్రాప్తమాయిరుక్కు చ్చెయ్ తేయైత్తుపడి. భగవాన్ ఎన్ఱు - ఆపన్నివు త్రిక్కుడలాన జ్ఞానశక్తిబలాది గణ్యై యుడైయవ న్ఱైత్తుపడి. అవన్ జ్ఞానశక్తివిశిష్టనాగ్నాట్టిల్ ఇవనాప త్తైప్పొక్కువ్చుడి యెజ్జనేయన్ఱు; స్మరన్ - ఒరుకాల్ నిన్ఱైక్కువ మైయమ్. శబ్దచక్రగదాపాణే - పరత్వైత్తయమ్ రత్నహాసయోగికళాన జ్ఞానశక్తివిగుణయోగ త్తైయమ్ శొల్లికీటతు. ద్వారకానిలయాచ్యుత - సాలభ్య త్తైయమ్ (౧) “ నత్యజేయం కథంచన ” ఎన్ఱు

(౧) భార-సభా- (౨) భార-సభా-మూర్త-౬౬-౪౭. (౧) రా-య-౧౫-౩.

మూ.—౧౭. శొల్లమ్ క్రమమొట్టియ చొన్నాలుమ్

గోవింద పుణ్డరీకాక్ష రక్ష మాం శరణాగతామ్ ” ఎన్దు శరణమ్ పుకున్ద
ద్రాపదిక్కు, అవ్వాప త్తిలే, (౧) “గోవిన్దేతి యదాక్రన్ద త్కృష్ణా మాం
దూరవాసినమ్” ఎన్దిటపడియే వాచ్యనాన కృష్ణా దూరస్థనాయరుక్కు
చ్చెయ్తేయమ్ వస్త్రుత్తై వర్ధిప్పిత్తు కొండుత్తు అవ్వవతారత్తుక్కు
వాచకమాన గోవిందన్దిట తిరునామమితే యెన్దై, నారాయణశబ్దార్ త్తి
లేకదేశత్తుక్కు వాచకమానతొరు తిరునామమ్ శెయ్తపడికణ్డల్,
ఇతిప్రభావమ్ కింపునర్నా యసిద్ధమితేయెన్దుకరుత్తు.

౧౭. ఇన్న ముమొరుప్రకారత్తాలే ఇతిన్దైవ త్తై యరుళిచ్చెయ్
కితార్ (శొల్లమ్ క్రమమొట్టియ చొన్నాలుమ్ ఎన్దుతుడ్డి). అతావతు-
ఏతేనుమొరుమన్ద్రముమ్ తన్నై త్తజ్జమాక విశ్వసిత్తు చొన్న ఎర్
కభుక్కుట్టియ త్తన్ కార్యమ్ శెయ్యతేయాకిలుమ్, ఇతు అజ్జనన్దిక్కే
తన్నై త్తజ్జమాక విశ్వసిత్తు చొల్లుకేయాకిట క్రమ మొట్టియ
(౨) “సాక్షేత్యం పారిహస్యంచ స్తోభం హేళనమేవవా । నైకుణ్డ

పడియే - ఆశ్రితరక్షనైవమిదామైయైయమ్ శొల్లకిటతు. గోవిందపుణ్డరీకాక్ష - సా
శిల్పత్తైయమ్ వాత్సల్యత్తైయమ్ శొల్లకిటతు. రక్ష మాం శరణాగతామ్ - రక్షిక్కు
క్కు అధికారమ్ శొల్లకిటతు. వాచ్యనాన ఈశ్వరనైక్కొట్టిల్ అవసుక్కు వాచక
మాన తిరుమన్ద్రత్తుక్కు అతికయమ్ శొల్లమళిల్ గోవిందశబ్దత్తై ఉదాహరిన్దిటల్
నారాయణశబ్దత్తుక్కు-వన్ద ఏర్ ౧ మేలెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (నారాయణశబ్దార్ త్తి
లిత్యాదియల్).

౧౭. మేలుక్కవతారికై (ఇన్న ముమిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావలిత్యాది). తన్
కార్యమెన్దుతు-రక్షణత్తైయెన్దు పడి. సాక్షేత్యమ్ - పితావినుడైయ సజ్జేతజ్జాలున్దాన
నారాయణాది నామమ్, పారిహస్యమ్ - అనుపూరితయైత్తిల్ పరిహాసార్థమాక చొల్లుమ్
తిరునామమ్. స్తోభమ్ - నిరర్థకమాక చొల్లుమ్ తిరునామమ్, హేళనమేవవా - శత్రు

మూ.— తత్ స్వరూపమ్ కెడనిల్లాతు.

౧౮. ఇతు తాత్ (౧) “కులన్దరుమ్” ఎన్నిటపడియే ఎల్లానపేయీత జ్జళైయుమ్ కొడుక్కుమ్.

నామ గ్రహణ ను శేషాఘహరంవిదుః ” ఎన్నిటపడియే శొల్లిలుమ్ శొన్నవర్గిళుక్కు రక్షకమాకైయాకిఱ తత్ స్వరూపత్తిల్ న్మువ నిల్లాతెనె.

౧౮. ఇని, ఇతి సర్వాపేయీతప్రదత్వమాకిఱ నైభవన్తై యరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇతుతా నెన్దుతుడగ్గి). ఆతావతు - ఇన్దున్ద్రాన్ (౧) “కులన్దరుమ్” ఎన్దుతుడగ్గి ఆర్వారరుళిచ్చెయ్తపడియే, అధికారాను గుణమాన అపేయీతజ్జళైయెల్లామ్ కొడుక్కుమ్మెన్దె.

విషయత్తిలననుక్కు ఆక్రోశమ్పిఱుక్కువ్బడి, అవనై అనుకరిత్తున్దొన్దుమ్ తిరునామమ్. అశేషాఘహరమెన్దుతు - అశేషం యథాతథా అఘహరమెన్దుపడి. ఆతావతు - తేన్దెన్దె యనుసన్నిపావర్క్కుత్తాక్ పాపత్తైప్పొక్కుమ్మెన్దుతు అతువరైక్కుమున్దెన పాపత్తిలే ఒన్దుమ్ కుత్తైపదామల్ పొక్కుక్కె.

౧౯. మేలుక్కవతారిక్తై (ఇనియిత్యాది). ఇతిన్ ఎన్దుతు-ఇత్తిరుమన్ద్రొత్తిమడైను వెన్దుపడి. మూర్ధమ్ (ఆతావతిత్యాది). కులన్దరుమెన్దుతు - ఇన్దున్ద్రాన్దెన్దె ఆనుసన్ని పావర్క్కుప్రథమమ్ ఎల్లారుమ్ కొడ్డాడుమ్బడియూన శేషత్వజ్ఞానమాకిఱ కులత్తైత్తరు మెన్దుపడి. తెల్వమ్ తన్దిడుమెన్దుతు - ఆన్ద్రశేషత్వజ్ఞానమాన కులత్తుక్కునురూపమాన కైబ్బార్వరమాకిఱ మహాసంపత్తై కొడుక్కుమ్మెన్దుపడి. అడియార్ పడుతుయరాయి న వెల్లామెన్దుతు - శేషత్వ జ్ఞానముడైయా రనుభవియానిత్రిఱ రుఃఖమెన్దుపేరు డైయవైశెల్లావద్రైయమ్ మెన్దుపడి. అడియార్ పడు తుయర్ కళావన - దేహా భ్రాభిమానముమ్, స్వస్వాత్ ప్రయ్యముమ్, అన్యశేషత్వముమ్, స్వరక్షణే స్వాన్వయముమ్, కైబ్బార్వత్తిల్ స్వకర్తృత్వముమ్, స్వభోక్తృత్వముమ్. నిలన్దరమ్ శెయ్యమెన్దుతు - ఇవద్రైత్తరైమట్టమాక్కుమ్మెన్దుపడి. నీళ్ విళుమ్బరుళు మెన్దుతు - కైబ్బార్వత్తుక్కు విచ్చేదమిన్ద్రయే పరకమాన పరమాకాశమాన పరమపదత్తై కొడుక్కుమ్మెన్దుపడి. అరు

మూ.—౧౯. విశ్వర్య కైవల్య భగవల్లాభజ్ఞతై ఆతైప్పట్టవర్కళుక్కు
అవత్తైక్కొడుక్కుమ్.

౧౯. అతై విశదీకరిక్కితార్ (విశ్వర్యత్యాదియాలే), అతా
వతు (౧) “విహతాకిక మైశ్వర్యం స్వర్గాద్యం పారతాకికమ్! కైవల్యం
భగవంతంచ మన్రోఽయం సాధయ్యతి” ఎన్నిపడియే, విహికమా
యమ్ పారతాకికమాయ మిరుక్కుమైశ్వర్యతైయుమ్, ఆత్మప్రాప్తి
రూపమాన కైవల్యతైయుమ్, పరమపురుషార్థమాన భగవల్లాభతైయు
మాతైప్పట్టవధికారికళుక్కు, జప హోమాదికళాలే స్వయం సాధన
మాయనిన్ట, అవోవు పురుషార్థజ్ఞతైక్కొడుక్కుమ్మెన్టె.

గొడు పెరునిలమళిమ్మ మెన్టతు - పరమపదతైక్కొడుత్త కృపెయొడె తన్నెయనుభవి
త్తవ్తాల్వరుమ్ నిరతిశయానందతైక్కొడుక్కుమ్మెన్టపడి. వలన్దరుమ్మెన్టతు - మేన్దేలుమ
సుభవజనితప్రీతికారితమానకైజ్జర్యత్తిల్ స్వకర్తృత్వ స్వభోక్తృత్వప్రతిపత్తియిన్టయే
ఆన్వయిక్కిడాన బలతైక్కొడుక్కుమ్మెన్టపడి. మత్తుమ్ శనిదుమ్మెన్టతు - మ
త్తుమ్ స్వరూపానురూపమానవై యెల్లావత్తైయుమ్ కొడుక్కుమ్మెన్టపడి. పెత్తు
తాయనుమాయనశెయ్యమ్మెన్టతు - భాగవతశేషత్వపర్యస్తమాన భగవచ్ఛేషత్వజ్ఞాన
నుజ్జెయవధికారిక్కు విధిమూలమాయన్టిక్కేరాగమూలమాయ వరుమవత్తైయెల్లామ్
శెయ్యమ్మెన్టపడి. ఇన్టెయిత్తనైయుమ్ శెయ్యమ్మెన్టతేతెన్న, నలన్దరుమ్ గొల్లన నారాయ
ణావెన్నమ్ నామ మెన్టితార్. నీరార్ గొల్లక్కేట్టిరెన్న, నాకాకట్టకొణ్డే - నాకా
ప్రత్యక్షమాకక్కున్డవిట్టే నెన్టితార్. ఇప్పుడి విశ్వర్యకైవల్యాధికళ విషయత్తిలుమ్
తిత్తదధికారానుగుణమాకక్కులాదికళై ఊహితుక్కుళ్వతు.

౧౯. మేలుక్కువతారికై (అతైయిత్యాది). మూలవాక్యార్థతైయరుళిచ్చెయ్కితార్
(అతావతిత్యాదియాలే). విహతాకిక మైశ్వర్యమెన్టతు - పశుపుత్తాది సార్వభౌమత్వ
పర్యవసాన విశ్వర్యమెన్టపడి. కైవల్యమెన్టతు - ఆత్మానుభవమెన్టపడి. చ-ఎన్టతు -
సమచ్ఛయమాకవుమామ్, చరమపర్యంతై యెన్నవుమామ్.

మూ.—౨౦, కర్తవ్యజ్ఞానభక్తికళిత ఇహ్నిస్తవర్కభుక్కు విరోధియై
పోప్సీకి అవశ్యమై తలైక్కట్టికొడుక్కుమ్.

౨౧. ప్రపత్తియిలే ఇహ్నిస్తవర్కభుక్కు

౨౦, ఇని, కర్తవ్యపాయసహకారిత్వరూపమాన ఇతిక్ వైభ
నతై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (కర్తవ్యజ్ఞానేత్యాదియాలే). అతావతు. కర్త
యోగ త్రిలే ఇహ్నిస్తవర్కభుక్కు, జపహోమాదికళాలే తన్నై సహాయ
మాకకొళ్ళుమళవిల్, కర్తయోగారమ్భవిరోధియాన పాపతైప్పొక్కి
అన్ద కర్తత్తినుడైయ అవిచ్చేదాపాదకమాయ్కొణ్డు అత్తై తలై
క్కట్టికొడుక్కుమ్; ప్రథమ త్రిలే జ్ఞానయోగ త్రిలేయిహ్నిస్తవర్కభుక్కు,
తన్నై సహాయమాకకొళ్ళుమళవిల్, కర్తసాధ్యమాన జ్ఞానారమ్భ
విరోధి పాపనివృత్తియైప్పణ్ణి అన్దజ్ఞానత్తుక్కు నాడోటుమ్ అతిశయతై
ప్పణ్ణానిన్దుకొణ్డు, అత్తై తలైక్కట్టికొడుక్కుమ్; భక్తియోగ త్రిలే
ఇహ్నిస్తవర్కభుక్కు, తన్నై సహాయమాకకొళ్ళుమళవిల్, భక్తియో
గారమ్భవిరోధియాన పాపతైప్పొక్కి భక్తివివృద్ధిపేతువాయ్కొణ్డు
అత్తై తలైక్కట్టి కొడుక్కుమ్మెన్దై.

౨౧. ఇజ్జనన్దిక్కే, ప్రపన్నర్క్కు-ఇతు శైయ్యముపకారవై భ
వతైయరుళిచ్చెయ్కితార్ (ప్రపత్తియిలేయిహ్నిస్తవర్కభుక్కున్దుతుడన్దై).

౨౦. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). మూలార్థమ(అతావతిత్యాది), ప్రథమత్రిలే
ఎన్దుతు - కర్తయోగతైప్పణ్ణి అనన్దరమ్ జ్ఞానయోగ త్రిలే ఇహ్నికైయన్దిక్కే ముళలిలే
తానేయెన్ద పడి. నాడోటుమ్మెన్దుతు - నాల్తోటుమ్మెన్దు పడి. భక్తియోగ త్రిలే యిహ్ని
వర్కభుక్కున్దుతు - ప్రథమమ్ భక్తియోగ త్రిలే ఇహ్నిస్తవర్కభుక్కున్దు పడి. తలైక్కట్టి
కొడుక్కుమ్మెన్దుతు - దర్శనసమానమాక్కుమ్మెన్దు పడి.

౨౧. మేలుక్కవతారికై (ఇజ్జనన్దిక్కే యిత్యాది). ఇజ్జనన్దిక్కేయెన్దుతు-స్వయత్తు
సాధ్యజ్ఞాన కర్తవ్యపాయసహకారి యిహ్నికైయన్దిక్కేయెన్దు పడి. ప్రపన్నర్క్కున్దుతు-

మూ.—స్వరూపజ్ఞాన తై ప్పిఱప్పిత్తు కాలక్షేపత్తుక్కుమ్ భోగత్తుక్కుమ్ హేతువా యిరుక్కుమ్.

౨౨. (౧) “మన్ శ్రెల్లామ్ పేళిలుమ్” ఎగ్గిఱపడియే అఱియ వేణ్ణు మర్ఛ మెల్లామితుక్కు శ్చేయుణ్ణు.

అతావతు-క్షీర్ణ్ చొన్నవై పోలే దుశ్శకముమాయ్ స్వరూపవిరుద్ధముమా యిరుక్కెయ్న్ది క్కే, సుశకముమాయ్ స్వరూపానురూపముమాన ప్రప త్త్యుపాయ త్తిలే యిట్టివ వర్కళుక్కు తదనురూపమాన భగవత్పర తత్త్వోపాప స్వరూపజ్ఞాన తై విశదమాక ప్పిఱప్పిత్తు అర్థానుసనానాదిక ఖాలే పోతు పోక్కుకై క్కుమ్ హేతువాయ్, (౨) “ఎనక్కెన్దుమ్ తేరుమ్ పాలుముముతుమాయతిరుమాల్ తిరునామమ్” ఎగ్గిఱపడియే ప్రతిపాద్య నస్తునై ప్పోలే స్వయం భోగ్యమాయిరుక్కెయ్నాయే భోగత్తుక్కుమ్ హేతువా యిరుక్కుమెన్దె.

౨౨. ఇని, జ్ఞాతవ్యసకలార్థప్రతిపాదకత్వమాకిఱ ఇతి వైభ వజ్ఞై యరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (మన్ శ్రెల్లామ్ పేళిలుమ్ మెన్దుతుడజ్జి). అతావతు- “నిన్ తిరు వెళ్ళెట్టుత్తుమ్ కన్ దు-మన్ శ్రెల్లామ్ పేళిలుమ్” ఎగ్గిఱపడియే ఆత్మోజ్జీవనత్తుక్కుడలాక అఱియ వేణ్ణుమ్ అర్థవిశేషజ్ఞశైల్లామ్ ఇమ్మన్ద్రొ త్తుక్కు శ్చేయుణ్ణెన్దె.

ఈశ్వర నే ఉపాయోపేయమైరుక్కుమ్ ప్రపన్నర్ క్కెన్ద్రపడి. మాలార్థమ్ (అతావ తిత్తాది). క్షీర్ణ్ చొన్నవైయెన్దు-కన్దాద్యుపాయజ్ఞైయెన్దుపడి. ప్రపత్త్యుపాయత్తిలే యెన్దు- ప్రపత్తివిషయమాన ఉపాయత్తిలేయెన్దుపడి. తదనురూపమానవైపు- అన్త ఈశ్వరోపాయస్వీకారానుమానమాకవైపుపడి. ప్రతిపాద్యవస్తువైప్పోలే యెన్దుతు- (౩) “సర్వరసః” ఎన్దుశ్శైల్లపడుకిఱ ప్రతిపాద్యవస్తువాన ఈశ్వరనైప్పోలేయెన్దుపడి.

౨౨. మేఱుక్కవఱార్గి (ఇనియితాది). జ్ఞాతవ్యసకలార్థమెన్దుతు- అర్థపఞ్చకమెన్దు పడి. మూగర్థమ్ (అతావతిత్తాది). నిన్ తిరు వెళ్ళెట్టుత్తుమ్ మెన్దుతు - ఉనక్కు ప్రతిపా దకమాన తిరు వెళ్ళెట్టుత్తుమ్ పడి. ఎల్లామెన్దుతు- అర్థపఞ్చక తైయెన్దుపడి.

(౧) తి-మొ-౨-౧౦-౩.

(౨) తి-మొ-౬-౧౦-౬.

(౩) ఛార్-౩-౧౪.

మూ—౨౩. అతావతు - అజ్ఞానమ్.

౨౪. పూర్వాచార్యకళ ఇతిలభమణివతఃస్కమున్ము

౨౩. అతీయవేణుమర్థ మెల్లామూకితతే తెన్నుమాకాక్తైయిలే
యరుళిచ్చెయ్ కిణార్ (అతావతజ్ఞార్థమ్) ఎన్ను. స్వస్వరూప పరిస్వ
రూప పురుషార్థస్వరూపోపాయస్వరూప విరోధిస్వరూపజ్ఞాకీట అథ
పఞ్చకముమెన్మపసి.(౧)“ప్రాప్యస్య బ్రహ్మణో రూపం ప్రాపుశ్చ ప్రత్యే
గాత్మనః! ప్రాప్త్యుపాయం ఫలం ప్రాప్తే స్తథా ప్రాప్తిరోధిచః॥ఎదన్తి
సకలా వేదా స్సేతిహాసపురాణకాః॥మునయశ్చ మహాత్మానో వేదవేదార్థ
వేదినః” ఎన్నిటపడియే సకలవేదశాస్త్రజ్ఞుమ్ ప్రతిపాదిప్పతు ఇన్వర్థ
పఞ్చక తైయు మాకైయాలే తత్సజ్గోహమాన ఇమ్మన్మత్తుక్కుమ్ ప్రతి
పాద్య మితువేయితే. ఇమ్మన్మన్వా ప్రణవత్తాలే ప్రత్యేగాత్మ స్వరూప
త్తైయుమ్, నమన్నాలే విరోధ్యుపాయస్వరూపజ్ఞత్తైయుమ్, నారాయణ
పదత్తాలే పరిస్వరూప తైయుమ్, అతిల్ చతుర్థియాలే ఫలస్వరూప తై
యుమ్ ప్రతిపాదిక్కడవతాయితేయిరుప్పతు.

౨౪. ఇమ్మన్మార్థవైభవైయరుళిచ్చెయ్ కిణార్ మేల్ (పూ
ర్వాచార్యకళైన్ముతుడణ్ణి). అతావతు - నాథ యామున యతివరాదిక
ళాన నమ్పూర్వాచార్యకళ (౨)“అస్తునాఽపిఱన్దిలే” ఏగ్గిఱపడియే

౨౩. మేలుక్కవతారై (అతీయవేణుమిత్యాది). మూలార్థమ్ (స్వస్వరూపేత్యాది).
ఉత్తార్థత్తిల్ ప్రమాణక్కాట్టుకిదార్ (ప్రాప్యస్యేత్యాది). మహాత్మానః ఎన్నతు-అతిశయిత
హాసవాగ్దళానవృత్తిపడి. ఇమ్మన్మమ్ అన్వపఞ్చకప్రకాశకమానపడియిరుళిచ్చెయ్ కిణార్
(ఇమ్మన్మన్వానిత్యాదియల్).

౨౪. మేలుక్కవతారై (ఇమ్మన్మార్థేత్యాది). మూలార్థమ్, (అతావతిత్యాది). అన్వ
నతు - ఇచ్చేతనోజ్జీవనార్థకమాక ఈశ్వరన్ కృపిపణ్ణుమ్ కాలత్తిలే యెన్మపడి. పిఱ
న్దిలేనెన్మతు - జ్ఞానరూపజన్మత్తైయుడైయేనలేనెన్మపడి. ఇతిల్నతు-ఇమ్మన్మత్తిల్న పడి.

మూ.—తద్యై ప్పిటన్దార్ కళాక నివై త్తిరార్ కళే; ఇతిలరజ్ఞానమ్ పిటన్ద పిన్దు(౧) “పిటన్దపిన్ మఱిని లే” ఎన్దిటపడియే ఇత్తైయైయ్ మేటాన్దాల్ కాలక్షేపమ్ పణ్ణి యతియార్ కళే.

౨౫. వాచక త్రిత్కాట్టిల్

ఇమ్మన్ద్రై త్తి లరథమఱినతఱ్కుమున్దు తద్యై ప్పిటన్దార్ కళాక నివై త్తిరార్ కళే, ఇతిలరజ్ఞానమ్ తద్యై కున్దానపిన్దు “పిటన్దపిన్ మఱిని లే” ఎమ్మ ఆధ్వార్ దివ్యసూక్తియిల్ శొల్లుకీటపడియే ఇమ్మన్ద్రై త్తైయైయ్ మత్త్రాన్దాల్ కాలక్షేపమ్ పణ్ణియతియార్ కళేన్దై. వేద శాస్త్రజ్ఞుల్, ఆధ్వారరుళిచ్చెయల్ కళే ఇవత్త్రాల్ పోతుపోక్కుమ్మోతుమ్ ఇమ్మన్ద్రై త్తైయైయ్ అనుసన్దిక్కెయాలే (ఇత్తైయైయ్ మేటాన్దాల్ కాలక్షేపమ్ పణ్ణియతియార్ కళే) ఎన్న తట్టిల్.

౨౫. వాచక శక్తితానే సర్వత్తైయమ్ సాధిత్తుక్కొడుక్క వత్త్రా యిరుక్క ఇతినుడైయ వాచ్యత్తిలే ఇవర్ కళాన్దుకై కు పోతు వే తెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (వాచక త్రిత్కాట్టిల్ మ్మతుడగ్గి). అతావతు సర్వఫలత్తుక్కుమ్ స్వయమ్ సాధనమాయమ్, సాధనాన్దరజ్ఞుక్కుమ్ సహకారియాయ్ నిన్దు తలైక్కట్టిక్కొడుత్తుమ్ పోరుకీట ఇతినుడైయ వాచక శక్తితానే యమైనిరుక్కచ్చెయ్ తే, అతిలుక్లాట్టిల్ కీర్తించున్న

పిటన్దపిన్ మఱిని లేన్దతు - జ్ఞానజన్మత్తై ప్రాపిక్కప్పెర్ మపిక్ ఆన్దజ్ఞానజన్మత్తుక్కు ప్రచ్యుతియైయ్ డైయేనల్ లేన్దపడి. వేదాద్యర్థవిచారత్తాలే కాలక్షేపమ్ పణ్ణిలైయో వన్నవరుళిచ్చెయ్ కితార్ (వేదశాస్త్రజ్ఞిత్యాదియల్).

౨౫. మేలుక్కవతారికై (వాచక శక్తితానే యిత్యాది), సర్వత్తైయమ్ ప్రతు-విశ్వ ర్యాదికలైయ్ పడి. వాచ్యత్తిలేయ్ ప్రతు- అర్థపచ్చుక త్తిలేయ్ పడి. డాన్దుకైక్కెన్దతు- డాన్దు మిరుడైయరాయిరుక్కైక్కెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఆమైనిరుక్కచ్చెయ్ లేయ్ ప్రతు - ఫలసిద్ధిక్కుపోన్దిరుక్కచ్చెయ్ లేయ్ పడి. అతిలుక్లాట్టిల్ ప్రతు -

మూ.—వాచ్యత్తిలే ఊస్తుకైక్కడి ఈశ్వరనే ఉపాయోపేయమెస్తు
నినై త్తిరుక్కై.

పడియే ఇమ్మస్త్రోత్తినుడైయ వాచ్యత్తిలే పూర్వాచార్యోకళ్ ఊస్తు
కైక్కడి - ఉపేయాస్తరపరరాయ ఇత్తై సాధనమాకక్కొణ్ణు సాధి
త్తల్, ఉపాయాస్తర పరరాయ ఇత్తై సహకారియాక క్కొళ్ళుతల్
శెయ్యుమవర్కలైప్పొలన్బి కే ఉపాయోపేయజ్జ శిరణ్ణు మీశ్వరనేయెస్తు
ప్రతిపత్తిపణ్ణియిరుక్కైయెప్ప పడి.

ఆక-(౧) “తిరుమ స్త్రోత్తినుడైయ శీర్త్తైక్కుప్పొరుమ్బడి” ఎస్తు
తుడగ్గి ఇవ్వళవుమ్ - వాయవస్తపడి యనుసన్నిహిత్వాతపడియాన
ఇతినుడైయ గౌరవత్తైయుమ్, ఈశ్వరతానే శిష్యునుమాయ ఆచా
ర్యనుమాయనిస్తు వెళియిట్టరుళ్ళుకైయాలవస్త ఏర్పత్తైయుమ్, సకల
శాస్త్రజ్ఞలిలుమ్ సకలమస్త్రజ్ఞలిలుమ్ వాచ్యస్తన్నిలు జ్ఞాట్టిల్ ఇతుక్కు
ణ్ణాన పెరుమైయెయుమ్, అక్రమమాకచ్చొల్లిలుమ్ తకార్యమ్ శెయ్యు
మాధికస్తైయుమ్, అపేక్షిత సకలఫలప్రదత్వరూప మాహాత్మ్యత్తై
యుమ్, కర్తాద్యుపాయ సహకారిత్వరూపమాన ఉత్కర్షత్తైయుమ్,

అమ్మస్త్రోత్తిలగ్నాట్టిలెప్ప పడి. కీర్తించున్నపడియెప్పతు - (౨) “పూర్వాచార్యో
కళ్” ఇత్యాదివాక్యైశ్చ శాస్త్రపడియెప్ప పడి. వాచ్యత్తిలేయెప్పతు - అర్థపచ్చ
కత్తిలేయెప్ప పడి. ఊస్తుకైక్కైస్తతు - ఊర్పముడైయరాయరుక్కైక్కైస్తపడి. అడి
యెప్పతు - కారణమెప్ప పడి.

(౩) “మస్త్రోత్తినుడైయ” ఎస్తు తుడగ్గి (౪) “ఈశ్వరనే ఉపాయోపేయమెస్తు
నినై త్తిరుక్కై” ఎన్నుమళవాకచ్చొన్నవర్థత్తై నిగమిత్తరుకుణ్ణార్ (ఆకవిత్వాది
గూల్). వాయవస్తపడియెప్పతు - వాయుక్కువస్తపడియెప్పాయ్, ప్రేమశూన్యనా
యెప్ప పడి. ఒణ్ణాతవెప్పతు - కూడాతవెప్ప పడి. ఇతినుడైయవెప్పతు - తిరుమస్త్రోత్తి
నుడైయవెప్ప పడి. అక్రమమాకచ్చొల్లిలుమెప్పతు- ప్రేమశూన్యనాయ్, అనధికారికళ్
శెవిప్పడుమ్బడి అనుసన్నిక్కిలుమెప్ప పడి. తన్ కార్యమెప్పతు-అనుసన్నిక్కుమవర్కళుక్కు

మూ - ౨౬. ఇతుతన్నిఁజ్జొల్లుకిఱవర్థమ్-స్వరూపముమ్, స్వరూపాను
రూపమానప్రాప్యముమ్; స్వరూపముమ్, ఉపాయముమ్,
ఫలముమెన్నువుమామ్.

జ్ఞాతవ్య సకలార్థ ప్రతిపాదకతయా వస్త మాహత్మ్యత్రైయుమ్, ఏత
త్ప్రతిపాద్యార్థగౌరవ విశేష త్రైయు మరుళిచ్చెయ్కైయాల్, ఇన్దున్ద్ర
త్రినుడైయ వైభవతై ఎల్లారుమఱియుమ్మడి దర్శిప్పిత్తరుళినారా
యిల్ల.

౨౬. ఇనిమేల్, ఇన్దున్ద్రత్తుక్కు వాక్కార్థ మిరణ్ణుపడియాక
వరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇతుతన్నిల్ ఎన్దుతుడగ్గి). ఆతావతు-ఇన్దున్ద్రన్దన్నిల్
శొల్లుకిఱవర్థమ్-ఇవాత్తావినుడైయ శేషత్వ పారతన్ద్ర్యజ్ఞాకఱి స్వ
రూపముమ్, అన్దస్వరూపత్తుక్కు అనురూపమాయరున్దుళ్ళ కై జ్ఞార్థ
మాకిఱ ప్రాప్యముమ్. అన్దిక్కే, శేషత్వమాకిఱ స్వరూపముమ్, అన్ద
స్వరూపానురూపమాన ఉపాయముమ్, ఉపాయలభ్యమాన ఫలము
మెన్దు శొల్లువుమామెన్దై. ఇతిల్ ప్రథమయోజనైయిల్, ప్రణవ సమ

రత్నకమాకైయెన్దపడి. గౌరవవిశేషత్రైయన్దతు - గౌరవాతిశయత్రైయెన్దపడి.
ఆతావతు - అఱియుమవర్కకున్దు సత్తైయన్దొమ్మడి యిరుక్కైయెన్దపడి.

౨౬. మేలుక్కువతారికై (ఇనిమేలిత్యాది). ఇనిమేలెన్దతు-మన్ద్రైభవ త్రైయుమ్
తదర్థవైభవ త్రైయుమరుళిచ్చెయ్త వనన్దరమెన్దపడి. పడియాకవెన్దతు - ప్రకారమాక
వెన్దపడి. “ఇతుతన్నిల్” ఇత్యాదిమాటార్థమ్. (ఆతావతిత్యాది). అన్దస్వరూపన్దుక్కు
నురూపమాయరున్దుళ్ళవెన్దతు-శేషత్వపారతన్ద్ర్యజ్ఞాకఱి స్వరూపత్తుక్కు త్తమతియాన
వెన్దపడి ఆతావతు - స్వప్రయోజనత్వ స్వకర్తృత్వగర్ధరహితమాయరుక్కై ; ఆతా
వతు - అవన్ముకములర్ త్తిక్కుఱుప్పాక అవన్నియమిత్తపడి పణ్ణాకై. (౧) “స్వప్ర
యోజన నిన్దుత్తిశేషత్వఫలమ్, పరాధీనప్రవృత్తినివృత్తికత్వమ్ పారతన్ద్ర్యమ్” ఎన్ది
తే ఆరుళిచ్చెయవతు ; ఆతుశొల్లుకిఱపడితానెజ్జ శేయెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇతి
లిత్యాదియాల్). ఇతిలెన్దతు - ఇరణ్ణుపడియిలెన్దపడి. ప్రథమయోజనైయిలెన్దతు -

స్సుక్కళాలే స్వరూపముమ్, నారాయణపదత్తాలే ప్రాప్యముమ్ శొల్లు
కిఱతు; అనస్తరయోజనైయిల్, ప్రణవత్తాలే శేషత్వముమ్, నమస్సాలే
ఉపాయముమ్, నారాయణపదత్తాలే ఫలముమ్ శొల్లుకిఱతు.

౨౭. ఫలవేషదానిరుక్కుమ్బడి యెజ్జనేయెన్నవరుళిచ్చెయ్

స్వరూపముమ్ స్వరూపానురూపమానప్రాప్యము మెన్గిఱ యోజనైయిలేయెన్బ పడి. ప్రణవ
నమస్సుక్కళాలే స్వరూపము మెన్బరు - ప్రణవత్తాలే శేషత్వమాకిఱ స్వరూపముమ్,
నమస్సాలే పారతస్త్రియమాకిఱ స్వరూపముమ్ ఎన్బ పడి. నమస్సు, మః-న-ఎన్బ మకార
త్రిల్ శొల్లపట్ట జ్ఞాతృత్వబలత్తాలే వస్తస్వాత స్త్రి నివృత్తియైయన్తో శాబ్దమాకక్కాట్టు
కిఱతు, పారతస్త్రియైక్కాట్టుమ్బడి యెజ్జనేయెన్నిల్; నమస్సాలే స్వరక్షణే స్వా
న్వయ హేతువాన స్వస్వాత స్త్రియ్ కట్రియన్దైయాలే, అతడియాకవరుమ్ స్వరక్షణే
స్వాన్వయముమ్ కట్రియన్దైయాలే, ఇని ఇవనైరక్షిపాన్నివనోదే సమ్బంధముడైయూ నాక
వేణ్బుకై యాలే, తన్నుడైయ ఇప్పప్రాప్తియిలుమ్ అనిష్టనివారణత్రిలుమ్ తనక్కు నిరు
పాధిక శేషియాన ఈశ్వరన్ కైపార్ త్రిరుక్కైయాకిఱ ఈశ్వరపారత స్త్రియై స్వస్వాత
స్త్రి నివృత్తిరూపార్థబలత్తాలే కాట్టుకిఱతు. అనస్తరయోజనైయిలెన్బరు - ద్వితీయ
యోజనైయిలెన్బ పడి. నమస్సాలే, ఉపాయము మెన్గిఱవిడత్రిలుమ్, నమశ్శబ్దముమ్, స్వ
స్వాత స్త్రి నివృత్తియాకిఱ ఆర్థబలత్తాలే ఉపాయుత్తైక్కాట్టుకిఱతు. కాట్టుమ్బడి యె
జ్జనేయెన్నిల్; ఇందనమస్సుతాక జ్ఞాతృత్వబలత్తాలే వస్త స్వస్వాత స్త్రియైక్కట్రిక్కి
యాలే, అతడియాకవరుమ్ స్వరక్షణే స్వాన్వయముమ్ కట్రియన్దై పాకైయాలే, ఇని
ఇవనుక్కు రక్షకనావాన్ ఇవనైక్కొన్డూకార్యజ్ఞోశ్వా నీశ్వర సేయాక వేణ్బుకై యాలే,
అతిల్ ఉత్పాదకత్వేన రక్షకత్వముమ్, ఇష్టానిష్టప్రాప్తిపరిహారజ్ఞిల్ స్వయం కర్తు
త్వేన రక్షకత్వముమ్, శేషిత్వేన రక్షకత్వముమ్, అకారత్రిలే శొల్లిల్ గాకైయాలే,
అగ్గు అనుక్తమాన కరణత్వేన రక్షకత్వత్వైచ్చొల్లుకిఱతు. ఫలము మెన్బరు - కైబ్బర్యమా
మెన్బ పడి.

౨౮. మేలుక్కవతారికై (ఫలవేషదానిత్వాని).

మూ.—౨౭. ఫలమిరుక్కుమ్బడి, ప్రమేయశేఖరత్రిలుమ్ అర్చిరాది గతియిలుమ్ శోన్నోమ్,

౨౮. ఇతుతాఁ ఎట్టుత్తిరునక్షరమాయ్ మూస్తుపదమాయురుక్కుమ్.

కితార్ (ఫలమిరుక్కుమ్బడి యెస్తుతుడగ్గి). అతావతు-ఇవాత్తావుక్కు-ప్రాప్యమాన ఫలవాఁ అర్చిరాదిమార్గత్తాలే పరమపదత్తిలే నోయ్ పరిపూర్ణ భగవదనుభవత్తై ప్పణ్ణి అవ్వనుభవజనిత ప్రీతిప్రీతనాయ్ కొండ్లు పణ్ణుమశేషశేషవృత్తియాకైయాలే, అతిరుక్కుమ్బడియైసగ్గి) హేణప్రమేయశేఖరమాకిఱ ప్రబంధత్రిలుమ్, విస్తరేణ అర్చిరాదిగతియా కిఱప్రబంధత్రిలుమ్ విశదమాకచ్చొన్నోమ్, అవత్తీలే కణ్ణుకొళ్ళ తెన్నే.

౨౯. ఇని ఇమ్మన్మత్తుక్కు ప్రతిపదమ్ అర్థమరుళిచ్చెయ్ వతాకత్తిరువుళ్ళమ్బత్తీ ప్రథమమ్ ఇతినుడైయ అక్షరసంఖ్యైయైయుమ్ పదసంఖ్యైయైయుమరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇతుతాఁ) ఎస్తుతుడగ్గి. అతావతు-ఇమ్మన్మన్దాఁ, (౧) “ఓమిత్యేకాక్షరమ్ | నమఇతి ద్వైఅక్షరే | నారాయణాయేతి పంచాక్షరాణి | ఇత్యష్టాక్షరం ఛందసా గాయత్రీచేతి” (౨) “ఓమిత్యగ్రే వ్యాహరేత్ | నమఇతి పంచాక్షరే | నారాయణాయేత్యు

మూలార్థమ్. (అతావతిత్యాది). ఇవాత్తావుక్కున్నతు-భగవదనన్వార్త శేషమాయ్, తిజ్జక పరతస్త్రిమాంసుక్కిఱ ఆత్తావుక్కున్నపడి. అవ్వనుభవమైస్తతు - పరిపూర్ణభగవదనుభవమైస్తపడి. అతిరుక్కుమ్బడియైస్తతు- అన్దకైజ్జర్యమిరుక్కుమ్బడియైస్తపడి.

౩౦. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇని ఎన్నతు-ఇమ్మన్మత్తుక్కు వాక్యార్థమరుళిచ్చెయ్ తన స్తరమైస్తపడి. ప్రతిపదమైస్తతు-పదజగ్గితోలుమైస్తపడి. “ఇతుతాఁ”, ఇత్యాది మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇమ్మన్మత్తుడైయ అష్టాక్షరత్వే ప్రమాణమ్ కాట్టుకితార్ (ఓమిత్యేకాక్షరమిత్యాదియల్). ఇతినుడైయ పదసంఖ్యైయిలుమ్, పదజగ్గిడైయ అక్షరసంఖ్యైయిలుమ్ ప్రమాణమ్ కాట్టుకితార్ (ఓమిత్యగ్రేవ్యాహరేత్ ఇత్యాదియల్).

మూ.—౨౯. మూన్టుపదముమ్ మూన్టర్థతైచ్చొల్లుకిఱతు.

౩౦. అతావతు - శేషత్వముమ్, పారతన్త్ర్యముమ్, కైజ్కర్యముమ్.

పరిష్టాత్ ” ఎన్నిఱపడియే ఎట్టు త్తిరువక్షరమాయ్, మూన్టుపదమాయిరుక్కుమెన్దై.

ఇతిసుడైయ అస్తాక్షరత్వమ్ శొల్లుకిఱవిడత్తిలే “ ఓమిత్త్యేకాక్షరమ్ ” ఎన్టు ప్రణవ తై ఓరక్షరమాకవుమ్, “నమఇతి ద్వే అక్షరే” ఎన్టు నమనై ఇరణ్డక్షరమాకవుమ్, “నారాయణాయేతిపఞ్చక్షరాణి” ఎన్టు నారాయణపద తై అష్టక్షరమాకవుమ్ శ్రుతిశొల్లుకైయాలే, సమస్తపదమాన నారాయణపద త్తిల్ నారపద తై ప్పిరిత్తు వడక్షరమాక్కి ప్రణవ తైయొల్లియ అస్తాక్షరత్వమ్ శొల్లుమవర్కళుడైయ పక్షమ్ అన్దైదికమాకైయాలే అనాదరణీయమాకక్కడవతు.

౨౯ ఇతిల్ పదత్రయము మెవ్వర్థతై చొల్లుకిఱతెన్ను మాకాక్ష్యైయిలే (మూన్టుపదముమ్ మూన్టర్థతైచ్చొల్లుకిఱతు) ఎన్దితార్

౩౦. అవ్వర్థగ్తోతమై విశదమాక వరుళిచ్చెయ్కితార్ (అతావతు శేషత్వముమ్ పారతన్త్ర్యముమ్ కైజ్కర్యముమ్) ఎన్టు,

ప్రణవమొల్లియ అస్తాక్షరత్వమ్ శొల్లుమ్ పక్షతై దూషిత్తు ప్పరిహరిక్కితార్ (ఇతిసుడైయవిత్తాదియాలే). అవైదికమాకైయాలే యెన్టతు - వేదవిరుద్ధశైవాగమసిద్ధమాకైయాలేయెన్టపడి.

౨౯. మేలుక్కవతారికై (ఇతిలిత్తాది). ఇతిలెన్టతు - తిరుమ స్త్రోత్రలెన్టపడి.

౩౦. మేలుక్కవతారికై (అవ్వర్థగ్తోతమైయిత్తాది). ఇప్పొత్తు శేషత్వాదికలై పదత్రయత్తుక్కు అర్థిమాక వరుళిచ్చెయ్తతు - ఇచ్చున్దిత్తుక్కు వాక్యార్థ మరుళిచ్చెయ్కిఱ విడత్తిల్ మున్దిమయాజ్జనైక్కుచ్చేరవేణుమ్ ; అత్తైయరుళిచ్చెయ్కితార్

మూ.- 3౧. ఇతిల్ ముతల్ పదమ్ ప్రణవమ్.

3౨. ఇతు, అ-ఎప్టుమ్, ఉ - ఎన్టుమ్, మ - ఎన్టుమ్, మూన్టు
తిరువక్షరమ్.

(౧) “ స్వరూపముమ్ స్వరూపానురూపమానప్రాప్యముమ్ ” ఎన్టుముత
త్పొన్న వాక్యార్థమ్ ఇతై నినై త్తితే.

3౧. ఇప్పదత్రయ త్రిలుమ్ ప్రథమపదద్దానే తెన్న (ఇతిల్ ముతల్
పదమ్ ప్రణవమ్) ఎన్టితార్. (౨) “ఓమిత్యగ్రేవ్యాహరేత్ ” ఎన్టితే
శ్రుతిశొల్లిల్లు. స్మృతియుమ్ (3) “ ప్రణవాద్యం నమో మధ్యం
నారాయణపదాన్తిమమ్ । మత్త్ర మష్టాక్షరం విద్యా త్వర్వసిద్ధికరం
నృణామ్ ” ఎన్టుతితే.

3౨. ఇని, ప్రణవత్తుక్కర్థమరుళిచ్చెయవతాక ఇతినుడైయ
అక్షరత్రయాత్మకతైయైయరుళిచ్చెయకితార్ (ఇతు అ-ఎప్టుమ్, ఉ-ఎప్టుమ్
మ-ఎన్టుమ్ మూన్టు తిరువక్షరమ్) ఎన్టు. ఇప్పణవద్దాక అసంహితాకా
రత్తాలే - మూన్టుక్షరమాయ్ మూన్టుపదమాయ్ మూన్టుర్థప్రకాశక
మాయ్, సంహితాకారత్తాలే- ఏకాక్షరమాయ్ ఏకపదమాయ్ ఏకార్థ
ప్రకాశకమాయితే యిరుప్పతు.

(స్వరూపముమిత్యాదియల్).

3౧. అవతారికాపూర్వకమాక ప్రథమపదమిన్న తెన్టితార్ (ఇప్పదత్రయ త్రిలు
మిత్యాదియల్). ప్రణవమ్ ప్రథమపదమైనైయలే ప్రమాణస్టాట్టుకితార్ (ఓమిత్యగ్రే
వ్యాహరేత్ ఇత్యాదియల్).

3౨. మేలక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). “ఓమిత్యేకాక్షరమ్” ఎన్టుప్రణవ తై
ఒరుతిరువక్షరమాక శ్రుతిశొల్లినిల్లు. ఇవర్ ప్రణవ తై మూన్టు తిరువక్షరమాక వరుళి
చ్చెయకితతు శ్రుతివిరుద్ధమన్తోవెన్న వరుళిచ్చెయకితార్ (ఇప్పణవద్దానిత్యాదియల్).
ప్రణవత్తుక్కు అసంహితాకారముమ్ సంహితాకారముమ్ ఇర్ణ్ణముణ్ణాకైయాలే, అతిల్

మూ— 33. మూన్టుతాళియిలే తయిరై నితైత్తు క్కడైన్దు

33. ఇన్ద అక్షరత్రయ త్రినుడై యవుమ్ ఉత్పత్తిక్రమ తై సదృ
ష్టాస్తమాక వరుళిచ్చెయ్కితార్ (మూన్టుతాళియిలేయెష్టుతుడణ్ణి). (౧)
“భూరితి ఋగ్వేదాదజాయత | భువణితి యజుర్వేదాత్ | సువరితి సామ
వేదాత్ | తాని శుక్రాణ్యభ్యతపత్ | తేభ్యోఽభిత్తేభ్య స్త్రయో వర్ణా
అజాయన్త | అకార ఉకార మకారఇతి | తానేకధా సమభరత్తదేత

సంహితాకార తై ముద్దుఱసప్రమాణమాక వరుళిచ్చెయ్తు, అన స్తరమ్ అసంహితాకా
ర తైయరుళిచ్చెయ్కితార్ రాకైయాలే విరోధమిల్లె యెన్దుకరుత్తు.

33. మేలుక్కువతారికై (ఇన్దవిత్వాది). మూలార్థమ్ (మూన్టుతాళిది).
ప్రణవత్రినుడైయ అసంహితాకారత్రిలే ప్రమాణస్టాట్టుకితార్ (భూరిత్వాది).
“భూరితి ఋగ్వేదాదజాయత” ఇత్వాదికళిత, “ల్యున్లోపే పచ్చమియాయ్, “ఋగ్వేదో
లయం ప్రాప్య భూరిత్యజాయత” ఎన్దుమ్, “యజుర్వేదో లయం ప్రాప్య భువ
ణిత్యజాయత” ఎన్దుమ్, “సామవేదో లయం ప్రాప్య సువరిత్యజాయత” ఎన్దుమ్ నవ్యమాయ్, లయ
మావతు-సిద్ధిమానవస్తువినుడైయ అవస్థాస్తరాపత్రియాకైయాలే, కార్యరూపతయాసిద్ధ
జ్ఞాన ఋగాదివేదజ్ఞో లయిక్కైయవతు - స్వస్వకారణావస్థయై భజిక్కైయా
కైయాలే, ఋగ్వేదాదికళో మూన్టుమ్ భూరాదివ్యాహృతిత్రయమాయిత్తు. “తాని
శుక్రాణి” ఎన్దుతు - భూరాదివ్యాహృతికళాకిఱ సువర్ణజలైయెన్ద్రపడి. వ్యాహృతి త్ర
యముమ్ స్వకారణత్రిలేలయి త్రపడియై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (తేభ్య ఇత్వాదియాల్).
ఇజ్జుమ్ ల్యున్లోపే పచ్చమియాయ్, అభిత్త ప్రజ్ఞాన అన్దభూరాదివ్యాహృతికళో లయ తై
యడైన్దు స్వస్వకారణమాన అకారాద్యక్షరత్రయావస్థమాయిత్తు. “తానేకధా సమ
భరత్తదేతదోమితి” ఎన్దును - ఇప్పడి వేదస్రాయసారమాక సముద్భృతమాన అకారాద్య
క్షరజ్ఞో మూన్టైయమ్, ఎమ్మెరుమాన్ తన్ సజ్కల్పత్తాలే ఒన్డాకక్కుట్టినాన్. వేద
త్రయసారజ్ఞాయో బ్రహ్మవాలే ఒన్డాకక్కుట్టప్పట్ట ఇన్ద అక్షరత్రయముమ్, ప్రణవమాక
వాయిత్తు నైన్దుపడి. “అజాయత” ఎన్దిఱక్రియాపదమ్ - “ఓమితి” ఎన్దిఱవిడత్తెలిమ్

మూ. - వెణ్ణయ్ తిరట్టి నాటోలే మూన్టు వేద త్తిలుమ్ మూన్టు త్త
ర త్తైయు మెడు త్తతు.

3౪. ఆత్మ యాల్ ఇతు సకల వేద సారమ్.

దోమితి" ఎన్టుమ్, (౧) "అకారంచాప్యకారంచ మకారంచ ప్రజాపతిః, వేదత్రయాన్నిరబృహద్యూర్భువస్వరితీచ" ఎన్టుమ్ శ్రుతిస్త్రుతికల్ శొల్లుః పడియే ఋగ్యజుస్సామసూపమాన వేదత్రయ త్తిల్ నిన్టుమ్ భూః - భువః - సువః - ఎన్ది అ వ్యాహృతిత్రయ త్తైయుమ్ తోబ్ది విత్తు, అన్ద వ్యాహృతిత్రయ త్తైయుమ్ పోన్నోడవై క్కుమాపోలే తానబ్బల్పు త్తాలే యోడవైత్తు, అవబ్ది త్తిల్ నిన్టుమ్ అకార ఉకార మకారబ్బళాకిఱ అక్షరబ్బళ మూన్టుమ్ వై వే తోన్టుమ్ పడిపణ్ణి, ఇప్పడి సర్వేశ్వర సముద్ధ రిత్తపడియే త్తిరువుళ్ళమ్మబ్బి, పాత్రత్రయగతమాన తయిరై త్తని త్తనియే కడైన్దు తత్సారమాన వెణ్ణయ్ వాణ్ణి తిరట్టి నాటోలే (మూన్టు వేద త్తిలుమ్ మూన్టు త్తర త్తైయు మెడు త్తతు) ఎన్ది తార్,

3౪. ఇత్తాల్ ఘలిత త్తై యరుళిచ్చెయ్ కిత్తార్ (ఆత్మ యాలితు సకల వేద సారమ్) ఎన్టు. అతావతు - అక్షరత్రయముమ్ ఓరో వేద త్తినైయ సారమాక సముద్ధృతమాకై యాలే ఇవ్వత్తర త్రయాత్తక

ఆరుపజ్జెత్తు, "ఓమిత్యజాయత" ఎన్టు కిడ్కిఱ తెన్దుకొళ్ళ వేణుమ్. ఇన్ద్రశ్రుతియాయ్ బు అక్షరత్రయాత్తక తయా వ్యస్తమాయ్, పదత్రయాత్తకమాయ్, అసంహితాకారమాన ప్రణవ త్తిల్ ప్రమాణమ్. ఆత్మ యాలే, మన్దుఱ సంహితాకార ప్రణవ త్తైయరుళిచ్చెయ్ తు, అనన్దరమ్ అసంహితాకార ప్రణవ త్తై అరుళిచ్చెయ్ తారాకై యాలే, ఉభయాకార ముమ్ శ్రుతిసిద్ధమాకై యాలే శ్రుతివిరోధమిల్లై. దృష్టాన్త త్తిల్, దధియుమ్ మథనాది కళాలే స్వాకార త్తై విట్టిఱై వెణ్ణయాకిఱతుమ్. పోన్ వాణియన్ - సువర్ణవర్తక.

వేలుక్కువతారికై (ఇత్తాలిత్తాది). "ఆత్మ యాల్" ఇత్తాదిమాలమ్. మూ లార్థమ్ (అతావతిత్తాది). ఒరో వేన్దుతు - ఓరు వేన్దుపడి సారమాక వేన్దుతు - నిరాంశ మాయ్, కారణమాక వేన్దుపడి.

(౧) శ్రీ ఇక్ష్వా ఇవ్వరుమ్మ దానుగుణమాక "పోన్ వాణియన్" ఎన్దు పదమిరుక్కు వేణుమ్.

మూ.—౩౫. ఇతిల్ అకారమ్ సకలశబ్దతుక్కుమ్ కారణమాయ్

మాన ప్రణవమ్ సకలవేదసారమెన్ద్ర పడి.

ఆక (౧) “ఇతుతన్నిల్ శొల్లుకిటవర్థమ్” ఎన్దు తుడగ్గి, ఇవ్వళవుమ్, ఇమ్మ స్త్రోత్తినుడైయ వాక్యార్థతైయుమ్, అక్షరసజ్జ్యయైయుమ్, పద సజ్జ్యయైయుమ్, పదత్రయముమ్ అర్థత్రయప్రతిపాదకమెన్ను మ తైయుమ్, అతిల్ ప్రథమపదమ్ ఇన్న తెన్ను మ తైయుమ్, అతుతానక్షరత్రయాత్మక మాయరుక్కుమెన్ను మ తైయుమ్, అవ్వక్షరత్రయముమ్ వేదత్రయసార మాక ఉత్పన్నమౌకై యాలే తత్సముదాయమాన ప్రణవమ్ సకలవేద సారమెన్ను మ తైయుమ్ అరుళిచ్చెయ్ తారాయీల్లు.

౩౫, ఇని ఇవ్వక్షరత్రయతుక్కు మడై వే అర్థమరుళిచ్చెయ్ వ తాక త్తిరువుళ్ళప్పల్ శి, ప్రథమమ్ అకారార్థతై యరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఇతిలకారమ్) ఎన్దు తుడగ్గి. అతావతు- ఇవ్వక్షరత్రయ త్తిలుమ్ వైత్తు క్కొణ్ణు ప్రథమాక్షరమాన అకారమ్, (౨) “నామ రూపంచ భూతా నాం కృత్యానాంచ ప్రపజ్ఞనమ్ | వేదశబ్దేభ్య ఏవాదా దేవాదీనాం చకార సః” ఎన్నిటపడియే తాకిక సకలశబ్దభుక్కుమ్ వేదమ్ కారణ మాయ్, (౩) “ప్రణవాద్యా స్తథా వేదాః” (౪) “ఓజ్జ్కారప్రభవా వేదాః” ఇత్యాదికళిఱ్ఱొల్లుకిటపడియే అన్దవేదగ్గభుక్కుమ్ ప్రణవమ్

“ఇతుతన్నిల్ శొల్లుకిటవర్థమ్” ఎన్దుతుడగ్గి “ఇతుసకలవేదసారమ్” ఎన్నుమళ వాకచొన్నవర్థతైచ్చేరప్పిడిత్తు నిగమిక్కిఱార్ (ఆకవిత్వాదియల్).

౩౫. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్వాది). ఇని ఎన్దుతు-తిరుమ స్త్రోత్తుక్కువాక్య ర్థాదికళరుళిచ్చెయ్ త వనస్తరమెన్ద్ర పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). అకారమ్ సకల శబ్దకారణమెన్నైయలే ప్రమాణమ్ (నామరూపమిత్వాది). ఆదౌ ఎన్దుతు - సృష్టిక్కిట పొతెన్ద్ర పడి. సః ఎన్దుతు - నారాయణ నెన్ద్ర పడి. బ్రహ్మశరీరక నారాయణ నెన్ద్ర పడియాక

మూ.— నారాయణపదత్తుక్కు సజ్గ్రహమాయరు కైయాలే,
సకలజగత్తుక్కుమ్ కారణమాయ సర్వరక్షకనానఎమ్మె.
రుమానై చొచ్చిల్లుకిటతు.

కారణమాయ, (౧) “తస్య ప్రకృతిలీనస్య” ఎన్నిటపడియే అన్తప్రణవద్ద
సక్కుత్తాక్ కారణమాయరు కైయాలే, (౨) “అకారోవై సర్వా
వాక్” (౩) “సమస్తశబ్దమూలత్వాదకారస్య స్వభావతః” ఎన్నిట
పడియే సకలశబ్దత్తుక్కుమ్ కారణమాయ, సర్వేశ్వరక్ సమస్తవస్తుశరీర
తయా సర్వరక్షకనాయరుక్కుమ్బడియై ప్రతిపాదిక్కిట నారాయణపద
త్తుక్కు సజ్గ్రహమాయరు కైయాలే, (౪) “యతోవా ఇమాని
భూతాని జాయంతే! యేన జాతాని జీవంతి” (౫) “సపవ సృజ్య స్సచ
సర్గకర్తా సపవ పాత్యత్తిచ పాల్యతేచ” ఇత్యాదికలిటొచ్చిల్లుకిటపడియే
ఎల్లాజగత్తుక్కుమ్ కారణమాయ ఎల్లారుక్కుమ్ రక్షకనాయరుక్కుమ్
మెమ్మెరుమానై చొచ్చిల్లుకిటతెన్తె.

ఇత్తాల్ - ఇవ్వక్షరత్తిల్ ప్రకృత్యర్థమాన కారణత్వముమ్,
ధాత్వర్థమాన రక్షకత్వముమ్ శొల్లిల్లొయిల్లు. ఇవ్వకారత్తుక్కుమ్

వుమామ్. ప్రకృతిలీనస్య ఎన్టతు - స్వకారణమాన అకారత్తిలే అడగ్గియరుక్కిట
వెన్టపడి. అకారోవై ఎన్టతు - అకారఏవ ఎన్టపడి. అకారోవై సర్వావాక్ ఎన్టతు-
“మృదేవఘటః” ఎన్నుమాటిలే. స్వభావతః ఎన్టతు-తాన్ ప్రకృతియాకైయాలే యెన్ట
పడి. ఈశ్వరసుడైయ సర్వవస్తుకారణత్వే ప్రమాణమ్ (యతోవేత్యాది), యతోవా
ఎన్టతు - యతే ఏవ ఎన్టపడి.

ఉత్తార్థత్తై నిగమిక్కిటార్ (ఇత్తాలిత్యాదియాలి). ఇత్తాలెన్టతు - ఇవ్వకా
రత్తాలెన్టపడి. ప్రకృత్యర్థమాన కారణత్వము మెన్టతు - తాన్ సర్వశబ్దప్రకృతియాకై
యాలే, స్వపాచ్యసుమ్ సకలపాచ్యప్రకృతియాకై తనక్కుసురూపమాకైయాలే, స్వప్రకృ
త్యర్థమాన ఈశ్వరసుడైయ సర్వకారణత్వము మెన్టపడి. ధాత్వర్థ మాన రక్షకత్వము

(౧) తై-నారా-౧౦. (౨) (౩) (౪) తై-ఆనన్ద-౧౪. (౫) వి-పు-౧-౩-౭౧.

నారాయణపదసద్భ్రహ్మతయా రక్షకవాచిత్యమ్ శొల్లమొత్తుమ్ ధాతు
సిద్ధవేషైః అవలంబితైః శొల్లవేణుమితే.

మెచ్చతు-ఇవ్వకారమ్(౩)“అవ-రక్షణే” ఎన్నిఱధాతువిలేనిష్పన్నమాకై యాలే, సర్వధాత్వ
ర్థమాన సర్వరక్షకత్వముమెష్టపడి. ఆక, ఆకారమ్ కారణవాచియానపోతు తద్వివరణ
మాన నారాయణపదముమ్ ఆవశ్యమ్ కారణవాచియాక వేణుకైయాలే, అకార త్రిల్ శొ
ల్లప్పట్ట ఈశ్వరసుడైయ సర్వకారణత్వతై, సమస్తవస్తుశరీరతయా సర్వకారణ నీశ్వర
నెస్తు ఉపాదానకారణమాక చొల్లుకైయాలే, అకారమ్ స్వప్రకృతియాలమ్ తాన్
నారాయణపదసద్భ్రహ్మమాయరుక్మైయాలమ్, సర్వకారణనాన ఎమ్మెరుమానై చొల్
లుకిటు. అకారమ్ ధాతుబలత్తాలే రక్షకవాచియామ్మోతు, తద్వివరణమాన నారా
యణపదముమ్ రక్షకవాచియాక వేణుకైయాలే, అకార త్రిల్ ధాత్వర్థమాన ఈశ్వర
సుడైయ రక్షకత్వతై సర్వప్రకారవిశిష్టమాక చొల్లుకైయాలే, అకారమ్ ధాతు బలత్తా
లుమ్, నారాయణపదసద్భ్రహ్మతైయాలమ్, ఈశ్వరసుడైయ సర్వప్రకార రక్షకత్వ
తై చొల్లుకిటతెష్టతాయీరు.

ఇజ్జనన్తి క్కే, అకారమ్ తాన్ సకలశబ్దత్తుక్కుమ్ కారణమాయరుక్మైయాలే సకల
జగత్కారణమాన ఎమ్మెరుమానై చొల్లుకిటు. నారాయణపద సద్భ్రహ్మతైయాలే
సర్వరక్షక నాన ఎమ్మెరుమానై చొల్లుకిటతెష్ట మొరుయోజనైయుణ్ణిశే ; అపోతు,
నారాయణపదమ్ రక్షకవాచియామ్మడి యెజ్జనే తత్సద్భ్రహ్మతయా అకారమ్ రక్షక
వాచియాకై క్కెన్న ముళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇవ్వకారత్తుక్కి త్యాదియల్). ధాతుసిద్ధ
వేషైః యెష్టము - నారాయణపద త్రిల్ నారపద త్రిల్ (౧)“రిక్-షయే” ఎన్నిఱధాతు
విలేయాతల్, అయనపద త్రిల్ (౨) “ఇన్-గ లా” ఎన్నిఱధాతువిలేయాతల్, రక్షక
త్వమ్ తోర్ శ్రామైయాలే, “ఇన్-గ లా” ఎన్నిఱధాతువిలే కరణేవ్యత్వత్వా ఉపాయ
త్వమ్ తోర్ శ్రీనాలుమ్ అతు రక్షకత్విమాక మాట్టా మైయాలే, అకార త్రిల్ (౩)“అవ-
రక్షణే” ఎన్నిఱధాతుసిద్ధవేషైః - రక్షకత్వతై యెష్టపడి. ధాతుసిద్ధవేషైః అవలంబి
త్తాలే అకారత్తుక్కున్తో రక్షక వాచిత్యముశ్శతు, నారాయణపదత్తుక్కున్డైయెన్నిల్,
ఆకిలుమ్, అకార త్రిల్ శొల్లుకిట సర్వరక్షకత్వత్తుక్కు అవశ్యావేషితద్భ్రహ్మన ప్రకార

మూ— ౩౬. రక్షిక్తైర్కయావతు-విరోధియై ప్సోక్కుకై యమ్ అపే.
క్షీతశ్చైర్కొడుకైర్కయమ్.

మూ.— ౩౭. ఇవై యిరణ్ణమ్ చేతనర్ నిష్ట నిష్ట వశపుక్కిడా యిరు
క్కుమ్.

౩౬. రక్షిక్తైర్కయావతుతానేతెన్నమాకాశ్చైర్కయిలే యరుళి
చ్చెయ్కితార్ (రక్షిక్తైర్కయావతు) ఎన్టుతుడగ్గి. ఆతావతు - రక్షకత్వ
న్దాన్ అనిష్టనివర్తకత్వ ఇష్టప్రాపకత్వరూపేణ ద్వివిధమాకైయాలే,
ఈశ్వరన్ చేతనరై రక్షిక్తైర్కయావతు - అవర్కభుక్కు దుఃఖావహ
మాన విరోధియై ప్సోక్కుకై యమ్, సుఖావహమాన అపేక్షితశ్చైర్
కొడుకైర్కయమైన్.

౩౭. ఇవర్కభుక్కు ఇవన్ పోక్కుమ్ విరోధియేతు? కొడుక్కు
మపేక్షితమేతు? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇవై యిరణ్ణమ్ చేతనర్ నిష్ట
నిష్టవశపుక్కిడా యిరుక్కుమ్) ఎన్టు. (చేతనర్ నిష్టనిష్టవశపుక్కిడా యి
రుక్కుమ్) ఎన్టు - తత్తదధికారానుగుణమాయిరుక్కుమైన్ పడి.

౩౮. ఇతుతనై వ్యక్తమాక వరుళిచ్చెయ్కితార్ మేల్

విశేషజ్ఞైచ్చొల్లికొణ్ణు అకారవాచ్యమైయ సర్వరక్షకత్వైర్క వివరిక్కిటతాకై
యాలే, నారాయణపదమ్ అకారత్రిమైయ ధాతుసిద్ధవేషైర్క అవలమ్బిత్తు సర్వప్రకా
రత్తాలమ్ సర్వరక్షకనైచ్చొల్లికిటతు.

౩౯. మేలుక్కవతారికై (రక్షిక్తైర్కయావతిత్యాది). మూలార్థమ్ (ఆతావ
తిత్యాది). ఈశ్వరన్ చేతనరై రక్షిక్తైర్కయావతేన్టు - లోకత్రిలే అనిష్టనివర్తకజ్ఞో
వేతాయమ్, ఇష్టప్రాపకజ్ఞో వేతాయమ్ కాన్డైయాలే, ఈశ్వరన్ చేతనరుక్కురక్షక
నాకిటతు అనిష్టనివారక నాయో ఇష్టప్రాపక నాయోవైన్టు పడి. ఇరణ్ణాకారత్తాలమ్
అవనే రక్షకసైన్దికార్ (అవర్కభుక్కిత్యాదియల్).

౪౦. మేలుక్కవతారికై (ఇవర్కభుక్కిత్యాది).

౪౧. మేలుక్కవతారికై (ఇతుతనై వ్యక్తమైత్యాది), మూలార్థమ్ (ఆతావ

మూ.—౩౫. సంసారికళుక్కు విరోధి శత్రుపీడాదికళ్, అపేక్షితమ్
అన్న పానాదికళ్; ముముక్షుక్కుళుక్కు విరోధి సంసార
సంబంధమ్, అపేక్షితమ్ పరమపదప్రాప్తి; ముక్తిర్

(సంసారికళుక్కిత్యాది). అతావతు - దేహాత్మాభిమానాదికళుమ్, శబ్దాది
విషయానుభవముమే యా త్రైయామరుక్కుమ్ సంసారికళుక్కు నివ
ర్త్యమాన విరోధి-శత్రుక్కుళాల్ వరుమ్ నలివుతోడక్కుమాననై; ప్రా
ప్త్యమాన అపేక్షితమ్ - శోటు తణ్ణీర్ ముతలాననై యెన్దై, (శత్రుపీడాది
కళ్) ఎన్నిటివిడ త్తిల్ ఆదిశబ్దతాలే, ఆధివ్యాధి ముతలానననై వరుమ్
పీడకళ్ళై చ్చొల్లుకిఱుతు. (అన్న పానాదికళ్) ఎన్నిటివిడ త్తిల్ ఆదిశబ్దతాలే,
స్రగ్వస్తా ౨ భరణా ౨ జరాగా ౨ జనాలిజనాదికళ్ళై చ్చొల్లుకిఱుతు.

(ముముక్షుక్కుళుక్కిత్యాది). అతావతు-సంసార త్రిలడికొత్తిత్తు
పరమపద త్తిలేపోక ఆశైష్పడానిఱుమ్ ముముక్షుక్కుళుక్కు నివ
ర్త్యమాన విరోధి- (౧) * పాయ్నిన్ద్రానముమ్ పొల్లావొమ్ముక్కు
మమ్ముక్కుడమ్మమాన్ కొండ్లు ఇవ్విభూతియిలే యిరుక్కైయాకిఱ
సంసారసంబంధమ్; ప్రాప్త్యమాన పపేక్షితమ్- భగవదనుభవాదికళుక్కు
అనుకూలమాన పరమపద త్తై ప్రాప్తికై యెన్దై.

(ముక్తిర్ క్కుమిత్యాది) అతావతు - నిన్మత్తసంసారరాయమ్,
అస్మత్తసంసారగన్ధరాయమ్, భగవదనుభవ జనితప్రీతికారితకై జ్జుర్వ
త్తిత్యాది. “దేహాత్మాభిమానాదికళుమ్” ఎన్నిటివిడ త్తిల్ ఆదిశబ్దతాలే స్వస్వాత్మస్త్రిన్దై
నినైక్కిఱుతు.

ఆదికొత్తి త్తైవతు - కాలకొప్పళిత్తైవాయ్, బాధకత్వజ్ఞానమ్ తలై
యెడు త్తైవపడి. పాయ్నిన్ద్రానముమ్ పొల్లావొమ్ముక్కుమమ్ముక్కుడమ్మమెన్దతు -
దేహాత్మాభిమానముమ్, తద్వాసనైయుమ్, తత్ఫలమాయ్ మలభాజనమాన శరీరము మెన్ద
పడి. “భగవదనుభవాదికళుక్కు” ఎన్నిటివిడ త్తిల్ ఆదిశబ్దతాలే - అనుభవజనితమాన
ప్రీతియైయుమ్, ప్రీతికారితమాన కై జ్జుర్వత్తైయుమ్ శొల్లుకిఱుతు.

మూ— కుమ్ నిత్యర్కుమ్ విరోధి కై జ్ఞర్యహాని, అపేక్షీ తమ్ కై జ్ఞర్యవృద్ధి.

పరాయమిరుక్కుమ్ ముక్తర్కుమ్ నిత్యర్కుమ్ విరోధి-వకు త్త శేషియాన సర్వేశ్వర తిరువడికళితే స్వరూపానురూపమాక ప్పణ్ణి కొణ్ణుపోరుమ్ కై జ్ఞర్యత్తుక్కు-వరుమ్ విచ్ఛేదమ్ ; అపేక్షితమ్ - ఉత్తరోత్తరమడిమై శెయ్తు శెల్లుకై యాకిఱ కై జ్ఞర్యవృద్ధియైన్.

ఆక, ఇప్పడి అధికారానుగుణమ్ విరోధియైప్పొక్కి అపేక్షితత్వైక్కొ-ప కై యాల్ ఈశ్వరనే సర్వరక్షకనెన్నుమిడమ్ శొల్లిన్ద్రాయ్ద్రు.

పకు త్తశేషియానవెట్టతు - వ్రాప్తశేషియానవెట్టపడి. స్వరూపానురూపమాన వెట్టతు - అవన్ ముఖమలర్ త్రిక్కేయలుప్పాక వెట్టపడి. స్వరూపమెట్టాల్ అవన్ ముఖమలర్ త్రియైక్కాట్టుమెప్పెన్నిల్ ; స్వరూపమ్ శేషత్వమానాల్, అతుతానుమ్ పరగతాతిశయాధాయకత్వమానాల్, పరాతిశయ త్తైక్కాట్టుమిఱే. కై జ్ఞర్యత్తుక్కు-వరుమ్ విచ్ఛేదమెట్టతు-అవన్ ముఖమలర్ త్రియే ప్రయోజనమాక ప్పణ్ణిపోరుమ్ కై జ్ఞర్యత్తుక్కు “ మమాయంభోగః ” ఎన్నిఱనినైవాల్ వరుమ్ విచ్ఛేదమెట్టపడి. అజ్ఞుమ్ “ మమాయంభోగః ” ఎన్నిఱనినైవు వరుక్కు ప్రసక్తముణ్ణోవెప్పెన్నిల్, కర్తృమడియాక వరుమ్ “ మమాయంభోగః ” ఎన్నిఱనినైవుక్కాయ్ద్రు అజ్ఞు ప్రసక్తియిల్లాతను, విషయవైలక్షణ్యాధీనమాయ్ వరుమ్ “ మమాయంభోగః ” ఎన్నిఱనినైవుక్కు అజ్ఞుమ్ ప్రసక్తియుణ్ణిఱే; ఆత్మైక్కొ (౧) “ పెరున్దేవర్ కుఱ్ఱాఱ్ఱళ్-నఱ్ఱళ్ పోక మిక్కిల్ చ్చిక్కు మరున్దే ” ఎట్టు అవనై నివర్తకనాక వసుసన్నిక్కిఱతు.

(౨) “ ఇతిల్ ఆకారమ్ ” ఎత్తుతుడన్ది (౩) “ అపేక్షితమ్ కై జ్ఞర్యవృద్ధి ” ఎన్ను మశోకచ్చొన్న వర్ధంతైచ్చేరప్పిడిత్తు, ఇవ్వర్ధంతై నిగమిత్తరుకుఱ్ఱార్ (ఆకవి త్యాదియాల్).

ఇవ్వకారత్తాల్ ఈశ్వరనుడైయ సర్వరక్షకత్వమ్ శొల్లిన్ద్రాకిల్, మన్త్రవైభవమ్ శొల్లుమ్మెట్టతు (౪) “ విశ్వర్యకై వల్యభగవల్లాభజ్జతై ఆశైషట్టవర్కకుక్కు అవ ద్దైక్కొడుక్కుమ్ ” ఎట్టు కే వ ా భి మత ప్రదత్నై వాచకమాన ఇమ్మ

౩౯. ఇప్పడి ఈశ్వర నేయోపినై ఎల్లారైయుమ్ రక్షిక్కి
అవఁ?లోక త్తిలే మాతాపితృప్రభృతి దేవతా న్తర పర్యస్తమాకరక్షక

స్త్రీతుక్కుచ్చున్నాత్పోలే, కైవల్యార్థికుక్కుమ్ ఈశ్వరక రక్షకనామ్ప్రకార తై
యరుళిచ్చెయ్యాయోభీవానెన్నెన్నిల్; అవర్కకుడైయ పురుషార్థ తై పెరున్దున్దమాక
నినైత్తిరుక్కుమవరాకైయా లే అవర్కకలై ఈశ్వరసుక్కు రక్ష్యరాకనినైత్తిల్. అనాల్
అవర్కకులిమ్ తణ్ణియరాన సంసారికలైరక్ష్యరాక వరుళిచ్చెయ్యనెన్నెన్నిల్; ఇవర్క
కుడైయపురుషార్థమ్ నశ్వరమాకైయాల్, ఇవర్కకుక్కుకాల్గూ న్తర త్తిలే భగవత్పా
ప్తిక్కు యోగ్యతైయున్దాకైయా లే, ఇవర్కకల్ విషయత్తిల్ ఈశ్వరనుడైయ ముఖ్య
రక్షణమ్ ఫలిక్కుమెన్దిఱనినై వా లే సంసారికలై రక్ష్యరాక వరుళిచ్చెయ్తార్. “ముము
క్షుక్కుకుక్కు” ఎన్దిఱవిడత్తిల్ కేవలరైయుమ్ శొల్లలాకాతోవెన్నిల్; ఉపక్రమత్తిలే
భగవత్పాప్తిక్కామతయా సంసారనివృత్తియిలే ఇచ్చెయ్యుడైయవనై ముముక్షుశబ్ద
త్తా లే వివక్షత్తారాకైయా లే శొల్లవొణ్ణాతు. విరోధి కేవలసాధారణమాయిరున్దతే
యాకిలుమ్, అపేక్షితమ్ వేలుపట్టిరుక్కుయా లే కేవలసుక్కు ముముక్షుస్తర్భావమ్ శొల్ల
వొణ్ణాతు; ముక్తాస్తర్భావహువెన్నిల్; సుతరాంకూడాతు; స్వాసుభవత్తిల్ భోక్తు
త్వయ్యిది విరోధియాకాతవోపాతి భగవదనుభవవిచ్ఛేదముమ్ ఇవసుక్కువిరోధియల్లామై
యాలుమ్, భగవత్కైర్జుర్యపున్ది అభిమతముల్లామైయాలుమ్. ఆకైయాల్, ఇవర్కేవలరై
భగవన్నిగ్రహవిషయరాక నినైత్తిరుక్కుమవరాకైయా లే రక్ష్యవర్గమాకనినైత్తిల్.

అన్చిక్కే, ముముక్షుక్కుశెన్దిఱవిడత్తిల్, కేవలర్, భక్తర్, ప్రపన్నర్, మా వరైయుమ్
శొల్లుకిఱతాకన్దమామ్. అపోతు, పరమపదప్రాప్తియెన్దతు - ఆప్రాకృతదేశ విశేష
ప్రాప్తియెన్దపడి. కైవల్యముమ్ విరజైక్కుక్కురైయిలేయిక్తే. కేవలసుక్కు ప్రకృతి
సమ్బుధిమ్ నివర్తితాలుమ్, జ్ఞాతృత్వబలత్తోవన్ద స్వస్వాత స్త్రీయమ్ తత్క్రీతున్దాయేన
దేశ విశేషత్తిలు మనువర్తిక్కుఱతు; ఆకైయాల్ ఇన్దిడత్తిల్ కేవలక్ ముముక్షు
శబ్దవాచ్యక్

౩౯. మేలుక్కువతారికై (ఇప్పడియిత్తాన్ది). ఇప్పడియెన్దతు - తత్తదధికా
రానుగుణమాక వెన్దపడి. ఈశ్వర నేయోవెన్దతు. ఈశ్వరసొరువ నేయోవెన్దపడి. పిన్న
యెన్దతు - శారియైవొల్లు.

మూ.—౩౯, ఈశ్వరనై యొద్ధిస్తవర్కళో రక్షకరల్ల రెన్నుమిడమ్
ప్రపన్నపరిత్రాణత్తిలే శోన్నోమ్.

రాయ్ పోర్దుకిఱవర్కళో పలరుమిల్లెయోవెన్న వరుళిచ్చెయ్కిఱార్
(ఈశ్వరనై యొద్ధిస్తవర్కళో రక్షకరల్ల రెన్నుమిడమ్ ప్రపన్నపరిత్రాణ
త్తిలే శోన్నోమ్) ఎఱ్ఱు. అతావతు-నిరుపాధిక బన్దువాయ్, సర్వకాలముమ్
కైవిడతే నోక్కిక్కింజ్జుపోరుమ్ సర్వేశ్వరనై యొద్ధిస్త బోపాధికబద్దుక్కు
ళాన మాతాపిత్రాదికళుమ్, అర్వాచీనరాన దేవతాస్తరజ్జళుమ్ రక్షక
రల్ల రెన్నుమిడమ్ సహేతుకమాక ప్రపన్నపరిత్రాణ మెన్గిఱ ప్రబద్ధ
త్తిలే శోన్నోమ్, అతిలే కణ్ణుకొళ్ళ తెన్దై,

౪౦, అనస్తరమ్, అథబలత్తాలే ఇప్పదత్తిలనుసన్ధిక్ పుడుమ్
శ్రియఃపతిత్వత్తైయరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (రక్షిక్కుమ్పాతు) ఎఱ్ఱుతుడగ్గి.

మూలార్థమ్, (అతావతిత్యాది). ఆర్వాచీనరానవెఱ్ఱుతు - పిఱ్ఱుట్టవర్కళానవెఱ్ఱుపడి.

౪౦. మేలుక్కువతారికై (అనస్తరమిత్యాది). అనస్తరమెఱ్ఱుతు - అకా
రత్తిల్ ధాత్వర్థమాన ఈశ్వరమడైయ సర్వరక్షకత్వత్తై యరుళిచ్చెయ్త వనస్తరమె
ఱ్ఱుపడి. అథబలత్తాలేయెఱ్ఱుతు - ధాత్వర్థమాన రక్షణరూపార్థబలత్తాలే యెఱ్ఱుపడి. ఇప్ప
దత్తిలెఱ్ఱుతు - ఇవ్వకారత్తిలెఱ్ఱుపడి.

ఇవ్వకారమ్ ప్రకృతిప్రత్యయధాతుక్కుళాలే, సర్వకారణత్వ సర్వశేషిత్వ సర్వ
రక్షకత్వమాకిఱ ఆకారత్రయయుక్తతయా సర్వేశ్వరనై ప్రతిపాదియూనిఱ్ఱు, ఇవన్
కారణమాకిఱపోతుమ్ శేషియాకిఱపోతుమ్ రక్షక నాకిఱపోతుమ్దోపాయమాకిఱపోతుమ్
(౧) “స ఏకాక్షీ నరమేత” ఎఱ్ఱుమ్, (౨) “యద్భూభిక్షాః ప్రమాణమ్” (౩) “హే
లాయమఖిలంచరాచరమ్” ఎఱ్ఱుమ్, (౪) “ఈశ్వరీంసర్వధూరానామ్” ఎఱ్ఱుమ్, (౫)
“శేషశేషిశాదిసర్వం పరిజనం భగవతస్తత్తదవసోచిత పరిచర్యాయా మాఙ్గాపయ
న్త్యా” ఎఱ్ఱుమ్, (౬) “అత్యైరసహహృషీకేశః” ఎఱ్ఱుమ్, (౭) “క్రీమన్నారాయణచర
ణోశరణంప్రపద్యే” ఎఱ్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే, పిరాట్టి సమ్మన్దమ్ నియమేన తోద్రగ్రా

(౧) మహాపనిషత్. (౨) శ్రీగుణరత్న- (౩) శ్రీగుణరత్న- (౪) శ్రీనూక్తమ్.
(౫) గ-త్ర-౩. (౬) భగవచ్ఛా. (౭) ద్వయమ్.

మూ.-౪౦. రక్షీక్కుమ్బాతు పిరాట్టిసన్నిధి వేణ్ణుకై యాలే,
అతావతు-(౧) “లక్ష్మ్యసహ హృషీకేశో దేవ్యా కారుణ్యరూపయా ।
రక్షకస్సర్వసిద్ధాన్తే వేదాన్తేపిచ గీయతే ” ఎన్నిటపడియే రక్షకనాన
నిఱ్ఱు, ఇవర్ “రక్షీక్కుమ్బాతుపిరాట్టిసన్నిధివేణ్ణుకై యాలే” ఎన్నువిశేషిప్పాసెన్నె
న్నిల్, ఆమ్, కారణావస్థయిక్ పిరాట్టిసంబన్ధమ్ లీలారసమాత్రజనకమాకై యాలుమ్, శేషి
త్వావస్థయిల్ పిరాట్టిసంబన్ధమ్ భోగరసమాత్రజనకమాకై యాలుమ్, ఉపాయావస్థ
యిల్ పిరాట్టిసంబన్ధమ్ ఆక్రయణోస్తుఖచేతనసుడైయ అపరాధసహత్వమాత్రోపయుక్త
మాకై యాలుమ్, ఇగ్గుచ్చొల్లకిఱ పిరాట్టిసంబన్ధమ్ బద్ధముక్తనిత్యరూపేణ త్రివిధచేతనరు
డైయవుమ్ రక్షణోపయోగియాయ్, సర్వరసజనకమాయ్, అతిశయితమయిరుక్కై యా
లుమ్, ఈశ్వరక రహస్యత్రయ తైప్రకాశిపిత్రతుమ్, తాన్ తిరువవతరిప్పతుమ్ జగద్రక్ష
ణార్థమాకై యాలుమ్, ఇవ్వకారమ్ “అవ-రక్షణే” ఎన్నిటధాతువిలే నివ్వున్నమాకై యాలే
రక్షణార్థప్రధానమాకై యాలుమ్, ఈశ్వరసుడైయ సర్వకారణత్వ సర్వశేషిత్వాదికల్
అవన్ పణ్ణుమ్ రక్షణాఫలమాయ్ తోన్ బుకై యాలుమ్, “రక్షీక్కుమ్బాతుపిరాట్టిసన్నిధి
వేణ్ణుకై యాలే” ఎన్ను విశేషి త్తరుళిచ్చెయ్ కికార్.

అక - ఇవ్వకార త్రిల్, కారణత్వాద్యర్థబలత్తాలే పిరాట్టిసంబన్ధమ్ తోన్ శ్రీ నా
లుమ్ రక్షణరూపార్థబలత్తాలే తోన్ బుకైయే ముఖ్యమెన్ఱు కరుత్తాయిన్ బు.

మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). లక్ష్మ్యసహహృషీకేశః ఎన్ఱతు - స్వరూప
నిరూపకై యాన పెరియ పిరాట్టియోగోటైచ్చేర్ త్రియాల వన్ద అత్రికై చొల్లకిఱతు. “దే
వ్యాసహహృషీకేశః” ఎన్ఱతు - (౨) . “పురుషం కృష్ణపిఙ్గళమ్” ఎన్నిటపడియే పరభాగ
శోభైయాల్ వన్దవత్తుకై చొల్లకిఱతు. కారుణ్యరూపయా సహహృషీకేశః ఎన్ఱతు - గుణా
ధిక్యత్తాలే వన్దవత్తుకై చొల్లకిఱతు. కారుణ్యరూపయా ఎన్ఱతు - కారుణ్యమే వడివు
కొణ్ణాపోసిలేయిరుక్కై యన్ఱిక్కే, ఎమ్మెరుమానుడైయ కారుణ్యత్తైతదనురూపవిషయ త్రిలే
శేర్ త్తు అత్తై వడివుడైయ తాక్కు-మవళాయెన్ఱవడి. ఇత్తాల్, కారుణ్యోద్బోధకతయా
అన్యథానిడ్డెయాన ఇవకుక్కు-రక్షణ త్రిలే సహభావమిల్లెయెన్నిటతు. సర్వసిద్ధాన్తే ఎన్ఱతు-
క్రీపాఞ్చురాత్ర త్రిల్, (౩) . “ప్రథమోమన్త్రసిద్ధాన్తో ద్వితీయస్త్యాగమాహ్వానః । తృతీ
యస్తస్త్రసిద్ధాన్తః సూరియస్తదనస్తః” ఎన్ఱు శొల్లప్పడుకిఱ మన్త్రసిద్ధాన్త త్రిలుమ్, అగమ

మూ.— ఇతి లేశ్రీసంబంధమును సన్ధేయమ్.

౪౧. అత్ర భగవత్సేనాపతి మిశ్రర్ వాక్యమ్—“అవకామార్పు
విట్టు ప్పిరియిల్ ఇవ్వతరమ్ విట్టుప్పిరివతు”.

ఈశ్వరకా చేతనరై రక్షిక్కున్దశైయిల్, ఇవర్ కళుడైయ అపరాధజ్జశై
క్కుణ్ణాతల్ తక న్వాతన్ద్ర్యత్తా లేయాతల్ ఉపేక్షియామల్ శేయ్
కైక్కుఱుప్పాన కృపైయై జనిప్పిక్కుమ్ పురుషకారభూతై యాన
పిరాట్టినన్నిధి అవశ్యాపేక్షితమాకైయాలే, రక్షకనానవవనై చొచ్చిల్లు
కిఱ ఇవ్వకార త్తిలే, అవనుడైయ లక్ష్మీసంబంధముమ్ అనుసన్ధేయమెన్దై.
లక్ష్మీఎన్నా తే శ్రీయెన్ద్రతు - “శ్రయత ఇతిశ్రీః” ఎన్గిఱపడియే అవనై
నిత్యసేవై పణ్ణకైయాలే ఆవనోడు ఇవళుక్కుణ్ణాన అవి నాభావముమ్,
“శ్రీయత ఇతిశ్రీః” ఎన్గిఱపడియే చేతనర్ క్కు ఇవళో నిత్యసేవై యా
యిరుక్కు మెన్ను మతుప్రమే తోత్తుకైక్కాక.

౪౧. ఇన్నముమివ్వకార త్తిలే ఈశ్వరనుడైయ లక్ష్మీసంబంధమ్
నియమేనతోత్తు మెన్ను మత్తై ఆప్రవచనత్తాలే దర్శిప్పిక్కితార్ (అత్ర)
ఇత్యాదియాలే. అతావతు - ఇవిడ త్తిలే జ్ఞానాధికరాన శ్రీసేనాపతి
జీయర్ అరుళిచ్చెయ్యుమ్ వార్తై (౧) “అవలక్ష్మిలేనిత్తెయ్యుమ్” ఎప్పు
అవకాతిరుమాన్ద్రాలే నిత్యవాసమ్ పణ్ణమివళో ఆమ్మార్తై విట్టు ప్పిరియి
సిద్ధాన్తతిలుమ్, తన్ద్రసిద్ధాన్తతిలుమ్, తన్ద్రాన్తరసిద్ధాన్తతిలుమ్ పట్టపడి. వేదాన్తేపిచ
ఎన్ద్రతు-పురుషమాత్మార్ద్యపనివత్తుక్కుళిలుమ్, స్వతీహిసపురాణజ్జలిలుమ్ పట్టపడి. ఇవర్
కళుడైయవెన్ద్రతు- రక్ష్యరాన చేసనరుడైయవెన్ద్రపడి. ప్రమానానగణమాకలక్ష్మీఎన్నా తే
“శ్రీ” ఎన్ద్రకుక్కుప్రయోజనమరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (లక్ష్మీఎన్నా తే ఇత్యాదియాల్).

౪౧. మేలుక్కువతారికై (ఇన్నముమివ్వది). ఇన్నముమెన్ద్రతు - ఇప్పిమా
ణత్తుక్కుమేలే యెన్ద్రపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇవిడ త్తిలేయెన్ద్రతు- ఇవ్వ
కార త్తిలేయెన్ద్రపడి. సేనాపతిమిశ్రరన్ద్రతు - మిశ్రవంశసమ్భూతరాయ, ఆహ్వాన్ శిష్య

లాయిత్తు అవనుక్కుప్రతిపాదకమాన ఇవ్వత్తుర తైవిట్టుప్పిరివ తైన్దనై.
(ఎన్దు) ఎన్దిఱవి త్తనై యుమ్ కూట్టాతపోతు కీఱోడు ఇవ్వాక్యమ్ అన్వయ
యాతు. ఇత్తాల్ అవన్ తిరుమార్విల్ సంబంధమివళుక్కు నిత్యమాకై
యాలే అవన్ తోత్తు, మిడిత్తిలే ఇవళుమ్ తోత్తు కై నిశ్చితమాకై
యాలే, అవన్దిరుమార్విలన్వయత్తోపాతి అవనుక్కువాచకమాన అకా
రత్తిలన్వయముమ్ ఇవళుక్కు నిత్యమెన్ద తాయిత్తు.

౪౨. ఇన్నముమ్ ఇవ్వర్ తై స్థిరీకరిక్కైక్కాక, ఈశ్వరచేతన
వాచకజ్ఞాన అకార మకారజ్ఞ భిరణ్డిలుమ్ ఇవళుక్కుణ్ణాన అనవరతా
న్వయ తై సదృష్టాన్తమాక వరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (భర్తావినుడైయ) ఎన్దు

రాయ్, సకలకాస్త్రవిదగ్ధరాన శ్రీసేనాపతియర్జునపడి, ఇవ్వత్తుర తైయెన్దతు - ఇవ్వ
కార తైయెన్దపడి. ఎన్దు ఎన్దిఱపదమ్ కూట్టాతపోతు వరుమ్ దోష తైయరుళిచ్చెయ్ కిఱార్
(ఎన్దెన్దిఱవి త్తనై యుమ్ త్యాదియల్). ఫలితాంశ తైయరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఇత్తాలిత్తా
దియల్). ఇత్తాల్ తైయెన్దతు .. అవన్ మారుప్పిట్టుప్పిరియిలివ్వత్తురమ్ విట్టుప్పిరివతు' ఎన్న
మిత్తాల్ తైయెన్దపడి.

౪౩. మేలుక్కవతారికై (ఇన్నముమ్ త్యాది). ఇన్నముమ్ తైయెన్దతు - ఇతుక్కు
మేలెన్దపడి. ఇవ్వర్ తైయెన్దతు-అవన్ తోత్తు మిడిత్తిల్ ఇవళుమ్ తోత్తు మిడిత్తు ఎన్న
మివ్వర్ తైయెన్దపడి. స్థిరీకరిక్కైక్కాక వేన్దతు - దృఢపడుతుకైక్కాక వేన్దపడి.

అవన్ తోత్తు మిడిత్తిల్ ఇవళుమ్ తోత్తు మిడిత్తు మెన్ద తై దృఢీకరిక్కైక్కాక
దృష్టాన్తమరుళిచ్చెయ్ కిఱవర్ అవనుక్కు వాచకమల్లాత మకారత్తిలివళోత్తు కై
యైయమ్ సదృష్టాన్తమాకవరుళిచ్చెయ్ వానెన్దెన్నిల్, అవన్ తోత్తు మిడిత్తిల్ ఇవళో
తోత్తు కై నిశ్చితమాకై యాలే అవళుక్కుచేతనకోట్టన్దరాభవమిల్లై, ఈశ్వరకోట్ట
న్దరాభవమేయుళ్ళ తైన్దిఱ పక్ష తై నిరసిత్తు చేతనకోట్టన్దరాభవమ్ కొల్లకైక్కాక
మకారవాచ్యత్వ తై యుమ్ రుళిచ్చెయ్ కిఱార్.

అనాల్, అవనుక్కువాచకమానశబ్దమివళుక్కు వాచకమాకావిడిల్, అవన్ తో
త్తు మిడిత్తిల్ ఇవళో తోత్తు మిడిత్తిపడి యెన్ద నేయెన్దు, అవన్ ఒరుశబ్దత్తుక్కు

మూ.—౪-౨- భర్తావినుడై య పడుకై యెయుమ్ ప్రజై యినుడై య
తొట్టిలై యుమ్ విడాతే యిరుక్కుమ్ మాతావై పోలే,
ప్రథమ చరమపదజలై విడాతే యిరుక్కుమిరుప్ప.

తుడజ్జి. అతావతు - శేషభూతైయాన తకస్వరూపత్తుక్కుచ్చేరుమ్బడి
అవనై రసిప్పికైక్కాక భర్తావినుడై య పడుకై యెయుమ్ విడాతే,
రక్షకైయాన తకస్వరూపత్తుక్కుమ్ పోరుమ్బడి తద్రక్షణమ్పణ్ణుకై
క్కాక ప్రజైయినుడై య తొట్టిలై యుమ్ విడాతే యిరుక్కుమ్ మాతా
వానవలై పోలే, ఇవళుమ్, భర్తృభూతనాన ఈశ్వరసుక్కు ప్రతిపాదక
మాయిరున్దుళ్ళ ప్రథమపదమాన అకారతైయుమ్, ప్రజాభూతరాన
చేతనర్ కు ప్రతిపాదకమాయిరున్దుళ్ళ చరమపదమాన మకార తై
యుమ్, త తద్విషయ త్రిల్ తనక్కుణ్ణాన సంబంధత్తు క్కీడాక రసిప్పికై
రక్షికైక్కాయాకిఱ ఇవల్ తైప్పల్ విడాతే యిరుక్కుమిరుప్ప ఎన్దై.

ర౩. కీర్తించున్నదృష్టాన్తతై ఒరువిశేషనిష్ఠమాక్కి యరుళి
చ్చెయ్ కిఱార్ (శ్రీనందగోపరై యుమ్ కృష్ణనై యుమ్ విడాతే) ఎన్దుతుడజ్జి.

వాచ్యమాకత్తోద్దుమ్పాతు యాదృశగుణవిశిష్టచాయ్ తోద్దుమ్పిఱాక, అగ్గణా
న్యథానుపపత్త్యా అర్థబలత్తాల్ తోద్దుమ్పిఱాకై యాలే, అవన్ తోద్దుమ్పిఱాకై త్రిల్ ఇవల్
తోద్దుమ్పిఱాకై యుమ్. ఇవళుక్కు శబ్దశక్త్యాబోధకమ్ మకారమేయాకై
యాలే, జీవకోట్యన్తర్యావ త్రిల్ కుఱైయిలై.

మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). రసిప్పికైక్కాక వ్వుతు - అనదిప్పికై
క్కాక వ్వుపడి. రక్షకైయాన వ్వుతు - భగవత్కర్తృకరక్షణోపయోగి భగవన్నిష్ఠ
కృపాగుణోద్బోధనద్వారా రక్షకైయాన వ్వుపడి, తద్రక్షణమ్మెన్దుతు - ప్రజారక్షణమ్మెన్దుపడి.
త తద్విషయ త్రిల్ వ్వుతు - ఈశ్వర చేతనవిషయ త్రిల్ వ్వుపడి. తనక్కుణ్ణాన సంబంధత్తు క్కీ
డాక వ్వుతు - తనక్కుణ్ణాన పత్నిత్వ మాతృత్వరూప సంబంధత్తు క్కునుగుణమాక వ్వుపడి.

ర౩. మేలుక్కువతారికై (కీర్తించున్నవిత్యాది).

మూ.-౪౩. శ్రీనందగోపరై యమ్ కృష్ణనై యమ్ విచాత యశోఽశై
ప్పిరాట్టియైప్పోలే.

౪౪. ఒరువనడిమై కొళ్ళుమ్బాతు గృహిణిక్కెన్ద్రవ్డే ఆవణ్డై
యోలై యెఱుతువతు,

అతావతు-భార్యయాన తక్ స్వరూపానుగుణమాక రసిప్పిక్కెక్కాక
భర్తావాన శ్రీనందగోపరై యమ్ విచాతే, మాతావాన తక్ స్వరూపాను
గుణమాక రక్షిక్కెక్కాక వుత్తినాన కృష్ణనై యమ్ విచాతే (౧)
“అప్పరమే” ఎన్నికపాట్టల్ శొల్లకిఱపడియే మధ్యేవర్తిక్కుమ్ యశోఽశై
ప్పిరాట్టియైప్పోలే, ప్రథమ చరమపద వాచ్యరాన ఈశ్వర చేతనర్కక
ళిరువరై యమ్ విచాతే ఇవళుమ్ వర్తిక్కుమ్బడియెగ్గై.

౪౪. ఈశ్వర శేషత్వమాత్ర మొఱ్ఱియ ప్పిరాట్టిక్కుమ్ శేష
మెన్నుమిడమ్ ఇవ్వాచక త్తిలిన్దిక్కే యిరుక్కచ్చెయ్ తేయుమ్ ఇవళు
క్కుమ్ శేషమెన్దు నామ్ కొళ్ళుకిఱపడియెజ్జనేయెన్న వరుళిచ్చెయ్ కి
తార్ (ఒరువనెన్దుతుడగ్గి). అతావతు-లోక త్తిలే ఒరువన్ దాసదాసి
కళే ముతలానత్తోరడిమైయై కొళ్ళుమ్బాతు తనక్కెన్ద్రవ్డేయెఱుతి కొళ్ళు
మతోఱ్ఱియ తగ్గృహిణిక్కెన్ద్రవ్డే విలైయోలై యెఱుతిక్కొళ్ళుతు,

౪౪. మేలుక్కవతారికై (ఈశ్వరేత్యాది). ఇవ్వాచక త్తిలిన్దిక్కే యిరుక్క
వెన్దుతు - ఇవ్వకార త్తిల్ శబ్దశక్తియాలే శొల్లప్పదానులిరుక్కవెన్దుపడి. కొళ్ళుకిఱపడి
యెన్దుతు-అగ్గీకరిక్కుమ్బడియెన్దుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అడిమైయైయెన్దుతు-
శేషవస్తువెచ్చెన్దుపడి. కొళ్ళుమ్బాతు - క్రయమాక కొళ్ళుమ్బాతెన్దుపడి. తనక్కెన్ద్ర
వ్డేయెన్దుతు-తనక్కెన్ద్రమాత్రమేయెన్దుపడి. ఆవణ్డయోలైయెన్దుతు- విలైయోలైయెన్దుపడి.
గృహిణిక్కిఱైయెన్దుతు - గృహిణిక్కుఱుప్పాకవిఱైయెన్దుపడి. పతిక్కు శేష
మానవైయెల్లామ్ పత్నిక్కు శేషమాయరుక్కు మెన్నిఱన్దాయత్తాలే, నామ్ పిరాట్టిక్కు
శేషమెన్నుమిడమ్ ఇవ్వకార త్తిలిన్దిక్కే యిరుక్కవెన్దుతు, అవనుక్కు శేషమెన్దుపోలే ఆవ
ళుక్కుమ్ శేషమెన్నుమిడమ్ అర్ధాదుక్తమిఱుయెన్దు కొళ్ళువేఱుమెన్దుకరుత్తు.

మూ.,— ఆకిలుమ్ పణిశెయ్ వతు గృహిణిక్కి-తే. అతుపోలే నామ్
పిరాట్టిక్కడిమైయూయిరుక్కుమ్బడి.

ఆయిరుక్కుచ్చెయ్ తేయుమ్ అడిమైత్తోల్ శెయ్ వతు గృహిణిక్కి-తే;
అతుపోలే, ఈశ్వరశేషమెన్నుమళవై ఇవ్వకారమ్ శొల్లిల్ ద్రేయాకిలుమ్
నామ్ పిరాట్టిక్కడిమైయూ యిరుక్కుమ్బడియెనై.

ఆక - ఆకారత్రిల్ ఆర్థబలత్తాలే శ్రీసమృద్ధమ్ తోద్ బుమాపోలే, లుప్తచక్షు
యిలుమర్థబలత్తాలే శ్రీశేషత్వమ్ తోద్ బుమెన్ద్రతాయీద్ సు.

(ఒరుపనడిమైకొళ్ళుమ్బాతు) ఇత్యాదియాలే, పతిక్కుశేషమానవైయెల్లామ్ తత్ప
త్తిక్కుమ్ శేషమాయిరుక్కుమెన్దిట పతిపత్నీన్యాయత్తాలే, నామ్ పిరాట్టిక్కు శేషమా
యిరుక్కుమ్బడి యెన్ద్రుళిచ్చెయ్ కైయాల్, పిరాట్టియినుడైయ ఏలోనసర్వశేషత్వముమ్,
సర్వేశ్వరిత్వముమ్, మద్రుమశృతప్రసిద్ధజ్ఞాన విభిషణకుమెల్లామ్, (౧) “ అస్యే
శానాజగతోవిష్ణుపత్నీ ” ఎన్దిటపడియే విష్ణుపత్నీత్వనిబద్ధనజ్ఞశ్చైర్థుళిచ్చెయ్ వర్.

ఆనాల్, లక్ష్మీశేషత్వమ్ తత్సమృద్ధనిబద్ధనమానాల్, భాగవతశేషత్వత్రిల్
వ్యావృత్తమాకిటపడి యెన్ద్రుళిచ్చెయ్ తోద్; తదీయత్వేనతదీయశేషత్వమ్ పిరాట్టిమారోడుమ్
నిఖిలభాగవతిరోడుమ్ తుల్యమాయిరున్ద్రతేయాకిలుమ్, పత్నీత్వనిబద్ధనమాయ్ వరుమ్
పిరాట్టిమారుడైయ శేషిత్వమ్, తదీయత్వనిబద్ధనమాయ్ వరుమ్ శేషిత్వత్రిబుగ్గొట్టిల్ వ్యా
వృత్తమాకక్కుటైయిలైయితే.

నను-నిఖిలాత్తవర్ణత్తుక్కుమ్ పిరాట్టి స్వామినియాయిరుక్కుమిరుప్పు విష్ణుపత్నీ
త్వనిబద్ధనమెన్దుకొళ్ళువానెక, (౧) “ త్వష్టా శాసర్వలోకానామ్ ” ఎన్దిటపడియే మాతృ
త్వప్రయుక్తమస్తో ఇశ్వేశ్వరిత్వమెన్నిల్ ; అతప్పడియేయాకిలుమ్ పతిపత్నీకలిరువరు
క్కుమ్ సకలధర్మజ్ఞళిలుమన్వయమ్ వరుమళవిల్ పతిక్కుప్రధానమాయ్ పత్నిక్కుప్పతి
ద్వారావాకైయాలే అప్రధానమాయితేయిరుప్పతు; ఆకైయాలితే పుత్తాదిధాన
ప్రతిగ్రహజ్ఞళిలే పతిక్కుప్రధానమాయ్ పత్నిక్కు అప్రధానమాయమెన్దు శాస్త్రమ్
శొల్లికిటతు. ఆకైయితే, ఈశ్వరకర్తృకమాన రక్షణత్రిలుమ్, ఉపాయత్వత్రిలుమ్ అప్రా
ధాన్యేన అన్వయమ్ శొల్లికిటతు. అప్రాధాన్యేన అన్వయిక్కైయావతు- ఈశ్వరనై

మూ - ౪౫. ఆకప్పిరిత్తు నిలై యిలై.

౪౬. ప్రభైయైయుమ్ ప్రభావానైయుమ్, పుష్పత్తైయుమ్
మణత్తైయుమ్మోలే.

౪౫. కీర్తించొన్న హేతుక్కలైయెల్లామనువదిత్తుక్కొణ్ణు
ఈశ్వరనుక్కుమ్ పిరాట్టిక్కుమ్ ఒరుకాలుమ్ పృథక్ స్థితి యిల్లామెయై
యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఆకప్పిరిత్తు నిలై యిలై) ఎన్దు.

౪౬. ఇన్దప్పథక్కిన్త్యభావత్తుక్కు ఇరణ్ణుదృష్టాన్తమరుళిచ్చెయ్ కితార్
(ప్రభైయైయెన్దుతుడణ్ణి). అతావతు - ప్రభైక్కుమ్ ప్రభావానుక్కుమ్
పృథక్ స్థితియిల్లాతాప్పొలవుమ్, పుష్పత్తుక్కుమ్ పరిమళత్తుక్కుమ్ పృథక్
స్థితియిల్లాతాప్పొలవుమ్మెన్దై. (౧) “అనన్యారాఘవేణాహం భాస్క
రేణ ప్రభాయథా” (౨) “అనన్యాహి మయా సీతా భాస్కరేణ ప్రభా
యథా” ఎన్దు ప్రభాప్రభావాన్తలైప్పొలే ఇరువర్ కుమ్ పృథక్ స్థితి
యిలై యెన్నుమిడమ్ ఇరువర్ వాక్కాలుమ్ శొల్లప్పట్టతితే. (౩) “ప్ర
సూనంపువ్యస్తీమపి పరిమళర్థిం జగదిమః” ఎన్దిఅవిడత్తిలే ఈశ్వరన్తై
పుష్పస్థానేయాకవుమ్ పిరాట్టియై పరిమళస్థానేయాకవుమ్ భట్టరరుళి

క్కొణ్ణు ఇచ్చేతననడైయ ఇష్టానిష్టప్రాప్తిపరిహరణ్ణైప్పణ్ణువిత్తై. ప్రాధాన్యేనాన్వ
యిక్కైయవతు - స్వయమేవపణ్ణుకై. రేణుకైయినిడత్తిల్ జనుదగ్గిక్కు పత్నీత్వమ్
నివర్తిత్తపోలే పరశురామసుక్కుమాత్మత్వముమ్ నివృత్తమాయీ శీతే. అకైయార్
విష్ణుపత్నీత్వనిబన్ధనమ్ పిరాట్టిశేషిత్వమెన్నుక్కుటైయిలై.

౪౫. మేలుక్కవతారికై (కీర్తించొన్నవిత్తాది).

౪౬. మేలుక్కవతారికై (ఇన్దవిత్తాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్తాది).
ఉత్తార్ త్తిల్ ప్రమాణమ్ (అనన్యాహీత్తాది). అనన్యాపన్తమ్ - వేణుపట్టవశేష్టనైపడి.
ఇరణ్ణుమ్ దృష్టాన్త త్తిల్ ప్రమాణమ్ (ప్రసూనమిత్తాది).

మూ.—౪౭. ఆక ఇచ్చేర్ త్రి ఉద్దేశ్యమాయవిట్టతు.

౪౮. ఇతిలే చతుర్థియేటి క్కభీయుమ్.

చ్చెయ్ కె యాలే పుష్పపరిమళభక్తుక్కుప్పోలే ఇరువర్ కుమ్ పుభక్తి న్ని
తీయిలై యెన్నుమిడమ్ అర్థాత్పదమ్.

౪౭. ఇంద్రపృథ్వీత్యభావతై యనువదిత్తుక్కుణ్డు ఇచ్చేర్ త్రి
యే చేతనర్ కు ఉద్దేశ్యమాయ త్తలై క్కట్టిసపడియై యరుళిచ్చెయ్ కి
తార్ (ఆక ఇచ్చేర్ త్రి ఉద్దేశ్యమాయవిట్టతు) ఎన్దు. ఇచ్చేర్ త్రి ఉద్దేశ్య
మెన్దెయాలే ఇవర్ కలై త్తని త్తనియే విరుమ్బుకై ఉద్దేశ్యమన్దెన్దపడి.
ఇరువరై యుమ్ పిరిత్తువిరుమ్బినాల్ రావణశూర్పణఖై కళుక్కుప్పోలే
అనర్థమే ఫలిక్కుమి త్తనై. ఇరువరై యుమ్ పదన్దినాలితే శ్రీవిభీషణా
భ్రాన్దెన్దపోలే వాదలావతు.

౪౮. ఇనిమేల్, ఇతిల్ విభక్త్యర్థమరుళిచ్చెయ్ వతాశ ప్రథ
మమ్ విభక్తి త్తనై నిర్దేశిక్కితార్ (ఇతిలే చతుర్థియేటి క్కభీయుమ్) ఎన్దు.
అతావతు ఇవ్వకార త్రిలే చతుర్థియేటి (౧) “సుపాంసులుక్” ఇత్యాది
సూత్రతాలే లుప్తమాయ్ పోమ్మెన్దె.

౪౯, విభక్త్యస్తర మెల్లామ్ కిడక్క ఇవ్వకార త్రిల్ చతుర్థి

౪౭, మేలుక్కవతారికై (ఇంద్రియాది). ఇవ్వాక్యతాల్ వ్యావర్త్యాన్తై
యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇచ్చేర్ త్రి) ఇత్యాదియాల. ఇవర్ కలై పిరిత్తువిరుమ్బుకై అను
ద్దేశ్యమాసమాత్రమన్తిక్కే విపరీతమాయ త్తలై క్కట్టుమెన్దరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇరువరై
యుమ్ పిరిత్తువిరుమ్బినాల్ త్యాదియాల). ఇరువరై యుమ్ విరుమ్బినాల్ వరుమ్ ఫల త్తై
యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇరువరై యుమ్ త్యాదియాల).

౪౮. మేలుక్కవతారికై (ఇంద్రియాది). ఇనియెన్దతు - అకారార్థమరుళి
చ్చెయ్ తవన్తర మెన్దపడి. మూర్ధాప్ర(అతావత్యాది). ఏటియెన్దతు-ఉన్దాయెన్దపడి.

౪౯. మేలుక్కవతారికై (విభక్త్యస్తర మెల్లామిత్యాది).

మూ.-౪౯. చతుర్థియేటిసపడి యెన్నెన్నిల్;

గీ. నారాయణపదత్తుక్కు సజ్గిహమాయిరుక్కై యాలే.

గీ. ఇత్తాల్ ఈశ్వరనుక్కు శేషమెన్నిటు.

యేటిసపడితానెజ్జనేయినిజశ్శైయై యనువదిక్కితార్ (చతుర్థియేటిసపడియెన్నెన్నిల్) ఎన్ఱు.

గీ. అతుక్కుడిత్తర మరుళిచ్చెయ్కితార్ (నారాయణపదత్తుక్కు సజ్గిహమాయిరుక్కై యాలే) ఎన్ఱు. అతావతు - ఇన్వకారమ్ చతుర్థ్యస్తమాన నారాయణపదత్తుక్కు సజ్గిహమొక్కై యాలే, ఇతి లుమ్ చతుర్థియేటిన్ శ్రైన్. ఇజ్జనన్ఱాకిల్ ఇరణ్ణుక్కుమ్ సజ్గిహవివరణ త్వమ్ సిదియాతితే.

గీ. ఇత్తాల్ శొల్లుకిటవర్ధన్దానేతెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇత్తాలీశ్వరనుక్కు శేషమెన్నిటు) ఎన్ఱు. అతావతు - ఇతుతా తా దశ్శేచతుర్థియాక్కై యాలే ఇచ్చతుర్థియాల్ ఈశ్వరనుక్కు శేషమెన్ను మిడమ్ శొల్లుకిటతెన్ఱు.

గీ. (౧) “సర్వం పరవశం దుఃఖమ్” (౨) “సేవా శ్వవృత్తిః” ఎన్నిట లాకికన్యాయ తైక్కొణ్ణు శేషత్వత్తై దుఃఖరూపమాక నిన్ఱై త్తిరుక్కుమవర్కళే పణ్ణమ్ ప్రశ్న తైయనువదిక్కితార్ (శేషత్వమ్ దుఃఖ

౫౦. మేలుక్కవతారికై (అతుక్కిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). విభక్త్యస్తరమ్ వదాల్ వరుమ్ దోషత్తై యరుళిచ్చెయ్కిదార్ (ఇజ్జనిత్యాదియల్).

౫౧. మేలుక్కవతారికై (ఇత్తాలీత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). తాదశ్శేచ ఎన్ఱు - శేషత్వేన్ఱపడి. ఇడమెన్ఱు - అర్థమెన్ఱపడి.

౫౨. ఇన్వర్థత్తిల్ పూర్వపక్షిపణ్ణమ్ శజ్జైక్కు అవతారికై (సర్వం పరవశమ్) ఎన్ఱుతుడల్లి. పరవశ మెన్ఱు - పరవశత్వమెన్ఱపడి. దుఃఖమెన్ఱు - దుఃఖావహమెన్ఱపడి. శ్వవృత్తిః ఎన్ఱు - సీచవృత్తియెన్ఱపడి.

మూ.—౫. ౨ శేషత్వమ్ దుఃఖరూపమాకవన్తో నాట్టిల్ కాణ్ణిఱ తెన్నిల్;

౫౩. అన్ద నియమ మిల్లై, ఉకన్దవిషయత్తుక్కు శేషమా
యిరుక్కు మిరుప్ప సుఖమాక క్కాణ్ణైయాలే.

౫౪. అకార త్తిలే కల్యాణ గుణజ్జలై చ్చొల్లుకైయాలే
ఇన్ద శేషత్వముమ్ గుణత్తాలే వన్దతు.

రూపమాకవన్తోనాట్టిల్ కాణ్ణిఱ తెన్నిల్) ఎన్దు.

౫౩. అతుక్కు ఉత్తర మరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (అన్దనియమమిల్లై)

ఎన్దుతుడన్ణి. అతావతు - నాడుతన్ని లే (౩) “ పణిమిఱ్ఱిరువరుళ్ ”
ఇత్యాదిప్పడియే అభిమతవిషయత్తుక్కు శేషమాయిరుక్కు మిరుప్పసుఖ
రూపమాక క్కాణ్ణై యాలే, శేషత్వమాకిల్ దుఃఖరూపమాయిరుక్కు
మెన్గిఱ నియమమిల్లైయెన్దై,

౫౪. అభిమతవిషయ త్తిల్ శేషత్వమ్ సుఖమాకిఱతు-అవ్వి
షయ తిల్ గుణమడియాకవన్దతాకై యాలేయన్తోవెన్న వరుళిచ్చెయ్
కిఱార్ (అకార త్తిలే) ఎన్దుతుడన్ణి. అతావతు - ఈశ్వరనుడైయ రక్ష
కత్వప్రతిపాదకమాన అకార త్తిలే అన్దరక్షణోపయోగియాన కల్యాణ
గుణజ్జలై చ్చొల్లుకైయాలే ఈశ్వరవిషయమాన ఇన్ద శేషత్వముమ్ అన్ద
గుణజ్జళడియాక వన్దతెన్దై. అకై యాలే ఇతుప్రమ్ సుఖరూపమాయిరుక్కు
క్కుత్తైయిల్లై యెన్దు కరుత్తు.

౫౫. అనాల్ ఔపాధికమానవితు స్వరూపమన్దైయెన్న వరుళి

౫౩. మేలుక్కవతారికై (అతుక్కిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

౫౪. మేలుక్కవతారికై (అభిమతేత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).
ఫలితార్థమ్ (అకైయాలిత్యాదియాలే).

౫౫. మేలుక్కవతారికై (అనాలిత్యాది).

౫౫. శేషత్వమే ఆత్మాపుక్కు స్వరూపమ్.

చెయ్ కితార్ (శేషత్వమే ఆత్మాపుక్కు స్వరూపమ్) ఎత్తు. అతావతు - ఉకన్ద విషయత్తిల్ ఇతిక్ సుఖరూపత్వత్తుక్కు గుణకృతత్వత్తై హేతు వాకచ్చొల్లుకై యాలే ఆన్దగుణకృతత్వ మిఱ్ఱు ముణ్డెన్ను మిడత్తుక్కు చొన్న విత్తనై యొఱియ, అర్థసిత్తియై నిరూపితాల్, (౧) “స్వత్వమా త్కనిసజ్జాతం స్వామిత్యం బ్రహ్మణిస్థితమ్” (౨) “ఆత్మ దాస్యం హరేస్సాన్వ మ్యం స్వభావంచ సదాన్తర” (౩) “దాసభూతాస్స తస్సర్వే హ్య త్తానః పరమాత్మనః | నాన్యథా లక్షణం తేషాం బద్ధే మోక్షే తద్దైవచ” ఇత్యాదికళితే ఇత్తై ఆత్మాపుక్కు స్వాభావికమాక చొల్లుకై యాలే శేషత్వమే ఆత్మాపుక్కు స్వరూపమై.

మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అర్థసిత్తియైయైత్తు - ఆత్మవస్తువిరుక్కు మిరుపై ఎ యెన్ద పడి. స్వత్వమైత్తు - స్వప్నాయురక్కైయైన్దాయ్, శేషత్వమైత్తు పడి. సజ్జాత మైత్తు - స్వరూపనిరూపకజ్జితల్ ప్రధానమాయిల్ యెన్ద పడి. చకారమ్ - ఏవకారా ర్థమాయ్, ఆత్మనః దాస్యమేవ హరేస్సాన్వమ్యమేవ ఎన్ద పడి. స్వభావమైత్తు-తనక్కు నాధారణధర్మమాక పెన్ద పడి. సదా ఎన్ద తు - బద్ధదశైయిలుమ్ ముక్తిదశైయిలుమ్ పెన్ద పడి. స్వతః ఎన్ద తు - స్వరూపేణ ఎన్ద పడి. అన్యథా ఎన్ద తు - అన్యత్ ఎన్ద పడి. తద్దైవ ఎన్ద తు-తదేవ ఎన్దాయ్, శేషత్వమే ఎన్ద పడి. చకారము క్త సముచ్చయాత్మకమాయ్, బద్ధే మోక్షేచ ఎన్ద తు. స్వాభావికమాక పెన్ద తు-స్వరూపనిరూపకమాక పెన్ద పడి.

(౪) “శేషత్వం చుఃఖరూపమాకవన్దో” ఇత్యాదివాక్యచతుష్టయత్తుక్కు పూర్వపక్షసిద్ధా న్తమిరుక్కు మ్మడియెన్ద సేయన్ద; నను - అకారత్తిల్ తాదర్థేయన్ద లుప్తచతుర్థియాలే త్రివిధాత్మవర్తత్తుక్కుమ్ శేషత్వమే నిలై నిన్ద వాకారమెన్ద ఖొల్లనిన్దీర్, అతుపిన్దై శేరుమో, శేషత్వమావతు- (౫) “నాకిచ్చిత్తుర్వత శేషత్వమ్” ఎన్ద పడియే వృత్తైక్

(౧) విష్వక్సేనసంహితాయామ్. (౨) (౩) హరితస్త్వ. (౪) ౫౨. (౫)

నిరూపణీయమాకైయాలే, అవ్యుత్పత్తితానుమ్ ఏవల్ తొట్టిలకైయాలే, అత్తై నాడు తన్నిల్ (౧) “సర్వంపరవశంచుఖమ్” ఎన్ఱమ్, (౨) “నేవాశ్యవృత్తిః” ఎన్ఱమ్ దుఃఖానపమాకవుమ్ నీచమాకవుమ్ శొల్లకైయాలే, ఇప్పడి దుఃఖావమామాయనీచమాన వృత్తియాలే తానున్ఱామ్మడియన శేషత్వత్తై బద్ధచేతనర్కుమాత్రమన్ఱిక్కే, నిత్య ముక్తర్కు మసాధారణనిరూపక మెన్ఱై (౩) “నిరస్తాతిశయాష్టాదసుఖభావైకలక్షణా” ఎన్ఱమ్, (౪) “అద్దమిల్ పేరినప్పమ్” ఎన్ఱమ్మళ్ళ మోక్షశాస్త్రవిరుద్ధమాకైయాలే శేరు మోవెన్ఱిలెన్ఱు ప్రథమవాశ్యత్తిల్ పూర్వపక్షమిరుక్కుమ్మడి. పూర్వపక్షీపరిగ్రహిత లోకన్యాయత్తై అవలమ్మిత్తు సిద్ధాన్తివాక్యమ్ - నాడతన్నిల్ అభినుతవిషయత్తిలిట్టి తొట్టిల్ శేయతు అవర్కకున్నతాజ్ఞల్ శేషమాయరుక్కు అనైవర్కుమ్ సుఖ రూపమాయ్తోల్ ముక్తయాలే, శేషత్వమానాల్ దుఃఖరూపమాయేయరుక్కు మెన్ఱితి నియమమిలెయకైయాలే, సుఖరూపమానశేషత్వమున్ఱాకైయాలే, తాదృశమాన శేషత్వత్తై త్రివిధాత్వవర్ణతుక్కుమ్ స్వరూపమెన్ఱై మోక్షశాస్త్రవిరుద్ధ మ్మోక్షయాలే శేరు మెన్ఱు మేలిరన్ఱువాక్యత్తుక్కుమ్ పొరుల్.

ఇతుక్కుమేలే పూర్వపక్షీక్కు, నాడతన్నిల్ ఒరువనుక్కు ఒరువిషయమభిమత మాకిటుగు, అవిషయత్తిల్ గుణజ్ఞశ్చిదియాక వాకైయాలే, అవిషయత్తిల్ శేషత్వమ్ సుఖరూపమాయరుక్కుమ్, నిర్గుణమెన్ఱు శొల్లప్పడకీతి భగవద్విషయత్తిల్ గుణజ్ఞభక్తో అవిషయత్తిల్ శేషత్వమ్ సుఖరూపమాకై కైస్తవభిప్రాయమాక; అతుక్కుమేలే సిద్ధాన్తమ్ - ఈశ్వరసృష్టయ సర్వరక్షకత్వప్రతిపాదకమాన ఆకారత్తిలే, అన్తరక్షణోపయోగి కళాన కల్యాణగుణజ్ఞైయమ్ శొల్లకైయాలే, ఇవిషయత్తిల్ శేషత్వముమ్ గుణజ్ఞశ్చి దియాక వన్ఱతాకైయాలే సుఖరూపమాయరుక్కుక్కుమైయిలై యెన్ఱు.

ఇతుక్కుమేలే పూర్వపక్షమ్ - కేవలశేషత్వమ్ దుఃఖరూపమాయేయరుక్కుమ్, ఔపాదికమానశేషత్వమ్ సుఖరూపమాయరుక్కు మెన్ఱై ఫలితమానవర్ధమ్; ఇతిల్ లెన్ఱు చతుర్థియాలే శొల్లప్పడకీతి శేషత్వమ్ నిరుపాధికమా? సోపాధికమా? నిరుపాధికమె న్ఱిల్, దుఃఖరూపమాకైయాలే స్వరూపమెన్నవొన్ఱాతు; సోపాధికమెన్ఱిల్, ఉపాధి

౫౬. శేషత్వమేయెట్టు అవధరిప్పానే, జ్ఞానానన్దస్వరూప

కులైర్దపోతు శేషత్వత్రినుడైయ సుఖరూపత్వమ్ కులైర్దపోయ దుఃఖరూపత్వమే నిలై నిత్తైయారే స్వరూపమెన్నవొణ్ణాతు, ఇనిచ్చియ్యతెన్నెట్టు ప్రసక్తమాక; ఆతుక్కుమేలే సిద్ధాన్తమ్- అభిమతవిషయత్తిల్ శేషత్వమ్ నియమేనసుఖరూపమాయరుక్కుమాపోలే అనభిమతవిషయశేషత్వముమ్ నియమేన దుఃఖరూపమాయరుక్కుక్కాణ్డైయారే, ఇతువుమ్ నిరుపాధికమాకైయారే; ప్రాప్తవిషయమానమాతృపితృశుశ్రూషైగుణమడియూక వారామణోపాలుమ్, పుత్త్రునుక్కు సుఖరూపమాయుమ్, యశస్యమాయుమిరుక్కుమాపోలే, ప్రాప్తవిషయమాన భగవచ్చేషత్వమ్ నిరుపాధికమాయ సుఖరూపమాయరుక్కుమ్; అప్రాప్తవిషయశేషత్వమ్ బౌపాధికమాయ దుఃఖరూపమాయ నిద్ర్యమాయరుక్కుమ్. ఆనాల్, భగవద్విషయశేషత్వముమ్ గణమడియూకవన్దతాకైయారే సుఖరూపమాయరుక్కుమెన్దు శొన్నీరేయెన్న; పూర్వపక్ష్యభిప్రాయత్తై ఆనువదిత్తుచ్చొన్నొమిత్తనైయెన్దు

ఆతుక్కుమేలే - పూర్వపక్షి- నామ్ శేషత్వత్రినుడైయ సుఖరూపత్వే అభిమతవిషయత్వమ్ ఉపాధియెన్దు శొల్లానిన్దొమ్, నీర్ శేషత్వమానాల్ సుఖరూపమాయరుక్కుమ్, ఇతినుడైయ దుఃఖరూపత్వే అనభిమతవిషయత్వమ్ ఉపాధియెన్దు శొల్లానిన్దొర్, ఇతిల్లాన్దుక్కువినిగమక మెన్నెన్న; ఇతినుడైయస్వరూపత్వమే ఇతినుడైయనిరుపాధికత్వత్తిలమ్, సుఖరూపత్వత్తిలమ్, యశస్యమాకైయిలమ్ ప్రమాణమెన్దితార్, (శేషత్వమే ఆణ్ణావుక్కుస్వరూపమ్) ఎన్దు. బౌపాధికమావతు - ఒరుధర్మియినిడత్తిల్ ఓరుపాధియాల్ వరుమ్ ధర్మాన్తరమితే; ఇల్లు భగవచ్చేషత్వమే ఇవ్వాత్తావుక్కు స్వరూపనిరూపకధర్మమాకైయారే, బౌపాధికమాకమాట్టాలితే. స్వరూపమాకైయారే సుఖరూపమాయరుక్కుమెన్దుమతు అనై వర్క్కుమ్ తన్దామనుభవత్తిలే కాణామ్; అకైయారే, న్నాపాధారణధర్మమాకైయారే నిరుపాధికమాయ, నిరతిశయసుఖరూపమాయ, ఆశేషశేషవృత్తినిరూపితమాయ, (౧) "అత్తశోలత్తీ సమ్మన్న" ఎన్నుమ్మడియాన శేషత్వమే శ్రీవిధాత్తవర్గత్తుక్కుమ్ స్వరూపమెన్నుక్కుత్తైయిలై.

౫౬. మేలుక్కవతారికై (శేషత్వమేయిత్యాది). అవధరిప్పానేనెన్దతు -

౫౬. శేషత్వమిల్లాతపోతు స్వరూపమిల్లె.

౫౭. ఆత్మాపహరమావతు స్వతంత్రమిన్దితనినైపు;
స్వతంత్రమామోతు ఇల్లెయాయ్విడుమ్.

మాన ఆత్మనస్తువుక్కు అల్లాతపోతుమ్ స్వరూపమిల్లెయోవెన్న వరుళి
చ్చెయ్కితార్ (శేషత్వమిల్లాతపోతు స్వరూపమిల్లె) ఎన్దు.

౫౮. శేషత్వమిల్లాతపోతు ఆత్మాపహరమావమాన స్వాతంత్ర్య
బుద్ధినడక్కెయాలే, స్వరూపమిన్దు విడుమెన్నుమత్తై ద్విపిక్కితార్
మేలిరణ్ణవాక్యత్తాలే (ఆత్మాపహరమావతు) ఎన్దుతుడక్కి. అతావతు -
(౧) “యోన్యథా సంతమాత్తాన మన్యథాప్రతిపద్యతే కిం తేన నకృతం
పాపం చోరేణాత్మాపహరిణా” ఎన్దు సర్వపాపమూలమాకచ్చొన్న
ఆత్మాపహరమావతు-తత్త్వస్వరూపమ్ స్వతంత్రమిన్దితనినైపు; స్వత
ంత్రమామశివల్ (౨) “అసన్నేవ” ఎన్దితవిడియే స్వరూపమ్ ఇల్లెయాయ్

శేషత్వమే ఎన్దు ఏవకారవిశిష్టమాః చ్చొల్లువానెన్నెన్దుపడి. అల్లాతపోతు ఎన్దుతు -
ఆత్మా ఎమ్మెరుమానుక్కు శేషమాకాతపోతెన్దుపడి. స్వరూపమిల్లెయోవెన్దుతు - జ్ఞాన
త్వానస్తత్వరూప స్వరూపమిల్లెయోవెన్దుపడి.

౫౯. మేలుక్కువతారికై (శేషత్వమిల్లాతపోతిత్వాది). శేషత్వమిల్లాతపోతె
న్దుతు = స్వవిషయకభగవచ్చేపత్వ జ్ఞానమిల్లాతపోతెన్దుపడి. ఆత్మాపహర రూపమాన
వెన్దుతు-అహమ్ తుమ ఎన్దితవెన్దుపడి. స్వరూపమిన్దువిడుమెన్నుమత్తైయెన్దుతు - జ్ఞా
నత్వానస్తత్వమాకీతి స్వరూపమిన్దువిడుమెన్నుమత్తై యెన్దుపడి. మూలార్థమ్ (ఆత్మా
తిత్వాది). యః ఎన్దుతు - ఇతుక్కువర్ణాశ్రమనియమమిల్లె, ఎవనాకీలుమా మెన్దుపడి.
ఆన్యథాసంతమెన్దుతు-శేషత్వత్తాలే సత్తైయెయ్విడియనాయిరుక్కితవెన్దుపడి. ఆన్యథా
వెన్దుతు - స్వాతంత్ర్యత్తాలేయెన్దుపడి. ఆత్మాపహరిణావెన్దుతు - తన్నైత్తానే అపహరి
క్కితవెన్దుపడి. తన్నైత్తానే అపహరిక్కెయాలే - భగవదనన్యాన్యమౌవ ఆత్మ
వస్తువై త్తనక్కు శేషమెన్దు నిన్దుక్కె.

౫౮, స్థానప్రమాణత్రాలే ఉకారమవధారణార్థమ్,

విడుమెన్దై, ఆకైయాల్, శేవత్వమిల్లాతపోతు స్వరూపమిల్లైయెన్న
త్రటిల్లైయెన్దు కరుత్తు.

ఆక, ప్రకృత్యర్థమాన ఈశ్వరమదైయ కారణత్వముమ్, ధాత్వ
ర్థమాన రక్షకత్వముమ్, అర్థబలత్రాల్ వన్ద శ్రియఃపతిత్వముమ్, ప్రత్యయ
సిద్ధమాన చేతనశేవత్వ ప్రతిసంబంధియాన శేషిత్వముమా కిఱ అకా
రార్థజై యదుళిచ్చెయ్ తారాయిల్లు.

౫౯. అనన్తరమ్ మధ్యమాక్షరమాన ఉకారత్తుక్కుర్థమదుళి
చ్చెయ్ వతాక ఉపక్రమిక్కితార్ (స్థానప్రమాణత్రాలే ఉకారమవధార
ణార్థమ్) ఎచ్చు. అతావతు - (౧) “తదేవ భూతంతదు భన్యమాఇనమ్”
ఎన్టుమ్, (౨) “తదేనాగ్ని స్తద్వాయు స్త తూన్ర్యస్తదు చంద్రః” ఎన్టు
మిత్యాదికళిలే ఏవకారస్థాన త్రిలే ఉకార త్రైప్రయోగిక్కుక్కాయ్ తే,

(౩) “శేవత్వమిల్లాతపోతు స్వరూపమిల్లై ఎన్నమివ్వర్థతై నిగవిక్కితార్
(ఆకైయాలిత్వాదియాలే). ఆకైయాలెన్దుతు-తన్నిడత్రిల్ తనక్కు శేవత్వజ్ఞానమిల్లాత
పోతు స్వస్వాత స్త్రీప్రతిపత్తినడక్కైయాలే యెన్దుపడి. స్వరూప మెన్దుతు- జ్ఞానము
మానన్దము మెన్దుపడి. అన్నిక్కే, తన్నిడత్రిల్ తనక్కు భగవదనన్యాన్త శేవత్వ జ్ఞానమి
ల్లాతపోతు, తనక్కుత్తాక శేవమెన్దిఱ ప్రతిపత్తినడక్కైయాలే, ఇన్పులిపత్తినామమ్
అన్యథాజ్ఞానరూపమాకైయాలే, జ్ఞానముమ్ జ్ఞానవిశేషమాన అనన్దముమిల్లైయాలై
యాలే, తన్నిర్కాశితమాన స్వరూపముమిల్లై యెన్దుపడియక వుమామ్.

ఇని ఆకారార్థతై నిగమిత్తరుకుకితార్ (అకవిత్వాదియాలే).

౬౦. మేలక్కువతారికై (అనన్తరమిత్వాది). అనన్తరమెన్దుతు - అకారా
ర్థతైయదుళిచ్చెయ్ తననన్తరమెన్దుపడి. మధ్యమాక్షరమానవెన్దుతు - ప్రణవత్రిల్ మధ్య
మాక్షరమానవెన్దుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). తగుభన్యమెన్దుతు - తదేవ భన్య
మెన్దుపడి. నదు చంద్రః ఎన్దుతు-తదేవ చంద్రః ఎన్దుపడి. ఏవకారస్థాన త్రిలేయెన్దుతు-

౧౯. ఇత్రాల్ పిఱర్ క్కు శేషమవైన్దిటతు.

స్థానప్రమాణత్తాలే ఉకారమ్ అవధానితై యథమాకవృత్తై త్తాయరు క్కుమెన్దై.

౧౯. అవధారణత్తుక్కర్థమ్ అయోగవ్యవచ్ఛేదమాతల్, అన్య యోగవ్యవచ్ఛేద మాతలొకై యాలే, ఇవ్వవధారణత్తాలే శొల్లుకిఱ తేతెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇత్రాల్ పిఱర్ క్కు శేషమవైన్దిటతు) ఎన్దు. అతావతు- అవధారణవాచకమాన ఇవ్వకారత్తాలే, కీర్థ-ఈశ్వర శేష మాకచ్చొన్న ఇవ్వాత్తవస్తు అన్యర్ క్కు శేషమవైన్దుమిడతై చొల్లుకిఱతెన్దై.

చతుర్థియాలే ఈశ్వరశేషత్వమ్ ప్రతిపాదితమాకచ్చెయ్తే, అన్యశేషత్వమ్ ప్రస్తుతమామోవెన్నిల్ లోకత్తిలై ఒరువనుక్కు శేష ఏవకారమ్ శొల్లుకిఱవిడత్తిలై యెన్దపడి. స్థానప్రమాణత్తాలేయెన్దతు- స్థానరూపప్రమాణత్తాలేయెన్దపడి.

౨౦. మేలుక్కవతారికై (అవధారణత్తుక్కిత్యాది). అయోగవ్యవచ్ఛేదమాత లెన్దతు - విధేయమానవర్థత్తు ఉద్దేశ్యతోడే సంబంధమిల్లా మైయెప్పొక్కడిక్కై యాతలెన్దపడి. అన్యయోగవ్యవచ్ఛేదమాతలెన్దతు - విధేయమానవర్థత్తు ఉద్దేశ్య మాకాతవద్దోడే సమన్వితైప్పొక్కడిక్కై యెన్దపడి. ఇట్లు ఉద్దేశ్యమెన్దిటతు - పక్షత్తై. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అవధారణవాచకమానవైన్దతు - అవధారణార్థవాచకమానవైన్దపడి. కీర్తెన్దతు - ఆకారత్తిలెన్దపడి. అన్యర్ క్కెన్దతు - అగ్ని స్థానిదేవర్ముతలనార్ క్కు తనక్కుమెన్దపడి.

ఇవిడత్తిల్ పూర్వపక్షీసంఖ్యమ్ ప్రశ్నత్తై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (చతుర్థియాలే యెన్దతుడత్తి). చతుర్థియాలే శేషత్వమ్ ప్రతిపాదితమాకానిల్లా చ్చెయ్తేయెన్దతు- అకారత్తిలైతాదర్థ్యేవద్దవచతుర్థియాలే, నిరుపాధికమాన ఈశ్వర శేషత్వమ్ ప్రతిపాదితమాకా నిల్లాచ్చెయ్తేయెన్దపడి. అన్యశేషత్వమెన్దతు - నిరుపాధికమాన అన్యశేషత్వమెన్ద పడి. అతుక్కు ఉత్తరమరుళిచ్చెయ్కితార్ (లోకత్తిలైయత్యాదియాలే), శేషమానవైన్దతు-

మూ.-౬౦. పెరియపిరాట్టియార్ కు శేషమెనిఱ తెన్ఱుమ్ శొల్లు వర్ కళి.

మాన గృహక్షేత్ర పుత్రదాసాదికల్ వేతేయుమ్ శిలర్ కు శేషమా యిరుక్క-క్కాణ్డెయాలే అప్పడిప్పట్ట అన్యశేషత్వమ్ ఇన్ద్రస్థల త్రిలుము ణ్డోవెన్ఱరు శజ్జెయదిక్కుమితే; ఆకై యాలే తాదృశమాన అన్య శేషత్వమ్ ఇన్ద్రైయెన్నుమిడతై ప్రతిపాదిక్కిఱతు ఉకారమ్.

౬౦, అజ్జనన్ది కే, ఇవ్వుకారత్తాలే లక్ష్మీశేషత్వమ్ శొల్లుకిఱ తెన్బారుముణ్డెయార్ (పెరియపిరాట్టియార్ కు శేషమెనిఱ తెన్ఱుమ్ శొల్లువర్ కళి) ఎన్ఱు. అతావతు-(౧) “అకారశ్చిత్స్వరూపస్య విష్ణో ర్వాచక ఇవ్యతే ఉకారశ్చిత్స్వరూపాయా శ్చియోవాచీ తథా పిదుః|

బౌపాధిక శేషమానవెన్ఱపడి, శేషమాయరుక్కవెన్ఱతు - ఉపాధివశాత్ శేషమాయరు క్కవెన్ఱపడి. అప్పడిప్పట్ట అన్యశేషత్వమెన్ఱతు - సోపాధికాన్యశేషత్వమ్మాలే నిరు పాధికాన్యశేషత్వమెన్ఱపడి. ఇన్ద్రస్థలత్రిలుమెన్ఱతు - తాదర్థ్య చతుర్థియిలుమెన్ఱపడి. ఉదిక్కుమితే ఎన్ఱతు - ఉదిక్కుక్కుడుమితే ఎన్ఱపడి. ఆకై యాలేయెన్ఱతు-సోపాధి కమాన అన్యశేషత్వమ్మాలే నిరుపాధికమాన అన్యశేషత్వముణ్డోవెనిఱశజ్జె ఉదిక్కు యాలేయెన్ఱపడి. తాదృశమాన అన్యశేషత్వమెన్ఱతు- అప్పడిప్పట్టశబ్దావిషయమాన అన్యశేషత్వమెన్ఱపడి. ఇన్ద్రైత్వతు - ఇన్ద్రచతుర్థియిలె యెన్ఱపడి.

౬౦. మేలుక్కువతారికై (అజ్జనిత్యాది) అజ్జనన్దిక్పైయెన్ఱతు - ఉకారత్తై అనధారణార్థమాక్కి-అత్తాలన్యశేషత్వనివృత్తియైచ్చొల్లాతేయెన్ఱపడి. ఇవ్వుకారత్తాలే యెన్ఱతు-చతుర్థియిన్ మేలన ఉకారత్తాలేయెన్ఱపడి. “ఎన్బారుమ్” ఎనిఱవిడన్దిల్ చకారమప్రధానార్థత్తిలే. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఉకారమ్ లక్ష్మీవాచకమెన్ఱ క్కుప్రమాణమ్ కాట్టుకిఱార్ (అకారఇత్యాదియల్), తథావిదుః ఎన్ఱతు-అకారత్తై

మూ.—౬౧. అతిలుమ్ అన్యశేషత్వమ్ కఙ్కైయే ప్రధానమ్.

మకారస్తు తయో ద్దాస ఇతి ప్రణవలక్షణమ్” ఎన్టుమ్, (౧) “అకారే
ణోఽచ్యతే విష్ణు స్సర్వలోకేశ్వరో హరిః । ఉద్ధృతా విష్ణునా లక్ష్మీ రుకా
రేణోఽచ్యతే సదా మకారస్తు తయో ర్విప్ర శ్రీనారాయణయో స్సదా ।
ఆత్మన శ్శేషభూతస్య వాచకశ్రుతిచోదితః ” ఎన్టుమ్ ఇత్యాదికథా లే
భగవచ్చాస్త్రుతి లే అకార తై భగవద్వాచకమాకవుమ్, ఉకార తై
లక్ష్మీవాచకమాకవుమ్, మకార తై తదుభయ శేషభూత జీవవాచకమా
కవుమ్ శొల్లుకైయాలే, ఉకార తై అవధారణవాచకమాక క్కొళ్ళాతే
లక్ష్మీవాచకమాకక్కొణ్ణ ఇన్వకారతాలే పెరియపిరాట్టియార్ క్కు శేష
మెన్దిటతెన్టుమ్ నిర్వహిప్పర్ కళెన్దె.

౬౧. అతైప్పర్ నివుమ్ పూర్వయోజనైయే ముఖ్యమెన్ను
మతైయరుళిచ్చెయ్ కితార్ (అతిలుమన్యశేషత్వమ్ కఙ్కైయే ప్రధానమ్)
ఎన్టు. అతావతు - పెరియపిరాట్టియార్ క్కు శేషమాకై యాకిట వతి
లుక్లాట్టిల్ కీఘ్ చొన్న భగవచ్చేవత్వత్తుక్కు విరోధియాన అన్య
శేషత్వమ్ కఙ్కైయే ప్రధానాపేక్షితమెన్దె.

విష్ణువాచకమాకవుమ్, ఉకార తై లక్ష్మీవాచకమాకవుమ్ పెరియార్ కళివర్ కళెన్దెపడి.
“ఉద్ధృతా విష్ణునా లక్ష్మీ రుకారేణోఽచ్యతే” ఎన్దెయాలే, ఉద్ధ్రియత ఇతి ఉః ఎన్దిటవుత్ప
త్రియాలే, ఉకారమ్ లక్ష్మీవాచకమెన్దిటతు భగవచ్చాస్త్రుతి లే యెన్దెపడి. తదుభయ
శేషత్వమ్ పెరియార్ క్కుమ్ పిరాట్టిక్కుమ్ మెన్దెపడి.

౬౧. మేలుక్రవతారికై (అతైప్పర్ నివుమత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావ
తిత్యాది). కీఘ్ చొన్న వెన్దతు - కీఘ్ కారత్రిలే శొన్న వెన్దపడి.

ప్రసాఞ్చరాత్రత్రిలే ఉకార తై లక్ష్మీవాచకమాక్కి అతాలే లక్ష్మీశేషత్వతై
చొన్నానిట్ట, అతిలుక్లాట్టిల్ ఉకార తై అవధారణమాక్కి అతాలే అన్యశేషత్వ
నివృత్తియై చొల్లుకైయే ప్రధానాపేక్షితమెన్ది వ రరుళిచ్చెయ్ కైక్కు నిర్దానమెన్దె

న్నిల్; తిరుమ స్తోత్రుక్కు వివరణమాన శ్రుతితానే (౧) “ భగవత ఏవాహమస్మి ”
 ఎట్టు - భగవతే ఎట్టు చితుర్దశ్యమాన అకారార్థతైయుమ్, ఏన-ఎట్టు- ఉకారార్థతై
 యుమ్, అహ మెట్టు-భగవదన న్యార్హ శేషత్వాశ్రయమాన మకారార్థతైయుమ్, అస్మిఎట్టు-
 ఇష్టశేషత్వమ్ ఇవర్కకళుక్కు సత్తాప్రయుక్తమెన్నుమ తైయుమ్, ఇప్పడి ప్రణవార్థతై
 చొల్లి, “అహమపినమను” ఎట్టు- జ్ఞాతృత్వబలతైలే స్వస్వాత స్త్ర్య యోగ్యనాయరు
 డేనేయాకిలుమ్, ఎన్నుడైనుజ్ఞాతృత్వమ్ ఎన్నిడత్రిల్ అచిద్వా న్నవృత్తిక్కుత్తాన్ కార
 ణమాయ్, అన్యథాసిద్ధమాయ్, స్వాత స్త్ర్యసాధకమాకమాట్టామైయాలే, ఎనక్కు
 నాన్ శేషమన్తెట్టు నమశ్శబ్దార్థతైయుమ్ శొల్లి, “యాఃకాశ్చన కృతయోమను” ఎట్టు-
 ఇచ్చేతననుడైయ సకలవ్యాపారజ్ఞతైయుమ్ శొల్లి, “మమ మమతానాస్తితాను” ఎట్టు-
 ఇచ్చేతననుడైయ సకలవ్యాపారజ్ఞభిలుమ్, ఇవనుక్కు కర్తృత్వేనాభిమానముమ్, భోక్తృ
 త్వేనాభిమానముమిలై యెట్టు శొల్లి, “భగవతఏవతాః” ఎట్టు - ఇవనుడైయ కర్తృత్వ
 భోక్తృత్వాభిమాన శూన్యజ్ఞాన అవైయెల్లామ్ ఎమ్మెరుమానుడైయ ముఖమల్లోన్లి
 క్కేయులుప్పాయిరుప్పనవెన్ నారాయణాయవెన్ఱి పదార్థతైయుమ్ శొల్లుకైయా
 లుమ్; (౨) “కణ్ణపుర మెన్ఱుడైయానుక్కుడియే నొరువర్కురియేనో” ఎట్టుమ్, (౩)
 “మన్ బుమోర్ తెయ్యముళ తెన్ఱిరుప్పోడొత్రిలేక” ఎట్టుమ్, ఇత్యాదికలిలేఁమరుర్నఱు
 మతినలనురుళప్పెన్ ౧౮ అట్టావర్కళ్ ఉకారతై అన్యశేషత్వనివర్తకమాక అరులిచ్చెయ
 కై యాలుమ్; ఇని ఉకారతై లక్షీవాచకమాక్కి అత్తాలే లక్షీశేషత్వమ్ శొల్లుమ్మా
 తుమ్ అన్యశేషత్వ నివృత్తి అవశ్యకమాకైయాలే, “ సర్వం వాక్యంసావధారణమ్”
 ఎన్ఱిటన్యాయత్తాలే ఏవకారమవశ్యమధ్యాహరిక్కు వేణ్ణుకైయాలుమ్; పతిక్కు శేషమా
 నవైయెల్లామ్ పత్తిక్కుమ్ శేషమాయిరుప్పనవెన్ఱిటపతిపత్తి న్నాయత్తాలేక్రియేపతి
 శేషత్వమ్ అకారత్రిలే శొల్లప్పడుకైయాలుమ్; ఉకారత్తాలే లక్షీశేషత్వమ్ శొల్లి
 అఖ్యావృతమాన ఏవకారత్తాలే శొల్లప్పడుకిట అన్యశేషత్వ నివృత్తియిలుమ్, సిద్ధమాన
 ఉకారతై స్థానప్రమాణతైలే అవధారణార్థమాకొన్ఱు, అత్తాలే అన్యశేషత్వ నివృ
 త్తిమైచొచ్చుకై బలిప్రమాకైయాలుమ్; నాథమునికళ్ మతలాన నమపూర్వాచార్యో

మూ.,—౬౨. దేవర్కభుక్కు శేషమాన పురోడాశతై నాయ్క్కిడు
మాపోలే, ఈశ్వరశేషమాన ఆత్మవస్తువై సంసారికభు
క్కు శేషమాక్కుకై.

౬౨. అన్యశేషత్వమ్ ఇప్పడి క్రూరమోవెన్న, అథిక్రార్య
తై సదృష్టా స్తమాకవరుళిచ్చెయ్కితార్ (దేవర్కభుక్కు) ఎత్తుతుడణ్ణి.
అతావతు - ఆరాధ్యరాన ఇద్దాదిదేవర్కభుక్కు భోగ్యతయా శేష
మాకక్కల్పితమానపురోడాశతై, దర్శన స్పర్శనాదికభుక్కులనర్హమా
మృడి నిహీననూ యిరుక్కిట నాయ్క్కిడుమాపోలే యిరుప్పతొన్ఱు,
ప్రాప్తశేషియాన ఈశ్వరనుక్కు శేషమాన ఆత్మవస్తువై సర్వప్రకార
త్తాలుమ్ హేయరాన సంసారికభుక్కు శేషమాక్కుకై యెన్ఱె.

౬౩. ఇప్పడిక్రూరమాన అన్యశేషత్వమ్ కట్టికైయే ఆత్మా

కల్ ఇవ్వకారతై అన్యశేషత్వనివర్తకమాకవే ఉపదేశితుప్పిరుకైయాలమ్; ఉకార
త్తారే పెరియపిరాట్టియార్క్కు శేషమెన్ఱిట అర్థతిలుక్కాటిల్ అన్యశేషత్వనివృత్తియే
ప్రధాన మెన్ఱితార్. అన్యశేషత్వనివృత్తియా లల్లతు అనన్యార్హ శేషత్వసిద్ధియిల్లా మై
యాలే, ఆవశ్యకమాన అన్యశేషత్వనివృత్తియే ప్రధానమితే.

౬౨. మేలుక్కవతారికై (అన్యశేషత్వమిత్యాది). ఇప్పడి క్రూరమోవెన్ఱతు -
స్వరూపానురూపమాన పెరియ పిరాట్టియార్క్కు శేషమెన్ఱిట ఇవ్వర్థతైవిట్టాకిలమ్
స్వనివృత్తియైచ్చిల్లుమృడి అన్యశేషత్వ మిప్పడిక్రూరమోవెన్ఱపడి. మూలార్థమ్ (అతా
వతిత్యాది). పురోడాశతై యెన్ఱతు - దేవార్థమాన హవిష్సైయెన్ఱపడి. అన్యమా
మృడియెన్ఱతు - అయోగ్యమామృడియెన్ఱపడి. నిహీనమాయరుక్కిటవెన్ఱతు - మికవుమ్
నికృష్టమానవెన్ఱపడి. ఇదుమాపోలే యెన్ఱతు - పాకడుమాపోలేయెన్ఱపడి. సంసారి
కభుక్కు - బ్రహ్మదిదేవర్కభుక్కునెన్ఱపడి. బ్రహ్మదికల్ సంసారికగోవెన్నిల్ (౧)
“ఆబ్రహ్మస్తమృపర్యస్తాః” ఎత్తుతుడణ్ణి “సంసారవశవర్తినః” ఎన్నక్కడవతితే.

౬౩. మేలుక్కవతారికై (ఇప్పడియిత్యాది). ఇప్పడియెన్ఱతు- కీల్చొన్న

మూ.—౬౩. భగవచ్చేవత్వ త్తిలుమన్య శేవత్వమ్ కట్టికై యే ప్రధానమ్.

౬౪. (౧) “మఱిన్దుమ్ పుఱిన్దొఱ్ఱామాన్దర్” ఎన్దెయాలే.

పుక్కు ప్రధానాపేక్షితమెన్దు కీర్తించొన్న వర్ధతై స్థిరీకరిక్కితార్ (భగవచ్చేవత్వ త్తిలుమన్య శేవత్వమ్ కట్టికై యే ప్రధానమ్) ఎన్దు. అతావతు-లక్షీ శేవత్వ త్తిలుక్కాట్టిల్ ప్రధానమెన్దు పళవేయన్దు, భగనాన్దు నక్కు శేవమాయరుక్కు మతిలుక్కాట్టిల్ అన్యవిషయ త్తిల్ శేవత్వమ్ కట్టికై యే అత్తాపుక్కు ప్రధానాపేక్షితమెన్దై.

౬౪. ఇతుక్కు ప్రమాణమ్ కాట్టుకితార్ (మఱిన్దుమ్ పుఱిన్దొఱ్ఱామాన్దర్ ఎన్దెయాలే) ఎన్దు. అతావతు - యమకిచ్చురసంవాద తై త్తిరుమట్టిశైప్పిరాళ్ అరుళిచ్చెయ్ త (౧) “తిఱిమ్మేల్ మిక్ కణ్డోర్” ఎన్దిఱపాట్టిలే భాగవతలక్షణమ్ శొల్లుకిఱవళవిల్, “తిరువడి తన్నామమ్ మఱిన్దుమ్ పుఱిన్దొఱ్ఱామాన్దర్” ఎన్దు - స్వామియుడైయ తిరునామ తై మఱిన్దొర్ కళాకిలుమ్ మత్తొరు విషయ త్తిల్ శేవన్పుత్తి పణ్ణతవర్ కళ్ ఎన్దు శొల్లుకైయాలే యెన్దై.

౬౫. ఈశ్వర శేవమానవాత్మవస్తువుక్కు స్వశేవత్వ పరశేవత్వజ్జిరణుమ్ అన్య శేవత్వమాకై యాలే ఉభయ తైయు మివ్వకారమ్ కట్టిక్కిఱ తెన్దుశొల్లి సిగమిక్కితార్ (ఇత్తాల్ తనక్కుమ్ పిఱర్ వడియే యెన్దు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అశేవేయన్దెన్దు మూత్రమేయన్దెన్దు పడి.

౬౬. మేలుక్కవతారికై (ఇతుక్కిత్యాది). ఇతుక్కెన్దు - భగవచ్చేవత్వ త్తిలుక్కాట్టి అన్య శేవత్వ నివృత్తియే ప్రధానమెన్దైక్కెన్దు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). తిరువడితన్ నామమ్ మఱిన్దు మెన్దు - తిరుమ హ్రీ తై మఱిన్దు మెన్దు తాయ్, భగవచ్చేవత్వజ్ఞానమిల్లావిడిలు మెన్దు పడి.

౬౭. మేలుక్కవతారికై (ఈశ్వరేత్యాది). ఉభయ తైయు మెన్దు -

మూ. — ౬౫. ఇత్తాల్ తనక్కుమ్ పిఱర్క్కుమ్ ఉరిత్తన్జిఱతు.

౬౬. మకారమ్ ఇరుపత్తజ్జామక్షరమాయ్ జ్ఞానవాచియు

క్కుమ్ ఉరిత్తన్జిఱతు) ఎఱ్ఱు. అతావతు - అన్యశేషత్వనివర్తకమాన
ఇవ్వకారత్తాలే అన్యరిలే అన్యతమత్వ మవిశిష్టమాకై యాలే ఇవ్వాత్త
వస్తు తనక్కుమ్ ఉరిత్తన్జు, తన్నెయ్యెభిన్ద సంసారికభుక్కుమ్ ఉరిత్తన్జు
ఎన్నుమిడమ్ శొల్లకిఱతెన్దై. ఆక, ఉకారార్థతై యరుళిచ్చెయ్తారా
యిద్రు.

౬౭. అనస్తరమ్ తృతీయాక్షరమాన మకారార్థతైయరుళి
చ్చెయ్కితార్ (మకారమ్) ఎఱ్ఱుతుడణ్ణి. అతావతు-(౧), భూతానిచ కవ
గ్గేణ చవగ్గేణ్ద్రియాణిచ|టవగ్గేణ తవగ్గేణ జ్ఞానగన్ధాదయస్తథా|మనః
పకారేణైవోక్తం ఘకారేణ త్వహజ్జుతిః|బకారేణ భకారేణ మహా-
ప్రకృతిరుచ్యతే| ఆత్మాతు స మకారేణ పఞ్చవింశః ప్రక్షీర్తితః'' ఎన్జిఱ
పడియే పృథివ్యాది ప్రకృత్యస్తమాన ఇరుపత్తునాలుతత్త్వత్తుక్కుమ్
వాచకమాయరున్దళ్ళ కకారాది భకారాస్తమాన ఇరుపత్తునాలు అక్ష

స్యశేషత్వ పరశేషత్వజ్జరిత్తైయుమెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అన్యరిలే
అన్యతమత్వమవిశిష్టమాకై యాలే యెన్దతు - భగవదన్యరిలే ఒరువనాయరుక్కై తన
క్కుమ్ సమానమాయరుక్కైయాలే యెన్దపడి. ఉరిత్తన్జెన్దతు - శేషమాకైక్కుయోగ్య
మన్దెన్దపడి.

ఉకారార్థతై నిగమిత్తపడియై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఆకవిత్వాదియాత్).

౬౮. మేలుక్కువతారికై (అనస్తరమిత్యాది). అనస్తరమెన్దతు - ఉకారార్థ
తైయరుళిచ్చెయ్త వనస్తరమెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). “భూతాని”
ఇత్యాదిక్కు-కకారాది భకారాస్తమాన ఇరుపత్తునాలక్షరభుక్కు పృథివ్యాదిభూత
పఞ్చకజ్జుమ్, వాగాదికర్తృప్రియజ్జెన్దమ, శ్రోత్రాదిజ్ఞానేంద్రియజ్జెన్దమ, శబ్దాది
విషయజ్జెన్దమ, మనస్సుమ్, అహజ్కూరముమ్, మహత్తుమ్, ప్రకృతియుమాకిఱ ఇరుపత్తు

మూ.- మాయరుక్మయాలే ఆత్మవైచ్చొల్లుకీటతు.

రముమ్యొల్పన్తి క్కే, మకారమ్ ఇరుప త్తజ్ఞామతురమాయ్, (౧) “మన-
జ్ఞానే” ఎన్ఱిటధాతువిలేయాతల్, (౨) “మను - అవహాధనే” ఎన్ఱిట
ధాతువిలే యాతల్ నిప్పన్నమాకై యాలే, జ్ఞానవాచియుమాయరుక్మ
యాలే, (౩) “పఞ్చవింశోయంపురుషః” (౪) “పఞ్చవింశ ఆత్మభవతి”
ఎన్ఱిటపడియే పఞ్చవింశకనాయ్, (౫) “విజ్ఞానాత్మా పురుషః” (౬)
“విజ్ఞాతారమరే కేన విజానీయాత్” ఎన్ఱిటపడియే జ్ఞానస్వరూపను
మాయ్ జ్ఞానగుణకనుమా యరుక్మిట ఆత్మవైచ్చొల్లుకీటతెన్ఱె.

౬. కీర్త్తచ్చొన్న శేషత్వమ్ సర్వసాధారణమాకై యాలే
త్రివిధాత్మవర్గతైయు మితిలే శొల్లవేణ్డుకై యాలే యరుళిచ్చెయ్ కీటార్

నాలు తత్వజ్ఞప్తమ్ అర్థమాయ్, ఇరుపత్తు నాలతురమ్యొల్పన్తి ఇరుప త్తజ్ఞామతుర
మాయ్, (౧) “మన-జ్ఞానే” ఎన్ఱిటధాతువిలే నిప్పన్నమాయ్, జ్ఞానార్థవాచియన
మకారత్తాలే, ప్రకృతివిలక్షణనాయ్, ఇరుప త్తజ్ఞామ్ తత్వమాయ్, జ్ఞానమాయ్, జ్ఞాతా
వాన ఆత్మశొల్లపపదానిన్ఱా నెన్ఱర్థమామ్, (౩) “పఞ్చవింశోయం పురుషః” (౪)
“పఞ్చవింశ ఆత్మభవతి” (౫) “విజ్ఞానాత్మా పురుషః” (౬) “విజ్ఞాతారమరే కేన విజా
నీయాత్” ఇత్యదిశ్రుతికల్, ఆత్మ ఇరుప త్తజ్ఞామ్ తత్వమాకై యిలుమ్, జ్ఞానస్వరూప
నాకై యిలుమ్, జ్ఞానగుణకనాకై యిలుమ్ ప్రమాణమ్. ప్రయోగమ్ - మకారః పఞ్చ
వింశతత్వవాచకః, పఞ్చవింశాతురత్వాత్, యన్ఱైవం లన్ఱైవమ్, యథాకకారః.
మకారః - జ్ఞానస్వరూప జ్ఞానాశ్రయజీవహనీ, జ్ఞానవాచిధాతునిప్పన్నత్వాత్,
జ్ఞాతృజ్ఞప్తవత్, ఎన్ఱె.

౬౭. మేలుక్కువతారికై (కీర్త్తచ్చొన్నవిత్త్యాది). కీర్త్తచ్చొన్నవెన్ఱతు-కీర్త్త
అకార ఉకారద్వితీయే శొల్లపుట్టవెన్ఱపడి. శేషత్వమెన్ఱతు - అనన్యార్థ శేషత్వమెన్ఱ
పడి. సర్వసాధారణమాకై యాలేమెన్ఱతు-సర్వాత్కర్మకుక్కుమ్ తుల్యమాకై యాలే

(౧) దివా- (౨) తనా- (౩) (౪) యజు-ఆప్త-౧-౨-౪౭.

(౫) ప్రశ్నోప-౪-౯. (౬) బృహదా-౬-౫-౧౫.

౬౭. ఇతుతా సమష్టివాచకమ్.

౬౮. జాత్యేకవచనమ్.

(ఇతుతా సమష్టివాచకమ్) ఎట్టు. అతావతు - ఇప్పడి ఆత్మవాచక మాన ఇమ్మకారందా ఆత్మసమష్టికువాచకమెట్టె.

౬౯. ఏకవచనం సమష్టివాచకమామో వెన్దితి శక్త్యైకైయలే యరుళిచ్చెయ్కితార్ (జాత్యేకవచనమ్) ఎట్టు. అతావతు - వీహి సమూహాత్తై చ్చొల్లుకిటవక్, “ఇతు ఒరునల్” ఎన్దొల్ అన్దఏకవచనమ్ జాతిపరమానాట్పొలే ఇతువుమ్ ఆత్మజాతిపరమాన ఏకవచనమెట్టె.

యెట్టపడి. త్రివిధమెట్టతు - భగము క్తనిత్యరూపేణ త్రివిధమానమెట్టపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇప్పడియెట్టతు - భగవదనన్యార్థ శేష త్వేనవుమ్, పచ్చివింశతత్వత్వే నవుమ్ జ్ఞానానందరూపత్వేనవుమ్, జ్ఞానానందగుణకత్వేనవుమ్మెట్టపడి. ఇమ్మకారందా నెట్ట తు-ప్రణవాపయవమాన ఇమ్మకారందా నెట్టపడి. ‘ఇమ్మకారమ్ సమష్టివాచకమాకైయలే హేతు - త్రివిధాత్మవర్గవాచకమాకై ; త్రివిధాత్మవర్గవాచకమాకైయలేహేతు - కీర్తించున్న శేషత్వమ్ సర్వాత్మసాధారణమా యరుక్కు ; ఇమ్మకారమ్ భగవదనన్యార్థ శేషత్వవాచియాకైయలే, శేషత్వమ్ త్రివిధాత్మవర్గత్తుమ్ తుల్యమాకై యలే, శేషత్వవాచియాన ఇమ్మకారమ్ ఆత్మ సమష్టివాచియాకిటతు. ప్రయోగమ్- మకారః ఆత్మసమష్టివాచీ, త్రివిధాత్మవర్గవాచిత్వాత్, ధాన్యరాశిశబ్దవత్. మకారః త్రివిధాత్మవర్గవాచీ, శేషత్వాశ్రయజీవవాచిత్వాత్, జీవాదిశబ్దవత్, ఎట్టు.

౭౦. మేలుక్కువతారికై (ఏకవచనమిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇతిరునెల్లెన్దొలెట్టతు - “అయిమేకోమహాన్ ధాన్యరాశిః” ఎన్దొలెట్టపడి. ధాన్య రాశిశబ్దమ్ ధాన్యసమష్టిపరమాయ్, అలిశ్నేలేకవచనమ్ సమష్ట్యేకత్వవాచియాయ్, మ హచ్చబ్దమ్ రాశియిమడైయ పెరు మైమైచ్చొల్లుకిటతాయ్, ఏకశబ్దోపరి విద్యమాన ఏక వచనమ్ ఏకజాతిపరమానాట్పొలే, మకార స్త్రీశ్నేలేవన్ద ఏకవచనమ్ ఏకజాతియిలేవన్ద ఏక వచనమెట్టపడి. “ఇతిరునల్” ఎన్దితివిడత్తిల్ “నల్” ఎన్దితివిడత్తిల్ ఏకవచనమ్

ఏ ఏకపదోక్తర ఏకవచనం సాధుత్వార్థమ్, ఏకపదమేవసార్థకమితిశాస్త్రసిద్ధిః. సర్వకోశేష్వపియథాపాజ్ఞు మేవసాత్తోద్యుశ్యతే. ఏతత్తత్వంసుధీభిరాలోచనీయమ్.

మూ.—౧౯. ఇత్తాల్ ఆత్తా జ్ఞాతావెన్ఱు దేహత్రిల్ వ్యావృత్తి
శొల్లిల్ గ్రాయిల్ దు.

౧౯. ఇమ్మకారత్తాల్ ఆత్తావినుడైయ ఎవ్వాకారమ్ శొల్లు
కిఱతెన్న వరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఇత్తాల్) ఎఱ్ఱుడుడక్కి. అతావతు- పచ్చ
వింశాక్షరమాయ్, జ్ఞాననాచియుమాయరున్దశ్శ ఇమ్మకారత్తాల్, శేష
త్వాశ్రయమాన ఆత్తా జ్ఞానాశ్రయభూతినానవనెన్ఱు, అచేతనమాన
దేహత్రిత్కాట్టిల్ ఆత్తావిన్ వ్యావృత్తి శొల్లిల్ గ్రాయిల్ దైన్దె.

ఏకసమప్తివాచకమాయ్, ఒరు ఎన్నిఱవిడత్రిల్ ఏకవచనమ్ ఏకజాతివాచియానాటోవేలే,
మకారత్తుక్కు మేలిరణ్ణికవచనముణ్ణాకిలితే ఒన్ఱు సమప్త్యేకవచనముమ్ ఒన్ఱు జాత్యేక
వచనముమాకైక్కెన్నిల్, “ఒరునెల్” ఎన్నిఱవిడత్రిల్, ఒరుశబ్దవాచ్యముమ్, నెల్ శబ్ద
వాచ్యముమ్ సామానాధికరణ్యత్తాలే ఒన్ఱానాల్, తన్నివృత్తివచనముమ్? ప్లాకై యాలే,
సమప్త్యేకవచన మే జాత్యేకవచనమెన్నక్కు కైయిల్దె.

౨౦. మేలుక్కునతారికై (ఇమ్మకారత్తాలిత్యాది). ఇమ్మకారత్తాలెన్ఱుతు-భగవదన
న్యార్ శేషమాయ్, బద్ధ ముక్త నిత్యరూపేణ త్రివిధమాయ్, జ్ఞానానన్దస్వరూపమాయ్,
జ్ఞానానన్దగుణమాన ఆత్మ సమప్తివాచకమాయ్, (౧) “మన-జ్ఞానే” ఎన్నిఱధాతువిలే
నిచ్చన్నమాన ఇమ్మకారత్తాలేయెన్ఱుపడి. ఎవ్వాకారమెన్ఱుతు - శేషత్వ జ్ఞానస్వరూపత్వ
జ్ఞానాశ్రయత్వజ్ఞానకిఱ ఆకారశ్రయ త్రిలుగ్గాట్టిల్ ఆతిరిక్తమాన వెవ్వాకారమెన్ఱుపడి.
మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). జ్ఞానమెన్ఱు దేహత్రిల్ వ్యావృత్తి శొల్లిల్ గ్రాయిల్ దు
ఎన్నాతే “జ్ఞాతావెన్ఱు దేహత్రిల్ వ్యావృత్తి శొల్లిల్ గ్రాయిల్ దు” ఎన్ఱురుళిచ్చెయ్ తతు-
భగవదనన్యార్ శేషత్వమ్ చేతనాచేతన సాధారణమాకై యాలే, ఇహోపేతు ఆత్మావి
నుడైయ అచిత్సామాన్యవ్యావృత్తి ఆపేక్షితమాకై యాలే, జ్ఞానత్వమావతు - స్వయం
ప్రకాశత్వమాయ్, ఆత్మాతే, శుద్ధసత్వమాన అచిత్తుస్వయంప్రకాశమాకై యాలే తద్వ్యా
వృత్తిసిద్ధియామెయాలే, జ్ఞానాశ్రయమానహోఘ, త్రివిధమానవచిత్తుమ్ జ్ఞానసూన్యమా
కై యాలే తద్వ్యావృత్తిసులభమాయ్ సిద్ధిక్కై యాలే, “ఆత్తా జ్ఞాతావెన్ఱు దేహత్రిల్
వ్యావృత్తి శొల్లిల్ గ్రాయిల్ దు” ఎన్ఱురుళిచ్చెయ్ కిఱార్.

మూ. — ౨౦. దేహ త్తిల్ వ్యావృత్తి త త్వశేఖర త్తిలే శోన్నోమ్.

౨౧. మణ తైయుమ్ ఒళియైయుజ్గొణ్ణు పూవై యమ్ రత్న తై

౨౦, “దేహోహమ్” “మనుష్యాహమ్” “స్థూలోహమ్” “శృ శోహమ్” ఎన్ఱు దేహ త్తిలే అహంబుద్ధి వ్యవహారజగళ్ నడవానిఱ్కు, అహ మర్థభూతనాన ఆత్మా దేహ త్తిల్ వ్యావృత్తనెన్ఱు శొల్లుకిఱపడి తానెజ్జనే యెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్ (దేహ త్తిల్ వ్యావృత్తి త త్వశేఖర త్తిలే శో న్నోమ్) ఎన్ఱు. అతావతు-అనేక హేతుక్కళాలే దేహ త్తినుడైయ అనా త్త త్వ తై సాధియానిన్ఱుకొణ్ణు ఆత్మావినుడైయ తద్వ్యావృత్తియై త్తి త్వశేఖరమాకిఱ ప్రబన్ధ త్తిలే వ్యక్తమాక చ్చొన్నోమ్, అతిఱ్కుణ్ణు కొళ్ళ తైన్ఱె.

౨౧. ధర్మ స్వరూప కథనపూర్వకమాక తద్ధర్మమాన శేషత్వ తై చ్చొల్లుకై ప్రాప్తమాయరుక్క, ఇప్ప)ణవన్దన్ని లే ప్రథమమ్ శేషత్వ తై చ్చొల్లి పిన్నై ఆత్మావై చ్చొల్లువానెన్నెగిఱ శక్తైయిలే, అప్పడి శొల్లు కైక్కు హేతువైయరుళిచ్చెయ్కితార్ (మణ తైయుమ్ ఇత్యాది వాక్య త్రయత్రాలే). అతావతు - మణత్తుక్కాశ్రయమెన్ఱు పూవై విరుమ్బు

౨౦. మేలుక్కవతారికై (దేహోహమిత్యాది). “దేహోహమ్” ఇత్యాదికళిలే సామానాధికరణ్యత్రాలే దేహజబ్దవాచ్యమాన వస్తువుక్కుమ్, అహంశబ్దవాచ్యమానవస్తు వుక్కుమ్ ఆభేదమ్ సిద్ధమాకైయాలే, దేహ త్తిలాత్తబుద్ధి నడవానిఱ్కువెన్ఱపడి. అహమర్థ భూతనానవెన్ఱతు - అహంశబ్దవాచ్యనానవెన్ఱపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అనాత్త త్వ తైయెన్ఱతు - అత్తలక్షణశూన్యత్వ తైయెన్ఱపడి.

౨౧. మేలుక్కవతారికై (ధర్మ స్వరూపేత్యాది). ధర్మ స్వరూపమెన్ఱతు - అత్త స్వరూపమెన్ఱపడి. తద్ధర్మమానవెన్ఱతు- అత్తధర్మమానవెన్ఱపడి. పిన్నైయెన్ఱతు- పిన్నైవెన్ఱపడి. అప్పడిశొల్లుకైక్కెన్ఱతు- ధర్మమ్ మన్నాక ధర్మయైచ్చొల్లుకైక్కెన్ఱపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అతావతెన్ఱతు - “మణ తైయుమ్” ఇత్యాది

మూ.— యమ్ విరుమ్బుమాపోలే శేషమెన్తాత్తావై యాదరి
క్కిఱతు; అల్లాతపోతు (౧) “ఉయిరినాల్ కుత్తై విలమ్”
ఎగ్గిఱపడియే త్యాజ్యమ్. అతు తోస్త శేషత్వవై
చొచ్చిల్లి, పిన్నై ఆత్తావై చొచ్చిల్లికిఱతు.

మాపోలేయుమ్, ఒళిక్కాశ్రయమెన్తు రత్నై విరుమ్బుమాపోలేయుమ్
శేషత్వత్తక్కాశ్రయమెన్తాయీరు ఆత్తావైయాదరిక్కిఱతు. శేషత్వా
శ్రయమల్లాతపోతు “ఉయిరినాల్ కుత్తై విలమ్” ఎన్తు-భగవచ్చేపత్వరహి
తమాన ఆత్తావాల్ అప్పేయైయడై యామల్గోమెగ్గిఱపడియే త్యాజ్య
నాయ్ విడుమి త్తనై; ఇప్పడియిరుద్దళ్ళ శేషత్వత్తినూర్లమ్ తోల్
శేషత్వవై మున్దుఱచొచ్చిల్లి, పిన్నై ఆత్తావై చొచ్చిల్లిల్లెన్.

౭౨. పదత్రయాత్తకమాన ఇప్పిణవత్తాల్ శొల్లిత్తలై క్కట్టిన
వర్ణత్తైయరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఆకవెన్తుడుడగ్గి). అతావతు- కీర్తొచ్చొన్న

వాక్యత్రయత్తాల్ శొల్లిప్పడుకిఱవరమావత్తెన్ పడి. విరుమ్బుమాపోలేయు మెన్తు-
ఆదరిక్కుమాపోలేయుమెన్ పడి. విడుమి త్తనైయెన్తు - విట్టుపోయ్ విడుమెన్ పడి.
ఇప్పడియిరుద్దళ్ళవెన్తు - తానిల్లాతపోతు స్వాశ్రయత్తుక్కు త్యాజ్యత్తెయ్ సిద్దిక్కుమ్మ
డియాయిరుద్దళ్ళవెన్తు పడి. ఊర్లమ్ తోల్లమ్ వెన్తు - స్వరూపనిరూపకత్వే ప్రాధా
న్యమతోల్లమ్ వెన్తు పడి.

౭౩. మేలుక్కవతారికై (పదత్రయాత్తకమాన విత్యాది). పదత్రయాత్తకమాన
వెన్తు- ఆకాశోకార మకారాత్తకమానవెన్తు పడి. అక్షరత్రయాత్తకమానవెన్నా లే
పదత్రయాత్తకమానవెన్తు-(౨) “శక్తం పదమ్” (౩) “సుప్తిజన్తం పదమ్” ఎగ్గిఱమర్యా
దైయై త్తిరువుళ్ళపవర్లమ్, మూన్దుత్తురమామ్ మూన్దుపదమాయరుక్కు మెన్దువిడమ్ తో
ల్లమ్ కైక్కాక్కువుమ్, మేలురుళిచ్చెయ్యిపోకిఱ ఆభావో శ్రీనూక్తిక్కు అనుగుమాక
వుమ్, “పదత్రయాత్తకమాన” ఎన్దురుళిచ్చెయ్ కిఱార్. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).
కీర్తొచ్చొన్న వెల్లావర్లమ్ మూన్దువెన్తు - కీర్తొకాశోకారమకారజ్జళాల్ శొన్నవర్ణజ

మూ.-2౨. ఆక, ప్రణవత్రాల్-(౧) “కణ్ణపుర మొస్తుడైయాను క్కుడియే నొరువర్ క్కురియేనో” ఎన్నిటపడియే జీవ పర సంబంధమ్ శొల్లిల్లు.

23. ఇత్రాల్-(౨) “తామరై యాళ్ కేళ్వనొరువనైయే నొక్కుముణర్వు” ఎన్ట తాయీల్లు,

ఎల్లావల్ త్రాలుమ్, ప్రణవత్రాల్, “కణ్ణపుర మొస్తుడైయానుక్కు” ఎన్ట చతుర్థ్యస్తమాన అకారార్థఃత్తైయుమ్, “ఆడియే” ఎన్ట-శేషత్వశ్రయ వాచియాన మకార తిలగ్ధత్తైయుమ్, “ఒరువర్ క్కురియేనో” ఎన్ట-అన్య శేషత్వ నివర్తకమాన ఉకారార్థఃత్తైయుమ్ శొల్లానిన్టకొణు, ప్రణవార్థత్తై యనుసంధి త్త తిరుమడైయాత్వార్ శ్రీసూక్తిప్పడియే, జీవ పరర్ కళుక్కుణ్ణాన శేష శేషిభావసంబంధత్తైచ్చొల్లిల్లైన్.

23. ఇన్నముమ్, పాయ్ కై యార్ వుడైయ దివ్యసూక్తియా లే శేషత్వప్రతిసంబంధి ఒరుమిథున మెన్ను మిడమ్ తోల్ ౧ ఇన్ట జీవపరసంబంధత్తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇత్రాల్ తామరై యాళ్ కేళ్వన్) ఎన్ట తోడ్డి. అతావతు-ఇప్పిణవత్రాల్, తామరై యాళ్ కేళ్వనెన్ట-అకార సాచ్యనాయ్ శేషత్వప్రతిసంబంధియాన శ్రియఃపతియైయుమ్, ఒరువనైయే నొక్కు-మెన్ట - చతుర్థ్యకారజ్గళాల్ శొల్లుకిట అనన్యార్థ శేషత్వప్రయుక్తమాన అత్తావినుడైయ తదేక పరత్తైయైయుమ్, ఉణర్వెన్ట

శొల్లావల్ త్రాలుమ్ పడి.

23. మేలక్కువతారికై (ఇన్నముమిత్యాది). ఇన్నముమెన్టతు-ఇతుక్కు-మేలే యుమెన్ట పడి. శేషత్వప్రతిసంబంధియైన్టతు - శేషియైన్ట పడి. మూలార్థమ్ (అతావతి త్యాది). జీవపరసంబంధ మెన్టతు - జీవాత్ పరమాత్మ సమ్బంధ మెన్ట పడి. వ్యస్తప్రణవత్తు క్కురమరుళిచ్చెయ్ తవనర్తరమ్ సమస్త ప్రణవత్తుక్కుర మరుళిచ్చెయ్ కిటవర్ తిరుమడై యాత్వార్ శ్రీసూక్తియైమాత్రమ్ అతిల్ ప్రమాణమాక వెడాతే, పాయ్ కై యాత్వార్.

మూ.—౭౪. అకారత్తాలుమ్ మకారత్తాలుమ్ రక్షకనైయుమ్ రత్నైయుమ్ శొల్లిల్లు; చతుర్థియాలుమ్ ఉకారత్తాలుమ్ రక్షణహేతువాన ప్రాప్తియైయుమ్ ఫలశైయుమ్ శొల్లిల్లు.

అస్తశేషత్వాశ్రయమాక మకారత్తల్ శొల్లిప్పట్ట జ్ఞానైకనిరూపణీయ నాన ఆత్మవైయుమ్ శొల్లికిట సూక్తియిట్టడియే జీవపరసంబంధమ్ శొల్లిల్ల ధ్రాయీల్ శ్రేస్తే.

౭౪. అకారత్తిల్ ప్రత్యయార్థ ప్రధానమాక ప్రణవార్థతై యోజితార్ కీర్తి; ఆతిల్ ధాత్వర్థప్రధానమాక ప్రణవత్తుక్కు ఇన్నము మొరుయోజనైయరుళిచ్చెయ్ కితార్ (అకారత్తాలుమ్) ఎన్నతుడజ్జి. అతావతు - అకారత్తాలే రక్షకనాన ఈశ్వరనైచ్చొల్లిల్లు, మకారత్తాలే తద్రక్ష్యమాన ఆత్మవస్తువైచ్చొల్లిల్లు, చతుర్థియాలే రక్షితైక్కు హేతువాన శేషత్వనూకిట ప్రాప్తియైచ్చొల్లిల్లు. ఇప్పడి రక్షిక్కిటతట్టు-ఫలమ్ ఇవాత్మవస్తు అత్తలైక్కనన్యార్థమాక పనియోగ ప్పడుకై యాకై యాలే అవ్వనన్యార్థ శేషత్వవాచియాన ఉకారత్తాలే రక్షణఫల తైచ్చొల్లిల్ శ్రేస్తే.

ఆక ఇమ్మ స్రీత్తిల్ పృథమపదమాన ప్రణవార్థతై యరుళిచ్చెయ్ తారాయీల్లు.

శ్రీనూక్తియైయుమ్ ప్రమాణమాక విమిసనిష్ఠానెన్నెన్నిల్, మిథునశేషత్వమ్ తోల్లు కైక్కాక.

౭౪. మేలుక్క-వతారికై (అకారత్తిలిత్యాది). ప్రత్యయార్థప్రధానమాక వేస్తతు - శేషత్వప్రధానమాక వేస్తపడి. ఆతిలెస్తతు - అకారత్తిలెస్తపడి. ధాత్వర్థప్రధానమాక వేస్తతు - రక్షకత్వప్రధానమాక వేస్తపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). తద్రక్ష్య మానవేస్తతు - ఈశ్వరరక్ష్యమానవేస్తపడి.

ప్రణవార్థతై నిగమిత్తపడియైయరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఆకవిత్యాదియల్).

మూ.—౭౫. ఇనిమేల్ ప్రణవ తై వివరిక్కిఱతు.

౭౫. ఇని, మేలిఱ్వుదఱ్గుకు మర్థమరుళిచ్చెయ్ వతాక మస్త్రీ
 శేషముమితుకు వివరణనూయిరుక్కుప్పడియై మున్దుట వరుళిచ్చెయ్
 కితార్ (ఇనిమేల్ ప్రణవ తైవివరిక్కిఱతు) ఎన్దు. “ఇవిడత్తిల్ వివరణ
 మాకిఱతు, ప్రస్తుతమానవర్థతుక్కు ఉపయుక్తమాన వర్థతైచ్చొల్లి
 కొండ్లు పూర్వోక్తమానవర్థతై విశదీకరిక్కై” ఎన్దుదీపప్రకాశత్తిలుమ్,
 “ఉక్తార్థవిశదీకారయక్తార్థాన్తరబోధనమ్. మతం వివరణం తత్ర మహి
 తానాం మనీషిణామ్” ఎన్దురహస్యత్రయార్థ వివరణక్రమమరుళిచ్చెయ్ త
 ప్రబంధత్తిలుమ్, వివరణలక్షణ తై జీయరరుళిచ్చెయ్ తారితే.

౭౬. వివరిక్కిఱ పడితా నెజ్జనేయెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్
 (ఉకార తై వివరిక్కిఱతు నమస్సు) ఎన్దుతుడక్కి. అతావతు-అన్యశేషత్వ
 తైక్కొట్టిక్కిఱవిడత్తిల్ అన్యరిలే అన్యతమనాక చొల్లప్పట్ట తనై

౭౭. మేలుక్కువతారిక్త (ఇనిమేలిత్యాది). మేలిఱ్వుదఱ్గుక్కున్దుతు-నమఃపద
 నారాయణపదఱ్గుక్కున్దు పడి. మస్త్రీ శేషమెన్దుతు - పదత్రయాత్మకమాన తిరుమస్త్రీ
 త్రిల్గమ్ శొలిమితున్దు నమనారాయణపదఱ్గురణ్దుమెన్దు పడి, ఇతుక్కున్దుతు - ప్రతిపా
 దితార్థమాన ప్రణవత్తుక్కున్దు పడి. మున్దుటవెన్దుతు - ముతలిలేయెన్దు పడి. వివ
 రణలక్షణ తైయరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇవిడత్తిలిత్యాదియార్). ఇవిడత్తిలెన్దుతు - ఇన్దు
 స్త్రీత్రిలేయెన్దు పడి. (౧) “పదచ్ఛేదః పదాగోక్తిః” ఇత్యాదికలిల్ శొల్లుకిఱ వివరణ
 లక్షణమొల్పిక్కి ఇన్దువివరణలక్షణమ్ వేఱుపట్టిరుక్కుయారే, “ఇవిడత్తిల్ వివరణ
 మాకిఱతు” ఎన్దు విశేషిత్తరుళిచ్చెయ్ కితార్. ప్రస్తుతమానవెన్దుతు - ప్రకృతమానవెన్దు పడి.
 పూర్వోక్తమానవెన్దుతు-పూర్వమ్ మూలత్రిలే శొల్లప్పట్టవెన్దు పడి. మహితానామెన్దుతు -
 బుద్ధిమాన్దళాన ఎల్లారాబుమ్ కొడ్డాడప్పట్టవర్కళానవెన్దు పడి. జీయరెన్దుతు - వాదికేసరి
 అమ్రకియమణవాళజీయరెన్దు పడి.

౭౮. మేలుక్కువతారిక్త (వివరిక్కిఱపడితానిత్యాది). ఎజ్జనేయెన్దుతు - ఎప్పడి
 యెన్దు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అన్యరిలే అన్యతమనాకవెన్దుతు - అన్యరిలే

మూ.—౭౭, ఉకార తై వివరిక్కిఱతు నమస్సు, అకార తై వివరిక్కిఱతు నారాయణపదమ్ ; మకార తై వివరిక్కిఱతు చతుర్థి; నారపదమెన్దుమ్ శొల్లువర్కళ్.

వెళియాక చొల్లిక్కట్టిక్కైయాలే ఉకార తైవివరిక్కిఱతు నమస్సు ; రక్షకనానవీశ్వరనుడైయస్వరూప తైయుమ్, రక్ష్యభూత చేతనాచేతనజ్ఞ తైయుమ్, రక్షణోపయోగియానగుణాదిక తైయుమ్, రక్షణప్రకార తైయుమ్, విశదమాక చొల్లుక్కైయాలే అకార తై వివరిక్కిఱతు నారాయణపదమ్; (౧) “నాకిచ్చిత్తుర్వతశ్శేషత్వమ్” (౧) “అకిచ్చిత్తురస్య శేషత్వానుపపత్తిః” ఎన్నిఱపడియే కిచ్చిత్తూర మిల్లాతపోతు శేషత్వసిద్ధియిల్లామైయాలే, తత్పిద్దిక్కుఱుప్పాన కిచ్చిత్తూర తై ప్రతిపాదిక్కిఱ చతుర్థి, శేషత్వాశ్రయమాన ఆత్మవస్తువై చొల్లుక్కిఱ మకార తై వివరిక్కిఱతు. మకారి వాచ్యనాన ఆత్మావినుడైయ నిత్యత్వమ్ ఏకరూపత్వమ్ బహుత్వమ్ తుడక్కమానవల్లై ప్రతిపాదిక్కియాలే మకార తైవివరిక్కిఱతు నారపదమెన్దుమ్ శొల్లువర్కళ్.

యెరువనాకవెన్దు పడి. వెళియాకవెన్దు - వేణాకవెన్దు పడి. కట్టిక్కైయాలేయెన్దు - అన్యరేయెరువనాకచొల్లిప్పట్ట స్వశేషత్వతై కట్టిక్కైయాలేయెన్దు పడి. స్వరూప తైయు మెన్దు - సర్వాస్త్రామితయా సర్వవ్యాపకమాన స్వరూప తైయు మెన్దు పడి. “గుణాదిక తైయుమ్” ఎన్నిఱవిడ త్రిల్ ఆదిశబ్దతాలే విగ్రహతై నిన్దు క్కిఱతు. రక్షణ ప్రకార తైయు మెన్దు - మాతృత్వాదిప్రకార తైయు మెన్దు పడి. తత్పిద్దిక్కుఱుప్పాన వెన్దు - శేషత్వసిద్ధిక్కుఱుప్పాన వెన్దు పడి. కిచ్చిత్తూర తై ప్రతిపాదిక్కిఱవెన్దు - అక్షణయా కిచ్చిత్తూర తై ప్రతిపాదిక్కిఱవెన్దు పడి. నరశబ్దతాలే నిత్యత్వముమ్; అతి శ్నేహవస్త ఆణ్ ప్రత్యయతాలే మకారవాచ్యనాన ఆత్మావినుడైయబహుత్వముమ్, శేషత్వ భాతృత్వ ప్రకృతేః పరత్వాదికళాలే ఏకరూపత్వముమ్, శొల్లుప్పడుకై యాలుమ్, (౨) “మన - పరిమాణే” ఎన్నిఱధాతువాలే మకార త్రిలే పరిమాణమ్ సిద్ధియలుమ్, అతై

మూ.—౨౨. అడై వే వివరియాతోఁబ్రికిఱతు, విరోధిపోయనుభవిక్క
వేణుకైయాలే.

౨౧. నమస్సు “న” ఎన్ఱుమ్, “మః” ఎన్ఱుమ్, ఇరణ్ణుపదమ్.

౨౨. అక్షరక్రమత్తిలే వివరియాతే వ్యుత్క్రమమాక వివరి
ప్పానె న్నెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (అడై వే) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు-అక్షర
క్రమత్తిలే వివరియాతోఁబ్రికిఱతు - అకార వివరణమాన నారాయణ
పదత్తిల్ భగవదనుభవత్తుక్కు విరోధియాన అహజ్కార మమకారాది
కళ్ళో నమస్సాలేకభీయుణ్ణుపోయ్ పిన్నై యనుభవిక్కవేణుకైయాలే
యెనె.

౨౩. ఇని మధ్యమపదమాన నమస్సుక్కు అర్థమరుళిచ్చెయ్
వతాక, అతిల్ అవాన్తరపదభేదత్తై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (నమస్సు
న ఎన్ఱుమ్ మః ఎన్ఱుమ్ ఇరణ్ణుపదమ్) ఎన్ఱు.

౨౪. ఇవ్విరణ్ణు పదభ్రంశుక్కు మర్థమేతెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్ (మః
ఎన్ఱిఱివిత్రాల్) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు - “మః” ఎన్ఱు పవ్యన్తమాన

అణపరిమాణమాక చ్చొల్లకిఱతు నారపదమాకైయాలమ్ నిత్యత్వమ్ ఏకరూపత్వమ్
బహుత్వమ్ అణత్వమ్ ఇవన్తై ప్రదిపాదిక్కైయాలే యెన్ఱిత్తార్.

౨౫. మేలుక్కువతారిక్కై (అక్షరక్రమత్తిలే యిత్యాది). నారాయణపదత్తిల్
భగవదనుభవత్తుక్కు - నారాయణపదత్తిల్ శొల్లకిఱ భగవదనుభవత్తుక్కు. అనుభవిక్కు
వేణుకైయాలే యెన్ఱుతు - సమస్తకల్యాణగుణాత్మకనాన నారాయణునై
అనుభవిక్కువేణుకైయాలే యెన్ఱుపడి. “అహజ్కారమమకారాదికళ్ళో” ఎన్ఱిఱివిత్రాల్
అదిశబ్దాల్లై స్వరక్షణే స్వాన్వయత్తై చ్చొల్లకిఱతు.

౨౬. మేలుక్కువతారిక్కై (ఇనియిత్యాది). అతిల్ అవాన్తరవెన్ఱుతు - అన్దమ
స్సీలే అన్దగ్రహనవెన్ఱుపడి.

౨౭. మేలుక్కువతారిక్కై (ఇవ్విరణ్ణుపదభ్రంశుక్కు మిత్యాది). మూర్థమ
(అతావతిత్యాది).

మూ.—౭౯. “మః” ఎన్నిటవిత్రాల్ తనక్కురియ నెన్నిటతు, “న” ఎన్టు అత్తై త్తవిర్ క్కిటతు.

౮౦. ఆక “నమః” ఎన్నిటవిత్రాల్ తనక్కురియ నెన్నిటతు.

ఇమ్మ కారత్రాల్, మకారవాచ్యనాన ఆత్తావుక్కు క్కీట్ చొన్న తా దర్భన్ ప్రతికోటియాన స్వార్థత్వమ్ తోడ్ బుకైయాలే తనక్కురియ నెన్ను మత్తై చొల్లుకిటతు, “న” ఎన్టు నిషేధవాదియాన నష్టాలే అత్తై క్కీట్ క్కిటతెన్.

౮౦. ఉభయపదత్రాలుమ్ శొన్న వర్ధతైచ్చేరప్పిడి తరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఆక నమః ఎన్నిటవిత్రాల్ తనక్కురియ నెన్నిటతు) ఎన్టు. పద క్రమత్తిలేయర్థమ్ శొల్లాతే వ్యుత్క్రమమాక చొల్లుకిటతు, నిషేధ్యతై చొల్లి నిషేధిక్కు వేణుకైయాలే. క్రమత్తిలే శొల్లుమ్మాతు(౧) “ఏడు మిన్ముల్ బ్రవుమ్” ఎన్నుమాపోలే నిషేధపూర్వకమాక నిషేధ్యతై చొల్లుకిటతెన్టు యోజిక్కు వేణుమ్; అతుతానుమ్ పరస్పదీయలే ఇవర్ తామే యరుళిచ్చెయ్ తార్.

౮౧. “తనక్కుమ్ పిఱర్ క్కుమురి త్తను” ఎన్టు అన్య శేషత్వతై-

క్కీట్ చొన్న తాదర్భన్ ప్రతికోటియాన వేష్టతు-క్కీట్ ప్రణవత్రాల్ శొల్లప్పట్ట భగవ దనన్యాన్త శేషత్వ విరోధియాన వేష్టపడి. స్వార్థత్వమైష్టతు - స్వాతన్త్ర్యమైష్టపడి. అత్తైయైష్టతు - స్వాతన్త్ర్యతైయైష్టపడి.

౮౦. ‘మేలుక్కువతారికై (ఉభయపదత్రాలుమిత్యాది). శేరప్పిడి తైష్టతు - నూటియైష్టపడి. నమస్సుక్కు-పదక్రమత్తిలే ఆర్థమరుళిచ్చెయ్యామైక్కు-పేతు వై యరుళి ష్చేయ్ కితార్ (పదక్రమత్తిలే యిత్యాదియూల్). పదక్రమత్తిలేయైష్టతు - పదమిర్ల క్రమత్తిలే యైష్టపడి. పదక్రమత్తిలే శొల్లుక్కు ముపపత్తియైయరుళిచ్చెయ్ కితార్ (క్రమత్తిలే శొల్లుమ్మాతిత్యాదియూల్). అతురినై ఇవర్ తామే యరుళిచ్చెయ్ తా తైయరుళిచ్చెయ్ కితార్ (అతుతానుమిత్యాదియూల్).

౮౧. మేలుక్కుశక్కా-పూర్వకమాక అవతారికై (తనక్కుమిత్యాది,

నిపేధిత్ర ఉకారత్తై వినరిక్కిఱతాకిల్, పిఱర్ క్కురి త్తత్తై ప్పత్తైయుమ్

తనక్కుమ్ పిఱర్ క్కుమురి త్తన్తైపు - త్తన్నైయుమనన్యరిలే యెరువ నాక్కియెట్టపడి.

ఇవిడత్తైలే పూర్వపక్షమిరుక్కుమ్మడి - నను-ఉకారమ్ స్వశేషత్వపరశేషత్వ రూపమాన అన్యశేషత్వత్తైక్కుఱ్ఱిక్కిఱతాకిల్, తద్వివరణమాననమస్సిలు మిరణ్డైయుమ్ విశదమాక చొల్లి క్కుఱ్ఱిక్కువేణ్డియిరుక్కు, అప్పడిశెయ్యాలే, స్వశేషత్వమాత్ర నివృత్తియై విశదమాక చొన్నాల్ అతుక్కు వివరణమానపడి యెట్టనే, ఉకారత్తాలేతానే స్వపరశేషత్వజ్ఞిరణ్డై క్కుఱ్ఱియుణ్డైయాలే, ఇగు స్వశేషత్వప్రసక్తియైయే, ఇప్పడి అప్రసక్తమాన స్వశేషత్వనివృత్తియై నమస్సాలేశొల్లుకై అసజ్జతమన్తో, పునరుక్తమస్తోపేన్ని లెట్టు; - సిద్ధాంతమిరుక్కుమ్మడి, ఇజ్జువివరణమాకిఱతు (౧) * ఉత్తార్థవిశదీకారయ్యుత్తార్థాన్తరభేదనమాకైయాలే, ఉకారత్తాలే శొన్న అన్యశేషత్వనివృత్తిక్కు అన్యరిలే అన్యతమనాక చొల్లపట్ట స్వశేషత్వనివృత్తి మికవుమ్ విశదీకారహేతువాకైయాలే అత్తై ప్రతిపాదిక్కిఱ నమస్సు ఉకారత్తుక్కు వివరణమాకక్కుటైయిలై, ఉకారత్తాలే అన్యశేషత్వనివృత్తియై చొన్న వనస్తరమ్, ఇప్పడి భగవదనన్యార్థ శేషమాన వాత్తాజ్ఞాతావాయిరుప్పనెట్టు మకారత్తాలే శొల్లుకైయాలే, “ఉత్తరం బలవత్తరమ్” ఎన్నిఱన్యాయత్తాదే జ్ఞాతృత్వమ్ బలిష్ఠమాకైయాలే, తదనురూపమానశేషత్వమే స్వరూపమాకైయాలే, అత్తర్వతూపమ్ పరార్థమాయుమ్ స్వార్థమాయు మిరుక్కుమెట్టు స్వశేషత్వమ్ ప్రసక్తమాకైయాలే, ప్రసక్తమాన స్వశేషత్వనివృత్తియై చొల్లుకైయాలే, నమస్సుక్కు అసజ్జతార్థప్రతిపాదనరూపదోషముమ్, పునరుక్తిరూపదోషముమిలైయెట్టు ఇప్పడి జ్ఞాతృత్వబలత్తాలే వర్ణస్వశేషత్వనివృత్తియాలిఱతు అన్యశేషత్వనివృత్తి విశదమాక ప్రకాశియామైయాలే స్వశేషత్వనివర్తకమాన నమస్సు ఉకారవివరణమాకక్కుడవతు.

జ్ఞాతృత్వబలత్తాలే స్వస్వాతంత్ర్యమ్ ప్రసక్తమానాటోప్పాలే, హేత్వస్తరత్తాళ్ళే అన్యశేషత్వమ్ ప్రసక్తమానాలోపెన్నిఱ శబ్దైయిలేయిరుత్తిచ్చెయ్కిఱార్ (పిఱర్ క్కిత్యాది). అన్తిక్కు, అన్యశేషత్వనివర్తకమాన ఉకారవివరణమాన నమస్సిలే అన్యశేషత్వత్తై వివరియామల్, అన్యరిలే అన్యతమనాన స్వశేషత్వమాత్రత్తైక్కుఱ్ఱిక్కుమ్మడి స్వశేషత్వమప్పడి హూరమావెన్న వరుళిచ్చెయ్కిఱా రాకవుమామ్,

మూ.—౧౧. పిఱర్ క్కురియనానవన్తు తన్ వైలక్షణ్యైక్కాట్టి
మీట్కలామ్, తనక్కెన్నుమన్తు యోగ్యైయిమ్
కూడవఱ్ఱియుమ్.

౧౨. ఇత్తాల్ విరోధియై క్కఱ్ఱిక్కిఱతు.

౧౩. విరోధితాన్ మూన్తు.

వివరియామల్ తనక్కురియనవన్తు విత్తైయే వివరిప్పానెన్నెన్దిఱ శెజ్జెల్
యిలే యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (పిఱర్ క్కురియనానవన్తు) ఎన్తుతుడ్కి అతా
వతు- అన్య శేషభూతనానవన్తు, శేషత్వత్తుక్కిశైకై యాలే అన్యరిత్తా
ట్టిల్ తనక్కుణ్ణాన సర్వకారణత్వ సర్వరక్షకత్వ సర్వశేషిత్వాదియాన
వైలక్షణ్యైక్కాట్టి అన్నిలైయిల్ నిన్తుమ్ మీట్కలామ్, “తనక్కు
డరియన్” ఎన్తు నిన్కుమన్తు (౧) “త్వంమే” ఎన్దాల్ (౧) “అహంమే”
ఎన్నుమతోఱ్ఱియ శేషత్వత్తుక్కిశై యామైయాలే మీఱ్ఱుక్కు యోగ్య
తైయిన్కూడ విల్లెయాయ్ విడుమెన్దె.

౧౨. ఇన్నమస్సాల్ శెయ్ కిఱ అంశన్దానేతెన్న వరుళిచ్చెయ్
కితార్ (ఇత్తాల్ విరోధియై క్కఱ్ఱిక్కిఱతు) ఎన్తు.

౧౩. అతుతాన్ ఒన్దో పలవోవెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (విరోధి
తాన్ మూన్తు) ఎన్తు.

మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). భగవదనన్యార్ శేషభూతనాకైక్కు యోగ్యై
యైయుణ్డొక్కుకిఱ అన్య శేషత్వత్తిలున్దొట్టిల్ భగవచ్చేషత్వత్తుక్కు యోగ్యై
యిమ్ అఱ్ఱిక్కిఱ స్వశేషత్వమ్ అతిప్రారమాకై యాలే, అత్తైక్కిఱ్ఱిక్కిఱ నమస్సాలే,
అన్య శేషత్వమ్ తన్నడైయే కఱ్ఱిన్దతామెన్తుకరుత్తు.

౧౨, మేలుక్కవతారికై (ఇన్నమస్సాలిత్యాది). ఇన్నమస్సాలెన్తు - స్వ
స్వాతస్త్రివివర్తకమాన విన్నమస్సాలెన్తు పడి. శెయ్ కిఱవంశన్దానెన్తు - శెయ్ కిఱ
కార్యదానెన్తు పడి.

౧౩. మేలుక్కవతారికై (అతుతానిత్యాది).

(౧) భట్టర్ ముక్తకమ్.

మూ.—౨౪. అతావతు-స్వరూపవిరోధియుమ్, ఉపాయవిరోధియుమ్,
ప్రాప్యవిరోధియుమ్.

౨౪. అమూస్తుస్తా నేతెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్ (అతావతుస్వ
రూపవిరోధియుమ్ ఉపాయవిరోధియుమ్ ప్రాప్యవిరోధియుమ్) ఎన్తు.
ఇత్రాల్-ప్రథమపద త్తిత్తున్న స్వరూపత్తుక్కువిరోధియుమ్, ఇప్పద త్తి
లార్థమాక సిద్ధిక్కిట ఉపాయత్తుక్కు విరోధియుమ్, ఉత్తరపద త్తిత్తు
ల్లకిట ప్రాప్యత్తుక్కు విరోధియుమెన్దై. ఇన్నమస్సు, తాకాకాక్షీన్యా
యత్రాలే పూర్వోత్తర పదభ్రుళిత్తుల్లకిట స్వరూప ప్రాప్యభ్రుళినుడైయ
విరోధికలైక్కట్టిక్క క్కడవతాయితే యిరుప్పతు.

౨౫. ఇవ్విరోధిత్రయముమ్ కట్టికై యావతుతానేతెన్న, అతు
తనై యడై వే యరుళిచ్చెయ్కితార్ మేల్ మూస్తువాక్యత్రాలే. (స్వరూ

౨౪. మేలుక్కవతారికై (అమూస్తుస్తానిత్యాది). ఉత్కార్థతై విశదీకరిక్కి
తార్ (ఇత్రాలిత్యాది), ఇత్రాలెన్దతు- ఇన్నమస్సాలెన్దపడి. ప్రథమపదత్తిలెన్దతు - తిరు
మస్త్రొత్తిల్ ప్రథమమాన ప్రణవత్తిలెన్దపడి. స్వరూపత్తుక్కున్దతు - భగవదనన్యార్హ
శేషత్వస్వరూపత్తుక్కున్దపడి. ఇప్పదత్తిలెన్దతు - నమః పదత్తిలెన్దపడి. ఆర్థమాక
సిద్ధిక్కిటవెన్దతు - ఇప్పదత్తుక్కువాచ్యార్థమాన స్వస్వాతస్త్రొన్వివృత్తియాకిట ఆర్థబల
త్రాలే సిద్ధిక్కిటవెన్దపడి. ఉత్తరపదత్తిలెన్దతు-నమః పదోత్తరమాన నారాయణపదత్తి
లెన్దపడి. ఇన్నమస్సుతాకా వీక్షదేశసమాయుక్కు స్వరూపాది విరోధిత్రయ త్రైయుమ్
కట్టిక్కిటపడితానెన్ద నేయెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇన్నమస్సుతానిత్యాది). కాకాక్షీ
న్యాయత్రాలేయెన్దతు - కాకత్తుక్కు నేత్రగోళక మొన్దాయుక్కుచ్చెయ్తేయుమ్
అతుతానే ఇరణ్డు షార్వత్తిలేయమ్ సశ్చరిక్కుమాపోలే, మధ్యసమానపదమ్ పూ
ర్వోత్తరపదభ్రుళోడే అన్వయిక్కి. పూర్వోత్తరపదభ్రుళిలెన్దతు - తనక్కు పూర్వపద
మానే ప్రణవత్తిలు ముత్తరపదమాన నారాయణపదత్తిలుమెన్దపడి.

౨౫. మేలుక్కవతారికై (ఇవ్విరోధిత్రయముమిత్యాది). అతుతనై యెన్దతు-

మూ.—౧౫. స్వరూపవిరోధికభీకై యావతు - (౧) “యానేనీయెన్ను
డైమై యుమ్నీయే” ఎన్నిరుక్కై ; ఉపాయవిరోధికభీకై
యావతు-(౨) “కళై వాయ్తున్మమ్ కళై యాతోభీవాయ్
కళై కణ్ మన్ శ్రీలే” ఎన్నిరుక్కై ; ప్రాప్యవిరోధికభీకై

పవిరోధికత్వాది). అతావతు-స్వరూపత్తుక్కువిరోధి (౧) “యానేనీయెన్
నతే” ఎన్నిరుక్కై-యాకై యాలే, అతుకభీకై యావతు-(౧) “యానే నీయె
న్నుడైమైయుమ్ నీయే” ఎన్ఱు అత్తాత్తీయజ్జళిరణ్ణుమ్ అత్తలెక్కు ప్ర
కారతయా శేవ మెన్ఱిరుక్కైయెన్ఱై.(ఉపాయవిరోధికత్వాది). అతావతు-
ఉపాయత్తుక్కువిరోధి స్వరక్షణే స్వాన్వయమాకై యాలే, అతుకభీకై
యావతు-(౨) “కళై వాయ్తున్మమ్ కళై యాతోభీవాయ్ కళై కణ్ మన్ శ్రీ
లే” ఎన్ఱు-దుఃఖ తైప్పొక్కువాయ్, పొక్కాతోభీవాయ్, వేతూరురక్షక
వస్తువై యుడైయేనల్లెనెన్ఱిరుక్కైయెన్ఱై.(ప్రాప్యవిరోధియిత్వాది). అతా
వతు-ప్రాప్యత్తుక్కు-విరోధి స్వప్రయోజనబుద్ధియాకై యాలే, అతుకభీకై

అవిరోధిత్రయనివృత్తియై యెన్ఱైపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). స్వరూప
త్తుక్కైన్ఱతు - ప్రణవోక్తమాన అనన్యార్థ శేవత్వమాకిం స్వరూపజ్ఞానత్తుక్కైన్ఱ
పడి. యానేయెన్ఱ నతేయెన్ఱిరుక్కైయాలేయెన్ఱతు - యాన్ యానే యెన్ఱిరుక్కై
యుమ్, ఇతు ఎన్ఱ నతేయెన్ఱిరుక్కైయమాకైయాలే యెన్ఱైపడి. అతువెన్ఱతు - అవి
రణ్ణాకారముమెన్ఱైపడి. యానేనీ యెన్నుడైమైయుమ్ నీయేయెన్ఱతు - యానుమ్నీయే,
ఎన్నుడైమైయుమ్ నీయేయెన్ఱైపడి. అత్తాత్తీయజ్జళెన్ఱతు - తానుమ్ తన్నుడైమైయుమ్
పడి. అత్తలెక్కుప్రకారతయాశేవ మెన్ఱిరుక్కైయెన్ఱతు - (౩) “తత్సర్వంవై హరే
స్తనః” ఎన్నింపడియే చేత నాచేతనజ్జళిరణ్ణుమ్ ఈశ్వరసుక్కు శరీరతయాశేవమాకై
యాలే, తానుమ్ తన్నుడైమైయుమ్ అవసుక్కు శరీరతయాశేవ మెన్ఱిరుక్కైయెన్ఱ ధ్య
వనీతిరుక్కైయెన్ఱైపడి. ఉపాయత్తుక్కైన్ఱతు - ఉపాయాధ్యవసాయత్తుక్కైన్ఱైపడి.
కళైకణ్ఱెన్ఱతు - పిడిప్పాన ఇడమాయ్, రక్షకమెన్ఱింతు. మన్ శ్రీనక్కామజ్జళెన్ఱతు -

మూ.- యావతు - (౧) “మద్ తై నక్షామగ్ధల్ మాద్ తు” ఎన్దిరుక్తై.
 ౮౬. “మః” ఎన్దెస్వరూపనాశమ్; “నమః” ఎన్దె స్వరూపోజ్జీవనమ్.

యావతు-(౧) “మద్ తై నక్షామగ్ధల్ మాద్ తు ” ఎన్దు - ఉన్నకప్పు
 కు-పుటమ్బాన ఎగ్ధభుడైయ ఆశైయైప్పొక్క ఎన్దిరుక్తై యెన్దె.

౮౬. ఇప్పడిస్వరూపోపాయ పురుషార్థగ్ధల్ మూన్దుక్కుమ్
 విరోధియాకిటతు ఇవన్దుడైయ అహజ్కార మమకారగ్ధళాకై యాలే,
 అతినుడైయ క్రూర్యతైయుమ్ తన్ని వృత్తియిలుడ్డాన నన్దెయైయు మరు
 శిచ్చెయ్ కితార్ (మః ఎన్దె స్వరూపనాశమ్ నమః ఎన్దె స్వరూపో
 జ్జీవనమ్) ఎన్దు. అతావతు - (౨) “చేతనస్యయదామమ్యం స్వస్తిక్
 స్వీయేచవస్తుని । మమఇత్యక్షరద్వంద్వం తదామమ్యస్యవాచకమ్” ఎన్ది
 అపడియే-మః - ఎన్దిట ఇతిలే అహజ్కార మమకారగ్ధ శిరణ్ముడ్డా
 కై యాలే అతిలే అన్వితనాకై, ఇవాత్తావినుడైయ స్వరూపత్తుక్కు
 నాశమ్, నమః- ఎన్దు అతిలన్వయమద్ శీరుక్తై స్వరూపత్తుక్కు ఉజ్జీ

ఉన్నడైయ అభిమానత్తుక్కు వేటుపట్ట నన్దుడైయకామగ్ధలైయెన్దపడి. ఇరుక్తై
 యెన్దతు - ప్రార్థిత్తుక్కుగ్ధిరుక్తైయెన్దపడి.

౮౬. మేలుక్కవతారికై (ఇప్పడియిత్యాది). ఇప్పడియెన్దతు - మన్పు
 శొన్నపడియెన్దపడి. అతినుడైయెన్దతు - అహజ్కార మమకారగ్ధళినుడైయెన్దపడి.
 తన్ని వృత్తియిలెన్దతు - అహజ్కార మమకారగ్ధళినుడైయ నివృత్తియిలెన్దపడి. మూ
 లార్థమ్ (అతాతేత్యాది). మమ్యమెన్దతు - మమకారమెన్దపడి. మమ ఇత్యక్షరద్వంద్వం
 తదామమ్యస్యవాచకమెన్దతు - “అహంమమ” ఎన్దిటపోతుమ్, “ఇదంమమ ” ఎన్దిట
 పోతుమ్, అహం ఇదం శబ్దగ్ధళిన్దు మమకారవాచకమ్, ఇరణ్డిడత్తిలుమ్ “మమ” ఎన్దిట
 శబ్దమే మమకారవాచక మెన్దపడి. ఇవ్విడత్తిలహజ్కారశబ్దార్థమ్ ఉపదేశగమ్యమ్.
 అతిలెన్దతు-అహజ్కార మమకారిగ్ధళిలెన్దపడి. ఉజ్జీవనమెన్దతు - ఉత్కృష్టమాన

మూ.—౮౭. ఇతుతాన్ స్వరూప తైయుమ్ ఉపాయ తైయుమ్ ఫల తైయుమ్ కాట్టుమ్.

౮౮. (౧) “ తొలై విల్లిమజ్జలమ్ తొమ్మిమ్ ” ఎన్దెయారే

వనమెన్దై. (౨) “ ద్వ్యక్షరస్తు భవేత్త్యత్సుప్రత్యక్షరం బ్రహ్మణః పదమ్ | మమేతి ద్వ్యక్షరోమృత్యు ర్నమమేతీచ శాశ్వతమ్ ” ఎన్నక్కడవతితే.

౮౯. ఇప్పడి స్వరూపాపాయ పురుషార్థ విరోధికలై క్కట్టి క్కిఱవళవన్బిక్కే ఇన్నమన్నుతాన్ స్వరూపాదిత్రయ తైయుమ్ ప్రకాశిప్పిక్కుమెన్దితార్ (ఇతుతాన్ స్వరూప తైయుమ్ ఉపాయ తైయుమ్ ఫల తైయుమ్ కాట్టుమ్) ఎన్దు.

౯౦. ఇతుతన్నైయుపపాదిక్కితార్ మేల్ మూన్దువాక్కతైలే. (తొలై విల్లిమజ్జలమిత్యాది). అతావతు - “ తొలై విల్లిమజ్జలమ్ తొజీవన మెన్దపడి. ఉక్తార్ త్తిర్ ప్రమాణమ్ కాట్టుకిఱార్ (ద్వ్యక్షర స్త్విత్యాది). ద్వ్యక్షరస్తు ఎన్దతు - ద్వ్యక్షర ఏవ ఎన్దపడి. మృశ్యుః - మారక మెన్దపడి. బ్రహ్మణః పదమెన్దతు - బ్రహ్మత్తుక్కు ప్రాప్యమాయరుక్కుమెన్దపడి. ఇచ్చేతనమడైయ ఉజ్జీవనార్థమిఱే ఈశ్వరక కృషిపణ్ణుకిఱతు, అన్దకృషిఫలమిఱే ఇతు, ఆక్తయారే, బ్రహ్మత్తుక్కు ప్రాప్యమెన్నక్కుఱైయై. ఇవన్ “అహం నమమ” ఎన్దవన్బిక్కి అవన్ సత్తెపెన్ద్రా నావతుమ్. అన్బిక్కే, పదమెన్దతు - పదప్రదమెన్దపడియాకవుమామ్. ఇప్పడి బాధక మాకవుమ్ అనుఖాలమాకవుమ్ శొల్లప్పడుకిఱ ద్వ్యక్షరత్ర్యక్షరజ్జో తానెవైయెన్నవరు శిచ్చెయేకిఱార్ (మమేతీత్యాదియార్). చ ఎన్దతు-త్ర్యక్షరచ్చ ఎన్దపడి. శాశ్వతమెన్దతు - శాశ్వతప్రదమెన్దపడి.

౯౧. మేలుక్కువతారికై (ఇప్పడియిత్యాది). ఇప్పడియెన్దతు - కీర్తించొన్న పడియెన్దపడి. కట్టిక్కిఱవళవన్బిక్కే యెన్దతు - కట్టిక్కిఱమాత్రి మన్బిక్కే యెన్దపడి.

౯౨. మేలుక్కువతారికై (ఇతుతన్నైయిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతి

మూ.- స్వరూపమ్ శొల్లిల్దు; (౧) “వేద్యతత్త్వే వార్ కు-
నమః” ఎన్నెయాలే ఉపాయమ్ శొల్లిల్దు; (౨)-అన్ని
తొమ్మిది” ఎన్నెయాలే ఫలమ్ శొల్లిల్దు.

ముమ్” ఎన్ను అవనుకన్దరుళిన నిల తళవుమ్ శెల్లశేషమాయరుక్కుమ్-
డియై చొచ్చిల్లికిఱవళవిల్ “తొమ్మిది” ఎన్ను నమస్కారత్తై చొచ్చిల్లికై
యాలే స్వరూపమ్ శొల్లిల్దు. (వేద్యతత్త్వే). అతావతు- “వేద్య
తత్త్వే వార్ కు-నమః” ఎన్ను-తిరువేద్యముడై యానుక్కు శేషమ్ నాన్,
ఎనక్కురియేనల్లెన్ ఎన్ను స్వరక్షణత్తిల్ ప్రాప్తియిల్లాత స్వరూప
పారతన్యత్తై చొచ్చిల్లికైయాలే అవనేయుపాయ మెన్నుమిడమ్ సిద్ధి
కైయాలే ఉపాయమ్ శొల్లిల్దు. (అన్నితొమ్మిది). అతా
వతు-“అన్నితొమ్మిది” ఎన్ను-దాస్యసమతిశయిత్తాల్ అతిన్నడైయ
చరమదక్షైయాలే శొల్లక్కడవ “తొమ్మిది” ఎన్ను నమశ్శబ్దైచొచ్చి
ల్లికైయాలే ఫలమ్ శొల్లిల్దు.

త్యాది). శొల్లికిఱవళవిల్లుతు - శొల్లికిఱపాల్తెప్పడి. నమశ్శబ్దమ్ స్వరూప తైక్కా-
ట్టుహెన్నిల్; ప్రణవోక్తమాన అనన్యార్థ శేషత్వమ్, తనక్కువిరోధియన అన్యరిలే
అన్యతమనాన స్వశేషత్వమ్పాయ స్ఫుటమాకప్రకాశింతు ఇన్నమసిలేయాకైయాలే,
ఇన్నమస్సు స్వరూప తైక్కాట్టుమ్. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). సిద్ధికైయాలే
యెన్దతు-స్వస్వాతన్యైవ్యుత్తిరూపార్థబలత్తాలే సిద్ధికైయాలేయెన్దపడి. అతావతు-
స్వస్వాతన్యైవ్యమ్ నివర్తితపాలే స్వరక్షణస్వాన్వయమ్ నివర్తికైయాలే, అనన్దరమ్
స్వరక్షణత్తిల్ స్వశేషియన ఈశ్వరన్ కైపార్ త్తిరక్కైయాకిఱపారతన్యైవ్యమ్ సిద్ధి
త్తవనన్దరమ్ అవనేయుపాయ మెన్నుమిడమ్ సిద్ధిక్కు. “అన్నితొమ్మిది” ఇత్యాది మా
లార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇచ్చేతనన్ ఎమ్మెరుమాన్ విషయత్తిల్ పణ్ణమ్ కైబ్బరిన్
త్తిల్ ఇవనుక్కు స్వప్రయోజనబుద్ధినివర్తితాల్మాయ ఈశ్వరనుక్కుప్రయోజనమాక
మాట్టామైయాలే, ఇన్నమశ్శబ్దమ్ తదేకభోగ్యవిరోధియన ఇచ్చేతనమైయ స్వ

మూ.—౮౯. (౧) “ఉద్రుతు మున్నడియార్ క్కడిమై” ఎన్నెయాలే

ఇతిలే భాగవత శేషత్వమునుసన్ధేయమ్.

౯౦. ఇతు అకార త్తిలే యెన్దుమ్ శొల్లువర్ కళ్;

౮౯. ఇప్పుడ త్తిలే తదీయ శేషత్వముమ్ ఆర్థమాక వనుసన్ధేయ మ్మాకై యాలే అత్తైయరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఉద్రుతు మెన్దుతుడణ్ణి). అతా వతు—“నిన్ తిరువెట్టెయ్ మ్మకద్రు నానుద్రుతు మున్నడియార్ క్కడిమై” ఎన్దు-తిరుమ స్త్రోమకద్రుత్తాల్ నానుద్రుతు మున్నడియార్ క్కడిమై ఎన్ను మివ్వర్ త్తిలే ఎన్నిపడియే అహక్కారమమకార్ జళ్ ‘ నివృత్త మాయభగవచ్ఛేషత్వమ్ ఉభ్యపడిప్రకాశిక్కి-తి ఇన్నమస్సిలే తత్కా-మై యాన భాగవత శేషత్వమ్ అనుసన్ధిక్కు-వేణుమెన్దై.

౯౦. ఇప్పుడి ఆర్థమాక వనుసన్ధిక్కు-ప్పడుమ్ భాగవత శేష త్వద్దాన్ ఇన్నమస్సిలన్ది క్కే-సలా న్దరజ్జళిలే శొల్లువారుముణ్డాకై యాలే అత్తైయరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇతు అకార త్తిలే యెన్దుమ్ శొల్లువర్ కళ్ ఉకార త్తిలే యెన్దుమ్ శొల్లువర్ కళ్) ఎన్దు. అతావతు - చతుర్థియాలే ఆత్తావినుడైయ భగవచ్ఛేషత్వ తై చొల్లుకైయాలే, భగవచ్ఛేషత్వ కాస్మాయాన ఇన్దభాగవత శేషత్వానుసన్ధానమ్ అకార త్తిలే యెన్దుమ్ శిలర్ శొల్లువర్ కళ్ అనన్వార్ శేషత్వత్తుక్కలై తదీయ శేషత్వ పర్య

భాగబుద్ధియై క్కులైత్తు ఆవ్యభీయాలే తదేకభాగమాన కైబ్బర్య తైక్కాట్టుమ్.

౯౧. మేలక్కవతారికై (ఇప్పుడ త్తిలిత్యాది). ఇప్పుడ త్తిలెన్దుతు - ఇన్నమః పద త్తిలెన్దుపడి. ఆర్థమాక వైష్ణవ-అర్థబలత్తాలేయెన్దు పడి; అతావతు - తదీయపర్యన్త మానాలెన్దు స్వరూపసిద్ధియిల్లాత భగవదనన్వార్ శేషత్వరూప అర్థబలత్తాలే యెన్దు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఉద్రుతుమ్- ఉన్దియిరున్దుతు మెన్దుపడి. తత్కా-మైయానవెన్దుతు - భగవచ్ఛేషత్వసీమాభూమియానవెన్దుపడి.

౯౦. మేలక్కవతారికై (ఇప్పుడియిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

(౧) తి. మొ-౮-౧౦-౩.

మూ.— ఉకార త్రిలే యెన్టుమ్ శొల్లువర్ కళ్.

స్తమాక నిత్తై యాకై యాలే అనన్యార్హత్వ ప్రతిపాదకమాన ఉకార త్రిలే యెన్టుమ్ శిలర్ శొల్లువర్ కళ్ ఎన్టై. అర్థమాకై యాలే అవ్వన సలగళిలుమ్ శొల్లలాయరున్ద తేయాకిలుమ్ కన్దల్ కట్టిన్దవిడ త్రిలే శొల్లు కై యే ఉచితమెన్టు కరుత్తు.

అకారమ్ భగవచ్ఛేషత్వవాచియాకై యాలే, అర్థభగవచ్ఛేషత్వమ్ భాగవతశేషత్వపర్య స్తమాలుత్తిరా మైయాలే, ఇవ్వకార త్రిలే భాగవతశేషత్వమ్ అర్థబలత్తాలే అనుసన్ధేయ మాకక్కుత్తైయిల్లై, భగవచ్ఛేషత్వత్తినుడైయ అనన్యార్హత్వత్తైచ్చొల్లుకిఱ ఉకార త్రి అర్థబలత్తాలే భాగవతశేషత్వమునుసన్ధేయమామ్బడి యెజ్జనైయెన్నిల్; భగవచ్ఛేషత్వత్తి నుడైయ అనన్యార్హత్వవాచియాయ్, అవ్వభీయాలే అన్యశేషత్వ నివర్తకమాన ఇవ్వకార త్తాలే భాగవతశేషత్వముమ్ అన్యశేషత్వన తళ్ళుణ్ణుమాకిల్ అకారత్తాలే శొల్లప్పట్ట తడియ శేషత్వపర్యస్తమాన తచ్ఛేషత్వత్తినుడైయ అనన్యార్హత్వ వాచియాకమాట్టా మై యాలే, భాగవతశేషత్వత్తైయుముగ్గీకరిత్తు, తత్పర్యస్తమాన భగవచ్ఛేషత్వత్తినుడైయ అనన్యార్హత్వవాచియాక వేణ్ణుకైయాలే, ఉకారముమ్ సన్వార్థమాన అనన్యార్హత్వమాకిఱ అర్థబలత్తాలే భాగవతశేషత్వత్తైచ్చొల్లక్కుత్తైయిల్లై.

అకారోకారజ్గభిరన్జిలుమ్ భాగవతశేషత్వమ్ తోద్ధువద్ధుగ్గాయరుక్కుప్పిల్లై లోకాచార్యర్ నమస్సిలే అనుసన్ధేయమెన్టు అరుళిచ్చెయ్ కిఱతు ఎన్ శొణ్డెన్న వరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (అర్థమాకై యాలేయిత్యాదియాలే). అర్థమాకై యాలేయెన్టు - శబ్ద శక్త్యావన్తిక్కే అర్థబలత్తాలే శొల్లుమతాకై యాలేయెన్టు పడి. అన్వోవెన్టుతు-అన్దన్దవెన్టు పడి. అతావతు - అకారోకారజ్గభిరేయెన్టు పడి. కన్దల్ కట్టిన్దవిడ త్తైయెన్టుతు-కన్దలత్తుతు- జీర్ణవస్త్రమాయ్, అత్తాలే అనువయోగిత్యత్తైయుమ్, త్యాగ త్రిల్ వ్యసనపేతువా కామైయైయుమ్, అవశ్యమ్ త్యాజ్యమెన్నుమ త్తైయుమ్ శొల్లుకిఱతు. (౧) “ జీర్ణవివ వస్త్రం సుఖేనేమాం ప్రకృతిం సూలమాత్మరూపామ్ ” ఎన్టు, ఇప్పడియరున్దుళ్ళ జీర్ణ వస్త్రై దృష్టాస్తమాక్కి, అతుక్కు ఉపమేయమాక ప్రకృతిమైచ్చొన్నాతోపిలే,

మూ.-౯౦. ఈశ్వర తన కేయాయురుక్కుమ్; అచిత్తుపిఱ్ కేయాయురుక్కుమ్ ; ఆత్మా తనక్కుమ్ పిఱ్ కుమ్ పాతువాయురుక్కుమ్ మెన్టు ముట్టిట్టనినై వు.

౯౦. ఇన్న మనుక్కుప్పుర్వత్తిఱ్ పిఱ్ ప్రతిపత్తియైప్పల్ ఇతిల్ పిఱ్ ప్రతిపత్తిక్కుణ్ణాన వాశియైయరుళిచ్చెయ్ కిఱ్ (ఈశ్వర తన కేయాయురుక్కుమ్) ఎన్టుతుడణ్ణి, అతావతు - (౧) “స్వరూపం స్వాతన్త్ర్యం భగవతః” ఎన్టిఱ్ పడియే స్వాతన్త్ర్యమే స్వరూపమాన ఈశ్వర స్వార్థపరనాయే యురుక్కుమ్, చైతన్యరహితమాకై యాలే తన కేయైన్ కుయోగ్యతై యిన్టి కే పారతన్త్ర్యస్వరూపమాయిరుక్కుమ్ అచిత్తు పరార్థమాయేయిరుక్కుమ్, చతుర్థియల్ శొన్న శేషత్వత్తైయుమ్, మకారత్తిల్ శొన్న జ్ఞాతృత్వత్తైయుముడై యనాన ఆత్మా జ్ఞాతృత్వబలత్తాలే స్వార్థత్తైక్కుమ్, శేషత్వత్తాలే పరార్థత్తైక్కుమ్ పాతువాయురుక్కుమ్ మెన్టు, నమనుక్కుప్పుర్వపదత్తిఱ్ పిఱ్ ప్రతిపత్తి;

ఇఱ్ ప మేయమాక ప్రకృతిసమృద్ధకార్యజ్ఞాన అహజ్ఞానమమకారజ్ఞశ్చెచ్చిలి, అతుకట్టిన్ దవిడత్తిలే యెన్టు పడి.

౯౧. మేలుక్కవతారికై (ఇన్న మనుక్కి త్యాది). పూర్వత్తిలెన్టు - ప్రావత్తిలెన్టు పడి. ఇతిలెన్టు - ఇన్నమా పదత్తిలెన్టు పడి. వాశియైన్టు - అతిశయైన్టు యెన్టు పడి. మూలార్దవ్ (అతావతిత్యాది). స్వాతన్త్ర్యమెన్టు - స్వాధీనప్రవృత్తి నివృత్తిక నాయుక్కియెన్టు పడి. స్వార్థపరనాయేయిరుక్కుమ్ మెన్టు - స్వప్రయోజన పరనాయేయిరుక్కుమ్ మెన్టు పడి. పారతన్త్ర్యస్వరూపమాయేయిరుక్కుమ్ మెన్టు - పరాధీన మాయేయిరుక్కుమ్ మెన్టు పడి. పరార్థమాయేయిరుక్కుమ్ మెన్టు - పరమక్కుత్తాన్ ప్రయోజనమాయేయిరుక్కుమ్ మెన్టు పడి. జ్ఞాతృత్వబలత్తాలే యెన్టు - జ్ఞానాశ్రయత్వమాకిఱ్ పాతుబలత్తాలే యెన్టు పడి. స్వార్థత్తైక్కుమ్ మెన్టు - స్వప్రయోజన పరనాకైక్కుమ్ మెన్టు పడి. శేషత్వబలత్తాలేయెన్టు - శేషత్వమాకిఱ్ పాతుబలత్తాలేయెన్టు పడి. పరార్థత్తై

మూ.— అజ్ఞానస్థిక్కే, అచిత్తైవోలే (౧) * తనక్కేయాక
వెనైక్కొళ్ళు వేణుమెన్గిటతు నమస్సాల్.

అప్పడియన్దిక్కే, పరార్థతైకవేషమానవచిత్తుప్పోలే (౧) “తనక్కే
యాక వెనైక్కొళ్ళుమీతే” ఎన్గిటపడియే అత్తలైక్కేరసమామ్మడి విని
యోగమకొళ్ళు వేణుమెన్గి పేక్షిక్కిటతు ఇన్నమస్సాల్ యెన్దై.

క్కుమెన్గితు - పరనుడైయ ప్రయోజనమ్ తనక్కు ప్రయోజనమాయరుక్కు
మెన్గిపడి.

ఇవిడత్తిల్ ప్రయోగజ్ఞకుమ్-ఈశ్వరః స్వప్రయోజనైకపరః, కేవల స్వతస్త్రి
త్వాత్, రాజవత్; ఈశ్వరః కేవల స్వతస్త్రిః, కేవలత్వసాన్యత్వేనసతి జ్ఞాత్వత్వాత్, రా
జవత్, అచిత్ పరార్థతైకవేషః, కేవలపరతస్త్రిత్వాత్, రాజరథవత్. అచిత్ పార
తస్త్రిత్వాశ్రయః, జడత్వాత్, రాజరథవత్. చేతనః స్వతస్త్రిః, జ్ఞాత్వత్వాత్,
ఈశ్వరవత్; చేతనః స్వాధిపరః, స్వతస్త్రిత్వాత్, ఈశ్వరవత్; చేతనః పరతస్త్రిః,
కేవలత్వాత్, అచిద్వత్; చేతనః పరార్థపరః, పరతస్త్రిత్వాత్, అచిద్వత్; ఎన్దు.

అప్పడి యన్దిక్కేయెన్గితు - స్వాధిపైక్కుమ్ పరార్థపైక్కుమ్ పాతువాయరు
క్కేయన్దిక్కేయెన్గిపడి. పరార్థతైకవేషమానవెన్గితు - పరనుడైయప్రయోజనార్థమా
యరుక్కైయే వేషమానవెన్గిపడి. తనక్కేయాకవెన్గితు - అవనుక్కేయాకవుమన్దిక్కే
అవనుక్కుమ్ తనక్కుమాకవుమన్దిక్కే, తనక్కేయాకవెన్గిపడి. ఐశ్వర్యకైవల్యజ్ఞో
చేతననుక్కే పురుషార్థజ్ఞయిరుక్కుమ్, ఉపాసకప్రపన్న రిరువరుమ్ పణ్ణుమ్ భగవ
త్పైజ్ఞుమ్ చేతనేశ్వరరిరువర్క్కుమ్ పురుషార్థమాయరుక్కుమ్, సిద్ధసాధననిష్ఠన్
పణ్ణుమ్ కైజ్ఞుమ్ అవనుక్కేపురుషార్థమాయరుక్కుమ్; ఆకైయాలే ప్రణవనమున్సు
క్కళాలే సుశిక్షితమాన స్వరూపయాథాత్మజ్ఞానముడైయ వధికారిక్కు, ఈశ్వరన్
తన్ముకములర్ త్రిక్కేయులుప్పాక త్తన్నైస్వాభిమతకైజ్ఞుర్వజ్ఞలిలే అచిత్తైవోలే
వినియోగమ్ కొళ్ళుకై తనక్కుపురుషార్థతయాప్రార్థనీయమాకక్కడవత్తెన్గితాయి
బ్ బు. రసమామ్మడియెన్గితు - ఆనందమామ్మడియెన్గిపడి.

మూ.-౯౨. అతావతు - భోగదక్షై యిలీశ్వరసభీక్కుమ్మాతు నోక్క వేణుమెన్ద్రభీయాతోభిక్తై .

౯౨. “తనక్కేయాక” ఎన్ద్రైయపపాదిక్కితార్ (అతావతు) ఎన్ద్రతుడగ్గి. ఇత్తాల-అత్తలై క్కేరసమామ్బడి వినియోగపడుతై యావతు-తన్నోడే కలన్దు పరిమాణున్దశైయిల్ భోక్తావాన ఈశ్వర (౧) “ ఆహ్లాశ్వానోత్తైన్ను యిరుణ్ణమాయ్ ” ఎన్దిఱపడియే అడిమై కొళ్వారై ప్పోలే పుకున్దు తన్ వ్యామోహతాలే తామనిన్దు పరిమాణి ఇత్తలైయిల్ శేవత్వతై యభీక్కుమ్మాతు “నమ్ శేవత్వతై నామ్ నోక్క వేణుమ్” ఎన్దు నైచ్చమ్భావిత్రితాయత్తు అవభోగ తై యభీయాతోభిక్తై యెన్దై.

౯౨. మేళుక్కవతారికై (తనక్కేయాకవిత్త్యాది). మూలార్థమ్ (ఇత్తాలిత్త్యాది). ఇత్తాలెన్ద్రతు - ఇన్నమన్నాలెన్ద్రపడి. అత్తలై క్కేరసమామ్బడి యెన్ద్రతు- ఈశ్వరమక్కే ఉకపామ్బడియెన్ద్రపడి. కలన్దుపరిమాణుమ్ దక్షైయిల్ద్రతు - కలక్కిఱ దక్షైయిల్ద్రపడి. తామనిన్ద్రతు - శేవత్వత్తిలే నిన్ద్రైపడి. పరిమాణియెన్ద్రతు - అనుభవితైపడి. ఇత్తలైయిల్ద్రతు - ఇచ్చేతననిదత్తిల్ద్రపడి. శేవత్వతైయభీక్కుమ్మాతు తైపడు - ఇవన్ పణ్ణుమ్ శేవవృత్తిక్కుత్తాన్ ప్రతిసంబన్ధియాకైయన్ది క్కే తాన్ పణ్ణుమ్ శేవవృత్తిక్కు ఇవనైప్రతిసమ్బన్ధియాక్కుమ్మా తైపడి నమ్ శేవత్వతై నామ్ నోక్క వేణుమెన్ద్రతు. నామ్ పణ్ణుమ్ శేవవృత్తిక్కు అవనైప్రతిసమ్బన్ధియాక్కు వేణుమెన్ద్రపడి. నైచ్చమ్భావిత్రితాయత్తెన్ద్రతు - తన్నుడైయతామిచ్చియై అభినయిన్దు పిన్ వాన్దియెన్ద్రపడి. అవభోగ తైయెన్ద్రతు - అవన్ ముఖవికాస తైయెన్ద్రపడి. “నమ్ శేవత్వతై నామ్ నోక్కిక్కిళ్ళ వేణుమ్” ఎన్దిఱవిడత్తిల్ స్వస్వరూపత్తిల్ మమకారముమ్, స్వరక్షణే స్వాన్వయముమ్ తోబ్దుకైయాలే, అవిరన్దుమ్ స్వాతస్త్రియ కార్యమాకైయాలే, అవిరన్దుముడ్డానపోలే ఇవన్ శేవత్వమభీస్తువిడుకైయాలే, “నైచ్చమ్భావిన్దు” ఎన్ద్రు లిచ్చయికితార్. “నమ్ శేవత్వతై నామ్ నోక్కిక్కిళ్ళ వేణుమ్” ఎన్దు నిన్ద్రాయాలే, అవన్ పణ్ణుమ్ శేవవృత్తిక్కుత్తాన్ ప్రతిసమ్బన్ధియాయ్ అవన్ ముఖవికాసమ్ పిఱప్పిత్తాలాయి

మూ.-౯౩. అభ్యిక్తైక్కు-కు- హేతు కీర్త్యోల్లిఁదు, మేలుమ్ శొల్లుమ్.

౯౩, ఇప్పడి ఇవనభ్యిక్తైక్కు-కు- హేతువెన్నెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (అభ్యిక్తైక్కు-కు-హేతు) ఎఱుతుడణ్ణి. అతావతు - ఈశ్వరకమేల్ విఱుఱువినియోగజ్ఞోభ్యుకిఱ ద్దశైయిలే ఇవన్ నైచ్చమ్ భావిత్తితాయ్ఱు అనన్ భోగ తై యభ్యిక్తైక్కు-కు-హేతు, “శేషత్వమే ఆత్మాపుక్కు స్వరూపమ్” ఎన్నెయాలే కీర్త్య ప్రణవత్తిలే శొల్లిఁదు, చతుర్థియిలే కిఱ్కుర స్వభావనాకచ్చొల్లుకై యాలే మేలిల్ పద త్రిలుమ్ శొల్లుమెన్నె.

దీని ఇవననుదైయపరాతిశయాధాయకత్వరూపమాన శేషత్వమ్ జీవిషుతుమ్, స్వరూప విశోధియన అనాఙ్కారమమకారజగిరణ్ణుమ్ నశిషుతుమ్. ఆనాల్, (౧) “భక్తా నామ్” ఎనిఱపడియే, అవనివనక్కాయరుక్కుమిరుప్పావతెన్నెన్నిల్, ఇవననుదైయ స్వరూపపుక్కు అనురూపమాక వినియోగపుడుకై. అతావతు-ఇవ్వధికారి తన్నిడత్తిలే నిరతిశయప్రీతిమానాకైయాలే, “ఎన్నెత్తన్ ముఖమల్ త్రిక్కుఱుఱుప్పాక వినియోగమ్ కొళ్ళొనెమ్మెరుమాన్” ఎఱునినైత్తవళిలే ఎమ్మెరుమాన్ ఇవన్ నినైత్తపడి వినియోగమకొళ్ళుకై. ఇప్పడి కొళ్ళొతపోతు ఇవన్ భక్తనుమల్లన్; అవన్ స్వరూపానురూపమాక అడిమై కొళ్ళొనుమల్లన్.

౯౩, మేలుక్కనతారికై (ఇప్పడియిత్యాది). ఇప్పడియెఱ్ఱుతు - నమ్ శేషత్వ తై నామ్ నోక్కిక్కొళ్ళవేఱుమెన్నెఱ్ఱపడి. అభ్యిక్తైక్కు-కు-హేతు - అవన్ భోగ తైయభ్యిక్తైక్కు-కు-హేతు. మేలిల్ పద త్రిలుమ్ పద త్రిలుమ్ - నారాయణపద త్రిలుమ్ పద త్రిలుమ్.

ప్రణవ త్రిలుమ్ నారాయణపద త్రిలుమ్ తాదర్థ్యముమ్, తాదర్థ్యానురూపమాన వృత్తివిశేష తైయుమితోశొల్లిఁదు; ఇవిరణ్ణుమ్ అవన్ ముఖమల్ త్రిక్కుఱుఱుప్పావ త్తనై యల్లతు అవన్ ముఖమల్ త్రియైయభ్యిక్తైక్కు-కు-హేతువామోవెన్నిల్; చతుర్థియిల్ శొల్లపట్ట తాదర్థ్యత్తిన్ మేల్ వన్డ ఉకారమ్, (౨) “నహింస్యాత్సర్వాభూతాని” ఎనిఱ సామాన్యవిధి (౩) “అగ్నిహోమాయం పశుమాలభేత ” ఎనిఱ విధి ప్రాప్తమాన హింసైయై నిషేధిక్కుమాట్టాతాటోలే, మకార త్రిల్ జ్ఞాతృత్వబాలాయత స్వస్వాతన్త్ర్య

మూ.-౯౪. ఇన్నినైపు పిఱన్దపోతే కృతకృత్యన్;

౯౪. ఇని ఇప్పారత స్త్రీప్రతిపత్తియినుడైయవైభవజై స్ఫల పడియాక వరుళిచ్చెయ్యా నిన్దుకొణ్ణ ఇప్పదత్తై నిగమిత్తరుళికిఱార్ మేల్. (ఇన్నినైపుపిఱన్దపోతే కృతకృత్యన్) ఎన్దతు-(౧) "తనక్కేయాక వెనైక్కొళ్ళవేణుమ్" ఎన్నుమివ్వత్యన్ద పారత స్త్రీప్రతిపత్తి పిఱన్ద పోతే తన్నుడైయ హితత్తుక్కుడలాక చ్చెయ్యవేణువ తెల్లామ్ శెయ్తు తలై కట్టినవనెనై.

నివృత్తిమొచ్చిల్లమాట్టామైయాలమ్, మేల్ నారాయణపదత్తిల్ వ్యక్తచతుర్థియారే శొల్లప్పట్ట కైజ్జుర్యముమ్ తాదర్థ్యశేషమాయవన్దతాకై యారే జ్ఞాతృత్వత్తాల్ వన్ద స్వ స్వాతస్త్వీయవరుధమాకైయాలమ్, ఇరణ్ణుమ్, స్వస్వాతస్త్వీయహితమాయొక్కొణ్ణు "నమ శేషత్వత్తైనామ్ నొక్కిక్కొళ్ళవేణుమ్" ఎన్నిఱిన్దవైక్కొడత్తు, ఇవనై శేషి యాకవైత్తు డాన్ శేషమాయనిన్దురసిక్కివేణుమెన్దిఱి ఆవన్ భోగ తై యట్టిక్రమ్మ హేతువాకైయారే "జ్ఞాతిక్రమ్మహేతు క్షిప్రై శొల్లిల్ య మేలుమ్ శొల్లుమ్" ఎన్ను క్కుఁజైయిలై.

౯౪. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్దతు - ఆవనివనైశేషమాయవైత్తు వినియోగమొళ్ళవుమామ్, శేషియాకవైత్తు వినియోగమొళ్ళవుమామ్, అతి లారు నిర్బధమిలై. ఆవన్ ముఖమలర్ త్రిక్కు ద్వారమామతువే ఇవనుక్కుదేశ్యమావతె న్ను మ్మడియాన ఆత్మవైపారత స్త్రీయమ్ ఇన్నుమస్సారేసిద్ధిత్తవన ప్రరమెన్దపడి. ఎమ్మెరు మానివనైశేషియాకవైక్క విశైన్దిరుక్కై - ఇవనుడైయస్వరూపమాన పారత స్త్రీయత్తు క్కుఎలై నిలమ్; ఆవన్ తన్నై ఇవనుక్కుశేషమాక్కుకీఱతు-ఆవనుడైయ నిరజ్కుశ స్వాత స్త్రీయత్తుక్కైనిలమ్. ఇవావరత స్త్రీప్రతిపత్తియినుడైయవెన్దతు - తన్నై శేషి యాకవైక్కవిశైయుమ్మడియాన ఇవ్యత్వవైపారత స్త్రీప్రతిపత్తియినుడైయవెన్దపడి. పలపడియాకవెన్దతు - అన్వయత్తాలుమ్ వ్యతిరేకత్తాలుమెన్దపడి. ఇప్పదత్తైయెన్దతు - ఇన్నమఃపదార్థైయెన్దపడి. "ఇన్నినైపు" ఇత్యాది మూలాగ్ధమ్ (అతావళిత్యాది). హితత్తుక్కైన్దతు - ఉపాయస్తుక్కైన్దపడి. నిరుపాధికరక్షక నాన విశ్వరన్ ఇవను

మూ.— ఇన్నినైవిల్లాతపోతు ఎల్లాదుష్కృతజ్ఞభుమ్ కృతమ్.

(ఇన్నినైవిల్లాతపోతు ఎల్లాదుష్కృతజ్ఞభుమ్ కృతమ్) ఎవ్వరు-
ఇష్వరతస్త్రి ప్రతిపత్తియిల్లాతపోతు (౧) “కింతేన నకృతంపాపం

దైయ రక్షణత్తిల్ ప్రవర్తిక్తైక్కు విరోధియాన స్వరక్షణే స్వావస్థా హేతువాన
స్వస్వాతస్త్రియమ్ కఢిన్త అవనిట్టవత్కామ్మడి అత్యంతపారతస్త్రియమ్ సిద్ధితవాశే
అవనే య ఉపాయమా కై సిద్ధిక్తైయాశే, ఇవ్యధికారిక్కు స్వయాపానురూపమాన
సిద్ధిపాయత్తుక్కు అధికారార్థమాకచ్చేయ్యవేద్దామనైయెల్లామ్ శేయతు తల్లెక్కట్టిన
వనెన్నిటతు. “ఇవ్యత్యంతపారతస్త్రియమ్” ఎవ్వ విశేషక్తైయాశే పారతస్త్రియమిరణ్ణ
విధమిన్తు తోద్రుకిటతు. ఈశ్వరన్ ఇవనైశేషమాకవైత్తుస్వేష్టమాక వినియోగమ్
కొళ్ళుమ్మడిక్కిడానపారతస్త్రియమ్, శేషియాకవైత్తు స్వరసత్తుక్కిడాక వినియోగమ్
కొళ్ళుమ్మడిక్కిడానపారతస్త్రియమ్; ఇతిల్ ముద్దినతు పారతస్త్రియమైన్తుమ్, పిద్దినతు
అత్యంతపారతస్త్రియమైన్తుమ్ శోల్లపడుమ్. ఇతిల్ మున్దుఱచ్చున్నతు - ఇచ్చేతనన్ శేష
త్వత్తిల్ నిన్తు అవన్ నియమనప్పడియే అవన్ విషయత్తిల్ కిచ్చిత్రుత్తు అవనై రసిప్పి
క్తైక్కుడలాయరుక్కుమ్, అనస్తరమ్ శోన్నతు - అవన్ నియమనత్తిప్పడియే తాన్
శేషిత్యత్తిల్ నిన్తు అవన్ పణ్ణమ్ శేషవృత్తిక్కుత్తాన్ ప్రతిసంబద్ధియాయ్ అవనై రసిప్పి
క్తైక్కు ఉడలాయరుక్కుమ్. ముద్దినపారతస్త్రియమ్ శేషిత్యప్రయుక్తమ్, అహజ్కార
సహమ్, ఇరణ్ణామ్ పారతస్త్రియమ్ ఈశ్వరస్వాతస్త్రియప్రయుక్తమ్, అహజ్కార గణ్ణా
సహమ్; ఆక్తైయాశే, ముద్దినపారతస్త్రియత్తైల్ ఈశ్వరసుక్కుప్పిటక్కుమ్ ముఖమలర్
త్తియిలుక్కాట్టిల్, పిద్దినపారతస్త్రియత్తైల్ పిటక్కుమ్ ముఖమలర్ త్తి ఆతిశయితమాయి
రుక్కుమ్ ; ఆక్తైయాశే, ఇష్వరతస్త్రియమే నమ్మాచార్యోకభుక్కు అదరణీయమా
యరుక్కుమ్మడి.

మూలమ్ (ఇన్నినైవిల్లాతపోతిత్యాది). మూలార్థమ్ (ఇష్వరతస్త్రియత్యాది),
ఇష్వరతస్త్రియప్రతిపత్తియిల్లాతపోతెన్తు - ఇవ్యత్యంతపారతస్త్రియ ప్రతిపత్తియిల్లాత
పోతు, అత్తాపహరరూప స్వాతస్త్రియప్రతిపత్తినడక్తైయాశే యెన్తుపడి. పారతస్త్రియ

మూ. — ఇన్నినైవిలేయెల్లా సుకృతజ్ఞభుముణ్ణు;
ఇతిన్దిక్కేయిరుక్కప్పణ్ణుమ్ యజ్ఞాదికభుమ్
ప్రాయశ్చిత్తాదికభుమ్ నిష్ప్రయోజనజ్ఞల్;

“చోరేణాత్తాపహారిణా” ఎన్నిపడియె సకల దుష్కృతజ్ఞభుమ్ ఇవనాలే
శెయ్యప్పట్టతాయ్ విడుమెనై.

(ఇన్నినైవిలే యెల్లాసుకృతజ్ఞభుముణ్ణు) ఎన్ఱతు - ఇతుణ్ణాకవే
ఎల్లాసుకృతముమ్ పణ్ణినాల్పిఱుక్కుమ్ ప్రీతి ఈశ్వరనుక్కు విలై
కై యాలే ఇన్దపారత స్త్రీప్రతిపత్తియిలే సకలసుకృతము ముణ్ణైన్.

(ఇతిన్దిక్కే యిరుక్కప్పణ్ణుమ్ యజ్ఞాదికభుమ్ ప్రాయశ్చిత్తాదిక
భుమ్ నిష్ప్రయోజనజ్ఞల్) ఎన్ఱతు - ఇన్దపారత స్త్రీప్రతిపత్తి యిన్ది

ప్రతిపత్తియిల్లామై స్వాతస్త్రిప్రతిపత్తియైక్కాట్టుమెన్నీర్, జ్ఞాతాచాన ఇచ్చేర
ననుక్కుత్తనిడత్తిర్ ననుక్కబ్బోక్తమాన పారత స్త్రీప్రతిపత్తియిల్లాతపోతు మకా
రత్తాలే శొల్లప్పట్టశేషతోపమర్దియాన జ్ఞాతృత్వప్రయుక్తయన స్వస్వాతస్త్రిప్రతి
పత్తియితే నడప్పతు; అక్రయాలే, తేజోభావద్వాన్ పృథక్పదార్థమాయుక్కుచ్చయ్
తేయుమ్, తమన్దైక్కాట్టుమాపోలే, పారత స్త్రీప్రతిపత్తి భావమ్ స్వవిరోధియాన
స్వాతస్త్రిప్రతిపత్తియైక్కాట్టకడవతు.

మూలమ్ (ఇన్నినైవిలేయెత్తాది). మూలార్థమ్ (ఇతుణ్ణాకవేయెత్తాది). ఇతు
ణ్ణాకవేయెత్తతు - ఇవత్వస్త్రిపారత స్త్రీప్రతిపత్తియుణ్ణాకవేయెత్తపడి. ఎల్లాసుకృత
ముమ్ పణ్ణినాల్పిఱుక్కుమ్ ప్రీతియెత్తతు - భూభిసన్నిరహితజ్ఞభాయ్, భగవత్ప్రీతి శ్రిక
ప్రయోజనజ్ఞభాయ్, ఇవనిడత్తిలుణ్ణానసకలమకృతజ్ఞభాలుమ్ రజస్తమెనివ్త్రిద్వారా
సత్వోదేకత్రాలేపిఱుక్కుమ్ స్వరూపజ్ఞానద్వారా పిఱుక్కుమ్ ప్రీతియెత్తపడి. విలైకై
యాలేయెత్తతు - అభివృద్ధమాక్రయాలేయెత్తపడి. ఉణ్ణైన్దైయెత్తతు - శతేషాన్తానాన్
యేన ఉణ్ణైన్దైయెత్తపడి.

మూలమ్ (ఇతిన్దిక్కేయిరుక్కవిత్తాది). మూలార్థమ్ (ఇన్దపిత్యాది). ఇన్దపాత్త

క్లేయరుక్కుచ్చెయ్ తే ఈశ్వర ప్రీణనార్థమాక ఇవన్ పణ్ణమ్ యా
గాదికర్తజ్ఞఘమ్, తాపాపవిమోచనార్థమాక ప్పణ్ణమ్ కృచ్ఛాచాన్ద్రాయ
ణాదికళాకిఱ ప్రాయశ్చిత్తాదికఘమ్, ఈశ్వరప్రీతిఘమ్ స్వపాపవిమో
చనత్తుక్కుమ్ ఉడలాకామైయాలే నిష్ప్రియోజనజ్ఞశ్చైన్ద్రై.

తస్యైవప్రతిపత్తియన్తిక్లేయరుక్కుచ్చెయ్ తేయైన్ద్రతు - ఇవన్తస్యైవ పారతస్యైవ ప్రతి
పత్తియన్తిక్లేయస్వతస్యైవ నాయరుక్కుచ్చెయ్ తేయైన్ద్రపడి. పారతస్యైవ ప్రతిపత్తియన్తి
క్లేయైన్ద్రాన్తి అతుస్వతస్యైవ నాయరుక్కుచ్చెయ్ మైక్లాన్తిమావెన్నిల్; తదన్య
శబధావ తద్విరోధికల్ న ఇర్థజ్ఞాకైయాలే, పారతస్యైవ మిల్లామై-పారతస్యైవ విరోధి
యన స్వాతస్యైవ తైక్లాన్తిమ్, యజ్ఞప్రాయశ్చిత్తాదికఘమ్ ఇచ్ఛేతనమక్కు అభిమత
సాధనజ్ఞాయమ్, అనిష్టనివర్తకజ్ఞాయమ్ శాస్త్రజ్ఞశ్చైవ వివితజ్ఞాకైయాలే, అతి
లన్యయక్కుమనమమ్ నేపైనిష్టప్రాప్తి నివృత్తికలై స్వయత్నతై సాధిత్తుక్కుఘ్
ప్పడి స్వరక్షణే స్వాన్యయయోగ్యనాన స్వతస్యైవ నేయాక వేణ్ణైకైయాలే, ఇన్ద్రపారత
స్యాన్యభావమ్ మేల్ శొల్లకిఱ యజ్ఞ ప్రాయశ్చిత్తాధికారమాన స్వాతస్యైవ తైక్లాన్తి
ట్టుమ్. ఇతైల్, యజ్ఞ ప్రాయశ్చిత్తాదికఘమ్ అధికారి స్వతస్యైవ నైష్టతాయైన్ద్రై.
ప్రీణనార్థమాక వైన్ద్రతు - ప్రీతియన్ద్రాకైక్లాక వైన్ద్రపడి. “ యాగాది కర్తజ్ఞఘమ్ ”
ఎన్దిఱవిడత్తై, అదిశబ్దతై దానాదికలై చ్చొల్లకిఱతు. “ చాన్ద్రాయణాదికల్ ”
ఎన్దిఱవిడత్తై అది శబ్దతై, పుణ్యతీర్థస్నానాదికలై చ్చొల్లకిఱతు. ఈశ్వర ప్రీతి
క్కుమ్, స్వపాప విమోచనత్తుక్కు ముడలాకామైయాలేయైన్ద్రతు - ఇవన్తస్యైవ పారత
స్యైవ ప్రతిపత్తియైల్ పిఱక్కు మిశ్వర ప్రీతిక్కుమ్, సకల పాపమాలమాన ఆత్మ
పహరమాకిఱస్వపాప విమోచనత్తుక్కు ముడలాకామైయాలేయైన్ద్రపడి.
ఇప్పడి కొళ్ళా తటోతు, సామాన్యశాస్త్రోన్ద్రుమ్, ఈశ్వరమదైయ గర్వరక్షక
త్వై ప్రతిపాదికిఱ అకారోన్ద్రుమ్ విరోధిక్కుమ్. అనల్ ఈశ్వరప్రీతి ఇరన్ద్ర
ప్రకారమావెన్నిల్, అమ్; అతావతు - సోపాధికైయైన్ద్రమ్, నిరుపాధికైయైన్ద్రమ్
ప్రీతియిరన్ద్రు పడియాయరుక్కుమ్. అతిల్ సోపాధికప్రీతి సంసారిచేతనవిషయై యా
యైన్ద్రమ్, ముముక్షుక్కులిల్ శేవలభ క్తివిషయైయాయమిరుక్కుమ్; సిద్ధసాధన పరిగ్ర

మూ.- ఇతుతన్నా లే యెల్లాపాపజ్గళుమ్ పోమ్, ఎల్లాఫలజ్గళుముణ్డామ్.

(ఇతుతన్నా లే యెల్లాపాపజ్గళుమ్ పోమ్ ఎల్లాఫలజ్గళుముణ్డామ్)
 ఎన్జతు - ఇన్దపారత స్త్రీ ప్రతిపత్తియాలే ఈశ్వర ఇవనళివిలే యను
 గ్రహాతిశయ తై ప్పణ్ణుకై యాలే అవనుడైయ నిగ్రహాత్మకమాన సకల
 పాపజ్గళుమ్ పోమ్; (౧) - ఉన్న డియార్ క్కె శెయ్ వనెన్దైయిరు త్తినీ” ఎన్ని
 అపడియే ఇవనుక్కు ఎత్తైచ్చెయ్ వోమెన్దుమేన్దేలు ముపకరిక్కై యాలే
 సంసారనివృత్తి తుడక్కమాన కైజ్జుర్యప్రాప్తిపర్యంతమాక సకల ఫల
 జ్గళుముణ్డామెన్దై.

ఆక మధ్యమ పదార్థ తైయరుళిచ్చెయ్ తారాయిల్లు.

హమ్ పణ్ణి న అధికారికల్ విషయత్తిల్ నిరుపాధికైయాయరుక్కుమ్. ఇతిల్ నున్ది
 నతు - చేతనకర్త సాపేక్షై, పిన్దినతు చేతనప్రవృత్తినివృత్తిసాపేక్షై.

ఆనాల్, ఇప్పారత స్త్రీ ప్రతిపత్తియోడే యజ్ఞస్నానశ్చిరార్థికతై యనుష్ఠితై
 లోపెన్నిల్; అప్పోతుమివై నిష్ప్రియాజనజ్గళెన్దిణార్ (ఇతుతన్నా లేయత్యాదియాలి).
 మూలార్థమ్ (ఇంద్రియాది). ఇన్దపారత స్త్రీ ప్రతిపత్తియాలే యెన్జతు - ఇవ్వజ్యస్తపా
 రత స్త్రీ ప్రతిపత్తిమాత్రతాలే యెన్జ పడి. అనుగ్రహాతిశయ తైయెన్జతు- అతిశయితాను
 గ్రహ తైయెన్జ పడి. నిగ్రహాత్మకమానవెన్జతు - నిగ్రహస్వరూపజ్గళానవెన్జ పడి. పాప
 జ్గళ్ నిగ్రహస్వరూపజ్గళోపెన్నిల్; ఆమ్, పాపజ్గళావన - చేతననుడైయ కృతినాధ్యజ్గ
 శాన కర్తజ్గళ్. అవై త్రిక్షణావధానకళాకైయాలే ఉత్తరక్షణత్తిల్ నళిప్పన, అన
 న్దరమ్, “ఇవనిప్పడి ఆజ్ఞాతిలజ్గనమ్ పణ్ణువతే” ఎన్దు ఇవనిడత్తిలిశ్వరన్ నిగ్రహ తై
 ప్పణ్ణి ప్రాప్తకాలజ్గళిలే ఫల తైక్కొడుక్కై యాలే “నిగ్రహాత్మకమ్” ఎన్జతు.
 ఇరుత్తియెన్జతు - ఇరుద్దాయెన్జ పడి. ఆక ఇప్పారత స్త్రీ ప్రతిపత్తిమాత్రతాలే ఇవ్వధి
 కారిక్కు సకలపాపవిమోచనముమ్, సకలఫలలాభముముణ్డాకైయాలే, యజ్ఞస్నానశ్చి
 ర్థికల్ నిష్ప్రియాజనజ్గళాకైయాలే, అనుష్ఠేయజ్గళెన్దైయైతాయిల్లు.

ఇని నమః పదార్థ తై నిగమిత్తపడియై యరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (ఆకవిత్యాగ).

మూ.—౯౫. నారాయణనెష్టతు-నారజ్గళుక్కు అయనమెష్టపడి.

౯౬. నారజ్గళావన-నిత్యవస్తుక్కుళినుడైయ తిరళ్.

౯౫. అనస్తరమ్ నారాయణ పదార్థతైయరుళిచ్చెయ్కితార్ (నారాయణనెష్టతు) ఎష్టతుడగ్గి. అతావతు - నారాయణ పదన్దా, “నారాణాం అయనం యః సః నారాయణః” ఎష్టమ్, “నారాః అయనం యస్యసః నారాయణః” ఎష్టమ్, తత్పురుషబహువ్రీహిరూపసమాసద్వయసిద్ధమాకైయాలే, అతిల్ తత్పురుషనిలర్థతై మున్దుఱవరుళిచ్చెయ్కితార్ (నారజ్గళుక్కుయనమెష్టపడి) ఎష్ట.

౯౬. నారజ్గళాకిఱవై తానెవై యెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (నారజ్గళావన నిత్యవస్తుక్కుళినుడైయ తిరళ్) ఎష్ట. నారపదమ్ “నర” ఎష్టమ్, “నార” ఎష్టమ్, “నారాః” ఎష్టమాయ్, (౧) “రిజ్-తుయ్” ఎన్ఱిఱథాతువిలే “ర” ఎష్ట పదమాయ్ తుయిక్కుమ్ వస్తువైచ్చొల్లి, నకారమ్ అత్తై నిషేధిత్తు, “నర” ఎష్ట తుయమిల్లాత నిత్యవస్తువైక్కాట్టి, సమూహార్థత్తిలే అణ్ ప్రత్యయముమ్ ఆదివృద్ధియమాయ్, “నార” ఎష్ట నిత్యవస్తుసమూహత్తైచ్చొల్లి, “నారాః” ఎష్ట బహువచనమాకైయాలే సమూహ బాహుళ్యత్తైయుమ్ శొల్లుకైయాల్ (నిత్యవస్తుక్కుళినుడైయతిరళ్) ఎన్ఱితార్. ఇతిల్ (నిత్య) ఎన్ఱైయాలే నరశబ్దార్థముమ్, (వస్తుక్కుళ్) ఎన్ఱైయాలే నారశబ్దార్థముమ్, అవర్జి నుడైయ (తిరళ్) ఎన్ఱైయాలే బహువచనార్థముమ్ శొల్లుప్పట్టితే.

౯౭. మేలుక్కువతారికై (అనస్తరమిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతీత్యాది).

౯౮. మేలుక్కువతారికై (నారజ్గళిత్యాది). కీర్న్చొన్నవర్ణతై నారపదత్తిన్ఱేలే ఏటిట్టుక్కాట్టుకితార్ (నారపదస్థానిత్యాది). ఏటిడుమ్ క్రమస్థానెజ్జసేయెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇతిలిత్యాదియాల్).

మూ.—౯౭. అవైయావన- జ్ఞానానన్దామలత్వాదికళుమ్,
జ్ఞానశక్త్యాదికళుమ్, వాత్సల్యసౌశీల్యాదికళుమ్,
తిరుమేనియుమ్,

౯౭. తాదృశజ్ఞానవైతానైయెన్న వరుళిచ్చెయ్ కళాఠ్
(అవైయావన) ఎన్జుతుడక్కి. జ్ఞానానన్దామలత్వాదికళావన-స్వరూపనిరూ
పకధర్మజ్ఞో. అదిశబ్దతాలే అనన్తత్వతైచ్చొల్లుకీటు. జ్ఞానశక్త్యాది
కళావన - నిరూపిత స్వరూపవిశేషణజ్ఞాన సమస్త కల్యాణగుణజ్ఞు
కుమ్ ప్రధానమాయరుదుళ్ళ జ్ఞానశక్తిబలైశ్వర్య వీర్యతేజస్సుక్కళా
కీటు వడ్డుణజ్ఞో. వాత్సల్య సౌశీల్యాదికళావన - అన్దవాడ్డుణ్యాయత్త
మాన వాత్సల్య సౌశీల్య స్వామిత్వ సౌలభ్యాద్యసంఖ్యేయ కల్యాణగుణ
విశేషజ్ఞో తిరుమేనియావతు - అసాధారణమాన దివ్యమగ్గళ విగ్ర

౯౭. మేలుక్కవతారికై (తాదృశజ్ఞానత్వాది). మూలార్థమ్ (జ్ఞానానన్ద
త్వాది). స్వరూపనిరూపకధర్మశైష్ట్య - తన్నైయిట్టే స్వరూపతైనిరూపిక్కుప్పడి
యాయరుక్కిఱధర్మజ్ఞశైష్ట్యపడి. నిరూపితస్వరూపవిశేషణజ్ఞానవైష్ట్య - జ్ఞానానన్దా
మలత్వాది నిరూపితదివ్యాత్మస్వరూపగత ధర్మజ్ఞానవైష్ట్యపడి. సమస్తకల్యాణ గుణజ్ఞు
లుమ్ జ్ఞానాదివడ్డుణజ్ఞుక్కు ప్రాధాన్యమావతు - తన్నైప్పల్లీ సకలగుణజ్ఞు
కుమ్ ప్రకాశమణ్డొమ్మడియరుక్కై. అతెజ్జనేయెన్నిల్, ముతలోతన్నిలే సర్వేశ్వరన్
పణ్ణుమ్ జగద్రక్షణత్తుక్కు ప్రధానాక్షేపగుణమ్ కప్పైయిట్టే; అతుతానుమ్ పరదుఃఖ
దుఃఖితమతల్, పరదుఃఖాసహిష్ణుత్వమాతల్, పరదుఃఖాపచిక్కిరైయాతలిట్టే; ఇచ్చాన్ది
లాన్దుమ్ ఈశ్వరన్ పరదుఃఖతై యతీయాతపోతు కూడాతిట్టే. వాత్సల్యమావతు -
కుర్మి మే నర్మి మాక ఇవనైయన్దీకరిక్కైయిట్టే. అన్దీకరిక్కుమిడత్తిల్ తద్దోవమ్
తనక్కుత్తట్టాతపడి యరుక్కుక్కు శక్తియక్షేపైయిట్టే. ఇప్పడియెబ్బుమ్ కణ్ణుకో
ళ్ళవు. వాత్సల్యాదికళుక్కు గుణవిశేషత్వమావతు - ఆశ్రయబోపయోగిత్వమ్. విగ్రహ
కుక్కు అసాధారణత్వమావతు - విగ్రహధర్మబోదొత్తిరామై.

మూ.— కాన్తిసాకుమార్యాదికళుమ్, దివ్యభూషణజ్ఞుమ్,
దివ్యాయుధజ్ఞుమ్, పెరియపిరాట్టియార్ తుడక్క-
మాన నాయ్చ్చిచూర్కళుమ్, నిత్యసూరికళుమ్,

హమ్. ఏకవచనమ్ జాత్యభిప్రాయమాయ్, నిత్యమాన దివ్యవిగ్రహ
జ్ఞేయుమ్, ఐచ్చికమాక పరిగ్రహిక్కుమ్ విగ్రహ స్తరజ్ఞతైయుమ్ శొల్లు
కిఱతు; అల్లాతపోతు ఓరోసమూహమాక ఎణ్ణినరుకిఱ ప్రకరణత్తుక్కు-
చ్చేరాతు; ఇతుతాణ, నడువిల్ తిరువీతిప్పిల్లైభట్టర్, ఆచ్చాన్నిల్లై
ఇవర్కళరుళిచ్చెయ్త ప్రబంధజళితే సుస్పష్టమ్. కాన్తిసాకుమార్యాది
కళావన-అన్ద విగ్రహ గుణజ్ఞళాన సౌందర్యసాకుమార్య సాగధ్యలావణ్య
యాననాదికళ్. దివ్యభూషణజ్ఞళాన- ఆభరణచూర్ణైలే భావ్యకార
రరుళిచ్చెయ్తపడియే కిరీటాది నూపురాస్తమాన అత్తిరుమేనిక్కు-
చ్చాత్తుమనజ్ఞేయమాన తిరువాభరణజ్ఞళ్. దివ్యాయుధజ్ఞళాన- అహ
కుక్కుమ్ ఆశ్రితవిరోధి నిరసనత్తుక్కు ముడలాయరున్దుళ్ళ శఙ్ఖ చక్ర
గదాఽసి శార్ఙ్గాద్యసజ్ఞేయాయుధ విశేషజ్ఞళ్. పెరియపిరాట్టియార్
తుడక్కమాన నాయ్చ్చిమారావార్-(౧) “శ్రీవల్లభ! ఏవంభూతభూమి
సీళానాయక! ” (౨) “ దేవి త్వామను నీళయాసహ మహీ దేవ్య
స్సహస్రంతథా ” ఎన్ఱిఱపడియే ప్రధానమహిషియాన పెరియపిరాట్టి
యార్ ముతలాకి తత్సమానైకళాన భూమి నీలైకళుమ్, మల్లమనేక
రాక చొల్లప్పడుకిఱవర్కళుమ్. (౩) “లక్ష్మీ ప్రభృతిమహిషీవర్గజ్ఞుమ్”
ఎన్ఱితే ఆచ్చాన్నిల్లైయరుళిచ్చెయ్తతు. నిత్యసూరికళావార్- అనన్ద
గరుడ విష్వక్సేనాదికళాయిరున్దుళ్ళ అసజ్ఞేయరాన సూరిజనజ్ఞళ్

ఐచ్చికమావతు - ఇచ్చాగ్గీసమయ్యరుక్కై, “తిరుమేనియుమ్” ఎన్ఱిఱవిడత్తిల్
ఏకవచనత్తై జాతిపరమాకూతపోతు వరుమ్ దోష తైయరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (అల్లాత
పోతిత్యాది), ఇతుక్కుసంవాదప్రమాణమ్ (ఇతుతానిత్యాది).

మూ. — చత్రచామరాదికళమ్, తిరువాశల్ కాక్కుమ్ ముతలి
కళమ్, గణాధిపరుమ్, ముక్తరుమ్, పరమాకాశముమ్,

చత్రచామరాదికళావన- కైజ్జుర్యోపకరణజ్జళాన చత్ర చామరి తాల
వృస్త భృక్టార పతద్గృహాదికళ. తిరువాశత్కాక్కుమ్ ముతలికళావార్-
చణ్డప్రచణ్డ భద్ర సుభద్ర జయ విజయాదికళ. గణాధిపరావార్ -
కుముద కుముదాక్ష పుణ్డరీక వామన శంకుకర్ణ సర్వనేత్ర సుముఖ
సుప్రతిష్ఠితాదికళ. ముక్తరావార్ - (౧) “శరైకణ్డోర్” ఎన్ఱిపడియే
సంసారసాగర తైక్కడన్దు అక్కరైప్పట్టు నిత్య సూరికళోడు సమానా
కారరాయ్ నిఖిలకైజ్జుర్య నిరతరాయిరుక్కుమ్ అసఙ్ఖ్యేయరానచేత
నర్. పరమాకాశమావతు- పఞ్చోపనిషత్తయమాన పరమపదమ్ ;
ఇతుతాన్ పఞ్చోపనిషత్తయమాకైయాలే సమూహాత్మకమాయితే
యిరుప్పతు ; ఆకైయాలే సమూహగణనైక్కు విరోధమిల్లై. (౨)

“పఞ్చోపనిషత్తయమాకైయాలే పరమపదముమ్ సమూహాత్మక
మాయిరుక్కుమ్” ఎన్ఱి తే ఆచ్చాన్బిల్లై యరుళిచ్చెయ్తతు.

ఆక “జ్ఞానానందామలత్వాదికళమ్” ఎన్ఱుతుడక్కి ఇవ్వళవుమ్
స్వరూపనిరూపక ధర్మజ్జళై యుమ్, నిరూపితస్వరూపవిశేషణజ్జళానకిల్య
ణగుణజ్జళై యుమ్, అగుణజ్జళుక్కు ప్రకాశకమాన దివ్యమజ్జళవిగ్ర

భృక్టారమ్- ౧ వేల్ శిల్లెప్పెట్టి. పతద్గృహమ్ - † తమ్మలప్పడికమ్. పఞ్చోప
నిషత్తయమానవెన్ఱతు - (౩) “పరమేష్ఠీపుమాన్ విశ్వో నివృత్తస్సర్వ ఏషా” ఎన్ఱి
పఞ్చోపనిషత్తయమానవెన్ఱపడి. పరమపదమొన్ఱెయకైయాలే సమూహమాక ఎన్ఱి
కొండ్లువరుకిఱ ప్రకరణత్తుక్కు చేరుమోవెన్ఱి వరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇతుతానిత్యాది
యాలే). సంవాదప్రమాణమ్ (పఞ్చోపనిషదిత్యాది).

నిత్యవిభూతియిలుళ్ళ నారశబ్దార్జ్జళై యరుళిచ్చెయ్తు ముడిత్తమైయై యరుళి
చ్చెయ్కితార్ (ఆకవిత్యాదియాలే).

౧ (పా) తిరుక్కావేరి. † (పా) పడికమ్. (౧) తి-చాయ్-౨-౩-౧౦, (౨) పరస్వర,
(౩)

మూ.- ప్రకృతియుమ్, బద్ధాత్మాత్మభుమ్,

హత్తైయుమ్, విగ్రహగుణమాన సౌందర్యాదికత్తైయుమ్, అష్టసౌందర్యాది కళోపాతి పూర్తాత్పలేశాత్తిన దివ్యాభరణజ్జలైయుమ్, అవ్యాభరణజ్జ లోడు వికల్పిక్కులామ్బడియాన దివ్యాయుధజ్జలైయుమ్, ఇవైయిత్త వైయుమ్ కాట్టిలెరిత్త నిలావాకాతపడి అరుకేయిరుద్దనుభవిక్కిఱ నాయ్చ్చిన్మూరైయుమ్, అచ్చేర్ త్రియిలేయడిమై శేయ్కిఱ నిత్యసూరి కత్తైయుమ్, అవర్కళుక్కుత్తైజ్జుర్యోపకరణజ్జళాన ఛత్రచామరాది కత్తైయుమ్, “ఇచ్చేర్ త్రిక్కెణవరుకిఱతో” ఎన్దు వయితెరిన్దునోక్కుమ్ తిరువాళల్ కాక్కుమ్ ముతలికత్తైయుమ్, అప్పడి మజ్జళాశాసనపర రాయ్, తిరుప్పడైవీట్టుక్కడైయ కావలాయరుక్కుమ్ గణాధిపరై యుమ్, నివృత్త సంసారరాయ్ అవర్కళోడారు కోవైయా యడిమై శేయ్కిఱ ముక్తరైయుయ్, అవ్వడిమైక్కు వర్ధకమాన పరమపదత్తై యుమరుళిచ్చెయ్తారాయ్ద్రు.

లీలావిభూతియిలుళ్ళవత్తై యరుళిచ్చెయ్కిఱార్ మేల్. ప్రకృతి యావతు - గుణత్రయాత్ కతయా సమూహాత్కికై యాయరుక్కుమ్ మూలప్రకృతి; (౧) “గుణత్రయాత్కికై యాకై యాలే మూలప్రకృతి యుమ్ సమూహాత్కికై యాయరుక్కుమ్” ఎన్దితే యితుక్కుమ్ ఆచ్చా స్మితైయరుళిచ్చెయ్తతు. బద్ధాత్మాత్మభావార్ - ఉరై మెట్టుకి ల్ పొన్బోలే ఇప్పకృతిక్కుళ్ళే ఉరుమాయ్న్దు కిడ క్కిఱ ఆత్మాత్మకళో.

“ప్రకృతియుమ్” ఇత్యాదిక్కవతారికై (లీలత్యాది). ఉళ్ళవత్తైయెన్దు- ఉళ్ళసారశబ్దార్థజ్జలైయెన్దుపడి. ప్రకృతిస్వరూపత్తై యరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ప్రకృతి యావతిత్యాదియల్). మూలప్రకృతియెన్దుతు - మూలమానప్రకృతియెన్దుపడి. మూల మాకైయావతు-మహదాది పృథివ్యస్తమాన వికారజ్జగుక్కల్లామ్ కారణమాయరుక్కై. సంవాదప్రమాణమ్ (గుణత్రయేత్యాది). ఉరుమాయ్ న్దుతు - స్వరూపమభిన్దుపడి.

మూ. — కాలముమ్, మహదాదివికారజ్జళుమ్, అణ్ణజ్జళుమ్,
అణ్ణత్తుక్కుట్టుట్టదేవాదిపదార్థజ్జళుమ్.

కాలమావతు - అహారాత్రాదివిభాగయు క్తతయా సమూహాత్మక
మాయరుక్కుమచిద్విశేషమ్. (౧) “అహోరాత్రాదివిభాగజ్జళనేకమాకై
యాలే కాలముమ్ సమూహాత్మకమాయరుక్కుమ్” ఏన్నితే ఇతుక్కుమ్
ఆచ్చాన్బిల్లై యరుళిచ్చెయ్తతు.

ఆక ఇవ్వళవుమ్ స్వరూపేణ నిత్యజ్జళానవస్తుక్కులై చ్చొల్లిల్లు.

మేల్ ప్రవాహరూపేణ నిత్యజ్జళై చ్చొల్లికిఱతు. స్వరూపేణ
నిత్యత్వమావతు - సత్తాన పదార్థ త్తినుడైయ ఉత్పత్తి వినాశాత్మనా
భావమ్. ప్రవాహరూపేణ నిత్యత్వమావతు - ఉత్పత్తి వినాశయోగి
యాకానిఱ్ఱుచ్చెయ్తేయుమ్ పూర్వకాల త్తిలుణ్ణాన నామ రూపలిణ్ణాది
కళుడైయ అనన్యభాభావమ్.

ఇతిల్ మహదాదివికారజ్జళావన-మహత్త్వమ్ తుడణ్ణి పృథివి
యళవాక వుణ్ణాన ఇరుపత్తు మూన్తు తత్త్వముమ్. అణ్ణజ్జళావన -
ఇమ్మహదాదికళాలే ఆరబ్బజ్జళాయ్, (౨) “అణ్ణానాంతు సహస్రాణాం

కాలస్వరూప త్తైయరుళిచ్చెయ్కీఱార్ (కాలమావలిత్యాదియాల్). సమూహమా
యెణ్ణివరుక్కు విశోధమిల్లా మైయైయరుళిచ్చెయ్కీఱార్ (అహోరాత్రేత్యాదియాల్)

స్వరూపేణ నిత్యజ్జళాన నారబ్బజ్జళైచ్చొల్లిముడి త్తపడియైయరుళిచ్చెయ్కీఱార్ (ఆక
విత్త్యాదియాల్).

మేలుక్కవతారికై (మేలిత్యాది). స్వరూపేణ నిత్యత్వ త్తైయపపాదిత్తరుళికి
ఱార్ (స్వరూపేణవిత్త్యాదియాల్). ప్రవాహనిత్యత్వ త్తైయపపాదిక్కిఱార్ (ప్రవా
హేత్యాదియాల్). పూర్వకాల త్తిలెన్తు - పూర్వసృష్టియిలెన్తుపడి. అనన్యభాభావ
మావతు - పూర్వస్సృష్టియరుక్కుయెన్తుపడి.

ఇతిలెన్తు - ప్రవాహరూపేణ నిత్యజ్జళిలెన్తుపడి.

మూ—౯౮. అయనమెన్దతు ఇవన్ బ్రుక్కాశ్రయమెన్దపడి
 ౯౯. అజ్జనన్తి క్కే ఇన్దె తన్దై యాశ్రయమాక పుడై
 యనెన్దపుమామ్.

సహస్రాణ్యాయుతానిచ” ఎన్గిటపడియే అసజ్జేయమాయగుక్కిట అజ్జ
 విశేషజ్గళ్. అణ్దుక్కుట్టుట్ట దేవాదిపదార్థజ్ఞాన - అజ్జా నర్వరిక
 శాన దేవ మనుష్య తిర్యక్ స్థావరజ్గళ్.

ఆక నారపదార్థ మరుళిచ్చెయ్ తారాయ్ బ్రు.

౯౮. మేల్ అయనపదార్థతై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (అయన
 మెన్దతు ఇవన్ బ్రుక్కాశ్రయ మెన్దపడి) ఎన్దు. అతావతు - అయన
 శబ్దమ్ ఆశ్రయవాచియాకైయాలే ఇవన్ బ్రుక్కు అయనమెన్దతు -
 ఇవన్ బ్రుక్కాశ్రయమెన్దపడి యెన్దె.

౯౯. బహుప్రీహి సమాసార్థతై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (అజ్జ
 నన్తి క్కే ఇన్దె తన్దై యాశ్రయమాక పుడైయనెన్దపుమామ్) ఎన్దు.
 అతావతు- “ఇవన్ బ్రుక్కాశ్రయమ్” ఎన్దు తత్పురుషనాక చొల్లుకై
 యన్తి క్కే, “ఇన్దె తన్దై యాశ్రయమాక పుడైయన్” ఎన్దు బహుప్రీహి
 యాకచొల్లుపుమా మెన్దె. “ఇవన్ బ్రుక్కాశ్రయమ్” ఎన్గిటవిడత్తిల్
 గుణజ్గళై యుమ్ శొల్లిన్ ద్రోయాకిలుమ్ “ఇన్దె తన్దై యాశ్రయమాక

నారశబ్దార్థతై నిగమిత్తమైయరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఆకవిత్వాది).

౯౮. మేలుక్కవతారికై (మేలిత్వాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది).
 ఇవన్ బ్రుక్కెన్దతు - నారజ్గళుక్కెన్దపడి.

౯౯. కీర్ తత్పురుషసమాసార్థతై యరుళిచ్చెయ్ తు, మేల్ బహుప్రీహిసమా
 సార్థతై యరుళిచ్చెయ్ కైక్కు అవతారికై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (బహుప్రీహియత్వాది,
 మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). ఇవన్ బ్రుక్కెన్దతు-నారజ్గళుక్కెన్దపడి. ఇన్దె తన్దై
 యెన్దతు - నారజ్గళైయెన్దపడి. బహుప్రీహిసమాసత్తిల్ నారశబ్దమ్ గుణమొట్టిన్ద
 నారజ్గళై చొల్లుమెచ్చుమై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇవన్ బ్రుక్కిత్వాదియల్),
 బహుప్రీహిసమాసత్తిల్ నారశబ్దతై గుణజ్గళుక్కుమ్ వాచకమాక్కినాల్ వరుమ్ దోష

వృక్షేయమ్” ఎన్నిటివిడత్తిలో గుణజ్ఞులై యుండునో చొప్పున వేణుమ; అగు
 గుణజ్ఞులకు వ్యాప్యత్వమ్ శొల్లుమనవిలో ఆత్మాశ్రయముమ్ అనవచ్చెయ్య
 మాకిది దోషభ్రష్టవరుమాకై యాలే. - “ తనగుణజ్ఞులై ఈశ్వరక
 వ్యాపికుమోహుతు గుణవిశిష్టనాయే వ్యాపికువేణుమ్, నిర్గుణమాయే
 వస్తువిరామయాలే; అహోమతు వ్యాప్య గుణజ్ఞులై వ్యాపక గుణజ్ఞులాయ్,
 వ్యాపక గుణజ్ఞులై వ్యాప్యగుణజ్ఞులాయెట్లకై యాలే ఆత్మాశ్రయదోషము
 ణ్ణామ్; అతుక్కుమేలే తనగుణజ్ఞులై గుణి వ్యాపికువెట్లు పుక్కాల్,
 తదాశ్రయమాన గుణజ్ఞులై యుమ్ గుణి వ్యాపికు వేణుమ్; అన్యవ్యాపక
 నుడైయగుణజ్ఞులై యుమ్ గుణి వ్యాపికు వేణుమ్, ఆకై యాలే

తైయదులిచ్చెయ్కితార్ (అగుణజ్ఞుకుక్కిత్యాదియాలే). వ్యాప్యత్వమ్ శొల్లుమనవిలోన్వతు-
 ఆశ్రయత్వమ్ శొల్లుమోహుత్వే పడి. అథవా - గుణజ్ఞులై యుండునొచ్చుకొమ్మ హేతువై
 యదులిచ్చెయ్కితార్ (అగుణజ్ఞుకుక్కిత్యాదియాలే). దోషద్వయమ్ వరుకైయై సరనాద
 ప్రమాణత్వాలే నిరూపితురులిచ్చెయ్కితార్ (తన గుణజ్ఞులైయేత్యాదియాలే). వ్యాపి
 కుమోహుత్వతు - అన్యః ప్రవిశ్యవ్యాపికుమోహుత్వే పడి. గుణవిశిష్టసుక్తే వ్యాపి
 యైనైయిలేహేతువై యదులిచ్చెయ్కితార్ (నిర్గుణమాయిత్యాది). నిర్గుణమాయెన్వతు -
 స్వరూపనిరూపకగుణశూన్యమాయమ్, నిరూపితస్వరూప విశేషణ గుణశూన్యమాయమ్
 మెన్వ పడి. అహోమెన్వతు-గుణవిశిష్టసుక్తు వ్యాపిశొల్లుమోహుత్వే పడి. వ్యాప్యగుణజ్ఞులై
 వ్యాపకగుణజ్ఞులాయెన్వతు - ఆశ్రయగుణజ్ఞులై ఆశ్రయగుణజ్ఞులాయెన్వ పడి. వ్యాపకగుణ
 జ్ఞులై వ్యాప్యగుణజ్ఞులాయెన్వతు - ఆశ్రయగుణజ్ఞులై ఆశ్రయగుణజ్ఞులాయెన్వ పడి. అతుక్కు
 మేలేయెన్వతు - ఆత్మాశ్రయమాకిది దోషమాకై ముమ్మేలే, ఆత్మాశ్రయరూపదోషపరి
 హారార్థమాక, ఆశ్రయగుణజ్ఞుకుక్కిత్యాదియాలే ఆశ్రయగుణజ్ఞుకుక్కిత్యాదియాలే స్వరూపభేదమగ్గీకరిక్కి
 త్వుపడి. తనగుణజ్ఞులై గుణి వ్యాపికువెట్లు పుక్కాల్వతు స్వనిష్ఠభ్రాతాన గుణజ్ఞులై
 గుణి గుణాన్తరవిశిష్టనాయే వ్యాపికువేణుమెన్వ ప్రవేశిత్వాలెన్వ పడి. తదాశ్రయగుణ
 జ్ఞులై యుమ్ మెన్వతు-గుణినిష్ఠభ్రాతాయే వ్యాప్యగుణజ్ఞులై వ్యాప్యగుణజ్ఞులాయెన్వ పడి. ఆకై

మూ.-౧౦౦. ఇవై యిరణ్డాలుమ్ ఫలిత్తతు పరత్వ సౌలభ్యజల్.

అననస్థాదుస్థమామ్” ఎన్ఱు ఇతుతనై ౨ సుస్సప్తమాక ఆచ్చాన్బిల్లై యరుళిచ్చెయ్ తారిజే.

౧౦౦. ఇవ్వుభయ సమాసత్తాలుమ్ ఫలితాంశత్తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇవై యిరణ్డాలుమ్) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు - నారజ్జళుక్కయనమ్, నారజ్గళై అయనమాక వుడైయవన్ ఎన్ఱి ఇవై యిరణ్డాలుమ్ ఫలిత్తవర్జమ్ - తనై యొట్టిన్ద సమస్తవస్తుక్కుళుక్కుమ్ తానా ధారమాయిరుక్కైయాకిఱ పరత్వముమ్, ఇప్పడి పెరియనాన తాన్ సకల చేతనాచేతనజ్గళిలుమ్ తనై యమైత్తుక్కుణ్డై పుక్కిరుక్కైయాకిఱ సౌలభ్యము మెన్దై.

యాళేయ్దుతు- గుణభేదమ్ శొల్లమ్పాళు బహుగుణకల్పనమ్ వరుకైయాళేయ్దుపడి. అననస్థాదుస్థమైన్దతు- బహుగుణకల్పనమనవనైయూకై యాళే దోషయుక్తమామైన్దపడి.

౧౦౦. మేలుక్కవతారికై (ఇవ్వుభయేత్యాది). ఉభయసమాసత్తాలుమ్ సమస్తతత్త్వరుషనాలుమ్ బహుప్రీహియాలుమ్ సమస్తపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇరణ్డాలుమ్ సమస్తతు- ఇరణ్డ సమాసత్తాలుమ్ సమస్తపడి. వస్తుక్కుళుక్కుమ్ సమస్తతు- నారజ్జళుక్కుమ్ సమస్తపడి. ఇప్పడి యెన్దతు- సకలవస్తుక్కుళుక్కుమ్ మధారమామృడియెన్దపడి. పెరియనానవైన్దతు - విభువానవైన్దపడి. తనై యమైత్తుక్కుణ్డైన్దతు- విభువాన తనై శరీరయామృడివైన్దపడి.

“ఇవై యిరణ్డాలుమ్ ఫలిత్తతు పరత్వ సౌలభ్యజల్” ఎన్ఱిఱవిడత్తిల్, తత్త్వరుషనాల్ పరత్వముమ్, బహుప్రీహియాల్ సౌలభ్యముమ్ సమస్త నియమమిన్దయిలై, తత్త్వరుషనాలుమ్ పరత్వముమ్ సౌలభ్యముమ్ ఫలిత్తుమ్, బహుప్రీహియాలుమ్ పరత్వ సౌలభ్యజల్ ఫలిత్తుమ్ మొదటిచ్చెయ్ వర్. అతెజ్జ నేయెన్దిల్, తనై యొట్టిన్ద సకలవస్తుక్కుళుక్కుమ్ తానాధార నామశిబిల్ సజ్గుల్పణ్డాలన్బిక్కేదివ్యాన్ద స్వరూపత్తాళే తతమభావమ్ వైయాతే ఎల్లార్ ముక్క మొక్క అధారమాయిరుక్కైయాకిఱ సౌలభ్యముమ్, సర్వాన్ద ర్యామితయా సర్వవ్యాపక నాయ్, సర్వత్వైయమ్ నియమిక్కవల్ల నాకైయాకిఱ పరత్వ

మూ—౧౦౧. అస్తర్యామిత్యముమ్, ఉపాయత్వముమ్, ఉపేయత్వముమాకవుమామ్.

౧౦౧. ఇన్నముమొరు ప్రకారత్తాలే ఇన్ద సమాసద్వయ ఫలితజ్జలై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (అస్తర్యామిత్యముమ్, ఉపాయత్వముమ్, ఉపేయత్వముమాకవుమామ్) ఎన్దు. అతావతు - బహుప్రీహియమ్ తత్పురుషనుమాకితి ఉభయసమాసత్తాలుమ్ ఫలిత్తతు, అస్తర్యామి బ్రాహ్మణాదికళిల్ శొల్లుకిపడియే అఖిల చేతనాఽచేతనజ్జళిలుమ్ అస్తరాత్తతయాఽవస్థితనాయ్కోణ్డు నియన్తావాయిరుక్కైయాకితి అస్తర్యామిత్యముమ్, (౧) “ఇత్-గతౌ” ఎన్దిఱఱాతువిలేయాతల్, (౨) “అయ-గతౌ” ఎన్దిఱ ఱాతువిలే యాతల్ సిద్ధమాన అయనపదత్తిల్ కరణేవ్యుత్పత్తియాలుమ్ కర్కణి వ్యుత్పత్తియాలుమ్ ప్రకాశితమాన ఉపాయత్వముమ్ ఉపేయత్వముమాకవుమామెన్దై. బహుప్రీహియో జనై శొల్లుకితి విడత్తిల్ యోగ్యతానుగుణమాక నారశబ్దత్తై గుణజ్జలై యొట్టిన్ద వస్తుక్కుళుక్కు వాచకమాకక్కొణ్డాప్పిలే, తత్పురుషయో జనై యిలుమ్ అయనశబ్దత్తై ఉపాయోపేయవాచియాక క్కొళ్ళుమళవిల్ యోగ్యతానుగుణమాక నారశబ్దత్తై ఆచేతనజ్జలై యొట్టిన్ద చేతనముమ్ తోబ్బుకై యాలే, ఉభయసమాసత్తాలుముభయముమ్ శొల్లుకితు.

౧౦౧. మేలుక్కవతారికై(ఇన్నముమిత్యాది). మూలార్థమ్(అతావతిత్యాది). ఇన్దయోజనైయిల్ బహుప్రీహియా లే అస్తర్యామిత్యముమ్, అయనపదత్తిల్ కరణేవ్యుత్పత్తియాలుపాయత్వముమ్, కర్కణివ్యుత్పత్తియాలుపేయత్వముమ్ శొల్లుకితితెన్దుకణ్డుకొళ్ళతు. అయనపదత్తై ఉపాయోపేయవాచియాకక్కొళ్ళుమళవిల్ నారపదత్తైచేతనమాత్రవాచియాకక్కొళ్ళవేలుమెన్దైయై సద్వస్తాస్తమాకవరుళిచ్చెయ్కితార్ (బహుప్రీహియెన్దుతుడన్దై). యోగ్యతానుగుణమాకవెన్దతు-శరీరతయా ఆశ్రయమాక్కైక్కు అసగుణమాకవెన్దపడి. తత్పురుషయోజనైయిలుమెన్దతు- నారాణామయనం నారాయణః ఎన్దిఱయోజనైయిలు మెన్దపడి. యోగ్యతానుగుణమాకవెన్దతు - ఉపాయోపేయాపే

మూ.-౧౦౨. (౧) “ఎమ్మిరానై” ఎన్నెయాలే

వస్తుక్కుళుక్కు నాచకమాకక్కొళ్ళక్కడవతు. (౨) “నార స్వీతి సర్వ పుంసాం సమూహః పరికధ్యతే గతిరాలమ్బనం తస్య తేన నారాయణ స్సస్మితః” ఎన్నుమ్, (౩) “నారశబ్దేన జీవానాం సమూహః ప్రోచ్యతే బుద్ధైః । తేషామయనభూతత్వా న్నారాయణ ఇహోచ్యతే” ఎన్నుమ్ ఇత్యాదికళితే ఇన్వర్థమ్ శొల్లప్పడానిష్ట తితే.

౧౦౨. కర్తణివృత్తి త్రిసిద్ధమాన ప్రాప్యత్వత్తుక్కు సజ్జోచ మిల్లామైయాలే, సర్వప్రకారవిశిష్టమాయరుక్తైర్యాలుమ్, బద్ధలాభ ముమ్ ప్రాప్యమాయరుక్తైర్యాలుమ్, ఈశ్వరనుక్షయ సర్వవిధ బద్ధ త్వము మిప్పద త్రితే శొల్లప్పడియై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఎమ్మిరాన్)

తనుగుణమాకవెప్పడి. ఉక్తార్థత్తుక్కు ప్రమాణాట్టకితార్ (నార స్వీతియిత్యాది). ఇవిడత్తిల్ తుకారమ్ ఆచిద్వ్యవృత్తియైచ్చొల్లకిఱతు. ఆక ఆచిద్వ్యవృత్తిమాన జీవాత్మ సమూహమ్ నారమెన్దు విద్వాన్లళాలే శొల్లప్పడానిష్టతు, అన్దనారత్తుక్కు ఉపేయమాయమ్ ఉపాయమాయమిరుక్తైర్యాలే సర్వేశ్వరన్ నారాయణ నెన్దు శొల్లప్పడానిష్టాన్. విద్వాన్లళాలే నారశబ్దత్తాలే, జీవాత్మాక్కుళుక్షయ సమూహమ్ శబ్ద శక్తియాలే శొల్లప్పడుకిఱతు, అన్దనారశబ్దవాచ్యరాన జీవాత్మాక్కుళుక్కు ఉపాయో పేయమాయరుక్తైర్యాలే, ఇవిడత్తిలి మ్మెరుమాన్ నారాయణ నెన్దు శొల్లప్పడు కితానెన్దు శ్లోకార్థమ్. ఇన్వర్థ మెన్దుతు - యోగ్యతానుగుణమాక నారశబ్దత్తై జీవమా శ్రవాచియాత్తుకిఱ ఇన్వర్థ మెన్దుపడి.

౧౦౨. మేలుక్కువతారికై (కర్తణియిత్యాది). “సజ్జోచమిల్లామైయాలే” ఎత్తవన సర్వమ్, ఆతువెన్దుహట్టిక్కొళ్ళవేణుమ్. ఇల్లాతపోతు ఇహావ్యక్యమన్వయయాతు. ఆతువెన్దు - కర్తణివృత్తి త్రిసిద్ధమాన ప్రాప్యత్వమెన్దుపడి. సర్వప్రకారవిశిష్టమాయరు క్తైర్యాలుమెన్దుతు - మాతృత్యాది సర్వప్రకారవిశిష్టమాయరుక్తైర్యాలుమెన్దుపడి. ఇన్వర్థ త్రితేయెన్దుతు - ఇన్వయనపద త్రితేయెన్దుపడి.

మూ.— ఈశ్వరనే ఎల్లా వ్రుటవు ముత్తెయుమెన్టు శోల్లుమ్.

౧౦౩. నామ్ పిఱర్క్కాన వన్టుమ్ అవన్ నమక్కాయరు క్కుమ్.

ఎన్టుడక్కి. అతావతు - నారాయణశబ్దార్ తై యనుసస్థిక్కిఱ తిరుమక్కై యాథోర్ “ఎమ్మిరానెన్దెయన్నుడైచ్చుల్లు మె నక్క ర శెన్నుడై వాణాళ్” ఎన్దెయాలే, ఈశ్వరనే ఇవ్వాత్తాక్కళుక్కు సర్వవిభవస్తువు మెన్టు ఇప్పనత్తిలే శోల్లుమెన్దె.

౧౦౩. ఇప్పడిబద్ధభూతనాయ్క్కొణ్ణు ఇత్తలెక్కవన్ శెయ్యు మతేతెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (నామ్ పిఱర్క్కానవన్టుమ్ అవన్ నమ క్కాయరుక్కుమ్) ఎన్టు. అతావతు - నామ్ తన్నోడొట్టల్లు పిఱర్ క్కు నల్లరాయరున్ద కాలత్తిలుమ్, అవన్ నమక్కు నల్లనాయరుక్కు మెన్దె.

౧౦౪. ఇప్పడి నామ్ అన్యవరరానవన్టుమ్ నమక్కేయాయి రున్దు అవన్ శెయ్తు పోరుమతుతా నే తెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇరా

మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది) ఎమ్మిరాన్-ఎనక్కుడపకారకన్. ఎన్దె-ఎనక్కుత్తమప్పన్. ఎన్నుడైచ్చుల్లుమ్- మల్లుముళ్ళ ఎన్నుడైయ బద్ధవర్ణముమ్. ఎనక్కరళు - ఎనక్కు రాజా, ఎన్నుడైవాణాళ్ - ఎన్నుడైయ ప్రాణన్.

౧౦౩. మేలుక్కవతారికై (ఇప్పడియెన్టు). ఇప్పడియెన్టు - సర్వవిధ మానవైవపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). తన్నోడొట్టల్లు పిఱర్క్కునల్లరాయరున్దకాలత్తిలుమెన్టు - తన్నోడే అనన్యార్త శేషత్వేనసమ్మన్దియమూల్ పిఱరోడే శేషత్వేన సమ్మన్దిరిన్దకాలత్తిలుమెన్టుపడి. అవన్ నమక్కు నల్లనాయరుక్కు మెన్దెయెన్టు - నమ్మోడు నిరుపాధికసమ్మన్దముడైయ ఈశ్వరన్ నమక్కు నన్దైకలై ఆకా సిత్తిరుక్కు మెన్దెయెన్టుపడి.

౧౦౪. మేలుక్కవతారికై (ఇప్పడియెన్టు). ఇప్పడియెన్టు-కీర్తించున్న

మూ.—౧౦౪. ఇరామడమూట్టువారై పోలే ఉళ్ళేపతికిడన్దు సత్తెయే పిడిత్తు నోక్కొక్కొణ్ణుపోరుమ్.

౧౦౫. “ఆయ” ఎన్నిటవిత్రాల్

మడమ్) ఎట్టుతుడక్కి. అతావతు - నేర్కొడునేర్ తల్లల్ పక్కల్ వన్దు అపేషీతబ్బళైవాక్కి జీవియాతే దుర్నానత్తాలే పట్టినియే తిరియుమవర్ కళైయుమ్ విడమాట్టామైయాలే అశలఱియాతపడి రాత్రిమఠత్తిలే భుజిప్పిచ్చారై పోలే, తన్నక్కల్ తలై శాయామెట్టు ఇచ్చేతనర్ న్వాత స్త్రీమడిత్తు తిరియానిఱ్కు, ఇవర్ కళో కణ్ణాణాతపడి అత్తరాత్తావాయ్ కొణ్ణు ఉళ్ళే మత్తైదిరున్దు ఇవర్ కళో సత్తెయే తుడక్కి రక్షిత్తుకొణ్ణు పోరుమెన్దె.

ఆక ఇన్నారాయణపదత్తాలే-కై జ్ఞర్య ప్రతిసంబధియాన ఈశ్వరస్పడియై యరుళిచ్చెయ్ తారాయ్ త్తు.

౧౦౬. ఇని ఇతిల్ విభక్త్యంశత్తాలేకై జ్ఞర్యత్తై ప్రార్థిక్కిఱ పడియై యరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఆయ వెన్నిటవిత్రాల్) ఎట్టు తుడక్కి, అతావతు - ఆయ వెన్నిట ఇన్ద చతుర్థియాలే “ శెవ్వాఱ్కుడై యామ్ ”

పడి యెన్ద పడి. మూలార్థమ్ (నేర్కొడిత్యాది). నేర్కొడునేరేయెన్దతు - ఎలి రాక వెన్ద పడి. జీవియాతేయెన్దతు - అనుభవియాతేయెన్ద పడి. దుర్నానత్తాలేయెన్దతు - అహజ్ఞార్తాలేయెన్ద పడి. రాత్రిమఠత్తిలే యెన్దతు - ఇరావచ్చిడిమ్ సత్తెత్తిలే యెన్ద పడి.

నారాయణపదార్థత్తై నిగమిత్తపడియై యరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఆకవిత్వాది యాల్). ఇన్నారాయణ పదత్తాలే యెన్దతు - చతుర్థిస్తమాన నారాయణపదత్తాలే యెన్ద పడి. పడికళైయెన్దతు - అత్తర్యామిత్వాది ప్రకారజ్ఞైయెన్ద పడి.

౧౦౭. మేలుక్కపతారికై (ఇనియిత్వాది). ఇనియెన్దతు - నారాయణశబ్దార్థ మరుళిచ్చెయ్ త వనస్తరమెన్ద పడి. ఇతిరెన్దతు - నారాయణశబ్దత్తిరెన్ద పడి. విభక్త్యం శత్తాలేయెన్దతు - చతుర్థి యాలే యెన్ద పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది).

మూ.— (౧) “శైవ్యాఱ్ఱుడై యామ్” ఎన్నిఱపడియే ఎల్లావడిమై కళుమ్ శెయ్యవేణుమెన్ఱు అపేక్షిక్కిఱతు.

౧౦౬. నమస్సాలే తన్నోడుఱవిలైయెన్ఱు వైత్తు కైజ్జుర్యతై ప్రార్థిక్కుక్కుడుమోవెన్నిల్;

౧౦౭. (౨) “పడియాయ్క్కిడన్ఱు పవళవాయ్ కాణ్ణేనె” ఎన్నిఱపడియే కైజ్జుర్యప్రార్థనై వద్దేఱియన్ఱు,

ఎన్నిఱపాట్టిఱ్ఱొన్ఱుక్కిఱపడియే తిరువనన్ఱాఱ్ఱానై పోలే సర్వవిధకై జ్జుర్య కళుమ్ శెయ్యవేణుమెన్ఱు పేక్షిక్కిఱతెన్ఱు.

౧౦౮. నమస్సాలే తనక్కెన్ఱొన్ఱై విరుమ్ముకైక్కు ప్రాప్తియిల్లాత ఆత్మస్తపారత స్త్రోమశొల్లియిరుక్కు ఇక్కైజ్జుర్యతైత్తాక్ విరుమ్మి అపేక్షిక్కై సంభవియా తెన్ఱిరుక్కుమవర్ కళే పణ్ణమ్ ప్రశ్న తైయనువదిక్కిఱార్ (నమస్సాలే తన్నోడుఱవిలైయెన్ఱు వైత్తు కైజ్జుర్యతై ప్రార్థిక్కుక్కుడుమోవెన్నిల్) ఎన్ఱు.

౧౦౯. అతుక్కు ఉత్తరమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (పడియాయ్ క్కిడన్ఱు) ఎన్ఱుతుడక్కి. అతావతు - “పడియాయ్క్కిడన్ఱు పవళవాయ్ కాణ్ణేనె” ఎన్ఱు ఆత్మస్తపారత స్త్రోమశొల్లే కైజ్జుర్యప్రార్థనైయెయ్ మ శొల్లికిఱపడియే, కైజ్జుర్యప్రార్థనై స్వభోక్తృత్వరూపాహజ్జార్ ప్ర

“ఆవిస్యః” ఎన్నిఱ అభ్యాహృతమాన క్రియాపద తైక్కుటాక్షిన్ఱు (ఎల్లావడిమై కళుమ్ శెయ్యవేణుమెన్ఱు పేక్షిక్కిఱతు) ఎన్ఱురుళిచ్చెయ్కిఱార్.

౧౧౦. మేలుక్కువతారికై (నమస్సాలేయత్వాది). ప్రాప్తియిల్లాశవత్సర పారత స్త్రోమస్తతు- సమ్మన్ఱిల్లాత అచిద్వత్పారత స్త్రోమస్తపడి. స్త్రో (ఇకేయెన్ఱు- చతుర్థియిలే యెన్ఱుపడి). ఎన్ఱువైతెన్ఱు - ఎన్ఱుశొల్లితైతెన్ఱుపడి.

౧౧౧. మేలుక్కువతారికై (అతుక్కు ఉత్తరమిత్వాది). మూలార్థమ్ (అతావ తిత్వాది). స్వభోక్తృత్వరూపాహజ్జార్ ప్రయక్తమాయ్కోన్ఱు వద్దేఱియాన తపై

మూ.— స్వరూపప్రయుక్తమ్ ;

యత్తమాయక్కోణ్ణ వద్దేటి యానతస్త్తు, శేషిక్కుతిశయత్తై విల్లై త్తల్ల
తు తా ధరియాతపడియాన తన్ స్వరూపత్తై ప్పల్లీరి వద్దత్తెన్దె.

న్దతు - “భోక్తాహమ్” “మమభోగోయమ్” ఎన్నిట అహాక్కారగర్భమాననినై వాల్
ఆగస్తకమాయక్కోణ్ణ వద్దత్తెన్దె పడి. తన్ స్వరూపత్తై ప్పల్లీరియెన్దతు - శేషత్వ
స్వరూపత్తాల్ వద్దత్తెన్దె పడి.

“నమస్సాలే తన్నోడుటవిల్లై యెన్దువైత్తుకై జ్జుర్యత్తై ప్రార్థిక్కుమ్మాడుమా”
ఎన్నిట పూర్వపత్వభిప్రాయమ్ - వారీర్ పిల్లైలోకాచార్యరే! దేవరీ నమశ్శబ్దార్థమ
రుభిచ్చెయ్కిట వళివిల్, ఇన్నమశ్శబ్దమ్ కాకాక్షిన్యాలుత్తాలే పూర్వోత్తరపదజ్జలోడుమ్
స్థానత్తోడు మన్వయిత్తు, భగవదనన్యార్థ శేషమాన ఆత్మస్వరూపత్తిలమ్, ఇప్పదత్తి
లార్థమాన ఉపాయత్తిలమ్, మేల్ పదత్తిల్ శొల్లప్పడుకిట భగవన్ముఖవికాసైక ప్రయో
జనమాయ్ అతఏవ పరమపురుషార్థమాన కైజ్జుర్యత్తిలమ్, ఇచ్చేతననుక్కు మకారత్తి
టొచ్చిన్న జ్ఞాతృత్వ ప్రయుక్తమాయవరు మహాక్కారమమకారజ్జలైనివర్తిప్పిక్కుటైన్దు
శొల్లైవత్తు, చతుర్థిక్కుర్థమ్ శొల్లకిటవళివిల్ ఇవన్దనుక్కు మమకార విషయమొన్దు
జ్ఞాయ్, అత్తై ఇవన్ ప్రార్థిక్కుమ్మడియై చొల్లకిటతు ఇచ్చతుర్థియెన్దు మిడమ్
శేరుమావెన్ని లెన్దు ; అతుక్కుత్తరమ్ - “పడియాయ్ క్కిడన్దున్ పవళివాయ్ కాళ్ళే నే
ఎన్నిటపడియై కైజ్జుర్యప్రార్థనైవ న్దేటియన్దు ” ఎన్నిట సిద్ధాన్త్యభిప్రాయమ్-ఆత్వార్
“ పడియాయ్ క్కిడన్దు” ఎన్దు - చందనకుసుమాదికళో స్వార్థతాగన్ధమిన్దియే పరార్థమాకవే
పరనుక్కు వినియోగప్పడుమాపోలే, అచిద్వాప్యవృత్తరూపచైతన్యాశ్రయమాన ఇచ్చేత
ననుమ్ స్వార్థతాగన్ధమిన్దియే పరార్థమాకవే పరనుక్కు వినియోగప్పడుమ్మడియన అచి
ద్వాప్యవృత్త ప్రయత్నైయరుభిచ్చెయ్తు, అచిద్వాప్యవృత్తివేషమాన చైతన్యప్రయుక్తమాయ్
వరుమ్ స్వరూపజ్ఞానముమ్, స్వరూపానురూప పురుషార్థజ్ఞానముమ్, ఉపాయజ్ఞానము
ముడైయనాకైయాలే, స్వరూపాపాయపురుషార్థజ్జలై నిమ్మర్నిత్త ఇచ్చేతననుక్కు
పరాతిశయాధాయకత్వమాకిట స్వరూపానురూపమాయ్, పరాతిశయైక ప్రయోజన
మాయ్, పరైకనియోజ్యమాన కైజ్జుర్యప్రార్థనైయెయు మరుభిచ్చెయ్ కైయాలే, ఇన్దై
జ్జుర్యప్రార్థనై స్వార్థతాగర్భమాయ్ వద్దేటియానతస్త్తు క్కై స్వరూపప్రయుక్తమెన్దు.

మూ.-౧౦౮. ఆత్మేయాల్ (౧) “వఱువిలావడిమై శెయ్యవేణ్ణు నామ్” ఎన్నిట ప్రార్థనైయై క్కాట్టుకిటతు.

౧౦౯. (౨) “కణ్ణారక్కణ్ణు కట్టివతోర్ కాతలుల్ ధ్రార్ క్కు ముణ్ణోకణ్ణో తుళ్ళుతల్” ఎన్నిటపడియే కాణ్ణు తఱుమున్ను ఉఱక్కమిలై;

౧౦౮. ఉక్తతై హేతువాకక్కొణ్ణు చతుర్థియి కై జ్జుర్య ప్రార్థనా ప్రకాశకత్వతై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఆత్మేయాల్) ఎన్ఱు తుడక్కి. అతావతు-కై జ్జుర్యప్రార్థనై వన్దేటియన్ఱి కే న్నరూపప్రయుక్త మాత్మేయాలే, “వఱువిలావడిమై శెయ్యవేణ్ణునామ్” ఎన్ఱు అడిమైయి లొన్ఱుమ్ నఱువాతపడి సకలకై జ్జుర్యజ్ఞుమ్ శెయ్యవేణ్ణుమ్ నామెన్నిట ప్రార్థనైయై ఇచ్చతుర్థి ప్రకాశిప్పిక్కిట తెన్ఱె.

౧౦౯. ఇని ఇన్దకై జ్జుర్య ప్రార్థనై ఇడైవిడామల్ నడక్కై క్కుఱుప్పాన ప్రాప్యరుచియుడైయార్ పడియై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (కణ్ణారక్కణ్ణు) ఎన్ఱుతుడక్కి. అతానతు - “ఇమైయోర్ కళో కుఱామ్ తొఱువతుమ్ శూఱ్ వతుమ్ శెయ్తోలైమాలై క్కణ్ణారక్కణ్ణు కట్టివ తోర్ కాతలుల్ ధ్రార్ క్కు ముణ్ణో కణ్ణో తుళ్ళుతల్” ఎన్ఱు-నిత్యసూరి కళుడైయ తిరళానతు నిరన్తరమనుభవమ్పణ్ణుకిట సర్వేశ్వరనైక్కణ్ణో నితైయుమ్మడి కణ్ణొట్టియక్కట్టియాతపడియాన కాతలిలే నిలై నిన్దవర్

౧౦౮. మేలుక్కవతారికై (ఉక్తతైయిత్వాది). మూలార్థమ్ (అతావతి త్యాది). ఇచ్చతుర్థియైవతు - నారాయణపదత్తిలే యరుక్కిట చతుర్థియైవడి.

౧౦౯. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్వాది). ఇనియైవతు - కై జ్జుర్యప్రార్థ నైయైవొన్న వనన్తరమైవడి. ఇడైవిడామలైవతు - మధ్యేవిచ్చేదియామలైవడి. ఉఱుప్పానవైవతు - యోగ్యమానవైవడి. పడియైయైవతు - రీతియైయైవడి. మూ లార్థమ్ (అతావతిత్యాది). కాతలిలేయైవతు- అపేత్తైయిలేయైవడి. నిలై నిన్దవర్ కళు

మూ.,— కణ్డలో (౧) “సదాపశ్యన్తి” యాకై యాలే ఉఱక్కమిలై.

౧౧౦. (౨) “పఘుతేపలపకలుమ్పోయిన” ఎన్ఱు ఇఱ్ఱన నాళుక్కు క్కూప్పిడుకిఱవనుక్కు ఉఱక్కవిరిక్కిలై.

కళుక్కుమ్ కణ్డళుఱజుతలుణ్డో వెన్నుమాపోలే, విషయ తైక్కాణ్బుతఱ్ఱుమ్మున్ఱు జ్ఞానసజ్జోచరూపమాన ఉఱక్కమిలై, కణ్డకాలత్తిల్ “సదాపశ్యన్తి” ఎన్ఱిఱవడియే సదానుభవమ్పణ్ణుకైయాలే ఉఱక్కమిలైయెన్ఱె.

౧౧౦. ఇన్నముమొరు హేతువినాలే ఇవనుక్కు ఉఱక్కమిల్లామైయై యరుళిచ్చయ్కిఱార్ (పఘుతే) ఎన్ఱుతుడక్కి. అతావతు - “శెఱ్ఱణడలోతవణ్ణరడి - అరవణైమేల్ కణ్ణుత్తొమ్మితే - పలపకలుమ్ పఘుతే పోయినవెన్ఱు అజ్జయమ్మితే” ఎన్ఱు-విషయ తైక్కణ్బునుభవిత్త వాతే ఇప్పడి యనుభవిక్కెక్కుడలొన అనేకకాలమిల్లామ్ వ్యర్థమే పోయ్విట్టతేయెన్ఱు ఇఱ్ఱననాలై నినైత్తు క్కేళిత్తు క్కూప్పిడుకిఱవనుక్కు మేలుళ్ళనాళిఱుఱక్కమ్ వర వఱ్ఱియిలైయెన్ఱె.

౧౧౧. ఇన్నముమ్ ఇవ్విషయ త్రిలఱివు పిఱన్దార్ క్కు మఱి

క్కెన్ఱుతు - నిలైయాకనిన్ఱ వర్కళుక్కెన్ఱు పడి. ఉఱజుతలెన్ఱుతు - నిఱైయెన్ఱు పడి.

౧౧౦. మేలుక్కవతారికై (ఇన్నముమిత్యాది). ఇన్నముమెన్ఱుతు - ఇతుక్కు మేలైయుమెన్ఱు పడి. మూర్థమ్ (అతావతిత్యాది). శెఱ్ఱణ్ - పరత్వత్తాలుమ్, వాత్సల్యత్తాలుమ్, శివద్దకణ్డలైయుడైయవరాయ్, అడలోతవణ్ణరడి - ఆశ్రితవిరోధినిరసనత్తు క్కుడలొన మిడుక్కుయుడైయరాయ్, సముద్రమొన్ఱ గామిన్బర్యత్తైయుమ్, తిరుమేనివరత్తైయు ముడైయరాన ఎమ్మెరుమానుడైయ తిరువడికళైత్తిరువనద్దావ్వానాకిఱ పడుక్కెమ్మేల్ కణ్ణుసేవిత్తే. ఇప్పడి కణ్ణు సేవిక్కెక్కుడలొన అనేకదినభుక్తుమ్ వ్యర్థమేపోయిన్ఱునవెన్ఱు క్కేళిత్తేనెన్ఱు పాళురార్థమ్. ఇప్పడియెన్ఱుతు - ఇప్పడి కణ్డెన్ఱు పడి.

౧౧౧. మేలుక్కవతారికై (ఇన్నముమిత్యాది). ఇన్నముమెన్ఱుతు - ఇతుక్కు మేలైయుమెన్ఱు పడి. ఇవ్విషయ త్రిలఱివుపిఱన్దార్ క్కెన్ఱుతు - ప్రాప్యమాన భగవద్విష

మూ. — ౧౧౧. (౧) “ అస్తునాన్ పిఱన్దిలేఁ పిఱన్దిపిన్ మఱన్దిలేఁ ”
ఎన్నానిన్దార్ కళితే.

కొప్పొకాతెన్ను మత్తై యిళై విక్కిఱార్ (అస్తునాన్) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతా
ఎతు - అవనెన్నై పెఱుకైక్కాక త్తిరుప్పతికళితే నిఱుతు ఇరుప్పతు
కిడప్పతాకానిఱు అక్కాల త్తిల్ నాన్ జ్ఞానలాభరూపమాన జన్మతై
యైదైయనాక పెఱ్ఱిలేఁ; అన్దజన్మముణ్డానపిన్పు అవనై యెరుకా
లుమ్ మఱన్దిలేఁ ఎన్దు శొల్లానిన్దార్ కళితే యెన్దై.

ఆక, ప్రాప్యవై లక్షణ్య జ్ఞానమ్ పిఱన్దార్ పడి ఇతువాకై యాలే,
ఇన్ద కై జ్ఞుర్యప్రార్థనై ఇడై విదామల్ నడక్కు - మెన్దు కరుత్తు.

౧౧౨. ఇని ఇన్దకై జ్ఞుర్యత్తుక్కు దేశకాలాదినియమ మిల్లా

య త్తిల్ వైలక్షణ్యజ్ఞానమ్ పిఱన్దార్ క్కెన్ద పడి. ఇళై విక్కిఱార్ న్దుతు - సప్తపిషత్తుకి
తాఁన్ద పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). పెఱుకైక్కాక వెన్దుతు - లభిత్కైక్కాక
వెన్దు పడి. అక్కాల త్తిలేయెన్దుతు - నిఱుతు మిరుప్పతుమ్ కిడప్పతుమ్ శేయ్ కిఱ కాల
త్తిలేయెన్దు పడి. అన్దజన్మ మెన్దుతు - జ్ఞానలాభరూపమాన జన్మ మెన్దు పడి. అవనైయెన్దుతు -
ప్రాప్యనానవెప్పెరుమానైయెన్దు పడి.

“అయ” ఎన్దుతుడణ్ణి ఇవ్వళివుమ్ వరుళిచ్చెయ్ వర తై నిగమిత్తరుళుకిఱార్
(ఆకవిత్యాది). ఆక వెన్దుతు - కీర్చొన్న పేతుక్కు శెల్లావల్ గాలు మెన్దు పడి. కీర్చొ
న్న పేతుక్కు శావన - చతుర్థియారే కై జ్ఞుర్యప్రార్థనైయెచ్చొల్లైయుమ్, కై జ్ఞు
ర్యద్దానిల్లాతపోతు శేషత్వమిల్లెయ్యామిడి శేషతోపప్తమృకమాయరుక్మైయుమ్, ఇన్ద
శేషత్వద్వాన్ ఆత్మవుక్కు అసాధారణనిరూపకమాయరుక్మైయుమ్, ఆత్మాతాన్ నిత్య
నాయరుక్మైయుమ్, ప్రాప్యవైలక్షణ్యజ్ఞానమడియాక ప్రాప్యరుచియైదైయార్ పడిక
ళుమ్. ఆక, ప్రమాణ ప్రమేయ ప్రమాతాక్కై యరుళిచ్చెయ్ తారాయల్లు.

౧౧౩. మేలక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్దుతు - కై జ్ఞుర్యప్రార్థ
నైయెరురుళిచ్చెయ్ వనన్దర మెన్దు పడి. ఇన్దకై జ్ఞుర్యత్తుక్కెన్దతు - నిత్యమాన
వాత్సన్యరూపత్తుక్కు నిరూపకమాన శేషత్వత్తుక్కు ఉపప్తమృకమాయ్, అత ఏవ నిత్య

మూ.—౧౧౨. ఇవ్వడిమైతాన్ (౧) “ఒట్టివిల్ కాలమెల్లా ముడ నాయ్మన్ని” ఎన్నిటపడియే సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థైకీలు మనువర్తిక్కుమ్.

మైయై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇవ్వడిమైతాన్) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు- ఇవ్వాత్తావినుడైయ స్వరూపానురూప పురుషార్థమాన ఇన్దకైజ్జుర్వ ద్దాన్ “ఒట్టివిల్ కాలమెల్లాముడనాయ్మన్ని” ఎన్ఱు-ఒట్టివిల్లాతకాలమె ల్లామ్, సర్వదేశ త్తిలుమ్, ఉడనాయ్ - సర్వావస్థైయిలుమ్ పిరియాతునిన్ఱు, ఎన్నిటపడియే సర్వదేశ త్తిలుమ్ సర్వకాల త్తిలుమ్ సర్వావస్థైయిలుమ్ నడన్ఱు శెల్లుమెన్ఱై.

౧౧౩. భారైక్కు మగ్గళసూత్రధారణమ్ భర్తాపుక్కు అన న్నారైయెన్ఱు కాట్టమామోలే, తిరుమన్ఱిధారణమ్ చేతనర్క్కు భగవ దనన్యార్హత్వప్రకాశక మెన్నుమిడమ్ తోబ్బొ ఇత్తెయ్యెరు మగ్గళ సూత్రమాక నిరూపి త్తరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఎట్టియాయ్) ఎన్ఱుతుడగ్గి.

ప్రార్థనావిషయమాన కైజ్జుర్వత్తుక్కెన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). స్వరూ పానురూపమానవెన్ఱుతు - శేషత్వపారతన్యజ్ఞకాకిట స్వరూపానురూపమాయ్, అత ఏవ స్వప్రయోజనత్వ స్వకర్తృత్వ బుద్ధ్యగోచరమాయ్, పరప్రయోజనైక శేషమాయ్, పరనియోజ్యమానవెన్ఱుపడి. పురుషార్థమానవెన్ఱుతు- పురుషప్రార్థనావిషయమానవెన్ఱుపడి. “ఉడనాయ్మన్ని” ఎన్ఱై - సర్వదేశ త్తిలుమ్ సర్వావస్థైయిలు మెన్నిట వర్థత్తై క్కాట్టుమెన్ఱై; ఉడనాకైయావతు - కూడియరుక్కైయాకై యాలుమ్, మన్నత లావతు - ఒరువన్ఱువెన్ఱులామ్మడి యిరుక్కైయాకై యాలుమ్, అవనోడే ఏకవన్ఱువెన్ఱు లామ్మడి కలదిరుక్కుమ్ వన్ఱువుక్కు అవనిరుక్కుమ్ దేశ త్తిలుమ్ అవనుక్కుణ్ణామ వన్ఱెకళోతోలు మవనోడేకూడి యిరుక్కై నియతమాకై యాలుమ్, “ఉడనాయ్మన్ని” ఎన్ఱై, సర్వదేశ సర్వావస్థైకైయిమ్ కాట్టుమ్.

౧౧౩. మేలుక్కవతారికై (భారైక్కిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతి

మూ.—౧౧౩. ఎట్టిదైయాయ్ మూన్టుశరడా యిరుప్పతోరు మజ్జళ
సూత్రమ్మాలే తిరుమ స్త్రీమ్.

౧౧౪. ఇత్తాల్-ఈశ్వర నాత్కాక్కుళుక్కుప్పతియాయ్ నిన్టు
రక్షిక్కుమెన్ఱిఱతు.

అతావతు- పతివాటిదైయాయ్ ఇరణ్ణ శరడా యిరుక్కుమ్ లాకికమాన
మజ్జళసూత్రమ్మాలన్ఱి కే, ఎట్టిదైయాయ్ మూన్టుశరడా యిరుప్పతోరు
మజ్జళసూత్రమ్మాలే ఎట్టు త్తిరువత్తురమాయ్ మూన్టు పదమాయరు
క్కిఱ వి త్తిరుమ స్త్రీమెన్ఱె.

౧౧౪. ఇప్పడి నిరూపిత్తుచ్చొన్న విత్తాల్ ఎవ్వర్థమ్ శొల్లుకిఱ
తెన్నవరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఇత్తాల్) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు-ఇ త్తై మజ్జళ
సూత్రమాక చొన్న విత్తాల్, ఈశ్వర ఇత్తోడన్వయముడైయ ఆత్మా
క్కుళుక్కు ప్పతియాయ్ నిన్టుకొన్ఱు రక్షిక్కుమెన్ఱు శొల్లుకిఱ తెన్ఱె.

౧౧౫. ఇని, ఇమ్మ స్త్రీత్తాల్ ప్రతిపాదిత్తవర్థత్తై సజ్గిహిత్తు
చ్చొల్లి ఇ త్తై నిగమి త్తరుళుకిఱార్ (ఆక తిరుమ స్త్రీత్తాల్) ఎన్ఱుతుడగ్గి.

త్యాది). లాకికమాన మజ్జళసూత్రమెన్ఱు - లాక త్తిలుక్కార్ ధరిక్కిఱ మజ్జళసూత్ర
మెన్ఱ పడి. ఎట్టిదైయాయ్ మూన్టుశరడా యిరుక్కుమ్ మజ్జళసూత్రమచుతా న్నరసర్పక్క
లిఱే కాణలామ్, నమ్మాచార్యురకళి, తిరుమ స్త్రీమ్ ఎట్టు త్తిరువత్తురమాయ్ అన్ఱితియమ స్త్రీ
మాయరుక్తైక్కు స్సారకమాక వాయిల్ బుజన్వతువడమాన మజ్జళ సూత్ర త్తై ధరిప్పిప్పకు.

౧౧౪. మేలుక్కవతారికై (ఇప్పడియి త్యాది). ఇప్పడియెన్ఱు - మజ్జళసూ
త్రమాక వెన్ఱ పడి. మూలార్థమ్ (అతావతి త్యాది). ఇత్తోడెన్ఱు - ఇన్ఱ త్తిరుమ స్త్రీ
డెన్ఱ పడి. అన్వయముడైయ వెన్ఱు - ఆచార్యోపదేశ ద్వారా సమ్మన్యముడైయ వెన్ఱ పడి.
పతియాయ్ నిన్టుకొన్ఱు రక్షిక్కుమెన్ఱు - తన్ పేజాక నిన్టుకొన్ఱు రక్షిక్కుమెన్ఱ పడి.

౧౧౫. మేలుక్కవతారికై (ఇనియి త్యాది). ఇనియెన్ఱు - తిరుమ స్త్రీత్తు
క్కుప్రతిపదమ్ విస్తరేణ వర్ధమరుళిచ్చెయ్ త వన న్నర మెన్ఱ పడి. ప్రతిపాదిత్త వెన్ఱు -
విస్తరేణ ప్రతిపాదిత్త వెన్ఱ పడి. సజ్గిహిత్తెన్ఱు-సక్షేపిత్తెన్ఱ పడి. ఇ త్తైయెన్ఱు-తిరుమ

మూ.—౧౧౫. ఆక, తిరుమస్త్రోత్తాల్, ఎమ్మెరుమానుక్కే యురి
యే నాన నాన్ ఎనక్కురియనన్తిక్కే యొట్టియ
వేణుమ్; సర్వశేషియాన నారాయణనుక్కే ఎల్లా
వడి మై కళుమ్ శెయ్యప్పెఱువేనాక వేణుమ్

ఆక వెన్వతు - కీర్తీ పరక్కవరుళిచ్చెయ్తల్ ఎల్లావద్దైయుమ్ తొకుత్తరు
ళిచ్చెయ్కితారెన్ను మిడన్దోద్దు. (ఎమ్మెరుమానుక్కే యురియేనాన
నాన్) ఇతిల్ (ఎమ్మెరుమానుక్కే) ఎన్దు, చతుర్థస్తమాన ప్రథమా
క్షరత్తిలర్థైయుమ్, అవధారణత్తాలే మధ్యమాక్షరత్తిలర్థైయుమ్,
(ఉరియేనాననాన్)ఎన్దు, తృతీయాక్షరత్తిలర్థైయుమ్ శొల్లుకైయాలే
ప్రథమపదార్థత్తై సజ్గిహిత్తపడి. (ఎనక్కురియ నన్తిక్కే యొట్టియవే
ణుమ్) ఇతిల్ (ఎనక్కురియన్) ఎన్దు షష్ఠ్యస్తమాన మకారార్థత్తై
యుమ్, (అన్తిక్కేయొట్టియ) ఎన్దెయాలే నకారార్థత్తైయుమ్, (వేణుమ్)
ఎన్దెయాలే ఇవ్వర్థమ్ చేతననుక్కు ప్రార్థనీయమెన్నుమ్ శైయుమ్ ప్రతి
పాదిక్కెయాలే మధ్యమపదార్థత్తై సజ్గిహిత్తపడి.

(సర్వశేషియాన నారాయణనుక్కే యెల్లావడిమైకళుమ్ శెయ్య
ప్పెఱువేనాక వేణుమ్). ఇతిల్ (సర్వశేషియాన నారాయణనుక్కే) ఎన్దు,
కైజ్జుర్వప్రతిసంబన్ధియైయుమ్, కైజ్జుర్వప్రార్థనాప్రకాశికైయా
న చతుర్థియైయుమ్, (ఎల్లావడిమైకళుమ్ శెయ్యప్పెఱువేనాక వేణుమ్)

ప్రార్థితై యెన్దు పడి. (ఆకతిరుమస్త్రోత్తాల్) ఇత్యాదివాక్యద్వయత్తాలే - “ఆక” ఎన్దు
తుడన్జి ప్రణవనమా నారాయణపదార్థన్తై సజ్గిహిత్తరుళిచ్చెయ్తపడియై విశదమాకవరుళి
చ్చెయ్యానిన్దుకొన్దు ప్రథమప్రకరణార్థత్తై నిగమిత్తరుళుకాల్. పరక్కవెన్వతు-విస్తర
మాక వెన్వ పడి. తొకుత్తెన్వతు- శేర్-త్తెన్వ పడి. ఇతిల్వెన్వతు-కీర్తీచ్చున్నవాక్యత్తిల్వెన్వ పడి.
ఎమ్మెరుమానుక్కేయెన్వతు - లుప్తచతుర్థియాలే శొల్లప్పట్ట శేషత్వప్రతిసమ్మన్ధియాన
శేషిత్వముడైయవనుక్కే యెన్దు పడి.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

తిరుమన్త్ర ప్రకరణత్రిన్ ప్రమాణత్తిరట్టు.

తిరుమన్త్రార్థత్తిల్ సంపూర్ణనూక ఎడత శ్లోకజ్ఞభుమ్ పాశు
రజ్ఞభుమ్ ఆకరజ్ఞభుమ్ ఇజ్ఞు సంపూర్ణనూక ఉదాహరిక్కప్పడుమ్.
పుటమ్. సజ్జేయి.

౯ - ౧.

[తై-౪-౬-౧.]

అసన్నేవ స భవతి । అస ద్భ్రష్టేతి వేదచత్ ।
అస్తి బ్రహ్మేతిచే ద్వేద । సన్తమేనం తతో విదు రితి॥

౧౯ - ౧.

[వృద్ధహరితస్త్పతా-౩-౪౪.]

ఋచో యజాంషి సామాని తథైవాఽధర్వణాని చ ।
సర్వ మష్టాక్షరాస్తస్థం యచ్చాఽన్యదపి వాఙ్మయమ్॥

౨౨ - ౨.

[తిరుమొట్టి-౧-౧౦-౩.]

మన్మథుమార్ తెయవముళ తెన్బిరుప్పాళో
డన్మన్మలేనున్మను మున్నడియార్ క్కడిమై
మన్మన్మన్మపేళిలుమ్ నిన్ తిరువెట్టెయ్మన్మ
కన్మన్మ నాన్ కణ్ణపురన్మత్తెయ్మన్మ నే॥

౨౨ - ౩.

[నారదీయకల్పే, అష్టాక్షరబ్రహ్మనిద్యామామ, ౧-౧౧.]
నారసింహపురాణే-౧౦-౨౫] మన్త్రాణాంపరమేమన్త్రః ఇత్యాది.

౨౨ - ౪.

గురుం ప్రకాశయే దీమాన్ మన్త్రం యత్నేన గోపయేత్ ।
అప్రకాశ ప్రకాశాభ్యాం క్షీయేతే సంపదాయమ్॥
[శేషసంహితాయామ్-౧౪-౫౦] ఉత్తరార్థమన్యధా-
గురుమన్త్రపరిత్యాగీ కారవం నరకంవ్రజేత్॥

౨౦ - ౧.

[విహగేన్ద్రసంహితాయామ్-౨౨-పటలే]

దైవాధీనం జగ త్స్వర్గం మన్త్రాధీనమ్ దైవతమ్ ।
తన్మన్త్రం బ్రాహ్మణాధీనం తస్మా ద్భూత్తదైవతమ్॥

పుటమ్. సత్త్వే.

౨౨ - ౨.

[తై-నారా-౧౧.]

విశ్వం నారాయణం దేవ మక్షరం పరమం ప్రభుమ్ |
విశ్వతః పరమం నిత్యం విశ్వం నారాయణం హరిమ్ |
విశ్వమేవేదంపురుష స్తద్విశ్వ ముపజీవతి ||
పఠం విశ్వస్యాఽత్యేశ్వరం కాశ్వతం శివ మచ్యుతమ్ |
నారాయణం మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణమ్ |
నారాయణ పరం బ్రహ్మ తత్త్వం నారాయణః పరః |
నారాయణ పరో జ్యోతి రాత్వా నారాయణః పరః |
యచ్చ కిచ్చి జ్ఞగత్ససిన్ దృశ్యతే శ్రూయతేఽపి వా |
అస్త ర్పహిశ్చ త త్సర్వం వ్యాప్య నారాయణ స్థితః |

,, - ౩.

స్వత్వ మాత్మని సజ్జాతం స్వామిత్వం బ్రహ్మణి స్థితమ్ |
ఉభయో రేవ సంబంధో న పరోఽభిమతో మమ |

,, - ౪.

[తిరుమొట్టి-౬-౨-౨.]

మఱి నేను నై మున్నమ్ మఱి నమలియన్త నత్తార్
ఇఱి నే నెత్తనైయు మత నాలిడుమ్మైక్కుళ్ళియిర్
పిఱి నే యెయ్త్తోళ్ళి నేక్ పెయమాక్ తిరుమార్ పా
శిఱి నే నిన్నడిక్కి తిరువిణ్ణకర్ మేయవ నే ||

౨౩ - ౧.

[జి-స్తో-౧-౪.]

సంసారసాగరం ఘోర మనన్తక్లేశ భాజనమ్ |
త్యామేవ శరణం ప్రాప్య నిస్తరన్తి మనీషిణః |

౨౪ - ౧.

[వృద్ధహారీతస్త్రుతా-౨-౧౪౧]

ప్రాప్యస్య బ్రహ్మణో రూపం ప్రాప్తుచ్చ ప్రత్యగాత్మనః |
ప్రాప్త్యపాయం ఘటం ప్రాప్తే స్తథా ప్రాప్తివిరోధిత |
వదన్తి సకలా వేదా స్సేలిహాసపురాణకాః |
యనయశ్చ మహాత్మానో వేదవేదాన్తపారగాః |

౧౪౦ తిరుమస్త్ర ప్రకరణ త్తిన్ ప్రమాణ త్తిరట్టు.

పుటమ్ - సప్తతి.

౨౫ - ౧. [లక్ష్మీతస్త్రే-౧౭-౭౦.]

శక్తే న్నుపసదత్వాచ్చ కృపాయోగాచ్చ శాశ్వతాత్ ।
 ఈ శేతితవ్యసంబధా దనిదంప్రథమాదపి ।
 రక్షీష్యత్యనుకూలా న్న ఇతి యా సుదృఢా మతిః ।
 స విశ్వాసో భవే చ్చక్ర సర్వదుష్క్రూతనాశనః॥

,, - ౨. [అహిర్బుధ్ధ్యసంహితాయమ్-౧౪-౨౦.] ఏవంసంస్మృతి ఇత్యాది.

,, - ౩. సంసార సాగరం ఘోర మిత్యాది. పుటమ్, ౨౩ ల్ పార్క్క.

,, - ౪. [విష్ణుభక్తే-౧-౫౯] సంసారార్ణవమగ్నానా మిత్యాది.

,, - ౫. [తిరుమొట్టి-౧౦-౬-౧.]

ఎక్లాను మిలోప్పతోర్ మాయముణ్డే నరసారణనా యులకత్తఱనూల్
 శిక్లామై విరిత్తవ నెమ్మెరుమా నతువన్దియుమ్ శెల్లుండరుమ్ నిలనుమ్
 పాక్లార్ కడలుమ్ పారుప్పమ్ నెరుప్పమ్ నెరుక్కి ప్పుక ప్పొన్నిడతెత్తనైపో
 తక్లాననక కాణ్ణినిన్టాయ్చ్చియరా లళై వెణ్ణె యున్డాప్పణ్ణిరున్దవనే॥

౨౭ - ౧. [న్యాసవింశతి-౭-] సమర్పితిత్యాది.

౨౮ - ౧. [తిరువాయ్మొట్టి-౧-౯-౮.]

నావినుళో నిచ్చ మలరుమ్ ఇదానక్కలైకళు క్కెల్లామ్ ।
 ఆవియుమాక్రైయుమ్ తానే యట్టిప్పొడలిప్పవన్తానే ।
 పూవియల్ నాల్మడనోళక పారు పడై యాట్టి శక్లేప్టమ్ ।
 కావి నశ్శేని క్కమలక్కల్లై నెన్కణ్ణినుళానే॥

౩౦ - ౧. [ర-స్త్ర-౨-౭౪.]

అస్తాస్తే గుణరాశివ ద్దుణపరీవాహత్తనాం జననాం ।
 సఖ్యా భామ నికేతనేవ్వసి కుటి వుజ్జేషు రక్తేశ్వర ।
 అర్చ్యసస్వసహిష్ణు రర్చకపరాధీనాఽఖిలాత్త సితిః ।
 ప్రీతీషే హృదయాకుభి స్తవ తత క్ఫీలా జ్జడీభూయతే॥

,, - ౨. [రా-అయో-౨-౨౫.]

దశరథః—కథన్న మయి భక్తేణ పృథివీ మనుశాసతి ।
 భవంతో ద్రష్టు మిచ్చన్తి యువరాజం మమూఽఽత్త జన్మ॥

పుటమ్ - సజ్జె.

తే త మూచు ర్నహాత్తానం పోర జానపదా బహుః ।
బహవో నృప కల్యాణగుణాః పుత్రస్య సన్తి తే॥

౩౦ - ౩.

తవానన్తగుణస్యాపి వజ్రేవ ప్రథమే గుణాః ।
యో స్త్వయైవ జగ త్కుతా వన్యేఽప్యన్త ర్నివేశితాః॥

౩౧ - ౪.

[గీ-౪-౫.]

బహూని మే వ్యతీతాని జన్తాని తవచాఽర్జున ।
తాన్యహం వేద సర్వాణి న త్వం వేత్సి పరస్తవ

౩౨ - ౫.

[తిరువాయ్మొళి-౩-౩-౩.]

అణ్ణిమా య నణికోళ్ శెన్దామరై ।
క్కణ్ణిక్ శెన్దని వాయ్ క్కరుమాణిక్కమ్
తెణ్ణిరె చ్చునై నీర్ త్తిరువేజ్జవత్తు ।
ఎణ్ణిల్ తోల్ పుక్కవనవరిశ నే।

౩౩ - ౬.

[తిరువిరుత్తమ్-౧.]

పాయ్నిన్తజ్ఞానముమ్ పొల్లా వొట్టుక్కు మ్మొక్కుడమ్మమ్ ।
ఇన్నిన్త నీరై యిని యా ముతామై ఉయిరళిప్పాక్ ।
ఎన్నిన్తయోనియుమాయ్ ప్పిఱ్ఱనాయ్ మెయోర్ తలైవా
మెయ్నిన్త కేట్టరుళా యడియేక్ శెయ్యుమ్ విణ్ణప్పమే

౩౪ - ౭.

[తైత్తిరియబ్రాహ్మణే] అనన్తావై ఇత్యాది.

౩౫ - ౮.

[నారదీయే-అష్టాక్షరబ్రహ్మవిద్యాయామ్-౧-౪౧.]

యథా సర్వేషు దేవేషు నాఽస్తినారాయణా త్వరః ।
తథా సర్వేషు మన్త్రేషు నాఽస్తి చాఽష్టాక్షరాత్పరః ।

౩౬ - ౯.

[నారసింహపురాణే, ౧౮-౩౨.]

భూతోర్ధ్వబాహు రద్యాఽత్ర సత్యపూర్వం బ్రవీమివః ।
హే పుత్ర శిష్యాః శృణుత న మన్త్రోఽష్టాక్షరాత్పరః

౧౪౨ తిరుమస్త్ర ప్రకరణ త్రిన్ ప్రమాణ త్తిరట్టు.

పుటమ్ - సజ్జేల్లి.

౩౫ - ౧. [తై-నా-౧౧.] విశ్వం నారాయణమిత్యాది. పుట-౨౨-౨-౮ కాణ్.

౩౬ - ౧. [మహాపనిషది-౧-౧-౧.]

ఏకో హ వై నారాయణ ఆసీ స్మ బ్రహ్మ సేవానో సేమే ద్యావా
 పృథివీ ననక్షత్రాణి నాఽఽపః నాఽఽగ్ని ర్న సోమో న నూర్యః॥
 స ఏకాకీ సరమేత॥

౩౭ - ౨.

[సుబాలోపనిషది, ౬.]

“నైవేహ క్షిప్యనాగ్ర ఆసీదమూలమనాధారా ఇనూః ప్రజాః ప్రజా
 యస్తే దివ్యో దేవ ఏకో నారాయణశ్చక్షుశ్చ చక్షుశ్చ నారా
 యణశ్శ్రోత్రంచ శ్రోతశ్చ నారాయణో ఘ్రాణశ్చ ఘ్రాతవ్యం
 చ నారాయణో జిహ్వంచ రసయితవ్యంచ నారాయణ స్త్వక్చ స్ప
 శ్శయితవ్యంచ నారాయణో మనశ్చ మంతవ్యంచ నారాయణో బు
 ధిశ్చ బోధవ్యంచ నారాయణోఽహజ్కారశ్చాహబుర్తవ్యంచ నా
 రాయణ శ్చిత్తంచ చేతయితవ్యంచ నారాయణో నాక్చ వక్తవ్యంచ
 నారాయణో హస్తాచ దాతవ్యంచ నారాయణః పాదౌచ గస్తవ్యంచ
 నారాయణః పాయుశ్చ విసజ్జయితవ్యశ్చ నారాయణ ఉపస్థశ్చాఽఽ
 నస్తయితవ్యంచ నారాయణో ధాతా విధాతా కర్తావికర్తా దివ్యో
 దేవ ఏక (కో) ఏవ నారాయణ ఆదిత్యా రుద్రా మయతో వసవోఽ
 శ్వినౌ ఋచో యజ్ఞాంషి సామాని మస్త్రా ఆగ్నిరాజ్యమాహుతి
 నానారాయణ ఉద్భవ స్సంభవో దివ్యో దేవ ఏకో నారాయణో మా
 తా పితా భ్రాతా నివాస శ్వరణం సుహృద్గతినానారాయణో విరాజా
 సుదశనా జితా సోమ్యా మోఘా కుమారా మృతా సత్యా సుమ
 ధ్యమా నాసీరా శిరీరాసురా నూర్యా భాస్వతీ విజ్ఞేయాని నాడీనా
 మాని దివ్యాని గజ్జాతి గాయత్రి నాయతి వషటాతి వరుణోఽర్యమా
 చంద్రమా కలా (కలి, కవి ధాతౌ బ్రహ్మ ప్రజాపతి మహామహిష
 సాశ్చాఽఽధాదివసాశ్చ కాలాశ్చ మహాకాలాశ్చ కల్పాశ్చ మహాక
 ల్పాశ్చాఽఽధాఽఽచ దిశశ్చ సర్వం నారాయణః పురుషఏవేదం సర్వం
 యద్భూతం యచ్ఛభవ్యం తద్విష్ణోః పరమం పదం సదా పశ్యన్తి
 మాయః దివీ చక్షురతతం తద్విప్రాసో విపస్యవో జాగృవాంస

పుటమ్ - సజ్జే.

స్సమిన్దతే విష్ణుర్యస్వరమం పదంతదేరన్నిర్యాకానుశాసన మితి వేదా
నుశాసనమితి వేదానుశాసనమ్॥

౩౬ - ౩.

శ్రీ

,, - ౪. } ౩౭. వతు పుట త్తిర్ కాణ్ణి.

[ది.

౩౮ - ౧. [నారదీయే, అష్టాక్షరబ్రహ్మవిద్యాయామ్ ౧-౪౧.] సర్వవేదాన్తఇత్యా

,, - ౩. [విహగేశ్వర సంహితాయామ్. ౨౪-పటలే, ౧౨] [గారుడపు-పూ
ర్వాధే, ౨౨౦-౯.] నారాయణేతి ఇత్యాది.

౩౯ - ౧. [నారదీయే, అష్టాక్షరబ్రహ్మవి-౧-౪౦] [బ్రహ్మపురాణే, ౫౭-౨౪
కిన్త్రతేత్యాది.]

,, - ౨. [తిరువాయ్ మొళ్ళి-౧-౨-౧౦.]

ఎన్ పెరుక్కన్నుల । త్రిన్ పారుళీజీల ।

వన్ పుక్కనారణ్ణా । తిన్ క్కల్లల్ శేరే॥

,, - ౩. [తిరువాయ్ మొళ్ళి ౧-౧౦-౮.]

శైల్వనారణన్దై శోత్తేట్టలుమ్ । మల్ కుమ్కణ్ పని నాడువన్ మాయమే ।

అల్లునన్ పకలుమిడైవీడిన్ది । నల్ కియై న్నై విడాన్ నమ్మినమ్మియే ।

,, - ౪. [తిరువాయ్ మొళ్ళి-౧౦-౯-౧.]

కూత్త్ర్ విళుమ్పణిముకిల్ తూరియమ్మక్కిన ।

అత్తకడలైతిరై క్కయైదుత్తాడిన ।

ఏత్త పాట్టిలుమ్ వళ మేన్దియ వెన్నప్పన్ ।

వాత్త పుక్కనారణ్ణా తమరైక్కణ్ణుక న్దే ।

శ్రీ “యస్యాత్మశరీరమ్” ఎన్నఱు, బృహదారణ్యమ్, ౫-౭-౨౨, మార్కన్దేయ
కాండైయుమ్, “యస్య పృథివీ శరీరమ్” ఎత్తు తుడజ్జి, “యస్య మృత్యు శరీరమ్”
ఎన్నమళవుమ్, సుబాలాపనిషత్తు-౭-వతు ఖణ్డత్రియమ్ ఉణ్ణా; అత్తై అప్రకృతజ్జల్.
అన్తర్యామిబ్రాహ్మణ మ స్సేషణీయమ్.

౧౪౪ తిరుమంత్ర ప్రకరణత్తిన్ ప్రనూణత్తిరట్టు.

పుటమ్ - సజ్జెన్.

౩౯ - ౧.

[తిరుప్పల్లాణ్-౪.]

ఏడు నిలత్తి తిడువతకమున్నమవస్తెజ్జల్ పుటామపుకున్దు ।
కూడుమనముడైయార్ కళ్ వరమ్మెట్టివన్దొలైక్కుడుమనో ।
నాడునకరముమ్ననగియనమోనారాయణాయవెన్దు ।
పాడుమనముడైప్పత్తరుళ్ళేర్ వన్దుపల్లాణ్డకూటుమి నే ।

౪౦ - ౨.

[పెరియాళ్వార్ తిరు-౫-౧-౩.]

నన్దెత్తి మైరళొన్దు మఱియేక నారణావెన్నుమి తనైయల్లల్ ।
పున్దెయాలనై ప్పళ్ళువమ్ పేళిప్పకన్దొనన్దు కణ్డాయ్ తిరుమాళే ।
ఉన్నమాటునై యొన్దు మఱియేనో వాళేనమో నారణావెన్దుక ।
వన్దెయవతుకొయిలిల్ వాట్రుమ్ వేట్రణవ నెన్నుమ్ వన్దె కణ్డాయే ।

౪౧ - ౩.

[పెరుమాళ్ తిరుమొళ్ళి-౨-౪.]

తోయ్ త్రతణ్డయిర్ వెణ్డెయ్ పాలుడనన్దులుముడన్దాయ్ చ్చికణ్డు
ఆర్ త్రతోళ్ళుడైయెమ్మిరా నెన్నరన్దు క్కుడియార్ కళాయ్ ॥
నాత్త్రుమ్మెళ్ళు నారణావెన్దైత్తు మెయ్ త్రుమ్మత్తొమ్మ
తేత్తియన్దుటుమ్తోణ్డర్ శేవడి యేత్తివాళ్ళు మెన్నెళ్ళుమే ।

౪౨ - ౪.

[పెరుమాళ్ తిరుమొళ్ళి-౧-౧౧.]

తిడర్ విళన్దుకరై ప్పొన్నినడుపుపాట్టుతిరువరన్దు త్రవణ్డెయిల్ పళ్ళి
కుమ్ । కడల్ విళన్దుకరు మేనియమ్మాన్దనై కన్దొరక్కున్దుకమ్మమ్
కాతల్ తన్నాల్ । వన్దెవిళన్దువిఱల్ తానై కొంగ్రమ్మవోళ్ళోకూడ
లర్కోకొన్దొమ్మల శేకరణ్ శొత్తెయ్త, నన్దెవిళన్దు తమిళ్ళమాళై
పత్తుమ్ వల్లార్ నలన్దిక్ళ్ నారణనడిక్కిన్దొనన్దువారే ।

- ౫.

[౪-తిరువన్దాతి-౧.]

నాన్దుకనై నారాయణక్ పడైత్తాక్ నాన్దుకనుమ్
తాక్ ముకమాయ్ శజ్గరనై త్రాక్ పడైత్తాక్ యాక్ ముకమాయ్
అన్దాతిమ్మేలిటఱివిత్తేనాళ్ళ పారుళ్ళై
చ్చిన్దాదుల్ కొన్ మిసీర్ తేర్న్దు ।

పుటన్ - సత్త్వ.

౩౯ - ౬.

[తిరుచ్చనదపరుత్తమ్-౭౭.]

ఎట్టు మెట్టు మెట్టుమా యోరేట్టు మేట్టు మేట్టుమాయ్
ఎట్టు మాన్టు మెన్టుమాకి నిన్ వాతితేవనై
ఎట్టినాయ శేతమో డిత్తైళ్ళి నిన్ వకాపెయర్
ఎట్టెట్టుత్తు మోతువార్కళ్ వల్లర్ వాన మాళవే

౪౦ - ౭.

[తిరుమొట్టి-౧-౧-౧౦.]

వాడి నేకావాడి వరున్ది నేకా మనత్తారా పెరున్దయరిడు మైన్దియిల్ పిఱన్దు
కూడి నేకాకూడి యిత్తై యవర్ తమ్మాడవర్ తరుమ్ కలవియే కరుత్తి
ఓడి నే నోడి యున్దుతోర్ పారుళా లుణర్వసుమ్ పెరుమ్బుతమ్ తెరిన్దు
వాడి నేకా నాడి నాకా కణ్డుకొణ్డేకా నారాయణా వెన్నుమ్ నానుమ్.

౪౧ - ౮.

[శిఱియతిరుమనై-౮.]

పోరానైపాయ్ కై వాయ్ కొట్టట్టు నిన్దలఱి
నీరార్ మలర్ క్కమలమ్ కొణ్డోర్ నెడుజ్జెయార్
నారాయణా ఓ మణివణ్ణ నాకజ్జెయాయ్
వారాయె న్నూరిన్దరై నీక్కాయ్.

౪౨ - ౯.

[౧-తిరువనాతి-౫౭.]

అయనిన్ద వల్ వినైయై యళ్ళి నేనళ్ళి
ఉయ నికా తిరువడియే శేర్ వాకా—నయనిన్ద
నన్నాలెకొణ్డు నమో నారణా వెన్నుమ్
కొన్నాలె కల్లరై తొట్టును.

౪౩ - ౧౦.

[౧-తిరువనాతి-౬౦.]

నావాయిలుణ్డే నమో నారణా వె
న్దోవాతు రైక్కుమురైయుణ్డే—మూవాత
మాక్కతిక్కణ్ శెల్లుమ్ వత్తెయుణ్డే ఎన్నోరువర్
తీక్కతిక్కణ్ శెల్లుమ్ తిఱుమ్.

౧౪౬ తిరుమంత్ర ప్రకరణత్తిన్ ప్రమాణత్తిరట్టు.

పుటమ్ - సజ్జెన్.

౩౯ - ౧౧. [౨-తిరువనాతి-౧.]

అన్నేతకళియా వార్వమే నెయ్యక
ఇన్నురుకు శీనై యిడఁతిరియా---నన్నురుకి
ఇానచ్చుడర్ విళక్కేల్ శ్రీ నేన్ నారణఱ్కు
ఇానత్తమిత్త పురిన్ నాన్॥

,, - ౧౨. [౨-తిరువనాతి-౨]

ఇానత్తాల్ నన్దుణర్ న్దు నారణన్దు న్నామగళి
తానత్తాల్ మగ్గివన్నేర్ శాల్ శ్రీనాల్---వాన
త్తణి యమరరాక్కువిక్కు మంతినై నగ్గి
పణి యమరర్ కోమాన్ పరిశు॥

,, - ౧౩. [౨-తిరువనాతి-౩.]

పకఱ్కుణ్డేన్ నారణనైక్కణ్డేన్ కనవిల్
మికక్కణ్డేన్ మీణ్డవనై మెయ్యే మికక్కణ్డేన్
ఊన్ తిక్కుమ్ నేమి యెళి తిక్కుమ్ శేవడియాన్
వాన్ తిక్కుమ్ శోలి వడిపు॥

౪౦ - ౧. [౩-తిరువనాతి-౪.]

నామమ్ పల శొల్లి నారాయణా పెన్దు
నామజ్జెయాల్ తొమ్మిళుమ్ నన్నెజ్జే---వా మరువి
మణ్ణులకముణ్ణు మిగ్గిన్దు వణ్ణైయుమ్ తణ్ణుభాయ్
కణ్ణనైయే కాణ్ణ సజ్జణ్॥

,, - ౨. [తిరువాయ్ మొక్కి-౧-౧-౧.]

ఊయర్వఱు వుయర్ నల ముడైయవన్ యవ నవన్।
మయర్వఱు మతి నల మరుళినన్ యవ నవన్।
అయర్వఱు మయరర్ క శీతిపతి యవ నవన్।
రుయరఱు శుడ రడి తొమ్మిళెన్దు ననే॥

పుటమ్ - సజ్జె.

౪౧ - ౧.

[భార-ఉద్యోగ]

తతో దుశ్శాసనో రాజః ద్రౌపద్యా వసనం బలాత్ ।
సభామధ్యే సమాక్షిప్త్యాఽప్యపకృష్టం ప్రచక్రమే ।
అపకృష్టమాణే వసనే విలలాప సుద్యుభితా ।
జ్ఞాతం మయా వసిష్ఠేన పురా గీతం మహాత్మనా ।
మహాత్మ్యాపది సంప్రాప్తే స్త్రవో భగవాన్ హరిః॥

౪౨ - ౧.

[భార-ఉద్యోగ]

గోవిందేతి యదాక్రంద త్కృష్ణా మాం దూరవాసినమ్ ।
ఋణం ప్రవృద్ధమివ మే హృదయా న్నాఽపసర్వతి॥

,, - ౨.

[భాగవతే-౬-౨-౧౪] సాజ్కేత్యమిత్యాది,

౪౩ - ౧.

[తిరుమొక్కి-౧-౧-౯.]

మలన్దరుమ్ శెల్వమ్ తన్దిడుమడియార్ పడుతుయరాయన వెల్లామ్
నిలన్దరుమ్ శెయ్యుమ్ నీళ్ళిశుమ్మరుళుమరుళొడు పెరునిలమళిక్కుమ్
వలన్దరుమ్ మన్మథుమ్ తన్దిడుమ్ పెన్ద్రతాయినమాయిన శెయ్యుమ్
నలన్దరుమ్ శొల్తై నాక కణ్ణుకొణ్డే నారాయణా వెన్నుమ్ నామన్॥

౪౪ - ౧.

[వృద్ధహారీతస్త్రుతా, ౩-౪౭] [రామోత్తరతాపినియే-౬-ఖండే] పా
శాకిక మిత్యాది.

౪౬ - ౧.

[తిరుమొక్కి-౨-౧౦-౩.]

మన్మథుమోర్ తెయవముళ తెన్దిరుప్పార్
డున్ద్రలేన్ ఉన్ద్రుళు మున్నడియార్ క్కడిమై
మన్మథుమ్ పేళిలుమ్ నిన్ తిరువెట్టెట్టుమ్
కన్దు నాన్ కణ్ణపురత్తుతై యమ్మానే॥

,, - ౨.

[తిరుమొక్కి-౬-౧౦-౬.]

కాన వెల్లుమ్ కురళుమ్ ముళువుమ్ పడైయా వడలరక్కర్
మాన మట్టిత్తు నిన్ వెన్ది యమ్మా నెన్ క్కెన్దుమ్
తేనుమ్ పాలు మముతుమాయ తిరుమాల్ తిరునామమ్
నానుమ్ శొన్నేన్ నమురుమురైనున్ నమో నారాయణా ॥

౧౪౮ తిరుమంత్ర ప్రకరణత్తిన్ ప్రమాణత్తిరట్టు.

పుటమ్ - సజ్జె.

౪౭ - ౨. [తిరుచ్చున్దవిరుత్తిమ్-౬౪.]

నిన్ద తెన్దె యూరక త్తిరున్ద తెన్దెపాడక
త్తన్దు న్దెంకణై క్కిడన్ద తెన్నిలాత మున్నెలామ్
అన్దు నాన్ పిఱన్దరేన్ పిఱన్దపిన్ మఱన్దరేన్
నిన్దతు మిరున్దతుమ్ కిడన్దతు మున్నెల్లులే.

౪౮ - ౧. పుటమ్-౪౭-౨౨ పార్క్క.

౫౨ - ౧. [నారాయణోపనిషది] ఓమిత్యేకాక్షరమిత్యాది.

,, - ౨. [నారాయణోపనిషది-౩.]

ఓమిర్యక్తే వ్యాహరేత్. నమ ఇతి పఞ్చత్. నారాయణాయేత్యుపరి
ష్టాత్. ఓమిత్యేకాక్షరమ్. నమ ఇతి ద్వై ఆక్షరే. నారాయణాయేతి
పఞ్చాక్షరాణి. ఏతద్వై నారాయణస్యాఽష్టాక్షరం పదమ్ । యోహఽ
నారాయణస్యాష్టాక్షరం పదమధ్యేతి । అనవబ్రువ స్సర్వమాయురేతి ।
విన్దతేప్రాజాపత్యంరాయస్వోమం గౌపత్యమ్ । తతోఽమృతత్వమశ్ను తే
తతోఽమృతత్వమశ్నుత ఇతి । యఏవంవేద ఇత్యుపనిషత్ ॥

౫౫ - ౧. [అథర్వివేదే, గోపథబ్రాహ్మణే, పూర్వభాగే, ప్రపా - ౧-బ్రాహ్మ-
౬.] భూరితియుగ్వదాదిత్యాది.

౫౬ - ౧. [మను-౨-౭౬.] ఆకారఞ్చపుత్రకౌరఞ్చ ఇత్యాది.

౫౭ - ౩. [లఘుత్రిస్తోత్రం, ౧-౧౨.] [బృహత్పరాశరస్తోత్రం]
ప్రణవాద్యాస్తధా వేదాః ప్రణవే పర్యవస్థితాః ।
వాఙ్మయం ప్రణవ స్సర్వం తస్మా త్ప్రణవ మభ్యసేత్ ॥

,, - ౪. [ధ్యానఖిన్దూపనిషది, ౧౫-వాక్యమ్.]

ఓఙ్కారప్రథవా వేదా ఓఙ్కారప్రథవాస్వరరాః ।

ఓఙ్కారప్రథవం సర్వం వ్యజగ త్స్థావరజఙ్గమమ్ ॥

§ (సా) త్రైలోక్యం సచరాచరమ్.

పుటమ్ - సజ్జే.

౫౭ - ౪.

[విష్ణుధర్మే, ౬౭-౬.]

వినిరగురుభేభ్యస్తు బ్రహ్మహోవ్యక్తజన్మనః।

ఓక్కార ప్రభవా వేదాః జగన్మేచ రసాతలమ్।

౫౮ - ౧.

[తై-నా-౧౦-౨౪] [పాద్మాత్తరపు-౨౦౬-౨౦.]

యద్వేదాదా స్వరః ప్రాణో వేదామేచ ప్రతిష్ఠితః।

తస్య ప్రకృతితీనస్య యః పర స్స మహేశ్వరః।

౫ - ౩.

సమస్తజన్మమాలత్వాదకారస్య స్వభావతః। సమస్తవాచ్యమాలత్వా
ద్భిష్టాహోఽపి స్వభావతః। వాచ్యవాచకసంబంధ స్తయో రథా
త్ప్రతీయతే॥

౫ - ౪.

[తై-భృ-౧-౧.]

యతోవా ఇమాని భూతాని జాయంతే। యేన జాతాని జీవంతి।

య త్ప్రియస్త్యభిసంవిశంతి। తద్విజ్ఞానస్య తద్భిష్మాత్మై॥

౫ - ౫.

[వి-పు-౧-౨-౨౦.]

సపవ సృజ్య స్సచ సర్గకర్తా సపవ పాత్యత్తీచ పాల్యతేచ।

బ్రహ్మద్యనస్థాభి రశేషమూర్తి ర్విష్ణు ర్వరిష్టో వరదో వరేణ్యః॥

౬౧ - ౧.

పుటమ్ ౩౦-౬-౯ కాణ్డ.

౬౫ - ౧.

[లక్ష్మీతత్త్రే, ౨౫-౧౪] లక్ష్మీసహిత్యాది.

౬౬ - ౧.

[తిరువాయ్మొళి-౬-౧౦-౧౦.]

అకలకిణ్డే నితైయుమె న్నలర్ మేల్ మణ్డె యుతై మార్ పా।

నికరిల్ పుకర్తా యులకమ్ మూన్టుడైయా యెన్నై యాల్ వానే।

నికరిలమరర్ మునిక్కణ్డల్ విరుమ్బుమ్ తిరువేణ్డత్తానే।

పుకలొనిల్లావడియే మన్నడిక్కిల్లమర్ న్దుపుకున్నేనే।

౬౯ - ౧.

[తిరుప్పావై-౧౭.]

అమ్బరమే త్తణ్ణిరే శోతే యుటమ్ శెయున్మి

ఎమ్మెరుమాన్ న్నన్దోపాలా వెట్టున్దిరాయ్

౧౫౦ తిరుమస్త ౧ ప్రకరణత్తిన్ ప్రమాణ త్తిరట్టా.

పులమ్ - సజ్జేయి.

కొమ్మనార్ కెల్లామ్ కొమ్మనే కులవిశక్కే
ఎమ్మెరుమాట్టి యశోతా యతివుతాయ్
అమ్మర మాడలు త్తోక్కి యులకళన్
ఉమ్మర్ కోమా నే యుఱక్లా తెల్లునిరాయ్
కెమ్మెట్టెల్లడి చెల్వా పలతేవా
ఉమ్మియుమ్ నీయు ముఱక్లేలో రమ్బవాయ్॥

౭౧ - ౧.

[రా-సు-౨౧-౧౬.]

రావణంప్రతిసీతా — శక్యా లోభయతుం నాఽహ మైవ్యర్యేణ ధనే
సవా ॥ అనన్యారాఘవేణాఽహం భాస్కరేణ ప్రభా యథా॥

౨ - ౨.

[రా-య-౧౨౧-౧౫.]

బ్రహ్మదీన్ ప్రతిరామం — అనన్యహృదయాం భక్తాం మచ్చిత్తపరివర్తి
నీమ్ । అహమప్యవగచ్ఛామి మైథిలీం జనకాత్మజామ్ । ప్రత్యయా
ర్థన్తు లోకానాం త్రయాణాం సత్యసంశ్రయః । ఉపేక్షేచాఽపి
వైదేహీం ప్రవిశన్తిం హుతాశనమ్ । ఇహమపి విశాలాక్షీం రక్షి
తాం స్వేనతేజసా । రావణో నాఽతివర్తత వేలామివ మహాదధిః ।
నహి శక్య స్సుదుష్టాత్తా మనసాఽపిహి మైథిలీమ్ । ప్రధర్షయతు
మప్రాప్తాం దీప్తా మ్నిశ్ఛామివ । నేయమర్హతి చైశ్వర్యం రావ
ణాస్తఃపురే శుభా । అనన్యాహి మయా సీతా భాస్కరేణ ప్రభా
యథా । విశుద్ధా త్రిషు లోకేషు మైథిలీ జనకాత్మజా । నహి హాతు
మియం శక్యా కీర్తి రాత్నవతా యథా॥

- ౩.

[శ్రీగుణరత్నకోశే-౨౯.]

తవ స్పృహాదీశం స్పృశతి కమలే మద్గళపదం తవేదం నోపాధే
రుపనిపతితం శ్రీరసి యతః । ప్రహసనం పుష్పస్త్రీమపి పరిమళార్థం జగ
దిషు ర్న చైవన్త్యా దేవం స్వదత ఇతి కశ్చి త్కవయతే ।

౭౩ - ౧.

[మనుస్మృతౌ, ౪-౧౩౦.]

సర్వం పరవశం దుఃఖం సర్వ మాత్మవశం సుఖమ్ ।
ఇతి విద్యా త్సమానేన లక్షణం సుఖ సుఖయోః ।

పుటమ్ - స్త్రోత్రమ్.

౭౩ - ౨.

[మనుస్మృతౌ, ౪-౬.]

ఋతాఽన్యతాభ్యాం జీవేత మృతేన ప్రమృతేనవా । సత్యాన్యతా
భ్యామపి వా నశ్వవృత్త్యా కిదాచనః । ఋత ముఞ్చశిలం జ్ఞేయ మమృ
తం స్యా దయాచితమ్ । మృతస్తు యాచితం భైక్షం ప్రమృతం కర్ష
ణం స్తుతమ్ । సత్యాన్యతస్తు వాణిజ్యం తేనచైవాఽపి జీవ్యతే । న
వా శ్వవృత్తి రాభ్యాతా తస్మా త్తాం పరివర్జయేత్ ॥

౭౪ - ౧.

[తిరువాయ్ మొళ్ళి-౪-౧-౫.]

పణిమిన్ తిరువరుళెన్ను మణ్జీత పైమ్మూమ్మల్లి
అణిమెన్ కులూరిన్పక్కలవి యమతుణ్డార్
తుణిమున్ను నాల ప్పల్లెత్తైయర్ తామిళ్ళిప్ప చెల్వర్
మణి మిన్ను మేని నమ్మాయవన్ డేర్ కొల్లి వాళ్ళినో॥

౭౫ - ౧.

పుటమ్-౨౨-౩-ల్ కాణపుమ్.

౭౬ - ౨.

స్వోజ్జీవనేచ్చా యది తే స్వసత్తాయాం స్పృహో యది 1
ఆత్మదాస్యం హరే స్వాస్వమ్యం స్వభావఞ్చ సదా స్తర॥

౭౭ - ౨.

పుటమ్-౯-౧-ల్ కాణపుమ్.

౭౮ - ౧.

[తై-నా, ౧-౨.]

యస్తిన్నిదం సఞ్చ విచైతి సర్వం యస్తిన్ దేవా అధి విశ్వే నిషేదుః ।
తదేవ భూతం తదు భవ్యమా ఇదం తదక్షరే పరమే వ్యోమన్ ।

౭౯ - ౨.

[తై-నా-౧-౭.]

తదేవాఽగ్ని ఉద్వాయు ఉత్సూర్య ఉదు చన్ద్రమాః
తదేవ శుక్రమమృతం తద్భ్రష్ట తదాప స్స ప్రజాపతిః ।

౮౦ - ౧.

[౪-తిరువనాతి-౬౮.]

తిఱిమ్మేల్ మిణ్ కణ్డీర్ తిరువడితన్నామమ్
మఱిన్దమ్ పుఱి న్దొత్తా మాన్దరై—ఇతైజ్జాయమ్
శాతువరాయ్ ప్పొతుమిన్ద శ్శెన్టాన్ నమసుమ్ తణ్
తూతువరై కూవి చెవిక్కు॥

౧౫౨ తిరుమంత్ర ప్రకరణ త్రిన్ ప్రమాణ త్రిరట్టు.

పుటమ్ - సజ్జే.

౮౬ - ౧. [పాదోత్తరపు, ౨౨౬-౨౫] భూతానిచేత్యాది.

౮౭ - ౫. [ప్రశోష, ౪-౯.]

ఏషహి ద్రష్టా స్పృష్టా శ్రోతా స్పృతా రసయతా మస్తా బోధా
కర్తా విజ్ఞానాత్తా పురుషః । స పరేక్షతే ఆత్మని సమృతిష్ఠతే॥

,, - ౬. [బృహదా, ౬-౫-౧౫] [బృహదా, ౪-౪-౧౪, ౮ కిశ్చిన్నాన్యన
మాక ఇరుక్కిఱుతు.]

యత్ర హి దైవతమివ భవతి తదితర ఇతరం పశ్యతి తదితర ఇతరం
జిఘ్రతి తదితర ఇతరం రసయతే తదితర ఇతరమభివదతి తదితర
ఇతరం శృణోతి తదితర ఇతరం మనుతే తదితర ఇతరం స్పృశతి
తదితర ఇతరం విజానాతి యత్ర త్వస్య సర్వమాత్మైవాభూ
త్తత్కేన కం పశ్యేత్తత్కేన కం జిఘ్రేత్తత్కేనకం రసయేత్తత్కే
న కమభివదేత్తత్కేన కం శృణుయాత్తత్కేన కం మన్వీతతత్కేన
కం స్పృశేత్తత్కేన కం విజానీయాద్యేనేదం సర్వం విజానాతి తం
కేన విజానీయాత్సప్తమే నేతి నేత్యాత్తాగృహ్యో న హి గృహ్యతే
శిర్యో న హి శిర్యతేఽసర్వో నహి సర్వతేఽసితో న వ్యభతే న
రివ్యతి విజ్ఞాతారమరే కేన విజానీయాదిత్యుక్తానుశాసనా సి మైత్రే
య్యేతావదరే ఖల్వమృతత్వమితి హోక్త్వా యజ్ఞవల్క్యోవిజహర ।

౯౦ - ౧. [తిరునాయ్ మొట్టి-౪-౮-౧౦.]

ఉడమ్మినాల్ మత్తైవిల్లా పుయిర్ సిరిన్ద మలై త్తుణ్ణమ్
కిడననపోల్ తుణి పలవా వశరర్ గుట్టామ్ తుణిత్తుకన్ద
తడమ్మనల శడై ముడియకతని యొరుకూఱమర్ న్దుత్తయుమ్
ఉడమ్మడైయాక్ కవరాత పుయిరినాల్ మత్తైవిలమే॥

౯౨ - ౧. [తిరుమొట్టి-౮-౯-౩.]

విడైయేన్ద్రున్దర్ త్తు వెకుణ్ణు విలగ్గులుఱ
ప్పడైయాలూత్తిత్త పరమక పరజ్జోతి
మడైయార్ నీలమ్ మలమమ్ వయల్ శూన్ కణ్ణపురమొ
న్దుడైయానుక్కడియే నొరువర్ కుక్కరియో॥

పుటమ్ - సజ్జెన్.

౯౨ - ౨.

[౧-తిరువనామి-౬౭.]

పెయరుమ్ కరుణ్డతలే నోక్కుమాలు ఒణ్ పూ
ఉయరుమ్ కతిరవనే నోక్కుమ్— ఉయరుమ్
తరుమనైయే నోక్కు మొణ్డామరైయాళ్ కేశ్వర్
ఒరువనైయే నోక్కు ముణర్ పు!

౯౩ - ౧.

[తిరువాయ్మొళి-౧-౨-౧౦.]

వీడుమిక్ మున్ద్రపుమ్ వీడుశెయ్తుమ్మయిర్
వీడుడైయానిడై వీడుశెయ్మిన్.

౯౪ - ౧.

[భట్టర్ ముక్తకమ్.]

త్వం మేఽహం మే కుత స్త త్తదిపి కుత ఇదం వేద మూలప్రమాణాత్
ఏతచ్ఛాఽనాదిసిద్ధా దనుభవవిభవా త్సోఽపి సాక్రొశఏవ ।
క్వాఽఽక్రొశఃకస్య గీతాదిషు మనువిదితం కోఽత్ర సాక్షీసుధీస్సాన్యత్
హస్తత్వత్వక్షపాతి స ఇతి నృకలహే మృగ్యమధ్యస్థవత్త్వమ్ ।

౧౦౧ - ౧.

[తిరువాయ్మొళి-౨-౯-౯.]

యానేయెన్నై యఱియకిలాతే । యానేయెన్దనతే యెన్దిరున్దేన్
యానేనీ యెన్నడై మైయుమ్ నీయే । వానేయెత్తు మెమ్ వానవ
రేతే ।

౧౦ - ౨.

[తిరువాయ్మొళి-౫-౮-౮.]

కళైవాయ్ తున్మమ్కళైయాల్మోళివాయ్ కళైకణ్ మున్ద్రలేక్
వళైవాయ్ నేమిప్పడైయాయ్ కుడన్దైక్కిన్ద మమాయా
తళైరావుడల మెనతావి శరిన్ద పోమ్బాతు ।
ఇళైయాళునతా శోరున్ద ప్పిడిత్తు ప్పొత్తివై నీయే ।

౧౦౨ - ౧.

[తిరుప్పావై-౨౯.]

శిగ్గోళిలుకాలే వన్దన్నై చ్చేవిత్తున్
పొన్ద్రామరై యడియే పొన్ద్రుమ్ పొరుళ్ కేళాయ్
పెన్ద్రుమ్ మేయ్తుణ్ణుమ్ కులత్తిల్ పిఱన్ద నీ
కున్ద్రోవలెన్దై క్కొళ్ళామల్ పోకాతు

౧౫౪ తిరుమంత్ర ప్రకరణత్తిన ప్రమాణత్తిరట్టు.

పుటమ్ - సజ్జెన్.

ఇన్ద్రై స్వతై కొల్వా నన్దుకాన్ కొవిన్దా
ఎన్ద్రైక్కు మేథ్తు పిఱవిక్కు మన్దనో
డుగ్గ్దోమేయావో మునక్క నామాళ్ శెయ్వామ్
మన్ద్రై నక్కామజ్జల్ మాన్ద్రేలో రమ్బావాయ్॥

౧౦౨ - ౨. [అహిర్బుధ్న సహితాయామ్, ౫౨-౨౦] చేతనస్వయదామన్య
మిత్యాది.

౧౦౩ - ౧. [తిరువాయ్ మొక్కి-౬-౫-౧.]

కువళిల్ మా మణిమాడమోళ్ళు తులైవిల్లిమజ్జలమ్ తొల్లు
మివళై నీని యన్నై మిరుమక్కొక్కెయ్లై విడుమినో
తవళి వోన్ శళ్ళు శక్కర మెయ్మ తామరై తడబ్బణ్దుమ్
కువళై యొన్ కులర్ క్కణ్ణళోనీర్ కుల్ క నిన్దు నిన్దు తుమిఱుమే॥

౧౦౪ - ౧. [తిరువాయ్ మొక్కి-౩-౩-౬.]

వేడడజ్జల్ మేయ్మేల్వినై మున్ద్రైపుమ్
తాజ్జల్ తట్టట్టు నల్లనవే శెయ్వార్
వేడడత్తుత్తివార్ క్కునసమవెన్న
లాజ్డమైయతుమన్దార్ క తేల్॥

౧ - ౨. [తిరువాయ్ మొక్కి-౧౦-౨-౨.]

ఉణ్డు కళిత్రేఱ్ఱుమ్బరణ్ మతై మేలై
త్తొణ్డుకళిత్తనిల్మొమ్ శొల్లు ప్పెగ్గరణ్
వణ్డు కళిక్కుమ్పొట్టిల్ శూఢ్ తిరుప్పేరణ్
కణ్డుకళిప్ప క్కణ్ణళో నిన్దుకలా నే॥

౧౦౫ - ౧. ౪౬-పుటమ్-౧-ల్ పార్ క్క.

౧౦౬ - ౧. [శ్రీగుణరత్నకోశే, ౨౦.]

స్వరూపం స్వాతంత్ర్యం భగవత ఇదం చంద్రవదనే త్వదాశ్లేషా
త్కర్తా ద్భవతి ఖలు నిష్కర్ష సమయే । త్వమాసీ ర్భూత స్మిన్ కమిత
రమిత స్థవిభవ స్తదస్తరాభినా త్వాం న పృథగభిధత్తే శ్రుతిరపి॥

పుటమ్ - సజ్జే.

౧౦౮ - ౧. [తిరువాయ్ మొట్టి-౨-౯-౪.]

ఎనక్కే యాత్పెయ్యక్కొలత్తు మెన్జెక్. మనక్కే వన్నిఁజేసిడిన్తి మన్ని ।
త్తనక్కే యాక వెనైక్కొళ్ళుమీరే । ఎనక్కే కణ్ణనై యాకొకోళ్
శిఱప్పే ।

౧౦౯ - ౧. [తిరువాయ్ మొట్టి-౯-౬-౨.]

కాట్కరైయేత్తుమతసుళ్ కణ్ణావెన్నుమ్
వేత్తెనోయ్ కూర నిన్నెన్ద కరైన్దుమమ్
ఆట్కొళ్ళానొత్తెన్నుయిరుణ్ణమాయనాల్
కోట్కుత్తైపట్టతెన్నరుయిర్కోళ్ళుణ్డే ।

౧౧౦ - ౧. ౧౦౮-వతు పుటత్తిల్ కాణ్ణ.

౧౧౧ - ౧. [భారతే, ఉద్యోగ, ౪౧-౩౪.]

యోఽన్యథా సస్త మాత్తాన మన్యథా ప్రతిపద్యతే ।
కిన్తేన నకృతం పాపం చోరేణాఽఽత్తాపహరిణా ।

౧౧౫ - ౧. [పెరియతిరువందాతి-౫౩.]

ఒన్జుణ్ణ శెణ్ణోమాల్ యానురైప్పతు ఉన్నడియార్
క్కొక్కొక్కెయ్ వనెన్దే యిరుత్తి నీ—నిక్కొక్కొక్కె
వైకుమ్తమ్ శిన్నెయిలుమ్ ముద్దీనితోసీయవర్ కు
వైకున్ద మెన్దరుకుమ్ వాక్ ।

౧౧౮ - ౧. [శరణాగతిగద్యే-మా, ౩.]

స్వాభిమత నిత్యనిరవద్యాపరూప స్వరూపరూప గుణవిభవైశ్వర్యశీలా
ద్యవపథికాతిశయాఽఽజ్ఞేయ కల్యాణ గుణగణ శ్రీవల్లభ! ఏవమ్యాభి
భూమి నీశా నాయక!

౧౧ - ౨. [శ్రీగుణరత్నకోశే-౨౬.]

భోగ్యా వామపి నాస్తరీయకతయా పుష్పాద్యరాగైస్సమం నిర్వర్త్య
ప్రణయాతివాహనవిధా నీతాః పరీవాహతామ్ । దేవి త్యామను నీశ
యాసహ మహీ దేవ్య స్సహస్రం తథా యాభి స్త్వం స్తన బాహు
దృష్టిభిరవ స్వాభిషి ప్రియం శ్లాఘసే ।

౧౫౬ తిరుమ న్న ప్రకరణత్తిన ప్రమాణత్తిరట్టు.

పుటమ్ - సత్తై.

౧౧౮ - ౩.

పరస్దరహస్యమ్.

అక, “నారాః” ఎఱ్ఱ నిత్యపదార్థజ్ఞుడైయ సమూహత్తై చొచ్చి
 య్దైయ్త. అవైయావన - జ్ఞానశక్త్యాది దివ్యాత్మగుణజ్ఞుమ్, గుణ
 ప్రకాశకమాన దివ్యమజ్జళవిగ్రహజ్ఞుమ్, విగ్రహగుణమాన సౌందర్యాది
 కజ్ఞుమ్, అన్ద సౌందర్యాదికళోపాతి పూత్తైత్తోలే శాత్తిన కిరీటమకు
 టాది దివ్యాభరణజ్ఞుమ్, అవ్యాభరణజ్ఞోడు వికల్పిక్కులామ్బుడి
 యాన శక్లచక్రాది దివ్యాయుధజ్ఞుమ్, ఇత్తనైయుమ్కాట్టిలెఱ్ఱ
 నిలవాకాతపడి అరుకేయిరునసుభవిక్కిఱు లక్ష్మీప్రభృతిమహిషీవర్ణజ్ఞ
 శుమ్, అచ్చేర్ త్రియిలే అడిమైశెయ్కెఱు అనన్తగరుడవివ్యక్తేన ప్రము
 ఖరాన నూరిసజ్జముమ్, అవర్కళోపాతి పో యడిమైశెయ్కెఱు ముక్త
 రుమ్, అవర్కళుక్కు అడిమైశెయ్కెక్కు ప్పరికరమాన చత్రచామ
 రాది పరిచ్ఛదజ్ఞుమ్, అవ్యడిమైక్కు వర్ధకమాయ్ పఞ్చోపనిషణ్ణయ
 మాన పరమపదముమ్, గుణత్రయాత్తకమాన మూలప్రకృతియుమ్, పురు
 షసమష్టియుమ్, అహోరాత్రాది విభాగయుక్తమాన కాలతత్త్వ
 ముమ్, ప్రవాహరూపేణ నిత్యమాన మహదాదికజ్ఞుమ్, తత్కార్య
 మాన అణ్ణజ్ఞుమ్, అణ్ణాన్దర్వరికళాన చతుర్విధభూతజ్ఞుమ్. పఞ్చో
 పనిషణ్ణయమాత్తయాలే పరమపదముమ్ సమూహాత్తకమాయరుక్కుమ్.
 గుణత్రయాత్తికై యాకైయాలే మూలప్రకృతియుమ్ సమూహాత్తికై
 యాయరుక్కుమ్. అహోరాత్రాది విభాగజ్ఞళనేక మాత్తయాలే కాల
 ముమ్ సమూహాత్తకమాయరుక్కుమ్.

౧౧౯ - ౧.

[తిరువాయ్మొళి-౮-౩-౧౦.]

కలక్కుమిల్లా నలోతవమునివర్ కరైకణ్ణోర్
 తుళక్కుమిల్లా వానవరెల్లామ్ తొమ్మివార్ కళో
 మలక్కు మెయ్తమాకడల్ తన్నై క్కడైన్దానై
 ఉలక్కు నామ్ పుకడ్డికెఱ్ఱైశెయ్వతురైయారే

౧౧ - ౨.

౧౧౮-వతు పుటత్తిల్ కాణ్ణ.

౧౨౦ - ౧.

౧౧

౧౨౧ - ౧.

౧౨

పుటమ్ - సజ్జెన్.

౧౨౧ - ౨. [విష్ణుపురాణే, ౨-౭-౨౭] [బ్రహ్మపురాణే, ౨౧-౨౭]

అణ్డానాన్తు సహస్రాణాం సహస్రాణ్యయతానిచ ।

ఈదృశానాం తథా తత్ర కోటికోటి శతానిచ॥

౧౨౨ - ౧. [తిరుమొట్టి-౧-౧-౬.]

ఎమ్మిరా నెన్దెయెమ్మడై చ్చున్ద్రు మెనక్కర శెన్నడై వాణాళ్
అమ్మినా లరక్కర్ వెరుక్కొళ్ నెక్కి యవరుయిర్ శెగుత్త
వెమ్మణ్ణల్ వమ్బులామ్మోలై మామత్తిళ్ తణ్డై మామణిక్కొయిలేవణ్ణి
నమ్మికా శుయ్య నాక్ కణ్ణుకొణ్డై నారాయణావెన్నుమ్ నామమ్॥

,, - ౨. [పాద్మోత్తరపురాణే, ౨౨౬-౫౨] నారస్త్రితి ఇత్యధి.

౧౨౩ - ౧. [౧-తిరువనాతి-౫౩.]

శెన్టాల్ వడైయా మిరున్దాల్ శిక్తాశనమామ్
నిన్టాల్ మరవడియామ్ నిళ్ కడలుళ్ - ఎనుమ్
పుణైయామ్ మణివిళ్ కామ్ పూమ్ పట్టామ్ పుల్కు
మణైయామ్ తిరుమాల్కరవు॥

,, - ౨. [పెరుమాళ్ తిరుమొట్టి-౪-౯.]

శెడియాయ వల్ విన్దెకళ్ తీర్ క్కుమ్ తిరుమాలే
నెడియానే వేడడవా నిక్ కోయిలికవాళల్
అడియారుమ్ వానవరు మర మై ప్పయరుమ్ కిడన్దియభామ్
పడియాయ్ క్కిడన్దున్ పవళవాయ్ కాణ్డేనే॥

౧౨౪ - ౧. [తిరువాయ్ మొట్టి-౩-౩-౧.]

ఒట్టివిల్ కాల మెల్లాముడనాయ్ మన్ని
వ్వువిలావడి మై శెయ్యవేణ్డు నామ్
తెట్టికరలరువి త్తిరువేగ్గడత్తు
ఎట్టిల్ కొళ్ శోతియై నై తన్నె తన్నెక్కే.

,, - ౨. [తిరువిరుత్తమ్-౯౭.]

ఎమ్మివతుమ్మిణ్డేపడువతుమ్ పట్టు ఎన్నెయూడ్డికళ్ పోయ్
క్కుట్టివతుమ్ కణ్ణుకణ్డేళ్ కలల్లాల్ ఇమైయార్ కళ్ కుమ్మామ్

౧౫౮ తిరుమంత్ర ప్రకరణత్తిన ప్రమాణ త్తిరట్టు.

పుటమ్ - సజ్జ్యే.

తొమ్మివతుమ్కూర్ వతుమ్ శెయ్ తొలై మాలైక్కణ్ణారక్కణ్ణా
కట్టివతోర్ కాతలుగ్గైర్ కుముణ్ణోకణ్ణోతుజ్జుతలే.

౧౩౨ - ౧.

[ఋగ్వేదే.]

తద్విష్ణోః పరమం పదం సదా పశ్యన్తి సూరయః । దివీవ చక్షురాత
తమ్ । తద్విప్రాసోవిపనశ్రవోజాగ్రవాంసస్సమిన్ధతే । విష్ణోర్యత్పరమం
పదమ్ ॥

౧ - ౨.

[౧-తిరువందాతి-౧౬.]

పట్టు తేపలపకలుమ్ పోయినవెన్ఱు అచ్చో
యట్టు తేనరవనైమేల్ కణ్ణు—తొమ్మితేన్
కడలోతిమ్ కాలలైప్పక్కణ్ వళరుమ్ శెజ్జ
ణడలోతవణ్ణరడి॥

౧౩౩ - ౧. ౪౮-వతు పుటత్తిల్ కాణ్ణ.

౧౩౪ - ౧. ౧౩౧-వతు పుటత్తిల్ కాణ్ణ.

తిరుమంత్ర ప్రకరణత్తిన ప్రమాణ త్తిరట్టు

ము డి న్ద తు,

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

పిల్చైలోకాచార్యర్ తిరువడికళేశరణమ్.

ము ము త్తు ప్ప డి ద్వ య ప్ర క రణ త్రి న

వ్యాఖ్యానావతారికై.

ప్రథమరహస్యమానతిగుమస్త్రీత్రిసుడైయ

అరుమ్మది విశేకమ్.

తిరుమస్త్రీత్తుక్కు వివరణమాన ప్రథమ ప్రకరణత్తుక్కు వ్యాఖ్యానమరులిచ్చెయ్తవనస్తరమ్ ద్వయవివరణమాన ఇరణ్డామ్ ప్రకరణత్తుక్కు వ్యాఖ్యానమరులిచ్చెయ్వతాకి ఉపక్రమిక్కితార్ (ప్రథమరహస్యమాన ఇత్యాదియల్).

తిరుమస్త్రీత్ పదత్రయత్తాలుమ్ సుశిక్షితమాన స్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానముడైయ ఇవ్వధికారిక్కు స్వరూపాపాయపురుషార్థజ్ఞిల్ మమకారమ్ నివృత్తమాయరుక్కు, ఇవ్వధికారి భగవత్కైజ్జర్వతై యుద్దేశిత్తు అవన్ తిరువడికళై ఉపాయమాక పుట్టుకీటపడియై ప్రతిపాదిక్కిఅద్వయమ్, ప్రథమరహస్యమాన తిరుమస్త్రీత్ పదత్రయ ప్రతిపాదితమాన అనన్యార్థ శేషత్వాద్యాకార విరుద్ధాథ ప్రతిపాదకమైకైయాలే, ప్రథమరహస్యమాన తిరుమస్త్రీత్తై వ్యాఖ్యానిత్రి వనస్తరమ్ తద్విరుద్ధాథ ప్రతిపాదకమాన ద్వయత్తుక్కు వ్యాఖ్యానమ్ పట్టుకై సజ్జతమామోవెన్నిల్;

ఇవ్వధికారితాన్ అచిత్తుప్పోలే జ్ఞానశూన్యనాయ్, ప్రవృత్తినివృత్తియోగ్యసన్నికేషరతే; స్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానముడైయనాయ్ ప్రవృత్తినివృత్తికళుక్కు యోగ్యనాయరుక్కైయాలే, ఇవ్వధికారిక్కు జ్ఞాతృత్వప్రయుక్తమాన స్వస్వాతంత్ర్యగర్భమాయ్ అతఏవ స్థానమాయ్ అతఏవ స్వప్రయత్నసాధ్యమాయ్ వరుమ్ స్వరూపాపాయపురుషార్థజ్ఞిల్ మమకారముమ్ అతడియాకవరుమ్ ప్రవృత్తినివృత్తికళుమిత్తై యెన్నుమత్తై ప్రథమరహస్యత్తిలే యరుళిచ్చెయ్తు, పరగతాతిశయాధాయకత్వేన స్వరూపత్రిలభిమానముమ్, పరాభిమతసాధనత్వేన ఉపాయత్రిలభిమానముమ్, పరేష్టత్వేన పురుషార్థత్రి లభిమానముమ్, ఉషేయత్రి లభిమానముమ్, జ్ఞాతృత్వప్రయుక్త స్వస్వాతంత్ర్యనివృత్తిగర్భమాయ్, పరార్థక శేషమాయ్, అనన్యార్థ

అర్థతై అరుళిచ్చెయ్త వన న్తరమ్ అతిల్ మధ్యమపదత్తాలుమ్ తృతీయ పదత్తాలుమ్ ప్రతిపాదిక్కుప్పట్ట ఉపాయోపేయజ్జలై విశదమాక ప్రతి పాదియా నిన్దుళ్ళ ద్వయ త్రినుడైయ అర్థతై యరుళిచ్చెయ్కితార్.

మున్నరుళిచ్చెయ్త మూన్దు ప్రబన్ధ త్రిలుమ్ తిరుమన్తాగ్న న్తరమ్

శేషత్వ అనన్యశరణత్వ అనన్యభోగ్యత్వ స్వరూపానురూపమా యిరుక్కెయారే, తాదృశాభిమానత్రయవిజిప్తనాయక్కుండు స్వరూపానురూప పురుషార్థతై ఉద్దేశితు స్వరూపానురూపమాన ఉపాయతై ప్పరిగ్రహిక్కై ప్రథమరహస్యాధావిరుద్ధమాకె యారే, తాదృశార్థప్రతిపాదకమాన ద్వయార్థతై, ప్రథమరహస్యమాన తిరుమన్తా ర్థతై యరుళిచ్చెయ్తవన న్తర మరుళిచ్చెయ్కె యుక్తమాకెయారే, ప్రథమరహస్యాధ మరుళిచ్చెయ్తవన న్తరమ్ ద్వయార్థతైయరుళిచ్చెయ్కితార్.

తిరుమన్తత్రిల్ ప్రణవార్థ మరుళిచ్చెయ్త వన న్తరమ్ వివరణ వివరణిభావస క్త్యా మన్త్రశేషత్వకు అర్థమరుళిచ్చెయ్తాపీలే, మన్త్రశేషార్థ మరుళిచ్చెయ్త వన న్తరమ్ అన్ద సజ్జతియారే మన్త్రశేషవివరణమాన ద్వయప్రకాశకమాన ఇరణ్ణామ్ ప్రకరణత్వక్కుమరుళిచ్చెయ్తవతాక ఉపక్రమిత్తరుళిచ్చెయ్కితార్ (ప్రథమరహస్య మాన) ఎఱ్ఱ తుడణ్ణి.

అతిలెన్దతు-తిరుమన్తత్రిలెన్దపడి. మధ్యమపదత్తాలుమ్ తృతీయపదత్తాలుమ్నెన్ద తు-నమః పదత్తాలుమ్ నారాయణపదత్తాలుమ్నెన్దపడి. ప్రతిపాదిక్కుప్పట్ట వెన్దతు-అర్థ బలత్తాలుమ్ లత్తజ్జెయలుమ్ ప్రతిపాదిక్కుప్పట్ట వెన్దపడి. విశదమాక వెన్దతు-శ్రీమత్తా కవుమ్ శాబ్దమాకవుమ్నెన్దపడి. అతావతు-నమః పదత్తి లరబలత్తాలే సిద్ధమాన ఉపా యతై ద్వయత్రిల్ పూర్వఖణ్డత్రిల్ శ్రీమత్తాకవుమ్ శాబ్దమాకవుమ్ ప్రతిపాదిక్కు యమ్, అకార నారాయణపదజ్జిల్ అర్థబలత్తాలే తోగ్గియమ్ శ్రియఃపతిత్వతై ఉత్తర ఖణ్డత్తాలే శాబ్దమాక ప్రతిపాదిక్కుయమ్.

మున్న మూన్దు ప్రబన్ధ త్రిలుమ్ తిరుమన్తార్థమ్ మున్నాక చరమశ్లోకార్థతై అరుళిచ్చెయ్త వన న్తరమ్ ద్వయార్థతై యరుళిచ్చెయ్తవర్, ఇప్పిబన్దత్రిలే చరమ శ్లోకార్థమరుళిచ్చెయ్తవఱ్ఱుమ్ స్సే తిరుమన్తార్థమ్ మున్నాక ద్వయార్థతై యరుళి చ్చెయ్కెక్కు పేతువై శక్కా-పూర్వకమాక మరుళిచ్చెయ్కితార్ (మున్దిత్వాది యల్), మూన్దుప్రబన్ధ త్రిలుమ్నెన్దతు - శ్రియఃపతిత్వడియలుమ్ యాదృచ్ఛిత్వడియ లుమ్ పరన్ద పడియిలుమ్నెన్దపడి, తిరుమన్తాగ్న న్తర మెన్దతు - తిరుమన్తార్థతై యరుళి

చరమశ్లోకతైలరుళిచ్చెయ్ తు పిన్నుద్వయతై అరుళిచ్చెయ్ తవర్ ఇష్టితు
ద్వయతై ముద్దుట వరుళిచ్చెయ్ వానెన్నెన్నిల్, ఇరణ్ణు ప్రకారము మరు
ళిచ్చెయ్యలాయగుక్కెయ్. ఆచ్చాన్నిచ్చెయ్ జీయర్ ముతలానారుమ్
ఇన్ద ప్రకారమితే యరుళిచ్చెయ్ తు.

ఇవ్విరణ్ణు ప్రకారన్దనక్కుమ్ కరు తైన్నెన్నిల్; చరమశ్లోకమ్
మున్నాక ద్వయతై చ్చొల్లుకిఱతు, విధ్యనుష్ఠానరూపజ్ఞతా యరుక్కె-
య్. విధిమున్నాక అనుష్ఠానతై చ్చొల్లుకై ప్రాప్తమాయరుక్కె-
య్. తిరుమన్త్రమ్ ప్రాప్యపరమాయ్ చరమశ్లోకమ్ ప్రాపక
చ్చెయ్ త వనన్తరమెన్దపడి. చరమశ్లోకతైయెన్దతు - చరమశ్లోకార్థతైయెన్దపడి.
ద్వయతైయెన్దతు - ద్వయార్థతై ఎన్దపడి. ముద్దుటవెన్దతు - చరమశ్లోకార్థ మరుళి
చ్చెయ్ వతఱుక్కు మున్నే యెన్దపడి. ఇరణ్ణుప్రకారముమెన్దతు - చరమశ్లోకార్థమరుళి
చ్చెయ్ త వనన్తరమ్ ద్వయార్థ మరుళిచ్చెయ్ కైయ్, ద్వయార్థమ్ మున్నాక
చరమశ్లోకార్థ మరుళిచ్చెయ్ కైయ్ మెన్దపడి. ఇతిల్ సంవాదప్రమాణమ్ (ఆచ్చా
న్నిచ్చెయ్ తాయ్). జీయరెన్దతు - వాదికేసరి ఎన్దపడి. ఇన్దప్రకారమితేయెన్దతు -
ఇవ్విరణ్ణుప్రకారమితే యెన్దపడి.

ఇరణ్ణుప్రకారమాక వరుళిచ్చెయ్ కైయ్ తాత్పర్యమేతెన్న వరుళిచ్చెయ్ కి
తార్ (ఇవ్విరణ్ణితాయ్). చరమశ్లోకమ్ మున్నాకవెన్దతు - చరమశ్లోకానన్తర
మెన్దపడి. విధ్యనుష్ఠానరూపజ్ఞతాయరుక్కెయ్. చరమశ్లోకమ్ “వజ్ర”
ఎన్ద విధిరూపమాయమ్, ద్వయమ్ “ప్రపద్య” ఎన్ద అనుష్ఠానరూపమాయమిరు
క్కెయ్. విధిమున్నాకవెన్దతు - విధిపూర్వకమాకవెన్దపడి. ప్రాప్య
వైలక్షణ్యజ్ఞానమడియాక ప్రాప్యరుచి పిఱన్దవనుక్కు ప్రాపకవిధాయకశాస్త్ర మపే
క్షితమాకైయ్. ప్రాప్యపరమాన తిరుమన్త్రమానతు ప్రాపకపరమాన చరమశ్లోక
త్రితాగ్రట్టిర్ ముఱ్ఱుట్టపడియై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (తిరుమన్త్రమ్ ప్రాప్యపరమా
యితాయ్). స్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానపూర్వకమాక ప్రాప్యరుచి పిఱన్దవధికా
కుక్కు ఈశ్వరసదైయ శేషిత్వ శరణ్యత్వ ప్రాప్యత్వజ్ఞకుమ్ నిత్యప్రార్థనీయజ్ఞశాస్త్ర
యై తిరుమన్త్రమ్ ప్రాప్యపరమాకుక్కుతైయై. ఉభయత్రినుడైయవు మెన్దతు -

పరమాయ్ ద్వయమ్ ఉభయత్రినుడైయవుమ్ అనుష్ఠాన ప్రతిపాదక మాయిరుక్కైయాలుమ్.

ద్వయమ్ మున్నాక చరమశ్లోకతై చ్చొట్టుకిఱతు, - తిరుమన్త్ర త్రిల్ మధ్యను తృతీయ పదజ్ఞుకుక్కు వాక్యద్వయమ్ వివరణమాయ్, అతు తనక్కు చరమశ్లోక త్రిల్ అర్థద్వయమ్ వివరణమాయిరుక్కు మాకారత్తాలే. ఆనప్పిన్బ ఇరణ్ణుప్రకారముమ్ అనుసన్దిక్కు త్తట్టిలై.

ప్రాపక త్రినుడైయవుమ్ ప్రాప్య త్రినుడైయవు మెన్వపడి. అనుష్ఠాన ప్రతిపాదక మాయెన్వతు - ఉపాయస్వీకారత్తుక్కుమ్ ప్రాప్యనుభవరూపకై జ్ఞర్యత్తుక్కుమ్ ప్రతిపాదకమాయెన్వపడి. [ఇరుక్కైయాలుమ్, చరమశ్లోకమ్ మున్నాక ద్వయతై చ్చొట్టుకిఱతు] ఎన్టు కీఱోడే యన్వయమ్. ఆక, ద్వయ చరమశ్లోకజ్ఞళిరణ్ణుమ్ విధ్య నుష్ఠానరూపజ్ఞళికైయాలే ఉపాయవిధాయకమాన చరమశ్లోకార్థతైయరుళిచ్చెయ్త వనన్తరమ్ ఉపాయానుష్ఠాన ప్రతిపాదకమాన ద్వయార్థతై యరుళిచ్చెయ్తై యుక్త మెన్టు కరుత్తు. ప్రాప్యవై అట్యణ్ణుజ్ఞానపూర్వకమాక తత్త్వైపకతైయత్తిన్దు అనుప్పిత్తు ఆనన్తరమ్ ప్రాప్యతైయనుభవిక్కైయు ముచితమాకైయాలే, ప్రాప్య ప్రాపకపర మాన తిరుమన్త్రచరమశ్లోకార్థజ్ఞళై యరుళిచ్చెయ్తవనన్తరమ్ ఉభయానుష్ఠాన ప్రతిపాదకమాన ద్వయార్థతై యరుళిచ్చెయ్తై యుక్తమెన్టు కరుత్తు.

ఇని ద్వయమ్ మున్నాక చరమశ్లోకమరుళిచ్చెయ్తైక్కు క్కురుత్తై యరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ద్వయమ్ మున్నాకవిత్వాదియాలే), ద్వయమ్ మున్నాకవెన్వతు - ద్వయార్థమ్ మున్నాకవెన్వపడి. చరమశ్లోకతైయెన్వతు - చరమశ్లోకార్థతైయెన్వపడి. మధ్యమతృతీయపదజ్ఞు క్కెన్వతు - నమో నారాయణపదజ్ఞు క్కెన్వపడి. వాక్య మెన్వతు - వాక్యద్వయార్థకమాన ద్వయమెన్వపడి. అతు తన క్కెన్వతు - ద్వయత్తు క్కెన్వపడి. అర్థద్వయమెన్వతు - పూర్వార్థోత్తరార్థజ్ఞైన్వపడి. ఇరుక్కు మాకారత్తాలే యెన్వతు - ఇరుక్కైయాలేయెన్వపడి. ఆక, ప్రణవ మన్త్ర శేష ద్వయ చరమశ్లోకజ్ఞుకుక్కు పూర్వాపర్యనిబన్ధనమ్ వివరణి వివరణభావమెన్టు కరుత్తెన్వతాయ్త్తు. ఇవ్విరణ్ణుప్రకారతైయమ్ నిగమిక్కిఱార్ (ఆనప్పిన్బిత్యాదియాలే), ఆనప్పిన్బెన్వతు - ఇరణ్ణుప్రకారముమ్కూడిన పిన్బెన్వపడి. త్తట్టిలై - యాత్తికమాన బాధనిలైయెన్వపడి.

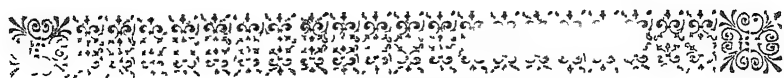
అతిలూరుప్రకారత్వే మూన్తుప్రబంధ త్రిలు మరుళిచ్చెయ్ తవరాత్తై
యా లే మన్ తై ప్రకారత్వైయు మరుళిచ్చెయ్య వేణ్ణు మెన్తు తిరువుళ్ళ
మ్మన్ తై తిరుమన్తార్థ మరుళిచ్చెయ్ తవన న్తరమ్ ద్వయార్థత్వై యరుళి
చ్చెయ్ కిఱార్.

౧౧౬. అతిల్ ప్రథమ త్రిలే వైష్ణవనాయురుప్పానోరువనుక్కు
స్వాధికారార్థమాక అవశ్యాపేక్షితమాయుళ్ళవన్ తై సుగ్రహమాక

ఇవిరణ్ణు ప్రకారత్వైయుమ్ పితైలోకాచార్య రరుళిచ్చెయ్ త ప్రకారత్వై
యరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (అతిలిత్యాదియల్). అతిల్వైతు - ఇరణ్ణుప్రకార త్రిలు మెన్తు
పడి. ఒగుప్రకారత్వైయెన్తు - చరమశ్లోకమ్ మన్నాక ద్వయమరుళిచ్చెయ్ కై యాకిఱ
ప్రకారత్వైయెన్తు పడి. మన్ తై ప్రకారత్వైయు మెన్తు - ద్వయమ్ మన్నాక చరమ
శ్లోకమరుళిచ్చెయ్ కిఱ ప్రకారత్వైయు మెన్తు పడి.

౧౧౭. ప్రథమమార్గైక్కవతారికై (అతిలిత్యాది). అతిల్వైతు - ద్వయార్థ
మరుళిచ్చెయ్ కిఱ వశిలెన్తు పడి. స్వాధికారార్థమాక వైష్ణవు - వైష్ణవత్వసిద్ధిర్థమాక
వైష్ణు పడి. అవశ్యాపేక్షితమాయుళ్ళవన్ తై యెన్తు - వైష్ణవత్వ వ్యాపకజ్ఞశాయ్
అవైష్ణవరపక్కలిల్ కిడైయాతవైకశాయ్ వైష్ణవచిహ్నజ్ఞశాయురుక్కైయా లే అవ
శ్యాపేక్షితజ్ఞశాయుళ్ళవన్ తై యెన్తు పడి.

నను - ముతలిలే “ముముక్షువుక్కుటియవేణ్ణుమ్ రహస్యమ్ మూన్తు” ఎన్తు -
రహస్యత్రయాధికారమాక ముముక్షైయై యరుళిచ్చెయ్ తు అనన్తరమ్ ముముక్షు
వాయ్ స్వరూపజిజ్ఞాసువాన వధిక్ష్ణోరిక్కు అవశ్యమ్ జ్ఞాతవ్యమాన ప్రథమరహస్యా
రత్వై యరుళిచ్చెయ్ తవర్, ముముక్షువాయ్ ఉపాయజిజ్ఞాసువాన వధికారిక్కు అవ
శ్యమ్ జ్ఞాతవ్యమాన ద్వయార్థత్వై యరుళిచ్చెయ్యుమ్మైతు ద్వయ ప్రతిపాద్యమాన
సిద్ధిపాయపరిగ్రహత్తు క్కాధికారమాక అవశ్యాపేక్షితమాన ఆకిచ్చన్యత్వైయు మన
స్యగతిత్వైయుమ్ మున్దుట వరుళిచ్చెయ్యమల్ వైష్ణవాధికారత్వై యరుళిచ్చెయ్య
సెన్నెన్నిల్; స్వస్వరూపజిజ్ఞాసువాన వధికారిక్కు అవశ్యమ్ జ్ఞాతవ్యమాయుళ్ళ
ప్రథమరహస్యత్రిలే సుశిక్షితమాన స్వరూపయాథాత్మజ్ఞాన ముత్తైయవనుక్కు
త్తన్నడైయే సర్వప్రకారత్వాలుమ్ వైష్ణవత్వమ్ సిద్ధిక్కైయా లే, ఇప్పడి స్వస్వరూపే

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

ముముక్షుప్పడి - ద్వయ ప్రకరణమ్.

౧౧౬. పుటమ్బుణ్ణాన పద్మిక్కుళై అడైయ వాసనైయోడే విడు

వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (పుటమ్బుణ్ణాన పద్మిక్కుళై యడైయ వాసనైయోడే విడుకైయమ్) ఎన్ఱుతుడణ్ణి బరుఱురైయాలే. పుటమ్బుణ్ణాన పద్మిక్కుళై యడైయ వాసనైయోడే విడుకైయావతు- (౧) “పితరం మాతరం దారాణా” ఇత్యాదిప్పడియే బాహ్యవిషయసంబంధతై యడైయ మటువలిడాతపడి సవాసనమాక విసుకై.

కావసరసిద్ధమాన జ్ఞేష్ఠవలక్షణతై మున్దఱ వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (పుటమ్బుణ్ణాన విత్తాదియాల్), అతిల్ ప్రథమవాక్యార్థమ్ (పుటమ్బుణ్ణానవిత్తాది). పుటమ్బుణ్ణాన పద్మిక్కుళై ఎన్ఱుతు - ఇతరవిషయగ్రాహితై యడైయ ప్రావణ్యరూపసమ్మన్వయైష్ఠ్యపడి. ఇతై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (పితరమిత్యాదియాల్), ఇత్యాదిప్పడియేయెన్ఱుతు - ఇత్యాదియిట్టొల్లకటపడియే యెన్ఱుతు. అడైయవెన్ఱుతు - ఎల్లావల్ తైయ మెన్ఱుతు. ప్రావణ్యమొనఱుయిరున్దతేయాకిలుమ్ మాతృత్వాది నిరూపకభేదేన బహువిధమాయుక్తయాలే “అడైయ” ఎన్ఱురుళిచ్చెయ్ కితార్, మటువలిడాతపడి ఎన్ఱుతు-పునరన్వయమిల్లాలిపడియెన్ఱుతు. ఇవ్వాక్యత్తుక్కు ఉదాహరణమ్ “పితరమ్” ఇత్యాదియెయరుళిచ్చెయ్ కితారు బౌపాధికమాన తత్త్వవిషయప్రావణ్యత్తుక్కు త్యాగతై యరుళిచ్చెయ్ కైయాలే, ఈటిల్ - మహాప్రవేశత్తిప్పడియే బుద్ధిత్యాగమే త్యాగమెన్ఱుతాయ్ తు. ఇవ్వాక్యత్తుక్కుగ్రహమాక చరమశ్లోకత్తిల్ ప్రథమపాదార్థతైయరుళిచ్చెయ్ కైయాలే, ఇఱ్ఱు పితృతాదిశుక్కు పితృత్వాది ప్రతిపత్త్యా త్యాగముమ్ భాగవతప్రతిపత్త్యా ఉపాదేయత్వము మాకితాప్పాలే, అఱ్ఱుమ్ బౌపాధికమాన ఉపాయత్వేన త్యాగముమ్ కై బుద్ధ్యత్వాద్యాకారణోపాదేయత్వము మెన్ఱుఱియాలిరుక్కుమ్, సవాసనమాకవెన్ఱుతు - ప్రామాదికవిషయాన్తర ప్రవృత్తిహేతువాన వాసనైయోడే కూడ వెన్ఱుతు.

(౧) శరణాగతిగద్యోపాత్తమ్.

మూ.—కై యమ్, ఎమ్బెరుమానై యే తళ్ళమెన్ఱు పన్దుకై యమ్.

ఎమ్బెరుమానై యే తళ్ళమెన్ఱుపన్దుకై యావతు-వేటొన్ఱు తళ్ళమెన్ఱి నినైపు కలశాతపడి నిరుపాధిక రక్షకనాన సర్వేశ్వరనై యే తళ్ళమాక స్వీకరికై.

ఇవిరణ్ణు వాక్యత్రాలుమ్ చరమశ్లోక త్రిల్ పూర్వార్థ త్రిలర్థతై చ్చొల్లుకిటతాకవుమామ్ ; ఎజ్జనేయెన్నిల్, - “పుటమ్బుణ్ణాన పన్దు క్కలై యడైయ” ఎన్ఱు-“సర్వధర్మా” ఎన్ఱిట పద త్రిలర్థతైయమ్, “వాననై యోడే విడుకై యమ్” ఎన్ఱు-“పరిత్యజ్య” ఎన్ఱిటపద త్రిలర్థ

ద్వితీయవాక్యార్థమ్ (ఎమ్బెరుమానైయేత్యాది). వేటొన్ఱు తళ్ళమెన్ఱి నినై న్ఱెవతు - ఈశ్వరవ్యతిరిక్తోపాయగ్ధిలే ఉపాయత్వప్రతిపత్తియైన్ఱు పడి. ఉపాయాన్తర గ్ధిలివనుక్కు ఉపాయత్వబుద్ధి నడవాతపోతు అనుపాయత్వప్రతిపత్తియే నడక్కై యాలే, ఇవనుడైయజ్ఞానమ్ భ్రాన్తిరూపజ్ఞానమాకాతోవెన్నిల్, -ఆకాతు, -“బొష ధనేనై పణ్ణాతవర్కళుక్కు అభిమతవస్తుక్కులిలే అత్తై క్కలలియిడువారైపోలే, ఈశ్వరనైక్కులన్ఱు విధిక్కిటతు” ఎన్ఱిటపడియే, దుగ్గన్ రోగనివర్తకమాన బొషధతై త్తనిత్తు భుజిక్కుమాట్టాలే రోగనివర్తకమల్లాత స్వాభిమతద్రవ్యతై బొషధమాక నినైత్తు “ఇత్తైభుజిప్పేన్” ఎన్ఱాల్ అవనుక్కాప్తనానవ నవనుక్కుభిమత ద్రవ్యత్తిలే బొషధతై క్కలలియిడుమాపోలే, “మాతా పితృ సమాప్రేభ్యోఽప్యతి వత్సల తరం శాస్త్రమ్” ఎన్ఱిటపడియే, వత్సలతరమాన శాస్త్రమ్ ప్రకృతిసమ్మన్ఱాలే తన్నై స్యత స్త్రీనాకభృమిత్తు “స్వయత్న మభిమత సాధనమ్” ఎన్ఱిరుక్కుచువనుక్కు భగవద్విషయత్తిల్ పణ్ణుమ్ కర్మజ్ఞానభక్తిప్రపత్తికై విధిక్కైయాలే ఉపాయద్వారా ఉపాయత్వమొగ్గియ సాక్షాదుపాయత్వ మిల్లామైయాలే, అపన్ద్రీలనుపాయత్వబుద్ధి భ్రాన్తిజ్ఞానమాకమాట్టాతు. తళ్ళమాక స్వీకరికైయెన్ఱుతు - ఉపాయమాక స్వీకరి కైయెన్ఱు పడి.

ఇవిరణ్ణువాక్యత్రాలుమ్ చరమశ్లోక త్రిల్ పూర్వార్థమొల్లప్పట్టపడియై అరుళి చ్చెయ్కిణార్ (ఇవిరణ్ణుఇత్యాది). త్రిల్లుమ్క్రమత్తై శక్త్యాపూర్వకమాక వరుళి చ్చెయ్కిణార్ (ఎజ్జనేయెన్నిలిత్యాదియాలే).

మూ.—పేఱుతప్పాతెన్ఱు తుణిన్దిరుక్కైయమ్, పేర్దుకుక్కు త్వురిక్కై ట్టైయమ్, “ఎమ్మెరుమానై” ఎన్ఱు-“మామ్” ఎన్ఱిఱపద త్రిలర్థై యమ్, “ఎ” ఎన్ఱు ఏవకారత్తాలే ఏకపద త్రిలర్థైయమ్, “తజ్జమ్” ఎన్ఱైయాలే - * శరణపద త్రిలర్థైయమ్ “పర్దుకుక్కు యమ్” ఎన్ఱు-“నజ” ఎన్ఱిఱపద త్రిలర్థైయమడై వే శొల్లుకై యాలే.

పేఱుతప్పాతెన్ఱు తుణిన్దిరుక్కైయవతు - ఉపాయఫలుత్వ ముమ్, ఉద్దేశ్య దుర్లభత్వముమ్, స్వకృతదోషభూయ స్త్వము మడియాక వరుమ్ శజ్కాత్రయముమిన్ఱిక్కే ఫలమేతప్పామల్ సిద్ధిక్కుమెన్ఱు విశ్వ సి త్తిరుక్కై..

పేర్దుకుక్కు త్వురిక్కైయవతు - ఇప్పడి విశ్వసిత్తు “పేఱు సిద్ధి త్తపోతు కాణ్ణిఱోమ్” ఎన్ఱిరుక్కై యన్ఱిక్కే, (౧) “మాకవై కు న్దమ్ కాణ్ణితత్కన్ మనమేకమెన్ఱుమ్” (౨) “తావివై యజ్జొన్ఱ తడ న్దామరై కక్కే కూవిక్కిళ్ళుజ్జాలమిన్నమ్కుఱుకాఱో” ఎన్ఱిఱపడియే

అడైవే ఎన్ఱతు - క్రమమాకజ్ఞపడి.

మాన్ఱామ్వాక్కార్థమ్ (పేఱుతప్పాతెన్ఱు త్యాది). శజ్కాత్రయమ్ వరుక్కుక్కు హేతు ఉన్ఱాకిలిఱే, “శజ్కాత్రయముమిన్ఱిక్కే” ఎన్ఱలవత్తెన్ఱిల్; - స్వీకారమ్ వైభమాకై యాలుమ్, అన్వయవ్యతిరేకజ్ఞతాలే హేతువాకత్తోర్దుకై యాలుమ్, ఉపాయఫలుత్వశజ్కైయమ్ ఉద్దేశ్యదుర్లభత్వశజ్కైయమ్, స్వదోషభూయస్త్వ శజ్కైయమ్ వరుక్కుక్కు సమ్భవనైయాణ్ఱు; ఇప్పడి సమ్భవితమాన శజ్కాత్రయముమ్, ఏకపదత్తాలే స్వీకార త్రిలుపాయత్వబుద్ధి కట్టిన్దవాఱే అవనుడైయ ఉపాయత్వమే విశిష్టకైయాలే, ఉపాయఫలుత్వశజ్కై నివృత్తమాయ్ఱు; పర్దుగ్గన ఉపాయమ్ సర్వశక్తమాకై యాలే ఉద్దేశ్యదుర్లభత్వశజ్కైయమ్, స్వకృతదోషభూయస్త్వ శజ్కైయమ్ నివృత్తమాయ్ఱు. అకై యాల్ “శజ్కాత్రయముమిన్ఱిక్కే” ఎన్ఱరులి ఱ్చెయ్ఱేకాఱ్.

నాఱామ్వాక్కార్థమ్ (ఇప్పడియిత్యాది). పేఱున్ఱతు - పురుషార మెన్ఱ పడి. మాకఎన్ఱతు-మహత్తాన ఖమ్ ఎన్ఱాయ్, పరమాకాశ మెన్ఱ పడి. వై య మెన్ఱతు-భూమి యెన్ఱ పడి. తామరై కక్కేయెన్ఱు తు-తామరై పోన్ఱ తిరువడికకుక్కేయెన్ఱ పడి.

మూ.—యుమ్, ఇరుక్కుమ్నాల్ ఉకన్దరుళిననిలజ్గళిలే ప్రవణనాయ్
గుణానుభవ కై జ్జుర్యజ్గళిలే పోతుపోక్కాకై యుమ్, ఇప్పడి
క్రమప్రాప్తి పథ్ గ్రామల్ పతటుకై.

ఆక, ఇవైయిరణ్ణాలుమ్ ఉపాయోపేయాధికారాపేక్షితజ్గళాన
మహావిశ్వాసత్తైయుమ్ ప్రాప్యత్వరైయైయుమ్ శొల్లుకిటతు.

ఇరుక్కుమ్నాభుకన్దరుళిన నిలజ్గళిలే ప్రవణనాయ్ గుణానుభవ
కై జ్జుర్యజ్గళిలే పోతుపోక్కాకై యావతు- పరమపద త్తిలేపోయ్ భగ
వదనుభవ కై జ్జుర్యజ్గళిలే పుణ్ణుకై యాకిట పేర్ శ్రిల్ త్వరై నడవా
నిఱుచ్చెయ్ తేయుమ్, ఇశ్వరీరత్తోడే యిరుక్కుమ్నాల్ (౧) “తాను
కన్దపూర్” ఎన్నిటపడియే నర్వేశ్వరనుకన్ద వర్తిక్కిట దివ్యదేశజ్గళిలే
(-౨) “కణ్డియూరరజ్గమ్ మెయ్యమ్ కచ్చిపేర్ మలై” ఎన్ఱు మణ్ణుకై యా
కిట ప్రావణ్యత్తై యుడై యనాయ్, అన్వో దివ్యదేశజ్గళిలే నిఱ్ఱిణవను
డైయ కల్యాణగుణానుభవముమ్, అతడియాక కరణత్రయత్తాలుమవక
విషయ త్తిల్ పణ్ణుమ్ కై జ్జుర్యముమే కాలక్షేప విషయమామ్బడి
యరుక్కై.

ఇప్పడియిరుక్కుమ్ శ్రీ వైష్ణవర్కశ్శేర్ మతి స్తుకన్దిరుక్కైయా

మతలిరణ్ణవాక్యత్తాలుమ్ సర్వభర్త పరిత్యాగ పూర్వకమాక తడేకోపాయత్వ
స్వీకారమ్ శొల్లుకైయారే, మేలిరణ్ణ వాక్యత్తాలుమ్ ఉపాయోపేయాధికారానుగుణ
మాక వపేక్షితజ్గళాన మహావిశ్వాసముమ్, ప్రాప్యత్వరైయమ్ శొల్లపట్ట తెనిఱార్
(అకవిత్వాదియల్). ఇవైయిరణ్ణాలు మెన్ఱుతు - కీర్త్తొచ్చొన్న ఇరణ్ణవాక్యత్తాలు మెన్ఱు
పడి. అధికారాపేక్షితజ్గళానవెన్ఱుతు- అధికారత్రయా వపేక్షితజ్గళానవెన్ఱుపడి.

సఞ్జమవాక్యార్థమ్ (పరమపద త్తిలేపోయిత్వాది). తానుకన్దవెన్ఱుతు - తానా
యొకన్దవెన్ఱుపడి. అన్వోవెన్ఱుతు - అన్దన్దవెన్ఱుపడి. అతడియాక ఎన్ఱుతు- కల్యాణగుణాను
భవమడియాక వెన్ఱుపడి. కరణత్రయత్తాలు మెన్ఱుతు- మనోవాక్యార్థజ్గళాలు మెన్ఱుపడి.

మూ.--యిరుక్కుమ్ శ్రీవైష్ణవర్కశేఢ్ మమతిన్దుకన్దిరుక్కైయమ్, తిరు
మన్త్రితిలుమ్ ద్వయత్తిలుమ్ నియతనాకైయమ్, ఆచార్య
వతు - కీర్తచ్ఛొన్న ఇవ్వాకారజ్జళెల్లాముడైయరాయరుక్కుమ్ శ్రీవై
ష్ణవర్కశై క్కుణ్ణాల్ “ఇన్ద్ర శ్రీలే తామరై పూత్రాత్సోలే ఇన్దవిభూతి
యిలే ఇజ్జనే (యుమ్) యిరుప్పార్ శిలరుణ్ణావతే ” ఎన్దు అవర్కశ్
వై భవత్తైయత్తిన్దు అవర్కశళవిల్ ప్రీతియున్తనాయరుక్కై. కీర్తచ్ఛొ
న్నవై యెల్లాముణ్ణానాలుమ్ ఉణ్ణాకవరితాయరుప్పత్తోన్దితేయితు.

తిరుమన్త్రితిలుమ్ ద్వయత్తిలుమ్ నియతనాకై యావతు-మ
న్త్రిన్ద్రజ్జళినుడై యవరుక్కుమ్ ముత్తిన్దుమ్పోకాతే త్యాజ్యోపోదేయజ్జళై

ఆటామ్ వాక్యార్థమ్ (కీర్తచ్ఛొన్న విత్యాది). కీర్తచ్ఛొన్న వెన్దతు -
“పుణ్ముణ్ణాన” ఎన్దుతుడన్ది ఇవ్వళవుమ్ వరచ్ఛొన్న వెన్దపడి. ఇవ్వాకారజ్జళె
ల్లామెన్దతు - సర్వధర్మపరిత్యాగ పూర్వకమాక ఎమ్మెరుమానైయే ఉపాయమాక
ప్పోరుక్కైయుమ్, విశ్వాసబాహుళ్యముమ్, ప్రాప్యత్వరైయుమ్, దివ్యదేశజ్జళిల్
ప్రావణ్యముమ్, అజ్ఞుళ్ళ ఎమ్మెరుమానుడైయ కల్యాణగుణానుభవ కైజ్జగర్వజ్జళుమ్
పోతుపోక్కాకై యుమాకీట వాకారజ్జళైయెల్లామెన్దపడి. వర్ణాశ్రమజ్జళైయిట్టు
నిరూపియాతే “ప్రీవైష్ణవర్కశై” ఎన్దు భగవత్సమృద్ధతైయైట్టునిరూపిక్కైయాతే,
ఉద్దేశ్యరాకై క్కు కీర్తచ్ఛొన్న వాకారజ్జళై యుడైయరాయరుక్కైయే యమైయు
మెన్దిటతు. ఇన్ద్ర శ్రీలేయెన్దతు - కుమ్మట్టియిలే యెన్దపడి. ఇన్దవిభూతియిలేయెన్దతు -
అహక్కూర మమకారవర్ధకమాన ఇన్దవిభూతియిలే యెన్దపడి. ఇజ్జనే యిరుప్పార్
న్దతు - కీర్తచ్ఛొన్న వాకారజ్జళై యుడైయరాయరుప్పార్నెన్దపడి. “శిలరుణ్ణావతే,
ఎన్దైయాతే, అధికారికళుడైయ దొర్లభ్యముమ్, ప్రార్థనీయత్వముమ్ తోగ్గోరుకీటతు.
వైభవత్తైయెన్దతు - జ్ఞానవైభవత్తై యెన్దపడి. అవర్కశళవిలుణ్ణాన భగవద్విషయా
కారవైభవత్తై యెన్దపడియాకవుమామ్. ఇప్పుడి భాగవతప్రావణ్యముణ్ణాకైయి లరు
మైయెయరుళిచ్చెయ్కీటార్ (కీర్తచ్ఛొన్నవైయెల్లామిత్యాదియాల్).

మీమామసాక్యార్థమ్ (మన్త్రిన్ద్రజ్జళినుడైయవిత్యాది). అరుగు మెన్దతు - సమీ
పత్తిలు మెన్దపడి.

మూ.—ప్రేమమ్ కన త్తిరుక్కైయుమ్, ఆచార్యకృపకలలుమ్ ఎమ్మెరు
మాకృపకలలుమ్ కృతజ్ఞనాయ్ పోరుక్కై యుమ్, జ్ఞానముమ్

తైళియవళివిక్కుమ్ తిరుమన్త్ర త్రిలుమ్, అతిలర్థత్తుక్కు వివరణమాన
ద్వయ త్రిలుమ్ నిన్దనాయరుక్కై.

ఆచార్యప్రేమమ్ కన త్తిరుక్కైయావతు - కీర్తించొన్నవాకా
రతైయెల్లా ముపదేశత్రాలే తనక్కుణ్ణాక్కిన ఆచార్యవిషయ త్రిల్, (౧)
“యస్య దేవే పరా భక్తి ర్యథాదేవే తథా గురౌ” ఎన్దిపడియే
ప్రేమమతిశయి త్తిరుక్కై.

ఆచార్యస్వకలలుమ్ ఎమ్మెరుమాన్బకలలుమ్ కృతజ్ఞనాయ్
పోరుక్కైయావతు - నిత్యసంసారియాన తన్నై నిత్యసూరికల్
పెరుమ్ పేర్లొక్కర్వనామ్బడి ఇరుమ్మై పొన్నాక్కువారై పోలే
తిరుత్తిన ఆచార్యకృపకలలుమ్, అద్వైతాదికలై విత్తైత్తుక్కొణ్ణునన్దు
ఆచార్యవిషయత్తోడే శేర్ త్త ఎమ్మెరుమాన్బకలలుమ్ ఉపకార
స్మృతియుడై యనాయ్ పోరుక్కై.

జ్ఞానముమ్ విరక్తియుమ్ శాన్తియు ముడై యనాయరుక్కుమ్
పరమసాత్వికనోడే సహవాసమ్ పణ్ణుకై యావతు - తాకలగ్గినాలుమ్
కలగ్గామల్ నోక్కుకై క్కుఱుప్పాకవుమ్, కీర్తించొన్న ఆకారజ్ఞల్

ఎట్టామ్ వాక్కార్థమ్ (కీర్తించొన్న విత్యాది). యస్య పురుషస్య దేవే పరాభక్తిః
తథా, యథాదేవే-దేవసదృశే, గురౌ పరాభక్తిః ఎవ్వర్థమ్.

ఒన్బతామ్ వాక్కార్థమ్ (నిత్యసంసారియాయిత్యాది). నిత్యసంసారియాన
వెన్దతు - దేశోత్తాభిమానియాయ్ శబ్దాదివిషయానుభవమే యాత్రైయాయరుక్కిఱ
వెన్దపడి. నిత్యసూరికళుడైయ పేర్లొక్కెన్దతు - (౨) “సహపశ్యన్తిసూరయః”
ఎన్దిపడియే నిత్యసూరికళుక్కు ప్పరమపురుషార్థమాన భగవదుభవత్తుక్కెన్దపడి.

పత్తైమ్ వాక్కార్థమ్ (తాన్ కలగ్గినాలుమిత్యాది). “తాన్ కలగ్గినాలుమ్”
ఎన్దు యద్యాదిగ్గితమాకచొన్నతు- తాక, తిరుమన్త్ర త్రిలుమ్ ద్వయ త్రిలుమ్ నియత

మూ.--- విరక్తియుమ్ శాన్తియుముడై యనాయిరుక్కుమ్
పరమసాత్త్వికనోడే సహవాసమ్ పణ్ణుకైయుమ్
వైష్ణవాధికారిక్కవశ్యాపేక్షితమ్.

౧౧౭. ఇంద్రవధికారిక్కు రహస్యత్రయము మనుసన్ధేయమ్.

తనక్కు వర్ధిక్కైక్కులుప్పాకవుమ్, తత్త్వయాధాత్మ్యజ్ఞానముమ్,
అప్రాప్తవిషయ విరక్తియుమ్, ఇవై తానిరణ్ణుమ్ నమక్కుణ్ణెన్దు ఇలు
మాప్పల్ శ్రీరుక్మైయాకిఱ శాన్తియుముడై యనాయిరుక్కుమ్ పరమ
సత్త్వనిష్ఠనాయిరుప్పానారు భాగవతనోడేకూడ వనిత్తుప్పొరుకై.

వైష్ణవాధికారిక్కవశ్యాపేక్షిత మెన్దతు - ఇవై ఇత్తనై
యుమ్ వైష్ణవనైన్దురుప్పానారు అధికారిక్కు అవశ్యముణ్ణాకవేణుమెన్దై.

౧౧౮. ఇప్పడి యిరుక్కు మివనుక్కు అనుసన్ధానవిషయమ్
వకుత్తరుళ్ళిచ్చెయ్కిఱాఁ మేల్ (ఇంద్ర) ఎన్దు తుడగ్గి, అతావతు-కీర్త్
చ్చొన్న వాకారజ్గళైయుడై యనాయిరుక్కు-మివ్వధికారిక్కు అంద్ర
జ్ఞానానుస్థానజ్గళుక్కు వర్ధకమాన రహస్యత్రయముమ్ అనుసన్ధాన విష
యమాక వేణుమెన్దై.

౧౧౯. ఇని, ద్వయత్తిట్చొల్లుకిఱ అర్థత్రిపీటుడై మైయై
యటివిక్కై-క్కాక శాస్త్రమ్, తిరుమన్ద్రమ్, చరమనోకమ్, ఇవల్

నాకైయారే కలగ్గమాట్టా, ఒరువేళైయిలే ప్రకృతిసంబన్ధతారే కలగ్గినాలుమెన్ద
పడి. తత్త్వయాధాత్మ్యజ్ఞానమెన్దతు - చిదచిదీశ్వరతత్త్వజ్గళుడైయ యథావసితజ్ఞాన
మెన్దపడి. అప్రాప్తవిషయమెన్దతు - శబ్దాదివిషయమెన్దపడి. ఇలుమాప్పెన్దతు -
గర్వమెన్దపడి. పరమసత్త్వనిష్ఠనాయెన్దతు - శుద్ధసత్త్వనిష్ఠనాయెన్దపడి.

పఠినోరామ్ వాక్యార్థమ్ (ఇవైయిత్తనైయుమిత్తాది).

౧౧౭. మేలుక్కవతారికై. (ఇప్పడి యిరుక్కు-మిత్తాది). ఇప్పడియిరుక్కు
మెన్దతు-కీర్త్చ్చొన్న వైష్ణవలక్షణ లక్షితనాయిరుక్కు మెన్దపడి. వకుత్తెన్దతు-విభ
జితైన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్తాది). అన్దవెన్దతు - కీర్త్చ్చొన్న వెన్దపడి.

౧౧౯. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్తాది). పీటుడై మైయెన్దతు-అతిశయ మెన్ద

మూ.— ౧౧౦. ఎల్లా ప్రమాణజ్ఞులుమ్ దేహత్రాణే పేతెన్నిటతు ;
తిరుమన్త్రి త్రి లాత్తావాలే పేతెన్నిటతు ; చరమ
శ్లోక త్రి లీశ్వరనాలే పేతెన్నిటతు ; ద్వయత్రిల్
పెరియపిరాట్టియారాలే పేతెన్నిటతు.

గ్రీట్టొల్లుకిఱ ప్రకారజ్ఞులై యరుళిచ్చెయ్తుకొణ్ణు శెన్బు, పిన్నై
అతు తన్నై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఎల్లాప్రమాణజ్ఞులుమ్) ఎన్బు
తుడగ్గి. అతావతు - చేతననుడైయ విశిష్టవేషత్రిలే నోక్కాన సకల
శాస్త్రజ్ఞులుమ్, సాధనానుష్ఠాన యోగ్యమాన దేహత్రాణే ఇవనుక్కు
ప్పరుసార్థలాభ మెన్నిటతు; నిష్కృష్టవేషత్రిలే నోక్కాన తిరుమన్త్రి
త్రిల్, ఇవన్ స్వరక్షణత్రిల్ నిన్బుమ్ కైవాగ్గినాలాభియ ఈశ్వరను
డైయ రక్షకత్వమ్ జీవియామెయాలే తత్ప్రవృత్తి విరోధియాన స్వప్ర
వృత్తియై విట్టిరుక్కుమాత్తావాలే పురుసార్థలాభ మెన్నిటతు; ఈశ్వరస్వా
తన్త్రిత్రిలే నోక్కాన చరమశ్లోక త్రిల్, ఇవనుడైయ స్వీకారముమ్
మికైయామ్బుడి తానే కైక్కొణ్ణు ప్రాప్తిప్రతిబంధక సకల పాపజ్ఞులై
యుమ్ తల్లిప్పొకట్టు త్తొలిరువడికిళిలే శేర్త్తుక్కొళ్ళు మీశ్వర
నాలే పురుసార్థలాభ మెన్నిటతు; ఈశ్వరనుడైయ లక్ష్మీవిశిష్టవేషత్రిలే
నోక్కాన ద్వయత్రిల్, విశేషణభూలైయాన పెరియపిరాట్టియారాలే
పురుసార్థలాభ మెన్నిట తెన్నై.

పడి. శాస్త్రమెన్బుతు-వేదమెన్బు పడి. శెన్బెన్బుతు-పోయెన్బు పడి. పిన్నైయెన్బుతు-ఆనన్ద
మెన్బు పడి. అతుతన్నైయెన్బుతు - ద్వయాలిశయతైయెన్బు పడి. మూలార్థమ్ (అతావ
లిత్యాది). విశిష్టవేషత్రిలే నోక్కానవెన్బుతు-శరీరవిశిష్టవేషత్రిలే నోక్కానవెన్బు పడి.
ఇవను క్కెన్బుతు - ఇచ్చేతనను క్కెన్బుతు పడి. నిష్కృష్టవేష మెన్బుతు - శేషత్వపారత
న్త్ర్యజ్ఞశైవ్యపడి. తత్ప్రవృత్తియెన్బుతు - ఈశ్వరప్రవృత్తియెన్బుతు పడి. స్వాతన్త్ర్యమె
న్బుతు - నిరంకుశస్వాతన్త్ర్యమెన్బుతు పడి. స్వీకారమ్ మికైయామ్బుడియెన్బుతు-ఇవన్
పళ్ళుమ్ స్వీకారమనుపామమామ్బుడియెన్బుతు పడి. కైక్కొణ్ణు - ఆగ్నేకరితైవ పడి.

మూ.—౧౧౯. పెరియపిరాట్టియారాలే పేతాకై యావతు- ఇవళో
పురుష కారమానాలల్లతు ఈ శ్వ ర క్ కార్యమ్
శెయ్యానెన్.

౧౨౦. ద్వయత్తుక్కధికారి ఆకిళ్ళన్యము నునన్యగతిన్యము
ముడైయవ్.

౧౧౯. ఉపాయ మీశ్వరనాయరుక్క, ఇవళాలే పేతాకై యావ
తెన్నెన్గిట శజ్జెయిలే యరుళిచ్చెయ్కితార్ (పెరియపిరాట్టియా
రాలే) ఎన్తుడుజ్జి. అతావతు-ఇష్టానిష్ట ప్రాప్తి పరిహారజ్జగిర్ణుమ్
పణ్ణువాక్ ఈశ్వరనేయాయరుక్క, పెరియపిరాట్టియారాలే ఇవనుక్కు-
పేతాకై యాకిటతు, ఇవనుడైయ అపరాధపైప్పారాలే రక్షిక్కు-
మ్మడి ఇవళో పురుష కారమానాలాళియ ఈశ్వరక్ ఇవక్ కార్యమ్
శెయ్యానెన్ పడి యెన్.

౧౨౦. కీర్త్తి, సామాన్యత్తిలే వైష్ణవాధికారిక్క పేక్షితజ్జ
ళితే శొల్లిల్ల విశేషిత్తు, ద్వయత్తుక్కధికారియా మవనుక్క పేక్షితజ్జె
యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ద్వయత్తుక్కు) ఎన్తుడుజ్జి. అతావతు, సిద్ధి
పాయవరణ ప్రతిపాదకమాన ద్వయత్తుక్కధికారి, (౧) “అకిళ్ళనో
గతి, త్వమేనాపాయ భూతోమేభవ” ఎన్తుమ్, (౨) “అకిళ్ళనో
నన్యగతిశ్శరణ్య” ఎన్తుమ్, (౩) “పుకలాన్తిటావడియే” ఎన్తుమ్ శొల్లు

౧౧౯. మేలుక్కవతారికై (ఉపాయమిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).
కార్యమెన్తు-అనిష్టనివృత్తియ మిష్టప్రాప్తియమాకిట కార్యమెన్తు పడి.

౧౨౦. మేలుక్కవతారికై (కీర్త్తిత్యాది). కీర్త్తిత్తు-ప్రథమమారయిలే యెన్.
పడి. సామాన్యత్తిలేయెన్తు-తిరుమన్త్ర ద్వయ చరమశ్లోకాధికారికము ప్పాతు
విలే యెన్తుపడి. విశేషిత్తు - మికవువెన్తు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).
అకిళ్ళనో ఎన్తు-ఉపాయాన్తర శూన్యనెన్ పడి. అగతిః ఎన్తు - గతికాన్తర
శూన్యనెన్ పడి. “త్వమేనా” ఎన్తి ఏవకారవ్యావర్త్యమ్ “భవ” ఎన్తు ప్రార్థనాగర్భ
మాన ఉపాయస్థికార త్రిమడైయ ఉపాయత్వమ్. పుకలాన్తిటావెన్తు - ఒరుపుకట
మిట్టావెన్తాయ్, అకిళ్ళన్యానన్యగతిత్వజ్జెచ్చులుకిటతు.

(౧) ఆహుధ్య-౩౬-౩౮. (౨) స్తో-ర-౨౨. (౩) తి-వాయ్-౬-౧౦-౧౦.

నూ.—౧౨౧. ఇవై యిరణ్ణమ్ ప్రపన్నపరితాణ త్తిలే శోన్మోమ్.

౧౨౨. ఇతిల్ ముఱ్ఱుల్ ద్రాల్ పెరియపిరాట్టియారై
మున్నిట్టు ఈశ్వరకతిరువడికలై ఉపాయమాక
ప్పల్ దుకిటతు. పిఱ్ఱుల్ ద్రాల్ అచ్చేర్ త్తియిలే
అడిమై యిరక్కిటతు.

కిటపడియే ఆకిళ్ళనృము మనస్యగతిత్వముమాకిట ఇరణ్ణముడై
యవ నెన్దె.

౧౨౧. ఇవై యిరణ్ణే వేషమున్దానెజ్జనేయెన్న వరుళిచ్చెయ్కి
తార్ (ఇవై యిరణ్ణమ్) ఎన్ఱు తుడణ్ణి. అతావతు - ఉపాయాన్తర
రాహిత్యమాకిట ఆకిళ్ళనృత్తికేవేషముమ్, రక్షకాన్తర రాహిత్యమా
కిట అనస్యగతిత్వత్తికేవేషముమ్, ప్రపన్నపరితాణమాకిట ప్రబన్ధ
త్తిలే సుస్పష్టమాకచ్చాన్మోమ్, అతిలే కణ్ణుకొళ్ళవెన్దె.

౧౨౨. ఇని, ద్వయత్తుక్కు వాక్యాన్త మరుళిచ్చెయ్కితార్
(ఇతిల్ ముఱ్ఱుల్ ద్రాల్) ఎన్ఱు తుడణ్ణి. అతావతు - ఇన్ద ద్వయ
త్తిల్ పూర్వఖణ్డతాలే, “ శ్రీమత్ ” ఎన్ఱు పెరియపిరాట్టియారై
మున్నిట్టు, “ నారాయణచరణా ” ఎన్ఱు ఈశ్వరకతిరువడికలై, “ శరణ
ప్రపద్యే ” ఎన్ఱు ఉపాయమాక ప్పల్ దుకిటతు; ఉత్తరఖణ్డతాలే,
“ శ్రీమతే ” ఎన్ఱు పెరియపిరాట్టియారు సువనుమాన శేర్ త్తియిలే,
“ నారాయణాయ ” ఎన్ఱిట చతుర్థియాలే కై జ్జుర్యత్తై యర్దిక్కిటవెన్దె.
నమస్సు, కై జ్జుర్యవిరోధి నిన్ఱుత్తిప్రతిపాదక మాకై యాలే, “ అడి
మైయై యిరక్కిటతు ” ఎన్దవితిలే యన్తర్భూతమ్.

౧౨౧. మేలుక్కవతారికై (ఇవై యిరణ్ణినిత్యాది). వేషమున్దానెజ్జతు-ఇరుప్ప
తానెజ్జపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

౧౨౨. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్దతు-అధికారతైచ్చొన్న
వనన్తరమెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). మున్నిట్టెన్ఱు-పురుషకారమాక
మున్నిట్టెన్దపడి. “ అడిమైయిరక్కిటతు ” ఎన్ఱిటవిత్తిల్ నమస్కవార్థమిలైయెన్న
వరుళిచ్చెయ్కితార్ (నమస్సిత్యాదియల్).

మూ.—౧౨౩. “శ్రీ” ఎన్ఱు పెరియపిరాట్టియార్కు త్తిరునామమ్.

౧౨౩. ఇని, ప్రతిపదమర్థమరుళిచ్చెయ్ వతాక త్తిరువుళ్ళమ్మ
బోసి, శ్రీమత్పదార్థ మరుళిచ్చెయ్య ఉపక్రమిక్కి-తార్ (శ్రీయెన్ఱు పెరి
యపిరాట్టియార్కు త్తిరునామమ్) ఎన్ఱు. అతావతు - శ్రీశబ్దమ్, సంప
దాదికళుక్కుమ్ వాచకమాక లోకత్తిలే నడన్ఱు పోరక్కాణ్డెయాలే,
అత్తై వ్యావర్తిక్కైక్కాక “శ్రీ” ఎన్ఱిటవితు పెరియపిరాట్టియార్కు
త్తిరునామమెన్ఱితార్.

ఆకైయితే, (౧) “లక్ష్మీః పద్మలయా పద్మా కమలా శ్రీ ర్వరి
ప్రియా” ఎన్ఱు తిరునామజ్గళ్ దే సహపతితమాయ్ త్తు. ఇతుతానెల్లా
త్తిరునామజ్గళ్ పోలన్ఱిక్కే, (౨) “ శ్రీరితి ప్రధనుం నామ లక్ష్మ్యః”
ఎన్ఱిటపడియే, ఇవళుక్కు ప్రధమాభిధానమాయిరుక్కుమ్. (౩) “అ
ఇతిభగవతో నారాయణస్య ప్రధమాభిధానమ్” ఎన్ఱు, అకారమీశ్వర

౧౨౩. మేలుక్కవతారికై (ఇనియత్యాది). ఇనియెన్ఱు-వాక్కార్థమరుళిచ్చె
య్ తవన న్తర మెన్ఱు పడి. ప్రతిపద మెన్ఱు-పదజ్గళ్ లోటు మెన్ఱు పడి. మూలార్థమ్ (అతావ
తిత్యాది). శ్రీమత్పదార్థమరుళిచ్చెయ్ కిటవర్ అతిలేక దేవమాన శ్రీశబ్దత్తుక్కర్థ మరుళి
చ్చెయ్యామల్, “శ్రీయెన్ఱు పెరియపిరాట్టియార్ క్కు త్తిరునామమ్” ఎన్ఱురుళిచ్చెయ్యా
నెన్ఱెన్ఱిల్ అరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (శ్రీశబ్దమిత్యాది).

శ్రీశబ్దమ్ పెరియపిరాట్టియార్ క్కు త్తిరునామమెన్ఱెయిలే ప్రమాణమ్ కాట్టు
కిటార్ (ఆకైయితే ఇత్యాదియార్). ఆకైయితే యెన్ఱు-ఆకైయాలేయితే
ఎన్ఱాయ్, శ్రీ ఎన్ఱు పిరాట్టిక్కు త్తిరు నామమా కైయాలేయితే యెన్ఱు పడి. పిరాట్టిక్కు
త్తిరునామమిత్తొన్ఱునై, ముగ్గొన్ఱెచ్చొల్లా తే ఇ త్తిరునామ తైయరుళిచ్చెయ్యా నెన్ఱెన్ఱి
వరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (ఇతుతానెన్ఱు). ఇతుతానెన్ఱు - “శ్రీః” ఎన్ఱిట తిరునామ
దానెన్ఱు పడి. ఎల్లా త్తిరు నామజ్గళ్ పోలన్ఱిక్కేయెన్ఱు - ఏతద్వ్యతిరిక్తమాన లక్ష్మ్య
దినామజ్గళ్ పోలన్ఱిక్కే యెన్ఱు పడి. శ్రీశబ్దమ్ పిరాట్టిక్కు ప్రధానమాన తిరునామమా
న మైయై సర్వుప్పెన్ఱుమాక వరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (అఇతి ఇత్యాదియార్). అతు వెన్ఱు-

మూ.— ౧౨౪. శ్రీయతే, శ్రయతే.

౧౨౫. ఇతుక్కుర్థమ్ - ఎల్లార్కు-మివలై ప్పల్లోన్రి స్వరూప
లాభమాయ్, ఇవళ్ తనక్కు మననై ప్పల్లోన్రి
స్వరూపలాభమా యిరుక్కు-మెన్టు.

సుక్కు ప్రథమాభిధానమానాత్పొలేయాయ్తు ఇవళుక్కు-మితు ప్రథ
మాభిధానమాయురుక్కు-మ్మడి. అతు, అవనుడైయ రత్తకత్వత్తుక్కు-
ఏకాన్తమాన స్వభావజ్ఞలై చొల్లక్కడవతాయురుక్కు-మ్; ఇతు, ఇవ
ళుడైయ పురుషకారత్వత్తుక్కేకాన్తమాన స్వభావజ్ఞలై చొల్లక్కడవ
తాయురుక్కు-మ్.

౧౨౬. ఇని, ఇన్ద్రశ్రీబృత్తుక్కుర్థ మరుళిచ్చెయ్వతాక ప్రథమమ్
ఇతిన్నేత్ వన్ద వ్యుత్పత్తి ద్వయత్తై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (శ్రీయతే శ్ర
యతే) ఎన్టు. అతావతు - “శ్రిఞ్ - సేవాయామ్” ఎన్నిఱధాతువిలే
“శ్రీయత ఇతిశ్రీః” “శ్రయత ఇతి శ్రీః” ఎన్టుసిద్ధమాన కర్తృణి వ్యుత్ప
త్తియైయమ్ కర్తరివ్యుత్పత్తియైయమ్ శొన్నపడి.

౧౨౭. ఇవ్యుత్పత్తిద్వయత్తుక్కు మర్థమరుళిచ్చెయ్కితార్
(ఇతుక్కుర్థమ్) ఎన్టు తుడజ్జి. అతావతు - ఇవ్యుభయవ్యుత్పత్తిక్కు-మ
ర్థమ్-“ శ్రీయతే ” ఎన్టు-ఎల్లారాలుమ్ సేవిక్కుప్పడానిన్టాళెన్దెయాలే,
సకలచేతనర్కుమ్ ఇవలై ప్పల్లోన్రి త్తజ్జళుడైయ శేషత్వరూప స్వరూ
పలాభమాయ్, “శ్రయతే” ఎన్టు-ఈశ్వరనై సేవియానిన్టాళెన్దెయాలే,

అకారమెన్టపడి. ఏకాన్తమాన స్వభావవిశేషజ్ఞలై యెన్టతు - అవత్యాపేక్షితజ్ఞశాన
శ్రియోపలిత్వ పరమకారుణికత్వాదికలై యెన్టపడి. ఇతువెన్టతు-శ్రీః ఎన్నిఱ తిరునామ
మెన్టపడి. స్వభావవిశేషజ్ఞలై యెన్టతు - మాతృత్వపత్నీత్వాదికలై యెన్టపడి.

౧౨౮. మేలుక్కువతారికై(ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్టతు-శ్రీశబ్దమ్ పేరాట్టిక్కు-
త్తిరునామమెన్టరుళిచ్చెయ్త వనన్తర మెన్టపడి. ఇతిన్నేలెన్టతు - శ్రీశబ్దత్తిన్నేలే యెన్ట
పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

౧౨౯. మేలుక్కువతారికై (ఇవ్యుత్పత్తియిత్యాది). వ్యుత్పత్తిద్వయమెన్టతు-
కర్తృణివ్యుత్పత్తియమ్ కర్తరివ్యుత్పత్తియమ్ మెన్టపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

ఇవో తనక్కుమ్ ఈశ్వరనై ప్పల్లోన్ తన్నుడై య స్వరూపలాభమాయరుక్కుమెన్దెన్దె.

ఇవో తనక్కు, చేతనవిషయత్తిల్ శేషిత్వముమ్, ఈశ్వరవిషయత్తిల్ శేషత్వముమ్ ఎచ్చుమున్దాయితేయరుప్పతు, ఆకైయాల్ ఇన్ద ఇవళైప్పగ్గోన్ యెన్దతు - ఇవళై యాశ్రయిత్తెన్దపడి, తన్నుడైయవెన్దతు - శేషభూతేయన తన్నుడైయవెన్దపడి..

“శ్రీయతే-శ్రయతే” ఎన్దు కర్తవ్యవృత్తియాలమ్ కర్తరివ్యవృత్తియాలమ్ శ్రీచ్చెర్దార్థమరుళిచ్చెయ్కీఱవర్, ఎల్లార్ క్కు మివళైప్పగ్గోన్ స్వరూపమాయ్, ఇవళో తనక్కు మవనైప్పల్లోన్ స్వరూపమాయరుక్కుమెన్దరుళిచ్చెయ్యామర్, “ఎల్లార్ క్కు మివళైప్పగ్గోన్ స్వరూపలాభమాయ్ ఇవళో తనక్కు మవనైప్పల్లోన్ స్వరూపలాభమాయరుక్కుమ్” ఎన్దరుళిచ్చెయ్తతు - ప్రణవత్తిల్ తాదర్థ్యచతురియాలే సుప్రతిపన్నమాన త్రివిధార్చనర్తతినుడైయ మిధునశేషత్వముమ్, అకార త్రిలర్థబలత్తాలే సంప్రతిపన్నమార పెరియపిరాట్టియారుడైయ విష్ణుపత్నీత్వప్రయుక్తమాన శేషత్వముమ్, ఉభయముమ్, (౧) “నాఁకిచ్చెత్తుర్వతశ్శేషత్వమ్” ఎన్దిఱపడియే శేషవృత్త్యేక నిరూపణీయమాకైయాలమ్ శేషవృత్తియిల్లాతపోతు స్వరూపమ్ జీవియామైయాలమ్, ఆశ్రయణ్దానుమ్ శేషత్వజ్ఞానకార్యమాన శేషవృత్త్యేకదేశమాయ్ అశేషశేషవృత్తి క్కుమ్ ప్రధానమాకైయాలమ్ “ఎల్లార్ క్కు మివళైప్పగ్గోన్ స్వరూపలాభమాయ్ ఇవళో తనక్కు మవనైప్పగ్గోన్ స్వరూపలాభమాయరుక్కుమ్” ఎన్దరుళిచ్చెయ్తతు.

అస్మిన్, అకారత్తిల్ తాదర్థ్యచతురియాలే సమ్ప్రతిపన్నమాన శేషత్వమ్ సర్వాత్త సాధారణమాకైయాలమ్, మగ్గోన్దెప్పిరాట్టియారుప్పాలే పెరియపిరాట్టియారుమ్ శేషత్వాశ్రయవాచియాన మకారవాచ్యేయాయ్, జీవకోటిప్రవిష్టేయమాయరుక్కుచ్చెయ్తేయమ్, పత్నీత్వపథికమాకైయాలే, తత్ప్రయియుక్తమాన శేషత్వమ్ అసాధారణమాకైయాలమ్. ఇన్ద్రభయవిధశేషత్వముమ్ శేషవృత్త్యేక నిరూపణీయమాకైయాలే, ఇరణ్డిడత్తిలుమ్ స్వరూపలాభపర్యంతమాక వరుళిచ్చెయ్కీఱారపుమామ్.

ఇని ఇన్ద సేవ్యసేవకభావత్తై నిగమిత్తరుళుకిఱార్ (ఇవళో తనక్కిత్తార్దియాలే). ఆకైయాలెన్దతు - పిరాట్టిక్కు చేతనవిషయత్తిల్ శేషిత్వముమ్ ఈశ్వరవిషయత్తిల్ శేషత్వముమ్.

(౧) భాష్యకారముక్తమ్.

మూ.—౧౨౬. ఇహోపివలై చొల్లుకిఱతు - పురుషకారమాక.

ద్రోల్ నేవ్యత్వ సేవకత్వజ్జిరణ్ణ మివళుక్కు నిత్యమాయ్ చెల్లానిఱ్కుమ్.

౧౨౬. ఈశ్వరనుక్కు ఉపాయత్వముమ్ ఉపేయత్వము మాకిఱ ఆకారద్వయముణ్ణానాటోలే, ఇవళుక్కుమ్ పురుషకారత్వముమ్ ప్రాప్యత్వముమాకిఱ ఆకారద్వయము ముణ్ణాకై యాలే, ఇతిల్ ఎవ్వాకారత్వై నినైత్తు ఇవలై ఇహోపివలై శొల్లుకిఱతెన్న వరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇహోపివలై చొల్లుకిఱతు పురుషకారమాక) ఎన్దు. “పురుషకారమాక” ఎన్దెయాలే-ఉపాయవస్తు విశేషణమాయిరుక్కిఱ ఆకారత్వైయిట్టు ఇవళుక్కు-ముపాయత్వత్తి లన్వయమ్ శొల్లుమ్ పక్షమ్ నిరస్తమ్.

౧౨౭. ఈశ్వరనుడైయ నారాయణత్వ ప్రయుక్తమాన స్వాభావికసమ్బంధాది జ్ఞానత్వై యుడైయనాయ్కోణ్ణు అవనై యాశ్రయిక్కిఱ ఇచ్చేతననుక్కు ఇవలై పురుషకారమాక మున్నిడవేణ్ణుకిఱతు తానెన్నెన్న వరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (నీరిలే) ఎన్దుతుడక్కి. అతావతు-శీతల

యత్తిల్ శేవత్వముణ్ణాకైయాలే యెన్దుపడి. నేవ్యత్వసేవకత్వజ్జెన్దుతు - శేషత్వ శేషత్వజ్జెన్దుపడి.

౧౨౮. మేలుక్కువతారికై (ఈశ్వరనుక్కిత్యాది), అతిలెన్దుతు-పురుషకారత్వ ప్రాప్యత్వజ్జిరణ్ణ మెన్దుపడి. ఇహోపివలై .. ఈశ్వరనై ఉపాయమాక పున్ద్రుకిఱ పాతెన్దుపడి. మూలార్థమ్ స్పష్టమ్, “పురుషకారమాక” ఎన్దెయాలే వ్యావర్త్యాంశత్వై యరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (పురుషకారమాకవెన్దెయాలే ఇత్యాదియాలే), ఇట్టెన్దుతు - హేతువాకవైత్తెన్దుపడి. ఇవళుక్కుమెన్దుతు - ఈశ్వరనైహోపిల్ ఇవళుక్కుమెన్దుపడి. ఉపాయత్వత్తిలెన్దుతు- ఇట్టెన్దెన్దుప్రప్తి పరిహారజ్జిరణ్ణ పడి. అన్వయమెన్దుతు-సాక్షాదన్వయమెన్దుపడి.

౧౨౯. మేలుక్కువతారికై (ఈశ్వరనుడైయవిత్వాది), సమ్బంధాదిజ్ఞానత్వైయెన్దుతు- శరీర శరీరభావాని సమ్బంధ వాత్సల్యాదిగుణ జ్ఞానత్వైయెన్దుపడి. ఎన్నెన్దుతు-ఎన్దెయో

మూ.—౧౨౭. నీరిలే నెరుప్పు కిళరుమాపోలే కుళిర్న్ద తిరువుళ్ళత్తిలే
అపరాధత్తాలే శీర్న్ద్రమ్ పిటన్దాల్ పొలుప్పతు
ఇవళుక్కాక.

మాన జలత్తిలే శైష్టణుక వొణ్ణాతపడియాన నెరుప్పు కిళరుమాపోలే,
(౧) “సుహృదం సర్వభూతానామ్” (౨) “సమోహం సర్వభూతేషు”
ఎన్నిటపడియే సర్వభూతసుహృత్త్వమ్ సమాశ్రయణీయత్వే సమత్వమా
కిఱి స్వభావవిశేషజ్ఞతాలే ప్రసన్నమాయ్కుళిర్న్దిరుక్కిఱితిరువుళ్ళత్తిలే,
(౩) “పరిపూర్ణాగసి జనే హిత ప్రోతోవృత్త్యా భవతిచ కదాచి త్కలు
షధీః ” ఎన్నిటపడియే, చేతనన్ తీరక్కట్టియప్పణ్ణినవపరాధమడియాక,
(౪) “క్షిపామి” (౫) “ నక్షమామి ” ఎన్నుమ్బడియాన శీర్న్ద్రమ్
పిటన్దాల్ అవ్వపరాధత్తై ప్పొలుప్పతు, (౩) “కిమేతన్నిదోషః క ఇహ
జగతి” ఇత్యాదిప్పడియే తన్నుడైయ ఉపదేశాదికతాలే అచ్చీర్న్ద్రత్తై
యాద్రీ, దయైయై జనిప్పిక్కుమివళుక్కాకవెన్దై. ఆకైయాలే, సమ్మ
న్దణ్ణానమ్ పిటన్దవనుక్కుమ్ అపరాధభయత్తాలే పురుషకార పురస్క
రణ మపేక్షితమెన్దు కరుత్తు.

౧౨౮. ఇత్తలైయిల్ కార్యమేటిట్టుక్కుణ్ణుమ్ అత్తలైయై

జనత్తుక్కాక వెన్ద పడి. మాలార్థమ్ (శీతలమానవిత్వాది). శైష్టణుక వెన్దతు - శైష్ట
క్తిట్టవెన్ద పడి-కిళరుమాపోలే యెన్దతు-వ్యాపిక్కుమాపోలే యెన్ద పడి. తీరక్కట్టియ
వెన్దతు - మికవు మెన్ద పడి. శీర్న్ద్రమ్ వెన్దతు - నిగ్రహ మెన్ద పడి. ఆద్రీ - శమిప్పిలెన్ద
పడి. పురుషకారపురస్కరణమావశ్యక మెన్దయై యరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (అకైయాలే
ఇత్యాదియాలే). అకైయాలేయెన్దతు-ఇవళుపదేశత్తాలే ఈశ్వరన్ చేతనన్ పణ్ణిన
వపరాధజ్ఞతై ప్పొలుత్తజీకరిక్కైయాలే యెన్ద పడి.

౧౨౯. మేలుక్కువతారికై (ఇత్తలైయిలెన్ద), ఇత్తలైయిలెన్దతు-చేతననిడత్తి
లెన్ద పడి. ఏటిట్టుక్కుణ్ణెన్దతు-తనేటిట్టుక్కుణ్ణెన్ద పడి. అత్తలైయైయెన్దతు- ఈశ్వరన్

(౧) గీ-౫-౨౯.

(౨) గీ-౯-౨౯.

(౩) శ్రీగుణర-౨౨.

(౪) గీ-౧౩-౧౯.

(౫) వరాహపు-

మూ.—౧౨౮. ఇవళీ తాయాయ్ ఇవర్ కళీ క్లేశమ్ పాటుక్కుమా
ట్టాతే అవనుక్కు ప్పత్నియాయ్ ఇనియవిషయమా
యిరుక్కైయా లే కణ్ణభీవత్త పురుషకారమ్.

వళీకరిత్తుమ్ ఇరణ్ణ తలైయైయమ్ పారుత్తుకైక్కు ఇవళీతా కణ్ణభీ
వత్త పురుషకారమావెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇవళీతాయాయ్)
ఎన్ఱుతుడణ్ణి. అతావతు—(౧) “త్వం మాతా సర్వలోకానామ్” ఎన్ఱుమ్,
(౨) “అఖిలజగన్తాతరమ్” ఎన్ఱుమ్ శొల్లకిటపడియే, ఇచ్చేతనర్ క్కు
ఇవళీ మాతావాయ్, (౩) “తన్దమ్ మక్కళుతుశెన్ఱాల్ తాయ్
మారావార్ తరిక్కిల్గార్” ఎన్ఱిటపడియే అన్ద సమ్మన్దమడియాక
ఇవర్ కళుడైయ క్లేశజ్ఞాల్ సహిక్కుమాట్టాతే, (౪) “విష్ణుపత్ని”
ఎన్ఱిటపడియే అవనుక్కు ప్పత్నియాయ్, (౫) “పిత్రకపనిమలర్
మేల్ పావైక్కు” ఎన్ఱిటపడియే అవన్ తన్ వై లక్షణ్యత్తైక్కున్ఱు పిచ్చేటి
త్తశొల్వభీ నడక్కుమ్మడి అభిమతవిషయమాయిరుక్కైయా లే కణ్ణభీ
వత్త పురుషకారమేన్ఱే.

౧౨౯. ఎల్లామ్ శెయ్ తాలుమ్ నిరఙ్కుశస్వతన్త్రానాన ఈశ్వ

యైన్ఱ పడి. ఇరణ్ణతలైయ మెన్ఱుతు - ఈశ్వర చేతనరిరువరైయ మెన్ఱ పడి. పారుత్తు
కైక్కున్ఱుతు - కేర్ కైక్కున్ఱ పడి. కణ్ణభీవత్త వెన్ఱుతు - దయాళువాన వెన్ఱ పడి.
పురుషకారమావెన్ఱుతు - పురు - బహు, సుశోతి-దదాతీతి పురుషః, పురుషం కరో
తీతి పురుషకారః ఎన్ఱు వ్యుత్పత్తియాయ్, ఈశ్వరనై చేతనవిషయత్తిత్ బహుప్రద
నాక్కుమవళేనపడి. మూలార్ ము (అతావతిత్యాది). అన్ద సమ్మన్ మెన్ఱుతు-మాతృత్వ
సమ్మన్ మెన్ఱ పడి. అవను కైక్కున్ఱుతు - విష్ణువు కైక్కున్ఱ పడి. పిత్రరెన్ఱుతు - వ్యామోహి
ఎన్ఱ పడి. పనిమలరెన్ఱుతు - పనియిలే - జలత్తిలే, ఇరుక్కై మలరెన్ఱ పడి. పావై క్కు
న్ఱుతు - పెన్ఱు కైక్కున్ఱ పడి. అవనెన్ఱుతు - ఈశ్వరనెన్ఱ పడి. పిచ్చేటియైన్ఱుతు - వ్యామో
హమ్ తలైయైదుత్తెన్ఱ పడి.

౧౩౦. మేలుక్కవతార్ కై (ఎల్లామ్ శెయ్ తాలుమిత్యాది). నిరఙ్కుశ వెన్ఱుతు-నిచ్చుతి

- (౧) వి-పు-౧-౯-౧౨౬. (౨) గ-త్ర-౧-౧. (౩) పెరి-లియ-౨-౨-౩.
(౪) యజు-౪-౪-౩౨. (౫) తి-నె-౧౨.

మూ.—౧౨౯. తిరు వడియై పొలు ప్పి క్కు మ వ ల్ తళ శొల్వ్వి
రళ చేతనరుడై య అపరాధజ్గలై నిలు త్తలుత్తు తీర్ త్తువనెన్దు నిలు
మళవిల్, ఇవళాలే పొలుప్పిక్క-పొమ్మోవెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (తిరు
వడియై) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతావతు-తనై ఎప్పత్తుమాసమ్ తర్జన భర్తసనమ్
పణ్ణిన ఇన్దరాక్షసికళుడై య వపరాధజ్గలై క్కణకిట్టు చిత్రవధమ్
పణ్ణ ఉద్యోగిత్తునిన్దు శొల్మిలుగ్గనాన తిరువడియుముట్పడ (౧) “కం
కుప్పేత్” ఎన్దుమ్, (౨) “నకళ్ళిన్నా^౨ పరాధ్యతి” ఎన్దుమ్ ఇత్యా
ద్యుపదేశత్తాలే పొలుప్పిక్కు-మవల్, (౩) “మలరాళ్ తనత్తుళ్ళాన్”
ఎన్దుమ్, (౪) “మామలర్ మజ్జై మణనోక్క-ముణ్డాన్” ఎన్దుమ్, (౫)
“అల్లిమలర్ మకళ్ పోక మయక్కుక్కళాకియుమ్ నిలుమ్” ఎన్దుమ్

బసకమాన వెన్దు పడి. నిలుత్తెన్దుతు-† తలైయైన్దు పడి. అలుత్తెన్దు తు-అపరాధానుగణ
మాక దణ్ణిత్తెన్దు పడి. తీర్ త్తువనెన్దు తు-కోపత్తై తీర్ త్తుక్కువనెన్దు పడి. ఇరుక్కు
మళవి లెన్దు తు - ఇరుక్కుమ్మొత్తెన్దు పడి. ఇవళాలే యెన్దు తు- పెరియపిరాట్టియారాలే
యెన్దు పడి. మాలార్థమ్ (తనై యిత్యాది). తర్జనమెన్దు తు - మిరట్టుకై. భర్తసన
మెన్దు తు - నిన్దిక్కై యెన్దు పడి. నలిన్దు వెన్దు తు - బాధితవెన్దు పడి. శొల్మిలుగ్గనాన
వెన్దు తు - శొల్కేళాతవనానవెన్దు పడి. తిరువడియైయుముట్పడవెన్దు తు - తిరువడియై
యుగ్గాడ వెన్దు పడి. అన్నిక్కే ఉట్పడవెన్దు తు - తన్నియమనత్తుక్కుళ్ళేయామ్మడి
యాక వెన్దు పడియాకవుమామ్. తన మెన్దు తు - సన మెన్దు పడి. మజ్జై యెన్దు తు-
యావతి యెన్దు పడి. మణనోక్క మెన్దు తు - మణత్తై - కల్యాణత్తై, ఉణ్డాక్కుమ్
నోక్కమెన్దు పడి. “మలరాళ్ తనత్తుళ్ళాన్” “మజ్జై మణనోక్క-ముణ్డాన్”
ఎన్దు శొల్లుకైయాలే, తదధీనసత్తాకత్వ తదేకధారకత్వజ్జల్ తోగ్గొనుకీటన. అల్లిమ
లర్ మకళ్ పోక మయక్కుక్కళాకియుమ్ నిలుమ్మెన్దు తు - ఇత్తోకకై యుడై
త్తాన తామరైప్పుమకళాన పెరియపిరాట్టియారుడైయ అనుభవత్తాలుణ్డాన చిత్తభ్రమ
ముడైయనాయిరుక్కు మెన్దు పడి. ఇత్తాల్, తనక్కు నారాయణత్వాదికళ్ నిరూ

(౧) రా-య-౧౧౬-౩౮. (౨) రా-య-౧౧౬-౪౪. (౩) ౩-తిరు-౩.

(౪) తి-మొ-౮-౧౦-౧. (౫) తి-నాయ్-౩-౧౦-౮. † పరిచ్ఛేదిత్తు.

మూ.— పరుమవనై ప్పొలుప్పిక్క చొల్లవేణ్ణావితే.

శొల్లకిఱపడియే, తళ భోగ్యతైయిలే కుమిన్ద్రునీరుణ్ణు, (౧) “నిన్ను నిన్ద్రునీరుణ్ణు శిలైపిడి తైమ్మిరానేక ” ఎన్నిఱపడియే “మాయామృగ త్తిక పిన్నేపో” ఎన్నిలుమ్ విలై వతటియాతే అత్తికపిన్నేపోమ్మడి తళ శొల్వట్టి పరుమవనై ప్పొలుప్పిక్క వల్లళెన్నుమిడమ్ కిమ్మనర్నాయసిన్ద్ర మితేయెన్దై. (౨) “శెయ్తకవినుక్కిలైకైమ్మాఱు” ఎన్నుమ్మడి ఇరణ్ణు తలై క్కుమ్ తలై తడుమాతాక ఉపకరిత్తు త్తళశొల్వట్టి పోకవేణ్ణుమ్మడి యాన తిరువడియోడే మఱుతలై క్కుమ్మవళి, (౩) ‘తామ్మయళ్ళుమ్’ ఎన్నుమ్మడియాన భోగ్యతైక్కుత్తోన్ద్రు, ‘ఎత్తెచ్చెయ్ వోమ్’ ఎన్ను తలై తడుమాతీ, ‘నిన్ను నిన్ద్రునీరుణ్ణు అత్తికపిన్నే పడర్ న్దా’ ఎన్ను

పకళ్ళకై తవిర్ న్ద పెరియపిరాట్టియారుడైయ అనుభవత్తాల్లణ్ణాన చిత్త వికృ తియే తనక్కు నిరూపకమామ్మడియానా నెన్నుమతువుమ్, అవళి శొల్వడి నడక్కు మెన్నుమతువుమ్ తోన్ద్రుకిఱతు. కుమిన్ద్రునీరుణ్ణునతు - ముఱుకియెన్ద పడి. నిన్ను నిన్ద్రునీరుణ్ణు నిన్ద్రునీరుణ్ణు - ఉన్ విషయమాన ప్రేమమార్గత్తిలే నిన్ద్రునీరుణ్ణు. శిలైయెన్దతు - భను స్సెన్ద పడి. ఏక వేన్దతు - పోకవేన్ద పడి. విలై వతటియాతే యెన్దతు - మేళాసీతాప హారాదికళాల్ తమక్కు విలైకిఱ వ్యసనక్కు యటియాతే ఎన్ద పడి. అత్తికపిన్నే యెన్దతు - మాయా మృగ త్తికపిన్నే యెన్ద పడి. వల్లళెన్దతు - సమర్థయెన్ద పడి. “పొలుప్పిక్క చొల్లవేణ్ణావితే” ఎన్దతుక్కు సంవాదమ్ (శెయ్తకవినుక్కి-తాదీ). శెయ్తకవినుక్కినతు - శెయ్యప్పట్ట ఉపకారత్తు క్కెన్ద పడి. కైమ్మాఱెన్దతు - ప్ర త్యుపకార మెన్ద పడి. ఇరణ్ణుతలైక్కు మెన్దతు - పెరుమాళుక్కుమ్ పిరాట్టిక్కు మెన్ద పడి. తలై తడుమాతాక వేన్దతు - స్వరూపహానివారాతపడి యెన్ద పడి. మఱుతలైక్కు మవళెన్దతు - ఎత్తిరడుమవళెన్ద పడి. తామ్ మయళ్ళుమ్మడియాన వేన్దతు - తన్నై త్తా నేకణ్ణు మయళ్ళుమ్మడియాన వేన్ద పడి. భోగ్యతైయిలే యెన్దతు - అల్లకిలే యెన్ద పడి. తలై తడుమాతీ యెన్దతు - వ్యాకులప్పట్టెన్ద పడి. నిన్ను నిన్ద్రునీరుణ్ణు నిన్ద్రునీరుణ్ణు డైయ ప్రితిమార్గత్తిలే నిన్ద్రునీరుణ్ణు. అత్తికపిన్నే పడర్ న్దానెన్దతు - అన్ద మాయామృగ

మూ.—౧౩౦. మతుస్పాలే ఇరువక్ శేర్ త్రియుమ్ నిత్యమేన్దితతు.

౧౩౧. ఇవశోడే కూడియే వస్తువినుడైయ ఉడ్డై.

వృద్ధి విత్తై వతటియాతే ముటువలుక్కుత్తోన్దు చొప్పవ్వుట్టి పోమవన్దై
పొటుప్పిక్కుమెన్నుమిడమ్ శొల్లవేడ్డావితే ” ఎన్దు ఇతుతన్నై
ఇవర్ తిరు త్తప్పియారు మరుళిచ్చెయ్తారిజే.

ఆక, శ్రీమత్పదత్తిల్ ప్రకృత్యంశత్తై యరుళిచ్చెయ్తార్ కీర్.

౧౩౦. ప్రత్యయాంశత్తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ మేల్ (మతు
స్పాలే) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతావతు - ఇచ్చుతుప్పత్తాన్ నిత్యయోగే మతు
స్పాలేయాలే, ఇత్తాల్ - పురుషకారభూతైయాన పిరాట్టియు మీశ్వ
రనుమాన ఇరువరుడైయ శేర్ త్రియు మెప్పోతుముడ్డెన్నుమిడమ్
శొల్లకిఱతెన్దై.

౧౩౧. ఇన్నిత్యయోగత్తై ఉపపాదిక్కి-తార్ (ఇవశోడేకూడి
యేవస్తువినుడైయ ఉడ్డై) ఎన్దు. అతావతు - (౧) “ శ్రియఃపతి

త్తిన్ పిన్నే పోనానైవపడి. ముటువలుక్కున్దతు - మనస్సిత్తుక్కున్దపడి. శొల్వట్టి
యెన్దతు - ఉక్తిమార్గత్తిల్ యెన్దపడి. ఇతుతన్నై యెన్దతు - ఉపాయభూతనాన
ఈశ్వరన్ పురుషకారభూతైయాన పిరాట్టి శొల్ వట్టి నడక్కు మెన్దతై యెన్దపడి.

శ్రీశబ్దార్థత్తై నిగమిత్తరుళుకితార్ (ఆకవిత్వాదియల్), ఆకవెన్దతు - “ శ్రీ
యెన్దు పెరియపిరాట్టియార్ క్కు త్తిరునామమ్ ” ఎన్దు తుడణ్ణి ఇవ్వశవాన ప్రబన్దతై
యెన్దపడి. ప్రకృత్యంశత్తై యెన్దతు - ప్రకృత్యంశమాన శ్రీశబ్దార్థత్తై యెన్దపడి.

౧౩౦. మేలుక్కువతారికై (ప్రత్యయాంశత్తైయిత్యాది). ప్రత్యయాంశత్తైయెన్దతు -
ప్రత్యయమాన మతుబర్థత్తై యెన్దపడి. మూలార్థమ్ (ఇచ్చుతుప్పిత్వాది). ఇచ్చుతుప్పత్తా
నైన్దతు - పెరియపిరాట్టియార్ క్కు వాచకమాన శ్రీశబ్దత్తిన్ మేలేవన్ద ఇచ్చుతుప్పత్తా
నైన్దపడి. ఎప్పోతుమ్ - కాలత్రయత్తిలు మెన్దపడి.

౧౩౧. మేలుక్కువతారికై (ఇన్నిత్యయోగత్తై యిత్యాది). ఇన్నిత్యయోగత్తై
యెన్దతు-పిరాట్టియు మవనుమాన ఇరువరుడైయపుమ్ నిత్యయోగత్తైయెన్దపడి. మూలా
ర్థమ్ (అతావతిత్వాది).

మూ.—౧౩౨. ఈశ్వరస్వాత స్త్ర్యజైయుమ్ చేతననుడై య అపరా
ధజైయుమ్ కణకలచూట్టాల్.

ర్నిఖలహేయప్రత్యనీకకల్యాణైకతాన స్వేత్వతర సమస్తవైవిలక్షణాః
నస్తజ్ఞానానస్తక స్వరూపం” ఎన్లు స్వరూపనిరూపకమాన జ్ఞానానస్తాదిక
భుక్కుమున్నే శ్రియః పతిత్వతై చొల్లుమ్మడి అవక స్వరూపత్తుక్కు
ప్రధాననిరూపకై యాకై యాలే, ఇవళో డేకూడియే వస్తువినుడై య
సద్భావమిరుప్ప తెన్లె.

ఆక, స్వరూపానుబద్ధిత్వప్రయుక్తమాన నిత్యయోగతై యరుళి
చ్చెయ్తారాయ్తు.

౧౩౨. ఇని, ఇవభుడై య గుణప్రయుక్తమాన నిత్యయోగతై
యరుళిచ్చెయ్కెటార్ (ఈశ్వరస్వాత స్త్ర్యజైయుమ్) ఎన్లు తుడడి.
అతావతు-అపరాధజ్ఞలై పుత్తుమ్ పత్తాక క్కణక్కిట్టు నీలలు త్తలుత్తు
† తీర్తు మీశ్వరస్వాత స్త్ర్యజైయుమ్, (౧) “యద్భక్తిప్రకల్పనియ
తానుభవేప్యనాశ్యమ్” ఇత్యాదిప్పడియే కాలతత్వముశ్శరనై యుమ్
అనుభవియానిన్దాలుమ్ శిఱితు వరై యిట్టు కాట్టక్కడవల్లతపడి

స్వరూపనిరూపకత్వ ప్రయుక్తమాన నిత్యయోగతై నిగమిత్తరుళికిఱార్
(ఆకవిత్వాదియల్). ఆకవెన్లు - పిరాట్టి అవసుక్కు స్వరూపనిరూపకై యా
యాలే యెనపడి. అనుబద్ధిత్వ మెన్లు - నిరూపక త్వేన సమస్తస్థిత్వ మెన్లు పడి.

౧౩౨. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్వాది). ఇని యెన్లు - స్వరూపనిరూపకత్వ
ప్రయుక్తమాన నిత్యయోగతై యరుళిచ్చెయ్తవనస్తర మెన్లు పడి. ఇవభుడై య గు
ప్రయుక్తమాన వెన్లు - మాతాపాన ఇప్పిరాట్టియినడైయ కృపాగణ ప్రయుక్
మాన వెన్లు పడి. మూర్ఖమ్ (అతావతిత్వాది). పత్తుమ్ పత్తాకవెన్లు - ఒమ్మమ్మకై
యామలెన్లు పడి. అలుత్తలుత్తెన్లు - ఛేదిత్తుఛేదిత్తెన్లు పడి. ఇత్యాదిప్పడియే యెన్లు
ఇత్యాదియిల్ శొల్లుకిఱపడియే యెన్లు పడి. శిఱితువరైయెన్లు - అల్పమ్ కుడై
నెన్లు పడి.

(౧) వై-స్త-౫౯.   † (పా) నిలుత్తలుత్తు.   † (పా) తీర్దుమ్
భుజిప్పిక్కు-మెన్లు అతిసర్థమ్.

నూ.—౧౩౩. చేతననుక్కు ఇవై యిరణ్డైయుమ్ నినై త్తజ్జ వేణ్ణా.

౧౩౪. ఇత్తాల్, ఆశ్రయిక్కైక్కు రుచియేవేణ్ణవతు, కా
లమ్ పార్క్కవేణ్ణావెన్నిటతు.

పణ్ణివై త్త ఇచ్చేతననుడైయ అకృత్యకరణాద్యపరాధత్తైయుమ్ కణ్ణ
“ ఎన్నాకప్పకుకిఱతో ” ఎన్నుమ్ భయత్తాలే ఈశ్వరనై విట్టు ఒరు
క్షణకాలముమ్ అకలమాట్టాశెన్దై.

౧౩౩. ఇత్తాల్ చేతననుక్కు ఫలిక్కుమత్తై యరుళిచ్చెయ్కి
తార్ (చేతననుక్కు) ఎన్ఱు తుడణ్ణి. అతావతు - ఇప్పడి ఇనళిరున్ఱు
నోక్కుకైయాలే, చేతననుక్కు, ఈశ్వరస్వాత స్త్రీయముమ్ స్వాపరాధ
ముమాకిఱ ఇవై యిరణ్డైయుమ్ నినైత్తు “ ఎన్నాయ్విళైయప్పకుకి
ఱతో ” ఎన్ఱు అజ్జ వేణ్ణా ఎన్దై.

౧౩౪. ఇని, ఇన్ఱుతుప్పిల్ తాత్పర్యాంశత్తై యరుళిచ్చెయ్కి
తార్ (ఇత్తాల్) ఎన్ఱుతుడణ్ణి. అతావతు - ఇప్పడిపురుషకారోపాయ
వస్తుక్కుళినుడైయ నిత్యయోగత్తై ప్రతిపాదిక్కిఱ ఇన్ఱుతుప్పిల్, ఇన్ఱి
షయత్తై యాశ్రయిప్పార్క్కు ఆశ్రయిక్కైయిల్ రుచియే వేణ్ణవతు,
“ ఇరణ్ణుతలై యుమ్ కూడియిరుక్కున్దళైయిలే ఆశ్రయిక్క వేణుమే ”
ఎన్ఱు, ఆశ్రయణతుక్కు క్కాలమ్ పార్ త్తిరుక్కు వేణ్ణావెన్నిట తైన్దై.

౧౩౩. మేలుక్కువతారికై (ఇత్తాలిత్యాది). ఇత్తాలెన్ఱుతు - ఇన్నిత్యయోగత్తాలే
ఎన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతీత్యాది). నోక్కుకైయాలే యెన్ఱుతు - రక్షిక్కైయాలే
యెన్ఱుపడి. అజ్జ వేణ్ణావెన్ఱుతు - భయప్పడవేణ్ణావెన్ఱుపడి.

౧౩౪. మేలుక్కువతారికై (ఇని యిత్యాది). ఇని యెన్ఱుతు - స్వరూపప్రయుక్త
మాన నిత్యయోగత్తైయుమ్, సుఖప్రయుక్తమాన నిత్యయోగత్తైయుమ్ అతిల్ తాత్ప
ర్యాంశత్తైయు మరుళిచ్చెయ్తవన న్దర మెన్ఱుపడి. మతుప్పిన్ తాత్పర్యాంశత్తైయెన్ఱుతు -
మతుబర్థమాన నిత్యయోగ త్తినుడైయ తాత్పర్యాంశత్తై యెన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతా
వతీత్యాది). ఇరణ్ణుతలైయు మెన్ఱుతు - సిరాట్టియు మవసు మెన్ఱుపడి. దళైయిలే
యెన్ఱుతు - సమయత్తిలే యెన్ఱుపడి.

మూ.—౧౩౫. ఇవళ్ సన్నిధియా లే కాకిమ్ తలై ప్పెన్ద్రుతు, అతి
ల్లామైయా లే రావణా ముడిన్దాక.

౧౩౫. ఇని, ఇవళ్ పురుషకారత్వత్తి నవశ్యాపేక్షితత్వతై
అటివిక్కైక్కాక ఇవళ్ సన్నిధిక్కుమ్ అసన్నిధిక్కుముణ్ణాన వాశియై
యరుళిచ్చెయ్కిణార్ (ఇవళ్ సన్నిధియా లే) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతావతు -
(౧) “దేవ్యా కారుణ్యరూపయా” ఎన్గిటపడియే కృపై తానారువడిపు
కొణ్ణాప్పోలే యిరుప్పాళాయ్, స్వతస్త్రినాన ఈశ్వరసుక్కుమ్ స్వాత
స్త్రితైయముక్కి కృపైయైక్కిళ్పపుమవళాన ఇవళ్ సన్నిధియా లే,
అపరాధతై త్తిరుక్కభీయచ్చెయ్తు బ్రహ్మస్త్రుత్తుక్కిలక్కాయ్ తలై
యటుప్పణ్ణత్తేడిన కాకిమ్, (౨) “కృపయా పర్యవాలయత్”
ఎన్గిటపడియే కృపావిషయమాయ్ తలై పెన్ద్రుప్పోయ్తు; అప్పడియి
రుక్కిట ఇవళ్ సన్నిధి ఇల్లామైయా లే పోక్కల్మచ్చెయ్లేమాణ్ణు సిన్ద
నిలైయై త్తిరుక్కచ్చెయ్లేయమ్, కాకత్తోపాతి అపరాధము విన్దిక్కే
యిరుక్క, రామశరత్తుక్కిలక్కాయ్ రావణా ముడిన్దుపోనా నెన్దై.

౧౩౫. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్దుతు-మతుబర్థమరుళిచ్చెయ్లే
వనస్తర మెన్దుపడి. వాశియైయెన్దుతు - తరతమభావతై యెన్దుపడి. మూర్ధ్ధిమ్ (అతావ
తిత్యాది). “కారుణ్యరూపయా” ఎన్గిట శబ్దమ్, కారుణ్యమేవ రూపమ్-ఆకారని,
యస్మాస్మా కారుణ్యరూపా వెన్దుమ్, కారుణ్యం రూపయతితి కారుణ్యరూపా,
తయా కారుణ్యరూపయా వెన్దుమ్ ఉభయసమాస నిధమా కైయా లే, ఇవ్వుభయసమా
సార్థతైయట్కొణ్ణు ఇశ్వరబ్రహ్మత్తుక్కిల మరుళిచ్చెయ్కిణార్ (కృపైతానిత్యాదియాల్).
ఈశ్వరసుక్కుమ్ మెన్దుతు - ఈశ్వరయదైయ వెన్దుపడి. అముక్కి యెన్దుతు - ఆడణ్ణుమ్మడి
పణ్ణి యెన్దుపడి. అప్పడి యిరుక్కిట వెన్దుతు - కృపైయైక్కిళ్పపు మవళాయిరుక్కిట
వెన్దుపడి. పోక్కల్మచ్చెయ్లేమాణ్ణు - వ్యాపారమగ్నమ్-ఓత్తిరుక్క
చ్చెయ్లేయమ్ మెన్దుతు - కాకత్తోడోత్తిరుక్కచ్చెయ్లేయమ్ మెన్దుపడి. ఇలక్కాయ్
యెన్దుతు - విషయమా యెన్దుతు.

మూ.—౧౩౬. పురుషకారబలత్తాలే స్వాతంత్ర్యమ్ తలైశాయ్
న్దాల్ తలైయెడుక్కుమ్ గుణజలైచ్చొల్లుకిఱతు
నారాయణపదమ్.

౧౩౭. అవైయావన వాత్సల్యముమ్,

ఆకైయాల్, ఆశ్రయిప్పార్క్కు ఇవల్ సన్నిధియే వేణుమెన్టు
కరుత్తు.

ఆక, శ్రీమత్పదార్థతై యరుళిచ్చెయ్ తారాయ్త్తు.

౧౩౬. అనన్తరమ్, నారాయణపదార్థతై యరుళిచ్చెయ్ కితార్
(పురుషకారబలత్తాలే) ఎన్టుతుడణ్ణి. అతావతు-ఉపదేశత్తాలుమ్ అఱు
కాలుమ్ కణ్ణివఱు వశీకరిత్తు క్కార్వణ్ణిశ్శవల్ల పురుషకారబలత్తాలే
ఆశ్రయణ్ స్తుఖనాన చేతనక అనాదికాలమ్బణ్ణిన అపరాధజలైప్పార్
ర్త్తు చ్చీటి, “అక్లీకరియే” ఎన్దిరుక్కుమిశ్వర స్వాతంత్ర్యమ్ తలై
మడిన్దాల్; అతికీడ్ తలైయెడుక్కుప్పెతాత శెఱుప్పత్తీర్న్దు తలై
యెడుక్కుమ్ గుణజలైచ్చొల్లుకిఱతు నారాయణపదమ్మెన్.

౧౩౭. అవై తానెవై యెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (అవైయా
వన) ఎన్టుతుడణ్ణి. ఇవల్ శ్రీల్ వాత్సల్యమావతు - వత్సత్తికపక్కల్

పురుషకారావశ్యకత్వతై నిగమిక్కితార్ (ఆకైయాలిత్యాదియల్). ఆకై
యాలెన్టు - ఇవల్ సన్నిధియాలే లాభముమ్ అసన్నిధియాలే అలాభముమాయ్
యాలే యెన్టుపడి.

శ్రీమత్పదార్థతై నిగమిక్కితార్ (ఆకవిత్వాదియల్).

౧౩౬. మేలుక్కవతారికై (అనన్తర మిత్యాది. అనన్తర మెన్టు - శ్రీమత్ప
దార్థతై యరుళిచ్చెయ్ తవనన్తర మెన్టుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). కణ్ణివ
ఱువెన్టు - తనక్కిడముణ్ణామ్బడి యెన్టుపడి. తలైమడిన్దాలెన్టు - తలైశాయ్న్దా
లెన్టుపడి. శెఱుప్పెన్టు - సత్కీచ మెన్టుపడి.

౧౩౭. మేలుక్కవతారికై (అవైతానిత్వాది). అవైతా నెన్టు - తలైయెడు
క్కుమ్ గుణజ్జోతా నెన్టుపడి. మూలార్థమ్ - (ఇవల్ శ్రీత్వాది). ఇవల్ శ్రీలెన్టు-తలై

మూ.— స్వామిత్వముమ్, సాశీల్యముమ్,

ధేనువిరుక్కుమిరుప్పు; అతాకిత-అతినుడైయ దోషతై భోగ్యమాక
కొళ్ళుకై యమ్, క్షీరతైకొడుత్తు వళర్కై యమ్, ఎతిట్టవరై
కొమ్మిలుమ్ కుళమ్మిలుమ్కొణ్ణు నోక్కుకై యుమితే. అప్పడియే
ఈశ్వరనుమ్, దోషతై భోగ్యమాకకొణ్ణు (౧) “పాలేపోలశీర్”
ఎన్నిగుణజ్ఞులై ధరిప్పిత్తు, (౨) “కథచ్చన-నత్యజేయమ్” ఎన్ఱుమ్,
(౩) “అభయం సర్వభూతేభ్యః” ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకితపడియే అనుకూలర్
నిమిత్తమాకవుమ్ ప్రతికూలర్ నిమిత్తమాకవుమ్ నోక్కుమ్.

స్వామిత్వమావతు - ఇవన్ విముఖనాన దక్షైయిలుమ్ విడతే
ఎన్ఱు సత్తైయెనోక్కికొణ్ణుపోరుకైక్కు హేతువాన బరుబన్ధవిశేషమ్;
అతావతు-ఉడైయవనాయిరుక్కుమిరుప్పు; అద్వేషమ్తుడగ్గై జ్ఞుర్య
పర్యంతమాక ఉణ్ణాన స్వభావవిశేషజ్ఞులై యెల్లాముణ్ణాక్కుకిత అన్ద
బన్ధవిశేషమడియాక.

సాశీల్యమావతు - ఉభయవిభూతియోగత్తాలుమ్ పెరియపిరా
ట్టియారోట్టైచ్చేర్ త్రియాలుమ్ నిరఙ్గుశమాయిరుక్కిత ఈశ్వరను
డైయ మేనైయైయమ్ తగ్గల్ శిటుమైయైయమ్పార్త్తు, (౪) “అవ
యెడుక్కుమ్ గుణజ్ఞులై యెన్ఱు పడి. అతాకిత తెన్ఱు - వత్సత్తిక పక్కలిరే ధేనువు
క్కిరుక్కుమిరుప్పావతెన్ఱు పడి. కుళమ్మిలుమెన్ఱు - కుళప్పడియిలుమెన్ఱు పడి. అప్ప
డియే - ధేను రక్షిక్కుమాపోరే యెన్ఱు పడి.

ఇవన్ విముఖనాన దక్షైయిలు మెన్ఱు - ఇవన్ తన్ పక్కల్ తలైశాయే
నెన్ఱు స్వతన్త్రనాయ శబ్దాది విషయాన్తరపరనాన దక్షైయిలు మెన్ఱు పడి. అతావ
తెన్ఱు - బనవిశేషమావ తెన్ఱు పడి. ఇబ్బన్దవిశేషత్తిన్ కార్యతై యరుళిచ్చెయికితార్
(అద్వేషమ్ తుడగ్గై ఇత్యాదియల్). బనవిశేషమడియాక వెన్ఱు - స్వామిత్వముడి
యాక వెన్ఱు పడి.

ఉభయవిభూతియోగత్తాలు మెన్ఱు - ఉభయవిభూతియోగము తనక్కు
ణ్ణాన స్వామిత్వరూపసమృద్ధతలు మెన్ఱు పడి. మేనైయైయ మెన్ఱు - పరత్వతైయ

(౧) పెరి-తిరువ.౧౮.

(౨) రా-య-౧౮-౩.

(౩) రా-య-౧౮-౩౪.

(౪) తి-నాయ్-౧౮-౧-౭.

మూ, — సాలభ్యముమ్, జ్ఞానముమ్, శక్తియుమ్.

నెవ్విడత్తా యానార్, ఎన్ఱు పిత్కాలియాతపడి ఎల్లారోడు మొక్క మేల్విట్టున్ఱు పురై యఱక్కలక్కైయుమ్, అతుతన్ పేతాక విరుక్కై యుమ్, ఎతిర్ తలై యిల్ అపేత్తైయన్ఱియిలే యిరుక్కక్కల క్కైయుమ్.

సాలభ్యమావతు - కణ్ణుక్కు విషయమన్ఱిక్కేయిరుక్కిఱ తాన్ కణ్ణా లేకణ్ణ ఆశ్రయిక్కలామ్మడి ఎళియనాయరుక్కై.

జ్ఞానమావతు - ఇచ్చేతననుక్కు క్కఱ్ఱిక్కవేణ్ణ మనిష్ఠజ్ఞలై యుమ్, కొడుక్కవేణ్ణమిష్ఠజ్ఞలై యుమ్ నేరాకవఱ్ఱిక్కేడాక స్వవృతి రిక్తి సమస్తపదార్థజ్ఞలై యుమ్, ఒరుకాలే అపరోక్షిక్కవల్ల అతిపు.

శక్తియావతు - హేయరాన నిత్యసంసారికలై ఉపాదేయతమ రాన నిత్యసూరికళోడు ఒరుకోవై యాక్కవల్ల అఘటిత ఘటనా సామర్థ్యమ్.

మెన్ఱపడి, శిఱు మైయెయు మెన్ఱతు - నికర్నతైయు మెన్ఱపడి. పిత్కాలియాతపడి యెన్ఱతు - పిన్నేకాలిడాతపడి యెన్ఱపడి. అతు వెన్ఱతు - పురైయఱక్కలక్కై యెన్ఱపడి. తన్ పేతాక వెన్ఱతు - తనక్కు ప్పరుషార్థమాకవెన్ఱపడి. ఎతిర్ తలై యిలే యెన్ఱతు - చేతననిడత్తి లెన్ఱపడి. ఆక, సాశీల్యమాకిఱతు - సర్వచేతనరోడుమ్ తరతమభావమిన్ఱియిలే తన్ పేతాక ప్పరైయఱక్కలక్కైయుమ్ - ఎతిర్ తలైయి లపేత్తైయన్ఱిక్కే యిరుక్క ప్పరైయఱక్కలక్కైయుమ్ మెన్ఱ ఇరణ్ణవిధమా యిరు క్కుమ్. ఇతిల్ ముతఱ్ఱొన్ఱుతు జ్ఞానికల్ విషయమ్, ఇరణ్ణావతు సంసారికల్ విషయమ్.

కణ్ణుక్కు విషయమన్ఱిక్కే యెన్ఱతు - ప్రాకృత చక్షుర్విషయమన్ఱిక్కే యెన్ఱ పడి. కణ్ణాలే యెన్ఱతు - ప్రాకృతచక్షుస్సాలే యెన్ఱపడి. ఎళియనాయరుక్కై యెన్ఱతు - అర్చారూపేణ సులభనాయరుక్కై యెన్ఱపడి.

నేరాక వెన్ఱతు - ప్రత్యక్షమాక వెన్ఱపడి. ఈడాక వెన్ఱతు - యోగ్యమాక వెన్ఱపడి. అపరోక్షిక్కవల్ల వెన్ఱతు - ప్రత్యక్షమాక అఱ్ఱిక్కైక్కు శక్తమానవెన్ఱపడి.

హేయరాన వెన్ఱతు - త్యాజ్యరాన వెన్ఱపడి. ఉపాదేయతమరాన వెన్ఱతు -

ఇవద్దీర్ఘ వాత్సల్యాదికల్ నాలుమ ఆశ్రయణ సౌకర్యాపాదకమ్; జ్ఞానాదికళిరణ్ణమ్ ఆశ్రితకార్యాపాదకమ్; (౧) “నికరిల్ పుకథాయ్” ఎన్ఱుతుడణ్ణి వాత్సల్యాదికల్ నాలైయుమితే ఆశ్రయణత్తుక్కు ఉడలాక ఆధ్వారరుళిచ్చెయ్తతు. జ్ఞానశక్తికళిరణ్ణమ్ శొన్నవితు, ప్రాప్తి పూర్తికళుక్కు ముపలక్షణమ్, కార్యకరత్వత్తుక్కు అనైయుమపేక్షిత జ్ఞానైయాల్.

౧౩౮. ఇగ్గుణజ్ఞుక్కు ఇవ్విడత్తిల్ వినియోగజ్ఞతేయెన్న వరుళిచ్చెయ్కీటార్ (కుద్దణ్ణు) ఎన్ఱుతుడణ్ణి. అతావతు - ఆశ్రయ పరమోద్దేశ్యున వెన్ఱపడి. ఒరుకోనై యెన్ఱుతు - ఒరుశేర్ త్రియాక వెన్ఱపడి. అతావతు - విజాతీయర్ శేర్నాప్పారే యరుక్కైయన్ఱిక్కే సజాతీయ రనేకర్ శేర్నాప్పారే యరుక్కై.

కీర్త చొన్న గుణవత్కత్తుక్కు విషయ విభాగతై యరుళిచ్చెయ్కీటార్ (ఇవద్దీర్ఘిత్యాదియల్). ఇతము సంపాద ప్రమాణతై యరుళిచ్చెయ్కీటార్ (నికరిల్ పుకథాయిత్యాదియల్). నికరెన్ఱుతు - దృష్టాన్త మెన్ఱపడి. ఉడలాక వెన్ఱుతు - యోగ్యమాక వెన్ఱపడి. జ్ఞానశక్తికళిరణ్ణమ్ ప్రాప్తి పూర్తికళుక్కు ముపలక్షణమావా నెన్ఱెన్న వరుళిచ్చెయ్కీటార్ (కార్యకరత్వత్తుక్కిత్యాదియల్). అనైయుమెన్ఱుతు - ప్రాప్తిపూర్తికళు మెన్ఱపడి. జ్ఞానశక్తికళిల్లాతపోతు కార్యకరత్వమ్ సిద్ధియాతపోపాతి ప్రాప్తిపూర్తికళిల్లాతపోతుమ్ కార్యకరత్వమ్ సిద్ధియాతపో, ఆకైయాల్ అనైయుమపేక్షితకల్.

౧౩౯. శ్రీ మేలుక్కవతారికై (ఇగ్గుణజ్ఞుక్కిత్యాది). ఇగ్గుణజ్ఞు క్కెన్ఱుతు - వాత్సల్యాది గుణజ్ఞు క్కెన్ఱుపడి. ఇవ్విడత్తిలెన్ఱుతు - ఎమ్మెరుమానై ఉపాయమాక వాశ్రయిక్కిల ఇన్ఱత్తిలెన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతీత్యాది). అజ్ఞామై క్కెన్ఱుతు -

(౧) తి-వాయ్-౬-౧౦-౧౦.

శ్రీ (పా) జ్ఞానశక్తికల్చొన్నతు ప్రాప్తిపూర్తికళుక్కు ముపలక్షణమాకై యారే ఉక్తగుణాష్టకజ్ఞుక్కుమ్ విషయవిభాగమ్ ఇరణ్ణు ప్రకారమాక వరుళిచ్చెయ్తు, ఇని ఇగ్గుణజ్ఞుక్కు ప్రత్యేకమ్ విషయ విభాగతై యరుళిచ్చెయ్కీటార్.

మూ.— ౧౩౧. కుత్తరజ్జణు పెరువామైక్కు వాత్సల్యమ్; కార్యమ్
శెయ్యమెన్దు తుణికైక్కు స్వామిత్యమ్, స్వామి
త్వమ్ కిణ్ణకలామైక్కు సాశీల్యమ్, కణ్ణపత్తుకై
క్కు సాలభ్యమ్, విరోధియైప్పొక్కి తన్నెక్కొడు
క్కైక్కు జ్ఞానశక్తికల్.

బోన్ముఖనాన ఇచ్చేతన తదోషత్వైప్పార్తు అజ్ఞామైక్కుఁబు,
దోషజైభోగ్యమాకక్కొఱ్ఱమ్ వాత్సల్యమ్.—నక్కార్యమ్ శెయ్యమో,
శెయ్యవోవెన్నమ్ శక్తియాతే “కార్యమ్ శెయ్యమ్” ఎన్దు విశ్వసిక్కై
క్కుఁబు, ఇచ్చువేటు తన్ను తామప్పడియాన స్వామిత్యమ్.—ఉభయ
విభూతిక్కుమ్ కడవనాయిరుక్కుమ్ పెరుమైక్కు ప్రకాశకమాన స్వామి
త్వత్వైక్కుఁస్సనికర్వానుసంధానత్తాలే అకలామైక్కుఁబు, తామిన్ద్రవర్క
ళోడే పురై యఱక్కలక్కుమ్ స్వభావమాన సాశీల్యమ్.— “అతీన్ది
యన్” ఎన్దు పిఱ్ఱాలియామల్ కణ్ణాలే కణ్ణ ఆశ్రయిక్కైక్కుఁబు,
తన్వడినై చత్తుర్విషయమాక్కుకై యాకిఱ సాలభ్యమ్.— (౧) “సర్వ
పాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి” ఎన్దిఱపడియే ప్రాప్తివిరోధియైప్పొక్కి
ప్రాప్యనాన తన్నె ఉపకరిక్కైక్కుఁబు, ప్రాప్తావాన ఇన్క కీర్త్
నిన్దనిలైయుమ్ మేల్ పొక్కడియుమఱికైక్కుమ్, అతీన్దపడియే శెయ్తు
తలైక్కట్టుకైక్కుమ్ ఏకాన్తజ్ఞాన జ్ఞానశక్తికల్నె.

౧౩౨. సౌకర్యాపాదకజ్ఞాన గుణచతుష్కర్తిలుమ్ సాల
భయప్పడామైక్కెన్దపడి. ఉలుప్పెన్దతు - యోగ్యమెన్దపడి.—ఇచ్చువేటుకల్వెన్ద
తు-నాన లాభజ్ఞలెన్దపడి. —కడవనాయిరుక్కుమెన్దతు - ప్రాప్తనాయిరుక్కుమెన్ద
పడి. అకలామైక్కెన్దతు - విడామైక్కెన్దపడి, —ఉపకరిక్కైక్కెన్దతు - కొడు
క్కైక్కెన్దపడి. ప్రాప్తావాన వెన్దతు-ఆశ్రయిక్కిఱ వెన్దపడి. పొక్కడి యెన్దతు-
ప్రాప్యదేజ్ మెన్దపడి. ఏకాన్తజ్ఞాన వెన్దతు - అవశ్యాశక్తితజ్ఞాన వెన్దపడి.

౧౩౩. మేలుక్కవతారికై (సౌకర్యేత్వాది). సౌకర్యాపాదకజ్ఞాన వెన్దతు-

మూ.— ౧౩౯. ఇట్లుచొచ్చు సౌలభ్యత్తుక్కు ఎత్తైనలమర్చాన తారమ్.

౧౪౦. ఇతుతాఁ పరవ్యూహవిభవజ్ఞో పోలన్తిక్కే కణ్ణాలే కాణలామ్బడి యిరుక్కుమ్.

భ్యమ్ ప్రధానమాకై యాలే అన్దసౌలభ్యకాప్యేయై యరుళిచ్చెయ్కి తాఁ. (ఇట్లుచొచ్చు) ఎన్తుడుజ్జి. అతావతు-ఇప్పద త్తిల్ ఆశ్రయణో పయోగియాక చొచ్చు సౌలభ్యత్తుక్కు సీమాభూమి, (౧) “తమరు కన్ద తెవ్వరువమవ్వరువమ్తాన” ఎన్నిటపడియే ఆశ్రితరుకన్ద తొన్తై త్తిరుమేనియాకక్కొల్లు సదా సన్నిధిపణ్ణియిరుక్కుమ్ అర్చావతార మేన్దై.

౧౪౦. ఇతుతన్నై యుపపాదిక్కితాఁ (ఇతుతాఁ) ఎన్తు తుడుజ్జి. అతావతు - ఇవ్వర్చావతారన్దాఁ దేశవిప్రకృష్టతై యాలే కణ్ణుక్కు విషయమాకాత పరవ్యూహజ్ఞుమ్, కాలవిప్రకృష్టతై యాలే కణ్ణుక్కు విషయమాకాతపడి పోన విభవమ్బాలన్తిక్కే, ఆసన్న ఆశ్రయణ సౌకర్యాపాదకజ్ఞశాన వెన్దపడి. మూలార్థమ్. (అతావతిత్యాది). ఇప్పద త్తి లెన్దతు - పూర్వఖిజ్ఞ నారాయణపదత్తిలెన్దపడి. తమరెన్దతు-భక్తరెన్దపడి. ఉరువ మెన్దతు - తిరుమేనియెన్దపడి. అవ్వరువమెన్దతు - ఆశ్రితరుకన్ద విగ్రహమెన్దపడి. తానే యెన్దతు - ఆశ్రితరుకన్ద దివ్యమజ్జశివిగ్రహతైయే తనక్కసాధారణమాయ్ అప్రాకృతమాన విగ్రహమాక వుడైయనా యిరుక్కు మెన్దపడి.

౧౪౦. మేలుక్కవతారికై (ఇతు తన్నై యిత్త్యాది) మూలార్థమ్ (అతావతి త్యాది). ఇవ్వర్చావతారన్దానెన్దతు-ఆశ్రితరుకన్దతొరు తిరుమేనియై తనక్కసాధారణ దివ్యమజ్జశివిగ్రహమాకక్కొల్లు సదా సన్నిధిపణ్ణి యిరుక్కు మర్చావతారన్దానెన్ద పడి. దేశవిప్రకృష్టతైయాలే యెన్దతు - దేశదురత్తాలే యెన్దపడి. కాలవిప్రకృష్టతై యాలే యెన్దతు - కాలవ్యవధానత్తాలే యెన్దపడి. ఆసన్నమా యెన్దతు - సన్నికృష్ట మాయెన్దపడి.

మూ.— ౧౪౧. ఇవై యెల్లామ్ నమక్కు నమ్మెరుమాళ్ పక్కలిలే కాణలామ్.

౧౪౨. తిరుక్కైయిలేపిడిత్త దివ్యాయుధజ్జళుమ్,

మాయ్ అనవరతనన్నిధి పణ్ణిక్కొణ్ణిరుక్కైయాలే అనవరతమ్ కణ్ణాలే కాణలామ్బడి యిరుక్కుమెన్దై.

౧౪౧. ఇగుణజళెల్లా మర్చవతారత్తిలే కాణలామోవెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇవై యెల్లామ్ నమక్కు నమ్మెరుమాళ్ పక్కలిలే కాణలామ్) ఎన్దు. అతావతు-సౌకర్యాపాదకమాకవుమ్ కార్యాపాదక మాకవుమ్ శొన్న ఇగుణజళెల్లామ్, ఇవై కాణ్ణైయిలే యప్పేయైడైయ నమక్కు నమ్మైడైయ పెరుమాళ్ పక్కలిలే కాణలామెన్దై.

౧౪౨. పెరుమాళ్ పక్కలిలే ఇగుణజ్జళుక్కు ప్రకాశకజ్జళా యుళ్ళవత్తై చొల్లి, ఇవత్తుడనే నిట్కిఱనిలైయే నమక్కు త్తెజ్జ మ్మిత్తార్ (తిరుక్కైయిలే) ఎన్దు తుడణ్ణి. అతావతు-కార్యకరత్వోప

౧౪౧. మేలుక్కువతారికై (ఇగుణజ్జళెల్లామిత్యాది). ఇగుణజ్జళెల్లా మెన్దుతు-ఆశ్రయ ణసౌకర్యాపాదకజ్జళాన వాన్మల్యాది గుణజ్జళుమ్, ఆశ్రితకార్యాపాదకజ్జళాన జ్ఞానశ క్త్యాదికళు మెన్దుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). సౌకర్యాపాదకమాకవు మెన్దుతు- ఆశ్రయణసౌకర్యాపాదకమాకవు మెన్దుపడి. కార్యాపాదకమాకవు మెన్దుతు - ఆశ్రిత కార్యాపాదకమాకవు మెన్దుపడి. “నమ్మెరుమాళ్” ఎన్నిట శబ్దముక్కు రూఢ్యర్థతై యరుళిచ్చెయ్ మత్ యాగికార్థతై యరుళిచ్చెయ్ తతు - అవోదివ్యదేశ త్తిరెప్పెరు మాన్మక్కలిలే ఈడుపట్టిరుప్పార్ కుమ్ గృహార్థైయి లీడుపట్టిరుప్పార్ కుమ్ పాతువిలే తోత్తుకైక్కాక. “నమ్” ఎన్దు బహువచనమాక వరుళిచ్చెయ్ తతు- స్వసమ్మన్తికైయమ్ శేర్ త్తుక్కొణ్ణు ఆచార్యాభిమాననిష్ఠనుక్కుమ్ ఆచార్యాభిమత మాన భగవద్విషయత్తిలే కాణలా మెన్దుమామ్.

౧౪౨. మేలుక్కువతారికై (పెరుమాళిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

“తిరుక్కైయిలే పిడిత్త దివ్యాయుధజ్జళుమ్” ఎన్దుత్ జ్ఞానశక్త్యాదికళుమ్ తోన్దుమ్బడి

మూ.— వై త్తజ్ఞ లెష్ట కై యుమ్, కపి త్తముషియుమ్, ముక
ముమ్ ముఱువలుమ్, ఆసనపద్మ త్తిలే య్దు త్తిన
తిరువడికళుమాయ్ నిఱ్ఱి-ఱి నిలైయే నమక్కు-
త్తజ్ఞమ్.

యోగియాన జ్ఞానశక్తి కళుక్కు ప్రకాశకమామ్బడి తిరుక్కైళిలే ధరి
త్తుక్కొడ్డిరుక్కి-ఱి శబ్ద చక్రాది దివ్యాయుధజ్ఞభుమ్, వాత్సల్యప్రకా
శకమామ్బడి వై త్తజ్ఞ లెష్ట కై యుమ్, స్వామిత్వ ప్రకాశకమాక క్కవి
త్తముషియుమ్, సౌశీల్యప్రకాశకమాన ముకముమ్ ముఱువలుమ్, అనై
వత్ కుమ్ కణ్డ పగ్గెలూమ్బడియాన సౌలభ్యప్రకాశకమాక ఆసన
పద్మ త్తిలే య్దు త్తిన తిరువడికళుమాయ్ కొణ్డ ఎఱ్ఱున్దనభి నిఱ్ఱి-ఱి
నిలైయే అనన్యగతికళాన నమక్కు రక్షక మెన్దె.

యెఱ్ఱ సేయెన్న, ఆయుధమపిడిక్కై శక్తిమానుడైయ కార్యమాకై యాలుమ్, అతువిరో
ధినిరసనార్థమాకైయాలే, విరోధిజ్ఞానముమ్ తన్నిరసనోపాయజ్ఞానము మిల్లాల్ పోతు
విరోధినిరసనమ్ కూడామెయాలుమ్ దివ్యాయుధధారణమ్ జ్ఞానశక్త్యాదిగుణజ్ఞభుక్కు
ప్రకాశకమ్. అభయసుద్రాధారణమ్, ఆశ్రయిక్కుమ్ చేతనర్ కు స్వాపరాధతై
క్కణ్డ వరుమ్ భయత్తుక్కు నివారకమాకైయాలే వాత్సల్యప్రకాశకమ్. కవితై
వెన్దతు - కవ్విక్కొణ్డ కిడిక్కి-ఱి వెన్దపడి. ఇతైల్ దృఢాసక్తియైయుమ్ సుఖతిల
త్వతైయైయుమ్ శొల్లకిఱుతు. స్వామిక్కి-ఱే ముడియుళ్ళతు, ఆకైయాలే ముడి స్వా
మిత్వ ప్రకాశకమ్. అభిమతవిషయతై క్కణ్డాలి-ఱే ముఖపికాసముమ్ మున్దస్తితము
ముణ్డవతు, ఆకైయాలే ముఖముమ్ ముఱువలుమ్ సౌశీల్యప్రకాశకమ్. అనైవర్ కు
మెన్దతు - సర్వాధికారికళుక్కు మెన్దపడి. పగ్గెలూమ్బడి యెన్దతు - ఆశ్రయిక్కు
లూమ్బడి యెన్దపడి. ఆసనపద్మ త్తిలే యెన్దతు-పద్మాసన త్తిలే యెన్దపడి. ఆసనపద్మ త్తిలే
తిరువడికళునిదిరుక్కై అనైవరుమ్ కణ్డ ఆశ్రయిక్కులూమ్బడియాన సౌలభ్యప్రకా
శక మెన్దె. నిఱ్ఱి-ఱినిలైయెన్దతు - ఇరుక్కి-ఱివిరుప్పెన్దపడి. అనన్యగతికళానవెన్దతు.
అకిచ్చనరాయ్ అనన్యగతికళాన వెన్దపడి.

మూ.— ౧౪౩. రక్షకత్వ భోగ్యత్వజ్యోతిరణ్యమ్ తిరుమేనియిలే తోడ్
నైమ్.

౧౪౩. ఉపాయోపేయ నిష్ఠర్కు అపేక్షితమాన ఆకారజ్ఞ
భక్తజ్ఞమ్ ధీర్ చౌర్వపడియే నిత్యితి తిరుమేనియిలే తోన్ద్రుమెన్
జి 5 (రక్తకత్వదోగ్యత్వజ్ఞభక్తజ్ఞమ్ తిరుమేనియిలే తోన్ద్రుమ్) ఎన్దు.
అతాఽతం - రక్తజపరికరమాన దివ్యాయుధజ్ఞభోడుమ్ రక్షణత్తుక్కు-
క్కి-విత్తముసియోడుమ్ కూడియిరుక్కెయాలే రక్షకత్వమ్ తోన్ద్రుక్కై
యాలమ్, (౧) “అణియారాభీయుమ్ శక్లముమేన్దుమ్” (౨) “ముసి
హ్చేతియాయనతుముకహ్చేతిమలర్న్దతుహ్” ఎన్దితిపడియే అవై తానే
అభుక్కుడలాయ్, వైత్తు అజ్జలెన్దుక్కైయుమ్, ముకముమ్ ముఱువ
లుమ్ ఆననపద్మత్తిలే య్దుత్తిన తిరువడికళుమ్ ఓరొన్దే అభుక్కులై
నిలమాయిరుక్కెయాలే భోగ్యత్వమ్ తోన్ద్రుక్కై యాలమ్, ఇరణ్దుమ్
తిరుమేనియిలే ప్రకాశిక్కు మెన్దై.

ఆక, నారాయణపదార్థమై యగుశిష్యైతా రాయతు.

౧౪౩. మేలుక్కువతారికై (ఉపాయేత్యాది). ఉపాయనిష్ఠర్ కు అపేక్షితజ్ఞాన వాకారబ్ధి - వాత్స్యాదికళుష్ జ్ఞానశక్త్యాదికళుష్, ఉపేయనిష్ఠర్ కు అపేక్షితజ్ఞాన వాకారబ్ధి - దివ్యాయుధాదికళు, కీర్త్యతు - "లిరుక్తైరుతే" ఎనిగ వాత్సత్వితే యొప్పడి, మూలార్థమ్ (అతావతీత్యాది). రక్షణార్థక్రైస్తతు - రక్షిక్రైక్రైస్తపడి, అణియార్థాయమ్ శబ్దము మెన్దతు - ఆభరణతయార్థమాన ఆర్థియమ్ శబ్దము మెన్దపడి, అక్షుత్ కైన్దై నిలమాయరుక్రైయాలే యెన్దతు - తన్నోదొత్త వక్షు కియతు శివక్కు - మేజ్వుట్ట వక్షికియతు మిన్దిక్రై యిరుక్రైయాలేయొప్పడి. ఇరణ్దు కై - రక్షకత్వమును భోగ్యత్వముమాకెల ఇరణ్దు మెన్దపడి.

సాగుముఖ పదారతై విగమితప్రజ్ఞయై యరుళిచ్చయ్కజార్ (అకవిత్వాది
గూర్చి).

మూ.— ౧౪౪. (చరణా) తిరువడికళై.

౧౪౫. ఇత్తాల్ శేర్ త్రియ్యుకైయుమ్ ఉపాయపురై యైయుమ్ శొల్లుకిఱతు.

౧౪౬. వీరాట్టియు మవనుమ్ విడిలుమ్

౧౪౪. ఇని, “చరణా” ఎన్ని పదత్తుక్కర్లమరుళిచ్చెయ్గ్ తాల్ (చరణా తిరువడికళై) ఎన్ఱు.

౧౪౫. ఇన్ఱ ద్వివచనత్తాల్ శొల్లుకిఱ వర్జవై యరుళిచ్చెయ్గ్ తాల్ (ఇత్తాల్) ఎన్ఱు తుడగ్గి. అతావతు - “చరణా” ఎన్ఱు, ఇరణ్ణు తిరువడికళైయుమ్ శొల్లుకిఱవిత్రాల్, (౧) “ఇణైత్తామరై యడి” ఎన్ని అపడియే ఇరణ్ణుతామరై పూవై నిరైత్తువై త్తాత్పిలే యిరుక్కిఱ శేర్ త్రియ్యుకైయుమ్, ద్వివచనమ్, ఇరణ్ణుక్కుమేల్ మన్ బ్రాన్ఱు పుకుర సహియామైయాలే సహయా న్తరనిరపేక్షమాన ఉపాయపురై యైయుమ్ శొల్లుకిఱ తెన్ఱె.

౧౪౬. ఇని, ఉపాయత్వైక్వాన్తమాన ఇతి గుణాధిక్యతై యరుళిచ్చెయ్గ్ తాల్ (వీరాట్టియుమ్) ఎన్ఱు తుడగ్గి. అతావతు-శ్రీమత్పదత్తిలే పురుషకారభూలైయాక చొన్న వీరాట్టియుమ్, అవళతానే

౧౪౪. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇని యెన్ఱు - వారాయణ పదార్థతై యరుళిచ్చెయ్గ్ తవనన్తర మెన్ఱుపడి.

౧౪౫. మేలుక్కవతారికై (ఇన్ఱవిత్యాది). ఇన్ఱద్వివచనత్తాలెన్ఱు-చరణపదత్తివ్ మేల్ వర్జద్వివచనత్తాలెన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇణైత్తామరై యెన్ఱు-పరస్పర తుల్యణశాయ ఒన్ఱోడొన్ఱు శేర్ ద్విరుక్కిఱ తామరైయెన్ఱుపడి. నిరైత్తువై త్తాత్పిలే యెన్ఱు - పత్తియాక చ్చేర్ త్తువై త్తాత్పిలే యెన్ఱుపడి.

౧౪౬. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్ఱు-చరణపదత్తిపదైయ ద్వివచనార్థతై యరుళిచ్చెయ్గ్ తవనన్తర మెన్ఱుపడి. ఉపాయత్వైక్వాన్తమాన వెన్ఱు-ఉపాయత్వైక్కు అవశ్యాపేక్షితమాన వెన్ఱుపడి. ఇతి వెన్ఱు - తిరువడికళుడైయ వెన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అవళతానే యెన్ఱు - ఘట్టయోగశో

మూ.— తిరువడికల్ విడాతు, (౧) * తిల్లైలాయరుక్కుమ్.
 ౧౪౭. శేషిపక్కల్ శేషభూతనిట్టియుమ్ తుటై; ప్రజై
 ములైయిలే వాయ్ వైక్కుమాపోలే.

(౨)*శితకురై క్కిలుమ్ (౨)*“ఎన్నడియారతు శెయ్యార్” ఎన్నుమ్మడి
 నారాయణపద త్తిల్ శొన్న గుణవిశిష్టనాన అవనుమ్ కై విడిలుమ్, తిరు
 వడికల్ తా వైలక్షణ్యతా లే తువక్కిక్కొళ్ళుకై యాలే కై విడాతు.
 (౧)“వణ్ పుకల్ నారణన్ తిణ్ కళ్ళల్” ఎన్గిఱపడియే పల్లెనారై
 సత్తువవిడాత తిణ్ణైయై యుడై లాయరుక్కుమెన్.

౧౪౭. ఇన్ద గుణాధిక్యతై పుల్లెవు మన్నిక్కే ఇవణ్ తణ్
 స్వరూపానుగుణముమ్ తిరువడికలిలే యిట్టికై ఎన్నుమటై సదృష్టాన్త
 మాక వరుళిచ్చయ్ కిఱార్ (శేషిపక్కల్) ఎన్దు తుడణ్ణి. అతావతు-శేషి
 పక్కలాశ్రయిక్కు విట్టియుమ్ శేషభూతణ్ తణ్ స్వరూపానుగుణమాక
 ఇట్టియుమ్ తుటై తిరువడికల్; స్తనన్దయ ప్రజై తాయినుడై య అణ్
 యుమ్మెల్లమ్ కిడక్క త్తనక్కు వకుత్తతాయుళ్ళ ములైయిలే వాయ్
 వైక్కుమాపోలే యెన్.

౧౪౮. తిరువడికల్ చొన్న వితు తిరుమేనిక్కు ఉపలక్షణమెన్

తానే యెన్దపడి. శిత కెన్దతు - దోషతై యెన్దపడి. అతువెన్దతు-దోషతై యెన్దపడి.
 తన్ వైలక్షణ్యతా లే యెన్దతు - తన్నుకాలే యెన్దపడి. తువక్కిక్కొళ్ళుకై యాలే
 యెన్దతు-తిన్దైయరైక్షణమ్ పీరియులుమ్ ఇచ్చేతననై వాడి ఉలరుమ్మడి పణ్ణుకైయాలే
 యెన్దపడి. లిణ్ కళ్ళల్దతు - దృఢమానవీరక్కులైయుడైయ లిరువడికల్ యెన్ద
 పడి. తిణ్ణైయెన్దతు - దార్శ్యతై యెన్దపడి.

౧౪౮. మేలక్కివతారికై (ఇన్దవిత్తారి), ఇన్దగుణాధిక్యతై పుల్లెవు మన్నిక్కే
 యెన్దతు-ఇన్ద్రో ఆశ్రితరై సత్తువవిడామలిరుక్కైయాకిట గుణాధిక్యతై పుల్లెవు
 కై యెన్దపడి. మాంథమ్ (అతావత్తారి), ఇట్టియుమ్ తుటై యెన్దతు-
 ఇఱిజ్జాకిటవిదన్దపడి. వకుత్తతాయుళ్ళ వెన్దతు - ప్రాప్తమాయరుద్దళ్ళ వెన్దపడి.

౧౪౮. మేలక్కివతారికై (తిరువడికల్ విత్తారి), మాంథమ్ (అతావతి

మూ.—౧౪౮. ఇత్తాల్ - పిరాట్టిక్కిరుప్పిడమాయ్, గుణప్రకాశక
ముమాయ్, శిశుపాలనైయు మకప్పడ త్తిరు త్తి చేప్ప
ర్త్తుక్కిళ్ళుమ్ తిరుమేనియై నినైక్కిఱతు.

ఊర్ మేల్ (ఇత్తాల్) ఎన్ఱు తుడగ్గి. అతావతు - “చరణా” ఎన్ఱు
విగ్రహైకదేశమాన తిరువడికలై చ్చొన్న విత్తాల్, (౧) “తిరువిరున్ద
మార్పణ” ఎన్నుమ్మడి శ్రీమత్పద త్తిత్తోన్న పురుషకారభూతై
యాన పిరాట్టిక్కిరుప్పిడమాయ్, నారాయణపద త్తిత్తోన్న గుణజ్ఞ
ళుక్కు ప్రకాశకమాయ్, (౨) “పలపలనామ్మమ్ శొల్లి ప్పట్టిళ్ళశిశు
పాలణ” ఎన్ఱిపడియే ప్రద్యేషవరనాయ్ నిన్దోక్కి కలైప్పణ్ణి త్తిరిన్ద
శిశుపాలనైయు ముట్పడ, (౩) “అలై వలై మైతవిర్ త్తవల్లిక” ఎన్ఱిప
డియే తన్నుకాలే ద్వేషాదికల్ పోమ్మడి తిరుత్తి, (౪) “తిరువడి
తాట్పాలడైన్ద” ఎన్ఱిపడియే శేర్త్తుక్కిళ్ళుమ్ స్వభావతైయుడై
తైన విచ్చున్దళ విగ్రహుడై నినైక్కిఱ తెన్దె.

౧౪౯. అనన్తరమ్, శరణపదార్థతై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (శర

త్యాది). ఇత్తాలెన్ఱు - చరణగ్దత్తాలెన్ఱు పడి. తిరువిరున్దమార్ పన్ఱెన్ఱు - తిరునారే-
పెరియిపిరాట్టియారే, వసిక్కిప్పట్ట మార్వైయుడైయవనెన్ఱువుమామ్; తిరునారే
విరున్ద-వికశితమాన మార్వైయుడైయవనెన్ఱువుమామ్. గుణజ్ఞళు క్కెన్ఱు - వాళ్ళ
ల్యాదిగుణజ్ఞళు క్కెన్ఱు పడి. నామ్మెన్ఱు - దోష మెన్ఱు పడి. పక్షిత్తవెన్ఱు - దూషిత
వెన్ఱు పడి. ఉట్పడవెన్ఱు - కూడవెన్ఱు పడి. అలై వలై మై యెన్ఱు - బహుజల్ప మెన్ఱు పడి.
తిరువడితాట్పాలడైన్ద వెన్ఱు - ఎమ్మెరుమానుడైయ తిరువడియిడతై యడైన్దవెన్ఱు పడి.

౧౫౦. మేలుక్కవతారికై (అనన్తరమిత్యాది). అనన్తర మెన్ఱు - చరణ

శబ్దార్థమరుళిచ్చెయ్ తవనన్తర మెన్ఱు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). శరణశబ్దా
రమ్ ఉపాయ మెన్ఱు ప్రసిద్ధమాయరుక్క ఇరుక్కర్థ మరుళిచ్చెయ్ వానెన్ఱెన్ఱిఱ శబ్దై-
యిలే, ఇళ్ళరణశబ్దనాన్ ధర్మత్రయవాచియాకైయారే, ప్రకరణానుగుణమాక ఇతు

(౧) ౪-తిరు-౯ ౨. ౩-తిరు-౫ ౩. (౨) పెరి-తిరు-౪-౩-౫. (౩) తి-వాయ్-౩-౫-౩.

నూ. — ౧౮౮. (౩౮౯) ఇష్టప్రాప్తిక్కు మనిష్టనివారణత్తుక్కుమ్ తప్పాత ఉపాయమాక.

ణమ్) ఎన్దు తుడగ్గి. అతావతు - (౧) “ఉపాయే గృహరక్షిత్రోశ్శబ్ద స్మరణమిత్యయమ్ । నర్తతే సామ్య త్రైత్యైష ఉపాయాద్వైతివాచకః” ఎన్గిటవశియే శరణశబ్దమ్, రక్షితావుక్కుమ్ గృహత్తుక్కుమ్ ఉపాయత్తుక్కుమ్ వాచకమేయాకిలుమ్ ఇన్విడత్తి లుపాయత్తుక్కు వాచకమాకై యాలుమ్, ఉపాయస్మిత్యమ్ ఇష్టానిష్టప్రాప్తి పరిహారికరణమాకై యాలుమ్, “ఇష్టప్రాప్తిక్కుమనిష్టనివారణత్తుక్కుమ్ తప్పాత ఉపాయ మాక” ఎన్దు ఇప్పదత్తుక్కుర్థమరుచ్చెయ్కితార్.

ఇష్టానిష్టజ్ఞో తా నిన్న తెన్నునత్తై పురస్తపడియిలే విస్తరేణ వరుళిచ్చెయ్తార్. శ్రియఃపత్నిషియిలుమ్, “అనిష్టమాకిటతు - అవి ద్యైయమ్, అవిద్యాకార్యమాన రాగద్వేషజ్ఞభుమ్, పుణ్యపాపరూప మాన కిర్తజ్ఞభుమ్, దేవాది చతుర్విధశరీరజ్ఞభుమ్, ఆధ్యాత్మికాది దుఃఖపరమ్పరై కభుమ్; ఇష్టమాకిటతు - అర్చిరాదిమార్గగమనముమ్, పరమపదప్రాప్తియమ్, పరమాత్మదర్శనముమ్, గుణానుభవకై జ్ఞా ర్యజ్ఞభుమ్” ఎన్దు సజ్జగితోపావళిచ్చెయ్తార్; ఆకై యాల్ ఇన్విడత్తి లుమ్ అవై స క్తిపజ్ఞో.

కర్తృ మరుళిచ్చెయ్యవేణుమెన్నునత్తై సప్రమాణమాక వరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఉపాయ ఇత్యాదియాల్). ఇన్ద శరణశబ్దమానతు, ఉపాయత్తిలమ్ గృహత్తిలమ్ రక్షితావి లుమ్ స్వవాచ్యత్వసమ్మన్దేన వర్తిక్కుమ్, ఇష్టోత్తేష్టాల్ అర్థత్రయవాచకమాన ఇశ్వరణశబ్దమ్, ఉపాయమాకిట అర్థత్తుక్కు వాచకమాకక్కవతు. “ఏషః” ఎన్తు - చరణశబ్దానన్తరభావియాన్, “ప్రపద్యే” ఎన్గిట శబ్దత్తుక్కు పూర్వభావియాన ఇన్ద శరణశబ్ద మెన్దపడి. తప్పాత వేన్దు - అవ్యభిచారియాన వేన్దు పడి.

ఇష్టానిష్టజ్ఞో తా నియమమ్మడి యెన్గి కేయగిట శక్త్యైయిలే యరుళిచ్చెయ్కి తార్ (ఇష్టానిష్టజ్ఞో తా నిత్యాదియాల్).

మూ.— ౧౫౦. ఇత్తాల్ - ప్రాప్యన్దోనే ప్రాపకమెగ్గిఱతు.

౧౫౧. కీథ్ చొన్న మూన్టుమ్ ప్రాప్యమితే.

౧౫౦. కీథ్ నిర్దేశితవస్తువై ఉపాయమాకచొన్న తి తాప్య ర్యతై యరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఇత్తాల్ ప్రాప్యన్దోనే ప్రాపకమెగ్గిఱతు) ఎన్టు. అతావతు - కీథ్ చొన్న విషయతై ఉపాయమాక చొల్లకిఱ విత్తాల్ ప్రాప్యవస్తుతానే ప్రాపకమెన్నమిడమ్ శొల్లకిఱ తెన్దె.

౧౫౧. కీథ్ ప్రాప్య ప్రసక్తమున్దోవెన్న పరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (కీథ్ చొన్న మూన్టుమ్ ప్రాప్యమితే) ఎన్టు. అతావతు - సమస్తపద మాన పూర్వపద త్తిఱ్చొన్న లక్ష్మీవిశిష్టత్వముమ్, కల్యాణగుణయోగ ముమ్, దివ్యమగ్గళవిగ్రహాపేతత్వముమాకిఱ మూన్టుమ్ (౧) “శ్రియా సార్థమ్ - ఆస్తే” (౨) “సర్వాకామా-అశ్నుతే” (౩) “సదా పశ్యన్తి” ఎన్టు ఇవనుక్కు అనుభవవిషయమాక చొల్లప్పసుకిఱవై యాశై యాల్ ప్రాప్యమితే యెన్దె.

౧౫౨. ఆనాల్ ఇత్తై ఉపాయమాక్కు-కిఱతు తానెన్నెన్న వరు

౧౫౦. మేలుక్కవతారికై (కీథ్ నిర్దేశితవిత్వాది). కీథ్ నిర్దేశితవస్తువై యెన్టు - శ్రియఃపతియాయ్ సమస్త కల్యాణగుణాత్మకనాయ్ దివ్యమగ్గళవిగ్రహ విశిష్టనాన నారాయణునై యెన్టుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది).

౧౫౧. మేలుక్కవతారికై (కీథ్ నిర్దేశితవిత్వాది). కీథ్ నిర్దేశితవస్తు - “శ్రిమన్నారాయణచరణా” ఎగ్గిఱ పదత్తిరే యెన్టుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). సమస్తమాన జెన్టు-ఆవి భక్తమాన జెన్టుపడి. పూర్వపదత్తిరెన్టు - “శ్రిమన్నారాయణచరణా” ఎగ్గిఱ పదత్తిరే యెన్టుపడి.

౧౫౨. మేలుక్కవతారికై (ఆనాల్ నిర్దేశితవిత్వాది). ఆనాల్ నిర్దేశితవస్తు - “శ్రిమన్నారాయణచరణా” ఎగ్గిఱ పదత్తిరే యెన్టుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). సమస్తమాన జెన్టు-ఆవి భక్తమాన జెన్టుపడి. పూర్వపదత్తిరెన్టు - “శ్రిమన్నారాయణచరణా” ఎగ్గిఱ పదత్తిరే యెన్టుపడి.

మూ. — ౧౫౨. ఇన్ థా శెయలఱుతియా లే ఉపాయమాక్కుకితా
ని త్తనై.

భిచ్చెయ్కితార్ (ఇన్ థా శెయలఱుతియా లే ఉపాయమాక్కుకితాని
త్తనై) ఎన్దు. అతావతు - అకిచ్చననాయ్ అనన్యగతియా యిరుక్కిఱ
ఇన్ థా త్తా శెయల్మాట్టియా లే భోగ్యమాన పాల్తై మరున్దాక్కు
వారై పోలే, ప్రాప్యమానతుత్తనై యే ప్రా ప క మా క్కు కి తా
ని త్తనై యెన్దై.

౧౫౩. ఇతుతన్నా లే ఇన్దుపాయత్తుక్కోరతిశయమ్ శొల్లుకిఱ

పడి. ఎన్నెన్దు - ఎన్దు ప్రయోజనత్తుక్కాక వెన్దుపడి. ఉపేయన్దనై యే ఉపా
యమాక ప్పల్తుకైయా లే, ఉపాయమాక ప్పల్తుకిఱపోలే ఉపేయమ్ కైపు
కున్దిరుక్కియా లే, పరిగృహీతోపాయత్తుక్కు సాధ్యమాన ఫలమెన్నెన్దుకరున్దు.
మూర్ధ్ధమ్ (అతావతిత్యాది). అకిచ్చననాయనన్యగతియా యిరుక్కిఱ ఇన్
థా త్తా శెయల్మాట్టియా లే యెన్దు - అకిచ్చననాన ఇన్ థా శెయల్మాట్టి
యాటమ్, అనన్యగతియాన ఇన్ థా శెయల్మాట్టియాలు మెన్దుపడి. అతావతు-ఇచ్చేతి
నన్ తాన్ అకిచ్చననాకైయా లే స్వరక్షణత్తు క్కననురూపమా యిరుప్పోరు సాధన
త్తిలే అన్వయిక్కుమాట్టాన్, అనన్యగతికి నాకైయా లే తిన్నైప్పల్తు ప్పిఱరన్దు
క్కిఱ సాధన త్తిరు మన్దయిక్కుమాట్టాన్, ఆక, స్వరక్షణత్తిల్ స్వయత్తుపర
యత్తుజ్జిరన్దుమ్ మాన్దిరుక్కియా లేయెన్దు. త్తనై ఉపాయమాక్కితాలో ఇన్దు
కైయ అకిచ్చన్యానన్యగతిత్వజ్ఞుక్కు హానివారాతో వెన్దుల్, వారాతు - అకి
చ్చన్యమావతు - తదేకోపాయత్వరూప స్వరూప విరోధియాన ఉపాయాన్తర
శూన్యత్వరూపమాకైయాటమ్, అనన్యగతిత్వమావతు-తదేకరక్ష్యత్వరూప స్వరూప
విరోధియాన రక్షకాన్తరశూన్యత్వరూప మాకైయాటమ్, ఇవై ఇరన్దుమ్ తదేకోపా
యత్వ తదేకరక్ష్యత్వాకారత్తుక్కు మికవుమ్ ప్రకాశకమాకైయా లే, త్తనై ఉపాయ
మాక్కుకిఱవిన్దు అకిచ్చన్యానన్యగతిత్వజ్ఞ భిరన్దుక్కుమ్ విరోధియాకాతు.

౧౫౩. మేలుక్కువతారికై (ఇతుతన్నా లేఇత్యాది). ఇతుతన్నా లే-ప్రాప్యన్ద
నై యే ప్రాపకమాక చొల్లుకైయా లే యెన్దుపడి. ఇన్దుపాయత్తు క్కెన్దు - తాన్

మూ.— ౧౫౩. “చరణౌశరణమ్” ఎన్నెయాలే ఉపాయాస్తర వ్యావృత్తమాన ఉపాయమెనిపింతు.

౧౫౪. (ప్రపద్యే) పథ్నికితే.

తెన్నితార్ (చరణౌశరణమెన్నెయాలే) ఎన్ను తుడగి. అతావతు—“చరణౌశరణమ్” ఎన్ను ప్రాప్యవస్తుతన్నెయే ప్రాపకమాకచ్చొల్లుకెయాలే, ప్రాప్యమ్ వేటుమ్ తా వేటుమాయిరుక్కు ముపాయాస్తరజ్ఞభిత్కాట్టిల్ వ్యావృత్తమాన ఉపాయమ్ ఇతు ఎన్నుమిడమ్ శొల్లుకితితెన్నే.

౧౫౪. అనస్తరమ్, క్రియాపదత్తుక్కర్ణమఘ్నిచ్చెయ్కితార్ (ప్రపద్యే పథ్నికితే) ఎన్ను. అతావతు-ఇప్పదమ్ (౧) “పద-గతౌ” ఎన్నితి ధాతుసిద్ధమాకైయాలే గతివాచియాకైయాలమ్, ఉత్తమనాకైయాలమ్ “పథ్నికితేన్” ఎన్ను ఇతుక్కర్ణ మరుళిచ్చెయ్కితార్.

౧౫౫. ఇతుతా మానస వాచిక కాయకరూపైయాన త్రివిధగతియైయుమ్ కాట్టవత్త్రాకైయాలే అతితెన్నక్కరణత్తాలుణ్డానపథ్నితలై చొల్లుకితితెన్న మరుళిచ్చెయ్కితార్ (వాచికమాకవుమ్) ఎన్ను రోపాయత్తుక్కెన్టపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఆక ఇవ్యాక్యైల్ ఇవ్వపాయత్తుక్కుచ్చన్న అతిశయమావతు - ఉపాయాస్తరజ్ఞభిత్కాట్టిల్ వేటుపట్టిరుక్కైయెన్టతాయ్తు. ఇవిడత్తిల్ ప్రయోగముమ్ - సిద్ధోపాయః భక్త్యాన్యపాయవ్యావృత్తః, సిద్ధరూపత్వాత్, యన్నైవం తన్నైవమ్, యథాభక్త్యాదితి.

౧౫౬. మేలుక్కనతారికై (అనస్తరమిత్యాది). అనస్తరమెన్టతు - శరణశ్చారమరుళిచ్చెయ్ త వనస్తర మెన్టపడి. క్రియాపదత్తు క్కెన్టతు - “ప్రపద్యే” ఎన్నితి పదత్తు క్కెన్టపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇప్పదమెన్టతు - “ప్రపద్యే” ఎన్నితి పదమెన్టపడి. ఉత్తమనాకైయాల మెన్టతు - ఉత్తమపురుషనాకైయాల మెన్టపడి.

౧౫౭. మేలుక్కనతారికై (ఇతుతానిత్యాది). ఇతుతానెన్టతు - “ప్రపద్యే” ఎన్నితి క్రియాపదనానెన్టపడి. కాట్టవత్త్రాకైయాలే యెన్టతు - కాట్టక్కడవత్తాకైయాలే యెన్టపడి. అతితెన్టతు - గతిత్రయత్తిలే యెన్టపడి. మూలార్థమ్ (అతావ

మూ.— ౧౫౫. వాచికమాకవుమ్ కాయికమాకవుమ్ పద్ధీనాలుమ్
పేద్దుక్కు అభీవితై; (౧) *జ్ఞానాన్తోక్షమాకై
యా లే మానసమాక క్కడవతు.

తుడడి. అతావతు - (౨) “భవశరణమ్” ఇత్యాదిప్పడియే రక్షిక్కు
వేణ మెన్టు ప్రార్థిక్కెయాకిఱ కేవల వాచికమాకవుమ్, (౩) “అజ్ఞలిః
పరమా ముద్రా క్షిప్రందేవ ప్రసాదినీ” ఎన్నిటపడియే భగవత్ప్ర
సాదహేతుభూతమాన అజ్ఞలియై ప్రయోగితల్, నిషాదకాకాది
కల్లెప్పోలే రక్షకవస్తు ఇరుద్దవిడతై వరుతల్ శెయ్కైయాకిఱ కేవల
కాయికమాకవుమ్ పద్ధీనాలుమ్ ఫలసిద్ధిక్కు అభీవితై, (౧) “జ్ఞానా
న్తోక్షమ్” ఎన్నిటపడియే జ్ఞానత్తా లే మోక్షమెన్తయాలే మానసమాన
పద్ధీనాలకక్కడవతెన్తై. అతావతు-ఒరుబుద్ధివిశేషమ్. ఇన్ద బుద్ధి విశే
షన్దనై పురన్దపడియిలే విన్దరేణ వరుళిచ్చెయ్తాల్. శ్రియఃపతిప్పడి
యిలుమ్, “ఇన్ద బుద్ధివిశేషమాకిఱతు - అనన్యార్థ శేషత్వజ్ఞానకార్య
మాయ్, ఇతరోపాయవ్యాప్యత్తమాయ్, భగవద్రక్షకత్వానుమతి
రూపమాయ్, సకృదనుష్ఠేయమాయ్, వ్యభిచార విలంబ విధుర
మాయ్, సర్వాధికారమాయ్, నియమశూన్యమాయ్, అన్తిమస్మృతి
నిరపేక్షమాయ్, సుశకమాయ్, యాగార్చమాయ్, దృఢాధ్యవ
సాయరూపమా యిరుప్పతారు జ్ఞానవిశేషమ్” ఎన్దరుళిచ్చెయ్తాల్;
ఆకై యాల్, ఇన్విడత్తిల్ అతువుమనుసన్దేయమ్.

తీత్యాది. అభీవితై యెన్దతు - హానియితై యెన్దపడి. అతావతెన్దతు - మానసమాన
పద్ధీనాలకత్వేన పడి. బుద్ధివిశేషన్దనై నిరూపితరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇన్దబుద్ధివిశేష
న్దనైయిత్యాదియల్). ఆకిఱతెన్దతు - ఆవతెన్దపడి. ఇన్విడత్తిలెన్దతు - ఇన్ద గ్రంథ
తీలెన్దపడి. అతువు మెన్దతు - అన్ద బుద్ధివిశేష స్వరూపము మెన్దపడి.

౧౫౬. మేలుక్కువతారికై (ఇప్పడియిత్యాది). మానసమాత్రమే యెన్దతు-మానస

(౧) భార-ఆనుక-౨౦౫-౧౫. (౨) వి-పు-౩-౭-౩౩.

(౩) భరద్వాజ-స-

స్థ (పా) ఇల్లవితై.

మూ.—౧౫౬. ఉపాయమవనాకై యాలుమ్ ఇవై నేరే ఉపాయమ
ల్లామైయాలుమ్ ఇమ్మాన్యుమ్ వేణుమెన్లిఱ నిర్బ
న్ధమిలై.

౧౫౬. ఇప్పటి మానసమాత్రమే యమైయుమో, (౧) “ఇన్ద్రై
యాలుమ్”, ఇత్యాదిప్పడియే త్రివిధకరణత్వాలమ్ స్వీకరిక్కవేడ్డావో
వెన్న వరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఉపాయమవనాకై యాలుమ్) ఎన్దు తుడక్కి.
అతావతు - ఫలసిద్ధికు ఉపాయమ్ పద్ధతిప్పడుకిఱ ఈశ్వరనాకై
యాలుమ్, కరణత్రయత్వముణ్ణాన పద్ధతులలోకళాన ఇవై ఆపాత
ప్రతీతియి లుపాయమ్బొల్ తోల్ ద్రో క్కట్టియుణ్ణుపోమలొట్టియ సాక్షా
దుపాయమల్లామైయాలుమ్, ఫలసిద్ధికు అధ్యవసాయాత్మక మానస
స్వీకార మొన్దుమే అమైయుమ్, ఇమ్మాన్యుమ్ వేణుమెన్లిఱ నిర్బన్ధమి
లైయెనై.

మానపద్ధతులలో చూత్రమే యెన్దు పడి. అమైయుమో వెన్దుతు-పోరుమో వెన్దు పడి. ఇత్యాది
ప్పడియేయెన్దుతు-ఇత్యాదియిచ్చిల్లుకిఱపడియే యెన్దు పడి. స్వీకరిక్కవేడ్డావో వెన్దుతు-
పద్ధతివేడ్డావో వెన్దు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). పద్ధతిప్పడుకిఱ ఈశ్వరనాకై
యాలు మెన్దుతు-పద్ధతులలోపాయమన్ది క్కే పద్ధతిప్పడుకిఱ ఈశ్వరనాకైయాలు మెన్దు
పడి. ఆపాతప్రతీతియిలెన్దుతు - మేలెన్దుప్పార్ త్రపోలెన్దు పడి. అతావతు - “చరణా
శరణం ప్రపద్యే” ఎన్లిఱ విడల్చి విధర్థిల్లిలుమ్ లట్టుణ్ణాకైయారే, విధర్థిముపాయ
మాకైయాలుమ్, ఇప్పుపదనమ్ విధిపర్యాయమాన లడర్థిమాకైయాలుమ్, ఉపాయ మెన్దు
తోల్ ద్రో, పిమ్మ, ఇప్పుద్ధతులలో తానీశ్వరనై ఉపాయమాక పద్ధతులలోకైయాలుమ్,
ఇప్పుపాయనాన్ నిరపేక్షోపాయమాకైయాలుమ్, ఇవ్విధి కారిక్కు ఇతుభక్తవాదవృత్తి
రమొట్టియ వేటొన్లిల్లా మైయాలుమ్, ఇప్పుపదననాన్ ఉపాయమన్ది క్కే అధికారి విశే
షణమాయరుక్కై. ఆక నిర్దిష్టపాయత్తుక్కుధి కారి-సంస్కృతపాయశూన్యనాయ్, ఎమ్మె
రుమా నే ఉపాయ మెన్దు ధ్యవసేత్తిరుక్కు మవనెన్దుతాయ్తు. సాక్షాదుపాయమల్లామై
యాలు మెన్దుతు - అద్వారకోపాయమల్లా మైయాలు మెన్దు పడి. ఫలసిద్ధి కైన్దుతు-ఫల
ప్రాప్తి కైన్దు పడి. మూన్దు మెన్దుతు - త్రివిధమాన పద్ధతులు మెన్దు పడి. నిర్బన్ధ
మిలై యెన్దుతు - నియమమిలై యెన్దు పడి.

అథవా - ఇప్పడి ఓరోష్టిలే ఒతుక్కిచ్చొల్లుకిఱతే, త్రివిధకరణత్రాయమ్ పశ్చిమతలైచ్చొన్నాలోవెన్న (ఉపాయమ్) ఇత్యాదియాలే యరుళిచ్చెయ్కితారాకవుమామ్. అప్పొత్తై క్కుమ్, ఓరోష్టియమైయుమ్, ఇమ్మాన్యుమ్ వేణుమెన్గిఱ నిర్బన్ధమిలై యెన్దై, “నిర్బన్ధమిలై” ఎన్దైయాలే - ఇన్దస్వీకారమ్ త్రివిధకరణత్రాయ ముణ్డానాలుమ్ కుత్తైయిలై యెన్నుమిడమ్ తోన్ద్రుకిఱతు. “ఇప్పొపదనమ్ కరణత్రయత్రాయ ముణ్డాకవుమామ్, ఏకకరణత్రాలే యుణ్డాకవుమామ్, ఫలసిద్ధిక్కు క్కుత్తైయిలై; అధికారిపూర్తిక్కు క్కరణత్రయముమ్ వేణుమ్, ఫలసిద్ధిక్కు ఏకకరణమేయమైయుమ్; ఉపాయపూర్తిక్కు శ్రియపతిత్వముమ్, వాత్సల్యాదిగుణయోగముమ్ దివ్యమజ్జళవిగ్ర

అవతారికాస్తరమ్ (అథ వేత్త్యరి). ముద్దిన అవతారికైక్కుమ్ పిన్దిన అవతారికైక్కుమ్ భేదమెన్నెన్నిల్; - ముద్దినవవతారికై, [౧౫౫] “మానసమాకక్కడవతు,” ఎన్దై ప్పశ్చిద్రీ వద్దతు; ఇరణ్డామవతారికై, [౧౫౫-వ] “వాచికమాకవుమ్ కాయకమాకవుమ్ పశ్చిద్రీనాలుమ్ పేన్ద్రుక్కట్టివిలై,” ఎన్నుమైప్పశ్చిద్రీ వద్దతు. అప్పొత్తైక్కు మెన్దతు - అప్పడి అవతారికైయానపోత్తైక్కు మెన్ద పడి. ఓరోష్టియమైయు మెన్దతు - కరణత్రయత్రాయణ్డాన పశ్చిమతలకలిల్ ఒరుకరణత్రాయణ్డాన పశ్చిమతలైయమైయు మెన్ద పడి. ఫలసిద్ధిక్కు సాక్షుదుపాయమాన ఈశ్వరన్, ఇచ్చేతననిడత్తిలే తాన్ తొడుక్కిఱ ఫలత్తుక్కు అప్రతిషేధద్యోతకమా యిరుప్పొరు వ్యాపారత్తైయపేక్షీత్తిరుక్కుమాకైయాలే, అవనుపాయమాకైక్కు అధికారమాయ్ అప్రతిషేధద్యోతకమాన ఏకకరణ సమాశ్రయణమే య మైయు మెన్దకరుత్తు. “నిర్బన్ధమిలై” ఎన్దైయాలే తాత్పర్యత్తై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (నిర్బన్ధమిలై యెన్దైయాలే ఇత్యాదియాలే). కుత్తైయెన్దతు - ఫలసిద్ధియల్ కుత్తైయెన్ద పడి. ఉక్తార్తై విశదీకరిక్కితార్ (ఇప్రపదనమిత్యాదియాలే). ఆనాల్ కరణత్రయనుపాన మేతుక్కాకవెన్నిలరుళిచ్చెయ్కితార్ (అధికారిపూర్తిక్కిత్యాదియాలే). కరణత్రయము మెన్దతు - కరణత్రయత్రాయణ్డాన ప్రపత్తియు మెన్ద పడి, ఏకకరణమే యెన్దతు - ఏకకరణత్రాయణ్డాన ప్రపత్తియే

మూ.—౧౫౭. వర్తమాననిర్దేశమ్, సత్త్వమ్ తలై యదుత్తజ్ఞన హము మపేక్షితమాయురుక్మితాహ్వానే, అధికారపూర్తిక్కు క్కరణత్రయము మపేక్షితమాయురుక్కుమ్ ” ఎత్తైజై పరనపసియి లివర్తా మరుళిచ్చెయ్తతు.

౧౫౭. (౧) “సకృదేవ హి శాస్త్రార్థః కృతోఽయం తాతయే న్నరమ్” (౨) “సకృదేవ ప్రపన్నాయ” ఇత్యాదికళిజ్ఞాల్లుకిటపడియే ప్రపత్తి సకృత్కరణీ యైయాయురుక్కు, వర్తమానమాక చ్చొల్లుకిటతు ఏతుక్కాక వెన్న వరుళిచ్చెయ్కిటార్ (వర్తమాననిర్దేశమ్) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు—(౩) “లోకవిక్రాంతచరణౌ శరణం తే వ్రజమ్” (౪) “నిన్న డియై యడైన్దే” (౫) “అడిక్కిఱుమర్న్దు పుకున్దే” ఎన్ఱిట పడియే శొల్లాతే, “ప్రపద్యే” ఎన్ఱు వర్తమానమాక చ్చొల్లుకిటతు, ప్రకృతియోడే యురుక్కిట ఇవణ రజస్తమచ్చుక్కళాలే కలగ్గి ఉపాయా పాయగ్గిల్ ఏతేను మొన్ఱిలే అన్వయిత్తు, పిన్నై సత్త్వమ్ తలై

యెన్ఱుపడి. అధికారపూర్తిక్కు క్కరణత్రయప్రపదన మావశ్యకమాకిల్, పూర్ణాధికారిక్కిటే ఫలసిద్ధియుళ్ళు, అవ్వభియాలే ఫలసిద్ధిక్కుమ్ కరణత్రయమ్ వేణ్ణావో వెన్న వరుళిచ్చెయ్కిటార్ (ఉపాయపూర్తిక్కత్యాదియాలే), ఉపాయపూర్తిక్కున్ఱు - ఉపాయత్వపూర్తి క్కెన్ఱుపడి. అజ్ఞాతసుకృతమ్ పగ్గిదాకాక వగ్గికిరమ్మమ్ స్వభావనాన ఈశ్వరయక్కు చేతననిడత్తి లప్రతిషేధమే యమైయుమెన్ఱు కగుత్తు.

౧౫౭. మేలుక్కువతారికై (సకృదేవహిత్యాది) [శాస్త్రార్థః-అయమ్-నాన్యః, సకృత్కృతమేవ నరం తారయేత్] ఎన్ఱున్వయమ్. “అయమ్” ఎన్ఱు ఇదంశబ్దతాలే ప్రపత్తియై నిర్దేశక్కెయాలే, సకృదన్వయనమ్ ప్రపత్తిక్కే ఎన్నుమిడమ్ తోద్రుకిటతు. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ప్రకృతియోడే యెన్ఱుతు - శరీరతోడే యెన్ఱుపడి. పిన్నై యెన్ఱుతు - పిన్నెన్ఱుపడి.

(౧) లక్ష్మీతన్త్రే-౧౭-౨౫. (౨) రా-య-౧౨-౩౩. (౩) ద్వ్యత్రయోపాత్తమ్. (౪) లి-మొ-౫-౨-౧. (౫) లి-వాయ్-౬-౧౦-౧౦.

మూ.— పోతు అనుసన్నిక్తైక్కాక.

౧౫౮. ఉపాయా న్తరజ్జలిల్ నెళ్ళు శెల్లామైక్కుమ్, కాలక్షే
పత్తుక్కు- మినిమైయా లే విడవొణ్ణామైయాలుమ్
నడక్కుమ్.

యెడుత్తు అనుతాపమ్ పిఱన్దు భయప్పట్ట కాలత్తిలే (౧) “ప్రాయ
శ్చిత్తిరియం సాత్ర యత్పునశ్శరణం వ్రజేత్” ఎన్నిఱపడియే, ప్రపత్తి
యొట్టియ అతుక్కు ప్పరిహారమిల్లామైయాలుమ్, అతుతాక సకృ
త్సృతమానసిన్బు పునఃశరణ మాకామైయాలుమ్, పూర్వప్రపదనత్తె
యనుసన్నిక్తైక్కాక కొఱ్ఱున్దు పడ క్కిడక్కిఱతెన్దె.

౧౫౯. ఇన్నముమ్ ఇవ్వర్తమానత్తుక్కు శిలప్రయోజనజ్జళై
యటళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఉపాయా న్తరజ్జలిల్) ఎన్దుతుడగ్గి. అతావతు-
పూర్వవాసనై యాలే అవశమాక ఉపాయా న్తరజ్జలిలే మనస్సు శెల్లామై
క్కాకవుమ్, ఇవ్వనుసన్ధానత్తాలాట్టియ పోతుపోక్క వరితాకై యాలే
కాలక్షేపత్తుక్కాకవుమ్, ఇతినుడైయ రస్యతై యాలే విడమాట్టామై
యాలుమ్, ఇవ్వనుసన్ధానమ్ ఇడై విడమల్ నడక్కడవతా యిరుక్కు
మెన్దె.

కొఱ్ఱున్దు పడక్కిడక్కిఱ తెన్దుతు - వర్తమానమాక క్కిడక్కిఱ తెన్దుపడి.

౧౬౦. మేలుక్కవతారికై (ఇన్నముమిత్వాది). ఇన్నము మెన్దుతు-వర్తమాన
నిర్దేశత్తుక్కుక్కరుత్తు ప్రాయశ్చిత్తార్థమాక పూర్వప్రపత్తిక్కు స్తరణమెన్దురుళి
చ్చెయ్తతుక్కుమేలే యెన్దుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). పూర్వవాసనై యాలే
యెన్దుతు - ప్రపత్తివట్టువతిల్లుమున్నె ఉపాయా న్తరజ్జళై యనుష్ఠితై అభ్యాసత్తాలే
యెన్దుపడి. అవశమాకవెన్దుతు - ప్రామాదికమాక వెన్దుపడి. అనుసన్ధానత్తాలాట్టియ
వెన్దుతు - ద్వయానుసన్ధానత్తై విట్టెన్దుపడి. ఇతినుడైయ రస్యతై యాలే యెన్దుతు-ద్వయ
త్తినుడైయ రస్యతై యాలే యెన్దుపడి. ఇవ్వనుసన్ధాన మెన్దుతు - ద్వయానుసన్ధాన
మెన్దుపడి. ఆక, ఇవ్వధికారిక్కు ఉపాయా న్తరజ్జలిల్ నెళ్ళు శెల్లామైక్కాకవుమ్
పొట్టుతుపోక్కుకైక్కాకవుమ్, భోగ్యతయా సదా జప్యమాకైక్కాకవుమ్ వర్తమాన

మూ.—౧౫౯. పేర్లుకు పులకాలుమ్ వేణుమెన్దు నిన్దెక్కిల్ ఉపాయమ్ నఱువుమ్.

౧౫౯. ఇజ్జనన్దిక్కే ఫలసిద్ధిక్కు పులకాలు మనుసద్ధిక్కు వేణు మెన్దులోవెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్ (పేర్లుకు) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతా వతు-కీర్త్తున్న ప్రయోజనదగుకాక వన్దిక్కే, పేర్లుకు అప్పాక పులకాలుమ్ అనుసద్ధిక్కు వేణుమెన్దు ప్రతిపత్తిపణ్ణిల్, సహాయాన్తర సంసర్గాసహమాన సిద్ధోపాయమ్, శణ్ణుయి అకణ్ణ బ్రహ్మస్తుమోబ్బలే తన్నెక్కిండ్డె నఱువుమెన్దె.

ఆక, పూర్వవాక్యత్తుక్కు అర్థ మరుళిచ్చెయ్తారాయ్తు.

నిదేశమాక క్కిడక్కిల తెన్దు కరుత్తు.

౧౫౯. పేలుక్కువతారికై (ఇజ్జనన్దిక్కే యత్వాది). ఇజ్జనన్దిక్కే యెన్దుతు- కీర్త్తున్న ప్రకారజ్ఞానన్దిక్కే యెన్దుపడి. అవైయావన-ప్రాయశ్చిత్తమాక పూర్వ ప్రపత్తి స్మరణమ్ ముతలానవై. ఫలసిద్ధిక్కునతు - ఫలప్రాప్తిక్కునపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). పేర్లుకు అప్పాకవెన్దు - పురుషార్థసిద్ధిక్కు యోగ్య మాక వెన్దుపడి. శణ్ణుయి అన్దుతు - శణ్ణి పుల్కయి అన్దుపడి. తన్నెక్కిండ్డె నతు-నిరపేక్షమాన తన్నెక్కిండ్డెనపడి. “ నిన్దెక్కిలుపాయమ్ నఱువుమ్ ” ఎన్దె యాలే, పురుషార్థ సిద్ధిక్కాక అనేకవారానుగనానతై ప్పాతాత మాశ్రమన్దిక్కే సాధనమాక వసుసద్ధిక్కు వేణుమెన్ది అన్దెనైయమ్ పాతాతపడియాయ్తు సిద్ధో పాయత్తినుడైయ సహాయాన్తర నైరపేక్ష్య మిరుక్కుప్పడి యెన్దుతాయ్తు. నఱు వుక్తయావతు - పోనతు తెరియమల్ పోక్తయాక్తయాలే, ఇచ్చేతనన్ పురుషార్థ సాధనతయా వసుప్తిక్కుమ్ ప్రపత్తిక్కు తాన్ విషయమాయరుక్కుచ్చెయ్తే యుమ్ తన్నుడైయ ఉపాయభావమ్ తోర్త్రాతే యరుక్తై. నావికన్ తెప్పక్కుయి త్తైక్కుణ్ణియాతే నాన్దైక్కుణ్ణిత్తితే తత్పూర్ణనామాత్రతాలే తద్యత్త నిరపేక్ష మాక అక్కరైయ్తేరువతు.

పూర్వఖండార్థై నిగమిత్తపడియై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఆకవిత్వాది).

మూ.— ౧౬౦. ఉత్తరవాక్యత్తాలే ప్రాప్యమ్ శొల్లకిఱతు.

౧౬౧ ప్రాప్యాస్తరత్తుక్కన్టెన్టె.

౧౬౦. ఇని, ఉత్తరవాక్యత్తుక్కర్థ మరుళిచ్చెయవతాక ఉపక్రమికిఱార్ (ఉత్తరవాక్యత్తాలే ప్రాప్యమ్ శొల్లకిఱతు) ఎన్టు. ప్రాప్యమావతు, శ్రియఃపతియాయ్ సర్వస్వామియాయరుక్మిణ సర్వేశ్వరన్ తిరువడికళిల్ పణ్ణుమ్ కైజ్జుర్మమ్.

౧౬౧. ప్రాపకవరణానస్తరమ్ ప్రాప్యమ్ శొల్లకిఱ వితుక్కు అభిప్రాయ మరుళిచ్చెయకిఱార్ (ప్రాప్యాస్తరత్తుక్కన్టెన్టె) ఎన్టు. అతావతు - పూర్వవాక్యత్తిల్ ప్రతిపాదితమాన సాధనమ్ ఫలచతుష్టయ సాధారణ మాత్రైయాలే, కీర్తీపృణ్ణిన ప్రాపకవరణమ్ ప్రాప్యాస్తరత్తుక్కన్టెన్టు మిడమ్ శొల్లకై, ఇప్పోతు ప్రాప్యమ్ శొల్లకిఱవితుక్కు ప్రయోజనమెన్టుపడి.

౧౬౨. ప్రాప్యాస్తరజ్జలైవిట్టు ఇన్ద ప్రాప్యతై యపేక్షిక్క వేణ్ణువానెన్న్లెన్గిఱశజ్జైయిలై యరుళిచ్చెయకిఱార్ (ఉపాయాస్తరజ్జలైవిట్టు) ఎన్టుతుడజ్జి. అతావతు - ఉపాయవరణమ్ పణ్ణుకిఱ వళవిల్ అనన్య శరణత్వరూపమాన స్వరూపత్తుక్కను గుణమాక కర్తజ్ఞానభక్తి

౧౬౦. ఉత్తరవాక్యవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇని యెన్టుతు - పూర్వవాక్యత్తుక్కర్థమరుళిచ్చెయతనస్తర మెన్టుపడి. ఉత్తరఖణ్డత్తుక్కు మహావాక్యార్థమ్ (ఉత్తరవాక్యత్తాలే యిత్యాది). ప్రాప్యశ్చరూపతై యరుళిచ్చెయకిఱార్ (ప్రాప్యమావతిత్యాదియల్).

౧౬౧. మేలుక్కవతారికై (ప్రాపకవరణానస్తరమిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

౧౬౨. మేలుక్కవతారికై (ప్రాప్యాస్తరజ్జలై యిత్యాది). ప్రాప్యాస్తరజ్జలై యెన్టుతు - విశ్వరూపైవల్యజ్జలై యెన్టుపడి. ఇన్ద ప్రాప్యతై యెన్టుతు-భగవత్ప్రేక్షుర్వతై యెన్టుపడి, మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఉపాయవరణమ్ పణ్ణుకిఱవళవిల్లెన్టు - ఈశ్వరనై ఉపాయమాక స్పృహిఱుకిఱపో లెన్టుపడి. ఇత్తాల్, ఉపాయో

మూ.— ఉపాయాన్తరజ్జలై విట్టు చరమోపాయలై ప్పన్ద్రీ
నాప్పోలే, ఉపేయాన్తరమాన ఐశ్వర్య కై వల్యజ్జలై
విట్టు ఎల్లెయన ప్రాప్యతై అధిక్కిఱతు.

౧౬౩. ఇవనధిక్కువేణుమో? సర్వజ్ఞ ఇవన్ నినై వఱియా
నో? వెన్నిల్;

౧౬౪. ఇవన్ పాశురమ్ కేట్టవాఱే తిరువుళ్ళముకక్కుమ్.

కళాకిఱ ఉపాయాన్తరజ్జలై విట్టు చరమమాన సిద్ధోపాయతై ప్పన్ద్రీనా
ప్పోలే, ఉపేయప్రార్థనై పణ్ణుకిఱనశవిలుమ్ అనన్య భోగ్యత్వరూప
మాన స్వరూపత్తుక్కునుగూణమాక ఉపేయాన్తరమాన ఐశ్వర్య కై వల్య
జ్జలై విట్టు చరమమాన ప్రాప్యతై అధిక్కిఱతెన్దై.

౧౬౩. నినై వఱియుమీశ్వరకపక్కల్ ప్రార్థనై మిన్ యెన్దిరు
ప్పార్ పణ్ణుమ్ ప్రశ్నతై యనువదిక్కిఱార్ (ఇవనధిక్కువేణుమో సర్వ
జ్ఞ ఇవన్ నినై వఱియానో వెన్నిల్) ఎన్దు.

౧౬౪. అతుక్కు ఉత్తరమరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఇవన్ పాశురమ్
కేట్టవాఱే తిరువుళ్ళముకక్కుమ్) ఎన్దు. అతావతు - రుగ్గలై యాలే
శోన్ద్రీలాలై యద్రు క్కిడన్ద ప్రజై, రోగమ్ తీర్న్దు పళివిన్దైన్దు, “శోలు”
ఎన్దు పేష్టిక్కుమ్ పాశురమ్ కేట్టాల్ పెన్ద్రుతాయ్ ఉక్కుమూపోలే,
అనాదికాలమ్ ప్రాప్యాన్తర ప్రావణ్యమాకిఱ నోయ్ కొణ్ణ ఇన్ద్రప్రప్య
త్తిల్ ననై యద్రు క్కిడన్దవన్, ఇతిలే రుచిపిఱన్దు తన్పక్కిలిలే వన్దు
శేయ్యళుక్కు ఆనురూప్యముమ్, ఇరన్దుక్కున్ స్వరూపానురూపత్వముమ్ పొల్లి
ద్రోయత్తు.

౧౬౩. మేలుక్కవతారికై (నినై వఱియుమిత్వాది).

౧౬౪. మేలుక్కవతారికై (అతుక్కిత్వాది). మూలార్థమ్ (ఆతావతిత్వాది).
రుగ్గలై యాలేయన్దు - రోగతాలేయన్దు పడి. నోయ్ కొణ్ణత్తు - వ్యాధి కొణ్ణత్తు పడి.
ఇన్ద్రప్రప్యత్తిలెన్దు - భగవత్కై జగ్గర్వత్తిలెన్దు పడి. ననై యద్రు - రుచియద్రు
ద్రు పడి. ఇతిలే యన్దు - భగవత్కై జగ్గర్వత్తిలే యన్దు పడి. పాశుర మెన్దు - వాక్య

మూ.—౧౬౫. శ్రీమతే.

౧౬౬. పెరియపిరాట్టియారోడే కూడియరున్దుళ్ళవనుక్కు.

౧౬౭. అవనుపాయమూ మిడత్తిల్ తాక పురుషకారమూ

ఇత్తైయపేక్షిక్కిఱ పాశురమ్ కేట్టవాతే, శేషియాన అవక తిరువుళ్ళ
ముకక్కుమ్, అతుక్కాక అర్థిక్కిఱాని త్తనై యెన్.

౧౬౫. ఇని, ఇవ్యాక్యత్తుక్కు ప్రతిపదమర్థ మరుళిచ్చెయ్ వ
తాక తిరువుళ్ళమ్బల్ ది, ప్రథమపదత్తై ఉపాదానమ్ పణ్ణుకితార్
(శ్రీమతే) ఎన్.

౧౬౬. అతుక్కర్ల మరుళిచ్చెయ్ కితార్ (పెరియపిరాట్టియా
రోడే కూడియరున్దుళ్ళవనుక్కు) ఎన్. ఇఱుమ్ శ్రీశబ్దత్తుక్కు పూర్వ
వాక్యత్తిఱ్ఱొన్న పుళ్ళత్తై ద్వియముమ్, అతిలర్థముమ్, మతుబర్థమాన
నిత్యయోగము మనునధేయమ్.

౧౬౭. ఇరణ్డిడత్తిలుమ్ నిత్యయోగమొ త్తిరుక్కచ్చెయ్ తే అన్వవ
దశానుగుణమాక ఇవళిరుక్కుమిరుప్పై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (అవ
మెన్దపడి. అతుక్కాక వెన్దను-ఎమ్మెరుమానుదైయ ముఖమలర్ త్తిక్కాక వెన్దపడి.
ఇవనుదైయ ప్రార్థనావయమాన వైజ్ఞర్యమ్ అవనుక్కు ముఖమలర్ త్తిక్కుఱుప్పా
నాప్పోలే, ఇవనుదైయ ప్రార్థనైయమ్ అవక్ ముఖమలర్ త్తిక్కుఱుప్పాకైయాలే,
ఇవ్వుధికారిక్కు అవశ్యాపేక్షితమాయ్ తు.

౧౬౫. మేలుక్కవతారికై (ఇనియత్తాది). ఇనియెన్దతు-ఉత్తరవాక్యత్తుక్కు
మహావాక్యార్థముమ్ తాత్పర్యార్థముమ్ చరమప్రాప్యప్రార్థనాపేతువు మరుళిచ్చెయ్ త
వనన్దర మెన్దపడి.

౧౬౬. మేలుక్కవతారికై (అతుక్కర్లమిత్తాది). ఉత్తరవాక్యత్తిల్ శ్రీమ
చ్చిత్తార్థమ్ పూర్వవాక్యత్తిలరుళిచ్చెయ్ త ప్రకారమేయో, తినిశ్చుణ్ణోవెన్న పరుళి
చ్చెయ్ కితార్ (ఇఱుమిత్తాదియల్). ఇఱుమెన్దతు - ఉత్తరవాక్యత్తిలు మెన్దపడి.

౧౬౭. మేలుక్కవతారికై (ఇరణ్డిడత్తిలుమిత్తాది). ఇరణ్డిడత్తిలుమెన్దతు-
పూర్వోత్తరభిజ్ఞత్తిలుమెన్దపడి, అవ్వవదశానుగుణమాక వెన్దతు - ఈశ్వరన్దైయ

మూ.— యిరుక్కుమ్, అవణ ప్రాప్యనామిడత్తిల్ తాణ ప్రాప్యైయుమాయ్ కై జ్జుర్యవర్థకై యుమాయిరుక్కుమ్.

నుపాయనామిడత్తిల్ ఎన్దుత్తో. అతావతు-అవణ చేతనర్క్కు అని వ్రనివృత్తి ఇష్టప్రాప్తికళుక్కు ఉపాయనామిడత్తిల్, సహాయాన్తర సంసర్గత్తై సహాయామియాలే తాణ ఉపాయభావత్తిలన్వయమిచ్చిక్కే, సావరాధ చేతనరుడై య అవరాధజ్జత్తై ప్పార్వత్తు, అవణ శీటుమళవిల్ అత్తైసహి త్తజ్జీకరిక్కుమ్బడియాకప్పణ్ణుమ్ పురుషకారమాయిరుక్కుమ్; అవణ చేతనర్క్కు కై జ్జుర్య ప్రతిసమ్బన్ధియాయ్ కొణ్ణు తాణ ప్రాప్యైయు మాయ్, ఇవర్తోళ్ శెయ్యుమ్ కై జ్జుర్యకై అవన్ తిరువుళ్ళత్తిలే ఒన్దు పత్తాక ప్పడుత్తి ఉకప్పిక్కేయాలే కై జ్జుర్యవర్థకై యుమాయిరుక్కుమ్ మెన్దై.

ఇతుతన్నై పురన్దపడియిలే, “పూర్వవాక్యత్తిల్ శ్రీమచ్ఛబ్దమ్, చేతనరుడై య అవరాధత్తైయు మీశ్వరనుడై య స్వాతన్త్ర్యత్తైయుమ్ కణ్ణు ఇవర్తోళ్ అవనుడై య క్రోధత్తుక్కు విషయభూతరాయ్ నశిత్తు ఉపాయదిశైక్కుమ్ ప్రాప్యదశైక్కుమ్ తిరుమ్బడియాక వేనపడి. ఇవశైక్కుతు- పెరి యపిరాట్టియార్గన్దపడి. మూగార్దమ్ అతావత్తిత్తో. అవశైక్కుతు - సత్వేశ్వరశైక్కు పడి. ఉపాయభావత్తిలెన్దుకు - ఉపాయకారమాన ఇష్టప్రాపణానిష్పనివారణత్తి లెన్దుపడి. అన్వయమిచ్చిక్కే యెన్దుకు - సాతాత్తి క్కేనాన్వయమిచ్చిక్కే యెన్దు పడి. సద్వారకాన్వయమిచ్చిక్కే ఇవశుక్కు. అవనోపాతి యెన్దుకు - అవనైప్పాలే యెన్దుపడి. ఒన్దు పత్తాక వేన్దుకు - ఒన్దు అనేకమాక వేనపడి.

ద్వయత్తిల్ పూర్వోత్తరఖణ్ణజ్జిల్ పిరాట్టి పురుషకారమాయుమ్ ప్రాప్యై యుమాక ఇక్కోట విరుప్పక్కు సంవాదప్రమాణమాక ఇవర్తోళ్ శ్రీమాక్కియై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇతుతన్నైయైత్తిదియాలే). ఇతుతన్నై యెన్దుకు - పిరాట్టి ద్వయత్తిల్ పూర్వోత్తరఖణ్ణజ్జిలే పురుషకారమాకవుమ్ ప్రాప్యైయాకవుమ్ ప్రతిపా

ప్రసాదే, అననైక్కిట్టి ఉజ్జీవిత్తు ప్రోకవేణుమెన్టు సాపరాధరాస చేత
నరై ఈశ్వరనోడే శేర్కైక్కాక ఎన్టు మొక్క విడతే యరుక్కు
మిరుప్పై చొచ్చులుకిటతు; ఇట్లుతై శ్రీమచ్చబ్బమ్ కై జగ్గర్య ప్రతిసమ్మన్ది
త్వత్తై ప్పన్ద్రువుమ్, ఇవర్కళో పణ్ణుమ్ కై జగ్గర్యత్తై ఈశ్వరన్ తిరువుళ్ళ
త్తిలే ఒన్టుపత్తాకప్పడుత్తుకై కాకవుమ్, అనుభవవిచ్చేద త్తిల్ తనక్కు
సత్తాహాని పీఠక్కుమ్బడి యరుక్కైయాలే నిరన్తరసంశ్లేషత్తుక్కాక
వుమ్, అవనై తుణకాలముమ్ పిరియాళే సర్వకాలముమ్ సంశ్లిష్టైయా
యరుక్కుమిరుప్పై చొచ్చులుకిటతు” ఎన్టు విస్తరేణ వరుళిచ్చెయ్ తార్.

దిక్కప్పట్టాశెన్నుమితుతన్నెయెన్టు పడి. ఇట్లుతై యెన్టు - ఉత్తరవాక్యత్తిలెన్టు పడి.
కై జగ్గర్య ప్రతిసమ్మన్దిత్వత్తై ప్పన్ద్రువు మెన్టు - చేతనర్ పణ్ణుమ్ కై జగ్గర్యత్తుక్కు
త్తాన్ ప్రతిసమ్మన్దియాకై కాకవు మెన్టు పడి. ఇవళో చేతనర్ పణ్ణుమ్ కై జగ్గర్య
త్తుక్కు త్తాన్ ప్రతిసమ్మన్దియాకిటతు తాన్ ఎతుక్కాకవెన్న వరుళిచ్చెయ్ తిఠార్
(ఇవర్కళో పణ్ణుమ్ కై జగ్గర్యత్తై యిత్యాదియాల్). సత్తాప్రయుక్తమాన నిత్యయోగత్తై
యరుళిచ్చెయ్ తిఠార్ (అనుభవవిచ్చేద త్తిలిత్యాదియాల్). ఆక, ఉత్తరవాక్య
త్తిల్ శ్రీమచ్చబ్బత్తాలే-ఇవళో, ఈశ్వరవిషయత్తిల్ పణ్ణుమ్ కై జగ్గర్యత్తుక్కు ఈశ్వరనై
బోలే తాన్ ప్రతిసమ్మన్దియాకై కాకవుమ్, ఇవర్కళో పణ్ణుమ్ కై జగ్గర్యత్తై ఈశ్వ
రన్ తిరువుళ్ళ త్తిలే ఒన్టుపత్తాక్కుకై కాకవుమ్, ఈశ్వరనై అరైతుణుమ్ పిరియిల్
సత్తాహానియామ్బడి యరుక్కైయాలమ్, అవనై తుణకాలముమ్ పిరియమాట్టాతే
నిత్యసంశ్లిష్టైయాయరుక్కు మెన్టు హేతుత్రయప్రయుక్తమాన నిత్యయోగత్తై చొచ్చు
కిటతు. లుప్తవత్తురియాలే సకలాత్మవర్గత్తుక్కుమ్ మిథునశేషత్వమ్ స్వరూపమెన్టు
ళొల్లప్పట్టతాకిల్ ఇవర్కళో పణ్ణుమ్ కై జగ్గర్యత్తుక్కు ఒరుమిథునమ్ శేషియాక
క్కుత్తైయిలైయిటే. ఆవన్తానుమ్ పరమప్రణయియాకైయాలే, ఇవళో ముఖకులర్ త్తి
క్కాక, పూర్వుఖణ్డలిలాశ్రయణోస్తుఖనాన చేతననుడైయ అపరాధగ్లై యెల్లామ్
తుమా విషయమాక్కి భోగ్యమాక కొగ్గణ్ణు ఇవనుడైయ ఇష్టానిష్ట ప్రాప్తి పరిహరణ్డై
త్తానే పణ్ణుమాపాలే, ఇట్లుమ్ కై జగ్గర్యోస్తుఖనాన చేతనన్ తన్ తిఠ త్తిల్ పణ్ణుమ్
కై జగ్గర్యత్తై ఒన్టు పత్తాక కొగ్గళ్ళు మెన్టుక్కుత్తైయిలైయిటే. అనుభవవిచ్చేద త్తి
లెన్టు-చేతనర్ పణ్ణుమ్ కై జగ్గర్యత్తై ఒన్టుపత్తాక త్తిరువుళ్ళుమ్ ప్పన్ద్రు అన్దనిర్భరనా

మూ.—౧౬౮. ఇతిలే తిరుమస్త్రీత్ శొన్న ప్రాప్యతే విశద
మాకవనుసన్నిక్కిటతు.

౧౬౮. తిరుమస్త్రీత్ ఉ త్తరపదత్తుక్కు ఇవ్వత్తరవాక్యమ్
వివరణమాయుక్కిటపడియై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇతిలే) ఎన్ఱుతొడణ్ణి.
అతావతు-కై జ్జర్యప్రతిసమ్మన్ది ఒరుమిఘనమెన్నుమిడతై శాబ్దమాక
ప్రతిపాదిక్కిట ఇన్ఱ వాక్యత్తిలే, తిరుమస్త్రీత్ “నారాయణాయ”
ఎన్ఱు కై జ్జర్యప్రతిసమ్మన్ది ఒరుమిఘనమెన్నుమిడమ్ అర్థమాకై యాలే
అవిశదమాకచ్చొన్న ప్రాప్యతే విశదమాక వనుసన్నిక్కిట తెన్ఱై. అట్లు,
“నారాయణనుక్కే అడిమై శెయ్యప్పెఱువేనాకవేణుమ్” ఎన్నిట ఇవ్వళ
వొట్టియ, అడిమై శోళునువన్ శ్రీమానాకవేణుమెన్ఱుమ్, అడిమై
శెయ్యమవన్ నిర్మమనాకవేణుమెన్ఱుమ్, అట్లుచ్చొల్లమైయాలుమ్,
అవై యిరణ్ణుమ్ ఇణ్ణే శొల్లుకై యాలుమితే అన్ఱప్పదత్తుక్కు ఇవ్వాక్యమ్
వివరణమాయ్తు.

౧౬౯. ఇమ్మిఘనత్తుక్కే అడిమై శెయ్యవేణుమెన్ఱిట నిర్బన్ఱనా

యిరుక్కుమిశ్వరానుభవ విచ్చేదత్తిలెన్ఱుమామ్. ఇహోపు, (౧) “గుహేన సహితో
రామో లక్ష్మణేనచ సీతయా” ఎన్నిటవిడత్తిచ్చో పిరాటియై ఉళశెన్ఱు నిన్ఱై తిరుప్ప
నీళ్వర్.

౧౬౯. మేలుక్కవతారికై (తిరుమస్త్రీత్తిలిత్యాది). ఉ త్తరపదత్తుక్కెన్ఱుతు-
నారాయణపదత్తు క్కెన్ఱుపడి. ప్రణవవివరణమాన మస్త్రీశేషత్తిల్ నమః పదోత్తర
పదమితే నారాయణపదమ్. మూర్ధామ్ (అతావలిత్యాది) ఇన్ఱవాక్యత్తి లెన్ఱుతు-
ఇన్ఱ ద్వయోత్తర వాక్యత్తిలేయ్నడ. తిరుమస్త్రీత్తిల్ నారాయణ - త్తిల్ ప్రాప్యమ్
అవిశదమాయుక్కుమెన్ఱుతై ఉపపాదియానిన్ఱుకోన్ఱు “నారాయణాయ” ఎన్నిట పద
త్తుక్కు ఇవ్వాక్యమ్ వివరణమానపడియై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇతిత్యాదియార్).
అణ్ణెన్ఱు - తిరుమస్త్రీత్తి లెన్ఱుపడి. ఇణ్ణేయ్నెన్ఱు - ఉత్తరవాక్యత్తిలే యెన్ఱుపడి.
అన్ఱప్పదత్తుక్కివ్వాక్యమెన్ఱుతు - అన్ఱ నారాయణపదత్తుక్కి-పుత్తరవాక్య మెన్ఱుపడి.

౧౬౯. మేలుక్కవతారికై (ఇమ్మిఘనత్తుక్కేయిత్యాది). నిర్బన్ఱనాన్ఱుతు-

మూ.—౧౬౯. ఇశైయపెరుమాళై పోలే ఇరువరుమాన శేర్ త్రియిలే అడిమైశెయ్ కై ముటై.

నెన్నెన్ననరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (ఇశైయపెరుమాళై పోలే) ఎన్ఱుతొడణ్ణి. అతావతు-(౧) “భవాంస్తు సహ వై దేహ్య గిరిసానుషు రంస్యతే” అహం సర్వం కరిష్యామి జాగ్రత స్వపతశ్చ తే” ఎన్ఱు పెరుమాళుమ్ పిరాట్టియునూన శేర్ త్రియిలే అడిమైశెయ్ త ఇశైయపెరుమాళై పోలే, ఇరువరుమాన శేర్ త్రియిలే అడిమైశెయ్ కై ఇవాత్తావుక్కు స్వరూప ప్రాప్తమైన్. మిథునశేషత్వమ్ స్వరూపమానాల్ మిథునకై జగ్రత్ మితే స్వరూపప్రాప్తమ్.

నియమద్వానెన్ఱ పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). (భవాం స్తిత్యాది) - శేషిత్వా ద్యాకారతాలే వ్యావృత్తమాన దేవరీర్ పెరియపిరాట్టియాగోడేహుడ పర్వతసాను క్కళిలే రమియానిక్కుపోకిటీర్, అడియేన్, దేవరీర్ జాగ్రదవన్ఱైయిలే ఇరుక్కువు మామ్, స్వపానవసెయిరుక్కువుమామ్, ముద్రైమ్ గమనావన్ఱైయిరుక్కువుమామ్, అవ్వవదశానుగుణమాక సమస్తవిధ కైజగ్రత్వజ్జతైయమ్ పణ్ణస్వతు కిటేన్ ఎన్ఱి విడ త్రిల్, “ భవాన్ - వైదేహ్య సహ రంస్యతే” ఎన్ఱైయాలే “పుత్రైణసహఽగతః పితా” ఎన్ఱి విడ త్రిత్తోల్ రమణత్తిల్ పెరుమాళుక్కు ప్రాధాన్యముమ్ పిరాట్టిక్కు అప్రాధాన్యముమ్ తోద్రైయైయాలే, ఈశ్వరసూయ సార్థతైయమ్ పిరాట్టియి నుడైయ పరార్థతైయమ్ తోద్రైయిటు. “ భవాన్ - వైదేహ్య సహ రంస్యతే, అహం సర్వం కరిష్యామి” ఎన్ఱైయాలే, అన్ఱునునమ్ ఇచ్చేలన్ పణ్ణమ్ కైజగ్రత్వ త్తుక్కు ప్రతిసమ్మన్ఱి ఎన్నుమిడముమ్, ఆన్ఱేర్ త్రియిలే అడిమైశెయ్ కై ఇవాత్తా వుక్కు స్వరూపప్రాప్త మెన్ను మిడముమ్ తోద్రైయిటు. మిథునకైజగ్రత్వమ్ స్వరూప ప్రాప్త మెన్ను ముటై సహేయకమాక వరుళిచ్చెయ్ కిటార్ (మిథునశేషత్వమిత్యాది యాలే). “ఆనాల్” ఎన్ఱు యద్యాల్గితిమాక వరుళిచ్చెయ్ తతు, (౨) “ఉచ్చైర్గతి రగతి సిద్ధ్యతి ధర్మతశ్చేత్” ఎన్ఱి విడ త్రిత్తోల్ అవధారణత్తిలే తాల్పర్యమ్ తోద్రైయైకత్కాక.

మూ.—౧౭౦. అశిమైతాన్ సిద్ధిప్పతుమ్ రసిప్పతుమ్ అచ్చేర్ త్రియితే.

౧౭౦. ఇన్నముమ్ అచ్చేర్ త్రియితే అశిమైశెయ్యుమళవిలుళ్ళు వాళియైయరుళ్ళిచ్చేయ్ కితార్ (అశిమైతాన్) ఎన్నుతోడన్ణి. అతావతు-స్వతన్త్రనాన ఈళ్ళురన్ ఉపేషియామల్ కైజ్జుర్యమ్ కొణ్ణరుళుమ్మడి పణ్ణుమవళ్ ఇవళాకైయాలే, (౧) “సీతామువాచ” (౨) “సీతాన మక్షం కాకుత్స్థమిదం వచనమబ్రవీత్” ఎన్న ఇవళ్ మున్నిలైయాక

త్తమ్మడైయ స్వరూపానుసూపమాన అశిమైతాన్ అపేషిత్తు పెన్ద్రుళ ఇళైయపెరుచూకైప్పోలే, ఇవన్ ప్రాంక్కిణి అశిమైతాన్ సిద్ధిప్పతుమ్, గూడాపిరాక్కిళ్ళుచరుమాన శేర్ త్రియితే శుశ్రూషైపణ్ణుమ్ పుత్తీసుక్కుప్పోలే, శెయ్ కిణి వశిమైతాన్ రుప్పళుమ్ పిరాట్టియు మనసుమాన శేర్ త్రియితే యెన్దై.

౧౭౦. మేలుక్కవతాంకై (ఇన్నముమిత్తాన). ఇన్నము మెన్దతు-మిగున కైజ్జుర్యమ్ స్వరూపప్రాప్తమ్మైయ్ త్తయ్ తుక్కు మేలే యెన్దపడి. వాళియై యెన్దతు-అతిశయన్తై యెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). సీతానమక్ష మెన్దతు-సీతైత్తుమున్నే యెన్దపడి. రసిప్పతు మెన్దతు - ఈళ్ళరనుక్కు రసావహమాకిణు మెన్దపడి. కైజ్జుర్యసిద్ధి ఇవనుక్కానాల్ రససు మివనుక్కాక వేదావోదెన్నిల్, - స్వరసత్తుక్కుఱుప్పాకవన్దికే. అవన్ ముకమలర్ త్రిక్కుఱుప్పాక ప్పగ్గామ్ కైజ్జుర్యమ్ స్వరూపప్రాప్తమానాల్, కైజ్జుర్యసిద్ధి ఇవనుక్కాకిలున్ అత్తాల్ రసిప్పానీశ్వర నాక క్కుత్తయిలైయితే. అన్దిక్కై, ఇవన్ పణ్ణుమ్ కైజ్జుర్యమ్ అవన్ ముఖమ లర్ త్తి క్కుఱుప్పాయ్, ఇవనుక్కు రసిప్పతు మెన్దవుమామ్. ఇవళ్ తాన్ పూర్తిపణ్ణు త్తిల్ అవనుక్కు నిరవేక్షోపాయత్వమాకిణి అతిశయమ్ సిద్ధిక్కైక్కాక త్తాను పాయకృత్యత్తిలన్వయియామల్ పురుషకారమాయరున్దాళ్, ఇట్లు ఇచ్చేతనన్ పణ్ణుమ్ కైజ్జుర్యమ్ తనక్కు రసిత్తాలాగ్గీయ అవనుక్కు రసియామైయాలే, తాన్ ఇవన్ పణ్ణుమ్ శేవప్పత్తిక్కు ప్రతిసమ్మన్దియాయ్ కొణ్ణు అవనైరసిప్పగూనిన్దాళ్; అకై

మూ.—౧౭౧. (నారాయణాయ).

౧౭౨. సర్వశేషీయాయుశ్శవసుక్కు.

౧౭౩. ఇతిలే తిరుమేనియైయుమ్ గుణజ్జలై యుమ్ శొల్లుమ్.

౧౭౧. ఇని, ఇరణ్ణామ్ పదత్తై ఉపాదానమ్ పణ్ణుకితార్ (నారాయణాయ) ఎన్దు.

౧౭౨. అతుక్కర్దమరుళిచ్చెయ్కితార్ (సర్వశేషీయా యుశ్శవసుక్కు) ఎన్దు. నారాయణత్వమ్ - ఉభయవిభూతినాథత్వమాకై యాలే “సర్వశేషీయా యుశ్శవసుక్కు” ఎన్గితార్. కైజ్జుర్యప్రతి సమ్బన్దియావా శేషియితే.

౧౭౩. కైజ్జుర్యన్దాన్ అనుభవజనిత ప్రీతి కారితమాకై యా లుమ్, అనప్రీతితా అనుభావ్య విషయాధీనై యాకై యాలుమ్, అను భావ్య విషయమ్ శొల్లవేణుకై యాలే యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇతిలే తిరుమేనియైయుమ్ గుణజ్జలై యుమ్ శొల్లుమ్) ఎన్దు. అతావతు కైజ్జు ర్యప్రతిసమ్బన్దియై చొల్లుకిఱ ఇప్పద త్తిలే కైజ్జుర్యత్తుక్కు పూర్వ భావియాయసుక్కు మనుభవత్తుక్కు విషయమాన దివ్యమజ్జళవిగహత్తై యుమ్ కల్యాణగుణజ్జలై యుమ్ శొల్లుమెన్దై.

యాలే ఇవ్విరణ్ణాకారము మివళుక్కు స్వరూపానురూపమాయైత్తు ఇరుప్పతు.

౧౭౧. మేలపదత్తుక్కువతారికై (ఇనియత్వాది). ఇనియెన్దతు-ప్రీతుప్పదార్థ మరుళిచ్చెయ్తవన న్దర మెన్దపడి.

౧౭౨. మేలుక్కవతారికై (అతుక్కిత్వాది). మూలార్థమ్ (నారాయణత్వమి త్వాది). నారాయణత్వమ్ సకలగుణజ్జలైయుమ్ శొల్లవత్త్తాయుక్క శేషిత్వమా త్రత్తై యరుళిచ్చెయ్కితార్ అను పరుళిచ్చెయ్కితార్ (కైజ్జుర్యత్వాదియాలే). ఉత్తరవాక్యమ్ కైజ్జుర్యప్రార్థనా ప్రకాశక మాకై యాలే, కైజ్జుర్యత్తై ప్రార్థిప్పతుమ్ శేషిపకల్తిలే యాకై యాలే, ఇన్నారాయణపదమ్ కైజ్జుర్యప్రతిసమ్బన్దియాన శేషియై చొల్లుకిఱ తెన్దు కరుత్తు.

౧౭౩. మేలుక్కవతారికై (కైజ్జుర్యన్దానిత్వాది). మూలార్థమ్ (అతావతి త్వాది).

(౧) “సదా పశ్యన్తి సూరయః” ఎన్టుమ్, (౨) “సోఽశ్నుతే సర్వాన్ కామాన్” ఎన్టుమిత్యాదికలిల్ శొల్లుకిఱపడియే దివ్యనుజ్గళ విగ్రహముమ్ కల్యాణగుణజ్గళుమ్, (3) “రసంహ్యవాఽయం లభ్యాఽననీ భవతి” ఎన్టిఱస్వరూపత్తోపాతి కైజ్కర్మవరకజ్గళుమాయ్ భోగ్యజ్గళుమాయితే ఇరుప్పతు. గుణజ్గళైస్త సామాన్యేన శొల్లుకైయాలే, జ్ఞానశక్త్యాది గుణజ్గళోడు వాత్సల్యాది గుణజ్గళోడు శౌర్యాది గుణజ్గళోడు వాళియఱ ఎల్లాగుణజ్గళు మనుభాగ్యజ్గళాయరుక్కైయాలే, పూర్వవాక్యత్తిల్ నారాయణపదత్తిల్ ఉపాయవరణత్తుక్కు ఉపయుక్తతయా అనుసన్ధేయగ్గళాన గుణవిశేషజ్గళుమ్ ఇప్పదత్తిల్ ప్రాప్యతయా అనుసన్ధేయజ్గళి; ఆశ్రయమాన స్వరూపత్తుక్కు ఆకారద్వయముణ్ణాయరుక్కిఱాప్పోలే, ఆశ్రయకళాన గుణవిశేషజ్గళుక్కు మాకారద్వయము ముణ్ణాయితే ఇరుప్పతు; ఇవైయెల్లామ్ వరన్దపడియిలే యరుళిచ్చెయ్తాఁ.

ఉత్తరత్తై ప్రమాణపూర్వకమాక దృఢీకరిక్కిఱార్ (సదాపశ్యన్తి) ఇత్యాదియాల్, స్వరూపత్తోపాతి యెన్టు-దివ్యాత్ స్వరూపత్తోపాతి యెన్టుపడి. కైజ్కర్మవరకజ్గళుమాయ్ భోగ్యజ్గళుమాయితే యరుప్పత్తెన్టు-రసబ్దవాచ్యమాన దివ్యాత్ స్వరూపమనుకూలమాయ్తోగ్గుకైయాలే, “ఇన్ద్రుయత్తిలైజ్జెచ్చెయ్తోమ్” ఎన్టుతడుమాటి మేన్దేలుమ్ కైజ్కర్మత్తిలే అన్వయిప్పిస్తు భోగ్యమాయరుక్కుమాపోలే, తిరుమేనియుమ్ గుణజ్గళుమనుకూలజ్గళాయ్ త్తోగ్గుకైయాలే, మేన్దేలుమ్ కైజ్కర్మత్తిలే అన్వయిప్పిస్తు భోగ్యజ్గళుమాయరుప్పన జెన్టుపడి. పూర్వవాక్యత్తిల్ శొన్నవాత్సల్యాదిగుణజ్గళుమ్ ఇప్పదత్తిలే అనుభావ్యతయా అనుసన్ధేయగ్గళైన్ (ఇన్ద్రశక్తిత్యాది). గుణజ్గళుక్కు ఎరన్దాకాఁమున్దోవ్వు వరుళిచ్చెయ్తాఁ ఆశ్రయమానత్యాది, ఆకారద్వయమన్టు - ఉపాయగ్గోజ్జెచ్చెయ్తపడి. ఆకారద్వయమెన్టు - సౌకగ్యాపాదకద్వయమ్ ప్రాప్యత్వముమెన్టుపడి. సంవాదప్రమాణమ్ (ఇవైయెల్లామిత్యాది).

(౧) సామ-ఉత్తరగ్ర-అ-౧౮-ఖ-౨-వా-ర, (౨) తై-అ-౧-౧, ౨-౨-౧౨

మూ.—౧౭౪. శేషిత్వత్తిలే నోక్కు.

౧౭౫. ప్రాప్తవిషయత్తిల్ కై జ్ఞర్యమితే రసిప్పతు.

౧౭౪. ఇని, ఇప్పదత్తుక్కు త్తాత్పర్యమ్ ఇన్నతిలే యెన్నితార్ (శేషిత్వత్తిలేనోక్కు) ఎన్టు. అతావతు - అనుభావ్యత్వమ్ అవిశిష్ట మాకై యాలే సకలగుణజ్ఞుమ్ ప్రతిపాదితమా యిరున్దతేయాకిలుమ్, చతుర్థ్యంశ త్తిల్ శొల్లకిఱి వృత్తివిశేషత్తుక్కు మికవుమ న్దరజమా యిరుప్పతు శేషిత్వమాకై యాలే, అతిలే ఇప్పదత్తుక్కునోక్కు ఎన్టె.

౧౭౫. ఇన్ద శేషిత్వకథనత్తుక్కు ప్రయోజన మరళిచ్చెయ్కి తార్ (ప్రాప్తవిషయత్తిల్ కై జ్ఞర్యమితే రసిప్పతు) ఎన్టు. అతావతు- (౧) “సర్వం పరవశం దుఃఖమ్” ఎన్టుమ్, (౨) “నేవా శ్వవృత్తిః” ఎన్టుమ్ శొల్లకిఱిపడియే నిషిద్ధమాన అప్రాప్తవిషయత్తిల్ కై జ్ఞర్య మ్బొల్లన్తిక్కే, (౩) “ఛాయావా సత్త్వమనుగచ్ఛేత్ ” ఎన్టుమ్, (౪) “సా కిమర్థం ననేచ్యతే” ఎన్టుమ్ శొల్లకిఱిపడియే విహితమాన ప్రాప్తవిషయత్తిల్ పణ్ణమ్ కై జ్ఞర్యమితే ఇవనుక్కు రసిప్పతెన్టె.

౧౭౬. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్టుతు-నారాయణపదత్తుక్కు శేషిత్వముమ్ విగ్రహముమ్ గుణజ్ఞుమర్థ మెన్టు శొన్నతన న్దర మెన్టుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఆపిష్టమాకై యాలే యెన్టుతు-తుల్యమాకై యాలే యెన్టుపడి. చతుర్థ్యంశ త్తిలే యెన్టుతు-చతుర్థియిలే యెన్టుపడి. అనాల్ “చతుర్థ్యంశ త్తిల్” ఎన్దరళిచ్చెయ్యానెన్నెన్నిల్, - పదవాన్ ప్రకృతిప్రత్యయరూపేణ ద్వ్యంశమాయరుక్కై యాలే, ద్రవ్యమాంశ మెన్టు తోన్ద్రుకైక్కాక. వృత్తివిశేషత్తుక్కు శేషిత్వమ్ మికవుమ న్దరజమాకై యావతు-తానిలాతవిడత్తిల్ ఇన్దె అవద్యజ్ఞశామ్బడియిరుక్కై. నోక్కెన్టుతు - తాత్పర్య మెన్టె.

౧౭౭. మేలుక్కవతారికై (ఇన్దవిత్యాది). ఇన్దవెన్టుతు - ఇప్పదత్తుక్కు త్తాత్పర్యమానవెన్టుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). పరవశం దుఃఖమెన్టుతు - పరవశత్వమ్ దుఃఖరూపమెన్టుపడి, ఛాయావా ఎన్టుతు-ఛాయేవ ఎన్టుపడి.

(౧)మను-౪-౧౩౦, (౨)మను-౪-౬, (౩)పరమహంస- (౪)విహగే-౨౪-పట-౧౪.

మూ.—౧౭౬. ఇంద్ర చతుర్థి కైజ్జుర్యతై ప్రకాశిప్పిక్కిఱతు.

౧౭౬. ఇని, ఇప్పద త్రిల్ విభక్తింశత్తుక్కు అర్థమచుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇంద్ర చతుర్థి) ఎన్టుతుడణి. అతావతు - శేషత్వజ్ఞానకార్యమాన ఉపాయపరిగ్రహత్తుక్కున న్దరమ్ ప్రాప్తమాయుశ్యతాకై యాలే తాదర్థ్యప్రతిపాదకమన్తిక్కే, ఇంద్ర చతుర్థి, పరిగ్రహిత ఉపాయ త్రినుడై య ఫలమాన కైజ్జుర్యతై ప్రకాశిప్పిక్కిఱతెన్దై. కైజ్జుర్యతై ప్రకాశిప్పిక్కియవతు- కైజ్జుర్యప్రార్థనైయై ప్రతిపాదిక్కే. కైజ్జుర్యమావతు-భగవన్సుఖవికాస హేతువాన వృత్తివిశేషమ్. ఇక్కైజ్జుర్య

౧౭౭. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్దతు - నారాయణపదత్తుక్కు ప్రకృత్యర్థమచుళిచ్చెయ్ త వన న్దర మెన్టు పడి. ఇప్పద త్రిల్వత్తు - నారాయణపదత్తిల్వత్తు పడి. విభక్తింశత్తుక్కెన్దతు - చతుర్థిక్కెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావ తిత్యాది). ఉపాయపరిగ్రహమ్ ఫలకామనైయాలేయరుక్క శేషత్వజ్ఞానకార్యమెన్దతు - శేషత్వమావతు - పరాతిశయాధాయకత్వమాకైయాలే, పరాతిశయముమ్ వృత్తివిశేషమిల్లాతపోతు సిద్ధియామైయాలే, స్వవృత్తివిశేషతాలే పరమక్కతిశయతై ప్పణ్ణుకై శేషత్వమాకైయాలే, శేషత్వజ్ఞానత్తిలే పరాతిశయాధాయకత్వేన పరమ పురుషార్థమాన వృత్తివిశేషజ్ఞానముమ్ అన్దరతమాకైయాలే (శేషత్వజ్ఞానకార్యమాన) ఎన్దరుళిచ్చెయ్ తార్. ఉపాయపరిగ్రహత్తుక్కెన్దతు - ఉపాయస్వీకారత్తుక్కెన్దపడి. ఇంద్రచతుర్థియెన్దతు - ఉత్తరవాక్యత్తిల్ చతుర్థియెన్దపడి. (౧) “అత్తే శ్వరాయాఽర్థయే కర్తం దాన్యమశేషమ్” ఎన్టు-ఉత్తరవాక్యత్తిల్ చతుర్థిక్కుక్కైజ్జుర్యప్రార్థనాప్రకాశకత్వతై భట్టర్ శాబ్దమాకవరుళిచ్చెయ్ తిరుక్కప్పిన్దై కైజ్జుర్యప్రార్థనైయై అర్థమాకవరుళిచ్చెయ్యలమో వెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (కైజ్జుర్యతై యిత్యాదియాలే). కైజ్జుర్యదానేతెన్ద వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (కైజ్జుర్యమావతిత్యాది). వృత్తివిశేషమెన్దతు - శేషత్వత్తుక్కు హానివారామల్ ప్పణ్ణుమ్ వృత్తియన్దియే తన్ శేషత్వత్వైయన్దియ మాఱివరుమ్ వృత్తివిశేషత్వైయెన్దపడి. అతావతు- తన్నై శేషియాకవైక్క ఇత్తైకై. శేషిక్కతిశయత్వేపితైక్కు స్వరూప మానాల్ అతు ఎన్వణ్డియాలేవరుమో, అన్వణ్డి ఉపాదేయమి శే. ఇక్కైజ్జుర్యదాన్

మూ.—౧౭౭. కై జ్జుర్యన్దా నిత్యమ్.

౧౭౮. నిత్యమాకప్రాధి త్తే పెటవేణమ్.

ద్వా, (౧) “ఏతత్సామగాయన్నా^{౭౭} స్తే” ఎన్దుమ్, (౨) “సమ ఇత్యేవ వాదినః” ఎన్దుమ్, (౩) “యేన యేన ధాతా గచ్ఛతి తేన తేన సమా గచ్ఛతి” ఎన్దుమ్ ఇత్యాదికలిల్ శొల్లుకిటపడియే వాచికకాయకరూప మాయిరుక్కుమ్.

౧౭౭. ఇక్కైజ్జుర్యమ్ ప్రార్థనీయమాల్ కాదాచిత్కమా కాతో వేన్నవమళిచ్చెయ్-తార్ (కై జ్జుర్యన్దా నిత్యమ్) ఎన్దు. అతా వతు- శేషత్వమే ఆత్మావుక్కు స్వరూపమాకై యాలుమ్, (౪) “అకిచ్చి త్క-రస్య శేషత్వానుపపత్తిః” ఎన్దిటపడియే, కిచ్చితకారాభావత్తిల్ అతుతాననుపపన్నమాకై యాలుమ్, కై జ్జుర్యమ్ ఆత్మావుక్కు నిత్య మేన్దు. ఆకై యితే (౫) “నిత్యకిజ్జురం ప్రహర్షయిష్యామి” ఎన్దుమ్, (౬) “నిత్యకిజ్జురో భవాని” ఎన్దుమ్ ఆచార్యోకళరుళిచ్చెయ్ తతు.

౧౭౮. నిత్యమాయిరుక్కుమాకిల్ ప్రాధిక్కవేణమోవెన్న

త్రివిధమాయిరుక్కు మెన్నునై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇక్కైజ్జుర్యనానిత్యాది). వాచికకాయకజ్జలిరజ్జెయమ్ శొన్నతు మానసికత్తుక్కు ముపలక్షణమ్. (౭) “భక్తై ర్భాగవతైస్సుహ” ఎన్నక్కడవతితే.

౧౭౭. మేలుక్కవతారికై (ఇక్కైజ్జుర్యమిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావ తిత్యాది). స్వరూపమాకై యాలు మెన్దు తు - స్వరూపనిరూపకమాకై యాలు మెన్దు పడి. అతుతాననుపపన్నమాకై యాలు మెన్దు తు - నిత్యమాన ఆత్మ స్వరూపత్తుక్కు ప్రధాన నిరూపకమాన శేషత్వమ్ కూడా మెయలు మెన్దు పడి. ఇతిల్ సంవాదప్రమాణమరుళి చ్చెయ్ కితార్ (ఆకై యితే ఇత్యాదియాల్). ఆకై యితే యెన్దు తు - కై జ్జుర్యమ్ నిత్యమాకై యాలితే యెన్దు పడి.

౧౭౮. మేలుక్కవతారికై (నిత్యమాయిరుక్కుమాకిలీత్యాది). మూలార్థమ్

(౧) కై-భృ-౧౦-౫. (౨) భార-శా-౩౩ ౭-౪౦. (౩) పరమసం-

(౪) ఉదైయవక్రీమాక్తి. (౫) స్తో-ర-౪౬. (౬) క్రిరణగద్యమ్. (౭) శైవే.

మూ.—౧౭౯. శేషిక్కుతిశయత్వైవిశ్చైక్చై శేషభూతనుక్కు స్వరూపలాభముమ్ ప్రాప్యముమ్.

వరుళిచ్చెయ్కితార్ (నిత్యమాకప్రాధిక్తే పెఱవేణుమ్) ఎన్టు. అతావతు-విషయమ్ ఉత్తుజ్జన్యత్రత్త్వ)మాయరుక్తైయాలుమ్, ఆశ్రయభూతనాన చేతనా అత్యంతపరతన్త్రనాయరుక్తైయాలుమ్, ప్రార్థనా విశేషమిల్లాతపోతు కైజ్జుర్యమ్ సిద్ధియామైయాలుమ్, నిత్యమాకప్రాధిక్తే పెఱవేణుమ్నై.

౧౭౯. ఇతు నిత్యప్రార్థనీయమైక్కు నిదానత్తై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (శేషిక్కు) ఎన్టుతువజ్జి. అతావతు - (౧) “నాన్కిచ్చిత్తుర్వతశ్శేషత్వమ్” ఎన్ఱిఱపడియే శేషిక్కుతిశయకరమిల్లాత వస్తువుక్కు శేషత్వమిల్లామైయాలే, శేషియాన ఈశ్వరనుక్కు త్తన్నుడైయ వృత్తివిశేషజ్ఞాతే ప్రీతిరూపమాన అతిశయత్వై విశ్చైక్చై, శేషభూతనానవనుక్కు త్తన్ స్వరూపలాభముమాయ్, అవనుడైయ ముఖోల్లా

(అతావతిత్యాది). విషయమ్ ఉత్తుజ్జమా కైయాలు మెన్ఱుశు-కైజ్జుర్యమైక్కు విషయ భూతనాన ఈశ్వరన్ సర్వస్వాత్పరనాకైయాలు మెన్ఱ పడి. ఆశ్రయభూతనానవెన్ఱు-కైజ్జుర్యమైక్కుకర్తృత్వేనాన్త్రయమాన వెన్ఱ పడి. అత్యంతవెన్ఱు-అచిద్వత్ ఎన్ఱ పడి. అతావతు - జ్ఞాతృత్వబలత్తాలే సృతన్త్రనాయుమ్, శేషత్వబలత్తాలే పరతన్త్రనాయుమిరుక్తైయన్ఱి క్కే, నమఃపదోక్త స్వస్వాతన్త్రవినివృత్తిబలత్తాలే పరతన్త్రనాయేయిరుక్తై. ప్రార్థనావిశేషమెన్ఱుతు - “శేషభూతనానవదియేనై శేషియాన దేవరీర్ ముఖమలర్ త్రిమూలుపాక వినియోగమకొన్ఱు అదియేనై సత్తై పెన్ఱోదే నామ్మడి కృపైశ్చయితరుళ వేణుమ్”, ఎన్ఱిఱ ప్రార్థనైయెన్ఱ పడి. పెఱవేణు మెన్ఱుతు-లభిక్కు వేణు మెన్ఱ పడి.

౧౭౯. మేలుక్కువతారికై (ఇతువిత్యాది). ఇతువెన్ఱుతు- కైజ్జుర్యమెన్ఱ పడి. నిదానత్తైయెన్ఱుతు - మూలకారణత్తైయెన్ఱ పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). తన్ స్వరూపలాభముమాయెన్ఱుతు - తనక్కసాధారణధర్తమాన శేషత్వమాకీత స్వరూప

న్య కుణ్ఱలితమ్ క్వాచిత్రమ్. అధికజ్ఞు. (౧) ఉడైయవర్ ముక్తకత్రినూక్తే.

మూ.—౧౮౦. (నమః).

౧౮౧. కై జ్ఞర్యత్తిల్ కళై యఱుక్కిఱతు.

సానుభవత్తుక్కు ఉఱుప్పాయిరుక్కైయాలే ప్రాప్యముమాయిరుక్కు మ్మెన్దై. ఆకైయాలే నిత్యప్రార్థనీయమా యిరుక్కు మ్మెన్దు కరుత్తు.

౧౮౦. అనన్తరమ్, చరమపదత్తై ఉపాదానమ్ పణ్ణకితార్ (నమః) ఎన్దు.

౧౮౧. అతుక్కర్దమరుళిచ్చెయ్కితార్ (కై జ్ఞర్యత్తిల్ కళై యఱుక్కిఱతు) ఎన్దు. అతావతు - నమశ్శబ్దమ్ సామాన్యేన అహ జ్ఞార్ మమకారజ్ఞళై క్కట్టిక్కైయాలే, తిరుమన్రత్తిల్ మధ్యమ పదమాన నమశ్శబ్దమ్మాలే స్వరూపాపాయపురుషార్థవిరోధికళ మూన్దు యమ్ కట్టిక్కవన్ద్రాయరున్దతేయాకిలుమ్, ఇన్దు అజ్ఞనన్దిక్కే కై జ్ఞర్యప్రార్థనానన్తరోక్తమాకైయాలే ఇన్దు కై జ్ఞర్యత్తిల్ విరోధియై క్కట్టిక్కిఱ తెన్దై.

౧౮౨. కై జ్ఞర్యత్తుక్కు క్కళై యేతెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్

లాభముమాయెన్ద పడి. ఉఱుప్పాయిరుక్కైయాలే యెన్దుతు - కారణమాయిరుక్కై యాలే ఎన్దుపడి. ఆక, కై జ్ఞర్యన్దాక్ స్వరూపలాభమాయమ్, ప్రాప్యమాయమిరు క్కైయాలే నిత్యప్రార్థనీయమైకరుత్తు ఎన్దురుళిచ్చెయ్కితార్ (ఆకైయాలేయత్వాది).

౧౮౦. మేలుక్కవతారికై (అనన్తరమిత్యాది). అనన్తరమెన్దుతు - చతుర్థార్థ ముడలిచ్చెయ్తవనన్తరమెన్దు పడి. చరమపదత్తై యెన్దుతు - ఇవాక్కిత్తిల్ చరమపద మాన నమఃపదత్తై యెన్దుపడి.

౧౮౧. మేలుక్కవతారికై (అతుక్కిత్వాది). అతుక్కెన్దుతు - నమఃపదత్తు క్కెన్దుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). ఇన్దెన్దుతు - ఉత్తరవాక్యత్తిలెన్దు పడి. అజ్ఞనన్దిక్కేయెన్దుతు - తిరుమన్రత్తిల్ ఎన్దిక్కే యెన్దుపడి. ఇన్దెన్దుతు - సన్నిహి తమానవెన్దుపడి.

౧౮౨. మేలుక్కవతారికై (కై జ్ఞర్యత్తుక్కిత్వాది). కళై యావతు - సస్య

నూ.—౧౮-౨. కళైయావతు-తనక్కెన్న ప్పణ్ణుమతు.

౧౮-౩. ఇతిలే అవిద్యాదికళుమ్ కళియుణ్ణుమ్.

(కళైయావతు తనక్కెన్న ప్పణ్ణుమతు) ఎన్ఱు. తనక్కెన్న ప్పణ్ణుకైయావతు - “భోక్తాచామ్” “మమభోగోయమ్” ఎన్ఱిటపడియే ఇత్తై తన్నుడైయ రనత్తుక్కుఱుప్పాక నినైత్తుప్పణ్ణుకై; “భగవన్ఱుఖ వికాసహేతువాకై యాలే ఇతు నమక్కు ఆదరణీయమ్” ఎన్ఱిట ప్రతిపత్తియైభీయ, ఇతిల్ భోక్తృత్వప్రతిపత్తియమ్ మదియత్వప్రతిపత్తియమ్ నడక్కుమాకిల్ అపురుషార్థమాయితే యరుప్పతు.

౧౮-౩. ఇన్నముమ్ ఇన్ఱకై జ్జర్యపాప్తిక్కు విరోధికళానవైయు మితిలే తళ్ళుణ్ణుమెన్ఱిటార్ (ఇతిలే అవిద్యాదికళుమ్ కళియుణ్ణుమ్) ఎన్ఱు. అతావతు-అవాజ్కార మమకారనివృత్తియై ప్రార్థిక్కిట ఇన్న మస్సితే, (౧) “అనాత్మ న్యాత్మ బుద్ధిర్యా అస్వే స్వమితి యా మతిః । అవిద్యాతదనమ్భూతి బీజమేతద్ద్విధా స్థితమ్” ఎన్ఱిటపడియే అనాత్మ న్యాత్మ బుద్ధ్యాదికళై వశివాక వుడైతాయ్ కర్తోత్పత్తికారణమాయరు న్దుళ్ళ అవిద్యైయుమ్, తత్కార్యమాన కర్తజ్జుళుమ్, తత్కార్యమాయ్ వరుమ్ ప్రకృతినప్పన్దముమెల్లామ్ కళియుణ్ణుమెన్ఱె.

ఆకై యితే, ద్వయవివరణమాన గద్యత్తిలే నమశ్శబ్దార్థై

వృద్ధివిరోధియాన పూజ్ఞాకైయాలే, ఇళు కళైయెన్ఱు కైజ్జర్యవిరోధియై చొల్లకి ఆతు. మూలార్థమ్ (తనక్కెన్న ప్పణ్ణుకైయావతిత్యాది). ఇత్తైయెన్ఱు-కైజ్జర్యకైయెన్ఱుపడి. తన్నుడైయ రనత్తుక్కుఱుప్పాక వెన్ఱతు-ఈశ్వరపదైయ ముఖమల్ త్రిక్కుఱుప్పాకాతే తన్నుడైయ ప్రీతిక్కుఱుప్పాక వెన్ఱపడి. కైజ్జర్యకై స్వరసత్తుక్కుఱుప్పాక నినైక్కిల్ వరుమదోషత్తై యరుళిచ్చెయ్కిటార్ (భగవన్ఱుఖవికాసేత్యాది యాల్). ఒట్టియవెన్ఱతు - ఇన్ఱిక్కైయెన్ఱుపడి.

౧౮-౩. మేలుక్కువతారికై (ఇన్నముమిత్త్యాది). ఇన్నముమెన్ఱు-కైజ్జర్య విరోధియై క్కళిక్కైక్కుమ్ మేలేయెన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

ఇళుక్కు సంవాదప్రమాణమరుళిచ్చెయ్కిటార్ (ఆకైయితేయిత్త్యాది). ఆకై

మూ.—౧౦౪. (౧) “ఉనక్కే నామాఱ్చయ్ వోమ్” ఎన్నుమ్బడి యే యాకవేణుమ్.

అనుసంధిత్తరుఘటివళవిల్, (౨) “మనోవాక్కాయైః” ఇత్యాది చూర్ణైయా లే అప్యిత్యకరణాద్యఖిలకర్మ నివృత్తియైయుమ్, (౩) “అనాదికాలప్రవృత్త” ఇత్యాది చూర్ణైయా లే అవిద్యానివృత్తియైయుమ్ (౪) “మదీయానాది” ఇత్యాది చూర్ణైయా లే ప్రకృతిసంబంధనివృత్తియైయుమ్ భాష్యకారర్ ప్రార్థితరుఘ్నిః.

౧౦౪. ఆనాలుమ్, ఇతుక్కు ప్రధానార్థమ్ కైజ్జర్యత్తిల్ స్వప్రయోజన నివృత్తియాకైయా లే అత్తై ఉపపాదిక్కితార్ మేల్. అతిల్, ప్రథమత్తిలే, కైజ్జర్యమ్ పణ్ణుమ్బాతు తాన్ ఎప్పడియాక వేణుమెన్న వరుళిచ్చయ్కితార్ (ఉనక్కే నామాఱ్చయ్ వో మెన్నుమ్బడియే యాకవేణుమ్) ఎన్ను. అతావతు-కైజ్జర్యమ్ పణ్ణుమళవిల్ “ఉనక్కే నామాఱ్చయ్ వోమ్” ఎన్ను ఉనక్కు మెజ్జళుక్కుమాయి రుక్కు మిరుప్ప తవిర్న్దు ఉనక్కే ఉకప్పాక నాజ్జళడిమై శెయ్యవేణుమ్ ఎన్నిటపడియే కేపిక్కే ఉకప్పాక ప్పణ్ణువేణుమెన్న. (౩) “తనక్కేయాక వేన్ కొళ్ళు మీతే” ఎన్నితే ఆత్వారు మరుళిచ్చయ్ తతు.

యితేయెన్దతు - ఉత్తరవాక్యత్తిల్ నమస్సు ప్రాప్తివిరోధికశాన అవిద్యాదికరు క్కుమ్ నివర్తకమాకైయాల్-యితేయెన్ద పడి. అళివిల్లెన్దతు - పోతెన్ద పడి.

౧౦౪. మేలుక్కవతారికై (ఆనాలుమిత్యాది). ఆనాలు మెన్దతు-ఇన్నమస్సు ప్రాప్తివిరోధినవర్తకమాకిలు మెన్ద పడి. అత్తైయెన్దతు - స్వప్రయోజననివృత్తియైయెన్ద పడి. అవతారికా స్తరమ్ (అతిలిత్యాది). అతిల్లెన్దతు-అన్దకైజ్జర్యత్తిలేయెన్ద పడి. ప్రథమత్తిలేయెన్దతు - ఉపక్రమత్తిలేన్ద పడి. తానెన్దతు-కైజ్జర్యకర్తావన తానెన్ద పడి. ఎప్పడియాక వేణు మెన్దతు. యాదృశప్రతిపత్తి విశిష్టనాక వేణు మెన్ద పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఉనక్కు మెన్దతు మూయెన్దతు - ఉన్ ప్రీతి క్కు మెజ్జళ ప్రీతిక్కుమాయెన్ద పడి. ఇతిల్ ప్రమాణమ్ (తనక్కేయాక విత్యాది).

మూ.—౧౦౫. సాన్దర్యమస్తరాయమ్. కీర్త్యోన్న కైజ్కర్యము మప్పడియే.

౧౦౬. కైజ్కర్యప్రార్థనైపోలే ఇప్పదత్తిల్ ప్రార్థనైయు

౧౦౫. ఇని, ఇన్ద్రైజ్కర్యత్తుక్కు విఘ్నజ్ఞై యరుళిచ్చెయ్కి తార్ (సాన్దర్యమ్) ఇత్యాది వాక్యద్వయత్తాలే. అతావతు - అవసుడైయ విగ్రహసాన్దర్యముమ్ చిత్రాపహరియాయ్ కైశోరప్పణ్ణుకై యాలే కైజ్కర్యత్తుక్కు విఘ్నమ్; ఇన్నమస్సుక్కు కీర్త్యో చతుర్థియిల్ శొన్నకైజ్కర్యముమ్ అభివతవిషయ పరిచరైవ్పోలే స్వరసత్తుక్కుడలాయిరుక్కైయాలే అవసుడైయ ముఖమల్ త్రియే ప్రయోజనమాక ఉడైయవనుక్కు అతువుమ్ విఘ్నమెన్దై.

౧౦౬. ఇప్పడియాకైయాలే ఇప్పిరోధినివృత్తిప్రార్థనై ఇడై విదామల్ నడక్కున్బడియై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (కైజ్కర్యప్రార్థనై పోలే) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతావతు - చతుర్థియిల్ శొల్లుకిఱ కైజ్కర్యప్రార్థనై కాదాచిత్కమన్దిక్కే నిత్యమాయ్ చెల్లుమాపోలే, ఇప్పదత్తిల్ శొల్లుకిఱ కైజ్కర్యనిరోధినివృత్తి ప్రార్థనైయుమ్, ఇన్ద్రుక్కుమ్ కాల

౧౦౭. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది), ఇనియెన్దతు - నమస్సుక్కు ప్రధానార్థమ్ స్వప్రయోజననివృత్తి యెన్దరుళిచ్చెయ్తవన స్తరమెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). కైశోరప్పణ్ణుకై యాలేయెన్దతు - కైజ్కర్యత్తిల్ కైవాఙ్మప్పడి పణ్ణుకైయాలేయెన్దపడి.

౧౦౮. మేలుక్కవతారికై (ఇప్పడియాకైయాలేత్యాది). ఇప్పడియాకైయాలెన్దతు - స్వప్రయోజనమాకప్పణ్ణుమ్ కైజ్కర్యముమ్ సాన్దర్యముమ్ కైజ్కర్యవిరోధియాకైయాలే యెన్దపడి, మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇప్పదత్తిలెన్దతు - నమః పదత్తిలెన్దపడి.

మూ.— మెన్దుమున్దు.

౧౦౭. (౧) “మరున్దేనజ్జల్ పోకమకిథ్ చ్చిక్కు” ఎన్నా

త్తోడు ప్రాప్యభూమియిల్ పోన కాలత్తోడు వాళియట ఎల్లాక్కాల ముమ్ నడక్కక్కడవతా యిరుక్కుమెన్దై.

౧౦౭. కన్దల్ కట్టిన్ద అన్నిల త్రిలుమ్ స్వభోక్తృత్వోదయ మున్దా మోవెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (మరున్దేనజ్జల్ పోకమకిథ్ చ్చిక్కున్నా నిన్దతిత్) ఎన్దు. అతావతు - ఉన్నడైయ అనుభవతా లే ఎన్దభుక్కు వరుమ్ ఆనన్దత్తుక్కు స్వభోక్తృత్వబుద్ధియై విలై విత్తు స్వరూపత్తై అట్టి యాతపడి సాత్తిప్పిక్కుమ్ భేషజమానవనే! ఎన్దు నిత్యసూరికల్ పేళుమ్ పాళురమాక చ్చొల్లానిన్దతిత్ ఎన్దై.

ఆకైయాల్ అద్విషయ వైలక్షణ్యప్రయుక్తమాయ్ వరుమ్ స్వభోక్తృత్వబుద్ధి అజ్ఞుమ్ విలైకై యాతే, “ఇప్పద త్రిల్ ప్రార్థనై

౧౦౭. మేలుక్కవతారికై (కన్దల్ కట్టిన్ద విడత్రిలుమిత్వాది). కన్దలెన్దు - జీర్ణ వస్త్రమాయ్, అత్తాల్ అల్లోడొత్త ప్రకృతియైచ్చొల్లి, అతుకట్టిన్ద అన్నిల త్రిలు మెన్దు- పరమపద త్రిలు మెన్దిఱతు. స్వభోక్తృత్వత్తుక్కున్దతు - “మమాఽయంభోగః” ఎన్దిట నినైపుక్కున్ద పడి. అప్రాక్రితమానదేశ త్రిలుమ్ ప్రకృతినమృద్ధకార్యమాన అజ్ఞానమున్దొన్దెన్దు కరుత్తు. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). సాత్తిక్కప్పణ్ణు మెన్దతు - స్వభోక్తృత్వబుద్ధివారాకుల్ పణ్ణుమెన్ద పడి. ఇత్తాల్, ఇవన్ చేతననానవాళియాతే, భగవదనుభవవైజ్ఞాన్యశిల్ ఇవన్ద సక్కుమానన్దమున్దామ్, అతు ఇవనుక్కుప్పరు మెన్ద మనెనతాయ్ తు.

పరమపద త్రిల్ ప్రాకృతమాన అజ్ఞానమిలైయేయాకిలుమ్, విషయవైలక్షణ్యా ధీనమాయ్ వరుమజ్ఞానమున్దెన్నుమత్తై యరుళిచ్చెయ్యానిన్దుకొన్దు విరోధినివృత్తిప్రార్థనై ఎన్దు మున్దెన్నుమత్తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (అకైయాలిత్వాదియాల్). అకైయా లెన్దు-నిత్యసూరికళుక్కు విరోధినివృత్తిప్రార్థనై ఇదైవిడామల్ నడక్కైయాతే యెన్ద పడి. ఇప్పద త్రిల్ ప్రార్థనైయెన్దతు - ఇప్పద త్రిల్ శొల్లుకిట విరోధినివృత్తిప్రార్థనై

(౧) తి-వాయ్-౯-౩-౪. స్వభోక్తృత్వత్తుక్కు ఉదయ మెన్దు అరుమ్బదపాతమ్.

మూ.—

నిష్ఠతితే.

వీల్చైలోకాచార్యర్ తిరువడికళే శరణమ్.

ద్వయప్రకరణమ్ ముడిస్తతు.

—ॐ॥—

ఎన్ఱ ముణ్ణు” ఎన్నుమిడమ్ సిద్ధమెన్ఱతాయ్త్తు. ఆకైయితే ముక్త
ర్క్కు లక్షణమ్ శొల్లుకిఱ విడత్తిలే(౧), “నమ ఇత్యేవవాదినః” ఎన్ఱతు.

ఆక, పురుషకారత్వైయమ్, తన్నిత్యయోగత్వైయమ్, తదుద్భా
వితమాన వాత్సల్యాది గుణజ్ఞతైయమ్, అన్తగుణప్రకాశకమాన దివ్య
మజ్జళవిగ్రహత్వైయమ్, గుణవిగ్రహవిశిష్టపన్తవినుడైయ ఉపాయత్వ
త్వైయమ్, అవ్యుపాయస్వీకారత్వైయమ్, తత్ఫలమాన కైజ్జుర్యత్తుక్కు
ప్రతినమ్బున్ది ఒరుమిథునమెన్నుమన్ఱైయమ్, అన్వన్తవినుడైయ సర్వశే
షిత్వత్వైయమ్, తద్విషయ కైజ్జుర్యత్వైయమ్, కైజ్జుర్యవిరోధినివృ
త్తియైయమ్ శొల్లిన్ఱాయ్త్తు.

జీయర్ తిరువడికళే శరణమ్.

తిరుమన్త్రార్థత్తిల్ ఇరణ్ణామ్ ప్రకరణమ్ ముడిస్తతు.

—ॐ॥—

రన్ఱెయెన్ఱపడి. ఇతిల్ ప్రమాణమరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఆకైయితే ఇత్యాదియల్).
ఆకైయితే యెన్ఱతు - పరమపదత్తిలుమ్ విరోధినివృత్తిప్రార్థనై యుణ్ణాకైయారే
యెన్ఱపడి.

ద్వయత్తుక్కు సజ్గోహణ ప్రతిపదమర్థమర్థిచ్చెయ్ నిన్ఱ కొణ్ణు ప్రకరణా
రన్ఱె నిగమిత్తురుళికిఱార్ (ఆకైయితే ఇత్యాదియల్). ఆకవెన్ఱతు - కీర్తించున్ఱ ఎల్లా
వన్ఱ్ఱాయ్ మెన్ఱపడి.

ఆక, ఇరణ్ణామ్ ప్రకరణార్థమరుళిచ్చెయ్ తారాయ్త్తు.

శుద్ధసత్వమ్ దొడ్డయాచార్యర్ తిరువడికళే శరణమ్.

తిరుమన్త్రార్థత్తిన్ఱదుమ్బుదత్తిల్ ఇరణ్ణామ్ ప్రకరణమ్ ముడిస్తతు.

—ॐ॥—

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

ద్వయప్రకరణత్రిన్ ప్రమాణత్తిరట్టు.

ద్వయప్రకరణత్రిన్ సంపూర్ణమాక ఎడాళ శ్లోకజ్ఞభుమ్ పాశు
రజ్ఞభుమ్ ఆకరజ్ఞభుమ్ ఇట్టు సంపూర్ణమాక ఉదాహరిక్కప్పడుమ్.

పుటమ్ - సజ్జెన్.

౧౬౪ - ౧. [విహాన్ద్ర) సంహితాయమ్, పట-౨౨.]

పితరం మాతరం దారాన్ పుత్రాన్ బంధున్ సఖన్ గురూన్ ।
రత్నాని ధన ధాన్యాని త్రేత్రాణిచ గృహాణిచ ॥
సర్వభర్తాంశ్చ సన్త్యజ్య సర్వకామాంశ్చ సాక్షరాన్ ।
లోకవిక్రాంతచరణౌ శరణం తే వ్రజం విభో॥

౧౬౬ - ౧. [తి-వాయ్-౯-౩-౨.]

ఆకమ్ శేర్ నరశిజ్జమతాకి ఓర్ । ఆకమ్ వళ్ళుకిరాల్ పిళ్ళనానుత్తై ।
మాక వైరువమ్ కాణ్ణితటు ఎన్ననమ్ । ఏక మెణ్ణుమిరాప్పకల్నియే॥

౨ - ౨. [తి-వాయ్-౬-౯-౯.]

ఆవి త్తిక్కై ఐవర్ కుమైక్కుమ్ శిగ్గినిన్బమ్
పావియేనై పుల నీ కాట్టి ప్పడుప్పాయో
తావి వైయమ్ కొణ్ణ తడన్దామరైక్కటే
కూవిక్కొళ్ళుమ్ కాలమిన్నమ్మకుతాతో.

౧౬౭ - ౧. [తి-నె-౬.]

అలమ్బురిన్ద నెడునడక్కై యమరర్ వేన్దన్
అజ్జైత్తెప్పళో తనిప్పాకనవుణత్తున్దుమ్
శలమ్ పురినజ్జరు శిల్లా త్తనైయాళన్
తానుకనద్రూగ్లామ్ తన్తాళోపాడి
నిలమ్పరన్దు వరుజ్జుల్లణ్ణి ప్పెణ్ణెయిర్ త్త
నెడు వేయొకళో పడు ముత్త మున్దు పున్ది

కా.

పుటమ్ - సజ్జ్యే.

స్వతిమ్ పరస్థ పాణవిక్రమమ్ పాయ్ క్క వేలి
పుచ్చోవలూర్ తొఱుతుమ్ పోతునెత్తే.

౧౬౩ - ౨.

[తి-కుటు-౧౯.]

పిణ్డియార్ మజ్జె యేన్ది ప్పిఱర్ మనై తిరితస్థణ్ణుమ్
ఉణ్డియాకా శాపమ్ తీర్ త్త వొరువనూరులకమేత్తుమ్
కణ్డియూరరజ్జమ్ మెయ్యమ్ కచ్చి శేర్ మలైయెట్టు
మణ్డినారుయ్యలల్లాల్ మన్ శ్శాయార్ క్కుయ్యలామే.

౧౬౪ - ౧.

[శ్వేతాశ్వతరే, ౬-౨౩.]

యస్య దేవే పరా భక్తి ర్యథా దేవే తథా గురౌ ।
తస్యైతే కథితాహ్నిరాః ప్రకాశస్తే మహాత్మనః ।

౧౭౨ - ౧.

[అహిర్బుధ్విసంహితై-౩౬-౩౫.]

అహమస్మ్యపరాధానామాలయోఽకిఞ్చనోఽగతిః ।
త్వమేవోపాయధూతో మే భవేతి చార్థనామతిః ।
శరణాగతిరిత్యుక్తా సా దేవేఽస్మిన్ ప్రయ్యజ్యతామ్ ॥

౨౨ - ౨.

[స్తోత్రతే-౨౨.]

న భర్త నిష్టోఽస్మి నచాఽఽత్తవేదీ న భక్తిమాం స్తుచ్చరణారవిద్దే ।
అకిఞ్చనోఽనన్యగతిశ్శరణ్య త్వత్పాదమూలం శరణం ప్రపద్యే ॥

౨౨ - ౩.

[తి-వాయ్, ౬-౧౦-౧౦.]

అకలకిల్లేనితైయు మెన్జలర్ మేల్ మజ్జె యుతై మార్ పా
నికరిల్ పుకళా యులకమ్ మూన్జుడైయా యెన్నై యాళ్యానే
నికరిలమరర్ మునిక్కణ్డళో విరుమ్ముమ్ తిరువేళ్ళుత్తానే
పుకలా నిల్లా వడియే నున్నడిక్కిముర్ స్తు పుకున్దే నే.

౧౭౪ - ౧.

[అమరకోశే, ౧-౧-౨౩.]

లక్ష్మీః పద్మాలయా పద్మా కమలా క్షీర్మరిషియా ।
ఇంద్రా లోకమాతా మా రమా ముఖశదేవతా ।
భార్గవీ లోకజననీ క్షీరసాగర కన్యకా ॥

౨౩౦ తిరుమనూర్తిమ్ ద్వయప్రకరణత్తిన్ ప్రమాణత్తిరట్టు.

పుటమ్ - సజ్జే.

౧౭౪ - ౩. [మహాభాష్యే-ఆహ్ని, ౧-నూ-౧.]

అఇతి భగవతో నారాయణస్య ప్రథమాభిధానమ్;
భగవతో వాచక మకారం ప్రయుజ్ఞానేన కిన్నామ మద్గళం నకృతమ్॥

౧౭౫ - ౧. [గీతై, ౫-౨౯.]

భోక్తారం యజ్ఞ తపసాం సర్వలోకమహేశ్వరమ్ ।
సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాంకాన్తి మృచ్ఛతి ॥

,, - ౨. [గీతై, ౯-౨౯.]

సమోఽహం సర్వభూతేషు న మే ద్వేష్యోఽస్మి న ప్రియః ।
యే భజన్తి తు మాం భక్త్యా మయి తే తేషుచాఽప్యహమ్ ॥

,, - ౩. [శ్రీగుణరత్నకోశే-౫౨.]

పితేవ త్వత్ప్రియాన్ జనని పరిపూర్ణాగసి జనే
హితప్రోతోవృత్త్యా భవతిచ కదాచిత్కలమధిః ।
కిమేతన్నిర్దోషః క ఇహ జగతీతి త్వముచితైః
ఉపాద్యైర్విస్మర్య స్వజనయసి మాతా తదసి నః ॥

,, - ౪. [గీతై-౧౬-౧౯.]

తానహం ద్విషతః కూరాన్ సంసారేషు నరాధమాన్ ।
క్షీపామ్యజస్ర మశుభానాసురీష్వేవ యోనిషు ॥

,, - ౫. [వరాహపురాణే.]

మద్భక్తం శ్వపచంవాఽపి నిద్దాం కుర్వన్తి యే నరాః ।
పద్మకోటిశ తేనాఽపి న క్షమామి వసునరే ॥

౧౭౬ - ౧. [విష్ణుపురాణే, ౧-౯-౧౨౬.]

త్వం మాతా సర్వలోకానాం దేవదేవో హరిః పితా ।
త్వయైతద్విష్ణునాచాఽమ్బ జగద్వ్యాప్తం చరాచరమ్ ॥

,, - ౨. [శరణాగతిగద్యే, ౧.]

భగవన్నారాయణాఽభిమతాఽనురూప స్వరూప రూప గుణ విభవైశ్వర్య
శీలాద్యనవధికాతిశయాఽసజ్జేయ కల్యాణ గుణ గణాం పద్మవనాలయాం

పుటమ్ - సజ్జ్యే.

భగవతీం శ్రియం దేవీం నిత్యానసపాయినీం నిరవద్యాం దేవదేవదివ్య
మహిషీ మఖిలజగన్మాతర మస్తన్నాతర మశరణ్యశరణ్యా మనశ్యకరణ
శృరణమహం ప్రపద్యే.

౧౩౯ - ౩. [పెరియాళ్వార్ తిరుమొట్టి, ౨-౨-౩.]

తన్దమ్ మక్కళ్ళుళుకుశెన్బాల్ తాయ్మారావార్ తరిక్కళ్ళిల్లార్
వన్దనిన్దేల్ పూళల్ శెయ్య వాల్వల్ల వాసతేవా
ఉన్దెయారున్ తిఱ త్తరల్లరున్నె నానొస్తురప్పమాట్టేన్
నన్దకోఁసనణిఱువా నాన్ శరన్దములై యుణాయే.

,, - ౪. [యజుషి, ౪-౪-౩౨, శ్రీనూక్తే]

ఓమ్ మహాదేవ్యైచ విద్మహే విష్ణుపత్నైచ ధిమహి ।
తన్నో లక్ష్మీః ప్రచోదయాత్

,, - ౫. [తి-నె-౧౮.]

కార్ వణ్ణుమితిరుమేని కణ్ణుమ్ వాయున్
కై త్తలముమడియైయైయమ్ కమలవణ్ణున్
పార్ వణ్ణ మడిమడై పత్తర్ పిత్తర్
పనిమలర్ మేల్ పావైక్కు ప్పావమ్ శెయ్ తేవా
ఏర్ వణ్ణ వెన్ పేతై ఎఱ్ఱోత్కొళాళి
ఎమ్మెరుమాన్ తిరువరణ్ణ మెళ్ళేయెన్నుమ్
నీర్ వణ్ణన్ నీర్ మలైక్కే పోవేనెన్నుమ్
ఇతువన్టో నిఱైవళ్ళీన్దార్ నిఱ్కుమాఱే.

౧౪౦ - ౧. [రా-య, ౧౧౬-౩౮.]

ఏవమక్తాతు వైదేహీ హనూమన్తం యశస్వినమ్ ।
రాజసంశ్రయ వశ్యానాం కుర్వస్తీనాం పరాజ్ఞయా ।
విధేయానాఞ్చ దాసీనాం కఃకుప్యే ద్వాననోత్తమ ॥

,, - ౨. [రా-య-౧౧౬-౪౪.]

పాపానాంవా శుభానాంవా వధార్హాణాం ప్లవణ్ణమ్ ।
కార్యం కరుణమాశ్రిణ న కశ్చిన్నానపరాధ్యతి ।

౨౩౨ తిరుమనార్గమ్ ద్వయప్రకరణత్రిన్ ప్రమాణత్తిరట్టు.

పుటమ్ - సజ్జే.

౧౨౦ - ౩. [౩-తిరువనాతి-౩.]

మనత్తుళ్ళాక్ మాకడల్ సీరుళ్ళాక్ మలరాళ్
తనత్తుళ్ళాక్ తిణ్ణుత్తాయ్ మార్వక్—శినత్తు
చ్చెరునరుకచ్చెల్లుకన్ద తేళ్ళోతవణ్ణక్
వరునరకమ్ తీర్ కుమ్ మరున్దు.

,, - ౪. [తి-మొ-౨-౧౦-౧.]

వణ్ణార్ పూమామలగ్ మజ్జే మణనోక్క
ముణ్ణా నే ఉన్నెయుకన్దకన్ద న్ననక్కే
లొణ్ణా నేక్కెక్ శెయ్ కిన్టాయ్ శొల్లు నాల్ వేతమ్
కణ్ణా నే కణ్ణపురత్తుత్తైయ్మా నే.

,, - ౫. [తి-వాయ్-౩-౧౦-౨.]

అల్లలిన్బమళవిఱన్దెళ్ళు ముత్తకమర్ శూత్తోళియక్
అల్లిదులర్ మకళ్ పోకమయక్కక్కళాకియుమ్ నిఱ్ఱుచ్చుమాక్
ఎల్లెయిల్ ఇనత్తక్ ఇనమంతే కొణ్ణెల్లాక్కరుమద్దళుమ్ శెయ్
ఎల్లెయిల్ మాయనై క్కణ్ణనై త్తాళ్ పల్లెరి యానోర్ తుక్కుమిల శే.

౧౨౧ - ౧. [పెరియాళ్వార్ తిరుమొళ్ళి, ౩-౧౦-౨.]

మిన్నొత్తనుణ్ణిడైయాయ్ మెయ్యడియేక్ విణ్ణప్పమ్
పొన్నొత్తమానొన్దు పుకన్దినితు విళైయాడ
నిన్నన్బిక్ వణ్ణి నిన్దు శిరైపిడిత్తెమ్మిరానేక
ప్పిన్నేయగ్గిలక్కుమణన్ పిరినత్తు మోరడైయాళమ్.

,, - ౨. [తిరుమొళ్ళి, ౫-౨-౨.]

వాతమామకన్ ముఱ్ఱడమ్ విఱ్ఱు
మల్లెల్లోర్ శాతియొన్మొళ్ళినిలై ఉకన్ద
కాతలాతరమ్ కడలినుమ్ పెరుకచ్చెయ్
తకవినుక్కిలై క్కెమ్మాశెన్దు
కోతిల్ వాయ్ మెయినాయుడుముడ నే
యన్బానానెన్దు ఒళ్ పారుశెనక్కుమ్

పుటమ్ - సత్తై.

ఆతల్ వేణ్ణు మెన్ట డియిలైయడై నేన్
అణిపొట్టిల్ తిరువరజ్జత్తిమ్మ నే॥

౧౦౧ - ౩. [౩-తిరు-౧౦౦.]

శార్ పు నమక్కెన్టుమ్ శక్కరత్తాక్ తణ్ణుఘాయ్
త్తార్ వాల్ వరై మార్ పక్ తాక్ మయజ్జుమ్—కారార్ న్ద
చానమరు మిన్నిమైక్కుమ్ వణ్ణామరై నెడుజ్జణ్
తేనమరుమ్ పూమేల్ తిరు॥

౧౦౩ - ౧. [వైకుంఠస్తవే, ౫౯.]

యద్బ్రహ్మకల్పనియతానుభవేష్యనాశ్యం తత్ కిల్బిషం।
సృజతి జన్తురిహ జ్ఞానార్థే । ఏవంసదా సకల జన్తుషు।
సాపరాధం క్షామ్యసృహో తదభిసంవిరామమాత్రాత్ ॥

౧౦౫-౧ [లక్ష్మీతస్త్రే, ౨౮-౧౪.]

లక్ష్మ్యసహ హృషీకేళో దేవ్యా కారుణ్యరూపయా।
రక్షక స్సర్వసిద్ధాంతే వేదాంతేఽపి చ గీయతే।

,, - ౨. [రా-సుందర-౩౮-౩౫.]

స తం నిపతితం భూమా శరణ్యశ్శరణాగతమ్।
వధార్హమపి కాకుత్స్థః కృపయా పర్యపాలయత్ ॥

౧౦౭ - ౧ - [పెరియతిరువందాతి-౫౮]

మాలే పడిచ్చోతి మాల్ శ్రే లినియునతు
పాలేపోల్ శీరిల్ ప్పుత్తోడ్డినేక్ — మేలాల్
పిఱప్పిన్నై పెన్ద్రడిక్కిన్ద్ర్ కున్ద్ర్ శ్రేవలన్తు
మఱప్పిన్నై యాక్ వేణ్ణుమ్ మాడు॥

,, - ౨. [రా-యద్య, ౧౮ - ౩.]

మిత్రభావేన సంప్రాప్తం న త్యజేయం కథంశ్చన।
దోషో యద్యపి తస్య-స్యా త్సతామేతదగర్హితమ్॥

౨౩౪ తిరుమనాగ్మమ్ ద్వయప్రకరణత్తిన్ ప్రమాణత్తిరట్టు.

పుటమ్ - సజ్జేయి.

౧౮౭ - ౩. [రా-యద్ధ, ౧౮-౩౪.]

సకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాఽస్మీతిచ యాచతే।
అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్వ్రతం మమ॥

,, - ౪. [తి-వాయ్-౫-౧-౭.]

అమ్మా నాభిప్పిరా నవనెవ్విడత్తాక్ యానార్
ఎమ్మా పావియర్కుమ్ వితివాయ్క్కిన్ఱు వాయ్కుమ్ కణ్డిర్
కైమ్మా తున్ఱొబ్బిత్తాయెన్ఱు కైతలై పూళలిచ్చే
మెయ్మ్మాలా యెబ్బిన్దే నెమ్మిరాను మెన్మేలానే॥

౧౮౯ - ౧. ౧౭౨-వతు పుటమ్, ౩-౯ పార్క్కవుమ్.

౧౯౦ - ౧. [గీతై-౧౮-౬౬.]

సర్వధర్తాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ।
అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాశుచరి॥

౧౯౧ - ౧. [౧-తిరువన్దాతి, ౪౪.]

తమరుకన్ద తెవ్వురువ మవ్వురువమ్ తానే
తమరుకన్ద తెప్పేర్ మున్ఱుప్పేర్ — తమరుకన్ద
తెవ్వుణ్ణమ్ శినిత్తిమైయా తిరుప్పరే
ఆవ్వుణ్ణ మున్ఱుయా నామ్।

౧౯౪ - ౧. [తి-వాయ్, ౮-౩-౬.]

పణియావమరర్ పణివుమ్ పణ్బుమ్ తామేయామ్
అణియారాభియుమ్ శఙ్గముమేరుమవర్కాణ్డిక్
తణియావెన్నోయులకిల్ తవిర్ప్పాక్ తిరుసీల
మణియార్ మేనియోడెక్ మనమ్ శూర్ వరువారే.

,, - ౨ [తి-వాయ్-౩-౧-౧.]

ముడిచ్చోతియా యునతు ముకచ్చోతి ములర్నతువో
అడిచ్చోతి నీనిన్ఱతామరైయా యలర్నతువో
పడిచ్చోతి యాడైయెదుమ్ పల్కలనాయ్ నిక్పైమ్మెన్
కడిచ్చోతికలన్దతువో తిరుమాలే కట్టురైయే.

పుటమ్ - శ్లోకం.

౧౯౫ - ౧. [తిరుమొట్టి-౧ ౮-౩.]

నిన్ట మా మరుత్తిల్లు వీల్ల వడన్ద నిన్టలన్ నేమియాన్
ఎన్టమ్ వానవర్ కైల్మొట్టు మిణ్ణెత్తామరైయడి యెమ్మిరాన్
కన్ది మారి పొట్టిన్దిడ క్కడితానిరైక్కిడర్ నీర్కు-వాన్
శెన్టకున్ట మెడుత్తవన్ తిరువేళ్ళడమడై నెన్జామే.

౧౯౬ - ౧. [తి-వాయ్, ౧-౨-౧౦.]

ఎణ్ పెరుక్కన్టలత్తు ఒణ్ పారుగీటిల
వణ్ పుక్కన్ నారణన్ తిణ్ కట్టల్ శేరే.

,, - ౨. [పెరి-తిరు, తి-౪-౯-౨.]

తన్నడియార్ తిఱత్తకత్తు త్తామరైయాళాకిలుమ్ శిరకురైక్కు మేల్
ఎన్నడియారతుశెయ్యార్ శెయ్తాళేల్ నన్ట శెయ్తారెన్నర్ పోలుమ్
మన్నుడైయ విసీడణ్ణాయ్ మతిలిల డై త్తిశైన్కి మలర్ కక్కణ్ వైత్త
ఎన్నుడైయ తిరువరన్దర్ క్కన్డియ్యమ్ మన్దోరువర్ క్కాళావళే.

౧౯౭ - ౧. [౪-తిరు, ౯౨.]

ఎన్ట ముఱన్దటియే నెన్జెన్జాత్తే వైత్తు
నిన్టమిరున్దమ్ నెడుమాలై—ఎన్టమ్
తిరువిరున్దమార్ పన్ శిరీతరనుక్కాళాయ్
కరున్దననాళ్ ముతలాక్కాప్ప.

౧౯౮ - ౨. [పెరి-తిరు, ౪-౩-౫.]

పలపల నాట్టమ్ శొల్లి ప్పట్టిత్త శిరుపాలన్ద న్నై
అలైవలైమ్మై తవిర్ త్త వ్వుక నలక్కారణమలై
కులమలై కోలమలై కుళిర్ మామలై కొల్లొమ్మలై
నిలమలై నీణ్ణమలై తిరుమాలిరుణ్ణొలైయళే.

,, - ౩. [తి-వాయ్-౨-౫-౩.]

కేట్పార్ కళో కేళవకాక్కిరియల్లాల్ మన్దొమ్మ కేట్పొ
కేట్పార్ శెవిరుడు కీర్తమై వళపుకళే వైయమ్

౨౩౬ తిరుమన్దార్థమ్ ద్వయప్రకరణత్రిన్ ప్రమాణత్రిరట్టమ్.

పుటమ్ - సజ్జ్యో.

శేట్టాల్ ప్లమ్పకైవత్ శిశుపాలక్ తిరువడి

తాట్టాలపైన్ద తన్నై యఱివారై యఱిన్దుమే.

౧౯౯ - ౧. [వైవే ఎన్నర్ శిలర్, భగవచ్చాస్త్రే ఎన్నర్ శిలర్.]

వైవైవేతు పరే లోకే శ్రియాసార్థం జగత్పతిః ।

ఆస్తే విష్ణురచ్చిన్ద్రితా భక్తై ర్భాగవతైస్సహ॥

౨౨ - ౨ [తై-ఆనందవ, ౧-౨.

బ్రహ్మవిదాహ్నోపనిషత్ । తదేషాఽభ్యుక్తాః సత్యం జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ ।

యోషేద నిహితం గుహాయాం పరమే వ్యోమకే । సోఽన్న తే సర్వాన్

కామాన్ । సహ బ్రహ్మణా విపశ్యేతేతి॥

౨౩ - ౩. “సదాపశ్యన్తి” ఇత్యాది; ౧౫౮-వకు పుటమ్ పార్క్క.

౨౦౨ - ౨. [భాగతే, శాన్తిపర్వణి, ౩౧౮-౭౭.]

జ్ఞానాన్తోత్తో జాయతే రాజసింహ నాఽస్త్యజ్ఞానాదేవమాహుర్నరేంద్ర ।

తస్మాద్దానంతత్వతోఽస్వేషణీయం యేనాఽఽత్మానం మోక్షయేజ్జన్మమృత్యోః॥

౨౪ - ౧. [విష్ణుపురాణే, ౩-౭-౩౩.]

కమలనయన వాసుదేవ విహో భరణిభరాఽచ్యుతి శఙ్ఖచక్రపాణే ।

భవ శరణమితీరయన్తి యే వై త్యజ భట దూరతరణ తానపాపాన్ ॥

౨౫ - ౩. “అజ్ఞానిః పరమాముద్రా” ఇత్యాది-గారుడే-పూర్వార్ధే ౧౧ - ౨౬-
లుమ్ ఉద్దా.

౨౦౩ - ౧. [తి-వాయ్-౬-౫-౧౧.]

శిన్దెయాలమ్ శొల్లాలమ్ శెయ్ కైయినాలమ్ తేవపిరాపైయే

తన్నెతాయెన్ద్రైన్ద వణ్ గురుకూరవర్ శడణోపన్

మున్నెయాయరస్తుళ్ళివై న్దులైవిల్లిమగ్గలత్తై చొచ్చన్న

శెన్నమిల్ పత్తుమ్ వల్లారడిమై శెయ్ వార్ తిరుమాలుక్కే.

౨౦౪ - ౧. [లక్ష్మీతన్త్రే, ౧౭-౯౦.]

సకృదేవహి శాస్త్రార్థం కృతోఽయం తారయేన్నరమ్ ।

ఉపాయాఽపాయసంయోగే నిష్ఠయా హీయ తేఽనయా ।

పుటమ్ - సజ్జెల్లి.

అపాయసంప్లవే సద్యసి ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్.
ప్రాయశ్చిత్తిరియం సాఽత్ర యత్స్వనశ్చరణం వ్రజేత్.
ఉపాయానాముపాయత్వ స్వీకారేష్యేతదేవహి॥

౨౦౫ - ౨. “సకృదేవ” ఇత్యాది, ౧౨౭ - వతు పుటమ్, ౩ - ల్ పార్క్కవుమ్.

,, - ౩. “పితరం మాతరమ్” ఇత్యాది, ౧౭౪ - వతు పుటమ్, ౧ - ల్ పార్క్కవుమ్.

,, - ౪. [తిరుమొట్టి, ౫-౮-౧.]

ఏఱై యేతలన్ కీర్త్తుక నెన్న
తిరజ్జి మన్ద్రవర్ క్కిన్నరుళో శురన్దు
మాఱై మాన్ మడ నొక్కి యున్తోఱ్ఱి
ఉమ్మి యెమ్మియెన్మొళినిలై ఉకన్దు
తోఱ్ఱిన్ నీ యెనక్కిన్మొళి యెన్దు
కొఱ్కళో వన్దడియేన్ మనత్తిరున్దు
అఱ్ఱివల్లు నిన్నడియిన్దై యడైనేన్
అణిపాఱ్ఱిలో తిగువరజ్జత్తమ్మానే.

,, - ౫. “అడిక్కిర్తుమర్న్దు” ఇత్యాది, ౧౭౨ - వతు పుటమ్, ౩ - ల్ పార్క్కవుమ్.

౨౦౬ - ౧. [లక్ష్మీశస్త్రే-౧౭-౯౨.]

“ప్రాయశ్చిత్తిరియమ్” ఇత్యాది, ౨౦౫ - వతు పుటమ్, ౧ - ల్ పార్క్కవుమ్.

౨౦౭-౧. [రా-అయో, ౩౧-౨.]

స భ్రాతుశ్చరణౌ గాఢం నిషీడ్య రఘునన్దనః॥
సీతామవాచాఽతియతా రాఘవశ్చ మహావ్రతమ్॥

,, - ౨. [రా-ఆరణ్య, ౧౫-౬.]

ఏవముక్తస్తు రామేణ లక్ష్మణ స్సంయతాఞ్జలిః॥
సీతాసమక్షం కాకుత్స్థమిదం వచనమబ్రవీత్॥

౨౩౮ తిరుమనైర్గమ్ ద్వయప్రకరణత్తిన్ ప్రమాణత్తిరట్టు.

పుటమ్ - సత్తై.

౨౧౭ - ౧. “సదాపశ్యన్తి” ఇత్యాది, ౧౫౮-వతు పుటత్తిల్ పార్ క్క.

,, - ౨. “సోఽన్న తే” ఇత్యాది, ౧౯౯-వతు పుటమ్, ౨-ల్ పార్ క్క.

,, - ౩. [తైత్తి-ఆనన్ద, ౭-౧.]

అసద్యా ఇదమగ్రాసీత్ | తతో వై సదజాయత | తదాత్తానం స్వయమకురుత |
తస్తాత్తత్సుకృత ముచ్యత ఇతి | య ద్వైతత్సుకృతమ్ | రసో వై సః | రసం హ్యే
వాఽయం లభ్యాఽఽనన్దిభవతి | కో హ్యేవాఽన్యాత్కం ప్రాణ్యాత్ | య దేష
ఆకాశ ఆనన్దో సన్యాత్ | ఏష హ్యేవాఽఽనన్దయాతి.

౨౧౮ - ౧. “సర్వమ్” ఇత్యాది, ౧౫౦-వతు పుటమ్, కడైశియిల్ కాణ్ణ.

,, - ౨. “నేవా శ్వవృత్తిః” ఇత్యాది, ౧౫౧-వతు పుటమ్, ముతలిల్ కాణ్ణ.

,, - ౪. [విహగేంద్రీసం, పటలమ్, ౨౪-౧౪; గారుడపు, పూర్వా, ౨౨౨-౨౫.]

వాసుదేవ తరుచ్ఛాయా నాఽతిశీతా నఘర్షదా |

సరకాక్షారశమసి సాకిమర్థం న సేవ్యతే |

౨౨౦ - ౧. [తై-భృ-౧౦-౫.]

సయఏవం విత్, ఆస్తాల్లోకా త్పౌత్య, ఏతమన్న మయమాత్తానముపసజ్గు
మ్య, ఏతం ప్రాణమయమాత్తానముపసజ్గుమ్య, ఏతం మనోమయమాత్తాన
ముపసజ్గుమ్య, ఏతం విజ్ఞానమయమాత్తానముపసజ్గుమ్య, ఏతమానన్ద
మయమాత్తానముపసజ్గుమ్య, ఇమాల్లోకాన్ కామాన్నీ కామరూప్యను
సచ్చరన్, ఏతత్సమగామన్నాస్తే, హోఽపూ హోఽపూ హోఽపూ.

,, - ౨. [భార-శాన్తి-౩ ౩౭-౪౦.]

ముక్తానాం లక్షణం హ్యేతచ్ఛ్రేయోఽథ ద్వీపనివాసివామ్ |

బద్ధాశ్చాలిపుటా హృష్టా నమశ్చేత్యేవ వాదినః ||

,, - ౫. [స్తోత్రతే, ౪౬.]

భవన్తమేవాఽనుచరన్ నిరన్తరం ప్రశాన్తవిశ్వేష మనోరథాన్తరః |

కదాఽహమైకాన్తిక నిర్మిక్తిక్కిరః ప్రహర్షయిష్యామి సనాథ జీవితమ్ ||

పుటమ్ - సజ్జె.

౨౨౦ - ౬.

[శరణాగతిగ ద్యో-౬.]

పరధ క్తి పరజ్ఞాన పరమధ క్తికృత పరిపూర్ణానవరత నిత్య విశదతమా
నన్యప్రయోజనానవధికాతిశయ ప్రియ భగవదనుభవోఽహం తథావిధ
భగవదనుభవ జనితానవధికాతిశయ ప్రితికారితా శేషవస్థోచితా
శేషశేషతైకరతిరూపనిత్యకిజ్జురో భవాని.

౨౨౧-౧.

[తిరుప్పావై, ౨౯.]

శ్రీమమ్ శిఱుకారే వస్తున్నై చేచ్చివత్తున్
పాగ్గ్రామరై యడియే పోగ్గ్రుమ్ పారుళకేళాయ్
పెగ్గ్రమ్ మేయ్తుణ్ణుమ్ కులత్తిల్ పిఱున్దు నీ
కుగ్గ్రేవలెజ్జలై క్కొళ్ళామల్ పోకాతు
ఇగ్గ్రైప్పత్తెకొళ్ళా నస్తుకాణ్ కోవిన్దా
ఎగ్గ్రై మ్మ మేయ్గ్రే పిఱవిమ్మ మున్దన్నోడు
ఉగ్గ్రై మేయావో మునక్కే నామా ట్టెయ్మోమ్
మగ్గ్రై నక్కామజ్జల్ మాగ్గ్రైలో రమ్పావాయ్.

౨౨ - ౨.

[శరణాగతిగ ద్యో-౮.]

మనోవాక్కాయైరనాదికాలప్రవృత్తానస్తానై కృత్యకరణ కృత్యాకరణ
భగవదపచార భాగవతాపచారానై సహ్యపచారరూప నానావిదానై
స్తానైపచారా నారబ్ధకార్యాననారబ్ధకార్యాన్ కృతాన్ క్రియమాణాన్
కరిష్యమాణాంశ్చ సర్వానశేషతః త్నమస్వ॥ అనాదికాలప్రవృత్త విపరీత
జ్ఞానమాత్మవిషయం కృత్యైజగద్విషయం విపరీతవృత్తానై శేషవిషయ
మద్యానైపితర్తమానం వర్తిష్యమాణం శర్యం త్నమస్వ॥ మదీయానై నాది
కర్తప్రభావాప్రవృత్తాం భగవత్స్వరూపతిరోధానకరిం విపరీతజ్ఞానజనసిం
స్వవిషయాయాశ్చ భోగ్యబుద్ధిర్జనసిం దేహేంద్రియత్వేన భోగ్యత్వేన
నూత్నరూపేణ చానైవ స్థితం దైవీం గుణమయీం మాయాం దాసభూత
శరణాగతోఽస్మి । తవాఽస్మి దాసఇతి వక్తారం మాం తారయ

౨౪౦ తిరుమన్రార్థమ్ ద్వయప్రకరణత్తిన్ ప్రమాణత్తిరట్టు.

పుటమ్ - సజ్జెన్.

౨౨౪ - ౩. [తి-వాయ్, ౨-౯-౪.]

ఎనక్కే యాట్టెయ్యొక్కొలత్తు మెన్టెన్
మనక్కే వనిడై వీడిన్తి మన్ని
త్తనక్కేయాక వెనైక్కొళ్ళు మీతే
ఎనక్కే కణ్ణనై యాన్ కొళ్ళొణిప్పే.

౨౨౬ - ౧. [తి-వాయ్, ౯-౩-౪.]

మరున్దే నజ్జళ్ పొకమక్కిచ్చిక్కెన్ట
పెరున్దేవర్ పుట్రాజ్జళ్ పితర్దుమ్ పిరాన్
కరున్దేవ నెమ్మాన్ కణ్ణన్ విణ్ణులకమ్
తరున్దేవనై చొచ్చేల్ కణ్ణాయ్ మనమే.

౨౨౭-౧. “నమిత్తేవ” ఇత్యాది, ౨౨౦-వతు పుటమ్, ౨-ల్ పార్క్క.

తిరుమన్రార్థమ్ ద్వయప్రకరణత్తిన్

ప్రమాణత్తిరట్టు ముడిన్దతు.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

పిల్చేలోకాచార్యర్ తిరువడిక శేషరణమ్.

ము ము త్తు ప్ప డి చ ర మ శ్లో క ప్ర క ర ణ త్తి న్

వ్యాఖ్యానా ౭ వ తా రి కై .

అవతారికై :—మధ్యమరహస్యమాన ద్వయ త్రినుజ్జయ వర్ణనై
యమశిచ్చయేతవన స్తరమ్, అతిల్ పూర్వవాక్యత్తిట్టొల్లకిఱ ఉపాయ
వరణమ్ సర్వేశ్వరక తానేవిధిక్రైయాలేతదభిమతమెన్నుమనైయుమ్,
వరణాగమాన సాధనా స్తర పరిత్యాగత్తైయుమ్, వరణత్తిల్ సాధనత్వ
బుద్ధి రాహిత్యత్తైయుమ్, శాబ్దమాకపూర్వార్థత్తాలే ప్రతిపాదిక్రై
యాలుమ్, ఉత్తరవాక్యత్తిట్టొల్లకిఱకైజ్జర్యత్తుక్కు పూర్వభావియాన
ప్రాప్తిప్రతిబద్ధక సకల సాపవిమోచనత్తైయుమ్ ఉత్తరార్థత్తాలే
శాబ్దమాక ప్రతిపాదిక్రైయాలుమ్ ద్వయత్తుక్కు వివరణమాయ్,

అరుమ్మదవిశేకమ్.

ద్వయ వివరణమాన ఇరణ్డామ్ ప్రకరణత్తుక్కు వ్యాఖ్యానమయశిచ్చయేత వన
స్తరమ్ చరమశ్లోక వివరణమాన చరమ ప్రకరణత్తుక్కు వ్యాఖ్యాన మయశిచ్చయేత
తాక ఉపక్రమిక్కితార్ (మధ్యమరహస్యమాన) ఇత్యాదియల్. అతిరెన్తు-ద్వయ
త్తిరెన్టపడి. ఉపాయవరణమెన్టతు - “చరణౌ శరణం ప్రపద్యే” ఎన్నిఱ ఉపాయ
వరణ మెన్టపడి. తానేవిధిక్రైయాలే యెన్టతు - భక్తియొప్పాలే వేదపురుషనైయట్టు
విధిక్రైయట్టిక్రై విధనమాపేణ అవతరిస్త త్తానే విధిక్రైయాలే యెన్టపడి. ఇత్రాల్
(౧) “రామో ద్విర్నాఽభిభాషతే” ఎన్నిఱ తాక వేదమ్మాలే అధికారానుగుణమాక
ఉపాయవిధానమ్ ప్లమాట్టాతే అవగ్నై వేదపురుషనైక్కిణ్ణ విధిత్తు (౨) “నమే
మోఘం వచో భవేత్” ఎన్నిఱ అమోఘమాన ఉపాయత్తై త్తానే విధిత్తానెన్నుమిడమ
తోగ్గ్రిఱిఱితు. శాబ్దమాకవెన్టతు-వ్యక్తమాకవెన్టపడి. శాబ్దమాకవెన్టతు-ద్వయ త్త్రి

పశ్చిమ వేదసారభూతగీతోపనిషత్తాత్పర్యమాయ్, చరమరహస్యమూ యిరుద్ధర్మ చరమశ్లోక త్తినుడైయవర్థతై సంశయవిపర్యయమటవరుభి చెప్పయీకితార్.

పోలే ద్వివచనబలత్తాల్లమ్ సమః పదార్థమాన అహంకారమమకార నివృత్తిబలత్తా లునుట్ల క్కే, “సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకమ్-సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి” ఎన్నిట శబ్దశ క్తియాలేయైవ పడి. పశ్చిమవేదమైవైవతు-(౧) “భారతః పశ్చిమో వేదః” ఎన్నిటపడియే పశ్చిమవేదమాన భారత మైవైవ పడి. సారభూత వైవైవతు-అన్త పశ్చిమవేద మాన మహా భారత సారార్థ ప్రకాశకమానవైవ పడి. గీతోపనిషత్తైవైవతు - గీతైయా కీట ఉపనిషత్తైవైవ పడి. తాత్పర్యమాయైవైవతు - తాత్పర్యార్థప్రకాశకమా యైవైవ పడి. సంశయ విపర్యయమట వైవైవతు - ఇట్లు త్యాజ్యమాక చొచ్చుట్లకీట ధర్మన్దాన్ ప్రాయ శ్చిత్తరూప ధర్మమో? విహితధర్మమో? ప్రవృత్తిరూప ధర్మమో? నివృత్తిరూప ధర్మమో? సిద్ధధర్మమో? ఎన్నిట సంశయముమ్, ఇట్లు చొచ్చుట్లకీట సర్వధర్మపరిత్యా గమ్, అనువాదమో? వైవైవమో? త్యాగదాన్ స్వరూపత్యాగమో? బుద్ధిత్యాగమో? ప్రతివృత్తిత్యాగమో? వరణవిషయమాన ఈశ్వరన్ అగ్నిన్దాన్ దేవతాన్తర్యామియో? విలక్షణ విగ్రహాయుక్తనో? వరణమ్ ఉపాయమో? అధికారమో? ఉపాయభూత నాన ఈశ్వరన్ సర్వపాపవిమోచనశక్తనో? అశక్తనో? పాపవిమోచనదాన్ యావ త్తాపవిమోచనమో? యత్కించ్చిత్తాపవిమోచనమో? కిచ్చిన్నున్తనసర్వపాపవిమో చనమో? పాపవిమోచకత్వదాన్ సద్వారకమో? అద్వారకమో? శోకనివృత్తితాన్ ఉభయప్రయత్న సాధ్యమో? తదేకప్రయత్న సాధ్యమో? ఎన్నిట సంశయముమ్, ఇట్లు చొచ్చుట్లకీట సర్వధర్మపరిత్యాగమ్ కేవలఽననుష్ఠానరూపత్యాగమ్, అతు తన్నిలుమ్ నిషిద్ధనివృత్తిరూప ధర్మత్తుక్కుమ్ త్యాగమాకైయాల్, నిషిద్ధప్రవృత్తియమ్ కేరుమ్, శరణవరణము ముపాయమ్, ఈశ్వరనుముపాయమ్, పాపనివృత్తియలుమ్ ఉత్తరాఘ త్తిర్ ప్రామాదికత్తుక్కే ఉపాయనాశ్యత్వమ్, బుద్ధిపూర్వజగుక్కు అనుభవనాశ్య త్వముమ్ ప్రాయశ్చిత్తనాశ్యత్వముమ్, ఇవన్ నిర్భరనాకీల్ నిర్భయనాకలామెన్నిట విపర్యయముమ్ అటుబుట్టి యైవైవ పడి. అరుభి చెప్పయీకితా రైవైవతు - ఇప్పొకరణత్తాలే అరుభి చెప్పయీకితా రైవైవ పడి.

ఇతిలర్థమ్ కేఘ్రైక్కాకవిణే ఎమ్మెరుమానార్ పతి నెట్టు పర్యా
యమ్ తిరుక్కోట్టియూర్ నమ్మివక్కలెల్లున్దుభిల్లు. నమ్మిరాముమ్
ఇతిలర్థ లిన్దుడైయగౌరవలైయుమ్ ఇతుక్కణికారి కళిల్లామైయైయుమ్
వార్ త్తిటే, ఇవరుడైయ ఆస్తిక్యాదర పరీక్షార్థమాకవుమ్ పల
కార్ నడన్దు తువరప్పణ్ణి శూఘ్రుఱవుకొణ్ణు మాసోపవాసజ్జోణ్ణు

ఇల్లొక్కార్థ త్తినుడైయ గౌరవలై ఎల్లార్ నెజ్జెలుమ్ పడుతుకైక్కాక ఇరన్దు బితి
హ్యజ్జలై యుబిచ్చెయ్ కితార్ (ఆతిరత్తాయార్). ఇతిలైన్దు - ఇచ్చెరమల్లోకి
త్తిలెచ్చపడి. అర్థమెన్దు - సర్వసర్వ పరిత్యాగ పూర్వకమాక ఎమ్మెరుమానైయే
ఉపాయమాక పుట్టుకైయాకీఱ ఇవర్థమెన్దుపడి. పర్యాయమెన్దు - ఆవుత్తియెన్దు
పడి. నమ్మిరాముమ్ మెన్దు - ఆన్యకంస్య ప్రధానరాన నమ్మియుమ్ మెన్దుపడి. అన్విక్కు
ఆశనదారారే, “నీర్ ఇరైయార్వార్ పు చిరమల్లొక్కార్థలై యుబిచ్చెయ్యమ్,”
ఎన్దు నియమిక్కుప్పట్ట నమ్మిరాముమ్ మెన్దుపడియాకవుమామ్. ఇవైయిరన్దుమ్, ఎమ్మెరు
మానారపేక్షిత్తిపోతే యుబిచ్చెయ్ కైక్క హేరువాయుక్కువెన్దు కరున్దు. ఇవరు
డైయ వెన్దు - ఎమ్మెరుమానారుడైయ వెన్దుపడి. ఆస్తిక్యాదర పరీక్షార్థమాక వెన్దు -
రామరుబిచ్చెయ్యస్వపక్షిఱ అర్థత్తిల్ ప్రామాణికత్వమిచ్చెయ్యమ్. ఇను తిమక్కువేను
మెన్దుఱ ప్రితియుమివర్ కు ఉణ్ణో? ఇలైయో? ఎన్దు పరీక్షైక్కాక వెన్దుపడి. ఆశన
దారారే (౧) “ఆముతలన్దివన్” ఎన్దు భిమానిక్కుప్పట్ట ఇవరైయన్దు పురీషిక్కు
వేనుమోవెన్దు? స్వతస్సర్వజ్ఞరై యమ్ “ఎత్తిఱమ్” ఎన్దు మురుగ్గుప్పన్దు విషయ
మాకైయార్, ఇల్లొక్కార్థ విషయత్తిల్ ప్రితి ఇవరైయమ్ పరీక్షైక్కైయలే మూట్టి,
భిల్లు. తువరప్పణ్ణియెన్దు - వాడుముడిసణ్ణి యెన్దుపడి. శూఘ్రుఱవుకొణ్ణెన్దు - అన్
రణ్ణమన్దియాక్కి యెన్దుపడి. మాసోపవాసజ్జోణ్ణెన్దు - ఒరుమా సముపవాసజ్జోణ్ణెన్దు
పడి. అతావను - పతిచెన్దునాశ్ ఒకరుకబళమాకమ్మైత్తు భుజిక్కైయమ్,
పతిచెన్దునాశ్ ఒకరుకబళమాక ఎత్తెక్కొన్దు భుజిక్కైయమ్. ఎమ్మెరుమానారై
మాసోపవాసమ కొల్పోవిడియమ్, ఎమ్మెరుమానారైయిరువిత్తు అత్తొన్దు మాసోపవా

అరుమైప్పడుత్తి యరుళిచ్చెయ్ తరుళిల్ తు.

నిష్కృష్టసత్వనిష్ఠనాయ్, పరమాత్మని రక్తినాయ్, అపర
మాత్మని వైరాగ్యముడై యనాయ్, ప్రమాణ పరతన్త్రినాయ్,

సమ కొళ్ళుకైయారే, అవరే అహ్మన్ నై మాసోపహాసమ్ కొణ్ణవరాకవరుళిచ్చెయ్ తతు.
అరుమైప్పడుత్తి యెన్ఱుతు - దుర్లభమాక్కి యెన్ఱుపడి.

ఇళ్ళోక్కార్థ శ్రవణానుష్ఠానజ్ఞకుమర్ అధికారి దొర్లభ్యతై యరుళిచ్చెయ్ కి
తార్ (నిష్కృష్ట సత్వనిష్ఠనాయిత్యాదియల్). నిష్కృష్ట సత్వనిష్ఠనాయెన్ఱుతు-
శుద్ధసత్వనిష్ఠనాయెన్ఱుపడి. ఇత్రాల్, జ్ఞాన జనక సామగ్రీ పాపలగ్నమ్ శొల్లకిటతు.
జ్ఞానమ్ నిత్యమేయః కిలుమ్ జ్ఞానవికాసో త్యిముణ్డితే సత్విగుణత్తుమర్; (౧) *సత్వా
త్సజ్ఞాయ తే జ్ఞానమితే. సజ్ఞాయ తే యెన్ఱుతు - ప్రకాశ తే యెన్ఱుపడి. ఇత్రాల్, అవి
శిష్టజేషుత్తిరే నోక్కాన కాత్త్రుమ్ మిశ్ర సత్వాధికారమాయే భక్త్యాదుగపాయ
ప్రతిపాదకమాయ్, నిష్కృష్టజేషుత్తిరే నోక్కాన ఇళ్ళోక్కమ్ శుద్ధసత్వాధికారమాకై
యారే పరస్పరవిరోధమిత్తై. ఎమ్మెతుమా నార్ తాముమ్ తిరుక్కోటియూర్ నమ్మి
క్రిపాదతైచ్చెప్ప దణ్ణన్ సమర్పిత్తు, “జీయా ! సకల వేదాన్త విరుద్ధమాయ్ చరమ
శ్లోక ప్రతిపాద్యమాయరుప్పొరు ఉపాయముణ్డో” ఎన్ఱు కేట్రు, నమ్మియుమ్ “ప్రప
రక ధర్మజ్ఞకుమర్ నివర్తక ధర్మజ్ఞకుమర్ మధికారిభేదేన పరస్పర విరోధమిల్లా
మైయి క్కణ్డిరే, అతుపోలే శుద్ధసత్వ మిశ్రసత్వాధికారిభేద ముక్తాకైయారే పర
స్పరవిరోధమిత్తైయెన్ఱురుళిచ్చెయ్ తార్. “ఇతుమర్ వేదాన్తజ్ఞోడే సంవాదముణ్డో”,
ఎన్నిల్; “భక్తివిధాయకజ్ఞాన వేదాన్తజ్ఞోడు సంవాదమిత్తైయేయాకిలుమ్, సకల
వేద వేదాన్తజ్ఞకుమర్ మత్పత్తిస్థానమాయ్ తై తిరీమోపనిషత్సద్ధమాన విష్ణుగాయత్రి
యిరే మతులిలోతప్పడుకిట నారాయణాస్తాత్మరియిల్ నమశ్శబ్దతోడే కాణుమితు
మర్ సంవాదమ్”, ఎన్ఱురుళిచ్చెయ్ తార్. సత్వగుణ కార్యమాన జ్ఞానమ్ సాత్విక
జేవతా విషయత్తిల్ ప్రీతిజనకమాకైయారే (పరమాత్మని రక్తినాయ్) ఎన్ఱురుళిచ్చెయ్
కితార్. అతు తానే రాజస తామస విషయజ్ఞులిరే వైరాగ్యజనకమాకైయారే (అపర
మాత్మని వైరాగ్యముడైయనాయ్) ఎన్ఱిటార్. అన్ఱిక్కే, పరమాత్మ విషయరాగనా నే
అపరమాత్మ విషయ వైరాగ్యసమ్పాదకమాకైయారే అత్తై యరుళిచ్చెయ్ కితారాకవు
మామ్. ప్రమాణ పరతన్త్ర) నాయెన్ఱుతు - పరమాత్మని రక్తినాకైయారే అవరుడైయ

భగవద్వైభవమ్ శ్రుతమానాల్ అతు ఉపపన్న మేన్నుమ్బుడియాన
విస్రమ్భ బాహుళ్యముడై యనాయ్, ఆ స్త్రీకాగ్రేసరనాయుప్పా నొరు
వనుడ్డాకిల్ అవన్ ఇన్ద్రోక్కార్తి శ్రవణానుస్థానత్తుక్కు అధికారి.
ఆకైయా లే అధికారిదుర్లభత్వత్రాలుమ్, అర్థగౌరవత్రాలుమ్,

ముఖమలర్ త్రి కుటుప్పాన త్యాన్వోపాదేయజ్జై ఉశ్యపడి యజివిక్కిట కాత్రుప్ర
తన్త్రైవాయెన్దపడి. భగవద్వైభవమ్ శ్రుతమానాలెన్దతు- (౧) “దురాచారోపి ఇత్యా
దికలిటొచ్చిల్లుకటపడియే-ఎప్పేర్ పట్ట పాపికలై యుమ్ నిర్దష్టనాక్కు కైయాకిట భగవ
ద్వైభవమ్ శ్రుతమానాలెన్దపడి. అన్తిక్కే, సర్వధర్మజ్జై యుమ్ విట్టు తన్నెయే
ఉపాయమాక ప్పల్లీన అధికారియై సర్వపాపజ్జల్ నిష్టమ్ విడువిన్దు స్వప్రాప్తియై
పృణ్ణిక్కొడుక్కు మెనిట వైభవమ్ శ్రుతమానాల్ “అతు సర్వశక్తిక్కు త్తమమ్”
ఎన్నుత్తుడియాన వెన్దపడియాకవుమామ్. విస్రమ్భ బాహుళ్యముడై యనాయెన్దతు-
“ఇతు తప్పాను” ఎనిట విశ్వాసాతిశయముడై యనా యెన్దపడి. “ఉడ్డాకిల్” ఎన్దు
యద్యాదిగ్గితమాయరళిచ్చెయ్ కైయా లే అధికారి జెల్లన్దుమ్ తోగ్గేరుకటతు. ఉత్తై
హేతువాక్కి పూర్వాచార్యోకళో ఇతైమత్తైక్కొన్దు పోన్దమైయె యరళిచ్చెయ్
కితార్ (ఆకైయా లే యిత్యాదియాల్). ఆకైయా లే యెన్దతు-అధికారి కిడైయామై
యా లే యెన్దపడి. “ఆకైయా లే” ఎన్దవన న్దరమ్ “అధికారి దుర్లభత్వత్రాలుమ్” ఎన్దతు
పునరుక్తమన్దో వెన్నిల్; - అత్తు; - అధికారియుడ్డాయరుక్కు క్కిడైయామైయై
చొచ్చిల్లుకై యన్తిక్కే అధికారియిల్లామైయా లే కిడైయామైయై చొచ్చిల్లుకైయా లే.
అన్తిక్కే, అనువాదమాకవుమామ్. అర్థగౌరవత్రాలు మెన్దతు - ఉపాయా న్దరజ్జై
ప్పోలే స్వస్వతూపసిద్ధియిటుమ్ కార్యసిద్ధియిటుమ్ చేత నేక్వరసాపేక్ష మునియై,
సర్వనిరపేక్షమాయ్ సిద్ధమాయ్ సర్వశక్తిమాయ్ ఇన్ద్రోక ప్రతిపాద్యార్థమాన ఉపా
యత్రినుడైయ గౌరవత్రాలు మెన్దపడి. అధికారికళో కిడైయామై అర్థతై మత్తై
కొన్దు పోరుక్కు హేతువాకలామ్, అర్థగౌరవమ్ అర్థతై మత్తై చొచ్చిల్లుకైక్కు
హేతువామై వెన్నిల్; - అమ్; - అనధికారికి శుక్కు ఉపదేశ్కై మన్త్రపరిభవమా
ప్పోలే అతి సర్థతై ఉపదేశ్కైయున్ మన్త్రపరిభవమితే; ఆకైయా లే అర్థగౌరవ

ఇతై వెలియిడాతే మత్తైత్తుక్కొణ్ణు పోన్దార్కల్ ఎమ్మెరుమానార్కు-
మున్నుళ్ళార్.

సంసారికల్ దుర్గతికణ్ణు పొణుక్కమాట్టాతపడి కృపైకరై పుర-
ణ్ణిరుక్కైయాలే అర్హత్తిక శీర్తె సారాణే అనర్హైయేపార్తు వెలి-
యిట్టరుళినార్ ఎమ్మెరుమానార్.

అప్పపి ఉప దేశిత్తు విమతిటమాత్రముమిట్టిక్కే ఇవ్వర్థతై ఎల్లారు
మఱిన్లు ఉజ్జీవిక్కవేణుమెన్ను మ్ పరమకృపైయాలేయితే ఇతుతనై
ప్రబంధజగిలుమ్ సజ్గిహవి స్తరరూపేణ ఇవరరుళిచ్చెయ్తతు.

ముమ్ అర్థతై మత్తైత్తుక్కొణ్ణు పోన్దైయాలే హేతు. ఇతైయెన్జతు-ఇచ్చరమళ్లోకా-
ర్థతై యెన్జపడి. మున్నుళ్ళార్ణతు - నాధ యామునాదికత్తై.

ఆక, పూర్వాచార్యోకల్ చరమళ్లోకార్థతై వెలియిడామైక్కు హేతు-అధి-
కారికల్ కిడైయామైయుమ్, అర్థగౌరవము మెన్జతాయ్తు.

ఇరి, ఎమ్మెరుమానార్ ఆస్తిక్యాఽఽచరపరీక్షాదికళిన్టిక్కే సర్వోక్తుమిళ్ళోకా-
ర్థతై యుపదేశితమైక్కు హేతువై యరుళిచ్చెయ్కెటార్ (సంసారికళిత్వాది-
యాల్). కృపైకరై పురణ్ణెన్జతు - కృపైమేలిటైపడి. కృపై తమక్కు వశ్య-
మాయురుక్కైయిన్టిక్కే తామ కృపావశ్యరాయెరుక్కై. శీర్తెయెన్జతు - సిద్ధత్వాది-
గౌరవమెన్జపడి. అనర్హైయే పార్తెన్జతు - సంసారికల్ పడుమ్ దుఃఖితైయే పార్-
తెన్జపడి. ఎమ్మెరుమానార్ వెలియిట్టరుళినార్ణతురుళిచ్చెయ్కెటార్ “వెలియిట్టరుళి-
నారెమ్మెరుమానార్” ఎన్జరుళిచ్చెయ్తతు - శ్లోకార్థతై వెలియిట్టరుళిన వనస్తరమ్
తిరుక్కొట్టియూర్ నమ్మి ఇవరున్జెయ పరసమృద్ధిక్కు ఉకన్డు “ఎమ్మెరుమానార్”
ఎన్జ తిరునామమ్ శాస్త్రుకైయాలే.

ఇవ్వర్థతై ఉపదేశితమాత్రమిట్టిక్కే పిన్నుళ్ళార్లెల్లారుమఱిన్లు ఉజ్జీవిక్కుప్పడి
ఇవ్వర్థవిషయమాక ప్రబంధజ్జైయ మిట్టరుళినార్ణతురుళిచ్చెయ్కెటార్ (అప్పడి-
యిత్వాదియాల్). అప్పడియెన్జతు - కృపాపరవశరాయెన్జపడి. కీర్థ ఎమ్మెరుమానా-
ర్ణతురుళిచ్చెయ్తతు - ఎమ్మెరుమానార్ తిరువడికల్ సాక్షాత్తాకవుమ్ పరమ్పరై-
యాకవుమాశ్రయిత్తు అవర్ తిరువుళ్ళై ప్రిన్శెన్జ ఇవ్వర్థతై ఉపదేశిత్తుమ్ ప్రబంధ-
: ౩౩౨మ్ పోన్ద ఆచార్యర్ కగుక్కుముపలక్షణమ్.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

ముముక్షుప్పడి చరమశ్లోక ప్రకరణమ్.

—ॐ—

మూ.— ౧౮౮. కీర్తీ శిలఉపాయ విశేషజ్ఞై

మద్రుళ్ళ ప్రబంధజ్ఞైల్లా వద్రులుమ్మాలన్విక్కే, స్త్రీబాలర కళుక్కు ముళికరిక్కలామ్బడి తెరియవరుళిచ్చెయ్తతు, ఇప్పిబన్దత్తిలే యిటే.

౧౮౮. ఇతిల్ ప్రథమత్తిలే ఇన్ద శ్లోకార్థత్తియడైయ గౌరవత్తై ఎల్లరుడైయ నెజ్జిలుమ్ పడుత్తుకైక్కాక ఇతులనక్కు-చరమశ్లోకమెన్దు తిరునామమాకైక్కు హేతునై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (కీర్తీశిలఉపాయ విశేషజ్ఞై) ఎన్దు తుడగ్గి. అతావతు-ఇన్దశ్లోకత్తుక్కు క్కీర్తీ అనేకా

ఇని ఇప్పిబన్దవైలక్షణ్యజై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (మద్రుళ్ళవిత్తాదియార్). మద్రుళ్ళవెన్దతు-ఇప్పిబన్దత్తుక్కు వేటుపట్టవైకళాయ్ పుబన్ద ప్రతిపాద్యార్థ ప్రతి పాదకర్ణకాయ్శ్వవెన్దపడి. ఎల్లావద్రులుమ్మెన్దతు-ఎల్లాప్రబన్దత్తిలుమ్మెన్దపడి. తెలియ వైన్దతు - విశదమాక వైన్దపడి. ఇప్పిబన్దత్తిలేయ్తే యెన్దతు-ఇన్దుముత్తుప్పడియాకిలి ప్రబన్దత్తిలేయ్తే యెన్దపడి.

౧౮౮. ఇప్పికరణావతారికై (ఇతిలిత్యాది). ఇతిలెన్దతు-ఇప్పికరణత్తిలెన్ద పడి. ప్రథమత్తిలేయెన్దతు-ఉపక్రమత్తిలెన్దపడి, మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). కీర్తీ యెన్దతు - ఇన్ద చరమశ్లోకన్దుమ్మక్కీర్తీ పతివెట్టధ్యాయ్తిలుమ్మెన్దపడి, శిలఎన్దతు- అనాదరొక్కి, ఉపాయవిశేషజ్ఞైయెన్దతు - ఉపాయజ్ఞైయమ్ ఉపాయవిశేషజ్ఞై యమ్మెన్దపడి. అవైయావన - కర్తజ్ఞానాదికళుమ్, అవతారరహస్యజ్ఞానాదికళుమ్, అన్విక్కే, “విశిష్టన్ద ఇతి - విశేషాః, ఉపాయేషువిశేషాః - ఉపాయవిశేషాః” ఎన్దు విగ్రహమాయ్, ఉపాయజ్ఞైల్ వైన్దుక్కొన్దు అలిశయితమాన ఉపాయజ్ఞై యెన్దపడి యాకవుమామ్. అతావతు - దృష్టఫలసాధనజ్ఞకళాయరుక్కైయన్విక్కే మోక్షఫలసాధనజ్ఞకళాయరుక్కై. అన్విక్కే, “శేషాః సభవన్తితి - విశేషాః, ఉపాయేషువిశేషాః - ఉపాయవిశేషాః” ఎన్దు సమాసమాయ్, ఉపాయజ్ఞైల్ ప్రధా నజ్ఞకళాన ఉపాయజ్ఞై నెన్దపడియై వుమామ్. అతావతు - అన్విపాయజ్ఞకళా

మూ.—ఉపదేశిక; అవై దుశ్శకజ్జశ్చైస్తుమ్ స్వరూపవిరోధికశ్చైస్తుమ్
ధ్యాయజ్గళితే, కర్తజ్ఞానాదికథాన శిలఉపాయ విశేషజ్గళై స్వప్రాప్తిలక్షణ
మోక్షసాధనమాకవిస్తరేణ ఉపదేశిత్రుళక్మేష్టు, కాయక్లేశరూపమా
కైయాలుమ్, ఇన్ద్రియ జయమరితాకైయాలుమ్, + సాధనమాక చిర
కాలమ్ సాధిక్మవేణ్డియరుక్మేయాలుమ్, అవై అనుష్ఠిక్మ అశక్యజ్గ
శ్చైస్తుమ్, స్వశరీరత్వ కథనాదికథాలే ప్రతిపాదిక్మప్పట్ట పరతస్త్రిమాన
స్వరూపత్తుక్కు స్వయత్నరూపజ్గళాన ఇవై విరోధికశ్చైస్తుమ్ బుద్ధి

యరుక్మై యన్త్రిక్మై ప్రధానోపాయజ్గళాయరుక్మై. స్వప్రాప్తి లక్షణవెన్ఱతు
స్వప్రాప్తియాకిఱ వెన్ఱపడి.

ఇని ఉరోపాయజ్గళినుడైయ దుష్కరత్వహేతుక్కుళై యరుళిచ్చెయ్కితార్
(కాయక్లేశేత్యాదియల్). అరితాకైయాలు మెన్ఱతు- దుష్కరమాకైయాలు మెన్ఱపడి.
సాధనమాక వెన్ఱతు - సాధనత్వేన వెన్ఱపడి. ఇవన్ సాధన మెన్ఱు నిన్ఱెప్పిదాతపోతు
అవై అసాధనజ్గళాయరుమ్మాకైయాలే “సాధనమాక” ఎన్ఱరుళిచ్చెయ్కితార్,
ఇత్తాల్, ఇవన్ఱ్ఱుమ్ అసాధనత్వమేనిలైనిన్ఱ ఆకారమ్, సాధనత్వమ్ చేతనబుద్ధ్యా
వన్ఱతెన తాయ్తు. అనాల్ వేదపురుషన్ విధిప్పానెన్ఱిన్ఱిల్, కాస్త్ర విశ్వాసత్తు
క్కాకశ్యేనయాగత్తై విధిత్తాప్పోలే, స్వరూపవిశ్వాసత్తుక్కాక “స్వయత్నత్తాలే
ఫలసిద్ధి” ఎన్ఱరుమ్మిచ్చేతనన్ బుద్ధియాలే భక్తియై సాధనమాక విధిత్తాన్. చిర
కాలమెన్ఱతు - బహుకాల మెన్ఱపడి. అతావతు - ప్రారబ్ధకర్తావసానత్తళవు
మెన్ఱపడి.

స్వరూప విరోధిత్వహేతుక్కుళై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (స్వశరీరత్వేత్యాది
యల్). “కథనాదికథాలే” ఎన్ఱ విదత్తిల్ ఆదిజబ్బతలే - స్వధార్యత్వ స్వపాద్యత్వ
స్వశేషత్వాదికథనత్తై చ్చొల్లుకిఱతు. ఇవెయాయ్తు పారతస్త్రిహేతుక్కుళో.
పరతస్త్రిమాన స్వరూపత్తుక్కున్ఱతు - పరతస్త్రిమాన ఆత్మావిమడైయ పారతస్త్రి
మాకిఱ స్వరూపత్తుక్కున్ఱపడి. స్వయత్నరూపజ్గళాన వెన్ఱతు - స్వాళిమతవిద్వర్థమ్
ఇచ్చేతననాలే సాధనమాక వనుష్ఠిక్మప్పడుమతాన వెన్ఱపడి. స్వరూపవిరోధిక
శ్చైస్తు మెన్ఱతు-దుశ్శకజ్గళాన మాత్రమన్త్రిక్మై స్వరూపవిరోధికశ్చైస్తు మెన్ఱపడి.

మూ.— నిన్నెత్తు శోకాఽవిష్టనాన అర్జుననై క్కుఱిత్తుఅవ
మదైయ శోకనివృత్త్యర్థమాక “ఇని ఇతుక్కువ్వరు
కిలై” ఎన్నలామ్బడియాన చరమోపాయజ్ఞై యరుళి

పట్టి, “ఇవన్ద్రొలే ఎమ్మెరుమానై పె్పెటవెన్పతొన్దిలై, ఇనిఇన్ద్రోనేపో
మిత్తనైయాకాతే” ఎన్నిట శోకత్తాలేఅవిష్టనాన అర్జుననై క్కుఱిత్తు,
అననుదైయ అన్దశోకమ్ పోకైక్కాక సుశకత్వత్తాలుమ్ స్వరూపాను
రూపత్తై యాలుమ్ “ఇనిఇతుక్కు మేల్లిలై” ఎన్నుమ్బడియాన చరమ

ఇవన్ద్రొలే యెచ్చు - దుశ్యకర్ణకుమాయ్ స్వరూపవిరోధికుమూన ఇక్కర్త జ్ఞాన
భక్త్యాదీకళాలే యెచ్చపడి. పెటవెన్పతెన్దతు - లభిక్తైయెన్పతెన్దపడి. పెటైయై
లైయెన్దదళిచ్చెయ్యాలే “పెటవెన్పతొన్దిలై” ఎన్దరుళిచ్చెయ్కైయాలే, ఇవన్ద్రొ
దుక్కు సాధనత్వముమిలై, సాధనమెన్నిట శొల్లుక్కు విషయమాయరుక్తైయ
మిలై యెచ్చతాయ్తు. సాధనమాకామో సాధనమెన్నిట శొల్లుక్కు విషయముజ్ఞో
వెన్నిలో, ఘక్తి రజతముల్లవిశిలుమ్ రజతముద్ధివిషయసూకిటతే. ఇత్తాలో, ఇకై
ఉపాయమెన్ద్ర మిత్తైక్కుక్కుక్కుడ విషయమన్ద్రెన్దతు. ఇనియెన్దతు - ఉక్తజ
శాన సాధనశ్లో దుష్కరజ్ఞకుమాయ్ స్వరూప విరుద్ధకుమా యరుక్తైయా
లుమ్, సుకరముమాయ్ స్వరూపానురూపమాన సాధనముల్లమైయాలమ్ ఇనిమే
లెన్దపడి. ఇన్ద్రోనేపో మిత్తనైయాకాతే యెన్నిట వెన్దతు - ఇన్ద్రోనేపో మిత్తనైయజ్ఞో
వెన్నిట వెన్దపడి. “ఇన్ద్రోనేపోమిత్తనై” ఎన్దైయాలే, ఘనీర్థియుల్ల మైయలో సంశయ
మిలై యెన్నిటతు. ఇత్తనైయెచ్చు-ఇమ్మాత్రమెన్దపడి. శానియెచ్చొల్లక వ్రమామ్.
అవిష్టనాన వెన్దతు - మికవుమ్ వ్యాప్తనానవెన్దపడి. అన్దశోక మెన్దతు-కర్తాద్య
పాయజ్ఞకుడైయ దుశ్యకర్తాదినిబన్దనమాయమ్ సుశకముమాయమ్ స్వరూపాను
రూపమాన ఉపాయముల్ల మైయాలమ్ వరుమ్ శోక మెన్దపడి. ఇని ఇతుక్కువ్వరు
కిలై యెచ్చుమ్బడియాన వెన్దతు - సుశకముమాయ్ స్వరూపానురూపమాన ఇవ్వు
పాయమ్ సిద్ధిత్తవనన్దరమ్ భక్తిక్కు మేలే ఇతు ఇరుదావోలే ఇతుక్కుమేలిత్తైయెన్ద
శొల్లుమ్బడియాన వెన్దపడి.

మూ.— చెయ్యవై యాలే చరమశ్లోకమెన్లు ఇతుక్కు పేరా
యరుక్కిఁజతు.

౧౮౯. ఇతిల్, పూర్వార్థత్తాలే అధికారికృత్యతై యరుళి
చెయ్యకితాక, ఉత్తరార్థత్తాలే ఉపాయకృత్యతై
మాన ఉపాయతై యరుళిచెయ్యవై యాలే, “చరమశ్లోకమ్” ఎన్లు ఇతు
క్కు త్తిరునామమాయరుక్కిఁజతెన్దె.

౧౮౯. ఇని, ఇశ్లోకత్తుక్కు నాక్యార్థ మరుళిచెయ్యకితార్
(ఇతిల్ పూర్వార్థత్తాలే) ఎన్లుతుడజ్జి; అతావతు-అర్థద్వయాత్తకమాన
ఇన్దశ్లోక త్రిల్ పూర్వార్థత్తాలే, ఇవ్వపాయత్తుక్కు అధికారియానవక్
శెయ్యుమంశతై యరుళిచెయ్యకితాక, ఉత్తరార్థత్తాలే, ఉపాయభూత

౧౮౯. మేలుకవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్లుతు-ఇశ్లోకత్తుక్కు చరమ
శ్లోక మెన్లు తిరునామమున్దాకైక్కు హేతువై యరుళిచెయ్యతవన న్దర మెన్లుపడి.
మూలార్థమ్ (అశావతిత్యాది). ఇన్దశ్లోక త్రిలెన్లుతు - ఇచ్చరమశ్లోక త్రిలెన్లుపడి. ఇవ్వ
పాయత్తు కైన్లుతు - ఇప్పిపన్లుపాయత్తు కైన్లుపడి. శెయ్యుమంశతై యెన్లుతు -
అధికారసిద్ధిర్థమాక చెయ్యుమంశతై యెన్లుపడి. సర్వధర్మపరిత్యాగపూర్వకమాక
అవనైయే ఉపాయమాక ప్పల్లీనవనుక్కితే ఆకిచ్చన్యాననన్యగతిత్వస్థుశ్శతు;
ఆకిచ్చన్యమావతు - ఉపాయా న్దరశూన్యత్వమ్. అతు ఉపాయా న్దరసమ్మనమ్ కిడ
క్కిల్ సిద్ధియామైయాలే, ఆకిచ్చన్యసిద్ధికాక ఉపాయా న్దరజ్జళై విడవేణుకు;
సర్వధర్మజ్జళైయమ్ విట్టాలుమ్ అవనైయేఉపాయమాక ప్పల్లీగ్రావనుక్కు అనన్య
గతిత్వమ్ సిద్ధియా మైయాలే, అనన్యగతిత్వమ్ సిద్ధికైక్కుకాక అవనైయే ఉపాయ
మాక ప్పల్లీగ్రావేణుకు; సర్వధర్మపరిత్యాగపూర్వకమాక అవనైయే ఉపాయమాక
ప్పల్లీగ్రావలుమ్ స్వీకారత్తిలుపాయత్వ ప్రతిపత్తి న్దైయాడిగ్రాకిల్ ఉపాయా
న్దరశూన్యత్వమాకిఱ ఆకిచ్చన్యమ్ సిద్ధియాతు, ఆకైయాలే స్వీకారత్తిలుపాయత్వ
బుద్ధియుమ్ కట్టియవేణుకు; ఆకైయిఱ, “మామేకమ్”, ఎన్లురుళిచెయ్యతతు. ఉపా
యభూత నాన తాన్లుతు-ఇచ్చేతననిడత్తిత్ తానుపాయమాకైక్కు అధికారమాన

మూ.— యరుభిచ్చయేకితాఁ.

౧౯౦. అధికారిక్కుక్కృత్యమావతు-ఉపాయ పరిగ్రహమ్.

౧౯౧. అతై సాజ్ఞసూక విధికితాఁ.

నాన తాన్ ఇవనుక్కుచ్చయ్య మంశతై యరుభిచ్చయేకితానై.

౧౯౦. అధికారికృత్యమావతే తెన్న వరుభిచ్చయేకితార్ (అధికారిక్కు కృత్యమావతు-ఉపాయపరిగ్రహమ్) ఎన్టు. అతావతు - అధికారియానవనుక్కు- ఇజ్ఞ శెయ్యత్కృతు ఇవ్వపాయతై స్వీకరిక్కైయెన్టై.

౧౯౧. అనాల్, అవ్వశవై విధియాతే ఉపాయ స్తరపరిత్యాగమ్ శొల్లువా నెన్నెన్న వరుభిచ్చయేకితార్ (అతై సాజ్ఞసూక విధికితాఁ) ఎన్టు. అతావతు, - అన్త ఉపాయస్వీకారతై ఉపాయ స్తర పరిత్యాగ మాకిట అజ్ఞత్తోడేకూడ విధికితానై.

(౧) “ప్రత్యక్షసాదావాచామేత్ స్వాత్వా విధివదర్శయేత్ | స్థిత్యాఽర్హ్యం భావే దద్యాత్ ధ్యాత్వా దేవం జపేన్ననుమ్” ఎన్టు- ఆచమనాదికళుక్కు అజ్ఞమాకచ్చిన్న పాదప్రత్యక్షనాదికళైయైర్హ్యం ఆకిచ్చన్యాఽనన్యలిచ్చెజ్జన్ సిద్ధిచైచ్చు ఉపాయమాక శ్చైవేనానై. ఇవనుక్కుచ్చయ్యమంశతై యెన్టుతు - తన్నెయే ఉపాయమాక పున్దరీక ఇచ్చేతన నుక్కుచ్చయ్యమ్ సర్వపాపవిమోచన పూర్వకమాన శోకాపనోదనతై యెన్టుపడి.

౧౯౦. మేలుక్కువతారికై (అధికారికృత్యమిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావ తిత్యాది). స్వీకరిక్కైయెన్టుతు - ఉపాయమాక అధ్యవసితైయెన్టుపడి.

౧౯౧. మేలుక్కువతారికై (అనాలిత్యాది). అనాలెన్టుతు - అధికారికృత్యమ్ ఉపాయపరిగ్రహమా నాలెన్టుపడి. అవ్వశవైయెన్టుతు - ఉపాయపరిగ్రహమాత్రతై యెన్టుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

ఇని ఇజ్ఞచ్చిల్లుకిట త్యాగమ్ అనువాదమాకి వైధమా? ఎల్లిట సతయ త్తిల్ త్యాగమ్ వైధమెన్టరుభిచ్చయేకితార్ (ప్రత్యక్షేత్యాదియాలే). పాదప్రక్షాళ నాఽఽచమనాదికళితే ఒన్టు అజ్ఞమాయమ్, ఒన్టుఅజ్ఞియాయమ్, ఇరజ్ఞమ్ వైధ

అనై అనుష్ఠిక్కి-వౌణ్ణాతాప్సలే, ఇక్లుమ్ ల్యబన్తపదత్తాలే అజ్ఞమాక చ్చొట్టుకిఱ ఉపాయాన్తరత్యాగతై యుక్తియ స్వీకారమనుపపన్న మెన్నుమిడమ్ సిద్ధమితే. ఆకైయాలే “సర్వధర్మాః పరిత్యజ్య స్థిత శ్చేత్” ఎన్తు - దుష్కరత్యబుద్ధియాలే స్వతః ప్రాప్తమాన ఉపాయాన్తర పరిత్యాగతై అనునదిత్తు, సిద్ధోపాయస్వీకారతై విధిక్కిఱ తెన్నిఱ అనువాదపక్షమయుక్తిమెన్దు తాయ్త్తు.

మానాప్సలే, ఇక్లుమ్ ఉపాయాన్తరత్యాగమ్ అజ్ఞమాయమ్, సిద్ధోపాయపరిగ్రహమ్ అజ్ఞియాయమ్ వైధమాకైయాలే, అక్లాసుస్సానమ్మితపాతు అజ్ఞి స్వరూపసిద్ధియ త్తామైయాలే పాదప్రత్యేకనాదికైయ్యుక్తియ ఆచమనాదికళనస్మిక్కి-వౌణ్ణాతాప్సలే ఉపాయాన్తరత్యాగమిల్లాతపాతు ఉపాయస్వీకారమ్ కూడామైయాలే త్యాగమ్ అజ్ఞ తయా విధేయ మెన్నుమిడమ్ సిద్ధమ్. అనువాదపక్షతై అనునదిత్తు పురిహరిక్కితార్ (ఆకైయాలిత్యాదియాలే). ఆకైయాలెన్దుతు - పాదప్రత్యేకనాన్తరచమనాదికైప్సలే త్యాగ స్వీకారజ్ఞశిరస్సుమ్ వైధమాకైయాలే ఎన్దుపడి. అనువాదపక్షత్తిల్ ఉపాయాన్తరత్యాగమ్ స్వీకారత్తుక్కుఅజ్ఞమాకామైయాలే, అకిఞ్చన్యాధికారమ్ కులైయమ్. అతెజ్జ నేయెన్నిల్, - “సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య” ఎన్నిఱ విడత్తిత్తోల్లుకిఱ సర్వధర్మ పరిత్యాగమ్ అనువాదమెన్నిఱపక్షత్తిల్ ఇన్దుల్లోకత్తిల్ “సితః” “చేత్” ఎన్నిఱ ఇరన్దుపదము మిల్లామైయాలే అధ్యాహారదోషముమ్, అతుతన్నిల్ పదద్వయాధ్యాహారదోషముమ్, ఉపాయాన్తరత్యాగమ్ స్వీకారాజ్ఞమాయ్ వైధమాయ్ వన్తతన్తిక్కి-స్వతః ప్రాప్తమాకైయాలే అవఘాతనైవదమ్మాలే స్వీకారాజ్ఞమాకమాట్లామైయాలే, త్యాగస్వీకారజ్ఞకుక్కు అక్లాజ్ఞిభావభేదమాకైయాలే, త్యాగపూర్వకమ్ స్వీకార మెన్నిఱ నియమభజ్జముమాకైయాలే, ప్రపత్తి అకిఞ్చనాధికారికై యెన్నిఱ నియమభజ్జ ముమాకైయాలే, ఉపాయాన్తరత్యాగమిన్దియాలే సిద్ధోపాయపరిగ్రహమ్ పజ్జక్కుడుకైయాలే, సిద్ధోపాయత్రినుడైయ వైరపేక్ష్యభజ్జముమ్, (౧) “అధ పాతక బీతస్త్వం సర్వభావేన భారత । విముక్తాన్తస్య సమారమ్భో నారాయణపరోధవః” ఎన్దు త్యాగ స్వీకారజ్ఞశిరస్సుయమ్ విధిక్కిఱ ధర్మ దేవతావచనపరోధముమ్ ప్రసక్తిక్కుమ్; ఆకైయాలే త్యాగమ్ వైధమెచ్చే కొల్కివేణుమ్.

మూ.— ౧౯౨. రాగప్రాప్తమాన ఉపాయన్తానే వైధమానాల్

౧౯౨. ఆనాల్, సుశకత్వాదికళాలే రాగప్రాప్తమాన ఇతుక్కు-
విధితా వేణుమోవెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (రాగప్రాప్తమాన) ఎన్ఱు
తుడగ్గి. అతావతు - భోగ్యతైయాలే రాగప్రాప్తమాన క్షీరలై
పిత్తరోగతుక్కు మరున్దాకొడుక్కచ్చొల్లి విధితాల్ శీఘ్రమాక
కైకొక్కళ్ళుకై కుడలామాపోలే, ఉపాయాన్తరజ్జితాట్టిల్
ఇతుక్కుణ్డాన వైలక్షణ్యతాలే, చేతననుడైయ రాగతః ప్రాప్తమా

అనువాదపక్ష త్రియమ్ ప్రపత్తి అశక్తాధికారి కైయాకైయాలే ఉక్తవోషణ్యోష్ఠ
మిలైయెన్నిర; - ప్రపత్తి అశక్తాధికారికై యెన్ఱిల నియమమ్ కాణామైయా
లుమ్, అప్పడియాకిర్ ప్రపత్తిక్కు సర్వాధికారత్య నియమమ్ కులైకైయాలమ్,
అజ్జరుమ్ భక్తరుమ్ ఉపాయాన్తరజ్జితై అశక్తియాలే విట్టార్ కళేయాకిలమ్, జ్ఞానా
ధికర్ శక్తరాయుడై అనన్యశరణత్వమాకిల స్వరూపవిరోధికశైన్ఱు అజీన్ఱై ఉపా
యాన్తరజ్జితై విట్టు చ్చరణమ్ పుకురుకైయాలమ్, ప్రాప్యరుచి తలైయెడుత్తు విలమ్బ
క్షుడై యాలే శరణమ్ పుకురుమవరకగుమ్ ఉపాయాన్తరజ్జితై విట్టే శరణమ్ పుకు
రుకైయాలమ్, ప్రపత్తి అశక్తాధికారికైయమన్ఱు. ఇణ్ణా చ్చొల్లకిల సర్వధర్మపరి
త్యాగమ్ అనువాదమున్ఱు. ప్రపత్తియుమ్ సర్వాధికారికై; తదజ్ఞమాన త్యాగ
ముమ్ వైధమైన్ఱాయత్తు.

౧౯౩. మేలుక్కవతారికై (ఆనాలిత్యాది). ఆనాలెన్ఱతు-త్యాగమ్ స్వీకారాంతయా
వైధమానాలెన్ఱపడి. „సుశకత్వాదికళాలే“ ఎన్ఱిలవిడత్తిర్ ఆదిశబ్దతాలే స్వరూపా
నుమావత్కై చ్చొల్లకిలతు. రాగప్రాప్తమాన ఇతుక్కున్ఱతు - ఉపాయాన్తరజ్జిగు
డైయ దుశకత్వాదికలై అనుసధిత్తు, „సుశకముమాయ్ స్వరూపానుమావమాయరు
చ్చొరు ఉపాయముణ్డాకిర్ అత్తెప్పల్ శ్రామ్“ ఎన్ఱు రాగతః ప్రాప్తమాన ఇవ్వుపా
యత్తుక్కున్ఱపడి. విధితా వేణుమోవెన్ఱతు - అప్రాపారథిరే విధియాకైయాలే
రాగప్రాప్తమాన ఇవ్వుపాయగుక్కు విధివేణ్ణావేయెన్ఱపడి. మూలార్థమ్ (అతావతి
త్యాది). కైకొక్కళ్ళుకైక్కున్ఱతు-పరిగ్రహిక్కుక్కున్ఱపడి. ఇతుక్కున్ఱతు-ప్రపత్తి
పాయత్తుక్కున్ఱపడి. వైలక్షణ్యతాలేయెన్ఱతు - సుశకత్వాదికళాలే యెన్ఱపడి. ఆక

మూ.— కడుకపరిగ్రహిక్తై క్కుడలాయరుక్కుమితే.

౧౯౩. ఇతిల్ పూర్వార్థమ్ ఆటుపదమ్.

౧౯౪. “సర్వధర్తా”.

౧౯౫. ఎల్లాధర్తజ్జళైయుమ్.

యరున్దుళ్ళ ఉవాయదానే “ఇతైస్వీకరి” ఎన్నమ్ విధిప్రయుక్తిము
ఁబానాల్ శీఘ్రమాక స్వీకరిక్తై క్కుడలాయరుక్కుమితేయేనై.

౧౯౩. ఇని, ఇతుక్కు ప్రతిపదమ్ అర్చ మరుళిచ్చెయ్వతాక,
పూర్వార్థపదసజ్జ్యయై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇతిల్ పూర్వార్థమాటు
పదమ్) ఎన్దు.

౧౯౪. అతిల్ ప్రథమపదత్తై ఉపాదానమ్ పణ్ణకితార్
(సర్వధర్తా) ఎన్దు.

౧౯౫. అతుక్కుర్థమరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఎల్లాధర్తజ్జళైయుమ్) ఎన్దు.

౧౯౬. అతుతా, ధర్తముమ్ బహువచనముమ్ సర్వశబ్దము

ఉపాయమ్ వైధమిన్త్రిక్కై రాగప్రాప్తమాయరున్దుతేయాకిలున్, విధ్యాచారక్లల్
ప్రవర్తకక్లకైయాలే ఇన్దుత్తై విధి శీఘ్రమ్ ఉపాయత్తిలై మూట్టుమెన్దుతాయ్వు.

౧౯౩. మేలుక్కవతారిక్తై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్దుతు-చరమశ్లోకత్తిల్ పూర్వ
శ్లోత్తరార్థకక్కు మహావాక్యార్థమరుళిచ్చెయ్వు, అధికారికృత్యమ్ ఇన్నతెన్న
మత్తై యరుళిచ్చెయ్వు, అతు సాజ్జమెన్నమత్తై యరుళిచ్చెయ్వు, ఉపాయమ్ రాగ
ప్రాప్తమాకిలున్ విధివేణుమెన్నమత్తై యరుళిచ్చెయ్వుతవనన్దర మెన్దుపడి. ఇతు
క్కెన్దుతు - ఇచ్చరమశ్లోకత్తుక్కెన్దుపడి.

౧౯౪. మేలుక్కవతారిక్తై (అతిలిత్యాది). అతిరెన్దుతు - అవ్వాటుపదిత్తిరెన్దుపడి.

౧౯౫. మేలుక్కవతారిక్తై (అతుక్కిత్యాది). అతుక్కెన్దుతు - “సర్వధర్తాన్”
ఎన్దిటపదత్తుక్కెన్దుపడి.

౧౯౬. మేలుక్కవతారిక్తై (అతుతానిత్యాది). అతుతానెన్దుతు - సర్వధర్తశబ్దనా

మూ.—౧౯౬. ధర్మమావతు - ఫలసాధనమా యరుక్కుమతు.

౧౯౭. ఇఙ్గుచ్చొల్లకిఱ ధర్మశబ్దమ్, దృష్టఫలసాధనజ్ఞై
చ్చొల్లకైయ్క్కే, మోక్షఫలసాధనజ్ఞై చొల్ల
కిఱతు.

మూయ్, త్రిప్రకారముమాయరుక్కైయా లే ఇస్యూన్తుక్కుమర్థ
మరుళిచ్చెయ్వతాక ప్రథమమ్ ధర్మలక్షణత్తై యరుచ్చెయ్కెతార్.
(ధర్మమావతు ఫలసాధనమా యరుక్కుమతు) ఎత్తు.

౧౯౮. ధర్మశబ్దమ్ దృష్టఫలసాధన త్రిలుమ్ వ్యాప్తమాకై యాల్
లత్తైవ్యావ రిక్కితార్ (ఇఙ్గుచ్చొల్లకిఱ ధర్మశబ్దమ్) ఎత్తు తువర్గి.
అతావతు - పూర్వోపాయజ్ఞో తన్నై ఉపదేశిక్కిఱ పోలే దృష్ట
ఫలసాధనజ్ఞో వ్యావృత్తజ్ఞాకై యాలుమ్ మోక్షోపాయజ్ఞై ఉప
దేశిత్తువరుకిఱ ప్రకరణ మాకై యాలుమ్ ఇవ్విడ త్తిల్ శొల్లకిఱధర్మ
శబ్దమ్, పుత్త) పశ్వన్నాద్యైహికమాయమ్, స్వర్గద్యాముష్మిక
మాయు మిరుచ్చుళ్ళ దృష్టఫలజ్ఞుక్కు సాధనజ్ఞానవత్తై చొల్లకై
యన్తిక్కే భగవత్పాప్తిరూపమాన మోక్షఫలత్తుక్కు సాధనమా
యశ్శవత్తై చొల్లకిఱతెన్నే.

సెన్దపడి. ఇమ్మాన్తుక్కుమెన్దప - ధర్మశబ్దమ్ బహువచనమ్ సర్వ
శబ్దమ్మెన్దపడి. ప్రథమ మెన్దప-ప్రథమ త్తియెన్దపడి. ధర్మలక్షణజ్ఞైయన్దప-
ధర్మస్వరూపజ్ఞైయన్దపడి. (ధర్మమావతిత్యాది). ఇత్తాల్ ధర్మజ్ఞుక్కు స్వరూపమ్-
సాధనత్వమన్తాయత్తు. ఇపోన్తు ధర్మస్వరూపత్తై యరుచ్చెయ్కెఱతు - మేల్
సర్వధర్మజ్ఞుక్కు స్వరూపత్యాగమ్ శొల్లకైక్కాక.

౧౯౯. మేలుక్కవతారికై (ధర్మశబ్దమిత్యాది). దృష్టఫలసాధనజ్ఞులు మెన్దప-పకు
పుత్తాది దృష్టఫలసాధనజ్ఞులు మెన్దపడి. ఇతు వికర్వర్య కైవల్య సాధనజ్ఞుక్కు క్కెల్లా
ముపలక్షణమ్. వ్యాప్తమాకై యారేయెన్దప- స్వవాచ్యత్వసమ్మన్దేన వ్యాపిత్తిరక్కై
యారేయెన్దపడి. మూర్థమ్ (అతావతిత్యాది). పూర్వోపాయజ్ఞో తన్నైయెన్దప-
కర్తాద్యుపాయజ్ఞో తన్నైయెన్దపడి.

మూ.—౧౯౬. ధర్మమావతు - ఫలసాధనమా యిరుక్కుమతు.

౧౯౭. ఇజ్ఞుచ్చొల్లకిఱ ధర్మశబ్దమ్, దృష్టఫలసాధనజ్ఞళై
చ్చొల్లకైయన్తిక్కే, మోక్షఫలసాధనజ్ఞళై చ్చొల్ల
కిఱతు.

మాయ్, త్రిప్రకారముమాయిరుక్కెయాలే ఇమ్మాన్యుక్కుమర్థ
మరుళిచ్చెయ్వతాక ప్రథమమ్ ధర్మలక్షణత్తై యరుళిచ్చెయ్కితార్.
(ధర్మమావతు ఫలసాధనమాయిరుక్కుమతు) ఎన్ఱు.

౧౯౮. ధర్మశబ్దమ్ దృష్టఫలసాధన త్రిలుమ్ వ్యాప్తమాకై యాల్
లత్తైవ్యావర్తిక్కితార్ (ఇజ్ఞుచ్చొల్లకిఱ ధర్మశబ్దమ్) ఎన్ఱు తుడగ్గి.
లతావతు - పూర్వోపాయజ్ఞళో తన్నై ఉపదేశిక్కిఱ పోతే దృష్ట
ఫలసాధనజ్ఞళో వ్యాప్తత్తజ్ఞళాకైయాలమ్ మోక్షోపాయజ్ఞళై ఉప
దేశిత్తువరుకిఱ ప్రకరణ మాకైయాలమ్ ఇవ్విడత్తిల్ శొల్లకిఱధర్మ
శబ్దమ్, పుత్త్ర పశ్వన్నాద్యైహికమాయమ్, స్వర్గాద్యామున్ఱిక
మాయు మిరున్ఱుళ్ళ దృష్టఫలజ్ఞళుక్కు సాధనజ్ఞళానవన్తై చ్చొల్లకై
యన్తిక్కే భగవత్పాపిరూపమాన మోక్షఫలత్తుక్కు సాధనమా
యుళ్ళవన్తై చ్చొల్లకిఱతెన్ఱై.

నెన్ఱపడి. ఇమ్మాన్యుక్కుమెన్ఱతు - ధర్మశబ్దమ్ బహువచనత్తుక్కుమ్ సర్వ
శబ్దమ్ మెన్ఱపడి. ప్రథమ మెన్ఱతు-ప్రథమ త్రియెన్ఱపడి. ధర్మలక్షణత్తైయెన్ఱతు-
ధర్మస్వరూపత్తైయెన్ఱపడి. (ధర్మమావతిత్యాది). ఇత్తాల్ ధర్మజ్ఞళుక్కు స్వరూపమ్-
సాధనత్వమ్ తాయ్తు. ఇహోసు ధర్మస్వరూపత్తై యరుళిచ్చెయ్కిఱతు - మేల్
సర్వధర్మజ్ఞళుక్కు స్వరూపత్యాగమ్ శొల్లకైక్కాక.

౧౯౯. మేలుక్కవతారికై(ధర్మశబ్దమిత్యాది). దృష్టఫలసాధనజ్ఞళిలు మెన్ఱతు-పతు
పుత్త్రాది దృష్టఫలసాధనజ్ఞళిలు మెన్ఱపడి. ఇతు విశ్వరూప కైవల్య సాధనజ్ఞళుక్కుల్లా
ముపలక్షణమ్, వ్యాప్తమాకైయాలేయెన్ఱతు- స్వవాచ్యత్వసమ్మన్ఱేన వ్యాప్తిరుక్కై
యాతేయెన్ఱపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). పూర్వోపాయజ్ఞళో తన్నైయెన్ఱతు-
కర్తాద్యుపాయజ్ఞళో తన్నైయెన్ఱపడి.

మూ.— అవతార రహస్యజ్ఞానమ్, పురుషోత్తమ విద్యై, సాధనమాక ఉక్తమానకర్తయోగముమ్, (౧) “సర్వం కర్తాఖిలం పార్థ జ్ఞానే పరిసమాప్యతే” (౨) “నహి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్రమిహ విద్యతే జ్ఞానాగ్ని స్సర్వకర్తాణి భస్మసాత్కురుతే తథా” ఎన్తు శొల్లప్పట్ట కర్మసాధ్యమాన జ్ఞానయోగముమ్ (౩) “భక్త్యాత్వనన్యయా శక్యం” (౪) “మన్మనాభవ మద్భక్తిః” ఇత్యాదికళాలే శొల్లప్పట్ట కర్మజ్ఞానసహకృత నూన భక్తియోగ ముమాకిత ఇవైయుమ్, (౫) “జన్మకర్తృచ మే దివ్యం ఏవంయో వేత్తి తత్వతః త్యక్త్వా దేహం పునర్జన్మ నైతిమా మేతిసోఽరున” ఎన్తు-విరోధి నివృత్తిపూర్వకమాన భగవత్ప్రీతిక్కు సాధనమాక చొల్లప్పట్ట అవతారరహస్యజ్ఞానమ్, (౬) “ఏతద్బుద్ధ్యా బుద్ధి మాన్యాత్ కృతకృత్యశ్చ భారత” ఎన్తు-అభిమతఫలలాభత్వాలే కృత

కర్తయోగమ్ ప్రధానసాధనమా మ్భాతు జ్ఞానభక్తికీర్ణిణుమ్ ఉత్తరాద్ధమాయురుక్కుమ్. సర్వమెన్మతు-సమస్తవిధమానవెన్మపడి. అఖిలమెన్మతు-ఒనుకు తెయామలెన్మపడి. “జ్ఞానేపరిసమాప్యతే” ఎన్మతు-జ్ఞానయోగత్తిలే ముకియు మెన్మపడి. అతావతు-రజస్తమో నివృత్తిద్వారా జ్ఞానయోగత్తై ఉన్మొక్కుకై. పవిత్రమెన్మతు - “పావయతీతి - పవిత్రమ్” ఎన్మాయ్, పరిశుద్ధికర మెన్మపడి. సర్వకర్తాణి ఎన్మతు-మోక్ష ప్రతిబంధకకళాన సర్వసుకృత దుష్కృతక్షణై యెన్మపడి. తథా ఎన్మతు- కర్తయోగమ్భాలే యెన్మపడి. అనన్యయా ఎన్మతు-అనన్యవిషయయా ఎన్మపడి. సహకృతమాన వెన్మతు - సహాయవ త్తాన వెన్మపడి. జ్ఞానయోగమ్ ప్రధానసాధనమానపోతు కర్తయోగమ్ పూర్వాద్ధమాయ్, భక్తియోగమ్ ఉత్తరాద్ధమాయురుక్కుమ్, భక్తియోగమ్ ప్రధానసాధన మా మ్భాతు కర్తజ్ఞానజ్ఞీర్ణిణుమ్ పూర్వాద్ధమాయురుక్కుమ్. ఇమ్యూర్ణుక్కుమ్, మేలో శొల్లప్పడుకిత అవతార రహస్యజ్ఞానాదికల్ అగ్గమాయురుప్పన. దివ్యమ్ ఎన్మతు-త్రేయస్కుర మెన్మపడి. ఏతత్ ఎన్మతు - ఇన్ద పురుషోత్తమవిద్యైయై యెన్మపడి కృతకృత్యశ్చ ఎన్మతు - ఇష్టపురుషోత్తమవిద్యైయై అతీయవే భగవత్ప్రీతి సాధనజ్ఞక

(౧) గీ-౪-౩౩.

(౨) గీ-౪-౩౭.

(౩) గీ-౧౧-౨౪.

(౪) గీ-౯-౩౪.

(౫) గీ-౪-౯.

(౬) గీ-౧౫-౨౦.

మూ.— దేశవాసమ్, తిరునామసక్కిర్తనమ్, తిరువిళ్ళక్కెరిక్కై, తిరుమాలై యెడుక్కై తుడక్కనూన ఉపాయ బుద్ధ్యా శెయ్యుమవై యుమ్.

త్యక్తా క్కు మెన్గిట పురుషోత్తమవిద్యై, (౧) “దేశోఽయం సర్వకామ ధుక్” ఎన్దు - సర్వకామ ఫలప్రదమాక చ్చొల్లుకిట పుణ్యక్షేత్రవాసమ్, (౨) “సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా యాతి బ్రహ్మ సనాతనమ్” ఎన్దు-సర్వపాప విమోచన పూర్వకమాన భగవత్ప్రాప్తియై ఫలమాక చ్చొల్లుకిట తిరునామ సక్కిర్తనమ్, (౩) “ఘృతేనవాఽథ తైలేన దీపం యో జ్వాల యేన్నరః| విష్ణవే విధివద్యక్త్యా తస్య పుణ్యఫలం శృణు| విహాయ సకలం పాపం సహస్రాదిత్యసన్నిభః| జ్యోతిష్కృతా విమానేన విష్ణులోకే మహీయతే” ఎన్దు - పాపనివృత్తి పూర్వకమాన భగవత్ప్రాప్తిక్కు సాధనమాక చ్చొల్లుప్పడుకిట తిరువిళ్ళక్కెరిక్కై, అప్పడివిరోధినివృత్తి పూర్వక భగవత్ప్రాప్తి సాధనమాక చ్చొల్లుప్పడుమ్ తిరుమాలై యెడుక్కై ముతలాక సాధన బుద్ధ్యా శెయ్యు ప్పడుమవై యుమెన్గై.

చ్చెయ్యవేణ్డుమవై యెల్లావగ్గైయమ్ శెయ్తు తలైక్కట్టినవన్వ పడి. చకారమ్ ఏవకారాధమాయ్, ఇని ఇవచుక్కు భగవత్ప్రాప్తి సాధనజ్జలి లనుష్ఠేయాంశమిలై యెన్గిటతు. సర్వకామధుక్ ఎన్దుతు - ఐశ్వర్య కైవల్య భగవత్ప్రాప్తికికళాకిట అపే షితజ్జలై యెల్లామ్ శురక్కు మెన్వ పడి. సర్వకామజ్జలిలే మోక్షము మన్తర్థమిశే. సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా ఎన్దుతు - సమస్తమాన పాపత్రిల్ నిష్టమ్ విడప్పట్టవనాయ్, అత ఏవ పరిశుద్ధజ్ఞానముడైనయాయెన్వ పడి విష్ణులోకే మహీయతే ఎన్దుతు - విష్ణులోకత్తిలే అక్కుళ్ళారాలే కొణ్డాడిప్పదవరెన్వ పడి. అప్పడి యెన్దుతు - దీపారోపణమోలే యెన్వ పడి. తిరుమాలై యెడుక్కై యెన్న్గు-తిరుమాలై కట్టి సమర్పిక్కైయెన్వ పడి. సాధన బుద్ధ్యా శెయ్యుమవైయు మెన్వతు-సాధనాజ్ఞమాక చ్చెయ్యుమవై యన్గిక్కై ప్రధాన సాధనమాక చ్చెయ్యుమవైయు మెన్వ పడి. ఇట్లుతై చకారమ్ కర్తజ్ఞానాదికళోడే సముచ్చయక్కిటతు “కర్తజ్ఞాన భక్తియోగజ్ఞకుమ్ ఉపాయబుద్ధ్యా శెయ్యుమవై యుమ్” ఎన్దు సముచ్చయమాక వరుళిచ్చెయ్కైయాలే, కర్తజ్ఞాన భక్తికళోపాతి

(౧) గాతుడ-శ్రీరక్తమా-౧౦.

(౨) భార-అను ౧౪౯-౧౩౧.

(౩) నారసింహపు-౩ ౩౨౨.

మూ.—౨౦౦. సర్వశబ్దత్రాలే అవ్వస సాధనవిశేషజ్ఞశ్చై అనుష్టిక్కు-
మిడత్తిల్ అవద్రుక్కు యోగ్యతా పాదకర్ణశాన
నిత్యకర్తజ్ఞశ్చై చొల్లుకిటతు.

౨౦౦. ఇని, సర్వశబ్దాద్భుతై యరుళిచ్చెయ్ కతార్ (సర్వశబ్దత్రాలే)
ఎన్టుడుజ్జి. అతావతు - ధర్మ విశేషణమాన సర్వశబ్దత్రాలే బహు
వచనోక్తిమాన అవోస్సాధనవిశేషజ్ఞశ్చై అనుష్టిక్కు మిడత్తిల్,
(౧) “సన్ధ్యాహీనోఽశుచిర్నిత్య మన్తర్న సర్వకర్తసు” ఎన్టిపడియే
అయోగ్యనాకామల్ తన్నై అనుష్టిక్కైయాలే అవద్రుక్కు యోగ్య
నాకైయైయుక్తాక్కి-కొడుక్కుమ్ సన్ధ్యావన్తనపచ్చమహాయజ్ఞాదికళాన
నిత్యకర్తజ్ఞశ్చై చొల్లుకిటతెన్దై.

అవతారహస్యజ్ఞానాదికళుమ్ ప్రధానసాధన మెన్దురుళిచ్చెయ్ తారాయ్త్రు, అవ
తారహస్యజ్ఞానాదికళు కర్తజ్ఞాన భక్తియోగజ్ఞకుమ్ అజ్ఞజ్ఞాయ్, స్వయమ్
ప్రధానసాధనజ్ఞళాయ్తే యరుప్పన. కర్త జ్ఞాన భక్తియోగజ్ఞల్ అధికృతాధి
కారజ్ఞల్, అవతారహస్యజ్ఞానాదికళు సర్వాధికారజ్ఞల్. ఇతిల్ పురుషో
త్తమవిద్యై అధికృతాధికారమేయాకిలుమ్ అత్తై సర్వాధికారజ్ఞళానవద్రుక్కుడే సహ
పరిత్తతు ఉపాయాన్తరజ్ఞకుమ్ అన్గమాయరుక్కైయిలుమ్ త్యాజ్యమాక్కైయిలుమ్
సామ్యత్తైప్పద్రు.

౨౦౦. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇని యెన్తు - బహువచనార్థ
మరుళిచ్చెయ్త వనన్తర మెన్టుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ధర్మ విశేషణమాన
వెన్తు-ధర్మశబ్దవిశేషణమాన వెన్తుపడి. అవోస్సవెన్తు - అన్తవెన్తుపడి. సాధనవిశేష
జ్ఞశ్చై యెన్తు-కర్తజ్ఞానభక్తికళై యెన్తుపడి. అవద్రుక్కు-కర్తజ్ఞాన భక్తికళు
క్కెన్తుపడి. “సన్ధ్యాహీనోఽశుచిర్నిత్య మన్తర్న సర్వకర్తసు” అత్తవ్వోచిత నిత్యకర్త విహీనన్ ఉక్త
సాధనానుసాన యోగ్యనాకైయై పారున్. ఇత్తాల్, అవతారహస్యజ్ఞానాన్తర
జ్ఞకుమ్ తత్తవ్వర్ణాన్తర మోచిత నిత్యకర్తానుసానమ్ యోగ్యతాపాదక మన్త జ్ఞాన్తర్.
పచ్చమహాయజ్ఞాదికళాన వెన్తు-బ్రహ్మయజ్ఞాది పచ్చమహాయజ్ఞజ్ఞకుమ్ వైర్వదేవము
మెన్తుపడి.

(౧) దక్షస్మృతి.

మూ.—౨౦౦. ఆక, శ్రుతి స్మృతి చోదితజ్ఞానాన్ నిత్య నైమిత్తి కాదిరూపజ్ఞాన కర్తయోగాద్యుపాయజ్ఞ శైష్ట్యపడి.

౨౦౦. ఉక్తతైనిగమిక్కితాన్ (ఆక) ఎన్టుతుడజ్జి. అతావతు- ఆక కీర్తిచ్చొన్న ఎల్లావత్తాల్లుమ్ (౧) “చోదనాలక్షణోద్ధో ధర్మః” ఎన్టు చోదనైయాకిఱ విధివాక్యతై ప్రమాణనూక వుడైత్తాన్ అర్థమ్ ధర్మమెన్నెయాలే శ్రుతి స్మృతి కళాకిఱ ప్రమాణజ్ఞాలే విధిక్కు ప్పట్టుళ్ళవైయాయ్, నిత్య నైమిత్తికమ్ ముతలాన వత్తై వడివాక వుడైత్తాన్ కర్తయోగమ్ తుడక్కుమాన్ ఉపాయజ్ఞశై యెన్టుపడి యెన్టై.

౨౦౦. స్వరూపవిరుద్ధత్వాత్ అధర్తమాక చొల్లవేణుమ

౨౦౦. మేలుక్కువతారికై (ఉక్తతైయిత్వాది). ఉక్తతై యెన్టుతు-ఉక్తమాన్ సర్వధర్మశబ్దారతై యెన్టుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). చోదనైయాకిఱ వేన్టు తు-చోదనారూపజ్ఞాన వేన్టుపడి, అతావతు-ప్రవర్తకజ్ఞాన వేన్టుపడి. విధివాక్యతై యెన్టుతు - (౨) “నిదిధ్యాసితవ్యః” ఇత్వాది విధాయక వాక్యతై యెన్టుపడి. “లక్ష్య తే ఆసేనేతి - లక్షణమ్” ఎన్నిఱ కరణేవ్యుత్పత్తియాలే లక్షణశబ్దమ్ ప్రమాణతై క్కొట్టక్కడవతితే. వడివాకవేన్టుతు-శరీరమాక వేన్టుపడి.

ఆక, అనిష్టనిష్పత్తి సాధనజ్ఞానమ్ ఇష్టప్రాప్తిసాధనజ్ఞానమ్ అవత్తు ముక్కు అజ్ఞజ్ఞానమ్ యోగ్యతాపాదకజ్ఞానమ్ విధివాక్య విహితజ్ఞాన యిరు ష్టళ్ళ ప్రవృత్తిరూప ధర్మజ్ఞో *సర్వధర్మ శబ్దవాచ్యజ్ఞశైన్టుతాయ్తు.

౨౦౧. మేలుక్కువతారికై (స్వరూపేత్వాది). స్వరూప విరుద్ధత్వాత్ ఎన్టు తు-శేషత్య పారతన్త్ర్య స్వరూప విరోధికళాకైయాలే యెన్టుపడి. కర్తాద్యుపాయ జ్ఞో స్వరూపవిరోధికళో వెన్నిల్, -కర్తాద్యుపాయజ్ఞో భగవత్ప్రాప్తికామనుక్కు భగవత్ప్రాప్తిసాధనజ్ఞాక శాస్త్రజ్ఞలిలే విహితజ్ఞాకైయాలమ్, ఫలకామనైయుమ్, స్వేష్ట సాధనత్య ప్రతిపత్తియుమ్, ఉపాయత్తిల్ స్వకృతి సాధ్యత్య ప్రతిపత్తియుమ్, ఫలత్తిల్ భోక్తృత్వ ప్రతిపత్తియు ముడైయనితే, ఇవత్తుముక్కు అధికారియానవన్, ఇయూరుమ్, అసన్యార్థ శేషత్వాననన్యశరణత్వాననన్యభోగ్యత్వజ్ఞాకిఱ స్వరూప విరోధికళాకైయాలే కర్తాద్యుపాయజ్ఞో స్వరూప విరోధిక శేన్న ముక్కుతైయిల్లై. అధర్తమాక వేన్టుతు - స్వరూపానురూప ఫలత్తుముక్కు విరోధికళాక వేన్టుపడి.

మూ.—౨౦౧. ఆక, శ్రుతి స్మృతి చోదితజ్ఞభాయ్ నిత్య నైమిత్తి కాదిరూపజ్ఞభాన కర్తయోగాద్యుపాయజ్ఞ శ్లేష్టపడి.

౨౦౧. ఉక్తతైవిగమిక్కితార్ (ఆక) ఎన్టుతుడజ్జి. అతావతు- ఆక కీర్తిచ్చొన్న ఎల్లావత్త్రాటుమ్ (౧) “చోదనాలక్షణోఽన్తో ధర్మః” ఎన్టు చోదనైయాకిఱ విధివాక్యతై ప్రమాణమూక వుడైత్తాన అర్థమ్ ధర్మమెనైయాలే శ్రుతి స్మృతి కళాకిఱ ప్రమాణజ్ఞభాలే విధిక్కు ప్పట్టుళ్ళవైయాయ్, నిత్య నైమిత్తికమ్ ముతలాన వత్తై వడివాక వుడైత్తాన కర్తయోగమ్ తుడక్కమాన ఉపాయజ్ఞశ్లేయెన్టుపడి యెన్టై.

౨౦౨. స్వరూపవిరుద్ధత్వాత్ అధర్తమాక చొల్లవేణ్ణమ

౨౦౧. మేలుక్కువతారికై (ఉక్తతైయిత్యాది). ఉక్తతైయెన్టుతు-ఉక్తమాన సర్వధర్మశబ్దార్థతైయెన్టుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). చోదనైయాకిఱ వెన్టుతు-చోదనారూపజ్ఞభాన వెన్టుపడి, అతావతు-ప్రవర్తకజ్ఞభాన వెన్టుపడి. విధివాక్యతైయెన్టుతు - (౨) “నిదిధ్యానితవ్యః” ఇత్యాది విధాయక వాక్యతైయెన్టుపడి. “లక్ష్యతే అనేనేతి - లక్షణమ్” ఎన్ఱిఱ కరణేవ్యుత్పత్తియాలే లక్షణశబ్దమ్ ప్రమాణతైక్కొట్టక్కడవతితే. వడివాక వెన్టుతు-శరీరమాక వెన్టుపడి.

ఆక, అనిష్టవివృత్తి సాధనజ్ఞభాయమ్ ఇష్టప్రాప్తిసాధనజ్ఞభాయమ్ అవత్తుమ్ అజ్ఞజ్ఞభాయమ్ యోగ్యతాపావకజ్ఞభాయమ్ విధివాక్య విహితజ్ఞభాయమ్ సుళ్ళ ప్రవృత్తిరూప ధర్మజ్ఞో *సర్వధర్మ శబ్దవాచ్యజ్ఞశ్లేష్టతాయ్తు.

౨౦౨. మేలుక్కువతారికై (స్వరూపేత్యాది). స్వరూప విరుద్ధత్వాత్ ఎన్టుతు-శేషత్వ పారతన్త్ర్య స్వరూప విరోధికళాకైయాలేయెన్టుపడి. కర్తాద్యుపాయజ్ఞో స్వరూపవిరోధికళో వెన్నిల్-కర్తాద్యుపాయజ్ఞో భగవత్ప్రాప్తికామసుక్కు భగవత్ప్రాప్తిసాధనజ్ఞభాక శాస్త్రజ్ఞభాలే విహితజ్ఞభాకైయాలమ్, ఫలకామనైయమ్, స్వేష్ట సాధనత్వ ప్రతిపత్తియమ్, ఉపాయత్తిల్ స్వకృతి సాధ్యత్వ ప్రతిపత్తియమ్, ఫలత్తిల్ భోక్తృత్వ ప్రతిపత్తియమ్ ముడైయనితే, ఇవత్తుమ్ అధికారియానవన్, ఇష్టాన్టుమ్, అనన్యాన్. శేషత్వాఽనన్యశరణత్వాఽనన్యభోగ్యత్వజ్ఞాకిఱ స్వరూప విరోధికళాకైయాలే కర్తాద్యుపాయజ్ఞో స్వరూప విరోధికళెన్ను కున్ఱియైత్తై. అధర్తమాక వెన్టుతు - స్వరూపానురూప ఫలత్తుమ్ విరోధికళాక వెన్టుపడి.

మూ.—౨౦౩. “పరిత్యజ్య”

—౨౦౪. త్యాగమావతు, ఉక్తోవాచకై అనుసనిత్తు,
శుక్తికైయిలే రజతబుద్ధి పణ్ణువారై పోలేయుమ్,
విపరీతదిశాగమనమ్ పణ్ణువారై పోలేయుమ్, అను

—౨౦౫. అనన్తరమ్ ద్వితీయపదజై యుపాదానమ్ పణ్ణుకి
తాత్ (పరిత్యజ్య) ఎన్టు.

—౨౦౬. ఇతువుమ్, త్యాగముమ్, ల్యప్తుమ్, ఉపసగ్గము
మాయ్, త్రిప్రకారమాయుక్తైయా లే, అతిత్, త్యాగవేషతై మున్దుతి
మరుళిచ్చెయ్ కితార్ (త్యాగమావతు) ఎన్టుతుడగ్గి. అతావతు-ఇవిడ త్రి
టొచ్చిల్లుకిట త్యాగమావతు కేవలమ్ విడుకైయన్టు, కీర్త్ చొచ్చిల్లుపట్ట
ఉపాయజ్గభిన్నడియై అనుసనిత్తు, రజతమల్లాత శుక్తికైయిలే రజత
బుద్ధి పణ్ణువారై పోలేయుమ్, స్వకార్య సిద్ధిక్కుడలాన తొయ దిక్కిలే
పోకకోలి, తద్విపరీతమాన దిక్కై అతువాక నిన్తైత్తు పోవారై

—౨౦౭. మేలుక్కువతారికై (అనన్తరమిత్యాది). అనన్తర మెన్టుతు-సర్వధర్మ
శబ్దార్థ మరుళిచ్చెయ్ త వనన్తర మెన్టుపడి.

—౨౦౮. మేలుక్కువతారికై (ఇతువుమిత్యాది). ఇతువు మెన్టుతు-ఇన్ద “పరిత్య
జ్య” ఎన్టిట శబ్దము మెన్టుపడి. ఇట్లుతై “చశబ్దమ్” సర్వధర్మ శబ్దతోడే సమచ్చియ
క్కిటతు. అతిలేన్టుతు - అమ్మాన్టిలేన్టుపడి. త్యాగవేషతై యెన్టుతు - త్యాగప్రకార
తైయెన్టుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇవిడ త్రిలేన్టుతు - ఇల్లొక్క త్రిలేన్టుపడి.
కేవలమ్ విడుకైయన్టుతు-కేవలానమసానరూప త్యాగమన్టుపడి. పిన్తై యెన్తెన్ని
లరుళిచ్చెయ్ కితార్ (కీర్త్ చొచ్చిల్లుపట్టమిత్యాదియోల్). కీర్త్వతు-కీర్త్తధాన్యజ్గభిలేయన్టు
పడి. పడియై యెన్టుతు - చెతనసాధ్యత్వ అజ్ఞాన్య ఆశక్తత్వ ఈశ్వర సాపేక్షత్వాది
కల్తై యెన్టుపడి. రజతమల్లాత వైన్టుతు - రజతభిన్నమాన వైన్టుపడి. తద్విపరీత
మాన వైన్టుతు - తద్విరుద్ధమాన వైన్టుపడి. అతావతు - అనిష్టసిద్ధి క్కుఁబ్బాయురు
క్కై, అతువాక వైన్టుతు - అభిమత సిద్ధిపక్కుఁబ్బాయురు దిక్కై వైన్టుపడి

సూ. — పాయజ్జలిలే ఉపాయబుద్ధి పణ్ణినోమెన్నిటబుద్ధివిశేషత్తోడే త్యజ్యక్తే.

౨౦౫. “పరి” ఎన్నిట ఉపసర్గత్తాలే పాతకాదికలై విషు

ప్పోలేయుమ్, భగవత్ప్రప్రసాదాపేక్షరాన నామ్ ఉపాయమగ్లాత వత్తీలే ఉపాయబుద్ధి పణ్ణినోమెన్నిట బుద్ధివిశేషత్తోడే విడుక్తయెష్ట పడి.

౨౦౬. ఇని, ఉపసర్గార్థతై యరుళిచ్చెయ్కిత్తార్ (పరియెన్నిట) ఎష్టుతుడణ్ణి. అతావతు - (౧) “పరిసాకల్లే” ఎష్టు సాకల్య పరమాక కొళ్ళుమళవిల్, అతు సర్వశబ్దతిలే ఉక్తమాక్తేయాలే అపేక్షిత మల్లామెయాలే, మికుతిక్కు వాచకమాన “పరి” ఎన్నిట ఇన్త ఉపసర్గత్తాలే (౨) “బ్రహ్మహత్యా సురాపానం స్త్రీయం గుర్వజ్జనాగమః” ఎన్నిట పాతకజ్జల్ ముతలానవత్తై విషుమళవిల్, అవత్తీలే పునరన్వయత్తుక్కులుప్పాన రుచి వాసనై కళోడేకూడ “నామితైచ్చెయ్

ఉపాయమగ్లాతవత్తీలేయెష్టతు-భగవత్ప్రప్రసాదనమగ్లాతవత్తీలేయెష్ట పడి. ఉపాయబుద్ధిపణ్ణినోమెష్టతు-భగవత్ప్రప్రసాదనత్వ బుద్ధియె పణ్ణినోమెష్ట పడి. బుద్ధివిశేషత్తోడే విడుక్తయెష్టతు - బుద్ధివిశేషత్తోడే కూడినవనాయ్కొల్లు ఉపాయమజ్జెష్ట విడుక్తయెష్ట పడి. బుద్ధివిశేషత్తుక్కు త్యాగసహభావమ్ శొల్లిల్ ఉపాయత్వేనానస సాసత్యాగమ్ సిద్ధియాతిత్తే, అకైయల్ బుద్ధివిశేషయుక్తనాయ్కొణ్ణే విడవేణుమ్, కుక్తికా రజతదృష్టాన్తతాలే అనుపాయత్వముమ్, విపరీతదిశాగమన దృష్టాన్తతాలే విరుద్ధఫలప్రదత్వముమ్ ఇవత్తీలుపాయత్వబుద్ధి ద్రాస్త్యాత్మకబుద్ధి యెన్నుమిడముమ్ తోడ్బుక్కితు.

౨౦౭. మేలుక్కువతారిక్త (ఇనియిత్యాది). ఇనియెష్టతు-త్యాగశబ్దార్థ మరుళిచ్చెయ్తవన స్తరమెన్న పడి. ఉపసర్గార్థతై యెష్టతు-“పరి” ఎన్నిట ఉపసర్గార్థతై యెష్ట పడి. మూలార్థమ్. (అతావతిత్యాది). అళవిలెష్టతు - అప్పొత్తెష్ట పడి, అతువెష్టతు-సాకల్యమెష్ట పడి. ముతలానవత్తై యెష్టతు - ఉపపాతకతై యెష్ట పడి. విషుమళవిలెష్టతు - విడుక్కిటసోత్తెష్ట పడి. ఉలుప్పాన వెష్టతు - హేతువాన వెష్టపడి.

మూ.— మాపోలే రుచి వాసనైకభోడుమ్ లజ్జయోడుమ్
కూడ మఱువలిడతపడి విడనేఱుమెన్గిఱుతు.

నతే” ఎన్నిట లజ్జాసహితనాయ్ కొండ్లు విడుమాపోలే, (౧) “అథ
పాతకభీత స్త్వమ్” ఎన్ఱు ధర్మదేవతై పాతకమాక చొన్న ఉపా
యా నరజ్జలై విడుమభిల్, బుద్ధిపూర్వకమాక అవగ్రహిలే ప్రవర్తి
క్కై కుఱుప్పాన రుచియుమ్, అబుద్ధిపూర్వకమాక మీఠుకై కుఱు
ప్పాన వాసనై యుమాకిఱ అవగ్రహోడేకూడ “భగవదేక సాధనతైక
వేషమాన స్వస్వరూపత్తుకు అత్యవవిరుద్ధమానవగ్రహేనామ్ కెయ్ నతే”

భగవదేక సాధనతైక వేషమాన వేషము-ఎమ్మెరుమా నైయే ఉపాయమాకప్పగ్రహియరు
క్కైయే స్వరూపమానవేషపడి. ఇఱుమున్దిన ఏకశబ్దమ్ సాధనా నరజ్జలైవ్యవచ్చేదిక్కి
ఱుతు, పిన్దిన ఏకశబ్దమ్ జ్ఞాతృత్వాదికలై వ్యవచ్చేదిక్కిఱుతు. ఇఱుచొల్లుకిఱు భగ
వదేకసాధనత్వమ్ భగవదేకవేషత్వ భగవదేక భగ్యత్వజగుమ్ ముపలక్షణమాకై
యాలే, అనన్యార్థ కేవలత్వాద్యాకారత్రయముమ్ స్వవ్యతిరిక్త జ్ఞాతృత్వాదికలై ఆత్మ
స్వరూపనిరూపకధర్మజ్జలై వ్యావర్తిపిక్కిఱుతు. స్వస్వరూపత్తు క్కైన్ఱుతు-భగవ
దేకసాధనతైక వేషమాన ఆత్మ స్వరూపత్తు క్కైన్ఱుపడి. అత్యవవిరుద్ధమానవేషము-స్వ
రూపనాశకమాన వేషపడి. అవగ్రహే యెన్ఱుతు - భగవత్ప్రాప్త్యనుపాయజ్ఞాన
కర్తజ్ఞానాదికలై యెన్ఱుపడి. ఆనాల్ వేదపురుషన్ ఇవగ్రహే భగవత్ప్రాప్తి సాధన
జ్ఞానాక చొల్లువానెన్నెన్నిల్, రజస్తమో నివృత్తిపూర్వక సత్వోద్రేకద్వారా
స్వరూపజ్ఞాన జనకజ్ఞానాకైయాలే, భగవత్ప్రాప్తి సాధనమ్ భగవానేయాకిలుమ్,
“అవసే సాధనమ్” ఎన్నిట అధ్యవసాయమ్, తదేకసాధనత్వ స్వరూపజ్ఞానకార్య
మాకైయాలే, తాదృశ స్వరూపజ్ఞాన జనకజ్ఞానవగ్రహే భగవత్ప్రాప్తి సాధనజ్ఞానాక
చొల్లిగ్రహేన్ఱుకరుత్తు. ఆనాల్ పరమ్పరా సాధనత్వముణ్డోవెన్నిల్; “మయర్వఱు
మతినల మరుళినన్” ఎన్నిట విడల్లిల్, కర్తజ్ఞానాదికళాల్ రజస్తమో నివృత్తిపూర్వక
మాక సత్వోద్రేకమ్ పిఱన్ఱు అనన్తరమ్ జ్ఞానమ్ పిఱక్కై యన్ఱిక్కే, భగవత్ప్రాప్తి
యాలే స్వరూపజ్ఞానమ్ పిఱన్ఱుతాక చొల్లుకైయాలే, అనువుమిలైయెన్ఱు కరుత్తు.
నామెన్ఱుతు-భగవదేకోపాయరాన నామెన్ఱుపడి; భగవత్ప్రాప్త్యనుపాయకామరాన
నామెన్ఱుపడి యాకవుమామ్. కెయ్ నతే ఎన్ఱుతు - కెయ్యప్పోమా? ఎన్ఱుపడి.

మూ.—౨౦౬. ల్యప్పాలే, (౧) “స్నాత్వా భుజ్జీత” ఎన్నమా పోలేఉపాయా నరజ్జలై విట్టే పర్మవేణుమెన్గిటతు. ఎన్గిట లజ్జానహితనాయ్కొణ్ణు, మీశవుమనర్మణి లన్వయమ్ పారాతపడి విడవేణుమెన్పు శొల్లుకిటతెన్దై.

౨౦౬. ఇని, ల్యబరతై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ల్యప్పాలే) ఎన్టుతుడణ్ణి. అతావతు-“త్యజ్య” ఎన్గిట ల్యప్పాలే, (౧) “భుక్త్వా చాన్ద్రాయణంచరేత్” ఎన్నమాపోలన్టిక్కే, (౨) “స్నాత్వాభుజ్జీత” ఎన్గిటవిధి, భుజిక్కుమళవిల్ స్నానమ్ పణ్ణియే భుజిక్కువేణుమెన్గిట నియమతై చొల్లునూపోలే, సిన్దోపాయతై పరిగ్రహిక్కుమళవిల్ త్యాజ్యమాన ఉపాయా నరజ్జలై త్యజితై పరిగ్రహిక్కువేణుమెన్గిట నియమతై చొల్లుకిటతెన్దై.

మీశవు మెన్పు - పునః ఎన్పు పడి. అవర్మణి రెన్పుతు - భగవత్ప్రాప్త్యపాయజ్ఞాన కర్త జ్ఞానాదికిరెన్పు పడి. అన్వయ మెన్పుతు-ఉపాయ త్వేనాన్వయసాన మెన్పు పడి. ఆక, ఇజ్జు చొల్లుకిట త్యాగమావతు - “భగవత్ప్రాప్తిసాధనముల్లాత కర్త జ్ఞానాదికై నామ్ సాధనమెన్పు ద్రమిస్తు అనుప్రీతోమాకాతే” ఎన్పు తెలిన్పు అవర్మణి సాధనమెన్పునస్తియాతోట్టై యెన్పుతాయ్తు.

౨౦౬. మేలుక్కవతారికై (ఇని యిత్యాది). ఇని యెన్పుతు - ఉపసర్థానై యరుళిచ్చెయ్తవన నర మెన్పు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది) భుక్త్వా చాన్ద్రాయణంచరేత్ ఎన్నమాపోలన్టిక్కే యెన్పుతు - స్వతస్సిద్ధమాన ఉపాయా నరజ్జలై యై త్యాగతై అనువదిక్రై యన్టిక్కే యెన్పు పడి. స్నాత్వా భుజ్జీత ఎన్నమా పోలే యెన్పుతు - భుజిక్కు మళవిల్ స్నానమ్ పణ్ణి భుజిక్కువేణు మెన్నమాపోలే, ఎమ్మెరుమానై ఉపాయమాక పర్మవేణుమళవిల్ ఉపాయా నరజ్జలై విట్టే పర్మవేణు మెన్పు పడి. ఆక, “సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య” ఎన్గిట ల్యప్పాలే శరణవరణక్తుక్కు త్యాగోత్తరకాలీనత్వమ్ తోర్మిక్కుయేలే, శరణవరణమ్ సర్వధర్మ పరిత్యాగపూర్వక మెన్గిటనియమమ్ తోర్మిక్కుటతు. అనువాదపత్తు త్రిత్ ఇన్నియమమహాతెన్టుకరున్పు.

మూ.—౨౦౭. (౧) “చచాల చాపశ్చ మమోచ వీరః” ఎన్నిటి

౨౦౭. ఇప్పడి విట్టే పద్ధతవేణుమెన్నిటి ఇతి కరుతై యరుళి
చ్యేయకితార్ (చచాల) ఎన్లుతుడగ్గి. అతావతు - “యో వజ్రపాతా
౭శనిసన్నిపాతాన్న చక్షుభే నా౭పి చచాల రాజా | స రామబాణా
౭భి హతో భృశార్తశ్చచాల చాపశ్చ మమోచ వీరః” ఎన్నిటి

౨౦౭. మేలుక్కవతార్కికై (ఇప్పడి యిత్యాది). ఇప్పడి యెన్లుతు-ఉపాయ
మన్వైపడి. ఇతిసెన్లుతు - ఇన్ నియమత్తి సెన్లుపడి. మూర్థమ్ (అతావత్యాది).
[చన్నిపాతాత్] ఎన్లుతు-పాతమ్ నిపాతమ్ సన్నిపాత మెన్లు త్రిప్రకారమాయ్, అతిర్
పాతమావసు - అమ్బు విఘ్నమశవిలే యరుదాప్పోలే యడిక్కయాయ్, నిపాతమా
వతు - అమ్బు క్కుటిమ్మై త్తుశ్శెక్కుక్కొన్లు పుటమ్మై పోమ్మడి సన్నిహితనా యరున్
అమ్బులే యడిక్కయాయ్, సన్నిపాతమావతు - కైయిలాయుధస్తోడే కిట్టి ఎతి
రియై ఇరుగున్లుమామ్మడి యడిక్కయాయ్, ఇప్పడి ఇన్ద్రాదికల్ వజ్రాయుధజ్జళాలే
యడిత్తాలుమ్, [న చక్షుభే] - మనశ్చైధిల్యమ్ పిఱన్లు కలగ్గినానల్లక్, [నా౭పి
చచాల]-మనస్సు కలగ్గావిడిలుమ్ ఉచల్ నడుక్క ద్దానుగ్గో పెన్నిల్, అతువుమిత్తై
యన్నితార్, ఇరెన్లు మిత్తైయాకిల్ ఇరున్లుపడితా నెన్లు నేయెన్న [రాజా] ఎతిరికల్
మిడుక్కు అత్యల్పమాకిలుమ్ నెన్లు పడామైయాలే “ఇవర్కశై జమత్తోమా
కాతే” ఎన్లు భయజ్జెట్టు విశ్శానిన్లుత్. [సః] ఇప్పడి ఇన్ద్రాదికల్ కీటప్రాయరా
మ్మడి బలపాన్లుల్ తలెవనాన రావణక్, [రామబాణాభిహతః] అవనై క్కుర్థ్దుమ్.
రాక్కి విడుక్కయాలే తిరువుళ్ళ మన్నియిలే తిమ్మడై మవీరత్తాలే అవనై రజ్జిప్పిక్కు
యిలే తిరువుళ్ళమాన పెరుమాళ్ వరవిట్ట అమ్బులే మర్ధస్సాన్లు శ్లోవగ్గోలు మడి
యున్లువనాయ్కొన్లు, [భృశార్తః] తాన్ పాఱక్కుమళ్ వల్లత ఆ రియైయుడైయ
నాయ్కొన్లు, [చచాల] ధైర్యభగ్గమ్ పిఱన్లు రాజాసనత్తిల్ నిన్లుమ్ చలిత్తవ
నానాక్. [చాపశ్చ మమోచ వీరః] కైయిలాయుధ మిరుక్కిల్ పెరుమాళ్ పోక
పొట్టారెన్లు జీవితేచ్చైయాలే కైయిలాయుధజ్జైయమ్ పొకట్టాక్. ఇప్పడి కైయిల
యుధజ్జైయమ్ పొకట్టవనారెన్నిల్, [వీరః] పరాభిభవన సామర్థ్య ముడైయవన్నిడీ
రెన్లుతాన్.

మూ.— పడియే ఇవై అనుపాయజ్ఞాన మాత్రమన్విక్లే
కాఱ్ఱుటైన్దిటతు.

శ్లోక త్రిల్, రావణా రామశరణా లే మిశ్రమిడుపట్టు నిలై కలణ్ణి
పోకప్పార్ త్రవళవిలుమ్ కైయిల్ విల్లిరుక్కుమళవుమ్ పెరుమాళ్ పోక
వొట్టామైయాలే పిన్బు పోకట్ట విల్లు కైయిలిరున్దపోతు ప్రతిపక్ష జయ
త్తుక్కు సాధనమాకాత మాత్రమన్విక్లే (౧) “గచ్ఛామను జానామి”
ఎన్దు పిన్బు పణ్ణిర అనుమతి పెరుమాళ్ పోతు పణ్ణికాణామైయాలే,
పోకపు మొణ్ణాతపడి కాఱ్ఱుటైనమైయై చొల్లుకిటపడియే, ఉపాయా
న్తరణ్ణాన ఇవన్ శ్రీలే ఈషదన్వయమ్ కిడక్కలుమ్ ఇవై పేర్ ముక్కు
సాధనమాకాత మాత్ర మన్విక్లే పేర్ ముక్కు ప్రతిబన్ధకమాయ్ తలై
క్కట్టుమెన్ పడి.

నిలైకలణ్ణి యెత్తు - ఇరుదవిడిమ్ విట్టెన్ పడి. పిన్బెనను - కైయిలయధను
పోకట్టపిన్బెన్ పడి అప్పోతెన్ పడు - కైయిలయధమిరున్దపోతెన్ పడి. కాఱ్ఱుటైన
మైయై యెత్తు - ప్రతిబన్ధకమాన మైయై యెత్తు పడి. ఇవన్ శ్రీలేన్దు-కిరణ్ణానాన్యసా
యజ్ఞళి లేన్ పడి. ఈషదన్వయ మెన్ పడు - ఉపాయతేన్ అన్వయ మిగ్గా విడిలున్
విహితత్వాది నాన్దుపానము మెన్ పడి. పేర్ ముక్కు ప్రతిబన్ధకమాయ్ తలైక్కట్టు
మెన్ పడు - ఇవన్ పురుషార్థ సాధన మెన్దు అనుష్ఠియామర్ విహిత మెన్దు సత్కీర్తనలున్
అనన్య సాధ్యమాన భగవత్ప్రీతి ముక్కు ప్రతిబన్ధకమాయ్ ముడియు మెన్ పడి. అతా
నతు - అనన్య సాధనరాన నామ్ ఇవన్ శ్రీలే ఉపాయమాక వన్దు యామర్ విహిత
మెన్దు సత్కీర్తనలున్దు కొణ్ణు ప్రతిపత్తిపణ్ణినా లొణ్ణియ ఈశ్వరన్ స్వనా ప్రియై ప్పణ్ణి
కొణ్ణాన్” ఎన్దు ప్రతిపత్తి నడక్కెయాలే ఈశ్వరనుడైయ నిరపేక్ష సాధనత్వ
ప్రతిపత్తి నులైయాలే, చేతననుడైయ అనన్య సాధనత్వమాకిట స్వరూపత్తుక్కుమ్,
ఉపాయభూతనాన ఈశ్వరనుడైయ నైరపేక్ష్యమాకిట స్వరూపత్తుక్కుమ్ ఇంతా నే
ప్రతిబన్ధకమా యిరుక్కె.

మూ.—౨౦౮. చక్రవర్తియైపోలే ఇట్లకైక్కులుపు.

౨౦౮. ఇన్నముమ్ ఇవన్ ద్రిలన్వయమ్ ఇల్లువుక్కుడలామెన్ను మత్తై సదృష్టాస్తమాక వరుళిచ్చెయ్ కితార్. (చక్రవర్తియైపోలే ఇట్లకైక్కులుపు) ఎన్టు. అతావతు—మున్నే వరప్రదానత్తై ప్పణ్ణివేత్తు ఇప్పోతాక మఱుక్కు వొణ్ణాతు” ఎన్టు ఆభాసమాన సత్యధర్మత్తై ప్పన్ ద్రినిన్టు, (౧) “రామో విగ్రహవాక్ ధర్మః” ఎన్నిట పెరుమాళ్తోడే కూడి వాచినిరున్దపేర్తై ఇల్లున్ చక్రవర్తియైపోలే, ఆభాసమాన ఉపాయాన్తరణళితే అన్వయిత్తునిట్టై-యాకిట, (౨) “కృష్ణం ధర్మం సనాతనమ్” ఎన్టు సనాతనధర్మమాన భగవద్విషయత్తోడే కూడి వాల్కుకై యాకిట పేర్తై ఇట్లకైక్కులు ప్పాయ్విడుమెన్టై.

౨౦౮. మేలుక్కవతారికై (ఇన్నముమిత్యాది, ఇన్నము మెన్టు - “మేలితమ్” ఎన్టు మస్కిప్పడుమ్ ఇప్పుపాయాన్తరణ్ ఈశ్వరనుడైయ నిరపేక్షోపాయ త్వుత్తుక్కుమ్ చేతననుడైయ ఆనన్యోపాయత్వత్తుక్కుమ్ విరోధియాయ్ ప్రతిబద్ధకమాకైక్కు మేలే యెన్టపడి. ఇల్లువుక్కుడలా మెన్టు - భగవదప్రాప్తిక్కు హేతువా మెన్టపడి. మూలార్థమ్ (అతావత్యాది), ఇప్పోత్తెన్టు-కొడత్త మత్తై క్కేట్టపోత్తెన్టపడి. మఱుక్కువొణ్ణాత్తెన్టు-తక్కయవొణ్ణాత్తెన్టపడి. ఆభాసమాన వైష్ణు-ధర్మమోలే విశిష్టానిష్టశ్శ వైన్టపడి. సత్యాన్త ధర్మశ్శో దృష్టఫలసాధనజ్జళాయ్ భగవదప్రాప్తి సాధకజ్జళాయ్ కైయాలే “ఆభాసమాన” ఎన్నిట, (౩) “సత్యేన లోకాన్ జయతి” ఎన్టుమ్ వ్యాజమాకైయైప్పర్థి. అన్వయిత్తెన్టు-నివిత మెన్టు నున్దిత్తెన్టపడి. సనాతనమెన్టు - అనాది యెన్టపడి. ఇత్తాల్, సిద్ధత్తై చ్చొల్లుకిట, వాల్కుకైయాకిట వైన్టు - చర్మకై యాకిట వైన్టపడి.

అ, “సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య” ఎన్నిట ఇరణ్ణు పదత్రాలుమ్, చేతనప్రవృత్తి రూపజ్జళాయ్ విధివాక్యచోదితజ్జళాయిరున్దశ్శ సర్వధర్మగ్లై యుమ్ ఇచ్చసాధనమాకివుమ్ అనిష్టనివర్తికమాకవుమ్ సాధనాజ్ఞమాకవుమ్ సాధనానుసాన యోగ్యతాపాదకమాకవుమ్ అనుష్ఠికైలాకాత్తెన్టాయ్తు.

(౧) రా-ఆ-౩౭-౧౦. (౨) గౌ-ఆ-౪౮. (౩) రా-ఆ-౬౮-౩౧.

౨౦౯. ఇవి ఇట్లుచొచ్చు సర్వధర్మ పరిత్యాగ త్రిక్ కిం త్రితీయాతా శొల్లమ్ దూషణతై పురిహరిక్రైత్కాక తత్పక్షతై

ఆక ఇట్లుచొట్టకీల సర్వధర్మ పరిత్యాగమ్ స్వరూపత్యాగమా? బుద్ధిత్యాగమా? ప్రతిపత్తిత్యాగమా వన్నిల సంశయత్రిక్, ధర్మమెట్టు శొల్లప్పడాతి తొరు కైబ్బర్యమ్ కిడైయామెయాలే స్వరూపత్యాగమాకమాట్టామెయాలన్, బుద్ధిత్యాగ పక్షత్రిక్, స్వరూపమ్ స్వీకారాజ్ఞమాయ్ అవశ్యానుప్రేయమాయ్ ఉపాయమాక స్వీకరికప్పడుకీల ఈశ్వరసుడైయ నిరపేక్షోపాయత్వ భజ్జకమాకైయాలే బుద్ధిత్యాగమాకమాట్టామెయాలన్; ఉపాయా న్నరజ్జఖుడైయ స్వరూపతై విచారిన్తు, “అనన్య సాధ్యమాన భగవత్ప్రాప్తిక్ ఇవత్తై సాధనమాక వేదపురుషన్ విధిత్తు - (స్వయత్వత్తాలే ఫలసిద్ధి) ఎన్నిరుక్కుమిచ్చేతనసుడైయ భృమత్తై యుసురిత్తన్టై; ఎట్టు శాస్త్రోక్తజ్ఞాన ఉపాయా న్నరజ్జళై భగవత్ప్రాప్తిసాధనజ్ఞతైన్టై నిచ్చయిత్తు శాస్త్రోక్తజ్ఞాన ఆకారజ్ఞాలే అవత్తై యసుస్థియాతోడ్రికైయాకైయాలే ప్రతిపత్తిత్యాగ మెట్టతాయ్తు. ప్రపన్ననానప్పి ఇవనసుస్థిక్కుమయ్యున మెల్లామ్ శేష భూతనాన తన్ స్వరూపత్తుక్కు అనురూపమాయ్, ఈశ్వరన్ ముఖమలర్ త్రిక్కులు ప్పాయ్, ఉపాయఫలమాయ్, కైబ్బర్యమామతోడ్రియ స్వీకారాజ్ఞమాకమాట్టాతు. ప్రపన్ననామళవుమిళై శాస్త్రమ్ ప్రపర్తకమ్; అనన్తరమ్ స్వరూపమిళై ప్రపర్తకమ్.

౨౦౯. మేలుక్కవతారికై (ఇజ్జోత్యాది). ఇజ్జెన్టతు - ఇచ్చరమశ్లోక త్రితైన్ట పడి. త్యాగ త్రిన్ కరుత్తతీయాతా రెన్టతు - ప్రవృత్తిరూప సర్వధర్మ పరిత్యాగ త్రిలే తాత్పర్యమెట్టతీయాతా రెన్టపడి. చేతనసుడైయప్రవృత్తిసామాన్యమ్ ఈశ్వర ప్రవృత్తి విరోధియైకైయాలే, ఇచ్చేతనసుడైయ స్వాధిప్రవృత్తిసామాన్య నివృత్తి “తత్ప్రవృత్తివిరోధి స్వప్రవృత్తి నివృత్తిః ప్రపత్తిః” ఎన్నిల ప్రపత్తిక్కు మికవు ము న్నరజ్జమాకైయాలే, తదేకోపాయాధ్యవసాయ జ్ఞానాత్మకమాన ప్రపత్తిక్కు అన్త మాక ప్రవృత్తిరూప ధర్మత్యాగతై చొట్టకీలతెన్టతీయాతారెన్టపడి. తత్పక్షతైయె న్టతు - అధర్మ నివృత్తిక్కుమ్ ధర్మశబ్దవాద్యత్వ ముజ్జెన్ట పక్షతై యెన్టపడి.

మూ.—౨౦౯. “సర్వ ధర్మజ్ఞై యమ్ విట్టు” ఎన్దుశొల్లుకైయాలే శిలర్ అధర్మజ్ఞాన్ పుకురుమెన్దార్ కిల్.

ఉత్తే పిక్కితార్ (సర్వధర్మజ్ఞై యమ్) ఎన్దుతుడగ్గి. అతావతు - త్యాజ్యమాన ధర్మన్తాన్ “ఇదంకురు” “ఇదంమాశాన్తిం” ఎన్దు విధి నిషేధాత్తికమాయుక్తైయాలే, సర్వధర్మజ్ఞై యమ్ విట్టుఎన్దు శొల్లుకైయాలే విహితానుష్ఠానత్తోపాతి నిషిద్ధపరిహారముమ్ ఒక్క త్తభృణ్ణుమళవిల్, అజై త్త కితవై త్తిజన్దాల్ నిహీనపదార్థజ్ఞాన్ పుకురుమాపోలే, అధర్మజ్ఞాన నిషిద్ధ ప్రవృత్తికల్ పుకురుమెన్దు శిలర్ శొన్నార్ కిల్లె.

ఉత్తే పిక్కితార్ వతు-కిల్ పిక్కితార్ వపడి. మార్గము (అతావతి త్యాది). నిషిద్ధపరిహారము మెన్దుతు-అధర్మ నివృత్తియు మెన్దుపడి. ఒక్క వెన్దుతు-శుభ్రమాక వెన్దుపడి. తస్మిన్ణుమళవిల్ వెన్దుతు-త్యాజ్యమానుషవిల్ వెన్దుపడి అజై త్త కితవై త్తిజన్దాల్-శాత్తిర కితవై త్తిజన్దుపడి. నిహీనపదార్థజ్ఞాన్ శు-కునకజ్ఞాన్ వపడి. అధర్మజ్ఞానవెన్దుతు-ధర్మ విరోధిక శాన వెన్దుపడి. ఇవర్ “శిలర్” ఎన్దు నిర్దేశిక్కితు - వైషవీశక్యపాసకరాన శాక్తేయరై అవర్ కళిలకదేశికశాన రామానుజశాక్తేయరిజ్జళిలే మికవుమ్ హేయ నిష్ఠోమిత్తి. అవర్ కళిలకదేశికశాన రామానుజశాక్తేయరిజ్జళిలే మికవుమ్ హేయ ప్రవృత్తికల్ కాణామ్. నను - “సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య” ఎన్ది పదవ్యసత్తాబుమ్ ధర్మశబ్ద ప్రవృత్తిమిత్తకై యమ్ త్యాగప్రకారత్తేయు మరుళిచ్చెయ్ కైయాలే ప్రకారాన్తరేణ ఆనుష్ఠానమ్ కూడుమాకైయాలే సర్వధర్మజ్ఞుస్థమ్ అనుష్ఠానరూప త్యాగమ్ సిద్ధిమామైయాలే, సర్వధర్మజ్ఞుస్థమ్ ఆనుష్ఠానరూపత్యాగమ్ సిద్ధిత్త తాకభ్రమిన్దు, అధర్మ నివృత్తిస్థమ్ ధర్మశబ్దవాచ్యత్వముణ్డాకైయాలే అధర్మ నివృత్తి రూపధర్మ త్యాగత్తిల్ నివృత్తిస్థు నివృత్తిరూపమాకైయాలే నిషిద్ధానుష్ఠానమ్ తన్నుడైయే పుకురు మెన్దు శ్శాన్తి కిల శాన్తివాక్యముక్కు ఉదయమిల్లైయెన్నిల్, - సకల ధర్మజ్ఞుస్థమ్ ప్రవర్తకమ్ శాస్త్రమాకైయాలే, అన్ద శాస్త్రన్దానే కర్మజ్ఞానాది కల్ ఉపాయమాకవుమ్, ఉపాయాజ్ఞమాకవుమ్, నిత్యవైమిత్తికజ్జై యోగ్యతాపాదకజ్ఞానాకవుమ్ శొల్లుకైయాలే, సిద్ధోపాయవిధుస్కు శాస్త్రాన్తప్రకారత్తాలే సర్వ

మూ.—౨౦౦. అతుకూడాతు, “అధర్మజ్ఞైః చ్యేయమ్” ఎష్టు శోల్లామైయాలే.

౨౦౧. తన్నడైయే శోల్లిగ్గ్రాకాతోవెన్నిల్;

౨౦౧-౨. ఆకాతు, ధర్మశబ్దమ్ అధర్మనివృత్తియై కాట్టామైయాలే.

౨౦౦. అత్తై పురిహరిక్కటార్ (అతుకూడాతు, అధర్మజ్ఞైః చ్యేయ్యెష్టు శోల్లామైయాలే) ఎష్టు. అతావతు-సర్వధర్మజ్ఞైయమ్ విడచొన్న ఇత్తాల్ అధర్మజ్ఞో పుకురుమైఱిటమతు సంభవియాతు, ధర్మజ్ఞై విడచొన్న మాత్రమొట్టియ అధర్మజ్ఞైః చ్యేయ్యెష్టు శోల్లామైయాలే యెగ్గై.

౨౦౧. అధర్మనివృత్తియమ్ ధర్మశబ్ద వాచ్యమాకై యాలే - అత్తై విడచొన్నాల్ అధర్మత్తైః చ్యేయ్యెన్నువిడమ్ అర్థాదుర్తిమాకాతో వెన్ఱిఱి ప్రతివాద్యుక్తియై యనునదిక్కిటార్ (తన్నడైయే శోల్లిగ్గ్రాకాతోవెన్నిల్) ఎష్టు.

౨౦౧-౨. అతుక్కర్థమసఖిచ్యేయ్కిటార్ (ఆకాతు, ధర్మశబ్దమ్ ధర్మపరిత్యాగత్తై సిద్ధోవాయ స్వీకారాజ్ఞమాకవిధిత్తాల్, సకల ధర్మజనుక్కుమ్ శాస్త్రోక్తశ్శాసన ఆకారాజ్ఞోట్టియ ప్రవర్తకమాన ఆకారాస్తరమ్ కిడైయామైయాలే అనన్యసహసహాయత్వాగమ్ తన్నడైయే సిద్ధిక్రయాల్, శబ్దావాక్యస్తుక్కు ఉదయ ముణ్ణితే; అక్రయాల్ ఇప్పడిశజ్జిత్తు నిషిద్ధ ప్రవృత్తి పుకురుమెన్ఱజై పురిహరిక్కిటార్ అన్వయహ్యవాదత్తాలే

౨౦౦. మేలుక్కవతార్కై (అత్తైయిత్తాది). అత్తైయెన్ఱతు - నిషిద్ధ ప్రవృత్తి పుకురుమెన్ఱున్ఱై యొక్కపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్తాది).

౨౦౧. మేలుక్కవతార్కై (అధర్మనివృత్తియమిత్తాది). అత్తైయెన్ఱతు - అధర్మనివృత్తియైయెన్ఱపడి. అర్థాల్ ఎన్ఱు - అర్థత్తాలేయెన్ఱపడి. నివృత్తినివృత్తి-ప్రవృత్తిరూపమాకై యాలే, నివృత్తి నివృత్తి రూపార్థబలత్తాలే యెన్ఱపడి.

౨౦౨. మేలుక్కవతార్కై (అతుక్కిత్తాది). అతుక్కున్ఱతు - అధర్మనివృ

మూ.—౨౦౩. కాట్టినాలుమ్ అత్తైయొట్టిన్దవత్తై చొట్టిన్ద్రా
అధర్మనివృత్తియైక్కాట్టామైయాలే) ఎత్తు. అతావతు, ధర్మజ్ఞులై విడ
చొన్నవిత్తాల అధర్మజ్ఞులై చ్చెయ్యెన్నుమిడమ్ తన్నడైయేళొల్లిన్
ద్రాకాతు, ధర్మశబ్దమ్, అధర్మనివృత్త్యాద్యజ్ఞసహితమాయ్ ప్రధాన
మా యిరున్దుళ్ళ విహితానుష్ఠానజై కాట్టామతోళియ, సామాన్యేన
అధర్మనివృత్తి మాత్రజైక్కాట్టామైయాలే యెన్దై.

౨౦౩. అధర్మనివృత్తికు ధర్మశబ్ద వాచ్యత్వమ్ ముఖ్యమాక
విల్లయేయాకిలుమ్, - సర్వశబ్ద సాహిత్యత్వాలే ధర్మశబ్దమ్, విశేషణ
భూతరూప ఇతుతన్నైయుమ్ కాట్టాతోవెన్న పరుళిచ్చెయ్కితార్
(కాట్టినాలుమ్) ఎత్తుతుడగ్గి. అతావతు, అప్పడి కాట్టిన్ద్రాకిలుమ్,
అతు ఇవ్విడత్తిల్ వివక్షితమల్లామైయాలే, అత్తైయొట్టిన్ విహితాను

త్తియుమ్ ధర్మశబ్దవాచ్యమాకైయాలే ధర్మజ్ఞైయెల్లామ్విట్టు ఎత్తుటాలే అధర్మనివృత్తి
యాకిఱ ధర్మశబ్దకుమ్ త్యాగమ్ వరుకైయాలే అధర్మమ్ పురురుమెన్నుమతు తన్న
డైయే శొల్లిన్ద్రాకాతోవెన్దు క్కెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). తన్న
డైయే యెన్దుతు - నివృత్తి నివృత్తి-ప్రవృత్తిరూపమాకైయాలే నివృత్తినివృత్తిరూప
త్యాగ స్వభావతాలే యెన్దపడి. మేలుక్కర్థమ్ (ధర్మశబ్దమిత్యాది). “అధర్మనివృ
త్త్యాది” ఎన్గిఱవిడత్తిల్ ఆదిశబ్దతాలే ప్రవృత్తిరూపాఽజ్ఞజ్ఞైయుమ్ శొల్లుకిఱతు.
ప్రధానమాయరున్దుళ్ళ విహితానుష్ఠానజై యెన్దుతు - ధర్మశబ్దవాచ్యజ్ఞిల్ ప్రధాన
మాయరున్దుళ్ళ ఆగ్నిరూప ప్రవృత్తిధర్మతైయెన్దపడి. ధర్మజ్ఞకుమ్ ప్రాధాన్యమా
వతు - అవ్యవధాసేన ఫలజనకత్వమ్. సామాన్యేనవెన్దుతు - ధర్మత్వేనవెన్దపడి.

౨౦౩. మేలుక్కవతారికై (అధర్మనివృత్తిక్కిత్యాది). ముఖ్యమాక వెన్దుతు-
ప్రధానమాక వెన్దపడి. సాహిత్యత్వాలే యెన్దుతు - శేర్త్తియాలే యెన్దపడి. ఇతు
తన్నైయు మెన్దుతు-అధర్మనివృత్తియెయు మెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).
అప్పడి యెన్దుతు - ధర్మవిశేషణమాక వెన్దపడి. కాట్టిన్ద్రాకిలు మెన్దుతు-ధర్మశబ్దమ్
అధర్మనివృత్తియైక్కాట్టినాలు మెన్దపడి. అతువెన్దుతు-అధర్మనివృత్తిత్యాగ మెన్దపడి,
ఇవ్విడత్తిలెన్దుతు-సర్వధర్మ పరిత్యాగ పూర్వకమాక ఎమ్మెరుమానైయే ఉపాయమాక
ప్పట్టెరుకిఱవిడత్తిలెన్దపడి. వివక్షితమల్లామైయాలే యెన్దుతు - సిద్ధోపాయత్రిన్దుడైయ

నూ. — ౧౮-౨. కళైయావతు-తనక్కెన్న ప్పణ్ణమతు.

౧౮-౩. ఇతిలే అవిద్యాదికళుమ్ కట్టియుణ్ణుమ్.

(కళైయావతు తనక్కెన్న ప్పణ్ణమతు) ఎన్ఱు. తనక్కెన్న ప్పణ్ణుకైయావతు - “భోక్తాహమ్” “మమభోగోఽయమ్” ఎన్ఱిటపడియే ఇత్తై త్తన్నుడైయ రసత్తుక్కుఱుప్పాక నిన్ఱైత్తుప్పణ్ణుకై, “భగవన్ఱుఖ వికాసహేతువాకైయాలే ఇతు నమక్కు ఆదరణీయమ్” ఎన్ఱిట ప్రతిపత్తియైఱ్ఱియ, ఇతిల్ భోక్తృత్వప్రతిపత్తియమ్ మదీయత్వప్రతిపత్తియమ్ నడక్కుమాకిల్ అపురుషార్థమాయితే యిరుప్పతు.

౧౮-౩. ఇన్నముమ్ ఇన్ఱకై జ్జుర్యప్రాప్తిక్కు విరోధికళానవైయ మితిలే తళ్ళుణ్ణుమెన్ఱితార్ (ఇతిలే అవిద్యాదికళుమ్ కట్టియుణ్ణుమ్) ఎన్ఱు. అతావతు-అహజ్కార మమకారనివృత్తియై ప్రాధిక్కిఱ ఇన్నమస్సీలే, (౧) “అనాత్మ న్యాత్మ బుద్ధిర్యా అస్వే స్వమితి యా మతిః । అవిద్యాతదసమ్భూతి బీజమేతద్ద్విధా స్థితమ్” ఎన్ఱిటపడియే అనాత్మ న్యాత్మ బుద్ధ్యాదికళై వడివాక వుడైతాయ్ కర్తోత్పత్తికారణమాయరున్ఱళ్ళ అవిద్యైయుమ్, తత్కార్యమాన కర్తజ్జళుమ్, తత్కార్యమాయ్ వరుమ్ ప్రకృతినమ్మనముమెల్లామ్ కట్టియుణ్ణుమెన్ఱై.

ఆకైయితే, ద్వయవివరణమాన గద్యత్తిలే నమశ్శబ్దార్థత్తై

వృద్ధివిరోధియన పూజాకైయాలే, ఇళు కళైయెన్ఱు కైజ్జుర్యవిరోధియై చ్చొల్లుక్కిఱతు. మూలార్థమ్ (తనక్కెన్న ప్పణ్ణుకైయావతిత్యాది). ఇత్తైయెన్ఱు - కైజ్జుర్యత్తైయెన్ఱుపడి. తన్నుడైయ రసత్తుక్కుఱుప్పాక వేన్ఱతు - ఈశ్వరసజ్జయ ముఖమలర్ త్తిక్కుఱుప్పాకాతే తన్నుడైయ ప్రీతిక్కుఱుప్పాక వేన్ఱపడి కైజ్జుర్యత్తై స్వరసత్తుక్కుఱుప్పాక నిన్ఱైక్కిల్ వరుమ్వోషత్తై యరుళిచ్చెయ్కిణార్ (భగవన్ఱుఖవికాసేత్యాదియల్). ఒరీయవెన్ఱు - ఇన్ఱిక్కైయెన్ఱుపడి.

౧౮-౩. మేలుక్కవతారికై (ఇన్నముమిత్త్యాది). ఇన్నముమెన్ఱు - కైజ్జుర్య విరోధియై క్కట్టిక్కెన్ఱు మేలేయెన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

ఇతుక్కు సంవాదప్రమాణమరుళిచ్చెయ్కిణార్ (ఆకైయితేయిత్యాది). ఆకై

మూ. — పార్తాల్ అనై పుకురవభీయిల్లె.

అవనుజైయ ప్రీతియాకై యాలే తాదృశమాన ఫలజైప్పార్ తాలుమ్, ఇచ్చాన్దుక్కుమ్ వినుధృశాన అనై పుకురవభీ యిల్లెయైన్దై. ఆకై యాలే శర్తశబ్దమ్ అధర్త నివృత్తియై కాట్టిన్ద్రాకిలుమ్ అత్తై యైన్దై చ్చొల్లిన్ద్రాక కొళ్ళవేణుమెన్దు కరుత్తు.

వెన్నప - అనుజైయవెన్దు - ఈర్ష్యనుజైయ వెన్నపడి. తాదృశమానవెన్నకు - అవనుజైయ ప్రీతిపమానవెన్నపడి. ఇయ్యున్దుక్కుమ్మెన్దు - స్వరూపోపాయ పురుషార్థ స్వరూపమానుస్మృత్యపడి. అవైయెన్దు - నిషిద్ధానుష్ఠానశ్చ వైన్దుపడి.

ఉత్తై తే హేతువాక్కి ధర్తశబ్దమ్ అధర్త నివృత్తియై యొడ్డిన్ద ప్రవృత్తిరూప ధర్తశబ్దై చ్చొల్లుమెన్దు వివర్థితై నిగమిత్తరుకుణ్డార్. (ఆకై యాలిత్యాయా), ఆకై యాలెన్దు - నిషిద్ధానుష్ఠానమ్ స్వరూపోపాయ పురుషార్థభో మూన్దుక్కుమ్ విరోధియాకై యాలెన్దుపడి. అత్తై యొడ్డిన్దవన్దై యెన్దు - అధర్త నివృత్తియొడ్డిన్ద ప్రవృత్తిరూప దర్శనజైయెన్దుపడి. “చొల్లిన్ద్రాక కొళ్ళవేణుమ్” ఎన్దు విధియాక చ్చొల్లుకై యాలే, ఇప్పడి కొళ్ళాతే అధర్త నివృత్తిక్కుమ్ త్యాగ మెన్దుకొళ్ళిల్ స్వరూపోపాయ పురుషార్థభో మూన్దుక్కుమ్ అన్వయమిన్దుకే పత్తైయ నాన్దిక నాకైయే ఫలిక్కుమ్.

ఆక, “సర్వదర్శన్ పరిత్యజ్య” ఎన్దిట పదద్వయతాలుమ్, ప్రవృత్తిరూప సాక్ష సకల ధర్మజైయమ్ కాన్ద్రోక్తశాన తత్తదాకాన్దశాలే ఇవ్వధికారి అనుష్ఠిక్కు క్కడవనల్ల నెన్దుతాయ్దు.

ఆక, “ఇక్కుచ్చొన్న సర్వధర్మ పరిత్యాగ ల్లిన్ కరుత్తటియాతార్” ఎన్దు తుడబ్బి ఇష్టశాన గ్రన్థతాలే, ఇక్కుచ్చొన్లుకీట సర్వధర్మ పరిత్యాగమ్ స్వరూపత్యాగమా? ఇష్టత్యాగమా? ప్రతిపత్తిత్యాగమా? ఎన్దిట శబ్దైయిల్, స్వరూపత్యాగముమన్దు, “ద్విషాన్ముమన్దు, ప్రతిపత్తిత్యాగమాకై యాలే, అలిశ్ అధర్త నివృత్తియాకీట ధర్తత్తు క్కుమ్ స్వరూపత్యాగమాకై యాలే, (౧) “న పరదారాన్ గచ్ఛేత్” (౨) “న సు రాంపీపేత్” (౩) “న మాంస మన్నీయాత్” ఇత్యాది నిషిద్ధప్రవృత్తిశాన పరదార గమనాదికళుమ్ శేరు మెన్దిట విపర్యయ పక్షతై నిరాకరితారాయ్దు.

మూ.—౨౧౫. (నూమ్)

౨౧౬. సర్వరక్షకనాయ్,

ఆక, ద్వితీయపదార్థతై యరుళిచ్చెయ్ తారాయ్ తు.

౨౧౫. అన న్తరమ్, తృతీయపదజై ఉపాదానమ్ పణ్ణాకితార్ (నూమ్) ఎన్దు.

౨౧౬. అతుక్కుర్థ మరుళిచ్చెయ్ కితార్ (సర్వరక్షకనాయ్) ఎన్దుతుడజ్జి. అతావతు - “నమ్మడైయ రక్షణమ్ ఇవన్ పణ్ణామో? పణ్ణానో” ఎన్దు సంశయిక్కు వేణ్ణాతపడి సర్వరుడైయ న్దుమ్ గతుగై తై దీక్షితనాయ్, “తన్ పెరుమైయైయమ్ నమ్ శిలుమైయైయమ్ పార్ తు నమ్మోడు కలప్పద్రీరుక్కుమో?” ఎన్న వేణ్ణాతపడి (౧) “నేన

ఇరణ్ణామ్ పదార్థతై నిగమిత్తమైయై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఆక విశ్వాదియాల్). ఆకవెన్దుతు - “త్యాగమావతు” ఎన్దుతుడజ్జి ఇవన్ శవాన గ్రహణైయై పడి

౨౧౫. మేలుక్కువతారికై. (అన న్తరమిత్యాది). అన న్తర మైయై ఇరణ్ణామ్ పదార్థతై యరుళిచ్చెయ్ తవన న్తర మెన్దు పడి.

౨౧౬. మేలుక్కువతారికై (అతుక్కుర్థమిత్యాది). అతుక్కుర్థు - “మామ్” ఎన్ది పదపుక్కున్దు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతమిత్యాది). “సర్వరక్షకనాయ్” ఎన్దై యలే వ్యావర్త్యాంతై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (నమ్మడైయ రక్షణమిత్యాదియాల్). నమ్మడైయ వెన్దుతు-సర్వభరణైయై విట్టు తన్నైయై ఉపాయమాక పున్దుకితి నమ్మడైయ వెన్దు పడి. ఇవనెన్దుతు - నమక్కు పురత్తనాన ఇవనెన్దు పడి. ఇత్తాల్, సర్వరక్షకనాన ఇవన్ సర్వాన్తరతనాన తన్నుడైయ రక్షణమ్ పణ్ణాకైయై సంశయ మిల్లైయెన్దు, “నమ్మడైయ రక్షణమ్ ఇవన్ పణ్ణామో? పణ్ణానో?” ఎన్ది సంశయ మాయ్ తు వ్యావర్తిక్కుప్పదుకితితు.

“ఉనక్కుక్కుయాళాయ్” ఎన్దితై యలే వ్యావర్తిక్కుప్పదుమక్కుగై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (తన్ పెరుమైయైయ మిత్యాది). నమ్మడైయై-శిలుమైయై నమ్మడైయై పడి. కలప్పద్రీరుక్కుమోవెన్దుతు-కలనాతిరుక్కుమోవెన్దు పడి. ఎన్న వేణ్ణాతపడి యెన్దుతు-ఎన్దు సంశయిక్కు వేణ్ణాతపడి యెన్దు పడి. ఇత్తాల్, “ఎల్లార్ కుమ్ మేలన

మూ.— ఉనక్కు క్రైయాశాయ్, ఉన్నిశైపు పార్తు, ఉన్
దోషతై భోగ్యమాకక్కొణ్ణు, ఉనక్కు ప్పుకలాయ్,

యోరుభయోర్కధ్యే రథం స్థాపయ” ఎన్దు ఏవిక్కార్కణ్ణోళ్ళలామ్మడి
(ఉనక్కుక్రైయాశాయ్), ఉన్నై రక్షిక్రైయిలుణ్ణాన నశైయాలే
(౧) “రక్ష్యాపేక్షాం ప్రతీక్షతే” ఎన్నిఱపకియే రక్ష్యభూతనాన
ఉన్నిశైపు పార్తు, “నఙ్గుల్మి కణ్ణు ఇకఱుమో” ఎన్దజ్జ వేణ్ణాతపడి,
(౨) *అస్థాన స్నేహ కారుణ్య ధర్మాధర్మధిమాఽఽకులనాన ఉన్
దోషతై భోగ్యమాకక్కొణ్ణు, అశరణ్యశరణ్యానాకైయాలే నీయుమ్
పిఱరుమ్ ఉనక్కు త్తజ్జమల్లాత దశైయిల్ ఒతుజ్జలాచ్చుడియాన పుక
తాన్ తణ్ణియరోజే కలక్కుమో? కలవానో” ఎన్నిఱ సంశయతై వ్యావర్తిక్కిఱతు.
తణ్ణియరోజే ఒరుసీరాక కలక్కుమ్ శీలవానెన్దు సోశిల్వతై న్నొన్లుకీఱతు ఇవ్వి
రణ్ణువిశేషణత్తాలుమ్, ఇవన్ శొల్వడివన్దు ఇవనై రక్షిక్కు మెన్డిఱు.

“ఉన్నిశైపుపార్తు” ఎన్నిఱవిత్తాల్ వ్యావర్త్యాంశతై యరుళిచ్చెయ్కిఱార్
(ఉన్నైయిత్తాది). నశైయాలేయెన్దు-అశైయాలే యెన్దు పడి. ఇశైవెన్దు - యస్మత్తి
యెన్దు పడి. ఇత్తాల్, అవన్ పణ్ణుమ్ రక్షణమ్ పురుషార్థమాకైక్కాక అవన్ అసమ్మతి
యిల్ పణ్ణుమ్ రక్షణతై వ్యావర్తిక్కిఱతు.

“ఉన్ దోషతై భోగ్యమాకక్కొణ్ణు” ఎన్దత్తాల్ వ్యావర్త్యతై యరుళి
చ్చెయ్కిఱార్ (నఙ్గుల్మిత్తాదియాల్). నగ్గ్మ మెన్దు - ఆపరాధ మెన్దు పడి. ఇక
ఱుమోవెన్దు-విదుమోవెన్దు పడి. అజ్జ వేణ్ణాతపడి యెన్దు-భయప్పడవేణ్ణాతపడి యెన్దు
పడి. అస్థాన వెన్దు - అప్రాప్త విషయతీలెన్దు పడి. ఇత్తాల్, “నమ్ దోషజ్జణ్ణు కైవి
దుమో?” ఎన్నిఱ సంశయతై వ్యావర్తిక్కిఱతు.

“ఉనక్కు ప్పుకలాయ్” ఎన్దయాలే వ్యావర్త్యాంశతై యరుళిచ్చెయ్కిఱార్
(అశరణ్యశరణ్యానాకైయాలేయిత్తాదియాల్). అశరణ్యశరణ్య నాకైయాలేయెన్దు-
అకిచ్చనరాయ్ అనన్యగతికళానవర్కకుమ్ రక్షనాకైయాలేయెన్దు పడి. నీయుమ్
న్దు-రక్ష్యనాన నీయుమ్ మెన్దు పడి. పిఱరుమ్ మెన్దు-మాతాపిత్రాదికకుమ్, ఇన్దాది దేవ
తాన్తరజ్జకు మెన్దు పడి. పుకలాయెన్దు-రక్షిక నాయెన్దు పడి. ఇత్తాల్, ఎమ్మెరుమాన్

మూ.— నీర్ శుశుమాపోలే శేర్ ప్పారే పిరిక్కుమ్మా తుమ్
విడమాట్టాతే రక్షిక్కిలు ఎన్నె.

౨౧౭. ఇత్తాల్, పర పూహజ్జలై యుమ్, దేవతా న్తర్యా

లాయ్, శై త్త్యమే స్వభావమాన జలమ్ బౌష్ట్యతై భజిక్కుమాపోలే
అపరాధక్షామణమ్ పణ్ణి ఘటిప్పిక్కుమ్ పురుష కారభూతరే (౧) “తా
నురై యాళాకిలుమ్ శితకురైక్కు-మేల్” ఎన్నిటవడియే కుల్లైత్తై
క్కాట్టి అకిల్లై మ్మా తుమ్ విడ త్తమనన్తిక్కే, “ఎన్నడియారతు
శెయ్యార్” ఎన్ఱు మఱుతలైత్తు ఒరుతలై నిన్ఱు రక్షిక్కుమ్ ఎన్నె
యెన్ఱె.

౨౧౭. “మామ్” ఎన్ఱు విభవరూపతై క్కాట్టుకై యాలే వ్యావ
ర్తిక్కుప్పడుకిలవల్ తై యరుళిచ్చెయ్ కిఠార్ (ఇత్తాల్) ఎన్ఱు తుడజ్జి.
అతావతు - “ఎన్నె” ఎన్ఱు - అవతరిత్తు క్కణ్ణుక్కిలక్కాయ్ అణుకి

ఇవనై రక్షిక్కుమ్ ఇవన్ఱుక్కిన్ అధికారమాక వేణువతు-ఉపాయా న్తరపరిత్యాగ
ముమ్ రక్షకా న్తరపరిత్యాగము మెన్ఱుతాయ్ త్తు. ఇత్తాల్ “అకిల్లునరాయ్ అనన్యగతిక
శాననమ్మై ఎప్పెరుమాన్ రక్షిప్పన్? రక్షియాన్?” ఎన్నిటసంశయతై వ్యావర్తి
క్కిలతు.

“శేర్ ప్పారే” ఇశ్శాదియాల్ వ్యావర్తిక్కుప్పడుమగై యరుళిచ్చెయ్ కి
ఠార్ (శైత్యమే ఇత్యాదియాల్). శితకెన్ఱు-కుల్లైత్తై యెన్ఱు పడి. అకల్లై మ్మా తు
మెన్ఱు-పిరిక్కుమ్మా తు మెన్ఱు పడి. త్తమనన్తిక్కేయెన్ఱు తు - పిట్టు జీవిక్కుమాట్టాత
వ నాయెన్ఱు పడి. రక్షకునుమ్ రక్షణమిలా తపోతు స్వరూపమ్ జీవియాతిశే. అతు
వెన్ఱు తు - ఉన్నడియార్ శెయ్యుమ్ కుల్లైత్తై యెన్ఱు పడి. మఱుతలై త్తెన్ఱు-ఎతిరిట్టై
న్ఱు పడి. ఒరుతలై నిన్ఱు-ఒరుపక్షత్తిలే నిన్ఱు పడి. అతావతు - చేతనన్ పక్షత్తిలే
నిన్ఱు. ఇత్తాల్, “అశితరక్షణత్తిల్ ఇవన్ ఒరునిన్ఱెయాయ్ నిఱుమ్మా నిల్లాన్?”
ఎన్నిట సంశయతై వ్యవచ్చేదిక్కిలతు. “సర్వరక్షక నాయ్” ఎన్నిట విఱ్ఱిల్, అధికా
రానుగుణమాక సర్వరక్షకత్వమ్ శొల్లుకిలతు; “పుకలాయ్” ఎన్నిట విఱ్ఱిల్,
కృపానుగుణ రక్షకత్వమ్ శొల్లుకిలతు, ఆకైయాలే పునరక్షియై.

౨౧౭. మేలుక్కువతారికై (మామిత్వాన్). మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాన్).
కణ్ణుక్కిలక్కాయెన్ఱు తు - కణ్ణుమ్ విషయమాయెన్ఱు పడి. అణుకినిట్కిల వెన్ఱు-

సూ. — మిత్వజ్జేయమ్ తవిర్క్కిఱు.

౨౦౮. ఛర్మసంస్థాపనమ్ పజ్జ ప్పిఱద్దవన్జానే, సర్వఛర్మ
నిఱ్ఱిఱ తన్నై వరణీయనాకచొన్న విత్తాలే, దేశవిప్రకృష్టతై
యాళే కాణవుమేకిట్టివు మొన్జాతపడిరురుక్కఱ పర వూహణ్ణలై
యుమ్, అసాధారణ వి గహయు క్తమర్పిక్కే ఉపాయా చరనిష్కంకు
ఉద్దేశ్యమాయరుక్కఱ అగ్నిన్ద్రాది దేశతా న్దర్యామిత్వతైయుమ్వ్యా
వర్తిక్కఱతెన్నై.

అంక. ధర్మక్షయోగ్గాస్ విట్టు తనై పుత్రిగ చొప్పిలు
త్రయాళే ఫలితమానతూరు అర్థవిశేషత్తై యదలిచ్చెయ్కీతాక్ (ధర్మ
సంస్థాపనమ్) ఎన్ఱుతుదన్ఱి. అతావతు - (౧) “ధర్మసంస్థాపనార్థాయ

కీర్తినిజీర్ణులవెన్నపడి. వరశీయనాకవెన్నకు-“వ్రజ” ఎస్తి ధాత్వరమాన వ్రజసవి
యనాకవెన్నపడి. దేశవిప్రకృష్టతైయాశేయ్యుతు - దేశదురతైయాశేయ్యుపడి. ఒణ్ణాత
పడియ్యెత్తు - యోగ్యమాకాతపడి యెన్తుపడి. ఇత్తాల్, “వరశీయనాక ఈశ్వ
రన్ ఆగ్నిన్యాది దేవతాన్తగ్యామియో? అసాధారణ దివ్యమగ్గళ విగ్రహవిశిష్టనో?”
ఎస్తి సూర్యత్తిల్ వరణవిషయనాన ఈశ్వరన్ పర పూహ దేవతాన్తగ్యామి
వ్యావృత్తనాయ్ అసాధారణ దివ్యమగ్గళ విగ్రహవిశిష్టవెన్తుతాయ్తు. అర్చన
తారణై వ్యావర్తియాతే యెక్కివానెన్నెన్నిల్; - అశు ఇతుక్కు ప్పిఱ్ఱాడర్ పు-మ్
వరణవిషయమాయ్ ఆహ్వాంకోల్ ప్రపత్తిసన్లుమ్ విషయమాయ్ విభవత్తై యసుసరి
త్తిరుక్కు-మతాత్తయారే, అర్చనతారవ్యావృత్తియై యరుళిచ్చెయ్తిరిల్.

అం. మేలక్కువతారికై (ధర్మశ్శయ్యమిత్యాది). అర్థవిశేషతైయ్యతు-
అవనే ప్రధానోపాయమాయరుక్మైయ్యైవప్రపడి. మూభాగమ్ (అతావతిత్యాది).
ధర్మసంస్థాపనాయ వెన్నా లే, “ధర్మసంస్థాపనార్థాయ” ఎత్తు-ధర్మసాపనత్వాత్ తన
కొరు ప్రయోజనమ్ నిధిక్రై యన్తిక్రై ఇతు వేలెనుక్కు ప్రయోజనమాయరుక్మై-
యా లే. “సంస్థాపనార్థాయ” ఎత్తు సోపసర్గమాకచ్చొన్నశు-పుష్టైఽదృష్టఫలసాధ-
నజ్జాన సకల ధర్మశ్శయ్యమ్ నిల్లెనిటుత్తుకైక్కాకవుమ్, సర్వాత్మవర్ణ్యుక్కుమ్

మూ.— జగత్తేయమేవిట్టు ఎన్నెప్పదీలు” ఎన్నెయాలే,

సాక్షాద్ధర్మ తానేయెన్నితను.

౨౦౯. ఇత్తాల్, విట్టు సాధనజగితేర్దుమ్ శొల్లుకిఱతు.

సమ్యవామియుగేయుగే” ఎన్నితపడియే స్వప్రాప్తిక్కుడలానధర్మతైస్థాపి
ప్పతాక పీఱన్దవన్తానే “సర్వధర్మా పరిత్యజ్య” ఎన్టు - మోక్షసాధన
తయా శాస్త్రసిద్ధజ్ఞాన సర్వధర్మజగితేయమ్ విట్టు ఎన్నెప్పదీలు
ఎన్టుశొల్లుకైయాలే, అనై సాక్షాద్ధర్మజగన్టు, స్థాపనీయమాన సాక్షాద్ధ
ర్మమ్ (౧) “కృష్ణం ధర్మం సనాతనమ్” ఎన్టు సనాతనధర్మమాన
తానే ఎన్నుమిడమ్ శొల్లుకిఱతెన్నె.

౨౧౦. ఇత్తాలె శొల్లుకిఱ తెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇత్తాలేవిట్టుసాధ
నజగితేర్దుమ్ శొల్లుకిఱతు) ఎన్టు. అతావతు-ఇప్పడి చొన్నవిత్తాలే,

స్వరూపనాశమ్ వారాతపడి సిద్ధధర్మాన తన్నై నిలై నిలుత్తుకైక్కాకవుమెత్తు
తోదీర్దుకైక్కాక. క్రియాపదముమ్ “భవామి” “సంభవామి” ఎన్నుమ్మడియా
యరుక్తైయాలే, వేదపురుషన్ ముతూనారైక్కొండ్లు సాధ్యధర్మజగితేయమ్, తానే
అవతరిత్తు సిద్ధధర్మతేయమ్ ప్రవర్తిప్పితమైయమ్ శొల్లుకిఱతు. యుగేయుగేవన్తతు-
యుగ్గళో తోలుమెన్దపడి. తణ్ణీర్ ప్పవల్ వైత్తవన్ అతు శిధిలమాకాతపడి అడి
క్కడి అత్తై భద్రపడుత్తుమాపోలే యరుప్పత్తిన్తే ఇకుతాక. అనై సాక్షాద్ధర్మ
శన్దెన్దతు - కర్మ జ్ఞానాదిశో ఈశ్వరద్వారా ధర్మజ్ఞశామల్లతు అద్వారకజ్ఞశన్దెన్దపడి.
అతావతు - ఇవదీర్తై యనుస్మితాలమ్ ఫలసిద్ధి ఈశ్వరనారేయాయుక్తై. సాక్షా
ద్ధర్మమెన్దతు - అద్వారకధర్మమెన్దపడి. అతావతు - తన్నై ఆశ్రయిత్తవర్కకుమ్
ఫలసిద్ధి తన్నాలేయామ్మడియరుక్తై.

౨౧౧. మేలుక్కువతారిత్త (ఇత్తాలితాద్ది). ఇత్తాలెన్దతు - “సాక్షాద్ధర్మమ్
తానే” ఎన్నితవిత్తాలెన్దపడి. ఎన్ శొల్లుకిఱతెన్దతు-ఎవన్తిశయమ్ శొల్లుకిఱతెన్దపడి.
మూలార్థమ్ (అతావతితాద్ది). ఇప్పడి చొన్నవిత్తాలెన్దతు-సద్వారకధర్మమెన్దతు
అద్వారకధర్మమెన్దతు శొన్నవిత్తాలెన్దపడి; అద్వారకధర్మమ్ తానే ఎన్నితవిత్తాలెన్దపడి

మూ.——౨౨౦. అతావతు- సిద్ధమాయ్, పరమచేతనమాయ్, సర్వ శక్తియాయ్, నిరపాయమాయ్, ప్రాప్తమాయ్, సహాయాంతర నిరపేక్షమాయరుక్మై.

కీర్తీ విట్టసాధనజ్ఞభి త్కాట్టిల్ ఇన్ద సాధనత్తుక్కుణ్ణాన ఏత్తైయై త్తొల్లుకిఱ్ఱెన్దై.

౨౨౦. అతుతానేతెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (అతావతు) ఎన్దుతుడణ్డి. ఇత్తాల్, కీర్తీ విట్ట సాధనజ్ఞభిత్కాట్టిల్ ఇతుక్కేల్లై మూవతు - చేతనప్రవృత్తియాలే తస్యరూపసిద్ధియామ్బుడి యిరుక్కైయన్దిక్కే సనాతనధర్మమూకైయాలే సిద్ధమాయ్, (౧) “యస్సర్వజ్ఞః సర్వవిత్” ఇత్యాదికలితొచ్చిల్లుకిఱ్ఱ సర్వజ్ఞ విషయమూకైయాలే పరమచేతనమాయ్, (౨) “పరాఽస్య శక్తిర్వి విధైవ శ్రూయతే” ఎన్నిఱపడియే సర్వశక్తియాయ్, చేతనసాధ్యమాయ్ ననువే అపాయజ్ఞో పుకురుక్కైక్కవకాశ ముణామ్బుడి యిరుక్కైయన్దిక్కే సిద్ధవస్తువాయరుక్మైయాలే నిరపాయమాయ్, పరతన్త్రీనాన ఇచ్చే తనమడైయ స్వరూపత్తుక్కు అప్రాప్తమాయురాలే ప్రాప్తమాయ్, కీర్తీచ్చొన్న పరమచేతనత్వాదికళాలే సహాయాంతర నిరపేక్షమాయరుక్మైయెన్దపడి.

యాకవుమామ్. కీర్తీవిట్ట సాధనజ్ఞభిలెన్దుతు - “సర్వధర్మాన్ పరిణ్యజ్య” ఎన్నిఱపడిత్తొల్ త్యాజ్యమాక విధిక్కుప్పట్ట కర్మాద్యుపాయజ్ఞభిత్కాట్టిలెన్దుపడి. ఇన్ద సాధనత్తుక్కే నతు- “మామ్” ఎన్నిఱపడతొల్ ఉపాయతయా స్వీకారవిషయమాకన్నొల్లప్పట్టసాధనత్తుక్కేన్దుపడి. సద్వారక సాధనజ్ఞభిత్కాట్టిల్ అద్వారక సాధనత్తుక్కేన్దుపడి యాకవుమామ్.

౨౨౦. మేలుక్కవతారికై (అతుతానిత్యాది). అతుతానెన్దుతు - అవ్యతిశయ నానెనపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అతావతెన్దుతు - అతిశయమావతెన్దు పడి. సర్వజ్ఞవిషయమూకైయాలే యెన్దుతు - సర్వజ్ఞమాన విషయమూకైయాలే యెన్దు పడి. నిరపాయమాయెన్దుతు-నిర్విఘ్నమాయెన్దుపడి. అక, ఇవ్వుపాయత్తుక్కు ఉపాయాంతరజ్ఞభిత్కాట్టిలతిశయమ్ సిద్ధిత్వాదికలెన్దుతాయీల్లు

మూ. — ౨౨౧. మన్మథై ఉపాయగ్ధో సాధ్యజ్ఞశాస్త్రే యాతే, స్వరూప
సిద్ధియిల్ చేతననై యపేక్షిత్తిరుక్కుమ్, చేతన
జ్ఞభూమాయ్ అశక్తిజ్ఞభూమాయ్ యిరుక్కైయాతే,
కార్యసిద్ధియిల్ ఈశ్వరనై యపేక్షిత్తిరుక్కుమ్;
ఇన్ద్ర ఉపాయమ్ అవన్మిక్కైతిర్ త్తటాయుక్కై

౨౨౧ ఇనసహాయాన్తర సిరసేక్షయైః సహాయక
స్థాపిక్కితార్ (మన్మథై ఉపాయగ్ధో) ఎన్దు అశక్తి మేల్ యూన్దు
వాక్యత్తాతే. అరావతు - ఇన్ద్ర మెన్ద్రైః ఉపాయగ్ధో చేతన సన్మత్తి
యాతే సాధ్యసిద్ధిమనై యాకైయాతే, తన్నుడైయి స్వరూపసిద్ధి
యిల్ ప్రవృత్తిరనాన చేతననై యపేక్షిత్తిరుక్కుమ్; ఇవసుక్కు
చ్యైయ్యవేన్దునునై అత్తికైక్కుమ్ అనుకన్దై చ్యైయ్యు తలై
కట్టుక్కుమ్ యోగ్యైయిల్లాత అచేతనజ్ఞభూమాయ్ అశక్తిజ్ఞభూ
మాయుక్కైయాతే. చేతననుడైయి ఇన్ద్రానిన్దు ప్రాప్తి పరిహార
రూపమాన కార్యత్తినుడైయి సిద్ధియిల్ (౧) “ఫలమత ఉపపత్తే”
ఎన్దితపశియే ఫలపదత్యోపయోగియాన సర్వశక్తిత్వాద్భూతపత్తి
యుడైయనాన ఈశ్వరనై యపేక్షిత్తిరుక్కుమ్, ఇన్ద్ర ఉపాయమ్,
సిద్ధత్వ పరమచేతనత్వ సర్వశక్తిత్వజ్ఞశాస్త్రే అవన్మిక్కైతిర్ త్తటాయు

౨౨౧ పలుక్కువతారికై (ఇన్ద్ర సహాయేత్వాన్). ఇన్ద్రవేన్దు - కీర్తనాన్దు
వెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాన్). శైయ్యవేన్దుమనైయెన్దు - ఇన్ద్రానిన్దు
ప్రాప్తి పరిహారశక్తిపడి. శైయ్యు తలైకట్టుక్కు యెన్దు - శైయ్యు ముడిక్కుయెన్దు
పడి. అతావతు - కుశైవరిచ్యైయ్. (౧) “ఫలమత ఉపపత్తే” ఎన్దు - ఫల
మ్ - ఇన్ద్రప్రాప్తి రూపమాయమ్ అనిన్దువారణ రూపమాయు మిగ్గుళ్ళ ఫలమా
నకు, అతిః - సర్వేశ్వరనాతే సిద్ధిక్కుమ్, ఎన్దైన్దిత్, ఉపపత్తే - ఇన్ద్రానిన్దు
ప్రాప్తి పరిహారమాకిత ఫలత్తై యతేన్దు బాదుక్కుక్కు త్తనతియార జ్ఞాన శక్తిక
ళిన్ద్రుమ్ పూర్ణమాయుక్కైయాతే యెన్దుపడి. ఇన్ద్ర ఉపాయ మెన్దు - సిన్దోపాయ
మెన్దుపడి. అవన్మిక్కైతిర్ త్తటాయుక్కైయాతే యెన్దు - సాధ్యోపాయదు

మూ.— యాలే ఇతరనిరపేక్షమా యరుక్కుమ్.

౨౨౨. ఇతిలే వాత్సల్య స్వామిత్య సౌశీల్య సౌలభ్యజ్ఞైకాయాలే అన్యనిరపేక్షమా యరుక్కుమ్నై.

౨౨౨ ఇని, ఇప్పుదత్తిలే ఆశ్రయణ సౌకర్యాపాదకభాన గుణవిశేషజ్ఞైకాయ ప్రకాశిక్కిఱపడియై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇతిలే) ఎస్తుతుడగ్గి. అతావతు-అధర్మబుద్ధియాలే ధర్మత్తిల్ నిష్టుమ్ నివృత్త నాన అర్జుననుక్కు, కున్ద్రమ్ వారాతే అపేక్షితార్థజ్ఞై యరుళిచ్చెయ్ కైయాలే వాత్సల్యమ్ ప్రకాశిక్కిఱతు, తన్నుడైయ పరత్వత్తై పుల శుక్కు సిద్ధత్వాదికభాలే ఎతిరియాయుక్కైయాలే యెన్టపడి. అన్య నిరపేక్షమా యరుక్కుమ్నై - తన్నైయొగ్గిన్ద చెతనరై యపేక్షియాలే యరుక్కుమ్నై పడి.

౨౨౨ మేలుక్కువతారికై(ఇనియిత్యాది). ఇని యెన్టశు - “మామ్” ఎన్ని పదార్థైయుమ్, తద్వ్యావర్త్యతైయుమ్, అతిన్ తాత్పర్యతైయుమ్, ఉపాయాన్త రజ్జికిత్కాట్టిల్ ఇవ్వుపాయత్తుక్కుణాన ఆతిశయతైయుమ్, ఆతిశయవాన్ ఇన్న తెన్నుమనైయుమ్, ఇవ్వుపాయత్తినుడైయ నైరపేక్ష్య హేతుక్కులైయు మరుళిచ్చెయ్త వనన్తర మెన్టపడి. ఇప్పుదత్తిలే యెన్టశు - ఇన్ద “మామ్” ఎన్ని పదత్తి లెన్టపడి. గుణవిశేషజ్ఞైకాయ మెన్టశు - గుణవిశేషభాన వాత్సల్యాదిక శైల్లమెన్ట పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). వాత్సల్యమ్ ప్రకాశిక్కిఱపడియై యరుళిచ్చె య్కితార్ (అధర్మబుద్ధియాలే ఇత్వాదియాల్). ధర్మత్తిన్ నిష్టు మెన్టశు-స్వధర్మమాన యుద్ధత్తిన్ నిష్టు మెన్టపడి. కున్ద్రమ్ మెన్టశు-తనక్కు విహితమాన యుద్ధత్తై పణ్ణామై యాకిలక్కున్ద్రై యెన్టపడి ఇత్తో, అర్జుననుక్కు అకృత్యకరణరూప దోషమిలైమే యాకిలుమ్, కృత్యాకరణరూప దోషముణ్డెన్టతాయ్ శు అన్దిక్కే, క్షుత్రియ శుక్కు యుద్ధసమయత్తిన్ వరుమ్ అన్యశంభ్యముమ్ దోషమాకైయాలే అకృత్య కరణరూప దోషముణ్డెన్నైమామ్. అపేక్షితార్థజ్ఞై యెన్టశు - దేహత్తవివేకాది ప్రపత్తిపర్యన్తమాన అర్థజ్ఞై యెన్టపడి.

స్వామిత్యమ్ ప్రకాశిక్కిఱపడియై యరుళిచ్చెయ్కితార్. (తన్నుడైయ విత్వా దియాల్). తన్నుడైయవెన్టశు - విభవమాక ఆవరిన్తు ఆశ్రితపరతన్త్రునాన తన్ను

మూ.— భాకిత గుణవిశేషజ్ఞో నేరాక ప్రకాశిక్కిఱతు.

కాలుసురుళిచ్చెయ్త వళవన్దిక్కే, అర్జునక ప్రత్యక్షిక్కుమ్మడి పణ్ణుకై యాలే స్వామిత్వమ్ ప్రకాశిక్కిఱతు, (౧) “హే కృష్ణ హే యాదవ” ఎన్లు అర్జున తానే శ్లోక్కుమ్మడి ఇచనోడే కలన్లు పరిమాటుకై యాలే సాశీల్యమ్ ప్రకాశిక్కిఱతు, అప్రాకృతమాన తిరుమేనియై క్కుణ్ణు క్కిలక్కామ్మడి పణ్ణుకై యాలే సాలభ్యమ్ ప్రకాశిక్కిఱ తెన్దై. “గుణవిశేషజ్ఞో” ఎన్లుతు - ఆశ్రయణత్తుక్కు పేక్షితజ్ఞానవై యెన్లుతోన్దుకైక్కాక. “నేరాక ప్రకాశిక్కిఱతు” ఎన్లుతు-స్ఫుట మాక ప్రకాశిక్కిఱతెన్లుపడి.

౨౨౩. ఇవై యెల్లావన్ శ్రీలుమ్ వైత్తుక్కొణ్ణు, మికవు మపేక్షి

డైయ వేన్లుపడి. అరుళిచ్చెయ్త వళవన్దిక్కే యెన్లుతు - అరుళిచ్చెయ్రిమాత్ర మ్మన్దిక్కే యెన్లుపడి తన్నుడైయ పరత్వజై అర్జునసుక్కు ప్రకాశిప్పితమాత్రతైలే స్వామిత్వమ్ తోన్దుకైక్కావెన్నిల్, - అర్జున నపేక్షితపోతాక తన్నుడైయ పర త్వజై అవసుక్కు ప్రత్యక్షిక్కులామ్మడి ప్పన్దావిడిల్ అవసుక్కు ప్పీఱుమ్మమ్ వ్యస నడై తన్నుతామ్మడిక్కు హేతువాన సమ్మన్లు - ఇన్లువు పేటుకల్ తన్నుతామ్మడి యాన స్వామిత్వమితే. ఆకైయాలే పరత్వప్రకాశమ్ స్వామిత్వప్రకాశకమెన్లు కరున్లు

సాశీల్యమ్ ప్రకాశిక్కిఱపడియై యరుళిచ్చెయ్రికెటార్ (అప్రాకృతమాన విత్వాది యల్). అప్రాకృతమాన వేన్లుతు - పచ్చభూతాత్మకమ్మన్దిక్కే పఞ్చోపనిషత్తయ మాన వేన్లుపడి, ఇలక్కామ్మడి యెన్లుతు - విషయమామ్మడి యెన్లుపడి.

విశేషజ్ఞబ్రహ్మరస్సై యరుళిచ్చెయ్రికెటార్ (గుణవిశేషజ్ఞశ్చ తిత్వాది యల్). “నేరాక” వేన్లుతు - స్ఫుటమాక వేన్లుపడి.

౨౨౩. మేలుక్కవతారికై (ఇవై యెల్లావన్ శ్రీలు మిత్వాది, ఇవై యెల్లావన్ శ్రీలు మెన్లుతు - ఇన్లు వాల్నూది గుణచగున్లుయ్రిలు మెన్లుపడి. వైత్తుక్కొణ్ణునతు - తారియైచ్చెల్లు. మికవు మపేక్షితమెన్లుతు - ఆశ్రయిక్కుక్కు అవశ్యమ్ వేన్దియ

మూ.—౨౨౩. శైయముపుకొలుమ్, విడిత్త శిఱువాయ్క్క
యఱుమ్, సేనాధూభిధూసరితమాన తిరుక్కుములుమ్,

తమ్ సౌలభ్యమూతైయంలే అవతారస్రయ్యుక్తిమాన సౌలభ్యత్తళివ
న్దిక్కే, సారధ్యేనస్థితనాయ్ నిట్కిఱ సౌలభ్యతిశయన్ దర్శిప్పి తమై
యైయరుళిచ్చెమ్మకాన్ (శైయముపుకొలుమ్) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతా
నతు - కుళిరైకిళై పేరిత్తు నడప్పైక్కైక్కాక త్తిరుక్కైయిలే ధరిత్త
ఉరువుకొలుమ్, అనన్దోదై ఇడవాయ్ వలవాయ్ త్తిరుప్పక్కైక్కాక
వుమ్ నిఱుత్తవేళుమిడ త్తిలే తాన్ణి నిఱుత్తుక్కైక్కాకవుమ్ విడిత్త శిఱు
వాయ్క్కయిఱుమ్, తిరుముడియిల్ ఒన్దు ఆచ్చాదియామల్ నిత్కై
యాలే సేనాధూభియాలే పుఱుతి పుడైత్త తిరుక్కుములుమ్, (౧)
“ శేర్కడవియ పెరునాన్ కనైకిళిల్ ” ఎన్దిఱపడియే శాత్రిన

త్తెన్దపడి. సౌలభ్యమూత్తాకిత్ వాత్సల్యవికల్పావిడియమ్ ఆశ్రయిక్కులామితే.
వాత్సల్యవికల్పానాలుమ్ సౌలభ్యమిల్లాతపోతు ఆశ్రయణ మనుపపన్నమితే;
అనాన్ వాత్సల్యవికల్ప వేణ్ణావోవెన్నిల్, - ఇన్ద సౌలభ్యతై గుణమాక్కుఱిటతు
ఇమ్మాన్దమాకైగాలె అవైయమ్ వేణుమ్. సౌలభ్యత్తళివన్దిక్కే యెన్దతు - అవ
తరిత్త మలరనాన్కుఱిట మాత్రవన్దిక్కే యెన్దపడి. సారధ్యే అవస్థితనాయ్
నిట్కిఱ సౌలభ్యమిక్కై యెన్దతు - ఆశ్రిత పారతన్త్ర్యమాఱిట సౌలభ్యతిశ
యన్దై యెన్దపడి నిరనాయ్ ఎన్నాతే “ అవస్థితనాయ్ ” ఎనతు - తాన్ అవ
నుమ్ సారధియాయ్కుఱిట నిరుప్పు తన్ ఆరువుళ్ళత్తిళివన్దేఱియాయ్ వ్రోగ్గోదై
యరుక్కైయన్దిక్కే తానాన తన్దైగాయ్ వ్రోగ్గోదైయరుక్కుమెన్దుమతు తోగ్గోదు
కైక్కాక. మూలాగ్గోన్ (అతావరిత్యాది). ఉల్లవుళిలుపెన్దతు - ముళోళోలు
మెన్దపడి; అతావను - కైక్కోగ్గోల్. అనన్దోదైయెన్దతు - కుతిరైకల్లై యెన్దపడి.
శాన్దైయెన్దతు - వ్విలైయెన్దపడి. శిఱువాయ్ కయిఱెన్దతు - కడివాళత్తిల్ సమ్మన్ది
త్తిల్ కిల్లెన్దపడి. ఇడవియ వెన్దతు - నడత్తియవెన్దపడి. కన్దేక్కలెన్ద
తు - ధన్దిక్కి, అ మీక్కుక్కైయన్దైయ తిరువడికల్లై యెన్దపడి. కిల్లెన్దతు నూపుర

మూ.— తేరుక్కుక్కియై నాన్దైన తిరువడికళుమాయ్ నిట్టిఱ సారధ్యవేషణై “మామ్” ఎన్దు కాట్టుకితాన్.

౨౨౪. (ఏకమ్)

౨౨౫. ఇన్ద ఏకశబ్దము స్థాన ప్రమాణత్వాతే అవధారణార్థమై కాట్టుకిఱతు.

శిలుశతశ్శయుమ్ తానుమాః పైఁకుక్కియై నాన్దైన తిరువడికళు మాయ్ నిట్టిఱ సారధ్యవేషణై “ఎనై ౨” ఎన్దు కాట్టుకితానెనై.

ఆక, తృతీయపదారణై యరుళిచ్చెయ్ తారాయ్తు.

౨౨౪. ఆనస్తరమ్, చరుర్థపదమై యుపాదానమ్ పట్టుకితార్ (ఏకమ్) ఎన్దు.

౨౨౫. అశుక్కు అర్దమరుళిచ్చెయ్ తాన్ (ఇన్ద ఏకశబ్దమ్) ఎన్దుతుడజ్జి. అతానతు - ఇన్దుపాయ విశేషణై చొల్లమిడజ్జళిలే పలవి డజ్జళిలుమ్ అవధారణ ప్రయోగమువ్వాక్యాయలే, ఉకారమొబ్బలే ఇన్దఏకశబ్దముమ్ స్థానప్రమాణత్వాతే అవధారణమాకిఱ వర్తమై కాట్టుకిఱతెనై.

తుక్కున్ పేర్, తిరువడికళుక్కున్ పేర్. నాన్దైనవెనతు-తొణ్ణుకిఱవెన్ద పడి. ఇన్దా క్కన్దొక్ “నై యుమ్ముపుళోలుమ్” ఇత్యాదియి చకారమ్ సముచ్చయమాయ్, ఓరో ప్పే అర్దుకుక్కలై నిలమాయ్ ఆకర్షకమాయరుక్కుమ్బడిన్దు చొల్లమికిఱతు.

ఇప్పదార్ద నిగమనమ్ (ఆకివిత్తాది).

౨౨౪. మేలుక్కవతారికై (ఆనస్తరమిత్యాది). ఆనస్తరమెన్దుతు-“మామ్” ఎన్దిఱపడన్దు క్కర్థ మరుళిచ్చెయ్ త వనస్తరమెన్దు పడి.

౨౨౫. మేలుక్కవతారికై (ఆకక్కివ్యాది). అశుక్కునను - ఏకపదము క్కెన్దుపడి. గూలార్థమ అశావత్తత్యాది. ఇన్దుపాయ విశేషణై యెన్దను - సిద్ధ త్యాదికళలే సాధ్యోపాయవ్యాఖ్యత్రమాన సిద్ధోపాయతై యెన్దుపడి. ఇన్ద వెన్దను - “మామ్” ఎన్దిఱ పదముక్కు మేలాయ్ “శరణమ్” ఎన్దిఱ పదిన్దుక్కు క్కియైయరు క్కిఱ వెన్దుపడి. అవధారణమాకిఱ వెన్దుతు - అవధారణార్థమాకిఱ వెన్దుపడి.

మూ. — భావతై త్తవిర్క్కిఱతు.

పాసరు క్త్రిమ్ ప్రసక్తికై యాలుమ్, దేవతా స్తరజ్జల్ వ్యావ ర్త్యమానుశ విల్ “మామ్” ఎన్టు - అసాధారణాకారణై చ్చొల్లుకై యాలే అతు క్కిత్తై సిద్ధమాకై యాలుమ్, ఇన్ద అవధారణత్తాల్ “వజ” ఎన్టు మేత్తో ల్లుకిఱస్వీకార త్తిల్ ఉపాయత్వత్తై క్కట్టిక్కిఱతెన్దై. ఇన్దస్వీకారన్దానుమ్ అన్వయవ్యతిరేకత్తాలే సాధనమెన్టు నిన్దై క్కలాయరుక్కై యాలే, ఇతిన్ సాధనత్వ మవశ్యమ్ కట్టిక్కి వేణురుత్తే.

న్నిల్ అరుళిచ్చెమకితార్, (ఇన్ద స్వీకారన్దాను మిత్యానియార్). ఇన్ద స్వీకార న్దాను మెన్దతు - సుర్వభర్తపరిశ్రాగ పూర్వకమాన భగవనుపాయత్వి స్వీకారన్దాను మెన్దపడి. అన్వయ వ్యతిరేకత్తాలే యెన్దతు - “యత్సిత్వే యత్సిత్వమ్” “యద భావే యదభావః” ఎన్నిఱ అన్వయవ్యాప్తియాలుమ్ వ్యతిరేక వ్యాప్తియాలు మెన్ద పడి. అతావతు - ఉపాయ స్వీకారముణ్డానాల్ మోక్షముణ్డాకైయుమ్, అతిల్లా విదిల్ మోక్షమిల్లామల్ పోక్తాయమ్ ఇతిన్దెన్దతు - ఇన్ద స్వీకార త్రినుడైయు వెన్ద పడి. అవశ్యమెన్దతు - విధివశ్యమునిక్కే యెన్దపడి అతావతు - స్వీకారమ్ “వ్రజః” ఎన్నిఱవిధి ప్రాప్తమాకిలు మెన్దపడి. కట్టిక్కివేణు మెన్దతు - సిద్ధోపాయ త్రి నుడైయు నైరపేక్ష్యసిద్ధికాక క్కట్టిక్కివేణు మెన్దపడి.

స్వీకారమ్ అన్వయ వ్యతిరేక వ్యాప్తికళాలుమ్ విధిప్రత్యయత్తాలుమ్ సాక్ష మాకై యాలుమ్ ఉపాయమాక ప్రాప్తమాయుక్కు, స్వీకారోపాయ నైరపేక్ష్య బలత్తాలే స్వీకార త్రినుడైయు ఉపాయత్వత్తై క్కట్టిక్కిఱపడి తానెన్ద నేయెన్నిల్? అధికారాఽఙ్గ యోగ్యతాపాదక కర్మదశుక్కు ఫలత్తోడే అన్వయ వ్యతిరేకాదిక శుణ్డయాకిలుమ్, సాధనత్వమిల్లాతాప్పాలే, ఇన్ద స్వీకారత్తుక్కుమ్ అజైయు ముణ్డాకి లుమ్ ఉపాయత్వమ్ సిద్ధియాలితే.

ఇన్నముమ్, ఇతువొచ్చియు ఏకపదత్తుక్కు ప్రయోజన మిల్లామైయాలమ్, పరిగ్రాహ్యమాన ఉపాయమ్ సుర్వజమాయ సుర్వశక్తమాయ సహాయాన్తర నిర పేక్షమాయుక్కై యాలుమ్, ఇన్ద స్వీకారత్తుక్కు ముఖ్యోపాయత్వ మిల్లాతాప్పాలే గౌణసాధనత్వముమిదై.

మూ.——౨౨౨. స్వీకారస్తానుమవనా లేవస్తతు.

౨౨౩. సృష్ట్యనతారాదిముఖత్వాలే పణ్ణిన కృషిఫలమ్.

౨౨౨. స్వీకార క్ష(అనంతర) ముఖ్యము ఉపాయమ్ కార్యకర మాకామైయాలే, పెద్దదిక్కు ఇతరుల అవశ్యమే వేణ్ణి యరుక్క, ఇతిలు పాయత్వమై క్షిప్రీక్కిఁజపఱి తానెజ్జనేయెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (స్వీకారస్తానుమవనా లేవస్తతు) ఎన్ను. అతావతు - స్వీకారానంతరమ్ ఇనను క్కుఁజనిస్త నిస్సర్తియుమ్ ఇప్పనాఱ్టియుమ్ పణ్ణికైయాకిఱివతు - అవనా లే యూనాత్మాలే తత్పుర్వభావినాన స్వీకారస్తానుమ్ అవనా లే యుజ్జానతెన్నె. ఇత్రాల్ - స్వీకారత్తుక్కు - ఉపాయకార్యత్వ మొఖ్యము ఉపాయత్వమిల్లె యెస్తతాయ్ త్తు.

౨౨౩. అవనాలే నరుకై యూనతెన్నెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (సృష్టి) ఎన్నుతుడక్కి. అతావతు - కరణ కళేబర విధురనాయ్, భోగ మోక్షశూన్యనాయ్, అచిదవిశేషితనాయ్ క్కిడక్కిఁజ దత్తైయిలే,

అనాల్, పిన్నై ఎతావతెన్ని; - పరిగ్రహిక్కిఁజ ఉపాయత్తుక్కు అధికారమా మిస్తనై - ఆక, 'స్వీకారమ్ ఉపాయమా? అధికారమా?' ఎన్నిఱ సంశయత్రిల్, స్వీకారమ్ ఉపాయమును, అదికార మెస్తతాయ్ త్తు.

౨౨౪. మేలుక్కవతారికై (స్వీకార మొఖ్యము విత్త్యాది). ఇతెన్జను - స్వీకార మెన్జపడి. అవశ్య మెన్జతు - విధియిల్లావిడిలు మెన్జపడి. ఇతెన్జతు - వైధమాన స్వీకారస్థాన్ని లెన్జపడి. ఎజ్జనేయెన్జతు - ఎన్జకేతువాలే యెన్జపడి. మూలార్థమ్ (అతావతీత్యాది). అవనాలే యెన్జతు - ఉపాయమాన ఈశ్వరనాలే యెన్జపడి.

ఇవ్యాన్యత్త్రాల్ ఫలితాంశత్తై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఇత్రాళిత్యాన్యాల్)

౨౨౫. మేలుక్కవతారికై అవనాలేయత్త్యాది. మూలార్థమ్ (అతావతీత్యాది) విధురనా యెన్జతు - భారమిల్లాలవనా యెన్జపడి. కరణ కళేబర భారమిల్లాలవనా యెన్జపడి. అతావతు - కరణ కళేబరజ్జిల్లామిరుక్కై. భోగ మోక్షశూన్యనా యెన్జతు - సంసారాఽపవర్గజ్జిల్లాలవనా యెన్జపడి. అవిశేషితనాయెన్జతు - తుల్యనా

౨౩౦. (౧) “అతువుమవనతిన్నరుళే”

కరణక శేఖరవిశిష్టనాయ, జ్ఞానవికాసయుక్తనామ్బుడి సృష్టిత్తు, (అ) “ఎతిర్ శూల్ ల పుక్కు” ఎన్నిట పడియే ఇవనై అణ్ణీకరిక్కైక్కాక అవన్ అనేకావతారజ్ఞులై పుట్టి అవతరి త్రవిడజ్జిళిలే ఆశ్రయణదుచి విశ్వా సజనకనూన తన్ గుణ చేప్పితాదికలై ప్రకాశిప్పిత్తు, ఇవ్వబ్బియా లే అవన్ పణ్ణినకృషియా లే ఫలి త్రతితు వెన్దై.

౨౩౦. ఇవ్వర్థత్తిల్ ప్రమాణమ్ కాట్టుకితార్ (అతువుమవ నతిన్నరుళే) ఎన్టు. అతావతు - (౨) [ఉణ్ణిలుమ్బురొరువనై అవనత రుళాటుటొరుట్టు ఎన్నుణ్ణిసుళ్ళేయిరు త్రినేన్] ఎన్టు - ఉణ్ణి మిక్కిరుక్కడవరాన నిత్యసూరికళు డైయ సత్తాదికళుక్కు నిర్వా హకనాన అద్వితీయనానవనై అవనుడైయ అరుళా లే ప్రాప్తిక్కైక్కాక ఎన్నుడైయ అపేక్షానూపజ్ఞానత్తుక్కుళ్ళే ఇరు త్రినేనెన్టు, తమ్ముడైయ స్వీకారత్తైయరుళిచ్చెయ్ తవన న్తరమ్ “అతువుమవనతిన్నరుళే” ఎన్టు - అన్దస్వీకారన్దానుమ్ అవనుడైయ నిర్హేతుక కృపైయినా లేయున్దాన తెన్టు ఆధ్వారరుళిచ్చెయ్ తైయా లే, స్వీకారముమ్ అవనుడైయ కృషి ఫల మెన్దే కొళ్ళవేణుమెన్దై.

౨౩౧. ఇప్పడి యాక్ష యాల్ ఇన్ద స్వీకార త్తిల్ యెన్దపడి. ఇత్తాల్, ఈశ్వరన్ చేతనరై సృష్టిక్కైయావశు - కరణ క శేఖరజ్ఞు లే కొండుత్తు జ్ఞాన వికాసయుక్తరామ్బుడి పణ్ణుకై యెన్దతాయ్త్తు. ఎతిర్ శూల్ లెన్టు - స్రత్యవతార మెన్దపడి. ఇతువెన్టు - స్వీకార మెన్దపడి.

౨౩౦. మేలుక్కవతారికై (ఇవ్వర్థత్తిలిత్యాది). ఇవ్వర్థత్తిలెన్టు - ఇన్ద స్వీకారమ్ ఉపాయఫల మెన్దిట వర త్తిలెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇరుత్తినే నెన్టు - ఉపాయమాక వైతేనెన్దపడి.

౨౩౧. మేలుక్కవతారికై (ఇప్పడి యాక్షయాలిత్యాది). ఇప్పడి యాక్ష

౨౩౧. ఇతైయైభీయపుమ్ తానే కార్యమ్ శైయ్యమెన్దు
నినై క్క-క్క-డవణ్.

౨౩౨. అల్లాతపోతు ఉపాయ నైరపేక్ష్యమ్ జీవియాతు.

౨౩౩. ఇతు సర్వముక్తి ప్రసజ్గ పరిహారార్థమ్, బుద్ధినమా

శరక్క-అనినై క్క-క్క-డవణ్నితార్ (ఇతైయైభీయపుమ్) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతా
వతు-ఇన్ద స్వీకారత్తుక్కుమ్ తానే కృషివణ్ణువా నొరువనాకై యాతే,
ఇతుక్కా-కవన్దు అవణ్ నమక్కుక్కార్యమ్ శైయ్కిటతు; ఇతైయైభీయ
పుమ్ ఇవ్వాత్తోజ్జీవనకరనాన తానే నమ్ముడైయ ఇష్టానిప్ప ప్రాప్తి పరి
హారయాపమాన కార్యజై చెయ్యమెన్దు ప్రతిపత్తివణ్ణ క్క-డవణ్ణై.

౨౩౨. ఇప్పడి నినై క్క-వేణ్ణుకిటతెన్నెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్
(అల్లాతపోతు) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతావతు - ఇతైయైభీయపుమ్ కార్యమ్
శైయ్యమెన్దు నినై యాతే, “ఇతుపుమ్ వేణుమ్ అవణ్ కార్యమ్ శైయ్
కైక్కు” ఎన్దు నినై క్కు-మళవిల్, ఉపాయ త్రినుడైయ సహాయాన్తర
నైరపేక్ష్యమ్ జీవిక్కప్పెటాతెన్నె.

౨౩౩. ఆనాల్ ఇన్ద స్వీకారన్దాన్ ఏతావతెన్న వరుళిచ్చెయ్
కితార్ (ఇతు) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతావతు - ఇన్ద స్వీకారమ్ ఇత్తలైయి
యాలెన్దుతు - ఇన్ద స్వీకారముపాయమన్దియిలే ఉపాయభూతనాన ఈశ్వర కృషిపల
మాయ వన్దతాకైయలే యెన్దుపడి. శరక్క-అవన్దుతు - ఉపాయత్వ సమ్మనమట
వన్దుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). తానే యెన్దుతు - అధిత్వనిరపేక్షనాన
తానేయెన్దుపడి. ఇతుక్కా-క వన్దుతు - ఇన్ద స్వీకారమ్ హేతువాక వన్దుపడి.
ఇతైయైభీయపు మెన్దుతు - ఇన్ద స్వీకారతైయైభీయపు మెన్దుపడి.

౨౩౨. మేలుక్కవతారికై (ఇప్పడియిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).
జీవిక్కప్పెటాతెన్దుతు - జీవియాతెన్దుపడి.

౨౩౩. మేలుక్కవతారికై (ఆనాతిత్యాది). ఆనాలెన్దుతు-స్వీకారముపాయ
మానాలెన్దుపడి, ఏతావతెన్దుతు-ఎన్దప్రయోజనత్తుక్కావతెన్దుపడి, మూలార్థమ్ (అతావ

ధానార్థమ్, చైతన్యకార్యమ్, రాగప్రాప్తమ్, స్వరూపనిష్ఠమ్, అప్రతిపేద్యోతకమ్.

లాన్ఘ మిన్ది క్కేయిరుక్కు ఈశ్వరన్తానే ఉజ్జివిప్పిక్కు-మళవిల్, ఎల్లారుమ్ పిన్నై ముక్తరాక వేణ్ణావో వెన్ఱిఱి సర్వముక్తి ప్రసజ్ఞ పరిహారత్తుక్కుఱుప్ప; ఇతుతాన్ “నెడుక్కాలమ్ నమ్మై రక్షియాతవన్ ఇన్ఱు నమ్మై రక్షిక్కు మెన్ఱిరుక్కిఱుతు నామెన్ఱొణ్ణు” ఎన్ఱు ఇవన్ తళుమ్బుమల్ బుద్ధినమాధానమ్ పిఱిన్దిరుక్కై క్కుఱుప్ప; ఇవన్తాన్ అచేతనమన్ది క్కే చేతననాకై యాలే “అవనే ఉపాయమ్” ఎన్ఱిఱి అధ్యవసాయమ్ ఇవన్ చైతన్యత్తినుడైయ కార్యమ్; వైధమాకవన్ది క్కే ఇతిల్ రసజ్ఞనాన ఇవనుడైయ రాగత్తాలే ప్రాప్తమాన ఇతు స్వరూపాతిరేకియన్ది క్కే తదేకరత్నత్వ రూపమాన స్వరూపత్తిలే నిఱ్ఱుమతు; అనాదికాలమ్ స్వరత్నజాదికళాలే అవన్ పణ్ణుమరత్నణత్తై విలక్కిప్పొన్ద ఇవన్ అతు తవిర్న్దమైక్కు ప్రకాశకమెన్ఱై.

తిత్యాది). ఒన్ఱు మెన్ఱుతు-ఒరుప్రయత్నము మెన్ఱుపడి, పిన్నై యెన్ఱుతు-కారియొచ్చుల్లు, ఉఱుప్పెన్ఱుతు - హేతువెన్ఱుపడి, నెడుక్కాలమ్ - బహుకాలమెన్ఱుపడి, తళుమ్బుమలెన్ఱుతు - చలియామలెన్ఱుపడి, అచేతనమన్ది క్కే యెన్ఱుతు-చైతన్యానాశ్రయమన్ది క్కే యెన్ఱుపడి, చేతననాకైయాలేయెన్ఱుతు - చైతన్యాశ్రయమాకైయాలే యెన్ఱుపడి, వైధమాకవన్ది క్కే యెన్ఱుతు-విధిమూలమాక వన్దతన్ది క్కే యెన్ఱుపడి, ఇతిలెన్ఱుతు - ఇన్ద ఉపాయత్తిలెన్ఱుపడి, రసజ్ఞనాన వెన్ఱుతు - సుకరత్వ సిద్ధత్వాదికళాల్ వరుమ్ ఆనన్దతై యఱిన్దనాన వెన్ఱుపడి, స్వరూపాతిరేకియన్ది క్కే యెన్ఱుతు - అనన్యోపాయత్వ మాకిఱు స్వరూపత్తిత్కాట్టి వేఱుపట్ట తల్లామైయాలే యెన్ఱుపడి, “స్వరత్నజాదికళాలే” ఎన్ఱిఱివివత్తిల్ ఆదిశబ్దత్తాలే పరరత్నణత్తైయుమ్ తదుభయమూలమాన అహజ్కారత్తైయుమ్ కొల్లకిఱుతు, అతువెన్ఱుతు - విలక్కుకై యెన్ఱుపడి.

సర్వముక్తి ప్రసజ్ఞపరిహారమావతు - స్వీకారముపాయమన్ది క్కే ఈశ్వరనే ఉపాయమానాల్ అవన్ సాధ్యనన్ది క్కే సిద్ధనాకైయాలమ్, సుష్కత్తనాకైయాలమ్,

౨౩౪. ఇని, “మామ్” ఎన్నిట పదత్తుక్కు క్కీఱ్ఱుమ్

సర్వేవరానాకైయాబుమ్, సర్వరుమ్ ఏక కాల త్రిలే ముక్తరాకవేణ్ణావో వెన్ఱిఱ శఱ్ఱై-
యిలే, సర్వోపాయజ్ఞసుమ్ అన్ద జుపామన్దసుక్కు అధికారివిషయజ్ఞలిలే ఘలిప్పన
వాకైయాలే, ముముక్షుత్వ మధికారమాకింమ్ అతు ఉపాయాన్తర నిష్కర్మకు
పాతువాకైయాలే, ఇని ప్రపత్త్యుపాయత్తుక్కు అధికారి ఆకిచ్చుత్వము మనన్యగతిత్వ
ముముడైయానాకైయాలే, అవిగ్నము సర్వధర్మ పరిత్యాగాత్మకమాయుమ్ తనేకోపా
యాఽధ్యవసాయాత్మకమాయు మిరుక్కుమతాకైయాలే, ఇవిగ్నజ్ఞాధికారముశ్చవర్క
శుక్లే ఈశ్వరసూపాయమాయ్, అగ్లాతవర్కశుక్కు అవసూపాయమాకిఱ్ఱిలైయాకై
యాలే అవసూపాయమాకిఱ్ఱుక్కు అధికారమాన సాజ్ఞానసత్తి ఎవర్కశుక్కుణ్డో,
అవర్కశుక్లే ముక్తియుశ్చత్తై సర్వముక్తి ప్రసజ్జతై పరిహరిక్కై.

బుద్ధిసమాధానమావతు - “అనాదికాలమ్ నన్దై రక్షియాతవన్” ఇష్టు నన్దై
రక్షిక్కుమెన్ఱు విశ్వసిక్కైక్కు చేతువెన్” ఎన్ఱు శఱ్ఱైన్, “నమ్మక్కుల్, అవన్
నన్దై రక్షిక్కైక్కు అధికారమానతదేకోపాయస్వీకారమున్దై” ఎన్ఱు తేఱియిరుక్కై.

చైతన్యకార్యమావతు - ఇవన్ చైతన నాన వాకిక్కు స్వస్వరూపజ్ఞై అఱిన్ద
“అవనే ఉపాయమ్” ఎన్ఱు అధ్యవసిక్కై.

రాగప్రాప్తమావతు - కీఱ్ఱోచ్చొన్న ఉపాయజ్ఞశుడైయా దుష్కరత్వాదికళాలే
అవన్ఱైవిట్టు “సుకరమాన ఉపాయత్తై ప్పల్లెన్ఱవేణుమ్” ఎన్ఱి రుక్మమవసుక్కు,
“మాం వ్రజ” ఎన్ఱు వనన్తరకు “అవనే ఉపాయమ్” ఎన్ఱిఱ అధ్యవసాయమ్ ప్రేమత్తా
లుణ్ఱాకై.

స్వరూపవిప్లవమెన్ఱు-తదేకరత్నత్వరూపమాన స్వరూపత్తిలే నిఱ్ఱు-మెన్ఱపడి.

అప్రతిషేధద్యోతకమెన్ఱు - “అవనే ఉపాయమ్” ఎన్ఱిఱ అధ్యవసాయమ్,
అవన్ పణ్ణుమ్ రక్షణత్తై విలక్కామెక్కు ప్రకాశకమెన్ఱపడి. ఆక, అఱుప్రకార
త్తాలే అన్యధాసిద్ధమాన ఇన్ద స్వీకారమ్ ఉపాయమాక మాట్టా తెన్ఱు తాయ్న్.

౨౩౪. మేలుక్కువతారిక్కై (ఇని యిత్యాది), ఇని యెన్ఱు-ఏకా ద్దాథ మరుళి
‘చైయ్త వనన్తర మెన్ఱపడి, మామ్ ఎన్ఱిఱపదత్తుక్కు క్కీఱ్ఱుమ్ మేలుమెన్ఱు-“గర్వ

౨౩౪. కీర్త్ తానుమ్ విజరుమాన నిలైయై క్కులై త్తాన్,
ఇగ్గు తానుమివనుమాన నిలైయై క్కులై క్కితాన్.

మేలుమ్, ఈశ్వరనుడైయ శెయల్ కళై యుళిచ్చెయ్ కితార్ (కీర్త్)
ఎన్ఱుతుడణ్ణి. అతావతు - “సర్వసర్వా పరిత్యజ్య” ఎన్ఱిఱవిడత్తిల్, సక
లోపాయజ్ఞళై యుమ్ విడచ్చొల్లుకైయాలే, ఫలప్రదనాన తానుమ్,
ఉపాయాన్తరజ్ఞభుమాయ్ క్కుడి నిఱ్ఱిఱనిలైయై క్కులై త్తాన్;
“ఏకమ్” ఎన్ఱిఱవిడత్తిల్, స్వీకారత్తిల్ ఉపాయభావత్తై క్కుళై క్కు
యాలే ఉపాయభూతనాన తానుమ్ తన్ స్వీకారత్తిల్ ఉపాయబుద్ధి
పణ్ణి ని ఱ్ఱి ఱ ఇ వ ను మా న ని లై యై క్కులై క్కితానెన్ఱై.

ధర్మాన్ పరిత్యజ్య, ఎన్ఱిఱ విడత్తిలుమ్, “ఏకమ్” ఎన్ఱిఱ విడత్తిలు మెన్ఱపడి. శెయల్
కళై యెన్ఱుతు - వ్యాపారగ్జళై యెన్ఱపడి. మూబాగ్గమ్ (అతావతిత్యాది). ఫలప్రదనాన
తాను మెన్ఱుతు - రక్షకనాన తాను మెన్ఱ పడి కూడియెన్ఱుతు - అగ్గాన్ఱిభావేన కలన్ఱెన్ఱ
పడి. నిఱ్ఱిఱ నిలైయెన్ఱుతు-ఇరుక్కిఱ విరుప్పెన్ఱ పడి. కులై తానెన్ఱుతు - కట్టై నెన్ఱ
పడి. అతావతు-క్కిఱపాయజ్ఞళిలే రక్షకనాకచ్చొన్న తన్నెయ్ ఇగ్గు ఉపాయమాక
చ్చొల్లుకైయాలే, స్వపాప్త్యపాయముమ్ తానే, రక్షకనుమ్ తానే, తానుపాయమా
మ్మాళు అవైయెన్ఱుమ్ వేణ్ణా, అవై ఉపాయజ్ఞళామ్మాళు తాన్ వేణు మెన్ఱు శొల్లుకై
యాలే, అవై ఇవనై ప్పల్లీరీ ఉపాయ మెన్ఱు మిడముమ్, తాన్ స్వతః నిరపేక్షో
పాయ మెన్ఱు మిడముమ్ తోన్ఱ్ఱుకైయాలే, ఉపాయాన్తరాన్తరాధితనాయ్ కొన్ఱు
తాన్ ఫలప్రదనా మెన్ఱు మత్తై క్కులై క్కు. ఉపాయభావత్తైయెన్ఱుతు-ఉపాయత్వత్తై
యెన్ఱ పడి. తన్నెన్ఱుతు - చేతనమడైయ వేన్ఱపడి. ఉపాయబుద్ధియెన్ఱుతు - ఉపాయత్వ
బుద్ధియెన్ఱుత్త పడి. ఇవనుమానవెన్ఱుతు-స్వీకర్తావుమానవెన్ఱ పడి. అతావతు-“ఉపాయ
భూతనాన ఈశ్వరన్ నామపేక్షియాత దత్తైయిలే కరణకళేబరగ్జళై కొన్ఱుత్తు అజ్ఞాత
సుకృతాదికళై యున్ఱాక్కినాప్పాలే, తానే ఉపాయ మెన్ఱిఱ అధ్యవసాయత్తైయ
మున్ఱాక్కి రక్షియానిన్ఱాన్” ఎన్ఱు నిలైయాలే, “నామవనై ఉపాయమాక ప్పల్లీరీ
కైయాలిన్ఱో అవన్ నమ్మై రక్షిక్కిఱుతు” ఎన్ఱు తన్ స్వీకారత్తి లుపాయబుద్ధి పణ్ణుకై

౨౩౫. అవనై ఇవన్ పథ్నుమ్ పథ్ను అహజ్కారగర్భమ్,
అవద్యకరమ్.

ఉపాయా నరజ్జలే 'పిఱర్' ఎన్టతు (౧) 'ఉన్నాల్ లాల్ చూషారాలుమ్' ఎన్టాపోలే.

౨౩౫. ఇని, సాధనబుద్ధ్యా ఇవన్ పణ్ణమ్ స్వీకార త్రినుడైయ దోషతైయరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (అవనై) ఎన్టతుడణ్ణి. అతావతు - నిరుపాధిక రక్షకనాన అవనై తద్రక్ష్యభూతనాన ఇవన్ తోరక్షణత్తు క్కుఱుప్పాక స్వీకరిక్కిఱ స్వీకారమ్ స్వకర్తృత్వరూప అహజ్కారగర్భ ముమాయ్, పితావుక్కు ప్పుత్రా ఎఱ్ఱుత్తువాఙ్మమాపోలే, అవద్యకరముమా యరుక్కు మెన్టె.

యై క్కులైక్కై, ఇత్తాల్, కర్తజ్ఞానాదికల్ ఉపాయమా కాతిపోపాతి స్వీకారము ముపాయసు నై నతాయ్ త్తు. మూలత్తిల్ ఉపాయా నరజ్జలే 'పిఱర్' ఎన్టతుక్కు ఉపపత్తి యరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఉపాయా నరజ్జలే యత్వాది).

౨౩౫. మేలుక్కవ తారికై (ఇని యత్వాది). ఇని యెన్టతు-స్వీకార త్రినుడైయ అనుపాయత్వతై చ్చొన్న వన నర మెన్టపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). నిరుపాధికవెన్టతు - నిర్దేతుకవెన్టపడి. తత్ ఎన్టతు-ఈశ్వరసు క్కన్టపడి. ఉఱుప్పాకవెన్టతు-కారణమాకవెన్టపడి. స్వీకరిక్కిఱస్వీకార మెన్టతు-మానసమాకపణ్ణమ్, 'అవనై ఉపాయమ్' ఎన్టె నిన్టెవెన్టపడి. స్వకర్తృత్వరూపాఅహజ్కారగర్భమాయెన్టతు- 'ఈశ్వరన్ నచ్చెరక్షీక్కుమ్ రక్షణత్తిలే నచ్చెక్కొన్డొ తన్ తిరువడికళిలే ప్రపత్తిపణ్ణు క్కైక్కయు మొగు ప్రకారమే' ఎన్ట నిన్టెయ్ తే స్వరక్షణార్థమ్ తాన్ అవనై ప్రసత్తిపణ్ణుకిఱేన్టెఱి అహజ్కారగర్భమాయెన్టపడి. పితావుక్కు ప్పుత్ర నెఱ్ఱుత్తువాఙ్మమాపోలే యెన్టతు-పితా తన్నై రక్షీక్కైక్కుమ్ ప్పుత్త్రన్ పితావన్ కైయిలే, 'ఉన్నై నాన్ రక్షీక్కక్కడవేన్' ఎన్ట ఎఱ్ఱుత్తువాఙ్మమాపోలే యెన్టపడి. ఇరువర్ క్కుమ్ అవద్యకరముమా యరుక్కు మెన్టతు-ఇతు కణ్ణవర్ కళుక్కుమ్ కేట్రవర్ కళుక్కుమ్ 'అవన్ పితావుమున్ట, ఇవన్ పుత్రసుమున్ట' ఎన్ట తోగ్గుమ్బడియాయ్ అవద్యావహమా యరుక్కు మెన్టపడి.

౨౩౧. అవనుడైయ స్వీకారమే రక్షకమ్.

౨౩౨. మన్తే ఉపాయజ్ఞభుక్కు నివృత్తి దోషమ్.

౨౩౧. ఆనాల్, రక్షకమావతుతా నేతెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్ (అవనుడైయ స్వీకారమే రక్షకమ్) ఎన్దు. అతావతు - ఇవాత్తావి నుడైయ రక్షణత్తుక్కుక్కడవనాన అవత్ “ఇవనై నామ్ రక్షిక్కుక్కడవమ్” ఎన్దుభిమానిత్తు క్కొళ్ళుకైయాకిఱ స్వీకారమే ఇవనుక్కు రక్షకమాయలువతెనై.

౨౩౨. చేతనప్రవృత్తియిల్లాయమ్ ఇవృపాయమ్ సహాయా తెన్నుమత్తై తెలివిక్కైక్కాక, ఉపాయా న్తరజ్ఞభుక్కుమ్ ఇవృపాయ త్తుక్కుముడ్డాన విశేషత్తై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (మన్తే) ఎన్దు తుడగ్గి. అతావతు-సిద్ధోపాయమాన ఇత్తైయిల్లన ఉపాయజ్ఞభుక్కుచేతనప్రవృత్తి

౨౩౩. మేలుక్కవతారికై (ఆనాలిత్యాది). ఆనాలెన్దుతు-ఇవన్ పణ్ణుమ్ స్వీకారమ్ అనుపాయమానాలెన్దుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). “ఉపనానవెన్దుతు-ప్రాప్తియై యుడైయనానవెన్దుపడి. అభిమానిత్తుక్కుళ్ళుకైయాకిఱ వెన్దుతు - అభిమానిక్కైయాకిఱ వెన్దుపడి.

౨౩౪. మేలుక్కవతారికై (చేతన ప్రవృత్తియి లిత్యాది) ఒన్దెయ్ మెన్దుతు-స్వీకారతైయ్ మెన్దుపడి. తెలివిక్కైక్కాక వెన్దుతు-విశదమాక్కుక్కైక్కాక వెన్దుపడి. ఇవృపాయత్తుక్కు మెన్దుతు-సిద్ధోపాయత్తుక్కు మెన్దుపడి. విశేషత్తై యెన్దుతు-తరతమ భావత్తై యెన్దుపడి, అతావతు-న్యూనాధిక భావమ్. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇత్తై యిల్లన వెన్దుతు-సిద్ధోపాయత్తై యిల్లనవెన్దుపడి. చేతనప్రవృత్తియారే యెన్దుతు-చేతననుడైయ మానస వాచిక కాయక ప్రవృత్తియారే యెన్దుపడి. చేతననుడైయ వాచిక కాయక ప్రవృత్తియారే ఇవన్ గ్రీసుడైయ స్వరూపముడ్డాకిలుమ్, “ఇవనుపాయమ్”, ఎన్దు సుస్థియాతపోతు ఇవైయుమ్ ఉపాయమాకమాట్టాపైయారే, ఇవై ఉపాయమామ్మోతు మానసప్రవృత్తియుమ్ వేణుమాక్కయారే, “చేతన ప్రవృత్తియారే”

ఇతుక్కు ప్రవృత్తి గోషమ్.

౨౩౮. (౧) “శిర్దు వేణ్డా”

యా లే స్వరూపసిద్ధియాక వేణ్డుకై యా లే, ఇవనుడైయ స్వయత్తు నివృత్తి దోషమాయుక్కుమ్; ఇన్ద ఉపాయత్తుక్కు సహాయా న్దర సంపర్గమ్ అనహ్యనూకై యా లే ఇచ్చేతనుకైయ ప్రవృత్తి యెచ్చత్తోస్తుమే దోషమాయుక్కుమెన్దై.

౨౩౮. చేతన వ్యాపార మొస్తుమ్ వేణ్డావెన్ను మిడత్తుక్కు ప్రమాణమ్ కాట్టుకిశార్ (శిర్దు వేణ్డా) ఎన్దు. అతావతు - సిద్ధోపాయ స్వీకారమ్ శొల్లుకిఱ “మన్ద్రాణ్ణితై” ఎన్దిఱ పాట్టిలే, “శిర్దు వేణ్డా” ఎన్దు - శిర్దురుతల్ - శితరుతలాయ్, పరక్క ఒరువ్యాపారమ్ పణ్ణవేణ్డావెన్దైయా లే, ఇవ్వుపాయ త్తి ల్లిశ్చియుమవనుక్కు ఒరువ్యాపార ముమ్ పణ్ణవేణ్డావెన్ను మిడిమ్ శొల్లిద్ర్దతేయెన్దై.

౨౩౯. ఇతుతాన్ ఇల్లోకిన్దనక్కుళ్ళే శొల్లి ద్ర్ద ని తాన్

ఎన్దిఱ విడత్తిల్ త్రివిధ ప్రవృత్తియెయుమ్ శొల్లుకిఱతు. స్వరూపసిద్ధియాక వేణ్డుకై యా లే యెన్దతు - క్రియాకలాపాత్త కమాన కర్త స్వరూప ముణ్డాక వేణ్డుకై యాలుమ్, అవద్ర్దురుడైయ సాధారణా కారిమాన ఉపాయత్విముణ్డాక వేణ్డుకై యాలు మెన్దపడి. దోషమాయుక్కు మెన్దతు - ఉత్పత్తి స్రతిబధకమాయుక్కు మెన్దపడి. ఇన్ద ఉపాయత్తు క్కెన్దతు - సిద్ధోపాయత్తు క్కెన్దపడి. ఎనబ్బోస్తు మెన్దతు - ఆకిఱతోన్దు మెన్దపడి. దోషమాయుక్కు మెన్దతు - నిరక్షేత్తి పాయత్వ భజ్జకమా కైయా లే ప్రతిబధక మాయుక్కు మెన్దపడి.

౨౩౯. మేలుక్కవతారికై (చేత సేత్యాది), మూబాధమ్ (అతావతిత్యాది). పరక్కవెన్దతు - విస్తారమాక వెన్దపడి. ఇవ్వుపాయ త్తి ల్లిశ్చియుమవను క్కెన్దతు - ఇన్ద సిద్ధోపాయ త్తి లే ప్రక్షేపము మివను క్కెన్దపడి. అతావతు - సిద్ధోపాయ నిర్గునా యుక్కు.

౨౩౯. మేలుక్కవతారికై (ఇతుతానిత్యాది), ఇతుతావెన్దతు - పరక్క ఒరు వ్యాపారముమ్ పణ్ణవేణ్డావెన్ను మెన్దపడి. “పరక్క ఒరువ్యాపారమ్ పణ్ణవేణ్డా” ఎన్దై

౨౩౯. నివృత్తి కీర్తీ శొల్లిల్లు.

౨౪౦. ఉపకారస్మృతియుమ్ చైతన్యతా లే వస్తతు.

ఉపాయ త్రి ల స్తర్భ వియాతు.

(నివృత్తి కీర్తీ శొల్లిల్లు) ఎన్లు. అతావతు - “సర్వధర్మాః పరిత్యజ్య”
ఎన్లు - సకల ప్రవృత్తియనుడై యవుమ్ నివృత్తి యే ఇననుక్కు వేణ్ణ
వతెన్నుమిడమ్ కీర్తీ శొల్లిల్లైన్.

౨౪౦. ఆనాల్ ఉపకారస్మృతితా వేణుమ్, అతు ఉపాయ
త్రిల్ ముతలిడాతో వెన్నవరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఉపకారస్మృతియుమ్)
ఎన్లుతుడక్కి. అతావతు - (౧) “ఎన్నై త్రిమనన్డడుత్తాయ్” (౨)
మరువత్తోలుమ్ మనమే తన్దాయ్” ఇత్యాదియాలే - ఇవ్వచాయ
విషయత్రిల్ ఇవణ్ పణ్ణమ్ ఉపకారస్మృతియుమ్ ఇననుడై య చైత
న్యవ్రయుక్తమాయ్ వస్త తిత్తనై; “ఇతు ఉణ్ణాకైయాలే య.
ఈశ్వరక కార్యమ్ శెయ్ తతు” ఎన్లు ఉపాయ త్రిల్ ఉట్టుకాత్తె.

యాలే శిలుక్కు ఒరువ్యాపారమ్ పణ్ణవేణుమెన్నుమిడమ్ తోల్ ముక్తయాలే అ
యరుళిచ్చెయ్ కితార్ “శినిప్పేయమైయుమ్” ఎన్లు. శినిప్పావళు-అవనే ఉపాయ
మెన్లు నిన్దెక్కి. ఇతు వైధమానాల్ ఉపాయమాకాళోవెన్న; ఇళు వైధమానాల్
ఉపాయమన్దెన్నుమిడమ్ కీర్తీ శొల్లిల్లైన్. సాధనమెన్లు నిన్దెక్కి ఫలసాధన మన్దె
న్నుమిడమ్ దృష్టాదృష్ట ఫల సాధన ప్రతిపత్తియిలే కాణలామితే. ఇల్లోకనన
కుళ్ళేయెన్లుతు-ఇల్లోక త్రితేయెన్లుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

౨౪౦. మేలుక్కువతారికై (ఆనాలిత్యాది). ఆనాలెన్లుతు - ఇననుక్కురు
వ్యాపారముమ్ పణ్ణవేణియతిలై యానాలెన్లుపడి. అళు ఉపాయత్రిలే ముతలిడాతో
వెన్లుతు - అన్ద ఉపకారస్మృతి ఉపాయమాకైయిలే ఉపక్రమియాలో వెన్లుపడి.
మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఎన్నై యెన్లుతు-ఎన్నుడైయ వెన్లుపడి. తీమన మెన్లుతు-
దుప్టమాన మనసై యెన్లుపడి. మరువత్తోలు మెన్లుతు - నిత్యసంశ్లిష్టమాయ్ అడిమై
శెయ్ కిల వెన్లుపడి. అనన్యప్రయోజనమా యడిమై శెయ్ కిల వెన్లుపడి యాకవుమామ్.
ఉపాయ త్రిలుట్టుకాత్తెన్లుతు-ఉపాయ త్రిలన్తర్భవియాత్తెన్లుపడి. అచేతనమాన వస్తువై
ఈశ్వరన్ యభేచ్ఛమాక వినియోగత్తోళ్ళుమ్మావుతు అతుక్కు ఈశ్వరవిషయత్రిలు

౨౪౦. “శరణమ్”

౨౪౧. ఉపాయమాక.

౨౪౩. ఇంద్ర శరణశబ్దమ్, రక్షితావై యమ్, గృహతైయమ్,

ఆక, చతుర్థపదార్థజై యరుళిచ్చెయ్ తారాయ్ తు.

౨౪౦. ఇనిపశ్చమపదజై ఉపాదానమ్ పట్టుకితార్ (శరణమ్) ఎన్టు.

౨౪౧, అతుక్కర్థమరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఉపాయమాక) ఎన్టు.

౨౪౩. అథా నరజ్జలై యమ్ కాట్టవన్ ద్రాయరుక్క, ఇవిడ త్రిలితు ఉపాయపైయే కాట్టుకితమైయై సహతుకనూక వరుళిచ్చెయ్ కి తార్ (ఇంద్రశరణశబ్దమ్) ఎన్టు తుడజ్జి. అతావతు - (౧) “ఉపాయే

కారస్సృతియిల్లా మై ఈశ్వరభోగత్తుమ్ విలక్కిన్దితే; అతుపోలే చేతనమైవై యచేప్తమాక నియోగజోశ్చుచళిల్ ఇవనుడియ ఉపకారస్సృతియమ్ భోగ విరోధియన్దితే, ఆకైయల్ ఇవిరణ్డమ్ వస్తుస్వభావతై పున్ద్ర వస్తతాకైయలే ఉపాయత్రిల నరజ్జవియాలితే. ఉపకారస్సృతి కార్యసిద్ధననరభావి యాకైయలే కారణమాకమాట్టాలితే. ఆకైయల్ ఇతు ఇవన్ చేతనాన వానియై న్దేకొళ్ళవేణుమ్.

ఇని ఏకశబ్దార్థజై ఉపసంహరితపడియై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఆకవిత్యాది యల్). ఆక వెన్టు - కీర్తనొన్నవై యెల్లావన్ ద్రాలు మెన్టపడి.

౨౪౦. మేలుక్కువతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్టు - ఏకశబ్దార్థమరుళిచ్చెయ్ త వననర మెన్టపడి. పశ్చమపదజై యెన్టు - శరణపదజై యెన్టుపడి.

౨౪౧. మేలుక్కువతారికై (అతుక్కిత్యాది). అతు క్కన్టు - శరణపదత్తు క్కన్టుపడి.

౨౪౩. మేలుక్కువతారికై (అథా నరజ్జలైయిత్యాది). శ్లోశరణశబ్దమ్ (ఉపాయవాచి యాక ప్రసిద్ధమాయరుక్క, అతుక్కర్థమరుళిచ్చెయ్ వానెన్నిన్నిల్, ఇంద్రశబ్దమ్ నానా రకమాకైయలే ప్రకరణానుగుణమాక అరమరుళిచ్చెయ్యవేణు మెన్టుకరుత్తు). అథా నర జ్జలై యెన్టు - గృహతైయమ్ రక్షకనైయమ్ మెన్టపడి. కాట్టవన్ ద్రాయరుక్క వెన్టు - గౌణమాకవన్ ద్రే శబ్దజక్తియాలే కాట్టసమర్థమాయరుక్క వెన్టపడి. ఇవిడ త్రి లెన్టు - ఇచ్చరమగ్గోక త్రిలెన్టపడి. కాట్టుకిత మైయై యెన్టు - కాట్టుకితపడియై యెన్టుపడి. మూరిన్ (అతావతిత్యాది). “శరణమ్” ఎన్ది ఇంద్రశరణశబ్దమానతు

ఉపాయతైయుమ్ కాట్ట క్కడవతే యాకిలుమ్,
ఇవ్విడత్తిల్ ఉపాయతైయే కాట్టుకిఱతు;
కీఠ్తోడే శేరవేణ్ణుకై యాలే.

గృహ రక్షితో శ్శబ్ద శ్శరణ మిత్యయమ్ । వర్తతే” ఎన్నిఱపడియే శరణశబ్దమానవితు, రక్షితానైయుమ్, గృహతైయుమ్, ఉపాయతైయుమ్ కాట్టక్కడవతే యాకిలుమ్, “సామ్పత్తిజ్ఞాప ఉపాయా రైక వాచకం” ఎన్నిఱపడియే ఇంద్ర స్థలత్తిలే ఉపాయతైయే కాట్టుకిఱతు; సర్వధర్మజ్ఞైయుమ్ విట్టు త్తన్నైయే పత్తియొట్టుకిఱ ప్రకరణమాకైయాలే (కీఠ్తోడే శేరవేణ్ణుకైయాలే) ఎన్నె.

అనాల్, కీఠ్తోచ్చన్న సాధనాస్తర పరిత్యాగన్తానే స్వీకార్య ఉపాయత్తిలుమ్ గృహత్తిలుమ్ రక్షకనిడత్తిలుమ్ స్వవాచ్యత్వసమ్బంధే ఇరానిఱ్ఱుమ్, చకారమ్ తుకారాధమాయ్, ఇవ్విడత్తిలేయోవెన్నిల్, అర్థత్రయవాచకమాన ఇంద్ర శరణశబ్దమ్ ఉపాయమాత్రత్తుక్కు వాచకమాకిఱతు ఎన్న శ్లోకార్థమ్. ఇంద్ర స్థలత్తిలే యొన్ఱతు - ఉపాయాస్తరత్యాగపూర్వకమాన స్థలత్తిలే యొన్ఱపడి. అర్థత్రయ వాచకమాన శరణశబ్దమ్ ఇట్లు ఉపాయమాత్రత్తై త్తినక్కు వాచ్యమాక కాట్టుకైక్కు పేతువై యరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (సర్వధర్మజ్ఞైయుమ్ మిత్యాదియాలే). ఉపాయాస్తరజ్ఞుడైయ దుష్కరత్వాదికళాలే శ్లోకార్తనానవనైక్కుఱిత్తు “సర్వధర్మజ్ఞైయుమ్ విట్టు ఎన్నైప్పత్తు” ఎన్నిఱ ప్రకరణమాకైయాలే, ఇప్పత్తుతల్ ఉపాయమాక ప్పత్తుతలకవేణ్ణుకైయాలే, ఇట్లుతై శరణశబ్దమ్ ఉపాయతైయే కాట్టు మెన్ఱకరుత్తు. కీఠ్తోడేవ్వుతు-కీఠ్ప్రకరణత్తోడే యొన్ఱపడి.

శరణశబ్దమిన్నియిలే ప్రకరణబలత్తాలే ఇట్లుతై ప్పత్తుతల్ ఉపాయమాక ప్పత్తుతలకైయనవర్కళో పత్తుతై యువదిక్కిఱార్ (అసారిత్యాదియాలే). అనా లెన్ఱతు-ప్రకరణబలత్తాలే శరణశబ్దత్తుక్కు ఉపాయమాత్ర వాచకత్వమ్ శొన్నాలెన్ఱ పడి. కీఠ్తెన్ఱతు-“సర్వధర్మజ్ఞాన పరిత్యక్య”, ఎన్నిఱనిడత్తిలెన్ఱపడి. స్వీకార్యమెన్ఱను-

వస్తువినుపాయత్వత్తై త్రోబ్బిరువిక్కుమ తాయరుక్క శరణశబ్ద ప్రయోగ
నాన్ వేణుమోవెన్నిల్; వేణుమ్; - వ్రాపక సమయ త్రిత్వోలే ప్రాప్య
సమయ త్రిలుమ్ నదీని న్తరణా న న్తర త్రిల్ ప్లవపరిత్యాగ మ్పాలే, సాధ
నా న్తర పరిత్యాగమ్ సమాసమాకై యాలే, తద్విశిష్ట మేయాకిలుమ్
స్వీకారమాత్రమ్ వ్యవచ్ఛేదకిమాక మాట్టామైయాలే.

అజ్జనమ్ శొల్లలామో, ఇన్ ఉపాయా న్తరత్యాగమ్ స్వీకారత్తు
క్కజమాక విధిక్కుప్పడుకిఱ తాకై యాలే, స్వీకార్య త్రినుడైయ ఉపా
యత్వత్తై కాట్టువన్బ్రాకై యాలే, శరణశబ్ద ప్రయోగత్తుక్కు ప్రయో
జనమిల్లెయేయెన్నిల్; అప్పడి శొల్లవొణ్ణాతు, ఆ ర్థ మా క వ రు
మతిత్తాట్టిలుమ్ శాబ్దమాకచ్చొల్లుమతు యుక్తిమాకై యాలే.

స్వీకారవిషయమానవెన్ పడి. అతుక్కుత్తరమ్ (వేణుమ్) ఎన్. అతిల్ హేతుపన్యా
సమ్ (వ్రాపక సమయ త్రిలిత్యాది). వ్రాపక సమయ త్రిత్వోలే యెన్వతు-ఎమ్మెరుమానై
ఉపాయమాక పున్బ్రుకిఱ సమయ త్రిత్వోలే యెన్వపడి. ప్రాప్యసమయ త్రిలుమ్వెన్వతు-
ప్రాప్యమాక పున్బ్రుకిఱపోతు మెన్వపడి. తద్విశిష్టమేయాకిలు మెన్వతు-ఉపాయాన్తర
త్యాగ విశిష్ట స్వీకారమేయాకిలుమ్వెన్వపడి. స్వీకారమాత్ర మెన్వతు-సాధనాన్తర పరి
త్యాగ విశిష్ట స్వీకారమాత్ర మెన్వపడి. వ్యవచ్ఛేదకిమాక మాట్టామైయాలే యెన్వతు-
శరణశబ్దమన్తరా ప్రాప్యమాక పున్బ్రుతలై విలక్కుమాట్టామైయాలే యెన్వపడి. అకై
మాన్ ప్రాప్యమాక పున్బ్రుతలై క్కట్టికిఱ శరణశబ్దమ్ వేణుమ్మెన్వకరుతు.

అతుక్కు మేల్ పూర్వపక్షమ్ (అజ్జనిత్యాది). అజ్జన్ శొల్లలామో వెన్వతు-
సాధనాన్తరపరిత్యాగ విశిష్టమాన స్వీకారమ్ వ్రాప్యమాక పున్బ్రుతలై వ్యవచ్ఛేదిక్కు
మాట్టామైయ శొల్లలామో వెన్వపడి. “విధిక్కుప్పడుకిఱతాకై యాలే”, ఎన్ వన న్తరమ్
“యద్యత్సాగం తత్తత్సాగసమ్” ఎన్దిఱ న్యాయత్తాలే ఎన్ కుట్టివొళ్ళవేణుమ్.
స్వీకార్య త్రినుడైయ వెన్వతు-స్వీకారవిషయమాన ఎమ్మెరుమానైయ వెన్వపడి. వన్
బ్రాకై యాలెన్వతు-ఉపాయాన్తరత్యాగమైయాలెన్వపడి.

అతుక్కు ఉత్తరమ్ (అప్పడి యిత్యాది). అప్పడి శొల్లవొణ్ణాతెన్వతు-శరణశబ్ద
న్తర ప్రయోజనమిల్లెయెన్వ శొల్లవొణ్ణాతెన్వపడి. ఆర్థమాక వెన్వతు-ఆర్థబలత్తాలేయెన్వ
పడి; అతావతు-సాజమాకైయాలే యెన్వపడి. శాబ్దమాక వెన్వతు-శబ్దశక్తియాలే యెన్వ
పడి. ఉపాయాన్తరత్యాగమ్, స్వీకారాజ్ఞమా యరుక్కు స్వీకార్య వస్తువినుడైయ
ఉపాయత్వత్తై కాట్టుమ్మడి యెన్వ నేయెన్నిల్; - తిరుమన్త్రితిలుమ్ ద్వయ త్రిలుమ్

అర. (వజ.)

అరగ. బుద్ధిపణ్ణు.

(౧) “ఆక్షేపతఃప్రాప్తాదాభిధానికవ్యైవగ్రాహ్యత్వాత్” ఏష్టితేభావ్యకారరుమరుళిచ్చయేతతు.

ఆక, ఉపాయవాచియాన ఇన్ద శరణశబ్దతాలే, ఇవ్వస్తువుక్కు-ప్రాప్యతయా స్వీకార్యత్వముమ్, ప్రాపకతయా స్వీకార్యత్వముముడ్డా కైయాలే, అతిల్ ప్రాప్యతయా స్వీకారతై వ్యవచ్ఛేది తత్తాయేత్తు.

అర. ఇని షష్టపదతై ఉపాదానమ్ పణ్ణుకతార్ (వజ) ఎన్టు.

అరగ. అతుక్కుర్థ మరుళిచ్చయేకితార్ (బుద్ధిపణ్ణు) ఎన్టు.

ఈశ్వర సే ఉపాయమెన్నుమిడమ్ తోగ్గొబ్బుకైయాలమ్, ఇన్ద శరణశబ్దమ్ స్వీకార్యవస్తు విశేషణమాకైయాలమ్, ఏకశబ్దతాలే స్వీకార త్రిల్ ఉపాయభావమ్ కట్టి యున్దెయాలమ్, ఉపాయ నరపరిత్యాగమ్ స్వీకార్యమాన ఉపాయత్రిమడైయ నిర పేక్షకత్వప్రకాశకమాకైయాలమ్, స్వీకారాన్తమాన ఉపాయ నరపరిత్యాగమ్ అన్య థాఽనుపపత్త్యా స్వీకార్యవస్తువినుడైయ ఉపాయత్వతై కాట్టుకీటతు. శొన్నవర్ త్తుక్కు సంవాదప్రమాణ మరుళిచ్చయేకితార్ (ఆక్షేపత ఇత్యాదియాల్). ఆక్షేపతః ప్రాప్తాల్ ఎన్టు-ఇవిడత్రిల్ శరణశబ్దమ్ ప్రాప్యతైయమ్ రక్షకనైయమ్ శొల్లుకీట తేన్నిల్, అవ్విరణ్డాకారముమ్ పూర్వోపాయబ్బిల్ ప్రాప్తబ్బకైయాల్ పునరుక్తమా మెన్టు అవ్విరణ్డాకార తైయమ్తల్కి స్వీకార్యవస్తువినుడైయ ఉపాయత్వవాచియాకీట తేన్టె. అభిధానికమావతు-శబ్దకైయాల్ తోగ్గొబ్బుకై. మున్దివతువిలక్కుప్రత్యయ జనకమాకైయాల్, అతిలుక్కొట్టిల్ శీఘ్ర ప్రతిపత్తిజనకమాక అభిధానవృత్తియే గ్రా హ్యమ్.

శరణశబ్దమ్ ఉపాయవాచి యెన్నుమత్తై నిగమిత్తరుకుకితార్ (ఆక విత్యాది యాల్). ఆక వెన్తు-కీర్తన్మాన్మన్మై యెల్లావల్ గౌలుమెన్టుపడి. ఇవ్వస్తువు క్కెన్టు-స్వీకార్యమాన వస్తువు క్కెన్టుపడి. అతిలెన్టు-అవ్విరణ్డిలెన్టుపడి.

అర. మేలుక్కువతారికై (ఇని యిత్యాది).

అరగ. మేలుక్కువతారికై (అతుక్కుల్యాది). అతు క్కెన్టు-“వజ” ఎన్టిట పదత్తు క్కెన్టుపడి.

(౧) శ్రీభాష్య-జిజ్ఞాసాధికరణమ్.

౨౪౬. గత్యర్థమావతు బుద్ధ్యర్థమాయ్, అభ్యవసీ ఎస్త పడి.

౨౪౭. అతుతన్నై విశదీకరిక్కితార్ (గత్యర్థమావతు)
ఎస్తత్తడగ్గి. అతావతు-(౧) “వజ గతో” ఎన్నిట ధాతువిలే గత్యర్థమా
య్, (౨) “గత్యర్థాః బుద్ధ్యర్థాః” ఎన్నిటన్యాయత్తాలే గత్యర్థమావతు
బుద్ధ్యర్థమాయ్, “అభ్యవసీ” ఎస్త పడియెన్దై. (3) “ఇద్ద బుద్ధియాకిటతు,
త్యాజ్యకోటియి లు త్తీర్థమాయ్, ఉపాయకోటియిల్ అననుప్రవిష్టమా
య్, ప్రాపకాన్తరపరిత్యాగ పూర్వకమాయ్, భగవద్రక్షకత్వాను
మతిసూపమాయ్, చైతన్యకార్యమాయ్, ప్రార్థనాగర్భమాయ్, భగ
వన్ముఖవికాసహేతువాయ్, స్వరూపాను రూపమాయ్, వ్యభిచారవి
లమ్మ విధురమాయురుప్పత్తోరు అభ్యవసాయా త్తక్షణసవిశేషమ్” ఎస్త
పరస్పడయి లివరరుళిచ్చెయ్తవితు ఇవ్విడత్తిలే అనుసన్దేయమ్.

౨౪౮. మేలుక్కవతారికై (అతుతన్నై యిత్యాది). అతుతన్నైయెస్తతు-
బుద్ధిపల్లవైయై యెస్త పడి. మూలార్థమ్ (అతావతీత్యాది). అభ్యవసాయ మిరుక్కుమ్మ
డియై యరుళిచ్చెయ్కీతార్ (ఇద్దవిత్యాదియల్). త్యాజ్యకోటియిలు త్తీర్థమాయెస్తతు-
త్యాజ్యమాన ఉపాయాన్తరగ్గిలే శేరాతతా యెస్త పడి. అతావతు - త్యాజ్యమాన
చ్చెల్లప్పడాతే విధేయమయిరుక్కు. ఉపాయకోటియి అననుప్రవిష్టమా యెస్తతు-
ఉపాయత్తిలే శేరాతతాయెస్త పడి. అతావతు-ఏకపదత్తాలే ఉపాయమనెన్దై తత్తప్ప
దుక్త. (౪) “భవ” ఎన్నిటపడత్తై క్కటాక్షీన్దు “ప్రార్థనాగర్భమాయ్” ఎస్తరుళి
చ్చెయ్కీతార్. భగవన్ముఖ వికాసహేతువాయ్ స్వరూపానురూపమాయెన్దై తు-ఇచ్చే
తనన్దైయ ఉజ్జేవనత్తిలే కృషిపల్లవకిట ఈశ్వరసమక్కు (౫) “రక్షోపేక్షం ప్రతి
క్షితే” ఎన్నిటపడియే మికవుమ్ ప్రార్థనావిషయమాన తదేకోపాయాభ్యవసాయ మిర
సుక్కుణ్డాక వే తన్ కృషిఫలిత్తతెన్దై అమిసుక్కుముకమలర్త్తి యుక్తాకైయాలే పర
గతాలిశయాన్తధాయక త్యమాకిట శేషత్వస్వరూపత్తుక్కు అనురూపమాయెన్దై
పడి. వ్యభిచార విశేష్మ విధురమాయెన్దై తు - ఫలమిల్లామత్తోక్తైయమ్, అతుతాను
మిజ్జేవసానత్తిలిన్ది క్కై ప్రార్థనావసానత్తిలే యాకిట విశేష్మమిల్లాతతా యెన్దై పడి.

(౧) భౌతి.

(౨)

(3) పరస్పడి-

(౪) అహిక్కు-౩౬-౩౫, (౫) లక్షీత-౧౩-౩౮.

౨౪౭. వాచిక కాయకజ్ఞభుమ్ ఇతుక్కు అపేక్షితజ్ఞభా యిరు
క్కచ్చెయ్ తేయుమ్, (౧) *జ్ఞానాన్తోక్ష మాకై
యా లే మానసమాన అనుష్ఠానతై చ్చొలుకిఱతు.

౨౪౭. సామాన్యేన గతివాచియాన వితు, మానస వాచిక
కాయకరూపమాన గతిత్రయతైయుమ్ కాట్టవత్త్రాయరుక్క, మాన
సమాన అధ్యవసాయమాత్త్రొత్తిలే ఒతుక్కుకిఱతెన్నెన్న వరుళిచ్చెయ్
కిఱార్ (వాచిక కాయకజ్ఞభుమ్) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు - (౨)
“శిన్దైయాలుమ్ శొల్లాలుమ్ శెయ్ కై యినాలుమ్” ఎన్ఱిఱపడియే కర
ణత్రయతాలుముణ్డైన స్వీకారమ్ అధికారపూర్తిక్కు ఉడలాకై యా లే
వరణోక్తిరూపమాన వాచికముమ్ అష్టల్యాదిరూపమాన కాయకముమ్
ఇన్ద్రస్వీకారత్తుక్కు అపేక్షితజ్ఞభా యిరుక్కచ్చెయ్ తేయుమ్, *జ్ఞానా
న్తోక్షనూకై యా లే, అవై ఇరణ్డైయు మొఖీయ మానసమాన అనుష్ఠాన
మాత్రతై చ్చొలుకిఱతెన్నె.

ఆక, ప్రతిపదమర్థమరుళిచ్చెయ్ తారాయ్ త్తు.

౨౪౮. ఇని పూర్వార్థలాల్ శొలుకిఱ వర్థతై అనువదిత్తు నిగ

౨౪౮. మేలుక్కవతారికై (సామాన్యేనవిత్యాది). సామాన్యేనవెన్ఱుతు-గతి
తేన్దెనవెన్ఱుపడి. ఇనువెన్ఱుతు-“వ్రజ” ఎన్ఱిఱ శబ్దమానతెన్దెపడి. వత్త్రాయరుక్క వెన్ఱు
తు - కడవతాయరుక్క వెన్ఱుపడి. ఒతుక్కుకిఱ తెన్ఱుతు-సజ్జోచిక్కిఱ తెన్ఱుపడి.
మూలార్థమ్ (ఆతావతిత్యాది). ఉడలాకైయారే యెన్ఱుతు - హేతువాకైయారే యెన్ఱు
పడి. జ్ఞానాన్తోక్షమాకైయారే యెన్ఱుతు - జ్ఞానత్తారే మాక్ష మెన్ఱు శాస్త్రసిద్ధిమాకై
యారే యెన్ఱుపడి. అన్దైయున్దైయు మెన్ఱుతు-వాచిక కాయకజ్ఞభాన గతికీరణ్డైయు
మెన్ఱుపడి.

ఆక, పూర్వార్థస్థుక్కు ప్రతిపద మర్థమరుళిచ్చెయ్ తమైయై నిగమిత్తరుళికి
ఱార్ (ఆకవిత్యాదియారే).

౨౪౯. మేలుక్కవతారికై (ఇని యిత్యాది). ఇని యెన్ఱుతు-ప్రతిపదమర్థమరుళి

(౧) భార-ఆసు-౨౧౮-౧౭.

(౨) తి-వాయ్-౬-౫-౧౧.

౨౪౮. ఆక, త్యాజ్యతైచ్చొల్లి, త్యాగప్రకారతైచ్చొల్లి, పశ్చాద్
 ప్పడుముచాయత్తైచ్చొల్లి, ఉపాయ నైరపేక్ష్యమ్
 శొల్లి, ఉపాయత్వమ్ శొల్లి, ఉపాయస్వీకారమ్ శొ
 ల్లికితము

౨౪౯. (అహమ్).

౨౫౦. స్వకృత్యై అనుభిచ్ఛయేకితాః.

మిక్కితార్ (ఆక త్యాజ్యతైచ్చొల్లి) ఎన్తుతుడగ్గి. అతావతు - ఆక,
 పూర్వారత్నాల్ "సర్వార్థ" ఎన్తు త్యాజ్యతైచ్చొల్లి, "పరిత్యజ్య"
 ఎన్తు త్యాగప్రకారతైచ్చొల్లి, "మామ్" ఎన్తు పశ్చాద్పడు ముచా
 యత్తైచ్చొల్లి "పామ్" ఎన్తు ఉపాయనైరపేక్ష్యమ్ శొల్లి, "శరణమ్"
 ఎన్తు ఉపాయత్వమ్ శొల్లి, "సజ" ఎన్తు ఉపాయస్వీకారమ్ శొల్లి
 కితితైన్.

౨౪౯. అనన్తరమ్, ఉత్తరార్థత్వక్కుర్థ మనుభిచ్ఛయేవతాక
 శొల్లి, అతిల్ సభమపదతై ఉపాదానమ్ పణ్ణుకితార్ (అహమ్)
 ఎన్తు.

౨౫౦. ఇవ్వుత్తరార్థత్తిల్ ఈశ్వరన్ కేయేతరుభుకితి అంశతై
 యనుచ్ఛయేకి ర్ (స్వకృత్యై అనుభిచ్ఛయేకితాః) ఎన్తు. అతా
 వతు అధికారికృత్యమితే పూర్వార్థత్తిత్వొల్లిల్లు; ఉపాయభూత
 నాన శను, ఉయ కృత్యై అనుభిచ్ఛయేకితి ఇతిలే యితే.

పైయతివనన్తగ చుట్టపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

౨౪౯. ఉత్తరార్థత్వక్కువతారికై (అనన్తరమిత్యాది). అనన్తర మెన్తు-పూర్వా
 ర్థత్వక్కుర్థ మనుభిచ్ఛయేత వనన్తరమెన్తుపడి.

౨౫౦. మేలుక్కవతారికై (ఇవ్వుత్తరార్థత్తిత్వొల్లి). ఈశ్వరన్ కేయ్య
 మంశజ్ఞైయెన్తు-సర్వపాపవిమోచనపూర్వకమాన దుఃఖనివృత్తియైయెన్తు పడి. మూలా
 ర్థమ్ అతావతిత్యాది. అధికారికృత్యమెన్తు - ఉపాయపరిగ్రహమెన్తు పడి. ఇతిలే
 మిక్కితము - ఇవ్వుత్తరార్థత్తిలేయితే యెన్తు పడి.

—౨౫౧. సర్వజ్ఞనాయ్, సర్వశక్తియాయ్, ప్రాప్తనాన నాన్,
—౨౫౨. ఇనక కీర్తనీన్దనిలై యుమ్, మేల్ పోక్కడి యత్తికై
క్కుమ్ అత్తిన్దపడియే శెయ్ తు తలైక్కట్టుకై
క్కుమ్ ఏకాన్తమాన గుణ విశేషజ్జలై యుమ్,

—౨౫౧. ఇని, ఇప్పదత్తుక్కర్ద మరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (సర్వజ్ఞనాయ్) ఎఱ్ఱుతుడగ్గి. అతావతు - (౧) “య సర్వజ్ఞ సర్వవిత్” ఎఱ్ఱిపడియే సర్వత్తైయు మతియుమవనాయ్, (౨) “పరాన్య శక్తి ర్వివిధైవ శూచతే” ఎఱ్ఱిపడియే ఎల్లానామర్థజ్జైయు ముడైయ నాయ్, శేషియాకై యాలే ప్రాప్తనా యిరుక్కిఱ నాక ఎఱ్ఱై.

—౨౫౨. అల్లాత గుణజ్జలైల్లామ్ కిడక్క, ఇన్ద గుణవిశేషజ్జలై ఇవ్వహమ్ శబ్దమ్ కాట్టుకిఱ వితుక్కు ప్రయోజన మరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఇనక కీర్తనీన్దనిలై యుమ్) ఎఱ్ఱుతుడగ్గి. అతావతు - ఇచ్చేతననుక్కు అనిష్టనివృత్తిప్రప్తికలై పుణ్ణుమళవిల్ ఇనక పూర్వత్తిల్ నిష్టనిలై యుమ్, మేల్ పోక త్తక్క వట్టియు మత్తికైక్కుమ్, అత్తిన్దపడియే అవ ధ్నైలై చ్చెయ్ తు తలైక్కట్టుకైక్కుమ్ తక్కవై యాయరున్దుళ్ళ సర్వ జ్ఞత్వ సర్వశక్తిత్వజ్జాకిఱ గుణవిశేషజ్జలై యుమ్, ఇనక కార్యమ్

—౨౫౧. మేలుక్కవతారికై (ఇని యిత్యాది). ఇనియెఱ్ఱుతు-ఉత్తరార్ధత్తుక్కు మహావాక్యార్థమరుళిచ్చెయ్ త వనన్దర మెఱ్ఱపడి. ఇప్పదత్తు క్కెన్దతు-అహమ్ పదత్తు క్కెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది).

—౨౫౨. మేలుక్కవతారికై (అల్లాతవిత్యాది). అల్లాతవెఱ్ఱుతు - సర్వజ్ఞత్వాది గుణత్రయభిన్నజ్ఞాన వెఱ్ఱపడి. కిడక్కవెఱ్ఱుతు-ఇరుక్కవెఱ్ఱపడి. ఇన్ద గుణవిశేషజ్జలై యెన్దతు - సర్వజ్ఞత్వాది గుణజ్జలై యెన్దపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). నిష్టనిలై యెన్దతు-ఇరున్ద విమపెన్దపడి. అవధ్నైలైయెన్దతు - ఇష్టాన్తనిష్ట ప్రాప్తి పరిహారజ్జలై యెన్దపడి. శెయ్ తు తలైక్కట్టుకైయెన్దతు - శెయ్ తు ముడిక్కైయెన్దపడి. ఇవన్ద

తన్ పేతాకచ్చయేతు తలై క్కట్టుకైక్కీడాన బద్ధవిశేష
వత్తెయమ్ కాట్టుకిఱతు.

శైయ్యువిడ త్తిల్ ఇవనుక్కాకవన్తిక్కే తన్ పేతాకచ్చయేతు తలై క్కట్టుకైక్కీడాన శేషిత్యరూప బద్ధవిశేషవత్తెయమ్ ప్రకాశిప్పిక్కిఱ తెన్దె.

(మామ్) ఎన్నిఱవిడ త్తిల్ ఆశ్రయణత్తుక్కే కాన్తమాన గుణవిశేషజ్ఞో ప్రకాశితాత్పలే, “అహమ్” ఎన్నిఱవిడ త్తిలుమ్ కార్యకరత్వత్తుక్కే కాన్తమాన గుణవిశేషజ్ఞో ప్రకాశిక్కుమితే. వాత్సల్యాదికళిల్లాతపోతు ఆశ్రయణమ్ కూడాతాప్సలే జ్ఞానశక్త్యాదిక కళిల్లాత

తు-ఇచ్చేతనమదైయవెన్ద పడి. ఇవనుక్కాకవన్తిక్కేయెత్తు-ఇచ్చేతనమక్కు ప్పరు సర్థమాక వన్తిక్కే యెన్దపడి. తన్ పేతాకవెన్దతు - తనక్కు ప్పరుసర్థమాకవెన్ద పడి. ఈడానవెన్దతు - హేతువానవెన్దపడి. స్త్రీ(బద్ధవిశేషమెన్దతు-శేషిత్యమెన్దపడి).

“మామ్”, “అహమ్”, ఎన్నిఱఇరణ్ణుశబ్దముమింద్దచ్చబ్దమయిరుక్కు, “మామ్”, ఎన్నిఱవిడ త్తిల్ వాత్సల్యాదికళైయమ్, “అహమ్”, ఎన్నిఱవిడ త్తిల్ సర్వజ్ఞత్వాదికళైయమ్ కాట్టుకిఱపడితానెన్ద నేయెన్నవరుళిచ్చయేకీతార్ (మామెన్నిఱవిడ త్తిలిత్యాది). మామెన్నిఱవిడ త్తిలెన్దతు-ఆశ్రయణప్రకరణ త్తిలేయిరుక్కిఱ, “మామ్”, ఎన్నిఱవిడ త్తిలేయెన్దపడి. ఏకాన్తజ్ఞానవెన్దతు - అవశ్యాపేక్షితజ్ఞానవెన్దపడి. గుణవిశేషజ్ఞత్వత్తు-వాత్సల్యాదికళైన్దపడి. అహమెన్నిఱ విడ త్తిలెన్దతు - ఉపాయకృత్యమ్ కొల్లకిఱ ప్రకరణ త్తిలేయిరుక్కిఱ, “అహమ్”, ఎన్నిఱ విడ త్తిలెన్దపడి. గుణవిశేషజ్ఞత్వత్తు - సర్వజ్ఞత్వాదికళైన్దపడి. ఆశ్రయణ కార్యకరత్వజ్ఞితే వాత్సల్యాదికళుమ్ సర్వజ్ఞత్వాదికళుమ్ మవశ్యాపేక్షితత్వతై దృష్టాన్త దార్పణిక భావేన వరుళిచ్చయేకీతార్ (వాత్సల్యాదికళిత్యాది). ఘటియామైయాలే యెన్దవనన్దరమ్, వాత్సల్యాదికళుమ్ సర్వజ్ఞత్వాదికళుమ్ అవశ్యాపేక్షితజ్ఞత్వత్తు కూటిక్కొళ్ళవేణుమ్. అల్లాతపోతు ఇవ్వాక్యమన్వయియాతు. అన్తిక్కే, “వాత్సల్యాదికళో” ఎన్దు తుడన్ది “ఘటియామైయాలే” ఎన్దవనన్దరమ్, “మామెన్నిఱవిడ త్తిల్” ఎన్దు తుడన్ది “ప్రకాశిక్కుమితే” ఎన్నుమరవాక వ్యక్త్రమేణ అన్వయిత్తు అనుసద్ధిక్కువుమామ్. ఇవిడ త్తిల్ జ్ఞానాది గుణశ్ర

౨౫౩. తనక్కాకక్కొడ్డ సారధ్యవేషతై అవనై యిట్టుప్పా
రాతే తన్నై యిట్టుప్పార్తు అజ్జినవచ్చమ్ తీర
తానాన తన్నైయై “అహమ్” ఎన్దు కాట్టుకితాన్.

పోతు కార్నకరత్నమ్ ఘటియూమైయాలే ఇవిడ త్రిల్ జ్ఞానశక్తికళుమ్
ప్రప్తియుమ్ శోన్నవితు పూర్తిక్కుముపలక్షణమ్.

౨౫౩. ఇప్పుడ త్రిల్ “హమ్” ఎన్నివిడ త్రిల్ సారధియాయ్
నిష్ట పారతన్యత్తుకు, ఎతిక్ తట్టాన తక్ స్వాతన్యత్తై ప్రకాశిప్పి
త్తమైయై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (తనక్కాకక్కొడ్డ) ఎన్దుతుడక్కీ. అతా
వతు “హమ్” ఎన్దు సారధ్యవేషత్తోడే నిట్కిణ తన్నై పున్దు
చ్చొన్నపోతు, అర్జునక్ తన్నుడైయ రక్షణార్థమాక ఏటిట్టుక్కొడ్డ
సారధ్యవేషతై సర్వాధికనానవన్ “ఇప్పుడైత్తునిష్టతు తన్ గుణత్తాలే
యితే” ఎన్దు అవనై యిట్టుప్పారాతే “నమక్కిఱ్ఱితోఱ్ శెయ్తు సారధి
యాయ్నిట్కిణవనన్” ఎన్దు తన్నై యిట్టుప్పార్తు “సర్వధర్మజలై
యుమ్విట్టు ఎన్నైపున్దు ఎన్నానిన్దాన్; ఇతెన్నాకక్కడవతు” ఎన్దు
అజ్జినలచ్చమ్తీర, (౧) స్వాధీన త్రివిధచేతనాచేతన స్వరూప స్థితి
ప్రవృత్తికనాయ్క్కొడ్డ నిరఙ్గుళస్వతస్త్రినాయరుక్కిణతన్నుడైయ
యధావస్థితవేషతై “అహమ్” ఎన్దు దర్శిప్పిక్కితానెన్దై.

యమ్ పూర్తిక్కు ఉపలక్షణ మెన్నుమతై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇవిడ త్రి లిత్తాది
యల్).

౨౫౩. మేలుక్కవతారికై (ఇప్పుడైతిలిత్తాది). ఇప్పుడైతిల్వతు-ఇవ్వహమ్
పడతిల్వపడి. ఎతిక్ తట్టానవెవతు - విరోధియన వెవపడి. ప్రకాశిప్పిత్తమైయై
యెవ్వుతు-ప్రకాశిప్పిత్తపడియై యెవ్వుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్తాది). అవనైయిట్టై
న్దుతు-ఆశ్రితపారతన్యగుణవిశిష్టనాన అవన్తన్నై హేతువాక్కియెవ్వుపడి, ఇట్టితోఱ్ఱే
లెవ్వుతు-దాస్యవృత్తియెవ్వుపడి, తన్నైయెవ్వుతు-స్వామియన తన్నైయెవ్వుపడి. అజ్జిన
వచ్చమ్ తీర వెవ్వుతు-భయప్పట్ట భయమ్ పోక వెవ్వుపడి.

(౧) శరణాగతిః

౨౫౪. కీఢీల్ పారతన్యముమ్ ఇన్ద స్వాతన్యత్రినుడై
య ఎల్లెనిలమితే.

౨౫౫. (త్వా.)

౨౫౬. అజ్ఞనాయ్, అశక్తనాయ్, అప్రాప్తనాయ్, ఎన్నై

౨౫౪. ఏవమ్భూతనానవన్ పరతన్యనానతుమ్ తనక్కు-
స్వరూపమాయ్చెయ్త తన్తెన్నుమిడతై యరుళిచ్చయ్కితార్ (కీఢీల్)
ఎన్ఱుతుడణ్ణి. అతావతు - కీఢీ, సారథియాయ్నిన్ద పారతన్యముమ్,
నినై త్తతు శెయ్యుమళిల్ తనక్కోరు నివారకరిల్లాత పడియాన ఇన్ద
స్వాతన్యత్రినుడై య సీమాభూమియితేయైన్దై.

౨౫౫. అనన్తరమ్, ద్వితీయపదతై ఉపాదానమ్పణ్ణుకితార్
(త్వా) ఎన్ఱు.

౨౫౬. అతుక్కర్ణమరుళిచ్చయ్కితార్ (అజ్ఞనాయ్) ఎన్ఱుతు
డణ్ణి. అతావతు- ఉన్ కార్యజ్ఞతీకై కు త్తక్క జ్ఞానమిల్లాతవనాయ్,
అఱిన్దాలుమ్ శెయ్తుతలై క్కట్టిక్కొళ్ళుకై కు శక్తియిల్లాతవనాయ్,
అతుతానున్దానాలుమ్ ఉన్నుడై యరక్షణత్తిల్ ఉనక్కుప్రాప్తియిల్లాత

౨౫౪. మేలుక్కవతారికై (ఏవమ్భూతనానవన్త్యాది). ఏవమ్భూతనానవ
నెన్ఱుతు - ఇప్పడి నిరఙ్కుః స్వాతన్యనానవన్ద పడి. స్వరూపమాయెన్ఱుతు - ఆసా
ధారణ ధర్మమాయెన్ఱుతు. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). కీఢైన్ఱుతు - ‘మామ్’ ఎన్ఱిఱ
విడత్తిలే యెన్ఱుతు. ఇత్తాల్ వాసనివర్తకనాన ఈశ్వరన్ సర్వశక్తియుక్తనో? అన్ఱో?
ఎన్ఱిఱ సంశయత్తిల్ అవన్ సర్వశక్తియుక్తనెన్ఱుతాయ్తు.

౨౫౫. మేలుక్కవతారికై (అనన్తరమిత్యాది). అనన్తరమెన్ఱుతు - ఉత్తిరార్ధ
త్తిల్ ప్రథమపదమాన అహమ్ పదస్థుక్కు అర్థమరుళిచ్చయ్త వనన్తర మెన్ఱుతు.
ద్వితీయపదతై యెన్ఱుతు - ‘త్వా’ ఎన్ఱిఱ పదతై యెన్ఱుతు.

౨౫౬. మేలుక్కవతారికై (అతుక్కిత్యాది). అతుక్కితై-‘త్వా’ ఎన్ఱిఱ
పదస్థుక్కు. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అతుతానెన్ఱుతు-జ్ఞానముమ్ శక్తియు
మెన్ఱుతు. ప్రాప్తియిల్లాతవనాయ్ - ఉన్నోడు ఉనక్కు రక్షకనాకైయాకి.

యే ఉపాయమాక పృథ్వీయరుక్మిణ ఉన్నె.

౨౫౭. (సర్వపాపేభ్యః)

౨౫౮. మత్స్యాప్రిపతిబద్ధకజ్జిస్తు యావై యావై శిల

వనాయ్, ఇప్పడియరుక్మయా లే సర్వధర్మజ్జి శై యమ్ విట్టు
ఎన్నెయే నిరపేక్షోపాయమాక పురిగ్రహితిరుక్మిణ ఉన్నెయెన్నె.

౨౫౭. అనస్తరమ్ తృతీయపదత్వై ఉపాదానమ్ పణ్ణకితార్
(సర్వపాపేభ్యః) ఎన్టు.

౨౫౮. అతువుమ్ సాపముమ్ బహువచనముమ్ సర్వశబ్దము
మాయ్, త్రిప్రకారమాయరుక్మయా లే, ఇమ్మాన్యైయు ముట్కొణ్ణ
ఇప్పదత్తుక్కర్థ మరుళిచ్చెయ్కితార్ (మత్స్యాప్రిపతిబద్ధకజ్జి) ఎన్టు
తుడగ్గి. అతావతు - సాపమాకిణతు, ఇప్తవిరోధియాయమ్ అనిష్టసే
తువాయు మిరుక్కుమతాకై యాలుమ్; మోక్షప్రకరణ మాకై
యా లే, ఇవ్విడత్తిల్ ఇప్తవిరోధికళాకిణన - భగవల్లాభ విరోధికళాకై
యాలుమ్; అతిల్ జ్ఞానవిరోధియమ్, రుచివిరోధియమ్, ఉపాయవిరోధి
సమ్బంధమిల్లాతవనాయెన్టు పడి. ఇప్పడి యరుక్మయా లే యెన్టుతు. అజ్ఞనాయ్ అశక్త
నాయ్ అప్రాప్తనా యరుక్మయా లే యెన్టు పడి.

౨౫౭. మేలుక్కువతారికై (అనస్తరమిత్యాది). అనస్తర మెన్టుతు - ద్వితీయ
పదార్థత్వై యరుళిచ్చెయ్తవనస్తర మెన్టు పడి. తృతీయపదత్వైయెన్టుతు - “సర్వపాపే
భ్యః” ఎన్నిపదత్వై యెన్టు పడి. ఉపాదానమ్ పణ్ణకితార్ నెన్టుతు. గ్రహిత్కితార్ నెన్టు పడి.

౨౫౮. మేలుక్కువతారికై (అతువుమిత్యాది). అతువు మెన్టుతు - “సర్వపాపే
భ్యః” ఎన్ని పదము మెన్టు పడి. ఇమ్మాన్యైయు ముట్కొణ్ణెన్టుతు. సాపశబ్దార్థత్వైయుమ్
బహువచననార్థత్వైయుమ్ సర్వశబ్దార్థత్వైయుమ్ ముట్కొణ్ణెన్టు పడి. ఇప్పదత్తు క్కెన్టుతు -
“సర్వపాపేభ్యః” ఎన్ని పదత్తు క్కెన్టు పడి. మూలార్థమ్ అతావతిత్యాది. ఇవ్విడత్తి
లెన్టుతు. ఇప్పరికరిత్తిలెన్టు పడి. అతిలెన్టుతు - భగవత్సాన్నిధివిరోధియలెన్టు పడి. జ్ఞానవి
రోధియ మెన్టుతు. అర్థపక్షజ్ఞానవిరోధియ మెన్టు పడి. రుచివిరోధియ మెన్టుతు. ఉపా
యోపేయ రుచివిరోధియ మెన్టు పడి. ఉపాయవిరోధియ మెన్టుతు. ఉపాయాన్తతద్దశు

పాపజ్గళై కుఱిత్తు అఱ్ఱుకితాయ్, అహ్వోపాపజ్గళై
శేల్లావల్ శ్రిల్ నిస్తుమ్.

౨౫౯. (౧) “పాయ్న్నిన్ఱ ఖానముమ్ పొల్లావొమ్ముక్కుమ్
అమ్ముక్కుడమ్ముమ్” ఎన్ఱిఱపడియే, అవిద్యా కర్మ

యుమ్ పణ్డే నివృత్తమాకై యాలుమ్; ఇని ఉగ్గుతు ప్రాప్తివిరోధియా
కై యాలే నీ ఎన్నై ప్రాప్తిక్కెక్కు- ప్రతిబద్ధశ్శెయ్యు యావై
యావై శీల పాపజ్గళై ఉద్దేశిత్తు భయప్పడుకితాయ్, అన్దన్దపాపజ్గ
శేల్లావల్ శ్రిల్ నిస్తుమ్నై.

౨౫౯. అతిల్, బహువచనవిసక్తితజ్గళై యరుళిచ్చెయ్కితార్
(పాయ్న్నిన్ఱ ఖానముమ్) ఎన్ఱుతుడజ్గి. అతావతు - “పాయ్న్నిన్ఱ
ఖానముమ్ పొల్లావొమ్ముక్కు మమ్ముక్కుడమ్ముమ్” ఎన్ఱు - ఉత్పత్తివి
నాశాదియోగత్రాలే, అసత్య శబ్దవాచ్యమాన అచేతన విషయత్తిల్
ఆత్మఖానముమ్, అన్ద దేహాత్మాభి మానమడిమాన సాంసారిక దు
ష్కర్మ ప్రవృత్తియుమ్, అన్దకర్మమడియాక వరక్కడవతాన మాంసాఽ
స్యగాది మలరూప దేహ సమృద్ధముమ్ ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే,

మెన్ఱపడి. పణ్డేయెన్ఱతు-తిరుమన్ఱత్తిలుమ్ ద్వయత్తిలుమ్ ఇళ్ళోకత్తిల్ పూర్వార్థత్తి
లుమ్మెన్ఱపడి. ముముక్షువాన దత్తైయిలుమ్ వరణదత్తైయిలు మెన్ఱుమామ్. నీ యెన్ఱతు-
అనన్యసాధనాన నీ యెన్ఱపడి. ఎన్నై యెన్ఱతు-అనన్యసాధ్యనాన ఎన్నైయెన్ఱపడి.
ప్రాప్తిక్కెక్కెన్ఱతు - ఆడైక్కెన్ఱపడి. యావైయావైయెన్ఱతు - ఎన్దెన్దవెన్ఱపడి.
“శీల” ఎన్ఱు అనాదరమాక చొల్లుకైయాలే పోక్కుకైయిల్ సాకర్యమ్ తోగ్గొరుకిఱతు.
ఉద్దేశిత్తెన్ఱతు-భయజనకక్షణిక ఎన్ఱి యెన్ఱపడి.

౨౫౯. మేలక్కవతారికై (అతిలిత్యాది). అతిలెన్ఱతు-సర్వపాపశబ్దత్తి లెన్ఱ
పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). “ఉత్పత్తివిశాశాది” ఎన్ఱిఱ విడత్తిల్ ఆదిశబ్ద
త్రాలే అస్తిత్వాద్యపక్షయాన్దజ్గళాన మగ్నై భావవికారజ్గళో నాలైయుమ్ శొల్లుకి
ఱతు. ఆదియానవెన్ఱతు - పోతువానవెన్ఱపడి. “అస్యగాది” ఎన్ఱిఱ విడత్తిల్ ఆది
శబ్దత్తాలే పూయాదికల్ చొల్లుకిఱతు. అవిద్యాది స్వరూపత్తై యరుళిచ్చెయ్కితార్

వాసనా రుచి ప్రకృతినమ్బునన్దజ్ఞై చ్చొల్లుకిటతు.

౨౬౦. తృణచ్ఛేద కడ్డూ యనాదికల్నే హ్నోలే ప్రకృతివాసనై

అవిద్యైయుమ్, కర్తృముమ్, వాసనై యుమ్, రుచియుమ్, ప్రకృతినమ్బునన్ద ముమాకిట అవద్దోలే చ్చొల్లుకిట తెన్నై.— ఇవద్దోలో అవిద్యై

యావశు - జ్ఞానానుదయ రూపమాయుమ్, అన్యధాజ్ఞానరూపమా యుమ్, విపరీతజ్ఞాన రూపమాయుమ్ మూన్ఱు వక్రైప్పట్ట అజ్ఞానమ్,— కర్తృమావతు - పుణ్య పాపమ్; మోక్షత్వైప్పద్ధి పాపత్తోపాతి పుణ్య ముమ్ త్యాజ్యమామ్.(౧) ‘పుణ్యపాపే విధూయ’ ఎన్నక్కడవతితే.—

వాసనై యావశు - అజ్ఞానవాసనై యుమ్, కర్తృవాసనై యుమ్ ప్రకృతి సమ్బునన్దవాసనై యుమ్.—రుచియుమ్ విషయభేదత్తాలే బహువిధై యా యిరుక్కుమ్. —ప్రకృతినమ్బునన్దమావతు-స్థూలసూక్ష్మరూపమా యిరు ద్దశ్య అచిత్సమ్బునమ్.

౨౬౦. ఇని, సర్వశబ్దవివక్షితత్వైయరుళిచ్చెయ్కితార్. (తృణ ఛేద) ఇత్యాదియాలే. అతావతు - తుసుమ్బునఱుక్కుకై, తినవు

(ఇవద్దోలిత్యాదియాలే). జ్ఞానానుదయరూపమాయు మెన్ఱతు - దేహత్తాభిమానరూప మాయు మెన్ఱపడి. అన్యధాజ్ఞానరూపమాయు మెన్ఱతు - దేహత్తానరశేషత్వ జ్ఞానరూ పమాయు మెన్ఱపడి. విపరీతజ్ఞానరూపమాయు మెన్ఱతు-స్వాతంత్ర్యజ్ఞానరూపమాయు మెన్ఱపడి. వక్రైప్పట్టవెన్ఱతు-వివిధమానవెన్ఱపడి.—పుణ్యత్వైయుమ్ పాపత్తోడొక్క చ్చొల్లులామోవెన్న వరుళిచ్చెయ్కితార్ (మోక్షత్వైప్పద్ధి విత్యాదియాలే). శొన్న వర్థిత్ ప్రమాణమ్ (పుణ్యపాపేత్యాది).—అజ్ఞానవాసనైయు మెన్ఱఱు-విషయస్త్రిది దర్శనత్తిత్ భయాభయగ్గుళుమ్ పేతువాన త్రివిధాజ్ఞానవాసనైయు మెన్ఱ పడి. ప్రకృతిసమ్బునన్ద వాసనైయు మెన్ఱతు - విషయాన్తరచాసల్యపేతువాన ప్రకృతి సమ్బునన్దవాసనైయు మెన్ఱపడి.—రుచియు మెన్ఱతు - ఏకరూపమాన రుచియు మెన్ఱ పడి.—అచిత్సమ్బునన్దమెన్ఱతు - శరీరసమ్బునన్ద మెన్ఱపడి.

౨౬౦. మేలుక్కువతారికై (ఇని యిత్యాది). ఇనిమొన్ఱతు - బహువచనార్థ మరుళిచ్చెయ్కితవన్త మెన్ఱపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). తినవెన్ఱతు - శారీర

యా లే అనువర్తిక్కుమవై యెన్న, లోకాపవాదభీ
తియాలుమ్, కిరుణై యాలుమ్, కలక్క త్తాలుమ్ శె
య్యమవై యెన్న; ఎల్లావల్ తైయుమ్ నిసై క్కిఱతు.

తిష్టవిడమ్ శోరికై తుడక్క మానవై పోలే, అబుద్ధిపూర్వకమాక ప్రకృ
తివాసనై యా లే అనువర్తిక్కుమ్ ఉత్తరాఘజ్జళెన్న; నామివల్ తై చెప్పె
య్యాతపోతు “లోకమ్ నమ్మై అపవాదమ్ శొల్లుమే” ఎన్నిఱ భయత్తా
లుమ్, “నమ్మైక్కణ్ణు లాకికర్ ఇవల్ తై త్తవిరువర్కళాకిల్ అవర్క
ళుక్కు వినాశమామే, ఇయో!” ఎన్నిఱ కృపై యాలుమ్ శెయ్యమ్
నిత్యనై మిత్తక కర్తజ్జళెన్న; రజ స్తమస్సుక్కళా లే కలజ్జి త్యక్తోపా
యజ్జళిలే అన్వయిత్తల్, పునఃప్రపత్తి పణ్ణుతల్ శెయ్యమవై యెన్న,
ఎల్లావల్ తై యుమ్ నిసై క్కిఱతెన్నె.

౨౬౦. సాధనబుద్ధ్యా శెయ్యాతవైయుమ్ వస్తుగత్యా సాధ
నకోటియిలే అన్వయిక్కుమెన్నుమచ్చై శజ్గా పూర్వకమాక వరుళిచ్చె

మాన క్రిమివిశేషస్తా లేవరుమ్ శారీరోపద్రవ మెత్తపడి. తిష్టవిడ మెత్తతు - అతుకొరిత్త
విడ మెత్తపడి. ప్రకృతివాసనై యా లే యెత్తతు - ప్రకృతి సముద్భవజ్ఞానాన అజ్ఞానాది
వాసనై యా లే యెత్తపడి. అనువర్తిక్కు ముత్తరాఘజ్జళెన్నతు - విషయ చాపూర్వక
శ్లేష్టపడి. నామివల్ తై చెప్పెయ్యాతపోతెన్నతు - సర్వధర్మపరిత్యాగ పూర్వకమాక సిద్ధో
పాయ స్వీకారమ్ పణ్ణి నామ్ కీర్ త్యాజ్యమాక చొన్న సర్వ ధర్మజ్జళెయుమ్
ఉపాయబుద్ధ్యా వస్తిక్కే లోకాపవాద పరిహారార్థమాక అనుష్ఠితపోతెన్నపడి.
ఇవల్ తై యెత్తతు - సర్వధర్మజ్జళెయు మెత్తపడి. తవిరువర్కళాకిలెన్నతు - విడువర్క
ళాకిలెన్నపడి. అవర్కళు క్కెన్నతు - లాకికర్ క్కెన్నపడి. అన్వయిత్తలెన్నతు - ఉపా
యత్వపతిపత్తి పణ్ణుత లెన్నపడి.

౨౬౧. మేలుక్కవతారికై (సాధనబుద్ధ్యేత్యాది). సాధనబుద్ధ్యా శెయ్యాత
వైయు మెత్తతు-భగవత్ప్రీతిసాధనమాక వస్తిక్కే లోకాపవాదాది పరిహారార్థమాక
చెప్పెయ్యమవైయు మెత్తపడి. వస్తుగత్యా ఎత్తతు - వస్తుస్వభావత్రాలేయెత్తపడి.

మూ.—౨౬౦. ఉన్నతప్రవృత్తిక్కుఁగామప్రాప్తిపోలే తృజిత్రఉపా
యజ్ఞళితే ఇవై అన్వితజ్ఞళామోపేష్టునినైక్కవేణ్ణా.

యఃకితార్ (ఉన్నత) ఇత్యాదియాలే. అతావతు - (౧) “ఉన్నద
శ్చిత్తవిభగ్మః” ఎన్నిటపడియే చిత్తవిభగ్మమపిషిన్దానారూపః, “ఇన్న
ఉరుక్కు పోకితామ్” ఎన్నిట నినై విన్దికే ఒరుపభీయే పోకానిన్దాల్,
అవ్వభీక్కు ఒరురోడే సమ్మన్దమున్దాయరుక్తైయాలే అవ్వూరిలే శెన్టు
శేరుమాపోలే, సాధనబుద్ధిరహితనూక లోకాపవాద భీత్యాదికళాలే
శెయ్యప్పడుకిటఇవైవిట్ట ఉపాయజ్ఞళితే అన్వితజ్ఞళామో పేష్టు నినైక్క
వేణ్ణా, అన్వితజ్ఞళాకియే విడుమెన్దపడి. ఆనృశంస్యప్రధానరా యను
స్థిత్రాలుమ్, ఏటిట్టకటి ఆకాశత్తిలే నిల్లాతాప్పోలే, అవైయుమ్ ఒరు
ఫలత్తోడే సద్ధిప్పిక్కక్కడవతు; ఆకైయాలే అవైయుమ్ పాపశబ్దవా
చ్యూకాక క్కడవతు” ఎచ్చితే తనిశ్లోక త్తిల్ ఇవర్తామే అరుళిచ్చె
య్తతు.

మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). శెన్టు శేరుమాపోలే యెన్దతు - పోయ్ శేరుమాపోలే
యెన్దపడి. లోకాపవాదభీతియాలనిక్కే ఆనృశంస్యత్తాలే అనుస్థిత్రాలోపేన్నవరుళి
చ్చెయఃకితార్ (ఆనృశంస్య ప్రధానరా యిత్యాదియాలే). ఆనృశంస్య ప్రధానరా
యనుస్థిత్రాలు మెన్దతు-లోకాపవాద పరిహారార్థమాక వసుప్తియాతే ఆనృశంస్యత్తాలే
అనుస్థిత్రాలుమెన్దపడి. ఏటిట్టకటియెన్దతు - ఉయరవెఱిన్ద మణ్కటియెన్దపడి ఆకాశ
త్తిలే నిల్లాతాప్పోలేయెన్దతు-ఆకాశత్తిలే నిల్లాతేతరైయిలే విఘ్నమాపోలే యెన్దపడి.
అవైయుమెన్దతు - ఆనృశంస్యత్తాలే యనుస్థిత్రవైయుమెన్దపడి. ఇత్రాల్, లోకాప
వాద భీతియాలనిక్కే ఆనృశంస్యత్తాలే యనుస్థిత్రవర్ణుక్కుమ్ (౨) “ప్రాజా
పత్యం గృహస్థానామ్” ఇత్యాదికళిలే ఒరుఫలమ్ శోల్లియరుక్తైయాలే అవైయుమ్
పుణ్యమ్మోలే ఫలద్వారా ప్రతిబంధకమాకైయాలే అవ్వభీయలు మనుష్యేయజ్ఞళిత్రైన్ద
తాయ్తు. “లోకాపవాదభీతియలు మాన్యశంస్యత్తాలు మివర్తైయెన్ద యనుస్థిత్రైన్ద
బుద్ధిపూర్వకోత్తరాఘమ్” ఎన్దు శిలరరుళిచ్చెయ్వరోకళో, అతు పొరుళన్ను, అనాహాన

౨౬-౨. అతుతానేయాకిఱతు, పునరిప్రవత్తిక్కు దోషమే

త్తుక్కు వినియోగాన్తరముణ్ణాకైయాలమ్, అప్పడి అనుష్ఠానమ్ కాణామైయాలమ్. అతావతు-కైజ్జర్గరూపమెన్ఱు సజ్కుల్పిత్రనుష్ఠితై-యమ్, లోకాపవాదాదిపరిహారార్థమెన్ఱు సజ్కుల్పిత్రనుష్ఠితైయమ్.— ఇతుక్కుమేలే లోకాపవాదముమ్, స్వానుష్ఠానతై పురిగహెన్ఱు లోకమ్ నశిక్కెయైయమ్ తాన్ పాటుక్కుమాట్టా మైయాలే ఇరణ్ణమ్ తనక్కు దుఃఖరూపమాకైయాలే తనుభయనివృత్తి తనక్కు సుఖరూపమాయ్ త్తోగ్గైయాలే స్వాభిమాన దూషితమాకైయాలమ్. అనుష్ఠానదత్తైయిల్ “శ్రీభగవదాజ్ఞా కైజ్జర్గరూపమ్” ఎఱిపాతు తన్నిడత్తిలే భగవత్పారతస్యైయమ్, అనుష్ఠానత్తిల్ అవనుక్క ప్రయోజనమాయుక్తైయమ్ తోగ్గైకిఱాన్లే, “లోకాపవాదాదికళిన్ పరిహారార్థమెన్ఱాతు తన్నిడత్తిల్ భగవత్పారతస్యైయమ్ అనుష్ఠానత్తిల్ భగవదతిశయాధాయకత్వముమ్ తోగ్గైతే స్వాధీనకర్తృత్వై స్వప్రయోజనకత్వజ్జ భిర్నామ్ తోగ్గైయాలే సుతిరామవృద్ధియాలే ఆనుష్ఠేయజశ్ఱు, “అర్జునముక్కు దోషమేతెన్ని, బద్ధకల్-పకల్ నేమాముమ్ కారుణ్యముమ్ వధభీతియుమ్” ఎన్ఱితే ఇవరరుళిచ్చెయ్తతు. ఇవన్ఱనక్కుమ్ చరమశ్లోకమ్ కేటవనన్తరమ్ అవైవలెన్దనవిఱే.— ఆనాల్ అవగ్గై ఉత్తరాఘమాక వెదుప్పానెన్నెన్నిల్;—“కీర్తీసర్వధర్మాన్ పరిశుభ్య” ఎన్ఱు ఉపాయత్వాద్యాకారత్రాలే సర్వధర్మపరిత్యాగమశ్లియిరుక్కైయాలే, అవ్వాకారత్రాలే అనుష్ఠియామల్ లోకాపవాదాది పరిహారార్థమాక వనుష్ఠితాకా వేన్ఱు శిల్ ర్భ్రమిప్పర్కళితే, అప్పడి యనుష్ఠితామ్ ప్రతిబద్ధకమా మెన్నువిడమ్ తోగ్గైకాక ఉత్తరాఘత్తిలే శేర్మత్తు అరుళిచ్చెయ్తతు, అనుష్ఠానపోతే త్యాజ్యమితే, అనుష్ఠేయమనే. ఆనాల్, లోకాపవాదాదికల్ వరుమ్మడి ఇవన్ వర్తిక్కుమా వెన్ని, - ఇవన్ స్వాధికారానురూపమాక వరిత్తానాకో అవై వర ప్రసక్తియైలైయితే.

౨౬-౨. మేలుక్కువతారికై (అతుతానేయాకిఱిత్యాది). అతుతానేయాకిఱ తెనఱు - లోకాపవాదాది పరిహారార్థమాక సర్వధర్మజ్ఞతైయమివనుష్ఠితై పాపమెఱ్ఱునునానే యాకట్టు మెన్ఱుపడి. పునరి ప్రవత్తిక్కున్ఱు-ప్రాయశ్చిత్తమాకవుమ్ అభిమతసాధనమాకవుమ్ మఱుపడియనుష్ఠిక్కుమ్ ప్రవత్తిక్కున్ఱుపడి. దోషమేలే

మూ.—౨౬-౨. కలగ్గి ఉపాయబుద్ధ్యా వణ్ణమ్ ప్రప త్తియుమ్ పాత
కత్తోడ్డాక్కుమ్.

౨౬3. (మోక్షయిష్టామి)

తెన్న వరుళిచ్చెయ్ కచార్. (కలగ్గి) ఎన్ఱుతుజ్జి. అతావతు - సకృదను
ష్ఠాన మొట్టియ పునరనుష్ఠానమై సహాయాత ప్రప త్తిస్వభావమై అతి
యాతే కలగ్గి అనిష్ఠనివృత్తిక్కాకవాతల్, ఇష్టప్రాప్తిక్కాక వాతల్,
ఉపాయబుద్ధ్యా మీణ్ణు వణ్ణమ్ ప్రప త్తియుమ్ (౧) “అథ పాతక
భీతస్తవమ్” ఎన్ఱు ఉపాయాన్తరమ్మాలే పాతకసమమైనై.

౨౬3. అనన్తరమ్. చతుర్థపదమై ఉపాదానమ్ వణ్ణుకితార్
(మోక్షయిష్టామి)ఎన్ఱు.

న్ఱు - ప్రపత్తి స్వరూపాచురూప మాకై చూలుమ్ గుక్కురత్వాదికల్లిల్లామైచూలుమ్
దోషమేకైవ పడి. మూ గర్భమ్ (అతావతిశ్యాది). స్వభావమైయెన్ఱుతు - స్వరూపమై
యెన్ఱుపడి. కలగ్గి యెన్ఱుతు - పూర్వాచుస్థిత ప్రపత్తి ఇహోపాసా ఆనుస్థితమాన పాప
తుక్కు నివర్తకమామెన్ఱు కలగ్గి యెన్ఱుపడి. మీణ్ణెన్ఱుతు - పునరి ఎన్ఱుపడి. ఉపా
యాన్తరమ్మాలే యెన్ఱుతు - కర్తవ్యానాగ్నికైయాన భక్తియైహోలే యెన్ఱుపడి. పాతక
సమమెన్ఱుతు - పాతకశబ్దవాచ్యమాన భక్తియైహోలే ప్రతిబంధకమెన్ఱుపడి. ఇత్తాల్,
ఇచ్చేతననుక్కు వణ్ణుమ్ పాపనివృత్తి యావత్పాపనివృత్తియో? యత్ప్రిశ్చిశ్చాప
నివృత్తియో? కిశ్చిన్నున్య సకలపాపనివృత్తియో? ఎన్ఱు శక్తైయిలే యావత్పాప
నివృత్తి ఎన్ఱుతాయ్. అన్యథాతప్రారబ్ధమ్ అనుభవవినివృత్తి మెన్ఱుతు - దృష్టాన్త
కారి విషయమాకైచూలే అను ఇవన్యయ రుచియైస్పృహీవన్ఱు, అవన్ ఆగ్నియై
పృథ్వీయన్ఱు. “సర్వపాపేభ్యః” ఎన్ఱెయాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ్నుక్కు నాశమిల్లెయెన్ఱు
ప్రపత్తిస్థగతాలే నాశమాకైయాలే, బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ్నుక్కు నాశమిల్లెయెన్ఱు
వివర్యయ పక్షమ్ నిరస్తమ్.

౨౬3. మేలుక్కువతారికై (అనన్తర మిత్యాది). అనన్తరమెన్ఱుతు-తృతీయ
పదార్థమై యరుళిచ్చెయ్ త వనన్తర మెన్ఱుపడి.

మూ.—౨౬౪. ముక్తనామ్నడి పణ్ణక్కడవేణ్.

౨౬౫. ణిచ్చాలే నానుమ్ వేణ్ణా, నీయుమ్ వేణ్ణా, అవై

౨౬౪. అతుక్కర్ద మరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ముక్తనామ్నడి పణ్ణక్కడవేణ్) ఎన్టు. అతావతు - ఇవర్ శ్రిల్ నిన్టుమ్ విడప్పట్టవనామ్నడి పణ్ణక్కడవేనెన్టె.

౨౬౫. ఇని ణిజర్థతై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ణిచ్చాలే) ఎన్టు తొడణ్ణి. అతావతు - ఇప్యామి ఎన్నిఱ ణిచ్చాలే స్వయమ్ కర్తా వాడై యన్తిక్కే తాన్ ప్రయోజక కర్తాచాయ్ విడువిక్కడవ నెన్టె యాలే; నానుమ్ ఇతుక్కొరు యత్నమ్బణ్ణి వేణ్ణా, నీయుమ్ ఇతుక్కు ప్రాణిక్క వేణ్ణా, నీఎన్ఱై ఆశ్రయి త్తరాజకులమాహాత్మ్యతాలే ఉన్ఱై ఎక్కణ్ణు తానే భయప్పట్ట, (౧) “కానో వారుణ్ణియిమ్ కణ్ణిలమాల్”

౨౬౪. మేలుక్కవతారికై (అతుక్కిత్యాది). అతుక్కెన్ఱతు - “మాయ్ యిప్యామి” ఎన్నిఱపవత్తు క్కెన్ఱపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇవర్ శ్రిల్ నిన్టు మెన్ఱతు - సర్వపాపణ్ణో నిన్టు మెన్ఱపడి.

౨౬౫. మేలుక్కవతారికై (ఇనియత్యాది). ఇనియెన్ఱతు-పదార్థమరుళిచ్చెయ్ త వన్ఱర్ మెన్ఱపడి. ణిజర్థతై యెన్ఱతు-ణిచే ప్రత్యయార్థతై యెన్ఱపడి. నాను మెన్ఱతు-పాపనివర్తకనాన నాను మెన్ఱపడి. నీయు మెన్ఱతు-పాపనివృత్త్యపేక్ష నాన నీయు మెన్ఱపడి. ఇతుక్కెన్ఱతు-పాపనివృత్తి క్కెన్ఱపడి. ఆశ్రయి త్తవన్ఱతు - ఆశ్రయి క్కెన్ఱయా కిఱ వెన్ఱపడి. రాజకులమాహాత్మ్యతాలే యెన్ఱతు - రాజగృహత్రిలే పోక్కువరత్తాయరున్దళ్ళ అతిశయత్తాలెన్ఱపడి. అతావతు-లోక త్రిలూరువక రాజగృహత్రిలే పోక్కువరత్తాయరున్దక్క ఆవనై క్కణ్ణవర్ కళ్ “ఇవక్ రాజావుక్కు మిక్కు మన్దరజన్” ఎన్టు నిన్ఱెత్తు. సత్కురిక్కు, ఇవన్ డైయ పరిబన్ధిక్ కళ్, ఇవన్ పేక్షియాతిరుక్కు రాజావుమ్ యత్నియాతిరుక్కు తన్నడైయే పోమాపోలే, ఇవన్ధికారిక్కుమ్ భగవదా శ్రయణ మాహాత్మ్యతాలే పాపణ్ణో తన్నడైయే విట్టుప్పొకై. కానోవెన్ఱతు - కాటి

మూ.— తన్నడైయే విట్టుప్పోక్తాణ్ణెన్ఱిత్తాణ్.

౨౬౬. ఎన్నడైయ నిగ్రహఫలమాయ్ వన్దవై నానిరణ్ణి
నాల్ కిడక్కుమోవెన్ఱె.

ఎన్నిటపడియే పోనవట్టి తెరియాతపడి తన్నడైయే విట్టుప్పోక్తాణ్ణెన్ఱరు
భిచ్చెయ్ కితానెన్ఱె.

౨౬౬. ఇప్పడియరుభిచ్చెయ్ తతిన్ కరుత్తై పెళియిడుకితార్
(ఎన్నడైయ) ఎన్ఱు తుడణ్ణి. అతావతు - పాపజ్గళాకిటన-కుప్పై యిల
మణుక్కు-పోలేయెట్టున్ఱు, పామ్బుపోలే మిడన్ఱై పిడిప్పతొన్ఱన్ఱిజే. చేత
నన్ పణ్ణిన కర్తజ్గళన్ తుణర్వంసికళాకై యాలే అప్పోతే నశిత్తుప్పోమ్,
అజ్ఞనాకై యాలే కర్తావాన ఇవనుమ్ ముటన్ఱుపోక స్వతస్సర్వజ్ఞనాయ్
ఒన్ఱొట్టియామల్ డొన్ఱున్ఱు ప్రాప్త కాలజ్గళితే తప్పామల్ నిఱుత్తు
అనుభవిప్పిక్కిట ఎన్నడైయ నిగ్రహ రూపమాకై యాలే అన్ఱనిగ్రహ
ఫలమాయ్ వన్దవై నిగ్రహ త్తుక్కు ప్రతికోటియాన అనుగ్రహతైనాన్
పణ్ణినాల్ అవిషయ త్రిల్ పిన్ఱై కిడక్కుమో వెన్ఱె ఇతుక్కుక్కరుత్తై
న్దపడి.

లేయోవెన్దపడి. తన్నడైయే యెన్ఱు - తా నేయెన్దపడి.

౨౬౬. మేలక్కవతారికై (ఇప్పడియత్యాది). మూబార్థమ్ (అతావతిత్యాది).
ఆమణ కెన్ఱుత్తు-ఆమణుక్కు-చెడియెన్దపడి. ఎన్ఱున్దెన్ఱు - కెన్ఱుప్పాయ్ వళర్ నెన్ద
పడి. మిడన్ఱై యెన్ఱు-నెన్ఱై యెన్దపడి. కర్తజ్గళెన్ఱు-పుణ్యపాపజ్గళెన్దపడి. ఒన్ఱొ
ట్టియామల్ నెన్ఱు-ఒన్ఱున్ఱు యెన్దపడి నిఱుత్తునుభవిప్పిక్కిట వెన్దతు-పుణ్యపాప
జ్గళుక్కునుగుణమాక సుఖదుఃఖజ్గళై అనుభవిప్పిక్కిట వెన్దపడి. నిగ్రహఫలమాయెన్ద
తు-నిగ్రహతై ఫలమాక డొన్ఱయి వైకళాయెన్దపడి. నిగ్రహత్తుక్కు ప్రతికోటి మాన
వెన్దతు-నిగ్రహవిరోధియాన వెన్దపడి. అవిషయ త్రిల్ నెన్దతు-అనుగ్రహవిషయమాన విష
య త్రిల్ నెన్దపడి. పిన్ఱైయెన్దతు-అనుగ్రహతై ప్పణ్ణిన వన్దనర మెన్దపడి.

మూ.—౨౬౭. అనాదికాలమ్ పాపజ్గళై క్కణ్ణు నీపట్టపాట్టై అవై
తా పడుమ్బడి పణ్ణుకిత్తే.

౨౬౭. తన్నడైయే విట్టుప్పొమ్మెన్గిళ విడత్తిల్ అభిప్రేతతై
యపళిచ్చెయ్కితార్ (అనాదికాలమ్) ఎన్ఱుతుడణ్ణి. అతావతు - అనా
దియాన కాల మెల్లామ్ దుఃఖావహమాన పాపజ్గళ్ వన్ఱు మేలిడప్ప
క్కాల్, అవన్ శ్రై క్కణ్ణు నీ నడున్గిన నడుక్క-మెల్లామ్ మదాశ్రయణ
రాజకుల మాహాత్మ్యముడైయ ఉన్నై క్కణ్ణు అవై తా కుడల్కరిన్ఱు
నడున్ఱుమ్బడిపణ్ణుక్కడ వే. అవై తానేవిట్టుప్పొమ్మడిపణ్ణుకై యావతు-
ఇవై నమక్కు ముక్కు ఉన్ఱాయ్క్కభిన్ఱ తెన్ఱు తొన్ శ్రై 'తపడి పొక్కు-
కై, అతాకిళతు-ఇతు స్మృతివిషయమానాలుమ్, తన్నడైయ స్వాభా
విక వేషతైప్పార్ త్తు స్పష్టజ్ఞాత్పే ఇవై వన్ఱేటియాక క్కభిన్ఱతెన్ఱి
రుక్మే-యమ్, స్మృతియాలే దుఃఖమనువర్తియా తిరుక్కే-యమ్"

౨౬౭. మేలుక్కవతారికై (తన్నడైయే యిత్యాది). తన్నడైయెన్ఱుతు-ప్రప
త్తిపణ్ణిన అధికారియియడైయ యత్న నిరక్షమాక తానే యెన్ఱపడి. అభిప్రేతతై
యెన్ఱుతు - ఈశ్వరాభిప్రేతతై యెన్ఱపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). పుక్కా-
లెన్ఱుతు-మతలిట్టాలెన్ఱపడి, అతావతు-పుణ్యపాపజ్గళాన సుఖదుఃఖజ్గళ్ ఇడైవిడాతే
తినై అతిక్రమిత్తువరుకై. అవన్ శ్రైయెన్ఱుతు - పాపజ్గళైయెన్ఱపడి. మదాశ్రయణ
రాజకులమాహాత్మ్యముడైయవెన్ఱుతు - ప్రపన్నానవెన్ఱపడి. అవైతాన్ఱుతు-ఉన్నై
నడున్ఱుమ్బడి పణ్ణుక్కడవతుకళాన వెన్ఱపడి. కుడల్కరిన్ఱెన్ఱుతు - కుడల్కరిన్ఱెన్ఱపడి.
అతావతు-భయప్పడుకై. ఇతిల్ సంవాద ప్రమాణమాక ఇవర్ శ్రీమాక్కి అనుసన్ధేయ
మెన్ఱిత్తార్ (అతాకిళతిత్యాదియల్). అతాకిళతెన్ఱుతు - నీ పట్టపాట్టై అవైతాన్
పడుమ్బడి పణ్ణుకిత్తేనెన్ఱయవతెన్ఱపడి. ఇతు వెన్ఱుతు - పాపమెన్ఱపడి స్వాభావికవే
షతైయెన్ఱుతు-భగవదన్ స్యాన్ఱ కేషతైయెన్ఱపడి. ఇన్ఱయెన్ఱుతు - స్వరూపవిరోధి
కళాన అపాక్షార్థ మమకారజ్గళడియాక ఉన్ఱాన పాపజ్గళెన్ఱపడి. వన్ఱేటియాక
క్కభిన్ఱతెన్ఱుతు-అచిత్సన్ఱుత్తాతే అగన్ఱుకమాయవన్ఱ పొయిన్ శ్రైపడి. ఇవిన్ఱి

మూ.—౨౬౮. ఇని ఉక్తై యిలున్నైక్కాట్టిత్తారేణ, ఎన్నడమ్మి
లమ్మక్కై నానే పోక్కిక్కొళ్ళేనో?

ఎన్ఱ తనిశ్లోక త్తిల్ ఇవర్ తామే యరుళిచ్చెయ్తతు ఇవ్విడైలనున
నేయమ్.

౨౬౮. “మోక్షయిష్టామి” ఎన్నిట ఉత్తమనిల్ అభిప్రేత
మాన ఓరర్థవిశేషత్వైయరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఇ) ఎన్ఱుడక్కి అతానతు-
ఇత్తనై కాలముమ్ “నన్కార్థశ్చక్కునామ్కిడవోమ్” ఎన్ఱు నీ తిరికై
యాలే “తేకాకార్యమ్ తానే శెయ్తు కొళ్ళుకితాన్” ఎన్ఱిరున్ద విత్తనై
పోక్కి శ్శ(ఎనక్కు) నీ శరీరతయా శేషమెన్ఱును ఎన్ఱక్కలిలే న్యస్తభ
రనాన పిన్ఱు “ఉన్నుడైయ పాప విమోచనార్థమాన యత్నమ్ నీ
వణ్ణిక్కొళ్ళో” ఎన్ఱు ఉక్తై యిలుమ్ ఉన్నైక్కాట్టిత్తారేణ, ఎనక్కు
శరీరభూతనాన ఉన్నుడైయ అవిద్యాహాస మాలిన్యత్వై శరీరియాన

తెన్ఱతు - ఇప్పజన్మత్తిలే యెన్ఱపడి.

౨౬౮. మేలుక్కవతారికై (మోక్షయిష్టామిత్యాది). అర్థవిశేషత్వై యెన్ఱతు-
ఇవన్ కైయిలే ఇవనైక్కాట్టిక్కొడామైయెన్ఱపడి. మూర్ధ్వి (అతావతీ
త్యాది) ఇత్తనైకాలము మెన్ఱును-ప్రపన్న నామశవు మెన్ఱపడి. కడవోమ్మెన్ఱు - యో
గ్యరెన్ఱపడి. నీయెన్ఱును-అనాజ్ఞానియాన నీ యెన్ఱపడి ఇరన్దరత్తవైపోక్కియెన్ఱును-
ఇరున్దమాత్ర మొక్కియ వెన్ఱపడి. నమక్కు ప్రాప్తియుమ్ శక్తియు మిగ్గామైయన్ఱు.
ఉన్ఱక్కలిలే ప్రతిబద్ధక ముడ్డాకైయాలే వెఱుమ నేయరున్దో మెన్ఱుకరున్ఱు. “నీ” ఎన్ఱ
వనన్దరమ్ ఎనక్కు ఎన్ఱు కూట్టిక్కొళ్ళేనోమ్. అజీనెన్ఱతు - ఉన్నై యతి
నెన్ఱపడి. శరీరతయా శేషమెన్ఱుయాలే పారతన్త్ర్యముమ్ పరార్థత్వైయమ్ తోగ్గొన్ఱు
కిఱతు. ఎన్ఱక్కలిలే న్యస్తభరనాన పిన్ఱెన్ఱును - ఉన్నుడైయ రక్షణత్వై ఎన్ఱగ్గినమా
క్కిన పిన్ఱెన్ఱపడి. ఎనక్కు శరీరభూతనానవెన్ఱును-ఎనక్కు భోగస్థానమానవెన్ఱపడి.
శరీరియాన నానే యెన్ఱతు-భోక్తానానానే యెన్ఱపడి. ఇత్తాల్, ఇవన్ఱుడైయ రక్ష

శ్శ మున్దలితమ్ క్వాచిత్కమ్.

నానే పోక్కిక్కొళ్ళేనో వేస్తే. “ఎన్నడమ్మిలమ్మకై నానేపోక్కి-
 కొళ్ళేనో” ఎత్తతు - యత్నఫలిత్వజ్ఞిరణ్ణమ్ తన్న తెస్తు తోబ్బుకై
 కాక; ఆకైయాల్, ఉన్నడైయ విరోధియిల్ కిడిప్పత్తొన్న్దైయెన్ద
 పడి. “విరోధినివృత్తియుమ్ అభిమతప్రాప్తియుమ్ ఇరణ్ణమ్ ఫలమా
 యిరుక్క ఒన్దై చొచ్చిలువా నెన్నెన్నిల్, ఒన్దైచొన్నాల్ మన్ద్రే
 యతుతన్నడైయేనరుకైయాలే శొల్లిబ్ద్రేల్ల; (౧) “మామేవైష్యసి”
 ఎన్దుకీర్తిలుపాయత్తుక్కుచొన్న ఫలమొత్తియ ఇవ్వుపాయత్తుక్కు వేటు
 ఫలమిల్లామైయాలే శొల్లిబ్ద్రేల్ల యెన్నవుమామ్; ఆనాల్ విరోధినివృ
 త్తి తన్నె చొచ్చిలువానెన్నెన్నిల్, అతు అధికమాకైయాలే శొల్లి
 ణ్ న శరీరాత్తిభావనిబద్ధనమాకైయాలే, ఈశ్వరమక్కు స్వయమ్ పురుషార్థమాయ
 రుక్కు మెన్నువిడుముమ్ తోబ్బుకీటు. చేతననై శరీరమాకవుమ్ తన్నె శరీరయా
 కవు మరుళిచ్చెయ్తతిన్ తాత్పర్యతై యరుళిచ్చెయ్కీటార్ (ఎన్నడమ్మి లిత్యాది
 యాల్). యన్న ఫలిత్వజ్ఞిరణ్ణమ్ సర్వశక్తనాయరుక్కిట ఎన్న తాకైయాలే యెన్ద
 పడి. విరోధినివృత్తియై చొన్నవతు-అభిమతసిద్ధిక్కు ముపలక్షణమెన్నుమతై యరు
 లిచ్చెయ్కీటార్ విరోధినివృత్తియు మిత్యాదియాల్). ఒన్దైచొన్నాల్ మన్ద్రేయ
 తెన్దతు - విరోధినివృత్తియై చొన్నాల్ అభిమతసిద్ధియాన తెన్దపడి. తన్నడైయే
 యెన్దతు-తానేయెన్దపడి కేవలవిరోధినివృత్తియుమ్ పురుషార్థమన్దు, కేవలాభిమత
 లాభముమ్ పురుషార్థమన్దు, విరోధినివృత్తిపూర్వకాభిమత లాభమితే పురుషార్థమా
 వతు, ఆకైయాల్ విరోధినివృత్తియై చొన్నచోతే అభిమతసిద్ధి తానేవరుమెన్దు
 కరున్దు. — అభవా-పూర్వోపాయగతుక్కు చొన్న ఫలమే ఇవ్వుపాయత్తుక్కుమ్
 ఫలమాకైయాలే తనిన్దు చొల్ల వేణువతిలై యెన్దురుళిచ్చెయ్కీటార్ (మామేవైష్యసి
 యిత్యాదియాల్). ఆనాల్, క్రిమిపాయగతుక్కుమ్ విరోధినివృత్తి ఫలమాయరుక్కు
 అతై యరుళిచ్చెయ్వానెన్నెన్న వరుళిచ్చెయ్కీటార్ (ఆనాలిత్యాదియాల్). ఆనా
 లెన్దతు - పూర్వోపాయగతుక్కు చొన్న ఫలమే ఇవ్వుపాయత్తుక్కుమ్ ఫలమెన్దు
 ఫలతై చొల్లా లే యెన్దులెన్దపడి. అతు అధికమాకైయాలే యెన్దతు-విరోధినివృత్తి

మూ.—౨౬౯. (మాశుచరి)

౨౭౦. నీ ఉన్ కార్యత్తిలే అధికరియామైయాలమ్, నాన్
 ధ్రు. “విరోధినివుత్తి పిఱన్దాల్ ఫలమ్ స్వతస్సిద్ధమా యిరుక్కై-
 యాలే తనిత్తు చ్చొన్ వేణ్ణావితే” ఎన్దు సగ్గిహేణ శ్రేయఃపతి రహస్య
 త్తిలుమ్, విస్తరేణ పరస్తపడి తనిశ్లోకజ్గళిలు మరుళిచ్చెయ్త శజ్గా-
 పరిహరజ్గళి ఇవ్విడత్తిలే అనుసన్ధేయమ్.

౨౬౯. అనన్తరమ్, చరమపదత్తై ఉపాదానమ్ పణ్ణుకితార్
 (మాశుచరి) ఎన్దు.

౨౭౦. అతుక్కుర్దమరుళిచ్చెయ్కితార్ (నీ ఉన్ కార్యత్తిలే)
 ఎన్దుతుడణ్ణి. అతావతు - నీ ఉన్ కార్యత్తిలే అధికరిత్తు నిన్దాయాకిల్

అధికమాకైయాలే యెన్దుపడి ఇవ్వధికారికున్ విరోధినివుత్తియిలాధిక్యమావతు-భక్త
 నుకున్దాల్ బుద్ధిపూర్వకమాన పూర్వాఘముమ్ ప్రామాదికమాన ఉత్తరాఘముమ్
 మాత్రమ్ పోకైయన్దిక్కి, ఆ రవిషయత్తిల్ యావత్పాఠభిముమ్, రృప్తవిషయత్తిల్
 ఆభ్యుపగతప్రాభివ్యతిరిక్తప్రాభిముమ్పోకై. బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘముక్కుమ్ ఇచ్చ
 రీరత్తోడే అనుభవైకనాశ్శ్రుత్వమ్. ఇవ్వర్థత్తిల్ సంవాదప్రమాణ మరుళిచ్చెయ్కితార్
 (విరోధినివుత్తి పిఱన్దాలిత్యాదియాల్). ఇత్తాల్, ఈశ్వరనుకున్ ఇవ్వధికారివిషయ
 త్తిల్ స్వప్రాప్తివిరోధిపాపనివర్తకత్వమ్, ఉపాయాన్తరగ్గళుకున్దాల్పుమ్, దేవతా
 స్తరగ్గళుక్కున్దాల్పుమ్(౧) “ఇన్ద్రేయవరవర్చితివర్ణియడైయన్దివనర్” ఎన్దిఱపడియే
 సద్వారకమిన్దియే, (౨) “తమర్కళిక్కుట్ట వల్విన్దెయ్ నాశమ్ శేయ్యమ్” ఎన్దిఱ
 పడియే అద్వారకమెన్దుతాయ్తు.

౨౬౯. మేలుక్కువతారికై (అనన్తరమిత్యాది). అనన్తరమెన్దుతు - నాలామ్
 పదత్తుక్కుర్దమరుళిచ్చెయ్తవనన్తర మెన్దుపడి.

౨౭౦. మేలుక్కువతారికై (అతుక్కుర్దమరుళిచ్చెయ్కితార్). అతుక్కుర్దమరుళిచ్చెయ్కితార్ - “మాశుచరి”
 ఎన్దిఱ పదత్తుక్కుర్దమరుళిచ్చెయ్కితార్పైతు - “తాన్” “అహమ్” ఎన్దిఱ
 పదగ్గళిక్కుటామేత్తుఅర్థమరుళిచ్చెయ్కితార్పైతు. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). నీ
 యెన్దుతు-అజ్ఞానాయ్, అశక్తనాయ్, అప్రాప్తనాన నీ యెన్దుపడి. ఉన్ కార్యత్తిలే యెన్దు

(౧) తి-వాన్-౧-౧-గి.

(౨) తి-వాన్-౮-౧౦-F.

మూ.— ఉన్ కార్యత్తిలే అధికరిత్తుక్కుణ్ణుపోరుకై యా
లుమ్ ఉనక్కు శోకినిమి త్తమిలై కాణెన్ఱు అవను
డైయ శోకినివుత్తియై ప్పణ్ణిక్కుడుక్కితాన్.

“నమ్ కార్యత్తుక్కెన్ శెయ్ వోమ్” ఎన్ఱుకై న్ఱుశోకిక్కి ప్రాప్తమ్;
నాన్ ఉన్ కార్యత్తిలే అధికరియాతిరున్దేనాకిల్ నమ్ కార్యత్తిల్
ఇవన్ ఉదాసీననాయరానిన్ఱాన్, నామ్ ఎజ్జనే ఉజ్జివిక్కిప్పకుకితోమ్”
ఎన్ఱుశోకిక్కి ప్రాప్తమ్; ఇజ్జనన్ఱిక్కే యత్న ఫలిత్వజ్జళిరణ్ణుమ్ ఉన
క్కిల్లాతపడియాన స్వరూప పారత స్త్ర్యతై ఉరణ్ ర్ఱు నీ ఉన్నడైయ
రక్షణకార్యత్తిలే అధికరియాతోఱ్ఱిక్కియాలమ్, ఉన్నడైయ రక్షణ
త్తిల్ యత్న ఫలిత్వజ్జళిరణ్ణుమ్ ఎన్ఱుతామ్బడి స్వామియాన నాన్
ఉన్ పక్కత్తిల్ తడైయఱుక్కియాలే ఉన్నడైయ రక్షణ కార్య
త్తిలే అధికరిత్తుక్కుణ్ణు పోరుకై యాలమ్, ఉనక్కు శోకిక్కిక్కునిమి
త్తమిలై కాణెన్ఱు మున్ఱు శోకావిష్టనాయ్ నిన్ఱ అవనుడైయ శోకి త్తి
నుడైయ నివుత్తియై ప్పణ్ణిక్కుడుక్కితానెన్ఱై.

ఇత్రాల్ “అహమ్ త్వా” ఎన్ఱిట పదజ్ఞులాలే శొల్లప్పట్ట రక్షక
తు-ఇష్టాఽనిష్ట ప్రాప్తిపరిహారకళిలే యన్ఱ పడి. అధికరియామైయాల మెన్ఱుతు-యత్ని
యామైయాల మెన్ఱు పడి. ఎన్ శెయ్ వోమ్ మెన్ఱుతు - ఎన్ఱసాధనత్తై అనుష్ఠిఱ్ఱోమ్ మెన్ఱు పడి.
కరైన్ఱెన్ఱుతు-నెన్ఱురుకియన్ఱు పడి. నా నెన్ఱుతు - సర్వజ్ఞ నాయ్ సర్వశక్తియాన్ఱు ప్రాప్త
నాయ్ ఉపాయమాక స్వీకరిక్కిప్పట్టనా నెన్ఱు పడి. ఇవ నెన్ఱుతు-సర్వజ్ఞ త్వాదిగుణవిష్ట
నాయ్, ఎన్నాలే ఉపాయమాక స్వీకరిక్కిప్పట్ట ఇవ నెన్ఱు పడి. ఉదాసీననాయ్ మెన్ఱుతు-
ఉపేక్షక నాయ్ మెన్ఱు పడి. ఎజ్జ నేయన్ఱుతు - ఎప్పడి యన్ఱు పడి. ఇజ్జనన్ఱిక్కేయన్ఱుతు - నీ
యమ్ ఉన్ కార్యత్తిలన్ఱయియామల్, నానుమ్ ఉన్ కార్యత్తిలే ఉపేక్షియామ
లిరుక్కియన్ఱు పడి. తడైయన్ఱుతు - ఉపాయాన్ఱరగళెన్ఱు పడి.

కీర్ఘ్వాక్యత్రాల్ “త్వా” “అహమ్” ఎన్ఱిట పదజ్ఞుక్కిటాక్షేత్తుశోకాపనో
దనమ్ పణ్ణినపడియై యరుళిచ్చెయ్ కిణార్ (ఇత్రాలిత్వాదియాల్). ఇత్రాలెన్ఱుతు-

మూ.—౨౭౦. నివర్తకస్వరూపతై చ్చొల్లి, నివర్త్యజ్ఞో ఉన్నై వన్దు మేలిడాతెన్దు శొల్లి ఉనక్కు శోకనిమిత్తమిలై కాణ్ణెన్దితాన్.

రక్షభూతరాన ఇరువరుడైయ స్వభావజ్ఞైయుమనువదిత్తుక్కొణ్ణు శోకాపనోదనమ్ పణ్ణినపడియై యరుళిచ్చెయ్ తారాయ్ త్తు.

౨౭౦. ఇనిమేల్ నివర్తకనాన తన్నుడైయవుమ్, నివర్త్యజ్ఞాన పాపజగేసుడైయవుమ్ స్వభావజ్ఞలై చ్చొల్లి శోకాపనోదనమ్ పణ్ణిన పడియై యరుళిచ్చెయ్ కితార్ (నివర్తకస్వరూపతై) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతా వతు - “అహమ్” ఎన్దు - సర్వజ్ఞత్వాదిగుణ విశిష్టనాయ్ కొణ్ణు విరోధి నివర్తకనాయురక్కిట తన్ స్వరూపతై చ్చొల్లి, “త్వా సర్వపా పేభ్యో మోక్షయిష్యామి” ఎన్దు - ణిచ్చొల్, నివర్త్యజ్ఞాన పాప జ్ఞో ఉన్నైక్కణ్ణు తానే అజ్ఞో ఓడిప్పొమతోఱ్ఱియ ఎన్నైయే ఉపా యమాక స్వీకరిత్తిరుక్కిట ఉన్నై వన్దు మేలిడాతెన్దు మిడమ్ శొల్లి, అనన్తరమ్, “మాశుచః” ఎన్దైయాలే, ఇప్పడియానపిన్బు ఉనక్కు

“నీ ఉక్తార్వత్తిలై” ఇత్యాదివాక్యత్రాల్వ పడి. స్వభావజ్ఞైయుమెన్దుతు-చేత సేవ్వర స్వభావమాన రక్ష రక్షకభావజ్ఞైయుమెన్దు పడి.

౨౭౦. మేలుక్కవతారికై (ఇనిమేలిత్యాది). ఇనిమేలెన్దుతు-ముక్కుచ్చొల్లాయ్, “అహమ్” “త్వా” ఎన్దిటపదగ్గలై క్కటాక్షేత్తు “మాశుచః” ఎన్దిటపదత్తుక్కర్థ మరుళిచ్చెయ్ తవనన్తర మెన్దు పడి. నివర్తకనానవెన్దుతు-పాపనివర్తకనానవెన్దు పడి. నివ ర్త్యజ్ఞానవెన్దుతు - స్వనివర్త్యజ్ఞానవెన్దు పడి. స్వభావజ్ఞశ్చైతు - సర్వజ్ఞత్వాదికత్తై యుమ్ అనుగ్రహనాశ్చిత్వతైయుమెన్దు పడి. ఇత్రాల్, *అహమ్ పదత్తైయుమ్ “సర్వ పాపేభ్యః” ఎన్దిటపదత్తైయుమ్ కటాక్షేత్తు “మాశుచః” ఎన్దిటపదత్తుక్కర్థమరుళిచ్చెయ్ కితార్వ పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అజ్ఞైయెన్దుతు - భయప్పట్టెన్దు పడి. వన్దు మేలిడాతెన్దుతు - ఓట్టివన్దు ఫలత్తైక్కొడుత్తు ఉన్నై అతిక్రమిక్కుమాట్టాతె న్దు పడి. ఇప్పడియానపిన్బెన్దుతు - ఎన్నైయే ఉపాయమాకప్పన్ద్రీన ఉన్నైపాప

మా.—౨౭౨. (౧) “ఎత్తినాలిడర్క్కడల్ కిడత్తియేత్తై నెజ్జమే”
ఎనితాన్.

శోకిక్కినిమి త్తమిలైయెన్గితానెనై.

౨౭౨. ఇత్తలైయిల్ విరోధియై పోక్కుకైక్కు త్తానొరు
ప్పట్టపడియై అటివిత్తు, ఇవనుడైయ శోకత్తై పోక్కుకిఱమైయై అభి
య్యక్తోక్తియై నిదర్శనమాక్కిక్కింజ్జు అరుళిచ్చెయ్కితార్ (ఎత్తి
నాల్) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు - తిరుమఱ్ఱైప్పిరాన్ తమ్ముడైయ తిరు
వుళ్ళత్తెక్కుటిత్తు “సర్వేశ్వర ఇత్తలైయిల్ విరోధియైపోక్కి అడిమై
కొళ్ళతాక †తన్ను శ్శేవన్తుపుకున్దిరుక్కిఱ పడియై చ్చొల్లి, ఇని ఎతు
క్కాక నీ దుఃఖసాగర త్తిలే అఱున్దుకితాయ్” ఎన్ఱాప్పోలే, ఈశ్వరనుమ్
ఇప్పోతు ఇత్తలైయిల్ సకలపాపజ్గళైయుమ్ పోక్కువతాక త్తానేటి
ట్టుక్కింజ్జమైయై అటివిత్తు “ఇని ఎతుక్కాకశోకిక్కితాయ్” ఎన్ఱు ఇవ
నైక్కుటిత్తు అరుళిచ్చెయ్కితానెనై.

జ్గళ్వన్దు మేలిదాతపడియాన పిన్ఱెన్ఱుపడి. నిమిత్తమెన్ఱుతు - హేతుమెన్ఱుపడి. ఇతు
చిజ్జత్తెప్పర్శి వన్దు తాత్పర్యమ్.

౨౭౨. మేలుక్రవతారికై(ఇత్తలైయిలత్తాది). ఇత్తలైయిలెన్ఱుతు-శరణాగతనిడ
త్తిలేయెన్ఱుపడి. ఒరుప్పట్టపడియెన్ఱుతు - దీక్షితనాయరుక్కిఱపడియై యెన్ఱుపడి.
అభియ్యక్తోక్తియెన్ఱుతు - ఆప్తోక్తియెన్ఱుపడి. నిదర్శనమాక్కియెన్ఱుతు - దృష్టాన్త
మాక్కియెన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్తాది). తన్నుశ్శేయెన్ఱుతు - తన్నుశ్శేయెన్ఱు
యెన్ఱుపడి. ఇనియెన్ఱుతు - ఇనిమేలెన్ఱుపడి. ఎతుక్కాకవెన్ఱుతు-అవన్ హేయప్రత్య
సీకనన్ఱెన్ఱో, ఉభయవిభూతిప్రదనన్ఱెన్ఱో, వత్సలనన్ఱెన్ఱో, సుఖీలనన్ఱెన్ఱో, సర్వవిధ
బాధనన్ఱెన్ఱో, స్వామియనన్ఱెన్ఱో, విరోధినివర్తకనన్ఱెన్ఱో, నజ్జైయిల్ కైఱ్ఱర్కణ్ణొ
త్తాన్ననన్ఱెన్ఱో వెన్ఱుపడి. ఇప్పోత్తెన్ఱుతు - ప్రపత్తిపజ్జిన ఇక్కాల్-త్తిలేయెన్ఱుపడి.

మూ.—౨౨౩. పాపజ్ఞులై నాన్ పాటుత్తు పుణ్యమెట్లు నిన్నెప్పిడా
నిట్లు నీ శోకిక్కక్కడవైయో?

౨౨౩. ఇని ఇవనుడైయ శోకిమ్ మటువలిడామల్ పోక్కుకై
క్కుటుప్పానతోరు భగవదభిప్రాయ విశేషతై యరుళిచ్చెయ్ కితార్
(పాపజ్ఞులై నాన్ పాటుత్తు) ఎన్టుతుడణ్ణి. అతావతు - నీ శెయ్ త పాప
జ్ఞులై నాన్ మున్దుట ఎన్నుడైయ ఊమావిషయమాక్కి అవ్వళవుమ
న్దిక్కే, పిన్నై ఉన్ పుక్కల్ ఎనక్కుణ్ణాన వాత్సల్యత్తాలే (౧) “శెయ్ త
కుద్రమ్ నద్రమాకవే కొళి” (౨) “శెయ్ తారేల్ నన్దుశెయ్
తార్” ఎన్దిటపడియే అనైతన్నై ప్పాపమాకనినైయాతే పుణ్యమెట్లు
నిన్నెప్పిడానిట్లు, ఇని నీ శోకిక్కక్కడవైయో వై.

ఆక, ఇప్పుత్తరాధ్ధత్తిల్ అజ్ఞుపదత్తాలుమ్, నివర్తకస్వరూపత్తై

౨౨౩. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెప్పతు - వదచ్చేర్ త్తియిల్
తాత్పర్యతైయమ్, జిచ్చినితాత్పర్యతైయమరుళిచ్చెయ్ త వనర్తమెప్పవడి. మటువ
లిడామలెప్పతు - పునరస్వయయామలెప్పవడి. ఉటుప్పానవెప్పతు - కారణమానవెప్ప
వడి. ఆభిప్రాయవిశేషతైయెప్పతు-పాపత్వపుణ్యమాకనినైక్కైయెప్పవడి. మూలార్థమ్
(అతావత్యాది). మున్దుటవెప్పతు - ముతలిలెయెప్పవడి. ఊమావిషయమాక్కియె
ప్పతు - పాటుతైప్పవడి. అవ్వళవుమన్దిక్కే యెప్పతు - ఊమావిషయమాక్కినమాత్ర
మిన్దిక్కేయెప్పవడి. నద్రమాకవెప్పతు - నన్నైయాకవెప్పవడి. అనైతన్నైయెప్పతు-
పాపజ్ఞులైయెప్పవడి. నిన్నెప్పిడానిట్లువెప్పతు - నిన్నెయ్ నిట్లువెప్పవడి.

ఆక, “ప్రజ” “మాతుచక” ఎన్నెయాలే, ప్రజనమ్ ఈశ్వరకృషిఫలమానా
పోవే తత్ఫలమాన శోకనిపుత్తియమ్ ఉపాయభూతనాన ఈశ్వరకృషిఫలమాకై
యాలే, ఉపాయభూతనాన ఈశ్వరన్ ఇవనై న్యస్తభరనాక్కి నిర్దుఃఖనామక్కితా
నెన్నుమిడమ్ తోద్రుకైయాలే, “ఇవన్ నిర్భరనాకిల్ నిర్దుఃఖనాకలామ్” ఎన్దిట
వివర్యయవత్తమ్ నిరస్తమాత్తు.

ఆక, ఉత్తరాధ్ధత్తై నిగమిత్తిరుళుకితార్ (ఆకవిత్యాది). ఆకవెప్పతు- “స్వకృ

యుమ్, నివర్త్యాశ్రయత్వైయుమ్, నివర్త్యజ్ఞాన పాపజ్ఞతైయుమ్, అవ
 ద్ద్రోశుడైయనివృత్తిప్రకారత్వైయుమ్, తత్కార్యమానశోకనివృత్తియై
 యుమ్, శోలిద్రోగ్రాయత్తు.

ఇని ఇన్ద్రోకాగ్ధత్తిల్ రుచి ఒరువనుకుణ్ణాకైయిలుళ్ళు అరు
 మైయైయుమ్, ఇన్ద్రోకన్దనకు ఇన్నతిలే నోక్కు ఎన్నమత్తైయుమ్,
 ఇతిల్ విశ్వాసాత్పత్తియినరుమైయైయుమ్, ఈశ్వరస్థాన్ ముతలిలే
 ఇత్తై ఉపదేయియామైక్కుహేతునై యుమ్, వేదపురుషఉపాయాన్తర
 గ్ధలై విధిక్కైక్కు హేతునై యుమ్, ఉపాయాన్తరగ్ధలై స్వరూపేణ
 త్యజిక్కుమళవిల్ దోషమిత్తై యెన్నమత్తైయుమ్, అనైతాన్ ముఖా
 న్తరేణ అన్వితజ్ఞానకైయాలే, స్వరూపేణ త్యజిగ్ధత్తైన్న మిడత్తై

త్యత్తైయరుచిచ్చెయ్కితాన్'' ఎన్దు తుడగ్గి ఇవ్వశవాన ప్రబంధతాలే అరుచిచ్చెయ్త
 అర్థజ్ఞేలావద్రోగాలు మెష్టపడి. నివర్తకస్వరూపత్వైయుమెష్టతు - అహంకారార్థమాన్
 ఉపాయభూతనాన ఈశ్వరస్వరూపత్వైయుమెష్టపడి. నివర్త్యాశ్రయత్వైయుమెష్టతు -
 పాపజ్ఞకుక్కుశ్రయమాన్ యష్టచ్చబ్ధార్థమాన చేతనస్వరూపత్వైయు మెష్టపడి.
 అవద్రోశుడైయవెష్టతు - పాపజ్ఞకుడైయవెష్టపడి. నివృత్తిప్రకారత్వైయుమెష్టతు -
 పాపజ్ఞ తన్నడైయే పోమ్మడియైయుమెష్టపడి. తత్కార్యమానవెష్టతు - పాపనివృత్తి
 కార్యమానవెష్టపడి.

మేల్గ్రన్థత్తుక్కెల్లామ్ శేరప్పిడిత్తు అవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇన్ద్రోకాగ్ధ
 త్తిలెష్టతు - సర్వధర్మజ్ఞతైయుమ్విట్టు ఈశ్వరనైయే ఉపాయమాకప్పద్రుకైయి
 లెష్టపడి. అరుమైయైయుమెష్టతు - కిడైయామైయైయుమెష్టపడి. నోక్కెన్ద్రుత్తు -
 తాత్పర్యమెష్టపడి. ఇతిలెష్టతు - ఇన్ద్రోకార్థమాన్ వైధమానత్యాగస్వీకారగళిలే
 యెష్టపడి. ఇత్తైయెష్టతు - త్యాగపూర్వకస్వీకారత్వై యెష్టపడి. ఇవుపాయత్వై
 యెష్టపడియాకవుమాన్. స్వరూపేణవెష్టతు - ఉపాయత్వేనవెష్టపడి. దోషమెష్ట
 తు - భగవన్నిగ్రహమెష్టపడి. అనైతానెష్టతు - కర్తజ్ఞానాచిత్తానెష్టపడి. ముఖా
 న్తరేణవెష్టతు - ఆకారాన్తరేణవెష్టపడి. స్వరూపేణవెష్టతు - కృతివిషయత్వేన

మూ. — ౨౭౪. ఉయ్యక్కిణ్ణార్ విషయమాక ఉడైయరరుళి
యుమ్, పేర్లుక్కు సాధనమిన్న తెన్నుమత్తైయుమ్, ఫలసిద్ధిక్కు ఇవన్న
క్కిల్ వేణ్ణుమంశత్తైయుమ్, ఈశ్వరసుక్కు ఇననుడైయ సుళైమ్ అనిష్ట
మెన్ను మత్తైయుమ్, ఇవ్వర్థత్తిల్ ఆస్తిక్యాదికభుణ్ణాయ్ ప్పిళైత్తల్
ఇలైయాకిల్ సళిత్తలిత్తనై యెన్నుమత్తైయుమ్, వ్యవసాయహీరన్
ఇతిలన్వయిత్తాల్ వినాశపర్యంతమామెన్నుమత్తైయుమ్, ఇతుక్కుధికారి
కిళ్ ఇన్నా రెన్నుమత్తైయుమ్, అడైవేయరుళిచ్చెయ్తు తలైక్కట్టు
కితార్.

౨౭౪. అతిల్ ప్రథమత్తిల్ ఇతిలూరువసుక్కురుచిపిఱక్రైయి
లుళ్ళు అరుమైయై దర్శిప్పిక్రైకాక్ ఓరై తిహ్యత్తై యరుళిచ్చెయ్కితార్
(ఉయ్యక్కిణ్ణార్ విషయమాక) ఎన్ఱుతుడణ్ణి. అతావతు - తత్త్వనిర్ణయ
మృణ్ణిన ఉయ్యక్కిణ్ణార్ భక్తినిష్ఠరాయరుక్రైయాల్ అవరై ప్రపత్తి
నిష్ఠరామృడి పణ్ణివేణుమెన్ఱు అవరుక్కు ఇన్ఱ్శోకార్దత్తై యరుళిచ్చెయ్తు
సళవిలే, “అర్థస్థితి అమ్రికియతాయరున్దతు, ఆకిలుమ్ అత్తైవిట్టు ఇత్తైప్పర్లు
వెప్పవడి. పేర్లుక్కెన్ఱు - పురుషార్థత్తుక్కెన్ఱు. ఇవ్వర్థత్తిలెన్ఱు-సర్వధర్మ
శైయుమ్విట్టు అవనైయే ఉపాయమాకప్పర్లీనాల్ అవన్ సర్వపాపవిమోచనపూ
ర్వకమాక స్వప్రాప్తియై పుణ్ణిక్కుడుప్పనెనిఱ ఇవ్వర్థత్తిలెన్ఱు. “ఆస్తిక్యాది
కళ్” ఎనిఱవిడత్తిల్ ఆదిశబ్దతాల్ రుచివిశ్వాసగ్గళైచ్చొల్లుకిఱు. వ్యవసాయమె
న్ఱు - మహావిశ్వాసమెన్ఱు. ఇతుక్కెన్ఱు. ప్రపత్త్యుపాయత్తుక్కెన్ఱు. అడైవే
యెన్ఱు - క్రమమాకవెన్ఱు.

౨౭౪. మేలుక్కువతారిక్రై (అతిలిత్యాది). అతిలెన్ఱు - కీర్తించొన్నవర్గ
ళిలే యెన్ఱు. ఇతిలెన్ఱు - ఇన్ఱ్శోకార్థమాన త్యాగపూర్వక స్వీకారత్తిలే యెన్ఱు.
మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). తత్త్వనిర్ణయమృణ్ణినవెన్ఱు - చిదచిద్వరతత్త్వవిద్య
దైయ స్వరూపనిర్ణయమ్ పణ్ణినవెన్ఱు. అర్థస్థితి అమ్రికియతాయరున్దతు - ఎచ్చెరు
మానుక్కు శరీరతయా శేషమాన ఇవ్వాత్తా ఉపాయాచరగ్గళైవిట్టు అవనైయే
ఉపాయమాకప్పర్లుక్రైయాకిఱ అర్థస్థితి స్వరూపానురూపమాక్రైయాల్ అమ్రికియ

చైతన్యత వార్తయై స్మరింపడు.

మూ.—౨౭౫. ఇతుక్కు ఈశ్వరస్వాత స్త్రీత్తిలేనోక్కు.

త్తక్కరుచి ఎనక్కిలై” ఎన్న; “విద్వానాకై యాలే అర్థత్తుక్కిలై న్దాయ్, భగవత్ప్రసాదమిల్లామైయాలే రుచిపిలన్దతిలై” ఎన్ఱు అవర్ విషయమాక ఉడై యవరుళిచ్చెయిత వార్తయై నిలై పుతనై.

౨౭౫. ఇవి ఇన్ద్రజ్ఞోకత్తుక్కు ఇన్న తిలేనోక్కెన్ను మత్తైయరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఇతుక్కు ఈశ్వరస్వాత స్త్రీత్తిలేనోక్కు) ఎన్ఱు. అతావతు - శాస్త్రజ్ఞశేల్లామెరుతలై యమ్, తానారుతలైయమాయిరుక్కిఱ ఇన్ద్రజ్ఞోకత్తుక్కు, శాస్త్రవిహితమాన సకలధర్మజ్ఞలై యమ్ సవాసనమాక విషువిత్తు, ఇచ్చేతననుక్కు త్తానే నిరపేక్షసాధనమాయ్, ప్రాప్తిప్రతిబంధక సకలపాపజ్ఞలై యమ్ తల్లిప్పొకట్టు, స్వప్రాప్తియై పుణ్ణేక్కొడుక్కుమ్ స్వాధీన సకలప్రవృత్తికనాన ఈశ్వరనుడైయ స్వాత స్త్రీత్తిలే తాత్పర్యమెనై.

౨౭౬. ఇని ఇతిల్ విశ్వాసాత్పత్తియిలరుమైయై యరుళిచ్చెయ్

తాయరున్దత్తెన్ద పడి. తక్కవెన్ఱు తు - తమమ్బడియానవెన్ఱు పడి. ఇశ్చెన్దాయెన్ఱు తు - సమ్మ తితాయెన్ఱు పడి. ప్రసాదమెన్ఱు తు - అనుగ్రహమెన్ఱు పడి. ఇత్తాల్, భగవత్ప్రసాదమిల్లామైయాలే ఉపాయాన్దరంగళిల్ రుచియన్ద యెన్ఱు తాయ్ తు. అతిల్లామైయాలే ఉపాయాన్దరనిష్ఠక్కు భగవత్ప్రాప్తియమిలైయెన్ఱు తాయ్ తు.

౨౭౭. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). నోక్కెన్ఱు తు - తాత్పర్యమెన్ఱు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). శాస్త్రజ్ఞశేల్లామెరుతలై యమ్ తానారుతలైయ మాయిరుక్కిఱ వెన్ఱు తు - శాస్త్రజ్ఞశేల్లామ్ విజ్ఞప్తవేదత్తిలే నోక్కాయమ్, తాన్ నిష్కృష్టవేదత్తిలే నోక్కాయమిరుక్కిఱ వెన్ఱు పడి.

౨౭౮. మేలుక్కవతారికై (ఇనియిత్యాది). ఇనియెన్ఱు తు - ఇన్స్థోకార్థత్తిల్ రుచియన్దాయెన్ఱు తాయ్, ఇన్స్థోకార్థనుక్కు ఇన్న తిలే తాత్పర్యమెన్ను మత్తైయమరుళిచ్చెయ్ తనన్దరమెన్ఱు పడి. ఇతి తెన్ఱు తు - త్యాగపూర్వక స్వీకారత్తిలేయెన్ఱు పడి. విశ్వాసాత్పత్తియలెన్ఱు తు - వైధమిగిల విశ్వాసమున్దాయెన్ఱు తాయ్ తు. మూలా

మూ.—౨౭౬. “ఇతుతాన్ అనువాదకోటియితే” ఎన్ఱు వగ్గిప్పరత్తు నమ్మివారై.

మూ. — ౨౭౭. అన్ఱనన్ కృష్ణనుడైయ ఆన్ఱైత్తోల్లిలోకళాలుమ్, కితార్ (ఇతుతాన్) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు - ఇన్ఱశ్లోకన్దాన్, “అనువాద త్రినుడైయ కోటియితే” ఎన్ఱు ఆ ప్తతమరాన వగ్గిప్పరత్తునమ్మి యరుళిచ్చెయ్యుమ్ వారైయెన్ఱై.

౨౭౭. అతు ఎత్తాలేయెన్ఱు వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (అన్ఱనన్) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు-ఇతుక్కిధికారియాన అన్ఱనన్ బాల్యమే తుడగ్గి కృష్ణనుడైయ అఘటితఘటనాసామర్థ్య ప్రకాశకిమాన అతిమానుష చేష్టితజ్గళాలుమ్ (౧) “ఏష నారాయణశ్రీమూన్ క్షీరాఽర్ణవనికేతనః | నాగపర్యటమత్సప్రభృ హ్యగతో మధురాంఘరిమ్” (౨) “పుణ్యా

ర్థమ్ అతావతిత్యాది). శ్లోకార్థన్దాన్ఱెతు - ఉపాయాన్తరత్యాగముమ్ సిద్ధోపాయ స్వీకారము మెన్ఱపడి. ఆప్తతమరాన వెన్ఱుతు - ప్రపన్నాగ్రేసరరాన వెన్ఱపడి.

౨౭౮. మెరుక్కవతారికై (అతిత్యాది). అనువెన్ఱుతు-అనువాదమెన్ఱిటవెన్ఱ పడి. ఎత్తాలేయెన్ఱుతు-ఎన్ఱహేతువాలే యెన్ఱపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇతు క్కు-ఎన్ఱుతు-ఇచ్చివత్తుపాయత్తుక్కెన్ఱపడి. అతిమానుషమెన్ఱుతు-మనుష్యిక్ ంణుమ్ వ్యాపారగ్గై అతిక్రమిత్తిరుక్కిట వెన్ఱపడి. [ఏరుగి] ఎన్ఱు - ఆశ్రయణీయనాకైక్కు ఇవిన్ఱత్తారోదు సజాతీయనాయవతరిత్తు క్కణ్ణుక్కు విమయభూతనాయుక్కిట విభవత్తై కాట్టుకితాన్. ఇవనారెన్ఱిల్, [శ్రీమాన్ నారాయణన్] డ్రెయగివతయాన నారాయణనెన్ఱితాన్. “ఏషన్” ఎన్ఱు సౌలభ్యమ్ శొల్లికిటతు. “నారాయణః” ఎన్ఱు పరత్వమ్ శొల్లికిటతు. “శ్రీమాన్” ఎన్ఱు ఇరణ్ణుక్కుమడియాన పిరాట్టి సమ్మన్ఱమ్ శొల్లికిటతు. “క్షీరార్ణవనికేతనః” ఎన్ఱు - దేవకార్థమ్ కెయ్కైక్కాక పన్ఱవిదమ్ శొల్లికిటతు. [నాగపర్యటమిత్త్యాది] - (౩) “కాణవాఠాయ్” ఎన్ఱు ఆశ్లేషదు మవర్కకుడైయ అభినివేశత్తై పురికైక్కాక సమ్మిమూన్ఱపిరానుమ్ తానుమాయ ఇన్ఱుపన్ఱవతరిక్కుచ్చుడియై చొల్లికిటతు. “హ” ఎన్ఱు ఇవ్వర్థత్తై ప్రసిద్ధియై చొల్లికిటతు. (పుణ్యేత్యాది). తత్ర ఎన్ఱుతు-సా ఎన్ఱపడి. పుణ్యాఎన్ఱుతు-ప్రాప్యముమ్ ప్రాప

(౧) హరివంశ-౧౧౩-౬౨. (౨) భార-ఆర-౮౮-౨౫. (౩) తి-వాయ్-౮-౫-౨.

మూ.— ఋషికిళ్ వాక్యజ్ఞాలుమ్, కృష్ణ త కా ర్య
త్తిలే అధికిరిత్తుక్కొణ్ణు పోరుకై యాలుమ్, “ఇవనే
నమక్కు త్తజ్జమ్” ఎన్ఱు తుణిన్సపిన్ఱు తనై ఎప్పల్లై
చొల్లై యాలే.

ద్వారవతీత్రయత్రాఽఽస్తే మధుసూదనః॥ సాక్షాద్దేవః పురాణోఽసౌ
సహి ధర్మస్సనాతనః” (౧) “యత్రనారాయణోదేవః పరమాత్మాసనా
తనః తత్రకృత్సంజగత్సార్థ తీర్థాన్యాయతనానిచ” (౨) “యేచ వేద
విదోవిప్రాయేచాఽధ్యాత్మవిదోజనాః తేవదన్తి మహాత్మానం కృష్ణం
ధర్మసనాతనమ్” (౩) “పవిత్రాణాం హి గోవిందః పవిత్రం పరముచ్య
తే పుణ్యానామపి పుణ్యోఽసౌ మగ్ధానాశ్చమగ్ధశేమ్” (౪) “కృష్ణపవ
హిలోకానా ముత్పత్తిరపిచాఽప్యయః కృష్ణస్యహికిలే భూతమిదం
విశ్వం చరాచరమ్” ఎన్ఱు మిత్యాదికిళాయిరున్దళి పరావరతత్త్వ
యాధాత్మ్యవిత్తుక్కళాన ఋషికిళ్ వాక్యజ్ఞాలుమ్, బాల్యాత్మ
భృతి పురవాసదశైయోడు, వనవాసదశైయోడు వాశియట కృష్ణ
త కా ర్యత్తుక్కు క్కడవనాయ్ నోక్కి కొణ్ణు పోరుకై యాలుమ్,
“ఇవణ శొల్లకిట ఉపాయగ్గళెల్లామ్ నమక్కు త్తజ్జమన్ఱు, ఇవనే నమ
క్కు త్తజ్జమ్” ఎన్ఱువిశ్వసిత్త పిన్ఱు “ఆనాల్ఎనై ఎప్పల్లై” ఎన్ఱు
శొల్లై యాలే యెనై.

కముమెన్ఱపడి. కృతే ఎన్ఱతు-పారుట్టెన్ఱపడి. వాశియట - తరతమభావమిన్ఱియలే ఎన్ఱ
పడి. నోక్కికొణ్ణైత్తు-రక్షిత్తుకొణ్ణైత్తు పడి తజ్జమన్ఱైత్తు-ఉపాయమన్ఱైత్తు పడి
ఇవనే నమక్కు త్తజ్జమన్ఱు - ఇవనే నమక్కు ఉపాయమెన్ఱ పడి. ఆనాల్ఎన్ఱతు-
కర్తజ్ఞానాదికిళఉపాయమిన్ఱియలే నానే ఉపాయమెన్ఱ విశ్వసిత్రాయానా లెన్ఱపడి.
స్వరూపవిరోధిత్యాదికిళాలే ఉపాయాస్తరత్యాగముమ్, స్వరూపాసురూపత్వాదిక
ళాలేతదకోపాయత్వముప్రపాప్తమాన్ఱైయాలే విధిక్కుప్రయోజనమిల్లామెయాలే,
ఇరట్టు మనువాదమెన్ఱ పజ్జిచ్చరత్తునమ్మియరుళిచ్చెయవర్. తిరుమన్ఱ్రిత్తిల్ మధ్యమ

(౧) భార-ఆర-౧౦-౨౪.

(౨) భార-ఆర-౧౦-౨౬.

(౩) భార-ఆర-౧౦-౨౭.

(౪) భార-సభా-౨౦-౨౩.

మూ.—౨౭, పుటమ్బుపిటన్ద తెల్లామ్ ఇవన్నెజ్జైచ్చొత్తిక్కైక్కాక.

౨౭. ఇతుతన్నై ముతలిలే ఉపదేశియామైక్కు హేతువై
యరుళిచ్చెయ్కితార్ (పుటమ్బు) ఎన్ఱుతుడన్దీ; అతావతు - (౧) “య
చ్చేయిస్సొన్నిశ్చితం బ్రూహితస్మే శిష్యస్తేహం శాధి మాం
త్వాం ప్రపన్నమ్” ఎన్ఱ ఇవనుక్కు ఉపాయోపదేశమ్ పణ్ణత్తోడఱ్ఱుకిట
వళవిలే, ముతలిలే ఇత్తై ఉపదేశియాతే ఉపాయా న్దరగ్గలై పురక్క నిన్ఱు
ఉపదేశి త్తెల్లామ్, “అవ్వళవిలే పర్యవసత్తువిడుమో? అవన్ శ్రీను
డైయ దోషదర్శనత్తాలే ఇవ్వుపాయోపదేశత్తుక్కు అధికారియామో”
ఎన్ఱ ఇవనుడైయ హృదయత్తై శోధిక్కైక్కాకవెన్దై.

పదమాన సమస్సాలే అనన్యశరణత్వమ్ స్వరూపమెన్ఱుత్తివహితే తాదృశ స్వరూప
విరోధికత్వాన ఉపాయా న్దరగ్గల్ త్యాజ్యకళెన్ఱు తోన్ శ్రీయరుక్తైయాలుమ్, అనన్య
శరణత్వస్వరూపానురూపమాక అవనే ఉపాయమెగిట ప్రతిపత్తి పిటక్తైయాలుమ్,
సమః పద విహితకత్వాన త్యాగస్వీకారగ్గళిరణ్డైయమ్ చరమశ్లోకత్తిలే శొల్లుకైయాలే
చరమశ్లోకమ్ ఇరణ్డైక్కుమ్ అనువాదమెగిటతు. అనాల్, పిత్తైలోకాచార్యర్ ఇర
ణ్డైయమ్ ఇఱ్ఱు వైధమాక పరుళిచ్చెయ్వానెన్ఱొన్ఱిల్; - త్యాగస్వీకారగ్గళిరణ్డైయమ్
సమః పదత్తిలే రాగప్రాప్తమాదుర్దతేయాకిలుమ్, సామాన్యతః త్యాగ స్వీకారగ్గ
ళుక్కు విధి ప్రవర్తకమాకైయాలే, అతుతానుశ్శుతు చరమశ్లోకత్తిలే యాకైయాలే,
ఇవిన్దత్తిలే ఇరణ్డైయమ్ వైధమెన్ఱు పిత్తైలోకాచార్యరరుళిచ్చెయ్కితార్.

౨౭౮. మేలుక్కువతారికై (ఇతుతన్నైయిత్యాది). ఇతుతన్నైయెన్ఱుతు-
ఇవ్వుపాయత్తై యెన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). పరక్కవెన్ఱుతు - విస్తార
మాక వెన్ఱుపడి. నిన్ఱైచ్చతు-ఏకరేతియాయ్ నిన్ఱైచ్చపడి. అవ్వళవిలేయెన్ఱుతు - అన్ద ఉపా
యగ్గళిలే యెన్ఱుపడి. పర్యవసత్తువిడుమో ఎన్ఱుతు-ఇతుతేముఖ్యాపాయమెన్ఱు విశ్వసీత్తి
రుక్కుమో వెన్ఱుపడి. అవన్ శ్రీనుడైయ వెన్ఱుతు - ఉపాయా న్దరగ్గళుడైయ వెన్ఱుపడి.
దోషదర్శనత్తాలే యెన్ఱుతు-దుష్కరత్వాది దోషదర్శనత్తాలే యెన్ఱుపడి. ఇవ్వుపాయో
పదేశత్తుక్కైన్ఱుతు-ప్రపత్తుప్రదేశత్తుక్కైన్ఱుతు. అధికారియామో వెన్ఱుతు-ఉపాయా

మూ. — 22౯. వేదపురుషః ఉపాయా స్తరగ్జలై విధి త్తతు - కొఱి
పుశువుక్కు త్తడికట్టి విడువారై ప్పొలే అహ
జ్కార మమకారజ్జలై వన్ద కళిప్పల్ ము స్వరూప

22౯. ఆనాల్ ఇవనన్తో ఇప్పడి హృదయశోధనార్థమాక ఉపా
యా స్తరగ్జలై ఉపదేశి త్తవః; వేదపురుషః అవద్ తై విధిప్పానెన్నెన్న
వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (వేదపురుషః) ఎన్ఱుతుడణ్ణి; అతావతు - ఆ ప్త
తమనాన వేదపురుషః (౧) “విజ్ఞాయప్రజ్ఞాంకుర్వీత” (2) “ఓమిత్యా
త్తానంధ్యాయథ” (3) “ఆత్తానమేవ లోకముపాసీత” (4) “ఆత్తావా
అరేద్రష్టవ్యశ్శ్చో తవ్యోమ స్తవ్యోనిదిధ్యాసితవ్యః” ఇత్యాదికళాలే ఉపా
యా స్తరగ్జలై మోక్షసాధనమాక విధి త్తతు, పట్టితిన్ఱుతిరికిఱపశువుక్కు
ఇడైన్ఱు వశప్పడుకైక్కాక క్కట్టు త్తిలే తడియై క్కట్టి విడువారై
ప్పొలే, అహజ్కార మమకార వశ్యనాయ్ క్కళిత్తు త్తిరికిఱ ఇవనుక్కు

స్తరగ్జలై విట్టు అకిచ్చననాయ్, దేవతా స్తరగ్జలై విట్టు అనన్యగతికనాయ్ అధికారి
యా మో వేష్టపడి. ఇత్తాల్, ఆ ప్తతమనాన పరమపురుషః దుష్కరగ్జలై ఉపా
యా స్తరగ్జలై యమ్ అవద్ తై దురారాధ్యరాన అగ్నిన్ద్రాది దేవతా స్త్రామి
యాన ఈశ్వరనై సమారాధ్యనాకపుమ్ ఉపదేశిత్తు, అవద్ శీసుడైయ దుష్కరత్వాది
కళై యమ్, అగ్నిన్ద్రాదికళుడైయ దురారాధ్యత్వత్తై యమ్ కణ్ణు అవద్ తై అవో
దేవతా స్త్రామియై ఆరాధిక్కు కైయై విట్టు అసాధారణ దివ్యమణ్ణళ విగ్రహ విశిష్ట
నాయ్ స్యారాధ్యనాన ఎన్నైయే ఉపాయమాక ప్పల్ మువర్ కళెన్ఱిఱ నినైవాలే
యెన్ఱతాయ్ త్తు.

22౯. మేలుక్కవతారికై (ఆనాలిత్యాది). ఆనాలెన్ఱు - కృష్ణన్ అర్జునసు
డైయ మనశ్శోధనార్థమాక ముతలిలే ప్రపత్తియై ఉపదేశియాలే ఉపాయా స్తరగ్జలై
ఉపదేశితానాకిల్వ పడి. అవైత్తైయెన్ఱు ఉపాయా స్తరగ్జలై యెన్ఱు పడి. మూలార్థమ్
(అతావత్యాది). కొట్టిప్పశువెన్ఱు-పట్టిమాడెన్ఱు పడి. పట్టి తిన్ఱు తిరికిఱ వెన్ఱు-కళ
విలే పయిరై మేయ్దు తిరికిఱ వెన్ఱు పడి. ఇడైన్ఱై ఎన్ఱు-పట్టియిల్ నిన్ఱుమ్ విలకియెన్ఱు
పడి. వశప్పడుకైక్కాక వెన్ఱు-స్వవశమాకైక్కాక వెన్ఱు పడి. కళిత్తు త్తిరికిఱ వెన్ఱు-

(౧) బృ-౬-౪-౨౦. (2) ము-౨-౨-౬. (3) బృ-౩-౪-౧౫. (4) బృ-౪-౪-౫.

మూ.— జ్ఞానమ్ పిఱక్రైక్కాక.

౨౦౦, సన్నాసి మున్బుళ్ళవల్లై విడుమాపోలే ఇవ్వళవు

(౧) “జన్మాన్తరసహస్రేషు తపోజ్ఞాన సమాధిభిః” ఎన్నిటపడియే కాయశ్శరూపమాన కర్మానుష్ఠానమ్ ఇన్ద్రియజయమ్ ముతలాస అరు న్దేవైకిళాలే శెఱుప్పణ్ణు అన్దక్కళిప్ప ప్పొయ్ భగవత్పారతన్ద్ర్య మాకిఱ స్వరూపజ్ఞానమ్ పిఱక్రైక్కాక వేనై.

౨౦౦. ఆనాల్ ఇప్పడి స్వరూపజ్ఞానోదయ హేతువాన ఇవ వ్లై విట్టల్ కున్దమాకాతో వెన్నవరుళిచ్చెయ్కితార్ (సన్నాసి) ఎన్దుతుడణ్ణి; అతావతు - చరమాశ్రమత్తిలే అన్వితనానవక్ పూర్వా శ్రమధర్మజ్ఞతై విడుకితాప్పోలే, అన్యోపాయజ్ఞినుడైయ స్వరూపవిరోధ త్వాదికిళాలే సిద్ధోపాయత్తిలే ఇట్టియుమ్బడి ఇవ్వళవానజ్ఞానపాకిమ్ గర్విత్తుత్తిరిఱవెన్ద పడి. అరు న్దేవై కళెన్దతు-దున్దురవ్యాపారకళెన్ద పడి. శెఱుక్కుడై న్దతు-సన్దుచ్చిత్తెన్ద పడి. అన్దక్కళిప్పెన్దతు - అహజ్కరమమ కారణభాలున్దై సకళి ప్పెన్ద పడి. ఇత్తాల్. వేదపురుషసుమ్ ఉపాయాన్దర్మజ్ఞతై విధిత్తతు, అహజ్కరమమ కార వశ్యరాయ్కళిత్తుత్తిరిఱవి ఇవర్కళుక్కు ఇవల్ శీనుడైయ అనుష్ఠానత్తాలే రజస్తమా నివృత్తి పూర్వకమాక సత్వోద్దేకమ్ పిఱన్దు భగవత్పారతన్ద్ర్యమాకిఱ స్వరూపజ్ఞాన మున్దామెన్నుమ్ అభిప్రాయత్తాలే యెన్దతాయ్దు.—అక, ఈశ్వర సుమ్ వేదపురుషసుమ్ ఉపాయాన్దర్మజ్ఞతై ఉపదేశిత్తు-ఇవల్ శీనుడైయ అనుష్ఠానత్తాలే రజస్తమా నివృత్తిద్వారా స్వరూపజ్ఞానమ్ పిఱక్రైక్కాక వేన్దతాయ్దు.

౨౦౦. మేలుక్కవతారికై (అనాలిత్వ్యాది). అనాలెన్దతు-వేదపురుషనఉపాయాన్దర్మజ్ఞతై విధిత్తతు స్వరూపజ్ఞానమున్దాకైక్కానాలెన్ద పడి. ఇప్పడియెన్దతు-కీర్న్ చొన్న పడియే యెన్ద పడి. కున్దమ్ వారాతోవెన్దతు-(౧) “ప్రియోఽపిసప్రియః” ఎన్నిట కున్దమ్ వారాతోవెన్ద పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వ్యాది). “స్వరూపవిరోధ త్వాదికిళాలే” ఎన్నిటపడిత్తి అదిశబ్దత్తాలే దున్దురత్వ దుర్జ్ఞేయత్వజ్ఞతై చ్చెన్దు కిఱతు. ఇవ్వళవాన జ్ఞానపాక మెన్దతు - ఈశ్వరసుక్కు నామ్ శరీరతయా శేష

మూ.— పిటన్దవక్ ఇవన్ద్రై విట్టాల్ కున్ద్రమ్ వారాతు.

మూ.— ౨౦౧. ఇవన్ద్రాన్ ఇవై తనై ౨ నేరాకవిట్టిలన్.

పిటన్దవక్ ఇవ్వుపాయా న్దరగ్గలై విట్టాల్ దోషమాకాతెన్దపడి.

౨౦౧. ఇవైతాక్ ఆకారా న్దరత్తాలే అన్వితగ్గళాకై యాలే ఇవన్ద్రైల్ ఇవన్ద్రనక్కు స్వరూపత్యాగమిలైయెన్ను మత్తై యరుళిచ్చెయ్ కిత్తార్ (ఇవన్ద్రానివై తనై ౨ నేరాకవిట్టిలన్) ఎన్దు. అతావతు - సాధ నా న్దర పరిత్యాగ పూర్వకిమాక సిద్ధసాధన పరిగ్రహమృణ్ణిన ఇవ్వుధి కారితాక్ కిర్త్తజ్ఞానాదికిళాకిట ఇవై తనై ౨ స్వరూపేణ త్యజి త్తిలన్దై.

మెన్దిట ఆత్యస్తపారత స్త్రిజ్ఞాన పరిపాక మెన్దపడి. విట్టాల్వెన్దు-ఉపాయ మెన్దపన్ది యాతే పోనాలెన్దపడి. దోషమాకాతెన్దు-“ప్రియోఽపి నప్రియః” ఎన్దిటదోషమ్ వారాతెన్దపడి.

౨౦౧. మేలుక్కవతారికై (ఇవైతానిత్యాది) ఇవైతానెన్దు-ఉపాయా న్ద రగ్గళాతానెన్దపడి. ఆకారా న్దరత్తాలేయెన్దు-కైచ్చర్వత్యాద్యాకారత్తాలేయెన్దుపడి అన్వితగ్గళాకైయాలే యెన్దు-కృతివిషయత్వేన సమ్మన్వితవై యాకైయాలే యెన్దుపడి ఇవన్ద్రైలెన్దు-ఉపాయా న్దరగ్గళిలెన్దుపడి. ఇవన్ద్రన్ కైచ్చెన్దు-ఇవ్వుత్యస్తపారత స్త్రి ప్రతిపత్తి పిటన్దవనుకైచ్చెన్దు. స్వరూపత్యాగమిలై యెన్దు-కృతివిషయత్వేనత్యాగ మిలై ఎన్దుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). స్వరూపేణవెన్దు-కృతివిషయత్వేన వెన్దుపడి. కర్తాదికళుక్కుస్వరూపమ్ కృతివిషయత్వముమ్ ఉపాయత్వముమ్ ఉపేయ త్వముమెన్దు కొల్ళాతపాతు “ఇవన్ద్రై విట్టాల్ కున్ద్రమ్ వారాతు.” “ఇవన్ద్రానివై తనై ౨ నేరాకవిట్టిలన్” “ఆకారా న్దరత్తాలే అన్వితగ్గళాకైయాలే” ఇత్యాది వాక్యగ్గళుక్కుపరస్పరవిరోధముజ్ఞామ్; ఆకైయాలేకృతివిషయమాన కర్తాదికళుక్కు త్యాగమాన ఆకారమ్ - ఉపాయత్వముమ్, ఉపాదేయమాన ఆకారమ్-కైచ్చర్వత్వ ముమే యెన్దు కొల్ళవేణుమ్.

నేరాక విడక్కుడవనల్ల నెన్దు అరుళిచ్చెయ్యామల్ “విట్టిలన్” ఎన్దు అరుళి చెయ్తతు-“ఇవన్ద్రాన్” ఎన్దు నిర్దుష్టనాన అధికారి స్వరూపజ్ఞానముడైయవనాయ్ భగవద్విషయత్తిల్ నిరతిశయ శ్రీతియై యుడైయవనాకైయాలే, అవనుడైయ ముఖ ముల్ త్రిక్కుఱుప్పాక వృత్తివిశేషగ్గళిలే స్వయమ్ రాగతః ప్రవర్తిక్కుమవనాకై

మూ—౨౨౨. కర్మమ్ కై జ్ఞుర్యత్తిలే పుకుమ్.

౨౨౨. అతెజ్జనేయెన్న వరుళిచ్చెయ్కిణార్ (కర్మమ్) ఎన్ఱుతు డణ్ణి. అతావతు - స్వవర్ణ స్వాశ్రమోచితమాక ఇవననుష్ఠిక్కుమ్ విహిత కర్మమ్ సాధనబుద్ధ్యా వన్ఱిక్కే ఆనుశంస్యత్తాలే, పరాధమాక వనుష్ఠిక్కైయాలే, ఈశ్వరనుక్కు మికపు ముకిప్పాకైయాలే, తత్ప్రీతి హేతువాక ప్పణ్ణుమ్ కై జ్ఞుర్యత్తిలే అన్తర్భవిక్కుమ్.

యాలే, ఇన్ఱెతాన్ లోకసన్ద్రహద్వారా భగవన్సుఖ వికాసకరన్ద తాకైయాలే, ఇవన్ శ్రీత్ అవన్ ప్రవర్తిక్కైయమ్ ప్రేమత్తాలే యాకైయాలే, విడక్కుడవన్లన్ ఎన్ఱు విధియాక వరుళిచ్చెయ్మల్ “విట్టిలన్” ఎన్ఱు అరుళిచ్చెయ్కిణార్.

“ఇవ్వళపు పిఱన్దవన్ ఇవన్ఱాన్” ఎన్ఱిఱ విడత్తిల్ అధికారిభేద మున్ఱాకై యాలే, అధికారిభేదేన ఆననుష్ఠానరూపత్యాగమున్ఱెన్ఱు శిల్ శొల్లువర్కళ్; - అతు అనుపపన్నమ్; - “ఇఱ్ఱుశొల్లుకిఱ సర్వధర్మపరిత్యాగమ్ కేవలమ్ విడుక్కైయన్ఱు” ఎన్ఱైయాలమ్, “అనుపాయదళిలే ఉపాయత్వబుద్ధిపణ్ణినోమెన్ఱిఱ బుద్ధివికేవత్తోడే కూడినవనాయ్కోన్ఱు విడుక్కై” ఎన్ఱైయాలే ఉపాయత్వేన త్యాగమెన్ఱుఫలిక్కై యాలమ్, అవ్యవహిత పూర్వపరామర్శియాన ఇదమ్ శబ్దమానతు, పూర్వసిద్ధా ౭ధికారియైక్కాట్టుమతాకైయాలమ్, (౧) “అవిప్లవాదు” ఇత్యారభ్య “మన సాఽపినలఙ్ఘయేత్” ఎన్ఱైయాలమ్, (౨) “ప్రియోఽపినప్రియస్సోమే మదా జ్ఞావ్యతిలఙ్ఘనాత్” ఎన్ఱైయాలమ్.

౨౨౩. మేలుక్కవతారికై (అతెజ్జనేయిత్వాది). అతెజ్జనే యెన్ఱుతు - స్వరూ పేణ విఱామై ఎత్తాలే యెన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్వాది). స్వవర్ణ స్వాశ్రమోచితమాక వేన్ఱుతు - ఇవ్వళికారిక్కు ఇవ్వితు వర్ణాశ్రమదళిన్ఱిక్కే యుత్తీర్ణాలుమ్ జ్ఞానజన్మమ్ వరువతల్కు మున్ఱు ఉన్ఱాకైయాలే, పూర్వమతాన్ పరిగ్రహిత్త తిరు మేనియోడే సమన్విత స్వవర్ణ స్వాశ్రమోచితమాక వేన్ఱుపడి. ఇవనెన్ఱుతు-ఉపాయ త్వేన ఉపాయాన్తరగళే విట్టవనెన్ఱుపడి. ఆనుశంస్యత్తాలే యెన్ఱుతు-కరుచైయాలే యెన్ఱుపడి. పరాధమాక వేన్ఱుతు-పరర్కణ్ణీవిక్కైక్కాక వేన్ఱుపడి. కైజ్ఞుర్యాలే అన్తర్భవిక్కుమ్-మెన్ఱుతు-కైజ్ఞుర్యత్తిలే తాను మున్ఱాయరుక్కుమ్-మెన్ఱుపడి.

సూ. — జ్ఞానమ్ స్వరూప ప్రకాశత్తిలే పుకుమ్,

(౧) “నుణ్ణటివు” ఎన్నిటపడియే స్వస్వరూపజ్ఞానపూర్వకమా?

సను - “సర్వపాపేశ్యం” ఎన్నిట విడత్తిల్ సర్వశబ్దార్థమరుభిచ్చెయ్కిట పశ
 ణ్, సాధనబుద్ధ్యావస్థిక్కి లోకాపవాదభీతియాలచుష్టితాలుమ్ పాపశబ్దవాచ్యమా
 మ్, ఆసృశంస్యతానరామ్ పరాధమాకవనుష్టితాలుమ్ పాపశబ్దవాచ్యమామెన్దురు
 భిచ్చెయ్తవర్, ఇహోమే “కర్తవ్య కైడ్యర్వత్తిలే పుకుమ్” ఎన్టు ఉపాయబుద్ధ్యా
 వస్థిక్కి ఆసృశంస్యతానరామ్ పరాధమాక అనుష్టిక్కియాలే ఈశ్వరనుక్కు మికపు
 ముకప్పాకైయాలే తత్ప్రీతిహేతువాక ప్పణ్ణమ్ కైడ్యర్వత్తిలే అస్తర్పవిక్కుమెన్దు
 రుభిచ్చెయ్తార్; ఇరణ్ణిడత్తిలుమ్ ప్రవర్తకమెన్దాయరుక్కు, అట్లు పాపశబ్దవాచ్యమా
 కిటతుమ్, ఇట్లుకైడ్యర్వమాకిటతుమ్ ఎడనెమిన్దు; “కరుణైయాయిమ్” ఎన్నిట
 విడత్తిల్ ఆసృశంస్యమ్ - తన్నెప్పల్ శీవరుమ్ పరాసర్థమ్ తనక్కు దుఃఖరూప
 మాయ్ త్తోర్ ముకైయాలే, స్వదుఃఖ నిపుత్త్యర్థమాక ప్పణ్ణమ్ పరాసర్థ పరిహారకమా
 అనుష్ఠానత్తుక్కు హేతువాకైయాలే, స్వప్రయోజనసాధనత్వ బుద్ధిమాపితమాయ్,
 పాపశబ్దవాచ్యమాయ్; ఇట్లుత్తై ఆసృశంస్యమ్, (౨) “మర్యాదానాశ్చలోకస్య”
 ఎన్నిటపడియే లోకోజ్జీవనహేతుక్కులాన సకల మర్యాదైకతైయమ్ ఎమ్మెరుమాన్
 తన్ కృపైయాలే తానే అవతరిత్తు అనుష్టిక్కియమ్, స్వీయరైకొణ్ణు అనుష్టిప్పి
 కైయమ్ కాణ్ణైయాలే, శరణ్యాభిమతమాన పరాసర్థపరిహారార్థమాన అనుష్ఠాన
 త్తుక్కు హేతువాకైయాలే, స్వప్రయోజన సాధనత్వబుద్ధిమాపితమన్దియే సర్వేశ్వ
 రనుక్కు మికపుమ్ ఆదరవిషయమాకైయాలే కైడ్యర్వమాయ్. (౩) “అఘ్నాన
 స్నేహ కారుణ్య ధర్మాదధర్మధియాఽఽకులమ్” ఎన్టుహతే ధ్ధానత్తిలేయమ్ స్నేహ
 కారుణ్యక్కుణ్ణిఁజే; ఆకైయాలే, తన్నెప్పల్ శీ వరుమాసృశంస్యమడియాక పరుము
 పాయాస్తరానుష్ఠానమ్ పాపశబ్దవాచ్యమాయ్, ఈశ్వరాభిప్రాయత్తై ప్పల్ శీవరుమా
 సృశంస్యమడియాక పరుముపాయాస్తరానుష్ఠానమ్ కైడ్యర్వరూపమా యరుక్కు
 మెన్దుక్కుఁజెయిలై.

స్వస్వరూపజ్ఞానపూర్వకమాక వెన్దుతు-స్వస్వరూపమాక భగవదసన్వార్త శేషత్వ

భక్తిప్రాప్యరుచియిలే పుకుమ్, ప్రపత్తి స్వరూప
యాథాత్మ్యజ్ఞానత్తిలేపుకుమ్.

పరస్వరూపత్తై సాక్షాత్కరిక్కైక్కుఱుప్పాన సూక్ష్మజ్ఞానమ్ సాధన
బుద్ధి కట్టిన్దవాతే స్వరూపత్తినుడైయ ప్రకాశత్తిలే అన్తర్భవిక్కుమ్.

(౧) “భక్త్యాత్వనన్యయాలభ్యో” ఎన్నిపడియే భగవత్ప్రీ
ప్తిక్కుసాధనమాన భక్తి అన్దసాధనబుద్ధి పోనవాతే భోజనత్తుక్కు
త్తుత్తు పోలే ప్రాప్యమాన కైజ్కర్యత్తుక్కు పూర్వత్తణత్తిలే అను
వర్తిక్కుక్కడవతాన రుచియిలే అన్తర్భవిక్కుమ్.

సిద్ధోపాయవరణ రూపైయాన ప్రపత్తి, ఏకపదత్తిలేకొల్లకిజ
పడియే సాధనభావమ్ కట్టిన్దవాతే అత్యన్తపరతన్త్రితయా అనన్య
శరణమాయిరుద్దశ్యస్వరూపత్తినుడైయ యాథాత్మ్యజ్ఞానత్తిలే అన్త
ర్భవిక్కుమెనై.

జ్ఞానపూర్వకమాకవెన్దపడి. పరస్వరూపత్తైయన్దతు-పరనాన ఈశ్వరనుక్కు అసా
ధారణమాన నిరుపాధికశేషిత్వత్తైయెన్దపడి. ఉఱుప్పానవెన్దతు - హేతువానవెన్ద
పడి. సూక్ష్మజ్ఞానమెన్దతు - అనన్యవిషయమాన జ్ఞానయోగమెన్దపడి. సాధనబుద్ధి
యెన్దతు-బ్రాహ్మిమూలమాకైయాలే త్యాజ్యమాన ఉపాయత్వబుద్ధియెన్దపడి. స్వరూ
పత్తినుడైయవెన్దతు-స్వస్వరూపజ్ఞానపూర్వకమాకవటియప్పడుమ్ పరస్వరూపత్తినుడైయ
వెన్దపడి.

అనన్యయావెన్దతు - అనన్యవిషయయావెన్దపడి.

సాధనభావమెన్దతు - ఉపాయత్వబుద్ధియెన్దపడి. అత్యన్త పరతన్త్రితయా
వెన్దతు - అచిత్తుప్పోలే పరతన్త్రమానపడియాలేయెన్దపడి. అనన్యశరణమాయిరుద్దశ్య
స్వరూపత్తినుడైయ యాథాత్మ్యజ్ఞానత్తిలేయెన్దతు-అనన్యశరణత్వమాకిజ స్వరూపత్తి
నుడైయ ఉచ్చైయాయిరుక్కిజ తదేకోపాయత్వజ్ఞానత్తిలేయెన్దపడి.

అక-జ్ఞానయోగత్తాలే యథావస్థితస్వరూపజ్ఞానమేపిఱిన్ద, ప్రపత్తియోగత్తిలే

౨౨౩. ఒరుఫలత్తుక్కు అరియవల్లియైయుమ్ ఎళియవల్లియై

౨౨౩. భక్తిప్రపత్తికళిరణ్డైయుమ్ కట్టిత్తాలివన్దనక్కు ఫలసా

ధనమావతేతెన్న వరుళిచ్చెయ్ కితార్ (ఒరుఫలత్తుక్కు) ఎన్దుతుడగ్గి. అతావతు - భగవత్ ప్రాప్తియాకిఱ ఒరుఫలత్తుక్కు (౧) “జన్తాన్తర సమానేషు తపోజ్ఞాన సమాధిభిః । నరాణాం క్షీణపాపానాం కృష్ణే భక్తిః ప్రజాయతే” ఎన్నిటపడియే, అనేకజన్మలీలే కర్తజ్ఞానాదికళాకిఱ అన్దజ్ఞులీ సాధిక్కుప్పడుమతాకైయాలీ అరితాయరున్దుళ్ళ భక్తి మార్గత్తైయుమ్; “సర్వధర్మాః పరిత్యజ్య” ఎన్దు, సకలప్రవృత్తినివృత్తి

“అవనే ఉపాయమ్” ఎన్దుధ్యవసత్త ఆధికారి, భక్తియోగత్తాలీ ప్రాప్యరుచి తలైయెడుతు, కర్తయోగత్తాలీ కైక్కుర్యత్తిలన్దయిత్తపడి శొల్లిన్ థాయ్తు.

కర్తయోగత్తాలీ రజస్తమోనివృత్తిపూర్వకమాకసత్వమ్ తలైయెడుతుఅత్తాలీ జ్ఞానయోగమున్దాయ్, అతుభక్తిరూపేణ పరిణమితు అతు దర్శనసమానాకారమాయ్ స్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానమ్ పిఱన్దవనన్తరమ్ “అవనే ఉపాయమ్” ఎన్దుధ్యవసత్త వనన్తరమ్ స్వరూపానురూపమాన పరార్థకైక్కుర్యత్తైలభిక్కితానెన్దు సంప్రదాయమ్. భక్తి సాధనమామళవుమ్ కర్తజ్ఞానగ్గో భక్తిగ్గిన్దలాయరుప్పన; ప్రపత్తి సాధనమాన వనన్తరమ్ కర్తమ్కైక్కుర్యమాయ్, జ్ఞాన భక్తికళిరణ్డై అతుక్కుఉపకరణమాయరు క్కుమ్. స్వరూపజ్ఞానపూర్వకమాక ప్రాప్యరుచి తలైయెడుత్తవనితే కైక్కుర్యత్తిలీ అన్దయిప్పన్.

౨౨౩. మేలుక్కవతారికై (భక్తిప్రపత్తికళిరణ్డైయుమ్ భక్తిప్రపత్తికళిరణ్డైయుమ్ కట్టిత్తాలెన్దుతు-శాస్త్రీగ్గిలీ భగవత్ప్రాప్తిసాధనగ్గళాక చ్చెల్లెప్పట్టభక్తిప్రపత్తికళిరణ్డై యుమ్ సాధనమన్దెన్దు కట్టిత్తాలెన్దుపడి. మూలార్థమ్ - (అతావతిత్యాది). తపోజ్ఞాన సమాధిభిః ఎన్దుతు - కర్తజ్ఞాన భక్తికళాలీయెన్దుపడి. భక్తిః ప్రజాయతే ఎన్దుతు- భక్తియానతు దర్శనసమానాకారమకిఱతెన్దుపడి. భక్తియాలీ భక్తియున్దాకైయా వతు - ధ్యానమ్ మున్దీ అతుతానే ప్రత్యక్షసమానాకారమాకై. అరితాయరున్దుళ్ళ

యుమ్ ఉపదేశికైకాయాలే, ఇవై ఇరణ్ణమొమ్మీయ
భగవత్ప్రసాదమే ఉపాయమాకకకడవతు.

మూ.—౨౮౪. పేర్ ముక్కు వేణ్ణవతువిలక్కామైయుమ్ ఇరప్పమ్.

పూర్వకమాక సక్తిదనుష్ఠేయమాకైయాలే ఎళితాయరుస్తుళ్ళప్రపత్తి
మార్గజ్ఞేయుమ్ ఉపదేశికైకాయాలే, సాధనగౌరవలాఘవజ్ఞిల్ తాత్ప్ర
ర్యమన్తిక్కే, తత్తద్వ్యాజేన ఫలప్రదనాకానిస్తుళ్ళవవనుడైయ ప్రసా
దమే ప్రధానమాకైయాలే భక్తిప్రపత్తికళాకిటి ఇవైయిరణ్ణమొమ్మీయ
భగవానుడైయ ప్రసాదమే ఉపాయమాకకకడవతు.

౨౮౪. ఆనాలుమ్ పేర్ ముక్కు ఇవన్బక్కలిలుమ్ ఏతేను
ముణ్ణకవేణ్ణానోవెన్నవరుళిచ్చెయ్ కితార్ (పేర్ ముక్కు) ఎన్ఱుతుడగ్గి.
అతావతు - ఫలసిద్ధిక్కు చ్చేతనక పక్కలుణ్ణానో వేణ్ణవతు-స్వయత్తు

వెన్ఱుతు - దుర్లభమాయరుస్తుళ్ళవెన్ఱుతు. ఎళితాయరుస్తుళ్ళవెన్ఱుతు-సులభమాయరుస్తుళ్ళ
వెన్ఱుతు. గౌరవ లాఘవజ్ఞిలెన్ఱుతు - భూయస్తాల్పత్వజ్ఞిలెన్ఱుతు. తత్తద్వ్యా
జేనవెన్ఱుతు - భక్తిప్రపత్తికళాకిటి వ్యాజతాలేయెన్ఱుతు. వ్యాజమాకైయావతు -
ఉపాయమొలైయరుస్తు ఉపాయమాకాతిరుక్కై. అతావతు - మోక్షత్తుక్కు
నియమేన పూర్వపుత్తియాయరుస్తు మోక్షకారణమాకాతిరుక్కై. అవనుడైయ
వెన్ఱుతు - శరణ్యనానవనుడైయవెన్ఱుతు. ప్రసాదమే ప్రధానమాకైయాలేయెన్ఱుతు-
అనుగ్రహమే ప్రధానోపాయమాయరుక్కైయాలేయెన్ఱుతు. ఆక, దున్నరోపాయ
సాధ్యమానఫలత్తైసుకరోపాయసాధ్యమైపొతే ఇవై ఇరణ్ణమసాధనమన్ఱు; అవనుడైయ
అనుగ్రహమే ప్రధానసాధనమెన్నుమిడమ్ శొల్లిల్ గ్రాయ్తు.

౨౮౪. మెలుక్కవతారికై (ఆనాలుమిత్యాది). ఆనాలుమెన్ఱుతు-భక్తిప్రపత్తి
కళిరణ్ణమ్ సాధనమాకామల్ భగవత్ప్రసాదమే సాధనమానాలుమెన్ఱుతు. పేర్ ము
క్కెన్ఱుతు - పురుషార్థసిద్ధిక్కెన్ఱుతు. ఏతేనుమెన్ఱుతు - అధికారమాక ఏతేనుమెన్ఱు
తు. మూలాధ్యమ్ (అతావతిత్యాది). “ఉణ్ణకవేణ్ణువతు” ఎన్ఱైయాలే, విలక్కా

మూ. — ౨౫గీ. చక్రవర్తిత్తిరుమకక్ పాపత్తోడే వరిలుమ్ అమైయు
మెన్టాన్. ఇవక్ పుణ్యత్తై పొప్పకట్టు వరవేణుమెన్టాన్.

త్రాలే అవక్ పణ్ణుమ్ రక్షణత్తై విలక్కాలోభీకై యుమ్, అతు పురుషా
ర్థమాకై కుటుప్పాన ఇరప్ప మెన్టాన్.

౨౫గీ. ఇజ్జనన్తిక్కే, ఇవక్ పక్కలిలుమ్ శిలసుకృతిముణ్డా
నాలాకాతోవెన్న; అతు ఉపాయ భూతనుక్కు అనిష్టమెన్నమత్తై
యరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (చక్రవర్తిత్తిరుమకక్) ఎన్ఱుతుడణ్ణి. అతాపతు-
(౧) “రామోవిగ్రహవాక్ ధర్మం” ఎన్ఱిఱ చక్రవర్తిత్తిరుమకక్, (౨)
“యదివా రావణ స్వయమ్” ఎన్ఱు పాపిష్ఠనాన రావణానాకిలుమ్
అత్తై త్తువారు మెన్టాయాలే, వాపమ్ పేర్దుక్కు పేతువాక నిన్ఱై
క్కెక్కుఉడలల్లామెయాలే పాపత్తోడేవరిలుమ్ అమైయుమెన్టాన్; (3)
“కృష్ణం ధర్మం సనాతనమ్” ఎన్ఱిఱ ఇవక్ “సర్వధర్మాక్ పరిత్యజ్య”
ఎన్ఱెయాలే, పేర్దుక్కు పేతువాక నిన్ఱైక్కెక్కుఉలాన పుణ్యత్తై

మైయుడైయవుమ్ ఇరప్పిన్డైయవుమ్ ఆపశ్యకత్వమ్తోర్దుకొకిటు. స్వయత్నత్తాలే
యెష్టతు-స్వయత్నరూపమాన ఉపాయా వరత్తాలేయెష్టపడి. అతు వెష్టతు-పేటుఎష్ట
పడి ఇరప్పెష్టతు - ప్రార్థనైయెష్టపడి.

౨౫గీ. మేలుక్కవతారికై (ఇజ్జనన్తిక్కేయిత్యది). ఇజ్జనన్తిక్కేయెష్టతు-విల
క్కామైయుమ్ ఇరప్పిమ్ ఉణ్డాకైయన్తిక్కేయెష్టపడి. మూలార్థమ్ (అతాపతి
త్యది). విగ్రహవాక్ ఎష్టతు-తిరుమేనియైయుడైయవనెష్టపడి. ఆక విభవరూపేణ
విగ్రహపరిగ్రహవ్ పణ్ణిన సాక్షాద్ధర్మనాన చక్రవర్తిత్తిరుమకక్ నెష్టపడి. “రావయ
రీతి - రావణః” ఎన్ఱిఱ పురైత్తయిలో దుఃఖజనకత్వమ్ తోర్దుకొకైయాలే
“పాపిష్ఠనాన రావణం” ఎన్ఱురుళిచ్చెయ్ కిఱార్. చక్రవర్తిత్తిరుమకక్ “పాప
త్తోడే వరిలుమ్ మైయుమెన్టాన్ నెక్? ఇవన్ “పుణ్యత్తై పొప్పకట్టు వరవేణుమ్” ఎన్ఱా
నెన్ఱిలో; - వాపమ్ తన్నుడైయ నిరపేత్తోపాయత్వత్తుక్కు భజ్జకమన్ఱియే ప్రకాశక
మాయరుక్కైయాలే “పాపత్తోడేవరిలుమ్ మైయుమ్” ఎన్ఱాన్. “వరిలుమ్” ఎన్ఱై
యాలే; పాపత్తోడే వరువతేయిలై - వన్దాలో ఆలభ్యలాభమెష్ట కరుతు. పుణ్యమ్

(౧) రా. ఆయో. ౩2-౧ (౨) రా. యు. ౧౮-3గీ. (3) భార. సభా. 3౮-౨3.

మూ.—౨౫౬. “ఆ స్తికనాయ్ ఇవ్వర్థత్తిల్ రుచి విశ్వాసజ్ఞుడై య నాయ్ ఉజ్జీవిత్తల్, నా స్తికనాయ్ నశిత్తలొట్టియ నడువిల్ నిలై ఇలై” ఎన్ఱు భట్టరుక్కు ఎమ్బారరు

ప్పొక్కట్టు వరవేణుమెన్ఱానెన్ఱై. ఆకై యాల్, సహాయాన్తరసంసర్గాన హనాన ఉపాయభూతనుక్కు ఇవన్పక్కల్ సుకృతమ్ అనిష్ఠమెన్ఱు కరుత్తు.

౨౫౬. ఇవ్వర్థత్తిలిట్టిన్దవనుక్కు ఆ స్తికనాయ్ ఉజ్జీవిత్తల్, నా స్తికనాయ్ నశిత్తలొట్టియ మధ్యమస్థితియిలై యెన్నుమత్తై పూర్వా చార్యవచనతాలే అఱివిక్కిఱార్ (ఆ స్తికనాయ్) ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతా వతు - “ఇవ్వర్థత్తిల్ అన్వితనానవఱ, భగవత్ప్రభావత్తాల్ ‘ఇతు సత్యమ్’ ఎన్ఱు ఆ స్తికనాయ్ ఇవ్వర్థత్తిల్ రుచియుమ్, ‘ఇతుతప్పాతు’ ఎన్ఱిఱ విశ్వాసము ముడై య నాయ్ ఉజ్జీవిత్తల్; ‘శాన్తజ్ఞశ్శ్లామొ రుతలైయుమ్ ఇతు ఒరుతలైయుమాయ్ ఇప్పడి యిరుప్ప తొన్ఱున్ఱో?’ ఎన్ఱు నా స్తికనాయ్ ఇన్ఱై అనాదరిత్తు నశిత్తలిత్తనై యొట్టియ నడుబరు

ఎవ్వళిపుణ్డాకిలుమ్ అతు ఉపాయభూతమడైయ నిరపేక్షత్వభజ్జకమాకైయాలే అత్తై ప్పొక్కట్టు వరవేణుమెన్ఱాన్. ఇవాన్కర్కత్తాల్ ఫలితార్థత్తై యరుళిచ్చెయ్ఱకిఱార్ (ఆకై యాలిత్యాదియాల్). ఆకైయాలెన్ఱు-పాపమ్ పేర్ ముక్కుడలొకనినైక్కయోగ్య మన్ఱియే పుణ్యమ్ పేర్ ముక్కుడలొక నినైక్కయోగ్యమాకైయాలే యెన్ఱుపడి.

౨౫౬. మేలుక్కవతారికై (ఇవ్వర్థత్తిలిత్యాది). ఇవ్వర్థత్తిలెన్ఱు - ఇశ్లో కాథత్తిలెన్ఱుపడి. ఆ స్తికనాయ్ నెన్ఱు - “ఇతుశాస్త్రార్థమ్” ఎన్ఱిఱవిశ్వాసముడైయనాయెన్ఱు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇతువెన్ఱు - ఇశ్లోకార్థమెన్ఱుపడి. శాన్తజ్ఞశ్శ్లా మెన్ఱు - వేదాన్తజ్ఞశ్శ్లామెన్ఱుపడి. ఒరుతలైయుమెన్ఱు - భక్త్యుపాయప్రతిపాదక శాయిరుక్తవెన్ఱుపడి. ఇతుఒరుతలైయుమెన్ఱు - ఇశ్లోకమ్ ప్రపత్త్యుపాయప్రతిపాదక మాయెన్ఱుపడి. ఇప్పడియిరుప్పతొన్ఱున్ఱోవెన్ఱు - ఇప్పడిసకలవేదాన్తవిరోధియాయిరుప్ప తొరు ఉపాయమున్ఱోవెన్ఱుపడి. నా స్తికనాయెన్ఱు - “శాస్త్రార్థమ్” ఎన్ఱిఱ విశ్వాసమిల్లా తవనాయెన్ఱుపడి. నశిత్తలిత్తనైయెన్ఱు - నశిక్కిఱమాత్రమెన్ఱుపడి. నడువారునిలైయిలై

శిచ్చేయతవారై.

మూ. — ౨౨. వ్యవసాయమిల్లాతవనుక్కు ఇతిలన్వయమ్ ఆమ
త్తిల్ భోజనమోల్లై.

నిలైయిలై” ఎన్ఱు సకలశాస్త్ర విత్తమరాన భట్టరుక్కు ఆ ప్తతమరాన
ఎమ్బారిరుశిచ్చేయత వారైయెనై.

౨౨. వ్యవసాయ హీననుక్కు ఇతిలన్వయమ్ వినాశత్తుక్కు
ఉలామెన్నుమత్తై సదృష్టాన్తమాక వరుశిచ్చేయకితార్ (వ్యవసాయమ్)
ఎన్ఱుతుడగ్గి. అతావతు - ఇతి త్తొల్లుకిఱ త్యాగస్వీకారజ్ఞుక్కిడాన
వ్యవసాయమిల్లాత వనుక్కు ఇతిలుణ్ణాన అన్వయమ్, అజీర్ణదక్షైయిల్
పణ్ణిన భోజనమ్ మరణహేతువామాపోలే వినాశహేతువాయ్ పర్యవ
సిక్కుమెనై.

౨౨౨. ఇతు తనక్కు అధికారికళ్ ఇన్నా రెన్నుమత్తై యరుళి

యెన్ఱతు-విశ్వర్యకైవల్యగ్గిలిరుప్పిలైయ్ఱపడి. కర్తాద్యపాయదగ్గిల్ ఫలసగ్గ కర్తృత్వ
త్యాగమ్ పణ్ణికైయాలమ్, ఇష్వరత్తిల్ విశ్వాసమిల్లామైయాలమ్ విశ్వర్యకైవల్యగ్గ
ళిలైయెనిఱు. అన్ఱిక్కేముముత్తై పిఱవ్దపోతే కామ్యకర్తగళ్ త్యక్తగ్గళాకైయాలే
విశ్వర్యకైవల్యగ్గిలై యెనిఱతాకవుమామ్. ఆప్తతమరానవెన్ఱతు - ఆచార్యరాన
వెన్ఱపడి. (౧) “అత్తా నీ కెయ్తన” ఎనిఱవిడత్తిల్ ఆచార్యనై ఆప్తనాకవరుళిచ్చె
య్తారిశే నమ్మాత్వార్.

౨౨౨. మేలుక్కవతారికై (వ్యవసాయహీననుక్కిత్యాది) వ్యవసాయహీనను
క్కెన్ఱతు-మహావిశ్వాసహీననుక్కెన్ఱపడి. ఇతిలెన్ఱతు-ఇన్ఱోకార్థత్తిలెన్ఱపడి. ఉడలా
మెన్ఱతు-హేతువామెన్ఱపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). ఇతిలెన్ఱతు - ఇన్ఱోకత్తి
లెన్ఱపడి. ఈడానవెన్ఱతు-తకుతియానవెన్ఱపడి. ఇతిలెన్ఱతు-ఇన్ఱోకార్థమాన త్యాగ
స్వీకారగ్గిరగ్గిలిమెన్ఱపడి.

౨౨౨. మేలుక్కవతారికై (ఇతుతనక్కిత్యాది). ఇతుతనక్కెన్ఱతు-ఇన్ఱో

మూ.—౨౦౮. (౧) “ఎట్టుశి త్తర్ కేట్టిరుప్పర్” ఎన్నిపడియే అధికారికళో నియతర్.

మూ.—౨౦౯. (౨) “వారైయటిపవర్” ఎన్నిపాట్టుమ్,

చ్చెయ్ కిఱార్ (ఎట్టుశి త్తర్ కేట్టిరుప్పర్ ఎన్నిపడియే అధికారికళో నియతర్) ఎన్దు. అతావతు - (౧) “శెప్పెయ్యడైయ తిరువరంగర్ తామ్ పణి త్త మెయ్ మైప్పెరువారై ఎట్టుశి త్తర్ కేట్టిరుప్పర్” ఎన్దు—“కరణత్రయత్రాలుమ్ శెప్పెయరాయ్, అతుతన్నై అర్థక్రియా కారియాయ్ కొణ్ణు కోయిలిలే శాయ్ న్దరుళినవర్ తామ్ అన్దునవ్యాజత్తాలే తిరుత్తేర్ త్తట్టిలే నిన్దు అరుళిచ్చెయ్ త, యధార్థముమాయ్, శీరియతుమాయ్ సులభముమాన ‘మామేకింశరణంప్రజ’ ఎన్నిపాట్టయై ప్పెరియాల్ వార్ కేట్టు, తన్నిన్దురాయిరుప్పర్” ఎన్నిపడియే ఇవ్వర్దత్తుక్కు అధికారికళో, ఇతుకేట్టాల్ ఇతిన్పడియే నియతరాయిరుక్కు మవర్ కళెన్దె.

౨౦౯. ఇవ్వర్దనిన్దురాన ఆల్ వార్ కళుడైయ దివ్యసూక్తియిల్ ఇతుక్కర్థమాక అనుసన్ధిక్కుప్పడుమవన్దై యరుళిచ్చెయ్ తు ఇతుతన్నై నిగమిక్కిఱార్ (వారైయటిపవర్) ఎన్దుతుడన్దే. అతావతు -

కార్థత్తు క్కెన్దుపడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). శెప్పెయ్యెత్తు - ఆర్జవమెన్దుపడి. పణి త్తవెత్తు - అరుళిచ్చెయ్ తవెత్తుపడి. మెయ్ మైయెత్తు - సత్యమానవెత్తుపడి. పెరువారైయెత్తు - స్వరూపానురూపమాన ఆర్థత్తుక్కు ప్రకాశకమాకైయాలే అతిశయితమాన వారైయాన చరమశ్లోకతైయెత్తుపడి. నియతకర్థార్థతై యరుళిచ్చెయ్ కిఱార్ (ఇతుకేట్టాలిత్యాదియాల్). ఇతుకేట్టాలెత్తు - ఇచ్చరమశ్లోకార్థమ్ కేట్టాలెత్తుపడి. ఇతిన్పడియెత్తు - ఇశ్లోకత్తిట్టిల్లికిపడియెత్తుపడి.

౨౦౯. మేలుక్కువతారికై (ఇవ్వర్దనిన్దురాన విత్యాది). ఇవ్వర్దనిన్దురానవెత్తు - ఇశ్లోకార్థనిన్దురానవెత్తుపడి. ఇతుక్కర్థమాకవెత్తు - ఇశ్లోకార్థప్రతిపాదకమాకవెత్తుపడి. అవన్దైయెత్తు - పాశురంగళైయెత్తుపడి. ఇతుతన్నైయెత్తు - ఇశ్లోకార్థతై

“వారైయటిపవర్ - పోర్ త్తపిటప్పాడు నోయొడు మూప్పొడిటప్పవై
 పేర్ త్తుప్పెరున్దున్నమ్ వేరట నిక్కిత్తన్ తాళిన్లిత్తచ్చేర్ త్తు అవన్
 శెయ్యుళ్ళోమత్తై యెణ్ణిత్తెళివుల్లు - మాయ వత్కొళ్ళన్వియావరో?”
 ఎన్ఱు “మామేకంశరణంప్రజనసర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి” ఎన్ఱు
 నల్వారైయై అటియుమవర్ కళ్, పరణిక్కుడుగోపరన్దాత్పీలే ఇవ్వా
 త్తావై చూచ్చు పొన్ఱిన్ఱికిడక్కిట జన్ఱళ్ళోడుమ్, అవై పుక్కివిడత్తై
 పుక్కిడివతాన వ్యాధియోడుమ్, అజ్జనేయాకిలుమ్ శితితునాళ్ శెల్లా
 తపడి ఇడిమ్మిన్దాత్పీలే వరుమ్జరై యోడుమ్, అజ్జనేయాకిలుమ్ ఇరు
 క్కివొణ్ణాతపడి ఇవనుక్కు అనభిమతమాన వినాశముమాకిట ఇవన్ శై
 విరికిర్ నేడుళ్ళువర్ తళ్ళుమాపోలే తళ్ళి, అనై పోనవన న్దరమ్ వరక్క
 డవతాన కై వల్వమాకిట మహాదుఃఖిత్తై నవాసనమాకిప్పొక్కి, పాద
 రేఘై పోలేతన్ఱిరువడికిళ్ళిక్కిల్లే శేరుమ్బడిపణ్ణి, పునరావృత్తియటుమ్బడి
 అవకపణ్ణుమ్ రత్తైయై అనుసన్ఱిత్తు వ్యవసేతరాయ్ కొణ్ణు త్తజ్జుకుక్కు
 ఆశ్రయణీయనాయ విరోధినివర్తకినాన ఆశ్చర్యభూతనుక్కొట్టియ వేటారు

యెన్ఱు పడి. మూలార్థమ్ (అతాపతిత్యాది). పాశురాన్యయమ్ (వారైయటిపవరి
 త్యాది) పాశురార్థమ్ (మామేకమిత్యాది). నల్వారైయెన్ఱు - ఇల్లుపు పేఱుకళ్
 ఇత్తరైయిలేయామ్బడి (1) “నిదిధ్యాసితవ్యః” ఎన్ఱు వేదపురుషన్ శొన్న వారై
 పోన్ఱిక్కి, ఇల్లుపు పేఱుకళ్ తన్నతామ్బడి “సర్వధర్మాన్” ఎన్ఱు ముతలాక
 “మామశః” ఎన్ఱు మశవాక వేదవేద్యపరుళిచ్చెయ్ త విలక్షణమాన వారైయెన్ఱు
 పడి. పరణిక్కుడెన్ఱు - పూచ్చిక్కుడెన్ఱు పడి. పరన్దాప్పోలేయెన్ఱు - పరమ్మ
 మాపోలేయెన్ఱు పడి. శూన్యప్రాప్తిన్ఱు ఎన్ఱు - సర్వలోచికమాక పోర్ త్తుకోడెన్ఱు
 పడి అవైయెన్ఱు - జన్ఱళ్ళెన్ఱు పడి. అజ్జనేయాకిలుమ్బెన్ఱు - వ్యాధియోడే
 యాకిలుమ్బెన్ఱు పడి. విరకరెన్ఱు - సమర్థరెన్ఱు పడి. నెడువ్వుపరెన్ఱు - ఉయర్న్ద
 భిత్తియెన్ఱు పడి. అవైయెన్ఱు - జన్దాదికశ్చెన్ఱు పడి. అటుమ్బడియెన్ఱు - అన్ దుప్పొమ్బడి
 యెన్ఱు పడి. వ్యవసేతరాయ్ త్తు - నిశ్చయ జ్ఞానముడైయరాయ్ త్తు పడి. ఆళావరో

(౧) “అత్తనాకి” ఎన్నిటాట్టుమ్ ఇతుక్కర్థమాక వనుసన్ధేయమ్.

ముముక్షుప్పడియిల్ చరమశ్లోక ప్రకరణమ్ మున్ శ్రీ శ్రీ యు.

పిల్లై లోకాచార్యర్ తిరువడికి శేషరణమ్.

వర్క్కు ఆళావరో? ఎన్ఱు సమ్మాత్వారయళిచ్చెయ్త “వార్ తైయళి పవర్” ఎన్నిటాట్టుమ్; “ముత్తనార్ ముకున్దనార్ - ఒత్తొవ్వాతపల్ పిటప్పొట్టిత్తు నమైయాట్కాళ్వాన్ - అత్తనాకి అన్ఱైయాకి ఆళుమెమ్మి రానుమాయ్ పుకున్దు నమ్మళ్ మేవినార్ - ఏత్తై నెళ్ళమే! - ఎత్తినాళిడర్ క్కడల్ కిడత్తి” ఎన్ఱు - హేయ ప్రత్యనీక రాకై యాలే అన్పొప్పన్సం నారగన్ద రాయ్, ముక్తిభామి ప్రదరానవర్, సకల దేహావర్తికళాన ఆత్మాక్కు థుమ్ జ్ఞానై కాకారతయా ఒత్తు, దేవాదిభేదత్తాలే ఒవ్వామలిరుక్కుమ్ పలవకై ప్పట్టజ న్దగ్గళై ప్పొక్కి నిత్యసంసారికళాయ్ ప్పొన్ద నమై నిత్యనూరి కళ్ కొళ్ళుమడిమైయై కొళ్ళుకై కాక, హితమే ప్రవర్తిప్పిక్కుమ్ పితావాయుమ్, ప్రియమే ప్రవర్తిప్పిక్కుమ్ మాతావాయుమ్, అడి మైకొళ్ళక్కడవ నమ్మడైయ స్వామియాయుమ్, ఇప్పడి సర్వవిభజ్జు వాయుమ్, నమ్మడైయ తణ్డెయ్యాయుమ్ తమ్మడైయ పెరుమైయై యుమ్ పారాతే నమ్మడైయ సర్వభరత్తైయుమ్ తామే ఏటిట్టుక్కొన్డై శైయ్ వారాక హేయమాన నమ్మళ్ళే పుకున్దు ఒరునీరాక ప్పొరున్ది

వెన్ఱు - శేషమావరోవెన్ఱు పడి.

మేళాపాశురాస్వయమ్ (ముత్తనారిత్యాది). అస్వయాక్రమత్తిలేపాశురాస్వమ్ (హేయప్రత్యనీకేత్యాది). జ్ఞానై కాకారతయావెన్ఱు - జ్ఞానమే స్వరూపమాయైరుక్తయాలేయ్ఱు పడి. ఒత్తైవెన్ఱు - తుల్యమాయ్ఱు పడి. ఒవ్వామలైవెన్ఱు - తుల్యమాకామలైవెన్ఱు పడి. పలవకై ప్పట్ట వెన్ఱు - అనేక ప్రకారగ్గళానవెన్ఱు పడి. హితమేయ్ఱు - వరలోకసుబాఱవహమానవ్యాపారమేయ్ఱు పడి. ప్రియమేయ్ఱు - తత్కాల్ ప్రియమేయ్ఱు పడి. తణ్డెయ్ఱు - నైచ్చయ్ఱు పడి. తామే ఏటిట్టుక్కొన్డైవెన్ఱు - నామ్ ప్రార్థియాతిరుక్కర్తామే మేలిట్టుక్కొన్డైవెన్ఱు పడి. ఒరునీరాకవెన్ఱు - ఏక

(౧) తి.చ.వి.౧౧౫

నాన్; అటివిలియాన నెజ్జే! నమ్మడై య హితమఱికై క్కు నామ్సర్వజ్ఞ
రాదో? అవన్ అజ్ఞనాదో? హితత్తై ప్రవర్తిప్పిక్కై క్కు నామ్శక్త
రాదో? అవన్ అశక్తనాదో? కార్యమ్ శెయ్తుకొళ్ళుక్కై క్కు
నామ్ ప్రాప్తరాదో? అవన్ అప్రాప్తనాదో? తన్ మేన్దెపారాతే
తాదనిన్దు ఉపకరిక్కుమవనాయరుక్కు, ఎత్తాలే నీ దుఃఖసాగరత్తిల్
కిడక్కిఱతు? ఎన్దు తిరుమఱ్ఱిశైప్పిరానరుళిచ్చెయ్త “అత్తనాకి” ఎన్దిఱ
పాట్టమ్ ఇన్ద శ్లోకత్తుక్కు అర్థమాక వనుసధేయమెన్దె.

ఆక - ఇత్తాల్, స్వీకారాజ్ఞతయా త్యాజ్యమాన ధర్మవిశేష
జ్ఞతైయుమ్, అన్ద ధర్మజ్ఞునిదైయ త్యాగప్రకారత్తైయుమ్, అన్ద ధర్మ

హృదయమాకవెన్దుపడి. అటివిలియానవెన్దుతు - జ్ఞానమిల్లాతవెన్దుపడి. హితమెన్దుతు -
ఉజ్జీవనోపాయమెన్దుపడి. ఎత్తాలేయెన్దుతు - ఎన్దహేతువాలేయెన్దుపడి. ఇన్దశ్లోకత్తు
క్కుర్థమాకవెన్దుతు - ఇన్దశ్లోకత్తినుదైయ అర్థప్రతిపాదకమాకవెన్దుపడి.

నిగమనమ్ (ఆకవిత్వాది). ఆకవెన్దుతు - “సర్వధర్మాన్” ఎన్దుతుడగ్గి ఇప్పళ
వాకచ్చొన్న ఎల్లావల్ గ్రామమెన్దుపడి. ఇత్తాలెన్దుతు-ఇన్దశ్లోకత్తాలెన్దుపడి. ధర్మజ్ఞతై
యుమెన్నాతే, “ధర్మవిశేషజ్ఞతైయుమ్” ఎన్దుతు - ముముక్షు పిఱన్దపోతే కామ్య
ధర్మజ్ఞతైయుమ్ త్యాజ్యజ్ఞతైయుకైయాలే, ఇని త్యాజ్యమాయుళ్యతు మోక్షఫలసాధనజ్ఞతే
యాకైయాలే, అత్తై ధర్మవిశేషజ్ఞతైయుతు. త్యాగత్తైయుమెన్నాతే “త్యాగప్ర
కారత్తైయుమ్” ఎన్దుతు - త్యాగస్థాన్-తామస రాజస సాత్వికరూపేణ త్రివిధమా
యరుక్కైయాలే, అతితాజ్ఞానత్తాలేవరుమ్తామసత్యాగముమ్; అశక్తియాలేవరుమ్
రాజసత్యాగముమ్ స్వీకారాజ్ఞమాకమాట్టామెయాలే, ఇని ఉళ్యతు సాత్వికత్యాగమే
యాకైయాలే, ఆతుతామమ్ జ్ఞానమూలమాయవరుమ్తాకైయాలే, స్వస్వరూపత్తైయు
మ్ ఫలస్వరూపత్తైయుమ్ పోర్తాల్ అవై అనన్యసాధనమాయమ్ అనన్యసాధ్యమాయ
మిరుక్కైయాలే; “స్వరూప పురుషార్థవిరోధియాన ఇవై నమక్కుడపాయన్దశస్టు”
ఎన్దుఉపాయమాకవనుస్థియాలొట్టికై-సాత్వికత్యాగమకైయాలే, “త్యాగప్రకారత్తై

త్యాగపూర్వకమాః ప్లదీదుమ్ విషయ త్తినుడైయ సాలభ్యాది గుణ
యోగజ్ఞైయుమ్, అగ్గుణవిశిష్టవస్తువినుడైయ సహాయానహత్వలక్షణ
మాన నైరపేక్ష్యజ్ఞైయుమ్, నిరపేక్షవస్తువినుడైయ ఉపాయభావజ్ఞై
యుమ్, అజ్ఞై ఉపాయత్వేన స్వీకరికైయైయుమ్, స్వీకృతమాన ఉపా
య త్తినుడైయ జ్ఞానశక్త్యాదిగుణయోగజ్ఞైయుమ్, అగ్గుణవిశిష్టవస్తువిలే
న్యస్తభరణాన అధికారియైయుమ్, అధికారిక్కు విరోధయాన పాప
సమూహజ్ఞైయుమ్, అపాపవిమోచనప్రకారజ్ఞైయుమ్, అపాపవిమో
చకనై ప్లదీనఅధికారియుడైయనైర్భర్యజ్ఞైయుమ్ శొల్లిద్రానాయ్ త్తు.
పెరియ జీయర్ తిరువడిక శే శరణమ్.

మణవాళిమామునికళరుళిచ్చయిత తిరుమన్త్రార్థమ్ ముద్రీద్రీదు.

యుమ్” ఎన్ఱతు. లక్షణమానమైతు - రూపమానమైతు. ఉపాయభావజ్ఞైయు
మైతు - ఉపాయత్వజ్ఞైయుమైతు. అజ్ఞైయైతు - నిరపేక్షకజ్ఞైయైతు. పాపవి
మోచనజ్ఞైయుమైతు. “పాపవిమోచనప్రకారజ్ఞైయుమ్” ఎన్ఱతు. రక్ష్యర
క్షకభూతరాన చేత నేర్వరెరువరుడైయపుమ్ ప్రయత్ననిరపేక్షమాక పాపక్షోతన్న
డైయే విట్టుపోకైయైయైమైతు. నైర్భర్యజ్ఞైయుమైతు. పూర్తియైయైమైతు. నై
ర్భర్యశబ్దమైపూర్తియై కాట్టుమైపెన్నిల్; “నిర్గతోభరోయస్తాత్, సః-నిర్భరః, తస్య
భావః - నైర్భర్యమ్” ఎన్ఱాయ్, భరమావతు - స్వరక్షణే స్వాస్వయమాయ్, అతు
కఙ్గోదవన్ నిర్భరనాయ్, అవమడైయగర్తమనైర్భర్యమాయ్, అతుజ్ఞానవన్స్తరమ్ ఇవ్వధి
కారియినిడైయై ఫలిపుతు, సర్వజ్ఞనాయ్, సర్వశక్తియాయ్, నిరుపాధికశేషియాన
ఈశ్వరనడైయ నిరుపాధికరక్షణమాకైయాలే, పాపాంతైల్ ఇలతు కిడక్రైయా
కిఱ అపూర్తియుమ్, ప్రాప్యాంతైల్ ఇలతు కిడక్రైయామైయాకిఱ అపూర్తియుమ్,
కాలవిలక్కుమాకిఱ అపూర్తియుమిల్లామైయాలే, విరోధినిపుత్తియైల్ పూర్తియైయుమ్,
అభిమతసద్ధియైల్ పూర్తియైయుమ్ కాలవిలక్కుమిల్లామైయాకిఱ పూర్తియైయుమ్
కాట్టుకిఱతు.

శుద్ధసత్యమ్ దొడ్డయాచార్యర్ తిరువడిక శేశరణమ్.

శ్రీ మహాచార్యకృతిషు మన్తార్థవ్యాఖ్యానమ్ముద్దా.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

చరమశ్లోక ప్రకరణత్తిన్ ప్రమాణత్తిరట్టు.

చరమశ్లోక ప్రకరణత్తిల్ సమూర్ణమాక ఎడతశ్లోకజ్జఘమ్
పాశురజ్జఘమ్ ఆకరజ్జఘమ్ ఇఱ్ఱు సమూర్ణమాక
ఉదాహరికప్పడుమ్.

పుటమ్-సక్లేయి.

౨౪౧ - ౧.

[రా-అ-౧౮-౩౦].

తద్వ్యూహివచనందేవి రాజ్ఞోయదభి కాజ్ఞితమ్ ।
కరిష్యేప్రతిజానేచ రామోద్విర్వాభిభావతే ॥

„ ౨.

[భార -]

ద్యౌఃపతే త్వనిధిశీర్యేద్ధికువాన్ శకలీభవేత్ ।
శుష్యేత్తోయనిధిః కృష్ణే సమేమోఘం పహోభవేత్ ॥

౨౪౩ - ౧.

[తి-వాఁ-౨-౯-౩]

ఆముతలన్నివనెన్దు తన్ తన్ శివన్
నాముతల్ వన్దు పురున్దు నల్లినకవి
తూముతల్ పత్తర్కు త్తాన్ తన్నై చొన్న ఎన్
వాయ్ముతలప్పనై యెన్దు ముఱప్పనో.

౨౪౪ - ౧.

[గీ-౧౪-౧౭].

సత్వాత్సజ్ఞాయతే జ్ఞానం రజసోలోభవివచ ।
ప్రమాదమోహశౌతమన్ః భవతో జ్ఞానమేవచ ॥

౨౪౫ - ౧.

[సాత్వతసం-౧౬-౨౬].

దురాచారోపి సర్వాశీ కృతఘ్నా నాస్తికఃపురా ।
సమాశ్రయేదాదిదేవం శ్రద్ధయా శరణంయది ।
నిర్దోషం విద్ధితంజన్తుం ప్రభావాత్పరమాత్మనః ॥

౨౪౬ - ౧.

[గీ-౪-౩౩]

శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞః పరస్తవ ।
సర్వంకర్తాఽభిలంపార్ల జ్ఞానే పరిసమాప్యతే ॥

పుటమ్-సశ్చై

” 2

[గీ-౪-౩౭]

యదైధాంసమిథోగ్ని ర్భస్తసాత్కురుతేఽర్జున ।
జ్ఞానాగ్నిస్సర్వకర్తాఽఽఽ భస్తసాత్కురుతేతథా ॥
సహిజ్ఞానేనసర్పకం పవిత్రమిహవిద్యతే ।
తత్స్వయం యోగసంసద్ధః కాలేనాఽత్రనివిష్టతి ॥

” 3

[గీ-౧౧-౫౪]

భక్త్యాత్వనస్యయాశక్య ఆహమేపంవిధోఽర్జున ।
జ్ఞాతుంద్రష్టుం తత్త్వేన ప్రవేష్టుం పరస్తవ ॥

” ౪

[గీ-౯-౩౪]

మస్తనాభవమద్యక్తో మద్యాజీహంసమసుక్తురు ।
మామేవైవ్యసి యుక్తైవమాత్మానం మత్పరాయణః ॥

” ౬

[గీ-౧౫-౨౦]

ఇతిగుహ్యతమం శాస్త్రమిదముక్తం మయాఽనఘ ।
ఏతద్బుద్ధావబుద్ధిమాన్ స్యాత్ప్రత్యతకృత్యకృతభారత ॥

౨౫౮-౨

[భార-ఆను-౧౪౯-౧౩౧]

వాసుదేవాశ్రయోమర్త్యో వాసుదేవపరాయణః ।
స్వపాపవిఘ్నాత్మా యాతిబ్రహ్మ సనాతనమ్ ॥

౨౬౦ - ౨.

[బృహదారణ్యకే-౪-౪-౫]

సహూవాచ - సవాతరే పత్యుఃకామాయపతిః ప్రియోభవ
త్యాత్మనస్తు కామాయ పతిః ప్రియోభవతి సవాతరే జాయా
యై కామాయ జాయా ప్రియాభవత్యాత్మనస్తు కామాయ
జాయా ప్రియాభవతి । సవాతరే పుత్రాణాంకామాయపుత్రాః
ప్రియాభవస్త్యాత్మనస్తు కామాయ పుత్రాః ప్రియాభవన్తి సవా
తరే విత్తస్యకామాయ విత్తం ప్రియం భవత్యాత్మనస్తు కామా
యవిత్తం ప్రియంభవతి । సవా తరే బ్రహ్మణః కామాయ బ్రహ్మ
ప్రియం భవత్యాత్మ నస్తు కామాయ బ్రహ్మప్రియం భవతి । సవా

పుటమ్-సజ్జ్యే.

అరే క్షత్రస్యకామాయ క్షత్రం ప్రియం భవత్యైత్తనస్తు కా
 మాయక్షత్రం ప్రియంభవతి సవా అరేలోకానాం కామాయ
 లోకాః ప్రియాభవన్త్యైత్తనస్తు కామాయలోకాః ప్రియా
 భవన్తి సవా అరే దేవానాం కామాయ దేవాః ప్రియాభవ
 న్త్యైత్తనస్తు కామాయ దేవాః ప్రియాభవన్తి సవా అరేభూ
 తానాం కామాయ భూతాని ప్రియాణి భవన్త్యైత్తనస్తు కా
 మాయ భూతాని ప్రియాణిభవన్తి సవాఅరే సర్వస్యకామాయ
 సర్వం ప్రియంభవత్యైత్తనస్తు కామాయ సర్వం ప్రియంభవతి ||
 అత్తావాఽరే ద్రష్టవ్య శ్రోతవ్యో మస్తవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యో
 మైత్రేయ్యైత్తనోవా ఽరే దర్శనేన శ్రవణేన మత్యై విజ్ఞా
 నేనే దర్శనం విదితమ్.

[మను స్మృ-౧౧-౧౪]

౨౬౩ - ౨.

బ్రహ్మహత్యా సురాపానం స్త్రీయం గుర్వక్షణాఽమః ।

౨౬౪ - ౧.

“అధపాతకేత్యాది”౨౫౨ - పుటే ద్రష్టవ్యమ్.

౨౬౫ - ౧.

[రా-య-౧౯-౧౪౪]

గచ్ఛానుజానామిరణ్ణాత్ స్తవప్రవిశ్యరాత్రిశ్చరరాజల క్షౌమ్ ।
 ఆశ్వాస్యనిర్యాహి రథీచధన్వీ తదాబలం ద్రక్ష్యసి మే రథస్థః ॥

[రా-ఆర-౩౭-౧౩]

౨౬౬ - ౧.

రామోవిగ్రహవాన్ధర్మ స్సాధుస్సత్యపరాక్రమః ।
 రాజాసర్వస్యలోకస్య దేవానాంమఖువానివ ॥

,, ౨.

[భార-ఆర-౮౮-]

యేచవేదవిదోవిప్రా యేచాఽధ్యాత్మవిదోజనాః ।
 తేవదన్తిమహాత్మానం కృష్ణంధర్మం సనాతనమ్ ॥

,, ౩.

[రా-అ-౧౨-౨౯].

సత్యేనలోకాఽజయతి దీనాన్ దానేనరాఘవః ।
 గురూన్ శుశ్రూషయావీరోధనుషాయుధితాన్ ॥

పుటమ్-సజ్జన్

౨౩౫ - ౧

[గీ-౧-౨౨]

హృషీకేశంతదావాక్య మిదమాహమహిపతే ।
సెసయోరుభయోర్ధధ్యే రధంస్థాపయమేఽచ్యుత ॥

౨౩౬ - ౧

[లక్ష్మీతత్త్వ-౧౭-౭౫]

సర్వజ్ఞోపిహివిశ్వేశస్సదాకారుణికోపి నన్ ।
సంసారతస్త్రవాహిత్యా ద్రక్ష్యపేక్షాప్రతీక్షతే ॥

“ ౨

[గీతాసర్గ-౫-౫]

అస్థానన్నేహకారుణ్య ధర్మాఽధర్మ ర్మయామలమ్ ।
పార్థంప్రపన్నముద్దిశ్య శాస్త్రాఽవతరణంకృతమ్ ॥

౨౩౭ - ౧

“తస్మద్వియారిత్యాది” ౧౯౬-౨౮ పార్కృపుమ్.

౨౩౮ - ౧.

[గీ-౪-౮]

పరిత్రాణాయసాధునాం వినాశయచదుష్కృతామ్ ।
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సమృహమియుగేయుగే ॥

౨౩౯ - ౧

“కృష్ణంధర్మమిత్యాది” ౨౬౮-౨౯ పార్కృపుమ్

౨౪౦ - ౧

[ముణ్డకోపనిషత్-౧-౧-౯]

యస్సర్వజ్ఞస్సర్వవిద్యస్య జ్ఞానమయంతపః ।
తస్మాదేతద్భ్రష్టనామరూప మన్నజ్ఞజాయతే ॥

“ ౨

[శ్వేతాశ్వతరోపనిషద్-౬-౮]

నతస్యకార్యంకరణజ్ఞవిద్యతేనతత్సమశ్చా భృధికశ్చదృశ్యతే ।
పరాఽస్యశక్తిర్వివిధైషప్రాయతే స్వాభావికీజ్ఞానబలక్రియాచ ॥

౨౪౩ - ౧

[గీ-౧౧-౪౧]

సవేతిమత్స్వాప్రసభం యదుక్తంహేకృష్ణ హేయాదవహేనవేతి ।
అజానతామహిమానంత వేదంమయాప్రమాదాత్ప్రణయేనవాఙ్మి ॥

౨౪౪ - ౧

[తి-వాయ్-౩-౬-౧౦]

కడల్వణ్ణ్ కణ్ణ్ విణ్ణ్ ప్ కరుమాణిక్క మెసతారుణ్ణ్
పడవరవిసణ్ణ్ కిడవరజ్జుండ్డర్ శణ్ణుసూర్ మువర్

పుటమ్-సజ్జలం.

అడవరుమ్మడైమద్గ వైవర్కటూకివెళ్ళుమత్తస్థతేర్
కడవియపెరుమాకొనెక్కల్ కాణ్ణిత్తెన్మకొల్కణ్ణళే ||

[8-2-08]

၁၄၆ - ၇.

దైవీ హేళి గుణమయీ మమమాయాదురత్యయా ।
మామేవ యోగవద్యస్తే మాయామేతాం తరంతితే ॥

22 9.

[8-07-8]

తత్త్వ పదంతత్పరిమార్గితవ్యంయస్మిన్కాతా ననిపర్తన్తిభూయః ।
తమేవచాద్యం పురుషంప్రపద్యేయతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతాపురాణీ ॥

„ 3.

[త్వమేవేతి] ౧౭౨-౧-౯ పార్క్ కృష్ణమ్

„ 8.

[ಉ-ಪಾಂ-ಗಿ-೨-೧೦]

అతైనస్కునినే పాతమేశరణాకృష్టాశ్రిష్టాం ఉనక్కోర్తై
 మృణునానొస్తిలేన్ ఎనతావియుమునతే
 శేణుకొళ్ళకరుమ్పుమ్ పెరుమ్ కెన్నెలుమలీతణ్ శివరచ్చై
 నాణుమ్ పూరణుఱ్ఱాయ్ముడియాం తెయ్వనాయకనే ||

১৫৫ - ০.

[ಶಿ-ಪಾಯ್-೮-೮-3].

ఉణర్విలుమ్బురొరువనైయవనతరుళాబుఱు పొరుట్టు ఎన్ ।
ఉణర్విను శ్శేయరు త్రి నేనతువుమవనత్తెన్నరుళే ।
ఉణర్దుమ్మయరుముడమ్ముమ్మదురులపిల్లనవుమ్పక్కుతేయామ్ ।
ఉణర్దైప్పెఱుళొక్కవేటి యానన్దానాయుగ్గినానే ॥

” ৯.

[ಐ-ವಾಂ-೨-೨-೬.]

మతుశూతస్తయన్తి మత్ శీలే నెష్టత్రాలుమ్ కరుమమిన్తి ।
 తుతిశూహ్నపాడలోకశో పాడియాడనిష్టు ధ్రియాధ్రితోలుమ్ ।
 ఎతిశూధ్రాపు కైనైత్తోరపిఠప్ప మెనక్కేయభోకశోశయ్య ।
 వితిశూహ్నతాలెనక్కేలమ్మై తిరివిక్కిరమ నెయే ॥

७५४ - ०.

[ತಿ-ವಾಯ್-ಗ್ರೀ-೮-3.]

ఎన్నో శత్రు శత్రు యారక శత్రు కన్నెన్నో శత్రు శత్రు
ఉన్నా ల్లాల్ యావరాలు మొన్నున్నా పేజ్జన్ ॥

పుటమ్-సజ్జ్య.

కన్నార్ మతిశ్ శూద్ర పడ నైక్కిడ న్దాయడియే నరువాణాశ్
శెన్నా శెన్నా శెన్నా శు నతాశ్ పిడిత్రే శలక్కాణే॥

౨౯౬-౧.

[తి-వాం-౯-౧-౨].

మద్రూన్తిలై శురుగ్గచ్చనోమ్ మానిలత్తెవుయిర్ ముమ్
శిద్రువేణ్ణా శిన్దిప్పేయమైయుమ్ కణ్ణీర్ కళన్దో
మద్రుమ నైగ్గళ్ పెద్రుత్తాయ్ పడమరురైప్పిటన్దాన్
మద్రుమిల్ శిర్ కద్రువై కల్ వాద్ర తల్ కణ్ణీర్ మణమే ॥

౨౯౭-౧.

[తి-వాం-౨-౨-౨.]

వామన నెన మరతక పణ్ణన్ లామరై కక్కిన్దన్
కామనైప్పయన్దా యెన్దెన్దన్ కల్లల్ పాడియే పణిన్ద
తూమనత్త ననాయ్ పిటవిత్తురు తిన్నీగ్గ పేన్నె
త్తిమనగ్గడత్తాయన క్కెన్ శెయ్ కే నెన శిరీతరనే ॥

[తి-వాం-౨-౨-౨]

తిరివిక్కిరమన్ శెన్దామరై కక్కిణ్ణా నెన శెగ్గనివాయ్
ఉరువిట్టొల్లిన్ద వెల్లైప్పళిన్దనిటత్తన నెన్దెన్దళి
ప్పరవిప్పణిన్ద పల్లూట్రియూట్రినిన్ పాత పగ్గయమే
మరువిత్తోట్టుత్తునమే తన్దాయ్ వలై కాణెన్ వామననే ॥

౨౯౮-౧.

“ఉపాయేగృహరక్షత్రోరిత్యాది” ౧౯౮-౧-౮ పార్కవుమ్.

౩౦౨-౪.

“భవేత్యాది” ౧౭౨-౧-౮ పార్కవుమ్.

,, ౫.

“రక్ష్యపేక్షామిత్యాది” -౨౭౬-౧-౮ పార్కవుమ్.

౩౦౩-౧.

“జ్ఞానాన్తోక్షమిత్యాది” ౨౦౨-౧-౮ పార్కవుమ్.

,, ౨.

“శివైయాయమిత్యాది” -౨౦౩-౧-౮ పార్కవుమ్.

౩౦౫-౧.

“యస్సర్వజ్ఞ ఇత్యాది” -౨౦౦-౧-౮ పార్కవుమ్.

౩౦౫-౨.

“పరాన్యతైరిత్యాది” -౨౦౦-౨-౮ పార్కవుమ్.

౩౧౦-౧.

“పాయ్నిన్ద శాసమిత్యాది” -౩౦౬-౮ పార్కవుమ్.

పుటమ్-సజ్జ్య.

300 - 0.

[ముట్టకో-3-0-3]

యదాపశ్యః పశ్యతే రుక్మవర్ణం,
కర్తారపీశం పురుషం బ్రహ్మయోనిమ్ ।
తదావిద్వాన్ పుణ్యపాశే విధూయ ।
నిరర్జునః పరమంసామ్య ముపైతి ॥

[పెరియతిరువనాతి-గీర]

301 - 0.

వానోమతికడలో మారుత మో తీయక మో
కానో వొరుజ్జిల్లుమ్ కణ్ణిలమలో,—అనీష్ట
కష్టయరత్తామెత్తిన్దు కాయుతిరత్తార్ తాళవణిన్దోమ్
పన్తుయరై యావామరుజు ॥

302 - 0.

[గీ-00-10]

మస్తనాశవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాంసమస్కురు ।
మామేవైష్యసి సత్యంతే ప్రతిజానే ప్రియోసిమే ॥

303 - 0.

[తి-వాయ్-0-0-గీ]

అపరవర్తమ తమతటివటి వక్రైవక్రై
అపరవ రిత్తైయవరెనవడి యడైవర్కళ్
అపరవరిత్తైయవర్ ము తైవిలరిత్తైయవర్
అపరవర్వితివట్టి యడైయన్మనరే ॥

,, ౨.

[తి-వాయ్-0-0-0-F]

తమర్కళ్ కూట్టవలోవినైయై నాశమ్ శేయ్యుమ్ శతిర్మూర్తి
అమర్కొళాట్టిశబ్దవాళ్ విలోతణ్ణాతిప్పలోపడైయన్
మమరన్కోల వైక్లడైవేళతాతై కోతిలడియార్తమ్ [యేర్శే.
తమర్కళ్ తమర్కళ్ తమర్కళామ్ శతిరేవాక్కుతవి

304 - 0.

[తి-చ-వి-000-గీ]

అస్తనాకి యన్నైయాకి యాశ మెమ్మిరానుమాయ్
ఒత్తోవ్వాతపలో పిఱప్పొట్టిత్తునమ్మై యాట్కొల్వాన్

పుటమ్-సశ్చ్య.

మత్తనార్ ముకుందనార్ పుకుండు సముఖ్ మేవినార్

ఎత్తినాలిడర్ క్కడలొడిత్తి ఏత్తై నెజ్జమే ||

౧౧ ౨.

399 - ౧.

“తన్నడియారిత్యాది” - ౧౯౬-౨-౮-పార్క్కపుమ్.

[తి-చ-వి-౧౧౧]

వైత్తునిన్నై పల్లవా పట్టై పర్క్కు మాటిల్ పోర్

శెయ్తు నిన్న శెయ్త్రియిన్ పెప్పర్క్కుమ్ ప్పన్దై

ఎయ్తలకు మెప్పరాతలెమ్మయనాయి నేన్

శెయ్తకుయ్త్రియిన్ సర్క్కమాకవేకోళ్ ఞాలనాతనే ||

39౯ - 3.

[తి-వాయ్-౮-౧-౨]

కాణవారాయెప్పై కణ్ణుమ్ వాయుమ్ తువర్న్దడియేన్

నాణినన్నాట్టిలమర్న్దొ లిరన్జియెరునాళ్ నీయన్దొ

కాణవారాయ్ కరునాయణ్తుక్కుమ్ కరుమాణిక్క

నాళ్ నన్ద్రైపొల్ తుడర్చిత్తి మడిశేర్ శెన్నియమ్మనే ||

33౧ - ౧

[గీ-౨-౨]

కార్వణ్యదోషోపహత స్వభావః

పుచ్చామిత్యా ధర్మసమ్మాధచేతాః |

యచ్చేయస్యాన్నిశ్చితం బ్రూహితస్తే

శిష్యస్తేహం శాధిమాం త్వంప్రపన్నమ్ ||

33౨ - ౧.

[బృహదారణ్య-౬-౪-౨౧]

తమేవధీరో విజ్ఞాయ ప్రజ్ఞాం కుర్వీత బ్రాహ్మణః |

నానుధ్యాయార్చనాన్ శబ్దాన్ వాచోవిగ్లాపనంహితత్ ||

౧౧ ౨.

[ముణ్డ-౨-౨-౬]

ఆరాధివరధనాభౌ సంహతాయత్ర నాద్యుః :

సవిషోఽస్తశ్చరతే బహుధా జాయమానః |

ఓమిత్యేవం ధ్యాయథాఽఽత్తానం

ప్రసీదః పారాయ తమసః పరస్తాత్ ||

పుటమ్-సజ్జ్య.

,, 3.

[బృహదారణ్య-3-౪-౧౫]

తదేత ద్భృక్షత్వత్రం విట్కాద్రస్త దగ్నినైవ దేవేషు బ్రహ్మ
విద్భృక్షణో మనుష్యేషుత్వత్రియేణత్వత్రియోవైశ్వేనవైశ్వ
శ్శూద్రేణశూద్రస్తస్తాదగ్నా వే వ దేవేషు లోకమిచ్ఛస్తే బ్రా
హ్మణేమనుష్యేష్యేవతాభ్యాం రూపాభ్యాం బ్రహ్మభవత్. అథ
యోహవాఽస్తాల్లోకాత్స్వం లోకమదృష్టాప్రైతి సవినమవిది
తోసభస క్తి. యథావేదోవాఽససూక్తోఽస్య ద్వా కర్తాఽకృతం
యదిహవా ఽచ్య నేవంవిన్మహత్పుణ్యం కర్తకరోతి తద్ధాన్యాం
తతంక్షీయతపివాఽత్తానమేవలోకముపాసీత సయ ఆత్మానమేవ
లోకముపాస్తే సహఽస్యకర్తక్షీయతే అస్తాథ్యేవాత్మనోయ
ద్యత్తామయతే త త్తత్సృజతే ||

,, ౪.

“ఆత్మావాఅరేణ త్యాది” - ౨౬౦-౨-౧౦ పార్కపుమ్.

333 - ౧.

[లఘుత్రిస్తోత-౧.]

జన్మాస్తరసహస్రేమతపోజ్ఞానసమాధిభిః ।
సరాణాం క్షేణపాపానాం కృష్టే భక్తిఃప్రజాయతే ||

,, ౨.

[లక్ష్మీతస్త్రే-౧౭-౯౩.]

అవిష్లవాయ ధర్మాణాం పాలనాయ కులస్యచ ।
సద్గ్రహాయ లోకస్య కుర్యాదాస్థాపనాయచ ।
మనీషీ వైదికాచారం మససాపిసంజయేత్ ।
లక్ష్మయస్సోమమారోహేదసపేక్షోఽపితాంబ్రతి ।
ప్రియోపిసప్రియోసౌమే మదాజ్ఞాప్యతివర్తనాత్ ||

౧.

[తి-వా-౫-౭-౧.]

నోఽన్యోన్యేన నుజ్జీవితేనాకిలు మినియన్నైవిట్టాస్తుమ్
అన్యోన్యేన నరవిసజ్జయన్మృతే

పుటమ్-సజ్జ్య.

శేభీశ్రితామరై చెన్నెలూడుమలర్ శిరీవరమక్కులనకర్
వీభీశ్రిరుప్పవెన్దా యునక్కుమికై యల్లెనక్కే॥

33౬ - ౨,

[రా-సు-371-౧౧.]

రామోభామినిలోకస్య చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా ।
మర్యాదానాశ్చలోకస్య కర్తా కారయితాచసః ॥

,, 3.

“అస్థానస్నేహేత్యాది”-౨౭౬-౨-౯పాఠ్కృపుమ్.

33౭ - ౧.

[గీ-౮-౨౨]

పురుషస్సపరః పార్థ భక్త్యా లభ్యస్తస్యనన్యయా ।
యస్యాఽస్తస్థాని భూతాని యేనసర్వమిదం తతమ్ ॥

3౪౦ - ౧.

“రామోవిగ్రహవానిత్యాది” ౨౬౮-౧-౯పాఠ్కృపుమ్.

,, ౨.

[రా-య-౧౮-371]

అనయైశం హరిశ్రేష్ఠ దత్తమస్యాఽభయం మయా ।
విభీషణోవాసుగ్రీవో యదివా రావణస్సయమ్ ॥

,, 3.

“కృష్ణంధర్తమిత్యాది” ౨౬౮-౨-౯పాఠ్కృపుమ్.

3౪౨ - ౧.

[తి-వా-౨-౩-౨]

ఒత్తార్మికార్మైరైయైయాయ మామయా
ఒత్తాయెప్పారుట్టు ముయరా యెన్నెప్పెమ్
అత్తాయాయ్ తన్నెయ్ యటియాతనవటివితై ।
అత్తానీశెయ్తన వడియే నటియేనే॥

,, ౨.

[తి-వా-౨-౨-౧౦]

వార్తైయటివవర్ మాయవత్కాశన్బి యావరో
పార్తైపిటప్పాడు నోయొడు మూప్పొడిటప్పివై
వేర్తు పెరున్దున్బుమ్ వేరటన్కిత్తన్తాళిన్కీర్
శేర్తు అవన్ శెయ్యమ్ శేమత్తై యెన్బిత్తైళిపుమ్ ॥

3౪౨

చరమశ్లోక ప్రకరణ త్రిన్ ప్రమాణ త్తిరట్టు.

పుటమ్-సజ్జ్య.

3౪౩ - ౧.

[నా-తి-౧౧-౧౧.]

శమ్మెయ్యడైయ తిరువర్గర్ తామ్పణిత్త
మెయ్మై పెరువార్తై విట్టుళిత్తర్ కేట్టిరుప్పర్
తమ్మెయ్యకప్పారై త్తామకప్పరెన్నమ్మళిల్
తమ్మిడైయే పాయ్యానాల్ ఇతిప్పారానియే.

3౪౪ - ౧.

“నిదిధ్యాసితవ్యః” ౨౬౦-౨-౯ పార్క్కవుమ్.

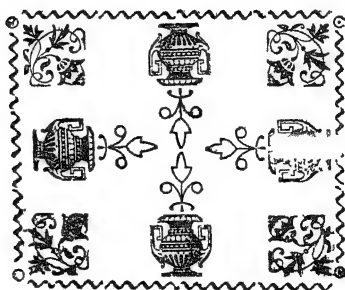
3౪౫ - ౧.

“అత్తనాకియిత్యాది” 3౨౪-౧-౯ పార్క్కవుమ్.

తిరుమన్రార్థమ్ చరమశ్లోక ప్రకరణ త్రిన్
ప్రమాణ త్తిరట్టు మున్ శ్రీన్ శ్రు.

జీయర్ తిరువడిక శశరణమ్.

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీమత్కుశికకులతిలకరాన

శ్రీశుద్ధసత్వమ్ దిగ్విజయమ్ ఎమ్మావైయక్కారెన్ఱి

రామానుజార్యస్వామి అరుళిచ్చెయ్త

చరమశ్లోకటిప్పణి.

ఇతు

శ్రీశుద్ధసత్వం తిరువార్ద్యణ్ స్వామి

అరుళిచ్చెయ్త

కరినపదదీప్తికై యుడన్

సభాపణ్డితర్కళాన,

శ్రీమాన్-పుదుప్పేర్, ఇళైయిల్లి,

విద్వాన్, వెక్కటాచార్యురాలుమ్,

శ్రీమాన్-పుదుప్పట్టు-తిరువేక్కటాచార్యురాలుమ్,

సదైక పురిశోధిక్కప్పట్టు,

శ్రీవైష్ణవగ్రంథముద్రాపక సత్తెయారాల్,

[†]

కాళ్ళీపురమ్

శ్రీనివాస ముద్రాక్షరశాలైయిల్

అచ్చిట్టు ప్రచురమ్ శెయ్యప్పట్టు.

వివిధచేతరామ్.

— చరమశ్లోక —

1—4—14

శ్రీవైష్ణవశ్రద్ధ ముద్రాపకసభ (లిమిటెడ్).

ఈసభలో తెనుగులిపిలో నచ్చు వేసిన గ్రంథములు,

రూ. ఆ. పై

భారతాదిలనిశ్చోకమ్	రామచరమశ్లోకమ్	౦	౧	౬
సుష్కరశ్లోక టిప్పణి		౦	౨	౬
శాన్తిల్యనిశ్చిప్తి, చరమధర్మశాస్త్రము తాత్పర్యసహితము		౦	౯	౦
తిరువందాదిగ-ము, ౪-వ-వ్యాఖ్యానారుమ్మద ప్రతిపదసహితము		౧	౧౨	౯
తిరువిరుత్తమ్ వ్యాఖ్యానద్వయ ఉరై ప్రతిపదతాత్పర్యసహితము		౨	౪	౦
తిరువాళియమ్-ము, పెరియతిరుమడల్-వ, వ్యాఖ్యానాది		౧	౭	౩
ఇ రామానుజ సూక్ష్మస్తోతి		౧	౧౨	౦
తిరుప్పల్లాణ్ణు ౦ ౭ ౬ శ్రీవచనభూషణమ్		౧	౧౨	౬
శరణశబ్దార్థవిచారమ్		౦	౨	౦
ప్రపత్త్యనుపాయత్వవిచారమ్		౦	౧	౦
నాయమాత్మాభాష్యమ్		౦	౨	౬
యమకరత్నాకరమ్		౨	౧౧	౬
తిరుప్పావై మూవాయిరప్పడి అరుమ్మదసహితమ్		౧	౫	౬
దీపప్రకాశసహిత తత్త్వదీపమ్		౨	౦	౬
గురుపరమృతాప్రభావమ్		౨	౦	౬
తత్త్వసక్లహమ్		౦	౨	౦
యతీంద్రప్రవణప్రభావమ్		౦	౧౨	౬
తిరుప్పావై ఈరాయిరప్పడి నాలాయిరప్పడికళ్		౧	౬	౦
ముముక్షుప్పడి వ్యాఖ్యానారుమ్మద ప్రమాణత్తిరట్టుసహితము		౨	౧౩	౦
తిరుప్పావై ఆతాయిరప్పడి		౧	౮	౦
రహస్యత్రయ మీమాంసాభాష్యమ్		౧	౮	౦
పరస్థరహస్యమ్ ౧ ౮ ౦ సమ్మదాయతకరాతి		౧	౧౩	౦
చతుష్టాకీస వ్యాఖ్యానమ్		౦	౭	౦
నాయచ్చియార్తిరుమొగ్గి		౧	౬	౦
పెరుమాళ్తిరుమొగ్గి		౧	౧౨	౬
స్తోత్రరత్నమ్		౧	౮	౦
శరమశ్లోక టిప్పణి		౧	౯	౦

డా. తిరు వేణ్గడత్తానయ్య,

కార్యదర్శి ధనాధికారి.

నెం ౩౧ వేంకటాచలమొదలివీధి, చెన్నపట్టణము.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

శ్రీశుద్ధసత్వరామానుజార్య వరై శ్రురనుగృహీతా,
రహస్యత్రయమీమాంసాభాష్య సిద్ధాంతనామికా

చరమశ్లోక టిప్పణి.

కాశిక శ్రీశుద్ధసత్వదేశికానుగ్రహదహమ్ ।
ప్రకరోమి సతాంప్రీత్యై చరమశ్లోకటిప్పణిమ్ ॥

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

శ్రీశుద్ధసత్వ వరప్రద గురుభిరనుగృహీతా,
చరమశ్లోకటిప్పణి వ్యాఖ్యా,

క తి న ప ద దీ పి కా .

శ్రీవేంకటేశం శ్రీకృష్ణం శ్రీలక్ష్మీనృహరింవిభుమ్
శ్రీమద్వరప్రదార్యం శ్రీశుద్ధసత్వగురుంభజే ॥
శ్రీతైలలక్ష్మణమునేర్దానదాసేన కుత్రచిత్ ।
చరమశ్లోకటిప్పణ్యం శ్రుతాంధాఘరి ప్రకాశ్యతే ॥

శ్రీమత్కృషికలతిలకః, శ్రీమద్భాష్యకారగురువర్యస్థాపిత చతుస్సత్తతి
పీఠభూషణ తన్మాతృప్యస్త్రీయ శ్రీబాలధన్వినామకాచార్యవర్యవంశ చాక్రికమణిః,
శ్రీమద్వరవరముని గురువరచరణ సలిస సమాశ్రయణ సమధిగతనిగమ మ్మా యుగళ
రహస్యతత్వ వరదరాజదేశిక వర్య సత్సత్తతి పయోధికాస్తుభాయమాస శ్రీశుద్ధసత్వా
చార్య తనూజమణిః, విద్వద్గ్రేసర సర్వృష్ట చిన్తామణిః, “విద్విజయమ్ ఎమ్మవయ్య
జ్ఞార్” ఇతి ద్రావిడనామకః శ్రీరామానుజాచార్యా గ్రణిః, మద్గతాచరణ పూర్వ
కం చిక్షీతం ప్రతిజానీతే (కాశిక శ్రీశుద్ధసత్వేతి). (శ్రీశుద్ధసత్వదేశికః) స్వాచార్య
భూత శుద్ధసత్వాచార్యః. (చరమశ్లోకేతి) చరమశ్లోక టిప్పణితి - వితద్ద్రష్టనాను.

విశదవాక్ శిఖామణియాన
మణివాళిమామునికళ్ళో అరుళిచ్చెయ్యత
చరమశ్లోక ప్రకరణావతారికై

మూ—, మధ్యమరహస్యమానద్యయ త్రినుజైయ వర్ణతైయరు
ళిచ్చెయ్యత వన న్తరమ్, అతిత్ పూర్వవాక్యత్తిల్ శొల్లుకితి ఉపాయవర

స్వీయశ్లోకపరవ్యాఖ్యాన్వాన్తావవిపాకబుద్ధయే |
సౌమ్యజామాతృసూరిరే నన్నిధత్తాంసదాహృది ||
అస్మద్గురుమనోజుష్టఘట్టాశేషావతారయోః |
ఆస్యాత్థేనాదనిశ్వాసా నిఘ్నంతాంస్వవిఘాతకాన్ ||
శ్రీమల్లోకగురోర్వ్యాఖ్యాం చరమశ్లోకగోచరామ్ |
అన్తిమాంసాధయన్నాదావాహక్రమనియామకమ్ ||

వ్యా—(మధ్యమరహస్యమానవిత్వాది). “ద్వయత్తుక్కర్థమ
రుళిచ్చెయ్యత వన న్తరమ్ - చరమశ్లోక త్రినుజైయ వర్ణతైయరుళిచ్చెయ్య

(స్వీయశ్లోకేతి) “స్వీయా - శ్రీసౌమ్యజామాతృసూరిసమ్మన్దిని, వ్యాఖ్యా”
ఇత్యన్వయః (శ్లోకపరః) చరమశ్లోకః (స్వాత్మ) హృదయమ్, - అభిప్రాయ ఇతి
యావత్, “ఇతిహృదయమ్” ఇతివత్ (ఆవిష్కారః) ప్రకాశనమ్ (సౌమ్యజా
మాతృసూరిః) “అథ్థియ మణివాళిమామునికళ్ళో” ఇతి ద్రామిడనామక ఆచార్య
ఇత్యర్థః

(అస్మదితి) (జుష్టీతి) శ్రీతివిషయేత్యర్థః, “జుష్ట - శ్రీతిసేవనయోః” ఇతి
ధాతుః (ఘట్టితి) ఘట్టావతారః - వేదాన్తాచార్యః (శేషావతారః) పరపరముని
వర్ణః. (స్వవిఘాత కాన్) స్వప్రతిబంధకాన్

(శ్రీమదితి) (వ్యాఖ్యామ్) ముముక్షుత్వేడి నామకగ్రన్థమ్ (చరమశ్లోకగోచ
రామ్) చరమశ్లోక విషయామ్ (అన్తిమామ్) తృతీయప్రకరణాత్మికామ్ (అపేతి)
పరపరమునివర్ణ ఇతిశేషః “అదా క్రమనియామకం సాధయన్, వ్యాఖ్యానమాహ”
ఇత్యన్వయః. (క్రమః) పూర్వావర్త రూపక్రమః.

కితార్” ఇతిక్రమరూప నియామ్యస్యప్రతిజ్ఞా. “మధ్యమరహస్యమాన”
 “చరమరహస్యమాయురుస్తుశ్చ” ఇతి - క్రమనియా మకరూపహేతుం
 సజ్గహేణవిశేషణద్వయేన నిర్దిశ్య, కాకాక్షిన్యాయేనతదుభయముపపా
 దయతి (అతిల్ పూర్వవాక్యత్తిలిత్యాదినా, తాత్పర్యమాయిత్యస్తేన).
 “ద్వయత్తుక్కు వివరణమాయ్” ఇత్యాది-ఉభయోపపాదకసజ్గహః;
 తద్వివరణం పశ్చమ్యస్తద్వయమ్. “పూర్వవాక్యత్తిత్సాల్లకిఱ”
 “ఉత్తరవాక్యత్తిత్సాల్లకిఱ” ఇతివిశేషణభ్యాం, “పూర్వార్థత్తాలే”
 “ఉత్తరార్థత్తాలే” ఇతిపదాభ్యాశ్చవివరణీక్రమానుసారి వివరణక్రమ
 ఇతిసూచనముఖేన, అర్థస్వభావ పర్యాలోచనాసిద్ధోవివరణ వివరణీ
 భావోయుజ్యత ఇతి న్యజ్యతే.

(అతిలిత్యాది), (అతిల్) ద్వయత్తిల్. (శొల్లకిఱ) శొల్లప్పడుకిఱ.
 ఏవముత్తరత్రాపి. ప్రథమేనపశ్చమ్యస్తేన పూర్వార్థస్య ఉత్తరార్థ విశ
 దీకారేణ, అర్థాన్తరబోధనేనచ-ద్వేభా పూర్వవాక్యవివరణత్వముక్తమ్.
 తత్రఅర్థాన్తరబోధనేన వివరణత్వంతావదాహ (పూర్వవాక్యత్తిలిత్యా
 దినా - ఎన్నుమత్తై ఇత్యస్తేన). “సర్వేశ్వరన్ తానే విధిక్తైయాల్, ఉపాయవరణమ్-తదభిమతమ్” ఇత్యన్వయః. తత్పదమ్-సర్వేశ్వరపరమ్.

నను, “వ్రజ” ఇత్యత్ర-ధాత్వర్థః-వరణమ్, ఆఖ్యాతార్థః-భావనా;
 తథాచ, అత్రఅభిమతి విధాశబ్దార్థ ఇత్యాహ (విధిక్తైయాల్) ఇతి.

(మధ్యమ రహస్యమాన విత్యాది). (కాకాక్షిన్యాయేనేతి) యత్ర ఏకస్యైవ
 పూర్వత్ర ఉత్తరత్రచ అన్వయేన అర్థబోధకత్వమ్, తత్రకాకాక్షిన్యాయః; తేనే
 త్యర్థః. (తదుభయమ్) మధ్యమ రహస్యత్వమ్, చరమరహస్యత్వమితిద్వయమ్.
 (తద్వివరణమ్ - పశ్చమ్యస్తద్వయమ్) “ప్రతిపాదిక్తైయాలుమ్, శాబ్దమాక ప్రతి
 పాదిక్తైయాలుమ్” ఇతి - పశ్చమ్యస్తద్వయమ్ (పర్యాలోచనా సిద్ధః) పర్యా
 లోచనయాసిద్ధః. (పశ్చమ్యస్తేన) “ప్రతిపాదిక్తైయాలుమ్” ఇతి పశ్చమ్యస్తేన.

(భావానా) ఆత్మరోద్యోగః. (విధి) ఆభిమత్యేనహివిధి (వేరణరూపాభి

విధి - ప్రేరణ, సదాచార్య ప్రేరణయా కరోమితి శిష్యవ్యవహారాత్, అభిప్రాయపవ తథాచ, ఆఖ్యాతస్య-లకారసామాన్యరూపేణ భావనావాచిత్యేన, విధిత్యేన ప్రేరణాయాపా లభిమతివాచిత్యమవ్యస్తీతి భావః

మతివాచిత్య మవ్యస్తీతి భావఇతి) అత్ర, ఇదానీం విధివాక్యస్య విధాయకత్వప్రకారః కథ్యతే తత్ర “స్వర్గకామాయజేత” ఇత్యత్ర యజిధాలోరుపరితనే ప్రత్యయే ధర్మద్యయమస్తి, ఆఖ్యాతత్వమ్, లిక్తవ్యప్తి తత్ర ఆఖ్యాతత్వం సర్వ లకారసాధారణమ్ తదవచ్ఛేదేన లిక్త్యయః-పురుషప్రపుత్తి రూపాదుర్థభావనాం ప్రతిపాదయతి.

సాచ అర్థభావనా - కిమంశ కేనాంశ కథమంశరూపాఽంశత్రయవిశిష్టై. తథాపి - “యజేత” ఇత్యత్రప్రత్యయేన-భావయేదితి ప్రతీయతే. ముఖ్యార్థాహితా నాం సర్వేషాం కారకాణాం లిక్తన్తార్థక్రియాన్వయ నియమేనతి, లిక్తస్య ప్రాధాన్యాత్, తత్రాపిప్రకృత్యథాపేక్షయా ప్రత్యయార్థస్య ప్రాధాన్యాత్, ప్రథమం ప్రత్యయార్థభావనాయా ఉపస్థితిర్భూతా, తతఃకరోతి సమానార్థక భావయతే-సక ర్మకత్వాత్, “కింభావయేత్” ఇతి కర్మాకాజ్ఞాయామ్, భిన్నపదోపాత్తోపి స్వర్గో భావ్యత్వేనాఽస్వేతి. కర్మత్వేనే త్యర్థః సాధ్యత్వేనేతియావత్ సతుసమానపదోపాత్తోపి యాగోభావ్యత్వేనాఽస్వేతి దుఃఖాత్మకస్యయాగస్య ఉపసితమత్వ రూపకర్మత్వా యోగ్యత్వాత్, స్వర్గస్యతు ఆసద్భాత్మకత్వేన ఉపసితమతయా, కర్మత్వేనాఽన్వయయోగ్యత్వాత్ తతశ్చ “స్వర్గంభావయేత్” ఇతి భోగోభవతి “తత్కేన” ఇతి కరణాకాజ్ఞాయాం సమాన పదోపాత్తో యాగః కరణత్వేనాఽస్వేతి. యాగేన స్వర్గంతుర్యాదితి

తతః “కథంయాగేనస్వర్గంతుర్యాత్” ఇతి కథమృవాఽఽకాజ్ఞాయామ్, అగ్న్యై న్వాధానాఽవహననాదిజన్యదృష్టోపకారేణ, ప్రయాజాదిజనితాఽదృష్టోపకారేణసహితేన యాగేన స్వర్గంతుర్యాదితి, అగ్న్యై న్వాధానప్రయాజాదికమ్ అజ్ఞజాతమ్-ఇతి కర్తవ్యతయా అస్వేతి కథమృవా కాజ్ఞాపూరకత్వమ్-ఇతి కర్తవ్యతాత్వమ్, యథా “ఓదనకామఃపచేత్” ఇత్యత్ర లిజా భావనా ప్రతీయతే, “కింభావయేత్” ఇత్యా

ణమ్ సర్వేశ్వరన్ తానే విధిక్రైయాలే తదభిమతమెన్నుమత్తైయుమ్,

నను, ప్రవృత్తిమాత్రస్య “సర్వస్యచాహమ్” ఇతిన్యాయేనధగవ
దధీనత్వాత్, హేతుసాధ్యయోరవ్యావర్తకత్వమిత్యత్రాహ (సర్వేశ్వ
రన్ తానే) ఇతి. “సర్వేశ్వరన్” ఇతి-శక్కాబీజమ్; “తానే” ఇతి-పరి
హారః. తథాచ, అద్వైతకథగవత్ప్రేరణమ్ - ఉన్నినీమారూపతదభిమతి
కాజ్ఞాయామ్, ఓదనోభావ్యత్వేనాన్వేతి; కేనేత్యాకాజ్ఞాయామ్, పాకేనేతిలభ్యతే;
కథమిత్యాకాజ్ఞాయామ్, తృణపూతాగ్రాదిసహితేనేతి. తతశ్చ “తృణపూతాగ్రా
ద్యుపకృతేన పాకేన తేజస్సంయోగేన ఓదనంభావయేత్” ఇతివాక్యార్థస్యమృద్యతే;
తద్వత్, యజేరసి బోధ్యః.

“సపిప లిప్సిత్యయో లిక్తవచ్ఛేదేన శబ్దభావనాం ప్రేరణాభ్యామభిధత్త”
ఇతి మీమాంసా పరిభాషాఽనుసంధేయా. “శాస్త్రరుచిపరిగృహీతః - మూలకున్దః,
అచార్యరుచిపరిగృహీతం - ద్వయమ్, శరణ్య రుచిపరిగృహీత శృరమశ్లోకః” ఇతి
ద్యేయమ్.

“సర్వస్యచాహమ్” ఇతి సీతాయాం వచ్చదశాధ్యాయే, (౧) “సర్వస్యచాహం
హృది సన్నివిష్టోమైస్సత్ప్రతిష్ఠాన హపోహనశ్చ । వేదైశ్చ సర్వైరహమేవ వేద్యై
వేదాస్త కృద్వేద విదేవచాహమ్” ఇతి; అస్య సీతార్థసంగ్రహఖ్యవ్యాఖ్యాః-అహమ్-
సర్వస్య-భూతజాతస్య, హృది-హృదయకమలే, సన్నివిష్టః - నియతృతయా సమ్యగవ
స్థితః; అతః, మత్తపివ, సర్వస్యస్మృతిః - స్మరణమ్, జ్ఞానం - ప్రత్యక్షాదిరూపం వస్తు
యాథాత్మ్యగ్నిజ్ఞానమ్, అపోహనమ్ - ఊహారూపం జ్ఞానశ్చభవతి. అతః, సర్వైర్వే
దైశ్చ అహమేవ వేద్యః - ముఖ్యతయా ప్రతిపాద్యః. అహమేవ, వేదాస్తకృత్-
వేదప్రతిపాద్య కర్మ ఫలప్రదాతా; వేదవిచ్చ అహమేవేతి.

(హేతు సాధ్యయోరితి) అత్ర “విధిక్రైయాలే” ఇతి హేతునా తదభి
మతత్వం సాధ్యత ఇతి బోధ్యమ్. (అవ్యావర్తకత్వమ్) వ్యాపుత్యభావః. (శక్కా-)
అవ్యావర్తకత్వశక్త్యా. (పరిహారః). “తానితి” అద్వైతకత్వబోధనేన, వ్యాపుత్తి
స్పిష్టేతి పరిహార ఇతిభావః. (ఉన్నినీమ) “యమేభ్యో లోకేభ్య ఉన్నినీమతి” ఇత్య
త్రోక్తా ఉన్నినీమ. (తదభిమతితి) (హేతుః) లిప్తమ్, సూచక మితియావత్;

వరణాజ్ఞమాన సాధనాఽన్తర పరిత్యాగత్వైయుమ్, వరణత్తిల్ సాధనత్వ
బుద్ధి రాహిత్యత్వైయుమ్, శాబ్దమాక పూర్వార్థత్వాలే ప్రతిపాదికై-
హేతు రితిచోక్తిదోష ఇతిభావః. (ఎన్నుమత్తైయుమ్) ఇతి-వక్ష్యమాణ
పరిత్యాగరాహిత్యాభ్యాం సముచ్చయః. తథాచ, “మన్తరహస్యే
వర్తమాన నిర్దేశ రూపత్వాత్-నతత్ర అభిమతిప్రతిపత్తిరస్తి” ఇత్యర్థా
న్తర బోధన, శ్లో కః-తద్వివరణమితిభావః,

అథ, “చరశా” ఇతి ద్వివచనార్థ భూతోపాయపూర్తిరూపోక్తార్థ
విశదీకారమాహ, (వరణాజ్ఞమాన) ఇతి విశేషణేన. శ్లోకే ప్రత్యయేన
అజ్ఞత్వరూపాఽర్థాన్తరబోధనం వ్యజ్యతే. ఏకశబ్దార్థమాహ (వరణత్తిల్)
ఇతి. “ఏకేముఖ్యాస్యకేవలాః” ఇత్యుక్తం కైవల్యం తదర్థ ఇతిభావః.
నను, మన్తరత్నస్థివర్తమాననిర్దేశరూపత్వేపి, అనువాదస్య పూర్వ
వాదసాపేక్షత్వాత్, వేదేచ వేదపురుషస్త్వేన పురోవాదిత్వాత్, వర
ణస్య అపూర్వత్వేన విశ్వవశ్యమ్భావాచ్చ, తత్రావ్యభిమతి సిద్ధిత్వేన;
ఏవమ్, ఉపాయపూర్తిస్వభావ పర్యాలోచనయా త్యాగాదికమపిసిద్ధ్య
త్వేవేత్యత ఆహ, (శాబ్దమాకవితి). “కిర్తవ్యాపారసాధ్యత్వం విధిర్థ
(ఉక్తదోషః) అవ్యావర్తకత్వదోషః (పరిత్యాగరాహిత్యాభ్యామ్) సాధనాన్తర
పరిత్యాగ ప్రపత్తి సాధనత్వ రాహిత్యాభ్యామ్ (వర్తమానేతి) “ప్రపద్యేత” ఇత్య
నుక్త్యా “ప్రపద్యే” ఇతి వర్తమానావదేశేత్యర్థః. (తద్వివరణమ్) ద్వయవివరణమ్.

(ఏకేముఖ్యేతి). “ఏకే ముఖ్యాస్యకేవలాః” ఇతి నిఘట్టుః; కేవల శబ్దస్య
ఏవకారార్థ అర్థః. (తదర్థఇతి) ఏకశబ్దార్థ ఇత్యర్థః. అత్ర ఉపాస్యత్వేన
ప్రియమాణ సాశాస్త్రరాహిత్య ప్రతిపాదకః - ఏకశబ్ద ఇతి బోధ్యమ్. (త్యాగాదిక
మితి) అదిశబ్దేన శోకనివృత్తి ర్గ్రహ్యతే.

(యద్యపీతి) “శ్రీభాష్యే ప్రతిపాదితమ్” ఇతిశేషః. తథా శ్రీభాష్యే
ఫలాధికరణే, “లిఖదయోపి దేవతారాధన భూతయాగాదేః ప్రకృత్యర్థస్య కర్తృ
వ్యాపార సాధ్యతాం వృత్తంతి సద్ధాం శబ్దానుశాసనానుమతామభిదధతి నాస్యద

ఇతియద్యపి తథావ్యుక్తాన్తరాభోధాత్ భాట్టరీతిరిహశ్రితా॥ ద్విత్వాభి
ధానం నియతం వ్యవచ్ఛేదధియాయతః। అనువాదోనాభిమత్యా తతో
వివరణం ద్విధా ” ఏతచ్ఛూర్యమేవ ప్రపశ్యేత్మ్.

తా:కమితి ప్రాగేవోక్తమ్” ఇతి (భాట్టరీతిః) లిఃః ప్రేరణారూపాభిమతి వాచ
కత్వమతం భాట్టస్య తద్రీతిరిత్యర్థః (ద్విత్వాభిధానమితి) యత్రద్విత్వాభిధానమ్
తత్ర ఇతరవ్యావృత్తి ధీః” ఇతి నియతమితిభావః (వ్యవచ్ఛేదః) - వ్యావృత్తిః
(అనువాదేతి) “యత్ర అనువాదః, తత్ర అభిమతిః” ఇతి నియమోన “భుక్త్వా
చాహ్వాయణంచదేత్” ఇత్యత్ర “భుక్త్వా స్థితశ్చేత్” ఇత్యనువాదః తత్రభోజనే
అభిమతిర్నాస్తీ తిబోధ్యమితిభావః (ఏతచ్ఛ) వివరణం (పూర్వమేవ) “అథ
చరణే” ఇత్యత్ర

“బ్రహ్మవిదాహ్నాతి - సోఽశ్నుతే” ఇతి జిజ్ఞాసాధికరణభాష్యే,— “సో
ఽశ్నుతే సర్వాకామాన్, సహబ్రహ్మణా విపశ్చితా” ఇతి బ్రహ్మవేదసఫల మవ
గమయ ద్వాక్యమ్, పరస్య విపశ్చితో బ్రహ్మణో గుణానన్త్యంబ్రవీతి, విపశ్చితా
బ్రహ్మణా సహ సర్వాకామాన్ సమశ్నుతే ‘కామ్యస్తే’ ఇతి - కామాః -
కల్యాణగుణాః, బ్రహ్మణా సహ తద్గుణాన్ సన్నానశ్నుత ఇత్యర్థః” ఇతి. తస్మిన్త
ప్రకాశికా, — “(ఫలమవగమయ ద్వాక్యమితి) ‘బ్రహ్మ విదాహ్నాతి పరమ్’ ఇతి
బ్రాహ్మణే-బ్రహ్మ తద్వేదసం, ప్రాప్తిః, ప్రాప్యజ్ఞానీ చతుష్టయముక్తమ్ వితద్వివరణం
‘సత్యం జ్ఞానమ్’ ఇత్యాది ముక్తేణ క్రియత ఇతి, శ్రుతిరేవాహ - ‘తదేషాభ్యుక్తా’
ఇతి తదేవ - బ్రహ్మభిముఖీకృత్య, ఋగేషా, అధ్యేతృభిరుక్తేత్యర్థః ముక్తాణాం
బ్రాంహణ వివరణ రూపత్వ దర్శనాత్, ఉపక్రమాధికరణ విషయవాక్యయోరివ
అపాత విరోధ ప్రతీత్యభావాత్, ముక్త బ్రాంహణయోర్నిత్య నిర్దోషత్వాచ్చ
ముక్తాపేక్షయా బ్రాంహణ ప్రాబల్య వాదోఽనుపపన్నః స్ఫుటప్రతిపత్తి హేతుత్వ
తద భావావేవ ప్రాబల్య దౌర్బల్య శబ్ద వివక్షితోచేత్ నవిరోధః. ‘సత్యంజ్ఞాన మన
న్తం బ్రహ్మ’ ఇతి - బ్రహ్మశబ్దో విపుతః ‘యోవేదనిహితం గుహాయామ్’ ఇతి -
విచ్ఛబ్దః ‘పరమేవ్యోమన్, సోఽశ్నుతే, ఇతి ప్రాప్తిః, సర్వాకామాన్’ ఇత్యాదిసా

యాలమ్, ఉత్తరవాక్యత్తిల్ శొల్లుకిఱ కై జ్జుర్యత్తుక్కు పూర్వ

అథ, ఉత్తరార్థస్య-ఉత్తరవిశదీకారేణ ఉత్తరవాక్య వివరణత్వ
మాహ (ఉత్తరవాక్యత్తిలిత్యాదినా). నను, (౧) “బ్రహ్మవిదాపోఽతి”
“సోశ్నుతే” ఇత్యాదౌ ఉపాసనఫలతయైవ భగవదనుభవ రూప
ప్రాప్తిః, వరణఫలతయా నోత్తరవాక్యే ప్రతిపాదనమస్తి; యేనత్ర
సమశ్చబ్దేన విరోధినిపుత్తిపరేణ ప్రాప్తిప్రతిబంధక నిపుత్తేస్సామాన్యేనో
క్తాయాః, సర్వపాప విమోచనత్వ రూపేణవిశేషోక్తిరూపస్య ఉత్తరా
ర్థస్య తద్వివరణత్వం స్థాపితమిత్థతాహ. (కై జ్జుర్యత్తుక్కు-పూర్వ
భావియాన) ఇతి.

చతుర్థ్యర్థః - కై జ్జుర్యమ్. తచ్చ - పూర్వమేవోపపాదితమ్;
తత్పూర్వభావిత్వం ప్రాప్తిద్వారకం వివక్షితమ్. “భావాస్తరమ్-అభా
ప్రాప్యమితి. తత్ప్రేవ; - కన్యేమగుణాః; సహభావశ్చ బ్రహ్మణః - ‘పుత్రేణ సహౌ
దనంభుక్తే’ ఇత్యత్ర పుత్రస్యేవ కింబోక్తృతయా, కిమ్, ‘క్షీరేణసహ ఓదనంభుక్తే’
ఇత్యత్ర క్షీరస్యేవ బోగ్యతయేతి శబ్దాచ్చ పరిహరన్ వాక్యార్థమాహ - (బ్రహ్మ
జేతి). ఆస్య వాక్యస్య - ప్రాప్యవాచి * ఎరశబ్ద వివరణరూపత్వాత్, ‘సర్వాన్
కామాన్ సహబ్రహ్మణా’ ఇతి బోగ్యవాచిపదేన అవ్యవహిత ప్రయోగన్వార
స్యాచ్చ, సహశబ్దః - భోగ్య సాహిత్యపరః. సన్నిహితం బ్రహ్మైవ - గుణానా
మాశ్రయః. అతోఽనన్తగుణ విశిష్టం బ్రహ్మనుభవతీత్యర్థః” ఇతి.

(భగవదనుభవ రూపేతి) (ప్రాప్తిః) విగ్రహ విశిష్టప్రాప్తిః. నతులయ ఇత్యర్థః.
(అస్తితి) నాస్తిత్యన్వయః. అపితు ఉత్తరవాక్యే వరణఫలతయా కై జ్జుర్యస్య ప్రతి
పాదనమస్తి. అత్ర చరమశ్లోకే ప్రాప్తి ప్రతిబంధక నిపుత్తి రుక్తేతిభావః. (తద్వివరణ
త్వమ్) ద్వయ వివరణత్వమ్.

(తచ్చ) కై జ్జుర్యచ్చ. (పూర్వమేవ) ద్వయప్రకరణ ఏవ. పూర్వోత్తరయో
రేకతాశ్చతయా శాబ్దబోధజనకత్వం ప్రకరణత్వమ్. (తత్పూర్వ భావిత్వం)

భావియాన ప్రాప్తిప్రతిబంధక సకల పాపవిమోచనతైయుమ్, ఉత్త
 రార్థతాలే శాబ్దమాక ప్రతిపాదిక్రైయాలుమ్, ద్వయత్తుక్కు వివరణ
 వః” ఇత్యాద్యైవ, ప్రథమభావిన్యాః ప్రాప్తిరేవ తత్ప్రతిబంధకనివృత్తి
 రూపత్వమిత్యభిప్రేత్య (ప్రాప్తిప్రతిబంధక) ఇత్యుక్తమ్. ప్రతిబంధకత్వం
 పాపవిశేషణమ్. స్వయమేవ స్వప్రతిబంధకా భావఇతి వ్యవధానా భావ
 రూప సన్నికర్తృదౌద్భుత్వమ్. తథాచ ప్రాప్త్యప్రతిబంధకద్వారా కై జ్ఞుర్య
 విరోధిభూత సర్వపాపనివృత్తే ర్నమశ్చబ్దేన సామాన్యోక్తాయా విశేష
 రూపేణ వివరణం యుజ్యత ఇతిభావః. అథాస్తరబోధసమవ్యస్తీతి వర్ణ
 యతి (విమోచనతైయుమ్) ఇతి. “క్రియాపదాన్ణిజైర్నాచ్చ తత్రా
 స్థాస్తర బోధనాత్. ఉపలక్షణమే తత్స్యాత్ స్ఫుట స్తత్రభవిష్యతి”.
 పూర్వపదార్థకసిద్ధిం వారయతి(శాబ్దమాక) ఇతి.

తైజ్ఞుర్య పూర్వభావిత్యుక్తి. “ప్రతిబంధక నివృత్తేః” ఇతిశేషః. (తత్ప్రతిబంధకేతి)
 ప్రాప్తి ప్రతిబంధకేత్యర్థః. (స్వయమేవేత్యాది) స్వాభావః - స్వస్య ప్రతిబంధకః;
 ఘటాభావః. ఘటప్రతిబంధకః. ఘటాభావాభావః - ఘటరూపః, ఘటప్రతి
 బంధకా భావరూపశ్చ; తద్వత్, స్వాభావాభావః - స్వాత్మకః, స్వయమేవస్య
 ప్రతిబంధకాభావరూపశ్చ. (సన్నికరక) సమన్వయః. సన్నికర్తృభావః - వ్యవధానమ్.
 వ్యవధానేనైవ సన్నికర్తృనాస్తి. అతస్సన్నికర్తృః - వ్యవధానాభావరూపః. నైయా
 యికమతేః—ఘటేఘటత్వమ్, స్వవిరోధి చటత్వా భావరూపమ్. తమః - స్వవిరోధి
 తేజోభావరూపమ్. వేదావ్తిమతే—“సత్యం జ్ఞానమ్” ఇత్యత్ర-సత్యత్వం - స్వవిరోధ్య
 సత్యత్వ వ్యావృత్తిరూపమ్; జ్ఞానత్వమ్ - స్వవిరోధ్య జ్ఞానత్వ వ్యావృత్తిరూపమ్.
 తద్వదితిభ్యేయమ్. (క్రియాపదాత్) “మోక్షయిష్యామి” ఇతి క్రియాపదాత్.
 (అథాస్తరేతి) “నిచ్చాలే నానుమేష్టా; నియుమేష్టా; అతై తస్మైదేయేషట్టు
 ప్సాన్తాన్తాన్” ఇత్యత్ర ఉక్తార్థాస్తరేత్యర్థః. (పూర్వవత్) పూర్వార్థోక్తవత్

(ద్వయత్తుక్కు వివరణమయితి) చరమశ్లోక ద్వయైకార్థగ్రంథే తావత్, ద్వయ చరమశ్లోకయోర్వధి ముద్వత్సనా వివరణ వివరణిభావేన చ ద్వేధాసంగతిరస్తితి సతాం సమ్ప్రదాయః తత్రవిధిరూప శ్చరమశ్లోకః-వివరణమ్, బ్రహ్మవిద్యోపబృంహణసార త్వాత్, ద్వయాకాఙ్క్షితార్థ పూరకత్వాచ్చ

తదాహ, —ద్వయ పూర్వఖండే “ప్రపద్యే” ఇత్యుక్తం ప్రపదసమ్ - “ప్రజా జతేస్సాం వేళ్ళప్రపద్యే” “జనకసుతాకృపణాం దశాంప్రపన్నా” ఇత్యాదిష్టివ కింప్రాప్తిరూపమ్, ఉత - “శ్యామాచ్చబళం ప్రపద్యే, కవిభాచ్చాభిమం ప్రపద్యే” ఇత్యాదిష్టివ ఉపాసనాత్మక జ్ఞానరూపమ్, అథవా తదతిరిక్తమితి సందేహాత్, భవతి విశేషాకాఙ్క్షా సాచ-శ్లోకే “ప్రప” ఇత్యుక్తేన పూర్వతే

అథ “చ శ్లో” ఇత్యుక్త ద్విత్వమ్-కిం గృహకత్వాదివరుద్యేభ్య గతత్వాద వివక్షితమ్, ఉ - “కఙ్క్షిలానామధేత” ఇత్యాదిష్టివ, ద్వితీయాయాస్సాధ్యత్వ ముపేన కరణత్వరూపాపాదేయోపపాదకతయా, చరణద్విత్వస్య ఉపాదేయ గతత్వాత్, తద్వివక్షితమ్ అథవా *పాశాధికరణ న్యాయేన ద్వివచనమనర్థక మితి సందేహాత్, భవతి విశేషాకాఙ్క్షా సాచ-శ్లోకే సంధర్మ పరిత్యాగైకశబ్దాభ్యాం పూర్వతే

అథ నారాయణచరణశబ్దే, *నిమదస్థమితి న్యాయేన చరణశబ్దస్య అపర్యవ సాన మాశ్రిత్య కర్మధారయ సమాసాత్, కింనారాయణ ప్రాధాన్య మభిప్రేతమ్ ఉత, నైత్ర కన్యూతాదిశబ్దేష్టివ నారాయణస్య ఉపసర్జనతయా చరణ ప్రాధాన్య మితిసంశయాత్, భవతి విశేషాకాఙ్క్షా సాచ-శ్లోకే “మామ్” ఇత్యుక్తేన పూర్వతే

అథ, శరణశబ్దే కరణార్థక ల్యుప్ప్రీత్యయస్య కిమైంద్రిష్టివ ప్రత్యయ ప్రా బల్యాత్ సమభివ్యాహృత ప్రకృతిలక్షణాయా ముఖ్యాధ్యపరత్వమ్ ఉత, “వశునామ జేత, గోమయైఃపచతి” ఇత్యాదిష్టివ, ప్రభమశ్రుత ప్రాబల్యేన చరణశబ్ద ప్రసంగ్య మసారేణ, పరమ్యురయోపయోగిత్వరూప గౌణార్థపరత్వ మితి సందేహాత్, భవతి, విశేషాకాఙ్క్షా సాచ-ఉత్తరార్థేన పూర్వతే

అథ శరణశబ్దోక్తస్య మోక్షకరణస్య, “సహితత్కరణం లోకే వేదేవాఽఽపిర్ధీ దృశమ్! ఇతి కర్తవ్యతా సాధ్యయస్యనానుగ్రహేఽర్థితా” ఇత్యుక్తరీత్యా, అజ్ఞాపశ్య

(ద్వయశ్చక్కు వివరణమాయ్) ఇతి తథాచ మూలమన్తార్థజ్ఞానమూలకా ౭౭ కాశ్చావిషయస్య చరమశ్లోకార్థ జిజ్ఞాసామూలభూతోపస్థితివిషయ స్యచార్థస్య ప్రతిపాదనాత్, కిరవల్లమన్తద్వయస్య గీతావచనస్య చరమశ్లోకస్యచార్థయన క్రమాభావేపి, “అర్చితత్వాదేకంవాక్యం సాకాజ్ఞ క్షేప్యభాగేస్యాత్” ఇతిన్యాయేన అథానుమ్నావాత్, తత్త్విమగ్నకమితి భవత్యా కాశ్చ సాచ-“చ్యుజ్య” ఇతి త్వప్రత్యాపూర్వత ఇతి,—

అత్రకేచి దస్య దాచార్యాభిజనాః స్థూణానిభిస నేన చందయన్తి “౪, శ్లోకః-ద్వయవివరణం, పదచ్ఛేదాది వివరణ లక్షణాభావాత్” ఇతి

అత్రయథామతి ప్రతి విధీయతే అత్ర, ఉక్తహేతుః-అనైకాన్తికః, పదచ్ఛేదాది పశ్చుకస్య పుస్తాదక వ్యాఖ్యాన మత్ర లక్షణత్వాత్ నైతదుప యుహణాది వ్యాపకమ్ వ్యాపకలక్షణస్తు - ఉక్తార్థ విశదీకారవత్ప్రసక్తి ఆధారస్త రోధకత్వమ్. యదా “పచతి” ఇతిశబ్దంప్రతి - “వైగ్రస్తస్థులం పచతి” ఇతివాక్యం వివరమ్ తత్రచైత్రపదేన ఉక్తార్థవిశదీకారః, తస్థులపదేన ఉపయుక్తార్థాస్తర బోధనమ్. వివమేన ఉపబృంహణేషు సగ్గాది ప్రతిపాదనాంకేషు ఉక్తార్థవిశదీకార్య, మంశానుచరితార్థాస్తరతోపాఖ్యాన విశేషేషు, జాబాలి నిరాకరణాదిషు చి పయుక్తార్థాస్తరబోధనమ్ వివం ‘సమ్యక్స్వీయకలాపేన’ ఇత్యుక్త బ్రహ్మ మీమాంసాయామపి, బ్రహ్మకారణత్వాది సిద్ధాంతాంకేషు ఉక్తార్థ విశదీకారః, తదుపయుక్త న్యాయ నిబర్ధనాంకేషు పరపక్ష ప్రతిక్షేపేషుచ ఉపయుక్తార్థాస్తరబోధన మితివివేకః అతవివోచ్యతే, - “ఇతిహాస నృరాణాభ్యాం వేదాన్తాః ప్రకాశ్యతే । ఇతి కర్తవ్యతాభాగం మీమాంసా పూర్ముచ్యతే” ఇత్యాది “తదేవం వేదాస్త వివరణోక్తేషు పదచ్ఛేదాది పశ్చుకాభావసత్త్వాత్, హేతుర్వ్యభిచరితః ” ఇతి శ్రీసూక్తిరత్రో ౭ నుసభేయా

(మూలమన్తార్థేతి) స్వరూపజ్ఞానానస్తరమ్, ఇతరోపాయోపేయ జ్ఞానాక్షేప్తా జాయత ఇతిభావః (అర్చితత్వాదితి). “అర్చితత్వాదేకం వాక్యం సాకాజ్ఞ

సన్ధానరసిక్తైః పూర్వాచార్యైరేకవాక్యసహ పఠనాత్, ద్వయస్యమధ్యమత్వమ్, శ్లోఃస్యచరమత్వభావోపపద్యత ఇతిభావః.

“మధ్యమరహస్యమాన” ఇత్యుక్తస్యద్వయరహస్యత్వస్య ద్వయప్రకరణోపాధ్యత ఏవోపపాదితత్వాత్. “చరమరహస్యమాన” ఇత్యుక్తద్విభాగేనాత్ ఇతి పూర్వ మీమాంసాసూత్రమ్. విభాగే - పదవిశ్లేషేనతి సాక్షాత్ జ్ఞేత్, అర్థకత్వాత్ - ఏక ప్రయోజనకత్వాత్, ఏకం వాక్యమిత్యర్థః.

(ప్రకరణేతి) పూర్వోక్తరయోరేకవాక్యతయా శాబ్దబోధజనకత్వమ్ - ప్రకరణత్వమ్. జైమినీయ న్యాయమాలావిస్తరే, తృతీయాధ్యాయే, తృతీయపాదే చతుర్థాధికరణమారంభయతి. (౧) “సక్రత్వక్లగ్నమ్ ప్రయాజాది క్రత్వక్లగ్నవా సచా లక్ష్మణాః । ప్రక్రియాయాఅమాసత్వానై రాకాక్ష్యేణ వాక్యయోః । ప్రయాజాదేః ఫలచేచ్ఛా కథమ్భవేషి చక్రతోః । తేనప్రకరణం మాసం తస్మాదక్షాణితాయోః సార్థపాదద్వయేన వినియోజకత్వేనోక్తాని శ్రుతిలిక్లవాక్యాని; తేభ్యోఽపి రిక్తం ప్రకరణనామకం కిన్చిత్ప్రమాణం నవేదే జ్యాయః. సహిపదతత్సమర్థాని శ్వయేరసంపుష్టః కశ్చిద్వేదభాగః కేనచిదామ్నయతే. ఏక వాక్యతామపసో వాక్యసమాహః - ప్రకరణమితిచేన్న. వాక్యయోస్ససోః వశ్చాదేక వాక్యతాయా అభావాత్. సహి ‘దర్శ పూర్ణమాసాఖ్యాం స్వర్గకామాయజేత,’ ‘సమిధోయజతి’ ఇత్యనయోర్వాక్యయోః పరస్పరాల్లకాక్షాస్తి. యేన వాక్యైక వాక్యతా కల్పేయత. తస్మాన్న ప్రయాజాది-దర్శ పూర్ణమాసాక్షమ్” ఇతి ప్రాప్తే బ్రూమః. ప్రయాజాదయః - ఫలహేతవః; పురుషప్రపుత్తి రూపత్వాత్; సేవాదివత్. దర్శ పూర్ణమాసా - ఉపకరణై రుపకార్యా; కరణత్వాత్. ప్రదిపోపకృత చక్షుర్వత్. తథాసతి, కిం ప్రయాజాదేః ఫలమ్, కింవాదర్శ పూర్ణమాసయోః ఫలమిత్యాకాక్షాయామ్, సమ్యన్తం వాక్యైక వాక్యతారూపం ప్రకరణమ్; తేనచ ప్రయాజాది నామగత్వం ప్రతీయత ఇత్యుక్త మత్రభాష్యమ్.

(ఉపాధ్ధాతేతి). సాహిత్యదర్శణ వ్యాఖ్యానే, “ప్రకృత సిద్ధ్యనుకూలచిన్తా విషయత్వమ్ - ఉపాధ్ధాతః” ఇతి-ఉపాధ్ధాతలక్షణము క్తమ్. (సా)రహస్యతా. గీతా

మాయ పశ్చమ వేదసారభూత గీతోపనిష త్తాత్పర్యమాయ్, చరమ
క్తిం, శ్లోకేచరమరహస్యత్వముపపాదయతి (పశ్చమవేదేతి) “యద్యపి
క్రమహేతూక్తానోపయుక్తా రహస్యతా । శ్లోకోపాదేయతార్థస్తూపా
ఘాతేనాప్రపశ్యతే । యద్యప్యేకర నిరూప్యథంరహస్యత్వం సమా
ఖ్యయా తత్తునారతమం ప్రాహ సారసారతరోక్తితః । ద్వయేరహస్య
తాతూక్తారహస్య వి వ రి త్వ తః । రహస్యత్వంకై ముతికమితిబోధాయ
సూరిభిః । భారతం పశ్చమోవేదః” ఇత్యాదికమత్రానుసంధేయమ్.
మహాభారతశాస్త్రపబ్బంహణత్వేపి ఉపబ్బంహణాంతర వ్యాప్తిత్వద్ధం
పశ్చమవేదత్వోక్తిః ఏతచ్చ, శ్రీవచనభూషణ వ్యాఖ్యానోపాఘాత
ప్రమాణోపపత్తిసమ్ప్రదాయ ప్రదర్శనేన సూరిభిః ప్రదర్శితమ్, తత్రా
నుసంధేయమ్

యాం సవమాధ్యాయే, పూర్వత్ర-(౧) “ఇదస్తుతే గుహ్యం ప్రవక్ష్యామ్యి సమా
యవే । జ్ఞానంవిజ్ఞాన సహితం యజ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽపభాల్” ఇత్యత్ర రహస్యత్వ
ముక్తమ్ తత్రైవ, అష్టాదశాధ్యాయే, ఉత్తరత్ర-(౨) “సర్వగుహ్యతమం భూయ
శ్శృణుమే వరమంవచః । ఇష్టోసిమే దృఢ ఇతి తతో వక్ష్యామితేహితమ్” ఇత్యత్ర
ప్రవచనస్య రహస్యతమత్వముక్తమ్ (ఆకరమ్) గీతా భాష్యమ్ (నిరూప్యథమ్)
నిర్ణీతమ్ (తత్తు) రహస్యత్వం (సారతమమితి) భారతః-సారః, గీతా-సారతరా.
చరమశ్లోకః-సారతమ ఇతి ధ్యేయమ్ (ప్రాహేతి) వరవరమునిరితి శేషః (కైము
తికమ్) కైముతిక న్యాయసంధమ్ (సూరిభిః) రమ్యజామాత్య సూరిభిః (ఇత్యాదిక
మితి) ఆదిశబ్దేన - “సుమస్తం జైమినిం వేలం శుకశ్చైవ స్వమాత్మజమ్ । ప్రభుర్వ
సర్వోవరదో వై శక్యుయానమేవచ । వేదానధ్యావయామాస మహాభారతపశ్చమాన్”
ఇత్యాది గ్లహ్యతే (ఏతచ్చ) పశ్చమవేదత్వచ్చ (సూరిభిః) వరవరమునిభిః.
(ప్రదర్శితమితి) “పురాణత్రితాన్త్రీల్ ఇతిహాసత్తుమ్ ప్రాబల్యమ్-పరిగ్రహేతి
శయమ్, మధ్యస్థతై, కర్తూరావతమత్వమ్, ఆకిఱ ఇవద్గ్రాహే” ఇత్యాదివాక్యై
రితి శేషః

పశ్చిమ వేదశబ్దేన భారతస్య ఉపబృంహణసారత్వము క్తమ్. సారశబ్దేనగీతాయాస్సారతరత్వము క్తమ్ పశ్చిమ వేదసారత్వం లోకవిదితమిత్యాహ (సారభూతేతి). సారతరాస్సారతమా భవంతి. సహిగీతానత్ ఉపబృంహణాంతరస్య సార్వజనీనం పారాయణమస్తీతిభావః.

కథంగీతాయాస్సారత్వమిత్యత్రాహ (గీతోపనిషదితి). అత్రశ్రుతప్రకాశికోక్త ఉపనిషత్పదయోగార్థః, (౧) “ఉపనిషదముదారామద్వమన్ పాణ్డవాగ్ధమ్” ఇత్యాద్యభియుక్తవ్యవహారశ్చ అనుసంధేయః. (తాత్పర్యమాయ) తాత్పర్యవిషయార్థ ప్రతిపాదకమాయ. చరమశ్లోకార్థ ఏనగీతోపనిషదస్తాత్పర్యమ్, ఒరువనై ప్పిడిక్కినినైత్తు. తదర్థ

(గీతావదితి) “గీతాసుగీతా కర్తవ్యా కిమన్యై శ్శాస్త్రసక్తః” హై. యాస్వయం పద్మనాభస్య ముఖపద్మా ద్వినిస్సృతా” “ఏకం శాస్త్రం దేవశ్రుతగీతమేకోదేవోదేవశ్రుత ఏవ. ఏకోహస్త్రస్య నామానియాని కర్మత్వేకం తస్య దేవస్య సేవా” ఇత్యాదిక మత్రానుసంధేయమ్.

(శ్రుతేతి) శ్రుతప్రకాశికాయామ్, పారాశర్యేతి శ్లోకవ్యాఖ్యానే - “తర్హి, కథం బ్రహ్మ గో విషయత్వమితి శబ్దాయాం సద్వారకం బ్రహ్మ విషయత్వమిత్యాహ (ఉపనిషదితి). బ్రహ్మ బ్యుపనిషణ్ణేతి-ఉపనిషత్ ఉపనిషత్వాద్వా-ఉపనిషత్ ఇతి హివాక్యమ్, ‘గహనేహీయం విద్యాసన్నివిష్టా’ ఇతి - తద్విషయం ద్రమిడభాష్యమ్ ‘గహనే-బ్రహ్మణి, ఉపనిషణ్ణా’ ఇతి, భాష్యవిషయా వాసుసటీకా. అద్రావక భగవత్ప్రతిపాదకత్వమ్-ఉపనిషణ్ణత్వమ్” ఇత్యనుగృహీతమ్ (ఉపనిషత్పదయోగార్థేతి) “ఉపనిషణ్ణా - పరబ్రహ్మణి నిషణ్ణా” ఇతియోగార్థ ఇత్యర్థః. (ఉపనిషద ముదారామితి) సకల్ప సూర్యోదయే, గీతా తాత్పర్య చ్ఛ్రికాయామ్, “అనుచిత పదపీఠిశ్చిన్మయత్వాప్రయతా సలమలమతిమాత్రై రత్రచిత్రేవిమదైః। ఉపనిషదముదారా మద్వమన్ పాణ్డవాగ్ధం శరణముపగతాన్నస్తాయతే శాన్తాధనా” ఇతి. ఉద్వమన్ - ప్రకాశయన్. (నినైత్తు ఇతి) “ఊరైవలై ప్పారైవలై”

(౧) సకల్పసూర్యోదయే.

రహస్యమాయరుద్ధశ్చ చరమశ్లోక త్రిసుదైయ అర్థతై సంశయవిపర్యయ
మఱి పరుశిచ్చ్యేయకితార్.

వివరణార్థం శేషాన్యోగ్రహవిస్తర ఇతిభావః వివరణ ప్రయోజనమాహ
(సంశయవిపర్యయమఱి) ఇతి. “అజ్ఞాన సంశయవిపర్యయ నిష్పత్త్యర్థం
వ్యాఖ్యానమ్” ఇతిశ్రుతప్రకాశికా సూక్తిరీతాఽభిప్రేతా. ఇదచ్చ-
అజ్ఞానో పలక్షణమ్, ప్రయోజనాధిక్యాత్, సంశయవిపర్యయోప-
పాదనమ్, సంశయవిపర్యయప్రకారశ్చ తత్రస్ఫుటీభవివ్యతి.

(అరుశిచ్చ్యేయకితార్)తృతీయప్రకరణేనేత్యభిప్రాయః, ఇత్యమేన చరమ
శ్లోకాధికారే వేదాంతాచార్యైరనుగృహీతానన్తరిః; “ఇజ్ఞు పూర్వార్థ
త్రాలే ఓరధికారివిశేషత్తుక్కు ద్వయత్తిల్ పూర్వఖల్లత్తిల్ అనుసంస్థేయ
మాయ్, సర్వధర్మస్తుక్కుముశ్చ ప్రభావజ్ఞైయుమ్ అవన్ ముక్తిల్లాతస్వా
సాధారణ ప్రభావజ్ఞైయు ముదైతాన స్ఫుతల్ రన్యత్వాయ విశేషజ్ఞై
అధికారిన్రైరపేక్ష్యాది వివరణ పూర్వకమాక విధిత్తు, ఉత్తిరార్థత్రాలే
ద్వయత్తిల్ ఉత్తరఖల్లత్తిల్ ఫలజ్ఞై నమశ్శబ్దసంక్షిప్తాఽనిష్టనివృత్తివివ-
రణముఖత్రాలే అరుశిచ్చ్యేయతాన్” ఇతి ద్వయచరమశ్లోకయోర్వివరణ
వివరణిభావనిష్కర్షం.

ఇతి చరమశ్లోక టిప్పణ్యామ్

ద్వయ చరమశ్లోకయో ర్వివరణవివరణిభావ నిష్కర్షకః

ప్రథమవాదః.

ఇతిశేషః, (తదర్థ వివరణి) చరమశ్లోక వివరణేత్యర్థః. (ఇదచ్చ) సంయెత్యాది
పదచ్చ.

ఇతి ప్రథమవాద కరిషపదదీపికా

ఇతిన్ అర్థమేకేత్వైక్యాకవితే, ఎమ్మెరుమానార్ పతిన్ ట్టుప్ప
రాయమ్ తిగుక్కట్టియూర్ నమ్మిపక్కల్ ఎమ్మన్దనశ్శిల్లు.

అధనన్దతివాకోక్త్యప్రయోజనసమర్థనమ్,
చతుర్భిగుక్తి ముఖతో వాక్యషట్కణతన్యతే ||

(ఇతిన్ అర్థమిత్యాది). “శ్రీభాష్యకారా ౭నుపుత్తిశ్రీగోష్ఠి
ప్రణివారణమ్ । పూర్వార్థోల్లంఘనం సౌకర్యశ్చేతి హేతవః ॥
సంశయాదేరయోగశ్చ పూర్వాచారవిరుద్ధతా । ఉపాదేయతమత్వశ్చ
జ్ఞోకే షోఢా ప్రదర్శ్యతే । చతుర్విగసప్రముదాయో ద్వివిధోనక్తు
రాదరః” సంశయాదినిపుత్త్యర్థమిదం చరమశ్లోకవివరణ మిత్యుమ్,
తత్రతావద్వ్యుత్పన్నం ప్రతిశ్లోకస్వార్థబోధకత్వాత్, సంశయాద్య
యోగ ఇతి శక్త్యాం శిష్యాచార్యసమ్మదాయ ప్రదర్శనేన ద్వేషా
పరిహరతి (ఇతినిత్యాదివాక్యద్వయేన). (ఇతిన్) చరమశ్లోకత్తిన్.
“ఇతే” ఇతిప్రసిద్ధిహేతుశ్చద్యోత్యతే, హితబ్దనత్. అత్ర, “అపాతతః
ప్రతీతిస్సాద్యుద్వృత్తిస్సన్యస్తాత్రయద్యపి పరీక్షకప్రమానైవ భాష్యకా
రానువర్తనాత్” ఇత్యభిప్రాయః

(ప్రయోజనే) అక్షానసంశయ వివర్యయ నిపుత్తి రూప్రయోజనే త్యర్థః.
(చతుర్భిగి) శ్రీభాష్యకారావ వర్తనాదిభిః. (వాక్యషట్కణతి) “ఇతిన్ అర్థమేకేత్వై
క్యాకవితి, నమ్మితామమితి. నిష్క్రల్పప్రత్యనిష్ఠనాయతి, సంసారకళిత, అప్పడి ఉప
దేశిత్తు ఇతి, మఱియొక్క ప్రబంధిక్” ఇతి వాక్యషట్కణత్యర్థః (సంశయాదేరితి)
“అర్థస్య” ఇతిశేషః (అయోగః) నిపుత్తిః “సంశయ వివర్యయమట” ఇతి. సం
శయాదేరయోగః (షోఢా, చతుర్భిగారణ (వాక్యేతి) “ఇతిసర్థమ్” ఇత్యారభ్య,
“వెలియట్టరుగినార్ ఎమ్మెరుమానార్” ఇతి వర్ణనం వాక్యచతుష్టయే చతుర్విధ
సమ్ప్రదాయ ఉక్త ఇతిధ్యేయమ్ (అదర ఇతి) “అప్పడి ఉపదేశిత్తు” ఇత్య
రభ్య “అరుగిచ్చెయతతు ఇప్పిబన్దతిలే యితే” ఇతివర్ణనవవాక్య ద్వయే ద్వివిధో
వర్తరాదరః ఉక్త ఇతిధ్యేయమ్. (ప్రమా) శ్లోకార్థ యథావస్థితజ్ఞానమ్. (సముచ్చ
యశ్చ ద్యోతయతితి) వాక్యమితిశేషః.

నమ్మితాముమ్ ఇతినర్థత్తినుడైయ గౌరవత్తైయుమ్, ఇతుక్కు
అధికారిఇల్లామైయైయుమ్ పార్ త్తిత్తే ఇవరుడైయ ఆస్తిక్యాఽఽదర

అథ “శ్రీభావ్యకారై రభినివేశాతిశయాత్ అష్టాదశకృత్వోగమ
నేపి, పరమకారుణికై శ్రీగోక్షీపూర్ణమిత్రైః కిమితతన్నవిచారితమ్”
ఇతి శక్కుంపరిహరన్, పూర్వాచారవిరోధముత్తరత్ర పరిహర్తు
ముద్ధాటయన్, సంశయాదిసమ్మనం దృఢయతి (నమ్మితాముమిత్యా
దినా). “నమ్మి, తామ్” ఇతిపదద్వయేన అన్వర్థనామధేయ శాలితయా
పరమకారుణిక ఇతిశక్కుబీజంవృజ్యతే. “తాముమ్” ఇత్యపిశక్తేన,
“పలకాలిత్యాదేరి, అరుమైప్పడు త్తి” ఇత్యస్తస్యయోగ్యతామ్. “ఎఱు
న్నరుళిల్లు” “అరుళిచ్చెయ్తరుళిల్లు” ఇతి పూర్వోత్తరవాక్యాన్వ
యోస్సముచ్చయశ్చద్యోతయతి.

(ఇతినర్థత్తినుడైయ) ఇతి. అత్ర, “ఆవుణోతి విపుణోతి
వీక్షతే” ఇతిన్యాయాద్రష్టవ్యం. (ఇతుక్కిత్యాది) ఏతచ్చషోధావివరివ్యతి.
అత్ర, సర్వేషాంపురుషాణామ్ అనాదివాసనయా స్వప్రవృత్తిప్రయోజన
పరత్వాదిభావం. తేషామత్యస్త పరీక్షణాఽసామర్థ్యేన ఆపాతప్రతీతి
ప్రావణ్యాదితచ భావం. (ఇతే) ఇతిపూర్వవత్. (ఇవరుడైయ) ఎమ్మెరు
మానారుడైయ. (ఆస్తిక్యేతి) శాస్త్రోక్తమతమతిమాన్ - ఆస్తికః.
ఆస్తిక్యేనత్యపి ఆపాత ప్రతీతితృప్తింవిना అనాదిసిద్ధస్వయత్న స్వసల
వాసనయా, శ్లోకార్థ నిష్ఠాయామరుచిశ్చవిना తదర్థాఽత్యస్తబుభు
త్సా-ఆదరం. పరమాత్మనో నిర్దేతుకోపాయత్వాదిరూపాఽర్థగౌరవ
మాలోచ్య, తదస్తీతిమతిం పరీక్షితా. ఉత్తీర్త్యా అధికారిదౌర్లభ్య

(ఆవుణోతి) - అత్ర- “కుక్షీన కరినస్తనాస్తరే కాస్త దత్తముబా సఖ
క్షతమ్ | ఆవుణోతి విపుణోతి వీక్షతేకృచ్చ) లబ్ధమివ నిధనోధనమ్” ఇత్యేకో
ఽనుసంధేయః. (షోధావివరివ్యతి) “నిష్కలప్రప్త సత్వనిష్ఠనాయ్” ఇత్యాదినా,

పరీక్షార్థమాకంపలకాల్ నడన్తుతువళప్పణ్ణి, శూద్రురవుకొణ్ణు మాసాప
వాసమ్కొణ్ణు అరుమైప్పుడుత్తి అరుళిచ్చెయ్తరుళిల్లు.

మాలోచ్చు ఆదరి పరీక్షిత ఇతిభావః. ఉపకోసలవిద్యా ప్రజాపతి
విద్యా కరవల్లీప్రభృతి ప్రసిద్ధాన్ “పరీక్ష్యవివిసోపాయైః” ఇత్యక్తాన్
నివర్తనోపాయానాహ (పలకాలిత్యాది). (నడన్తు) ఇత్యన్య (తువళ)
ఇత్యనే నా ౭న్వయః “ప్రప్తావనాని స్థానిశ్చ శపథస్సముపాషణమ్ ।
శుశ్రూషాదిక్లేశనశ్చ ప్రకృతే హేతుపశ్చకమ్”. స్థానిః-అత్ర బహు
కృత్వో గమనేపి, స్వాత్యంతాభిలషిత స్తోకార్థోపదేశవ్యతిరేకశ్చాతి
రేకజనితం దేహకార్యమ్.

(శూద్రురవుకొణ్ణుత్యాది) ఏ త త్ప్ర కా రిః శ్రీమద్గురుపరమ్పరా
ప్రభావేవ్యక్తిః. (మాసాపవాసజ్ఞోణ్ణు) “సహవాగ్ధినాలనశితుందధే”
ఇతివత్. (అరుమైప్పుడుత్తి) గోబలీవర్దన్యాయేన శుశ్రూషాదికం వివక్షి
తమ్. (అరుళిచ్చెయ్తరుళిల్లు) “శ్రితపాకంపచతి” ఇతివత్. ఏవం
శిష్యాచార్యాభ్యాం శిష్యశిక్షార్థం సంశయాద్యధీనజిజ్ఞాసాప్రకాశన పరీ
క్షణాభ్యాం సంశయాదినమ్భవేన, “సంశయవిపర్యయమట అరుళిచ్చెయ్
కితార్” ఇత్యన్వయః.

అధపూర్వవాకోక్తాధికారిదౌర్లభ్యం ప్రపశ్చయన్, పూర్వా
చారవిరోధ శ్చక్షాశ్చన్యాయన్, “తద్విపూర్వాచారైర్వః కిమితిచరమ
“ఆస్తికాగ్రసరనామ్” ఇత్యన్తేన పట్నకారేణ వివరిత్యతీ త్యర్థః. (అతిరేకః)
ఆపేశయః

“శూద్రురవు”-శపథః. (వాగ్ధినా) మనోవాగ్ధినా. (అనశితుమ్) ఉపపశితుమ్.
(గోబలీవర్దేతి) “గావ ఆనీయంతామ్, బలీవర్దాస్తేవస్తు” ఇత్యత్ర బలీవర్దాసయ
స్వాపి గవాసయనాన్త రాభవేపి, బలీవర్దశబ్దసాహిత్యాత్ తద్వ్యతిరిక్త గోవాచకత్వం
గోశబ్దస్య అగ్నేకృతమ్. సపివగోబలీవర్దన్యాయః. తస్మాదిత్యర్థః.

(పూర్వోక్తి) పూర్వాచారస్య - శుద్రార్థ గోవసస్య, విరోధః - తత్ప్రకాశన

నిష్కల్పస్వసత్వనిష్ఠనాయ్, పరమాత్మనిరస్తినాయ్, అపరమాత్మనివైరాగ్యముడైయనాయ్, ప్రమాణపరతన్త్రనాయ్, భగవద్వైభవ

శ్లోకార్థోననిబద్ధః” ఇతి శక్త్యాంపరిహరతి (నిష్కల్పస్వ.త్యాదివాక్యేన). (౧)
 “జాయమానం హిపురుషమ్” ఇత్యుక్తిరీత్యానిర్దేశతుక కటాక్షులబ్ధం
 మోక్షార్థచింతా హేతుభూతం లోకవిలక్షణంసత్వమ్ - నిష్కల్పస్వసత్వమ్.
 “తత్రనిష్ఠా-నిశ్చలస్థితిర్యస్వసః” ఇత్యుక్తిః. (౨) “పరమాత్మనియోరక్తిః”
 ఇతివచనమ్ - పరమాత్మనిత్యాదినాన్మరితమ్. అత్ర అమృతమార్థమో
 క్తార్థి ప్రతిక్షేపార్థమాదిమమ్; అత్రఆర్తాది నిమిత్త్యుద్ధం ద్వితీయశ్చ
 విశేషణమ్. ప్రమాణస్వారస్యైవగతకైచ్చర్యరసకత్వమ్ - ప్రమా
 ణేత్యాద్యర్థః.

ప్రమాణపారతన్త్ర్యనిష్ఠామాహ (భగవదిత్యాదినా). భగవ
 చ్చ్యుతేన వత్సనూణ విస్రమ్భాతిశయే హేతుర్వ్యభిజ్ఞే. “దేవకీపత రేవాన
 మిత్యర్థః. (జాయమానంహిత) “యంపశ్యే న్మనుషూదనః సాత్త్వికస్సతువిజ్ఞేయ
 స్సవైమోక్షార్థ చిచ్ఛకః” ఇతి శ్లోక శేషః. (పరమాత్మనితి). “విరక్తోఽపరమాత్మని
 సర్వేషణా వినిర్ముక్త స్సదైక్షం బోధుచుత్తతి” ఇతి బ్రహ్మస్పతి వచనశేషః. (అమృ
 తమార్థమోక్షేతి) “నైయామికానాం పాపాణకల్ప మోక్షః, ఆద్యైతి నాం వాక్య
 జన్యజ్ఞానాత్ బ్రహ్మైవైవత్క్షానం మోక్షః” ఇత్యాదిర్వోధ్యుక్తిః. (అదిమమ్) నిష్కల్ప
 సత్వనిష్ఠనాయిత్యాదిమమ్. (ఆర్తాదితి) ఆర్తజ్ఞానస్థానార్థి వ్యాప్తత్రైవిధమిత్యర్థః.
 (ద్వితీయశ్చేతి) పరమాత్మని రక్తనాయిత్యుద్ధేయమ్; చకారాత్, “అపరమాత్మని
 వైరాగ్యముడైయనాయ్” ఇతిప్రతీయం విశేషణమిత్యర్థః.

(విస్రమ్భః) విశ్వాసః. (హేతురీతి) భగవదవ్యత్ర - కల్యాణగుణాకరత్వం
 హేయ ప్రత్యేకకత్వశ్చ వివక్షితమ్; తద్రూపహేతు రిచ్ఛయః. (దేవకీతి) అత్ర,
 (౩) “తేవకీ తన్మముద్గీర్ణీ, ఆత్మత్వేన వత్సనానాలోప్తియ వచ్చుతన్” ఇతి,

స్వీదరే విశ్వదర్శనమ్ । సాస్త్రిపనిసతానీతిశ్శిలాస్త్రీత్వాదికం తథా ।
కరణాదిప్రదానస్య యాగపద్యేష్యనుగ్రహః । సదూర్వకోసలారోహ
ఇత్యాది రైవభవోవిభోః”.

(౧) “పన్నిరుత్కిళ్ళే పయిల్ శీల్ కొణ్ణి పప్పొణ్ణినాల్” ఇత్యాది గాథాఅభిప్రేతా.
(స్వీదరే ఇతి) (౨) “వై యమేఘమ్ కణ్ణాళ్ పిత్తైవాయుళే” ఇత్యభిప్రేతమ్. (ఆనీ
తిః) ఆసయనమ్. “శ్రీకృష్ణః పుతస్వగురుసుతానయనమకరోత్” ఇతి భాగవతకథా
అనుసంధేయా. అత్ర (౩) “ఓతువాయ్ మైయు మువనియప్పిఱపు మునకు మున్
తన్దవన్దణనూరుచన్ కాతలెనమకన్ పుకలిడమ్ కాణేన్ కణ్ణు నీ తరువాయెన్ క్కెన్దు,
కోతిల్ వాయ్ మైయునానునై వేణ్ణియ వ మైముడిత్తవన్ శిలు వ నై కొ గు డుత్తాయ్”
ఇతి గాథా అభిప్రేతా. “శిలాస్త్రీత్వాదికమ్” ఇతిపాఠః. అత్ర శిలా అహల్యాఽభవ
దితికథా అనుసంధేయా; తథోక్తమ్-అధ్యాత్మ రామాయణే-బాలకాండే, పశ్చిమసర్గే
(౪) “దృష్టాన్వ హల్యాం వేవమానాం ప్రాజ్ఞలింగౌతమోఽబ్రవీత్ । దుష్టే త్వంతిష్ఠ
దుర్వృత్తే శిలామయ్యాశ్రమేమమ” ఇతి. తత్రైవ; - “ఇత్యుక్తాన్వ రాఘవం
హస్తే గృహీత్వా మునిపుక్లవః । దర్శయామాస చాఽహల్యాముగ్రేణ తపసాన్వితామ్ ।
రామశిలాంపదాస్పృష్టాన్వ తాఞ్చాఽపశ్యత్తపోధనామ్ । ననామరాఘవోఽహల్యాం
రామోహమితిచాబ్రవీత్.” “శిలాస్త్రు త్వాదికమ్” ఇతిపాఠే - శిలాస్త్రుత్వమ్ -
గోవర్ధనాస్త్రత్వమ్. “వర్షధారాపతనే తన్నిరాసార్థం శ్రీకృష్ణః గోవర్ధన పర్వతో
ద్ధారణమకరోత్” ఇతి భాగవతకథా అనుసంధేయా. (౫) “కల్లెడుత్తు క్కల్ మారి
కాత్తాయ్” ఇత్యభిప్రేతమ్. ఆదికణ్డేన తృణాస్త్రత్వాది వివక్షితమ్. (కరణేతి)
చక్షురాదికరణేత్యర్థః. (యాగపద్యే) సృష్టికాల యాగపద్యే. అత్ర (౬) “ము
న్నీర్ ఇలమ్ పడైత్త పెమ్మిల్ పణ్ణినే” ఇత్యాదిక మభిప్రేతమ్. (సదూర్వేతి).
అత్ర, (౭) “సదూర్వ మభజన్త హిజన్త వస్తామ్” (౮) “పుల్లెణ్ణుమృతి యున్న్దిన్దియే

(౧) పెరి-తి-౩-౨-౮. (౨) పెరి-తి-౧-౨-౬. (౩) తి-మొ-గి-౮-౭.
(౪) అధ్యా-రా-బా-గి. (౫) తిరునె-౧౩. (౬) తి-వాయ్-౩-౨-౧.
(౭) పర-స్త-౬౯. (౮) తి-వా-య్-౭-గి-౧.

నమ్ శ్రుతమానాల్ ఇతు ఉపపన్న మెన్నుమ్బడిమాన విసమ్భ బాహు

(శ్రుతమానాల్) (౧) “కాక్టై-వాయిలుమ్” ఇత్యాదిరీత్యా యతః కుతశ్చిచ్ఛవణమాత్రం విసమ్భ బాహుశ్శనిమి త్తమితిభావః. “శ్రుతమానాల్” ఇత్యుత్తరతాన్వేతి. (౨) “వక్తాశ్రోతాచ దుర్లభః” ఇతిభావః. అనుపపత్తి ప్రతినన్ధానాభావమాత్రంవిना శ్రుతస్య ఉపపత్త్యుపన్యాసో విసమ్భాతిశయ సూచక ఇతిభావః.

(విసమ్భేతి) (౩) “మస్తీరేద్విజేదై వే-విశ్వాసఃఫలదాయకః.” అత్ర, (౪) “సారాసారవివేకజ్ఞా గరియాంఘో విమత్స్యరాః | ప్రమాణ తన్త్రాస్సస్తి కృతో వేదాద్ధానజ్ఞః” ఇతి శ్రీమద్వేదాద్ధానజ్ఞః చరమశ్లోకో నుసన్ధేయః. అత్ర ఆ ద్యేనవిశేషణేన-“సారాసార వివేక

సత్త్వాలక్ష్మయోత్తసన్ నాన్తుకనాన్ పెద్ది నాట్టులే? (౫) “అస్తు శరాశరజ్జలై వై క్షుప్తత్రేహ్ని” శ్రీపాద్మపురాణే - మాఘమాహాత్ర్యై, వింశేఽధ్యాయే- (౬) “స్థాపయంశ్చతురో వర్ణాన్ స్వేస్వేవర్తనిరాఘవః | ఏకాదశ సహస్రాణాం వర్ణాణాం పాలయన్ ప్రజాః | రాజవంశాన్ శతగుణాన్ స్థాపయిత్వా దివంగతః | తీర్థపాషణ కాష్ఠేభ్యో ఋతేశుష్కేభ్య ఏవచ | ఆన్యాన్ సర్వాన్ జీవయిత్వాన్ సరయాం త్యక్తవర్తమాః | స్వర్గేలోకే స్థాపయిత్వా స్వంధామ ప్రాపసోఽచ్యుతః” ఇత్యాద్యభిప్రేతమ్.

(కాక్టై-వాయిలుమితి) (౧) “కట్టరైకొశ్వో కారణా! కరుశక్కోడియానే!” ఇతిశేషః. (వక్తాశ్రోతేతి) శ్రీరామాయణే ఆరణ్యకాండే - రావణం ప్రతి మారీచః - (౨) “సులభాః పురుషారాజన్ సతతం ప్రియవాదిభః | అప్రియస్యతు వధ్యస్యవక్తా శ్రోతాచదుర్లభః” ఇతి. “అప్రియస్యవక్తా, వధ్యస్య శ్రోతాచదుర్లభః” ఇత్యన్వయః. “అనాల్” ఇత్యుక్తత్వేన, “వక్తా శ్రోతాచదుర్లభః” ఇతి - దోర్లభ్యం ద్యోత్యతే ఇతిభావః.

(చరమశ్లోకః). ఆన్యశ్లోకః. (ఆద్యేన విశేషణేన) నిమగ్నప్ర సత్వేతి

(౧) పెరి-తి-గి-౧-౧.

(౨) రా-ఆ-౩౭-౨.

(౩)

(౪) వేదాద్ధానజ్ఞః.

(౫) పెరు-తి-౧౦-౧౦.

(౬) పాద్యే-౨౦-

శృముడై యనాయ్, ఆ స్తికాఽగ్రేసరనాయ్, ఇరుప్పానొరువనుణ్ణాకిల్,
జ్ఞాః” ఇతి ఫలితమ్; (౧) “సత్వాత్సజ్ఞాయతేజ్ఞానమ్” ఇత్యుక్తేః. ద్వితీ
యేన-“గఠీయాంసః” ఇత్యుక్తిముక్తిమ్; (౨) “సచ పూజ్యో యథా
హ్యహమ్” ఇత్యుక్తేః. తృతీయేన-“విమత్సరాః” ఇతి ఫలితమ్.
చతుర్థపశ్చమాభ్యామ్-ప్రమాణతన్త్రాఇత్యుక్తే ఫలితే ఇత్యనుసంధేయమ్.

వేదాంతశ్రవణాఽధికారాదపి అధికమధికారమాహ (ఆ స్తికేతి).
“స్వప్నవర్తిత సకలశాస్త్రమర్యాదోల్లంఘనేన నిరంకుశ స్వతంత్రభగవా
న్నిర్దేశాతుక కిటాక్షణ కేవల స్వార్థతయా కశ్చిదన్తీకరోతి” ఇత్యుక్తే
తత్రపృథాగ్యవసాయవాచ్. ఆ స్తికాఽగ్రేసరః. (ఒరువనుణ్ణాకిల్) (౩)
“కశ్చిన్నాంవేత్తితత్వతః” (౪) “సుదుర్లభః” (౫) “ఉల్భిరేత్” ఇత్యా
దిక మత్రాఽనుసంధేయమ్.

విశేషణ. (ద్వితీయేన) ఒరమాత్మనీతి విశేషణ. (తృతియేన) అఒరమాత్మ నీతి
విశేషణ. (విమత్సరా ఇతితి) మత్సరస్య విషయప్రావణ్య జ్యోత్వాదితిభావః.
(చతుర్థేతి, ప్రమాణవరేతి విశేషణేనేత్యర్థః. (పశ్చమేతి) భగవద్వైభవమ్ శ్రుత
మానా లిత్వాది విశేషణేనేత్యర్థః.

(కశ్చిదితి) గీతాయాం సప్తమాధ్యాయే; — “మమమ్యాణాం సహస్రేషు కశ్చి
ద్యతతి సిద్ధయే । యతతామపి సిద్ధానాం కశ్చిన్నాంవేత్తి తత్వతః” ఇతి. అస్య
గీతార్థ సక్రగ్విహవ్యాఖ్యా; — “మమమ్యాణామ్ - అధికారిణామ్, సహస్రేషుమధ్యే కశ్చి
దేవ, సిద్ధయే-ఫలసిద్ధిపర్యంతమ్, యతలే-యత్నంకరోతి; యతతామ్ - తథాయత్నం
కుర్వతామపి, సహస్రేషుమధ్యే కశ్చి దేవ, వేత్తి - జానాతి; సిద్ధానామ్ - మద్విష
యజ్ఞానసతామ్, సహస్రేషు, కశ్చిదేవమామ్, తత్వతః-యదావత్ వేత్తిఇతి.” (సుదు
ర్లభఇతి) గీతాయాం తత్రైవ; “బహునాం జన్మనామస్తే జ్ఞానవాన్త్యాం ప్రపద్యతే ।
వాసుదేవ స్సర్వమితి సమహంతా సుదుర్లభః” ఇతి. అస్యగీతార్థ సక్రగ్విహవ్యాఖ్యా; —
“బహునామ్ - భూయసామ్, జన్మనామ్ - పుణ్యజన్మనామ్, అస్తే-అవసానే, జ్ఞాన

(౧) గీ-౧౪-౧౭.

(౨)

(౩) గీ-౭-౩.

(౪) గీ-౭-౧౯.

(౫) లిరుప్పల్లా-౩.

అవనీ ఇశ్లోకార్థ శ్రవణానుష్ఠానత్తుక్కు అధికారి

ఆకై యాల్ అధికారి దార్లభ్యత్తాలుమ్, అర్థగౌరవత్తాలుమ్, ఇతైవెలియిడాతే మత్తైత్తుక్కుంజ్జుమోన్దార్కిళ్ - ఎమ్మెరుమానారుక్కు

(ఇశ్లోకార్థశ్రవణానుష్ఠానత్తుక్కు) “శ్రవణాచ్చ అనుష్ఠానాచ్చ” ఇతి సమాహారైకవద్యావసి, శరణవరణాకోకినివృత్త్యో రనుష్ఠానస్మేతర్థం అత్ర అనుష్ఠానం యథా యోగ్యం ద్రష్టవ్యమ్ అత్ర, “ఆద్యవిశేషణాఽచ్చకంశ్రవణాధికారి, చరమమ్ అనుష్ఠానాధికారి” ఇత్యవధేయమ్ “అధికారి, ఆకై యాల్” ఇతి (అధికారి దార్లభ్యత్తాలుమ్) ఇత్యత్ర హేతుః అనన్తర హేతుద్వయమ్ “మోన్దార్కిళ్” ఇత్యత్ర (వెలియిడాతే మత్తైత్తుక్కుంజ్జు) మత్తైత్తతు వెలియిడాతే మత్తైత్తుక్కుంజ్జు, అతోన పున

వాన్ - మచ్చేపత్తైకరూపజ్ఞాన సమ్మనోఽభూత్వా, సర్వమ్ - ప్రాప్తం ప్రాపకం అన్యచ్చమనీషితం సర్వమపి, వాసుదేవ ఏషేతి మాంప్రజద్యతే - భజతే, నమహాత్మా, సుదుర్లభ ఇతి - ఆత్మ్య సుదుర్లభ ఇతి (ఉభ్యేరేలితి) “వాహ్లా శ్చ పట్టు నిష్ఠిరుభ్యేరేలి” ఇతి గాధావివక్షతా.

(శరవరణేతి) - అధికారి విశేషణతయా శరణవరణాకరణం శోకకారణ నివృత్త్యనుష్ఠాన మిత్యభిప్రేతమ్ స్వస్వత్వభ్రమశ్లోకకారణమ్. (యథాయోగ్యమితి) (౧) “ఎత్తినాలిడర్క్కుడల్ కిడత్తి యేత్తై నెళ్ళామే” ఇత్యుక్తరీత్యా భగవానేవ ముక్తి ప్రతిబింబక నివృత్తిం కరోతి, మయానశోకః కార్యఇతి, స్వస్వత్వభ్రమాదికం వినివర్త్య నిర్భరత్వాదునసన్ధానమిత్యాదికం బోధ్యమ్ (విశేషణాఽచ్చకమ్) నిష్కల్పైష్ట సత్వనాయిత్యాదికమ్ (అధికారి ఇతి) అత్ర ప్రాధాన్యం ముఖ్యతా మవలంబ్య అధికారి విభాగ ఇతి మన్తవ్యమ్ (చరమమితి) “ఆస్తైకాగ్రే సరనాయ్” ఇతి విశేషణమితి బోధ్యమ్ (హేతుద్వయమ్) అధికారి దార్లభ్యమ్, అర్థగౌరవమితి హేతుద్వయమ్ (పునరుక్తిరితి) “వెలియిడాతే, మత్తైత్తుక్కుంజ్జు” ఇతి బదయో సమనార్థకత్వేన పునరుక్తి రితిభావః

మున్నుత్పూర్. సంసారికిళ్ దుర్గతికల్లు పొలుక్కుమాట్టాతపడి కృపై కిరై
రుక్తికి “భవతుపూర్వాచారైర్భగోపనమ్, తతఃప్రకృతేకిమాయాతమ్”
ఇతిశక్జామ్, “త్వరికథంపూర్వాచారోక్లబ్ధు నేనలోకాచారైర్నిబద్ధ
సంక్రతమ్” ఇతిశక్జాశ్చపరిహరతి (సంసారికళిత్యాదివాక్యేన).

(కృపైకరై పురణ్ణిమక్రైయాల్) ఇతి తిప్రకారశ్చ-శ పశ్చింజనం
స్వావధానుమతిరిత్యాది రూపేణప్రసిద్ధః. అనుగృహీతశ్చ శ్రీశుద్ధసత్వ
గురుచరణాభిధానైః ద్రావిడాగమ దేశికైః శ్రీభావ్యకారస్తవే, —
“చరణయుగళవృత్త్యా శారదాపీఠగత్యా భువనవిదితకాశ్చీపూర్ణనిత్యా

(శ్రీశుద్ధసత్వేతి) “పరస్వరుమ్ పెరుమాళ్పై” ఇతి ద్రావిడనామక పశ్చి
రత్నసమాఖ్యాది మభూత మశికమల భువీణవరద రాజదేశిక మహారైః, “శుద్ధసత్వ
మణ్ణన్” ఇతి ద్రావిడనామకైః. అత్ర అణ్ణ సరుళిప్పెయ్తపడి; “ఇవరుక్కు
శుద్ధసత్వమ్” ఎన్నిఱ తిరునామమ్ యదార్థమయిల్లు సమక్కుప్పొర సల్లవారై
శొల్లిప్పొరువర్, ఇవరుడైయ వృదయానుసారి యావత్కార్యమ్ ఘటిత్తతు; ఇని
ఒరుకుత్తైవుమిలై యెన్టు” ఇతి-యత్ప్రప్రవణ ప్రభావ శ్రీసూక్తి రనుసంధేయా
(ద్రావిడాగమ దేశికైః) ‘తిరువాయ్మొళి యాచార్యర్’ ఇతి ద్రావిడాభి
ధానైః, నిజపితృగురుచరణ దత్తనామకరూకాలిక “వేడత్తుత్తైవర్” ఇతి ద్రా
విడనామకైః-శ్రీవేడ్కటాచార్య వరైః. “శ్రీశుద్ధసత్వాచార్యః” ఇతి, “ద్రావి
డాగమదేశికః” ఇత్యేతన్నామద్వయం శ్రీమద్వరపరమనిసర్య స్వామిశృపాలభమ్”
ఇతి వితిశ్యానుసంధేయమ్. అత్ర-“శుద్ధసత్వ మణ్ణనుడైయ వ్యాఖ్యాన చాతుర్యతై
కల్లు పొర ఉకన్దరుళి, అవరుక్కు ‘తిరువాయ్మొళి యాచార్యర్’ ఎన్టు తిరు
నామమోవాల్ శీ, భగవద్విషయ సంహసనత్తిలే అభిషేకమ్ శేయ్తరుళినా” ఇతి
యత్ప్రప్రవణప్రభావ శ్రీసూక్తిరనుసంధేయా.

(చరణేతి) (చరణయుగళ వృత్త్యా) తత్రతత్ర పాదచారేణ (శారదాపీఠమ్)
బౌత్తర శరస్వతీశీరమ్. (కాశ్చీపూర్ణః). “తిరుకచ్చినమ్మి” ఇతి ద్రావిడనామ

నువృత్త్యా । శుభగురుశపథశ్చ సైవైర ముల్లభ్యసూక్త్యాః క్రితిమవితు
రహాతేకేయ మార్తాఽనకమ్పా”

కృపాస్వరూపమాహ (సంసరికళిత) (మాట్టాతపడి) మాట్టా
తిపడియాన వక్ష్యమాణ క్రియావిశేషంత్యై, “దయాహినామ - సార్వభృ
నిరపేక్షా పరదుఃఖాఽసహిష్ణుతా” ఇతి శ్రీభావ్యకృతస్కందవిరోధాత్ .

కాచార్యవర్యః (గురుః) శ్రీగోష్ఠీపూర్ణార్యవర్యః (శపథములజ్ఞ్యేతి) “తిరు
కోక్కిటియూర్సమ్మి’ ఇతి ద్రావిడనామక శ్రీగోష్ఠీ పూర్ణసూరి - శ్రీరామానుజా
ర్యాయ ‘త్వయా చరమశ్లోకార్థ గోపసంకర్తవ్యమ్’ ఇతి శపథముకరోత్ శ్రీరా
మానుజార్య వర్యః ‘అచార్యాజ్ఞాఽతిలబ్ధనే వికస్య స్వస్య నరకవాసో భూయాత్ .
దివ్యమద్రాగ్ధ క్రవతేన సర్వజీవోజ్జీవనం జాయతే, తదేవ మఖ్యమ్’ ఇతి సర్వేశ్వర ఉపది
దేశ” ఇత్యైతిహ్య మనుసంధేయమ్ అత్ర రామానుజార్య దివ్యచరితే, - “తిరుకోక్కిటి
యూర్సమ్మి వెయిట్టపడి ఎడ్డనేయెన్నిల్, ‘తామ్ అరుళిచ్చెయ్త వర్తై ప్రకాశిప్పి
యాతే’ ఎన్దు ఆదైయిడువిత్తుక్కొట్టు అరుళిచ్చెయ్య, అవ్వరత్తై ధూళిదాసమాక
ఎల్లార్కు మరుళిచ్చెయ్య ఇతై సమ్మికేట్టరుళి, ఉడైయవరై ఆత్మైరుళి ‘ఇవ్వర్థతై
ఒరువక్కుమ్ శొల్లాతే యెన్ద్రణ్ నామ్ శొన్నోమ్, అప్పడియరుక్క, నీర్ అనకమ్
పేరుక్కు ఎన్నినైత్తుచ్చొన్నీర్’ ఎన్న, ఉడైయవరుమ్ - ‘అవరోకశ్లారుమ్ దేవ
రీరుడైయ అళిమాససమ్మన్నమ్ పెన్దు ఉజ్జీవిప్పరోకశ్లన్దు దేవరో తిరువడికళై
మున్నిట్టుక్కొట్టు శొన్నేన్’ ఎన్న, ‘వేటారువర్కుమ్ శొల్లాతేయెన్దు శూఢరువు
కొట్టు నామ్ శొన్నోమ్, అప్పడియరుక్క, సమ్మై మీటిచ్చొన్నతుక్కు ఫలమేతు’
ఎన్న, ఉడైయవరుమ్ ‘సరకమేఫలమ్’ ఎన్న, ‘అప్పడి అఱిన్దిరుప్తమ్ శొల్లావానేన్’
ఎన్న, ‘అడియేనొరుపనుమన్దో సరకమ్ చుకుకీఱేన్, ఇవాన్తక్కోటికశ్లారుమ్ ఉజ్జీవి
క్కుమే’ ఎన్న, సమ్మియుమ్పార ఉకన్దరుళి, ‘అవరో నీర్’ ఎన్దు ఎదుత్తుక్కట్టి
కొట్టు తమ్మడైయకుమారర్ తెఱ్ఱాగ్నూరైయుమ్ ఉడైయవర్ తిరువడికళిలే అత్ర
యిప్పిన్కైయాలే” ఇత్యాది సూక్తిరనుసంధేయా

(మాట్టాతపడియాన) పారుక్కుమాట్టాతపడియాన (వక్ష్యేతి) “కరైపురణ్ణు”
ఇతి, వక్ష్యమాణేత్యర్థః. (విరోధాదితి) “మాట్టాతపడియాన” ఇతి కృపా విశేషణత్వా

పురణిరుక్తైశ్చయాలే, అర్థతీర్ణ శీర్షమైపారాతే అనర్థతైయేపార్ త్తు
వెలియిట్టరుళినార్ ఎమ్మెరుమానార్.

(అనర్థతైయేపార్ త్తు) వై ముఖ్యాదిక మనాలోక్యేత్యర్థం; అనర్థదర్శనం
కృపాయా హేతుః. అర్థగౌరవ వై ముఖ్యా ద్యనాలోకనే హేతుః, (కిరై
పురణిరుక్తైశ్చయాలే) ఇతి. (వెలియిట్టరుళినార్) ఇతి; “మన్త్రంయత్నేన
గోపయేత్” ఇత్యుక్తార్థస్య (౧) “ఆనుశంస్యంపరోధర్మః” ఇత్యుక్త
మానుశంస్య మపవాద ఇతిభావః.

“యద్యప్య పారకారుణ్యం పూర్వాచార్యేష్వపిస్థితమ్ | భవిష్యద
వతారన్తు జ్ఞాత్వాన్తై స్తదుపేక్షితమ్” ఇతిభావః. తతోపిప్రకృతే కిమా

ఽనర్థకారే “దుఃఖ నిరాచిక్షీర్షాకృపా” ఇతి కృపాలక్షణాన్తర మన్యుద్ధంభవతి,
అతోవిరోధఇతిభావః. అత్ర శ్రీపంచభూషణః—“కర్మఫలమెన్ద్రాతల్, కృపాఫలమెన్ద్రా
తల్” ఇత్యత్రకృపాశబ్దః. అనుగ్రహపరః. అన్యథా ఆభిసంధి విరామమాత్రస్య కృపా
విషయత్వ ప్రతిపాదక భావ్య విరోధాదిత్యసుసంధేయమ్ (ఆనుశంస్యమితి) శ్రీరా
మాయణే సుద్ధరకాణ్డే - అష్టత్రింశత్సర్గే - (౧) “త్వయానాథవతీ నాథ హ్యనాథే
వహీదృశ్యతే | ఆనుశంస్యం పరోధర్మస్త్యత వివమయాశ్రుతమ్” ఇతి.

(యద్యపితి) (భవిష్యదవతారమ్) శ్రీభూతపుర్యా మవతరిష్యచ్ఛీమద్రామా
నుజార్యావతారమ్. తామ్రుపణ్ణీ నదీతీర్థస్థ శ్రీనగర్యాం శ్రీమచ్ఛతారిగురవః, శ్రీతా
మ్రుపణ్ణీ తీర్థజన్యోపాదాన ద్రవ్యేణ స్వీయదివ్యార్యాం ప్రతితిష్ఠాపయిషవే శ్రీమధుర
కవి గురవే, “శ్రీతామ్రుపణ్ణీతీర్థం కటాహే ఆపూర్యతామయ, తత్ర ఆహం అశిల్పి కర
స్పర్శం స్వయమావిర్భవిష్యామి” ఇతిశ్లోకస్య, తథా సప్తరాత్రం తప్తేకటాహతీర్థే
ప్రథమతః తద్ద్రవ్యేణ ఆజ్ఞాతిబంధ త్రిదణ్డసహిత భవిష్యద్రామానుజార్యాఽర్చా రూ
పేణ స్వస్వరూపం ప్రకాశయామానుః. తద్భవిష్య దాచార్యార్యావిగ్రహ శ్రీరా
మానుజాచార్యః తన్నగర్యామేవ శ్రీతైల నాథార్య పరికల్పితేరామానుజ చతుర్వేది
మగ్గలనామకస్థానేభాసతే; సః అపరః భవిష్యదాచార్యవిగ్రహః, పు సః స్వీయ

దివ్యార్చాదిదృక్కు మధురకవిప్రార్థితాశ్రీపరాజ్యుల మునయః తామ్రపక్షి
దివ్యతీర్థ ద్రవ్యేణ జ్ఞానముద్రాసహిత శ్రీ పతులభరణాఽర్చారూపేణ స్వస్వరూప
మదర్పయన్, శ్రీ సగర్వాఖ్యుతురుకాశ్రయాం శ్రీమధురకవి ప్రతిష్ఠిత శ్రీకారి
మాఽనునుదివ్యార్చావతారస్సర్వజనానాం జ్ఞానప్రదశ్రీశరకోపమునివర్యః ఇదానీ
మపిప్రకాశతే, ఇదమైతివ్యం శ్రీసగర్వాం చిరోపాసతసద్వృద్ధావదన్తి

“శ్రీశరకోపమునిః శ్రీమన్నాథమునయే (౧) ‘కలియుమ్ కెడుమ్ కట్టుకొన్
మిన్’ ఇతి గాథోదేశకారే శ్రీ భవిష్యద్రామానుజాచార్య విగ్రహం ప్రదక్షా
సః, ఆచర్య భవిష్యదాచార్య విగ్రహః, తద్భవిష్యదాచార్య విగ్రహశ్రీ రామాను
జార్యః శ్రీరక్షసే శ్రీవరపరమునివర్యసన్నిధౌ అద్యాపి సముల్లసతీతి పూర్వా
చార్యావదన్తి” ఇతి శ్లోకేయమ్ అత్ర - యాదవగిరిమాహాత్మ్యే, “అనన్తః ప్రథమం
రూపం లక్ష్మణస్తు తతః పరమ్ బలభద్రస్త్రతీయస్తు కలకాశ్చిద్భవిష్యతి” ఇతి.
శ్రీపాశ్చరాత్రే ఈశ్వరసంహితాయామ్, యాదవాచలమాహాత్మ్యే నామకవింశ
ధ్యాయే, బలభద్రం ప్రతి శ్రీనారాయణః, — “అస్తితివిమలాభక్తర్తయి యాదవ
సన్తసః ప్రథమం శేషరూపామే కైటభ్య కుకరోద్భవాన్, తతస్తు లక్ష్మణోభూత్వా
మామారాధితవానిహ ఇదానీమపిమాంయమ్ బలభద్రత్వమర్హసః కలాపపియుగే,
భూయః కశ్చిద్భూత్వాద్విజౌత్తమః, నానావిధైర్భగజాలైర్వనం మేకరిష్యసి,
ఇత్యుక్తోదేవదేవేన బలభద్రః ప్రహృష్టః పూజయామాన విధివద్భగైర్నానా
విధైర్వరమ్” ఇతి, రామానుజార్య దివ్యచరితాయామ్

“ఇని సమృద్ధ్యావో పెరియట్టవడి యెక్కువేమెన్నిలో, ‘లోకతైత్తిరుత్తువతాక
ఎమ్మెరుమానోడే మాతటి (౨) ‘నిన్ కణ్ వేట్రైయెమ్మివిప్పవే’ ఎన్దు విఱి
ట్టుక్కొల్టవర్ తామే, (౩) ‘ఏపావమ్ పరమే’ ఎన్దు శ్లేశిత్తు, (౪) ‘అకలిడత్తై
యారాయన్దతుతిరుత్తలావతే’ ఎన్దు ‘ఈశ్వరన్ అవతరిత్తుతిరుత్తవాణ్ణాతదేశత్తై
నామోతిరుత్తువోమ్’ ఎన్దు, (౫) ‘యాను మెన్ నెల్లు మిక్రెన్దొ శ్శిన్దోమ్’
ఎన్దు తాముమ్ తిరువుళ్ళముమేయాయ్, భూతభవిష్యద్వర్తమాన మట్టెవరాక్ర
యారే (౧) ‘కలియుమ్ కెడుమ్ కట్టుకొచ్చిన్’ ఎన్దు ఉడైయవ్ తిరువవ

(౧) తి-వాయ్-౫-౨-౧ (౨) తిరువి-౯౬ (౩) తి-వాయ్-౨-౨-౨.

(౪) పెరియతిరువ-౨౫, (౫) పెరియతిరువ-౨౬.

అప్పడి ఉప దేశిత్తువిమతిమాత్రమిన్దిక్కు, ఇవ్వరత్తై ఎల్లారు

యాతమితి శక్కామ్, “త్థర్ని శ్రీభాష్యకారనిష్ఠావా కిమితి లోకా చార్యైర్నాత్రితా” ఇతి శక్కాచ్చపరిహరన్, “యదర్థప్రతిపాదనార్థం పూర్వాచార్యైర్గోపనం శ్రీభాష్యకారైః ప్రకాశనశ్చ్యుతమ్” ఇతి పూర్వస్మిన్వాక్యద్వయే నిర్దిష్టంతంప్రకృతార్థమాహ (అప్పడియిత్యాది వాక్యేన). సచార్థః - పూర్వాచార్యతిలజ్ఞిపరమకారుణ్యరూపో హేతుః. (అప్పడి) శ్రీభాష్యకారరిత్యా. (విడుకితమాత్రమ్) మాత్రశబ్దేననిబద్ధనం వ్యావర్త్యతే. అత్ర “రచయిష్యేతిసుగమాం రహస్యత్రయటిప్పణీమ్, ఇతితద్వాక్యకృతోయతోయతిరాజేననాదృతః” ఇతిస్వావతారరహస్యమభిప్రేతమ్.

(ఇవ్వరత్తై) “అర్థగౌరవత్తైయుమ్, అర్థత్తిన్ శీర్తై” ఇతిపూర్వోక్తి సారతమార్థత్తై. (ఎల్లారుమ్) పిన్బళ్ళారుమ్. “పిన్నవరుమ్” ఇతివత్.

తారత్తై సూచిప్పిల్లరుభుక్తయాలే” ఇతి, గురుపరమృతా ప్రభావే; -- “ఆత్మారుమ్ ఆతిప్రీతియుడన్ సర్వేశ్వరన్ తమక్కు మయర్వతి మతిసలమరుళినా ప్పాలే నాభమునికభుక్కు ‘దివ్యం దదామితేచక్షుః’ ఎన్నికవడియే దివ్యజ్ఞాన చక్షునై ప్రసాదిత్తరుళి, రహస్యత్రయార్థత్తైయుమ్, తిరువాయ్మొట్టియైయుమ్ మల్ ముళ్ళనాలాయర ప్రబద్ధత్తైయుమ్ సకల దర్శనతాత్పర్యత్తైయుమ్, అష్టాంగ యోగ రహస్యత్తైయుమ్, భగవద్రామానుజ భవిష్యదాచార్య విగ్రహత్తైయుమ్ ప్రసాదిత్తరుళినార్” ఇత్యాదిక మనుసంస్థేయమ్.

(త్తైః) పూర్వాచార్యైః. (వత్) మస్తప్రకాశనమ్. (వాక్యద్వయే) “నిష్క్రొష్ట సత్వనిష్ఠనాయ్” ఇతి, “సంసారిక శ్చ దుర్గతికణ్ఠు” ఇతి వాక్యద్వయే. (సచార్థఇతి) యదర్థ ఇతివాక్యవిపరణమ్-సచార్థ ఇతి. (రచయిష్యే)ఇతి. (తద్వాక్య కృతో) రహస్యవ్యాఖ్యానే. (స్వావతారేతి) (స్వస్య) శ్రీరామానుజాద్యస్య. శ్రీపరమరమునిపర్యః శ్రీరామానుజాచార్యావతారభూత ఇతిరహస్యమిత్యర్థః.

(శీర్తైయితి) శీర్తైపారాతే ఇత్యర్థః. (పిన్నవరుమితి) శీర్తైఇత్యత్ర

మఱియు ఉజ్జీవిక్కువేణుమెన్నుమ్ పరమపువై యా లేయితే, ఇతులన్నై పల
ప్రబంధజళిలుమ్ సజ్జహవి స్తరరూపేణ ఇనరరుళిచ్చెయ్ తతు. మల్లీయ
(ఉజ్జీవిక్కువేణుమెన్నుమ్ పరమపువై) కారణే-కార్యాఽభేదోపచారః.
పారమ్యమ్-ఉపదేశార్థ కృపామపేక్ష్య నిబన్ధనార్థ కృప-యా అధిక్యమ్.
(కృపై యాలే ఇతే) ఇతిపూర్వవత్. (ఇతులన్నై) ఇన్వర్తతై (పల
ప్రబంధజళిలుమ్) “శ్రీయః పతిష్ఠడి, యాదృచ్చికప్పడి, పరన్దపడి,
తనితిరుమన్తమ్, తనిద్వయమ్, తనిచరమమ్” ఏతేషుషట్సు. ఏక
విషయే నానాప్రబంధ నిర్మాణనిబన్ధనమాహ (సజ్జహేతి). ఏతచ్చ
మూలమన్త ప్రకరణోపాధాతే ప్రపశ్చితమ్. (ఇనరరుళిచ్చెయ్ తతు)
చిత్తసన్నిధానాల్లోకాచార్య ఇత్యర్థః. “నిత్యసంసారియాన్ పోన్ద
ఇనరై” ఇతివత్. “అరుళిచ్చెయ్ తతు; ఇప్పడి అరుళిచ్చెయ్ కై
యాలే, సంశయవిపర్యయమట అరుళిచ్చెయ్ కిఱార్” ఇత్యన్వయః.

త్వత్తై రే వాఽస్య గతార్థత్వాదితి శబ్దాయాం చతుర్థం హేతు
మాహ (మల్లీయశ్చ విత్యాదినా షష్ఠేన వాక్యేన). (మల్లీయశ్చ)

(౧) “పిన్నవరుమ్ కఱు ఉపదేశమాయ్ పేమకిన్దైన్” ఇతి గాథాఽనుసంధేయా.
(ఉపచార ఇతి) “ఉజ్జీవిక్కువేణుమెన్నుమ్ మవల్లై యణ్ణుఁణ్ణుకిఱ కృపై” ఇతి
కృపాయాం కార్యాఽభేదోపచార ఇత్యర్థః. (పూర్వవత్). ప్రసిద్ధిః, హేతుశ్చ
ద్యోత్యత ఇత్యర్థః. (ఏతచ్చ) సజ్జహ విస్తరరూపేణ నిర్మాణనిబన్ధనశ్చ. (ఉపా
ధాతే) ఇతి. “ముప్పే రహస్యత్రయ విషయమాక మూస్తు ప్రబంధమిట్టరుళి యరుక్క
చ్చెయ్ తేయమ్” ఇత్యాది వాక్యేన ప్రతిపాదిత మితిభావః.

(తైః) - షట్ప్రవిధైః. (అస్య) రహస్యత్రయ వివరణస్య. (గతార్థత్వమ్)
ఉక్తప్రాయత్వమ్. (హేతుమితి) సౌకర్యరూపహేతు మిత్యర్థః.

ఇతి ద్వితీయవాద కఠినపదదిశికా.

ముఖ్యపబన్ధజ్జెలావద్దైయుమ్బొలన్తిక్కే, స్త్రీబాలర్ కళుక్కుమ్
అధికరిక్కలామ్బడితియి అరుచిచ్చెయ్తతు ఇప్పబన్ధత్తిలేయితే

ఇతిల్ ప్రథమత్తిలే ఇన్ద్రోకార్ధత్తినడైయ గౌరవత్తై, ఎల్లా
పూర్వోక్తేషు (ఎల్లావద్దైలుమ్) స్వపరోక్తేషు (స్త్రీబాలర్ కుమ్)
వెల్లుక్కుమ్ పేజైక్కుమ్ అపి - అయోగ్యత్వినూచకః (తేళియ)
సుగ్రహమాయమ్ సువ్యక్తిమాయమ్ ఏతత్సర్వం ప్రబన్ధారమ్భే
ప్రపశ్యేతమ్ (ఇప్పబన్ధత్తిలే) ముముక్షుప్పడియిలే శేషంపూర్వవత్

ఇతి చరమశ్లోకటిప్పణ్యామ్

చరమశ్లోకస్య పరిగ్రహాతిశయనిష్కర్షః

ద్వితీయవాదః

“ఇథంసజ్జతిసాఫల్యే సాధయిత్వాధవాక్యశః! వ్యాచిఖ్యాసుర్వాక్య
మాద్యంవ్యాఖ్యానరూపం వివక్షతి” “పదచ్ఛేదః పదార్థోక్తిర్విగ్రహో
వాక్యయోజనా! ఆక్షేపన్యసమాధానం వ్యాఖ్యానంపశ్యలక్షణమ్” ఇతి
వ్యాఖ్యాప్రకారః, తత్ర ఆద్యవాక్యస్య వాక్యయోజనాస్తేష్వనన్త
ర్థావాత్ - ఆక్షేప సమాధానరూపత్వం వ్యజ్ఞయన్, శ్లోకవ్యాఖ్యానే
ప్రవృత్తస్య నామధేయనిర్వచనమప్రస్తుతమితిశక్యాంపరిహర్తుమ్
ఆద్యవాక్యమవతారయతి (ఇతిలిత్యాదివాక్యేన) (ఇతిల్) చిత్తనన్ని
ధానాత్ తృతీయప్రకరణ ఇత్యర్థః (ప్రథమత్తిలే) ఆద్యవాక్యే
యద్యపి, “కీర్త్యశిల ఉపాయవిశేషజ్ఞైః ఎష్టు లోడక్ష్మి” ఇతి ప్రతీకము
పాదాన్యతే, తథా, సిలనావధిలాభాయ “ప్రథమత్తిలే” ఇత్యుక్తిమ్
ఆనుపూర్వీపదర్శనాయ పునః ప్రతీకోపాదానమ్ అత్ర (పడుత్తుకై
క్కాక) ఇత్యన్తంవాక్యప్రయోజనకథనమ్ (ఇతుతనక్కు) ఇత్యాదికం
వాక్యార్థకథనమ్ అత్ర “చరమ శ్లోకవ్యాఖ్యానే ప్రవృత్తోలోకా

(సాఫల్యమ్) సంశయాదినివృత్తిః (ఆద్యమ్) - “కీర్త్య శిల” ఇత్యాద్యమ్.

(లభాయ) నాక్యార్థవాతవిశేషాదుః (తదుపాధ్ధాతతయేతి) “అదిమంవాక్య

చార్యస్తదుపోద్ధౌతతయా శ్లోకాన్తరపరిత్యాగేన అన్వైవ శ్లోకస్య
వ్యాఖ్యానే కింనియామఃమ్ ' ఇత్యాక్షేపస్య ' తస్మైహోపాదేయ
తమత్వాత్ ' ఇతిసమాధానార్థమాదిమం వాక్యమనుగృహీతవాన్"
ఇతివ్యక్త్యాథోఽభిప్రేతం,

(౧) "ఇదస్తు తేగుహ్యతమమ్ ఇతినిర్దిష్టాదప్యధికో పదేశారమ్భ
రూపస్య, (౨) "సర్వగుహ్యతమంభూయః"ఇతిభగవద్గీతో పనిషద్గత
వచనస్యసత్వాత్, తస్మైభేనవై భవఖ్యాపనసమ్భవేతన్మూలకాఢ్యాయ క్రివ్య
వహారప్రదర్శనమనుచిత మిత్యత్రాహ (ఎల్లారుడై యన్జెళ్ళిలుమ్ పడుత్తు

మనుగృహీతవాన్ " ఇత్యుత్తరత్రాసయః (శ్లోకస్య) చరమశ్లోకస్య (తస్మైవ)
చరమశ్లోకస్యైవ

(ఇదస్తుత ఇతి) భగవద్గీతాయాం సప్తమధ్యాయే, శ్రీభగవానువాచ,
"ఇదస్తుతే గుహ్యతమం ప్రవక్ష్యామ్యసూయవే, జ్ఞానంవిజ్ఞాన సహితం యజ్ఞా
త్వామోక్ష్యనేఽశుభాత్" ఇతి అస్యగీతార్థసద్గ్రహ వ్యాఖ్యాన- "హే అర్జున !
విజ్ఞాన సహితమ్-ఉపాసన విశేషజ్ఞాన సహితమ్, గుహ్యతమమ్, అతిరహస్యమ్,
ఇదస్తు-విలక్షణమ్, జ్ఞానమ్- భక్తి రూపోపాసనాఖ్యమ్, అసూయవే-అసూయారహి
తాయ, తే-తుభ్యమ్, ప్రవక్ష్యామి, యత్, జ్ఞానం, జ్ఞాత్వా-అనుష్ఠాయ, అశుభాత్-
సంసారాత్, మోక్ష్యనే-ముక్తోభవిష్యసి" ఇతి (సర్వగుహ్యతి) తత్త్రైవాన్వయదశా
ధ్యాయే "సర్వగుహ్యతమం భూయశ్శృణుమే పరమంవచః । ఇష్టసిమేర్ష్యథమితి
తతోవక్ష్యామితేహితమ్" ఇతి అస్యగీతార్థసద్గ్రహ వ్యాఖ్యాన- "సర్వగుహ్యతమమ్-
సర్వేష్వపి కర్మయోగాదిషు, గుహ్యేషు, మధ్యేగుహ్యతమమ్, పరమమ్ - ఉత్కృ
ష్టమ్, మే - మమ, వచః, భూయః - పునరపి, శృణు, మే - మమ, దృఢమ్ -
అత్యర్థమ్, ఇష్టః - ప్రీతివిషయోసి, ఇతియత్, తతో-హేతోః, తే-తవ, హితమ్-
పరమపురుషార్థసాధన భూతమ్, వక్ష్యామి-కథయిష్యామి" ఇతి (తస్మైభేన)
గీతా వచనముభేన (తన్మూలకః) వచనములకః.

రుదైయనెజ్జెలుమ్ పడుత్తుకైక్కాశ, ఇతుతనక్కు “చరమశ్లోకమ్” ఎన్ఱు
నామమాకైక్కు, హేతువైయరుళిచ్చెయ్కితార్, (కీర్తేశిల ఉపాయ
విశేషమై) ఎన్ఱుతోడన్

కైక్కాశ) ఇతి వచనముభేన వైభవస్యస్త్రీబాలైః పూర్వాపరపర్యా
లోచనవిధురైర్దురధిగమత్వా దభియుతమపూర్వాచార్యాభిమత
చరమశ్లోకవ్యవహారముభేన వైభవవర్ణనస్యస్త్రీబాలానామపి హృదయ
జ్ఞమత్వాచ్చ, యథాశ్రుతమేవోచితమితిభావః

నను, “చరమశ్చాపాశ్లోకశ్చ” ఇతి యోగవృత్త్యాస్మింశ్చిత్
శ్లోకనముదాయే విద్యమానాఽన్తిమశ్లోకే చరమశ్లోక త్వస్యలోకప్రసిద్ధ
త్వాత్, మోక్షోపాయోపదేశశ్లోకేషు ప్రకృతశ్లోకస్యాన్తిమత్వేన
ప్రసిద్ధార్థపరిగ్రహసమ్భవాచ్చ, అర్థాస్తరకథనమయ్యుక్తిమితే శక్త్యా
యాంవాక్యతాత్పర్యవిషయాన్త్యనూహ, (ఇతుతనక్కు) ఇతి, ఇన్ఱ
శ్లోకైస్తనక్కు ఇత్యర్థః “తనక్కు” ఇత్యనేన చరమశ్లోక వ్యవహారోఽ
స్మిన్శ్లోకే అసాధారణ్యేనవిష్యాన్తీతివ్యభిచే (తిరునామమాకైక్కు)
సత్యం చరమశ్లోక శబ్దయశాగిక ఇతి కిన్ఱు ద్విరేఫాదిపదవత్ శ్లోక
విశేషేవ్యవహారప్రసిద్ధ్యా, యశాగినామధేయమ్, ఆపేక్షికాన్తిమశ్లో
కత్వస్యాన్తిప్రసక్త్యా తత్రాపి ససామాన్యతో నామత్వమాత్రమ్, కిన్ఱు

(అర్థాస్తరమ్) చరమోపాయ ప్రతిపాదకత్వ రూపాన్తర్థాస్తరమ్ (ద్విరే
ఫాదిపదపదితి) ద్విరేఫపదస్య సమీరకిశోరేపసిద్ధిర్ని, అపితు, భృశురేప్రసిద్ధిః,
అద్యత్, పాపకాదిపన్నేతిభావః బ్రహ్మవిద్యాభరణే, “ద్విరేఫ పదస్యరేఫద్వయే
కక్షిః; రేఫద్వయ విశిష్టభ్రమరపదేలక్షణా లక్ష తస్యభ్రమరపదస్య ఆర్థేవృత్తిః
లక్షతలక్షణేత్యపిగాయన్తి” ఇత్యుక్తమ్ (యాగికనామధేయమితి) యాగికః -
చరమశ్లోకశబ్దః, రూఢవత్ ప్రసిద్ధార్థకశ్చేతిభావః (ఆపేక్షికః) వైపక్షికః (అతి
ప్రసక్తాదితి) “ఉపాయేచరమ్య, ఉపయేచరమ్య” ఇతి తత్ర అతిప్రసక్త ఇతిభావః.

ముముక్షుప్పడిమూలమ్

కీర్తీ శిల ఉపాయవిశేషజ్ఞుడై ఉపదేశిక్కు, అ వై దు శ్శ క
జ్ఞశైష్టమ్, స్వరూపవిరోధిక శైష్టమ్ ని నై త్తు శోకావిష్టనాన అష్టనవై క్కు
ఊత్తు అవనుడై యశోకనివృత్తిర్థమాక “ఇని ఇతుక్కు వ్యరుకిత్తై” ఎన్ను
వృషయానచర మోపాయంజ్ఞై అరుళిచ్చెయ్ కై యాలే, చరమశ్లోకమెఱ్ఱు
ఇతుక్కు ప్పేరాయరుక్కిఱతు

శ్రీమత్త్వవిశిష్టం నామత్వమ్ శ్రీమత్త్వమ్-ప్రతిపాద్యవైలక్షణ్యమ్,
వైలక్షణ్యైలక్షణ్యైర్ముఖ్యములొ క్తమ్ వక్తివైలక్షణ్యమ్ - అభియుక్తి
తమపూర్వాచార్యకర్తృక ప్రచురప్రయోగవిషయత్వాత్ తత్ర
పూర్వాచార్యకర్తృకప్రచురప్రయోగ విషయత్వరూప శ్రీమత్త్వం
నామత్వకల్పకమ్, ప్రతిపాద్యవైలక్షణ్యరూపం శ్రీమత్త్వం సిద్ధస్య
నామత్వస్యనిర్వాహకమ్, ప్రవృత్తినిమిత్తార్థకత్వాత్ తథాచవక్తృవై
లక్షణ్యరూపశ్రీమత్త్వవిశిష్టనామత్వేహేతుః మూలొ క్తమర్థద్వారకం
చరమ త్వమేవేత్యర్థా నైరకధనం యుక్తిమితిభావః

ద్వాత్రింశత్పదసప్తరైర్వాచప్తేషుడశశ్రమాత్ ।
యథాశ్రుతాన్యపాదత్యే శేషాన్యైక్యైతిలాఘవాత్ ॥
నేనానయవయోమేయ తోయధేయనరాఃపరాః ।
గురుభారతరాసార హరిధీరనగద్రుగాః ॥

(ప్రవృత్తినిమిత్తేతి) అన్యప్రతిపాద్యతా సమృద్ధేః చరమోపాయః ప్రవృత్తినిమిత్తమ్
చరమోపాయార్థ ప్రతిపాదకత్వం చరమశ్లోకత్వమితివోగ్యమ్
(ద్వాత్రింశత్పదేతి) “కీర్తీశిల” ఇత్యారభ్యః “షేరాయరుక్కిఱతు” ఇతి

పర్యసంద్వాత్రింశత్పదానీతిబోధ్యమ్ (వ్యాచప్తఇతి) శ్రీమద్వరమమునిరితిశేషః
(షోడశేతి) పదానీతిశేషః (ఉపాదత్తఇతి) మూలస్థపదాని వ్యాఖ్యాతానీతిభావః,
(శేషానీతి) పదానీతిశేషః (నేనానయేతి)(శబ్దాః)నేనేత్యాదిసంఖ్యాబోధ్య ఎఱ్ఱమితిభావః

అతావతు—ఇన్ద్రాక్షత్తుక్కుక్కిడ్, అనేకాఽధ్యాయశ్శిలే కర్ప

శ్శ్శస్సుటాః ప్రకపదం ప్రతికోక్త్యాతిగౌరవాత్ ।

స్వాత్మైవ స్ఫుటధీయో గా దిప్యన్యార్థమనూదితాః॥

(అతావతిత్యాది) అత్రతావత్ప్రతీయప్రకరణస్య కరిష్యమాణ త్వేన ద్వితీయప్రకరణస్య ప్రకృతత్వేనచ వక్తిశ్రోతృబుద్ధిస్థత్వాత్ , “కీడ్” ఇత్యత్ర అవధ్యపధిమత్త్వభవం వారయతి (ఇన్దవితి). “ఇన్ద” ఇత్యనేన శ్లోకోపి వ్యాఖ్యేయతయా బుద్ధిస్థ ఇతి సూచ్యతే. అపరపదార్థాఽన్వయ యోగ్యతాఽనునాదేణ శ్లోకీపవ - అవధిరితి భావః. అవధిమప్రతీతేర్వ్యోగ్యతా పరామర్శ సాపేక్షత్వాత్, తద

శబ్దాః (స్ఫుటాః) సుటార్థకాః. (స్ఫుటధీయో గాత్) స్వక్తజ్ఞానయోగాత్. (అప్యన్యార్థమనూదితాః) అన్వయార్థమన్వనూదితాః ఇత్యర్థః.

అత్ర “సేనానయ పయోమేయతోయ శేయసరాః ప రాః। గురుభారతరా సార హరధిరగద్రుగాః” ఇతికారికా. ఏతిర్ద్రగ్ధకర్తృభి శ్రీరామానుజగురుచరణైః “కాదినవ. టాదినవ, పాదినవ, యాద్యష్టై” ఇతి జ్యోతిష. పరిగణితకటపయాది సభ్యామవలమ్బ్య మూలశబ్దహిత్రాదాన ప్రతిపాదికా ఇయంకారికాకృతా. తత్ర:- “కీడ్ (౧), ఇల (౨), ఉపాయవిశేషకై (౩), ఉపదేశక (౪), అవై (౫) దుశ్శ కణ్ (౬), ఎప్టుమ్ (సేనా-౭), స్వరూప (౮), విరోధికత్ (౯), ఎప్టుమ్ (నయ-౧౦), నివైత్తు (౧౧), శోక (౧౨), ఆవిష్టన్ (౧౩), ఆన (పయో-౧౪), అర్జుననై (మేయ -౧౫), పుషిత్తు (తోయ-౧౬), అవనుడైయ (భేయ-౧౭), శోక (౧౮), నిపుత్యర్థ మాక (౧౯), ఇని (సరా-౨౦), ఇతుక్కు (పరా-౨౧), అవ్వరుకు (౨౨), ఇలై (గురు-౨౩), ఎన్నుక్కుడియాన (భార-౨౪), చరమ (౨౫), ఉపాయతై (తరా-౨౬), అరుళిచ్చెయ్ కైయాలే (సార-౨౭), చరమశ్లోకమ్ (హర-౨౮), ఎప్టు (ధీర-౨౯), ఇతుక్కు (సగ-౩౦), పేర్ (౩౧), ఆయిరుక్కిఅతు (ద్రుగా-౩౨)” ఇతి వివేచ నీయమ్. అత్ర, సేనాదిశబ్దసభ్యాబోధితాని మూలస్థపదానిసవ్యాఖ్యాతానీతిమ స్తవ్యమ్.

(అవధ్యపధి వక్తిభవమితి) ద్వితీయప్రకరణ తృతీయప్రకరణయో రితి

జ్ఞానాదికళాన శిల ఉపాయవిశేషజ్ఞతై, స్వప్రాప్తిలక్షణమోక్ష సాధన ప్రతిపత్తిం పరిహరన్, ఉపేయాదేరపి గీతా యాముపదేశాత్ కా ర్తేన్నీన పూర్వముపాయోపదేశఇత్యయ్యమితి శక్త్యాచ్చ పరిహరతి (అనేకేతి) “ఉపరితనభాగాఽవసేయస్య బ్రహ్మజ్ఞానస్య” ఇతి శ్రీభాష్యసూక్తిప్రకారేణ ప్రాచుర్యప్రాధాన్యాభ్యాం గీతాశాస్త్రస్య ఉపాయపరత్వమేవ ఉపేయాదిప్రతిపాదనస్తు తత్రతాదర్శ్యేన క్రియత ఇతి భావః “శిల” ఇత్యన్య-“కతిచిత్” ఇత్యర్థేనతి, “కేచనఉపాయా ఉపదిష్టాః, కేచనోపాయాఃపదిష్టాః” ఇతిభ్రమస్సన్యత్, తద్వ్యాప్తి లాభాయ ఉపాయవ్యక్తి బహుత్వపరతామాహ (కర్తేతి). ఆది శ్లోనేన “అవైయావన” ఇత్యాదినా వక్ష్యమాణసర్వజ్ఞాః ఉపాయ విశేషోపదేశమాత్రేణ దుశ్శకత్వ స్వరూపవిరోధిత్యబుద్ధిర్నఘటతే. సుకరస్వరూపాఽనురూపోపాయ విశేషాణామప్యుపదేశ సమ్భవాత్, ఇతిశక్త్యాపరిహారాయ, వస్తుతోదుశ్శకత్వాది విశిష్టస్వరూపా ఏవోపాయవిశేషా ఉపదిష్టాఇతి వాస్తవస్వరూపప్రదర్శితయాః శిలపదం సార్థక మితిభావః

“ఉపాయవిశేషజ్ఞతై” ఇత్యన్య విచరణం (స్వప్రాప్తి) ఉపాయ శబ్దస్య ససమ్బద్ధిత్యేన, మోక్షసాధనపదేన మోక్షరూపసమ్బద్ధినిర్దేశః. కైరల్యోపాయస్యపి ఉపదిష్టత్వాత్, తస్మిన్దుశ్శకత్వాదిజ్ఞానస్యవక్ష్య మాణశ్లోకాఽనుపయోగాచ్చ, తద్వ్యావర్తకం విశేషపదమిత్యభిప్రా

శేషః (తదప్రతిపత్తిమ్) అవధిమదజ్ఞానమ్ (తత్ర)గీతాయామ్ (తాదర్శ్యేన) తచ్ఛేవతయా (వక్ష్యమాణేతి) “అవైయావన - కర్మజ్ఞానభక్తియోగ క్షణమ్” ఇత్యత్ర ఉక్తపారోచణాదీత్యర్థః (గుశ్శకత్వాదీతి)ఆదినా - స్వరూపవిరోధిత్యం గృహ్యతే.

(తస్మిన్) కైరల్యోపాయే (శోకేతి) “ఇహనేపామిత్యనై” ఇతివక్ష్యమాణ శోకేత్యర్థః (తద్వ్యావర్తకమ్) కైరల్యోపాయవ్యావర్తకమ్ (ఉపదేశేతి) ఉపదేశ

యేఁశ్చస్వప్రాప్తిలక్షణేత్యుక్తమ్. స్వశబ్దః-సన్నిహితోపదేశకర్తృపరః. నను కర్మాదీనాం ప్రాప్తిసాధనతయా పూర్వముపదేశే తత్థానే వత్సయమాన్య సిద్ధోపాయస్య కథం “మోక్షయిష్యామి” ఇతిమోక్షసాధనతయోపదేశ ఇత్యత్రాహ (ప్రాప్తిలక్షణమోక్షేతి). “భావాంతరమభావః” ఇత్యన్తీకారేణ ప్రాప్తిరేవ మోక్షఇతి నోక్తిదోషఇతిభావః.

నను, “శరణంవ్రజ” ఇత్యత్ర శరణశబ్దేన కిర్మాద్యుపాయాంతరభాసేస్థిత్యా ఫలప్రదత్వముచ్యత ఇతి కైశ్చిదుక్తమ్- యది “చరమోపాయతై” ఇత్యత్ర వివక్షితంస్యాత్; తదా “శోకనివృత్త్యర్థమాః” ఇతి వ్యాహతమ్. కరణే అనుష్ఠితవ దేవతాయా ద్వారితయా ఫలప్రదత్వేన శరణాగతంప్రతి ఈశ్వరస్య ఫలప్రదత్వ మాత్రాన్తీకారే శరణాగతేరేవ కిరణత్వా పత్రై స్వరూపవిరోధజ్ఞాన నిబంధన శోకనివృత్త్యనుపపత్తేదితి శబ్దా-యామ్, *శరణపదస్య కరణపరత్వ సూచనాయ

కర్తృత్వీకృష్టః. (నను కర్మేతి); పూర్వం ప్రాప్తిసాధనత్వముపదిష్టమ్, శ్లోకే మోక్షసాధనత్వముః దిశ్యతే. మోక్షః- అవిద్యానివృత్తిః. (ప్రాప్తిః) భగవత్సమ్ప్రీతిః. అతః, ప్రాప్తిర్భిన్నేతి శబ్దాభిప్రాయః. (తత్థానే) కర్మాదిస్థానే. (నోక్తేతి) “ఏకత్రప్రాప్తి సాధనత్వం వ్రతిపాదితమ్, తత్థానే మోక్షసాధనత్వం వ్రతిపాద్యతే” అత్యుక్తదోషాన్తీతిభావః

(ననుశరణమిత్యాది.) (వివక్షితమితి) - చరమోపాయశబ్దస్య ఫలప్రదత్వం వివక్షితత్వేదిత్యర్థః. (వ్యాహతమితి) చరమోపాయశబ్దేన ఫలప్రదత్వముక్తత్వేత్, సాధనేకృతే ఈశ్వరః ఫలందదాతీతి నిశ్చయేన అస్యశోకవివక్షణాయతే. అతః, శోకనివృత్త్యర్థం చరమోపాయం పదతీత్యుక్తి ద్విరుద్ధాస్యాగతిభావః. (స్వరూపవిరోధజ్ఞాననిబంధనేతి) (అస్య) ఉపాయవిశేషస్య. అస్యదుశ్శకత్వ మాత్రాన్తీకారే దీపారోపణది లఘూపాయానాంసత్త్వాత్, దుశ్శకత్వజ్ఞానమేవవజాయతే; తత్ప్రయుక్త శోకోపివజాయతే; అతః, “మాశుచః” ఇతిపదస్య అసమ్భవితత్వమేవ; అతః, స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానేన శోకఇతి, అకామేనాపిన్వీకార్యమితిభావః.

చరమోపాయశబ్దం కరణరూప సాధన పరిశిల్పి వివక్షన్, “సర్వధర్మాన్”
 ఇత్యత్ర త్యాజ్యధర్మస్థానే స్థితస్య “మామ్” ఇత్యుక్తేశ్వరస్య శరణ
 శబ్దేన నిర్దేశాత్, ధర్మశబ్దస్య అతాకిక క్షేయస్సాధనపరత్వాచ్చ,
 శరణశబ్దం సాధన పరపవేతి న్యాయంనూచయితుం ధర్మశబ్ద సమానార్థ
 కస్య, “శిల ఉపాయవిశేషశ్చై” ఇత్యత్ర ఉ య బ్ద్య సాధనపరత్వ
 మాహ (మోక్షసాధనమాక) ఇతి

యద్యపి “స్వప్రాప్తిలక్షణ మోక్షసాధనశ్చైవ ఉపాయవిశేష
 శ్చై” ఇతివక్తుముచితమ్ తథాపి, వస్తుతస్తథా భూతానామపి కైజ్ఞ
 ర్యరూపే ఉపదేశే వక్ష్యమాణీత్యా కైజ్ఞర్యరూపాణాం తేషాం
 యావచ్ఛక్తి ఏశ్యా 2నుష్ఠేయత్వాత్, స్వరూపా 2నురూపత్వాచ్చ
 వక్ష్యమాణ శోకా 2నుపపత్తేః మూలే, “ఉపాయవిశేషత్వం నోప
 దేశ క్రియోపలక్షణమ్, కస్తు తద్విశేషామ్” ఇత్యభిప్రాయేణ, (సాధన
 మాక) ఇత్యనుగృహీతమ్

నను, మూలే చరమశ్లోకశబ్దప్రవృత్తి నిమిత్త కథనా 2వసరే,
 చరమశబ్దస్య ప్రవృత్తి నిమిత్తమాత్ర ముక్తిమ్, నతుశ్లోక శబ్దస్యేతి
 న్యూనతా దోషప్రసక్తః. చరమశబ్దస్య లోకప్రసిద్ధ్యా ఆపేక్షికా
 2స్త్య పరత్వే అతిప్రసక్తాత్, చరమశబ్ద చరమ వాక్యాదిరూపేణ
 వ్యవహారం వినా చరమశ్లోక వ్యవహారే నిమిత్తస్యా 2వశ్యవక్తివ్యత్వా
 దైచ్ఛికత్వంత్యగతిరితి శక్త్యామ్, మూలే దుశ్శకశబ్దేన శోక

(తథాభూతానామ్) సాధనభూతానామ్ (వక్ష్యమాణీత్యా) “మధ్యక్షః”
 “మస్మినాధవ” ఇత్యుక్తప్రకారేణ “కర్మమ్ కైజ్ఞ్యతిలేపుపమ్” ఇతివక్ష్యమాణ
 రీత్యా (తేషామ్) కర్మాదీనామ్ (ఉపదేశక్రియా) “ఉపదేశిక” ఇత్యుపదేశ
 క్రియా (తద్విశేషామ్) ఉపదేశక్రియా విశేషణమ్ (సాధనమాకవితి) వ్యాఖ్యానే,
 “సాధనమాక ఉపదేశితైరుపశ్కేల్లు” ఇత్యుక్తమిత్యర్థః

(అతిప్రసక్తాదితి) ప్రకరణాన్తిమే 2తి ప్రసక్తాదితీహవః (అగతిరితి) గతిర్ము

హేతుభూతం జ్ఞాతుమ శక్యత్వమ్, శోకనివృత్తి శబ్దేన జ్ఞాతుమశక్యత్వ నిబంధన శోకనివృత్తిమ్, (శిల ఉపాయవిశేషః) ఇత్యనేన జ్ఞానాఽశక్తి హేతుం జ్ఞాతవ్య బాహుళ్యమ్, (చరమోపాయత్వే) ఇత్యనేన తత్ప్రతి కోటిహేతువ్యాప్యత్వచ్చ వివక్షిత్యా జ్ఞాతవ్యస్యాఽల్ప స్యాపదేశాత్, చరమాద్ధి ప్రత్యాయకం శ్లోకమాత్ర మిత్యభిప్రేత్య, చరమశ్లోక వ్యవహార ఇత్యభిప్రాయా ఽఽశ్రయణాన్న న్యూనతాదోషః

ఏవం “జ్ఞాతవ్యోపాయ బహుత్వా ఽల్పత్వవత్, జ్ఞాపక బహుత్వాఽల్పత్వేపి శ్లోకే శబ్ద ప్రవృత్తి నిమిత్తతయా, ‘ఉపదేశిక్కు వరుణిచ్చెయ్యకైయాలే’ ఇతి పదాభ్యాం వివక్షితే, కర్మజ్ఞానాదీనాం సాక్షోపాద్యతయాజ్ఞాతవ్యత్వేన, తత్ర సాక్షోపాక్షోపదేశానామపి జ్ఞాతవ్యత్వాత్, ప్రకృతే వరణరూపాఽన్యత్యాగరూపోపాన్యసృచ సిద్ధోపాయేనసహ శ్లోకమాత్రేణజ్ఞాతుంశక్యత్వాచ్చ, అతోనన్యూనతాదోషః” ఇతి పరిహారమభిప్రేత్య ప్రాధమి కోపదేశక్రియాంవినిసర్పి(విస్తరేణేతి). (౧) “ప్రథనేవావశబ్దే” ఇత్యనుశాసనమభిప్రేతమ్ అనేన ఉత్తరత్ర “సర్పిహే నరుచ్చెయ్యకైయాలే” ఇత్యన్యో వ్యజ్యతే

భవతీత్యర్థః (తత్ప్రతికాటం) కర్మాదిప్రతికోటిత్యర్థః

(జ్ఞాపకేతి) జ్ఞాపకశబ్దేత్యర్థః (ప్రవృత్తినిమిత్తయేతి) శ్లోకత్వంనామ - ఇన్ద్రోబద్ధ స్వల్పశబ్దత్వమితికోధ్యమ్ (వరణరూపాన్యత్యా) సర్థోపాయాన్యత్యా (త్యాగః) ధర్మత్యాగః (ప్రాధమికేతి) మూలే, “శిల ఉపాయవిశేషః ఉపదేశిక్కు” ఇతి ప్రాధమికక్రియేత్యర్థః, (ప్రథనేవావేతి) సర్థా సకామద్యామ్, ఉత్తరకృతి, “ప్రథనే వావశబ్దే” ఇతి వ్యాకరణ సూత్రమ్ విపూర్వాత్ స్రుతాత్పేర్థతోస్యాత్, అశబ్దవిషయే ప్రథనే పటస్య విస్తారః ప్రథనేకిమ్, తృణవిస్తరః. అశబ్దేకిమ్, గ్రంథవిస్తరః” ఇతి

మాక విస్తరణ ఉపదేశి తరుశక్లేట్టు, కాయశ్శ రూపమాకైయా
లుమ్, ఇన్ద్రియజయమ్ అరితాకై యాలుమ్, సావధానమాకచిరకాలమ్

(ఉపదేశిక్క, అరుళిచ్చెయ్ కై యాలే) ఇతి పూర్వోత్తరిసూక్తి
మహిమ్నా, “చరమశ్లోకం కృపామాత్రప్రసన్నేశ్వరి ప్రోక్తిః; అన్య
త్సర్వంపూర్వశాస్త్రంనతథా” ఇతివైషమ్యం ప్రతియతే. సచతద్యుక్తిమ్.
పాణ్డుతనయ యుద్ధిప్రోత్సాహసమ్నాజేన సర్వస్యఽపిచాఽస్మదాది
పర్యస్త చేతనోజ్జ్వలనాయ నిర్హేతుకకృపయా ప్రవర్తతత్వాత్. అతః
“ఉపదేశిత్తరుళిచ్చెయ్ కై యాలే” ఇత్యేనం వాక్యైశ్చలీపరిగ్రాహ్యైః.
ఏకత్ర కృపాక్తా నన్యత్రాపి సా స్వతస్సిద్ధ్యతీతి నకిణ్డక్తిః. ఏవం “ప్రథ
మమేవ చరమోపాయః కిమితి న ప్రదర్శితం” ఇతిశక్త్యా శ్చరత్సకరిష
సమావేశ న్యాయేన దుష్కరత్వాది దూషిత సాధనాస్తర ప్రదర్శన
పూర్వకం చరమోపాయ ప్రదర్శనేన, తస్య పరభాగాతిశయ సిద్ధ్యర్థం
నిర్హేతుకకృపయైన ఉభయం ప్రదర్శిత మిశ్యేనం పరిహృతా భవతీత్యభి
ప్రేత్యాహ (ఉపదేశిత్తరుశ) ఇతి. ఉపదేశేపి తదశ్రవణే దుష్క
రత్వాది బుద్ధిర్నసమభవతీత్యభిప్రేత్య శ్రవణపర్యంతోఽపిదేశిత
ఇత్యాహ (కేట్టు) ఇతి.

ప్రకృతత్వాద్వశేష్యలాభే నతి “అపై” ఇతికణ్డక్తి వైఫల్య
మిత్యాశక్త్యా, దుశ్శక్త్యాదిబుద్ధిహేతుభూతకాయశ్శ రూపత్వాది
స్వభావలాభాయ తత్పదమిత్యభిప్రేత్య, స్వభావ విశిష్టవేషేణ తద్నదార్థ

(తత్) వైషమ్యమ్. (ఏకత్ర) చరమోపాయవిషయే. (అన్యత్రాపి) కర్మజ్ఞా
నాది సాధనాస్తరేపి. (సా) కృపా. (తస్య) చరమోపాయస్య. (ఉభయమ్) సాధ
నాస్తర చరమోపాయోభయమ్. (ఉపదేశిత్తరుశచిత్తి) గీతాభాష్యవ్యాఖ్యానాఽవ
సర ప్రతిపాదిత భగవత్కారుణ్య యత్రసారార్థ బోధక కృత్స్నగీతావతరణ రూప
సమ్రుదాయాఽవిచ్ఛేదార్థమ్, “మూలే, ఉపదేశిక్క” ఇతి వదస్యవ్యాఖ్యానే “ఉప
దేశిత్తరుశ” ఇత్యుక్త మితిభావః.

(విశేష్యలాభే) కర్మజ్ఞానాదిలాభే. (తత్పదమ్) “అపై” ఇతిపదమ్. (సర్వ

మాచా (కార్యేత్యాదినా-విరోధికఁబెన్ను మిత్యస్తేన) “అవై” ఇత్యస్య సర్వనామత్వేన ప్రసిద్ధతాకార పరామర్శిత్యాత్, బుద్ధిస్థం కర్మాదిప్రయన్యవిక్లగత్యంతరం తాత్పర్యామృత్యత ఇత్యభిప్రేత్య హేతుత్రయమాచా (కాయేతి) కాయశ్శక్తేః-కాయకవ్యాపారజనిత దుఃఖమిత్యర్థః (క్షేత్రరూపమ్, తత్త్వాచుర్యాత్తద్వైపర్యేషాత్ అతఏవ కర్మవిషయోఽయం హేతుః) (న వయః) జ్ఞానయోగాంశేఽత్యంతమిద్రియః (జ)స్యవా సితతయా, తద్వద్భూతయోగే తస్య దుష్కరత్వా భావాత్, అత ఏవ పూర్వవత్ “ఇన్ద్రియశ్చమాత్రైయాలుమ్” ఇత్యనుక్తిః

(సావధానమాక విత్యాది) ✱ (౧) “అప్రయాణా త్తత్రాపి హిదృష్టమ్” ఇతిన్యాయేన కర్మయోగాదేరాప్రయాణానువృత్తి సాధకం చిరకాలసాధ్యత్వం భక్తియోగస్య ప్రసిద్ధమ్ ఏవంసాధ్య భక్తియోగస్య అప్రయాణానువర్తనేపి, అన్తిమస్మృత్య భావే పునస్తథైవ తస్మాన్నువర్తనీయత్వాదన్తి మస్మృతి హేతుభూతం వినావిధానస్య మవధానస్తేయత్యమప తస్మాన్స్తీతిభావః (సావధానమాక) ఇత్యనేన జ్ఞాతుమశక్యత్వమపి దుశ్శకశబ్ద వివక్షిత మితిగమ్యతే “ధర్మత్రయే తత్పదోక్తే హేతుత్వవ్యక్తియేధునా । తద్వైయధికరణ్యేన వాక్యకైలీ

శాకుత్వేనేతి తత్పదార్థత్వాదితిభావః (తస్య) ఇన్ద్రియజయస్య (పూర్వవత్) కాయశ్శక్త రూపమాత్రైయాలుమితివత్

(అప్రయాణాదితి)(౧) “అప్రయాణా త్తత్రాపిహిదృష్టమ్” ఇతిబ్రహ్మసూత్రమ్ ఆస్మాన్యః, వేదాన్తసారే, - “అప్రయాణాదహరహ రూపానసంకార్యమ్, సఖిత్వేన పరయన్యాపదాయమమ్” ఇతిదర్శనాత్” ఇతి (తస్య) భక్తియోగస్య (ధర్మత్రయేతి) ధర్మత్రయే - కర్మయోగాదా (తత్పదోక్తే) ‘అవై’ ఇతిపదోక్తే (తద్వైయధికరణ్యేనేతి) వ్యాఖ్యానే, “కాయశ్శక్తరూపమాయ్” ఇతి సామానాధికరణ్యేనానుత్వా “కాయశ్శక్తరూపమాత్రైయాలుమ్” ఇతితద్వైయధికరణ్యేనోక్తిః

(౧) బ్రహ్మసూ-౪-౧-౧౨. † మక్తలితద్వయవిధికుమ్.
‡ (హ) ఇయమపి తాత్ర § (హ) వైయధ్యకుపి.

సాధిక్ష్మవేణుకైయాలుమ్, అవై అనుష్ఠిక్ష్మ అశక్యజ్ఞైస్తుమ్, స్వశరీ
సమాశ్రితా । యద్యుక్తిః క్త శక్యత్వంనదీసారోపణాదిషు । తథాపి
తన్నానుగత మితిత్త్వైక్యేహ గమ్యతే । దుఃఖేన కర్తుం శక్యత్వం
కథం శోకాయ సర్వగమ్ ! ఇతిమత్వాఽశక్యతోక్తా లక్షణాఽత్ర వివ
క్షితా” (౧) “ఈషద్దుస్సుషు కృచ్ఛాఽకృచ్ఛార్థేషుఖల్” ఇత్య
నుశాసన మత్రలక్షణాబిజ్ఞేన అభిమతమ్; “ప్రస్తుతై కృత్యసాధ్యత్వ
బుద్ధిర్నప్రబుద్ధికా అనుష్ఠాతు మశక్యత్వమతో దుశ్శకశబ్దితమ్.”
(ఎస్తుమ్) ఇతివక్ష్యమాణ సముచ్చయః.

తద్ధేతుఃప్రదర్శనార్థ మితిను ప్రవృత్తమ్. (యద్యపీతి) (తత్) అశక్యత్వమ్. (త్వైక్యేతి)
త్రిణామ్ - “కాయక్లేశరూపమాకైయాలుమ్” ఇత్యాది త్రివిధహేతునామ్, ఉక్త్యా-
వచనేనేత్యర్థః. (సుఖేనేతి) మూచి. “దుశ్శకశబ్దమ్” ఇత్యత్ర, దుశ్శకాః -
దుఃఖేనకర్తృమశక్యాః; నతు దుఃఖేనకర్తుంశక్యాఇత్యర్థః; కర్తుం శక్యశ్చేత్
తత్రశోకోనశాయతే. అతః వ్యాఖ్యానే, “అనుష్ఠిక్ష్మ వశక్యశబ్దమ్” ఇతిలక్షణా
ఆశ్రితేతిభావః. (మత్వాఽశక్యతేతి) “అశక్యతా” ఇతిచ్ఛేదః. (ఈషదితి) సిద్ధాప్ర
కాముద్యామ్, “ఈషద్దుస్సుషు కృచ్ఛాఽకృచ్ఛార్థేషుఖల్” ఇతి వ్యాకరణ
సూత్రమ్. కరణాధికణ యోరితినిపుత్రమ్. ఏమదుఃఖసుఖార్థేషు ఉపపదేషుఖల్
స్యాత్. తయోరేవేతి భావేకర్మణిచ. కృచ్ఛే;—దుష్కరః కఠోభవతా.
అకృచ్ఛే;—ఈషత్కరః-సుకరః”ఇతి. తద్వాఖ్యాన తత్సబోధనామ్; “(ఈషద్దు
స్సుషు)ఇహసామాన్యోక్తావపి యోగ్యతాబలాత్విశేషాన్య విషయవిభాగోలభ్యతే.
దురితి కృచ్ఛార్ధేఇతరాత్వకృచ్ఛార్ధే. తదేతద్దర్శయతి ‘కృచ్ఛే-దుష్కరః’
ఇత్యాదినా. (చవతేతి)నలంకేతి వక్ష్యమిషేధాత్ కర్తరిత్యతీయా. కృచ్ఛేత్యాదికిమ్.
ఈషత్కార్యమ్ - స్వల్పంకార్యమిత్యర్థః. (ఖలితి) లకారస్వరాఢ్యః. ఖత్కరణస్తు
ఉత్తరత్రమమర్థమ్.” ఇతి. (కృచ్ఛమ్) శ్రమః. (దుశ్శకశబ్దితమ్) మూలే
దుశ్శకశబ్దోక్తమ్. (వక్ష్యమాణమ్) “స్వరూపవిరోధికశబ్దమ్” ఇతి వక్ష్యమాణమ్.

రత్నకథనాదికథాలే ప్రతిపాదిక్కుప్పట్ట పరతన్త్రమాన స్వరూపత్వక్కు-

అథ స్వరూపేత్యాదే రసుగతశోకనిమిత్త పరతామామా (స్వశరీర త్వేత్యాదినా) “దుశ్శకత్వ విశిష్టేషి స్యాత్స్వరూప విరోధితా ఇత్యభిప్రేత్య వివృతమిదంశబ్దేన తత్పదమ్॥ శక్యాశక్యపరత్వేషి శక్యేష్యస్తి విరోధితా ఇతితాత్పర్యగమకం విరూపత్వాదిదంపదమ్॥ ప్రాగ్భూత్పుట్ట కణ్ఠోక్తిర్విరోధ్యాకార బోధనాత్ సఫలేత్యభిసన్ధాయ ప్రయత్నాత్మకితోదితా అవ్యావర్తకమప్యత్రస్వరూపపదమాత్మనః పారతన్త్ర్యపరంసార్థం ప్రతికోటిసచర్పణాత్” ఇత్యభిప్రాయః “భోగాపవర్గకిరణకృత్యర్హేతగనర్హతా ముక్తిస్యహేయ యోగ్యస్య తదయోగ్యత్వవర్తనా

(అనుగతశోకనిమిత్తేతి) శోకనిమిత్తమ్ - స్వరూపవిరోధిత్వమ్, కర్మయోగజ్ఞానయోగభక్తియోగేషు అనుగతమితిభావః (దుశ్శకత్వ విశిష్టేషి) కర్మాదౌ దుశ్శకత్వవిశిష్టే సత్యసీత్యర్థః (ఇదంశబ్దేన) “ఇతే” ఇతిశబ్దేన (తత్పదమ్) “అతే” ఇతిపదమ్ (శక్యేతి) “స్వరూపవిరుద్ధత్వమ్ - అశక్యానాంకర్మాదీనాం సాధనత్వేనాభిప్రేతానామ్, శక్యానామ్ - మాలాకరణాదీనామప్యస్తి” ఇతి జ్ఞాపయతుమ్, “ఇతే” ఇతి పదమితిభావః (విరూపత్వాదితి) మూలే “అతే” ఇతి పదన్త్యవతైరూక్త్యావ్యాఖ్యానే, “ఇతే” ఇతిపదం నిర్దిష్టమితిభావః (ప్రాగ్భూతితి) “కాయశ్లేశరూపమాత్రయామి” ఇతిపదిత్యర్థః ప్రకృతకణ్ఠోక్తిః మూలే “అతే” ఇత్యక్తిః (విరోధ్యాకారః) పారతన్త్ర్యవిరోధ్యాకారః (సఫలేతి) స్వయత్పరూపత్వలాభార్థమ్, “అతే” ఇత్యుక్తమితిభావః, (ప్రయత్నాత్మకతా) “వ్యాఖ్యానే స్వయత్పరూపకథాయా” ఇతి స్వప్రయత్నాత్మకతా (అవ్యావర్తకమితి) (అత్ర) మూలే “స్వరూపవిరోధికథామి” ఇత్యత్ర (సార్థమ్)-సప్రయోజనమ్, (ప్రతికోటితి) “పరతన్త్రమానస్వరూపత్వమ్” ఇత్యత్ర ప్రతికోటిసావతన్త్ర్యమిత్యర్థః (భోగేతి) (కరణమ్) సాధనమ్ (తదనర్హతా) సాధనకృత్యనర్హత (హేయేతి) పూర్వకాలే కర్మకృతహేయ యోగ్యస్య ముక్తస్యేత్యర్థః (తదయోగ్యత్వవర్తనా) అనర్హమ్ హేయాఽయోగ్యత్వశీత్యా తదనర్హతేత్యన్వయః (తదయోగ్యస్య) సాధన

తదయోగ్యస్యతత్సాప్రిస్తత్స్వ రూపవినాశినీ । స్త్రీయః పుష్కాప
వద్యస్మాన్నస్త్రీ స్యాతస్త్వమర్హతి । స్వయత్న సాధ్యభోగాది సాధనాత్మక
తాత్విహాస్వయత్న రూపతాప్రోక్తాపారతస్త్వవిరోధినీ । విరోధోద్వివిధః
ప్రోక్తిః పారతస్త్వస్వయత్నయోగి । యో గోత్వాఽశ్వత్స యోగ్లోకే
యశ్చాఽఽలోకాన్ధకారయోగి । వారితి స్త్వంస్వరూపస్య స్వయత్నస్యతు
యోగితా । ద్వారంవిరోధేఽభిప్రేతం మూల మిత్యశయోమునేః । తద్వ
తస్తదయోగ్యత్వం శాస్త్రై కాఽఽవేద్యమిత్యతః । నిరుక్తేపరతస్త్వే
శాస్త్రమత్రప్రదర్శ్యతే ”

(స్వశరీరత్వాది కథనాదిః శాలే ప్రతిపాదికః పుట్ట) ఇతి స్వశబ్దః-
పూర్వవత్ ప్రతి పాదనకర్తృపరః । అత్రచిదచిత్ రనుయోగిత్య మభి
ప్రేతమ్ స్వశరీరత్వ కథనంతావత్ భగవతా సప్తమేఽధ్యాయే, ప్రథ

కృత్యయోగ్య (తత్సాప్రిస్తత్స్వ) సాధనకృతిప్రాప్తిః [తత్స్వరూపవినాశినీ] తత్పార
తస్త్వస్వరూపవినాశినీ “యస్మాత్ స్త్రీ స్యాతస్త్వం నార్హతి, స్త్రీయః పుష్కాపవత్
తత్స్వరూప వినాశినీ” ఇత్యన్వయః (సస్త్రీతి) అత్ర, (౧) “పితారక్షతి కౌమారే
భర్తారక్షతి యౌవనే । పుత్రోరక్షతి వాఢ్యే సస్త్రీ స్యాతస్త్వమర్హతి” ఇత్యాదికమను
సన్ధేయమ్ (భోగాదిః) స్వార్థభోగాదిః (విరోధాది) స్వయత్న పారతస్త్వయోగ్య
రోధః । యథాగోత్వాఽశ్వత్సయోరే కాధికరణపుత్రిత్వాఽభావరూపావిరోధః ,
యథావా, ఆలోకాన్ధకారయోర్వాన్ధనాశకభావరూపవిరోధః, తద్వత్ ద్వివిధ
ఇతిభావః (పారతస్త్వేతి) ముముక్షుషుడ సమాఖ్యగ్రంథేమూలే, పారతస్త్వ
స్వరూపస్య పురుషస్య విరోధేస్వయత్న యోగ్యత్వం ద్వారమభిప్రేతమితిమ్యుజా
మాతృమునేరాశయ ఇతిభావః (తద్వత ఇతి) తద్వతః- సాధనవత్ః చేతనస్యేతి
శేవః (తదయోగ్యత్వమ్) సాధనాఽనుష్ఠానాఽయోగ్యత్వమ్ (శాస్త్రై కాఽఽవే
ద్యమ్) - శాస్త్రమత్రేణ ఆవేద్యమ్, సమ్యక్ - జ్ఞేయమ్ “ఏకేముఖ్యాన్యకేవలాః”
ఇతినిఘ్ంటుః మమేకమితివత్

(ప్రతిపాదనకర్త) గీతాచార్యః (సమగ్రత్వేన) శ్లోకత్రయతాత్పర్యం

మమ్, (౧) “మయ్యాసక్తమనాః” ఇత్యాదినా “కశ్చిన్నాం వేత్తి తత్వతః” ఇత్యుక్తేన శ్లోకత్రయేణ, సమగ్రత్వేన జ్ఞాతవ్య సర్వోత్తమత్వేన అతిదుర్లభాఽనుసన్ధాన విషయత్వేనచ ప్రతిపాదన పూర్వకం స్వస్వ రూప యాథాత్మ్యం వక్తవ్యత్వేన ప్రకమ్య, (౧) “భూమిరాపః” ఇతిశ్లోకేన, “అపరేయమ్” ఇతిశ్లోకేనచక్రియతే.

అత్రప్రకృతిః - స్వభావః; సచ - అపృథగ్సిద్ధి విశిష్ట కార్యత్వ విశిష్ట లక్షణాధేయతాశాలిధర్మః. ఇదమేవాఽఽధేయత్వం శరీరపద ప్రవృత్తినిమిత్తమ్. “యస్యచేతనస్యయద్రస్యం సర్వాత్మనా స్వాధే నియన్తుం ధారయితుంశ్చశక్యమ్, తచ్ఛేషత్తైక స్వరూపంశ్చ, తత్తస్య శరీరమ్” ఇతిశ్రీభాష్యకారైరనుగృహీతత్వాత్. తత్రపరశబ్ద వివక్షితో

క్రమేణసమగ్రత్వేనేత్యాదినోక్త మితికుఽప్యమ్. (క్రియత ఇతి) “భగవతాస్వస్వ రూపయాథాత్మ్యం వక్తవ్యత్వేన ప్రకమ్యస్వశరీరత్వ కథనంక్రియతే” ఇత్యన్వయః.

(అత్ర) శ్లోకే. (అపృథగ్సిద్ధితి) “అపృథగ్సిద్ధి విశిష్టః-కార్యత్వవిశిష్టలక్షణః ఆధేయతాశాలిధర్మః” ఇత్యన్వయః. నియామ్యం కార్యత్వవిశిష్ట మిత్యాశయః. అత్రస్వరూపేణధారణం వివక్షితమ్. (యస్యచేతనస్యేతి) ఇయం శ్రీసూక్తిః- శ్రీభాష్యే, ద్వితీయాధ్యాయే, ప్రథమపాదే, విలక్షణత్వాధికరణే. (తత్ర) అపరేయ మితిశ్లోకే. (స్వేన) భగవతా. (వివక్షితమితి) అత్ర - శ్రీభగవద్గీతాయామ్, సప్త మాధ్యాయే, శ్రీభగవానువాచః-“మయ్యాసక్తమనాః పార్థ యోగంయజ్ఞాన్మమదా శ్రయః! అసంశయం సమగ్రంమాం యదాజ్ఞాస్యసితచ్ఛృణు|| జ్ఞానంతేఽహంసవిజ్ఞాన మిదంపశ్యమ్యుక్తేవతః| యజ్ఞాత్వానేహభూయోస్యజ్ఞాతవ్యమవశిష్యతే|| మమమ్యై కాం సహస్రేమకశ్చిద్యతతిసద్ధయే| యతతామపిసిద్ధానాం కశ్చిన్నాంవేత్తితత్వతః|| భూమిరాపఃఽనలోవాయుః ఖంకునోబుద్ధిరేవచ| అహజ్కూర ఇతీయంమేభిన్నా

త్కన్యం వివృణోతి (యధేదమితి). అనేన “అచేతనం జీవద్వారా స్వేన
ధార్యమ్, యథాచేతనం చేతనేనధార్యమ్, ఏవంసర్వం స్వేనధార్యమ్”
ఇతిచవివక్షితమ్.

ప్రకృతిరష్టధా॥ అపరేయమిత స్వస్యం ప్రకృతంవిద్ధిమేపరామ్ పివభూతాంపహా
పాహూయయేదంధార్యతే జగత్” ఇతి.

తద్భాష్యే, “తత్రసప్తమేతావత్, ఉపాస్యభూత పరమపురుషస్వరూపయా
భాత్వస్యం, ప్రకృత్యాతత్తిరోధానం, తన్నిపుత్రయే భగవత్ప్రసక్తిః, ఉపాసకవిధా
నేదః, జ్ఞానిసత్త్వైవ్యుత్పత్తిశ్చేతే; మయి, ఆభిముఖ్యేనసక్తమనాః-మత్ప్రియత్వాతి
రేకేణ మత్స్వరూపేణ గుణైశ్చచేష్టితేనమద్విభూత్యా విశ్లేషేనతి తత్త్వజాదేవ విశేర్య
మాణస్వభావతయా మయిసుగాఢం బద్ధమనాః, మదాశ్రయః - స్వయంభుమయా
వినా విశేర్యమాణతయా మదాశ్రయః-మదేకాధార్య, మద్యోగంయజ్ఞాన్-యోక్తం
ప్రవృత్తిః, యోగవిషయభూతం మామ్, అసంశయమ్ - నిస్సంశయమ్, సమగ్రమ్ -
సకలమ్ యదాజ్ఞాస్యసి-యేనజ్ఞానేనోక్తేనజ్ఞాస్యసి, తజ్ఞానమ్, అవహితమనాశ్చణు ॥
అహమ్, తే, మద్విషయంజ్ఞానం విజ్ఞానేనసహ అశేషలోపత్యైవి. విజ్ఞానమ్ -
వివిక్తాకారవిషయం జ్ఞానమ్; యదాహమ్, మద్వ్యతిరిక్తాత్మమస్తచిదచిద్వస్తు
జాతాత్, నిఖిలమేయ ప్రత్యసీకతయా అనవధికాతిశయాఽసజ్ఞేయ కల్యాణగుణా
నస్తమహావిభూతి తయాచవివిక్తః, తేన వివిక్తవిషయజ్ఞానేనసహ, మత్స్వరూప
విషయజ్ఞానం వత్యైవి. కింబహునా;- యత్ జ్ఞానంజ్ఞాత్వా, మయిపునరన్యత్ జ్ఞా
తవ్యంనాఽవశిష్యతే॥ వత్సయమాణస్యజ్ఞానస్య గుమ్ప్ర పతామాహ; మనుష్యాః-శాస్త్రా
ధికారయోగ్యాః. తేషాంసహస్రేషు కశ్చిదేవసంస్థితస్యస్తంయతతే. సిద్ధిపర్యంతంయత
మానానాం సహస్రేషు కశ్చిదేవమాం విదిత్వా, మత్స్వస్థిద్ధయేయతతే. మద్విదాం
సహస్రేషు కశ్చిదేవతత్వతో యథావస్థితంమాంపేత్తి; సకశ్చిదిత్యభిప్రాయః. (౧)
“సమహత్తాసుదుర్లభః” (౨) “మాంతువేదనకశ్చన” ఇతి హివత్సృతే. అస్యవిచిత్రా
నస్త భోగ్యభోగోపకరణ భోగస్థానరూపేణాఽవస్థితస్య జగతః ప్రకృతిరియం గన్ధాది
గుణకపుంధ్రవైజోవాయావాకాశాదిరూపేణ మనఃప్రభృత్యీయరూపేణ మహదహ

ఉక్తింధార్యత్వం గుణాదివ్యాప్తుత్కర్థం స్వస్వచిదచిద్వారకో
పాదానత్వేన ఉపపాదయన్, ఉపపాదానస్యైవ సతోనిమిత్తత్వ మపి
వదన్, సౌభరిశరీరవత్ సజ్జ-త్వేనధారణం వ్యావర్తయన్, జీవవ్యాప్తుత్త
మేకస్యైవసతో వ్యాపకత్వేన ధారణమప్యపా (ఏతద్వోనీ నీత్యాది
శ్లోకిద్వయేన). “ఏతద్వోనీని” ఇతి వ్యష్టిచిదచితౌ సమష్టిచిదచిదు
పాదేయత్వము క్తమ్. “అహంకృత్సన్య” ఇతి-తద్వారక ముపాదానత్వ
ము క్తమ్. “ప్రభవః ప్రళయః” ఇతి-తాదధీన్యాత్తద్వ్యవచేశః. సృష్టి
సంహారయోరన్యో ధీనత్వభ్రమనివృత్త్యర్థం ద్వయోరుక్తిః. అనేన
నిమిత్తత్వ మప్యనజ్ఞో-చాల్లభ్యమ్. (౧) “జన్మాద్యన్యయతః” ఇతివత్.

జ్ఞానరూపేణ చష్టధాభిన్నా ముదీయేతివిద్ధి॥ ఇయంమమ అవరాంప్రకృతిమ్, ఇత
స్త్వనామ్-ఇతః - చేతనాయాః, చేతనభోగ్యభూతాయాః ప్రకృతేష్వసజాతీయా
కారాం జీవభూతామ్, పరామ్-తస్యాహోక్తుత్యేన ప్రధానభూతాం చేతనరూపాం
ముదీయాం ప్రకృతింవిద్ధి. యథేదమచేతనం కృత్సంజగద్ధార్యతే” ఇతిశ్రీసూక్తి
రణసంక్షేపా.

(స్వస్వ) భగవతః. (ఏతద్వోనీనీతి) - ఏతచ్ఛేతనా చేతనసమష్టిరూప ముదీయ
ప్రకృతిద్వయ యోనీనీత్యర్థః. యోనిః - కారణమ్ (ఉపపాదేయత్వమ్) ఉపా
దానకార్యత్వం. (తద్వారకమ్) సమష్టిచిదచిద్వారకమ్. (తాదధీన్యాత్) తదా
యత్తత్వాత్. (అన్యాధీనత్వమ్) బ్రహ్మరుద్రాధీనత్వమ్. (ద్వయోః) ప్రభవప్రళ
యయోః. (జన్మాది) వేదాస్తసారే, ప్రథమాధ్యాయే ప్రథమపాదే, “జన్మాద్య
న్యయతః - అన్య - విచిత్రచిదచిన్నిశ్రస్య వ్యవస్థితసుఖదుఃఖావ భోగస్య, జగతః
జన్మస్థితిబయోః, యతః, తద్భ్రష్మాతి ప్రతిపాదయతిశ్రుతిరిత్యర్థః” ఇతి. జన్మాద్య
భిక్షరణ శ్రుతప్రకాశికాయామ్-“నను;-యత ఇతి సూత్రపదస్థాయాః పశ్యమ్యుః
ఉపపాదానార్థత్వాత్, బ్రహ్మోపపాదానమితి, నిమిత్తాస్తరసద్భవాత్, “ఉపపాదానస్తు
భగవాన్నిమిత్తస్తు మహేశ్వరః” ఇత్యుక్తవ్యోమాతీతపక్షావకాశః ప్రసజేత్.
నైవమ్; యతఇతి పశ్యమ్యుఃపాతుమాత్ర విషయత్వాత్. హేతవ్యర్థత్వశ్చ జనిస్థితి

నిమిత్తతోక్త్యా సర్వథాచిదచితో స్వవిధేయత్వం స్వశేష
త్వశ్చలభ్యతే *ఉపాదాన గోచరాపరోక్ష జ్ఞానచిహ్నాకృతిమత్వ
లక్షణకర్తృత్వనైవ నిమిత్తశబ్దార్థత్వాత్, స్వాధీనస్వరూప స్థితి (ప్రపు
త్తినిపుత్తికర్తృత్వనైవవిధేయ శబ్దార్థత్వాత్, పరగతాతిశయాధానే
చ్ఛయా ఉపాదేయత్వా †అస్యయోగవ్యవచ్ఛేదనైవ శేషశబ్దార్థ
త్వాచ్చ అనేన-సర్వత్ర స్వస్థైవఫలిత్వఫలసాధనానుష్ఠాతృత్వలక్షణ
కర్తృత్వార్థత్వ రూపం స్వతస్త్వమ్, జీవస్యతు సర్వత్ర అచిద్వత్
ఫలిత్వకర్తృత్వా అన్వత్వరూపం పారతన్త్ర్యశ్చన్యక్తిమ్ (మత్తిరి)
ఇతి అనేన-స్వస్థైవ, కర్తృత్వాత్ పరత్వం, కర్తురేవ సత ఉపాదాన
త్వాత్ పరతరత్వశ్చేతి సూచ్యతే యద్వాస్వస్థైవ ఫలిత్వాత్-
పరత్వం, ఫలినఏవ సతః కర్తృత్వాత్ పరతరత్వశ్చేతి సూచ్యతే
(మయీతి) అనేన సజ్జల్పవ్యాపుత్తిర్జీవ వ్యాపుత్తిశ్చ

లయ సాధారణత్వాదవగమ్యతే సతు 'జనికర్తుఃప్రకృతిః' ఇతిపాదాన సంజ్ఞావిధాన
వత్, స్థితికర్తుర్లయస్థానస్యచ అపాదానసంజ్ఞా విధానం దృశ్యతే తస్మాదియం
పేతోఽచ్చమి తత్తత్త్వ నిమిత్తోపాదానయోరుభయోరపి పేతుత్వాదిశేషా
త్,* యత్ ఇతిపదేన ఉభయవిధకారణత్వ మపిక్రోడీకృతం భవతి" ఇతి

(అపరోక్షమ్) ప్రత్యక్షమ్ (పరగతాతిశయాధానేచ్ఛయా ఉపాదేయ
త్వాఅస్యయోగవ్యవచ్ఛేదనైవ) అత్ర అస్యయోగవ్యవచ్ఛేదః-అస్యస్యయోగవ్య
వచ్ఛేదః, సత్వస్యస్థిన్ యోగవ్యవచ్ఛేదః "శక్లఃపాణ్డరఏవ" ఇత్యత్ర పాణ్డ
రత్వాస్యస్థి నీలత్వస్థి యోగవ్యవచ్ఛేదవత్, అత్ర *పరగతాతిశయాధానేచ్ఛయా
ఉపాదేయత్వమేవ యస్యస్వరూపమ్-పః-శేషః పరశ్శేషీ" ఇతి వేదార్థసంగ్రహా
అనుసంధేయః (స్వస్థైవ) భగవత ఏవ (మత్త ఇతితి) "మత్తః పరతరంనాస్యత్"
ఇత్యత్ర పరత్వముత్కృష్టత్వమ్ (వ్యాపుత్తిరితి) "మయిసర్వ మిదంప్రాతమ్"
ఇత్యత్రసజ్జల్పః, సాక్షాదాధారోన, జీవస్వస్వరూపవ్యాప్తిర్న అత స్తదుభయ
వ్యాపుత్తి రిత్యర్థః

ఏవంధార్యత్వ ముపపాదితమ్, అధవిధేయత్వ ముపపాదయతుం
తదుత్కృష్టవస్తుషు ప్రదర్శయతి (రసోహమిత్యాదినా) “ప్రభవః

(ఉపపాదితమితి) “అత్రగీతాయామ్, తత్రైవాధ్యాయే, (౧) “ఏతద్దోన్య
నిభూతాని సర్వాశేత్యుపధారయః అహంకృత్స్వస్యజగతః ప్రభవఃప్రళయస్తథా॥
మత్తః పరతరంనాన్యత్కి ఇచ్చిదస్తి ధనజ్ఞయః మయిసర్వమిదం ప్రోతంసూత్రేమణి
గణాశవ” ఇతి తద్బాషేః-ఏతచ్చేతనాఽచేతన సమష్టిరూపమదీయ ప్రకృతిద్వయ
యోసి నిబ్రహ్మాదిస్తవ్యుపర్యవ్రాస్య-చావచ భావేనాఽవస్థితాని చిదచిన్మిత్రాణి
మదీయానిసర్వాణి భూతానీత్యుపధారయః॥ మదీయప్రకృతిద్వయ యోసినిహిత ని
మదీయాన్యేవ తదాప్రకృతిద్వయయోనిత్వేన కృత్స్వస్యజగతః, తయోర్ద్వ
యోరపి మదోనిత్వేన మదీయత్వేన చకృత్స్వస్యజగతః అహమేవప్రభవః, అహ
మేవచప్రళయః, అహమేవచశేషిత్వోపధారయ తయోర్బిదచిన్మమష్టిభూతయోః
ప్రకృతిపురుషయోరపి పరమపురుషయోనిత్యం శ్రుతిస్మృతి సిద్ధమ్ (౨) “మహా
నవ్యశేలియతే, అవ్యక్తమక్షరేలియతే, అక్షరంతమసిలియతే, తమఃపరేదేవ ఏకీ
భవతి” (౩) “విష్టోస్సర్వరూపాత్పరతోదితేద్వై రూపేప్రధానం పురుషశ్చవిప్ర”,
(౪) “ప్రకృతిర్యామయాభ్యాతా వ్యక్తాఽవ్యక్తస్వరూపిణీ పురుషశ్చావృణోతావేతో
లియతే పరమాత్మని॥ పరమాత్మాచసర్వేషామధారః పరమేశ్వరః విష్ణునామాసవేదేషు
వేదాస్తేషుచగియతే” ఇత్యాదికాహిశ్రుతిస్మృతయః యథాసర్వకారణస్యాపి
ప్రకృతిద్వయస్య కారణత్వేన సర్వాఽచేతనవస్తు శేషిణశ్చేతన స్వాపిశేషిత్వేన కార
ణతయాశేషితయాచ అహంపరతరః, తద్భాజ్ఞానశక్తిబలాదిగుణయోగేనచ అహమేవ
పరతరః మతోఽన్యత్ - మద్వ్యతిరిక్తంకించ్చిత్ జ్ఞానబలాదిగుణాచరయోగిపరతర
జ్ఞాన్తి సర్వమిదమ్ చిదచిద్వస్తుజాతం కార్యావస్థం కాఽణావస్థంచమచ్ఛరీరభూ
తం సూత్రేమణిగణవత్ ఆత్మతయాఽవస్థితే మయిప్రోతమాశ్రితమ్. (౫) “యస్యా
త్మాశరీరమ్, యస్యపుథిశరీరమ్, ఏవసర్వభూతాస్తరాత్తాఽపహతపాష్టాదివ్యోదేవ
ఏకోనారాయణః” ఇత్యాత్మాశరీరభావేన అవస్థానభృజగద్భృహ్మణోరస్త్రామి బ్రాం
హ్మణాదిషుసిద్ధమ్ ఇతి శ్రీసూక్తిరమసన్దేయా

(౧) గీ - ౭-౬

(౨) సుబ - ౨

(౩)

(౪) వి-పు - ౬-౪-౪౦

(౫) బృ - ౫-౭-౨౨

ప్రళయః” ఇతివదయం నిర్దేశః అత్రస్వరూపే స్థితౌ ప్రవృత్తౌచ స్వాధీనత్వం యథాయోగ్యమనునన్వేయమ్ అత్ర “బీజంమామ్” ఇత్యర్థేన స్వరూపేణ తాదధీన్య ముపాదానతయా సద్వారకత్వమస్తీతిస్పష్టమ్

ఆసన్త్యాదనుగతరూపేణ స్వాధీనత్వం స్పష్టయతి (యేచైవేతి శ్లోకేన) “మత్త ఏవ” ఇతి నిమిత్తతయా స్వవిధేయత్వమపిస్పష్టమ్. “మయిసర్వమ్” ఇత్యుక్తదృష్టాన్తి సద్ధిమర్థం స్పష్టయతి (సత్వహమితి) పరస్పరాఽఽధారాధేయభావేపి ధార్యత్వంజగతపవ, నతఃస్వస్యేత్యర్థః. ఇత్థం చిదచిదాత్మకజగత ఆధేయత్వ విధేయత్వ కేషత్వలక్షణ స్వకరీ రత్వకథనేనతావ త్కర్తృత్వ భోక్తృత్వాఽనర్హత్వలక్షణమచిద్వత్సారతన్త్ర్యం సర్వజీవ స్వరూపసాధారణం ప్రతిపాదితమ్

(తత్) విధేయత్వమ్ (నిర్దేశఇతి) తాదధీన్యాత్, “ప్రళయః ప్రళయః” ఇతి పన్నిదేశశిష్యార్థః (స్పష్టమితి) అత్రగీతాయామ్, తత్తైస్, — “రసోహమమృతాన్తేయ ప్రభాస్మి శశిసూర్యయోః | ప్రణవస్సర్వవేదేషు శబ్దః ఖేపారుపంపుషు | పుణ్యగర్భః పృథివ్యాశ్చ తేజశ్చాస్మి విభావసా | జీవసం సర్వభూతేషు తపశ్చాస్మి తపస్విషు | బీజం | మాంసర్వభూతానాం ఐద్ధిపార్థసనాతనమ్ | మద్ధిర్భుక్షుతామస్మ తేజస్తేజస్వినామహమ్ బలంబలవతా స్సహం కామరాగవివర్జితమ్ | ధర్మాఽవిరుద్ధోభూతేషు కామోస్తిభరత ర్షభ” ఇతి తద్గీతాభాష్యేః — “ఆతేస్సర్వస్య పరమపురుషశరీరత్వేన ఆత్మభూత పరమపురుష ప్రకారత్వాత్సర్వ ప్రకారః పరమపురుష ఏవాఽవస్థితః, ఇతి, సర్వైశ్చైదైస్సైవ్యాపాధిధానమితి తత్సామానాధికరణ్యేనాహ, ఏతే సర్వైవిలక్షణాభావా మత్తపివోత్పన్నాః, మచ్ఛేషభూతాః, మచ్ఛరీరతయామయ్యే వాఽవస్థితాః అతస్తత్ప్రకారోహమేవావస్థితః,” ఇతి శ్రీసూక్తి రనునన్వేయా

(ఆసన్త్యాదితి) “పదార్థానామ్” ఇతిశేషః (నతఃస్వస్యేతి) ఈశ్వరస్య ఆధేయత్వం స్వేచ్ఛతయేతి బోధ్యమ్ (ప్రతిపాదితమితి) అత్ర - గీతాయామ్, తత్తైస్, — “యేచైవ సాత్వికాభావా రాజసాస్తామసాశ్చయే | మత్తపివేతి తాన్విద్ధి సత్వహం తేషుతేషు” ఇతి తద్భాష్యే, — “కిం విశిష్టైర్భగీయతే, సాత్వికారాజసాస్తామ

అథ, భోగమోక్ష సాధనానుష్ఠానైశ్చ కర్తృత్వస్య, తదుద్దేశ్య ఫలాశ్రయత్వరూప భోక్తృత్వస్యచ అబాధితానుభవసిద్ధత్వేపి, తదుభయమ్, గుణత్రయమయప్రకృతినమ్బుద్ధ నిబద్ధనత్వాత్ సదప్య పాధికమితి, లోకసిద్ధకర్తృత్వభోక్తృత్వయో రాపాధికత్వ కథనేన, ఉక్తిం ద్వివిధం పారతస్య ముపపాదయతి (త్రిభిరితిశ్లోకేన). ఇద

సాశ్చ జగతి దేహత్వేన ఇన్ద్రియత్వేన భోగ్యత్వేనతత్తత్త్వేనచ ఆవస్థితాయే భావాః; తాన్ సర్వాన్ మత్త ఏవోత్పన్నాన్విధి. తేమచ్ఛరీరతయా మద్యేవావస్థితా ఇతి చ; సత్వహంతేషు-నాహం కదాచిదపి తదాయత్తస్థితిః అత్ర ఆత్మాయత్తస్థితిత్వేపి శరీరస్య, శరీరేణఆత్మస్య స్థితావప్యైవకారో విద్యతే. మమకృతేకచ్ఛితధావిధ ఉపకారః. కేవల లీలైవ ప్రయోజనమిత్యర్థః.” ఇతి క్రీనుక్తి రనుసంధేయా.

(తదుభయమ్) కర్తృత్వ భోక్తృత్వో భయమ్. (సదపీతి) స్థితమపీత్యర్థః. (ద్వివిధం పారతస్యమితి) - కర్తృత్వా ఒనర్తత్వమ్, భోక్తృత్వా సర్వత్వజ్ఞేతి ద్వివిధ మితిభావః. (త్రిభిరితి శ్లోకేనేతి) అత్ర గీతాయామ్, తత్రైవ; - “త్రిభిర్గుణమయై ర్భావై రేభిస్సర్వమిదం జగత్. మోక్షితంనా ఒభిజ్ఞానాతి మామేభ్యః పరిమవ్యయమ్” ఇతి. తద్భాష్యే:—“తదేవం చేతనా ఒచేతనాత్మకం కృత్సం జగత్ మదీయం కాలే కాలే మత్త ఏవోత్పద్యతే. మయిచ ప్రలియతే, మద్యేవా వస్థితమ్, మచ్ఛరీరభూతమ్, మదాత్మకజ్ఞేతి, అహమేవ కారణా ఒపస్థాయాం కార్యాఒపస్థాయాశ్చ సర్వ శరీరతయా సర్వప్రకారో ఒవస్థితః. అతః కారణత్వేన శేషిత్వే సచ జ్ఞానాద్యసజ్జేయై కల్యాణగుణైశ్చ అహమేవ సర్వైః ప్రకారైః పరితరః; మత్తోఒస్యత్ కేనాపి కల్యాణగుణజేన పరితరం సవిద్యతే. ఏవమ్భూతం మామ్, త్రిభ్యః-సాత్విక రాజస తామసగుణ మదేభ్యో భావేభ్యః, పరమ్-మదసాధారణైః కల్యాణగుణైస్తత్తద్భోగ్యతాప్రకారైశ్చ పరమ్, ఉత్క్లృప్త తమమ్, అప్యయం సదైకరూపమపి, త్రైవేదత్రిభిర్గుణమయైర్ని హీనతరైః క్షణస్వంసిభిః పూర్వకర్మాఒనుగుణ దేహేన్ద్రియ భోగ్యత్వేనా ఒవస్థితైః పదార్థై ర్మోక్షితం దేవతిర్భక్త్యుపవ్యస్థాపరాత్మనాఒవస్థిత మిదం జగత్, నాఒభిజ్ఞానాతి” ఇతి క్రీనుక్తి రనుసంధేయా.

మేవాపాధికత్వమ్, తృతీయాధ్యాయేపి (౧) “ప్రకృతేః క్రియమాణాని” ఇతిశ్లోకేనకథితమ్.

అత్రాపి యంవివేకిం, — జీవస్వరూపస్య కుదృష్టిరీత్యా, కృత్రిమత్వ సుఖాశ్రయత్వ మాత్రరూపయోః కర్తృత్వభూక్తిత్వయోరప్యభావః కర్తృధికరణవిరుద్ధః ఏవం పరమాత్మానపేక్షం కర్తృత్వం

(ప్రకృతేతి) అత్ర గీతాయామ్, తృతీయాధ్యాయే, “ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి నర్వశః | అహజ్కర విమూఢాత్మా కర్తా అహమితి మన్యతే || తత్త్వేతి మహాబాహూ గుణకర్మ విభాగయోః | గుణగుణేషు వర్తంత ఇతి మత్వా నసజ్జతే” ఇతి తద్భాష్యే, — “శర్మయోగ మనుత్పత్తో విదుషో విదుషశ్చ విశేషం ప్రదర్శయన్ కర్మయోగా అపేక్షిత మాత్మనో లక్ష్మీకర్తృత్వాన సన్ధాన ప్రకార ముపదిశతి, — ప్రకృతేః గుణైః సత్వాదివిస్పాన్వనరూపం క్రియమాణాని కర్మాణి క్రితి, అహజ్కర విమూఢాత్మా అహం కర్తేతి మన్యతే. అహజ్కరేణ విమూఢః అత్తా, యస్యాసా-అహజ్కర విమూఢాత్మా అహజ్కరో నామ-అనహమర్థే ప్రకృతో అహమభిమానః తేన, అజ్ఞాతాత్మ స్వరూపః, గుణకర్మసు అహంకరేతి మన్యతే ఇత్యర్థః గుణ కర్మవిభాగయోః - సత్వాది గుణవిభాగే, తత్తత్కర్మ విభాగేచ, తత్త్వేతి, గుణః - సత్వాదయః, స్వగుణేషు - స్వేషు కార్యేషు వర్తంత ఇతి మత్వా, గుణకర్మసు అహంకరేతి నసజ్జతే” ఇతి శ్రీనూక్తి రనుసంక్షేపా.

(పద్యప్రతిః) సాక్షాత్కరి (కర్తృధికరణేతి) అత్ర అధికరణార్థ సక్లిపిగ్రంథః కర్తృధికరణే — “ప్రకృతేః క్రియమాణాని” ఇత్యాదిషు గుణానామేవ కర్తృత్వ ప్రతిపాదనాత్, అత్తానకర్తా ఇత్యాదికృత్, “స్వర్గకామాయజేత” ఇత్యాదీనాం భోక్తారమేవ కర్తృసు నియుక్తానానాం శాస్త్రాణామర్థవత్త్వాత్, “ప్రకృతేః క్రియమాణాని” ఇత్యాదీనాం జీవస్య సాంసారిక కర్తృ కర్తృత్వస్య గూఢంసర్గాయతత్వ ప్రతిపాదనపరత్వాచ్చ అత్తా కర్తృత్వక్రమ్” ఇతి (కర్తృత్వం భోక్తృత్వమితి) కర్తృత్వమ్ “పరాత్మ” ఇత్యధికరణ విరుద్ధమ్, భోక్తృత్వమ్, “ఘటమతః” ఇత్యధికరణవిరుద్ధ

భోక్తృత్వశ్చ-(౧) “పరాత్మ” (౨) “ఫలమతః” ఇత్యధికరణద్వయ విరుద్ధమ్ పరమాత్మసాపేక్షం భోగమోక్షసాధనానుష్ఠాతృత్వరూపం కర్తృత్వమ్, తదుద్దేశ్య ఫలాశ్రయత్వరూపం భోక్తృత్వశ్చ ప్రమాణ ప్రసిద్ధాఽచిద్వత్పారతన్త్ర్యరూప స్వభావకాకారభజ్జకత్వాత్, జౌపాధికమ్, ప్రకృతిసమ్మన్ నిబన్ధనత్వాత్ భోగమోక్షసాధనానుష్ఠానస్య, తదధీనత్వాచ్చ తదుద్దేశ్య ఫలభోక్తృత్వస్య కేవలపరమాత్మ భోగోద్దేశ్యక కైజ్జగ్యగోచరకృతి మత్వరూపం కర్తృత్వమ్, పరమాత్మనః అచిద్భోక్తృత్వాపేక్షయా జీవన్వరూప భోక్తృత్వే అతిశయ సమ్బుదకం స్వకైజ్జగ్యప్రవృత్త్యనుద్దేశ్యం నిరతిశయభోగ్య భూత పరమాత్మన్వరూప రూపగుణవిభూత్యనుభవితృత్వలక్షణం భోక్తృత్వ

మిథావః (పరాత్వితి) అత్ర అధికరణార్థ సన్దేహః, “పరాయత్తత్వాధి కరణే జీవస్య స్వతః ప్రవృత్తి శక్త్యభావే విధినిషేధ శాస్త్రానర్థక్య ప్రశ్నోత్, జీవస్య కర్తృత్వం స్వాతంత్ర్యేణేత్యాశంక్య, ‘అస్తః ప్రశ్నః’ ఇత్యాదిభిః పరమాత్మాఽధీనత్వక్రమణాత్, తదధీనత్వేపి, ప్రథమ ప్రవృత్తౌ చేతనస్య స్వతంత్రయా, శాస్త్రానర్థక్యా భావాచ్చ, పరాధీనమేవ కర్తృత్వ మిత్యుక్తమ్, ఇతి (ఫలమత ఇతి) అత్ర అధికరణార్థ సన్దేహ గ్రహః “ఫలాధికరణే, ‘యజేత స్వర్గకామః’ ఇత్యాది శాస్త్రం స్వర్గకామకర్తవ్యతయా యాగాద్యభి ధానాఽన్యథా మపవత్త్యా, అపూర్వద్వారేణ ఘనసాధనత్వ మవగమయతీతి ధర్మ ఏవ ఫలప్రద ఇత్యాశంక్య, ‘అన్నాదో వసుదానః’ ‘ఏవమేవ వానస్థయాతి’ ఇత్యాదిభిః, తత్తత్కర్తృభి రారాధితస్య పరమాత్మన ఏవ భోగాఽఽవస్థరూప సకల ఫలప్రదత్వ శ్రవణాత్, అశ్రుతాఽపూర్వాది కల్పనాఽయోగాచ్చ పరమాత్మైవ ఫలప్రదఇత్యుక్తం భవతి” ఇతి (తదుద్దేశ్యేతి) భోగమోక్షసాధనానుష్ఠానోద్దేశ్యత్వార్థః (ప్రమాణమ్) మూలమన్త్రాది (తదధీనత్వాత్) భోగమోక్షసాధనానుష్ఠానాఽధీనత్వాత్, (తదుద్దేశ్యేతి) భోగమోక్ష సాధనానుష్ఠానోద్దేశ్యత్వార్థః (పరమేతి) పరమాత్మనః, అతిశయ సమ్బుదక మిత్యన్వయః (అచిద్భోక్తృత్వాఽపేక్షయా) అచిద్భోగాపేక్షయా (భోక్తృత్వే) భోగే

జ్ఞానస్య ఆనుభవికమ్; మోక్షదశానువుత్తై జ్ఞాన్యగోచరకృతేర్భోగ
మోక్షసాధనానుష్ఠానరూపత్వాభావాత్, ప్రకృతినమ్నన్త నిబంధనత్వా
భావాచ్చ; భోగమోక్షసాధనానుష్ఠానానన ధీనత్వాత్త దనుద్దేశ్యత్వా
చ్చ నిరుక్త భోక్తృత్వస్యేతి.

అథనిరుక్తిం ద్వివిధం పారతన్త్ర్య మాశ్రయాసిద్ధి పరాహత
మితీశజ్ఞాయా మాశ్రయకథనేన తదాపపాదయతి (దైవీహ్యేషేతి
శ్లోకేన). తదేకోపాయతా ప్రార్థనాత్మక శరణాగతినిష్ఠానాం నిరుక్త
పారతన్త్ర్యగ్రయమస్తి. తదేకోపాయత్వప్రార్థనాయాస్వస్వరూపవిరో
ధేన మోక్షసాధనరూపత్వాభావాత్, కృత్యసాధ్యత్వాచ్చ; “మోక్ష
యిష్యామి” ఇత్యుక్తమోక్షోపాయ సిద్ధ్యర్థతయా విహితమోక్షో
పాయస్వీ కారమాత్రరూపత్వాచ్చ. తేషాంకేవల పరమాత్మ భోగో
ద్దేశ్యక కై జ్ఞాన్యగోచరకృతిమత్వాత్, పరమాత్మ భోగాతిశయా
ధాయక కై జ్ఞాన్యనుద్దేశ్య భోగశాలిత్యాచ్చేతిభావః. “ఇత్యై ప్రవర్తి

(మోక్షదశానువుత్తై జ్ఞాన్యైతి) ఫలాగ్రాహ్యభావీకృతిః సాధనం భవతీతి
భావః. (తదనుద్దేశ్యత్వాదితి) భోగమోక్ష సాధనానుష్ఠానాననుద్దేశ్యత్వాదిత్యర్థః.
(నిరుక్తభోక్తృత్వస్య స్వకైజ్ఞాన్యప్రవృత్త్యనుద్దేశ్య నిరతిశయ భోగ్యభూతపరమాత్మ
స్వరూప రూపగుణ విభూత్యనుభవితృత్వ లక్షణ భోక్తృత్వస్య. (ఇతీతి) అత్రాయం
వివేక ఇత్యనేనాన్వయః

(అశ్రయాసిద్ధిః) అశ్రయస్య అసిద్ధిః. (తత్) నిరుక్త ద్వివిధ పారతన్త్ర్యమ్.
(కృత్య సాధ్యత్వాదితి) ప్రార్థనాయాః జ్ఞానరూపత్వాత్, కర్మరూపత్వాభావేన
కృతిసాధ్యత్వా భావాత్; రాగ ప్రాప్తత్వాత్. ఈశ్వరకటాక్షయత్వత్వాదితి
తాత్పర్యమ్. (మోక్షోపాయః) ఈశ్వరః. (తేషామ్) శరణపరణాధి కారిణామ్.
(అతిశయేతి) “అతిశయాధాయకః, భోగః” ఇత్యన్వయః. (ఇతిభావ ఇతి) ద్రమి
దోపనిషది సప్రమళతే, ప్రథమదశకే, (౧) “ఉణ్ణిలామియ” ఇతి ప్రథమగాధా
వ్యాఖ్యానానంతరం కాయామ్;—‘అహ, ‘మామేవయే ప్రపద్యంతే మయామేతాం

ప్రిత్యతు పరహింసైయై నివర్తిప్రిత్యైక్యాక్” ఇత్యాది శ్రీమన్మోక్ష
గురు శ్రీసూక్తిభిప్రతాధికారి విశేషణీభూతాఽష్టాక్ష యోగాజ్ఞభూత
శరణాగతి రప్యత్రవిషక్షితా శబ్దాఽనజ్ఞోచస్యసమ్భవతస్త్వాగాఽయో
గాత్

ఇత్యంశరణాగత సాపాశ్రయకథనేన పారతస్త్వద్వయముపపాది
తమ్

తరన్తితే” ఎన్నిటపడియే, కిడుక ఫలిత్తుక్కొడు నిట్లు క్కణ్ణిల్” ఇతి తత్క
రివద దీపికాయామ్, “మామేవయే ప్రకద్యనే” ఎన్నిట - ‘భక్తివిరోధి పాప
క్షయత్తుక్కుమ్ భక్తి పుద్ధిత్తు ములుప్పాన ప్రపత్తియై చ్చొట్టుకొనుట’ ఎట్టు అట్ల
ప్రపత్తి పరమక శ్రీగీతాభాష్యత్తిరే వ్యాఖ్యాతమాకిలుమ్, మూక్షసాధనమాన స్వతస్త్వ
ప్రపత్తి పరమెట్టు ఇవత్తుక్కు వివక్షితమ్” ఇతి శ్రీసూక్తి రససన్ధేయా (ఇత్యైరుతి)-
శ్రీపచన భూషణే “ఇత్యై ప్రవర్తిప్రిత్యతు పరహింసైయై నివర్తిప్రిత్యైక్యాక్” ఇతి.
తద్వర పరమనివ్యాఖ్యానే, “అకైయాగ్ ఇచ్ఛుపాసనస్తైప్రవర్తిప్రిత్యతు పరహిం
సైయై నివర్తిప్రిత్యైక్యాక్” ఇతి పరహింసై - యాగీయహింసై పూర్వవిహిత
హింసా-అభిచారే ఉత్తరవిహిత హింసా-యాగే (అధికారి విశేషణీభూతేతి) విశే
షణ భూతత్వస్య అష్టాక్షయోగే అన్వయః (అత్ర) “మామేవ” ఇత్యత్ర

(ఉపపాదితమితి) మామేవేత్యత్ర ఉపపాదితమిత్యర్థః, అత్ర గీతాయామ్
తత్తైవ,—“దైవీ హేమిషా గుణమయీ మమమాయాదురత్యయా । మామేవ యేప్రప
ద్యనే మయామేతాంత రన్తితే” ఇతి తద్భాష్యే,—“కథంస్వత ఏవ అనపధికా
క్షియానస్తే, శిష్యే, సదైకరూపే, లాకికివస్తు భోగ్యతా ప్రకాశైశ్చ త్కృష్ట తమే
త్వయి స్థితేషి, అత్యస్త నిహినేషు గుణమయేవస్థ స్థితేషు భావేషు సర్వస్య భోక్తృ
వగ్గస్య భోగ్యత్వ బుద్ధి రుపశాయత ఇత్యాత్రాహ. మమైషా గుణమయీ-సర్వ
రజస్తమోమయీ, మయా యస్తాదైవీ - దేవేన కీడా ప్రపుత్రేన మయైవ నిర్మితా
తస్మాత్ సర్వైర్దురత్యయా - దురతిక్రిమా అస్యాః మాయా కబ్ధ వాచ్యత్వ మాసుర
రాక్షసాస్త్రాదీనా మివ విచిత్ర కార్యకరత్వేన యథావ, (౧) “తతో భగవతాతస్య
రక్షార్థం చక్రిమత్తమమ్ । ఆజగామ సమాక్షిప్తం జ్వాలామాలి సుదర్శనమ్ । తేన

అధశరణాగతస్య ఇతరవ్యావృత్తి కథనేన తదుభయముపపాదయతి, (నమామిత్యాదినా శ్లోకపఞ్చకేన) తత్రతావత్ “మాంప్రపద్యంతే” ఇత్యస్యవ్యావృత్తిధికారిణ ఆహ (నమామిత్యశ్లోకేన) అథ “మామేవ” ఇత్యవధారణవ్యావృత్తిధికారిణి ప్రదర్శయితు ముపక్రమతే (నతుర్విధా ఇతిశ్లోకేన, అత్ర *సుకృతశబ్దం - జ్ఞాతాఽజ్ఞాతసుకృతపరం “జ్ఞానీ” ఇత్యనేన సాధన భక్తిప్రపత్తినిష్ఠా న గృహ్యంతే తేషామనన్యోపాయత్వరూపస్వరూపయాధాత్యజ్ఞానవిధురత్వేన, జ్ఞానిత్వేన తత్స్వరూపనిరూపణాఽయోగాత్, కిన్త్వధికారివిశేషణ భూతాఽష్టాభక్తినిష్ఠాః, తత్తాదృశషడ్భక్తిప్రపత్తినిష్ఠాః, తాదృశశరణ వరణ నిష్ఠాశ్చ గృహ్యంతే

మాయా సహస్రం తచ్ఛురస్యాఽనుగామినా । బలస్య రక్షతాదేహ మేకైశ్శేన సూదితమ్” ఇత్యాదా ఆహోమయా శబ్దోన మిథ్యాగ్రహణీ బద్ధ బాలికాదివ్యపి కేసచిన్తప్త్రాపధాదినా మిథ్యాగ్రహ విషయాయాః పారమార్థిక్యా ఏవ బుద్ధేరుత్పాదకత్వేన మాయావీతి ప్రయోగః తథామన్త్రాపధాది లేపచ - తత్రమయా సర్వ ప్రయోగేష్వనుగత శ్రోతి వైదిక శబ్దార్థత్వాత్ తత్ర మిథ్యాగ్రహ మాయా శబ్దప్రయోగో మయాకార్య బద్ధి విషయత్వే నౌపచారికః, మహ్నః క్రోశస్తీతి వత్ ఏషా గుణ మయా పార మార్థికీ భగవన్నాయైవ (౧) “మాయాస్తు శ్రవణం విద్యాన్తాయినస్తు మహేశ్వరమ్” ఇత్యాదివ్యభిధితే ఆస్యాః కార్యంభగవత్స్వరూప తిరోధానమ్, స్వస్వరూప భాగ్యత్వబద్ధిశ్చ ఆహో భగవన్నాయయా మోహితం సర్వంజగత్ భగవంత మనవధికారిశయాఽఽనన్తస్వరూపం నాఽభిశాసతి. మాయా విమోచనోపాయమాహ, మామేవ సత్యసంకల్పం పరమకారుణికం ఆనాలోచిత విశేషాఽశేషలోక శరణ్యం యే శరణం ప్రపద్యంతే, తే, ఏతాం మదీయాంగుణమయీం మాయాంతరన్తి, మాయా ముత్స్పృజ్య మామేవో పాసత ఇత్యర్థః” ఇతి శ్రీసూక్తి రనుసంధేయా

(తదుభయమ్) పారతస్యద్వయమ్ (వ్యావృత్తిధి కారిణి) దుష్కృతినిః (“మామేవ” ఇత్యవధారణ వ్యావృత్తిధి కారిణి) సాధనభక్తి నిష్ఠాదయః (తేషామ్) సాధనభక్తి సాధనప్రపత్తి నిష్ఠానామ్

ఉపక్రాంతమర్థమాహ (తేషామిత్యాదిల్లోకత్రయేణ). నిత్యయుక్తిః - ఆశ్రయణదశామారభ్య యావదాత్మభావియోగ ఇతిభావః. ఏకభక్తిః - ఆరాదీనాస్తు ప్రాపకతయా స్వస్థిక్ ప్రాప్యతయా అన్యత్రాపి భక్తిరతిభావః. “నిత్యయుక్తిః” ఇతి సాలోక్యం సామీప్యశ్చ సిద్ధమ్. సాయుజ్యమాహ (ప్రియోహీతి). “అహంప్రియః” ఇత్యన్య ఫలమాహ (సచేతి). ఇత్థం “నిత్యయుక్తిః, అత్యర్థం ప్రియః” ఇతిచ ఆశ్రయణ దశామారభ్య వైషమ్యముక్తిమ్.

అథ ఆశ్రయణ దశాయామనుగతాఽఽకారకధనపూర్వకం ఫలదశాయాం వైషమ్యమాహ (ఉదారా ఇతి). (౧) “సకల ఫలప్రదోహి విష్ణుః” ఇత్యుక్తదార్శ్యగుణప్రదాత్మత్వమనుగతాకార ఇతి భావః. (ఆత్మైవ) అహమేవేత్యర్థః. “నైవేయం దీపజ్వాలా” ఇతివత్ప్రాయా ప్యాత్మత్వనిర్దేశః, అనేన సారూప్యముక్తమ్. “ఇతిమేమతమ్” ఇత్యాదరోక్తిః. అద్వైతం వ్యావర్తయితుం తత్త్వత్వన్యాయాఽఽప్రాయే

(ఉపక్రాంతమితి) ఉపక్రాంతార్థవకారేణ అధికార్యస్తరవాపుత్తిః. (యుక్తి) యోగవిష్టః. (ఆరాదీనామితి) అదిశద్దేన, జిజ్ఞాస్వర్థార్థినౌగృహ్యేతే (స్వస్థిన్) భగవతి. (అన్యత్రాపి) ఐశ్వర్యాదా. (ఫలమాహేతి) “అహంప్రియః” ఇతిహేతుః; తస్యఫలమ్-ఈశ్వరప్రీతివిషయత్వమ్; తదాహేత్యర్థః; (సచేతి) స్త్రియా సాన్ధ్యాయః సాన్ధ్యతారకాత ఫర్వభోగాఽతిశయకరప్రీతివత్, “సచప్రియః” ఇత్యత్ర ఉక్తాప్రీతిః సాన్ధ్యరాసేతి ఋతస్యమ్.

(వైషమ్యమ్) వ్యాపుత్తిః. (నైవేయమితి) దీపేహిన్నేహవర్త్యాదినాశాత్ భేదేషి, తాద్రూప్యేణ ప్రతీతిర్జాయతే ఇతి భావః. (అద్వైతమ్) అభేదః.

(తత్త్వత్వన్యాయేతి) అత్ర శ్రుత ప్రకాశకావ్యాఖ్యాన గురుభాషప్రకాశకాయామ్;—“తదిత్థం నిత్యేష సంసారవిమోచనాత్మక బ్రహ్మప్రాప్తిరూపస్య జీవభాత్వస్థస్య హృచ్చివిద్యా ఫలకైవల్యసాధారణ్య త్వాద్వాప్తవర్తనార్థమ్, ‘సజ్జీవనీమ్’ ఇత్యత్ర ‘సమ్’ ఇత్యుపసర్గ ఇత్యాహ (సమితికైవల్యవ్యాపుత్తిరితి). సామీ

చీన్యద్యోతికేన-సహ సమఖివ్యాప్తుతజీవదాన్వర్తభూతాయాం బ్రహ్మప్రాప్తా ఘోగ
రూపత్వ బోధనాన్ కైవల్యాన్వర్తతాయాం బ్రహ్మప్రాప్తా తదభావస్య తత్త్వేతు
న్యాయసంధత్వాత్, తద్వాన్యపుత్తిసిద్ధిః

తదాహి, -తత్త్వేతున్యాయోనామ (౧)“అప్రతికాలమృనాన్నయతీతివాద
రాయణః, ఉభయగాదోమత్త త్త్వేతుశ్చ” ఇతిసూత్రే భగవతా వాదరాయణేన
తత్త్వేతుశబ్దప్రదర్శితో న్యాయవిశేషః సచఫలోపాసనయోః ప్రకారైక్య నియమ
రూపః. (౨)“ఏకఆత్మనశ్చరీరే భావాత్” ఇత్యధికరణ సీద్ధాంతదీపే, జీవాత్మనః ఫలదశా
వచ్చిన్నా కార విశేషాణా ముపాసనదశాయా ముపసన్ధాన మఖిధాయ, అన్యథా
ప్రాప్త్యోపాసనయోః ప్రకారభేదాత్ “యథాక్రతుర్స్మిన్” ఇతి విరుద్ధత ఇత్య
సుగృహీతత్వాత్;

అత ఏవాన్వయోన్యాయః, ఫలోపాసనయో రేకతరేణ అన్యతరన్య నిశ్చా
యకః, పచ్చిగ్నివిద్యాయామ్. (౩)“సంనాన్ బ్రహ్మగమయతి” ఇత్యుక్త ఫలాన్వ
సారేణ బ్రహ్మణ ఉపాస్యత్వ నిశ్చయాత్; “వ్యతిరేకే స్తద్బాధా భావిత్యాత్”
ఇతి బ్రహ్మ విద్యాన్వర్తత జీవవిద్యాయాః ఫలమసారేణ అపహత పాప్మత్వాదీనాం
వేద్యత్వ నిర్ణయాచ్చ ఏవం కార్యాధికరణే ప్రతీకోపాసకానాం తత్క్రియ రిత్వ
నే అనిత్యఫల నిర్ణయాత్, “అవిభాగేన దృష్టత్వాత్” ఇత్యత్ర-అభేదేన ఉపా
సనబలేన అవిభాగేన అనుభవ నిర్ణయాచ్చ

అత ఏవాన్వయోన్యాయః, ఉపాసితా కారన్య, ఫలదశాయా మయోగాన్వ
యోగయో రుభయోరపి వ్యవచ్ఛేదకః; ఉపాసనాకారేణ ఫలాకార నిర్ణయ
కత్వాదయోగవ్యవచ్ఛేదకత్వసంధమ్ ఫలాకారేణ ఉపాసనాకార నిర్ణయక
త్వాదన్యయోగవ్యవచ్ఛేదకత్వసిద్ధిః. తత్ర “యథాక్రతుర్స్మిన్” లోకే పురుషో
భవతి, తథేతఃప్రేత్యభవతి” ఇతి శ్రుత్యా, అయోగవ్యవచ్ఛేదకత్వేన అయన్యాయ
యోవ్యుత్పాదితః (౪)“తంయథాయథోపాసతే, తద్భవభవతి” ఇతిశ్రుత్యా అయో
గాన్వయోగయోరుభయోరపివ్యవచ్ఛేదకత్వేన అయమంశోవ్యుత్పాదితః తచే
వంశ్రుతిద్వయమూలకత్వాదయన్వయః ప్రబలతరః

(౧) బ్రహ్మసూ-౪-౩-౧గీ (౨) బ్రహ్మసూ-౩-౩-౫౩. (౩) భా ౪-౧గీ-౫

(౪) ముద్గలా-౪-౩

తత్రాయం ప్రథమశ్రుత్యర్థః యదాక్రతుర్వస్యేతి - బహు వ్రీహి సూత్రః
 “అస్మింలాకే” ఇత్యనేన నాధనదశా వివక్షితా పురుషశబ్దేన - పురుషార్థ కామ
 నాలక్షణాధికారవాన్వివక్షితః “భవతి” ఇత్యసాధారణధర్మాశ్రయత్వముఖి
 ప్రతేతమ్ “ఇత్తః ప్రత్య” ఇత్యనేన ఫలదశాభిప్రేతా “తథాభవతి”
 ఇత్యనేన తద్ధర్మావచ్ఛిన్న నిష్పత్త్యాశ్రయత్వం వివక్షితమ్ * యదాక్రతు
 శబ్దస్య - అన్యపదార్థ ప్రధానత్వాత్, క్రతుశబ్దస్య - ఉపాసన పరత్వాచ్చ,
 యద్ధర్మావచ్ఛిన్న విశిష్టపాసనాశ్రయ స్తదర్థః, తస్యవిధేయ విశేషణత్వాత్,
 ఆధేయతా సమృద్ధేన భూధాత్వేనా సాధారణ ధర్మే ఆస్వయః తస్యచ,
 ఆశ్రయత్వ రూపాఽఽఖ్యాతార్థే తస్యచ, పురుష శబ్దార్థే-పురుషార్థ కామనావత్స
 న్సయాత్ తదాశబ్దార్థస్య - తద్ధర్మస్య, అవచ్ఛేద్యతా సమృద్ధేన భూధాత్వేన నిష్ప
 త్తౌ, తస్యచ - అఖ్యాతార్థాఽఽశ్రయత్వే తస్యచ ఫలదశావచ్ఛిన్నే పురుషే ఆస్వ
 యాత్ “యద్ధర్మావచ్ఛిన్న విశిష్టపాసనాశ్రయ పుత్త్యసాధారణ ధర్మాశ్రయ
 సాధన దశావచ్ఛిన్నః పురుషః, సః - ఫలదశావచ్ఛిన్న తద్ధర్మావచ్ఛిన్న నిష్పత్త్యా
 శ్రయః” ఇతి

“ధనవాన్ మఖీ” ఇత్యాదౌ, ఉద్దేశ్యతావచ్ఛేదకే భూతధనస్య ప్రయోజక
 తాసమృద్ధేన విధేయ భానస్య ఉద్దేశ్య విధేయ భావ స్థలనియన్త్రిత పున్యత్పత్తి సిద్ధ
 త్వాత్, పురుషశబ్దేన - ఉద్దేశ్యతా వచ్ఛేదకతయా ఉత్తస్య ఫలకామనా లక్షణాధి
 కారస్య, యద్ధర్మావచ్ఛిన్న విశిష్టపాసనాత్మకే విధేయ, సాక్షాత్ప్రయోజ్యతా
 సమృద్ధేన విశేషణతయా భానాత్ తద్రూపాపాసన తదధికారకామనయో
 సాక్షాత్సన్య జనకభావస్య సంస్కరతయా లాభః తదాచ, “యః పురుషార్థ కామనా
 వాన్, సాక్షాత్తా దృశకామనాజన్య యద్ధర్మావచ్ఛిన్న విశిష్టపాసనాశ్రయ పుత్త్య
 సాధారణ ధర్మాశ్రయః, సతద్ధర్మావచ్ఛిన్న ఫలదశావచ్ఛిన్న నిష్పత్త్యాశ్రయ ఇతి
 వాక్యార్థః” ఇతి.

తత్త్రైవ, తథాచాయం న్యాయ ఉపాస్యాకార భేదాత్ ద్వేధాపున్యత్పదితః
 యః పురుష స్వస్మిన్న సమృద్ధివితోత్పత్తిక యద్ధర్మావచ్ఛిన్న విశిష్టపాసనాశ్రయః.
 సః - తద్ధర్మ నిష్టాఽనుభవఘటితపరమృరాసమృద్ధ్యావచ్ఛిన్నాఽవచ్ఛేదక తాకినిష్ప
 త్త్యాశ్రయ ఇత్యేకః, యః పురుష స్వస్మిన్ సమృద్ధివితోత్పత్తిక యద్ధర్మావచ్ఛిన్న

విశిష్టోపాసనాశ్రయః, సః, తద్ధర్మనిష్ఠ, సాక్షాత్సమ్మన్ధావచ్చిన్నాఽవచ్ఛేదకతాక నిష్ప
త్యాశ్రయ ఇత్యవరః తత్ర ప్రథమః - అప్రతికాలమ్మన విషయః ద్వితీయస్తు
విశ్వరూపి విషయ ఇతివిచేకః

అత్ర ప్రథమనాన్యాయే, తద్ధర్మ నిష్ఠ నిష్పత్త్యవచ్ఛేద క తావచ్ఛేదక పరమ్పరా
సమ్మన్ధ ఘటకోఽనుభవః ఉపాసనసమా యితాకి త్వేన విశేషణీయః, “ఏక ఆత్మన
శ్శరీరే భావాత్” ఇత్యధికరణ సిద్ధావహీపే, “యథాక్రతుః” ఇత్యాదీః ఫలోపా
సనయోః ప్రకార వైషమ్యాభావ పరతయా దర్శితత్వాత్, “యథాక్రతుః -
తదాభవతి” ఇతి ఫలోపాసనయో స్సాసాదృశ్య ప్రతీతిస్సారస్యాచ్చ తథాచ,
“యో యద్ధర్మావచ్చిన్న నిష్ఠయాదృశయాదృశనిరూప్య నిరూపక భావా పన్న
విషయతా నిరూపిత విషయతా శాఖ్యపాస నాశ్రయః, సః, తాదృశతా దృశభర్మా
వచ్చిన్న నిష్ఠ తాదృశతాదృశనిరూప్య నిరూపక భావా పన్న విషయతా నిరూపిత
విషయతా శాఖ్యనుభవ ఘటిత పరమ్పరా సమ్మన్ధ వచ్చిన్నాఽవచ్ఛేదకతాక నిష్ప
త్యాశ్రయః” ఇతి పర్యవస్యతీతి

తత్రైవ “తనైవ” ఇత్యేవ కారస్య అన్యయోగవ్యవచ్ఛేదక తయా అనుపా
సితా కారాణాం నిష్పత్త్యవచ్ఛేదకతా వ్యవచ్ఛేద బలేన నిష్పత్త్యవచ్ఛేదకతాయా
ఉపాసన ప్రకారతా వ్యాప్యత్వబోధ సిద్ధిః తథాచ,—“పరమాత్మ విశేష్యకోపాసన
ప్రకారతా సమనియతాఽవచ్ఛేదక తాక నిష్పత్యాశ్రయః పురుషః” ఇతి శ్రుతివా
క్యార్థః పర్యవసితః

సను,—అత్ర ఏవకారస్య అన్యయోగ వ్యవచ్ఛేదకత్వ మనుపపన్నమ్, విశే
షణ సక్తతత్వాత్ “శక్తః పాణ్డరఏవ” ఇత్యేవకార పదితీచేన్న, “శక్తః పాణ్డర
ఏవ” ఇతి వాక్యేన శక్తే నీలత్వాది సద్వేహ నిపుత్తి దర్శనాత్, తద్వాక్య శ్రవణ
సమనస్తరమ్, “శక్తం నీలత్వాద్య భావవస్తం శాబ్దయామి” ఇత్యనుభవ బలాచ్చ
విశేషణ సక్తతైవ కారస్యాపి అన్యయోగ వ్యవచ్ఛేదక తాయా అక్షతత్వాత్
అన్యదా, “సదేవ సోమ్యేదమగ్ర ఆసీత్” ఇత్యత్ర ఏవకారస్య అసత్కార్యవాద
నిరాస కతాయా స్వమ్మృతిపన్నాయా భగ్గప్రసక్తాత్ తథాచ, అనుగృహీతం
శ్రుతప్రకాశ కాచార్యైః,—“సదేవ” ఇత్యవధారణమ్ - అసత్కార్యవాదపురాన
పరమ్ సహాయం విద్వానేషే త్యవధారణమ్ బ్రాహ్మణత్వం వ్యావర్తయతి

అపిత్య విద్యుత్తమేవ. అతశ్చబ్ధ స్వారస్యాత్ సదేవేతి నిరసనీయమసత్యత్వమేవ” ఇతి అత్ర “ఇబ్ధ స్వారస్యాత్” ఇత్యనేన, విశేషణ సగ్గతైవకారభలే అన్యయోగ వ్యవచ్ఛేద ప్రతీతిరాధికై వేతి భ్రమనిరస్తః తదావ - అన్యయోగ వ్యవచ్ఛేదోద్వివిధః; అన్యస్మిక్ యోగవ్యవచ్ఛేదః, అన్యస్యయోగవ్యవచ్ఛేదశ్చేతి. తత్ర, “హరిశేవ పరంతత్వమ్” “పార్థవివ ధనుర్ధరః” ఇత్యాదిమ ప్రధమః. “సదేవ సోమ్యేదమగ్ర ఆసీత్” “శ్రుతోన్నరస మసవివ” “ఆత్మేత్యేవోపాసీత్” “ఆత్మైవా భూద్విజానతః” “శక్ష్మోపార్థవివ” ఇత్యాదిమ ద్వితీయః ఇతి నానుపపత్తిరితి

తత్రైవ - యద్వా, “పరమాత్మ విషయక స్వకర్తృ కోపాసన విషయతా సమనియతావచ్ఛేదకతాః నిష్పత్త్యాశ్రయః పురుషః” ఇత్యేవప్రతి వాక్యార్థపర్యవ సానా న్నానుపపత్తిరితి.

తత్రైవ - సన్వేపం సర్వ విద్యానిష్ఠానాం సర్వవిషయకోపాసనే సర్వవిషయ కాఽనుభవేచసతి, తత్క్రతున్యాయస్య కిం ఫల మితిచేత్; “యద్యద్విశేష్యతయో పాస్తే, తత్తద్విశేష్యతయైవాఽనుభవతి. యద్యత్ప్రకారతయోపాస్తే, తత్తత్ప్రకారతయైవాఽనుభవతి. స్వరుచివిశేషేణ యద్యత్స్వ త ఇష్టతయోపాస్తే, తత్తత్స్వతో భోగ్యతయా అనుభవతి యద్యదుపేక్షణీయతయో అన్యార్థముపాస్తే, తత్తద్దైవాఽనుభవతి. యద్యద్విశేష్యతయోపాస్తే, తత్తత్ప్రకార తయానాఽను భవతి; యద్యదుపేక్షణీయతయైవోపాస్తే, తత్తద్భోగ్యత్వేననాఽనుభవతి” ఇత్యయో గాఽన్యయోగవ్యవచ్ఛేదా వేవఫలమితి.

తత్రైవ, సన్వేపమపి అయంనియమోదురుపపాదః; ఆదిభరతాదిమ బ్రహ్మ నిశ్చేషవ్యతిచా రాత్. తేనహ్యుపాసితాకారోన ప్రాప్తః, ప్రాప్తశ్చాఽనుపాసితం పుగత్వమేవేతివేన్న; “ఉపాసనదశావచ్ఛిన్నయథర్మావచ్ఛిన్న నిష్ఠాఽవచ్ఛేదకతాక నిష్పత్త్యాశ్రయః పురుషః; సః, తథర్మావచ్ఛిన్న నిష్ఠాఽవచ్ఛేదక తాక ఫలదశావ చ్ఛిన్న నిష్పత్త్యాశ్రయః” ఇత్యేవ తత్క్రతున్యాయ ప్రత్యేకాశ్రయణేన విరోధా భావాత్. అత్ర-అస్మిన్లోకే పురుషభవతీతి భూధాతునా ప్రతిపాదితా ప్రాథమికీ

ణాహ (అస్థితఇతి) ప్రాప్యప్రాప్తౌ భావేన భేదోపాసనాదిత్యర్థః (అనుత్తమామ్) అన్యేహంప్రాప్యమ్ - అథమమితిభావః యద్వా “అజ్ఞైవ” ఇత్యత్ర-శరీరప్రతిసమ్మన్యత్యా వివక్షితిః తథాచ, భార్య ఇత్యర్థః ఏవకారో - జ్ఞానినోఽన్యోపేక్షయా ఆత్మిజ్ఞేన ప్రాధాన్యం ద్యోతయతి “రాజైవదృష్టం” ఇతివత్ ‘ప్రియతమ ఏషహ” ఇత్యాది శ్రీభాష్యసూక్తిప్రకారేణ ఉక్తార్థముపపాదయతి (అస్థితఇతి) ఇదమే వాత్మత్వ మనుగృహీతం భగవద్యామునాచారైః (౧) “క్షణిపితే యద్విరహోతిదుస్సహం” ఇతి

నిష్పత్తిః, ఉపాసన నిష్పత్తి రూపాఽనిష్కస్యైవప్రాప్తి క్షాత్రాహ్య ఉత్తర భూధాతు ప్రతిపాద్య నిష్పత్తిస్తు ఫలానుభవగత సుఖత్వాఽఽపరపర్యాయో త్కటానుకూల్యాఽవస్థా విశేషమితికా తథాచ, “యో యద్యధర్మా వచ్చిన్న నిష్క యద్యత్సమ్మన్ధాఽ వచ్చిన్నయాద్యశయాద్యశ నిరూప్య నిరూపక భావా వన్న విషయతావచ్చిన్నాఽని మప్రత్యయాత్మక ప్రీతి రూపోపాసన నిష్పత్తి మాన్ పురుషః, సః తద్ధర్మావచ్చిన్న నిష్కతాద్యశతాద్యశనిరూప్య నిరూపక భావావన్న తత్తత్సమ్మన్ధాఽ వచ్చిన్న విషయతాఽవచ్చిన్న సుఖత్వాఽఽపర పర్యాయోత్కటానుకూల్యాఽవస్థా విశిష్టాఽనుభవాత్మకఫలనిష్పత్తి మాన్” ఇతి పర్యవసానాత్, ఆదిభరతాది య తాద్యశోపాసనా నిష్పత్తి విరహేణ అమపవత్త్య భావాత్ “ఏతేన ముక్తానా ముపేక్షణీయాఽవస్థ జ్ఞానాంశేన అనుపాసితానాం గ్రహణ సమృపేన, తేషాం సార్వజ్ఞ విరోధ ప్రసజ్జనం దూరాపాస్తమితిధ్యేయమ్”ఇతిచ శ్రీసూక్తిరస సజ్జేయా

(యుక్తాత్మా) మదేకాయత్తా స్పదః, నిష్పత్తుససగ్నః (అనుత్తమామ్ -) సవిద్యతే ఉత్తమాయాస్తామ్ (గతిమ్)-ప్రాప్యమ్ (అన్యేషామ్) ఆరాదీనామ్ (ప్రియ తమఇతి) శ్రీభాష్యే జిజ్ఞాసాధికరణే, “ప్రియతమ ఏ వహి వరణీయో భవతి, యథాఽయం ప్రీయతమ ఆత్మానం ప్రాప్నోతి, తథాభగవాన్ స్వయమేవ ప్రయతతే”ఇతి (క్షణిపితే) స్తోత్రరత్నే-(౧) “సకృత్త్వదాకార విలోకనాశయా

కింబహుచేత్యభిప్రాయేణ ఏకోక్త్యావైషమ్యమాహ (బహు
నామితి). జ్ఞానవానితి-“జ్ఞానీచ” ఇత్యుక్తివిశేష్య నిర్దేశః; “మాంవే
త్తితత్వతః” ఇత్యుక్తితత్వజ్ఞానవానిత్యర్థః. (వాసుదేవస్సర్వమ్) అత్ర
“సర్వత్రాఽసౌ” ఇతివ్యుత్పత్తిరభిప్రేతా. “వాసుదేవః” ఇతిహేతుః;
“సర్వమ్” ఇతిసాధ్యమ్. “సర్వగత్వా దనంత్య” ఇతివత్. (సర్వమ్)
సర్వశరీరకమ్. అనేన “ఫలసాధనాఽనుష్ఠాతా, ఫలసాధనం, ఫలీచ” ఇత్యు
క్తంభవతి. యద్వా. * వాసుదేవతరుః-సర్వవిభజ్యురిత్యర్థః. అపిచ
(౧) “ఎల్లామ్కణ్ణన్” ఇతివత్, నసుదేవపుత్రోధారక పోషకభోగ్యభూత
ఇత్యర్థః. విశిష్యవక్తుమశక్య ఇత్యభిప్రేత్యాహ (సమహాత్మేతి). “దుర్గ

తృణీకృతాఽనుత్తమ భక్తిముక్తిభిః మహాత్మభిర్థా మహలోక్యతాం నయ త్తజేపి
తేయద్విరహాఽతిదుస్సహః” ఇతి.

(సర్వత్రాఽసౌమితి)-శ్రీవిష్ణుపురాణః-(౨) “సర్వత్రాఽసౌసమస్తజ్జువసత్ప్రతే
తివైయతః తతస్స వాసుదేవేతి విద్వద్భిః పరిపత్యతే” ఇతి, వాసుదేవ శబ్దనిరుక్తిః
“సర్వస్త్రిన్నయం వసతి” ఇతి-వాసుదేవః” ఇతి కర్తరివ్యుత్పత్తి రత్రాభిప్రేతా.
(వాసుదేవ తరురితి). అత్ర (౩) “వాసుదేవతరుచ్చాయా నాతి శీతానమృదా
సరకాగ్గౌర శమనీ సాకిమర్థం ననేవ్యతే”, శ్రీరామాయణే, కిష్కింధాకాండే, పశ్చ
దశసర్గే, యుద్ధాయ సుగ్రీవేణాఽఽహూతం వాలినం ప్రతి తారా; (౪) “రామః
పరబలాకుర్తీ యుగాన్త్యాఽగ్నిరివోత్థితః। నివాసృక్ష స్సాధూనామా వన్నానాం
పరాగతిః। ఆత్రానాం సంశ్రయత్యైవ యశస్త్యైక భాజనమ్” అన్యత్ర; (౫) “నివాస
పుక్షస్సాధూనా మావన్నానాం పరాగతిః। భక్తార్తి భక్తిన శ్రీమాన్ కృష్ణవివ గతి
ర్ము” ఇత్యాదిక మనుసంధేయమ్. (ఎల్లామితి) “ఉణ్ణమ్ శోణుపరుకు నీక తిన్నమ్
పెఱ్ఱిలైయు మెల్లామ్ కణ్ణన్” ఇతిసామసహస్ర గాధాఽనుసంధేయా. (వసుదేవ పుత్ర
ఇతి) “వసుదేవస్యాఽపత్యం పుమాన్ వాసుదేవః” ఇతి వ్యుత్పత్తి రత్రాభిప్రేతా.

(౧) తి-వాయ్-౬-౭ ౧. (౨) ౧.వి-పు-౧-౨-౧౨. (౩) గారుడుపు. పూ-౨౨౨-౩.

(౪) రా-కె-౧౫-౧౯.

(౫)

భం” ఇతి, అర్తాదివ్యావృత్తిః “సు” ఇత్యుపసంగేణ (౧) “కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే” ఇత్యుక్తసాధనభక్తి నిష్ఠాది వ్యావృత్తిః “కశ్చిన్నాంవేత్తి” ఇత్యుపక్రాంతోధికారీ, “సమహాత్మా” ఇత్యుపసంహృతః

ఇత్థం భగవత్ప్రీత్యైక ఫలకభగవత్కైజ్జగైర్వైకగోచరకృత్య ర్వాత్వరూపం పారతన్త్ర్యం సర్వాత్మనాం స్వభావికమ్, తాదృశకృతి ఘోషధానన్తు వ్యక్తివిశేషనియతమిత్యుప సాదితమ్

(ఉపాదితమితి) శీతాయామ్, (౨) “సమాం దుష్కృతినో మూఢాః ప్రపద్యంతే సరాధమాః। మాయయా అపహృతజ్ఞానా ఆసురం భావమాశ్రితాః” ఇతి. తద్భాష్యే, “కిమితి భగవదుపాసనా పాదినీం భగవత్ప్రీతిం సర్వే సమర్పిత ఇత్యత్రాహ మామ్, దుష్కృతినః - పాపకర్మాణః, దుష్కృత తారతమ్యేత్ చతుర్విధాః ప్రతిపద్యంతే. మూఢాః సరాధమాః, మాయయా అపహృతజ్ఞానా ఆసురంభావ మాశ్రితాః” ఇతి మూఢాః - విపరీతజ్ఞానాః, పూర్వోక్తబ్రహ్మకారేణ భగవత్ప్రేమతై కరసమాత్మానం భోగ్యజాతేషు స్వశేషతయా మనస్థమానాః సరాధమాః - సామాన్యేన జ్ఞాతేషి మత్స్వరూపే మదాస్తుభ్యామనరాః, మాయయా అపహృత జ్ఞానాః - మద్విషయం మదైశ్వర్యవిషయేషు జ్ఞానం ప్రస్తుతం - యేషాం తదసమ్మృ పనా పాదినీభిః కూట యుక్తిభిః అపహృతమ్, తే-తథోక్తాః; ఆసురం భావమాశ్రి తాః - మద్విషయం-మదైశ్వర్య విషయేషు జ్ఞానమ్, సుదృఢ ముపపన్నం యేషాం ద్వేషాదుప భవతి, తే ఆసురం భావమాశ్రితాః, ఉత్తరోత్తరాః పాపిన్య తమాః” ఇతి.

శీతాయామ్, -(౨) “చతుర్విధా భజంతే మాంజనా సుకృతినోఽర్జున! ఆరో జిజ్ఞాసురత్థాథీ జ్ఞానీచ భరతర్షభ” ఇతి తద్భాష్యే, “సుకృతినః - పుణ్య కర్మాణః, మాంశరణ ముపగమ్య మామేవభజంతే తేచ సుకృత తారతమ్యేన చతు ర్విధాః సుకృత గరియస్తేన ప్రతిపత్తి వైశేష్యై దుత్తరోత్తరాభి కతమాభవన్తి. ఆర్జు-ప్రతిష్ఠాహీనః, ప్రప్తైశ్వర్యైః పునస్తత్ప్రీతికామః అథార్థీ - అప్రాప్తై

శ్వర్యతయా విశ్వర్యకామః తయోర్ముఖ శేదమాత్రమ్ విశ్వర్య విషయాత్మకాన్య
దేః వివాధికారః జిజ్ఞాసుః-ప్రకృతి వియక్తాత్మ స్వరూపాఽవాప్తీచ్ఛుః జ్ఞాన
మేవాఽస్య స్వరూపమితి జిజ్ఞాసురిత్యుక్తమ్ జ్ఞానీచ-“ఇతస్త్వయాం ప్రకృతిం విద్ధి
మేపరామ్” ఇత్యాదినా అభిహిత భగవచ్ఛేషతైకరసా-త్త్వస్వరూపవిత్ ప్రకృతి
వియక్త కేవలాత్మస్య పర్యవస్యన్ భగవన్తం ప్రేచ్ఛన్, భగవన్తమేవ పరమప్రాప్యం
మన్వాన్యః” ఇతి

గీతాయామ్,--(౧) “తేహంజ్ఞానీ నిత్యయుక్త ఏకభక్తి ర్వివిష్యతేః ప్రియో
హిజ్ఞాని నోఽత్యర్థ మహంసచ మమప్రియః” ఇతి తద్బాప్యే, “తేహం జ్ఞానీ విశి
ష్యతే మతసి, నిత్యయుక్త ఏకభక్తిరితిన తస్యహి మదేక ప్రాప్యస్య మయా
యోగో నిత్యః, ఇతరయోస్తు యావత్సాఖిలపితప్రాప్తి మయా యోగః
తథాజ్ఞానినో మయ్యేక స్థిత్వేవ రక్షిః ఇతరయోస్తు సాఖిలపితే తత్సాధనత్వేన
మమచ అతస్య వివవిష్యతే కిన్చ (ప్రియోహి జ్ఞానినోత్తర్థ మహమ్) అత్ర
అర్థకబ్ధిః - అభిధేయవచనః జ్ఞానినోఽహంయథాప్రియః, తదా మయా సగృహ్యేన
సర్వశక్తిసాప్యభిధాతుం సశక్యత ఇత్యర్థః, ప్రియత్వస్య ఇయత్రారహితత్వాత్
యథాజ్ఞానినామగ్రేసరస్య ప్రజ్ఞాదస్య (౨) ‘సత్వాసక్త మతిఃకృష్ణ దళిమానో మహూ
రక్షః, సవివేచాత్మనో గాత్రం తత్స్మృత్యా వ్లాదసంస్థితః, ఇతి సోపితదైవ మమ
ప్రియః” ఇతి

గీతాయామ్,-- ౨, “ఉదారాస్సర్వ ఏవైతే జ్ఞానీత్వాత్మైవ మేమతమ్ ఆస్తి
తస్యహి యుక్తాత్మా సమేవాఽనుత్తమాంగతిమ్” ఇతి “సర్వ ఏవైతే మామేవో
పాసత ఇతి, ఉదారాః-పదాన్యాః, యేమల్లో యత్మి-ఇచ్చిదపి గృహ్యంతి, తేహి మమ
సర్వ స్వదాయినః జ్ఞానీత్వాత్మైవమే మతమ్ తదాయత్త ధారణామితి మన్యే
కిస్మాదేవం, యస్మాదయం మయావినా ఆత్మధారణాఽసమ్భవనయా మామేవా
మత్రమం ప్రాప్యమాస్థితః, అతస్తేన వినా మమాప్యోత్త ధారణం ససమ్భవతి తస్మో
మహాప్యోత్తాహిసః” ఇతి

గీతాయామ్, - (౧) “బహూనాం జన్మనామస్తే జ్ఞానవాన్తాం ప్రపద్యతేః
వాసదేవస్సర్వ మితి సమజాత్వా సుదుర్లభః” ఇతి నాఽల్ప సజ్ఞాన సజ్ఞాతానాం

“సమాందుష్కృతినః” ఇత్యుక్తావిశిష్య ప్రదర్శయన్, తద్విషయేపి స్వస్యైవ ఫలసాధనానుష్ఠాతృత్వ మపివదన్, తస్మిన్ తత్రాపి

పుణ్యజన్తనాం ఫలమిదమ్ యత్ ముక్తేషు తైక రసాత్తయా థాత్మజ్ఞాన పూర్వకం మత్ప్రదర్శయన్ అపితు, బహునాం జన్తనామ్ - పుణ్యజన్తనామ్, అనే - అవసానే, “వాసుదేవ శేషతైక రసోహం, తదాయత్త్వ స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తిశ్చ, సచ - అసంఖ్యేయైః కల్యాణ గుణగణైః పరితరః” ఇతి - జ్ఞానవాన్ముత్తావ, “వాసుదేవ ఏవ మమ పరమప్రాప్యం ప్రాపకశ్చ, అన్యదపి యత్సరోరథవర్తి, సఏవ మమ తత్సర్వమ్” ఇతి, మాం ప్రపద్యతే - మామపాస్తే, సమహర్తా - మహామన్యః, సుదుర్లభః-దుర్లభ తరోలోకే వాసుదేవ స్సర్వమిత్యస్యా ౭యమేవాంఘ్రి, “క్రియోహిజ్ఞానినో ౭త్సర్గమహమ్” “అస్థిత స్సహియతాత్మా మామేవా ౭మశ్రమం గతిమ్” ఇతి ప్రక్రిమాత్ జ్ఞానవాంశ్చ ౭యముక్త లక్షణఏవ, అన్యైవ పూర్వోక్త జ్ఞానిత్వాత్ “భూమిరాపః” ఇత్యోరభ్య - “అహంజ్ఞాన ఇతీయంమే భిన్నా ప్రకృతిరప్తథా। అపరేయ మితస్త్వన్యాం ప్రకృతిం విధిమేవరామ్। జీవభూతామ్” ఇతి హివేతనా ౭వేతస్య ప్రకృతి ద్వయస్య పరమపురుష శేషతైక రసోత్తా. “అహంకృత్స్వస్య జగతః ప్రభవః ప్రళయస్తథా। మత్తః పరతరం నాన్యత్కృత్వ దత్తి ధ-త్తాయ” ఇత్యోరభ్య, “యేవైవ సాత్త్వికా భావారాజసాస్తా మసాశ్చయే। మత్తేవేతి తాన్విధి నత్వహం తేషుతేమయి” ఇతి ప్రకృతి ద్వయస్య కార్యకారణ భయావస్థస్య పరమపురుష యత్త్వ స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తిత్వమ్ పరమపురుషస్యచ సర్వేషాం ప్రకారైస్సర్వ స్తాత్పరతరత్వ జ్యోక్తమ్ అతస్స ఏవాత్ర జ్ఞానీతుస్య చ్యుతే.” ఇతిశ్రీసూక్తి రససంక్షేపా

(సమాందుష్కృతిన ఇతీతి) “దుష్కృతినః” ఇతి-దుష్కృతి కల్పప్రయోగ మహిమ్నా అత్యంత ప్రాతిహేయ్య వ్యవసేత విషయే ఫలసాధనా ౭నుష్ఠా తృత్వం ఫలిత్వశ్చభగవతేవ “ఏవమేవా ౭సాధుకర్తృకార యతి” ఇతి ఫలసాధనానుష్ఠా తృత్వమ్ లీలా రసభాక్ష్యేన తత్ఫలిత్వశ్చ బోధ్యమ్ (తద్విషయేపి) దుష్కృతి విషయిని. (స్వస్యైవ) భగవతేవ (తస్మిన్) ఫలసాధనా ౭నుష్ఠాతృత్వ మపివ (తత్రాపి) దుష్కృతి విషయేపి

లీలారస నిష్పత్యై స్వస్థైవఫలిత్వం వృజ్జయన్, “మూఢాః” ఇత్యుక్తి మపివివృణ్వన్, ఆర్తాదిత్రయమపి విశదయతి “కామైః” ఇత్యాదినా అధ్యాయశేషేణ.

(అధ్యాయశేషేణ). అత్ర గీతాయామ్; - (౧) “కామైశ్చైవైర్హృతజ్ఞానాః ప్రపద్యంతే జన్యదేవతాః। తంతం నియమమస్థాయ ప్రకృత్యా నియతా స్స్వయా” ఇతి. తద్భాష్యే;—“తస్యజ్ఞానినో గుర్భభత్వ మేవోప పాదయతి సర్వ ఏవహి లాకికాః పురుషాః, స్వయా ప్రకృత్యా - పాపవాసనయా గుణమయ భావ విషయయా, నియతాః - నిత్యాన్వితాః, తైస్త్వై స్వస్వాననాఽనురూపైర్గుణ మయై రేవకామై రిచ్ఛావిషయ భూతైః హృత మత్స్వరూప విషయజ్ఞానాః, శక్త త్కామ నిర్భయధమ్, అన్యదేవతాః - మద్వ్యతిరిక్తాః కేవలేంద్రియ దేవతాః, తంతం నియమ మస్థాయ- తత్తత్తేవతా విశేషమాత్ర ప్రీణనాఽసాధారణం నియమమస్థాయ, ప్రపద్యంతే - తా ఏవాన్వితార్చయంతే” ఇతి.

గీతాయామ్;—(౧) “యోయోయాంయాం తనుంభక్తశ్రద్ధయార్చిత మిచ్ఛతి॥ తస్యతస్యాచలాంశ్రద్ధాం తామేవవిధదామ్యహమ్” ఇతి. తద్భాష్యే;— తా ఆపిదేవతామదీయాస్తనవః. (౨) “యఆదిత్యేతిధన్, యమాదిత్యోనపేద, యస్యాదిత్యశ్శరీరమ్” ఇత్యాదిశ్రుతిభిరపి ప్రతిపాదితామదీయాస్తనవః” ఇత్యజ్ఞాన స్పృహ, యోయోయాంయామ్, మదీయామ్ - ఆదిత్యాదికాంతనుం భక్తశ్రద్ధ యార్చితమిచ్ఛతి. తస్యతస్యాఽజానతోపి మత్తనువిషయైషాశ్రద్ధేత్యహమనుస్థాయ, తామేవచలం నిర్విఘ్నంవిదదామ్యహమ్.” ఇతి.

గీతాయామ్; (౧) “సతయాశ్రద్ధయాయుక్తస్తస్యారాధనమిహతే। లభతేచ తతఃకామాన్ మయైవనిహితాన్హితాన్” ఇతి. తద్భాష్యే;—“సతయానిర్విఘ్న యాశ్రద్ధయాయుక్తస్తస్య ఇంద్రాదేవారాధనంప్రతిహతే. తతోమత్తనుభూతేంద్రియ దేవతారాధనాత్, తానేవహిస్వాఖిలసితాన్కామాన్ మయైవనిహితాన్లభతే. యద్యప్యా రాధన కాలే “ఆరాధ్యేంద్రాదయోమదీయాస్తనవః. తతఏవతదర్చనశ్చ

మదారాధనమ్” ఇతిసజానాతి. తథాపితస్యవస్తుశో మదారాధనత్వాదారాధ-
కాభిలషితమహమేవవిదధామి” ఇతి.

గీతాయామ్; (౧) “అస్తవత్సుఫలంతేషాం తద్భవత్యల్పమేధసామ్ । దేవాక్
దేవయజ్ఞోయాన్తి మద్భక్తాయాన్తిమామసి” ఇతి. తద్భాష్యే; - “తేషామ్-అల్ప
మేధసామ్ - అల్పబుద్ధిశామ్, ఇన్ద్రాదిమాత్రయాజినామ్, తదారాధనఫలమల్పమ్ ;
అస్తవచ్ఛభవతి. కుతః - దేవాన్ దేవయజ్ఞోయాన్తి. యతః ఇన్ద్రాదీన్దేవాన్
తద్యాజిణోయాన్తి. ఇన్ద్రాదయోపిహి-పరిచ్ఛిన్నభోగాః పరిమితకాలవర్తిన్శ్చ.
తతస్తత్సాయుజ్యం ప్రాప్తాఃతైస్సహస్రచ్యవన్తే. మద్భక్తాఃపి, తేషామేవ కర్మణాం
మదారాధనరూపతాం జ్ఞాత్వాపరిచ్ఛిన్న ఫలసంక్షంత్యైర్వా, మత్ప్రీణనైకప్రయో-
జనాః మాంప్రాప్నువన్తి; నచపునర్నివర్తన్తే. “మాముపేత్యతుకౌన్తేయ పునర్జన్మ
నవిద్యతే” ఇతివత్స్యతే”. ఇతి;

గీతాయామ్;- (౧) “అవ్యక్తంవ్యక్తిమాపన్నం మన్యనేమామబుద్ధయః । పరం
భావమజ్ఞానస్తోమమావప్రయ మనుత్తమమ్” ఇతి. తద్భాష్యే; - “ఇతరేతు-
సర్వసమాశ్రయణీయత్వాయ మమ మనుష్యాదివ్యవతారమవ్యక్తిశ్చిత్తరం కుర్వన్తీ
త్యాహ. సర్వైకగృభిరారాధ్యోహం సర్వేశ్వరోవాప్తృససాపరిచ్ఛే ద్యస్వరూపస్యభా-
వః, పరమకారుణ్యాదాశ్రితవాత్సల్యాచ్చ సర్వసమాశ్రయణీయత్వాయ అజహత్స్వి
భావ ఏవ వసుదేవసూనురవతీర్థ ఇతి మమైవంపరంభావమ్, అవ్యయమ్ - అనుత్తమమ్,
అజానన్తః, ప్రాకృతరాజసూనుసమానమితః పూర్వమసభివ్యక్తమిదానీం కర్మవశాత్
జన్మవిశేషంప్రాప్య, వ్యక్తిమాపన్నం - ప్రాప్తమ్, మామబుద్ధయోమన్యన్తే. అతో
మాంనాశ్రయన్తే. నకర్మభిరారాధయన్తిన్” ఇతి.

గీతాయామ్; - (౧) “నాహంప్రకాశస్సర్వస్య యోగమాయాసమాపుతః ।
మూఢోయంనాభిజానాతిలోకో మామజమవ్యయమ్” ఇతి. తద్భాష్యే; - “కుతఏవంస
ప్రకాశ్యతఇత్యత్రాహ - తేత్రజ్ఞానసాధారణమనువ్యత్వాదిసంస్థాన యోగాఖ్య
మాయయా సమాపుతోహంస సర్వస్యప్రకాశః. మయిమనువ్యత్వాది సంస్థానదర్శన
మాత్రేణ మూఢోయంలోకో మామతివాయున్ద్రోకర్యాణ మతిసూర్యాగ్నితేజస ముహ

లభ్యమాన మభ్యజమవ్యయం నిఖిలజగదేక కారణం సర్వోత్తరమాం సర్వసమాశ్రయశ్చే
యత్సాయ మచ్యుత్వసంస్థానమాస్థితం నాఽభిజానాఽ” ఇతి

గీతాయామ్,-(౧) “వేదాహంసమతీతాని వర్తమానానిచార్జున! భవిష్యంతి
భూతాని మాంతువేదనకీర్తన” ఇతి తద్భాష్యే,-“అతీతానివర్తమానాని చ నా
గతానిచసర్వాణి భూతాని, అహంవేద - జానామి, మాంతువేదనకీర్తన-మయాఽను
స్థితయమానేషు కాలత్రయవర్తిషుభూతేషు మామేవంవిధం వాసుదేవం సర్వసమాశ్రయ
ణీయత్వాయాఽవతీర్ణం విదిత్వా మామేవసమాశ్రయంకశ్చిరుపలభ్యత ఇ త్యర్థః
అతోఽస్మాన్సుగుర్లభవివ” ఇతి

గీతాయామ్,-(౧) “ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేనద్వద్వ మోహేనభారత! సర్వభూతాని
సమోహం స్థాయాన్తిపరస్తవ” ఇతి తద్భాష్యే,-“తథాహి, - ఇచ్ఛాద్వేషా
భ్యాం సముత్థితేన శీతోష్ణాదిద్వద్వావ్యేన మోహేనసర్వభూతాని సర్వే-జన్మకాలవప,
సమోహంయాన్తి ఏతదుక్తంభవతి గుణమయేషుసఖదుఃఖాదిద్వద్వేషు చౌర్వ
పూర్వజన్మని యద్విషయావిచ్ఛాద్వేషవభ్యస్తా, తద్వాసనయాభినరసి జన్మకాల
ఏవతదేవద్వద్వాభ్య మిచ్ఛాద్వేషవిషయత్వేనసముత్థితం భూతానాం మోహనంభవతి
తేన మోహేన సర్వభూతానిసంమోహంయాన్తి తద్విషయేచ్ఛాద్వేషస్వభావాని
భవన్తి సమత్వంక్షేపవియోగసఖదుఃఖస్వభావాని జ్ఞానీతుమత్వంక్షేపవియోగైక
సఖదుఃఖస్వభావః, సతత్త్వభావం కిమపిభూతంజాయతేఇతి”

గీతాయామ్,-(౧) “యేషాస్తవస్తగతం పాపంజనానాం పుణ్యకర్మణామ్!
తేద్వద్వ మోహనిర్ముక్తా భజన్తే మాందృఢవ్రతాః” ఇతి-తద్భాష్యే,-“యేషాస్తవ,
ఆనేకజన్మాన్తితేన ఉత్కృష్టపుణ్యసంపన్నయేన గుణమయద్వద్వేచ్ఛాద్వేషహేతు
భూతిమ్, మదాన్ముఖ్యవిరోధిచ అనాదికాలవ్రవృత్తం పాపమస్తగతమ్ - క్షేణమ్,
తేపూర్వోక్తేన సుకృతతారతమ్యేన మాంశరణమనుప్రవద్యగుణమయాన్మోహాద్వినిర్ము
క్తాః, జరామరణమోక్షాయ మహత్వైశ్వర్యాయ మత్సాప్తయేచదృఢవ్రతాః-దృఢ
సంకల్పాః మామేవభజన్తే” ఇతి.

గీతాయామ్,-(౧) “జరామరణమోక్షాయ చమాశ్రిత్యయతన్తియే! తేబ్రహ్మ
తద్విదుః కృత్స్నమధ్యాత్మం కర్మచాఽఖిలమ్” ఇతి తద్భాష్యే,-“తత్రత్రయా

అనుగ్రహీతం భగవద్భామునాచారైః - శ్రీమతిగీతార్థ
సంక్షిప్తే, - 'స్వయాధాత్మ్యం ప్రకృత్యాన్యతిరోధిశ్శరణాగతిః । భక్తి
భేదఃప్రబుద్ధస్యతైస్త్వం సప్తమఉచ్యతే' ఇతి

ప్రకృతమనుసరామః (స్వశరీరత్వికిధనాదికాలే) ఇత్యాదిశబ్దేన
తాకికకర్తృత్వాదేర్భాగ్యవివిధసత్త్వవిధనం పారతన్య్యాధికారి స్వరూప
విధనం తద్వార్తాభ్యుత్పన్నాగ్రహణే సంసరమాధ్యాయే, -- (౧)
“గతిర్భూతప్రభుస్సాక్షీ నివాసశ్శరణంసుచ్యతే” ఇత్యత్రగతిభర్తృ

ణామ్ భగవత్సంభజమానానాంజ్ఞాతవ్య విశేషమపాదేయాంశ్చప్రస్తాతి, జరామ
రణ మోక్షాయ - ప్రకృతివియక్తాత్మ స్వరూపదర్శనాయ మామత్రిత్యయతస్తే తేత
ద్వహ్యవిదుః అధ్యాత్మిశ్చకృత్సంవిదుః, కర్మచాఽఖిలంవిదురితి

గీతాయామ్, (౧) “సాధిభూతాధిదైవం మాం సాధియజ్ఞాచ్యయేవిదుః । ప్రయాణ
కాలేపిచ మాం తేవిదుర్భుక్తచేతసః” ఇతి తద్భాష్యే - “అత్ర ‘యే’ ఇతిపునర్వి
దేశాత్ పూర్వనిర్దిష్టే భోగ్యే అధికారిజ్ఞాయస్తే ‘సాధిభూతంసాధిదైవం మాం
విశ్వరూపిణోమేవిదుః’ ఇత్యేతదనువాద స్వరూపమవ్య ప్రాప్తార్థత్వాద్విధానక
మేవ తదా ‘సాధియజ్ఞమ్’ ఇత్యపి త్రయాణామధికారిణామవిశేషణవిధియతే
అర్థస్వాభావాన్ప్రయాణాంహి నిత్యనేమిత్తికీరూప మహాయజ్ఞాద్యమప్రాసమవర్జనీ
యమ్ తేచ, ప్రయాణకాలేపి స్వప్రాప్యమగుణం మాంవిదుః ‘తేచ’ ఇతి చకా
రాత్, పూర్వజరామరణమోక్షాయ యతమానాశ్చప్రయాణకాలే విదురితిసముచ్చీ
యస్తే అనేకజ్ఞానినోవ్యర్థ స్వాభావాత్ సాధియజ్ఞం మాంవిదుః, ప్రయాణకాలేపి
స్వప్రాప్యమగుణం మాం విదురిత్యుక్తంభవతి” ఇతిక్రీస్తుక్షిరమస్థనాయ

(స్వయాధాత్మ్యమ్) ఉపాస్యభూత పరమపురుషస్వరూపయాధాత్మ్యమ్
(ప్రకృత్యా) మూలప్రకృత్యా (అస్య) స్వరూపయాధాత్మ్యస్య (తిరోధిః) తిరోధా
నమ్ (శరణాగతిరితి) తిరోధాననివర్తకశరణాగతిత్యర్థః (భక్తభేదః) ఆరాది
భేదః (ప్రబుద్ధస్య) జ్ఞానినః. (సప్తమే) సప్తమాధ్యాయే

(గతిరితి) అత్ర “గతిర్భూతప్రభుస్సాక్షీ నివాసశ్శరణంసుచ్యతే” ప్రభవఃప్రళయ

ప్రభుశరణశక్తిః ప్రాప్యత్వఫలప్రదత్వ స్వామిత్యాఽపర పర్యాయఫలిత్వ
కరణత్వరూపోపాయత్వానాం కథనమ్

(౧) ‘అహంహిసర్వయజ్ఞానామ్’ ఇత్యత్రి ఫలిత్వస్తప్తీకరణమ్.
దశమేధ్యాయే, - (౨, అహం సర్వస్యప్రభవః) ఇత్యాద్యశ్లోకత్రయేణ

స్థానం నిధానంబిజమవ్యయమ్” “గమ్యతే ఇతి-గతిః తత్రతత్రప్రస్థానమిత్యర్థః.
భర్తా - ధారయతా ప్రభుః - శాసతా సాక్షి - సాక్షాద్ద్రష్టా, నివాసః - వాస
స్థానంవేశ్యురి. శరణమ్-ఇష్టస్యప్రాపకతయా అనిష్టనివారకతయాయ సమాశ్రయణీ
యశ్చైతనశ్శరణమ్, సచాఽహమేవ, సుహృత్ - హితైషీ, ప్రభవప్రళయస్థానం-యస్య
కస్యయత్రమత్రచిదుత్పత్తి ప్రళయయోర్యథాస్థానం తదహమేవ (నిధానమ్) నిధీయత
ఇతి నిధానమ్, ఉత్పాద్య ముచసంహార్య ఽచైహమేవే త్యర్థః (అవ్యయంబిజమ్).
తత్రతత్రవ్యయరహితం యత్కారణం, తదహమేవేతి గీతాసవమాధ్యాయ భావ్యశ్రీ
సూక్తిరమనన్దేయా (గతితి) గతిశ్చైవ ప్రాప్యత్వకథన మిత్యాదికమేకాన్వయః.

(అహంహిసర్వేతి) గీతాయాం సవమాధ్యాయే, - “అహంహిసర్వయజ్ఞానాం
భోక్తాచప్రభురేవచ | సమమమభిజానన్తి తత్త్వేనాఽతీశ్వరీవన్తి” ఇతి. అస్య
గీతార్థ సత్త్వమావ్యాఖ్యాన, - “అహంసర్వశరీరతయా ఇన్ద్రాదిరూపాహమేవ సర్వయజ్ఞా
నాంభోక్తాప్రభుశ్చ హి ప్రసిద్ధౌ కిన్తు లెహంతత్వేన సర్వకర్మాణామ్ ఇన్ద్రాది
శరీరః పరమాత్మేవాఽఽగద్యః, ఫలప్రదశ్చేత్వేవంరూపేణ యాదాధ్యక్షనాభిజానన్తి.
అతీశ్వరీవన్తి - భ్రష్ట” ఇతి

(అహంసర్వస్వేతి) గీతాయాందశమాధ్యాయే “అహంసర్వస్యప్రభవోమత్ర
సర్వంప్రవర్తతే | ఇతిమత్యాభవజ్జేమాం బుధాభావసమన్వితాః” ఇతి తద్భాష్యే,
“విభూతి జ్ఞానవిపాకరూపాం భక్తివృద్ధిందర్శయతి, అహంసర్వస్య విచిత్రచిదచిద
త్రవజ్చస్యప్రభవః - ఉత్పత్తికారణమ్ సర్వంమత్తవివ ప్రవర్తతే ఇతి, ఇదం మమ
స్వాభావికం నిరబ్జుతైశ్వర్యం సౌఖ్యసౌందర్య వాత్సల్యాది కల్యాణగుణగణయో
గశ్చమత్వాబుధాః-జ్ఞానినః, భావసమన్వితాః. మామ్-సర్వకల్యాణగుణాన్వితంభజన్తే.
భావో-మనోవృత్తివిశేషః మయిస్సృజాయాశో మాంభజన్త ఇతిర్థః” ఇతి

కర్తృత్వస్పష్టీరణమ్, (౧) “హస్తతేకథయిష్యామి” ఇత్యాదినా-శరీర
త్వస్పష్టీకరణమ్, ఎకాదశే - శరీరత్వప్రత్యక్షీకరణమ్ త్రయోదశే,

గీతాయామ్, - తత్రైవ, (౨) “మచ్చిత్రామద్గతప్రాణా బోధయన్తః పరస్ప
రమ్ । కథయన్తశ్చమానిత్యం తుష్యన్తిచరమన్తిచ” ఇతి తద్బాష్యే, - “కథం
మచ్చిత్రాః - మయినివిష్టమనసః, మద్గతప్రాణాః - మద్గతజీవితాః, మయావినా
ఆత్మధారణమలభమానా ఇత్యర్థః సైన్వైరనుభూతాన్ మదీయాన్ గుణాన్ పరస్పరం
బోధయన్తః, మదీయానిదివ్యానిరమణీయాని కర్మాణీచ కథయన్తస్తుష్యన్తిచరమన్తిచ
పక్తారస్తద్వచనేనానసన్య ప్రయోజనేనతుష్యన్తి శ్రోతారశ్చ తద్రూపణేనానస
పథికాతిశయప్రియేణరమన్తి” ఇతి

గీతాయాంతత్రైవ (౩) “తేషాంసతతయుక్తానాం భజతాంప్రీతిపూర్వకమ్ ।
చదామిఒద్ధియోగంతం యేనమామఃసయాన్తితే” ఇతి తద్బాష్యే, - “తేషాం
సతతయుక్తానాం మయిసతతయోగమాశంసమానానాం మాంభజమానామహంత
మేవబుద్ధియోగం విపాకదశామాపన్నం ప్రీతిపూర్వకందదామి, యేనతేమా మవ
యాన్తి” ఇతి

(హస్తతేకథయిష్యామి) గీతాయామ్, తత్రైవ, - శ్రీభగవానువాచ, “హస్తతేకథ
యిష్యామివిభూతీరాత్మనశ్శుభాః । ప్రాధాన్యతః పరుక్రేష్టనాన్త్యనో విస్తరస్యమ్”
ఇతి తద్బాష్యే, - “పేకురుక్రేష్ట! మదీయాః కల్యాణీవిభూతీః ప్రాధాన్యతః
తేకథయిష్యామి ప్రాధాన్యశబ్దేన ఉత్కర్షోవిపక్షితః “పురోధసాశ్చముఖ్యం
మామ్” ఇతిహివక్ష్యితే జగత్కుత్సప్తాః కాశ్చనవిభూతీర్వజ్ఞైమి విస్తరేణవత్తుం
శ్రోతుశ్చనశక్యతే, తాసామాసన్యాత్ విభూతిత్వంనామ - నియామ్యత్వమ్
సర్వేషాంభూతానాంబుద్ధాదయః పుథగ్విధాభావామత్త ఎవభవన్తీత్యుక్తాన్తి,
“ఏతాంవిభూతీంయోగశ్చ మమయోవేత్తితత్వత్వః” ఇతిప్రతిపాదనాత్ తథా
తత్రయోగశబ్దనిర్దిష్టం స్రష్టృత్వాదికిం విభూతిశబ్దనిర్దిష్టం తత్రప్రవర్త్యత్వమితిపునశ్చ,
“అహంసర్వస్యప్రభవో మత్తస్సర్వప్రవర్తతే । ఇతిమత్వాభజన్తేహం బుధాభావనమ
న్వితాః” ఇత్యుక్తమితి

(ప్రత్యక్షీకరణమితి) గీతాయామ్, ఎకాదశాశ్వాసే, (౩) “సతుమాంశత్వ

(౧) “కార్యకారణకర్తృత్వే” ఇతి “పురుషః ప్రకృతిజ్ఞాహి” ఇతి చ కర్తృత్వజ్ఞానైవ త్వయోరాపాధికత్వకణ్ఠోక్తిః “ఉపద్రష్టానుమంతాచ భర్తాభోక్తామహేశ్వరః” ఇతి అనఘ్నచిత ఫలిత్వకణ్ఠోక్తిః ఇత్యాదిక మప్యత్ర, ఆదిపదేన గృహ్యతే, తత్ప్రపంచస్తు విస్తరభయాన్నప్రదర్శ్యతే.

సేద్రష్టు మసేదేవస్వచక్షుషా దివ్యందదామితేచక్షుః షశ్యమేయోగమైశ్వరమ్” ఇత్యాదికమత్రాభిప్రేతమ్

(కార్యకారణేతి) గీతాయాం త్రయోదశాధ్యాయే “కార్యకారణకర్తృత్వేహేతుః ప్రకృతిరుచ్యతే, పురుషస్సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వే హేతుగుచ్యతే॥ పురుషః ప్రకృతిస్థోహిభుక్తేః ప్రకృతిజాన్మజాన్” ఇతి తద్భాష్యే, “కార్యమ్-శరీరం కారణం - జ్ఞానకర్మాత్మకాని సమసాగ్రీప్రీయాణి తేషాంక్రియాకారిత్యే పురుషాధిష్ఠితా ప్రకృతిరేవ హేతుః పురుషాధిష్ఠితజ్జేత్రాత ర పరిణత ప్రకృత్యాక్రయాభాగసాధనభూతాః క్రియాఇత్యర్థః పురుషస్య త్వద్విష్టాత్ప్రమేవ తదవేక్షయా “కర్తృశాస్త్రాధిపత్వాత్” ఇత్యాదికముక్తమ్ శరీరాధిష్ఠానప్రయత్నో హేతుత్వమేవ హి పురుషస్య కర్తృత్వమ్ ప్రకృతినంపుష్టః పురుషస్సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వేహేతుః సుఖదుఃఖానుభవాక్రయవత్త్వః వివమనోస్య సంభవ్యయోః ప్రకృతిపురుషయోః కార్యభేదశుక్తిః పురుషస్య స్వతస్త్వా సుభవైకసుఖసాధివైషమ్యః సుఖదుఃఖోవభోగహేతుత్వమాహ, గుణశబ్దః - స్వకార్యేష్వావచారికః స్వతస్త్వానుభవైకసుఖః పురుషః - ప్రకృతిః - ప్రకృతినంపుష్టః, ప్రకృతిజాన్మజాన్ - ప్రకృతినంపుష్టోపాధికాన్ సత్వాదిగుణకార్యభూతాన్ సుఖదుఃఖాదీన్, భుక్తే - అనుభవతి” ఇతి

(ఉపద్రష్టేతి) గీతాయాంతత్రైవి, - “ఉపద్రష్టానుమంతాచ భర్తాభోక్తామహేశ్వరః పరమాత్మేతిచావ్యక్తో దేహేస్మైచ పురుషఃపరః” ఇతి తద్భాష్యే, - “అస్మిన్ దేహేవస్థితోఽయం పురుషోదేహప్రవృత్త్యనుగణనస్కల్పాదిరూపేణ దేహస్య ఉపద్రష్టా అనుమంతాచభవతి తదాదేహభర్తాచభవతి తదాదేహప్రవృత్తిజనిత సుఖదుఃఖయోః భోక్తాచభవతి ఎవందేహనియమనేన దేహభరణేన దేహశేషిత్యేన చ దేహస్థితమనాంసప్రతి మహేశ్వరోభవతి ఆ దా చ వక్ష్యతే

తీరు, - స్వయత్న రూపక నవిచై స్వరూపవిరోధిక శ్లేష్టమ్ బుద్ధిపణ్ణి

(విరోధిక శ్లేష్టమితి) పూర్వేణ సముచ్చయః పూర్వాఽనుభవాభావాత్ కథం “నినై త్తు” ఇతి స్పృత్యై క్తాహ (బుద్ధిపణ్ణి) ఇతి “బుద్ధిస్తాత్కాలికీ ప్రోక్త” ఇతి నిర్దిష్టతాత్కాలిః పూర్వాఽపరపర్యాలోచనరూపప్రతిభావిశేష ఇహ విక్షిలః తస్య జ్ఞాతార్థపర్యాలోచనరూపత్వాత్ “నినై త్తు” ఇత్యుక్తిమితిభావః అత్రయద్యపి, “ఎష్టుమ్” ఇతి మూలస్థపదద్వయం నవివరణార్థముపాత్తమ్, తథాపి తదనుపాదాయ (కాయేత్యాది-అనుష్ఠిక్తవశక్యజ్ఞో, స్వేత్యాది-ఇవై విరోధికశ్, బుద్ధిపణ్ణి) ఇతి వాక్యై లిపరిగ్రహే, వాక్యస్యాఽనన్వితత్వేన అబోధకత్వంస్యాత్, మూలపదవివరణత్వస్య జ్ఞాతుమశక్యత్వాత్ తత్పరిహారార్థమ్ “దుశ్శక్యజ్ఞో” ఇతి ప్రతిముపాదాయ (కాయేత్యాది - అశక్యజ్ఞో) ఇత్యుక్తముక్త్యా, “స్వరూపవిరోధికశ్” ఇత్యుపాదాయ (స్వేత్యాది-విరోధికశ్) ఇత్యుక్తముక్త్యా, “నినై త్తు” ఇత్యుపాదాయ (బుద్ధిపణ్ణి) ఇత్యుక్తై, అతిగౌరవంస్యాత్, మూలవాక్యమనవేక్ష్య మానవాకార్యస్య విశదశ్చాబబోధశ్చనసిద్ధ్యేత్. “ఎష్టుమ్” ఇతిపద

“శరీరం యదవాప్నోతియచ్చాఽత్యుత్కృమతీశ్వరః । గృహీత్వైతాని సంయతి వాయుర్గణానివాశయాత్” ఇతి ఆస్తిక్ దేహేదేహేన్ద్రియకుసాంసప్రతి పరమాత్మైతి చాచ్యుక్తః దేహేకుససచ ఆస్మకభోజనరమేవప్రయత్యైతే “ధ్యానేనాత్మనిశశ్యన్తి కేచిదాత్మానమాత్మానా” ఇతి ఆపిశబ్దాన్త్యుచేత్వర ఇత్యుత్పత్తిక్ ఇతి గమ్యతే “పురుషః పరః”, “అనాది మత్పరమ్” ఇత్యాది నోక్తైః పరిచ్ఛిన్నజ్ఞానశక్తిరయంపురుషః, అవాదిప్రకృతి సమచ్ఛక్తృ త న ణ సమృద్ధా దేవదేహమాత్ర మహేశ్వరః, దేహమాత్ర పరమాత్మా చభవతీతి

(బుద్ధిరితి) హంససంక్షేప వ్యాఖ్యానే, - “స్మృత్యుత్పత్తిత విషయా మతిరాగా మిగోచరా బుద్ధిస్తాత్కాలికీజ్ఞేయా ప్రజ్ఞాత్రైకాలికీమతా । ప్రజ్ఞాంసవనహోస్యేష శాలిసీం ప్రతిఘోషవిదుః॥ తేదసు వ్రాణనాజ్ఞేవేద్రవనానిపుణీకరణ” ఇతి (తస్య)

ద్వయోపాదానేతు క్రమబలేన త త్తత్పద వివరణత్వస్య వ్యాఖ్యానవాక్యే
షుజ్ఞాతుం శక్యత్వాత్, స్వయమేవ పరస్పరాన్వితార్థకత్వాచ్చ నోక్త
దోషద్వయమిత్యభిప్రేత్య, “ఎస్తుమ్” ఇత్యన్యధాశ్రుతానువాదో
అన్యార్థంకృతఇత్యనుసంధేయమ్.

—o—
ఇతిచరమశ్లోకటిప్పణ్యామ్

శోక హేతునిష్కర్షనామకః తృతీయవాదః.

—+—
† బ్రాత్రేక్షికస్వరూపవిరోధ నిష్కర్షనామకః.

చతుర్థవాదః.

అత్రకేచిత్, రహస్యత్రయసారే సాధ్యోపాయశోధనాధికారాఖ్యే
చతుర్వింశేధికారే విస్తరేణఉపాయాంతరాణాం స్వరూప విరోధో
వేదాంతాచారైర్నిరస్తః. తథాహి; - ఏమాతావత్తేహంసూక్తిః, -
“యథాధికారమ్ శాస్త్రమ్ విధిత్తవద్దీప్తి ఉపాసనాదికల్ స్వరూప
విరుద్ధజలేస్తు శిలర్శాల్పవర్కల్; ఇతువుమ్ ప్రపత్తియైస్తుతిక్రైకాక
అతివాదమ్ పణ్ణినార్కళామి తన్నె .

ఎజ్జనేయెన్నిల్; - నిత్యమానవాత్మస్వరూప త్తు కు ఇ వై
నాశకిజ్ఞభాయ్ కొణ్ణు స్వరూపవిరుద్ధజలేన్న వొణ్ణాతు. ప్రపత్త్యనుష్ఠా
నత్తిలుమ్, కైజ్జుర్మత్తిలుమ్బాలే భక్త్యాదికళిలుమ్, (౧) “కర్తా

ప్రతిభావిశేషస్య. (ఉక్త దోషద్వయమ్) అసన్వయాది గౌరవరూప దోషద్వయమ్.

ఇతిశోక హేతు నిష్కర్షనామక తృతీయవాద

క తి న ప ద దీ పి కా .

(కేచిదితి) (సూక్తిరైవోపపద్యతే) ఇత్యుత్తరేణాన్వయః. (తేహమ్)
వేదాంతాచార్యాణామ్. “యథాధికారమ్-అనుగుణజ్ఞాతీతి, తేహంసూక్తిః” ఇతి
పూర్వేణాన్వయః.

† (బ్రాత్రేక్షిక స్వరూపేతి) ఉత్ప్రేక్షా విషయస్వరూపేత్యర్థః. (౧) బ్రహ్మసూ-

శాస్త్రార్థవత్వాత్” (౧) “పరాత్తుతచ్ఛుతేః” ఎన్నిటపడియే, భగవద
 ఛీనకర్తృత్వముణ్ణాకై యాలుమ్, ఆత్మస్వరూపమ్ ఆత్మస్తనిర్వాచ్యపార
 మెన్ను మోతు సత్త్వలక్షణమాన అష్టక్రియాకారిత్వమిల్లామైయాలే
 తుచ్ఛత్వమ్ ప్రసక్తిక్రైయాలుమ్, జ్ఞానచీకహ్వాప్రయత్నా శ్రేయత్వరూప
 మాన కర్తృత్వమిలైయాక్కి, ఆత్మావుక్కు సన్నిధిమాత్రమేవ్యాపార
 మెన్నిల్; భోక్తృత్వాదికళుమిచ్చిక్కై ఇవనుక్కుసంసార మిలైయా
 య్, మోక్షోపాయనై రపేక్ష్యాదిప్రసజమ్ వరుకై యాలుమ్, సాక్ష్యాది
 కల్ శొల్లమాపోలే స్వరూప త్తిల్ కర్తృత్వమిల్లామైయాలే ఉపాసనాది
 కల్ స్వరూపవిరుద్ధజళేన్దు శొల్లవు మొణ్ణాతు. “అచేష్టమాసమాసీనం
 శ్రీఃకచ్చిదుపతిష్ఠతి। కర్మీకర్మాచ్యుత్యాయో సప్రాశ్యమగ్నిచ్ఛతి ”
 ఎష్టతువుమ్ శాస్త్ర చోదితోపాయజ్ఞానినుడైయ నై రర్థకృమ్శొన్నపడి
 యన్దు; పూర్వాచ్యుత కర్మవిశేషజ్ఞానినుడైయ ఫలవిశేషమ్ శొన్నపడి
 యత్తనై. మోక్షపతికూలజ్ఞాన రాగాద్యుపాధికళాలే ఎన్దకామ్య
 నిషిద్ధజ్ఞోపోలే బద్ధకళలైయాలే, మోక్షార్థితనక్కేవిధిక్రైయా
 లుమ్, ఉపాసనాదికళుక్కు శాస్త్రముఖత్తాలే అనిష్టావహత్వరూపమాన
 స్వరూపవిరోధమ్ శొల్లనొణ్ణాతు.

ఆకైయాల్, ఆత్మస్వరూపత్వేప్పల్ల ఉపాసనాదికళుక్కునాశక
 త్వాఽసమ్భావితత్వ నై రర్థక్యా ఽనర్థావహత్వజ్ఞానినుడైయాల్, ఒరుపడి
 యాలుమ్ స్వరూపవిరోధ ప్రసజమిలై.

ఆనాల్, “ఆత్మా దేహాదివిలక్షణనాకై యాలే స్వరూప త్తిల్
 వర్ణాశ్రమాదికళిలై” ఎన్దుతెగిస్తననుక్కు “బ్రాహ్మణోహమ్, క్షత్రియో
 హమ్” ఎన్టావొలే వరుమభిమానజ్ఞశేడియాక కర్తృత్వజ్ఞానవర్ణాశ్రమ
 ధర్మజ్ఞుమ్, అవల్లొలోడుతోడక్కమాన ఉపాయాన్తరజ్ఞుమ్ అనుష్ఠే
 యజ్ఞశిల్లామైయాలే, ఇవ్వర్ణాశ్రమాది నిబద్ధనజ్ఞాన ధర్మజ్ఞో స్వరూప

విరుద్ధజలెన్నకున్నయెన్నెన్నిలో, - ఇతువుమనుపపన్నమ్, ఎ జ్జ నే
 యెన్నిలో, - “స్వరూప త్తిల్ బ్రాహ్మణత్వాదిశిల్లై” ఎన్ను తెల్లిన్దొస
 యాకిలుమ్, కర్మవిశేషజగపియాక బ్రాహ్మణత్వాదివిశిష్టమాన శరీర
 త్తోడ విశిష్టనాయురుక్కైయాలే, అచ్చరీరసమృద్ధమడియాక వరుకిఱ
 శ్శుత్తిపాసాదిశిలుక్కు పరిహారమ్పణ్ణుకిఱుకిఱిలే, ఇచ్చరీరమ్విడుమళ
 పుమ్ అవ్వోవణ్ణాశ్రమాదిశిలుక్కుమ్ తనే శక్తిక్కుమనురూపమాక అని
 ప్పరిపు త్రిష్ట ప్రాప్తిశిల్లైపుల్లై శాస్త్రజగడై తధర్మజగడై విడవొణ్ణాతు.
 ఆకైయాలే, ఇధర్మజగడై దేహాత్మవివేకమడియాక స్వరూప
 విరుద్ధజలాకి, ఇనల్లుకు త్యాజ్యతై శొల్లవొణ్ణాతు దేహాత్మవివేక
 ముడైయననుక్కే పారతాకికభోగ సాధనమాన ధర్మత్తిల్ అధికార
 మాకైయాలే, ఇధర్మజగదెన్నడైయ అనుష్ఠానత్తుక్కు స్వరూప త్తిల్
 బ్రాహ్మణ్యాదిభమమ్ అధికారమన్ను బ్రాహ్మణ్యాదివిశిష్ట శరీరసమృ
 ద్ధమే అధికారమ్. ఆకైయాలే సర్వధర్మానుష్ఠానత్తుక్కుమ్ ఉపయుక్తి
 మానప్రకృత్యాత్మవివేకమడియాక ఉపాసనాదిశిలుక్కు విరోధమ్
 కణ్ణిలోమ్ ఉపాసనాదిశి అహంకారగర్భమెన్నుమిడమ్ శాస్త్రమ్
 ఇళైయాతిరుక్కచ్చెయేతే, ఆరోపితార్కశిత్తనై కర్మోపార్జితజ్ఞాన
 కరణశీబరాదికలాకిఱ ఉపాధిశిల్లై కొణ్ణు అనుష్ఠికైయాలే, కర్మ
 యోగాదిశి నిరుపాధిస్వరూప విరుద్ధజలెన్నార్కుమ్ స్వరూపజ్ఞాన
 ద్వయశ్రవణాదిశిలుమ్ మనఃప్రభృతి సాపేక్షజలాకైయాలే, తుల్య
 దోషజ్ఞానమ్

ఆనాటమ్ శేషభూతనాకైయాలే, తన్నైత్తాన్ రక్షిత్తుక్కొళ్ళ
 ప్రాప్తనుమన్తిక్కే, అత్యంతపరితన్ననాకైయాలే తన్నైత్తాన్ రక్షిత్తు
 కొళ్ళ శక్తినుమన్తిక్కేయిరుక్కిఱ ఇవనుక్కు స్వరక్షణార్థమాకి కిర్త
 వ్యమెన్ను ఒరుఉపాయతై విధికైయమ్, అతుఇవనుక్కు సాధ్యోపాయ
 మెన్ను పేర్ వెలుకిఱతెన్ను శొల్లుకైయమ్ ఉపపన్నమా? అనవిన్ను

భక్తియోగాదికల్ శేషత్వానురూపజగల్లామైయాతే స్వరూపత్తు
క్కినిష్టావహజగత్తుమ్, అత్యంత పారతన్త్ర్య విరుద్ధజ్ఞానైయాతే అస.
న్భావితజగత్తుమ్ శొల్లవాణ్ణాతోవెన్నిల్; ఇతిసర్వమాక్ష ప్రసక్తాది
తథాతే మున్నేపరిహృతమ్.

ఇవన్ శేయతతారు వ్యాజమ్కొల్లాతే ముక్తనాక్కిల్ అనాది
యాయ్ ముక్తనాకప్రసక్తిక్కుమ్. ఈశ్వరన్ కేవలస్వాతన్త్ర్యతాలేతానే
నినై త్తపోతు ముక్తనాక్కిల్, వైషమ్యవైర్ఘ్యణ్యాదికిభుమ్చరుమ్. మో
క్షోపాయ విధాయకశాస్త్రజగల్లామ్ నిర్భుకజ్ఞుమామ్ ఆకైయాల్,
ఇచ్చేషత్వతాల్-చకు త్త విషయత్తై ప్పల్లీయైయిల్ ఔచిత్యముమ్,
ఉడైయవన్ ఉడైమైయైరక్షిక్కైయిల్ ఔచిత్యముముణ్ణామ్. అత్యంత
పారతన్త్ర్యతాల్-అవన్కొడు త్త స్వోత్తన్త్ర్యతై చ్చుచున్దు, అవనుక్కుభి
మతజ్ఞాన ఉపాయజ్ఞై అనుష్ఠిక్కైయుమ్, ఫలమ్ వెఱుక్కై క్కు ఆవన్ కై
పార్ త్తిరుక్కు వేణ్ణుకైయుమ్ సిద్ధిక్కుమ్. ఇచ్చేషత్వ పారతన్త్ర్యతై
శీరణ్ణుమ్ ఫలదకైయిల్ అవనుకన్ద కైజ్జుర్యతై అవనిట్టవ్వుక్కా
నడత్తుకై క్కు ముఱుప్పామ్. ఇవైయపియాక స్వరక్షణార్థ వ్యాపార
మాకాతెన్నారుక్కు త్తాజ్ఞల్ యథాశాస్త్రమ్ భగవద్ప్రీత్యాది ఫలతై
కోలి అనుష్ఠిక్కిత కైజ్జుర్యత్తిలుమ్ సాధ్యమాక విధిక్కుప్పదుకిఱ
ప్రపత్తితన్నిలుమ్ స్వరూపవిరోధబుద్ధియాల్ అధికారమిలైయామ్.
వాక్యజన్యజ్ఞాన సమ్యక్జ్ఞానాదిమాత్రత్తిఱ్ఱాట్టిల్ అతిరిక్తమాయ్,
‘శరణంనజ’ ఎన్దు విధేయమాకైయాతే సాధ్యమాయుకుక్కుమ్ ప్ర.
పత్తిస్వరూపమెన్నుమిడమ్ మున్నేశొన్నోమ్.

ఆకైయాతే శేషభూతనుమాయ్ పరతన్త్రనుమాన ఇవనుక్కు
యథాధికారమ్ స్వరక్షణార్థవ్యాపారమ్ పణ్ణుక్కుఱైయిల్.

అనాలుమ్ అనన్యార్థ శేషభూతనాక త్తన్నైత్తెలిన్దు పరమైకాన్ది
యాయుక్కిఱ ఇవనుక్కు, దేవతా సైరద్వారకజ్ఞాన వర్ణాశ్రమధర్మజ్ఞ

భుమ్, అ వ ద్ధీతై ఇతి కర్తవ్యతై యాకపుడై త్తానభ క్తియోగాదికభుమ్
ఐకాన్త్యవిరుద్ధజ్ఞాన్తో? శుద్ధయాజిఃభుక్కున్తో పరమై కాన్తికత్వమ్
కూడువతుఎన్నిల్.

ఇతుభాష్యాదికిళిల్ నిష్కర్ణమ్ తెళియామైయాల్ వస్తచోద్యమ్.
ఎజ్జనేయెన్నిల్; - ప్రతర్దనాదివిద్యైకిళిల్ పరమాత్మా ఇన్ద్రాదిశరీరక
నాక ముముక్షువుక్కు ఉపాస్యనెష్టఱుతియిట్టార్. విద్యాజ్ఞమాన వర్ణా
శ్రమధర్మజ్ఞిలుమ్, అహ్వోదేవతైకలై చ్చరీరమాకకొండ్లు నిష్క్రిఱ
పరమాత్మావే ఆరాధ్యనెష్ట నిష్కర్ణిత్తార్. ఆకై యాల్ స్వత్ర స్త్రమాక
చ్చిలదేవతైకలై పుద్ధీలుమ్, ఫలాన్తరకామనై యాలే తన్నుడైయ
నిత్యనై మిత్తికజ్ఞభుక్కు ప్పఱుచ్చాన దేవతాన్తరాన్వయమ్ వరిలుమ్,
పరమై కాన్తిత్వత్తుక్కు-విరుద్ధమమ్, ఫలాన్తరసజ్ఞమిచ్చిక్కే, పరమా
త్మావుక్కు విశేషణజ్ఞాక దేవతైకలై నైత్తు అగ్నాదిశబ్దజ్ఞలై విశేష్య
పర్యన్తమాక్కియనుసన్ధిత్తుమ్, (౧) “సాక్షాదప్యవిరోధంజై మినిః” ఎన్గిఱ
న్యాయత్తాలే అగ్నిన్ద్రాదిశబ్దజ్ఞలై సాక్షాన్యగవద్వాచకజ్ఞాక వనుసన్ధి
త్తుమ్, స్వధర్మానుపానమ్ వణ్ణమిడ త్తిల్ విధిబలత్తాలే పరమై కాన్తిత్వ
విరోధమిత్తై;

ఆనాలుమ్ అభిచారాదికలై విధిత్తైట్టలైయిలే శాస్త్రప్రరో
చనాదికిళిల్ అభిసన్ధియాతే, అభికారివిశేషత్తిలే ఉపాసనాదికలై
విధిత్తపడియన్తో? ముముక్షువుక్కు ప్రాప్యప్రాపకజ్ఞో ఏకమాకై యాలే
ప్రాప్యానురూపమానవుపాయమ్ సర్వేశ్వరనామవనుమే యాకైయన్తో?
(౨) “ అధపాతకభీతస్త్వం సర్వభావేనభారత । విముక్తాన్యసమా
రమ్భో నారాయణపరోధవ ” ఎష్ట ధర్మదేవతై తన్ పుత్రనుక్కు
ఉపాసనాదికలై ప్రాప్తి విరుద్ధజ్ఞాన్తో నిన్దైత్తు నిన్దిత్తశేయెన్నిల్;
ఇతువుమ్ అత్యన్తానపపన్నమ్. ఎజ్జనేయెన్నిల్; - అభిచారాది

కళో ఫలవిశేషమడియాకవితే అనగ్ధహేతుక్కళాయత్తు. ఇట్లు ఫలమ్ మోక్షమూకై యాలే అమ్ముఖేన అనగ్ధప్రసగ్గమిలై.

ఏకాధికారివిషయ త్రిలే ఏకఫలత్తుక్కు గురువాయరుప్పతోన్తై ఉపాయమాకక్కాట్టి లఘువాయరుప్పతోన్తైలే రుచయైప్పిఱప్పిక్కిఱతేనె వివక్షితవిపరీతమ్. అజ్ఞత్తిలేఅశిఫలనిర్దేశమాయ్ స్తుతిమాత్రమాయితే అహోతుఫలిప్పతు. ప్రాప్యత్తుక్కు ఇన్నతు అనురూపమెన్నమిడమ్ శాస్త్రపేద్యమూకై యాలే, ఉక్తిమాత్రత్రాలే ప్రాప్యవిరోధమ్ శొల్ల వొణ్ణాతు. ఆగమసిద్ధజళిలే ఒణ్ణై తర్కజ్ఞభాల్ బాధిక్కిల్ తుల్యన్యాయ త్రాలే సర్వశాస్త్రజళుమ్ ప్రపత్తిశాస్త్రన్దానుమ్ ప్రమాణమిన్తైక్కి యొట్టియుమ్. “అథవాతశ్శేత స్త్వమ్” ఎన్నిఱవిడ త్తిలుమ్ సాతకశబ్ద త్రాలే ఉపాసనాదికళై నిన్దిక్కిఱతేనెఁకుమ్ ప్రమాణమిలై.

ఆకై యాలే ముముక్షువుక్కు విహితజ్ఞభాకై యాలే భక్తిప్ర పత్తిశిరణ్ణుమ్ యథాధికారమ్ పరిగ్రాహ్యజ్ఞళి.

విహితజ్ఞళేయః కిలుమ్ ఆచార్యరుచిపరిగ్రహితజ్ఞళ్లాతపడియాలే, అతిథిసత్కారాదికళిల్ విహితజ్ఞళాన గవాలమ్మనాదికళోపోలే ఉపాస నాదికళో శిష్టపరిగ్రహవిరుద్ధజ్ఞభాకై యాలే అనాదరణీయజ్ఞశస్టోపెనె యుమ్, నిరూపకవాక్యమల్ల; సర్వాచార్యరుచిపరిగ్రహమిల్లాతపోతస్టో “అనవ్యర్థం లోకవిద్విష్టం ధర్మమవ్యాచరేన్నతు” ఎన్తుక్కిల్లావతు. ఇట్లు, (౧) “తస్మై నమోముని వరాయ పరాశరాయ” ఎన్నుమ్మడి శ్లాఘ్యురానపరాశరాది పూర్వాచార్య్ కళి నమిక్కియాలే, సర్వశిష్ట బహిష్కారమ్ శొల్లవొణ్ణాతు.

ఇప్పడియుగా నరజళిల్ వైధర్మ్యజ్ఞళానాలుమ్ కలియుగ త్రిలో యశోత్తిజ్ఞళాన పరమాత్మోపాసనాదికళుక్కు అధికారికళో దుగ్ధభరా కై యాలే, ఇవై ఇక్కాలత్తుక్కుప్పొరున్దుమవై యన్తు; ఆకై యాలెయన్తో “కలౌసజ్జీర్త్యకేశవమ్” ఎన్తుమ్, (౨) “కలేర్నోషనిధేరాజన్నస్తి

‘హ్యేకోమహాస్థుణః కీర్తనాదేవ కృష్ణస్య ముక్తనగ్గః పరంబ్రజేత్’
 ఎన్టమ్ శొల్లుకిఱ తెన్నవు మొట్టాతు. (౧) ‘కలాకృతయుగంతస్య కలి
 స్తస్యకృతేయగే । యస్యచేతసేగోవిద్దో హృదయే యస్యగాఽచ్యుతః’
 ఎన్నిపడియే ఇక్తాల త్తిలుమ్ ఉపాసనాదికళుక్కు అధికారికళోస్వయమ్మ
 యోజనయోగనిష్ఠ రాన పూర్వాచార్యకళోపాలే సమ్భావితరితే. ఇజ్జ
 నల్లాతపోతు, సజ్జీర్తవవ్యతిరిక్తయానప్రపత్తిక్తుమ్ “స్తతస్యచమస్తస్య
 కర్మణః కమలాసన । నలభ్యతేఽధికారివా శ్రోతుకామోపివానరః”
 ఇత్యాదికళిచ్చడియే మహావిశ్వాసాదియుక్తరాన అధికారికళోతేట్ట
 మాకైయాలే, అవిష్టత్తిలుమ్ ఇప్రస్సగ్గమ్ వరుమ్.

అనపిన్పు ఉపాసనాదికళుక్కు వేటూరువిరోధమిల్లామైయాలే,
 యథాశాస్త్రమ్ ఆతురాదికళుక్కు అవగాహనాదికళోపాలే, ఇన్వై
 ‘అకిచ్చనోఽనన్యగతిః’ ఎన్టిరుక్కు మధికారిక్కు స్వాధికారవిరుద్ధగ
 తేన్నప్రాప్తమ్. ఇన్వధికారవిరోధమతియాలే ఉపాసనాదికళిలే ప్రప
 త్తిక్కుమవనైప్పల్లి, (౨) “నరస్యబుద్ధిదౌర్బల్యాదు వాయాన్తర
 మిష్యతే” ఎన్టతు. ఆకైయాలే ఇన్వపాసనాదికళుమ్ అధికార్యన్త
 రత్తుక్కు యథాధికారమనుగుణజ్ఞో.”

“అత్రివాక్యద్వయేనాదౌ పూర్వార్యోక్తావిరోధితా । నహిని
 ద్దానయేనేతి ప్రతిజ్ఞాతం ప్రపశ్యయన్ ॥ నాశకత్వమయోగ్యత్వం వైష్య

(అత్రితి) అత్రి - సాధోపాయశోధనాధికారే. (వాక్యద్వయేన) “యథాధి
 కారమ్” ఇతి, “ఇతువుమ్” ఇతి వాక్యద్వయేన. (నహినిద్వేతి) ‘నహినిద్దా ఏతన్ని
 ద్వితుం ద్రచ్చత్త; అపితు, అస్యోత్పాతుమ్” ఇతిన్వాయః-నహినిద్దాన్వాయః. “అతి
 వాదమ్పణ్ణినాకోశామ్” ఇత్యత్రి ఏతన్నాయ ఇతి బోధ్యమ్. (ప్రతిజ్ఞాతమ్) ప్రతి
 జ్ఞాతార్థమ్. (ప్రపశ్యయన్) విస్తారయన్. (నాశకత్వమితి) (అయోగ్యత్వమ్) అస

ల్యాఽనిష్ట హేతుతే। వివేకపరిబంధిత్యం తథాహజ్జాగ్రముశ్రతా। బౌపాధి
కత్వం శేషత్వపారతన్త్ర్యవిరూపతా । ఐకాన్త్యభజ్జకత్వశ్చ శ్రేణాది
సమతాతథా। ప్రాప్యాఽననుగుణత్వశ్చ తథాపాతకకోటితా। శిష్టాఽపరి
గృహీతత్వం కలిగర్మబహిష్టతా । ఇత్యేవం పశ్చదశధా ప్రతిక్షిప్యవీరో
ధితామ్। గౌణాఽఽకించన్యానికార విరోధాదుక్తిసమ్మనమ్। నివేద్యబుద్ధి
దౌర్బల్యమన్యధాసిద్ధమిత్యపి । ఉక్త్యాన్యగమయద్భక్తే రధికారానురూప
తామ్ । తస్మాల్లోకగురోస్సూక్తా పారతన్త్ర్యవిరోధితా। అభిప్రేతేతి
సూరీణాంచూక్తిరైవోపపద్యతే” ఇతి

“అత్రాఽస్మత్సమృదాయోయ మస్మద్దేశికదర్శితః। ఉదీచిరక్ల
కావేరీతీరేపూర్వైస్త్రిప్రసర్జితః। ఆపాతతిప్రతితోయోవిరోధః పూర్వ

మృణితత్వమ్ (నేష్యల్యమ్) నైరర్థకీయమ్ (ఆనిష్ట హేతుతా) అసర్థావహత్వమ్
(ఇత్యేవమితి) (ప్రతిక్షిప్య) నిరస్య (గౌణాకించనీయేతి) సాక్షగురూపాయభక్తేః
అశక్తి సిద్ధ త్యాగప్రయత్నో పాయాస్తర శూన్యత్వరూప గౌణాఽఽకించన్యానికార
విరుద్ధ త్యాదిత్యర్థః (ఉక్తసమ్మనమితి) స్వరూపవిరుద్ధత్వత్వక్తే సమృద్ధిపమిత్యర్థః
అత్రత్వస్వరూపవిరుద్ధత్వ-ఆ-ఇంచన్యానికారవిరుద్ధమిత్యర్థకం మన్వనమితిభావః
(నివేద్య) జ్ఞాపయిత్వా (న్యగమయదితి) వేదాంతాచార్యఇతిశేషః (తస్మాదితి)
(లోకగురోస్సూక్తా) “స్వరూప విరోధికత్” ఇతి ముముక్షుశ్చపడిసూక్తా.
(సూరీణామ్) వరవరమనీనామ్ (సూక్తిః) “స్వశరీరత్వకథనాదికైశ్చాలే ప్రతిపాదిక్కు
పట్ట వరతప్రమాన స్వరూపత్వం స్వయత్నరూపక్షణానవివే విరోధికత్” ఇతితిరు
మస్తార్థసూక్తిః

(ఉదీచిరక్లకావేరీతీరే) శ్రీఘటికాచలసమీపస్థితే “వడతిరువరక్లమ్” ఇతి
నామ్ని, “ఎలుమ్మి” ఇతిప్రసిద్ధపురే “తిరుక్కావేరి” ఇతినామసహిత తత్రత్వ
తటాకతీరే (పూర్వైః) “ఎలుమ్మికన్దాడయణ్ణన్” ఇతిప్రసిద్ధే శ్రీశుద్ధసత్వోత్సాహ
భజైః, శ్రీమద్యతీంద్రమాతృష్వస్తియ తదాక్షప్తచతుస్సప్తతి భద్రపీఠాధిపత్య సర్గత
తత్కృపాదత్త శ్రీలక్ష్మీసృసింహదేవదివ్యరాధన సముత్కుశ్రీబాలగన్నిగురుపంత్రిః

వరదదేశైః (ప్రవర్తితః) తద్విరచిత శ్రీవచనభూషణమిహుంసాభాష్యే శబ్దాపరిహార
పూర్వకం విస్తరణప్రతిపాదితః “అస్మత్సప్తదాయః, ప్రవర్తితః” ఇత్యన్వయః

యతీష్టప్రపణప్రభాషే - “ఎఱుమ్మియైక్కిట డేత్తరులి ‘వడతిగువరంగు’
ఎఱ్ఱు ఊరుక్కుత్తిరునామమ్మశాత్తి, మళ్ళత్తుక్కు ‘ఓరుక్కావేరి’ ఎఱ్ఱు తిరునామమ్
శాత్తి, అఱ్ఱుణ్ణానవర్కశేల్లారైయమ్, ‘అఱ్ఱుకియమణవాళదానర్’ ఎఱ్ఱు అభిమాని
త్తరులి, అఱ్ఱుల్ మలైయరుకే ఒరుఅరంగముణ్ణామ్మడివణ్ణి, ఇప్పడి ఎఱుమ్మియై అరంగ
శరమాక్కి” ఇతిశ్రీసూక్తిరసుసంధేయా “యతీష్టమాత్మవ్యసీయం ప్రతితార్కప
దేధితమ్ | మూలభూతంకాశితానాం బాలధన్విగురుంభజే” ఇతికొమాణ్డూర్ ఇళైయ
విల్లియాచ్చునితి | దావిడనాకుకి బాలధన్విగురుముక్తకళోకః రామానుజార్కదివ్య
చరితాయామ్ - “సంసేవితస్సంయమినప్తశత్యా పీఠశ్చతుస్సప్తతిభిస్సమేతః | అన్వై
రనేకైరపి విష్ణుభక్తైరాన్వేదిరంగం యతిసార్వభౌమః” ఇతి

తత్రైవ, - “ఇప్పడి ఎఱ్ఱువరుళియిరుక్కిట ఎమ్మేరుమానార్ తిరువడికళితే
అరైయత్తిముతలికళిల్, ఎఱ్ఱుపత్తునాలారియర్కళ అరనిల్, ‘అళవన్దార్ మమారర్
శొట్టై నమ్మి’ ఇత్యారభ్య ‘కొమాణ్డూర్ ఇళైయవిల్లి” ఇతి తత్రైవ, - “ఇళ
మణ్ణియత్తై క్రయమాకొణ్ణు అకరమాక్కి తమ్మడైయతిరువడికళిల్ సమ్మనము
డైయ నమ్మినల్లాన్, అనన్దామ్మాన్, ఈచ్చమ్బుడిబేయర్ ముతలాన్ అచార్యపురుషర్
కళుక్కు ఇళమణ్ణియత్తిల్ రసఖణ్డమాన తేర్రంగళమ్ ప్రసాదిత్తు, తిరుపీఠియిల్
కట్టుమ్మనైకళమ్ ప్రసాదిత్తు, అన్ద తిరుమాళికైకళుక్కు తిరు వా రాధనమాక
‘అఱ్ఱుకియాన్తానే అరియురువన్తానే’ ఎన్నిట అఱ్ఱుకియళింగ్గతిరుక్కోల
ముమ్, తీర్థనాయనారుమ్ ప్రసాదిత్తరుళినార్ అనన్దమ్ ఇమ్మావరుక్కుమ్బాలే
మల్ ౧ ఎఱ్ఱుపత్తురుముతలికళుక్కుమ్ అఱ్ఱుకియళింగ్గరైయే ప్రసాదిత్తరుళినార్”
ఇతి శ్రీసూక్తిరసుసంధేయా

(అపాతత ఇతి) అపాతప్రతివరోధః-గౌణవిరోధఇత్యర్థః తత్సంగమితేషు
వపద్యతే భక్త్యాదివిశిష్టానాం వక్ష్యమాణాఽపాతప్రతివనాశకత్వాదిదూషకేన,
భక్త్యాదిః-స్వాధికారివిశిష్ట స్వరూపవిరుద్ధఇతి, భ్రాంతోక్తదూషణాని పోకల్ప్య,
తానినిరాకరోతి, వేదాంతాచార్యః రహస్యప్రయసారే (యథాధికారమత్యాదిసా)

సూక్తిషు తన్నిరస్యస్థాప్యతేత్ర విరోధస్సప్రదాయకః। తత్రతావ
త్పుంసూక్తాయే భక్త్యాదేర్విరోధితామ్। స్వాధికారిస్వరూపస్యమన్య
స్తేతాన్నిరాధిరోత్ ॥

(యథాధికారమిత్యాది) ౧౫౧ మోక్షసాధన గోచరకృత్యవర్జిత్య
రూపస్వరూపయాథాత్మ్యాఽజ్ఞానేన అనాదివాసవయా తాదృశసాధన
ప్రపుత్తిరిసికాః కేచిత్పురుషాః కేచిచ్ఛతాదృశస్వరూపయాథాత్మ్య
జ్ఞానేన తాదృశసాధనవిపుత్తిపరాః తత్రప్రపుత్త్యధికారిణః పురుషా
న్ప్రతిసాధనాన్తరంబహితమ్ నిపుత్తిరూపాఽఽకించన్యాధికారశాలి
నః పురుషాన్ప్రతి శరణాగతిర్విహితా ఏవంస్థితే, “ఉపాసనాధికల్ అకించ
నాధికారిస్వరూపవిరుద్ధజ్ఞో” ఇతివక్తవ్యే, “స్వరూపవిరుద్ధజ్ఞో” ఇతిసా
మాన్యోక్త్యా, ప్రపుత్త్యధికారిస్వరూపవిరోధంకేచిదిభిప్రయస్తీత్యర్థః
“శారవ్యవిషయేత్తదిత్యుక్తిర్నచితేత్యతః। చిన్త్యమిత్యాది రీత్యాహ
గురూక్తాభ్యాన్తబోధనమ్”, “ఇతువుమ్” ఇతి, “స్వరూపవిరుద్ధజ్ఞో”

అత్రభక్తానాంపక్షిః, స్వరూపవిరుద్ధేతివ పక్షంశక్యతే, స్వామిరూపైవేత్యర్థః - సార
వాక్యే ప్రతీయతఇత్యర్థః, అన్యార్థకోవిరోధోగౌణఇతి (విరోధస్సప్రదాయక
ఇతి) శ్రీవచనభూషణే, - “జ్ఞానికరుక్మిపాయమ్ అజ్ఞిర్కుః ఉపాయమ్” ఇత్య
త్రోక్తోభక్తేర్విరోధస్సప్రదాయసిద్ధఇతిభావః, “జ్ఞానికరుక్మ” ఇత్యత్ర - “వైయా
యికస్య వాయురప్రత్యక్షః” ఇతివత్, అభిరుతత్వాత్కేవలస్మిత్విబోధ్యమ్ (తత్రతా
వదితి) “యేభక్త్యాదేస్సాన్విధికారిస్వరూపస్య విరోధితాంమన్యస్తే, తాన్” ఇత్యన్వయః

(తాదృశేతి) భోగమోక్షసాధనేత్యర్థః (తాదృశేతి) భోగమోక్షసాధన
గోచరకృత్యవర్జిత్యరూపేత్యర్థః (అభిప్రయస్తీతి) అన్యనాధికారివదంబహితయ,
కేవలమ్ “స్వరూపవిరుద్ధజ్ఞో” ఇతిపదంబిష్టమిత్యేతత్సామాన్యోక్తిః, పక్షాన్తర
ముపిసూచయ తీత్యభిప్రాయః (శారవ్యేతి) - (వైతదిత్యుక్తిః) వైతతత్వకేవలమిత్యుక్తిః.
(భా)న్తబోధనమితి) గురూక్తాయేభాన్తాః, తేషాం బోధనమ్, ఇహచిన్త్యమిత్యాదిరీత్యా

ఇతిసామానోక్తిరిత్యర్థం అపిశబ్దేన-అధికారివిషయాత్మ్యక్తిః పూర్వ
గ్రంథేనిరస్తా సముచ్చీయతే “గురుక్తావత్రనాత్మ్యక్తిరుక్తా యస్మాత్క రి
వ్యతి । ఆకిచ్చన్యవిరోధోక్త్యా వాస్తవార్థసమర్థనమ్”

“కోయమాపాతతః ప్రతితోవిరోధః, కథంవా సినోపపద్యతే”

ఇతిశబ్ద-తే (ఎజ్జనేయితి) తతతావత్, స్వరూపమ్ - ఆత్మస్వరూపమ్
విరోధః - నాశ్యనాశకభావఇత్యర్థః నిరస్యతి (నిత్యమానవితి) స్వరూ
పశబ్దేన వత్సయమాణాఽఽ కిచ్చన్యాధికారవిశిష్ట స్వరూపవినానాయాన్తు
స్త్రీయాఃపుంవద్యావేన, (౧) “న స్త్రీస్వత స్త్ర్యమర్హతి” ఇత్యుక్తిస్వా
తన్త్ర్యాఽన్వతాయాఇన, మోక్షసాధనతయావిహితేనభక్త్యాదినాభోగ
మోక్ష సాధనగోచరకృత్యనర్హత్యస్యజ్ఞాతస్యసతోఽకిచ్చనాధి కారస్య
నాశ్యతయా, తేజస్విమిరయోరివ నాశ్యనాశకభావో విరోధశబ్దార్థోయ
జ్యతఇతిభావః, “ఇవై ‘అకిచ్చనోఽనన్యగతిః’ ఎవ్విరుక్కు మధికారిక్కు
స్వాధికారవిరుద్ధజ్ఞశ్చైన్నప్రాప్తమ్” ఇతిసామాన్యతోవత్సయమాణత్వాత్,
“అకిచ్చన్యవిరుద్ధజ్ఞో” ఇత్యనుక్త్యా, “అకిచ్చననుక్కు స్వాధికారవిరు

అకరోదిత్యర్థః (అపిశబ్దేన) “ఇరువుమ్” ఇత్యపిశబ్దేన (పూర్వగ్రంథే) “కలాం
క్రొటితమీకుపి” ఇతిసాంకర్యతైప్పవ్చైచ్చన్నాన్వరీ; ఇరువుమ్ ఔచిత్యమూల
మాన అతివాదమ్” ఇతి - పూర్వగ్రంథే (గుర్వతి) “యస్మాదాకిచ్చన్యవిరోధోక్త్యా
వాస్తవార్థసమర్థనంకరిష్యతి; అత్ర గురుక్తా వత్సయక్తిర్నైకా” ఇత్యన్వయః

(నిరస్యతి నిత్యేతి) భక్తానుక్తితోపాసనం స్వరూపనాశకమితివక్తం సశక్యత
ఇత్యాహ (నిత్యమాన వితితి - భావశబ్దేన) సద్రూపాయసిద్ధవిరోధందర్శయితి
(స్వరూపశబ్దేన) (వత్సయమాణేతి)శత్రుత్ర “స్వాధికార విరుద్ధజ్ఞశ్చైన్నప్రాప్తమ్”
ఇతి వత్సయమాణేత్యర్థః, (న స్త్రీస్వత స్త్ర్యమితి) అత్రక్రిపాద్యుపరాణే మాఘమా
హత్యేతి, ఏకవింశాధ్యాయే, “స్వతస్త్వతాసతస్యాహికదాచిదపిభూమిః । కన్యాం
రక్షేత్పితాపూర్వం భర్తారక్షేత్తతఃపరమ్ । పుత్రకోవాధికే రక్షేత్పిత్రోర్భక్తిసమి

ద్వ్యభి” ఇతి స్వాధికారశబ్దనిర్దేశమహిమ్నూ, ప్రపత్త్యధికారిణాం సర్వేషాం విరోధప్రతియోగిత్యస్య వినశ్చితత్వానగమత్.

అథనిష్క్రియత్వవిశిష్టత్వస్వరూపేణ భక్త్యాదేస్సహృదనవస్థాన రూపో విశేషాద్వారకో విరోధిఇతి, ద్విత్వీయమర్థం ప్రతిబద్ధిపూర్వకం దూషణప్రయోగనిరస్యతి (ప్రపత్త్యనుష్ఠానత్తిలుమిత్యాది) అత్రాపి వక్ష్యమాణారీత్యా శరణాగతాధికారి స్వరూపవిరోధవిక్షాయామ్, భోగ మోక్షసాధన గోచరకృత్యనర్హత్వరూప పారితస్త్యజ్ఞానవతిః, తాదృశ కృతిమత్వరూప కర్తృత్వస్యాననమ్భావితతయా, తాదృశకృత్యనర్హ త్వస్య తాదృశకృత్యర్హత్వేన ముక్తిజీనస్వరూపవ్యావర్తిక హేయప్రత్య నికత్యస్య హేయార్హత్వేనేవ, గోత్యస్య అశ్వత్వేనేవ చ సహృదనవస్థానలక్షణో విరోధస్సమ్భవతీతి తాత్పర్యమ్

అథఫలకామనాలక్షణాధికార విశిష్టస్వరూపేభక్త్యాదేర్విష్టసాధ నత్వాభావలక్షణో విరోధిఇతిత్వతీయమర్థం సప్రమాణమనూద్యవ్యాఘా తేనదూషయన్, ప్రమాణార్థమప్యహ (అచేష్టమానమిత్యాదివాక్యే ద్వయేన) అత్రాపి వక్ష్యమాణాననమ్భానాధికారి విరోధార్థకీర్త్యే “స్వార్థంస్వస్మిన్కృత్యసృతిమాంస్వయమ్” ఇత్యాద్యుక్తి కేవలపరార్థకైర్బు-

న్వితః” ఇత్యాదికింద్రష్టవ్యమ్ (స్వాధికారశబ్దనిర్దేశేతి) స్వాధికారశబ్దేన స్వరూప యాథాత్మ్యజ్ఞానాదీనామపి విరోధస్సూచ్యత ఇతిభావః

(విశేషణేతి) విశేషణం. నిత్యత్వమ్, తద్వారకఇత్యర్థః సక్రమ్బదాయసద్ధవిరో ధందర్శయతి (అత్రాపీతి)

నిష్క్రూరభక్తిః, ఫలకామనారూపాధికార విశిష్టస్యవిరుద్ధేతి సశక్యతేవక్రమి త్యాహ (అచేష్టమానమిత్యాదినా) సక్రమ్బదాయసద్ధవిరోధందర్శయతి (అత్రాపీతి) పాదసభక్త్యాదేః స్వార్థకైర్బుద్ధ్యపర్యవ్రామభవ ఫలసాధనత్వాత్, ఇష్టపాదనత్వా భావలక్షణ విరోధస్సమ్భవతీతిభావః (స్వార్థమితి) (౧) “స్వదత్తస్వధియాస్వార్థమ్

భక్తియోగాదికల్ శేషత్వానుమాపజ్గళిల్లామైయాతే స్వరూపత్తు
క్కునిష్టావహజ్గళిష్టుమ్, అత్యంత పారతన్త్ర్య విరుద్ధజ్గళాకైయాలే అను
మ్భావిరజ్గళిష్టుమ్ శొల్లవాణ్ణాలోవెన్నిల్, ఇతుసర్వమాక్ష ప్రసన్నాది
కళాలే మున్నేపరిహృతమ్.

ఇవన్ శేయతలారు వ్యాజమ్కొళ్ళాతే ముక్తినాక్కిల్ అనాది
యాయ్ ముక్తినాకప్రసక్తిక్కుమ్ ఈశ్వరన్ కేవలస్వాతన్త్ర్యతాలేతానే
నినై తపోతు ముక్తినాక్కిల్, వైషమ్యవైర్ఘ్యణ్యాదికళుమ్వరుమ్ మో
క్షోపాయ విధాయకశాస్త్రజ్గళిల్లామ్ నిరర్థకజ్గళుమామ్ ఆకైయాల్,
ఇచ్చేషత్వతాల్-నకుత్త విషయతై ప్నల్లైయైల్ బేచిత్యముమ్,
ఉడైయవన్ ఉడైమైయైరక్షిక్కైయిల్ బేచిత్యముముణ్ణామ్ అత్యంత
పారతన్త్ర్యతాల్-అవన్కొడుత్త స్వతన్త్ర్యతై చ్చునున్దు, అవనుక్కుభి
మతగ్గళాన ఉపాయజ్గళి అనుష్ఠిక్కైయిమ్, ఫలమ్పెణ్ణుకై, క్కు ఆవన్ కై
పార్తిరుక్కు వేణ్ణుకైయిమ్ సిద్ధిక్కుమ్ ఇచ్చేషత్వ పారతన్త్ర్యతై
శిరణ్ణుమ్ ఫలదత్తైయిల్ అవనుకన్ద కైజ్జుర్కై అవనిట్టవ్వుక్కాక
నడత్తుకైక్కు ముణుప్పామ్ ఇవైయడయాక స్వరక్షణార్థ వ్యాపార
మాకాతెన్నారుక్కు త్తాజ్గళి యథాశాస్త్రమ్ భగవత్ప్రీత్యాది ఫలతై
కోలి అనుష్ఠిక్కై కైజ్జుర్కైతిలుమ్ సాధ్యమాక విధిక్కుప్పదుకిరి
ప్రపత్తితన్నిలుమ్ స్వరూపవిరోధబుద్ధియాల్ అధికారమిలైయామ్.
వాక్యజన్మజ్ఞాన సమ్మనజ్ఞానాదిమాత్రత్తిత్కాట్టిల్ అతిరిక్తమాయ్,
“శరణంప్రజ” ఎన్దు విధేయమాకైయాలే సాధ్యమాయురుక్కుమ్ ప్ర
పత్తిస్వరూపమెన్నుమిడమ్ మున్నేశొన్నోమ్.

ఆకైయాలే శేషభూతనుమాయ్ పరతన్త్రనుమాన ఇవనుక్కు
యథాధికారమ్ స్వరక్షణార్థవ్యాపారమ్ పణ్ణుక్కుత్తైయిలై

అనాలుమ్ అనన్యార్థ శేషభూతనాక తన్నైత్తెళిన్దు పరమైకాన్తి
యాయురుక్కు ఇవనుక్కు, దేవతాన్తరద్వారకగ్గళాన వర్ణాశ్రమధర్మని

విరోధసమర్థనాధికారే, సిద్ధాంతేనరదదేశికైరనుగృహీతమ్ సహిషయ
మాత్మస్వరూపస్యఅత్యంతనిర్వాణవారత్వంవదామః, యేనతుచ్ఛతా
ద్యాపత్తిః సహసన్నిధిమాత్రంవ్యాపారః, యేనసంసారస్యమిగ్ధ్యాత్వా
పత్తిః కిన్తు, “పరాత్మతత్త్వతే” ఇత్యాదిస్తం కర్తృత్వమాత్మ
సోఽభ్యుపగచ్ఛామః

(పరదదేశికైః) ఎఱుమ్మిక్కున్ద డెయణ్ణెన్ న మత్తె (పరాత్మియ) శ్రీభాష్య
ప్రకాశికాయాం ద్వితీయాధ్యాయస్య తృతీయపాదే, “పరాత్మతత్త్వతే” ఇత్యత్ర,
జీవానాం తత్కర్తృత్వం స్వాయత్తం పరమాత్మయస్త్రివేతినశయ్య, “స్వతత్త్వ
కర్తా” ఇతివ్యాకరణశ్లోకాత్కర్తృత్వస్య స్వతత్త్వత్వతావగమత్, పరమాత్మా
యతప్రపుత్ర్యాదిమత్తై జీవాత్మనామభ్యుపగమ్యమానే, రాజప్రతిభృత్యాదికృత
పరసేవా పరహింసాదిక్రియా సలస్యభృత్యగామిత్యాభావవత్, జీవాత్మనామపిన్వా
నస్థితవిహితనిపిద్ధక్రియాఫలయోస్స్వర్గాదికరకయోః ప్రాప్తిభావాత్, పర
మాత్మనః కర్మాతీతత్వేన కర్మఫలభోగాయోగాచ్చ, అధికారిణి హేణ శాస్త్రవై
యథాపాతచ్చ, కర్తృత్వంస్వాయత్తమేవ సహపరమదయాభుః పరమాత్మా
నిపిద్ధేషు కర్మసుస్వాధీనాన్ జీవాన్ ప్రవర్తయత్వా స్వయాన్నిగృహ్యేరీతియత్కమాశ్ర
యితుమ్, ఉన్మత్తప్రసక్తాత్

(౧) “అన్యఃప్రవిష్టశ్చస్తా జనానాంసర్వాత్మా” “అత్మానమస్తరోయమ
యతి” “సాధుకర్మకారయతితమ్” ఇత్యాదిశాస్త్రం విహితనిపిద్ధకర్మామప్తేన ప్రపు
త్రచేతనానివర్తకత్వేన, దౌఢచారికమితి, జీవాత్మనాంకర్తృత్వం సపరాయత్త
మితిప్రాప్తే, విధినిషేధశాస్త్రజ్ఞం పరాయత్తత్వసోధక శాస్త్రజ్ఞాన్ ఉభయేషుమపి
మఖ్యార్థత్వేనమ్భవతి, అన్యతరామఖ్యలవకల్పనస్యాన్యాయ్యావత్, విధినిషేధ
శాస్త్రబలాత్, జీవానాం స్వతత్త్వకర్తృత్వం, అత్తర్యామిశ్రమూత్, పరమాత్మా
యత్తజ్ఞ ర్తకర్తృత్వమితిభ్యుపగమ్యమ్

సచ, పరమాత్మాయత్తకర్తృత్వే విధినిషేధశాస్త్రవైయ్యక్తిమ్, జీవాత్మనాంసా
తత్త్వే పరమాత్మనః ప్రయోజయితృత్వి భక్తప్రసక్తఇతివాచ్యమ్ రాజాధిపస్యభా

వానామధ్యమాత్యుహీనాం స్వదేహరాజ్యాక్షయే రక్షణాదికర్మస్సుస్వాతంత్ర్యపతే
జీవానాం పరమాత్మసాక్షాత్సావిత్ర్యాదవిరోధాత్, సమపారతంత్ర్యావరప
రాయ పరాయత్వత్వం తత్ప్రతికోటి స్వాతంత్ర్యస్య విరుద్ధంకథమేకత్ర సమవతీ
తివాచ్యమ్, “ప్రాథమికప్రపుత్ర స్వాతంత్ర్యమ్, ద్వితీయాదిప్రపుత్ర పారతంత్ర్యమ్”
ఇత్యం శ్లోదేనావిరోధాత్

సవైపంప్రథమప్రపుత్రేరీశ్వరశక్త్యాభావే, భగవత్స్వర్వకారణత్వ భక్త్యతి
వాచ్యమ్, పరమాత్మసస్వస్మిక్ కార్యతత్తత్కారణభూతమస్తు సన్నిధాపనముఖే
వైపజకతయా, ప్రథమప్రపుత్రావసితదావిధ జనకత్వానపాయాత్, తథాపి,
జీవాత్మనామనాదితస్సమాన్యేన చిచ్ఛక్తివిశేషం ప్రపుత్రశక్తివిశేషం కరణక
బరవిశేషసంగం మస్తుస్వభావతః ప్రపుత్రసాధారణకారణం గుణత్రయతారతమ్య
వాసనావిశేషబద్ధీకరణమయ విశేషసన్నిధాపనరూపం మస్తుస్వభావతః ప్రపుత్రసాధా
రణకారణశ్చప్రాచీనకర్మ ఫలాభిసంభవశేషేణ దత్వా, స్వయమిశ్వరః పశ్యన్నస్తే
జీవాన్మకుక్షరీత్యా పరమాత్మయత్ప్రసాధన సహకారేణప్రథమం స్వేచ్ఛయాప్రయ
త్నంకుర్వన్నీతి, ప్రథమప్రపుత్రేః పరమాత్మదత్తప్రసాధన జ్యోతానాదీయక సూరణ
పాకవత్, తతఃపతతల్లభ్యత్వం పరమాత్మాభీకమపి, తత్రజీవానాం స్వాతంత్ర్య
మిచ్ఛాశక్తిమత్త్వే నత్యనివార్యత్వంపి, తత్తత్రజీవానాం తస్యసత్త్వత్

ప్రథమప్రపుత్రే పరమాత్మా సనివర్తకోనాపిప్రవర్తకః కిం, ఉదాసినః -
అధ్యక్షఇతియావత్ “ప్రథమప్రపుత్రామిచ క్రియాఫలమ్” ఇతివిధినిక్షేపశాస్త్రం
తద్విషయమితితదైయధ్యమ్ ప్రయోజయత్ప్రవృత్త్యా పరమాత్మనోద్వితీయాది
ప్రపుత్రే, ప్రయోజయత్ప్రవృత్త్యం ప్రేరకత్వమ్ లబ్ధిద్వివిధమ్ ప్రపుత్రప్రవర్తనరూప
మనుమ స్పృశ్యమ్, అప్రపుత్రప్రవర్తనరూపం కారయత్ప్రవృత్తమ్ జీవానాంద్వితీయా
దిప్రపుత్తిః పరమాత్మమనుమివినా నగర్భతీతి, శాస్త్రబలాదవసీయతే సాధారణద్ర
వ్యే అస్థితరామమివినా స్వత్వామత్ప్రవృత్తిర్భూతాస్త్రైజ్ఞావసీయతే, తద్వత్కార
యత్ప్రవృత్త్యా పరమాత్మసప్రావత్, “విషవిపసానుకర్మ కారయతితమ్, యమేభ్యోలూకే
గర్భాన్నిసేవతి” ఇతిశాస్త్రాత్, అత్యంతానుమాల్య ప్రాతికూల్యవిషయ ఇతిశాస్త్రాదవ
సీయతే; తత్ర “యమ్” ఇతినిర్దిష్టవిషయేణ తథావిధచేతనాఽవగమనాత్, సచాత్ర

క్రియాఫలం ప్రయోజకగామిన్యాదితిశబ్దమ్. బౌద్ధపానకారయత్పిత్రా
దిష్టలే బౌద్ధపానఫలస్య వ్యాధినిపుత్రేః ప్రయోజ్యత్రాదిగామిత్వవత్, “యము
న్నిసీమతి, తంసాధుకర్మకారయతి” ఇతిశ్రుత్యా, సాధుకర్మఫలస్య ఉద్ధర్వగతేః ప్రయో
జ్యచేతనగామిత్వావగమాత్, విధినిషేధశాస్త్రావైయథ్యాదు, ప్రథమప్రపుత్రై
స్వాతంత్ర్యం స్వతంత్ర్యైర్గుణమిచ క్రియాఫలమిత్యవసీయతే

కారయత్పిత్రత్యసజ్జోచాయ ద్వితీయాదిప్రపుత్రై ప్రపుత్రప్రవర్తకత్వ
రూప్రయోజయత్పిత్రే మనుమస్తృత్యవర్తవస్సమ్; తత్రఅప్రపుత్రప్రవర్తకత్వ
రూప్రయోజయత్పిత్రాభావాత్ “ఏవమివకారయతి, నతుస్వయంకిరోత” ఇతి
అప్రపుత్రప్రవర్తకత్వరూపం ప్రయోజయత్పిత్రం-ప్రథమప్రపుత్రై, అనుమస్తృత్యం
ప్రపుత్రప్రవర్తకత్వం- ద్వితీయాదిప్రపుత్రై, కారయత్పిత్ర మప్రపుత్రప్రవర్తకత్వ
మత్యన్తానుకూల్య వ్యవసతచేతనవిషయే” ఇతివిషయవిభాగం నచప్రథమప్రపుత్రై
పకారయత్పిత్రేకారయత్పిత్ర శ్రుతిసజ్జోచదోషః, విశేషశాస్త్రకారితసామాన్య
శాస్త్రసజ్జోచవత్, విధినిషేధశాస్త్రకారిత కారయత్పిత్రశ్రుతి సజ్జోచస్యా
నిష్టత్యాభావాత్ తస్మాత్, జీవానాంకర్తృత్వం యమాత్మాయత్వమ్

అత్రాయంసద్గ్రహః - శ్రుతప్రకాశికాయామ్, - “వైయర్థ్యం యావతాన
స్యాద్విధానప్రతిషేధయోః । నియస్తృత్యశ్రుతేస్తావత్స చ్చిచోనత్వతఃపరః ।
బాహ్యస్తాంకరణవాప్తి తచ్ఛక్త్యాధానధారణైః । సాధారణోపకారైస్సాన్యధిచ్ఛాదేః
కారణంపరః । భోగాదృష్టోపనీతార్థ స్వభావాద్యాసనాన్యితాత్ । ఇచ్ఛాదేర్మనసోత్ప
త్తై యుక్తోదాసీనతావిభోగః । అభిసంస్థితైరప్రాప్తే వస్తుస్యస్యత్రకేనచిత్ । ఉపయుక్తే
పున్యదాస్తేహి తస్యప్రాపయతాపుమాన్ । సామర్థ్యేనత్యవార్యత్వాత్స్వస్వప్రోజీవ
ఉచ్యతే । సమ్యాదనేవిషణ్ణానాత్సేన్విచ్ఛా మపినియచ్ఛతి । సన్నిధానవైధుర్యే
వృద్ధం బుద్ధిస్థతాంసయన్ । ప్రయోజకోఽనుమనాచ భవతీస్తదాతదా । పూర్వప్రపుత్రై
శ్చఫలమనుమత్యాదికంభవేత్ । దయాదీనాం గుణానాం ముఖం విషయాస్తరమ్ ।
అమాత్యస్యస్వతంత్ర్యై రాజ్యస్తన్నావహీయతే । ఎవమేవపరస్యాపి జీవస్వాతంత్ర్య
దాయకః । నస్వాతంత్ర్యం పరాధీనస్వరూపాత్ప్రచ్యుతంభవేత్ । స్వాతంత్ర్యదా
యినాపుంసా తత్ప్రపుత్రైనివారణాత్ ॥ ‘అతోజీవానాం స్వాతంత్ర్యమ్, విధినిషేధ

శ్చిదచితే” ఇతిఈశ్వరస్త్వైవఫలిత్వాత్, చేతనస్యావిభోక్తుత్వసమ్మ
వేపి తస్యకుసుమాదౌ సారభ్యాదివత్, పరార్థత్వమేవేతి భోక్తుత్వ
మిశ్వరస్త్వైవ.

కీఞ్చ, అస్యగుణాఽనుగుణా ప్రపుత్తి స్వరూప విరుద్ధానిషిద్ధాచ.
(౧) “ప్రప్రీతి క్రియమాణానిగుణైః కిర్మాణి సర్వశః। అహజ్కార
విమూఢాత్మా కర్తాహమితిమన్యతే”(౨) “కార్యకారణకర్తృత్వేహేతుః
“శ్రీమాన్, చిదచితోఽస్థితినియమనాద్యైః స్వముద్విశ్చకిపాదతే, ఇత్యేవనిషి
వాగ్విదతి, తదిహ, ఉపాయోజయత్వే తపతత్వమ్, గుణౌన, అతఃశ్రీరక్షయః!
త్వామవాగం శరణమభజమ్” ఇత్యవ్యయః గుణౌ-బాపచారికా (భోక్తృత్వేతి)
అనుషజిక భోక్తృత్వసమ్మవేపీత్యర్థః (తస్య) నిరుక్తభోక్తృత్వస్య (కుసుమాదౌ
సారభ్యైతి) నిర్గుణకుసుమవత్, అచిత్, చైతన్యాభావాత్ సుగ్ధకుసుమవత్, జీవః,
చైతన్యవిష్టత్వాత్ కుసుమమివతద్గణ్ఠోపిపరార్థః అతఏవచేతనభోగేఅతిశయః,
ఈశ్వరస్త్వైవభావః

(ప్రకృతేరితి) గీతాయాం తృతీయాఽధ్యాయే, (౧) “ప్రకృతేఃక్రియమాణాని
గుణైః కిర్మాణిసర్వశః। అహజ్కారవిమూఢాత్మా కర్తాహమితిమన్యతే। తత్త్వవిత్తు
మహాబాహుగుణకర్మవిభాగయోః। గుణగుణేషువర్తంతే ఇతిమత్వానసజ్జతే” ఇతి.
తద్భాష్యే, - కిర్మయోగమనుత్పత్తితోవిదుషః అవిదుషశ్చవిశేషం ప్రదర్శయన్, కిర్మ
యోగాపేక్షితమాత్మనః అకర్తృత్వానుసంధానప్రకారముపదిశతి ప్రకృతేః-గుణైః-
సత్త్వాదిభిః, స్వామరూపమ్ క్రియమాణానికర్మాణిప్రతి అహజ్కారవిమూఢాత్మా,
అహంకరేతిమన్యతే అహజ్కారేణవిమూఢః - అత్మాయస్యాసౌ - అహజ్కారవి
మూఢాత్మా, అహజ్కారోనామ - అసహమర్థప్రకృతో అహమభిమానః. తేనఅజ్ఞా
తాత్మస్వరూపః, గుణకర్మసు అహంకరేతిమన్యత ఇత్యర్థః గుణకర్మవిభాగయోః -
సత్త్వాదిగుణవిభాగే, తత్తత్కర్మవిభాగేచ, తత్త్వవిత్, గుణాః సత్త్వాదయః, స్వగుణే
షు - స్వేషుకార్యేషు, వర్తంతేఇతిమత్వా, గుణకర్మసు అహంకరేతిసజ్జత ఇతి.

(కార్యకారణేతి) గీతాయాం త్రయోదశాధ్యాయే, (౨) “కార్యకారణ

ప్రకృతిరుచ్యతే । పురుషస్సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వే హేతురుచ్యతే”
 ఇతిచ. నాంసారికప్రవృత్తిరూత్రస్య గుణనిబద్ధసత్వముక్త్యా, (౧)
 “గుణానేతానతీత్యత్రీన్ దేహిదేహసముద్భవాన్ । జన్మమృత్యుజరా
 దుఃఖైర్వియుక్తోఽమృతమశ్నుతే” ఇతిచాత్రసత్వగుణప్రయుక్తా సాధన
 భూతోపాసనాది ప్రవృత్తిరపిత్యాజ్యతయోక్తా.

చచ, కైజ్యర్మప్రవృత్తిరపిత్యమూలాత్యాజ్యా. వరాశ్రమ
 ధర్మానుష్ఠాన జన్యసత్వస్య బోపాధికత్వేపి, (౨) “సత్వనైషప్రవర్తకః”
 ఇతి భగవన్నిర్దేశకీకృవా ప్రవృత్తసత్వస్య నిరుపాధికతయా, తస్మాల్

కర్తృత్వే హేతుః ప్రకృతిరుచ్యతే పురుషస్సుఖదుఃఖానాంభోక్తృత్వే హేతురుచ్య
 తే” ఇతి తద్బాష్యే, - “కార్యం - శరీరమ్. కారణాని - జ్ఞానకర్మాత్మకాని
 సమవసాన్సన్ద్రియాణి. తేషాంక్రియాకారత్వే, పురుషాధిష్ఠితా ప్రకృతిరేవహేతుః.
 పురుషాధిష్ఠితేత్రాకారపరిణత ప్రకృత్యాశ్రయః భోగసాధనభూతాః క్రియాశ్ర
 త్యర్థః. పురుషస్యతు అధిష్ఠాతృత్వమేవ. తదక్షేపయా “కీర్తాశాస్త్రార్థవత్త్వత్”
 ఇత్యాదికముక్తమ్. శరీరాధిష్ఠానప్రయత్న హేతుత్వమేవహి పురుషస్యకర్తృత్వమ్,
 ప్రకృతినంబుష్ఠిః పురుషః సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వే హేతుః సుఖదుఃఖాననుభవా
 శ్రయశ్రత్యర్థఇతి

(గుణానితి) గీతాయాంచతుర్థశాధ్యాయే, (౧) “గుణానేతానతీత్యత్రీన్
 దేహి దేహసముద్భవాన్ । జన్మమృత్యుజరాదుఃఖైర్వియుక్తోఽమృతమశ్నుతే” ఇతి.
 ఆత్రగీతాభాష్యమ్; - “కర్తృస్యగుణేభ్యః అన్యమకర్తారమాత్మానంపశ్యన్ భగవద్భా
 వమధిగచ్ఛతీత్యుక్తమ్ సభగవద్భావః కీర్త్యశ్రత్యత్రాహ; - ఆయందేహిదేహ సము
 ద్భవాన్ దేహకారపరిణతప్రకృతినముద్భవానేతాన్ సత్వాదీన్త్రీన్ గుణానతీత్య
 తేభ్యోస్యంజ్ఞానైకాకారమాత్మానంపశ్యన్ జన్మమృత్యుజరాదుఃఖైర్వియుక్తోమృతమా
 త్మానమనుభవతి ఏవమద్భావశ్రత్యర్థః” ఇతి.

(సత్వనైషప్రవర్తకః) శ్వేతాశ్వతరోపనిషది; “మహాస్రభుర్వైపురుషసత్వ
 నైషప్రవర్తకః” ఇతి. (భగవదితి) భగవత్కటాక్షాయత్తసత్వంకుర్ధ్వసత్వసద్భుత్వమ్;

వై జ్ఞర్యస్య సాంసారిక ప్రవృత్తిత్వాభావాత్, అన్యథాముక్తిదశాయాం
గుణానుభవ కై జ్ఞర్యాదే స్వత్వమూలత్వేన ఔపాధికతాపత్తేః అత
ఏవగుణాతీతత్వహేతుతయా అనన్యప్రయోజనా భక్తిరైతై వోక్తా (౧)
“మాఞ్చయోఽవ్యభిచారేణ భక్తియోగేననేవతే సగుణాన్ సమతీతైః
తాన్ బ్రహ్మభూయాయ యకల్పతే” ఇతి సాధనభక్తిః స్వపురుషార్థ
సిద్ధ్యర్థా అనైకాన్తికా ఉపాసకస్వభలిత్వేన స్వస్మిన్ననురాగసత్త్వాత్
అతఏవ (౨) “త్వంస్యఞ్చద్భిరుదఞ్చద్భిః కిర్మమాత్రోపపాదితైః ।
హరేవిహరసిక్రీడా కస్తుక్త రివజస్తుభిః” ఇతి మోక్షోదఞ్చన హేతు
రపిలీలేత్యుచ్యతే

తస్మాత్ కర్మకృతగుణానుగుణలీలయాపా సాధనసాంసారిక
ప్రవృత్తిః స్వరూపవిరుద్ధా ఇతి

ప్రకృతిక్రితసత్వగుణఔపాధికః ప్రాకృతసత్వం లీలావిభాతా ఇతిగీతాయా
ముక్తమితి శ్లోకే (తస్మాత్) భగవదాయత్త సత్వమూలేత్వర్థః (మాఞ్చేతి
గీతాయామ్, చతుర్థశాధ్యాయే, “మాఞ్చయోఽవ్యభిచారేణ భక్తియోగేననేవతే
సగుణాన్ సమతీతైః తాన్ బ్రహ్మ భూయాయకల్పతే” ఇతి గీతాభాష్యే, అదైవం
రూపగుణాత్యయే ప్రధానహేతుమాహ, “నాన్యంగుణేభ్యః కరారమ్” ఇత్యాది
క్తేన ప్రకృత్యాత్మవివేకాఽనుసంధానమాత్రేణ సగుణాత్యయస్సమృత్సృతే, తస్య
అనాదికాల ప్రవృత్తివివరీత వాసనాబాధ్యత్వసమ్భవాత్ మామ్ సత్వసంకల్పంపరమ
కారుణికమాశ్రితవాత్సల్యజలధిమ్, అవ్యభిచారేణ-వికార్యవిశిష్టేన, భక్తియోగే
నచ యనేవతే, ఏతాన్ సత్వాదీన్ గుణాన్ దురత్యయాసతీత్య, బ్రహ్మభూయాయ-
బ్రహ్మత్వాయ, కల్పతే - బ్రహ్మభావయోగ్యోభవతి యథావస్థితమాత్మాన మమృ
తమన్యయం ప్రాప్నోతీతిర్థః” ఇతి అనైకాన్తికా - వ్యభిచారితా (స్వస్మిన్)
ఉపాసకే (త్వంస్యఞ్చద్భిరితి) ఉదఞ్చద్భిః - ఉర్ధ్వగతింప్రాప్తైః, అత్రన్వర్థమా
క్షోప్యస్తర్భూతః (ఇతితి) పరదేశికైరనుగృహీ తమిత్యన్వయః

అత్రతాపత్, “సహిత్యాదినా - అభ్యుపగచ్ఛామః” ఇత్యే
 నైన వేదాంతాచార్యైర్నాశకత్వాఽనమ్భావితత్వ నిష్పలత్వాఽనన్ధా
 వహత్వాని సపూర్వాచార్యైరుక్తిత్యేనాద్యదూషితాని; పూర్వా
 చార్యైరేవాత్మనోనిత్యత్వ కర్తృత్వయోగసాధ్య సాధనభక్త్యః ఫల
 భేదస్యచ సమర్థతత్వాత్ కిన్తుసమ్భాసనామాత్రేణ మన్దవిషన్యామేన
 దూషితానీతినూచితమ్. తత్ర “సవాసన్నిధిమాత్రం వ్యాపారఇతి
 వదామః” ఇతి వాక్యమనుషక్లేణ పూరణీయమ్.

సచైతాపతా వేదాంతాచార్యాణాం స్వరూపవిరోధోనాభిమత
 ఇతి భ్రమితన్యమిత్యభిప్రాయేణ, “స్వాధికారవిరుద్ధశ్చైన్నప్రాప్తమ్”
 ఇతివాక్యనూచితమర్థమాహ(తస్మిన్త్యాదినా).యథా,సంసారదశాయాం
 మోక్షదశాయాశ్చ విషయానుభవ బ్రహ్మానుభవయోరనాదిత్యేన
 అనన్తత్యేనచ కాలతస్సామ్యేపి, విషయానుభవస్వేపాధికత్వంబ్రహ్మాను
 భవస్యస్వాభావికత్వమ్. తద్వత్సాధనానుష్ఠాన కైజ్జర్యయోరపిత్యా
 శయేన పరిహరతి (కర్తృత్వస్యహీనీ) (సాధనవిషయత్వమ్) ఇత్యత్ర
 సాధనపదం భోగమోక్షసాధనపరమ్. (ఫలవిషయత్వమ్) ఇత్యత్ర

(నిత్యత్వకర్తృత్వయోగి) స్వరూపతోనిత్యత్వాఽనుషక్తిక కర్తృత్వ
 యోగిత్వర్థః. (ఫలభేదస్యేతి) సాధనభక్తిఫలంసార్వమోక్షః; సాధ్యభక్తిఫలం
 పరార్థమోక్షఇతి ఫలభేదస్యేతిర్థః. (మన్దవిషేతి) మన్దవిషన్యాయః - విషన్యాల్య
 త్యేపి మహాచీటిత్యాకీర్త్యేతిన్యాయః అత్రతద్వత్సారే మన్దశక్త్యాంకృతా
 యామపి బలవత్తరఖిణ్ణనంకరీప్యమితి మనీషయా శ్చుదశధాశక్త్యేక్ష్య, “స్వాధి
 కారవిరుద్ధశ్చైన్నప్రాప్తమ్” ఇతిపూర్వవాక్యవర్యస్తం తత్పక్షఃఖణ్డితః సతు
 పూర్వాచార్య శ్రీసూత్రఖిణ్ణనమ్. పూర్వమేవతైరచిద్వత్సారతత్త్వ స్వరూపాను
 రూప కర్తృత్వస్య స్వరూపానురూప స్వానుద్దేశ్యానుషక్తిక భోక్తృత్వస్యచచేతనే
 సిద్ధాంతితత్వాత్; ఇథంనోచేత్ “స్వాధికారవిరుద్ధశ్చైన్నప్రాప్తమ్” ఇతివిషయో
 యేత ఇత్యాకయః.

ఫలవదం స్వయంప్రయోజనభగవత్ప్రితి విషయత్వరూపసాక్షాత్ఫలసా
ధనకై జ్ఞర్యపరమ్

(బౌపాధికమితి) అతస్త్విరూపయాధాత్మ్యజ్ఞానశాలినోఽసమ్భా
వితమితిభావః (నాశకమితి) మణిగతప్రతిబద్ధ శక్త్యానహ్నిగతదాహ
శక్తేరివ స్త్రీగతస్వాతంత్ర్యేణ తత్పారతన్త్ర్య శక్తేరివచ, జీవగతభోగ
మోక్షసాధనగోచర కృతిమత్వరూపస్వాతంత్ర్యేణ తాదృశకృత్యవర్జ
త్వరూపపారతన్త్ర్యశక్తేర్నాశ సమ్భవాదితిభావః భోగమోక్షసాధ
నాఽనుష్ఠాతుత్వం స్వాతన్త్ర్యరూపమిత్యేతి ప్రమాణమాహ (స్వ
తన్త్ర్యితి) “కృతప్రయత్నాపేక్షస్తు” ఇత్యత్ర ప్రాధమికసాంసారిక ప్ర
పుత్తై సర్వత్రస్వాతన్త్ర్యశక్తే సర్వజీవసాధారణ్యేన సమృద్ధిత్యేన, అను
శాసనసిద్ధం స్వాతన్త్ర్యముపపద్యతే ఇతిభావః “స్వాతన్త్ర్యావహత్వం
నాశకమ్” ఇత్యనేన, “అపాయమాయిత్రుతు, స్వరూపనాశకమౌక్త
యాలే” ఇతి శ్రీవచనభూషణసూక్తా విదమేననాశకత్వం వివక్షితమితి

(తత్పారతన్త్ర్యేతి) స్త్రీపారతన్త్ర్యేత్యర్థః (తాదృశేతి) జీవగతభోగ మోక్షసాధన
గోచరేత్యర్థః (కృతప్రయత్నాపేక్ష స్త్రితి) పేదాస్తసారేద్వితీయాభ్యామే తృతీ
యపాదే, [కృతప్రయత్నాపేక్షస్తు విహితప్రతిపిద్ధాఽవైయర్థ్యాదిభ్యః] జీవః స్వేచ్ఛ
యాప్రవృత్తినిశ్చితి హేతుభూతం ప్రయత్నంకరోతి జీవేశుకృతప్రయత్నం
ప్రథమప్రవృత్తిహేతుమపేక్ష్య తదను మతిదానేన ఐరః ప్రవర్తయతీతి, తద్విధిని
షేధాఽవైయర్థ్యనిగ్రహాఽనుగ్రహేభ్యోఽవగమ్యతే యథాగురుతరదార్వాదిభరణ
మబలిం ప్రబలసహకృతం కుర్వన్నపి స్వీయప్రయత్నేన విధినిషేధయోగ్యోభవతి.
ఏవమేవజీవః ఐరమపురుషానుమతిసహకృతః ప్రవర్తమానోపి విధినిషేధయోగ్యఇతి
సకీర్ణద్విరోధఇతి. (అనుశాసనమ్) వ్యాకరణశాస్త్రమ్ (అపాయమాయిత్రుతి)
శ్రీవచనభూషణే ద్వితీయప్రకరణే, “ప్రాపకాఽర్తమ్ ఆజ్ఞాత్కుఃసహాయమ్ జ్ఞానిక
కుఃకుఃఅపాయమ్, అపాయమాయిత్రుతు స్వరూపనాశకమౌక్తయాలే” ఇతి.

నూచితమ్. (ఫలిత్వావహత్వాత్) ఇత్యత్ర ఫలిత్వపదేన చేతనప్రవృత్త్యుద్దేశ్యం చేతనగతం భగవదనుభవజనిత నిరవధికప్రీతిరూపం ఫలం వివక్షితమ్.

సాధనానుష్ఠాతు స్సాధనప్రవృత్త్యుద్దేశ్య ఫలాశ్రయత్వనియమ సాధకం పూర్వతస్త్రసూత్రమాహ (శాస్త్రేతి). (అనర్థావహమ్) ఇత్యనేన కేవలపరార్థ కై జ్ఞర్యరూపేష్టహానిః, స్వాధ్యకై జ్ఞర్యరూపాఽనిష్ట ప్రాప్తిశ్చాఽభిప్రేతా. జీవన్ముఖభోగ్యత్వమేవ స్వరూపయాధాత్మ్యమిత్యత్రప్రమాణ జాతంస్మారయతి (ఉపాదత్త ఇతి). “స్వముద్దిశ్య” ఇత్యత్రతాత్పర్యమ్. ఏతచ్చ “ఫలనియముమితై” ఇత్యత్రసమర్థితమితి భావః. “పుణ్యమ్బాలే పారతస్త్వముమ్ పరానుభవత్తుక్కు విలక్తు” ఇతివక్ష్యమాణ విరోధమాశంక్యాహ (చేతనస్యాప్రీతి). అచేతనాఽపేక్షయాచేతనస్య భోగ్యతాతిశయసమ్బాధకం భోక్తృత్వమేవ తత్రసమర్థయిష్యత ఇతి నవిరోధ ఇతిభావః.

అధనింహవలోకినన్యాయేన పూర్వంన్యాయతస్సాధితం సాంసారికప్రవృత్తేన స్వస్వాఅప్యేసాధికత్వాత్, మోక్షసాధనప్రవృత్త్యనర్హత్వమేవాఽఽత్మనస్స్విభావికమితిశరణాగతౌజ్ఞాతాధికారేణ తేనసాధనాస్తరం విరుద్ధమిత్యముమద్ధం సాంసారికప్రవృత్తే రాసాధికత్వకణ్ఠోక్తి

(పూర్వతస్త్వమ్) పూర్వమీహంనా (స్వముద్దిశ్యేత్వత్రతాత్పర్యమితి) యథేష్టవినియోక్తృత్వం స్వాతస్త్వమ్ యథేష్టవినియోజ్యత్వం పారతస్త్వమ్. అతో భగవదభిప్రాయేజ్ఞాతే తదనుకూలకృతి మత్వమావశ్యకమితిభావః. (ఏతచ్చ) జీవభోగ్యత్వశ్చ. (పుణ్యమ్బాలే ఇతి) శ్రీవచనభూషణేద్వితీయప్రకరణే. (పారతస్త్వముమ్-విలక్తు) ఇతి ఆత్ర, అదీదృత్పారతస్త్వం మయివర్తిత ఇతికృత్వా, భగవదిష్టేజ్ఞాతేపి తదిష్టప్రవృత్తౌభగవానేవ నీయమానంపర్యాదితి పరతస్త్వస్థితేచ్ఛేద్భగవదనిష్టం తాదృశపారతస్త్వం విరోధీత్యుచ్యత ఇతిభావః.

(సాధితమితి) సాధితమముమర్థమిత్యన్వయః. (విగీతేతి) విగాసంనిషేధః.

మద్వచనముభేనాపి సాధయతి (కిశ్చేతి) (స్వరూపవిరుద్ధా) స్వాభావికాకార విరుద్ధేత్యర్థః, గుణవిబంధనత్వము క్షేతి వక్ష్యమాణత్వాత్. (నిషిద్ధా) విగీతేత్యర్థః భగవల్లీలారనానుభవ కర్మాధీనగుణోదేశరూపాభ్యాం త్యాజ్యతయోక్తేతి వక్ష్యమాణత్వాత్ విరోధనిషేధాచుపపాదయతి (ప్రకృతేరిత్యాదినా) ఉపాత్తవచనద్వయస్య భాష్యోక్తపదార్థఫలితం వాక్యార్థమాహ(సాంనారికేతి) మాత్రపదంకారస్యైవ షరమ్ “ప్రకృతేర్గుణైస్సర్వశః క్రియమాణాని కర్మాణిప్రతి” ఇత్యత్ర క్రియావాచినా కిర్మపదేనానన్దోచాన్యోత్కార్యప్రవృత్తిరపి గృహ్యతే ఇతిభావః

(గుణవిబంధనత్వమితి) తథాచ, భగవత్కైజ్జగైర్లైకగోచరకృత్యర్థత్వమేవానంత్యేన స్వభావఇతిభావః సత్వాదిగుణానాం పురుషార్థసాధనప్రవృత్తిద్వారైవ జన్మాదిహేతుత్వాత్, సత్వాదిగుణాత్యయేన జన్మాదివిమోకోక్తా, పురుషార్థసాధనప్రవృత్తివిరహోఽర్థాత్ప్రసక్తీతి, * దుఃఖజన్మప్రవృత్తి దోషేత్యాది గౌతమసూత్రోక్తన్యాయేన దేహపాయే సత్వాదిగుణాత్యయాత్, పురుషార్థసాధన ప్రవృత్త్యభావేన జన్మాదివిమోకేనతి బ్రహ్మనుభవఇతి శ్లోకార్థః తథాచసత్వగుణకార్యత్వానవిశేషాత్పరార్థకైజ్జగైర్మహా నిష్క్రమ్యాధికారిజీవనహానికరప్రాప్తానపాపవివేకేన స్వరూపశోధనం కృతజ్ఞేత్వాన్యథాప్రవృత్తిర్నిషిద్ధాభవతితి మస్తవ్యమ్ (వచనద్వయస్య) “ప్రకృతేరితి” “కార్యకారణకర్తృత్వే” ఇతివచనద్వయస్య

(జన్మాదీతి) స్వర్గసాధనయాగాదిప్రవృత్తై పునర్జన్మభవతితిధ్యేయమ్ (దుఃఖజన్మేతి) “మిథ్యాజ్ఞానాదీనాం పూర్వపూర్వాపాయే, ఉత్తరోత్తరాపాయాదపవర్గః” ఇతిగౌతమసూత్రశేషః (శ్లోకేతి) “గుణావేశాన్” ఇతిశ్లోకేత్యర్థః (జీవనహాని) జీవన్ - స్మరూపావిర్భావః తస్యహానికరః - స్వర్గగుణానుభవ కైజ్జగైర్మహానికరమృత్యురిత్యన్వయః

స్వార్థగుణానుభవ వైజ్ఞాన్యలక్షణ మృత్యుహేతుభూతసాధనభక్త్యాది ప్రవృత్తేరపి విరహోఽనన్యోచాత్సిద్ధ ఇతిభావః (త్యాజ్యతయేతి) జన్మాదివిమోక పూర్వక బ్రహ్మనుభవ ప్రతిబంధకాఽధానమధ్యే మోక్షసాధన ప్రవృత్తి విరహస్యాపిసిద్ధ్యా మోక్షనిధనేనప్రవర్తేతే చిషేనస్సిద్ధ్య తీతిభావః

ఉక్తవచనేభగవద్విషయ ప్రవృత్త్యంశేషసజ్జీచ ఆవశ్యకఇతి శక్త్యాంనిరాకరోతి (నచేతి) ముముక్షోరితి శేషః శరణాగతశిరోమణి దివ్యసూరిప్రభృతి గుణానుభవవైజ్ఞాన్య ప్రవృత్తిస్సద్ధ సత్త్వమూలవ, నమిశ్రసత్త్వమూలేత్యభిప్రేత్యాహ (వర్ణాశ్రమేతి) సత్త్వమూలత్వ మాత్రేణాపాధికత్వేదోషమాహ (అన్యథేతి) జన్మాదివిమోక బ్రహ్మనుభవరూప కార్యబలాదివ, తత్కారణబలాదపి మిశ్రసత్త్వమూలక సాధనాంతరప్రవృత్తి రాపాధికీత్యాహ (అతవవేతి). అవ్యభిచారేణేత్యే తద్వాన్వి వర్త్యమాహ (సాధనేతి) (ఫలిత్యేన) స్వప్రవృత్త్యుద్దేశ్య ఫలాశ్రయత్యేనేత్యర్థః (స్వస్మిన్) ఉపాసకే

విరుద్ధప్రవృత్తేః కార్యకారణభ్యాం వైలక్షణ్యందర్శయన్, ఉపసంహరతి (తస్మాదితి) శుద్ధసత్త్వమూలక భగవల్లీలాఽనుగుణ సాంసారికప్రవృత్తిస్త్వనురూపేత్యర్థః “యంపశ్యేత్ - ససాత్వికః”

(జన్మాదితి) జన్మాదివిమోకబ్రహ్మనుభవరూప గుణాత్మయకార్య బలాదివే త్యర్థః (తత్కారణేతి) గుణాత్మయకారణభూతాఽవ్యభిచారభక్తి బలాదపీత్యర్థః గుణాత్మయకారణమ్ - అవ్యభిచారభక్తిః గుణాత్మయకార్యమ్ - జన్మాదివిమోక బ్రహ్మనుభవఇతిభావః

(భగవల్లీలేతి)సాంసారికప్రవృత్తేః కర్మకృతగుణకారణమ్ తథావిధప్రవృత్తేః ఫలం లీలాకార్యసాధ్యమిత్యర్థః (యస్మత్కేదితి) “జాయమానం హిపురుషంయస్మ శ్శేష్కథునూదశః । సాత్వికస్సతువిజ్ఞేయస్సవై మోక్షార్థచింతకః” ఇతిశేషః, (సా

ఇత్యాదివచనమత్ర ప్రకరణేన సుసంధ్యమ్ సాంసారికప్రవృత్తావేవ వివాదాత్సాంసారికేత్వమ్ (స్వరూపవిరుద్ధా) సాధనాస్తరప్రవృత్త్యన్తర్గత్యరూపశక్తి విశేషనాశికేత్వర్థ ఇతిచిత్

ఏవంతావచ్ఛుద్ధా స్వరూపవిరుద్ధత్వం స్థాపితమ్ అథదేహాత్మ వివేకస్య దేహాత్మ భ్రమస్యచ ప్రతిబన్ధ్య ప్రతిబన్ధక భావమూదాయ దేహాత్మ వివేకలక్షణాధికార విశిష్ట స్వరూపస్య దేహాత్మ భ్రమాధికారక భక్త్యాదేశ్య ప్రతిబన్ధ్య ప్రతిబన్ధక భావసవ స్వరూపవిరోధ ఇతి వజ్ఞమమర్థం సోపపత్తికమాశంక్య, వివేకినాం బ్రాహ్మణాది శరీర సమ్మన్త జ్ఞానమేవ లౌకికవైదిక సకలకర్మ స్వధికార ఇతి ప్రతిబద్ధిద్వయం వృజ్ఞయ స్మరిహరతి (ఆనాలిత్యాదినా వాక్యాప్తకేస)

అత్రతావదయ మాక్షేపాభిప్రాయః సాధనాస్తర నిష్ఠానాం దేహాత్మ భ్రమస్తాపదవశ్యమ్భావీ, తేహామపి క్షుత్ప్రిపాసాది పారవశ్యదర్శనాత్, ఆత్మనిక దేహాత్మ భ్రమనివృత్తిమతాం పరాజ్ఞానముని ప్రభృ

సారికప్రవృత్తివితి) సంసారదశ వచ్చిన్నప్రవృత్తిః - సాంసారికప్రవృత్తిః సకుగ్రామీణప్రవృత్తిః ముక్తిదశాయాం ఫలసాధనేప్రవృత్తిర్నాస్తితి ముస్తవ్యమ్

దేహోహంకుసుమ్యోహమితి దేహాత్మభ్రమమూలక కర్మాద్యన్తవిశిష్ట సాధనాస్తరస్య, దేహాత్మవివేకరూప సాధనాస్తరాభికార విశిష్టస్వరూపస్యచ విరోధమాశంక్య పరిహరతి (అథదేహేత్వాదినా) (వివేకలక్షణాధికారవిశిష్టేతి) వివేకలక్షణ సాధనాస్తరాధికారవిశిష్టత్వం (భక్త్యాదేః) కర్మాద్యన్తకభక్త్యాదేః (ప్రతిబద్ధితి) “క్షుత్ప్రిపాసాదికశుక్ల పురిహరమ్పణ్ణుకిలకణ్కిలే” ఇతి “ధర్మజ్ఞైశ్చ విజ్ఞానైశ్చ” ఇతి ప్రతిబద్ధిద్వయమిత్యర్థః (వాక్యాప్తకేసేతి) “ఆనాలితి, ఇతువుమితి, ఎజ్జనేయితి, స్వరూపత్తితి, ఆకైయాలితి, దేహాత్మేతి, బ్రాహ్మణాదితి, ఆకైయాలితి వాక్యాప్తకేసే” ఇత్యర్థః

(తేహామ్) సాధనాస్తరనిష్ఠానామ్, (క్షుత్ప్రిపాసేతి) దేహాత్మభ్రమకార్యం

తీనాం తదదర్శనాచ్చ. ఏవశ్చ సాధనాస్తరనిష్ఠానాం దేహాత్మ వివేక
సత్వే దేహాత్మ భ్రమమూలక స్వప్రవృత్తి వ్యాఘాతాత్, అవివేకినా
మేవసాధనాస్తరే అధికార ఇతి.

అయన్తు సమాధానాభిప్రాయః. సాధనాస్తర నిష్ఠే. మభవదభిమతో
దేహాత్మ భ్రమః - కిమపరోక్షః, ఉతయాక్తికః. ఆద్యేపి, తత్ప్రతి బద్ధ
కత్వేన భవదభిమతో దేహాత్మవివేకి కింశాస్త్రజప్యః పరోక్షః; ఉత
దర్శన సమానాకారభ్యాన ఫలీభూతోఽపరోక్షః. అత్ర నతావదాద్యః.
పరోక్ష విపరీత నిశ్చయస్య అపరోక్ష భ్రమనివర్తకత్వాఽభావేన,
సాధనాస్తర నిష్ఠానాం పరోక్ష దేహాత్మ వివేకశాలిత్వేపి, క్షుత్పిపాసాది
తత్పరిహారాదిదోషవత్కర్మ విశేషాగ్ధిన బ్రాహ్మణత్వాది విశిష్ట శరీర
సమ్బంధరూపాత్సర్గిక దోషఘటితసామగ్రిమహిమ్నా అపరోక్ష దేహాత్మ
భ్రమరూపదోషస్యాపి సమ్భవేన, యావచ్ఛరీరచాతం వర్ణాశ్ర
క్షుత్పిపాసాది. (తదదర్శనాత్) క్షుత్పిపాసాదిపారివశ్యాఽదర్శనాత్. (వ్యాఘా
తాత్) బాధాత్.

(అపరోక్షః) ప్రత్యక్షః. (ఆద్యేపి) “దేహాత్మభ్రమః అపరోక్షః” ఇతివశేషి.
(తత్ప్రతిబద్ధకత్వేన) అపరోక్షభూత దేహాత్మభ్రమప్రతిబద్ధకత్వేన. (పరోక్షః)
అక్షః పరః - పరోక్షః, అప్రత్యక్షఇతియావత్. (అత్రనేతి) ప్రధమవికల్పార్థ
కిల్పవికల్పే ప్రథమోన. “సాధనాస్తరనిష్ఠే. మ దేహాత్మభ్రమస్య ప్రత్యక్షత్వాజ్ఞేకారే
తత్ప్రతిబద్ధేభూత దేహాత్మవివేకశాస్త్రజప్యః అప్రత్యక్షః ఇతివశోన సమ్భవతీత్యర్థః
కృతః. (పరోక్షవిరేతేతి) పరోక్షవివేకః ప్రత్యక్షభ్రమం ప్రతి నివర్తకోనభవతి.
యథా “శక్తిః పీతః” ఇతి ప్రత్యక్షం ప్రతి, “శక్తిశ్చేవితః” ఇతి శబ్దశ్రవణస్వప్రత్య
క్షం నివర్తకోనభవతి. నేత్రాదౌ కాచాదిదోషా మధ్యే ప్రాప్త్యః, సదౌపదేనైవ
పరిహర్తుంశక్యః. జన్మసిద్ధః - అస్థానిది నేత్రదోషానపరిహర్తుంశక్యతే. పరోక్షదేహా
త్మవివేకసత్వేపి అపరోక్షదేహాత్మభ్రమస్సమ్భవతి; తస్మాత్సాధనాస్తరే ప్రవర్తత
ఇతితాత్పర్యమ్. (తత్పరిహారేతి) క్షుత్పిపాసాదిపరిహారేత్యర్థః. దౌత్యర్థః -

మాద్యనుసారేణ యథాశక్తి తత్తత్పురుషార్థాఽపేక్షానురోధేన శాస్త్ర విహిత సాధనేషు ప్రవృత్తి సమ్భవేన వ్యాఘాతాభావాత్ నాపి తత్రద్వితీయః దర్శనసమానాకార ధ్యాన ఫలాపరోక్ష దేహాత్మవివేకస్య శ్రీపరామృత ప్రభృతిషు భగవన్నిర్దేశక కటాక్షవిశేషేణ సమ్భవేపి, సాధనాంతరనిష్ఠేషు ప్రథమమేవ తస్మాత్సమ్భవాత్, అసభ్యుపగమాచ్చ, అపరోక్ష దేహాత్మ భ్రమోత్పత్తైర్బాధికాభావేన వ్యాఘాతాభావాత్ నాప్యాద్యద్వితీయః చార్వాకాదిరీత్యాయాక్తిక భ్రమస్య పరోక్షవివేకస్యచ ప్రతిబద్ధప్రతిబద్ధక భావసంభవే, వివేకినామేవ సారతాకిక భోగసాధనాధిక్రమత్యేన యాక్తిక భ్రమస్య ధర్మానస్తానాధికారత్వాభావాత్, ఔత్సర్గికదోషభూతదేహసమ్బంధనిర్ధనదేహాత్మాపరోక్ష భ్రమస్యైవ తదధికారత్వాచ్చ సాధనాంతరనిష్ఠానాం పరోక్ష వివేకత్యేపి స్వప్రవృత్తిసమ్భవేన వ్యాఘాతాభావాత్ ఇథం సర్వధా వ్యాఘాతాభావాత్ వివేకినామేవ కామ్యేష్వాముష్మిక ఫలసాధనేషు అధికారేనతి, ఉపాసనాదిషు తేషామేవాధికారః కైముతీకన్యాయసిద్ధి ఇతి.

ఔత్సర్గికః (నాపితతేతి) తత్ర ప్రథమవికల్పాద్య కల్పవికల్పేద్వితీయః “సాధనాంతరనిష్ఠేషు దేహాత్మభ్రమస్య ప్రత్యక్షత్వాక్లికారే, తత్ప్రతిబద్ధకీభూత దేహాత్మ వివేకః దర్శనసమానాకార ధ్యానఫలీభూతః ప్రత్యక్షః” ఇతి ఉత్పాదసమ్భవతీత్యర్థః (తస్య) దర్శనసమానాకారధ్యానఫలాపరోక్ష దేహాత్మవివేకస్య (అసభ్యుపగమాదితి) భవద్భిరితిశేషః (నాప్యాద్యే ద్వితీయఇతి) “దేహాత్మభ్రమః అపరోక్షః ఉతయాక్తికః” ఇత్యాద్యేవికల్పేద్వితీయః యాక్తిక భ్రమోపి న సమ్భవతీత్యర్థః (చార్వాకేత్యాది) సాధనాంతరప్రవృత్తౌ పరోక్షవివేకవిస్తేః అపరోక్షభ్రమః అధికారః, యాక్తికభ్రమః అధికారోసవిశిష్య ఔత్సర్గికదోష వివాధికారఇతిభావః. (తదధికారత్వాత్) సాధనాంతరాధికారత్వాత్ (స్వప్రవృత్తిః) సాధనాంతరప్రవృత్తిః (ఆముష్మికఫలసాధనేషు) జ్యోతిష్టమాదిషు (తేషామ్) వివేకినామ్ (ఇతీతి) “అయస్తసమాధానాభిప్రాయః” ఇతిపూర్వేకాన్వయః

అత్ర సమాధానగ్రంథే “స్వరూప త్రిలో” ఇత్యాదివాక్యేన అప
రోక్షభ్రమపక్షే యోగ వివేకపక్షే దూషణముక్తిమ్ “ఆక్షయ్యే
ఇద్ధర్మజ్ఞై” ఇతివాక్యేన తత్త్వేనా ౭పరోక్షవివేకపక్షే దూషణముభిప్రే
తమ్ “దేహాత్మ వివేకముడై యననుక్యే” ఇత్యాదివాక్యద్వయేన
యాక్షికభ్రమపక్షే దూషణముక్తిమ్ “ఆక్షయ్యే” ఇతిచరిమ
వాక్యే కైముతికన్యాయోగభిప్రేతఇతి యోగిపక్షాదుర్లభముఃపథాః
అత్రాపిప్రపన్న జనహుటస్థానాం పరాజ్ఞానాదీనామ పరోక్షవివేక శాలి
త్వాత్, అపరోక్షభ్రమాధికారకం భక్త్యాదిం తేషాం స్వరూప
విరుద్ధమే వేత్తభిప్రాయోద్రష్టవ్యం

ఏతత్సర్వమభిసంధాయ అనుగృహీతమ్, శ్రీవచనభూషణ మీ
మాంసాభాష్యే తత్త్వేనాధికారే వరదదేశికైః “సాధనానుష్ఠాన
మాత్రం దేహత్మభ్రమకార్యమ్ తచ్చ-శ్రీవిష్ణుపురాణే ౭భీతమ్
“అధికార బోధయుక్తేషు విద్యితే భావభావనా అక్షీణేషు సమస్తేషు
విశేషజ్ఞానకర్మసు” ఇతి అత్ర శ్రీవిష్ణుచిత్తార్థాః—సంసారిష్యేన
హిరణ్యగర్భాదిషు భావనాత్రయాన్వయ ఇత్యాహ (అధికారబోధ
యుక్తేష్విత్త్యాదీనోక్తేన) “మత్ఫలసాధనత్వాన్మదర్థమిదంకర్మ” ఇత్యధి
కార బోధస్వరూపమ్ అధికారబోధస్యా పృథికారమాహ (అక్షీణేతి)
విశేషజ్ఞానం దేవాదిభేదభిన్నా ౭పరోక్షాత్మభ్రమః యావద్భ్రమాను
వృత్తి స్తావదధికారబోధః తేషు శాస్త్రవశ్యత్వమితి, కర్మానుష్ఠాన ముపా

(తత్త్వేన) అపరోక్షభ్రమపక్షవివ (యాక్షికభ్రమేతి) సారే “బ్రాహ్మణ్యాది
భ్రమమధికారమస్తు” ఇత్యత్ర “యాక్షికభ్రమమధికారమస్తు” ఇత్యర్థో వేదితవ్యః
సప్రదాయసిద్ధ విరోధందర్శయతి (అత్రాపితి) (తేషామ్) అపరోక్షవివేకశాలి
నామ్

(అనుష్ఠానమాత్రమితి) ముత్రపదమ్ - కార్తన్నీచరమ్ (తచ్చ) దేహత్మ
భ్రమకార్యత్వం (అధికారేతి) భావః - భావ్యర్థః భావనా - ఆస్తరోద్యోగః

సనానుష్ఠాన ముభయానుష్ఠానశ్చ ప్రవర్తతే దేవమనుష్యాద్యా
త్వాననుస్థానాననురూపం యానస వాచికాదిప్రవర్తత ఇత్యర్థ ఇతి.
తస్మా దుపాసనాననుష్ఠానస్య సాధన ప్రపత్తినుష్ఠానస్యచ దేహాత్మ
భ్రమమూలకత్వాత్ స్వరూపవిరుద్ధత్వమ్ నచ, వర్ణాశ్రమపర్యాణామప్య
సనుష్ఠానం ప్రసజ్యతే, తేహంక్తైర్భూర్మత్యేన అనుష్ఠేయతయా, ధిమ
మూలకత్వాననుష్ఠానాదితి

అత్రతావత్ “సాధనానుమానమాత్రమ్” ఇత్యక్త్ర-సాధనశబ్దో
భోగమోక్ష సాధనపరః మాత్రపదమ్ - కార్తృస్వపరమ్ దేహ
త్మభ్రమశబ్దేన ఆపరోక్ష భ్రమోవివక్షితః ఉదాహృతశ్లోకే వివక్షి
తార్థస్యానస్ఫుటత్వాత్తగ్వాఖ్యానగదర్శయతి (అతేతి) శ్లోకే విశేష్యం
స్ఫుటయతి (సంసారిష్యేవేతి) శ్లోకే ఛాన్దస్సాన్ధాతిరేకః “ఫలకామనా
ఫలసాధనానుష్ఠానశ్చ ఫలభోగాధికారః” ఇతి హి ప్రసిద్ధిః అతస్త్వదను
స్థాన మధికారబోధ ఇత్యాహ (మదితి) యదిదమార్హిజ్ఞమ్, తదపి
మదర్థమ్, మత్ఫలసాధనత్వాత్, అతో మత్కర్తృకిమిత్యర్థః అతస్త్వ
ప్రవృత్త్యుద్దేశ్య ఫలాశ్రయత్వలక్షణ భోక్తృత్వాననుస్థానం భోగ
మోక్షసాధనాననుష్ఠానత్వలక్షణ స్వతంత్ర కర్తృత్వాననుస్థానశ్చ
స్పష్టమ్

(అధికారమాహేతి) అవశ్యేదకమాహేత్యర్థః (వాచికాదితి) అనుష్ఠానమిత్యేవః
(తస్మాదితి) ఇదంశ్రీవచనభూషణమిహంసా భాష్యవాచ్యమ్ (తేహమ్) వర్ణాశ్రమధ
ర్మాణామ్ (ఇతీతి) ఆపగృహీతమితి పూర్వేణానన్వయః

(విశేష్యమితి) విశేష్యమ్ - అధికారిణః ; సంసారిణః అధికారః - విశే
షణమ్ (ఛాన్దసఇతి) అధికారబోధేత్యత్ర ఏకీ వర్ణోఽధికః ఛాన్దసః, ఆర్షఇత్య
ర్థః “ఫణ్డోపదార్షంపచనమ్” ఇత్యుక్తిః (తదనుస్థానమ్) కర్తృత్వభోక్తృత్వా
ననుస్థానమ్ (అర్హిజ్ఞమ్) ముత్వికగర్భ

విశేషజ్ఞానకర్తస్వక్తిణేషు సత్సుయే అధికారబోధియక్తాస్తేషు భావభావనా విద్యుత్తత్వవ్యయమభిప్రేత్య ఉత్తరార్ధప్రయోజనమూహ (అధికారబోధన్యపీఠి) (౧) “జానీహివిజ్ఞాన విజ్ఞమ్భితాని” ఇత్యుత్ర, దేవాదిరూపే ఆత్మాఽనుసన్ధానం విజ్ఞానశబ్దార్థః (౨) “విభేదజనకే జ్ఞానే” ఇత్యుత్ర దేవాదిభేదో విభేదశబ్దార్థః (౩) “దేవాదిభేదే అప

(జానీహితి) శ్రీవిష్ణుశ్రు రాజోన్వితీయాంశే, ద్వాదశాధ్యాయే, —“జ్ఞానస్వరూ పోభగవాన్యతో సావశేషమూర్తిర్నతు వస్తుభూతః। తతోహితైశ్చైభి ధరాదిభేదాన్ జానీహివిజ్ఞానవిజ్ఞమ్భితాని” ఇతి శ్రీవిష్ణుచిత్తీయవాఖ్యాః - “ఇదమస్త్యైత్మకమ్, ఇదంనాస్త్యైత్మకమ్’ ఇత్యుత్ర హేతురయమత్యాహ, - (జ్ఞానస్వరూపఇతి) అయ మర్థః ఆశేషతేత్రజ్ఞాఽఽత్మరావస్థతస్య భగవతోజ్ఞానమేవ స్వాభావికంరూపమ్ సదేవమనుష్యేది వస్తురూపమ్, యతఏవమ్, అతఏవతచిద్రూపదేవ ముచ్యతైశ్చైభి ధరాదయః, రేద్విజ్ఞానవిజ్ఞమ్భితాః, తస్యజ్ఞానై కాకారస్య సతోదేవాద్యాకారేణ స్వాత్మవైవిధ్యాఽనుసన్ధానమూహః దేవాద్యాకారానుసన్ధాన మూలకర్మ మూలా ఇత్యుత్రః యతశ్చఅచిద్వస్తు-తేత్రజ్ఞ కర్మానుగుణ పరిణామాన్వదమ్, తతస్తన్నాస్తి శబ్దాభిధేయమ్ ఇతరత్ - ఆస్తిశబ్దాభిధేయ మిత్యర్థాదుక్తమ్” ఇతి

(విభేదజనకఇతి) శ్రీవిష్ణుశ్రు రాజోన్వితీయాయాంశే, ద్వాదశాధ్యాయే, - “విభేదజనకే జ్ఞానే నాశమాత్యన్తికంఠే। ఆత్మనోబ్రహ్మ యో భేదమనన్తంకంకరిష్యతి” శ్రీవిష్ణు చిత్తీయవాఖ్యాః, - ఎత దేవవివృత్తిః (విభేదజనకఇతి) విభేదః - దేవమనుష్యేది రూపః ఆత్మని - జ్ఞానైకరూపే దేవాదివివిధరూప వివిధభేదహేతుభూత కర్మా ఖ్యాఽజ్ఞానే పరబ్రహ్మదర్శనేన ఆత్యన్తికంఠేనఽ పరస్తాద్రహ్మణ ఆత్మనో దేవాదిరూపం భేదంకంకరిష్యతి సకోపికిరిష్యతీత్యర్థః యథాహశానకః - “చతుర్వి ధోహి భేదోయమ్యుక్త్యాజ్ఞాననిబన్ధనం” ఇతీత

(దేవాదిభేద౩౩) శ్రీవిష్ణుశ్రు రాజోన్వితీయాంశే, ద్వాదశాధ్యాయే, “ఎక స్వరూపభేదస్తు బాహ్యకర్మావృత్తప్రజః, దేవాదిభేదేఽపస్యస్తే నాస్త్యైవావరణేహిసః”

ధ్వస్తే” ఇత్యత్ర “దేవాదిరూపభేదః” ఇత్యాదిభాష్యైక్త మభినన్ధా
యాహ (విశేషజ్ఞానమితి) దేవాదిభేదప్రకారకం జ్ఞానమిత్యర్థః తాదా
త్యైరోపే ఆరోప్యస్య ప్రకారత్వాదితిభావః. (దేవాదీతి) దేవాది
భేదైః ప్రకారైర్భిన్నైః అపరోక్షాత్ భ్రమఇత్యర్థః “అర్థేనైవ” ఇతి
న్యాయాదితి భావః అపరోక్షపదేన యాక్తిః భ్రమవ్యాప్తుతిః;
విశేషజ్ఞానేషు, తద్ధేతుభూత కర్మసుచ అక్షీణే స్విత్సర్థఇతిభావః

అధికారబోధస్య భావనా హేతుత్వవచనానన్త్రాగాహక న్యాయ
మాహ (తేష్వీతి) “స్వర్గకామాయ జేత” “ముముక్షుర్భ్రహ్మసాన్తి”
ఇత్యాదౌక్తిర్భ్రహ్మభాక్తిత్వయోః ప్రతీత్యా అధికారబోధానభావే
శాస్త్రవశ్యత్వం నన్యాత్, తతశ్చవిభ్యధీన మనుమానం నోపపద్యత ఇతి
భావః దేహాత్మభ్రమన్యూనాధికార బోధ హేతుత్వే వచనానన్త్రాగాహకః
అన్వయ వ్యతిరేకానురూపన్యాయః పూర్వోక్తైత్రాభిప్రేతః కర్మా

ఇతి, శ్రీవిష్ణుచిత్తీయవ్యాఖ్యాన-ఉక్తమర్థంవివృణ్వన్ను వసంహరతి (ఏకస్వరూపేతి)
ఏకస్వరూపభేదః-తస్యాత్మవరదేహేషు సతోష్ఠేకమయంహియత్ ‘విజ్ఞానం’ వర
జ్ఞానమయః” ఇత్యాదినోక్తజ్ఞానైక స్వరూపస్యాత్మనోభేదః దేవాదిరూపః, బాహ్య
కర్మావృత్తిప్రజః-బాహ్యకర్మావరణజాతః ఫలాభిసంధియక్తం భగవత్సంకల్పితం
బాహ్యంకర్మ ఆత్మసంస్వరూపబహిర్భూతంవా,యథావక్ష్యతి ‘అవిద్యాకర్మసంజ్ఞాన్యా’
‘తయాతిరోహితత్వాచ్చ శక్తిఃక్షేత్రజ్ఞంహియత్’ సర్వభూతేషు భూపాలతారతమ్యేన
వర్తతే” ఇతి దేవాదిభేదశ్చాయం యుగవదనేకేషామేకస్యచ కాలభేదేనానృప
ధ్వస్తే, ఆవరణైక ర్మావరణే, సదేవాదిభేదోనభవతి “దేవాదిభేదోనృపధ్వస్తః” ఇతి
చపారః యథావాశానః “కన్ధిణాంకర్మభేదేన దేవభేదాదయోయతః కర్మక్ష
యాదశేషాణాం భేదానాంసంక్షయస్తతః” ఇతితి. (అర్థేనైవేతి) “విశేషాహి
నిరాకారతయాధియామ్” ఇతిశేషః (తద్ధేతుః) విశేషజ్ఞానహేతుః

(న్యాయమాహేతి) యావదిత్యారభ్యప్రవర్తత ఇతివర్తన్తం ప్రదర్శితన్యాయ
మిత్యర్థః (న్యాయోపూర్వోక్తఇతి) త్కుత్సిపాసాపరిహారో యశేషన్యాయఇత్యర్థః.

సుష్టాన ముపాసనానుష్ఠాన మిత్యనేన “భావభావనా” ఇత్యత్ర “యజేత”
 ‘ఉపాసీత’ ఇత్యాది ధాత్వర్థో భావః. తస్మానుష్ఠానం భావనా” ఇత్యుక్తో
 భవతి. (ప్రవర్తతే) భవతీత్యర్థః. భావనాత్రయాన్వయ వ్యవస్థాయామపి
 విశేషజ్ఞానమేవ హేతురిత్యాహ (దేవమనుష్యాదీతి). (తస్మాదితి) “సాధ
 నానుష్ఠానమాత్రం దేహాత్మ భ్రమకార్యమ్” ఇతిశ్రీవిష్ణుపురాణేఽభి హి
 తత్వాదిత్యర్థః. న్యాయతేల్పాదాహ (సాధనప్రవృత్తీతి). (స్వరూపవి
 రుద్ధత్వమితి) స్వరూప పదమ్ - అపరోక్షదేహాత్మ వివేకశాలి స్వరూప
 పరమ్; తర్హి, అపరోక్షదేహాత్మవివేకశాలిషు వర్సభేదభిన్నేషు దివ్య
 సూరిషు వర్ణాశ్రమ ధర్మానుష్ఠాన నియమదర్శనం నోపపద్యతే ఇత్యా
 శబ్ద్య పరిహరతి (నచేతి). కై జ్జ్యోతిర్విధాయకశాస్త్రాణాం కేవలపరార్థ
 త్వేనైవ తద్విధాయకత్వాత్, అధికారబోధాభావేపి తత్రవివ్యధీనా
 నుష్ఠానముప పద్యతే ఇత్యభిప్రాయేణాహ (తేషామితి). అధికారబోధ
 పూర్వక మనుష్ఠేయత్వే కై జ్జ్యోతిర్వత్వమేవ భజ్యేత్యభిప్రాయేణ
 భ్రమమూలకత్వాఽనమ్భవాదిత్యుక్తమితిదీక్.

అథ, మదిరేత్యాద్యభియుక్తవచనబలేనాపి ఉపాసనాదేరహ
 జ్జాగ్రమిశ్రత్వాత్ఫలసంజ్ఞ కర్తృత్వత్యాగస్య సాధనాంతరాధికారత్వేన
 శాస్త్రసిద్ధత్వాచ్చ, దేహాత్మభ్రమ తద్వివేకయోరివ అహజ్జాగ్రకర్తృ
 త్వ త్యాగయోర్విరోధేనఉపాసనాదికం కర్తృత్వత్యాగ రూప స్వాధి
 కార విరుద్ధమితి షష్టమర్థం “తువ్యతు” ఇతిన్యాయేన అభియుక్త

(న్యాయతేల్పాదిత్య) సాధనభక్తి సాధనప్రవృత్త్యో స్సాన్వితా తుల్యేతిభావః (తద్వి
 ధాయకత్వాత్) కై జ్జ్యోతిర్విధాయకత్వాత్. (తత్ర) దివ్యసూరిషు.

(తద్వివేకయోః) దేహాత్మభ్రమవివేకయోః. (తువ్యత్వీతి) “దుర్జనః”
 ఇతిశేషః. (అభియుక్తవచనస్థేతి) “మదిరాబిష్ట మిశ్రమానశాతపమ్ముమయ పమ్ము

వచనస్థా ౭ హజ్జారమిశ్రమాన పుసాయా నైవమ్” ఇత్యన్య-అహజ్జార
మిశ్రమాన పుసాయా నైవమానాలిత్యర్థః ఉపాయా నైవమ్ అహజ్జా-
రమిశ్రమానాలితీయావత్ తథాచక ర్తృత్వత్వాగన్య ఉపాసనాద్యధి-
కారత్వన్య శాస్త్ర విరోధాదేవ అభియుక్తైర్నన్యథానేయేతిభావః

అనుగృహీతశ్చ శ్రీవచనభూషణ మిమాంసాభాష్యే తస్మిన్నే-
వాధికారే, పూర్వపక్షోపన్యాసావసరే, మదిరేత్యాద్యభియుక్త వచన
మపి ఫలసజ్జక ర్తృత్వాభిమాన త్యాగపూర్వకం కర్తవ్యస్యాపాసనన్య
తాదృశక ర్తృత్వాభిమాన సమ్భవేత్యాద్యతేతి య ద్యర్థగ ర్భమితి.
అత్రాపివక్ష్యమాణా ౭౭ కిచ్చనాధికారిణాం మోక్షసాధనా ౭ సుష్టాత్మ
త్వాభవాత్ తద్గర్భాపాసనంతాస్త్వన్య హజ్జారమిశ్రత్వాత్స్వరూప
విరుద్ధమితి పూర్వాచార్యసూక్తిర్యథాశ్రుతై వోపపద్యత ఇతిగూఢో ౭
ఘోషాయః”

ఏతాదృశా ౭ భిషా యేణా ౭ న గృహీతం శ్రీవచనభూషణ మి-
మాంసాభాష్యే తస్మై వాధికారే సిద్ధాంతేవరద దేశేనై యః “ఉపాసనాదిక
మహజ్జారగర్భమేవ. మత్ఫలసాధన త్వాన్యదర్థమితి సాధనేపలేచ
గతతీర్థస్థలమ్మాలే అహజ్జారమిశ్రమాన పుసాయా నైవమ్” ఇతి తిరుమగరుకై
ప్పిరాన్బిళ్ళాన్ నామకా ౭ భియుక్తవాక్యే అహజ్జారశబ్దః - స్వతస్త్వ కర్తృత్వ
బ్రాహ్మివాచక ఇతిభావః “ప్రకృతేక్షియమాణాని” ఇతివచనే అహజ్జారశబ్దః
పరాధీక ర్తృత్వాభావేన ‘అహం స్వతస్త్వకర్తా” ఇత్యహజ్జార వాచక ఇతి
మస్తవ్యమ్

(తాదృశక ర్తృత్వేతి) ఫలసజ్జక ర్తృత్వేత్వర్థః సమ్రుదాయసిద్ధవిరోధందర్శ-
యతి (అత్రాపీతి). (అనుష్టాత్మత్వమ్) అనుష్టానక ర్తృత్వమ్ (తిగ్గర్భమ్) సాళ
నానుష్టానక ర్తృత్వగర్భమ్. (తాస్త్వేతి) అకిచ్చనాధికారిణాంప్రతి

మమతా బుద్ధినత్వాత్, అధికారబోధాభావేనాధనే ప్రవృత్త్యనుప
పత్తేః. స్కాన్దేషి-(౧) 'కర్మిణోజ్ఞానినోభక్తాస్త్వయత్కృతబుద్ధయః।
తస్మాత్కర్మాది కోపాయాన్సన్తరాయా అనేకశః' ఇతి.

ననుఫలసక్ల కర్తృత్వత్యాగ పూర్వకంహి కర్మోపాసనశ్చవిధీయతే.
అతిః కథమహజ్ఞాన గర్భత్వమితిచేదుచ్యతే. శాస్త్రేషువిహితం ఫల
త్యాగ స్వస్యప్రధానఫలిత్వత్యాగః. కర్తృత్వత్యాగోపి స్వస్య
ప్రధానకర్తృత్వత్యాగః; నతుకర్తృత్వమాత్రత్యాగః. (౧) “ప
రాత్మతచ్చుతే” ఇతి స్వస్య అప్రధానకర్తృత్వసత్వాత్. తదిభావ
స్యాప్యనుసంధేయత్వే తస్య మిథ్యాజ్ఞానత్వేనమోక్షప్రతిబంధాత్; తత్త్విజ్ఞా
నాద్ధిమోక్షః అతఏవప్రధానకర్తృత్వాభిమానస్యైవ విశిష్య నిషేధ
స్మార్తే. (౨) “తత్రైవం సతికర్తారమాత్మానం కేవలస్తుయః। పశ్య
త్యకృతబుద్ధిత్వాన్న నపశ్యతిదుర్మతిః” (౩) “అధిష్ఠానం తదాకర్తా

(కర్మణఇతి). (అనేకశః) ప్రాయశఃఇత్యర్థః (పరాత్మివతి) అత్రవేదాన
సారః. “యత్రాత్మనమస్తరో యమయతి” ఇత్యాదిశ్రుతేః ఆత్మసంకర్తృత్వం
పరాయత్వమ్ “సర్వస్యచాఽహంహృది సన్నివిహృతుత్తస్త్వతిర్జ్ఞాన మహివాసశ్చ”
ఇత్యాదిస్త్రుతేజ్ఞేతి. (తదభావస్యాః) అప్రధానకర్తృత్వాభావస్యాపి. (తస్య)
అప్రధానకర్తృత్వాభావానుసంధానస్య.

(తత్రైవమితి) గీతాయామహ్మదశాధ్యాయే, “తత్రైవంసతికర్తారమాత్మానం
కేవలస్తుయః। పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్వాన్న నపశ్యతిదుర్మతిః.” ఇతి. తద్భాష్యే -
ఏవంవస్తుతః పరమాత్మానుమతిపూర్వకే జీవాత్మనః కర్తృత్వేనతి తత్రతత్రకర్మణి
కేవలమాత్మానమేవ కర్తారంయఃపశ్యతి, సదుర్మతిః - విచారేమతిః, అకృతబుద్ధిత్వాత్
అనిష్పన్నయదావస్థిత వస్తుబుద్ధిత్వాత్, నపశ్యతి - నయదావస్థితం కర్తారంపశ్యతితి.

(అధిష్ఠానమితి) తత్రైవం, తత్రైవాధ్యాయే “అధిష్ఠానం తదాకర్తాకరణశ్చ

కరణశ్చపృథగ్విధమ్ । వివిధాచ పృథక్చేష్టా దైవశ్చైవాత్ర పశ్య
మమ్” ఇతి అధిష్ఠానాది దైవపర్యంతసాపేక్షేనతి ఆత్మనికర్తృత్వేయ
ఆత్మనమేవకేవలం కర్తారమ్యుతే, నసపశ్యతీత్యర్థం. అన్యథా కర్తృ
త్వమాత్రస్యత్యాగే “శాస్త్రఫలంప్రయోక్తిరి” ఇతి ఫలేష్యనన్వయ
స్సన్యత్. తతస్సాధకై రప్రధానకర్తృత్వ మప్రధానభోక్తృత్వ శ్చాపి
నునన్ధేయమితి, అహక్షారగర్భత్వమన పోద్యమితి.

అత్రతావత్, మదిశేత్యాద్యబియుక్త వచనస్య నిగమాంతార్యైః,
తుష్యత్విత్యాద్యేన కణ్ఠోక్తమర్థం పూర్వపక్షోపన్యాసముఖేన సూచ
యిత్వా, సప్రమత్తభియుక్తినచనస్యనిగమాంతార్యాణామభిప్రేతం వాస్త
వాథ్యూహా (ఉపాసనావశిమితి). (మత్ఫలేతి) మత్ప్రస్తుత్వద్వేష్యం
మగ్గతంఫలమిత్యర్థం. అనేనఫలే మమతాబుద్ధిరుక్తా. లాఘవాథ్యం
మమేదంఫలమితి పృథగనుక్తిః. యద్యపిమత్ఫలసాదనమిదం మత్ఫల
మితి వక్తుముచితమ్. తథాపితథోక్తా యజమానకర్మణ్యేవ స్వితస్త్వం
సిద్ధ్యేత్. యథాశ్రుతవిన్యాసేతు, అన్యకృతేన స్వాతిస్త్వబుద్ధాసత్త్వం
స్వకృతే సాకై ముత్యసిద్ధేతిభావం. పూర్వోక్తిం శ్రీవిష్ణుపురాణవిచనం
హృదినిధాయాహ (అధికారేతి). “సాన్దేహి” ఇత్యపిశబ్దేనఅభిప్రేత
చనం సముచ్చీయతే. అత్రస్వయత్నశబ్దేన స్వగతస్వాద్వేష్య సాధనగోచర
ప్రయత్నోవివక్షితం. (తస్మాదితి) భగవత్ప్రవృత్తివిరోధి స్వప్రవృత్తి
సత్త్వాత్, (౧) “దదామిబుద్ధియోగంతమ్” (౨) “నాశయామ్యాత్మ

(అధిష్ఠానేతి) అధిష్ఠానాదీత్యారభ్య ససవశ్యతీత్యర్థ ఇతిన్రంగీతా భాష్య
వాక్యమ్.

(అత్రస్వయత్నేతి) (అత్ర) సాన్దే. (దదామితి) గీతాయాందశమాధ్యామే,
“తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాంప్రతిపూర్వకమ్ । దదామిబుద్ధియోగస్తంయేన
మామవయాన్తితే” ఇతి. అస్యాః - భగవద్గీతార్థసప్రకాశ - సతతయుక్తానాం
మమనిత్యయోగమాకాష్ఠమాణానాం భజతాం - భక్తుంకుర్వతాం, తేషామే - బుధా

భావస్థః” (౧) “యమేవైషపుణుతే” ఇత్యాది భగవత్ప్రవృత్తివైధు
ర్యాత్ స్వయత్నప్రచరణికర్మాద్యపాయాః, (౨) “అనస్తపారమ్”
ఇత్యాద్యంతరీత్యా సాస్తవాయాఇత్యంథః “కర్మమ్ కైజ్జగ్యత్తిలేపు
కుమ్” ఇత్యాదినావక్ష్యమాణ కర్మయోగాది నిష్ఠేషు భగవత్ప్రవృత్తి
సత్త్వాత్ తద్వ్యావృత్త్యర్థమాహ (అశశశశతి) (౩) “సమహత్తాను

నామ్, అహమ్, తాదృశంబుద్ధియోగమ్-బుద్ధిరూపముపాయం, ప్రీతిపూర్వకందరామి
యేన - యోగేన, తేమాముపయాస్తీతి

(నాశయామితి) తత్త్రైవ, తత్త్రైవ “తేమమేవానుకమ్యుర్థమహ మజ్ఞానం
తమః! నాశయామ్యిత్థభావస్థో జ్ఞానదీపేనభావస్తా” ఇతి తద్గీతాభావ్యమ్.
కింబు - తేమమేవానుగ్రహార్థ మహమాత్మభావస్థః-తేమంకునోపుత్రై విషయతయావ
స్థితః, మఱియాన్తకిల్యాణగుణాంశ్చ అవిమక్తర్వన్, మద్విషయ జ్ఞానాభేదభావస్తా
దీపేన, జ్ఞానవిరోధిప్రాచీనకర్మరూపాఽజ్ఞానం - మద్వ్యతిరిక్త విషయప్రావణ్య
రూపం పూర్వాభ్యస్తం తమనాశయామి” ఇతి

(యాశైవైషతి) ముద్దాకోపనిషది - “నాయమాత్మా ప్రపంచేనలభ్యోనమేథ
యా నవిచా, శ్రుతేన యమేవైషపుణుతేలేనలభ్యస్తన్యైష ఆత్మా విపుణుతే
తనూంస్వామ్ ఇతి. (అనస్తపారమితి) “అనస్తపారం విముచేదితవ్య ముత్పన్నకాలా
విహవత్పరిఘ్నాః! యత్స్వగ్రహతం తదుపాదదీత హంసోయాథాక్షరమివామృ
మిశ్రమ్” ఇతి (తద్వ్యావృత్త్యర్థం) స్వరూపానురూప కర్మయోగాదినిష్ఠవ్యావృ
త్త్యర్థమ్.

(సమహత్తేతి) గీతాయాం సప్తమాధ్యాయే-“విచూనాంజన్మనామస్తే జ్ఞానవా
న్యాంప్రపద్యతే! వాసుదేవస్సర్వమితి సమహత్మాసమర్థభః” ఇతి. ఆస్యాత్థః
గీతాన్తస్థగీతా-విచూనాం-భూయసాః, జన్మనాం-పుణ్యజన్మనామ్, అస్తే-అవసానే,
జ్ఞానవాన్ - మచ్ఛేషతైకరూపజ్ఞానసమ్మన్నోభూత్వా, సర్వప్రాప్యంప్రాపకం
అస్యచ్ఛమసివితం సర్వమపివాసుదేవమేతిమాం ప్రపద్యతే - భవతే సమహత్మామ
మర్థభః - ఆత్మ్యస్తమర్థభిఇతి.

దుర్లభః” ఇత్యుక్త్యా కైఞ్కర్యరూపకర్మ యోగాదినిష్ఠా అతిదుర్లభా ఇతిభావః

“సంకంత్వక్వాఫలఞ్చైవ” ఇత్యాద్యభిప్రేత్యశబ్దతే(నన్వితీ) (ప్రధానఫలిత్వత్యాగఇతి) పరాధీన శలిత్వస్య వైజ్ఞానికసమ్బంధేన త్యాగ ఇత్యర్థః ఏవము తరత్ర పరాధీనకర్తృత్వస్య వైజ్ఞానికసమ్బంధేన త్యాగ ఇత్యర్థః “తేన పరప్రయోజనప్రస్ఫుత్తి ప్రయత్నఫలమ్. తద్విషయ ప్రీతి చైతన్యఫలమ్” ఇత్యాదౌ కేవలచరమాత్మ భోగోద్దేశ్యక కైఞ్కర్య

(సంకంత్వక్వేతి) గీతాయామస్తాదనాధ్యాయే, “కార్యుత్త్యేవయత్కర్మ నియతంక్రియతేర్హుః । సంకంత్వక్వాఫలఞ్చైవ సత్యాగస్సాప్త్యకోమతః” ఇతి తద్బాష్యే - నిత్యవైమితికమహాయజ్ఞాది వర్ణాశ్రమవిహితంకర్మ, మదారాధనరూప తయాకార్యం స్వయప్రసయోజనమితి మత్వా, సంకంకర్మణిమమతాంఫలఞ్చిత్యక్వా యక్రమతే, సత్యాగస్సాప్త్యకోమతః - సత్వమూలః యదావస్థితశాస్త్రాన్తజ్ఞాన మూలఇత్యర్థః సత్వంహి యదావస్థితవస్తజ్ఞానముత్పాదయతీత్యుక్తమ్ “సత్వా తస్మా యతేజ్ఞానమ్” ఇతిచవక్యతే “ప్రవృత్తిఞ్చ నివృత్తిఞ్చ కార్యాకార్యే భయా భయే । బంధంమోక్షఞ్చయావేతి బుద్ధిస్సాసాప్త్యకోమతా” ఇతి

(వైజ్ఞానికసమ్బంధేన) స్వస్థిన్నారోహణ ప్రధానఫలిత్వరూపాఽజ్ఞానసమ్బంధేన; భమసమ్బంధేనేతియావత్ (ప్రధానకర్తృత్వస్యేతి) ప్రధానకర్తృత్వ భోక్తృత్వయోః వైజ్ఞానికసమ్బంధేన త్యాగోనామ - భమాత్మకసమ్బంధేన స్వస్థినివృత్తి మనయోఽప్రయోస్త్యాగఇతిభావః (ప్రయత్నఫలమితి) ప్రయత్నఃస్వప్రవృత్తిః, ఫలం - ప్రయోజనమిత్యర్థః (తద్విషయేతి) తద్విషయకప్రీతినిత్యర్థః. (చైతన్యమ్) జ్ఞానమ్

శ్రీవచనభూషణే - “పరప్రయోజనప్రవృత్తి ప్రయత్నఫలమ్ తద్విషయప్రీతి చైతన్యఫలమ్” ఇతి తద్వర్గవరమునివర్యవ్యాఖ్యానే-“పరమక్మ - ప్రయోజనమాక తస్మాత్ కైఞ్కర్యరూపప్రవృత్తి - ఇవనుడైయ ప్రవృత్త్యర్థోగరూపమానప్రయత్నత్వ మ్ - ప్రయోజనమ్ అత్రాత్, ఈకష్టగుణుత్పాకత్వాన్ వజ్జుకితకైఞ్కర్యత్వారే అత్యస్తవృష్టసాయరుక్కిత - అన్త పురనై విషయమాకచుడైలానప్రీతి - ఇవనుడైయ

గోచర కృతిను త్వరూపా అప్రధానక ర్పత్వస్య స్వైః జగన్య ప్రపు
త్వనుద్దేశ్య నిరతిశయగోళభూత పరమాత్మస్వరూప రూపగుణవిభూ
త్యనుభవితృత్వలక్షణా అప్రధానక ర్పత్వస్యచ సిద్ధాంతితేషవినాతిః నై
వక్షికా అప్రధానక మాదాయా అవోధాత్, ఏతేన శరణాగతస్యాపి,
అప్రధానక ర్పత్వం, అప్రధానభోక్తృత్వఞ్చ స్తీతి నిగమాన్తార్యాణాం
సిద్ధాంతం, నత్యులోకార్యాణామితి కైశ్చిదుక్తమపాస్తమ్

(నత్వీతి) ఏతా శ్రయత్వ సామాన్యాభావా అనుసన్ధానం నేత్యర్థః.
శరణాగతస్యేవ అక ర్పత్వానుసన్ధానం కుతో నేత్యాహ (తదభావస్యా
పీతి). అప్రధానక ర్పత్వా భావస్మాపీత్యర్థః అపిశబ్దేన-ప్రధానక ర్పత్వా
అచిద్వాగ్విమతిరూపమా వైతి, గ్రీతుక్కు ప్రయోజనమనై” ఇతి ఆహుషడి
చ్యుభా నే - “ఇహ్మరత గ్రీజ్ఞానమ్ పిఠపిన్దమ్ ఇశమక్కుణ్డామ్ స్వయత్సక్తి
శిల్ స్వప్రయోజనమితి యైః ఆతు మేల్ (చరప్రయోజన ప్రపు త్రిత్వీదియాల్)
ఇనిపు త్రిత్వీకాఃకు అవశ్యకర శీఘ్రాన ఊర్ధ్వప్రేరధారణ ద్వయోచ్చారణ
మూఃరిణ దీపారోపణాది శిష్టాచారరూపస్వప్రయత్నత్తుక్కులమ్, ప్రయత్నవిష
యభూతమహమ్ ప్రేరకమహానపరమక్కు ప్రీతివర్ధకమాయ్కొణ్డా తత్ప్రయోజన
మానప్రపుత్తి విశేషమాయురుక్కుమత్తనై ఆతుస్వప్రయోజన ప్రపుత్తియాకాస్త
యాల్ పారతక్రమిరోధియాకాతు” ఇతి

ప్రేవననభూషణే - “పరప్రయోజనప్రపుత్తి ప్రయత్నఫలమ్” ఇత్యత్ర
స్వరూపానురూప మప్రధానక ర్పత్వమ్, “తస్మిన్యప్రీతి వైతస్యఫలమ్” ఇత్యత్ర
స్వరూపానురూప మప్రధానభోక్తృత్వఞ్చ క్ష మిత్యవధేయమ్.

(అపాస్తమితి) “సారే అప్రధానక ర్పత్వం పరామమతిసాపేక్షక ర్పత్వమ్;
అప్రధానభోక్తృత్వం పరామమతిసాపేక్షభోక్తృత్వమ్” సిద్ధాంతే “అప్రధానక ర్ప
త్వం ప్రయోజ్యక ర్పత్వమ్ అప్రధానభోక్తృత్వమ్-స్వానుద్దిష్టానుషక్తిః ఫలభో
క్తృత్వమ్” ఇతిజ్ఞేయమ్.

భావ స్వముచ్చయతే భోగమోక్షసాధనానుష్ఠాతః పరాధీన భోగ
మోక్షసాధనానుష్ఠాతృత్వలక్షణా ౭ ప్రధానకర్తృత్వాభావానుసంధాన
మతత్వజ్ఞానమ్, శరణాగతస్యతు భోగమోక్షసాధనానుష్ఠాతృత్వాభావేన
భోగమోక్షసాధనానుష్ఠాతృత్వలక్షణా కిర్తృత్వసామాన్యాభావాను
సంధానం తత్వజ్ఞానమితిభావః (౧) “కశ్చిన్నాంవేత్తితత్వతః”
“జ్ఞాతుంద్రష్టుశ్చతత్వేన” (౨) “తతోమాంతత్వతోజ్ఞాత్వా” ఇత్యాది
ప్రమాణ ప్రసంగముననన్ధాయాహ (తత్వజ్ఞానాద్దీప్తి).

(కశ్చిదితి) గీతాయాం ప్రమాధ్యాయే - “కుసుమ్యణాం సహస్రేషుకశ్చిద్వ్యతతి
సిద్ధయే, యతతామసిసద్ధానాం కశ్చిన్నాంవేత్తి తత్వతః” ఇతి తద్భాష్యే “వత్స
మాణ్యో జ్ఞానస్య దుష్ప్రాపతామహ, - కుసుమ్యః - శాస్త్రాధికారయోగ్యాః.
తేషాం సహస్రేషుకశ్చిదేవసిద్ధి వర్త్యంతయతతే సిద్ధి వర్త్యంతయతమానానాం సహ
స్రేషుకశ్చిదేవమాం విదితృకు సస్సిద్ధయేయతతే, కుద్విదాం సహస్రేషు తత్వో
యథావస్థితం మాంవేత్తి, కశ్చిదిత్యభిప్రాయః “సమహత్మాసుదుర్లభః” “మాన్తవేదన
కశ్చన” ఇతి హివత్సరే.

(జ్ఞాతుమితి) గీతాయాం ఎకాదశాధ్యాయే, “నాహంవేదైర్మతసా
సదాచేకేవేద్యయా । శక్య ఏవం విధోద్రష్టుం ద్రష్టవాససిమాయథా । భక్త్యాత్మ
సన్యయా శక్య ఆహమేవం విధోర్మున । జ్ఞాతుంద్రష్టుశ్చ తత్వేన ప్రవేష్టుశ్చ పరస్తతః”
ఇతి తద్భాష్యే - వేదైః - ఆధ్యాపన ప్రపంచ ౭గ్యయన శ్రవణజపవిద్యైః,
యాగదానమోమతసాభిశ్చ మగ్నక్తి విరహితైః కేవలైః యథావస్థితోహం
ద్రష్టుమశక్యః ఆసన్యయా భక్త్యా తత్వతత్వానైః జ్ఞాతుంతత్వ తస్మాత్పాతకం
తత్వతః ప్రవేష్టుశ్చశక్యః తథాచమితి, (౩) “నాయమాత్మా ప్రపంచేన లభ్య
నమేధయా నవిమునామత్రేన । యమేవైష నృణామే తేన లభ్యస్తస్యైష ఆత్మవిపు
లుతే తస్మాంసన్యామ్” ఇతి.

(తతోమామితి) గీతాయాం దుష్టాదశాధ్యాయే, “భక్త్యామా మభిజానాతి
యావాన్యశ్చిన్య తత్వతః । తతోమాం తత్వతోజ్ఞాత్వా విశతే తదస్తరమ్” ఇతి.

“అహఃకారవిమూఢాత్మా” ఇత్యాదిసామాన్యపదసం విశేష
పదనానుసారణ నేయమిత్యభిప్రాయేణాహు (అతపవేతి, తత్రైవంసతి
జ్యేతత్ - వైశద్యాయోపాదత్తే (అధిష్ఠానమితి, ఉపాత్తశ్లోకి భావ్యము
పాదత్తే (అధిష్ఠానాదీతి) “ఆత్మవశికర్తృశ్చే” ఇత్యసేనతత్రేత్యస్యాన్త
ఉక్తిః సత్యస్తేన-పవం సతీత్యస్యాన్త ఉక్తిః పూర్వమాశ్మనోఽకర్తృశ్చే
“కర్తాశాస్త్రావత్త్వాత్” ఇతి శారీరకాధీరణ విరోధఉక్తిః పూర్వ
తన్త్రాధికరణ విరోధమప్యాయా (అన్యథేతి). విచరణం (కర్తృశ్చేనూత్ర

తద్భాష్యే - తత్ఫలమాహ, స్వరూపతస్సృజావ తత్త్వ యోహంగురగో విభాగో
యావాంశ్చాన్తహం, తంమామేవం రూపయాభక్త్యా తత్త్వనోభిజానాతి, మంతత్త్వతో
జ్ఞాత్వా తదర్హస్మ తత్త్వజ్ఞానాన్తరం, తతో-భ-తోమాం విశతే బ్రవిశి, ఆత్మ
తః స్వరూప స్వభావ గుణ విభూతి ద్మనోమైరకాలభావిన్యా అపదికాశయ
భక్త్యా మాం ప్రాప్నోతి తత్త్వః ఆత్ర తత్రైవతి - ప్రాప్తిహేతుతయా నిర్దిష్టా భ-
రేవాభిధీయతే, “భక్త్యాత్వ సన్యయాశక్యః” ఇతి, తస్యాపివ తత్త్వతః ప్రవేశ
హేతుత్వాభిధానాత్ ఇతి

(నేయమితి) బ్రహ్మతే రితిశ్లోకే బ్రహ్మకర్తా అహమితి మన్యత ఇత్యన్వయో
పక్రవ్య ఇతిభావః (తత్రేత్యన్వేతి) గీతాశ్లోకి స్థిత తత్రేతి శబ్దన్వేష్యః (సత్య
స్తే) గీతాభావ్యస్థ సత్యస్తవాక్యేన (పూర్వే) తదభావస్యాపీతి పూర్వవాక్య
ఇత్యన్వః. (కర్తేతి) వేదాన్తపీఠ నివృత్తియాధ్యాయస్య తృతీయపాదే, (౧) [కర్తా
శాస్త్రావత్త్వాత్] ఆత్మనోహాత్మత్వవత్కర్తృత్వ ముక్తిరే నేనంగయః. బ్రహ్మ
వైరివ కర్తృత్వాదాత్మనో న కిర్తృత్వమస్మితి పూర్వఃపక్షః; (౨) “అహఃకార
విమూఢాత్మా కర్తాహమితి మన్యతే” (౩) “నాన్యంగుశ్చక్యః కర్తారమ్” ఇత్యా
దిమ పుణానామేవ కర్తృత్వపదనాత్. రాధాస్త్ర, -- స్వర్గాపర్వ సాసనాన్త
విధాన శాస్త్రాణామన్తయయ కరవాత్మ్యా; బోధురేవమిశాస మ్. నాన్వేరసన్య
బ్రహ్మస్య “యజేత,” “-పాసేత” ఇతి, కర్తృలకారః. అతః కర్తారమేవ

త్యాగే) ఇతి. సాధనాననస్థానస్య 'అహమిదంకరిష్యే' ఇతి నజ్జన్తు
పూర్వకత్వాత్, భోగమోక్ష సాధనాననస్థాన రూపకర్తృత్వసామా
న్యానననస్థానే తాదృశకర్తృత్వాభావేన భోక్తృత్వమపి స్వర్గకామః
“సాక్షుతే” ఇత్యాదిప్రతిపన్నమనవపన్నం స్యాదన్యథాః. సచ, శరణా
గతస్యాపి కర్తృత్వమాత్రత్యాగే ఫలాననన్వయప్రసక్తిః, నమశ్చద్వారా
బలేన ఇష్టావప్తేరితిభావః

ఏవంసాధనాన్తరనిష్ఠసిద్ధోపాయనిష్ఠయోః మోక్షసాధనానన
స్థాత్పత్వతదభావాభ్యామ్ స్వపన్నత్వద్వైశ్యభోగశాలిత్వ తదభావా
భ్యాశ్చ ముముక్షూ దశాయాంమోక్ష దశాయాశ్చ అత్యంతవిముక్తగా
త్వాత్ ఉపాసనాధికారిభూతస్య పరమాత్మాధీన మోక్షాధిగోచర
కృతిమన్వస్యస్వప్రపన్నత్వద్వైశ్య భోగశాలిత్వరూపా ౭ప్రధానకర్తృత్వ
భోక్తృత్వాననస్థానస్య అకేశ్చనాధికారిభూతస్య కేవలపరమాత్మ
భోగోద్దేశ్యక కైశ్చైవోగోచరకృతిమన్వస్య స్వప్రపన్నత్వద్వైశ్య పర
మాత్మభోగాతిశయా భాయకానుషక్తి భోగశాలిత్వరూపా ౭ప్రధాన
కర్తృత్వ భోక్తృత్వాననస్థానస్య ప్రతిబద్ధప్రతిబద్ధకభావాత్,
ఉపాసనాదేః స్వరూపవిరోధోమర్షార ఇత్యాశయేన వసంహరతి
(అత ఇతి).

అథ, కర్మాధీనకరణకి శే బరయోగస్య (౧) 'ఉత్తరచ్చేదావిరూప
తస్వరూపస్తు' ఇత్యాదిన్యాయేన అపహతపాశ్మత్వ రూపస్వాభావికా

బోధయతి శాస్త్రమ్ సూత్రమపివ్యాఖ్యాసమిత (ఇహావైరేణి) సిద్ధిపాయ నిష్ఠస్య
స్వరూపోపాయ పురుషార్థేషు నివృత్తి మమకారత్వాదితిభావః

(తదభావేతి) సిద్ధోపాయ నిష్ఠస్య మమక్షదశాయాం మోక్షసాధనానన
స్థాత్పత్వాభావ ఇతిభావః (తదభావేతి, సిద్ధోపాయ నిష్ఠస్య మోక్షదశాయాం స్వత్ర
పుత్యద్వైశ్య భోగశాలిత్వా భావ ఇతిభావః (ఆనవశోకమ్) ఆనవశ్యమ్

(ఉత్తరాచ్చేదితి) వేదాసారే ప్రథమధ్యాయస్య తృతీయపాదే [ఉత్తరా
చ్చేదావిరూప తస్వరూపస్తు] ఉత్తరత్ర “యత్యా అపహతపాశ్మా” ఇతి జేషస్య

కారావిర్యాన ప్రతిబంధకత్వేన తద్విరోధిత్వాత్, తదుపాధికముపాసనా
దికం స్వాధికారిస్వరూపవిరుద్ధమితి సత్తమమర్థం ప్రతిబంధాద్యుపాయతి
(కర్మోపాధిత్వజ్ఞానవిత్వాదివాక్యేన) అత్రాపి సర్వయోనిసాధారణ
కేవలభగవదేచ్ఛాధీన స్వరూపస్థితి ప్రవృత్తిక దివ్యసూరిప్రభృతి కిరణిశ్చ
బరయోగస్య (౧) “మయిర్వ్యవసరితమనుభవిన” ఇత్యక్తిప్రకారేణ
స్వాభావికాకారావిర్యానప్రతిబంధత్వాభావాత్ త్రైసర్విక కటుతరసు
కృత విశేషాధీనస్వరూపస్థితి ప్రవృత్తికి దేహాద్యుపాధికముపాసనాదికం
దివ్యసూరిప్రభృత్యధికారి విశేషస్వరూపవిరుద్ధమేవేతియ్యుక్తిమితిభావః.

అనగృహీతశ్చ ఏవమేనశ్రీవచనభాషణ మిమామాంసాభాష్యే
త్యజైవాధికారే, వరస దేవకైః, -- “కరణకళేబరగామాపాధికత్వమ్,
విలక్షణ సుకృతవిశేషలబ్ధత్వమ్, త్రైసర్వికకటుతరదేహాదిసాధ్యత్వాదు
పాసనస్య స్వరూపజ్ఞానద్వయ శ్రవణాదీశ్చ సర్వయోనివ్యవసర్యతే.
(౨) “చతుర్విధాభజస్తేనూం జనాస్సుక్తి” ఇహోస్తున” ఇతివత్సలప్రతి
పత్త్యన్వయసుకృతవిశేషం దేహారూపశ్రుతే.

అపహత పాపత్వాది కవణాన్నానసర్వవశాత్ జాగరితస్వప్నసమప్రావృత్యవస్థాను
వర్తమానత్వాత్ సహజీవ ఇతితే, నైతత్ [ఆవిర్భూత స్వరూపస్థ] కర్మా
రద్ధి శరీరసమృద్ధితేన తిరోహితానపహతపాపత్వాదికః ఉచ్యతే, సర్వజ్ఞోత్పత్తిరుత
సమృద్ధ్య ఆవిర్భూతస్వరూపః తత్రఅపహత పాపత్వాది గుణకేజీవః ప్రతిపాదితః.
దహరాకాశస్థు అతిరోహితకల్యాణగుణ సాగరిశలినాయం జీవః” ఇతి (తద్విరోధి
త్వాత్) స్వాభావికాకారానైవిచ్ఛానవిరోధిత్వాత్ (తదుపాధికమ్) కరణకళేబర
యోగోపాధికమ్ సమ్యక్ దాహ్యదేవరోధం దర్శయతి (అత్ర పీఠ)

(“సుకృతినోరు” ఇతివదితి) అన్యజ్ఞోన్య సాధభక్తి సాధకప్రపత్తి నిష్ఠ
‘చరయోజనాయాం సుకృతశబ్దః - జ్ఞాతసుకృతవాచీ అతః సుకృత విశేషలబ్ధి
దేహారబ్ధత్వం సాధక ప్రత్యక్షవియస్య ఉక్తమ్, తద్వ్యోతస్యః పితౄపాయస్థ
చరయోజనాయాస్త అత్రసుకృతశబ్దః జ్ఞాత సుకృతవాచీత ముక్త్యమ్.

కిచ్చ, అన్యేషాం కణికేబరాదికమీశ్వరేణ తత్తత్కర్మాను
గుణంస్వాంధం వినియుజ్యతే స్వదేహదా ప్రయోజనసత్త్వా వస్యవిహిత
విషయేసి విరక్త్యు స్వదేహప్రయోజనాభ వాదీశ్వరేణ కేవలంస్వాంధం
వినియుజ్యతే.

కిచ్చ, అస్యప్రార్థస్య దేహస్థా షకత్వమాత్మక్షేత్రమ్ నతూ
న్దిరో త్రరానుకూః ప్రవృత్తి యోగ్యత్వమపి, అతోపి ఇతరుదేహదేకే
తద్దేహదివ్యావృత్తిరితి

అత్రతావదు పాసనావిహేతుభూత దేహదేన్స్య భావికాకారా
విర్భావప్రతిబంధకత్వాత్త దనుబంధేన ఉపాసనాదికం నిరుపాధక స్వరూప
విరుద్ధమితివివక్షన్, భక్తికరకేషు చన్య మారిషభృతిష్వేవ శరణాగత్య
ధికారపూర్తి రితిచాభిప్రయత్, ఉపాసక దేహదేన్స్యరూపాలవిర్భావ
ప్రతిబంధకత్వంభక్తికారకశ్య పరన్న దేహదేస్తదప్రతిబంధకత్వశ్చైతేధో
పపాదయితుం సుక్ష్మతవిశేషాన్భ్య తదభావాభ్యాం తదుభయదేహది

(అన్యేషాం) ప్రపన్నే అరేషుమ్ (కణికేశే బరాదిం) కర్మజన్యతావచ్ఛేద
కారణ విశిష్టశరీరస్య ఉపాసనాదిహేతుత్వం నిర్దేశకృపాజన్య తావచ్ఛేదకారణ
విశిష్ట శరీరస్య సాధ్యప్రవృత్తిర్దయ శివణాదిహేతుత్వమ్ ప్రధరుమేవ ఈశ్వ
రస్తత్తత్తత్కేంద్రదాతి; అదాసామాన్యే నకరిణకేశురాది ప్రదాం హేతుః.
తత్త్వేనకేవరూపేణ కరిణకేశురాది ప్రదానం కర్మాధీమితి మన్తవ్యమ్ (స్వాంధ
మ్) ఈశ్వరార్థమ్ (స్వదేహదా) ఇన్ద్రో, స్వరదమ్ - అ.గ్రిహమ్ (అస్య) ప్రప
న్నస్య. (ఏతద్దేహః) సిద్ధపాయ నిష్కేహః.

(తదవపవృత్తే) - తద్యుదేహ సమ్మేళన (తదప్రతిబంధకత్వమ్) స్వరూపా
విర్భావాప్రతిబంధకత్వమ్ (లేభే) ముత్తమ్ నిరేతుకృపా, సాంక్షిప్యమ్, పరా
న్మత్వమ్, శరణాగత ప్రార్థనస్య దేహస్థావకత్వమాత్రమ్ ఉపాసకప్రారబన్య ఉత్త
రోత్తరానుకూఃప్రవృత్తి యోగ్యత్వమితిప్రకారరేత్యర్థః. (తదభావేతి) సుక్ష్మత

వై లక్షణ్యనూహ (కరణః శేబరాణామితి). విలక్షణపదేన త్రైవర్ణికతా
 పాదకిర్వాన్, విశేషపదేన పటుతరతాపాదకిర్వాన్ భిన్నపేతమ్. శరణాగతే
 రుపాసనవై లక్షణ్యం చదన్ ఉపాసనాధికారి స్వరూపవిరోధవాదేపూర్వో
 క్తిమ్ ప్రతిబంధిదూషణ మకిశ్చనాధికారి స్వరూపవిరోధవాదేనాస్తీ
 త్యాహ (స్వరూపేతి). లక్షణ్యేనా తే శరణాగతరూపి పరిగ్రహః. ఫల
 ప్రపత్త్యన్వయస్యేతి న్యాస శరణాగతిశ్చ విశిష్టే యద్యపి యదృ
 చ్ఛిః సుక్రితాది సాధ్యసలప్రపత్త్యన్వయస్య “జన సుక్రితినపిభజన్తే”
 ఇత్యత్ర విశిష్టాసమ్మతి. తథాపి యాదృచ్ఛికాదికమన్తరేణ నిర్దేశక
 వచ దివ్యసూరిప్రభృతిషు భగవత్కటాక్షి. (౧) “సయామిపరమంస్థా
 నమ్” ఇత్యాది ప్రమాణాననుసారేణ, ఫలదశాయామివ (౨) “నాస్తా
 చ్యుషకారేణ” ఇత్యాద్యనుసారేణ ఆశ్రయణదశాయామపి నిరమ్మళ
 స్వాత్మన్త్రస్య భగవత్బోధేన్యక సజ్జ్వలప్రతిభాటసజ్జ్వల్పస్యక్తివిశేషే
 సమ్మతీతి సమ్మదాయరహస్యవభిప్రేత్య ఇత్యమనుగృహీతమ్ ఆయ
 విశేషలబ్ధత్వాభావేత్యర్థః (తదుభయే, ఉపాసక భక్తిపారవశ్య ప్రాప్నోభ్యే
 త్యర్థః (ప్రతిబంధిదూషణమ్) స్వరూపజ్ఞానద్వయ శ్రవణాదిరుద్ధమితి ప్రతిబంధిదూష
 ణమ్ (నాస్తివిశేష) యథావస్థితస్య ఇత్యర్థః (సయామిపరమమితి) ప్రపన్న
 పారిజాతే, - “యామి పరమంస్థానమ్ చురారిగతింవిహా । గరుడస్కంధహరోఽస్య
 యశేష్ట మనివాతం” ఇతి ఆది శబ్దగ్రాహ్యః (౩) “తత స్తం మియమాణస్త
 కాప్తపామణ సన్నిభమ్ । అహంస్మరామి మద్భక్తం సయామిపరమంగతిమ్” ఇతి
 వరాహ చరమశ్లోకః (స పాదే) “సచ యోగ్యేనపేతునా । శేవలం స్వేచ్ఛన్త్య
 వాహం ప్రేక్షేత్పుత్రదాచ ” ఇతిశేషః ఇదుపచసం లక్ష్మితస్తే - (ఆసా) -
 అనుగ్రహశక్తిః (బోధేన్యక సజ్జ్వల్యః) అనాదిసజ్జ్వల్యః (కృతైయాశే
 యితి) శ్రీవచనభూషణే ద్వితియప్రకరణే - “కృతైయాశపరుష్వ పారత స్త్యోతి
 త్కాట్టిక స్వాతత్త్వోత్తర పరుష్వ పారత స్త్యోమ్ ప్రబలమ్ ” ఇతి.

(౧) ప్రపన్నపారిజాతే. (౨) లక్ష్మితస్తే. (౩) వరాహచరమ.

మేవార్థః, “కృతైయా లేకసుమ్ పారతన్త్ర్యత్తిత్తాట్టిల్ స్వతన్త్ర్యత్తైవమమ్ పారతన్త్ర్యమ్” (బ్రబలమ్ ఇత్యతనమథ్యువ్యతఇతిభావః.

(దేహరబ్ధత్వాచ్చుత్తేరితి) (౧) “తద్యథహరమణీయచరణాః” ఇత్యాద్యనుసారేణ పురుషార్థవిశేషసాధనానుష్ఠానోపయోగజ్యేదేహస్మనుక్రమవిశేషార్బుత్వ మపేక్షితమ్ తథాచస్వరూపానురూప పరమపురుషార్థోపయోగి స్వయంప్రయోజనస్వరూపానురూపాత్మ్యవ్రతనుశక శరణాగతిసాధనత్వేదేహస్మన్స్వోత్తమనుక్రమ విశేషార్బుత్వం శూన్యతే. నచతథాశూన్యతే తత్త్విత (౨) “కిమప్యత్రాభిజాయతే యోగినస్సర్వయోనిషు” ఇత్యేవ శూన్యతే,

తద్వరమనుని పర్యవ్యాఖ్యానే, - “ఇని అవన్ స్వీకారమకట్టిరగ్ని అవన్ ఇవ నుక్కు పురతన్త్రనావతిలుక్లాట్టిల్ స్వతన్త్ర్యత్తైవమమ్ పరతన్త్రనామతే బ్రబలమిని తార్ (కృతైయా లే యన్తుత్తాట్టి) అతావతు-“అతురరాయ్, అనన్యశరణరాయ్, తన్ తిరువడికలిలే శరణమిరుక్కువర్కశశవిల్ తన్మన్తాన కృతైయా లే అవర్ కశశోన్నతే కయ్యన్మణి పరతన్త్రనాకైయమ్, పట్టుకురియ వానైయమ్ అర కుమ్మిలే తన్ నిరమ్మళ స్వాత్మన్త్ర్యత్తై నిర్మతుకమాక చ్చిలరై అగ్గికిరిత్తు త్తన్నై అవర్కలిప్పిరు ప్పుక్కాక్కి వైక్కైయమ్ ఇరణ్ణు మీశ్వరనుక్కుశ్శోన్మ ఇతి ముక్కుట్ట తోరోదకైకిలిలే స్వాత్మన్త్ర్యనిరుగ్గమాయ్ విఫలిక్కివుమ్ కూడుమ్ పిట్టట్టుతు అవైతివతమాకైయా లే ఒరుకాయమ్ కణ్ణిచ్చిలై అకైయా లే అతిలు క్లాట్టిల్ ఇతు బ్రబలమనై” ఇతి

(తద్యథ) ఛాన్దోగ్య - “తద్యథ హరమణీయచరణా అభ్యాశోహయత్తే రమణీయా యోనిమాపద్యోన్ బ్రాహ్మణయోనిం క్షత్రియయోనిం వైశ్యయోనింవా అథయజ్ఞా కపూయ చరణా అభ్యాశోహయత్తే కిపూయాంయోని మాప త్యోరన్, శ్వయోనింవా సూకరయోనింవా చక్షురయోనింవా” ఇతి (శిషుపీతి) భరద్వాజ సహితాయామ్ - “కిమప్యత్రాభిజాయతే యోగిన్ స్సర్వయోనిషు । బ్రహ్మక్షేతాత్మ నాథానాం నెమించిత్తగ్ం కులాదికమితి” (తస్మాద్) - శరణాగతే.

అతోనిర్వేతుకభగవత్కటాక్షలబ్ధత్వమేవ శరణాగతేరితి ముక్తికాలీన
నిత్యకై జ్ఞుర్యప్రార్థనాయా ఇవ సతస్య దేహాద్యనురాగమాత్రేణస్వరూ
పావిర్భావ ప్రతిబద్ధకత్వమితిభావః

ఇథంకారణముఖేన భక్తప్రపన్నదేహయోర్వైలక్షణ్యముత్తమమ్.
అధప్రయోజనముఖేనాపితదాహ (కిణ్చేతి) (అన్యేషామ్) - సాధ
నాంతరినిష్ఠానామిత్యర్థః స్వార్థమిత్యనంతరం తత్తదర్థాన్వేతిశేషః (ఈ
శ్వరేశేతి) స్వార్థమిత్యత్రహేతుః (తత్తత్కర్మానుగుణమితి) తత్త
దర్థమిత్యత్రహేతుః (స్వదేహాదా) ఇత్యనంతరమ్, అన్యేషామితిశేషః
స్వపదమ్ - అన్యపరమ్ (అన్య) శరణాగతస్య (విహితేతి) (౧) “శేషం
భుజ్జీత” (౨) “యాచయేదన్నమమృతమ్” ఇత్యాదివిహితానన్నపా
నాదివిషయేషి, (౩) “ఉణ్ణమ్శోఽటు పరుకునీరీ తిన్నమ్వెన్ద్రీలైయ
మెల్లామ్కణ్ణన్” (౪) “వాసుదేవస్సర్వమ్” ఇత్యాద్యుక్తరీత్యా విరక్త
స్వేత్యర్థః (స్వదేహాఇతి) ఆద్యధర్మనాధనశరీరపవ నాపేక్షా కిముత

(వైలక్షణ్యమితి) తత్తద్దేహాదా ఎకస్య సుకృతం కారణమ్, ఏకస్య నిర్వేతుక
కటాక్షః కారణమితి వైలక్షణ్యమితిభావః (తత్) వైలక్షణ్యమ్. (శేషంభుజ్జీతేతి)
భరద్వాజ సంహితాయామ్ - “భుక్తవత్సు తదాతేషా శేషం భుజ్జీతసాత్వికః” ఇతి
(యాచయేదన్నమితి) స్మృతి రత్నాకరే - “మహాపాతక సమ్ప్రప్తా శ్రోత్రియస్య
గృహంప్రదేత్ యాచయే దన్నమమృతం తదభావే జలంపిదేత్” ఇతి. (విహితా
న్నేతి) శరణాగతస్య శేషం భుజ్జీతేత్యాదికిం విహితమితిభావః (ఉణ్ణమ్శోఽటు
పరుకునీరితి) ద్రావిడ సామనసహస్రగాధా వ్యవశతక సప్తదశకి ప్రథమగాధా (వాసు
దేవ ఇతి) గీతాయామ్ - “బహునాం జన్మనామస్తే జ్ఞానవాన్మాం ప్రపద్యతే | వాసు
దేవ స్సర్వమితి సమహత్మా సుదుర్లభః” ఇతి (ఆద్యధర్మ సాధనేతి) అత్ర, “అపి
క్రిమూర్ధం సులభం సమిత్కుశం జలాన్యసిన్నానవిధిక్షమాణిజేతి | అపిస్వకక్రత్య తపస
ప్రవర్తతే శరీరమాద్యం ఖలుధర్మసాధనమ్” ఇతి మమారసమ్భవ పఞ్చమసర్గస్థ పార్వతీ
విషయకిరుద్రోక్తరసుసన్ధేయా (తదభావః) నిరుక్తానుష్ఠానాభావః

(౧) భరద్వాజసం- (౨) స్మృతిరత్నాకరే. (౩) తి-వా-౬-౭-౧ (౪) గి-

కరణేష్విత్సర్థం. “ప్రయోజనసత్వాత్, ప్రయోజనాభావాత్” ఇత్య నేన స్వభాగాన్ధమోక్షసాధనానుష్ఠానంతదభావశ్యవివక్షితౌ.

(ఈశ్వరేశతి) (౧) “ద్రష్టవ్యస్సర్వదేహిభిః” (౨) “యంయం స్పృశతి” (౩) దృష్ట్యా స్పృష్ట్యావిముచ్యేత” ఇత్యుక్తిరీత్యా చేతనోజ్ఞేనన మీశ్వరప్రయోజనమితిభావం. (౩) “అన్తైక్కుమెన్నై” (౪) “గుణ మ్మోలేదోషనివుత్తి” ఇత్యాది, సిద్ధాంతరహస్య మప్యత్రాభిప్రేతమ్.

(ద్రష్టవ్యఇతి) (౧) “అహోదశిత నేత్రామ్ముక్కుపుశకికృత గాత్రవాన్ సదావర గుణవిష్టౌ ద్రష్టవ్యస్సర్వదేహిభిః” ఇతి. (యంయంస్పృశతితి) (౨) “యంయం స్పృశతిపాణిభ్యాం యంయంపశ్యతిచక్షుషా స్థావరాణ్యపిముచ్యన్తే కింపునర్చాననా జనాః” ఇతి. (దృష్ట్యాస్పృష్ట్యేతి) సుధీవిలోచనేః - “యత్తు బ్రహ్మవిదాత్సక్తమపి తస్యక్లం వపుః! దృష్ట్యా స్పృష్ట్యావిముచ్యేతబ్రహ్మహా బ్రహ్మహత్యయా” ఇతి. (చేతనోజ్ఞేననమ్) “నాడుతిరుప్ప” ఇత్యాద్యుక్తముజ్జీవనమ్ (అన్తైక్కుమెన్నైయితి) ద్రావిడసామ సహస్రగాధాసప్తమశతక నవమదశక ప్రథమగాధా. (అన్తైక్కుమెన్నై యయ్యుక్కున్డీతి) సర్వకాలావచ్ఛేదేన ఉజ్జీవనే ప్రవృత్తఇత్యర్థం.

(గుణమ్మోలేదోషనివుత్తి) శ్రీవచనభూషణే ద్వితీయప్రకరణే “గుణమ్మోలేదోషనివుత్తి” ఇతి తద్వరమనివర్యవ్యాఖ్యానేః - ఇప్పడి ఉపేయదత్తయలో శేషత్వ పారతస్యస్యైకో వరానుభవత్తుక్కు విలక్కామ్మడియై అరుళిచ్చెయ్తవనస్తరమ్, ప్రాప్తిదత్తయలో అవనుడైయ నిర్వచములమాక వుణ్ణానదోషనివుత్తి వరానుభవత్తుక్కు విలక్కామ్మడియై అరుళిచ్చెయ్తేకార్ (గుణమ్మోలేదోషనివుత్తి) ఎన్దు. (గుణమ్) ఎన్దు - కీల్ విరోధియాకచ్చొన్న శేషత్వపారతస్యస్యైర్వియుమ్ ఇతుతాన్ - ఆత్మాపుక్కు అస్తరగగుణమాయితే యిరుప్పతు. ఇతుపోలేదోషనివుత్తియైన్దు. ఇవ్యాత్మగుణద్వయముమ్ కీల్ చొన్నపడియే యాతారుపడి వరానుభవత్తుక్కు విలక్కామ్మడియై ఇవన్ నిర్బంధిత్తువృణ్ణవిత్తుక్కుశ్శుః ప్రకృతినమ్మన్దమాకీతి దోషత్వినడైయ నివుత్తియుమ్, చరమశరీరమాకైయాలే ఇత్తోడే శిషితునాళ్వైత్తు అనుభవిక్కు విచ్చిక్కిటవనుడైయ వనుభవత్తుక్కు విలక్కామ్మెన్నైయితి “గుణమ్మోలే

(౧)

(౨)

(౩) సుధీవిలోచనే

(౪) తి-వాయ్-ఓ-౯-౧

(౫) శ్రీవచనభూషణే-౨.

(స్వార్థం వినియుజ్యత ఇతి) తథాచపరాధౌక్తే జ్ఞానైవమయిక ముక్తదేహా దేరివశరణాగతదేహాదేర్నస్వరూపా ౨౨విర్భావప్రతిబంధకత్వమ్. సహి, ఈశ్వరలీలాధాన్యేవ ఈశ్వరభోగాధాన్యాపి ఈశ్వరభోగ ప్రతిబంధకత్వం యుజ్యత ఇతి భావః.

అథసింహావలోకనన్యాయేన భక్తిపారవశ్య ప్రపన్నానాం జ్ఞానాధిక్యప్రపన్నానాశ్చ సర్వయోనిష్వపి దిర్ఘనాత్తమభయ దేహాదేర్న సుక్తులవిశేషాధీనత్వముపపద్యత ఇతి కైముతికన్యాయేన పూర్వోక్తమర్థం జ్ఞానాధిక్య ప్రపన్నవిషయే హేత్వంతరేణాపిసాధయతి(కిచ్చేతి). అస్య ప్రారబ్ధస్యేత్యధికరణేషష్ట్యా శరణాగతస్యదేహావస్థానంహి అభ్యుపగత ప్రారబ్ధనిబన్ధనమ్. అనభ్యుపగమే ఆర్తస్యసద్యోముక్తిస్సాన్విత.

బోధనివృత్తి ఇత్యత్ర - యదాగుణాన్వయాధ్యం ప్రవృత్తిర్విరుద్ధా, తద్వక్తోవనివృత్తిర్నిర్ధం ప్రవృత్తిరపి విరుద్ధేత్యర్థః. సాప్రవృత్తిః, మాకుచఇతివత్తురీశ్వరస్య అనభిమతేతిభావః.

(తదుభయేతి) భక్తిపారవశ్య ప్రపన్నజ్ఞానాధిక్య ప్రపన్నోభయేత్యర్థః. అస్య-శరణాగతస్యేత్యాది. జ్ఞానాధిక్య ప్రపన్నానామభ్యుపగత ప్రారబ్ధానుభవఫలం శరీరస్థితిమాత్రమ్. తదితరత్ నిర్లేతుకకృపయా నశ్యతి. ఆర్తప్రపన్నచిస్తయన్తానిస్తావత్ సద్యపివప్రారబ్ధశరీరం నష్టమ్. తథాఆర్తప్రపన్నానా మభ్యుపగతప్రారబ్ధస్యాపినాశః. దృష్టప్రపన్నానాం శ్రీమన్నాథమున్యాదీనా మభ్యుపగతప్రారబ్ధస్య అనుభవేకనాశ్యత్వమ్. అనభ్యుపగతప్రారబ్ధస్యనాశః. భగవన్నిర్లేతుకకృపయా, అజ్ఞానప్రపన్నస్యాపి సర్వస్తత్రైవ. నాథమున్యాదీనాం దృష్టప్రపన్నత్వేనప్రమాణమ్; అర్థసజ్జకరహస్యవ్యాఖ్యానే - “అథోచార్కకళివణ్ణిన ఆర్తరూపప్రపత్తిలక్షణత్వే యరుళిచ్చేయతవస్తరమ్ నాథమునిములేలాన సమ్మూచార్కకళి వణ్ణినదృష్టరూపప్రపత్తిలక్షణత్వే యరుళిచ్చేయకితార్. “శరీరాస్తరప్రాప్తియిలుమ్” ఎనుతోదజ్ఞి, “శరీరాస్తరప్రాప్తియిలుమ్ (౧) ‘మాటియాటి వ్వలిపిఱవ్వమ్పిఱద్దు’ ఎన్నిఱపడియే” ఇతి. (అనభ్యుపగమే) అనజ్ఞోకారే.

(౧) ఆర్తనామాశుఫలదా” (౨) “సాధ్యభక్తిస్తుసాహస్రీ ప్రారబ్ధస్యాపి భూయసీ” ఇత్యాదిప్రమాణవిరోధేన చిత్తయస్తవద్దేహస్థిత్యనుపపత్తేః. అభ్యుపగమశ్చప్రారబ్ధస్య దేహస్థాపకత్వేనైవ; సతు మోక్షానుకూలస్వరూపజ్ఞానద్వయశ్రవణాదిప్రవృత్తియోగ్యత్వేనాపి. సహిసిద్ధోపాయనిష్ఠస్వరూపయాధాత్మ్యం జ్ఞాత్వా మోక్షానుకూలప్రవృత్తియోగ్యత్వేన ప్రారబ్ధమభ్యుపగచ్ఛతి. తథాచదృష్టప్రపన్నస్యైవ సిద్ధోపాయనిష్ఠాధికారపూర్వ్యాపాదకస్వరూపజ్ఞానద్వయశ్రవణన్యాసశరణాగతిప్రాప్త్యాంతరచైత్యస్థప్రాప్త్యత్పప్లాదీనాం కేవలభగవదీచ్ఛాధీనత్వే, ఆర్తస్యభక్తిపరవశస్య ప్రపన్నస్య పథమతపసస్వరూపావిర్భావం కైముతికన్యాయేన భగవన్నిర్దేతుకకటాక్షవిశేషేణ భవతీతి సతత దేహదేప్రతిబంధకత్వం సమ్యవతీతిభావం.

అథ కేవత్వపారతన్యజ్ఞానరూపోపాసనాధికారద్వయస్య అనిష్టసాధనతాజ్ఞానద్వారా స్వరక్షణేస్వాన్వయాఽయోగ్యతాజ్ఞానద్వారాచ

(ఆర్తనామితి) భరద్వాజసంహితాయామ్. (౧) “ఆర్తనామాశుఫలదాసకృదేవకృదాహ్యసా దృప్తానామపిజన్మానాం దేహాన్తరనివారణీ” ఇతి. (సాధ్యభక్తిరితి) భగవచ్ఛాస్త్రే “సాధనంభగవత్ప్రాప్తాసంపదేతి స్థిరామతిః। సాధ్యభక్తిస్మృతానైవప్రపత్తిరితిగీయతే। ఉపాయోభక్తిరేవేతితత్ప్రాప్తాయానుసామతిః। ఉపాయభక్తిరేతస్యాః పూర్వోక్తేవ గరీయసీ। ఉపాయభక్తిః ప్రారబ్ధస్యలిరిక్తాఘనాశనీ। సాధ్యభక్తిస్తుసాహస్రీ ప్రారబ్ధస్యాపిభూయసీ” ఇతి. (చిత్తయస్తవదితి) అతః (౩) కాచిదావసథస్యాస్తే స్థిత్యాదృష్ట్యాబహిర్దురుమ్. తస్మయత్వేన గోవిష్టం దక్షామిలతలూచనా। తస్మిన్తపమలాక్షాదక్షిణపుణ్యచయాతదా। తదప్రాప్తి మహదుఃఖవలీనాకేవపాతకా। చిత్తయస్తీజగత్సూతిం పరబ్రహ్మస్వరూపిణమ్। నిరుచ్ఛాన్వితయాముక్తిం గతాన్యాగోపకనన్యికా” ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణశ్లోకా ఆనుసంధేయాః.

కేవత్వపారతన్యజ్ఞానరూపస్య స్వప్రయత్నరూపభక్తిర్విరుద్ధా, ఇత్యగ్రహణీయమితి (అథ కేవత్వేత్యాది నా వాక్యద్వయేన). “అనామిత్ కేవ” ఇతి

ఉపాసనప్రవృత్తి ప్రతిబంధకత్వాదుపాసనాదికిం శేషత్వపారతన్యజ్ఞానాదిమత్స్వధికారిస్వరూపవిరుద్ధమితి అష్టమనవమార్థం వాక్యద్వయేనాఽనూద్య, ప్రథమమేకేనవాక్యేనవాక్యత్రయేణచ దూషణత్రయం సజ్జహన్తిస్తరాభ్యాంవదన్, అనన్తరం శేషత్వపారతన్యజ్ఞానరూపాఽధికారద్వయస్య వాక్యద్వయేనప్రత్యేకిం ప్రయోజనద్వయ మేకేన వాక్యేన సముదితప్రయోజనశ్చకథయన్, తదనన్తరవాక్యేన ప్రతిబంధిద్వయముద్భవయన్, తదనన్తరవాక్యేనాఽవిధేయజ్ఞానం పూర్వాచార్యాభిమతమితి భ్రాంతానాం ప్రతిబోధనంస్మరయన్, ఉపాసనాదే స్వాధికారానుగుణత్వ ముపసంహరతి (ఆనాలుమిత్యాదినా, కుత్తైయిలై యిత్యన్తేన)

అత్రాయమభిప్రాయః, శేషత్వంతావద్ద్వివిధమ్ పరగతాతిశయాధానేచ్ఛయా ఉపాదేయత్వమ్, తాదృశేచ్ఛయైవోపాదేయత్వజ్ఞేతి తత్ర - అనధారణాఽఘటితశేషత్వజ్ఞానం భక్తిప్రపత్తిసాధార

“ఆనపిన్పు భక్తి” ఇతి వాక్యద్వయేన (ఏకేనవాక్యేన) “ఇతు సర్వ” ఇత్యేకేన వాక్యేన (వాక్యత్రయేణ) ఇవన్ శేయవతితి, ఈశ్వరన్ కేవలేతి, మోక్షోపాయేతి వాక్యత్రయేణ (దూషణేతి) “సర్వముక్తిప్రసక్తిః, వైషమ్యనైర్లక్ష్యే, శాస్త్రసర్థకళమ్” ఇతి దూషణత్రయమ్ (వాక్యద్వయేన), ఆకైయాలే ఇచ్చేవత్వేతి, అత్యంతపారతన్యేతివాక్యద్వయేన (ఏకేనవాక్యేన) ఇచ్చేవత్వేత్యేకేనవాక్యేన (అనన్తరవాక్యేన) ఇవై యడియాక వితివాక్యేన (ప్రతిబంధిద్వయమ్) ఇవై యడియాక విత్వాది నోక్తమ్, “కైక్లర్యే అధికారాఽనమ్మవః ప్రపత్తావధికారానమ్మవః” ఇతి ప్రతిబంధిద్వయమ్ (అనన్తరవాక్యేన) వాక్యజన్యజ్ఞానేతి వాక్యేన (అవిధేయజ్ఞానమ్) వాక్యజన్యజ్ఞానేత్వాది నోక్త వాక్యజన్యజ్ఞానమ్, సమ్మథజ్ఞానశ్చ ఉపసంహర వాక్యమ్, (ఆకైయాలే శేషేతి)

(తాదృశేచ్ఛయా) పరగతాతిశయాధానేచ్ఛయా (తత్ర) ద్వివిధశేషత్వే. (భక్తిప్రపత్తి) అత్రభక్తి ప్రపత్తి-సాధన భూతే వివక్షితే (తద్దటితేతి) అనధారణ

కాధికారి, తస్య తిరతేషత్వజ్ఞానం ప్రపత్తిమాత్రాధికారి. ఏవం
పారతస్యమవిద్వివిధమ్ జరాధీనకర్తృత్వమ్, భోగమోక్షసాధన
గోచరకృత్యుర్హత్వత్వేతి అత్రాప్యాయం భక్తిప్రపత్తిసాధానాధి
కారి, అన్యంప్రపత్తిమాత్రాధికారి తత్రప్రాథమికశేషత్వజ్ఞానం
నాన్విష్టసాధనతాజ్ఞానద్వారా సాధనాన్తరప్రపుత్తిప్రతిబంధకమ్ తాదృ
శశేషత్వజ్ఞానస్యచేతనగతోద్దేశ్యసిద్ధ్యర్థ ప్రపుత్తినహత్వేన తద్వన్తం
ప్రతిస్వగతోద్దేశ్యస్య అన్విష్టత్వాభావేన చేతనగతోద్దేశ్యసాధనే సాధ
నాన్తరే ప్రపుత్తినమ్భవాత్ ఏవంప్రాథమికపారతస్యజ్ఞానమపి న
స్వరక్షణేస్వాన్వయాన్యోగ్యతాజ్ఞానద్వారాతథా తస్యపరాధీనతయా
స్వరక్షణే స్వాన్వయసహత్వేన పరాధీనతయా స్వరక్షణేస్వాన్వయరూపే
సాధనాన్తరే ప్రపుత్తినమ్భవాత్ నిరుక్తశేషత్వ పారతస్యయోరు
క్తరీత్యా ప్రపుత్తిమాత్రాన్విష్టసహత్వేనర్వదానర్వముక్తిప్రసక్తిః స్వాత
న్యైత్పరిహారే వైషమ్యాద్యాపత్తిః మోక్షసాధన శాస్త్రానర్థకా
పత్తిః భగవత్ప్రీత్యుద్దేశేన ప్రపత్త్యాదానసాధికారాపత్తిశ్చ

ఘటితేత్యర్థః (పరాధీనకర్తృత్వమ్) ప్రథమతస్య ప్రపుత్తివ్యతిరేకేణ పరాన
మతిసాపేక్షప్రపుత్తిమత్త్వమ్ (అత్ర) పారతస్యద్వయే (ఆద్యమ్) పరాధీన
కర్తృత్వమ్ (భక్తి) అత్రాపి సాధనభక్తి సాధనప్రపత్తి ఉచ్యతే (ఆత్మ్యమ్)
భోగమోక్షసాధన గోచరకృత్య సర్వత్వమ్ (ప్రాథమికశేషత్వజ్ఞానమ్) అవధారణా
ఘటిత శేషత్వజ్ఞానమ్ (తాదృశేతి) ప్రాథమికేత్యర్థః (తద్వన్తం ప్రతి)-అవధా
రణాన్విష్ట శేషత్వజ్ఞానసన్తం ప్రతి (ప్రాథమిక పారతస్యమ్) పరాధీనకర్తృ
త్వరూప పారతస్యమ్ (తథాన) సాధనాన్తర ప్రపుత్తి ప్రతిబంధకం (తస్య) ప్రాథ
మిక పారతస్య జ్ఞానస్య (శేషత్వ పారతస్యయోగి) అవధారణాన్విష్ట
శేషత్వపరాధీనకర్తృత్వరూప పారతస్యయోగి (సర్వముక్తి) అత్రముక్తిః-బా
త్మీకీకరీత్యా స్వార్థతైక్యరూపి (స్వాతన్యైత్) ఈశ్వరస్వాతన్యైత్ ప్రప
త్త్యాదానత్యత్ర-సాధనప్రపత్తిః స్వార్థతైక్యరూపి వివక్షితమ్

నిరుక్తశేషత్వజ్ఞానరూపసాధనాంతరాధికారస్య ప్రాప్తశేషి
త్వాత్తత్సమాశ్రయశే ప్రవృత్తైర్మత్కట్యసిద్ధిః, స్వస్వామిభావసమ్ముఖ
జ్ఞానాత్, రక్షివ్యతీతివిశ్వానసిద్ధిశ్చఫలమ్ తాదృశపారతన్త్ర్యజ్ఞానస్యచ
తదభిమతో పాయాదాప్రవృత్తిః, తత్స్వరూపరూపగుణ విభూత్యను
భవకర్తృత్వలక్షణ ఫలలాభస్య తత్కటాక్షప్రతీక్షణశ్చఫలమ్ సాధన
ప్రవృత్తినిష్ఠానాం ఫలదశాయాం తదభిమతకైజ్జగ్ర్యే తదిచ్ఛానుగు
ణ్యేన ప్రవృత్తిశ్చఉభయఫలమ్ ఫలప్రపత్త్యధికారభూతస్తు శేషత్వం
పారతన్త్ర్యశ్చప్రాగుక్తో భయద్వారేణ సాధనాంతరప్రవృత్తి ప్రతిబంధ
కమ్ తాదృశశేషత్వజ్ఞానవంతప్రతి స్వగతఫలస్యానిష్ఠత్వాత్ తాదృ
శపారతన్త్ర్యజ్ఞానవతో మోక్షసాధనభక్త్యాదిప్రవృత్తిముఖేన స్వర
క్షణే స్వాస్వయాఽసమ్మవాచ్ఛ.

నచాత్రపూర్వోక్తిదోషః, “ఉపాయస్వప్రాప్తేరు పనిషదధీత

(నిరుక్తశేషత్వేతి) అపధారణాఽఘటిత శేషత్వేత్వర్థః (తత్సమాశ్రయణే)
ఈశ్వర సమాశ్రయణే (తాదృశపారతన్త్ర్యేతి) నిరుక్త పారతన్త్ర్యేత్వర్థః, (తదభి
మతేతి) సర్వత్ర తచ్ఛబ్దః-ఈశ్వరపరః (ఉభయఫలమ్) శేషత్వ పారతన్త్ర్యోభయ
ఫలమ్ (శేషత్వమ్) అపధారణఘటిత శేషత్వమ్ (పారతన్త్ర్యశ్చ) భోగ మోక్ష
సాధనగోచర కృత్యసర్వత్వరూప పారతన్త్ర్యశ్చ (ప్రాగుక్తోభయద్వారేణ) అనిష్ఠ
సాధనతా జ్ఞానద్వారా స్వరక్షణే స్వాస్వయాఽయోగ్యతాజ్ఞానద్వారా (ప్రతిబంధ
కమితి) తత్రసత్యాం సామగ్ర్యాంకార్యాఽనుత్పాద ప్రయోజకత్వ ప్రతిబంధకత్వ
విచిత్రతమ్ సత్యామపిసామగ్ర్యాం ప్రతిబంధకాత్ కార్యస్యాఽనుత్పద్వరూప
త్వాత్ సకారణి భూతాభావ ప్రతియోగిత్వం ప్రతిబంధకత్వమ్; తాదృశలక్షణస్య
ప్రతియోగిజ్ఞాన సాపేక్షత్వేన తత్తద్వ్యతిజ్ఞానే గౌరవాదితి ముద్రవ్యమ్ (తాదృ
శేతి) అపధారణఘటితేత్వర్థః (తాదృశేతి) భోగ మోక్షసాధనగోచర కృత్యసర్వత్వ
రూపేత్వర్థః

(పూర్వోక్త దోషః) శాస్త్రాఽనన్తర్థక్యాదిః (ఉపాయఇతి) రహస్యత్రయ

స్వభగవాన్ప్రసన్నతైః తస్యైతే ప్రపదసనిధిభ్యాసనగతీ” ఇత్యుక్తీత్యా
 స్వప్రపుత్తినిపుత్తిరూప భగవదేకోపాయత్వ ప్రాధాన్యకారణాగతేః
 భగవత్స్వరూపనిష్ఠ మోక్షకరణత్వరూపోపాయతావచ్ఛేదక మోక్ష

సారే, ఉపాయవిభాగాధికారే “ఉపాయస్వప్రప్రప్తే రుపనిషదధీతస్య భగవాన్
 ప్రసన్నతైః తస్యైతే ప్రపదసనిధిభ్యాసనగతీ । తదారోహః పుంసస్సుకృతపరిపాకేన
 కుశతా నిదానం తత్రాపిస్వయం కుఖిలనిర్మాణ నిపుణం” ఇతి ఆస్యార్థః వేదాహ
 మేతన్యభ్యానే [సః]-నారాయణువ, స్వప్రప్రప్తేః స్వప్రసాదరూపాద్యుద్వద్వారా
 సాధనమిత్యర్థః సర్వం వాక్యం సావధారణమితి న్యాయాత్ యద్వా, కరణస్య
 కరణాన్తర నిరపేక్షత్వాత్, స ఉపాయ ఇత్యనేనైవ ఆద్యుద్వద్వారక భగవద్వ్యతి
 రిక్త భగత్ప్రాప్తి సాధననిషేధసీద్ధిః “ఉపనిషదధీతః” ఇత్యనేన - “అమృత
 నైషనేతుః” “తమేవం విదిత్వా” “తమేవం విద్వాన్” “న్యాసఇతి బ్రహ్మ”
 “యమేనైవపుణితే” “తమక్రతుమ్” “నాన్త్యకృతః” “సహ్యధ్రువైః” ఇత్యాది
 శ్రుతిజాతం విపక్షేతమ్ (సఇతి) నారాయణశ్రుతిప్రసిద్ధిరభిప్రేతా “భగవాన్”
 ఇత్యనేన గుహ్యైవైఫల్యరూపా ఉక్తశ్రుతిజాతానుగ్రహకోపపత్తి రభిప్రేతా.
 (ప్రసన్నతైః) స్వయంమృయోజన ప్రీత్యర్థమిత్యర్థః గతిశ్చేన దృష్టవిధయా సాధ
 నత్వేన వ్యాజిత్యమభిప్రేతమ్ అనేనపాదేన, “విద్యయామృతమశ్నుతే” ఇత్యాది
 వాక్యానాంభక్తి ప్రపత్తి విధ్యోక్త ఉపపత్తిరభిప్రేతా “నిదానం తత్రాపిస్వయమ్”
 ఇత్యనేన అనవస్థాపరిహారాయ నిర్దేశుక భగవత్ప్రసాద అవశ్యక ఇత్యభిప్రేతమ్.
 “అఖిలనిర్మాణ నిపుణః” ఇత్యనేన సమష్టిశృష్టా నిర్దేశుక భగవత్ప్రసాదాదధీనత్వ
 మభిప్రేతమ్” ఇతి

(స్వప్రపుత్తి నిపుత్తి రూపేతి) శరణాగతే స్వప్రపుత్తి నిపుత్తిరూపత్వాత్
 కారణత్వం నాస్తి; ప్రతిబంధకాభావస్య కారణత్వా దనజ్ఞీకారాదిభావః (శర
 ణేతి) శరణాగతేర్విహితత్వేనే త్యన్వయం (ఉపాయేతి) ఉపాయతావచ్ఛేదకః
 ప్రసాదవిశేష ఇత్యన్వయః (మోక్షయిష్యామితి పదోపాత్తేతి) స మోక్షయిష్యామితి

యిష్టామిపదో పాత్రప్రసాదవిశేషభావ్యకభావనాకరణతయా చరమ
శ్లోకవిహితత్వేన తయైవాతిప్రసక్తాభావాత్ ఈదృశపారతన్త్ర్యజ్ఞాన
రహితాన్పృతి మోక్షసాధనశాస్త్రసార్థక్యాచ్చ ప్రపత్త్యాదేః కేవల
భగవత్ప్రీతిర్విధిత్వా నోక్ష సాధనత్వాభావాచ్చ ముముక్షువిషయే
దేహపోషణకామ్యానుష్ఠానయోరివ, ఉపాయాన్తరాణా మకీఞ్చనాధి
కారిషునమశ్చబ్దాదినిషిద్ధత్వేన తాన్పృతితేషాం భగవదనభిమతత్వాచ్చ.

నిగ్రహః, “మోక్షయిష్టామి” ఇతి-నిగ్రహ నివృత్తిః, సాచప్రసాదః సచమోక్ష
యిష్టామితి సజ్జల్పాత్మక వివేచి, మోక్షయిష్టామితివదన్ - ప్రసాదవాచితీభావః
(శరణేతి) ప్రసాదవిశేషభావ్యకభావనాకరణమ్ అత్ర * ప్రజ్ఞాత్యర్థ ఇతిభావః
(విహితేతి) చరమశ్లోకే శరణాగతిః మోక్షభావ్యకభావనాకరణతయా సహితాః
అపితు ప్రసాదవిశేషభావ్యక భావనాకరణతయా విహితేతిభావః శరణాగత్యుద్దేశ్య
ప్రసాదస్తు స్వయమ్ప్రయోజనభూతః, సతుస్సార్థః అతః ప్రసాదవిశేష ఇత్యుక్తమ్
అత్రప్రసాదవిశిష్ట ఉపాయోభవతి ఉపాయతావచ్ఛేదకః-ప్రసాదః దక్షిత్వస్య
కారణత్వన్నాస్తి తద్వత్ప్రసాదస్యాపీతిషు నైవ్యమ్ (౧) “భరన్యాసబలాదేవ
స్వయత్న వినివృత్తయే త్యక్తోపాయాన్తరస్థానే రక్షకోవినివేశితః” ఇతి నిగమాన్త
గురూక్త శ్లోకరీత్యా విధిరభిప్రేతా ఇథం యోజనాపరిష్కారః ఔత్సేహిక
పూర్వపక్ష నిరాసార్థ ఇతిషు నైవ్యమ్

సిద్ధాంతే : -- ముక్తభార్గవారోపితస్య వీచస్య త మోనిబర్హణవదానుమజ్జికం
ఫలంప్రతిబద్ధకంభవతి, తద్వత్ స్వస్యవిరోధినివృత్తిర్జ్ఞాయతే మోక్షోపజాయతే
చేన్నదోషః భగవత్ప్రీత్యుద్దేశేన శరణాగతౌ ప్రవృత్తిః, స మోక్షార్థత్వేనేతిధ్యేయమ్
(తయైవ) అధికారివిశేషభూతశరణాగత్యైవ (ఈదృశపారతన్త్ర్యమ్) భోగ
మోక్షసాధనగోచరకృత్యన్తర్వత్వరూప పారతన్త్ర్యమ్ (ముముక్షువిషయే)
సాధనభక్తి ప్రపత్తి నివృత్తివిషయే (కామ్యానుష్ఠానయోరివేతి) నిషిద్ధత్వేనేతిశేషః
(తాన్) అకీఞ్చనాధికారిణః (తేషామ్) ఉపాయాన్తరాణామ్ సమ్ప్రీతాయ సిద్ధ

అత ఉపాసనాదికమకిచ్చనాధికార భూతశేషత్వపారతన్త్ర్య విరుద్ధముపి
స్వాధికారావిరుద్ధమేవేతి.

ఏతత్సర్వమభినన్ధాయ శ్రీవచనభూషణమిమాంసాభాష్యే
త్ర తైవాధికారే వరదదేశికైరనుగృహీతమ్, —“ఉపాయాంతరం సర్వ
ముక్తిప్రసక్తాదినా శేషత్వపారతన్త్ర్యాద్య విరోధీత్యుక్తిమ్. స్వప్రవృత్తి
నివృత్తిసాపేక్షత్వేన సర్వముక్తివైషమ్యాద్యభావాత్, అజ్ఞస్యతతాధి
కారిత్వేన మోక్షశాస్త్రవైయర్థ్యాభావాత్, భగవత్ప్రీతేః ఫలాంతరం
సాన్వనంప్రతివాసాధనత్వానభ్యుపగమేన, శేవలపరాతిశయాధాయ
కత్వస్వీకారాత్, పరాతిశయాధాయకత్వస్య శేషత్వానుగుణత్వాచ్చ,
నాస్య ప్రవృత్తేరిరుద్ధత్వమ్. అసన్యప్రయోజనత్వేపి న్యాసోపాసనవిష్ట
యోస్సర్వాపి ప్రవృత్తిస్సన్విదేతి, నైవవిరుద్ధా. యత్తు, శేషత్వస్య
స్వామివస్సర్వరక్షణోచిత్యహేతుత్వేన స్వరక్షణార్థం సాధనాంతరేప్రవృత్తి
శేషత్వానుగుణైవేతి; తన్న; (౧) “తత్తస్య సదృశంభవేత్” ఇత్యా
దిభిర్విరోధాత్. అన్యథా దేహస్యాపి తత్త్వత్వేన తత్త్వేషణమపి

విరోధం దర్శయన్ బాత్వేక్షిక స్వరూపవిరోధ నిరసనం నిగమయతి (అతః ఇతి)
(అవిరుద్ధమేవేతి) అత్రాయమభిప్రాయ ఇతి పూర్వోక్తాన్యాయః.

(తతః) సాధనాంతరే. (భగవత్ప్రీతేః) భగవద్గత పీఠేః. (శేవలపరాతిశ
యేతి) శరణాగతేరిత్యాదాయోజ్యమ్ (అస్య) శరణాగతేనిష్ఠస్య. (అసన్యప్రయో
జనత్వేపి) అన్యప్రయోజనత్వాభావేపి. (తత్తస్యేతి) శ్రీరామాయణే మందరీకాక్షే
విరోధచత్వారింశస్సర్గే, సీతా - “శరైస్తుసమూలాంకృత్యాంబుజాం పరబలార్దనః ।
మాంసయేద్యదికాః క్షుణ్ణస్తత్తస్య సదృశంభవేత్.” ఇతి. (అన్యథా) స్వప్రవృత్తేర్వి
రోధానన్వీకారే. (తత్త్వత్వేన) తచ్ఛేషత్వేన (తత్త్వేషణమ్) దేహపోషణమ్.
స్వామికర్తృకరక్షణస్య సాధారణశేషత్వంహేతుః ఉక్తరీత్యాశేషత్వస్య స్వప్రవృత్తే

ప్రసజ్యతే. పరతన్త్రస్య పరాయత్తి స్వాతన్త్ర్యమక్షీకృత్య తదభిమతో
పాయానుష్ఠానే విహితస్య తదభిమతతయా కామ్యానుష్ఠానమపిస్యాత్.
తస్మాధికారివిశేషే నిషిద్ధత్వాన్నాభిమతిరితిచేత్, అత్రాప్యపాయా
న్తరాణామధికారివిశేషే నిషిద్ధత్వాదనభిమతిస్తుల్యా. అతస్సాధన ప్ర
వృత్తిశ్చేషత్వ పారతన్త్ర్యభయ స్వరూపవిరుద్ధా” ఇతి.

అత్రతాపదుపాసనాదేః ప్రపన్నానసాధారణనిరుక్త శేషత్వపార
తన్త్ర్యవిరోధస్సమ్యుపత్యే వేత్యభిప్రేత్య, తత్ర సాధారణశేషత్వానివిరోధ
పక్షే పూర్వోక్తం బాధకచతుష్టయ ముద్ధరతి (స్వప్రవృత్తీత్యాదినా).
(సాపేక్షత్వేనేతి) భగవత్ప్రవృత్తి విరోధ స్వప్రవృత్తి నివృత్తే సన్ని
పత్యోపకారకత్వాత్. (అజ్ఞస్యేతి) నిరుక్తశేషత్వాద్యజ్ఞానం వివక్షి
పాతుత్వేన విరోధాభాసేన తత్స్వత్వాత్. “అపనీకాదుత్తస్వాతన్త్ర్యతైచ్చుకుస్తు”
ఇతిరీత్యాపిహితత్వాత్, కామ్యస్యకరణాదీనా అనుష్ఠానమపిస్యాదిత్యాహ(పరతన్త్రేతి).
(తదమతేతి) ఈశ్వరాభిమతేవ్యర్థః. (తస్య) కామ్యసమీక్షాస్య. (విరుద్ధాఇతి)
విరుద్ధాఇత్యనుగుహితమిత్యన్వయః.

(తత్ర) స్వపక్షే. (పూర్వోక్తమితి) పూర్వపక్షోక్తమిత్యర్థః. (బాధకచతుష్ట
యమ్) సర్వముక్తిప్రసక్తః, వేషమ్యుది, శాస్త్రాసర్థకీయమ్, ప్రపత్త్యాదాపనభికారాప
త్తిశ్చేతిచతుష్టయమ్. (సన్నిపత్యేతి) అజ్ఞనిష్పదనద్వారా ఉపకారకమ్.
సన్నిపత్యోపకారకమ్. యథా - వ్రీహ్యది. తస్మిన్నపారామపకారమ్. యథా -
ప్రయాజాది.

అజ్ఞనిరూపణంకృతమ్, మీమాంసాపరిభాషాయామ్; - తాస్యజ్ఞానిద్వివిధాని.
సన్నిపత్యోపకారకాణి, ఆరామపకారకాణిచేత. యాస్యజ్ఞాని - సాక్షాత్పరమృర
యావా ప్రధానయాగశరీరం నిష్పద్యతేద్వారా తదుత్పత్త్యేపూర్వోపయోగిని-
తానిసన్నిపత్యోపకారకాణి. యథా - వ్రీహ్యదిద్రవ్యాణి, తత్సంయుక్తానవహనస
ప్రాక్షణాదీని; అగ్న్యాదిదేవతా తత్సంయుక్తయాజ్ఞానవాక్యానవచనాదీనిచ.
అత్రపాక్షణాదేన్వహితాతియద్వారా; అవహననాదేస్తుచి విమోకాదిరూప

తమ్. (తత్రేతి) వక్ష్యమాణ బుద్ధిస్థ మోక్షసాధనపరమ్; ప్రతిబద్ధి
ముద్ధరతి (భగవద్వీ)తేరితి). “కై జ్ఞాన్యద్యద్దేశ్యాయాః” ఇతిశేషః.
(ఫలాంతరమితి) విశ్వర్యవ్యాప్తుత్తిః. (స్వానన్దమితి) కై వల్యవ్యాప్తుత్తిః.
(కేవలేతి) సాధనాంతరఫలీభూత భగవద్భోగమిశ్ర స్వభోగవ్యాప్తుత్తిః.
యద్వా, కేవలపద వివరణమ్ (ఫలాంతరమిత్యాది). (ఫలాంతరమితి)
కేవల స్వభోగరూప కై వల్యవ్యాప్తుత్తిః. (స్వానన్దమితి) మిశ్రభోగవ్యా
ప్తుత్తిః. (స్వీకారాదితి) “శరణాగతం కేవల పరాతిశయాధాయకం” ఇతి
సిద్ధాంతాదిత్యర్థః. (పరాతిశయేతి) కేవల పరాతిశయాధానస్య ఫలోప్త
ధానరూపస్య స్వరూపయోగ్యతారూప నిరుక్తావధారణాఘటితశేష
తోష్ణపాదకత్వాదిత్యర్థః. (నాన్యేతి) శరణాగతస్య కై జ్ఞాన్యది
త్రపుత్తిర్నిరుక్తశేషశ్వాదిరూప స్వాధికార విరోధిని నభవతీత్యర్థః.

దృష్టద్వారాః; ప్రీత్యాదీనాం సిద్ధద్వారాపురోహాశనిష్పదకత్వంతద్వారాయాగశరీర
తచుత్పత్త్యై పురోష్ఠయోగిత్యజ్ఞ. యాగస్య దేవతోద్దేశేంద్రవ్యత్యాగరూపత్వాత్,
“ద్రవ్యదేవతేహియాగస్యరూపమ్” ఇతిసిద్ధాంతాచ్చ, ఏతాన్యేవసామవాయితానీ
త్యుచ్యంతే. ఆత్మసమవేతాపుర్వజనతాని - ఆరాదుపకారకాణి, యథా - క్రయా
జాజ్యభాగానుఃసూజాదీని; ఏతానిద్రవ్యగతం దేవతాగతం వాసంస్కారం సజనయన్తి.
కిన్తు, ఆత్మగతమదృష్టంజనయన్తి. (ఆరాదుపకారకాణితి.)

(నిరుక్తశేషత్వేతి) ఆసాధారణ శేషత్వాద్యజ్ఞాన మిత్యర్థః. (ప్రతిబద్ధిమితి)
భగవత్ప్రీతి ముద్దిశ్య ప్రపత్త్యాదా వసధికారావపాదనరూప ప్రతిబద్ధిమిత్యర్థః.
(ఫలీభూతేతి) ఫలీభూతస్వభోగఇత్యన్వయః. విశ్వర్యవ్యాప్తుత్తిః - మోక్షప్రకరణే
కిమర్థమ్; పూర్వమేవ నిరస్తత్వాదిత్య స్వావస్థేనాహ (యద్వేతి). (శరణాగతఇతి)
“శరణాగతేః కేవలపరాతిశయా ధాయకత్వమ్” ఇతిపాతాంతరమ్. భగవత్ప్రీతి
ముద్దిశ్యానుష్ఠానం స్వయంప్రయోజనత్వేన; నతుస్వార్థ త్వేనేతిభావః. (ఉపపాదక
త్వాదితి) “నాకిచ్చిత్కుర్వతశ్శేషత్వమ్” ఇత్యుక్తేరితిభావః.

తద్వ్యపాసకాదేరపుపాసనాదిప్రవృత్తిస్సాన్నిధికారభూత శేష
త్వాద్య విరోధిన్యేవేత్యత ఆహ (అనన్యేతి) అన్యశబ్దః - స్వపరాన్య
పరః ఉపాసనాదేన్వరూప విరుద్ధత్వేన త్యాజ్యత్వే (౧) “క్వనాక పృష్ఠ
గమనమ్” ఇత్యాది ప్రశంసా విరోధ ఇత్యాశజ్జ్ఞాంవారయితమిద
ముక్తమ్ (సర్వాపీతి) విభూతిద్వయే వీతిభావః (విరుద్ధేతి) భోగార్థ
ప్రవృత్త్యపేక్షయా మోక్షార్థ ప్రవృత్తేరత్యన్తాధికేపి శరణాగతాధి
కారిణస్సాన్నిధికారవిరుద్ధత్వా త్యాజ్యత్వే వేతిభావః సాధనాంతర
సిద్ధోపాయ స్వీకారయోరపి స్వసాన్నిధికారవిరోధాభావాత్ సమశ్చర్చ
ఇత్యత ఆహ (నై వేతి) ఉత్క్లష్టాధికార విరోధాత్సాధనాంతరమేవ
త్యాజ్యమితిభావః

అథ శేషత్వ పారతన్త్ర్యప్రయోజనకధనపరవేదాంతాచార్య
నూక్తా సాధారణమవధారణా లఘుతిత శేషత్వాదికిమేవ వివక్షితమ్
తస్యైవోపాసనాది ప్రవృత్తి ప్రబంధకత్వేన తద ప్రతిబంధకత్వేనచ శజ్ఞా
సమాధానగ్రన్థ యోర్వివిక్షితత్వాత్, ప్రపత్తిధికార శేషత్వాదేస్తు
“సాన్నిధికారవిరుద్ధజ్ఞేన్న ప్రాప్తమ్” ఇతి వాక్యేన ఉపాసనప్రతిబంధ
కత్వస్య నూచయిష్యమాణత్వా చేత్యభివేత్య శేషత్వాది ప్రయోజన

(క్వనాక పృష్ఠేతి) “పునరాపుత్రిలక్షణమ్ క్వజపోవాసుదేవేతి ముక్తిబీజ
మనుత్తమమ్” ఇతి శేషః (ఇతి) ప్రశంసాస్తుతిః (ఇదమ్) అనన్య ప్రయోజనత్వే
పీత్యాద్యుక్తమిదమ్ (ఉత్క్లష్టాధికారేతి) అసాధారణ శేషత్వా లసాధారణ పార
తన్త్ర్యరూపాధి కారేత్యర్థః

(శేషత్వేతి) శేషత్వప్రయోజనం పారతన్త్ర్యప్రయోజనమిత్యర్థః (తస్యైవ)
అవధారణాలఘుతిత శేషత్వాదికన్యైవ (తదప్రతిబంధకేతి) ఉపాసనాది ప్రవృత్తి
ప్రతిబంధకేత్యర్థః (శజ్ఞా సమాధానేతి) “అత్ర - వ్యాఖ్యాతారః, ఔత్త్రేషిక
పూర్వపక్షిణః” ఇత్యవగ న్తవ్యమ్ (శేషత్వాదేరితి) అసాధారణాలసాధారణ లఘుతిత
శేషత్వాదే రిత్యర్థః

కథన పరమాత్మే ప్రపత్త్యసాధారణాఽధికారపరత్వే దూషణమాహ (యత్ప్రతిత్వాదినా).

(బౌచిత్యహేతుత్వేన) బౌచిత్యజ్ఞాపకత్వేనేత్యర్థః. ఫలకాల ప్రతీక్షణాదేరుపలక్షణమేతత్. (శేషత్వానుగుణేతి) పారతన్త్ర్యానుగుణేత్యపిద్రష్టవ్యమ్. పారతన్త్ర్యానుగుణేత్యత్ర దూషణమాహ (తత్తస్యేతి). (౧) “నత్వాంకుర్మి దశగ్రీవ” ఇతి స్వప్రవృత్తినివృత్తి ఫలక పారతన్త్ర్యానుసంధానంహితత్రక్రియతే. తచ్చప్రపత్త్యసాధారణ పారతన్త్ర్య వివక్షాయామేవ ఘటత ఇతిభావః. ఆదిశబ్దేన, (౨) “క్రియతామితిమాంవద” (౩) “కురుష్వమామనుచరమ్” ఇత్యాది ప్రపత్త్య సాధారణ శేషత్వజ్ఞాన కార్యస్వార్థ కైజ్కర్య నివృత్త్యానుసంధాన పరవాక్యజాతం వివక్షితమ్.

ఉక్తమథం ప్రతిబన్ధిముఖేన దృఢయితు ముత్తమాధికార విరోధ జ్ఞానస్య ప్రవృత్త్యప్రతిబన్ధకత్వే శేషత్వాంశే ప్రతిబన్ధిమాహ (అన్యథేతి). పారతన్త్ర్యాంశే దూషణమాహ (పరతన్త్రస్యేతి). ప్రతిబన్ధేరనుత్తరత్వం వారయితుం విపర్యయే పర్యవసాన ప్రయోజక మాశ

(నత్వాం కుర్మిదశగ్రీవేతి) శ్రీరామాయణే సుందరకాండే ద్వావింశస్సర్గే— “అసన్దేశాత్తు రామస్య తపసశ్చాఽనుపాలనాత్. నత్వాంకుర్మి దశగ్రీవభస్మ భస్మా ర్జితేషా” ఇతి. అత్ర; తపః-స్వాతన్త్ర్యభావఇతి ముత్తవ్యమ్. (తత్ర)క్లోశే, (తచ్చ) నిరుక్తానుసంధానశ్చ. (క్రియతామితి) శ్రీరామాయణేఆరణ్యకాండే షష్ఠదశస్సర్గే-“పరవాసస్మి కామథ్యేత్యయి వక్షశతంస్థితే! స్వయన్తు రుచిరేడేశే క్రియతామితిమాంవద” (కురుష్వేతి) తత్రైవ ఆయోధ్యాకాండే; ఏకత్రింశస్సర్గే “కురుష్వమామనుచరం వైధర్మ్యం నేహవిద్యతే! కృతార్థం హంభవిష్యమి తవచార్థః ప్రకల్పతే” *ఇతి. (జ్ఞానేతి) “జ్ఞానకార్యా - సార్థకైజ్కర్య నివృత్తిం” ఇత్యేవమితి.

(ప్రయోజకమితి) అధికారివశేషేనిష్ఠిత్యం నాభిమతివిప్రయోజకమిత్యే

జ్ఞాతే (తస్యేతి). (నిషిద్ధత్వాదితి) (౧) “తత్తస్య సదృశంభవేత్” ఇతి నిద్ధవన్నిదేశకల్పిత వాక్యేన, *పరిత్యజ్యేత్వాది వాక్యేన చేత్యర్థం. †ప్రతితస్త్వ కేవత్వ పారతస్త్వయోః ప్రమాణనిద్ధత్వా త్సాధనాస్త రస్య తదుభయ విరోధోదుర్వార ఇత్యాశయేకోప సంహరతి (అత ఇతి).

ఇతి, ఔత్పేక్షికస్వరూపవాద నిష్కర్షం.

అథ, ఏకాన్త్యరూపోపాసనాధికారస్య వర్ణాశ్రమ ధర్మరూ పాజ్ఞద్వారా నాశకత్వలక్షణం - ఉపాసనాదేవిరోధ ఇతి దశమమర్థం వాక్యద్వయేనానూద్య వాక్యవక్త్రేణ దూషయతి (అనాలు మనన్యా ద్దేత్వాదినా పరమైకా నిత్య విరోధమితి యిత్య నైవ). అత్రాయమా శయం. ఏకాన్త్యంనామ - నిత్యనైమిత్తికానుష్ఠానే దేవతాస్తరాభి సన్నిరాహిత్యమ్, ఫలాస్తరాభిసన్నిరాహిత్యచ్ఛ. తత్ర స్వాతస్త్వేణ సారతస్త్వేణవా దేవతాస్తరాభి సన్నిరాహిత్యం శుద్ధయాజినా మేవాధి ధ్యం. (ప్రతితస్త్వే) అసాధారణే. (తదుభయేతి) ప్రపత్త్యసాధారణ కేవత్వపారత స్త్వేతిత్యర్థం.

ఇతి, ఔత్పేక్షిక స్వరూపవిరోధనిష్కర్షనామక చతుర్థవాదకత్తివదదీపికా.

(అక్షైకాన్త్యేతి) ఏకస్మిన్ - యమాత్మని, అన్తః - ఆరాధ్యత్వనిశ్చయః, ఏకాన్తః తద్వాన్ - ఏకాన్తీ. తత్త్వమ్ - ఏకాన్త్యమ్; (నాశకేతి) నాశకత్వ లక్షణం విరోధఇత్యన్వయం. (వాక్యద్వయేన) “అనాలుమ్ అసన్యేతి శుద్ధయాజిక శుక్కు” ఇతివాక్యద్వయేన. (వాక్యవక్త్రేణ) ఇతుభాష్యేతి, ఎజ్జనేమితి, ప్రతర్ద నేతి, విద్యాజ్ఞేతి, ఆక్షయాలితి, ఫలాస్తరేతివాక్యవక్త్రేణ. (అనాలుమనన్యా ద్దేతి). పూర్వమ్-తత్కర్మసమ్మత ప్రయత్నకోపః అత్ర, అనాలుమితి ఔత్పేక్షిక కక్షయాయః దేవతాస్తరసమ్మతప్రయత్నో దోషోవిశేషఇతివివేకః. (ఫలాస్తరమ్) కామ్యమ్. (తత్ర) ఏకాన్త్యద్వయే. (శుద్ధయాజినామ్) కైక్లరూపకర్మాను

కారిః. తైరుత్తర వాక్యేనైవ సర్వ ధర్మానుష్ఠానాత్, స్వాతంత్ర్యేణ
దేవతాన్తరాభి నన్ధిరాహిత్యం భక్తిప్రపత్తి సాధారణాధికారిః. అన్య
థా * ఇన్ద్రియాణాధికరణేన “ఫలమత ఉపపత్తే” ఇత్యధికరణేనచ
విరోధాత్.

ప్రాత్యక్షామ్. (తైః) ఉద్ధయాజిభిః. (ఉత్తరవాక్యేన) భగవచ్ఛాస్త్రాద్యుక్తరీత్యా,
ద్వయోత్తరఖండేనైవ (స్వాతంత్ర్యేణదేవతాన్తరేతి) పారమైకాన్త్యంనామ - నిత్య
నైమిత్తికస్వాధిక్యత బ్రహ్మవిద్యానన్తర్గతదేవతాన్తరశూన్యత్వమ్ తత్ - ఉపా
సక ప్రపన్నసాధారణమ్ ప్రపన్నపారమైకాన్త్యమ్ - కార్తేన్మిత్య దేవతాన్తర
శూన్యత్వమ్. నిత్యే - “భగవదాత్మకాధ్యాత్వా” ఇతి పితృతర్పణముక్తమితిబో
ధ్యమ్ (భక్తిప్రపత్తిసాధారణే) ఇత్యత్రసాధనభక్తి సాధకప్రపత్తిఉచ్యేతే. (అన్య
థా) స్వాతంత్ర్యేణదేవతాన్తరాభిసన్ధిరా హిత్యరూపాధికారానన్తీకారే.

(ఇన్ద్రియాణాం) ఇన్ద్రియాణాధికరణే - “మముపాస్య” ఇతి ఇన్ద్రియశరీరకర
మూర్మోపాసనముక్తమ్. అత్రనిరతిశయదీప్తియక్తయోగాక్షప్తానన్మృచిత సకల
జగత్కారణతావా లి జ్యోతిశ్శబ్దనిర్విప్లవం చిదచిద్విలక్షణ మిత్యుక్తమనుబదన్నమ్.
ప్రజ్ఞాతజీవభావేన్ద్రస్య ముముక్షూపాస్యత్వాక్షిప్తకారణత్వ ప్రతీతేరితి పూర్వాధి
కరణాక్షేపేణ ఉత్థితేరాక్షేపీసద్భుతిః “ప్రాణస్తదానుగమాత్” ఇత్యత్ర “ప్రతర్ద
నోహవై దేవోదాసిః” ఇత్యుపక్రమ్య “త్వమేవవరంపుణీవ్య, యత్త్వంమనుష్యాయ
హితతమంమన్యనే” ఇతిప్రతర్దనేన ప్రార్థితస్యేన్ద్రస్యవచనే “ప్రాణోస్మిప్రజ్ఞాత్యా,
తంమమాయురమృతమపాస్య” ఇతి ముముక్షూపాస్యతయానిర్దిష్టో హిన్ద్రాఖ్యవజ్రి
వాచకాన్యత్వదశ్రుతేః, పుత్రహసనాద్యుపక్రమస్థభూయోలిక్ష్ణాత్, ఆకాశపాణి
జ్యోతిర్వాత్యేషీవ అపచారకాథావాత్, ప్రసిద్ధేన్ద్రియేతిసద్విద్యావగతకారణత్వ
వ్యాప్త ముముక్షూపాస్యత్వాక్షిప్తకారణత్వమపి తస్యేవేతి తత్రైవకారణవా
క్యానాం సర్వేషాంపర్యవసానమితి సతద్విలక్షణకారణమస్తు సిద్ధిరితిప్రాచయ్య,

“సవివప్రాణవివప్రజ్ఞాత్యాన్ద్రోఽజరోమృతః” ఇతి పూర్వవాక్యోక్తముపా
స్యమ్ - “ఎవః” ఇతిపరామృత్య, జీవాన్సమ్భవితానాం నిరుపాధికాన్మృచితా

సన్దత్వాఽజగత్వాఽమృతత్వసాధ్యసాధుకారయితృత్వ చేతనాచేతనసర్వవస్త్వా ధార
త్వ లోకాధిపతిత్వ సర్వేశ్వరత్వాదీనాం పరమాత్మనిసమ్భవతాం బహునాముప
సంహారే శ్రుతత్వాత్, భూయోసుగ్రహన్యాయేన ఉపక్రమగత త్వాప్రవహననాది
లిక్ష్తాన్యథానయనన్యైవ యుక్తతయా సర్వశబ్దానాంవేదాన్తసిద్ధపరమాత్మాభిధాయత్వ
చ్యుత్పత్త్యా “అహంనురభవమ్” ఇత్యాది తత్వజ్ఞవామదేవాదివ్యవదేశవదహం
శబ్దస్యస్వాంతర్యామిపర్యంతాభిధానదృష్ట్యా “మాముపాస్య” ఇత్యాద్యుపదేశోపప
త్త్యా, ప్రసిద్ధేప్రప్రప్రాణశరీరకపరమాత్మోపాసనప్రతిపిపాదయిషయాపి జీవముఖ్య
ప్రాణలిక్ష్తానాం పరమాత్మస్వరూపగతాసన్దత్వాదీనాం త్రివిధోపాసనాయోపదేశ
ఇతి, ముముక్షూపాస్యత్వమత్రనేస్త్రీన్యతి, తదాక్షిప్తంకారణత్వమపి ప్రసిద్ధేప్ర
విలక్షణస్యేతి సూక్ష్మాఽసూక్ష్మచిదచిద్విలక్షణం జగత్కారణభూతం బ్రహ్మ
వేదాన్తవేద్యమేవేతిసిద్ధమితి శ్రీభాష్యప్రకాశికా ప్రథమాధ్యాయ ప్రథమపాదేస్త్రీ
ప్రాణాధి కరణసూక్తి రనుసంధేయా

(ఫలమత ఇతి) ఫలాధికరణే “ఫలమతః” ఇతిసూత్రస్యదేవతాన్తర్యామిసన్
ఫలందదాతీత్యర్థ ఉక్తిః ఆత్ర ఉపాసనోపయోగినిర్దోషత్వ కల్యాణగుణాకరత్వ
సర్వస్వాత్మరత్వగుణ నిరూపణప్రస్తావాత్, సర్వకర్మారాధ్యత్వ సర్వఫలప్రదత్వరూపా
పాసనోపయోగిగుణ నిరూపణ మారభతే “ఫలమత ఉపపత్తేః” ఇత్యత్ర ధాత్వర్థ
యాగాదికర్మస్వరూపాదుపాసనస్వరూపాచ్చ అపూర్వద్వారకాత్ఫలమ్, కింవా, యా
గాదికర్మ దహరాద్యుపాసనారాధితవాన్వాదిదేవతారూపాత్ కేవలాచ్చబ్రహ్మణః
ఫలమితిసన్దిహ్య, లోకేకృష్ట్యాదీనాం దానాదీనాశ్చకర్మణాం సాక్షాత్పరమృరయా
ఫలసాధనత్వ దర్శనాత్, వైదికానామపి యాగాదీనాం ఫలార్థిపురుషవ్యాపారవిష
యాణాంఫలసాధకత్వోచిత్యాత్ ఊణధ్వంసినాం యాగాదీనాం సాక్షాత్కాలాంతర
భావిస్సర్వాదిసాధనత్వాసమ్భవేపి పరమృరయాతదుపపత్తేః జ్యోతిష్టుమాదివాక్యా
వగత ఫలత్వాన్యథానుపపత్త్యా వ్యాపారేకల్పనీయే, వాక్యశేషా వగతదేవతాత్మప్ర్యా
దేరపిఊణధ్వంసితయా వ్యాపారత్వానుపపత్త్యా స్థిరతరాఽపూర్వి రూపవ్యాపార
కల్పనాచిత్యేనచ, అపూర్వద్వారా యాగోపాసనాదికర్మణామేవ ఫలహేతుత్వమితి
ప్రాపయ్య

తత్తత్కర్మోపాసనాది సాధనానుష్ఠాత్మ శ్రీరుషాశిలపితేష్టానిష్ట ప్రాపణ నివా
రణోపయి కజ్ఞానశక్త్యాదివిధురాఽచేతనయాగాదికర్మణాం ఫలప్రదాత్వచేతన మంతరా

ద్వితీయేత్వైకావ్యై స్వరాదికామ్యుపాస్య స్వరూపేణ అభిసంధి
రాహిత్యమ్, నిత్యనైమిత్తికాది సాధ్యప్రశ్నవాయ పరిహారాదే స్వా
తంత్ర్యణాభిసంధిరాహిత్యం భక్తి 100 త్తి ధారణాధికారం ముము
క్షోర్భగవత్ప్రీతి పర్యవసాయి ప్రత్యవాయపరిహారాది ప్రయత్నైవ నిత్య
నైమిత్తికాదేరనుష్ఠేయత్వాత్, నిత్యనైమిత్తికాదిసాధ్యానుపక్షేక
ఫలేషు కేషాఞ్చిగోక్షసాధనానుష్ఠాన యోగ్యతాపాదకత్వేన స్వప్ర
వృత్త్యుద్దేశ్యత్వాచ్చ, కేషాఞ్చి స్వరూపేణ స్వగత సర్వప్రకార
ఫలాభిసంధిరాహిత్యం ఫలప్రపత్త్యన ధారణాధికారం సిద్ధోపాయస్యా
2 ననుష్ఠేయత్వాత్ సిద్ధోపాయాధికారభూతశరణాగతే ర్నిత్య

తత్సాధకత్వానుపపత్త్యా త్విణ భవంసికర్మణాం ద్వారాపేక్షాయాం “శ్చప్రవివ్రేష
మింద్రమ్” ఇత్యాదివిధ్యపేక్షితార్థ సముత్పత్త్యావదోఃస్థాపిత దేవతా పీత్యాదేరేవ
కల్పనానామేనైవ కల్పనయా ద్వారత్వోచిత్యేన అనుపస్థితాచూర్వకల్పనానుప
పత్త్యా, “యజ - దేవపూజాయామ్” ఇత్యుపశాసనే “స్వకర్మణామభ్యర్చ్య”
“అహంహిసర్వయజ్ఞానాం బోత్తావప్రభురేవచ” “యేష్యవ్యదేవతా భక్తాయజనేశ్చ
ద్ధయానిత్యాః” తేషిమామేవకావేయ యజ్ఞస్య విధిపూర్వః” “లభతేచతతః
కామస్థమైవ విజితాన్తితా” “అన్నాదోషమదాశః” “ఏవ హ్యేవానందయాది”
ఇత్యాదిసర్వకర్మరాధ్యవ్యసకలఫలప్రదాశ్చక్రత్యాకిర్మోపాసనారాధితా తత్తదేవ
తాయాపాతేవలార్చనా వా స్వరాజవగ్దాది ఫలమితి, బ్రహ్మణ సర్వకర్మరా
ధ్యత్వో సకలఫలప్రదత్వ ఇన్ద్రస్థ మితోద్ధానితమిత శ్రీభావ్య ప్రకాశకాత్పత్తియా
ధ్యాయ ద్వితీయపాద ఫలాధికరణ సూక్తిరనుసంధేయా

(ద్వితీయేత్వైకావ్యై) ఫలాస్తరాభిసంధి రాహిత్యరూపైకావ్యై (నిత్యనైమి
త్తికేత్యాది) “సాన్యః ప్రత్యివాయపరిహారాదిః” ఇత్యవ్యయః (నిత్యమ్) సభ్యావృ
నాది (నైమిత్తికమ్) ఉపాకర్మాది (పరిహారాదేరితి) ఆదిశబ్దగ్రాహ్యః - ఇన్ద్రి
యపుత్త్యాదిః (ప్రయత్నైవ) చయోజనేనైవ, తత్తేరణమైవేతయావత్ (కేషా
ఞ్చిదితి) ఫలానామితికేషః (యోగ్యతేతి) సభ్యావృత్తాదా యోగ్యతాపాదకత్వం
బోధ్యమ్ (సిద్ధోపాయస్యా2 ననుష్ఠేయత్వాదితి) తస్యసిద్ధత్వేన అమృతయత్వాభా

† (పా) స్వరూపేణాభిసంధిరాహిత్యం

నైమిత్తికాది నిరపేక్షత్వాత్, శరణాగతస్య సాధకవత్ మిశ్రఫలి త్యాభావేన ప్రత్యవాయ ఉరిహారాదేస్త త్నైపుత్త్యనుద్దేశ్యత్వాత్,

(౧) “త్రిభిర్ముఖావాజాయతే, బ్రహ్మచర్యేణ్విభోగ్యో యజ్ఞేనదేవేభ్యః ప్రజయావీతృభ్యః” (౨) “ఋణానిత్రైవిధా కృత్య” ఇత్యాదినా (౩) “ఋతాపుషేయాత్” ఇత్యాదినాచ, ఉక్తానా మృణనిష్పత్తివిహితభోగా దీనా మానుషజ్ఞిఃఫలానాంస్వరూపేణైవ శరణాగతైః పరిహృతత్వాచ్చ.

“ఋతాపుషేయాత్” ఇత్యాదినాం రాగాత్ప్రవృత్తింప్రతి ప్రవృత్తి విషయదేశకాల స్మరణ పరిత్యేన, (౪) “ఛరమూర్త్యని యో రక్షిం” ఇత్యాద్యయేన స్వతఃపరిషయరాగ ప్రవృత్తిరగరిహితాన్వృతి

వాదితిభావః (సాధకవత్) ఉపాసకవత్ (తత్ప్రవృత్తిః) శరణాగతప్రవృత్తి త్యర్థః శ్రుతో - (ఋణవా) ఋణావాశ్చర్థం (బుణా ౩) “ఋణానిత్రైవిధా పాశృత్య మనోమాత్రే నివేశయేత్ అపాశృత్య మోక్షస్తు సేవమానో ప్రజత్వధః” ఇతి (విహితభోగాదిః) కామాదిః

(ఋతావితి) “ఋతాపుషేయాత్” ఇతి, ప్రవృత్తం ప్రతిదేశకాల వ్యవస్థా పన విధిః సత్ప్రవృత్త ప్రవర్తకవిధిః నియమవిధిః - ఆత్ర, నియమః పాక్షికేనతి త్యుక్త త్యాదితిభావః “విధిఃస్వప్రసాప్తే నియమంపాక్షికేనతః తత్రచ శ్రుత చప్రాప్తౌ పరిసంఖ్యవిధీయతే” ఇతి

అత్రేదమనుసంధేయమ్ శ్రీభాగవతే ఏకాదశస్కంధేద్వాదశశ్లోకః, “లోకే వ్యవాయామిషమద్యసేవా నిత్యాస్తుజన్తో ర్మహితత్రచ దనా । వ్యవస్థితిస్తాను వివాహయజ్ఞసురాగ్రహైరాను నిపుత్తిరిష్టా” ఇతి. అస్యశ్లోకస్య వీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానం, - సన, - “ధర్మప్రజానుష్ఠ్యం స్త్రియముద్వహేత్” “ఋతాపుషేయాత్” “మనుసంఖ్యేత” “యజమానపాపానా ఇడాభక్షయన్తి” “ఋతశ్చేమక్షీయాత్” “సోత్రాచణ్యాం సురాగ్రహాన్ గృహ్లాతి” “ప్రతిగ్రహాదినాధర్మమర్జయేత్” ఇతి విధిశాస్త్రైర్వ్యవాయాదీనాం నియత త్యాత్మిమితి తన్నిష్టాత్రియతే, ఇత్యాదౌ, యా (లోకఇతి) (వ్యవాయః) స్త్రీసంఘః (వ్యవాయాదయోనిత్యాః) రాగణీని గ్రహప్రాప్తాః (జన్తృః) । పాణిమన్త్యై తతః తత్రతానుచందనావిధిర్నాస్తి క్తి (తేషాం) వ్యవాయాదిషు, వ్యవస్థిః, శాస్త్రస్య

(౧)

(౨)

(౩)

(౪)

తద్విధి ప్రవృత్త్యనుపపత్తేః. అన్యథా (౧) “దేవర్షిభూతాత్మనృణాం
పితౄణాం నకిజ్కరో నాయ మృణీచరాజన్ । నర్వాత్మనాయ శ్శరణం

అప్రాప్తార్థగోచరత్వాత్, రాగప్రాప్త వ్యవాయాదయోనవిధేయాః. కిన్తవ్యవస్థితి
మాత్రం శాస్త్రకృతమిత్యర్థః. తదేవవివృణోతి (వివాహాదిభిః-వ్యవస్థితిః) ఇతిసమ్మత్యః.
“వివాహగృహీతాయా ఏవవ్యవాయఃకార్యః యజ్ఞవివామిషనేవా సౌత్రామణ్య
మేవమరాగ్రహః.” ఇతినియమః క్రియతఇతి, నియమఇత్యర్థః నియమఫలభూతం
సజ్జోచమాహ (అసునివృత్తిరిష్టేతి). (అసు) వ్యవాయామిషమద్యనేవాసు, (నివృత్తిః)
“పరదారేభ్యః, అన్యతుకాలేభ్యః, అయాగీయామిషమద్యనేవాభ్యాం, అత్ర
నివృత్తిరిష్టా; నతుస్వదారాదిభ్యః ఇతి.” ఇత్యాదికి మనుసంధేయమ్.

(తద్విధిః) ఋతుగమనాదివిధిః. (అన్యథా) విధిప్రవృత్తులవపత్తే (దేవర్షితి)
శ్రీభాగవతే ఏకాదశస్కంధే వల్లమాధ్యాయే వసుదేవంబ్రతినారదోక్తిః. అస్మిన్లో
పిరరాఘవీయవ్యాఖ్యానాయాం ద్రష్టవ్యః. “ఈశేపురుషః - ఉత్పత్తికాలే దేవర్షి
భూత పితృఋణైస్సహజాయతే, జననానంతరం తేషామృణం వల్లయజ్ఞాద్యైర్జల తర్ప
ణాద్యైశ్చపరిహరతి. కిచ్చ, యజ్ఞైశ్చ దేవఋణమ్, అధ్యయనేనఋషిఋణమ్, బలిప్రదానేన
భూతఋణమ్, అతిథిపూజాయా మనుష్యఋణమ్, పుత్రోత్పాదనేన పితృఋణాశ్చపరి
హరతి, ఏభిస్సాధనైఃఋణ విమోచనంకరోతిసచేత్, తేషాందేవాదీనాం కిజ్కరోభ
వేత్, సపురుషః ఏతద్దృణపరిహరసాధనానిచ సర్వకర్మాణినిరస్య మనసాభగవన్తం
శరణంగతశ్చేత్, తేషామృణే - అకిజ్కరోభూత్వా పరమపదంగచ్ఛతీతిభావః.
తత్కథమితిశంకాయామ్, ఏభిస్సాధనైర్నివారణీయమృణం శరణాగతిమాత్రేణ
భగవాన్సర్వయంధారయిత్వా, దేవానాంరాక్షసేభ్యో భయప్రాప్తికాలే తద్భయ
నివారణంకృత్వా తమపకారేణ దేవఋణంనివారయతి యజ్ఞవిఘ్నకరాన్ రాక్ష
సాన్వత్వా ఋషిఋణంనివారయతి. భూతానాం స్వకీయాంశభూతైరాజభిః బలి
ప్రదానంకృత్వా భూతఋణంనివారయతి. అతిథీనాంమనుష్యాణాం ప్రపన్నముఖ
దర్శనేనైవతేషాంపాపనాశనంకృత్వా అతిథిఋణంపరిహరతి. పితౄణాంపరమపదం
దత్వా పితృఋణంపరిహరతి. ప్రపన్నస్యగృహగతాః పితరస్త్రీస్సప్తసభ్యైః పరమపదం

శరణ్యం నారాయణం లోకగురుం ప్రపన్నమ్” (౧) “సర్వధర్మాంశ్చ సత్తజ్య సర్వకామాంశ్చ సాక్షరాన్ । లోకవిక్రాంతచరణౌ శరణస్తే ప్రజంవిభో” ఇత్యాదివిరోధాత్, తథాచోపాసనం స్వాధికారభూతపారమైకాన్త్యాఽవిరుద్ధమపి, అకిచ్చనాధికారభూత పారమైకాన్త్య విరుద్ధమేవేతి

ఏతదభిప్రాయేనైవాఽనుగృహీతం శ్రీవచనభూషణ మిమాంసాభాష్యే తత్రైవ వరదదేశికైః, — “యదభ్యుక్తం కర్మోపాసనయోద్దేవతాన్తర సమ్మన్ధోనాస్తి, దేవతాన్తరశబ్దానామగ్రనయాదిపు

గచ్ఛన్తి తథాప్రహ్లాదప్రతిభగవానాహ, - “పితృత్రిస్సప్తభిఃపూతః పితృభిస్సహితోసమ । సత్సాక్ష్యగృహజాతోభవాన్వై కులపాపనః । యత్రయత్రచమద్భక్తాః ప్రజాన్తాశ్చభదర్శినః । సాధవన్మమయావారాస్తే ప్రధనేవిఃటకాః” ఇతి శరణాగతానాం ఽచ్చయజ్ఞాదయశ్చదేవర్షి పితృతర్పణాద్యాః యజనాధ్యయనబలి ప్రదానాఽతిథిపూజాదయశ్చకర్తవ్యావధవన్తి మన్దాధికారిణామేవ లోకస్సర్వహర్షమాజ్ఞాకైక్కుర్యరూపేణ యథాశక్తి కర్తవ్యాభవన్తి” ఇతి

(సర్వధర్మాంశ్చేతి) (ఇత్యాదితి) “సద్యాస్తవైవనామాని ప్రవిష్టానూయథార్జవమ్ । సవాత్మనాప్రపన్నస్య విష్టమేకానిసప్రధా” ఇత్యాదిరాదికదేసగృహ్యతే (తథాచేతి) “ఉపాసన్-ఉపాసనాధికారభూతపారమైకాన్త్య విరుద్ధమ్” ఇతి, ఔత్త్రేక్షికశక్త్యాస్సమాధానగ్రంథః తథావేత్త్యారభ్య పారమైకాన్త్యా విరుద్ధమపీత్యన్తమ్ (పారమైకాన్త్యావిరుద్ధమితి) అత్రసాధనభక్తిప్రపత్తిసాధారణం పారమైకాన్త్యం వివక్షితమ్ సప్సురాయోద్ధందర్శయతి (అకిచ్చనాధికారేతి). (పారమైకాన్త్యేతి) ఫలప్రపత్తిసాధారణ పారమైకాన్త్యేత్యర్థః (విరుద్ధమేవేతి) అత్రాయమాశయఇతి పూర్వేణాన్వయః

(అగ్రనయాదితి) “అగ్రంసయతీత్యగ్నిః” ఇతిపునర్వత్తిః “అకాణీహవై” ఇత్యత్ర “అసమన్తాత్కతే” ఇతి భగవత్సాక్షాద్వాచకత్వముక్తమ్.

తత్త్వా అపకృతనా చేనవా పరమాత్మ పరత్యాదితి, తన్న, కామ్యత్వా
కారేణ తస్మిత్వా భావే, నిత్యత్వాకాన్య ఋణవిమోచనాన్త తయా
తత్పరత్వాన్నాన్య స్యుపాసకయోస్సర్వాశ్చనా ప్రపన్నత్వాభావేన ఋణి
త్వాత్” ఇతి

అత్ర తావదు సా ననాదేరై కాన్త్యవిరోధపరపూర్వోక్తసూక్తేః
ఘటప్రపత్త్య సా భారణై కాన్త్యపరత్వభ్రమం వారయితు మను వ
దతి (యదవీతి) (దేవతాస్తరిసమ్మన్ధోనాన్తీతి) పరమాత్మా విశేషణత్వేన

(అపర్యవసానేఃపేతి) “మముపాస్వ” ఇత్యత్ర ఇష్టమాత్రప్రసానానాభావేన
ఇష్టశరీరకపరమాత్మకమితి, భగవతోగౌణవాచకత్వముక్తమ్,

అపర్యవసాన్పుత్తి నిరూపణంపుతం సిద్ధ పాయసదర్శనే - సకలశాస్త్రసారత
మావిర్భావే, సర్వేషాంకృత్యానాం బ్రహ్మణిరూఢిద్వయంవర్తతే, చేతనాచేతన ద్వారకా
పర్యవసాన్రూఢిః కాచస్య, యోగపూర్వక సాక్షాద్రూఢిరపరా తత్రయస్మిన్ప్రకరణే
చేతనాచేతనాసాధారణం లింగదృశ్యలే, తత్ర తత్తత్తేతన చేతన ద్వారకాపర్యవ
సాసరూఢిరేవాగ్రీయతే యోగపూర్వక సాక్షాద్రూఢ్యాశ్రయణి లింగబాధాత్ యథా
వైశ్వానరాధికిరణ్నిశబ్దే, యత్ర తుతాదృశలింగం సదృశ్యతే, తత్ర యోగపూర్వక
సాక్షాద్రూఢిరేవాగ్రీయతే, సాక్షాద్రూఢ్యపేక్షయా పరమపరారూఢ్యేషు ప్రత్యాత్ః
యథాకాశాదిశబ్దేషితి, సకుతాపి కేవలయోగపుత్తి తుల్యత్వముపర్యవసాసరూఢి
పుత్తే స్ఫుటకాగాద్యభిమతిగ్గమ్యత ఇతి, నిష్కణ్డకమేవ సర్వేషాం కృత్యానాంబ్రహ్మ
జ్యేవ ముఖ్యపుత్త్యమితి

(కామ్యత్వే) కర్మణః కామ్యత్వాకారేణేత్యరః. (తత్పరత్వే) దేవ
తాస్తరిపరత్వేత్యరః (నిత్యత్వాకారేణేతి) కర్మణి ఇతి శేషః (తత్పరత్వాత్)
దేవతాస్తరిపరత్వాత్ (ఋణిత్వాదితి) సన్నాహిసేషః ఋణనిపుత్తివత్, ఋణనిపు
త్త్యభావాదితిభావః

(పరమాత్మావిశేషణత్వేన) పరమాత్మవిశేషణత్వాభావేన “ఇష్టశరీరకంపర

దేవతాస్తరానుసంధాన పూర్వకమనుస్థేయత్వం నాస్తీత్యర్థః, ఇదముప
లక్షణమ్ ఫలాస్తరసమ్మన్ధోనాస్తీత్య పిద్రష్ట్యమ్ (దేవతాస్తరేతి)
తత్తదజ్ఞభూత మస్త్రగత దేవతాస్తరవాచి శద్దానామిత్యర్థః (పరమా
త్మపరత్వాదితి) ఇదమపుపలక్షణమ్ ముముక్షోర్భగవత్ప్రీతేరేవ
ప్రధానోద్దేశ్యతయా, ఫలాస్తరాణామతథాత్వాసత్యపిద్రష్ట్యమ్

మస్త్రాణాంహ్యకార ద్వయమస్తి ఫలాస్తరాగ్నే కర్మాదా
సాక్షాత్పరమృరయా అజ్ఞతయా అనుసంధేయత్వమ్, మోక్షార్థే - తత్ర
తథాను సన్ధేయత్వోద్ధేతి, తత్రాద్యేనా కారణ ముముక్షుణా తేషాము
ద్దేశ్యత్వేన దేవతాస్తరాభిసంధి పూర్వకమనుసంధేయత్వంనాస్తి, ముము
క్షుసుష్టేయ కర్మాదేః ఫలాస్తరాగ్ధత్వా భావాత్ యదిహిఫలాస్త్ర
రాగ్ధత్వంస్యాత్, తదాఫలప్రదదేవతోద్దేశ్యంవినా ఫలాస్తరానిధ్యాయ
తదర్థకర్మాజ్ఞభూతానాం తేషాంతథాను సన్ధేయత్వంస్యాత్ ద్వితీయేన
త్వాకారేణ ముముక్షునైవ తేషాంతథాను సన్ధేయత్వమస్తి “బ్రాహ్మ
ణస్య సోమవిద్యాప్రజ మృణవాక్యేన సంయోగాత్” ఇతి షాష్ఠ్యా

మాత్మా” ఇత్యత్ర-ఇన్ద్రః భగవచ్ఛరీరమతి, ఇన్ద్రోవిశేషణం భవతీతికుప్రవ్యమ్
(అతథాత్వాత్) ప్రధానోద్దేశ్యత్వాభావాత్

(అనుసంధేయత్వమితి) దేవతాస్తరాభిసంధి పూర్వకమితిశేషః (తత్ర) కర్మాదా
(తథా) సాక్షాత్పరమృరయాఅజ్ఞతయా (తత్ర) ఆకారద్వయే (అద్యేనాకారేణ)
ఫలాస్తరాగ్ధత్వాకారేణ (తేషామ్) మస్త్రాణామ్ (తదర్థేతి) ఫలాస్తరాగ్ధేత్యర్థః
(తథానుసంధేయత్వమ్) దేవతాస్తరాభిసంధి పూర్వకమనుసంధేయత్వమ్ (ద్వితీయేనత్వా
కారేణ) మోక్షార్థత్వాకారేణ (తేషామ్) మస్త్రాణామ్ (తథానుసంధేయత్వమ్)
దేవతాస్తరాభిసంధి పూర్వకమనుసంధేయత్వమ్ (బ్రాహ్మణస్యేతి) పూర్వమీహంసా
యామ్, పస్తాధ్యాయే ద్వితీయపాదే, “బ్రాహ్మణస్యసోమవిద్యా ప్రజమృణవాక్యేన
సంయోగాత్” ఇతి, ఏకత్రింశత్సూత్రమ్ (బ్రాహ్మణస్యేతి) త్రైవర్ణికోపలక్షణమ్,
(సోమః) యాగవిశేషః (విద్యా) వేదాధ్యయనాదిః. (ప్రజా) సత్తతిః, “షసన్తే

వసనైజ్యోతిష్టమేనజుముయాత్” “స్వాధ్యాయోగ్యేతవ్యః” “ప్రజాముత్పాదయేత్” ఇతివిధిః, (ఋణవాక్యేన) “తృణిఋణవాజాయతే” యితివాక్యేన (సంయోగాత్) సమ్పూర్ణాత్

అత్ర, పూర్వమీమాంసాసూత్రశాబరభాష్యే విష్టాధ్యాయద్వితీయపాదే, ఏకాదశమ్, ఋణత్రయావశరణస్య బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యానాం నిశ్చితాధికరణమ్. [బ్రాహ్మణస్యతుసోమవిద్యాప్రజమృణవాక్యేనసంయోగాత్] ఇదంశ్రూయతే;— ‘సోమేనయజేత’, “గర్భాష్టమేమబ్రాహ్మణమువసయాత్” “ప్రజాముత్పాదయేత్” ఇతి. తత్రసందేహః - కినిత్యానేతాని, ఉత - అనిత్యానీతి కింప్రాప్తమ్; కామసంయోగాదనిత్యానీతిప్రాప్తే, ఉచ్యతే; - బ్రాహ్మణాదినాం సోమదీనిత్యానీతి కుతః, ఋణవాక్యేనహి సంయోగోభవతి “జాయమానోవై బ్రాహ్మణస్త్రీభిః ఋణవాన్జాయతే, యజ్ఞేనదేవేభ్యః, బ్రహ్మచర్యేణఋషిభ్యః, ప్రజయాపితృభ్యః” ఇతి. “సవైతర్హస్యశ్చోయదా యశ్చాబ్రహ్మచారీప్రజావాన్” ఇతి ఋణసంస్తవోవశ్యకర్తవ్యానాంభవతి, తస్మాన్నిత్యానీతి. “సను-లిక్లమసాదకిమ్, న్యాయఉచ్యతామ్; యనైశ్చిత్వోత్తకమ్” ఇతి. ఉచ్యతే; - ఆకామసంయుక్తాన్యేషాం పృథగ్వాక్యానిభవన్తి. “వసనై వసనైజ్యోతిషయజేత”, “యావజ్జీవమగ్నిహోత్రం జుహోతి” యావజ్జీవందర్శపూర్ణమాసాభ్యాంయజేత” “తథావిద్యామధీయాత్” “తథాప్రజాఉత్పాదయితవ్యాః” ఇతి. వివిధనిత్యతాయాః ప్రాప్తాయాఇదం లిక్లంభవతీతి,

అథవా, అయమన్యోగః; [బ్రాహ్మణస్యతుసోమవిద్యాప్రజమృణవాక్యేనసంయోగాత్] సోమదయోనియతాః - కింబ్రాహ్మణనైశ్చ; రాజ్యవైశ్యయోరనియతాః; ఉతసర్వేషానియతాఇతి, కిన్ముక్తమ్; బ్రాహ్మణనైశ్చవినియతాః, నేతరయోరితి. కుతః, ఏవంశ్రూయతే. “జాయమానోహవై బ్రాహ్మణః” ఇతిబ్రాహ్మణస్యనియమోద్యత్యతే, నేతరయోః; బ్రాహ్మణసజ్జీర్తనాత్ ఏవన్ముక్తేబ్రాహ్మణః; - సర్వేషానియమఃకృతః; కుతః, అవిశేషేణనియమవిధానంయత్, తత్ - ఆకామసంయుక్తం వచసనియామకమ్; తత్ - అవిష్టంసర్వేషామ్; తస్మాత్సర్వేషానియమితి సను, “జాయమానోహవై బ్రాహ్మణః” ఇతి, బ్రాహ్మణస్య సజ్జీర్తనమచ్య

యేన వేదాధ్యయన యాగానుష్ఠాన ప్రజోత్పాదనానాం నిత్యతయా
బ్రహ్మ విద్యాజ్ఞత్వేన తత్త్రితయాజ్ఞ భూతానాం మన్తాణాం మోక్షార్థే
తత్ర తథానుసంధేయత్వాత్

తే, భవత్యస్మిన్వచనే బ్రాహ్మణసంజ్ఞీర్తనమ్ సత్వేతన్నియమస్యవిధాయకమ్
ఏతైరకామసంయుక్తైరవచనేర్విహితస్య నియమస్య అనువాదోయమవదానస్తుత్యర్థః.
తస్మాన్నాత్ర బ్రాహ్మణ సంజ్ఞీర్తనేన రాజస్యస్య వైశ్యస్యవా ఆనియమోవిజ్ఞాయతే
బ్రాహ్మణగ్రహణస్తు ప్రదర్శనార్థమ్ 'జాయమానో బ్రాహ్మణో రాజన్యోవై శ్యోవా'
ఇతి తథా (జాయమానం) జాతశ్చేతి" ఇతి

జైమినిశ్వామిమాలావిస్తరే-మంత్రాధ్యాయస్య ద్వితీయపాదే ఏకాదశాధికరణ
మారచయతి, - [సోమాధీతిప్రజం కామ్యునిత్యంవా కామతోగ్రీమః । లిప్యానుక్తేయ
విజ్ఞానలోకైస్తన్నిత్యతేషమతే] ఇదమామ్నాయతే, "సోమేనయజేత" "స్వాధ్యాయ
మధియాత" "ప్రజాముత్పాదయేత్" ఇతి, అత్రసోమః - కామ్యుః, "జ్యోతిష్టో
మేన స్వర్గకామాయజేత" ఇతి కామసంయోగేనామ్నాయత్వాత్, అధ్యయన
ప్రజోత్పాదనయోరపి విశ్వజిన్నాయేన స్వర్గేఫలత్వేనకపితే, కిర్మయోగోపి కల్పయి
తే, తస్మాదిదంత్రయం కామ్యుమితిచేన్నైవమ్, లిప్యాదినానిత్యత్వసిద్ధేః, "వసంతే
వసంతే జ్యోతిషాయజేత" ఇతి - ప్రతివసంతంనిమిత్తీకృత్య సోమయాగంవిధత్తే
అధ్యయనస్యనస్వర్గంఫలమ్ దృష్టప్రయోజనస్యానుక్తేయ జ్ఞానస్యసమ్భవాత్, తత్ర
క్రత్వసుప్తాసస్య నిత్యత్వాత్తథేతోరధ్యయనస్యాపి నిత్యత్వమనివార్యమ్, "అనుత్పా
ద్యసుతంసలూకంగచ్ఛతి" ఇతిస్మృతేర్లోకసంధ్యర్థముల్పాదనస్యాపినిత్యత్వమ్, అనే
నైవాభిప్రాయేణేదమామ్నాయత్వమ్ - "జాయమానోవై బ్రాహ్మణస్త్రీభియుణవాజాయతే
బ్రహ్మచర్యేణయుషిభ్యో యజ్ఞేనదేవేభ్యం ప్రజయాపితృభ్యః, ఏషవాఅశ్వణోయః
పుత్రీయజ్వాబ్రహ్మచారీవాస" ఇతి బ్రాహ్మణగ్రహణమితరయోరభ్యుపలక్షణార్థమ్.
సోమాదివిధిమవిశేషస్యాశ్రవణాత్, తస్మాత్సోమాదికం నిత్యమిత్యాదికమనుసంధేయమ్.

(తత్త్రితయమ్) వేదాధ్యయనయాగానుష్ఠాన ప్రజోత్పాదనరూపత్రితయమ్
(తత్ర) కర్తాదా (తథానుసంధేయత్వాత్) దేవతాస్తరాభిసంహార్యకమనుసంధేయత్వాత్

దేవతాధికరణన్యాయేన అర్థవాదిన్యా ఋణనివృత్తేరపి సోమాది

(దేవతాధికరణేతి) ఉత్తరమీమాంసాయాం దేవతాధికరణే - అర్థవాదవాక్య
గత విశేషస్య ప్రకృతోపయోగిత్యము క్తమ్. శ్రీభాష్యప్రకాశికాయాం ప్రథమాధ్యా
యస్య, తృతీయపాదే, “తదుపర్యపిపాదయణి” ఇత్యత్ర దేవానాం బహువిధ్యా
యామధికారోస్తి, సవేతిప్రసక్తా చ్ఛిప్యతే; నాన్యధికారోదేవానామర్థి త్వద్యభా
వాత్, తదభావశ్చ దేవతానాం చేతన్యాదా ప్రమాణాభావాత్; తథాపి; సతావచ్ఛే
దనాతత్ర ప్రమాణమ్, తస్యః కర్మకరణేతి కర్తవ్యతాదిరూపాంశత్రయవిష్టభావ
బోధకతయైవచరితార్థత్వాత్, దేవతాచైతన్యాదా ప్రమాణత్వాత్; ప్రవర్తకోపి
విధిః, ప్రవృత్త్యనుకూలమేవార్థం విషయీకరోతి; దేవతాచైతన్యాదికశ్చ సతథాభూ
తమ్; నాప్యర్థవాదస్త్రప్రమాణమ్; - పూర్వతన్త్రోక్తార్థవాదాధికరణన్యాయేన విధ్య
పేక్షితప్రాశస్త్యసమర్పకతయైవ స్వాధ్యాయవిధ్యవగతిప్రయోజనపదర్థవత్తా వశ్య
మ్భవేన అనపేక్షితనిష్ఠలదేవతా చేతన్యాదాతాత్పర్యాసమ్భవాత్; నాపిమస్త్రభాగా
స్త్రప్రమాణమ్; తేషామపిమస్త్రాధికరణోక్తన్యాయేన అనుష్ఠేయార్థస్తానకత్వేనబద్ధప్ర
యోజనానామనుపయుక్తదేవతాచేతన్యాదా తాత్పర్యాసమ్భవాత్, నామధేయా
నామపి విహితధాత్వర్థపరిచ్ఛేదకతయా దేవతాచైతన్యాదిబోధకతాయ మసమర్థ
త్వాత్. అకాశాద్యచేతనసృష్టి పరిన్తాదిదేవతాసృష్టేర త్యవసన్నతయాసృష్టివా
త్వాదపి దేవతాచైతన్యాద్యసిద్ధేశ్చ; విద్యాసన్నిధావామ్నాతానామ్, “ప్రతర్దనోహ
వైదైవోదాసిః” ఇత్యాద్యాభ్యాసనానాం పారిష్టవాధాధికరణన్యాయేన విద్యాస్తా
వకతయావిద్యాధానాం దేవతాచైతన్యాదిపరతాయాంమానాభావాత్; ప్రత్యుతదేవ
తానాం విగ్రహాదిమత్తేయియగపదామూతానామనేకయజ్ఞవాజేషు సన్నిధానాను
పవత్తిః; తస్మాద్దేవానాంచైతన్యే విగ్రహాదిమత్తేయ ప్రమాణాభావేన ముముక్షు
రూపార్థిత్వాభావాత్, పటుతరదేహేంద్రియాదిమత్త్య రూపసామర్థ్యాభావాదధ్య
యస సంస్కృతస్వాధ్యాయసమ్పదితార్థ జ్ఞానవత్తారూపవిద్యత్తాభావాచ్చనదేవానాం
విద్యాధికార ఇతిపూర్వః పక్షః;

ఫలత్వేన తేషాంతధానుసంస్థేయత్వస్య ఋణనివృత్త్యర్థత్వాత్, ఋషి
దేవ పితృప్రీతింవి నా తదీయఋణనివృత్త్యనుపపత్త్యాముముక్షోరపుష్ట్యద్వే

రాధా నస్తు,—దేవానామప్యస్తి విద్యాయామధికారః తేషాంవిభ్యర్థవా
చాదిభిశ్చైతస్య విగ్రహోదేస్సుస్ఫుటమవగమాత్ విధినాతావత్ “సామేనయజేత”
ఇతియజినాయాగఉచ్యతే యాగశ్చ-దేవపూజా “యజ - దేవపూజాయామ్”
ఇత్యనుశాసనాత్, దేవపూజావ - దేవతాప్రీతిజనకవ్యాపారః ప్రీతిశ్చ - దేవతా
యాశ్చైతస్యంవిగ్రహాది మత్వశ్చవి నాసమృద్ధవత్తీ-విధితశ్చైతన్యాదిసంధిః తథా,
అథవాదైశ్చతేషాం చైతన్యాదిస్పృధ్యత లోకే-స్తుత్యేషునరపతిప్రభృతిషు గామీభ్యశ్చ
చార్యశార్యవీర్యధైర్య సౌందర్యాదిగుణకథనేనైవ స్తుతిబుద్ధిజననవత్, వేదేషిస్తుత్యేష్వ
వాయ్వాదిషు గుణసౌందర్యకథనేనవి నా స్తుతి బుద్ధేరనుత్పత్త్యా, తద్బోధావశ్యమృణే
వశ్చాత్తనబలవత్తరవాధిక ప్రమాణాథావేన చైతస్యవిగ్రహాదిసంధేరప్రత్యూహత్వాత్.
అతఎవఋ “సతామనతాంవాగుణానాం కీర్తనాత్ప్రరోచనా” ఇతిన్యాయవిదాం
వాదోద్యుతే, తథామంత్రరసితేషాం తత్పిఠ్ఠిరనివార్యా మంత్రాధికరణన్యాయేనతేషాం

విహితార్థస్మారకతయా నిర్వికల్పకస్మరణస్యాఽ సమచవినిస్తత్యేన అనుష్ఠానాన
సుకూలత్వేనచ సప్రకారకత్వావశ్యమృణే,మంత్రప్రతిపాద్యగుణ విగ్రహాదిప్రకారమతి
లభ్యే అప్రామాణికప్రకారా న్నరకల్పనస్యాఽతిజఘస్యత్వాత్ మంత్రాణామనుష్ఠే
యార్థస్మృత్యర్థమేవ మంత్రప్రతిపాద్యవిగ్రహాదివరతా అవశ్యమభ్యుపేయా, “హస్తా
హమిమాస్త్రస్రోదేవతాః” “అనేనజేవేనాత్మనానుప్రవిశ్య నామరూపేవ్యాకరవాణి”
“నామరూపశ్చభూతానాం కృత్యానాశ్చప్రవశ్చనమ్ వేదకర్తేభ్యఏవాదౌ దేవాదీ
నాశ్చకారసః” ఇత్యదిబముతరవచనేషు దేవాదీనాం శరీరసృష్టిప్రతిపాదనాత్,
అవేతనాకాశాదిసృష్టితుల్యసృష్టివచనమజ్ఞానకార్యమేవ, దేవానాంవిగ్రహాదిమత్వే
యాగజదనేకదేశసాన్నిధ్యోపపత్తిశ్చసౌభర్యాదివదనేక శరీరవర్తిహాశక్తివిశేషాదు
పపాదసియా. తస్మాద్దేవాదీనామపిచైతన్యాదిమత్తయా అధిత్యాదినమృణేవాదస్తి
విద్యాయామధికారః ఇతి

(తేషామ్) మంత్రాణామ్ (తథా) పూర్వవత్ (తదీయేతి) ఋషిదేవపితృసమృ

శ్యత్వేన దేవతాస్తరాభిసంస్థాపితౌచ్యమ్. తథాచశరణాగతైర్దేవతాస్తరాచిశబ్దాఽను సన్ధానే దేవతాస్తరోపలక్షిత తదిస్తర్యా మిత్యగుణ విశిష్టస్య భగవత ఏవోద్దేశ్యత్వాత్, ఉద్దేశ్యత్వేన దేవతాస్తరాభిసంస్థాపితౌచ్య రూపాఽకించనాధికారేణ విరోధ ఉపాసనాదేర్దుర్వార ఇత్యాశయేనాహ (కామ్యత్వా కారణేతి). అత్రదేవతాస్తర శబ్దానామిత్యనుషజ్ఞః.

నను, శరణాగతై రపి కేవలభగవదాజ్ఞా పయుక్తత్వేన కేవలపరార్థకై జ్ఞుర్యత్వేనచ నిత్యనైమిత్తి కానామ వశ్యానుష్ఠేయత్వాత్, ఉక్తరీత్యాతేషామపు యద్దేశ్యత్వేన దేవతాస్తరాభి సంస్థాపితౌచ్యం భగవత్ప్రీతి వృత్తిరేకేణ ఋణనివృత్తేస్తేషామనుద్దేశ్యత్వాత్, నతాదర్థేన దేవతాస్తరోద్దేశ్యత్యానాధనాస్తరనిష్ఠేష్వపి సమాన మిత్యత్రాహ (న్యాన్యూ పాసక యోరితి).

(సర్వాత్మనా ప్రపన్నత్వా భావేన) ఇత్యనేన *సర్వాత్మ నాయ శ్శరణమితి వాక్యంస్మరితమ్. తథాచాఽయమభిప్రాయః. “ఉపాయే గృహరక్షితోః” ఇత్యాదిప్రమాణేన శరణశబ్దస్తావదర్థత్రయవాచీ. తథాచ, యస్సర్వాత్మనా శరణం ప్రపన్నః సర్వప్రకారేణోపాయత్వేన గృహత్వేన రక్షితౌత్వేనచ ప్రపన్న ఇత్యర్థః. అత్ర ఫలప్రద దేవతాద్వారా ఫలకరణత్వ ముపాయపదేన వివక్షితమ్. (౧) “ఏషబ్రహ్మప్రవిష్టోస్మి”(౨) “ప్రవేష్టుం పరస్తవ”(౩) “విశతేతదనస్తరమ్” ఇత్యాదౌ

స్థిత్యర్థః. (తదస్తర్యామిత్యేతి) దేవతాస్తర్యామిత్యేత్యర్థః.

(తేషామపి) శరణాగతానామపి. (తాదర్థేన) ఋణనివృత్త్యర్థత్వేన.

(ఉపాయ ఇతి) “ఉపాయే గృహరక్షితో శ్శబ్దశ్శరణమిత్యయమ్. పరతేసాక్రస్తు తజ్ఞాచ ఉపాయార్థైకవాచకః” ఇతి. (ఏష ఇతి) “గ్రీష్మేశితమివక్రదమ్” ఇతి శేషః. (ప్రవేష్టుమితి) గీతాయాం పూర్వమేవ వ్యాఖ్యాతమ్. (విశతే ఇతి) గీతాయాం

భగవతో గృహపత్రవేశకిర్మతోక్త్యా ఫలత్వాఽపరపర్యాయం
ప్రాప్యత్వం గృహపదేన వివక్షితమ్ ఫలప్రదదేవతా రక్షితృ పదార్థం
సాధనాంతర నిష్ఠాస్తు ఫలప్రదత్వమాత్రేణ భగవంతం ప్రపన్నాం
నతుకరణత్వేన ఫలత్వేనచ ప్రపన్నాం, తేషాం స్వయత్నస్వప్రయో
జన పరత్వాత్, “నారాయణం ప్రపన్నం” ఇత్యస్య అవధారణగర్భ
త్వాచ్చ, తథాచ, శరణగతానాం విశేషవచనేన ఋణిత్యనిషేధాత్
నచ ఋణనిపుత్త్యర్థముద్దేశ్యత్వేన దేవతాంతరాభి సన్నిసృజ్యతే.

సాధకానాస్తు విశేషవచనాభావేనఋణిత్యాత్, సత్యపిఋణిత్యే
తన్నిపుత్తై కామనావిరహేణదేవతాంతరానుద్దేశే ప్రత్యవాయాపత్త్యా
తేషాముద్దేశ్యత్వేన దేవతాంతరాభిసన్నిర్హర్తృత్వైవ, తస్మాచ్ఛరణగతా
నాం దేవతాంతరోపలక్షిత తదంతర్యా మిత్యగుణ విశిష్ట భగవదుద్దేశేన
దేవతాంతరశబ్దాను సన్ధానమ్, సాధకానాస్తు దేవతాంతరవిశిష్ట భగవదు
ద్దేశేనక్వచి దేవతాంతరశబ్దాను సన్ధానమితి (ఋణిత్యాదితి)అనేనస్వరూపే
ణైవ క్వచిత్ఫలాంతరాభి సన్నిరాహిత్య రూపాఽకిచ్చనాధికార విరోధ
స్సూచిత ఇతిదిక్

ఇతి సామ్రుదాయిక స్వరూప విరోధనిష్కర్షం.

పూర్వమేవ వ్యాఖ్యాతమ్ (తేషామ్) సాధనాంతరనిష్ఠానామ్ (అవధారణేతి) “సర్వం
వాక్యం సావధారణమ్” ఇతిన్యాయాదితిభావః

(తన్నిపుత్తై) ఋణనిపుత్తై (తేషామ్) సాధకానామ్ (తదంతర్యామిత్యేతి)
దేవతాంతర్యామిత్యేత్యర్థం (క్వచిత్) సాక్షాదస్వయభిన్నస్థలే (ఇతితి) తథాచ
అయమభిప్రాయఇతి పూర్వేణాస్వయః

ఇతి సామ్రుదాయిక స్వరూప విరోధనిష్కర్షనామక.

పల్లమవాదకరినపద దీపికా

హిరణ్యవధానవిష్ణు పృథివ్యాంచయనాధికరణాధికరణత్వవత్, ఆత్రాపివిధిత్సితవరణీ
యాధికారి విశేషణభక్తిరూపత్వ విశేషణ విశిష్టశ్రవణమనన నిదిధ్యానసానాం
వరమాత్మ ప్రాప్త్యుపాయత్వమితి సిద్ధ్యతీతిభావః ఆత్మోపాయత్వంప్రయోజకత్వ
మాత్రమితిబోధ్యమ్

(వివక్షితవిశేషః) భగవద్విషయకాత్మర్థప్రీతిరూపత్వమ్ భగవల్లాభ ప్రయో
జకభగవద్వరణార్హాధికారి విశేషణస్య యచ్ఛుద్ధేనవిధానం వాక్యతాత్పర్యన్,
తథాచభగవల్లాభ ప్రయోజక భగవద్వరణ విషయాధికారి విశేషణీభూత భగవ
త్ప్రియతమత్వ లక్షణవాక్యతాత్పర్యస్య “ప్రియతమవివహిరణీయోభవతి” ఇతి
లోకసిద్ధప్రతీత్యా నిరూపణేన భగవద్విషయకాత్మర్థ ప్రీతిత్వరూప వివక్షితవిశేషమ్,
“యన్యాయంనిరతిశయప్రియః” ఇత్యాదిసామ్యతీవచనేనదర్శయన్, తదుపయోగి
తయావాక్యసామ్యత్వాయం దర్శయతీత్యర్థః, (యమేవైవ ఆత్మాపుణుతేతేనైవల
భ్యఇతితి) ఏవకారస్య ఆవృత్త్యా ఉభయత్రాస్యయఇతిభావః, ఆత్మప్రీతిమవివ
కారః - ఉపాయాధికారినియమవరః ద్వితీయః - ఉపేయాధికారి నియమవరః

“వరణీయేనలభ్యోస్తు” ఇతిప్రథమవర్సచరమవర్సయోజనాభేదేన వరణీయే
నేతి కర్తరికరణేచ తృతీయా, తద్దర్శయతుం (లోకసిద్ధప్రతీతిమాహేతి) వరణీయస్య
ప్రియతమత్వే లోకసిద్ధేప్రియతమస్యాత్మర్థ ప్రీతిమత్వేసిద్ధే ప్రకృతవరణీయస్య భగవ
త్వత్వర్థ ప్రీతియోగసద్భావ, వరణీయప్రతిపాదకశబ్దేన ధువానుస్మృతే ర్విశేష సిద్ధి
ర్దర్శితాస్యాదితిభావః (ప్రీతివిషయమాత్రస్య సవరణీయత్వమితి) ప్రీతివిషయసామాన్య
స్య సవరణీయత్వమిత్యర్థః లోకేసాతిశయప్రీతివిషయాణాం ప్రార్థనీయత్వాఽదర్శ
నాదితిభావః

తర్హిసాతిశయప్రీతేర్వరణాభావే నిష్ఫలత్వం స్యాదిత్యత్రాహ (కిన్తుస్వయ
ముపశితస్యస్వీకారవివేచిత). స్వయముపశితస్యానివారణమనుమతిదాన మణ్ణీకరణాన్ని
సాతిశయప్రీతిఫలమితిభావః ఏతేనసాధనాంతరనిష్ఠానాంభగవల్లాభప్రకారో వాక్య
భ్యాతోభవతి తేషాంసాతిశయలక్షణతే ముక్షువివ నిరతిశయప్రీత్యా భగవదుపాసనే
తదర్థతయా ప్రీతేసాతిశయత్వేనతేషుభగవత్ప్రీతిరపి నిరతిశయత్వాభావేనవరణ
విషయత్వాభావాదితి.

కరవల్యాం “ముముక్షుర్వై శరణమహంప్రపద్యే” ఇత్యుక్త్వా పూర్వో
త్తర వాక్యభ్యాం శ్రీమన్నారాయణస్థైర్య ప్రాప్యప్రాపకభావ ప్రతి
పాదకస్య మస్తరత్నస్యాఽఽమ్నానాదితిభావః అభిప్రేత ప్రమాణా
న్ముగ్రాహకం ఫలవై సాదృశ్యలక్షణాఽచౌచిత్యరూపం విపక్షే బాధక

అన్యధాదికథాన వికలకరణరోడు పటుతరకరణరోడువాణియట వత్సలైయాయరు
కుమూఖాలే మాతాపితృసహస్రీక్షలిక్ష్మాట్టిలుమ్ వత్సలతరమాకైయాలే, తమఃప్ర
చురరోడు రజఃప్రచురరోడు సత్వప్రచురరోడువాణియట అవర్కళ అపశేప్రవృత్త
రాయ్ నశిక్కువిడక్షమకుల్లమైయాలే ఆవోరుడైయ గుణానుగుణమాక పురుషార్థక
త్తైయమ్ తత్సాధనకత్తైయముపదేశిత్తు కౌగ్గళకొమ్మిలైయేర్ ముక్కు చ్చుళ్ళి
క్కూల్ నాట్టువారోపాతి ఇవోమీక్షుగ్గళాలే తన్నుడైయతాత్పర్యాంశత్తిలే ఆరోపి
క్కైక్కాక ప్రివర్తిప్రిక్కుతాకైయాలే శ్వేనవిధితుడగ్గి ప్రివర్తివర్తమాకవరు
కుళవుమ్ చేతనరనిష్ఠనిష్ఠవళుక్కిడాక ఉత్తరోత్తరపురుషార్థ సాధనకత్తైవర్తిప్రి
త్తు పూర్వపూర్వకత్తైనివర్తిక్కు క్కుడవతాయరుకుమ్ ఆకైయాలే ఇవ్వుపాసకత్తై
ప్రివర్తిప్రిత్తు పరహింసైయైనివర్తిప్రిక్కైక్కాక పరహింసైయైత్తు - మేలాన
హింసైయైవడి “పరదేవతై” “పరగతి” ఎన్నివిడగ్గళిల్ మేలానదేవతై, మేలాన
గతిఎవ్వరమాకితాప్పాలే, ఆతావతు - శ్వేనవిధికుమ్మేలాక విధిక్కుప్పట్టవత్సాలమ్మ
నాదికత్తైచొన్నవడి ఇత్తైహింసైయైన్నలామోవెన్నిల్, విహితహింసైయైన్నకృడవ
తితే “అగ్నిహింసయంపశుమాలభేత” ఎన్నివిడత్తిల్, ఆలమ్మళబ్దమ్ “ఆలమ్మ-
స్పర్శహింసయోః” ఎన్నైయాలే, హింసావాచియితే ఇత్తాల్ కామ్యకృత్తైచొన్న
వడి పూర్వవిహితహింసైయను శ్వేనవిధియై చొల్లుకైయాలమ్, తదుపరివిహితమాన
కామ్యమే ఇవ్విడత్తిల్ విపక్షితమ్” ఇతి

(ఇత్తైప్రివర్తిప్రిత్తు) ఇత్యత్రఉత్ప్రేక్షమాణానాం ఉపాసనప్రవర్తనవాన్తేన
భక్త్యవేక్షయాప్రవర్తియైవిధితత్తు ప్రవత్త్యాంభక్తిస్థానే ఈశ్వరస్థనివేశః గురూ
పాయభర సమర్పణాత్తత్సానే ఈశ్వరస్థిత్యా ప్రపన్నాధికారిణం ప్రతిఫలందదాతితి
ప్రపత్తేర్విశేషః అతః ప్రాప్యవై సాదృశ్యం భక్తేరిత్యాశయః (అభిప్రేతప్రమాణమ్)
“ముముక్షుర్వై శరణమహంప్రపద్యే” ఇత్యాదిప్రమాణమ్

మాహ (ప్రాప్యానురూపమాన) ఇతి.

(అధేత్యాది) చరమశ్లోకపూర్వార్థ వివరణరూపోఽయం శ్లోకః; తత్రతావత్ త్యాగవిధ్యధికారిణమాహ (అధేతి) యదీత్యర్థః. అనేన అధికారిదార్లభ్యం ద్యోత్యతే. అత్రసమ్పాద్యపురుష స్వభావపర్యా లోచనయా సాధనాంతరాఽన్యసాధారణ్యేన త్యాజ్య నిర్దేశస్వరస్య పర్యాలోచనయా, ముముక్షుంప్రతి బ్రహ్మహత్యాది పాతకానా మప్ర సక్తత్వ పర్యాలోచనయించ, పాతకశబ్ద సాధనాంతరపరః. “నను కృతం నదుష్కృతమ్” “సర్వేపాప్యనః” ఇతివత్. (సర్వభావేనేతి) సర్వత్రాన్వేతి. (సర్వభావేనపాతకభీతోయది) సర్వస్వభావేన సాధనాంతరస్వరూప జ్ఞానాశక్తిత్వేన తదనుస్థానాఽశక్తిత్వేన తత్స్వరూప విరోధాభిజ్ఞత్వేనచేత్యర్థః. (సర్వభావేన విముక్తాన్యసమారమ్భి) అన్యశబ్దో నభివయుక్తన్యాయేన మోక్ష సాధనభూతనారాయణాన్య

(అయంశ్లోక ఇతి) భవిష్యత్పూర్వే శ్రీవిష్ణుధర్మపట్టిశ్రితమాధ్యాయే; — “అధపాతకభీత స్త్వం సర్వభావేనభారత । విముక్తాన్యసమారమ్భో నారాయణపరో భవ” ఇతిశ్లోకఇత్యర్థః. (సమ్పాద్యేతి) అత్రసమ్పాద్యపురుషః - ధర్మపుత్రః. (పర్యాలోచనయాచేతి) అత్రచకారేణ ప్రకరణపర్యాలోచనయేత్యర్థః. అస్మిన్ శ్లోకే యమేనధర్మపుత్రస్య ప్రమాణప్రమేయవృత్తిశ్చాత్రయం కృతమితిబోధ్యమ్. (ననుకృతమితి) (సాధనాంతరస్వరూపేతి) సాధనాంతరస్వరూపం జ్ఞాతుమశక్తేత్యర్థః. (తత్) సాధనాంతరమ్. (నభివయుక్తన్యాయేనేతి).

నభివయుక్తన్యాయశ్చక్తః పరిభాషేస్తుతేభురే;—నను, “భృశాదిభ్యోభవ్య చ్యోః” ఇతి విధియమానశ్చక్తః, “క్వదివాభృశాభవన్తి” ఇత్యత్రాపిస్యాదతఃపా (నభివయుక్తమన్యస దృశాధికరణేతదాహ్యర్థగతిః) నభ్యక్తమ్, ఇవయుక్తశ్చయత్కి- ఇచ్చిద్ద్యోత్యతే, తత్ర - తస్మాద్భిన్నేతత్సదృశే అధికరణేద్రవ్యేకార్థం విజ్ఞాయతే; హి - యతః, తథాఅర్థావగతిరస్తి; సహ్యబ్రాహ్మణమానయేత్సుక్తే, లోష్యమానయేతి భవతి అతిఃచ్యవ్యస్తభిన్నేచ్యవ్యస్తసదృశే అభూతతద్భావవిషయేక్య జితి నోక్తహాసః. స్పష్టాచేయం “భృశాదిభ్యః” ఇతిసూత్రభాష్యే” ఇతి.

పరః, అనేనధర్మశబ్దః - “మామ్” ఇతివిధాన్యమాన నారాయణాన్య
పరఃసత్త్వక్తం భవతి (సమారమ్భః) సమస్తారమ్భః. సమా- “సర్వధర్మా
న్” ఇతిబహువచనార్థః ఆరమ్భశబ్దేన త్యాగో ననుష్ఠానమిత్యుక్తిమ్.
ప్రపంచసృష్టోముచి - పర్యవసృష్ట్యజపర్యాయః (సర్వభావేన) సర్వప్ర
కారేణ అనేన సర్వధర్మానితి-సర్వశబ్దోఽన్య కార్తృనిఽల పరఃసత్త్వక్తం
భవతి (సర్వభావేన నారాయణపరః) సర్వాత్మనా నారాయణం
ప్రపన్న ఇత్యర్థః అత్రనారాయణమాత్రపర ఇత్యవధారణం గర్భితమ్.
అనేన “మామేకం శరణంవ్రజ” ఇత్యేత ద్ధా ఉక్తాః “పరః” ఇత్య
నేన “వ్రజ” ఇత్యత్ర గత్యర్థో బుద్ధ్యర్థ ఇత్యుక్తిమ్

(ప్రాప్య విరుద్ధజగతి) భగవత్ప్రాప్తి ప్రతిబంధకజగిత్యర్థః.
(నిన్దితత్వ) కశజ్ఞ భక్షణాదివత్ నిన్దితవత్త్యర్థః అభిచారాది విధావివ
ఉపాసనాదివిధౌ ధాత్వర్థే విధితాత్పర్యం వినా అన్యతాత్పర్య కల్పనం
తావన్నాస్తీత్యాహ (అభిచారాదిశీత్యాది) (ఫలవిశేషః) వైరివధః
(అనర్థః) నరకః నరక హేతుత్వే మోక్షత్వ వ్యాఘాత ఇత్యాశయేన
(అనర్థప్రసంగమితై) ఇత్యనుగృహీతమ్ అన్యతాత్పర్యమపిప్రకృతే ననన్యవ
తీత్యాహ (ఏకేతి) ముఖ్యస్మానువిధాయగౌణస్మానువిధేః, దీర్ఘనత్రం

(సమాధర్మానితి) “సమా” ఇతిత్వతీయా; “సమ్” ఇత్యుపసర్గజేతియావత్.
(పర్యవసృష్టేతి) పరిత్యజ్యేతి పర్యవసృష్టేత్యర్థః (అన్యకార్తృనిఽల) “సర్వధర్మా
న్సరిత్యర్థః” ఇత్యత్ర, “సర్వోపదియజ్ఞస్సమాప్తః” ఇత్యత్రయజ్ఞశబ్దోపరిశ్రావ
మాజ్ఞాకవచనబలాత్, సర్వశబ్దస్యయజ్ఞాన్యకార్తృనిఽల పరిత్యవత్, అత్రత్యసర్వశబ్దస్య
ధర్మాన్యకార్తృనిఽల పరిత్యవత్ క్రవ్యమితిభావః (సర్వభావేన) సర్వధర్మేణ (నారా
యణపరః) సరః - అర్జునః, తత్సమ్పన్నః - నారాః - ధర్మవ్రతాదయః తేషా
మయసమ్ - నారాయణః - కృష్ణః “కృష్ణాశ్రయాః కృష్ణబలాః” ఇత్యుక్తరీత్యా
తం ప్రపన్నఇత్యర్థః (అవధారణమితి) “సర్వంవాక్యం సావధారణమ్” ఇతిన్యా
యాదితిభావః

(నిన్దితవత్తీతి) దేవతేతిశేషః, (వివక్షితవివరీతమ్) వివక్షితస్య - వివక్షితి

విధాయచిత్రాదివిధేశ్యాఽధికారిభేదేన ఫలభేదేనచ లఘూపాయే రుచి
జనకత్వాదేశకేత్యాద్యుక్తిమ్. (వివక్షితేతి) వివక్షితస్యాఽర్థాంతరే రుచి
జనకత్వస్యవిరుద్ధమిత్యర్థః. కేనచిదధికారిణా గురూపాయేన సాధ్యస్య ఫల
స్యతేననైవ లఘూపాయేనసాధనసమ్భవే గురూపాయవైయర్థ్యాపత్త్యా
లఘూపాయప్రదర్శనం తస్య స్వస్మిన్నరుచిమేవ జనయతీతిభావః.
ప్రత్యుత గురూపాయఏవ రుచింజనయతీత్యాహ (అన్గత్తిలేయతి).
“పూర్ణాహుత్యా సర్వాకామాన వాప్నోతి” ఇత్యాది వదితిభావః.

ఏవశ్చ శ్యేనాది విధేః యథాశ్యేనాధి కారిణం ప్రత్యేన బలవద
నిష్టాననుబద్ధిత్వాంశే తాత్పర్యాభావః. కిన్తు, ఇష్టసాధనత్వాద్యంశ
ఏవతాత్పర్యమ్. శ్యేనాదేర్వైరివధద్వారా నరకసాధనత్వాత్,
శాస్త్రేణ బలవదనిష్టానుబద్ధిన్యపి పురుషప్రవర్తనం పురుషస్యశాస్త్ర
విశ్వాససిద్ధ్యర్థమ్. అతఏవశ్యేనాదికం స్వాధికారిణం ప్రత్యేన కర్తృమ
యోగ్యమ్; న తథాపాసనాదివిధేః, ఉపాసనాద్యధికారిణం ప్రత్యేన
బలవదనిష్టాననుబద్ధిత్వాంశే తాత్పర్యాభావః. ఉపాసనాద్యధికారిణ

విశ్వాసజనకత్వస్య, వివరీతమ్ - “గురుసాధ్యంవస్తు-లఘూసాధ్యమ్” ఇత్యుక్తఞ్జేత్,
తత్ప్రకృత్యాహతే. తస్మాదప్రామాణ్యమిత పృథక్తావవిశ్వాసోజాయత. ఏకాధి
కారిణమృతి ఏకఫలముద్దిశ్యగురూపాయ లఘూపాయప్రతిపాదక గీతోపదేశవిరో
ధాదితిభావః. (తేనైవ) అధికారిజైవ. (తస్య) అధికారిణః. (స్వస్మిన్) లఘూ
పాయే.

సారే - (అన్గత్తిలేతి) అన్గప్రవృత్తియితిత్యర్థః. (అన్గేనలేతి) భక్తిఫలలేత్యర్థః.
“అత్రగురూపాయభక్తింవిహాయలఘూపాయప్రవృత్తిఃగురూపాయమహాఫలవిసదృశా”
ఇతి ఫలతీతిభావః. (పూర్ణాహుత్యేతి) సారే (యుక్తితి) భక్తిస్థానేసిద్ధోపాయనివే
శః ప్రవత్త్యామిత్యాదియుక్తిత్యర్థః. సారే, (తుల్యన్యాయత్రైయాలేఇతి) “సార్వ
తాఉభయోస్తుల్య” ఇతిభావః.

(తాత్పర్యాభావఇతి) “తాత్పర్యాభావోన” ఇత్యన్వయః. (స్వఫలిభూతేతి)

ప్రమృతి స్వ ఫలీభూత మోక్షాపేక్షయాబలవదనిష్టానుబంధితేష్వప్రమా
ణాభావాత్ అతోనన్వాఽధికారిణప్రమృత్యేవ అన్యార్థం విధేయత్యేన
ఉపాసనాదే స్వాధికారిణివ కర్తుమయోగ్యత్వ మితిస్థితమ్.

అత్ర అకిచ్చనాధికారిణ స్వేష్టపరాధ్ధాఽనుభవకై జ్ఞుర్యాపే
క్షయా సాధనాన్తరఫలయోస్వాధిగ్ధాఽనుభవకై జ్ఞుర్యయోః, (౧)
“నమఇత్యేవ వాదినః” (౨) “మద్భై నక్లామజ్ఞోమాద్భై” (౩)
“తనక్కేయాకవైన్ క్కొళ్ళమ్” ఇత్యాదిదివ్యసూక్తి పరిష్కృతమూ
లమస్త్ర మస్త్రరత్నస్థ నమశ్శబ్ద బలేన అత్యంతాఽనిష్టత్యేన ఉపాసనాదే
స్త్రప్రమృతి బలవదనిష్టానుబంధిత్యాత్ కామ్యవిధేర్ముముక్షుప్రమృతీవ తద్వి
ధేరకిచ్చనాధికారిణప్రమృతి తదిష్టాపేక్షయా బలవదనిష్టానుబంధిత్యాం కే
తాత్పర్యం నాస్తీతి, ముముక్షుప్రమృతి కామ్యవిధీనాం (౪) “వేదైశ్చ
సర్వైరహ మేవవేద్యః” ఇత్యాద్యనుసారేణ (౫) “ఆనన్దోబ్రహ్మ”
ఇత్యాదివాక్య శేషతయా సర్వకర్మ సమారాధ్యత్వ సర్వఫలప్రదత్వ

ఉపాసనఫలీభూతేత్యర్థః (ప్రమాణాభావాదితి) ప్రపత్తిస్సాధనమ్, భక్తిర్న సాధన
మితి - పాతకేతివచనంసనిషేధతి, తతోప్రమాణంనాస్తీతిభావః (అన్యార్థమ్) సాధన
ప్రపత్తివిశ్వాసార్థమితి ఔత్సేహికపక్షే (అయోగ్యత్వమితి) అయోగ్యత్వం
నేతిస్థితమిత్యన్వయః

సప్రమదాయసిద్ధవిరోధందర్శయతి (అతాకిచ్చనేతి) (నమఇతి) (మద్భై
యితి) “మద్భై నక్లామజ్ఞోమాద్భై” ఇతిశ్రీగోదాసూక్తిః (తనక్కేయాకవితి)
“దామిడసామకేదన్వీతియశతకే నవమదశకేతురీయగాధా (తప్రమృతి) అకిచ్చ
నాధికారిణప్రమృతి (అనిష్టానుబంధిత్యాత్) అనిష్టసమ్మన్ధిత్యాత్ (తద్విధేః) ఉపాస
నవిధేః (తదిష్టాపేక్షయా) అకిచ్చనాధికారిష్ట పరాధ్ధానుభవకై జ్ఞుర్యాపేక్షయా.
(అనిష్టానుబంధిత్యేతి) అనిష్టసమ్మన్ధరూపితత్యేత్యర్థః (వేదైశ్చేతి) భగవద్గీతాయాం
పశ్యదశాధ్యాయేపశ్యదశ శ్లోకః (సర్వేః) పూర్వభాగోత్తరభాగాత్మకైః (ఇత్యా

(౧) భార-

(౨) తిరుప్పా-౨౯

(౩) తి. వాయ్-౨౯-౪.

(౪) గీ-౧౫-౧౫

(౫) తై-ఆస-

ముఖేన సిద్ధబ్రహ్మ ప్రతిపాదన తాత్పర్యస్య సమన్వయాధికరణన్యాయేన
 దీతి) “వేదాక్షరాణియావనిపరితానిద్విజాతిభిః । తావనిహరినామని కీర్తితానిన
 సంశయః.” ఇత్యాది - అదిశబ్దగ్రాహ్యః. (అనన్తఇతి) తైత్తిరీయోపనిషది భృగు
 పర్యంవష్టోనువాకిం. “అనన్తోబ్రహ్మేతివ్యజ్ఞానాత్ ” ఇతి. (సిద్ధోపాయబ్రహ్మప్రతి
 పాదనేతి) కర్మ శబ్దాం పూర్వభాగమీహంసాప్రవర్తితేతిభావః (సమన్వయాధికర
 ణన్యాయేనేతి) సమన్వయాధికరణే వేదాన్తవాక్యస్య నిరతిశయపురుషార్థత్వేన సిద్ధ
 బ్రహ్మప్రతిపాదకత్వం సమ్యవతీత్యుక్తమ్.

శ్రీభావ్యప్రకాశికాయాం ప్రథమాధ్యాయేప్రథమపాదే; చతుర్థాధికరణే;—
 ప్రకారాన్తరేణవేదాన్తానాం బ్రహ్మణితాత్పర్యా సమ్యవముఖేన శాస్త్రస్యానారమ్యణీ
 యత్వకాశక్యనిరాక్రియతే. “తత్తుసమన్వయాత్” ఇత్యత్రప్రత్యక్షాదిప్రమాణస్య
 యథాతథాత్వేపి పరప్రతిపత్త్యర్థస్యశబ్దస్య, స్వాధ్యాయవిధ్యధ్యాపితప్రయోజనస్య
 వైదికవాక్యస్యచ విశిష్టప్రయోజనపదార్థ పరత్వావశ్యమృషేన, తస్యచప్రపుత్తినిపు
 త్త్యస్యతరాస్యయి ఫలతత్సాధన ప్రతిపాదనాయత్తతయా, ధ్యానవిశేషణతయా
 ప్రపుత్త్యస్యయేపి, ధ్యానస్య ధ్యేయసత్తావశ్యమృషేన ధ్యేయభూతబ్రహ్మస్వరూపాది
 సత్యత్వాసిద్ధ్యాః పస్తుసత్తావిగాభూతస్య సాక్షాత్పరమృరయావా ప్రపుత్త్యస్యయస్య
 ప్రపుత్తివ్యతిరేకవ్యాపక వ్యతిరేకప్రతియోగిత్వరూపస్య బ్రహ్మస్వరూపాదావసమ్య
 వేన తత్రవేదాన్తానాం తాత్పర్యాసమ్యవేన, తాత్పర్యజ్ఞానరూప సహకారివిరోహేణ
 వేదాన్తవాక్యైరాపాతప్రతీత్యసమ్యవేన అధికారిదార్లభ్యాదనాదరణీయం శారీరక
 శాస్త్రమితిప్రాపయ్య,

నిఖలపేయప్రత్యగీక కల్యాణైకతానమపరిచ్ఛిన్నాన్వర్జరూపం వాత్సల్యసౌఖీ
 ల్య సౌలభ్యసౌహార్ద్య పరిమితగుణగణం సకలచేతనైస్సదానుభావ్యం సదానుభూ
 యమానమప్య పూర్వపదాన్తావహం పరబ్రహ్మప్రతిపాదయతో వేదాన్తవాక్యస్య
 అతిభజ్జురపరిమితస్వర్గాది సుఖతత్సాధనాదిప్రతిపాదన విరహప్రయుక్తప్రయోజన
 వైధుర్యోక్తేః, సార్వభౌమస్య అకిచ్చనజనసమృద్ధాభావాయత్తదారిద్ర్యవాదపదశ్ర
 ఢ్ధేయత్వేన, పరమపురుషార్థభూతే పరేబ్రహ్మణిసాక్షాత్ప్రతిపాద్యే వేదాన్తవాక్యం
 ప్రయోజనపర్యవసాయ్యేవ; ఐచ్ఛాదేవమూతం బ్రహ్మకథంప్రాపయితే ఇత్యపేక్షా

విధివాక్యేష్వపి సమానతయా, తద్వదేవాఽకిచ్చ నాధికారిణమ్రుతి సిద్ధో
పాయ ప్రతిపాదనశేషతయా పరాధికైజ్జర్యప్రతిపాదనస్యాపి
పూర్వోత్తర భాగసాధారణ్యేన ఉపపన్నతయా, అకిచ్చనాధికారిణమ్రు
తిసాధనాంతరమన్యార్థంవిధేయత్వేన తమ్రుతి కర్తుమయోగ్యమేవేత్య
భిప్రాయాను సన్దేయః

ఇదశ్చ, శ్రీవచనభూషణ మిమాంసాభాష్యే ప్రథమ పరిచ్ఛేదే
ష్ఠ ప్రకరణే, చతుర్థే సాధనాంతరశ్యేనసామ్య సమర్థనాధికారే
సిద్ధాంతే విస్తరేణ వరదదేశికైరనుగృహీతమ్, — “ధర్మాన్సరిత్యజ్య”
యాం (౧) “బ్రహ్మవిదాష్నోతివరమ్” (౨) “ఆత్మానమేవలోకముపాసీత్” ఇతి
వేదనాదిశబ్దైరుపాసనం తాదృశబ్రహ్మప్రాప్తిపాయతయావిధియతే సహికశ్చ
ద్విషయసత్తానిశ్చయం వినాప్రవర్తతే బాలోపచ్యుష్టనాదివాక్యాదపి విషయసత్తాం
నిశ్చితైవప్రవర్తతే నిశ్చయశ్చ - క్రాంతిః ప్రమాపేత్యస్యదేతత్ యథాస్వవేత్సనికుత
శ్చిత్రమాణాన్నిధిసత్తాం నిశ్చిత్యతదుపాదానేప్రవర్తతే యథాచకశ్చిద్రాజుమరః
క్రీడాసక్త్యాదేశాంతరంగతః, స్వపితరమజానన్ కాలాంతరేకుతశ్చిదాప్రాత్సవిత
రంజీవస్తంగుణవిశేషశాలినం మహాసమున్నం శ్రుత్వాతద్దర్శనప్రాప్త్యాదాప్రవర్తతే.
తద్వత్, తదేవంపశ్చాత్తనబాధాభావేన బ్రహ్మస్వరూపరూపగుణ విభుత్వాదివిషయ
సత్యతావశ్యమ్భూషేన వేదాంతవాక్యానాం తత్రతాత్పర్యాసవవాదేన తత్పరికల్పిత
వేదాంతవాక్యజన్యా పాతప్రతితిమతోఽధికారిణో విషయప్రయోజనయోశ్చలా
భాత్, వేదాంతార్థనిర్ణయాపయిక తాత్పర్యనిర్ణాయక న్యాయనిబన్ధనరూపం శారీరక
శాస్త్రమారమ్భణీయమితి చతుస్సూత్రాని పున్రిత్యత్వభాషప్రతిపత్తిదాన్త్యమానాంతర
ప్రాప్తివైషమ్య క్షణనిరసనపూర్వకం శారీరక శాస్త్రారమ్భస్సమర్థిత ఇతి.

(విధివాక్యేష్వపి) ఉపాసనాధివిధివాక్యేష్విత్యర్థః (సమానతయేతి) సిద్ధ
బ్రహ్మప్రతిపాదన తాత్పర్యస్యేత్యన్వయః (సాధనాంతరమన్యార్థమితి) స్వరూప
విశ్వాసార్థమిత్యర్థః. (తమ్రుతి) అకిచ్చనాధికారిణమ్రుతి

ఇతినిషేధబలాదేవ భక్తిఫలస్య అనిష్టానుబంధత్వ మవగమ్యతే. నచత్యాగవిధేర్భక్తావశక్తిస్య అధికారాభావజ్ఞాపకత్వమ్. దుశ్శక్త్యప్రమత్త శక్తేరధికారత్వాభావస్య మానానైరసిద్ధతయా విధివైయర్థ్యాత్. సచాగ్నిభానాది నిషేధస్య సన్నాహినితో అసధికారిత్వసూచకత్వవదుపపత్తిః. తత్రఅసధికారిత్వస్యా అప్రాప్తతయంతతాత్పర్యకతోపపత్తేః. తత్రాపి విరక్తేః కామనాపేక్షయా ఉత్కృష్టత్వేనకామితఫలస్యనిష్టత్వ సూచనోపపత్తేశ్చ; తతశ్చ త్యాగవిధిసిద్ధనిషేధబలేన భక్తివిఘ్నదేశశ్రుతఫలస్య అనిష్టానుబంధిత్వేసిద్ధిదే విధితాత్పర్యఫలంకామనాధికారాదుద్భవ్యతేషత్వేన పరిమిత్యవగమ్యతే. నచ భక్తిఫలస్యయావదాత్మ భావినోఅనిష్టత్వే, సతేనోపచ్ఛన్నసంయుక్తిమ్, తస్య అపరిహరణీయత్వాదితివాచ్యమ్, ఉపచ్ఛన్నాన్తనిర్ణయోపి ద్వేభావృత్తే, బలవదనిష్టానుబంధిత్వాత్, బలవదిష్టానుబంధిత్వాచ్చ; తత్రచ ఉపాసన ఫలస్య అనిష్టానుబంధాభావేపి స్వర్గకామిత్యాపేక్షయా నిరతిశయపురుషార్థరూపస్య తస్య పారతన్త్ర్యా విర్భావాపేక్షయా స్వల్పత్వాత్, పారతన్త్ర్యరూప బలవదిష్టాన్వయాయోగాచ్చ విధేర్మత తాత్పర్య

(భక్తిఫలస్య) స్వాధ్ధానుభవకైక్కుర్యాదేః. (అధికారేతి) అధిత్వసామర్థ్యే అధికారః. (జ్ఞాపకత్వమితి) జ్ఞాపకత్వం నేతృత్వస్వయః (మానానైరసిద్ధతయా) ప్రత్యక్షాసిద్ధతయా. (విధివైయర్థ్యాత్) ఉపాసనత్యాగవిధివైయర్థ్యాత్. (ఉపపత్తిరితి) ఉపపత్తిర్నేతృత్వస్వయః (తత్ర) అగ్నిభానాదినిషేధస్థలే. (అసధికారిత్వనేతి) సన్నాహినిత్యత్యవశః (తతాత్పర్యేతి) అసధికారిత్వ సూచకత్వ తాత్పర్యకేత్యర్థః. (శ్రుతఫలస్య) స్వాధ్ధానుభవకైక్కుర్యాదేః. (కామనాధికారాత్) స్వార్థకైక్కుర్యాదికామనాధికారాత్. (అనిష్టత్వేనేతి) “అనిష్టత్వే” ఇతి, “స” ఇతివదచ్ఛేదః. (తేన) భక్తిఫలేన. (ఉపచ్ఛన్నసేతి) అభానుచకశబ్దః - ఉపచ్ఛన్నమ్. (సంయుక్తమ్) సన్న్యామ్యమ్ (తస్య) ఉపాసనఫలస్య. (పారతన్త్ర్యరూపబల

నైమిత్తికాది నిరపేక్షత్వాత్, శరణాగతస్య సాధకవత్ మిశ్రఫలిత్వాభావేన ప్రత్యవాయ పరిహారాదేస్తత్త్వస్మత్త్యనుద్దేశ్యత్వాత్,

(౧) “త్రిభిర్ముఖాజాయతే, బ్రహ్మచర్యేణ్విభోగో యజ్ఞేనచేదేభ్యః ప్రజయాపితృభ్యః” (౨) “ఋణానిత్రీణ్యపాకృత్యై” ఇత్యాదినా (౩)

“ఋతాపుషేయాత్” ఇత్యాదినాచ, ఉక్తానా మృణనిష్పత్తివిహితభోగాదీనా మానుషజ్ఞాపిఫలానాంస్వరూపేనైవ శరణాగత్యై పరిహృతత్వాచ్చ

“ఋతాపుషేయాత్” ఇత్యాదీనాం రాగాత్ప్రవృత్తిప్రతిప్రవృత్తి విషయదేశకాల స్మరణ పరిత్యేన, (౪) “పరమాత్మని యో రక్షిం” ఇత్యాద్యయేన స్వతఃపరిపరియం గ ప్రవృత్తిరాగ రహితాన్వృతి

వాదితిభావః (సాధకవత్) ఉపాసకవత్ (తత్ప్రవృత్తిః) శరణాగతప్రవృత్తి త్యర్థః శ్రుతో - (ఋణా) ఋణా, శర్కరం (ఋణా, ౩) “ఋణానిత్రీణ్య పాకృత్య మనోమోక్షే నివేషయత్” అపాకృత్య మోక్షస్తు సేవమానో ప్రజత్యధః” ఇతి (విహితభోగాది) కామాదిః

(ఋతాపితి) “ఋతాపుషేయాత్” ఇతి, ప్రవృత్తం ప్రతిదేశకాల వ్యవస్థాపన విధిః సత్ప్రవృత్త ప్రవర్తనవిధిః నియమవిధిః - అత్ర, నియమః పాక్షికేనతీతుక్త త్వాదితిభావః “విధిర్వస్తమప్రాప్తే నియమంపాక్షికేనతః తత్రచ స్వత్రచప్రాప్తౌ పరిసంఖ్యావిధీయతే” ఇతి

అత్రేదమనుసంధేయమ్ శ్రీభాగవతే ఏకాదశసంక్షేపాద్వదశశ్లోకః, “లోకే వ్యవాయామిషమద్యసేవా నిత్యాస్తుజిస్తో ర్నహితత్రచదనా । వ్యవస్థితిస్తాసు వివాహయజ్ఞసురాగ్రహైరాసునివృత్తిరిష్టా” ఇతి. అన్యశ్లోకస్య వీరభామవీయవ్యాఖ్యానం - సను, - “ధర్మప్రజాసంక్షేపం స్త్రీయమద్యపాత్” “ఋతాపుషేయాత్” “సమాలభేత” “యజమానఃపాపా ఇతాభక్షయన్తి” “ఋతశ్చేదమక్షియాత్” “సోత్రాచక్ష్యాం సురాగ్రహాన్ గృహ్లామ్” “ప్రతిగ్రహాదినాధనమాప్నోయేత్” ఇతి యదిభిక్షాన్తైర్వ్యవాయాదీనాం నియతత్వాత్ కిమితి తన్నిన్దాక్రియలే, ఇత్యాదౌ, యో (లోకఇతి) (వ్యవాయః) స్త్రీసంజః (వ్యవాయాదయోనిత్యాః) రాగోనిగ్రహాః (జిహ్వాః) పాపిమాన్త్రీ తతః తత్రతాసుచిదనావిధిర్నాస్తి కిన్త (తేషు) వ్యవాయాదిషు, వ్యవస్థా, శాస్త్రస్య

కారీష్టాపేక్షయా బలవదనిష్టభూతయోస్సాన్వధానుభవ కైజ్జుర్యయో
స్తస్య హేతుత్వమస్తీతిభావః.

ఏవం ఫలభేదే ప్రమాణమాహ (ధర్మానితినిషేధబలాదితి).
“నకశజ్జంభక్షయేత్,” ఇత్యాదాక్రూతిసాధ్యత్వేష్ట సాధనత్వయోర్నిషే
ధస్యబాధితతయా బలవదనిష్టాననుబద్ధిత్వనైస్త్వ నిషేధ్యత్వాదితిభావః.

యద్యపి(౧)“బ్రహ్మవిదాపోఽతిపరమ్” (౧) “యోవేద” (౧)
“సాశ్చ తే” ఇత్యాదిస్సాన్వధానుభవ ఫలకోపాసన విధిపర్యాలోచనయా
ఉత్తరవాక్య ప్రతిపన్న పరాధికైజ్జుర్యఫలక శరణాగతివిధిపర్యాలోచ
నయాచ ఫలభేదోఽవగమ్యంతశక్యతే, తథావిస్ఫుటనిషేధాదేవతదవగమే
ఫలవాక్యసమభివ్యాహృత విధి పర్యాలోచనం నకార్యమిత్యభిప్రాయే
ణాహ (నిషేధబలాదేవేతి).

ఏతేన “యదప్యుక్తంకించిత్రశాస్త్రాన్తికృజననం తాత్పర్యగోచరం
ఫలమస్తి, అత్రతునాస్తి, మాక్షస్యనిరతిశయత్వాత్ ” ఇతి,తదప్య
పాస్తమ్; నిషేధబలేన స్వార్థపర్యవసాయిమాక్షస్యసాతిశయత్వాత్;

“యచ్ఛక్తం నచ నిషేధబలాత్తత్ఫలస్యాఽనిష్టానుబద్ధిత్వకల్పనా.
కల్పకస్యాఽశక్తమృతి భక్తావనధికారజ్ఞాపకత్వేనాఽన్యధాసిద్ధత్వాత్,

(బాధితతయేతి) చన్ద్రాచారణే కృతి సాధ్యత్వజ్ఞానంనాస్తి. విషభోజనే ఇష్ట
సాధనత్వజ్ఞానంనాస్తి. కశక్ష్మభక్షణే ఉభయోస్సత్వాత్, తన్నిషేధోబాధిత ఇతి
భావః.

(బ్రహ్మవిదాపోఽతితి) తెత్తిరీయోపనిషది ద్వితీయాధ్యాయేఆసన్దపర్యాం
ప్రథమోనువాకః. (తదవగమే) ఫలభేదావగమే.

(తత్ర) శ్యేనవిధిస్తలే. (తత్ర) ఉపాసనవిధిస్తలే.

(తత్ఫలస్య) ఉపాసనఫలస్య. (కల్పనేతి) నచకల్పనేత్యన్వయః. (కల్పకస్య)
నిషేధబలస్య. (జ్ఞాపకత్వేన) సూచకత్వేన.

యథా అగ్నిహోత్రాది నిషేధస్సన్నానమన్విత్య నధికారసూచకః, నతుగృహస్థస్య బలవదనిష్టానుబద్ధిత్వసూచకః” ఇతి తన్నిరస్యతి (నచేతి).

(మానాంతరేతి) *సర్వశక్త్యాధికరణన్యాయ సిద్ధత్వాదిత్యర్థః. (విధివైయర్థ్యాదితి) ఏతేన అధికారిలాభాయ త్యాగానువాదోపన్యర్థ ఇతి సూచితమ్, గురులఘువికల్పానుపపత్త్యలఘూపాయే అశక్తస్యాధికార ఇత్యస్యాన్వేషిద్ధత్వాత్. ఉక్తదృష్టాంతం వైషమ్యేణ నిరస్యతి (తత్రేతి) అగ్నిహోత్రాది నిషేధాభావే త్రైవిధికాధికారికమాధానం పూర్వమేవసిద్ధమితి సన్నానమన్విత్యగ్నికార్యం ప్రసజ్యతఇతిభావః. వైషమ్యేణదృష్టాంతం నిరస్య, దృష్టాంతోపన్యాసోఽస్మాకమేవానుకూల ఇతిపరిహారాంతరమాహ (తత్రాపీతి). ఏతేన నత్విత్యుక్తం నిరస్తమ్ (ఉక్తృష్టత్వేనేతి) కామనాయాబద్ధకత్వాత్, విరక్తేర్హోచకత్వాచ్చేతి భావః

(అనిష్టశ్చేతి) (౧) “స్వరేపిపాతభీతస్య” ఇత్యాద్యనుసారేణ గృహస్థానుస్థితకామ్యకర్మణామల్పాన్ధిరఫలత్వేన, బలవదనిష్టానుబద్ధిత్వా

(సర్వశక్త్యాధికరణేతి) ఆయన్యాయః - పూర్వమీమాంసాయామ్ (అధికారిలాభాయ) అశక్తాఽధికారిలాభాయ (గురులఘువికల్పేతి) గురుజైవకార్య సమృపే లఘుభూతక్షుస్యథాసిద్ధమితి, అనుపపత్తిర్హ్యధ్యా (సిద్ధత్వాదితి) అసౌ షరిత్యజ్యేతివిధిః, *ధర్మశక్తాధికారత్వద్యోతకః, శక్తక్రమ్మత్యేవ భక్తిరూపకార్యవిధేః, భక్తా వశక్తస్యానధికారస్య సిద్ధత్వాదితిభావః (తత్రేతి) “తత్ర” ఇతివిషమదృష్టాంతమ్ (నత్విత్యుక్తమితి) “నతుగృహస్థస్య బలవదనిష్టానుబద్ధిత్వ సూచకః” ఇతి, పూర్వశక్తీక్రమిత్యర్థః

(స్వరేపితి) (౧) “క్షయిష్టోర్హస్తినిర్వృతిః” ఇతిశేషః ఆదిశబ్దేన (౨) “క్షేణేప్రజ్యే మర్త్యలోకంవిశంతి” ఇత్యాదికంగృహ్యతే (కేజ్యేతి) కేజ్యయదక్త

దితిభావః. కిచ్చ, యదు క్తమ్ “త్యాగవిధిరశక్తస్య భక్తావనధికారజ్ఞాపకః” ఇతి, తన్న; శక్తస్యాపి స్వరూపయాధాత్మ్యజ్ఞానవతోభక్తావనధికారాత్, శరణాగతావధికారాచ్చ. ఏవచ్చ “ఉపాసనస్య త్యాజ్యతావిధిః స్వరూపయాధాత్మ్యైభిజ్ఞవిషయః, తత్ఫలస్యాజ్ఞగతస్య అనిష్టానుబంధిత్వసూచకవేతియదుక్తమ్, తన్నైవవక్తుంశక్యమ్; స్వరూపజ్ఞానశూన్యమృతివత్ఫలతరేణ శాస్త్రేణ స్వరూపనాశస్యఫలత్వేన విధానానుపపత్తేః” ఇతి. తన్నిరస్యతి (తతశ్చేతి). తతశ్చేత్సస్య వివరణమ్ (త్యాగేతి). యద్వా, దృష్టాంతవైషమ్యాద్దృష్టాంతానుకూల్యాచ్చేత్సర్థః. (విధీతి) విధితాత్పర్యవిషయీభూతం ఫలమిత్యర్థః

తత్రయదుక్తమ్; “నచ, కామ్యాధికారలక్షణస్వాతంత్ర్యాదాకృష్యశేషత్వేన స్థావరుముతుంప్రవృత్తత్వాత్, నవిధేర్వాత్సల్యహాని రితివాచ్యమ్. ఏనన్తర్హి వృత్తికభయాత్పలాయమానస్య ఆశీవిషముఖపాతన్యాయః ప్రసజ్యతే. తథాహి, శ్యేనవిధావాస్తీక్యసిద్ధ్యర్థం హింసాలక్షణఫలేనోపచ్ఛన్ననంయుజ్యతే. శాస్త్రాస్తీక్యరూపమహాఫలసిద్ధౌ తస్యప్రాయశ్చిత్తాదినా అపసేతాంశక్యత్వస్య శాస్త్రహృదయత్వాత్. అత్రభోక్తృత్వస్య స్వరూపనాశత్వపక్షే శేషత్వసిద్ధ్యర్థం తేనోపచ్ఛన్నం క్రియత

మిత్యాది, అధికారాచ్చేతి పర్యవృత్తిపక్షేవాక్యమ్. (త్యాజ్యతావిధితి) అభిజ్ఞవిషయస్త్యాజ్యతావిధిత్వస్వయః. (తత్ఫలస్య) ఉపాసనఫలస్య. (స్వరూపనాశస్య) శేషత్వస్వరూపనాశస్య. (విధానానుపపత్తేరితి) స్వరూపాజ్ఞేవనఫలవిధానముపపన్నమితిభావః. (దృష్టాంతవైషమ్యాదితి) ఏకత్రాసధికారత్వసూచకత్వమ్; అస్యత్ర తదభావ ఇతివైషమ్యంబోధ్యమ్. (దృష్టాంతానుకూల్యాదితి) ఉభయత్ర అనిష్టత్వసూచకత్వమితి - అనుకూల్యమితిభావః.

(తత్ర) పూర్వపక్షే, (తస్య) హింసాలక్షణఫలస్య. (అత్ర) ఉపాసనవిధిస్తే. (తేన) స్వార్థభోక్తృత్వేన. (తస్య) స్వార్థభోక్తృత్వస్య. (అపరిహరణీయత్వాదితి) యదుక్తమిత్యనేనాన్వయః.

అతిలొదప్రకారత్వై మూన్మప్రబన్ధత్తిలు మరుళిచ్చెయ్తవరాకై
యాలే మన్తై ప్రకారత్వైయు మరుళిచ్చెయ్యవేణ్ణుమెన్టు తిరువుళ్ళ
మ్మన్తై తిరుమన్త్రార్థ మరుళిచ్చెయ్తవన న్దరమ్ ద్వయార్థత్వై యరుళి
చ్చెయ్కీటార్.

౧౧౬. అతిల్ ప్రథమ త్తిలే వైష్ణవనాయరుప్పానొరువనుక్కు-
స్వాధికారార్థమాక అవశ్యాపేక్షితమాయుళ్ళవన్తై సుగ్రహమాక

ఇవిరణ్ణు ప్రకారత్వైయుమ్ పిళ్ళైలోకాచార్య రరుళిచ్చెయ్త ప్రకారత్వై
యరుళిచ్చెయ్కీటార్ (అతిలిత్యాదియల్). అతిలెన్టు - ఇరణ్ణుప్రకార త్తిలు మెన్టు
పడి. ఒగుప్రకారత్వైయెన్టు - చరమన్తోకమ్ మున్నాక ద్వయమరుళిచ్చెయ్తై యాకిఱ
ప్రకారత్వైయెన్టు పడి. మన్తై ప్రకారత్వైయు మెన్టు - ద్వయమ్ మున్నాక చరమ
న్తోకమరుళిచ్చెయ్కీట ప్రకారత్వైయు మెన్టు పడి.

౧౧౭. ప్రథమచూర్ణైక్కవతారికై (అతిలిత్యాది). అతిలెన్టు - ద్వయార్థ
మరుళిచ్చెయ్కీట వళివలెన్టు పడి. స్వాధికారార్థమాక వైష్ణవ - వైష్ణవత్వసిద్ధిర్థమాక
వైష్ణవ పడి అవశ్యాపేక్షితమాయుళ్ళవన్తై యెన్టు - వైష్ణవత్వ వ్యాపకజ్ఞతాయ్
అవైష్ణవర్ పక్కలిల్ కిడైయాతవైకళాయ్ వైష్ణవచిహ్నుజ్ఞతాయెరుక్కైయాలే అవ
శ్యాపేక్షితజ్ఞతాయుళ్ళవన్తై యెన్టు పడి.

నను - ముతలిలే “ముముక్షువుక్కుటియవేణ్ణుమ్ రహస్యమ్ మూన్మ” ఎన్టు -
రహస్యత్రయాధికారమాక ముముక్షైయై యరుళిచ్చెయ్తు అనన్దరమ్ ముముక్షు
వాయ్ స్వరూపజిజ్ఞాసువాన వధిక్కొరిక్కు అవశ్యమ్ జ్ఞాతవ్యమాన ప్రథమరహస్యా
రత్వై యరుళిచ్చెయ్తవర్, ముముక్షువాయ్ ఉపాయజిజ్ఞాసువాన వధికారిక్కు అవ
శ్యమ్ జ్ఞాతవ్యమాన ద్వయార్థత్వై యరుళిచ్చెయ్యుమ్మైతు ద్వయ ప్రతిపాద్యమాన
సిద్ధిపాయపరిగ్రహత్తు క్కాధికారమాక అవశ్యాపేక్షితమాన ఆకిచ్చున్యత్వైయు మన
స్యగతిత్వత్వైయుమ్ మున్దుట వరుళిచ్చెయ్యామల్ వైష్ణవాధికారత్వై యరుళిచ్చెయ్యా
నెన్నెన్నిల్, స్వస్వరూపజిజ్ఞాసువాన వధికారిక్కు అవశ్యమ్ జ్ఞాతవ్యమాయుళ్ళ
ప్రథమరహస్యత్తిలే సుశిక్షితమాన స్వరూపయాధాత్మ్యజ్ఞాన ముడైయవనుక్కు
త్తన్నడైయ్ సర్వప్రకారత్తాలుమ్ వైష్ణవత్వమ్ సిద్ధిక్కైయాలే, ఇప్పడి స్వస్వరూపే

దనిష్టత్వమ్; అనేకప్రమాణోపపత్తి సమృద్ధాయానుగృహీత మూల
మస్తమస్త రత్నస్థ సమశ్శబ్దాన్విత వ్యక్తచతుర్థీబలేన, సాక్షాత్ఫలభూత
భగవత్ప్రీతిరూప పరప్రయోజనస్థైర్య తాదృశేచ్ఛా విషయత్వాత్.

ఏవశ్చ ససాధనాన్తరాధికారిణో యావదాత్మభావ్యనర్థాపత్తిః.
తస్య, సమశ్శబ్దాదిప్రతిపన్న స్వరూపాది యాథాత్మ్యజ్ఞాన వైధుర్యేణ,
స్వప్రయోజనస్థైర్య తాదృశేచ్ఛావిషయత్వేన, తస్యయావదాత్మభా
వీష్టాతిశయస్థైర్యవసత్త్వాత్. కిన్తుకైవల్యార్థినామిద అధికపురుషార్థా
లాభమాత్రమ్; పరప్రయోజనరూప భగవత్ప్రీతి విశేషస్య సాధనాన్తర
నిష్టపురుషీయ తాదృశేచ్ఛా విషయత్వాభావేన, తస్మత్తస్యసాక్షాత్ఫల
త్వాభావాత్. నచైతావతాసాధనాన్తర విధేరుపచ్ఛన్ననాథత్వ నిర్ణయ
భజ్జం; తత్సాధ్యేష్టాపేక్షయా అతిశయితేష్ట సద్భావస్థైర్య తద్విధేరుప
చ్ఛన్ననాథత్వే అనుగతప్రయోజకత్వాత్. తత్సద్భావశ్చ తదధికారిణో
బలవదనిష్టానుబద్ధేవా, తదపేక్షయా ఉత్తమాధికారిణోబలవదనిష్టాను
బద్ధే వేతిసకశ్చిద్విశేషః. ఏవశ్చ సాధనాన్తర సాధ్యస్వాత్థానుభవ
కైజ్ఞర్యాపేక్షయా అతిశయితపరార్థానుభవ కైజ్ఞర్యరూపేష్టసద్భా
వాత్, తద్విధేరుపచ్ఛన్ననాథత్వం సమ్మనత్యేవేత్యాశయేనాహ (ఉప
చ్ఛన్ననాథత్వ నిర్ణయోహీత్యాదినా).

పరార్థప్రయోజనస్థైర్య. (తాదృశేతి) అన్యేచ్ఛానుసంధిస స్వప్రవృత్తి హేతుభూతా
త్యన్తోత్కటేత్యర్థః.

(తస్య) ఉపాసకస్య. (వైధుర్యేణ) అభావేన. (తాదృశేతి) పూర్వపదార్థం.
(తస్య) ఉపాసకస్య. (తక్ష్మతి) సాధనాన్తరనిష్టత్వమితి. (తస్య) భగవత్ప్రీతి
విశేషస్య. (తత్సాధ్యేష్టాపేక్షయా) సాధనాన్తరసాధ్యసాతిశయ పురుషార్థా
పేక్షయా. (తద్విధేః) సాధనాన్తరవిధేః. (అనుగతేతి) నిరతిశయపురుషార్థసద్భావః
అనుగతప్రయోజకఇతిభావః. (తత్సద్భావశ్చ) అతిశయితేష్టసద్భావశ్చ.

మూ.—కై యమ్, ఎమ్బెరుమానై యే తళ్ళమెన్ఱు పన్దుకై యమ్.

ఎమ్బెరుమానై యే తళ్ళమెన్ఱు పన్దుకై యావతు-వేటానా తళ్ళమెన్ఱు నినై పు కలళాతపడి నిరుపాధిక రక్షకనాన సర్వేశ్వరనై యే తళ్ళమాక స్వీకరిక్కై.

ఇవిరణ్ణు వాక్యతాలుమ్ చరమశ్లోక త్రిల్ పూర్వార్థ త్తిలర్థతై చొల్లుకిటతాకవుమామ్; ఎజ్జనేయెన్నిల్,- “పుణమున్బణ్ణాన పన్దు క్కలై యడైయ” ఎన్ఱు-“సర్వధర్మా” ఎన్ఱు పద త్తిలర్థతైయమ్, “వాసనై యోడే విడుకై యమ్” ఎన్ఱు-“పరిత్యజ్య” ఎన్ఱు పద త్తిలర్థ

ద్వితీయవాక్యార్థమ్ (ఎమ్బెరుమానైయేత్యాది). వేటాన్ఱు తళ్ళమెన్ఱు నినై షష్ఠతు - ఈశ్వరవ్యతిరిక్తోపాయగతిలే ఉపాయత్వప్రతిపత్తియైష్టపడి. ఉపాయాన్తర జ్వలివసుక్కు ఉపాయత్వబుద్ధి నడవాతపోతు అనుపాయత్వప్రతిపత్తియే నడక్కై యాలే, ఇవనుడైయజ్ఞానమ్ భృన్దిరూపజ్ఞానమాకాతోవెన్నిల్,-అకాతు,-“బౌషధ సేవై పణ్ణాతవర్కకుక్కు అభిమతవస్తుక్కులే అత్తై క్కులగియిడువారైప్పీలే, ఈశ్వరనైక్కులన్ఱు విధిక్కిటతు” ఎన్ఱు పడియే, రుగ్గన్ రోగనివర్తకమాన బౌషధతై త్తనిత్తు భుజిక్కుమాట్టాతే రోగనివర్తకమల్లాత స్వాభిమతద్రవ్యతై బౌషధమాక నినైత్తు “ఇత్తైభుజిప్పేన్” ఎన్ఱు అవనుక్కాప్తనానవ నవనుక్కుభిమత ద్రవ్యత్తిలే బౌషధతై క్కులగియిడుమాపోలే, “మాతా పితృ సహస్రేభ్యోఽప్యతి వత్సల తరం శాస్త్రమ్” ఎన్ఱు పడియే, వత్సలతరమాన శాస్త్రమ్ ప్రకృతిసమ్బంధతాలే తనై స్వతన్త్రినాకభృమిత్తు “స్వయత్న మభిమత సాధనమ్” ఎన్ఱు రుక్మమనుక్కు భగవద్విషయత్తిల్ పణ్ణుమ్ కర్మజ్ఞానభక్తిప్రపత్తికై విధిక్కై యాలే ఉపాయద్వారా ఉపాయత్వమొట్టియ సాక్షాదుపాయత్వ మిల్లామైయాలే, అవన్ద్రులనుపాయత్వబుద్ధి భృన్దిజ్ఞానమాక మాట్టాతు. తళ్ళమాక స్వీకరిక్కై యెన్ఱు - ఉపాయమాక స్వీకరి క్కై యెన్ఱు పడి.

ఇవిరణ్ణు వాక్యతాలుమ్ చరమశ్లోక త్రిల్ పూర్వార్థమొల్లప్పట్టపడియే అరుళి చెప్పియేకిణార్ (ఇవిరణ్ణు ఇత్యాది). శొల్లుమ్ క్రమతై శజ్జా-పూర్వకమాక వరుళి చెప్పియేకిణార్ (ఎజ్జనేయెన్నిలిత్యాదియాలే).

న్వతస్త్ర భగవత్సంకల్పేన జీవానామనాదిబద్ధత్వవత్, సర్వముక్త్య భావపక్షే నిత్యబద్ధత్వవత్, కైవల్యనిత్యత్వపక్షే కదాపిబ్రహ్మప్రాప్త్య భావవత్, పరమసామ్యాఽవిశేషేషి, పతిపత్నిశయ్యావాహనాదివ్యవస్థా వచ్చకేషాంజ్ఞా జీవానాంకదాపి పరాధానుభవకై జ్ఞర్యయోర భావస్యా ప్యు పపత్తేరితిభావః.

(మధ్యభితి) ఉపాసనశ్చఫలశ్చ - ఉపాసనఫలమితిసమాహారః. మధ్యేస్వేనప్రదర్శితే ఉపాసనే ఫలేచ పరాధకై జ్ఞర్యత్వ పరాధాను భవత్వప్రకారకం విధితాత్పర్యమజానన్తభిత్వర్థః. (తత్ఫలపతేతి) తేషాంపరాధానుభవ కై జ్ఞర్యాన్వయః కదాపిమాన్త్విత్వర్థః. (విర మస్తు) “వ్యాజ్ఞపరిభాష్యరమః” ఇతిపరస్తేపదమ్. విశ్రామ్యన్త్విత్వర్థః వస్తుతః పరమపురుషార్థాలాభాత్ కథం విశ్రాన్తిరిత్యత్రాహ(తస్యేతి). స్వార్థపరాధానుభవయోః స్వరూపాఽననురూపత్వాఽనురూపత్వసత్వేషి లత్వర్థప్రియపరమాత్మ స్వరూపాదివిషయత్వేన ఆనందాంశేతారతమ్యా భావాదితిభావః. (పారతన్త్ర్యభితి) పరాధానుభవజనిత పరాధకై జ్ఞర్య బద్ధత్వపదితి)నిత్యబద్ధత్వజ్ఞానేజాతే, సాధనాన్తరప్రవృత్తిర్న జాయతేఇతి పక్షమయ క్తమ్; ముక్తియోగ్యతాసంశయే జాతేషి,పురుషః సాధనాన్తరేప్రవర్తత ఇతిబోధ్యమ్. (అవిశేషేషి) సమానత్వేషి.

(సమాహార ఇతి) ఉపాసనశ్చఫలశ్చతయోస్సమాహారః; ఉపాసనఫలమితి సమాహారద్వయ్య సమాసఇతిభావః. (తేషామ్) సాధనాన్తరనిష్ఠానామ్. (వ్యాజ్ఞపరిభాష్య ఇతి) ఇదంవ్యాకరణసూత్రమ్. “వి, అజ్ఞపరి, ఇత్యుచసర్వేభ్యః పరస్పరమ్భావోః పరస్తేపదంస్యాదిత్వర్థః. (తారతమ్యాఽభావాదితి (౧) “వికల్పాఽవిశిష్టఫలత్వాత్” ఇతిసూత్రేఅపరిచ్ఛిన్నానన్త సామ్యముక్తమ్. ఉపాసకశరణాగత మోక్షయోరాన్త తారతమ్యం నాస్తి; స్వార్థత్వ పరాధత్వేభేదకే. నతుమధ్యమతప్రవేశః; తైరాన్త తారతమ్యస్య సిద్ధాన్తితత్వాదితిభావః.

(౧) బ్రహ్మసూ.

మూ.—యుమ్, ఇరుక్కుమ్నాల్ ఉకన్దరుళిననిలజ్గళితే ప్రవణనాయ్
గుణానుభవ కై జ్జుర్యజ్గళితే పోతుపోక్కాకై యుమ్, ఇప్పడి
క్రమప్రాప్తి పల్లవమల్ పఠలుకై.

ఆక, ఇవైయిరణ్ణాలుమ్ ఉపాయోపేయాధికారాపేక్షితజ్గళాన
మహావిశ్వాసతైయుమ్ ప్రాప్యత్వరైయైయుమ్ శొల్లుకిటతు.

ఇరుక్కుమ్నాభుకన్దరుళిన నిలజ్గళితే ప్రవణనాయ్ గుణానుభవ
కై జ్జుర్యజ్గళితే పోతుపోక్కాకై యావతు- పరమపదత్తిలేపోయ్ భగ
వదనుభవ కై జ్జుర్యజ్గళితే పుణ్ణుకైయాకిట పేర్శ్రిల్ త్వరై నడవా
నిట్కచ్చెయ్తేయుమ్, ఇశ్వరీరత్తోడే యిరుక్కుమ్నాల్ (౧) “తాను
కన్దపూర్” ఎన్నిటవడియే సర్వేశ్వరనుకన్ద వర్తిక్కిట దివ్యదేశజ్గళితే
(౨) “కణ్డియూరరజ్గమ్ మెయ్యమ్ కచ్చిపేర్మత్తై” ఎన్టు మణ్ణుకైయా
కిట ప్రావణ్యతై యుడై యనాయ్, అవ్వో దివ్యదేశజ్గళితే నిట్కిటవసు
డైయ కల్యాణగుణానుభవముమ్, అతడియాక కరణత్రయత్తాలుమవక
విషయత్తిల్ పణ్ణుమ్ కై జ్జుర్యముమే కాలక్షేప విషయమామ్బడి
యిరుక్కు-

ఇప్పడియిరుక్కుమ్ శ్రీవైస్ణవర్కశేర్మమతి స్తుకన్దిరుక్కుయా

మతలిరణ్ణువాక్యత్తాలుమ్ సర్వభర్తపరిత్యాగ పూర్వకమాక తదేకోపాయత్వ
స్వీకారమ్ శొల్లుకైయాలే, మేలిరణ్ణు వాక్యత్తాలుమ్ ఉపాయోపేయాధికారానుగుణ
మాక వపేక్షితజ్గళాన మహావిశ్వాసముమ్, ప్రాప్యత్వరైయుమ్ శొల్లప్పట్టతెగిటార్
(ఆకవిత్వాదియల్). ఇవైయిరణ్ణాలుమెన్టతు - కీర్తనోన్న ఇరణ్ణువాక్యత్తాలుమెన్ట
పడి. అధికారాపేక్షితజ్గళానవెన్టతు- అధికారతయా వపేక్షితజ్గళానవెన్టపడి.

పఞ్చమవాక్యార్థమ్ (పరమపదత్తిలేపోయిత్వాది). తానుకన్దవెన్టతు - తానా
యుకన్దవెన్టపడి. అవ్వోవెన్టతు - అన్దనవెన్టపడి. అతడియాక ఎన్టతు- కల్యాణగుణాను
భవమడియాక వెన్టపడి. కరణత్రయత్తాలుమెన్టతు- మనోవాక్యార్థజ్గళాలుమెన్టపడి.

ప్రాతికూల్యప్రకారక సాక్షాత్కారనిషేధపరత్వేన దుఃఖసాక్షాత్కారనిషేధ పరత్వాభావాచ్ఛ.

నచపూర్వానుభూతసరకాదౌ ప్రాతికూల్యస్య పూర్వస్థితత్వాత్, అతేతాది సాక్షాత్కర్తృర్ముక్తస్య తత్సాక్షాత్కర్తృత్వ మవశ్యకమితీమాచ్యుమ్. ప్రతిఘటత యానుభూతం సరకాదికమపి భగవద్విభూతిత్వాదనుకూలమేవేతి సాక్షాత్కారస్య ముక్తిదశాయాంస్వీకారేపి తస్యదుఃఖిత్వానాపాదకత్వాత్, ప్రత్యుత్తానద్దావహ త్యమ్.

అత్రమాధ్యః - అత్ర దేవమనుష్యాదీనాం ముక్తానాంపరస్పరమానందే తారతమ్యమావశ్యకమ్, సాధనతారతమ్యస్య సాధ్యతారతమ్య ప్రయోజకత్వాత్; మనుష్య పాపసాపేక్షయా దేవోపాసనస్యకాలలోకషయతశ్చ ప్రకృప్తత్వాచ్ఛ. అస్యథా ప్రయత్నాధిక్యవైఫల్యవత్తేః. ప్రకృష్టాపకృష్టసాధనవతామ్, ఏకజాతీయఫలప్రదశ్చై భగవతోవైషమ్యవత్తేశ్చ. శ్రుతిసిద్ధశ్చాయమర్థం, “అక్షణ్వస్తః కర్ణవస్తస్సఖాయో మనోజవేవ్యసమాబుభూవుః” ఇతి. అత్రహిమనోజశబ్దే జ్ఞానే సామ్యభావప్రతిపాద నాత్మారతమ్య మవగమ్యతే, తేనచఫలతారతమ్యమర్థసిద్ధమ్. తథా “నైషానన్దస్యపి మాంసాభవతి” ఇత్యారభ్య, మనుష్యాది చతుర్ముఖపర్యంతానాం ముక్తానామానన్ద తారతమ్యంప్రతిపాద్య, “శోత్రియస్యచాకామహతస్య” ఇతితత్తన్ముక్తేష్వపి తత్తదా నన్దతారతమ్యమిదేశాత్, పరమసామ్యశ్రుతేశ్చభవన్ముతేపి నాఽసంక్షుచితార్థకత్వమ్, జగ తాగ్రరణత్వలక్ష్మీపతిత్వాదేర్ముక్తేష్వసమ్భవాత్; కేషిత్వకేవత్వానైఋత్వ విభుత్వా దిక్పతతారతమ్యస్య దురవహ్నవత్వాచ్ఛ. అతోనిర్దోషత్వమాత్రేణ తత్సామ్యముపప న్నమితితేన నానన్దసామ్యసిద్ధిరీతీవదన్తి;

అత్రోచ్యతే; - ముక్తానామానన్దతారతమ్యం సజ్ఞాన్యకృతంపరిమాణకృతం విషయకృతంస్వరూపకృతంవా నసమ్భవతి.

సజ్ఞాన్యకృతతారతమ్యంహి-ఏకతరముక్తానన్ద పర్యాప్తసజ్ఞాన్యవ్యాపకత్వవ్యాప కత్వానన్దతారతవచ్చేదకే సజ్ఞాన్య విభాజకధర్మవత్సజ్ఞాన్యపర్యాప్తనిధికరణత్వమ్. అపర ముక్తానన్దేషుధాఅప్యవస్యపేక్షయా సప్నరిషుద్వాదశాదిత్యేషుచవమపర్యాప్తత్వ సజ్ఞాన్యవిభాజకత్వవచ్చేదక సప్తత్వరూప సజ్ఞాన్యవిభాజకధర్మవత్సజ్ఞాన్యపర్యాప్తనిధికరణ

మూ.—ప్రేమమ్ కన త్తిరుక్కైయుమ్, ఆచార్య పక్కలిలుమ్ ఎమ్మెరు
మా పక్కలిలుమ్ కృతజ్ఞనాయప్పొరుక్కైయుమ్, జ్ఞానముమ్
తైళియవతివిక్కుమ్ తిరుమన్త్రై త్రిలుమ్, అతిలగ్ధత్తుక్కు వివరణమాన
ద్వయ త్రిలుమ్ నిష్ఠనాయరుక్కై.

ఆచార్యప్రేమమ్ కన త్తిరుక్కైయావతు - కీర్తీచ్చొన్నవాకా
రత్తైయెల్లా ముపదేశత్తాలే తనక్కుణ్ణాక్కిన ఆచార్యవిషయత్తిల్, (౧)
“యస్య దేవే పరా భక్తి ర్భద్రాదేవే తథా గురౌ” ఎన్నిపడియే
ప్రేమమతిశయి త్తిరుక్కై.

ఆచార్యస్వక్కులిలుమ్ ఎమ్మెరుమాన్బక్కులిలుమ్ కృతజ్ఞనాయ
ప్పొరుక్కైయావతు - నిత్యసంసారియాన తన్నై నిత్యసూరికల్
పెటుమ్ పేర్బుక్కుర్ననామ్బడి ఇరుమ్మై పొన్నాక్కువారైప్పొలే
తిరుత్తిన ఆచార్య పక్కలిలుమ్, అద్వేషాదికలై విత్తైత్తుక్కుణ్ణవన్దు
ఆచార్యవిషయత్తోడే. శేర్ త్త ఎమ్మెరుమాన్బక్కులిలుమ్ ఉపకార
స్మృతియుడై యనాయప్పొరుక్కై.

జ్ఞానముమ్ విరక్తియుమ్ శాన్తియు ముడై యనాయరుక్కుమ్
పరమసాత్వికనోడే సహవాసమ్ పణ్ణుకైయావతు - తాకలగ్గినాలుమ్
కలగ్గామల్ నోక్కుకైక్కుఱుప్పాకవుమ్, కీర్తీచ్చొన్న ఆకారజ్ఞల్

ఎట్టామవాక్యార్థమ్ (కీర్తీచ్చొన్నవిత్యాది). యస్య పురుషస్య దేవే పరాభక్తిః
తథా, యథాదేవే-దేవసదృశే, గురౌ పరాభక్తిః ఎన్ద్రుమ్.

ఒన్బతామ్ వాక్యార్థమ్ (నిత్యసంసారియాన్విత్యాది). నిత్యసంసారియాన
వెన్దతు - దేహత్తాభిమానియాయ శబ్దాదివిషయానుభవమే యాత్రైయాయరుక్కుఱు
వెన్దపడి. నిత్యసూరికళుడైయ పేర్బుక్కున్దతు - (౨) “సదాపశ్యన్తిసూరయః”
ఎన్నిపడియే నిత్యసూరికళుక్కు పరమపురుషార్థమాన భగవదనుభవత్తుక్కున్దపడి.

పత్తామ్ వాక్యార్థమ్ (తాన్ కలగ్గినాలుమిత్యాది). “తాన్ కలగ్గినాలుమ్”
ఎన్దు యద్యాదిగ్గితమాకచ్చొన్నతు- తాక, తిరుమన్త్రై త్రిలుమ్ ద్వయ త్రిలుమ్ నియత

సప్తవిధం ప్రోక్తమ్” ఇత్యుక్తవారుణాగ్నేయస్నానతారతమ్యేపి తత్సాధ్యశుచిత్వే
తారతమ్యదర్శనాత్. శత్రావశక్తవిభాగేన ప్రాయశ్చిత్తతారతమ్యేపి దురితనివృత్తి
తారతమ్యదర్శనాచ్చ ప్రేక్షావజ్ఞకమతికృతసువర్ణతారతమ్యే విక్రయకృతతారతమ్య
దర్శనాచ్చ ఊషరాఽనుషరక్షేత్రనిక్షిప్తబీజతారతమ్యేపితత్సాధ్యశుచిత్వే
పురుషకీర్తికశ్రవణతారతమ్యేపి తత్సాధ్యజ్ఞానే స్వర్గావవర్గకామకర్మకర్మోత్తిష్టే
మానుషానతారతమ్యేపి తత్పులేపితారతమ్యదర్శనాచ్చ, ధూమలోకాదిలింగక పరా
మర్మరూపసాధనతారతమ్యేపి అనుమితతారతమ్య దర్శనేవ్యభిచారాత్. మోక్ష
సాధనజ్ఞానే తారతమ్యసిద్ధేశ్చ. “అక్షణ్వస్తః” ఇత్యాదిశ్రుతేస్సర్వ సాక్షాత్కర్తృ
త్వేన సమాప్తరహిత్యపరత్వాత్, “అక్షణ్వస్తః కర్ణవస్తః” ఇత్యాభ్యాం సర్వ
సాక్షాత్కర్తృచక్షుష్మత్వస్య తాదృశశ్రోత్ర వత్త్వస్యబోధనాత్, ప్రళంసాయాం
మతుప్రప్రయ్యాత్. “కీర్తిమానసమారాజా నిస్సమాస్త్రవజ్జితాః” ఇత్యాదౌ
కీర్తివజ్జితాభ్యాం సదృశాప్తరహిత్యనైవ తాదృశసాక్షాత్కర్తృకారత్వేన సదృ
శాప్తనిషేధబోధనస్య యుక్తత్వాత్.

“నైషానందస్యమీమాంసాభవతి” ఇత్యాదిశ్రులేరపి * శతేషాం శాస్త్రానియేన
ముక్తానందే సర్వానందాస్తర్భావ పరత్వేన తారతమ్య పరత్వాభావాత్, తచ్చుత్తరా
నందవదమనుకూలత్వేన జ్ఞాయమానవిషయవర్మ. సతుతాదృశజ్ఞానవర్మ. తథాసతి
తాదృశజ్ఞానస్య పురుషభేదేనభిన్నతయా మానుషానందే మనుష్యగర్భస్వసమ్మిథిత్వో
త్కిర్తనాస్యతేః. “తేయేశతంమానుషానందాః - ఏకః” ఇత్యత్ర “మనుష్యానందశత
సజాతీయఏకమనుష్యగర్భస్వానందః” ఇత్యన్తర్జాగ్నేకారేల్వానందః యదంతాదృశజ్ఞానవర్మ
మేవ; సమానవిషయకత్వేన సాజాత్యస్యవిషయకత్వేన మనుష్యశతజ్ఞానవిషయకత్వస్య
మనుష్యగర్భస్వగతైకజ్ఞానేలాభాత్తాదృశమనుష్యగర్భస్వగతభిన్నవిషయక శతజ్ఞాన
విషయవిషయకత్వస్య చదేవగతైకజ్ఞానేలాభాన్నానుబవత్తి; ముక్తానాంసర్వవిశేష
కానుకూలత్వప్రకారక సాక్షాత్కారవత్తయా మానుషజ్ఞానశతజ్ఞాన విషయవిషయ
త్వస్య మనుష్యగర్భస్వాదిగత శతజ్ఞానవిషయవిషయకత్వస్యచసత్త్వాత్, ప్రతిపర్యా
యం “శ్రోత్రీయస్యచాకామాహతస్య” ఇత్యన్త్యోపపత్తి రిత్యన్త్యత్రవిస్తరిః, ఇతి.

మూ.— ౧౧౦. ఎల్లా ప్రమాణజ్ఞులుమ్ దేహత్తాలే పేఱెన్నిఱతు ;
తిరుమన్న్రత్తి లాత్తావాలే పేఱెన్నిఱతు ; చరమ
శ్లోకత్తి లీశ్వరనాలే పేఱెన్నిఱతు ; ద్వయత్రిల్
పెరియపిరాట్టియారాలే పేఱెన్నిఱతు.

బ్రిహ్మిల్లుకిఱ ప్రకారజ్ఞులై యరుళిచ్చెయ్తుకొండ్లు శెన్ఱు, పిన్నై
అతు తన్నై యరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఎల్లాప్రమాణజ్ఞులుమ్) ఎన్ఱు
తుడజ్జి. అతావతు - చేతననుడైయ విశిష్టవేషత్తిలే నోక్కాన సకల
శాస్త్రజ్ఞులుమ్, సాధనానుష్ఠాన యోగ్యమాన దేహత్తాలే ఇవనుక్కు-
ప్పరుసార్థలాభ మెన్నిఱతు; నిష్కంఠవేషత్తిలే నోక్కాన తిరుమన్న్ర-
త్తిల్, ఇవన్ స్వరక్షణత్తిల్ నిన్ఱుమ్ కైవాళ్ళినాలాఱ్ఱియ ఈశ్వరను
డైయ రక్షకత్వమ్ జీవీయామైయాలే తన్నైవత్తి విరోధియాన స్వప్ర-
వృత్తియై విట్టిరుక్కుమాత్తావాలే పురుసార్థలాభ మెన్నిఱతు; ఈశ్వరస్వా-
తన్నైవత్తిలే నోక్కాన చరమశ్లోకత్తిల్, ఇవనుడైయ స్వీకారముమ్
మికైయామ్బడి తానే కైక్కొండ్లు ప్రాప్తిపతిబంధక సకల పాపజ్ఞులై
యుమ్ తల్లిప్పొకట్టు త్తొలిరువడికలిలే శేర్తుక్కొంఱు మీశ్వర
నాలే పురుసార్థలాభ మెన్నిఱతు; ఈశ్వరనుడైయ లక్ష్మీవిశిష్టవేషత్తిలే
నోక్కాన ద్వయత్రిల్, విశేషణభూలైయాన పెరియపిరాట్టియారాలే
పురుసార్థలాభ మెన్నిఱ తెన్నై.

పడి. శాస్త్రమెన్ఱు-వేదమెన్ఱుపడి. శెన్ఱెన్ఱు-పోయెన్ఱుపడి. పిన్నైయెన్ఱు-అనన్తర
మెన్ఱుపడి. అతుతన్నైయెన్ఱు - ద్వయాతిశయతైయెన్ఱుపడి. మూలార్థమ్ (అతావ
లిత్యాది). విశిష్టవేషత్తిలే నోక్కానవెన్ఱు-శరీరవిశిష్టవేషత్తిలే నోక్కానవెన్ఱుపడి.
ఇవను క్కెన్ఱు - ఇచ్చేతనను క్కెన్ఱుపడి. నిష్కంఠవేష మెన్ఱు - శేషత్వపారత
న్యత్రజ్ఞత్వపడి. తన్నైవత్తియెన్ఱు - ఈశ్వరప్రవృత్తియెన్ఱుపడి. స్వాతన్త్ర్యమె-
న్ఱు - నిరంకుశస్వాతన్త్ర్యమెన్ఱుపడి. స్వీకారమ్ మికైయామ్బడియెన్ఱు-ఇవన్
పణ్ణుమ్ స్వీకారమునుపాయమామ్బడియెన్ఱుపడి. కైక్కొండ్లు - అంగీకరితైన్ఱుపడి.

మూ.—౧౧౯. పెరియపిరాట్టియారాలే పేతాకైయావతు- ఇవళ్ పురుషకారమానాలల్లతు ఈ శ్వరకా కార్యమ్ శెయ్యానెన్దై.

౧౨౦. ద్వయత్తుక్కధికారి ఆకిచ్చన్యము నునన్యగతిత్వము ముడైయవణ.

౧౧౯. ఉపాయ మీశ్వరనాయరుక్క, ఇవళాలే పేతాకైయావ తెన్నెన్దిట శక్తైయిలే యరుళిచ్చెయ్కితార్ (పెరియపిరాట్టియారాలే) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతావతు-ఇష్టానిష్ట ప్రాప్తి పరిహారజగిరణ్ణుమ్ పణ్ణువాణ్ ఈశ్వరనేయాయరుక్క, పెరియపిరాట్టియారాలే ఇవనుక్కుప్పేతాకైయాకిటతు, ఇవనుడైయ అపరాధజైప్పారాలే రక్షిక్కుమ్మడి ఇవళ్ పురుషకారమానాలాళియ ఈశ్వరక ఇవణ్ కార్యమ్ శెయ్యానెన్దు పడి యెన్దై.

౧౨౦. కీర్తి, సామాన్యత్తిలే వైష్ణవాధికారిక్కపేక్షితజ్జళితే శొల్లిన్దు విశేషిత్తు, ద్వయత్తుక్కధికారియా మవనుక్కుప్పేక్షితజ్జెయరుళిచ్చెయ్కితార్ (ద్వయత్తుక్కు) ఎన్దుతుడణ్ణి. అతావతు, సిద్ధిపాయవరణ ప్రతిపాదకమాన ద్వయత్తుక్కధికారి, (౧) “అకిచ్చనోఽగతిః, త్వమేనాపాయ భూతోమేభవ” ఎన్దుమ్, (౨) “అకిచ్చనోఽనన్యగతిశ్శరణ్య” ఎన్దుమ్, (౩) “పుకలొన్దిల్లావడియేణ్” ఎన్దుమ్ శొల్లు

౧౧౯. మేలుక్కవతారికై (ఉపాయమిత్యాది). మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). కార్యమెన్దుతు-ఆనిష్టనిష్ట త్రియు మిష్టప్రాప్తియుమాకిట కార్యమెన్దు పడి.

౧౨౦. మేలుక్కవతారికై (కీర్తిత్యాది). కీర్తిత్తు-ప్రథమమారెయిలే యెన్దు పడి. సామాన్యత్తిలేయ్దుతు-తిరుమన్త్ర ద్వయ చరమశ్లోకాధికారికళుక్కు పొవ్వుతు విలే యెన్దు పడి. విశేషిత్వెన్దుతు - మిక్కుమెన్దు పడి. మూలార్థమ్ (అతావతిత్యాది). అకిచ్చనో ఎన్దుతు-ఉపాయానర శూన్యనెన్దు పడి. అగతిః ఎన్దుతు - రక్షకానర శూన్యనెన్దు పడి. “త్వమేనా” ఎన్దిట ఏవకారవ్యావర్త్యమ్ “భవ” ఎన్దు ప్రార్థనాగర్భమాన ఉపాయస్వీకార త్రియడైయ ఉపాయత్వమ్. పుకలొన్దిల్లావెన్దుతు - ఒరుపుకలు మిల్లావెన్దాయ్, అకిచ్చనాన్యనన్యగతిత్వజైచ్చుటకిటతు.

(౧) అహిర్బుధ్న్య-౩౬-౩౮. (౨) స్తో-ర-౨౨. (౩) తి-వాయ్-౬-౧౦-౧౦.

అహ (ప్రాప్యత్తుక్కితి) “యోవేద-సాశ్నుతే” ఇత్యాదిశాస్త్రబలాత్స్వప్రయోజనసాధనత్వం సాధనాన్తరిన్యదుర్వారమితిభావః.

ద్వితీయఅహ (యుక్తిమాత్రత్వాలే) ఇతి. భృత్యాదేరికర్తృకాదేశ్వప్రయాసతారతమ్యేన ఫలతారతమ్యదర్శనాత్, బహ్వయాసపూర్వకం యత్కించ్చి ష్మసాధ్యం సాధనాన్తరమనన్త స్థిరఫలరూపబ్రహ్మనుభవస్యనసాధనం భవిష్యత్కర్తృతి యుక్తిమాత్రేనేత్యర్థః. వేదశాస్త్రాఽవిరోధితర్క వ్యావృత్త్యర్థం మాత్రపంచ. నహివచనవిరోధే న్యాయప్రభవతి, అన్యథా, అల్పకాలసాధ్యజ్యోతిష్టామాదే రధికకాలభోగ్యస్వరాదేశ్వ సాధ్యసాధనభావోన స్యాదితిభావః. ఉక్తమన్యూపతి బద్ధిముఖేనవిమృశోతి (ఆగమేతి). అత్ర అకించనాధికారిణః ప్రాప్త్యపరాధానుభవాదికంప్రతితు స్వరూపాయోగ్యత్వరూపం వైసాదృశ్యరూపశ్చ ప్రాప్యవిరుద్ధత్వం సమ్భవతీతితాత్పర్యమ్.

(ద్వితీయ) ప్రాప్యవిసదృశత్వమితివత్తే. (భృత్యః)భటాదిః (కర్తృకః)కృషీవలాదిః. (వేదశాస్త్రావిరోధితర్కేత) అత్రమనుస్మృతౌ ద్వాదశాధ్యాయే; “ఆర్షంబ్రోవదేశశ్చ వేదశాస్త్రావిరోధివా! యస్తర్కేణానుసంధ్యేసదర్శంవేదోనేతర్యః” ఇతి, తద్వాన్యఖ్యానే-(ఆర్షమితి)బుషిదృష్టత్వాద్వాత్. వేదమ్-ధర్మోవదేశశ్చ, తస్మాల్ స్మృత్యాదికమ్, యస్తదవిరుద్ధేన మీమాంసాద్విన్యాయేన విచారయతి, సదర్శంజానాతి, సతుమీమాంసాసఖిః. ధర్మకిరణంవేదః;మీమాంసాచ-ఇతికర్తవ్యతాస్థాసీయా. తదుక్తంభట్టవారికీకృతా;ధర్మేమీయమాణేహి వేదేసకిరణత్వం । ఇతికర్తవ్యతాభాగం మీమాంసాపూరయన్యతి,”ఇత్యుక్తమనున యమ్. (అన్యథా) యుక్తమాత్రేణ సాధనే. (ఆగమేతి) సారే- “ప్రపత్తిశాస్త్రస్థానమ్ ప్రమాణమిన్ద్రిక్మయైశ్చియుమ్” ఇత్యుక్తమ్. “సంభోపాయశాస్త్రస్థానమ్ప్రమాణమిన్ద్రిక్మయైశ్చియుమ్” ఇతిచోక్తమ్. అత్యుప్రపత్తే రేవప్రాధాన్యం పదతితిబౌద్ధేక్షికాభిప్రాయః. సమ్ప్రదాయసీద్ధవిరోధం దర్శయతి (అప్రాకించనేతి)

అనుగృహీతశ్చ శ్రీవచనభూషణమీమాంసా భాష్యే సాధనాంతర
స్వరూపవిరోధసమర్థనాధికారే వరదదేశికైః; - “ప్రాపకాంతరం స్వరూప
విరుద్ధమిత్యత్రన ప్రమాణ భావః. మూలమస్తద్వయస్థ నమశ్శబ్దాభ్యాం
(౧) “స్వయన్తురుచిరేదేశే” ఇత్యాద్యుపబృంహితాభ్యామప్రధానభో
క్తృత్వస్యాపి నిషిద్ధత్వేన, స్వభోక్తృత్వఫలాయాభక్తేః ప్రాప్యవిరుద్ధ
త్వోపపత్తేరితి.

అత్రసిద్ధోపాయ పతిపాదసంస్థిత స్వభోక్తృత్వనివృత్తేః ఫల
తయాప్రతిపాదనాత్, సాధనాంతర మకేశ్చనాధికారిప్రాప్యంప్రతిస్పరూ
పాయోగ్యమేవేతిఘట్ట తాత్పర్యమ్. (మూలమస్తేతి) అత్రకాకాక్షి
న్యాఽపేతః. ఇత్యాదీత్యనేన - (౨) “కురుష్యమామనుచుమ్”
ఇత్యాదిసంక్షిప్తాః.

ననునమశ్శబ్దాదేః ప్రధానభోక్తృత్వనిషేధపరతయా అకిశ్చ
నాధికారిణోపి భోక్తృత్వమస్త్యేవ; అన్యథాలచేతనత్వాపత్తేరిత్యత
అహ (అప్రధానేతి). పరమాత్మాధీన స్వప్రవృత్త్యుద్దేశ్య భోగ శాలిత్వ
రూపసౌత్వర్థః. నమశ్శబ్దాదినా పరమాత్మాధీన భోగ శాలిత్వరూప

(స్వయన్తురుచిరేదేశి) శ్రీరామాయణే ఆరణ్యకాండే “పరవాసస్మికాకుష్ప్వత్వ
యివద్వశతంస్థితే స్వయన్తురుచిరేదేశేక్రియతామితిమాంవద” ఇతి. (ఇతితి) అనుగృహీత
మిత్యన్వయః, (అత్ర) శ్రీవచనభూషణమీమాంసాభాష్యే. (స్వరూపాయోగ్యమేవేతి)
పరతస్త్వరూపస్యప్రవృత్తిరూపమయోగ్యమేవేత్యర్థః. (ఘట్టమ్) నిఘ్నప్టమ్. (అత్ర
కాకాక్షి) కాకాక్షిన్యాదయః, ఏకత్రస్థితస్యపూర్వత్ర ఉత్తరత్రచాన్వయః (కురుష్య
మామితి) శ్రీరామాయణే ఆయోధ్యాకాండే. “కురుష్యమామనుచరం వైభర్త్యంనేహ
విద్యతే । కృతార్థోహంభవిష్యామి తివచార్థఃప్రకల్పతే” ఇతి. ఆదినా (౩) “తనశ్కే-
యాకి వైకౌశ్మమీతే” ఇత్యాదిసంక్షిప్తాః.

(ప్రధానభోక్తృత్వేతి) పరమాత్మానధీనభోగశాలిత్వరూప భ్రాన్తిసిద్ధప్రధాన
భోక్తృత్వేత్యర్థః. (అన్యథా) ప్రధానభోక్తృత్వ నిషేధాన్వయోక్తార్థే. (సిద్ధేతి) సిద్ధో

భ్రాన్తిసిదాఽపధానభోక్తృత్వానిశేధే సిద్ధోపాయవిధిస్థలే సాధ్యోపాయవిధిస్థలేచన్యస్థనూ నమశ్శబ్దాదిశ్రవణం తదశ్రవణాన్వహోపపద్యతే.

నచాఽత్రమన్తరతఽచరమశ్లోకయోరివ పరస్పరప్రతిపన్నగుణోపసంహారి (౧) “నానాశబ్దాదిభేదాత్” ఇతిసూత్రకృతా విద్యాభేదసాధనాత్. అచిద్వాన్యవృత్తిస్తు స్వప్రపన్నత్వదేశ్యపరమాత్మభోగాతిశయాధాయకాఽఽనుషణ్ణికభోగశాలిత్వయాపాఽప్రధానభోక్తృత్వాజ్ఞీకారాదుపపద్యతఇతి

పాయవిధిస్థలే వ్యవస్థయా నమశ్శబ్దాది శ్రవణమిత్యన్వయః (నమశ్శబ్దాదీతి) ఆదిశబ్దేన ఏవకారాదిపరిగ్రహః (తదశ్రవణమ్) నమశ్శబ్దాద్యశ్రవణమ్

(అత్ర) సిద్ధోపాయవిధిస్థలే, సాధ్యోపాయవిధిస్థలే (చరమేతి) వివరణ వివరణిరూపయోశ్చరమశ్లోకమన్తరత్వయోర్విద్యాభేదోనాస్తి శక్యతావచ్ఛేదకభేదేన భేదాజ్ఞీకారాత్, ఉపాసనశరణాగత్యోరూపాదిభేదాద్విద్యాభేదః అతోనమశ్శబ్దాద్యపసంహారోసకర్తవ్య ఇతిభావః (ఉపసంహారేతి) ఉపాసన శరణాగతిరితి శేషః (నానేతి) “నానాశబ్దాదిభేదాత్” ఇతి బ్రహ్మమీమాంసా తృతీయాధ్యాయ తృతీయపాద శబ్దాదిభేదాధికరణసూత్రమ్ తద్భాష్యమ్, కిమత్రవిద్యైక్యమ్, ఉత విద్యాభేదఇతిసంశయ్యతే అత్రైవాస్యాం పరస్పరభేదేనమర్థితేనతి, ఏకస్యాదహరవిద్యాదికాయాస్సర్వవేదాస్తప్రత్యయన్యాయః, కింయుక్తమ్ విద్యైక్యమితి, కుతః-తేద్యస్యబ్రహ్మణ ఏకత్వాత్, వేద్యంహివిద్యాయారూపమ్ అతోరూపైక్యాద్విద్యైక్యమితి, ఏవమన్ప్రేక్షిధీయతే నానేతి, నానాభూతాః - విద్యాః, కుతః-శబ్దాదిభేదాత్ ఆదిశబ్దేన - అభ్యాస సక్త్యా గూఢప్రక్రియా నామభేద్యానిగుహ్యస్తఇతి. తత్పూర్వస్థ అక్షరవిద్యాదికాఇతిభావ్య శ్రుతప్రకాశికాయామ్, ఆదిశబ్దేన న్యాసోవివక్షితః సూత్రేషిశబ్దాదిభేదసద్భావాదితి (స్వప్రపుత్తితి) స్వప్రపుత్త్యుద్దేశ్యః, - పరమాత్మభోగాతిశయ ఇత్యన్వయః (ఉపపద్యతఇతీతి) “ఘట్టతాత్పర్యమిత్యన్వయః

ఏవంవై సాదృశ్యరూపం ప్రాప్యవిరుద్ధత్వ మవితత్వైవ ప్రకరణే
ద్వితీయే సాధనా నైరవ్యాజ విధిత్వసమర్థనాధికారే సిద్ధాంతే తైరేవాను
గృహీతమ్. భక్తిర్వ్యాజమాత్రం; ససాధనం; ఫలవిసదృశత్వాత్. ఫల
వై సాదృశ్యంనామనిత్యత్వం నవైపుల్యమాత్రమ్. సహీనిత్యం ఫలమని
త్యేన సాధయితుంశక్యతే; దృష్టవ్యాప్తివిరోధాత్. (౧) “నాస్త్య
కృతంకృతేన” (౨) “సహ్యధువైఽప్రాప్యతేధువస్తత్” ఇతివిధివిరో
ధాచ్చ. సహ్యనయోః కామవిషయత్వమ్; అసంజ్ఞోచేన కర్తోపాసనోభ
యవిషయత్వాత్. (౩) “యజతే, తపస్తప్యతే బహుచారివర్షసహస్రా
ణ్యస్త వదేవాస్యతద్భవతి” ఇతియాగవత్తపశ్శబ్దవాచ్యోపాసనసామ్య
స్తవత్ఫలత్వ శ్రవణాత్. (౪) “నాయమాత్మాప్రపంచే న లభ్యః”
ఇత్యాదినావిశిష్టోపాసనసాధ్యత్వనిషేధాచ్చ. సచమేధాశబ్దో భక్తి
రూపత్వదశాపన్నభ్యాసపరం. అసంజ్ఞోచేన తద్దశాపన్నభ్యాసపరత్వే
బాధకాభావాత్. సచోపాయవిధివిరోధం; తస్యవ్యాజవిధిత్వ కల్ప
నాత్. అన్యథానిషేధ వాక్యానామనేకేషామ స్వారస్యవత్తేః. తాని

(దృష్టవ్యాప్తి) “యత్-అనిత్యమిష్టసాధనమ్, తత్ - అనిత్యఫలకమ్” ఇతి
లోకదృష్టవ్యాప్తిత్వం. (అసయోః) “నాస్త్యసహ్యధువైః” ఇతివిధివాక్యయోః.
(యజతేతపశ్శబ్ద) బృహదారణ్యకేషఞ్చమాధ్యాయే అష్టకుబ్రాహ్మణే. “యోవా
వితదక్షరంగార్హవిదిత్వా అస్మక్-లోకే జుహోతియజతేతపస్తప్యతే బహునివర్ష
సహస్రాణి, ఆస్తవదేవాస్య తద్భవతి” ఇతి. వర్షసహస్రాణీయజతే తపస్తప్యతేతపః-
ఉపాసనమ్ - తపసేత్యత్రేవ “తపఆలోచనే” ఇత్యస్మాద్ధాతోః, ఉపాసనంతప
శ్శబ్దార్థః. అశ్వపురుషస్యతత్, ఆస్తవదేవభవతి - అనిత్యఫలవదేవ భవతీత్యర్థః.
(విశిష్టేతి) “సమేధయా” ఇతి విశిష్ట. (తద్దశాపన్నేతి) భక్తిరూపత్వే దశాపన్నే
త్యర్థః. (తస్య) ఉపాసనవిధేః. (అన్యథా) వ్యాజవిధిత్వ కల్పనాసంజ్ఞికారే (నిషేధ
వాక్యమ్) “సహ్యధువైః” “నాస్త్యకృతం” ఇత్యాదినీషేధవాక్య మితిబోధ్యమ్.

(౧) మ. ట్ట-౧-౨-౧౨. (౨) కఠ-౧-౨. (౩) బృహ-౫-౨౨.

హిలోక సిద్ధవ్యాప్త్యను గృహీతానిబ్రబలాని. అతడభయాఽవిరోధేన వ్యాజవిధిత్య కల్పనమేవయ్యుక్తమ్.

నచ, లోకే “కృషిమిత్రైషన్వ” ఇత్యాదావృపాయపవ విధిదర్శనాల్లోకదృష్టవ్యాప్త్యనుగ్రహణపాయవిధిపక్షేపి సమ్భవతీతి వాచ్యమ్. “రత్నార్థంపరాటికాందద్యాత్, రాజ్యార్థముపహారందద్యాత్” ఇతివ్యాజేపి లోకేవిధిదర్శనాత్. ఏవంచరమయ్యుక్త్యభిప్రాయేణ రత్నైత్యాదికముక్తమ్ ఏవందేశతః కాలతో వస్తుతత్వానస్తలమృతిత్రివిధోపాధి పరిచ్ఛిన్నోపాసన విధిర్వాజవిధిరేవ భవతుమర్హతీతి.

అత్రతావత్, సాధనాస్తరంస తన్నిష్ఠానాం మోక్షహేతుః ; కిన్తు, సర్వముక్తిప్రసజ్గపరిహారార్థతయా అన్యధాసిద్ధత్వేన నియతపూర్వవక్తిత్యాహ (భక్తిరితి) ఏవశ్చభక్త్యాదేన్వయత్నపరాన్వతి మోక్షసాధనత్వప్రవాద ఆచారాణ్యమభ్యుపగమవాదఏవ, తత్తైవతేషాం (తాని) నిషేధవాక్యాని (ఉభయావిరోధేన) “నాస్త్యకృతఃకృతేన” “సమేధయా” ఇతినిషేధవాక్యమ్, “నిధిధ్యాసితవ్యః” ఇతివిధివాక్యమ్, ఏతదుభయాఽవిరోధేన.

(కృషిమిత్రైషన్వేతి) మహిషతకవ్యాఖ్యానే - “అత్రైర్వాదీవ్యః, కృషిమిత్రైషన్వ, వీరేరమస్వబహుమన్యమానః” ఇతిశ్రుతిః, ఋగ్వేదే, శాకలశాఖాయాం సప్రమాప్తకే అప్రమాధ్యాయేపరితా. అత్రైః-దేవనైః, మాదీవ్యః - ద్యూతం చాక్షోః తర్హిజీవనంకథమ్, తత్రాహ - కృషిమిత్ర-కృషిమేవ; ఇచ్ఛబ్ధోఽవధారణార్థశబ్దసేదృష్టః కృషస్వ-మరువ్వ తథాచతద్ధ్వారాజీవితవ్యమితిభావః. కృషిం కర్షన్ బహుమన్యమానః-బహుభిర్లోకైస్సమృద్ధిమనస్సన్, విత్తే - ధనధాన్యాదిరూపే, రమస్వ - క్రీడస్వ” ఇతిశ్రుత్యర్థోబోధ్యఇతి (చరమయ్యుక్తి) “రాజ్యక్తుక్తుమిచ్ఛమృత్యుమృత్యుమ్” ఇతిచరమయ్యుక్తి శ్రీసూక్తీత్యర్థః. (ఇతి) ఇత్యనుగృహీతమిత్యన్వయః

(తన్నిష్ఠానామ్) సాధనాస్తరనిష్ఠానామ్ (తత్తైవ) అభ్యుపగమవాదఏవ

మాకక్కడవతు” ఇత్యేవ ముఖ్యసిద్ధాంతాదితిభావః. వత్స్యునిచోత్ర
రాధికారావతారికాయామ్ - ప్రథమంసర్వజ్ఞాన్ప్రతిత్వపాయత్వంనాస్తి.
శిస్త్యజ్ఞాన్ప్రతిత్వక్తమ్. అనంతరం తాన్ప్రతిత్వపాయత్వంనాస్తి; శిస్త్య
వ్యాజత్వమాత్రమిత్వక్తమ్; ఇదానీం వ్యాజత్వమవినాస్తీత్యాహ.
(తానదరితేత్యాదీతి).

యుక్తిమాత్రేణ అగమబాధో నయూత్త ఇత్యాశ్చ జ్యేష్ఠః సాధన
భక్తివిధ్యన్యాయహ్యవాదే “నహివచనవిరోధే” ఇతిన్యాయేన విధివిరో
ధాద్వైసాదృశ్యన్యాయానవతారేపి, పరాధ కైజ్జర్యవిధిరూపముఖ్య
సిద్ధాంతే వైసాదృశ్యరూపానుగ్రాహకన్యాయావతారస్సమ్భవత్యేవేత్యా
శయేనాహ (ఫలివనదృశ్యాదితి). సాధనాంతరస్యకాలపరిచ్ఛేద తద్రా
హిత్యాభ్యంతస్వర్థానుభవపరాధానుభవాదిసాధారణం వైసాదృశ్యమ్,
తత్త్వజ్ఞానోపక్రమస్య వాక్పాత్రసాధ్యత్వవాచోప్యతివాదః; గురుకాస్త్రవైయర్థ్య
ప్రసక్తేనప్రమాణవిరుద్ధః; తదిదమవిదిత భగవత్ప్రభావస్య శాస్త్రస్యవైకాచమ్.
లఘీయోపిభగవత్సజ్జీర్ణం దుర్వహామపిభురం ధారయత్యేవ; సగురుకాస్త్రానర్థ
శ్యమ్. తస్యసమర్థాధికారత్వాత్. అస్యకుసత్వసతివా సామర్థ్య భగవదసాధా
రణ రుచినముచిత భాగ్యవదధికారత్వాచ్చ; గరియసోపి భగవత్ప్రసాద వివఫలహే
తుః - లఘీయసికిందజ్జహరితః. యథాచగరియ సిప్రయోగవైఫల్యార్థేవ; ప్రసీదతి,
తథాలఘీయస్యపిభావశుద్ధివిశేషాత్ ప్రసీదతే,” ఇతిశ్రీసుక్తిరనుసంధేయా. (వత్స
యతేతి) “శ్రీవచనభూషణమీమాంసాభాష్యే” ఇతిశేషః. (తాన్ప్రతి) అజ్ఞాన్ప్రతి.

(అన్వాయహ్యేతి) తస్యతమవిధిప్రాయవాదః - అన్వాయహ్యవాదః; అజ్ఞేక
త్యవాదః - అభ్యుపగమ్యవాదః. (న్యాయానవతారేపీతి) కైజ్జర్యవిధిరితేత్,
లోకదృష్టన్యాయవిరోధోనాస్తితి ముద్రవ్యమ్. (సాధనాంతరస్యేతి) సాధనాంతరస్య
కాలపరిచ్ఛేదః; స్వార్థానుభవపరాధాను భవయోర్నిత్యత్వాత్కాల పరిచ్ఛేదరా
హిత్యమ్. అతఃభయసాధారణం వైసాదృశ్యమితిభావః. (తద్రాహిత్యేతి) కాలపరి

స్వరూపానురూపత్వాననురూపత్వ లక్షణవస్తుపరిచ్ఛేద తద్రూపిత్యాభ్యాం పరాధ్ధానుభవాద్యసాధారణం వైసాదృశ్య ఇద్యమప్యత్ర వివక్షిత మిత్యాశయేనాహ (ఫలవైసాదృశ్యంనామేత్యాదినా).

(సహితీ) ఇదముపలక్షణమ్; నహిఫలభోక్తృస్వరూపాననురూప సాధనేనతదనురూపం ఫలంసాధయితుంశక్యమ్. పరదారపరిగ్రహేనివేదితభోజనాదినా ధర్మప్రజానుయాగఫలాద్యసాధనాదితి బోధ్యమ్. (దృఢేతి) “యద్యదనిష్ఠసాధనం తత్తదనిత్య ఫలకమ్,” ఇతితివర్ణనలేదర్శనాదితిభావః. నచేదంయుక్తిమాత్రమిత్యాశయేనాహ (నాస్త్రికృతఇతి). అత్రనకేవలం సాధనాంతరస్వరూపవిరోధసాధకం ప్రమాణముక్తన్యాయానుగ్రాహ్యమ్; కిన్తు విశేషవచనమపీతి భావః. నచేదం నిత్యఫలప్రాశస్త్య మాత్రపరమ్. సిద్ధాంతే అర్థవాదానాంస్వార్థేతాత్పర్యాదిత్యాశయేనాహ (విధివిరోధాదితి).

కృతాధ్రువశబ్దయోరల్పాస్థిరఫలకర్మపరత్వ మాశఙ్గాహ

చ్ఛేదరూపావ్యేత్యర్థం. (స్వరూపేతి) ఉపాసనస్య స్వరూపాననురూపత్వరూపవస్తుపరిచ్ఛేదః. పరాధ్ధానుభవస్య స్వరూపానురూపత్వ రూపవస్తుపరిచ్ఛేదరాహిత్యమ్. అత్యపరాధ్ధానుభవానసాధారణం వైసాదృశ్య ముపాసనస్యేతిబోధ్యమ్. (తద్రూపిత్యేతి)వస్తుపరిచ్ఛేదరాహిత్యేత్యర్థః.

(ఫలభోక్తృస్వరూపేతి) ఫలభోక్తృస్వరూపేత్యర్థః. (తదనురూపమ్) స్వరూపానురూపమ్. (పరదారేతి) పరదారపరిగ్రహేణ ధర్మప్రజాఫలాసాధనాత్, అనివేదితభోజనాదినా అను యాగఫలాద్యసాధనాదిత్యన్వయః. (ప్రమాణమ్) “సర్వధర్మాస్పరిత్యజ్య” ఇత్యాదిప్రమాణమ్. (ఉక్తన్యాయః) దృష్టవ్యాప్తిన్యాయః. (స్వార్థేతాత్పర్యాదితి)అత్ర “ప్రబలప్రమాణవిరోధాభావే అర్థవాదపరానామవిస్మయః ప్రామాణ్యతస్సాన్విధి పరిత్యాగశ్చసాహసమ్, అన్యాయత్వాత్” ఇతిసహస్రనామభాష్యక్రీడాక్తిరనుసంభేద్యా.

(సహీతి)(౧) “తపసా బ్రహ్మవిజ్ఞానస్వ” “తపసా నాశకేన” ఇత్యాదౌ తపస ఉపాసన సామాచర్యాత్కాయక్లేశమాత్ర పరత్వమిత్యాశఙ్క్యాకాయక్లేశ మాత్రస్య “బహునివర్ష సహస్రాణియజతే” ఇత్యనేచైవ సిద్ధత్వాచ్చ, తపోనిర్దేశ ఉపాసనస్య అస్తవత్ఫలత్వ ప్రదర్శనార్థ ఇత్యాశయేనాహ (యజత ఇత్యాదినా). శ్రవణప్రవచనఫల మనససంతోషనా స్మేధాశబ్దార్థ ఉపాసనమిత్యభిప్రేత్యాహ (విశిష్టేతి) అనేన సామాన్య నిర్దేశస్సహ చరితనిర్దేశశ్చ వ్యావర్త్యతే

లఘుసిద్ధాంతభాష్య సూక్తివిరోధాభి ప్రాయేణాశఙ్క్యాపరిహరతి (నచేతి) వాక్యస్వారస్యాత్ శ్రీభాష్యకారాపదేశిక సమ్ప్రదాయాచ్చ,

(తపనేతి) భృగువల్క్యం, “తపసా బ్రహ్మ విజ్ఞానస్వ” ఇతి (తపసానాశకే నేతి) బృహదారణ్యకేషష్టాధ్యాయే చతుర్థబ్రాహ్మణే (౨) “తమేతం వేదానవచనేన బ్రాహ్మణా వివిదిమన్తి, యజ్ఞేన దానేన తపసానాశకేన ఏతమేవ విదిత్వా మునిర్భవతీతి” ఇతి (శ్రవణేతి) “శ్రోతవ్యో మస్తవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యః” ఇత్యత్ర శ్రవణమనోపాసనాన్య క్తాని తద్వత్, “నాయమాత్మాప్రవచనేన లభ్యో న మేధయా న బహునామ్రతేన” ఇత్యత్ర సద్వంశన్యాయేన మేధాశబ్దస్య ఉపాసన పరత్వముక్తమ్ - సద్వంశన్యాయస్థి పూర్వోత్తరపదార్థాలోచనయా మధ్యమపదస్య ఉభయార్థానురూపార్థనిర్ణయః. (సద్వంశనాత్) ఉభయతస్సంక్రాంతత్వాత్ (సామాన్యనిర్దేశః) “నాస్త్యేకృతః కృతేన” ఇతి సామాన్యనిర్దేశః (సహచరితనిర్దేశః) “తపసానాశకేనేతి” సహచరితనిర్దేశః

(లఘుసిద్ధాంతేతి) లఘుసిద్ధాంతభాష్యే “ఏవం ప్రత్యక్షతాపన్నామపవర్ష సాధన భూతాంస్మృతిం విశిష్యేనాయమాత్మేతి” ఇత్యత్ర భక్తిరూపావన్నస్య ఉపాసనస్య సాధనత్వముక్త మితిభావః (వాక్యేతి) “నమేధయా” “నాస్త్యేకృతః” “నవ్యా ద్రువైః” ఇతి వాక్యస్వారస్యదిత్యర్థః (బాపదేశికేతి) ఉపదేశకప్రాప్తే తస్యర్థః. గోష్ఠీపూర్ణాచార్యస్య బాపదేశికసమ్ప్రదాయః, చరమశ్లోకీకాస్సాధ్య ప్రపత్తిపరఇతి. “నాయమాత్మేతి శ్రుతా” “నమేధయా” ఇత్యత్ర సాత్వికయక్షితిరూప భక్తిత్వావ

శ్రీభాష్యమూక్తిశ్చరమశ్లోకగీతా భాష్యమూక్తివదన్వా రుహ్యవాదః.
తథైవ “నపుధివ్యామగ్నిశ్చేతవ్య ఇతివన్నిర్వాహః” ఇతిశ్రుతప్రకాశి
మూక్తిరపీత్యాశయేనాహ (నజ్జోచేనేతి).

స్థాపన్నసాధనభక్తిర్నిపిధ్యతే. “యమేవైవపుణతే, తేనలభ్యః” ఇత్యత్ర పరజే
యాధికారివిశేషణీభూత నిరతిశయ ప్రీతిరూప భక్తిత్వావస్థాపన్నసాధ్యభక్తిరప
వర్గమృతి వ్యాజోపాయ భూతేతిచ సమ్ప్రదాయ ఇతి శ్రీభాష్యకారస్యావదేశిక
సమ్ప్రదాయఇతి బోధ్యమ్. (అన్వాయభాష్యవాదఇతి) చరమశ్లోకగీతాభాష్యచరమ
శ్లోకస్య-అభవేత్యాదినా అన్యప్రపత్తిపరత్వేన వాఖ్యాతత్వాత్; తత్ర అన్వాయభాష్యవా
దత్వ మజ్ఞీక్రియతే; తద్వత్ శ్రీభాష్యసూక్తాచుపాసనస్య సాధనత్వోక్తిః-అన్వాయభాష్య
వాదఇతితాత్పర్యమ్. (తథైవ) అన్వాయభాష్యవాదవివ. (నపుధివ్యామగ్నిశ్చేతవ్యఇతి)
హిరణ్యవధానరహితాయాం పుధివ్యామగ్నిచయనం కార్యమిత్యర్థః. (శ్రుతప్ర
కాశితే) “శేవలక్ష్మణమనన నిదిధ్యాసనానాం వక్ష్యమాణ విశేషవిరహితానామి
త్యర్థః యథా‘నపుధివ్యామగ్నిశ్చేతవ్యః’ ఇత్యత్ర హిరణ్యవధానరహిత పుధివ్యాం
చయనం నిపిధ్యతే, సతుపుధిమూత్రే తద్వదితిభావః” ఇతి లఘుసిద్ధాంతభాష్య
శ్రుతప్రకాశికా శ్రీసూక్తా, మేధా కబ్జస్య భక్తిరూపత్వదశాఽనాపన్నధ్యాన పరత్వ
ముక్తమ్. సోపి అన్వాయభాష్యవాదవివేచితభావః.

అత్రేదమవధేయమ్;-శ్రీగీతాభాష్య శ్రీభాష్యకారస్య బోధదేశికముఖ్యసే
దాన్తయోజనాయామ్;- శ్రీభాష్యకారైశ్చరమశ్లోకస్య అధికారివిశేషణీ భూతప్ర
పత్తివిషయకయోజనాద్వయ మనుగృహీతమ్. తత్ర “ప్రథమయోజనా ఆర్థప్రపత్తి
పరా. ద్వితీయయోజనా దృష్టప్రపత్తిపరా; సత్వద్వైతప్రపత్తిపరా” ఇత్యవగన్తవ్యమ్.

తథైవోక్తమ్;-గీతాన్త్యతత్వప్రకాశికాయామ్.- తదేవంసర్వేషాంచేతనవ్యా
పారాణామద్వైతప్రభృతి పరమభక్తిపర్యన్తానాం సిద్ధోపాయఫలత్వాచ్చరమశ్లో
కస్య తదేకపరత్వమేవన్యాయ్యమ్. ఏతత్సర్వ మభిప్రేత్య శ్రీగీతాభాష్యే చరమశ్లో
కస్య ద్వేధాయోజనాకృతా. తత్ర ప్రథమయోజనాయాం “నిజకర్మాదిభక్త్య
న్తం మత్వాత్ప్రీత్యైవకారితఃఽఉపాయతాంపరిత్యజ్య” ఇత్యనుగృహీతరీత్యా ఉపా
యతాక్రాంత్యాగభూర్వకం యథావస్థిత స్వరూపానరూపస్వయమ్మ్యయోజన భగవ

దాతాధనాత్మిక కర్మజ్ఞానాద్యసమీకృత్య సిద్ధిపాపాధికారివిశేషమత్వమ్, భగవత్
విపప్రాప్తి ప్రతిబంధకసర్వపాప వినివృత్తికిరణత్వచ్ఛానుగృహీతమ్ ద్వితీయయోజ
నాయాంభక్తి యోగోత్పత్తిపేకుతయా శాస్త్రవిహితసర్వధర్మస్వరూప త్యాగ
పూర్వకస్య భగవదేకోపాయత్వాధ్యవసాయస్య బాహదేశకజ్ఞానాద్య సతితత్వస్య అధి
కారివిశేషమత్వమ్, తాదృశాధికారి విషయేభగవత్విపభక్తియోగారంభవిరోధి సర్వ
పాపవినివృత్తికరణత్వచ్ఛాను గృహీతమ్

తదేవం యోజనాద్యయస్యాపి సముత్పయేకృతే, భక్తియోగారంభవిరోధి
పాపప్రభృతి ప్రాప్తివిరోధి పాపపర్యస్త సర్వపాపవినివృత్తికరణత్వమేవ శరణశ
క్తానమ్నుచితార్థః. భక్తియోగోత్పత్తేః పూర్వసర్వధర్మపరిత్యాగ పూర్వకభగవదే
కోపాయ త్యాధ్యవసాయాత్మక శరణాగతిరేవాఽధికారివిశేషమమ్ భక్త్యుత్పత్త్య
నస్తరం తదేవాధికారి విశేషమితిలభ్యతే. తత్రభక్తేః ప్రాప్తిదశాపేక్షయా అధి
కారివిశేషత్యావ్రాప్త్యాధికారివిశేష మితివ్యతే. శరణాగత్యర్హత్యైరన్యు
పేక్షయావ్యనియమాదితి.

శ్రీభాష్యలఘుసిద్ధాంతభాష్యే “అపవర్గసాధభూతాంస్త్రితీయస్థి నాయమా
మాత్యేతీతి” అత్రముఖ్యసిద్ధాంతయోజనాయామ్ “యమ్” ఇతిభగవద్వరణీయాధి
కారి విశేషణీభూతస్యయన్ముయోజన నిరతిశయప్రీతిరూప భక్తిత్వావస్థాపన్నధ్యా
నరూప సాధ్యభక్తైరపవర్గ శబ్దిత పరార్థమౌక్షన్యుతి ప్రసజ్జాయతా రక త్వరూప
వ్యాఖ్యోపాయత్వమ్, భగవత్ప్రీయః పతేః పరమపురుషార్థలక్షణ పరార్థమౌక్షన్యుతి
సాక్షాదుపాయత్వ ఛానుగృహీతమ్ “అనేన-శేవలక్షణ మనననిదిభ్యాసనానామా
త్మప్రాప్త్యనుపాయత్వముక్తాన్” ఇత్యేత్రసమేధయేతి-మేధాశబ్దితాయాస్సన్వియన్ము
యోజనాధికారి విశేషణీభూత నిరతిశయప్రీతిరూపభక్తిత్వావస్థారహితాయాస్సన్వి
ప్రయోజనసాత్విక ప్రీతిరూప భక్తిత్వావస్థాపన్నధ్యానరూప సాధనభక్తేః, పరార్థ
మౌక్షన్యుతి ఉపాయత్వాభావః ప్రతిపాదితః; తద్దేవోక్తం సిద్ధతాత్వగ్రహిత్వ
ణ్యమ్;--

సను, నాయమాత్యేత్యాది ప్రతిత్న భక్త్యాధ్యయపాయత్వగ్రాహికా లఘుసి
ద్ధాంతభాష్యే తస్యాస్సాధనభక్తి పరతయేవ భాషితత్వాదిత్యేత్త్విభజాస్పృష్టవ్యః
భక్తేః ఫలకరణత్వగ్రాహకం క్షిప్రద్యావ్య పతనమితి.

“ఏవమ్యుత్పత్తౌతాపన్నామపవర్గసాధన భూతాం స్మృతింవిశిష్యే” ఇత్యుత్పత్త్య నాయమాత్మేత్యాది ప్రతిమపాదాయ, తత్ర శ్రవణమననాదీనాం మోక్షసాధనత్వనిశ్చయస్య భక్తిరూపతారహిత శ్రవణాదివిషయత్వేనాస్యధాసిద్ధిం ప్రదర్శయ్య, “యమేవైషపుణు తేతేనలభ్యః” ఇత్యనేన పరమపురుష పరణీయతా హేతుభూతాయా భక్తేరేవ మోక్షసాధనత్వం నాస్యస్యేతి లాభాదపవర్గసాధనభూతాయాస్మృతితీర్థక్తి రూప తాలక్షణ విశేషసిద్ధి ప్రదర్శనపరం భావ్యవచనమేవేతిచేన్న; తత్రభగవద్భక్త్యుపలీ భూతాయాభక్తేర్భగవద్దండీయాధికారి విశేషణతయా, భగవత్కర్తృకచేతనకర్మక ప్రాప్తిలక్షణ పరార్థ మోక్షప్రయోజకత్వవైస్వస్య సిద్ధాంతిత్యాత్.

తత్రేయంభాష్యసుపూర్వీ;—“ఏవంప్రత్యక్షతాపన్నామపవర్గ సాధనభూతాం స్మృతింవిశిష్యే. నాయమాత్మప్రపంచసేల్యో సమేధయానబహునాప్రతేన యమేవైషపుణుతేతేన లభ్యస్తన్యైష ఆత్మావిపుణుతేతమంసాన్వయః.” ఇతి, ఆనేన కేవలశ్రవణమనన నిదిధ్యాసనానామాత్మ ప్రాప్త్యనపాయత్వముక్త్యా “యమేవైష ఆత్మాపుణుతేతే నైవలభ్యఇత్యుక్తమ్. ప్రియతమవిషయ పరణీయోభవతి, యస్య యం నిరతిశయప్రియస్సవివాస్య ప్రియతమోభవతి. యథాయంప్రియతమఆత్మానం ప్రాప్నోతి, తథాస్యయమేవభగవాన్ప్రయతత ఇతి భగవత్సేవోక్తమ్. (౧) “తేహం సతతయుక్తానాం భజతాంప్రితిపూర్వకమ్ । దదామిబుద్ధియోగంతం యేనమాముపయాన్తితే” ఇతి, “ప్రియోహిజ్ఞానినోత్పర్థ మహంసచమమప్రియః” ఇతిచ. ఆతస్మాత్కారూపరూపాస్మృతిస్మృత్యమాణాత్పర్థప్రియత్వేన స్వయమవ్యుత్పర్థ ప్రియాయస్య ఏవపరణాత్మనాపరణీయోభవతితీతేనైవలభ్యతేవర ఆత్మేత్యుక్తంభవతి. ఏవం రూపాద్రువానుస్మృతిరేవభక్తి శబ్దేనాభిధీయతే. ఉపాసనపర్యాయ త్వాదభక్తి శబ్దస్య. అతేవప్రతిస్మృతిభిరేవ మభిధీయతే - (౨) “తమేవవిదిత్వాతిమృత్యుమేత” (౩) “తమేవవిద్యానమృత ఇహభవతి. నాస్యవిపక్వా ఆయనాయవిద్యతే” (౪) “నాహంవేదైర్న తపసా నదానేన నచేజ్యయా । శక్యవిపంచికోద్రప్తం దృష్టవా ససిహంయథా ॥ భక్త్యాత్వనస్యయాశక్య ఆహమేవంచికోద్భుత । జ్ఞాతుంద్రష్టుం తత్వేనప్రవేష్టుంపరస్తప” (౫) “పురుషస్సపరం పార్థభక్త్యా లభ్యతే సస్యయా” ఇతిఏవంరూపాద్రువానుస్మృతేస్సాధనానియజ్ఞాదీనికర్మాణీత్యాదిసా.

(౧) గీ-౧౦-౧౧.

(౨) శ్లో-౩-౮.

(౩) పురుషసూ.

(౪) గీ-౧౧-౫౩.

(౫) గీ-౮-౨౨.

“అత్ర ప్రత్యక్షతాపన్నాం విశిషి” ఇత్యనేన ఉపాసకమనసాఽభిక్షేపేన భగవదసాధారణ దివ్యమణ్డళవిగ్రహేణ సంక్షేపశబ్దిత మానసాఽనుభవవిషయభూతేన ప్రత్యక్షస్య విశేషితత్వమభిప్రేతమ్ “అపవర్గసాధనభూతాంవిశిషి” ఇత్యనేన అపవర్గస్య(౧) “సమహాత్మానుదుర్లభః” ఇత్యుక్తాఽత్యర్థప్రియచేతన విశ్లేషాఽసహిష్ణు భగవదేకప్రయోజనతయా కేవలపరార్థత్వేనవిశేషణమ్, అపవర్గసాధనతాయాః పర మపురుషవరణీయాధికారి విశేషణతయా దృష్టద్వారకాఽపవర్గ ప్రయోజకత్వమాత్ర రూపత్వేన విశేషణశ్చాభిప్రేతమ్ “నాయమాత్మాప్రపంచనేన” ఇత్యాదిక్రుతాపవర్గ సాధనస్మృతిసన్తానస్య భక్తిరూపత్వవిశేషస్యేన నిరుక్తప్రత్యక్షాదివిశేషలాభస్యాప్య విశిష్టత్వేన తత్త్వాగాయోగాత్ “తస్యైవ ఆత్మావిపుణుతేతనూంసాన్వామ్” ఇత్యనేన “నాశయామ్యత్తృణావస్థః” ఇత్యాగ్ర్యుపబృంహితేన, ప్రత్యక్షతాయావి శేష విశేషితత్వలాభః “పుణుతే” ఇతివరణశబ్దస్వారస్యోదపవర్గస్య కేవలపారా గ్ధ్యలాభః భక్తేః “యమేవైవపుణుతే” ఇతివరణీయవాచకయచ్ఛబ్దార్థవిశేషణ తయోపాదానాద్భక్తి నిష్ఠాఽపవర్గసాధనత్వస్య అధికారివిశేషణతయా దృష్ట విధ యోపకారకత్వలాభః “ప్రియతమపవహివరణీయోధవతి” ఇతిభాష్యలోకచక్ర తీర్థుదాహరణేన భక్తేర్దృష్ట విధయోపకారకత్వస్యైవప్రతిపత్తిః

అథ, భాష్యేపాతే “నాయమాత్మా” ఇత్యాదిక్రుతివాక్యే “సఖమనాశ్రితేన” ఇత్యనేన సాధనబుద్ధ్యాస్వయత్సాధితానాంశ్రీవణమనస నిదిధ్యాసనానామ్ పరమపురుషార్థలక్షణ మోక్షసాధనత్వాభావోఽభిధీయతే “యమేవైవపుణుతే తేన లభ్యః” ఇత్యనేన “స్వయమేవప్రయతతే” ఇత్యుక్తభగవత్కృషిపరీభూతానాం స్వయమ్ప్రియోజనశ్రీవణమనస నిదిధ్యాసనానాం నిరతిశయకీర్తిరూపత్వేన భగవద్వి రణీయాధికారివిశేషణతయా దృష్టద్వారా పరార్థమోక్షప్రియోజకత్వలక్షణం మోక్షోపాయత్వముచ్యతే “తస్యైవ ఆత్మావిపుణుతేతనూంసాన్వామ్” ఇత్యనేన భగవత్ శేషేతనవరణసిద్ధ్యర్థం(౨) “పరోవాప్యహోవావిభవ ఉతరాచ్ఛావతరణః” ఇత్యాద్యనుగృహీతరీత్యాప్యసౌందర్యా విమలరణరూపం సాధనానుష్ఠాన ముచ్యతేఇతి వివేకః

“అనేనకేవలశ్రవణమనస నిదిధ్యాసనానామనుపాయత్వముక్త్యా” ఇత్యత్ర

శేవలక్ష్మణేన శ్రవణాదీనాం స్వయన్ముయోజనత్వప్రయుక్తాఽత్యర్థప్రీతిగర్భతయా అధికారి విశేషణత్వరాహిత్య మభిప్రేతమ్ తదాచసాధనతయానుష్ఠీయమానానామత ఏవ అత్యర్థప్రీతిగర్భతారహితానాం శ్రవణాదీనా మనుపాయత్వము క్షేవ్యత్యర్థం

అథ “యమేవైష ఆత్మావృణుతే, తేనైవలభ్య ఇత్యుక్తమ్” ఇత్యనేన భగవత్కర్తృకం పరణమేవ మోక్షోపాయః చేతనవ్యాపారస్తు పరణీయాధికారి విశేషణమాత్రమేవ తథాచ శ్రవణమననాదిచేతనవ్యాపారాణాం యాదృశాకారవైః ప్రేయసత్విస్వాక్రయస్యభగవద్వరణ విషయత్వాన్వత్వముపపద్యతే, తాదృశాకారవైః ద్వైతం శ్రవణాదీనామర్థసిద్ధత్వాన్న విధేయమిత్యాత్మరేణ, “యమేవైషః” ఇత్యాది నాపరణీయనైవ ప్రాప్తృత్వము క్తవిత్యర్థః “అత్ర తేనైవలభ్యః” ఇత్యన్వయేన భగవద్వరణీయతారహితస్య సాధనభక్తినిష్ఠస్య పరార్థభగవత్ప్రాప్తిరూప పరమపురుషార్థలాభోన్యవచ్చిద్యతే

“అథపరణీయేనైవలభ్యోస్తు, తతః కథంధ్రువానుస్మృతేః స్వయన్ముయోజనాధికారి విశేషణభక్తితేన విశేషితత్వసిద్ధిః” ఇతిశబ్దాయాం తద్దర్శయితుం లోకసిద్ధప్రతీతిమాహ (ప్రియతమ ఏవహిత్యాదినా) అత్రప్రియతమశబ్దే తమపాదాన్తైః (౧) “అప్యహం జీవితంజహ్యంత్యాంవాసీతేసలక్ష్మణామ్” (౨) “త్వయికించిత్యమాపన్నేకింకార్యం సితయామను” (౩) “క్షణేపితేయద్విరహాతిమస్సహః” ఇత్యాదిప్రసిద్ధాత్యర్థప్రియత్వాభిధానాత్ సాత్వికయప్రీతివిషయాస్వయత్నపరా వ్యావర్త్యవైః తేషాంహి సపరణీయత్వమ్; కిన్తు (౪) “చతుర్విధాభజనేహం జనాన్సుకృతిశోర్ధ్వస” ఇతితత్తత్కర్మానుగణ స్వయత్నబలేన భగవత్సమీపముపాగతానాం “ఉదారాస్సర్వవివైతే” ఇత్యుక్తప్రకారేణోదార్యగుణవిశేషణాన్ముగ్రాహ్యతామాత్రమేవ; “ప్రియతమఏవ” ఇత్యేవకారణసాధనభక్తినిష్ఠానాంపరణీయత్వ వ్యవచ్ఛేదోభిప్రేత్య.

తతఃకిమిత్యత్రాహ (యస్యేతి) యస్యాధికారణోఽయం పరమాత్మాస్వయమ్పుయోజనతయా నిరతిశయప్రీతిరూప శ్రవణమననాది విషయస్సవివాస్య పరమాత్మనో నిరతిశయప్రీతి విషయోభవతీత్యర్థః అత్రచేతనకర్తృకప్రీతేర్భగవత్కర్తృక

వరణార్హతా పాదకీర్తయే, సాధనా సరప్రవృత్త్యాదిరూప భగవద్వరణప్రతిబంధకా
 ౭భావత్వేన రూపేణవివక్షితమ్, భావావరసైవభావత్వాత్. అన్యథా భగ
 వద్విషయకప్రీతిశూన్యనాం శ్రీరక్తాదిదివ్యదేశానాం భగవతాపరణీయత్వంస్యాత్.
 తస్మాత్ప్రీతిషేధయోగ్యానాం చేతనానా ప్రతిషేధాభావాత్భగవన్నిరతిశయ
 ప్రీతిమతామేవ భగవద్వరణీయత్వమ్, నాన్యేషామిన్యప్రాప్త్యానామసంశేయః.

సర్వేషాంలోకానాంస్వాత్మనిరతిశయప్రీతేస్సతః ప్రాప్తత్వేపి, పరమాత్మ
 తయా శాస్త్రాక్షే పరమపురుషేస్వాభావికానవధికాతిశయాన్వజ్ఞేయ కల్యాణగుణ
 గణాకరే యోనిరతిశయప్రీతింవినా ఫలాధాంసాతిశయప్రీతిమనాదరంవామర్యాత్,
 తస్యతాదృశసాతిశయప్రీత్యాదేరేవప్రతిషేధశబ్దిత భగవద్వరణ ప్రతిబంధకత్వాత్
 నిపుత్తిరూపాస్యయక్ష్మ్యయోజనా నిరతిశయప్రీతిర్యదాస్యాత్, తదైవాన్యప్రతిబంధ
 కాచగమాత్ భగవద్వరణయోగ్యతాస్యాదితి,నిరతిశయప్రీతేర్భగవద్వరణార్హతాపాద
 కత్వమసాధనత్వఞ్చివపద్యత ఇత్యప్యనుసంభేయమ్.

కించ చేతనకర్తృక భగవద్విషయక నిరతిశయప్రీతే స్వపరణీయలాభార్థా
 రాచపతారాది భగవత్ప్రసిఫలత్వేన చేతనయత్నసాధ్యత్వాభావాత్తస్యాభగవద్వరణ
 సాధనత్వమప్యనుపపన్నమ్ “సమహత్యానుదుర్లభః”ఇత్యుక్తనిరతిశయప్రీయపరణీయ
 లాభార్థమేవహి భగవాననాదికాలమారభ్య శ్రీరక్తాది దివ్యదేశేషు, (౧) “నిష్ఠతేనై
 యూరికతిరుద్ధతేనై పాదకీర్తు” ఇత్యాద్యనుగుహితరీత్యా స్థిత్యాసనశయనాదికం
 కరోతి తస్మాద్వరణవిషయే భగవతః ప్రథమప్రవృత్తత్వాత్ త్వేపుత్తిరేవతత్ర
 సాధనమ్, చేతనప్రవృత్తిస్తు అనుమతిమాత్రరూపైవేతి ససాధనమ్ యథాసాంసారిక
 ప్రవృత్తౌ చేతనస్యైవ ప్రథమప్రవృత్తత్వా చేతనవ్యాపారస్యైవ ఫలవైషమ్యాదిప్ర
 యోజకత్వమ్, తత్రద్వితీయాది ప్రవృత్తౌ ప్రయోజకస్యాపి భగవతోనైవవిషయాది
 ప్రసక్తః తద్వదేవాత్రాపి చేతనస్యానస్తర ప్రవృత్తత్వా న్నాన్యయత్నఫలిత్వయోః
 ప్రసక్తః, “సంవాన్య ప్రీయత మౌభవతి” ఇత్యుక్త “సవివ” ఇత్యేవకారేణ సాధన
 రూప శ్రవణాది మద్యావిపుత్తిః, సాధనబుద్ధ్యా ప్రీయమాణానాం తేషాంఫలాధ్యక్షేన
 సాతిశయప్రీతి రూపత్వసమ్బవేపి, నిరతిశయప్రీతిరూపత్వా సమ్బవాత్

భగవతి, నిరతిశయ ప్రీతిమతవివ భగవత్ప్రితివిషయత్వమ్; సకలార్థసాత్వికయప్రీతి మతి ఇతి కథమవగమ్యత ఇత్యేతే యాయామ్, అత్ర ప్రమాణతయా స్త్రుతివచన మర్థోపన్యాసపూర్వకం దర్శయన్వరణప్రకారమపి విపుణోతి (యయేత్యాదినా). అయంచేత సః భగవద్విషయక నిరతిశయప్రీతిలాభేన భగవత్కర్తృకనిరతిశయ ప్రీతి విషయస్సన్ భగవన్తయథాప్రాప్నూయాత్, తథాభగవాన్స్వయమేవ ప్రయతత ఇతి భగవతైవోక్త మిత్యర్థః. “దదామిబుద్ధియోగవ్రమ్” ఇతివచ నేభజసరూపబుద్ధియోగస్యాపి భగవద్దేయతోష్టైః, తద్దానమ్ప్రతిహేత్వస్తరా శ్రవణాచ్చ నిర్లేతుకమేవ సబుద్ధియోగోభగవతాదీయత ఇత్యుచ్యత ఇత్యుభిప్రేత్య స్వయ మేవ భగవాన్ప్రియతత ఇత్యుక్తమ్. “స్వయమేవ” ఇత్యేవకారేణ చేతనయత్న రూపా పాధివాప్యప్రీతిః. నచైవం సర్వముక్త్యాది ప్రసక్తః; ప్రాతికూల్యవ్యవసాయ రూపప్రతిబద్ధకబలేనైవ తద్వారణాత్. తథాచానుగృహితంరచనాను పవత్త్యుధికరణభాష్యే— “స్వకానసాత్వికప్రీతివ్యవసాయ నివృత్తిమాత్రేణ ఆనాద్యసంక్షలంప చితదుర్వివహసనైవకథాధాన్యకారేణ నిరతిశయ సుఖసంపుద్ధయే స్వయమేవ ప్రయ తతే. యథోక్తమ్-‘ప్రేమాంసతతయక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్ । దదామిబుద్ధియోగంతం యేనమాముపయాన్తితే’” ఇత్యాది.

“తథాభగవాన్స్వయమేవ ప్రయతతే” ఇత్యనేన వరణప్రకారోదర్శితః. వరణస్య ప్రకారోనాను-అర్చావతారాదిరూపేణ సకలమనుజనయన విషయతాద్విత్య చేతనస్యస్వస్థిక్వస్వసౌందర్యా విమూరేణనిరతిశయాంప్రీతిముత్పాద్య వరణార్థంకల్పయిత్యా, తస్యనిత్యమభవాథం నిత్యవిభూతిప్రాపణార్థం వరణమేవ. ఏవంవిధవరణ ప్రకారవిషయే, (౧) “ప్రియకృత్ప్రీతివర్ధనః, విహాయసగతిః” ఇతిదివ్యనామత్రయ భాష్యమ్. అన్యవరానపిభజతస్తచ్చందాసువర్తనేన ప్రియాన్కరోతీతి- ప్రీయకృత్. యథోక్తమ్, “నిరాశంకర్మసంయుక్తాన్సాత్వతాంశ్చాప్యకల్పయమ్” ఇతి, అథోత్తరోత్తరగుణాదివిమూరేణ తాంప్రీతిం వర్ధయతీతి - ప్రీతివర్ధనః. “భజతామ్ప్రీతిపూర్వకమ్, దదామిబుద్ధియోగంతమ్” ఇతి, తథానిరూఢభక్తి పరకోటిభిః “విహాయసంపదమేవగమ్యతే అస్మాత్” ఇతి-విహాయసగతిరితి. భగవతైవోక్తమిత్యేవకారేణ భగ

పదాక్షర్యతిశయస్ఫూచితః, తేనభక్తేస్సాధనత్వగ్రాహక న్యాయానాం బ్రహ్మప్రమాణ భూత భగవద్యాచా బాధితత్వాకుతర్కత్వమేవేతి దర్శితమ్

“సతతయక్తానామ్ సతతయోగం కాఙ్క్షమాణానామ్ ‘అశంసాయాంభూత వచ్చ’ ఇతికర్తరిక్తః ప్రీతిపూర్వకందదామి” ఇత్యన్వయః తథాచ “సతతయోగం కాఙ్క్షమాణాయేభజనే, తేమంతంభజనాత్మకంబుద్ధియోగం స్వస్తనన్ధయ స్తస్యదాయినీ మాతేవ స్వాభావిక సౌహార్దేన యాదృచ్ఛికాదికల్పనజాయమానకాలకటాక్ష సత్వ ప్రవర్తనా ద్వేషాభిముఖ్యసాత్వికసమ్భవజాఽఽచారాన్వయ సమ్మదనాది ద్వారా ప్రీతిపూర్వకందదామి” యేనకుద్దత్తేనైవ బుద్ధియోగేన పశ్చాన్యామేవభజన్తో మద్వరణవిషయాకృతాస్తేమామేవ ప్రాప్నువన్రీత్యర్థః అత్ర “సతతయక్తానామ్” “ప్రీతిపూర్వకమ్” ఇత్యాభ్యాముపాసోపాసకయోర్జననీ స్రవణయయోరివసమ్మ ధౌప సన్ధాననిబన్ధనా బరస్పరప్రీతి ర్దర్శితాభవతి

అత్ర “భజతామ్” ఇత్యనేన సాధనభక్తిః, “దదామి” ఇత్యనేన తత్ఫల దానజ్ఞోచ్యత ఇతి సప్రమితవ్యమ్ తథాసతి మోక్షసాధనబుద్ధియోగస్యభక్త్య త్తీర్థత్వాపాతాత్ “తస్మాత్సతతయోగమాశంసమానాః భజన్రీతియత్, తంబుద్ధి యోగమహమేవ దదామి, తేన కుద్దత్తేనైవ మాప్రాప్నువన్మ్యపాసకాః” ఇత్యేవ భగవతోచ్యత ఇత్యుపసన్ధేయమ్ అతఏవ “భక్త్యామామభిజానాతియావాన్యశ్చాస్మి తత్వతః । తతోమాంతత్వతోజ్ఞాత్వా విశతేతదనస్తరమ్” ఇతివచనే భక్తివ్యతిరిక్త జ్ఞానస్య మోక్షసాధనత్వ భ్రమవారణాయ శ్రీశేషార్థసద్భావే “తదనస్తరంమాంతత ఏవ-భక్తితో విశతఇత్యర్థః” ఇతివ్యాఖ్యాతముపపద్యతే అన్యథాహి, “అనన్యభక్త్యా తత్వజ్ఞానమ్, తత్వజ్ఞానాద్భక్తిః” ఇతితత్వజ్ఞాననైవ సాక్షాన్ముక్త్యుపాయత్వ ప్ర తీత్యా భక్తేర్మోక్షసాధనతా భజ్యేతైవ తస్మాత్తదనుసారా ద్యుక్తోక్తవిచారః

అధసతతయక్త శబ్దార్థ స్ఫుటికరణాయాహ (ప్రియోహితీ) అత్యర్థ మతి క్రాంతాభిధేయం ప్రియత్వం వాచామగోచరమిత్యర్థః ఏతేన, భగవద్వరణీయతాహే తుభూతచేతనగత భగవద్విషయ ప్రీతిర్నాయక విషయక కామినీప్రీతివత్, స్వర్గకా మనాశచ్ఛ, ప్రాప్త్యభూత భగవత్స్వేలక్షణానుసన్ధాననిబన్ధనా భగవత్ప్రాప్తివిషయకో

త్కటేచ్ఛాత్మికాముమయైరూపైనేతి దర్శితంభవతి భగవద్విషయాకాంత్యర్థప్రీతే
స్వతతయోగాశం సామత్రరూపతాయా అస్మిన్వచనేలాభాత్. ఏతేనభక్తేః భలే
చ్ఛారూపత్వేనాధికారి విశేషణత్వం సాధనత్వాభావశ్చాదర్శి ఇతి

లఘుసిద్ధాంతభాష్యశ్రుత ప్రకాశికాయామ్,— సూత్రకారవాక్యకార
యోః కతిపయవిశేషం వదతోస్సతివిశేషాంతరోపస్థాపకే తత్పర్యవసాయిత్యస్యాభి
ప్రేతత్వాత్ శ్రుత్యస్తరసద్ధం విశేషాంతరమస్తీత్యాహ (ఏవమితి) అనేన
శ్రవణాదీనాం ముక్త్యపాయత్వ నిషేధానోపాసనస్య మోక్షోపాయత్వమితి శజ్ఞా
వ్యుదాసశ్చభవతి ఏవముక్తేనప్రకారేణ సామాన్యవిశేషన్యాయేన ప్రత్యక్షతావన్నా
మిత్యర్థః అవవర్గసాధన భూతామితి-ప్రతీకోపాసన వ్యవచ్ఛేదః (నాయమాత్మేతి)
ప్రవచనశబ్దేన మననంలక్షయతి మననఫలత్వాత్ప్రవచనస్య మననస్యఅచార్య ప్రవ
చన ఫలత్వాద్వా, “ప్రాచ్యుతే అనేన” ఇతికరణే వ్యుత్పత్త్యావాప్రవచనం. మననమ్
మేధానిదిధ్యాసనమ్ పరిశేషాదస్మన్వాక్యే శ్రవణాదీనామనుపాయత్వం ప్రతీతిమ్,
ధ్రువాను స్త్రుతివిశేషణత్వేన నకిచ్చిల్పీతివన్నమ్, అతస్తద్వాన్వితప్తే (అనేనేతి)
కేవలశ్రవణమనన నిదిధ్యాసనానాం వక్ష్యమాణవిశేష విరహితానా మిత్యర్థః.
“యథానపుధివ్యా కుగ్నిచేతవ్యః” ఇత్యత్ర హిరణ్యోపధానరహిత పుధివ్యాం
చయనంనిషిధ్యతే నతుపుధీనుత్రే, తద్వదితిభావః వివక్షితవిశేషంవాక్యతాత్పర్య
నిరూపణేన దర్శయిష్యన్వాక్య స్యాద్ధాన్వయం దర్శయతి (యమేవైవఅత్మావృణుతే
తేనైవలభ్యఇత్యుక్తమ్) ఇతి పరణీయేనలఘోస్తు, తతఃకథంధ్రువాను స్త్రుతేర్విశేష
తత్వ మితిశజ్ఞాయాం తద్దర్శయతుం లోకసిద్ధ ప్రతీతిమాహ (ప్రియతమ ఏవహితి).
ప్రీతివిషయమాత్రస్య నపరణీయత్వమ్, కిన్తుస్వయముపస్థితస్య స్వీకారేవ అతస్త
ద్వాన్వయపుత్త్యర్థం ప్రీయతమ ఇత్యుక్తమితి

అత్ర శ్రీభాష్యకారీయ ముఖ్యసిద్ధాంతయోజనాయాం “సమేధయా”
ఇత్యత్రమేధాశబ్దస్య స్వయంస్వయోజనభగవద్వరణీయాధికారి విశేషణీభూత నిరతి
శయప్రీతిరూపభక్తిత్వస్థాప త్తిరహిత స్వప్రయోజన సాతిశయ ప్రీతిరూపభక్తిత్వా
వస్థాపన్న ధ్యానరూప సాధనభక్తి పరత్వమవలంబ్య, తస్మాః పరార్థమోక్షోపా
యత్వ నిషేధకృతః.

సచా హేతుకంపరణమయక్తమ్, తస్మాదిమత్వే నిర్వేతుకత్వాయోగాత్, అనాదిత్వే ముక్తేరప్యనాదిత్వా పాతాదితివాచ్యమ్ అదిమత్వేపి వేతనయత్నరూప హేతుశూన్యత్వ లక్షణ నిర్వేతుకత్వసమ్బవాత్ అపర్యవయోజ్యపరణస్య భగవదిచ్చైకహేతుకత్వాత్, అనాదిత్వస్యాఽసభ్యుపగమాత్, నిత్యేవనాదివరణవిషయేషు ముక్తేరనాదిత్వ ప్రసక్త స్వేష్టత్వాచ్చ నాపిముక్త్యపాయవిధేర్వైయర్థవిరోధః, అపర్యవయోజ్యపరణరహితవిషయే కైవల్యస్వార్థకైక్కుర్యపర్యస్త మోక్షావ్రాధతయా తత్సాఫల్యోపపత్తేః శ్రవణమసనాదీనాం భగవత్ప్రీతికరణతా మాత్రస్యైవ నిషిద్ధత్వాత్

నాపి భగవతోవైషమ్యవైర్భిన్నావత్తిః, కర్మాధీన ఫలప్రదానేపి తదనిస్తారాత్ వేతనవ్యాపారేషు కేషాఞ్చిత్సవత్వం కేషాఞ్చిత్సుఖ్యత్వమితికల్పనాయా అపివైషమ్యవైర్భిన్నరూపత్వాత్, తదనాదీతిచేత్, అనాదివైషమ్యవైర్భిన్నయోగ్య హాదోపత్వాత్ ఎవంబద్ధనిత్యభేదేన వేతనదైవిధ్యప్రయోజక సజ్జన్మస్యాపినిత్య వైషమ్యవైర్భిన్నరూపత్వాత్, అనాదిపదార్థానామపి(౧)“ఇచ్చార్చితవిపతవశిష్టపదార్థసత్తా” ఇత్యనాదిభగవదిచ్చాప్రయుక్తత్వాత్, “స్వాతంత్ర్యమేవమేహేతుర్నానుయోజ్యమతఃపరమ్” ఇతిరీత్యాతత్సర్వమపర్యవయోజ్యత్వేత్, ప్రకృతేషీదియ తాంద్యప్తిః

నాపి “వైషమ్య వైర్భిన్నే ససాపేక్షత్వాత్” ఇతిసూత్రవిరోధః తస్యవిషమ సృష్టిమాత్రవిషయత్వేన ప్రకృతేతద్విరోధావ్రసక్లాత్. తస్మాదపర్యవయోజ్యంపరణ ముపపద్యతఏవేతి తత్సర్వమిదంనాయమాత్మేత్యాదిశ్రుతివాక్యం నిగిధ్యాసనస్యాపాయత్వం నిరాకరోత్యేపేతు్యపాసనస్య వోపాయత్వమిత్యాశక్త్యాఖ్యామ్యే ఏవ మిత్యాదినాప్యదస్తేతిభావః.

ప్యదాసప్రకారస్తు - భగవతోనిరఙ్ముఖస్వాతంత్ర్య ప్రయుక్తపారతంత్ర్యలక్షణమ్, కృపాప్రయుక్తపారతంత్ర్యలక్షణత్వేతి పరణద్యయమస్తి తత్రప్రాథమికం పరణంకావచితక్రమేవ, ససార్వత్రికమ్ కృపాప్రయుక్తపారతంత్ర్య లక్షణం పరణస్తు ప్రాయశో నిష్కలప్త సత్వనిష్ట సర్వముముక్తు సాధారణమ్ తాదృశం పరణద్వ

శబ్దావ్రతారస్తు, నను “నాయమాత్మా” ఇత్యాదా శ్రవణాదికం ప్రతిషిధ్య
అపర్యసయోజ్యస్తతస్త్ర వరణమాత్రేణ తల్లాభఇత్కుక్తమ్. తస్మాత్, “దైవమేవ
పరంకుస్యే పారుషస్తు నిరర్థకమ్” ఇతిన్యాయాయుక్తం సర్వనిరర్థకమితి తత్వ
టీకాయాం ప్రదర్శితః. తదేవాత్ర సక్లృహ్యాయతే. అనేనశ్రవణాదీనాంముక్త్య
పాయత్వ నిషేధాన్నోపాసనస్య మోక్షోపాయత్వమితితి యుక్తశ్చైతత్. శ్రుతేః
ప్రాబల్యాత్. నచ (౧) “బ్రహ్మవిదాహ్మోతిపరమ్” ఇత్యాదిఘృతిబలాదియం స
జ్ఞోచకుర్వతి. వినిగమితాభావాత్, ద్వయోరపి భిన్నవిషయత్వేన విరోధాభా
వాచ్ఛ. “బ్రహ్మవిదాహ్మోతిపరమ్” ఇత్యాదినా బ్రహ్మవిదః పరప్రాప్తిరుచ్యతే.
నాయమాత్మేత్యాదినాతు శ్రీవణమనన నిదిధ్యానసానాం పరమాత్మలాభకరణత్వా
భావం ప్రతిపాద్యతే; యజ్ఞతేచ బ్రహ్మవిదో వేదసస్య కరణత్వాభావేపి కరణాస్త
రేణ భగవత్ప్రాప్తిః; తస్మాదుభయోర్నవిరోధఇతి నాన్యతర సజ్ఞోచాపేక్షా.

అథస్యాత్ (౨) “విద్యయామృతమశ్నుతే” ఇత్యనేన విరోధాత్సజ్ఞోచ
చోనేత్యుచ్యతే. అమృతశబ్దస్య కైవల్యసాధారణ్యాత్, అత్రినాయమాత్మేతి భగ
వల్లాభకరణత్వనైవ విశిష్య నిషేధాత్. (౩) “నన్యాద్రుదైఃప్రాప్యతేద్రువస్తత్”
(౪) “నాస్త్యకృతఃకృతేన” (౫) “చితఃపరమచిల్లాభేప్రపత్తిరపినోపధిః । విపరీ
తేకునైవాస్యప్రతిషేధాయపాతకమ్” ఇతివచనాత్, (౬) “నాహంపురుషకారేణ
సచాప్యస్యేనహేతునా । కేవలంస్వేచ్ఛయైవాహంప్రేక్షేకజ్ఞిత్రుదాచన” ఇతివచ
నాత్, నిరబ్దుశస్వతస్త్రస్య భగవత అపర్యసయోజ్యవరణోపపత్తేశ్చ; పరాధికరణే
భగవత్ప్రాప్తి ర్భగవదసన్యోపాయత్వస్య - “ఉపపత్తేశ్చ” ఇతిసూత్రితత్వాత్.
పరాధికరణేచేతసకర్మణాం ఫలసాధనత్వనిషేధపూర్వకం భగవతఏవ ఫలహేతుతా
యాః “ఫలమత ఉపపత్తేః” ఇతిసూత్రితత్వాత్; పురుషార్థోత్పన్నబాదిత్యధికరణే
శబ్దశబ్దేన “బ్రహ్మవిదాహ్మోతిపరమ్” ఇత్యాదిబ్రహ్మవేదనాధికారావిశేషణత్వగా
హకవాక్యోదాహరణేన బ్రహ్మవిద్యాయా అపర్యసయోజ్య భగవద్వరణ ఫలత్వేన
ప్రాప్తిపాధికారి విశేషణతాయా ఏవ సమర్థితత్వాత్.

(౧) తై-ఆ-౧. (౨) ఈశ-౧౧. (౩) కత-౧-౨-౧౦.

(౪) ముణ్డ-౧-౨-౧౨. (౫) (౬)

సచా హేతుకంవరణమయక్రమ్; తస్మాదిమత్వే నిర్దేశకత్వాయోగాత్, అనాదిత్వే ముక్తేరప్యనాదిత్వా పాతాదితివాచ్యమ్. అదిమత్వేపి చేతనయచ్చరూప హేతుశూన్యత్వే లక్షణ నిర్దేశకత్వసమ్భవాత్. అవస్థనుయోజ్యవరణస్య భవదిచ్చైకహేతుకత్వాత్, అనాదిత్వస్యానభ్యుపగమాత్; నిర్వేష్యనాదివరణవిషయేషు ముక్తేరనాదిత్వ ప్రసక్తస్యేష్టత్వాచ్చ. నాసిముత్ప్యపాయవిధేరైయర్థ్యదోషః; అపర్యనుయోజ్యవరణరహితవిషయే కైవల్యస్వార్థకైక్కుర్యవర్త్యస్త మోక్షాస్తరాథతయా తత్సాఫల్యోపపత్తేః. శ్రవణమసనాదీనాం భగవత్సాన్నికరణతా మాత్రస్యైవ నిషిద్ధత్వాత్.

నాసి భగవతోవైషమ్యనైర్ఘణ్యపత్తిః; కర్మాధీన ఫలప్రదానేపి తదనిస్తారాత్. చేతనవ్యాపారేషు కేమాజ్ఞేత్వపత్వం కేమాజ్ఞేత్వన్యత్వమితకల్పనాయా అపివైషమ్యనైర్ఘణ్యరూపత్వాత్; తదనాదీతిచేత్, అనాదివైషమ్యనైర్ఘణ్యయోగ్య మాదోషత్వాత్. ఏవంబద్ధనిత్యభేదేన చేతనవైషమ్యప్రయోజక స్కల్పస్యాపినిత్య వైషమ్యనైర్ఘణ్యరూపత్వాత్; అనాదిపదార్థానామపి(౧)“ఇచ్ఛాచరణవతవనిశ్వర దార్థసత్తా” ఇత్యనాదిభగవదీచ్ఛాప్రయక్తత్వాత్, “స్వాతంత్ర్యమేవమే హేతుర్నానుయోజ్యమతఃపరమ్” ఇతిరీత్యాతత్సర్వమపర్యను యోజ్యజ్ఞేత్, ప్రకృతేపిదీయ తాందృష్టిః.

నాసి “వైషమ్య నైర్ఘణ్యే ససాపేక్షత్వాత్” ఇతిసూత్రవిరోధః. తస్యవిషమ సృష్టిమాత్రవిషయత్వేన ప్రకృతేతద్విరోధాప్రసక్తాత్. తస్మాదపర్యనుయోజ్యంవరణ ముపపద్యతఏవేతి తత్సర్వమిదంనాయమాత్మేత్యాదిశ్రుతివాక్యం నిదిధ్యాససన్యాపాయత్వం నిరాకరో త్యేపేక్ష్యపాసనస్య నోపాయత్వమిత్యాశంకాభాష్యే ఏవ మిత్యాదినాప్ర్యదస్తేతిభావః.

వ్యుదాసప్రకారస్తు - భగవతోనిరఙ్ముక్తస్వాతంత్ర్య ప్రయక్తపారతన్త్ర్యలక్షణమ్, కృపాప్రయక్తపారతన్త్ర్యలక్షణజ్ఞేతి పరణద్వయమస్తి. తత్రప్రాథమికం వరణంకావచిత్కమేవ, ససార్వత్రికమ్. కృపాప్రయక్తపారతన్త్ర్య లక్షణం పరణస్తు ప్రాయశో నిష్క్లప్త సత్వనిష్ఠ, సర్వముముక్తు సాధారణమ్. తాదృశం పరణద్వ

యమవ్యస్యాంశ్రుతౌ యోజనాభేదేనాచారైః ప్రతిపాదితమ్. శ్రీభాష్యేపిపరాధి కరణే నిరఙ్కుశ స్వాతస్త్వప్రయుక్త పారతస్త్వపరత్వేన “ఉపపత్తేః” ఇతి సూత్రేనేయంశ్రుతిరుదాహృతా. ప్రకృతేతు కృపాప్రయుక్త పారతస్త్వపరతయా యోజనామభిప్రేత్య అపవర్గోపాయవేదనస్య విశేషనిర్ధారకతయో దాహియతే. యోజనాద్వయస్యాపి ఫలభేదోస్తి. కృపాప్రయుక్తపారతస్త్వాప్రేక్షయా స్వాత స్త్వప్రయుక్తపారతస్త్వప్రబలమ్; తస్య వేదపురుషాభిలాష విషయత్వాత్, తాదృశ ఫలవిశేషే భగవద్వ్యతిరిక్తస్యకస్యా పుష్కపాయత్వంనాస్త్యేవ. తద్విషయమేవ “నా హంపురుషకారేణ” “చిత్తేపరమచిల్లాభే” ఇత్యాదికమ్. కృపాప్రయుక్తపార తస్త్వాత్మకపరణస్థలేతు, పురుష పురుషకారాధికారికృత్యభక్తిప్రపత్త్యాదీనాంవ్యా జిత్యమనిషిద్ధమేవేతి తాదృశపరణపరతయేయంపరణశ్రుతిః - ప్రకృతే అపవర్గసాధన భూతాం స్త్రుతింవిశిష్టేతి, నోపాసనస్య ఉపాయత్వా భావ ప్రసంగఇతి.

(ప్రత్యక్షతాపన్నా మిత్యర్థఇతి) ప్రత్యక్షతాపత్తిరుప విశేషాకార విశిష్ట వేషేణనిశ్చితామిత్యర్థః. (అపవర్గసాధనభూతామితీతి) అపవర్గమృతిప్రసక్తాదధికారి విశేషణతయా దృష్టవిధయా ప్రతిబద్ధకాభావవిధయా, పరణప్రయోజకత్వేనచ సాక్షాత్పరమ్పరా సాధారణ్యేన సాధనభూతామిత్యర్థః. భగవదా రాధనత్వేనాఽఽకా రేణ భగవత్ప్రీతి విశేషహేతుతయా భగవదప్రీతిలక్షణ సర్వపాపనివృత్తౌ, అన్యార్థ నైవ ప్రసక్తాదుపకారకత్వ లక్షణవ్యాజత్వాకారేణసాధనత్వమ్, “సాక్షాత్కారాధి నివేశక-పరభక్తిః, సాక్షాత్కారః - పరజ్ఞానమ్, అనుభవాభినివేశక - పరమభక్తిః” ఇత్యుక్తపరమభక్తిత్వాద్యాకారేణ భోజనాధికారక్షున్నాయేన భగవదనుభవం ప్రత్యధికారి విశేషణతయా సాధనత్వమ్, జ్ఞానకార్యవైకల్యాధికమృతి పర జ్ఞాన లక్షణభక్తేర్దృష్టవిధయైవ సాధనత్వమ్, అనుకూల్యాతిశయలక్షణస్త్రుతి సన్తా నస్య ప్రాతికూల్య వ్యవసాయలక్షణ ప్రతిబద్ధకాఽభావవిధయా ప్రయోజకత్వ లక్షణం సాధనత్వ మిత్యాదిరీత్యా అత్రసాధనత్వమభిప్రేతమ్. నతు “దేహిమేద దామితే” ఇతిరీత్యాకృత ప్రతికృతినాయేన పణ్యవస్తుక్రయ ద్రవ్యన్యాయేనచ సాధనత్వమత్రాభిప్రేతమ్; తస్య అహఙ్కారగర్భత్వాత్, స్వార్థలక్షణఫలా సర హేతుత్వాత్, భగవచ్ఛేషత్వ జ్ఞానవిరుద్ధత్వాచ్చ.

(“అపవర్గసాధనభూతామ్” ఇతివ్రతీకోపాసన వ్యవచ్ఛేదఇతి) అపవర్గసాధన భూతామిత్యనేన - ఏకదేశకోపాసనలక్షణ వ్రతీకోపాసనసామాన్య వ్యవచ్ఛేద ఇత్యర్థః తేనవచ్చగ్నివిద్యాయాఅపి వ్యవచ్ఛేద్యాస్తర్భావసిద్ధిః వచ్చగ్నివిద్యా యా అపి బ్రహ్మణో భోగ్యత్వేన స్మరణాభావాత్ యద్వావ్రతీకోపాసన ముపలక్షణార్థః తేన పరవిద్యావ్యతిరిక్తోపాసన సామాన్యవ్యవచ్ఛేదః

భాష్యే “స్త్రోతింవిశిష్యే” ఇతి-వరణీయాధికారివిశేషణప్రీతిత్వేన విశిష్యే త్యర్థః, నతుభక్తిరూపత్వమాత్రేణ భక్త్యుపాసనశబ్దయోః పర్యాయతాయావత్వ ముణత్వేన ఉపాసనరూపత్వగ్రాహకవాక్యైరేవ భక్తిరూపతాయాస్పృశ్యతత్వాత్. యదీతయోరేకార్థపుత్రిత్వమాత్రంపర్యాయత్వమ్, తదావరణీయాధికారివిశేషణ ప్రీతిరూపభక్తిత్వేన, విశిష్యే ఇతిభాష్యాభిప్రాయోఽనుసంధేయః

(ప్రవచనశబ్దేన మనసంలక్షయతీతి) శ్రుతశబ్దేన శ్రవణస్యోపాత్తత్వాత్, మేధా శబ్దేన “మేధామనీషేమవిశతాంసమీచీభూతస్య భవ్యస్యావరుద్ధ్యా” ఇతిశ్రుత్యను సారాత్, “ధీర్ధారణావతీమేధా” ఇతికోశాచ్చ ద్యానస్యోపాత్తత్వాచ్చ, తత్సహ పరితస్య ప్రవచనశబ్దస్య “శ్రోతవ్యోమస్తవ్యోనిదిధ్యాసితవ్యః” ఇతివాక్యప్రత్యభిజ్ఞా బలేన మననపరత్వేసిద్ధే, ప్రసిద్ధపుత్రాస్తదసమ్భవేన లక్షణాయాం సమ్మన్ధిక ఇత్యపేక్షయామ్ లోకేశ్వరకార్యకారణ వాచిశబ్దాభ్యాంకారణకార్య లక్షణాయా బహుళముపలక్షేః, కారణత్వంకార్యత్వంవాలక్షణాహేతురిత్యాహ (మనన ఫలత్వాదిత్యాదిना) “మననఫలత్వాత్ప్రవచనస్య” ఇత్యనేన ప్రవచనశబ్దేనప్రవచన కారణతత్సమాన కర్తృకమనసలక్షణయా మననస్య ప్రవచనపర్యస్తత్వలక్షణాతి శయసిద్ధిః (ఏవం మనసస్యాచార్య ప్రవచనఫలత్వాద్యా) ఇత్యనేన ప్రవచనశబ్దేన గురుకిర్తృక ప్రవచనకార్యభూతతద్వ్యధికరణమననస్య శ్రవణాదిసమానాధికరణస్య-లక్షణయా, శ్రవణమననయోస్సద్వాచార్య సమ్ప్రదాయ మూలకత్వ లక్షణాతిశయ లాభం ముఖ్యత్వసిద్ధ్యర్థమయవపుస్తత్త్విందర్భయతి (ప్రాచ్యతే అనేనేతి కరణ పుస్తత్త్వావా ప్రవచనం మననమితి)

“మేధావీ” ఇత్యాదిప్రయోగస్య నిదిధ్యాసన విషయత్వాదర్శనాత్, మేధా

శబ్దస్య నిదిధ్యాసనే ప్రసిద్ధ్యభావ మభ్యుపగమ్యహ (మేధానిధిధ్యాసం పరి శేషాదితి).

సన్నియం శ్రుతిః జరద్దవాదివాక్యవదసజ్జతాథా; “సమేధయా” ఇత్యజ్ఞిషే ధేనైవతదజ్జయో శ్శ్రవణమససయోర ప్సిన క్తత్వేన స్వతోనివుత్త్యాశ్రవణమససని షే ధాంశేఅప్రసక్తప్రతిషేధరూపత్వాత్; “సమేధయా” ఇత్యజ్ఞిషే ధాంశేషి “ప్రజ్ఞానే నైసమాప్నూయాత్” ఇతి విహితస్య నిదిధ్యాసస్య నిషేధాద్విహితప్రతిషేధః. తస్మా దియంశ్రుతిరప్రమాణమితి కథమసయా శ్రుత్యా విశేషనిర్ధారణమితిచేత్; భ్రాస్తాసిః శ్రవణమసనాదీనాంప్రత్యేకంపురుషార్థపర్యవసాయినామేవపరమ్పరయాపుష్పయోగి త్వేనఆజ్ఞినిషేధేన పరమ్పరయోపయోగభాగేషి, తయోస్సాక్షాత్పురుషార్థసత్వేన ప్రసక్తిసద్భావాత్, తాదృశపురుషార్థసాధనతాయాః “సప్రపచనేన” ఇత్యాదినా నిషేధాత్. “సమేధయా” ఇత్యత్రవిహితప్రతిషేధహోపాధ్యులగ్నకః. “నాపిరితో దుశ్చరితాన్నాశాస్తోనాసమాహితః; నాశాస్తమాససోవాపిప్రజ్ఞానేనైసమాప్నూయాత్” ఇతివాక్యేవిధేరిన్యపరత్వేననిదిధ్యాససవిధిపరత్వాభావాత్; దుశ్చరితవిరత్యాద్యావశ్య కత్వపరంహీదం వాక్యమ్. సచాత్రసమాహితశబ్దసన్మూఢిపరః; సమాధిధురస్యన్యా సస్య ముక్త్యుపాయత్వ భజప్రసక్తే. అత్ర ప్రజ్ఞానశబ్దార్థస్య దుశ్చరితవిరతిశమదమ సమాధ్యపేక్షయాద్వారిత్వం ద్వారిత్వంచేత్య నిర్ధారితత్వేన, తస్య నిదిధ్యాసనాత్మ కత్వానిశ్చయాత్. తస్మాత్ “నాయమాత్మా” ఇత్యత్రపూర్వఖణ్డేన శ్రవణాదీనామను పాయత్వంప్రతిపాద్యతే, ఉత్తరఖణ్డేన పరణీయేనైవ పరమాత్మనోలభ్యత్వ ముచ్యత ఇతినానుపపత్తిరితి.

ఇదచ్చశ్రుతివాక్యంకరవల్యాంద్వితీయవల్లీ సమాస్తా, తృతీయముణ్డకద్వితీయ ఖణ్డాదౌచ శ్రూయతే. అస్యచాయమర్థోపగమ్యతే, “అయమాత్మా ప్రపచనేన సలభ్యః. మేధయాసలభ్యః, బహునాశ్రుతేనసలభ్యః, విషయంపుణుతే, తేనైవలభ్యః, తస్మైవ అత్మాస్వాంతసూం విపుణుతే” ఇతియోజనా. (అయమాత్మా) సపూర్వ పీకృతత్వేన; బుద్ధిసతయాసన్నిహితః పరమాత్మేత్వర్థః. క ర వ ల్ల్యాం తా ప త్ “అణోరణీయాస్మహతోమహియా నాత్మాగుహాయాం నిహితోస్య జన్తోః”

ఇత్యారభ్య “మహాస్తంవిభుమాత్మానంమత్వా ధీరోన శోచతి” ఇత్యస్తేన ప్రథమపర్వనిష్ఠానాం సాక్షాదుపాస్యం పరమాత్మానం ప్రతిపాద్య తద్విషయే “నాయ మాత్మా” ఇత్యాదికమహ్నుతమ్. ముట్టకేళు(౧) “విహేమరాత్మాచేతసావేదితస్యః. యస్మిన్నాః పశ్యధానంవివేక, ప్రాజ్ఞైశ్చిత్రం సర్వమీతం ప్రజానాంయస్మిన్విశు ష్టేభవత్వేవ ఆత్మా” ఇతిచరమపర్వనిష్ఠాపాస్యాచార్యాత్మ స్వరూపసత్యాయాస్సవి ప్రసాదవిశేష రూపశుద్ధి విశిష్టతయా ప్రయోజకం పరమాత్మస్వరూపమభిధాయ, “యంయంలోకమ్” ఇత్యారభ్య “తస్మాదాత్మజ్ఞంబుర్భయే ద్భృతికామః” ఇత్య స్తేనైవ్యర్థార్థినామపి చరమపర్వోపాసనమేవ సాక్షాత్సాధనమితిభిధాయ, “సవేదై తత్సరంబ్రహ్మధామ” ఇత్యారభ్యతే. “శుక్రమేతదితవర్తస్తధీరాం” ఇత్యస్తేనమో డ్ధినామపి సాక్షాత్సాధనత్వేన చరమపర్వోపాసనం విధాయ, “కామాస్యః కామయతే” ఇత్యారభ్య “ఇహాపనర్వేప్రవిలయన్తికామాః” ఇత్యస్తేనైవ్యర్థార్థిని పేక్షయా మో డ్ధినిశీవిశేషమభిధాయ, “నాయమాత్మా” ఇత్యాదినా మముక్షో శ్చరమపర్వనిష్ఠస్య పరమాత్మనశ్చరమపర్వపరతత్త్వస్య లాభప్రకార ఆమ్నయత ఇత్యుభయత్రాపి పరమాత్మనః ప్రస్తుతత్వాత్ నాయమాత్మేత్యేత్ర, ఆత్మా - పరమాత్మైవ.

(ప్రవచనేన సలభ్యః)-ప్రవచన పర్వస్తేన సత్సమ్ప్రదాయమూలకేన మనసే నాపి సలభ్యః యుక్తిభిశ్చైవనేన సమ్ప్రతిపత్త్యా గృహీరుంనశక్య ఇత్యర్థః. భగవ త్కర్తృకవరణాభావే, సదాచార్యసమ్ప్రదాయాధీన ప్రవచనపర్వస్తమనే సత్యపి శ్రూయమాణం భగవద్వైభవాదికం సమ్ప్రతిపత్తివిషయీకృతం నస్యాదితిభావః. (మేధయా) దర్శనరూపతాపర్యంతో పాసనేనాపి. (సలభ్యః) సప్రాప్యః. భగవద్వ రణవిరహే కేవలం స్వయత్వేన భావనాప్రకర్షమాత్రేణ ధ్యానస్య దర్శనరూపత్వా పాదనేపి “సహ్యద్రువైః ప్రాప్యతే” “నాస్త్యకృతఃకృతేన” ఇత్యాద్యుక్తప్రకారేణ భగవతోఽనన్యసాధ్యతయా తస్య తత్సాధనామమత్వేన భగవత్ప్రాప్తిర్నస్యా దేవేత్యర్థః.

(బహునాశ్రుతేన) “బహుభ్యశ్శోరవ్యమ్” “బహుధాశోరవ్యమ్”, “భూయశ్శృతిమిచ్ఛన్తి” ఇత్యాదీత్యా నిష్పదితేన క్రవణేనాపి. (సలభ్యః) శాబ్ది

బోధేన గృహీతు మశక్యః; భగవద్వరణ విరహేనతి వరణీయతాహేతు గుణవిశేష విరహాదనాదిపాపవాసనాదూషితాఽశేషశేముషీకతయా సమీచినన్యాయకలాపాది సామగ్రిసమ్భవాదితిభావః. అతఏవశ్వేతాశ్వతరే సుబాలోపనిషదిచన్త్రాయతే-(౧)
 “యస్యదేవేవరాభక్తిర్యథాదేవే తథాగురౌ । తస్యైతేకభితావ్యర్థాః ప్రకాశస్తే
 మహత్మనః” ఇతి.

పునః కేనవాలభ్య ఇత్యాకాష్టాయామాహ (ఏవయం పుణుతే తేనైవలభ్య ఇతి). ఏవః-పరమాత్మా, యంపుణుతే - పరణీయ విశేషణతయా లోకప్రసిద్ధయా దృశధర్మవిగిష్టంపుణుతే, దుర్లభప్రాప్యత్వేన క్షణవిరహాసహతయా ప్రార్థయతే, తేనైవ-పరణీయవిశేషణతయాలోకి ప్రసిద్ధతాదృశధర్మవిగిష్టేనైవకర్తా, లభ్యః-జ్ఞానదర్శన ప్రాప్తిభిః ప్రాప్యః, నాన్యేన. (తస్యేత్యాది) తస్య - పరణవిషయస్య. ఏవ ఆత్మా-పరమాత్మా, స్వాంతనూం విపుణుతే-స్వాసాధారణదివ్యవిగ్రహసౌందర్యం దివ్యచక్షుః ప్రదానేన ప్రకాశయతి. స్వప్రాప్త్యనుగుణాభినివేశం జనయతీత్యర్థ ఇతికరవల్లీ వాక్యార్థః.

అత్రకేన కరణేన లభ్య ఇత్యాకాష్టాయాం పరణీయేన కర్త్రైవలభ్య ఇత్యుత్తరేసతి కరణాంతరంగాస్తి; భగవత్ప్రియతమత్వస్తు పరణీయాధికారివిశేషణమాత్రమ్. తస్మాద్భక్తే స్వాధనత్వమపి పరణీయాధికారి విశేషణత్వమేవేత్యుక్తం భవతి. “తేనైవలభ్యః” ఇత్యేవకారేణ పరణీయవ్యతిరిక్తహేతు వ్యవచ్ఛేదాద్వరణీయస్య కర్తృత్వేన కరణత్వాయోగాచ్చ. తస్మాత్పరమాత్మాయమనస్య సాధ్య ఇత్యుక్తం భవతి.

మణ్డకేతు, “యస్మేనైవః” ఇత్యాదేస్సప్రకరణానుసారాదయమర్థః. ఏవః-చరమ పర్వశేషతయా ప్రస్తుతః పరమాత్మా, యంపుణుతే - నిరఙ్కుశస్వాతంత్ర్యాన్నియామకనిర్ముక్తం యంవాప్రార్థయతే, నిరఙ్కుశస్వాతంత్ర్యాయత్తపారతత్వవిశేషేణ గుహాదిష్వివాఽత్యస్తహేయాకరమపి కామినీ మలప్రవణకాముకన్యా యేన విషయాకరోతి. తేనైవాధికారిణా చరమపర్యాత్మకోపాయభూతేనాచార్యేణ కరణేన అయంపరమాత్మా తత్పరవశోలభ్యః. నాన్యేనాఽవశీకృతపరమాత్మకేన కర

జాన్తరేణీతి. అస్యాంయోజనాయాంకేనాయం పరమాత్మాలభ్య ఇత్యాకాజ్ఞాయాం, “తేనైవతేప్రయాన్యన్తి తద్విష్ణుః పరమంపదమ్” ఇత్యుక్తరీత్యా భగవద్వరణీయేనైవ కరణేనేతి సమానాధికరణముత్తరంభవతీతి స్వారస్యాతిశయో ద్రష్టవ్యః ఇయంయోజనాభామ్యుదిషునప్రకాశితా తథాపి ముద్దకప్రకరణతద్భామ్యుదికం పరిశీలితవతామపర్దనీయేవ

తదేవం యోజనాద్వయేపి శ్రీవణాదీనా మనుషాయత్వ ప్రతిపాదనాత్, కథమత్రాఽపవర్గోపాయవేదనస్య విశేషితత్వమితీశజ్ఞాయామ్, యథాశ్రుత్యైవేదనస్యా విశేషితత్వేపి వివక్షితయోజనానుసారేణ తత్సమ్యవతీతి తాదృశజ్ఞాపరిహారపరమ్ “అనేన” ఇత్యాదిభావ్యమిత్యభిప్రేత్యావతారయతి (అస్మిన్వాక్యే శ్రవణాదీనామిత్యాదినా) “కేవలశ్రవణమనన నిధిధ్యాసనానామ్” ఇతిభాష్యే కేవలశబ్దః - త్రయాణాం విశేషణమిత్యభిప్రేత్యాహ (వక్ష్యమాణవిశేషణరహితానామిత్యర్థః) ఏతేన “సప్రధివాన్తాన్తరిషేనదివ్యగ్నిశ్చేతవ్యః” ఇత్యత్ర, యథాహి రణ్యోపధానరూప వివక్షితవిశేషణ్య పృథివీమాత్రేన్వయః, సత్వస్తరిక్షదివ్యః తద్వదత్రాపిభక్తిరూపతయా భగవద్భావహేతుత్వ లక్షణ వక్ష్యమాణవిశేషణం నిధిధ్యాసనమాత్రే వివక్షితమ్, సశ్రణమననయోః” ఇతిభృమీనిరస్తః తథాసతి “శ్రవణమనన కేవల నిధిధ్యాసనానా మాత్మప్రాప్త్యనుపాయత్వముక్త్యా” ఇత్యేవభావ్యసూక్తివిన్యాసాపత్తేః. కేవలశబ్దస్య శ్రవణాది విశేషణత్వేహి వక్ష్యమాణ విశేషాన్వయస్య శ్రవణాదిసాధారణ్యంప్రతీయతే

(యథాసపృథివాగ్నిశ్చేతవ్యఇత్యత్రేతి) “సపృథివాన్తాన్తరిషేనదివ్యగ్నిశ్చేతవ్యః” ఇత్యాదివాక్యస్య “హిరణ్యమపదధ్యాత్” ఇతివిధిశేషత్వాత్, “నాన్తరిషేనదివ్య” ఇత్యస్యాభాగిప్రతిషేధస్యహిరణ్యోపధానరహితపృథివా అగ్నిచయసంస్థానత్వ ముత్తరిషేదేరి వాఽత్యస్తమనుపపన్నమితి దృష్టాన్తార్థత్వాన్న పృథివాగ్నిశ్చేతవ్య ఇత్యన్యైవహిరణ్యోపధానవిధిశేషనిషేధరూపతయాసమిప్రత్యనిషేధత్రయస్యాపి దృష్టాన్తఇత్యభిప్రాయేణ సపృథివాగ్నిశ్చేతవ్య ఇత్యేతావత్ప్రాత్రముదాహృతమ్ (సమపృథివీమాత్రఇతి) పృథివీసామన్య ఇత్యర్థః (తద్వదితిభావఇతి) తత్రవిధిత్విత

ఇష్టసాధనత్వం విధ్యర్థితత్వభిప్రాయేణాశఙ్కాః క్రియారహితః (నచేతి).
లిజాదయోహిక ర్తృవ్యాపార సాధ్యతాం శబ్దానుశ ససాఽనుమతామ
భదధతి, నాన్యదితి శ్రీభాష్యనూక్తిప్రకారేణ కృతీసాధ్యత్వమేవ సిద్ధా
స్తే విధ్యర్థః, తథాచకృతీసాధ్యతాబోధకశాస్త్రేణాక్షేపాదిష్టసాధనతా
బోధోవాచ్యః, ఆక్షేపశ్చాబాధితవిషయ ఇతినిషేధవచన బాధితత్వేన
ప్రయోజకత్వమేవాక్షేప్యమితినిషేధనిషేధయోర్విరోధః అత ఏ వే
ష్టప్రయోజకత్వమేవవిధ్యర్థ ఇతి నవీనానానిష్కర్షః ప్రయోజకత్వమే
వవ్యాజత్వమ్ అస్తువా ఇష్టసాధనత్వం విధ్యర్థః. తథాపిపరార్థకైర్జ్ఞా
ర్యరూపతయోపాసనస్య విధేయతయా స్వయంప్రయోజనభగవత్ప్రీతి
విశేషరూపేష్ట సాధనతాయావవ విధిబలేన లాభాన్నవిరోధః మోక్షా
ర్థతయా అవిధేయత్వేనతి సర్వముక్తిప్రసక్తపరిహారార్థత్వమేవ వ్యాజ
త్వమిత్యాశయేనాహ (తస్యేతి)

అతః ప్రపన్నజనకూటస్థ శ్రీపరాబ్దుశసూరి శ్రీమన్నాథముని శ్రీమద్యాము
నాచార్య బ్రహ్మతా శ్రీగోస్తీపూర్ణాచార్యవర్యస్త గురువరమ్పరాప్రాప్త పాణ్డిత్య
శబ్దితరహస్యత్రయద్రమిడో పనిషద్భాష్యమ్యుపదేశరూపశ్రీభాష్యకారీయ సమ్రు
దాయ ముఖ్యసిద్ధాంతయోజనాయాంలఘుసిద్ధాంతభాష్య త్రయ్యతప్రకాశకాచరమ
శ్లోక గీతాభాష్యశ్రీనూక్తిభిర్విరోధగర్భవనాస్తి అత్రకపిముష్టిన్యాయానుసారి
ప్రప్తారమ్రుతి తత్సూక్తివాదున్వారుహ్య జాదత్వముక్తమ్, ఆచార్యణాం తద్యోజ
నాయాం నైర్భర్యంనాస్తితిరుపవ్యమితి.

(కర్తృవ్యాపారసాధ్యతామ్) కృతీసాధ్యత్వమ్ “భవతి” ఇత్యత్ర తిహః
అభ్యాతస్యకర్తృబోధకత్వమ్ కర్తృత్వమ్ - కృత్యాక్రయత్వమ్ (విధేయతయేతి)
ఉపాసనస్య కైర్జ్ఞర్యరూపేణవిధిః, అన్యత్వేననిషేధః సాధ్యభూతస్యసాధనత్వం
బాధితమితిభావః. (భగవత్ప్రీతి విశేషరూపేష్ట సాధనతాయాఇతి) సమోక్షసాధన
తాయాఇతిభావః (మోక్షార్థతయా అవిధేయత్వేనతి) మోక్షార్థత్వేన విధేయమాన
త్వాభావేనతి. అత్రవ్యాజత్వమ్ - అపేక్షుత్వేనతి, అతిప్రసక్తవారకత్వంబోధ్యమ్.

ఇష్టసాధనత్వం విధ్యర్థిత్యభిప్రాయేణాశః, స్వరహారతి(నచేతి).
లిజాదయోహిక ర్తృవ్యాపార సాధ్యతాం శబ్దాను స సానుమతామ
భిదధతి, నాన్యదితి శ్రీభావ్యనూక్తిప్రకారేణ కృతీసాధ్యత్వమేవ సిద్ధా
స్తే విధ్యర్థి; తథాచకృతీసాధ్యతా వాచకశాస్త్రేణాక్షేపాద్విష్టసాధనతా
బోధోవాచ్యం; ఆక్షేపశ్చ బాధితవిషయ ఇతినిషేధవచన బాధితత్వేన
ప్రయోజకత్వమేవాక్షేప్యమితినిషినిషేధయోర్విరోధం. అత ఏ వే
ష్టప్రయోజకత్వమేవవిధ్యర్థ ఇతి నవినానాంనిష్కర్షం. ప్రయోజకత్వమే
వవ్యాజత్వమ్. అస్తువా ఇష్టసాధనత్వం విధ్యర్థం. తథాపివార్థకై జ్ఞా
ర్యరూపతయోపాసనస్య విధేయతయా స్వయిప్రయోజనభగవత్ప్రీతి
విశేషరూపేష్ట సాధనతాయాపవ విధిబలేన లాభాన్నవిరోధం. మోక్షా
ర్థతయా అవిధేయత్వేనతి సర్వముక్తిప్రసజ్గపరిహారార్థత్వమేవ వ్యాజ
త్వమిత్యాశయేనాహ (తస్యేతి).

అతః ప్రపన్నజనకూటస్థ శ్రీపరామృతసూరి శ్రీమన్నాథముని శ్రీమద్రాము
నాచార్య ప్రభృతిక శ్రీగోష్ఠీలూర్ణాచార్యవర్యస్త గురువరమ్మరాప్రాప్త పాణ్డిత్య
శబ్దితరహస్యత్రయద్రమిదో పనిషద్భాష్యయ్యవదేశరూపశ్రీభావ్యతారీయ సమ్రు
దాయ ముఖ్యసిద్ధాంతయోజనాయాం లఘుసిద్ధాంతభావ్య తచ్ఛుతప్రకాశితాచరమ
శ్లోక గీతాభావ్యశ్రీసూక్తిభిర్విరోధగర్భవనాస్తే. అత్రకపిముష్టిన్యాయానుసారి
ప్రప్టైరప్రసృతి తత్సూక్తీనామన్వరుహ్య జాదత్వముక్తమ్, ఆచార్యణాం తద్యోజ
నాయాం నైర్భర్యంనాస్తీతిమత్యమితి.

(కర్తృవ్యాపారసాధ్యతామ్) కృతీసాధ్యత్వమ్. “భవతి” ఇత్యత్ర తిః
అభ్యాతస్యకర్తృబోధకత్వమ్. కర్తృత్వమ్ - కృత్యాక్రయత్వమ్. (విధేయతయేతి)
ఉపాసనస్య కైదుర్యరూపేణవిధి; ఆస్యత్వేననిషేధం. సాధ్యభూతస్యసాధనత్వం
బాధితమితిభావం. (భగవత్ప్రీతి విశేషరూపేష్ట సాధనతాయాఇతి) సమోక్షసాధన
తాయాఇతిభావం. (మోక్షార్థతయా అవిధేయత్వేనతి) మోక్షార్థత్వేన విధేయమాన
త్వాభావేనతి. అత్రవ్యాజత్వమ్ - అపేక్షత్వేనతి, అతిప్రసక్తవాచకత్వంబోధ్యమ్.

“యోవేద-సాక్షుతే” ఇత్యాదౌ నమభివ్యాహృతేష్ట సాధనత్వా
క్షేపవ ఉత్సర్గసిద్ధ ఇత్యాశక్త్యాహ (కల్పనాదితి). బాధకాభావావ
చ్చిన్న నియమోహ్యుత్సర్గః. ప్రకృతేచనిషేధవచనం బాధకమస్తీవ్యా
జిత్యం కల్ప్యత ఇతిభావః. ఉత్సర్గానుగృహీతవిధిబలాన్నిషేధోన్యధా
నేయఇత్యతః (అన్యథేతి). (నిషేధవాక్యానామితి) నిషేధోహి
విహితస్య వికల్పాపాదకతయా ప్రసిద్ధః. అతోవిధ్యనురోధేన నిషేధ
నయనేవికల్పాచ్చేదఇతి, ప్రకృతేవిధేరేవ సావకాశస్యాన్యధానయన
మితిభావః. (అనేకేషామితి) సామాన్యనిషేధరూపాణాం నమభివ్యా
హృత నిషేధరూపాణాం ప్రాతిస్వికనిషేధ రూపాణాంచేకేషామిత్వార్థః.

(అస్వారస్యేతి) విధేస్తునకస్యాప్య స్వారస్యమ్; కృతినాధ్యత్వమా
త్రస్యవా, ప్రీతివిశేషసాధనత్వస్యవా విధ్యర్థత్వేన శాబ్దప్రతీతి భిక్షాభావా
దితిభావః ; వచనన్యాయయోస్సింహవనగుప్తి నాన్యాయమభిప్రేత్య
ప్రాబల్యాస్తరమాహ (తానిహీతి). తర్హిప్రకృతే భక్త్యాదేర్మోక్షసా
ధనత్వస్యాక్షేపః కుతోనస్యాదితి తటస్థ శక్త్యాంపరహరన్న పసంహ
రతి (అత ఇతి). చతుర్థా ప్రాబల్యాదిత్వార్థః. గత్యస్తరసద్భావాన్న
వికల్పఇతిభావః.

(వికల్పేతి) “అతిరాత్రేషాడశినంగృహ్ణాతి, నాతిరాత్రేషాడశినంగృహ్ణాతి” ఇత్య
త్ర వికస్మిన్నేవనిషేధవిధానాత్, తత్రవికల్పాశ్రితఇతిభావః. (సావకాశస్యేతి)
“సావకాశనిరవకాశయోర్మధ్యే నిరవ కాశోబలీయాన్” ఇతిన్యాయోభిప్రేతః.
(సామాన్యనిషేధరూపాణామ్) నాస్త్యకృతఇత్యాదీనామ్. (నమభివ్యాహృతనిషేధ
రూపాణామ్) తపసానాశకేనేత్యాదీనామ్. (ప్రాతిస్వికనిషేధరూపాణామ్) “సమే
ధయా,” “ప్రపత్తిరపినోపధిః” ఇత్యాదీనామ్.

(సింహవనేతి) సింహవనగుప్తిన్యాయే “సింహేనవనగుప్తిః, వనేనసింహగోపనమ్”
ఇతివరస్పరోపకారోహోద్యుః. (చతుర్థాప్రాబల్యాదితి) ప్రథమంఫలమైసాదృశ్యమ్.

తృతీయంప్రాబల్యం ప్రతిబద్ధ్యా ఆక్షిప్తపరిహరతి (నచేతి).
[కృషిమిత్రప్రశస్తి] కృషిమేవకర్మిత్యర్థః ఇత్-అవధారణే. “ఎత్తే
రమస్య బహుమన్యమానః” ఇత్యాదికమాదిత్యార్థః. అస్తుయః కచ్చి
ద్విధ్యర్థః, విహితం సర్వంసమభివ్యాహృతఫలసాధనమితి తాకికవాక్యే
గృష్టమితిశబ్దార్థః అత్రకేవలప్రీత్యా మహాపకారకేపి పురుషేపర
మోదారే తదీయనిర్వాహకవిషయస్మహాపకారకత్వంజానన్నత్యంతా
శక్తోప్యన్యః పురుషస్త్వయమపినిర్వాహకప్రీత్యా యత్కించోత్తదభీష్టసా
ధనేనోపకరోతీతి లోకసిద్ధాంతియమం దృష్ట్వా “మహాపకారార్థం యత్కి
ంచోద్దుపకుర్యాత్” ఇతితాకికవాక్య ప్రయోగదర్శనాత్. అన్యార్థత్వే
నాన్యధాసిద్ధస్యనియతపూర్వవర్తినోపి విధేయత్వమస్తితి “విహితం

“యదనిత్యమిష్టసాధనమ్ - తదనిత్యఫలకమ్” ఇతిలోకదృష్టవాప్తివిరోధః సమే
ధయేతి ఉపాయతానిషేధవిధిస్వారస్యవిరోధః లోకదృష్టన్యాయానుగృహీతానేక
వచనాస్వారస్యభియా భక్త్యాదివిధీనామన్యథానేయత్వేన సావకాశత్వమితిన్యాయః,
తచ్చవ్యాజవిధౌపర్యవసితత్వమితి, ‘వ్యాజవిధితయాభామ్యుదివిధేరసన్యథాసిద్ధిశ్చ.
“అన్నార్థిసత్రంగచ్ఛేత్, సేవార్థిరాజకులంగచ్ఛేత్” ఇతివ్యాజత్వేపి విధిర్వర్తతఇతి
చతుర్థాపూర్వపక్షేదార్పణమ్ అస్యద్రాధాతేతు, ఫలసాసాదృశ్యమ్, నిత్యం
మోక్షరూపఫలం నిత్యేనసిద్ధోపాయేన సిద్ధ్యతీతిలోకదృష్టవాప్తిప్రశ్నగ్రహః, భక్తే
రుపాయతానిషేధవిధిస్వారస్యమ్, విధేకైర్దర్శితేన విధితేనవాస్వయన్ప్రయో
జనప్రీతిరూపేష్టసాధనత్వేనవా అర్థస్వారస్యాన్లోకారాద్భక్తి విధేరసన్యథాసిద్ధత్వమితి
నిషేధవచనానాం చతుర్థాప్రాబల్యమితిబోధ్యమ్ (గత్యంతరమ్) వ్యాజత్వమ్

(భవిష్యదితి) భవిష్యద్రాజకృతం మహాపకారకత్వమిత్యర్థః (అన్యథా
సిద్ధస్యేతి) “అవశ్యకౌత్సనియత పూర్వవర్తివైవకార్యసమ్భవే తత్సహభూతమన్యథా
సిద్ధమ్” ఇత్యుక్తమన్యథా సిద్ధంవివక్షితమ్ తర్కసగ్రహణీకాయాం ప్రత్యక్షపరి
చ్ఛేదే - అన్యత్రకౌత్సనియత పూర్వవర్తిభిరేవకార్యసమ్భవే తత్సహభూతత్వమ్
యథాపాకజన్మలే గన్ధమృతిప్రాగభావస్య అన్యథాసిద్ధత్వమితుక్తిరపధేయా (విశే

నర్వంసాధనమ్” ఇతినియమోవ్యభిచరిత ఇత్యాశయేనోదాహరణం ప్రద
ర్శయతి (రత్నార్థమితి) ఉక్తంనర్వం శృంగ్రాహికయా పూర్వాచార్య
నూక్త్యభిప్రేత మిత్యాశయేనాహ (ఏవశ్చరమేతి).

తృతీయమపి వైసాదృశ్యంవదన్ శిష్యబుద్ధివైశద్యామోక్తార్థం
సజ్ఞహ్య అధికరణార్థమువనంహరతి (ఏవం దేశత ఇతి) “మోక్షస్సర్వాధి
కారః ఉపాసనాదిక మధికృతాధికారమ్” ఇతిదేశపరిచ్ఛేదతద్రాహి
త్యాభ్యామపి మోక్షసాధనాంతరయోరైవసాదృశ్య మవ్యాహతమ్.
తథాచ, అవశ్యకల్య సిద్ధోపాయ సమవహితత్వా త్సాధనాంతర
మన్యథాసిద్ధమితి, సర్వముక్తి ప్రసజ్గపరిహారార్థతయా తద్విధిర్వాఙ్మ
విధిరేవేత్యర్థః. ఏతేనవ్యాజవిధిత్వే బాలాద్యుపచ్ఛన్నన వాక్యవదప్రా
మాణ్యాపత్తిరితి పూర్వపక్షోక్తం విరస్తమ్. మిథ్యాత్వస్యవ్యాజవదార్థ
త్వాభావాత్, అన్యథాసిద్ధ నియతపూర్వవర్తిన ఏవవ్యాజవదార్థత్వా
చ్ఛేతిదిక్.

ఇతిచరమశ్లోకటిప్పణ్యామ్,

ప్రాప్త్యాననురూపత్వ నిష్కర్షనామకస్సప్తమవాదః.

యత్వమ్) విధేయమానత్వమ్ (శృంక్షేతి) శృంగ్రాహికాకాన్యాయే సముదితార్థనిరూపణం
కుస్తవ్యమ్.

(దేశత ఇతి) దేశతఃపరిచ్ఛేదరాహిత్యం-వైపుల్యమ్ కాలతఃపరిచ్ఛేదరాహి
త్యమ్ నిత్యత్వమ్, వస్తుతః పరిచ్ఛేదరాహిత్యమ్ - స్వరూపానురూపత్వమితిబోధ్యమ్
(తద్రాహిత్యమ్) దేశపరిచ్ఛేదరాహిత్యమ్ దేశపరిచ్ఛేదః - సాధనాంతరే,
దేశపరిచ్ఛేదరాహిత్యమ్ - మోక్షఇత్యవగస్తవ్యమ్ (సిద్ధోపాయసమవహితత్వాత్)
సిద్ధోపాయస్య - ఈశ్వరస్య, సమవధానసిద్ధత్వాత్ (తద్విధిః) ఉపాసనవిధిః
(నియతమ్) అస్వయవ్యతిరేకాభ్యాం కౌస్తవ్య ప్రసజ్గతే ముక్తిసద్భావానుమావక
హేతుత్వం వ్యాజత్వమితిబోధ్యమ్

ఇతిప్రాప్త్యాననురూపత్వనిష్కర్షనామకస్సప్తమవాదకవినపదదీపికా

అథపాతకత్వనిష్కర్ష నామకః అష్టమవాదః

— ౦౦౦౦ —

ప్రకృతమనుసరాణాః “అథపాతకభీత స్త్వమ్” ఇత్యత్రపాతక శబ్దేన ముముక్షుప్రప్నోతి కామ్యకర్మణామివ స్వవిధాయకశాస్త్రబోధిత స్వసాధ్యేష్టాపేక్షయా ప్రబలశాస్త్రాంతరబోధితేష్టవిరోధిత్యేన సాధనాంతరస్య నిర్దేశేపి కళశ్చభక్షణాదివత్ సర్వపురుషసాధారణ్యేన ప్రత్యవాయకరత్వలక్షణవిగీతత్వే ప్రమాణాభావ ఇత్యాశయేన తృతీయం స్వరూప విరోధముద్ధరతి (అథేత్యాదిసా) అత్రముముక్షుప్రప్నోతి కామ్యకర్మణామివ అకిచ్చనాధికారిణప్రప్నోతి సాధనాంతరాణాం పాతకత్వేన ప్రత్యవాయకరతయా తప్రప్నోతి విగీతత్వలక్షణస్వరూప విరుద్ధత్వం నమ్భవత్వేనేతి తాత్పర్యమనుసంధేయమ్

అథఅష్టమవాద కిరిసవదదీపికా

(అథపాతకేత్యాది) “ఉపాసనమిష్టవిరోధిత్యేన సరక హేతుః” ఇతిబాత్వేక్షిక బహుః. “తన్న” ఇతిసంధానః (కామ్యకర్మణామివ) జ్యోతిష్టేమాదీనామివ. (స్వవిధాయకమ్) దృష్టాంతే కామ్య కర్మవిధాయకమ్ దాష్టాంతికేసాధనాంతరవిధాయకమ్ (శాస్త్రమ్) దృష్టాంతే “స్వర్గకామాయజేత” ఇత్యాదిశాస్త్రమ్ దాష్టాంతికే “బ్రహ్మోపాసిత” ఇత్యాదిశాస్త్రమ్ (స్వసాధ్యేష్టమ్) దృష్టాంతే కామ్యకర్మసాధ్య స్వరూపికమ్ దాష్టాంతికే సాధనాంతరసాధ్య సాధనానుభవకైర్జగ్రాదిః (ప్రబల శాస్త్రాంతరమ్) దృష్టాంతే మాక్షప్రతిపాదకం శాస్త్రమ్ దాష్టాంతికే పరాధానుభవకైర్జగ్రాదిః ప్రతిపాదకం శాస్త్రం మంత్రరత్నాదికమ్ (ఇష్టవిరోధిత్యేనేతి) దృష్టాంతే మాక్ష విరోధిత్యేన, దాష్టాంతికే పరాధానుభవకైర్జగ్రాదిః విరోధిత్యేనేత్యర్థః (నిర్దేశేనేతి) పాతకకణ్డేనేత్యన్వయః (విగీతత్వే) నిష్ట్యత్వే (తృతీయమిత) పాతకత్వాన్నిష్ట్యత్వమితి తృతీయమిత్యర్థః (ఉద్ధరతితి) సరకాపహక్యేనవత్, సర్వేషాంససాధనం నిష్క్రంభవిత్కురుత్తీక్యధ్ధరణంబోధ్యమ్ సప్రదాయసిద్ధవిరోధందర్శయతి. (అత్రముముక్షుమితి) (తప్రప్నోతి) అకిచ్చనాధికారిణప్రప్నోతి

ఇదశ్చవిస్తరేణ శ్రీవచనభూషణమిమాంసాభాష్యే సాధనా
స్తర స్వరూపవిరోధ సమర్థనాధికారే సిద్ధాంతసమాపనావసరే పరదశే
శిక్తైరనుగృహీతమ్. “యత్తా క్తం తత్త్వదిర్వివచనప్రాయశ్చిత్త వచనా
దికం ప్రాపకాంతరాణాంతదేశశరణవ్రజ్యారూపాఽముకప్రవృత్తివిరుద్ధ
త్వాత్ప్రపన్న స్వరూపవిరుద్ధమ్. నతునిష్క్రృష్టాత్ప్రస్వరూప విరుద్ధమి
త్యేతదభిప్రాయకమితి.

అత్రబ్రూమః. ప్రపన్నస్వరూపవిరుద్ధత్వేపి ప్రపన్నమృతి
నిషిద్ధత్వాత్తత్సంయోగేచప్రాయశ్చిత్తవిధానాత్పాపత్వం ప్రపన్నా
పేక్షయావక్తవ్యమ్, తత్తోపాయ సంయోగస్య పాపత్వమనిష్ఠ ఫలప్ర
దత్వాద్వక్తవ్యమ్. తత్రఅనిష్ఠఫలమ్ - అపాయవన్నరకః ; ఉత,
ముముక్షోః కామ్యఫలస్వర్గాదివదుపాసన సాధ్యోమోక్షపవ; ఉతప్రప
త్తినిష్ఠా భజ్జనమాత్రమ్.

(తత్త్వదిర్వివచనమ్) “నెఱికాటిసీక్కుతియో” ఇత్యాదికమ్. అత్రగీతాసు
చతుర్థాధ్యాయే (౧) “తద్విద్ధిప్రతిపాతేన పరిప్రక్షేపసేవయా। ఉపదేశ్యున్తితే
జ్ఞానంజ్ఞానినస్తత్త్వదిర్వివచనః” ఇతిశ్లోకోనుసంధేయః. (ప్రాయశ్చిత్తవచనమ్) లక్ష్మీతత్రే
రహస్యోపాయప్రసజ్జనామక సప్తదశాధ్యాయే. (౧) “ఏషాహివైదిక్కినిష్ఠాజ్ఞాపా
యాపాయమధ్యమా। అస్యాంస్థితోజగన్నాథం ప్రపద్యేతజనార్దనమ్। సకృదేవహి
శాస్త్రార్థః కృతోయంతారయేన్నరమ్। ఉపాయాపాయసంయోగే నిష్ఠయాహియతే
సయా। అపాయసంస్థువేనద్యః ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్। ప్రాయశ్చిత్తిరియం సాత్ర
యత్సనశ్శరణంప్రదేతే। ఉపాయానామపాయత్వ స్వీకారేవ్యేతదేవహి” ఇతివచ
నమ్. (ప్రాపకాంతరాణామ్) సాధనాంతరాణామ్. (తదేశశరణవ్రజ్యారూపా)
“ఈశ్వరపివశరణమ్ ; తదితరత్ - సశరణమ్” ఇత్యేవంరూపా. వ్రజ్యా-వ్రజనమ్.
(అముకప్రవృత్తి) ఈదృశవ్యాపారఇత్యర్థః.

(తత్సంయోగేచ) ఉపాయసంయోగేచ. (తత్రేతి) పూర్వస్తత్రశబ్దః,
పాపత్యేవక్తవ్యే ఇత్యర్థకః. ద్వితీయస్తత్రశబ్దః - ఉపాయసంయోగపరకః.

సప్రథమః. గౌణకర్మాధిక్యతస్య శక్తి సమ్భవేముఖ్యకల్పాన్వయే
సరకాదర్శనేన ముఖ్యోపాయాన్వితస్యాపి శక్తీసమ్భవేగౌణోపాయా
న్వయే సరకాసమ్భవాత్, “సరస్వబుద్ధి దార్పణ్యాత్” ఇతిన్యాయేన
స్వాధికారవిరోధమజ్ఞాత్వా దుశ్యకేప్రవృత్తిప్రసక్తే తద్విషయావిమూ
త్యాగప్రాయశ్చిత్తవిధి ఇతినయుక్తమ్ అశక్యమృత్యాశారమ్భ
పరస్పార్థక్రియాదశాయాన్వితవ ని వృత్తి సమ్భవేన తస్మత్తిని
షేధవైయర్థ్యాత్, ముఖ్యాశారమ్భయోరన్విత సరకహేతుత్వా
దర్శనేన అముఖ్యాశారమ్భయోరపి ప్రాయశ్చిత్త విధానాయోగాచ్చ.

నద్వితీయః ప్రపన్నస్యభక్తి సాధ్యమోక్షానిష్ఠతాహి ప్ర
పత్తి సాధ్యమోక్షాపేక్షయా తత్సాధ్యమోక్షస్యానిష్ఠత్వ కృతేతి
వాచ్యమ్ తదాహిభక్తిప్రపత్త్యోః ఫలభేదః, భక్తిఫలస్య నికృష్ట
త్వమ్, తతఃపరభక్తేరనిష్ఠఫలత్వాత్పాపత్వమేవేత్యేతత్సర్వ మభ్యుపగత
మితిసిద్ధాస్త్రీవిజయీస్యాత్ నతప్రతీయః, - విపరీతఫల ప్రపద

(సప్రథమఇతి) ఆపాయేషవసరకః - అనిష్టఫలమితిపక్షః, ససమ్భవతీత్యర్థః
(ఆపాయః) కశ్చభక్షణాదిః. (ముఖ్యోపాయేతి) ప్రపత్తేశ్చిన్ముఫల ప్రదత్వరూపం
ముఖ్యత్వమితి, పూర్వపక్షితాత్పర్యమిత్యభిప్రేత్య అతముఖ్యకల్పప్రయోగః.
(గౌణోపాయాన్వయే) పూర్వపక్షరీత్యా భక్త్యన్వయేషత్వార్థః “నార్హన్విశరణస్య”
ఇత్యాదిరీత్యాభక్తేర్గౌణోపాయత్వమితిమన్వయమ్ (సరస్వబుద్ధి దార్పణ్యాదితి) “ప్ర
పత్తిః-గురూపాయభక్త్యపేక్షయాగౌణా” ఇతితాత్పర్యంకృత్వాస్వాశక్తిమజ్ఞాత్వా
గురూపాయభక్తౌ ప్రవృత్తప్రవృత్త్య శక్త్యభక్తావధికారోనాస్తీతివదతి, సరస్వబుద్ధి
దార్పణ్యాదితి శ్లోకఇతి పూర్వపక్షేణోపప్రాయః తదానీంశ్లోకే, సరస్వ - అశక్త
సరస్వేత్యర్థః (అశక్యమృతీతి) సాధనానరప్రవృత్తితికేషః (అధక్రియాదశా
యామ్) కార్యదశాయామ్ (తస్మితి) ఆశారమ్భపరస్మితి.

(నద్వితీయఇతి) అనిష్టఫలముపాసన సాధ్యోమోక్షఇతి పక్షోపిసమ్భవతీత్య
ర్థః. (తత్సాధ్యేతి) భక్తిసాధ్యేత్యర్థః (నతప్రతీయఇతి) ప్రపత్తినిష్ఠాభక్షానమాత్రమని

త్వాభావే అధికారభజ్జనాయోగాత్. పాపస్యనరక హేతుత్వాద్ధి సర్వ
త్రాధికారభజ్జకత్వమ్. పుణ్యస్యాపి స్వర్గ హేతుత్వాద్ధి ముముక్షాభజ్జ
కత్వమ్. అతోత్రనరక హేతుత్వా యోగాదనభిమత మోక్షప్రదత్వా
కారేణ ప్రప త్తినిష్ఠాభజ్జకత్వమితి చాపకా న్తరాణామనిష్ఠఫలత్వాత్సా
పత్వంసిద్ధమ్.

భక్తిసాధ్యఫలస్యా నిష్ఠత్వశ్చ స్వరూపయాభాత్కృత్య వేదినామే
వేతి స్వరూపమాత్ర విరుద్ధత్వసిద్ధిః. త్యాగప్రాయశ్చిత్త విధోర్నాస్తి
సనిష్ఠవిషయత్వేన్యానస్య భక్తిఫలానుభవాపేక్షయా ఉత్పన్నైస్తేజ్ఞ
ర్యలక్షణ ఫలహేతుత్వసిద్ధిః. భక్త్యానానయోః ఫలావైశిష్ట్యే ఉక్త
విధోర్నాస్తిసనిష్ఠావిషయత్వేన† (త్యాగప్రాయశ్చిత్త) విధీశరణాగతివి
షయాస్యాతామ్” ఇతి.

అత్రతావత్సాధనా న్తరస్య పాతకత్వసాధ కన్యాయానుగ్రహ్య
వచనానాం స్వరూపవిరోధనిరూపణ ప్రకరణే “అకైయాల్ ఉపాసనా
దికఘ్నిత్యాది స్వాధికారవిరుద్ధజ్ఞేన్నప్రాప్తమ్” ఇతివేదాంతాచా
ర్యాణాం నిగమనసూక్తిం పర్యాలోచ్య, అశక్తస్యముఖ్యం స్వాధికార
విరుద్ధమ్, శక్తస్యాపి అముఖ్యం స్వరూపవిరుద్ధమితి సాధనా న్తరశరణా

ప్రఫలమితిపక్షః - ససమీచీనఇత్యర్థః. (విపరీతఫలప్రదత్వేతి) ఫలా న్తరజ్ఞాపకత్వాభా
వేనిష్ఠాభజ్జకత్వా భావాదితిభావం.

(త్యాగప్రాయశ్చిత్తవిధోర్నిరతి) త్యాగప్రాయశ్చిత్తవిధీశరణాగతిప్రవిషయే -
తయోర్నాస్తిసనిష్ఠ విషయత్వాన్వేకారే ఇత్యర్థః. (ఫలావైశిష్ట్యే) ఫలసామ్యే.
(ఉక్తవిధోః) త్యాగప్రాయశ్చిత్తవిధోః. (న్యాసేతి) న్యాసనిష్ఠాయా అవిషయ
త్వేనేత్యర్థః.

(అశక్తస్యేతి) ముఖ్యమ్ - దృష్టా నైముఖ్యంస్నానమ్. (స్వాధికారేతి) స్వరూ
పస్వాధికారయోర్భేదోను ద్రవ్యః, (శక్తస్యాపితి) అముఖ్యంగౌణ స్నానమ్.

గత్యోస్సమశ్చర్పతి యేతాత్పర్యం వర్ణయన్తి, తేహంమతమనువ
దతి (యత్త్వితీ) (తత్పదర్శితీ) (౧) “నెటికాట్టినీకుతియో” ఎన్నానిష్ట
తితో, ఇత్యాదిశ్రీవచనభూషణశ్రీసూక్తిచతుష్టయ మత్రాభివేతమ్.

(సమశ్చర్పతివాక్యే) (స్వరూపవిరుద్ధం) స్వాధికారవిశిష్టస్వరూపవిరుద్ధ మిత్యర్థః
(ఇత్యాదీతి) ఆదిశబ్దేన “వర్తతేమేమహద్భయమ్” ఎన్నెయాలే భయజనకమ్
‘మాకుచః’ ఎన్నెయాలే శోకజనకమ్, ఇప్పడికొల్కాతపోతు ఏతత్ప్రవృత్తియల్
ప్రాయశ్చిత్తవిధికూడాతు” ఇతి శ్రీవచనభూషణ ద్వితీయప్రకరణ శ్రీసూక్తిత్రయం
గృహ్యతే

“నెటికాట్టినీకుతియో” ఎన్నానిష్టతితో ఇత్యాది శ్రీసూక్తి చతుష్టయ
పరపరమునివ్యాఖ్యనే “తదపాయత్వత్తే జ్ఞానినామగ్రేనరరానవాత్సావో పాకురత్తాలే
దర్శిప్పిక్కితార్ (నెటికాట్టియెన్టుతోడజ్జి) అతావతు - ఉన్నెయొట్టియ వేటారు
ఉపాయత్తైక్కాట్టి ఉన్టుక్రొనిష్టమ్ అకల్ మప్పారక్కితాయో” ఎన్నెయాలే
ప్రాపకాస్తరాపాయత్వమ్ సిద్ధమిత్యేనై నీకుక్తయావతు-పరత ప్రమానపస్తువై
స్వతంత్రకృత్యమాన ఉపాయానుష్ఠానతిలే మూట్టి, తనక్కలొమ్మకైయోతే ఇతిను
డైయ స్వరూపనాశకత్వ ప్రయత్నమాన మాషణవిశేషదక్షి యరుళిచ్చెయ్కెటార్
(వర్తతేయిత్యాది వాక్యద్వయత్తాలే) అతావతు (౨) ‘కాలేష్వపిచనర్వేష దిక్షుష
ర్వాసుచాచ్యుత । శరీరేచగతౌచాపివర్తతేమేమహద్భయమ్’ ఎన్ఱు ఉపాయాస్తరా
నుష్ఠానత్తుక్కు యోగ్యమాన కాలదేశ దేహవిషయమాకపుమ్, ఉపాయాస్తరదళ
తన్ విషయమాకపుమ్ ఎనక్కుమహాభయమ్ వర్తియానిష్టతేనైయొలుమ్, ఉపాయా
స్తరశ్రవణానస్తరమ్ అర్జునసుక్కు శోకమ్ పిఱక్క, స్వరూపానురూపాపాయత్తై ఉప
దేశిత్తు, ‘మాకుచః’ ఎన్ఱు శోకాపనోదమ్ పణ్ణియరుళుకైయొలుమ్, స్వరూపవిరోధి
యాన ప్రాపకాస్తరమ్ జ్ఞానికరుక్కు భయజనకముమాయ్ శోకజనకముమాయరు
క్కుమెనై కీర్మొచ్చిన్నపడియే అర్థత్తై అన్జేకరియారవళవిల్ విరోధమ్కాట్టుకిటార్
(ఇప్పడికొల్కాతపోతు ఎన్ఱుతోడజ్జి) ఇప్పడికొల్కాతపోతు ఎన్ఱుతు - స్వరూపనాశక
మెన్ఱు కొల్కాతపోతెన్ఱు పడి ఏతత్ప్రవృత్తియల్ ప్రాయశ్చిత్తవిధికూడాతెన్ఱుతు

(ప్రాయశ్చిత్తేతి) (౧) “ఉపాయాపాయసంయోగే నిష్ఠయాహీయతే నయా | అపాయసంస్థవేసద్యః ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ | ప్రాయశ్చిత్తిరియంసాత్ర యత్పనశ్శరణంప్రజేత్” ఇతివచనమత్రాభిప్రేతమ్. భయజనకత్వవచనం శోకజనకత్వవచనం ఇతి ఆదిపదేనగృహ్యతే. (అముకప్రపుత్రీతి) తత్వదర్శిప్రపత్తినిష్ఠా భజ్జకత్వాదిత్యర్థః. (ప్రపన్నేతి) ప్రపత్తివిశిష్టేత్యర్థః. (నతునిష్కంప్రేతి) యేనోపాసకస్వరూప విరుద్ధత్వస్యాప్యాయతై, “సాధనాస్తరమ్ - ఆత్మసామాన్య స్వరూపవిరుద్ధమ్. ప్రపత్తిస్తు నతథా” ఇతి వైషమ్యం స్యాదితిభావః.

“సకృదేవహింసార్థిక్యతోయంతారయేన్నరమ్ | ఉపాయాపాయసంయోగే నిష్ఠయా హీయతేనయా | అపాయసంస్థవేసద్యః ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ | ప్రాయశ్చిత్తిరియంసాత్ర యత్పనశ్శరణంప్రజేత్ | ఉపాయానాముపాయత్వ స్వీకారే కేవల దేవహింసాప్రపన్నానానమమకు - ప్రామాదికమాక ఉపాయాస్తరప్రపుత్తివస్తకాల త్రిం అపాయప్రపుత్తియతోనే పునఃప్రపదనరూపప్రాయశ్చిత్తతైవిధిక్కుక్కుడా తేత్తై. పునఃప్రపదనమావతు - పూర్వప్రపదనస్మరణమ్. పునఃప్రయోగము” ఇతి శ్రీసూక్తిరత్రామసంక్షేపా.

(ఉపాయేతి) అస్మిన్ శ్లోకే ఉపాయః-భక్తిః అపాయః-సరకావహవ్యాపారః. అనయానిష్ఠయా - శరణాగతినిష్ఠయేత్యర్థః. (అపాయసంస్థవే) అపాయస్యసంస్థవే సమ్యక్. (ప్రాయశ్చిత్తిరితి) అస్మిన్ శ్లోకే, “శరణంప్రజేత్” ఇతియత్కునః, సాప్రాయశ్చిత్తిరిత్యన్వయః. యత్కునః - యత్ప్రత్యర్థః; కేచ్చిత్సదోత్తరంప్రాయమాణస్యపునశ్చ బిస్య ఆపుష్కర్ణకత్వాభావాత్. సా-శరణాగతిః, అతః ప్రథమదశాయాంసమ్యవితాయాం శ్రుతిప్రసాత్ర అనస్తరకాల ప్రసక్తపాపవిషయేపి ప్రాయశ్చిత్తిస్యాదిత్యర్థః. పూర్వప్రపదనస్మరణం ప్రాయశ్చిత్తమితినితార్థః. (భయేతి) “వర్తతేమేమహద్భయమ్” ఇతిభయజనకత్వ వచనమిత్యర్థః. (శోకేతి) మాకుచ ఇతిశోకజనకత్వవచన మిత్యర్థః. (తత్వదర్శితి) తత్వదర్శిః ప్రపత్తినిష్ఠా ఇత్యర్థః. (ఉపాసకస్వరూప విరుద్ధత్వస్యాప్యాయతైవితి) ఉపాసకస్వరూపస్యాపి విరుద్ధత్వం సమ్యవతీత్యుక్త ఘోదిత్యర్థః.

సాధనా న్తరస్యపాపత్వే సిద్ధచేతనసామాన్య స్వరూపవిరుద్ధత్వ మకా
మేనాపి సిద్ధతీత్యభిప్రేత్య, త్వత్పక్షేపిపాపత్వం తావద్దుర్వారమిత్యాహ
(ప్రపన్నేత్యాదినా), అత్రప్రాపకాన్తరాణా మితి-ఆదావధ్యాహార్యమ్.
(నిషిద్ధత్వాదితి) “నర్వధర్మాన్పరిత్యజ్య” ఇత్యనేనేతిశేషః (తత్సంయో
గేతి) ప్రాపకాన్తరసంయోగే ఇత్యర్థః ప్రాయశ్చిత్తవిధానాచ్చేత్యన్వయః.
ఉపాయాపాయసంయోగ ఇత్యత్ర అపాయశబ్దః ప్రసిద్ధపాపపరః “అపా
యసమ్ప్లువే” ఇత్యత్ర తు ఉపాయాపాయోభయపరః “నిష్ఠయాహీ
యతే” ఇత్యనేన ఉపాయానామప్యపాయత్వ సిద్ధేరితిభావః. యద్యా
“ఉపాయానామపాయత్వ స్వీకారేప్యేతదేవహి” ఇత్యుత్తరవాక్యాభి
ప్రాయేణ తత్సంయోగేచత్యుక్తమ్ (వక్తివ్యం) త్వయాప్యవశ్య మగ్నే
కర్తవ్యమిత్యర్థః.

(తత్రేతి) పాపత్వేనక్తవ్యేనతీత్యర్థః (అనిష్టేతి) “జ్ఞానవిరోధిచ
కర్మపుణ్యపాపరూపం బ్రహ్మజ్ఞానోత్పత్తి విరోధిత్యేన అనిష్టఫలతయా
ఉభయోరపి పాపశబ్దాభిధేయత్వమ్” ఇతి శ్రీభాష్యసూక్తేరితిభావః.

(అకామేనాపీతి) అకామతోపీత్యర్థః (ఆదా) ప్రపన్నేతి శబ్దాత్పూర్వమ్
ప్రసిద్ధేతి ఉపాయాపాయసంయోగ ఇతిశ్లోకస్థాపాయశబ్దో గోబహివర్దన్యాయేన
పాపమాత్రవాచక ఇతిభావః (అపాయసమ్ప్లువ ఇత్యత్రేతి) తత్సంయోగ ఇత్య
త్ర తు ప్రథమయోజనాయామపాయశబ్దస్య ఉపాయాపాయవాచకత్వే అపాయ
స్య ఉపాయస్య పాపస్యేత్యర్థః (నమకృతమ్) “సర్వేపాప్తానః” ఇతివత్ (తత్సం
యోగేనేతి) ద్వితీయయోజనాయా మపాయశబ్దస్య అగ్గవైరూఢ్యం నేతిమన్వేషమ్.
యద్యా, (ఉపాయానామితి) (ఉపాయత్వస్వీకారే) ఉపాయత్వేన స్వీకారఇత్య
ర్థః మలాకరణాదీనామకారాన్తరేణ అన్వయోవర్తత ఇతి జ్ఞాపనార్థ మపా
యత్వ స్వీకారఇత్యుక్తమ్. మలాకరణాదికముపాయత్వ బుద్ధివిషయాకృతఞ్చే
త్యజ్యమితిభావః

(ఉభయోః)-పుణ్యపాపయోః. (శ్రీభాష్యసూక్తేరితి) అత్ర, ఏతల్లఘసిద్ధా
న్తభాష్యమత్రప్రకాశకాయామ్. “పుణ్యపాపే ఉభౌ అపిజ్ఞానవిరోధినీచేత కథం

(తత్రేతి) ఉపాయసంయోగ ఇత్యర్థః. (అపాయవదితి) నప్తమ్యన్తా ద్వయః. మోక్షవేత్త్యవధారణేన అనిష్టాంతరం వ్యావర్త్యతే. నను, ఇష్టాపేక్షయా బలవదనిష్టాననుబద్ధినః పాపత్వమయ్యుక్త మిత్యత్రాహ (ముముక్షోరితి). స్వాధికారిణమపేక్ష్య ఉత్తమాధికారిణ అతాకిక బలవ దనిష్టానుబద్ధిత్వమేవ పుణ్యపాపసాధారణం పాపశబ్ద ప్రవృత్తినిమిత్త మితిభావః (భజ్జనమాత్రమితి) మాస్తుఫలభేదః తథాపి “నిష్టయా హేయతేనయా” ఇతికర్ణోక్తనిష్టాభజ్జనేన పాపత్వముపపద్యత ఇతిభావః

(గౌణకర్మేతి) ప్రథమ మశక్త్యా గౌణస్నానాద్యధికృతస్యాపి పశ్యాచ్ఛక్తౌనత్యాం ముఖ్యస్నానాద్యన్వయే నరక హేతుత్వాభావేన (౧) “నార్హన్తి శరణస్థస్య” ఇత్యాద్యనుసారేణ ముఖ్యోపాయభూత

తయోరస్యతరస్య పాపస్యనిరసనీయత్వమ్ ఆస్యతరస్యపుణ్యస్య నిరాసకత్వశ్చ శ్రూయత ఇత్యత్రాహ (ఉభయోరపీతి) తయోర్ద్వయోరపి నివర్త్యత్వమ్, ఫలా భిసన్భ్యాదిరహితస్య ధర్మాస్తరస్యైవ నివర్తకత్వశ్చ వివక్షితమితిభావః కథముభ యోః పాపశబ్దవాచిత్య మిత్యత్రాహ (బ్రహ్మజ్ఞానోత్పత్తితి). (అనిష్టఫలతయేతి) ప్రవృత్తినిమిత్త సూచనమ్ అతాకికత్వేనతి, అనిష్టఫలాసాధారణ కారణత్వం పాపత్వమితిభావః అత ఏవశాస్త్రాదావీశ్వరేచనాతివ్యాప్తిః “వాసుదేవేకునోయస్య ఐహమోమార్చనాదిషు । తస్యాంతరాయామైత్రేయ దేవేష్టత్వాదికంఫలమ్” “ఏతే జైనిరయాస్తాతస్థానస్యపరమాత్మనః” ఇత్యాదిభిః పుణ్యస్యాపి ముముక్షుమృత్యునిష్ట ఫలదత్వంసిద్ధమ్ శ్రుతిశ్చ - దుష్టుతేససహపూషనిద్దిష్టం సుకృతమపి పాపృతద్దేస నిర్దిశన్తీ నిగమయతి; “నైతం నేతుమహోరాత్రేతరతోనజరానమృత్యుర్న శోకోససు కృతంసదుష్టుతంసర్వేష్టాపానోతోనివర్తనే” ఇతిశ్రీసూక్తిరసుసన్దేయా (సప్తమ్యన్తా ద్వయితి) అపాయే ఇవేత్యర్థః (పుణ్యపాపేతి) పుణ్యమ్-బోధిప్రేమాదిః పాపమ్ - అభిచారాదిః.

(నార్హన్తితి) లక్ష్మీతత్రైప్రదశాధ్యాయే-“మామేవశరణంప్రాప్యతరేత్సంసార

(౧) లక్ష్మీతత్రై-౧౭.

ప్రపత్తౌ ప్రథమంత్యత్నక్షరీత్యా అశక్త్యా ప్రవృత్తస్యాపి పశ్చాచ్ఛక్తౌ
సత్యాంగోణోపాయే సాధనాంతరే ప్రపత్తౌ నరకాసమ్భవాదిత్యర్థం.
“స్వాధికారవిరుద్ధజ్ఞేన్నప్రాప్తమ్” ఇతి వాక్యస్య అశక్తిస్య అకిచ్చా
నస్య శక్తౌసత్యామపి సాధనాంతరం స్వాధికారవిరుద్ధమితిసార్థం, కిం
అశక్తిస్య సాధనాంతరే నాధికారఇత్యజానతోదురాశయా అశక్తిద
శాయామేవ సాధనాంతరేప్రవృత్తిప్రసక్తే తదవస్థాపన్నస్య స్వాధికారవిరు
ద్ధజ్ఞిత్యర్థం, “ఇవ్యధికార విరోధమతీయాతే” ఇత్యాద్యుత్తరవాక్యాను
సారాత్ తదవస్థస్మృత్యేవ త్యాగవిధిః ప్రాయశ్చిత్త విధిశ్చేత్యాశక్తి
పరిహరతి (నిరస్యేతి) ఆశారమ్భేతి ఆశాపరస్య ఆరమ్భపరస్యచేత్యర్థం.
(స్వతపవేతి) కృత్యసాధ్యత్వేన జ్ఞాతే చిక్షేర్వాకృత్యోరసమ్భవాదితిభావః.
నివృత్తిసమ్భవేన ఆశారమ్భయోరిత్యాదిః (నిషేధేతి) త్యాగవిధివైయ
క్థ్యాదిత్యర్థం. అభిచారాదేః ప్రాయశ్చిత్తవిధానాన్నరకమేతుతో
న్నయనమభిప్రేత్యాహ (ముఖ్యేతి) (అన్యత్రేతి) ముఖ్యస్నానాదావి
త్యర్థం. (అముఖ్యేతి) “నార్హన్తి శరణస్థస్య” ఇత్యాగ్యనుసారేణ సాధ
నాంతరమముఖ్యపదార్థం

మతానుజ్ఞయాదుపధయతి (ప్రపన్నస్యేతి). కణోక్తనిష్ఠా భజ్ఞ
సేనైవ ఫలభేదాదీనాం సిద్ధిరిత్యాశయేనాహ (విపరీతేతి). స్వాధికార్య
సేక్షయా ఉత్తమాధికారిణో బలవదనిష్ఠం విపరీతఫలపదార్థం. “తచ్చ
క్వచిత్ బలవద్దంఘమ్. క్వచిత్కేవలసుఖమ్” ఇతిద్వివిధం ప్రదర్శ
సాగరమ్ । సత్కర్మ నిరతాశ్చుద్ధాస్పృశ్యయోగవిదస్తథా । నార్హన్తిశరణస్థశ్చ
లాంకోటితమీమపి” ఇతి

(మతానుజ్ఞయా) స్వమతానుజ్ఞయా (కణోక్తేతి) “నిష్ఠయాహియాతే
సయా” ఇతికణోక్తేత్యర్థం (కేవలసుఖమితి) పరార్థకైకైర్వత్వా భావేన పరిమి
తత్వం కేవలకష్టార్థః .

యతి (పాపస్యేతి). (సర్వత్ర) బుభుక్షుముముక్షు సాధారణ్యేనేత్యర్థః. (అధికారేతి) విహితకర్మాధికారేత్యర్థః. పరిశేషాత్ప్రకృతేద్వితీయ పక్ష ఏవస్థిత ఇత్యాహ (అత ఇతి).

ఇయతాగ్రస్తేన పరమప్రకృతే కిమాయాతమిత్యత్రాహ (భక్తి సాధ్యేతి). భోగ మోక్ష సాధనానుష్ఠానానర్హత్వలక్షణం పరార్థకైర్జ్యైకగోచరకృత్యర్హత్వలక్షణాచ్చక్తృత్వ స్వరూపయాథాత్మ్యం స్వప్రవృత్త్యుద్దేశ్యఫలాశ్రయతానర్హత్వలక్షణం స్వప్రవృత్త్యుద్దేశ్యభగవద్భోగాభివర్ధకానుషడ్భిక్త్యాగర్హత్వలక్షణాచ్చ భోక్తృత్వ స్వరూపయాథాత్మ్యమపివిజానతాంభక్తిసాధ్యంఫలమ్, స్వయత్న సాధ్యత్వాత్ స్వార్థత్వాచ్చ పరార్థానుభవజనిత కైర్జ్యైకాపేక్షయా బలవద్దేవవిషయమిత్యర్థః. (ఇతిస్వరూపమాతేతి) స్వరూపసామాన్యేత్యర్థః. నిరుక్తస్వరూప యాథాత్మ్యజ్ఞానస్య సతోఽకించనాధికారస్య స్వరూపయోగ్యతారూపస్య సర్వజీవ సాధారణత్వాత్. పూర్వోక్తరీత్యా ఉపాసనాదేస్తన్నాశకత్వాచ్చేతిభావః.

అత్రాయంవివేకః. ఉపాసనాదేర్నిరుక్త స్వరూపయాథాత్మ్య దిస్వరూపస్వాభావికాకారైరనేకైర్నాశకభావాదిలక్షణోవిరోధః పూర్వోక్తరీత్యా దుర్వారఇతి సాధనాంతరం నిష్ప్రప్తాత్మస్వరూపవిరుద్ధమ్. అతఃప “అకించనాధికారిక్కు స్వాధికారవిరుద్ధజ్ఞేన్నప్రాప్తమ్” ఇతివేదాంతాచార్య సూక్త్యాప్యూపాసనాదికముపాసకస్వరూపస్యాపి విరుద్ధమితిఫలితమ్. నచతావతా వేదాంతాచార్యైరుపాసనాదేన్స్వరూప విరోధనిరాసానుపపత్తిః ఉపాసనాదేస్వాధికారోపల

(జ్ఞాతస్యేతి) జ్ఞాయమానస్యేత్యర్థః (పూర్వోక్తేతి) “ప్రియాఃప్రహృషవత్ పారతస్త్రివిరుద్ధమ్” ఇతి పూర్వోక్తేత్యర్థః. (తన్నాశకత్వాత్) స్వరూపయాథాత్మ్య నాశకత్వాత్.

(నిరాసానుపపత్తిరితి) సచేత్యన్వయః. (స్వాధికారేతి) స్వాధికారిస్వరూప

క్షితస్వాధికారస్వరూపవిరుద్ధత్వవత్ స్వాధికారవిరుద్ధత్వమప్యస్తీతి
యేషాంభ్రమస్తేషాం పశ్చాదిశధాస్వరూప విరోధనిరాసేన ప్రతిబోధ
సంకృతమితి ప్రాగేవ విస్తరేణావేదితత్వాత్. ప్రపత్తిస్తు (౧) “ఇద
మేవవిజానతామ్” ఇత్యల్యచసారేణ స్వరూపయాథాత్మజ్ఞానాధి
కారకత్వాదుపాసనాదేచ్ఛతదజ్ఞానాధికారకత్వాచ్చ, అర్థాదుపాసనా
ద్యధికారవిరుద్ధా. నతుతదధికారిస్వరూపవిరుద్ధేతి.

ఇత్థచ్చ ప్రపత్త్యధికార విరోధేన స్వరూపనాశకత్వాదు పాస
నాదికంత్యాజ్యమ్. ప్రపత్తిస్తు సాధనాంతరాధికార విరోధేన స్వరూప
వర్ధకత్వాదు పాదేయవేతి వేదాంతాచార్యాణాం తాత్పర్యనిష్కర్షః.

నచ, “ఆతురాదికభుక్తు అవగాహనాదికోపాదే” ఇతిసూక్తిమ
హిమ్నా సాధనాంతరంముఖ్యం ప్రపత్తిరముక్త్యేవ వేదాంతాచార్యాణాం
సిదాంతః ప్రతీయత ఇతివాచ్యమ్. “ఆకైయాల్ ఈశ్వరన్ ప్రసదసియ
విరుద్ధత్వపదిత్యతస్వరూపం నిష్కల్పప్రస్వరూపమ్, స్వాధికారవిరుద్ధత
మిత్యేత్ర విశ్వస్వరూప విరుద్ధత్వమిత్యర్థః. తథాచ - పశ్చాదశధాభక్త్యాదిః
విశ్వస్వరూప విరుద్ధాన. అపితుస్వాధికారినిష్కల్పప్రస్వరూపవిరుద్ధవేతి పిట్టితోర్థః.
విశ్వస్వరూపవిరుద్ధమితిపూర్వపక్షః. విశ్వస్వరూపవిరుద్ధం నోపాసనమితిసిద్ధాంతః
ఇతిభ్యేయమ్. (స్వరూపవిరోధనిరాసేన) విశ్వస్వరూపవిరోధనిరాసేన. (ఇదమే
వేతి) లక్ష్యేతస్తే అప్యదశాధ్యాయే - “అపాయోపాయనిర్ముక్తాం మధ్యమాంస్థితిమా
స్థితా । శరణాగతిరన్యేషా సంసారార్థవతారిణి । ఇదంశరణమజ్ఞానామిదమేవ
విజానతామ్ । ఇదంతిత్తతాంపారమిదమానన్త్యమిచ్ఛతామ్” ఇతి. విజానతామ్ -
జ్ఞానవతామిత్యర్థః. (తదజ్ఞానేతి) స్వరూపయాథాత్మ్యాజ్ఞానేత్యర్థః. (తదధికారేతి)
ఉపాసనాధికారేత్యర్థః. ఉపాసనంస్వాధికారినిష్కల్పప్రస్వరూపవిరుద్ధం ప్రపత్త్యధికార
విరుద్ధమితిభావః. (విరుద్ధేతి) అత్రాయంవివేకఇతి పూర్వేణాన్వయః.

నచేతి, వాచ్యమిత్వస్వయః. (ఆకైయాల్ ఈశ్వరనితి) ఇయంసూక్తిః - శ్రీరహస్య
శ్రయసారే చరమశ్లోకాధికారే.

నాయ ప్రధానమానసిద్ధోపాయమ్, భక్తిప్రపత్తికళిరణ్ణమ్ ప్రసాదనజ్ఞా
యకొణ్ణప్రధానజ్ఞతసాధ్యోపాయజ్ఞో, ఇవైయిరణ్ణత్తోన్తి లే అధి
కారమ్ నిలైయాకక్కడవతు. ఉపాయస్వప్రాప్తేరుప నిషదధీతస్స
భగవాన్సనత్తైత్తసాన్యత్తే ప్రపదననిదిధ్యాపనగతి” ఇత్యాద్యనేకనిష్కర్ష
కనూక్తిపర్యాలోచనయాభక్తిప్రపత్త్యై మ్మల్యపదధికారివిశేషణ
త్వాపరపర్యాయాఽప్రధానోపాయత్వప్రతీత్యా “అతురాదికిఘక్కు”
ఇతిదృష్టాన్తస్యాఽశక్తానామప్యధికారో స్తీత్యేవముపలక్షణత్వాత్.
“అజ్ఞానత్తాలే ప్రపన్నర్ అస్మదాదికి” ఇత్యుక్తిరీత్యా అజ్ఞానాశక్త్యో
స్సార్వజనీనత్వేన శ్రోతృబుద్ధి సాకర్యాయ అశక్తాధికారత్వవైయవప్రాచు
ర్యేణ ప్రాధాన్యేనచ ప్రతిపాదనసమ్భవాచ్చ

అన్యథా “భక్తియిలశక్తనుక్కు ప్రపత్తి, ప్రపత్తియిలశక్త
నుక్కు-ఇతు” ఇతిచరమోపాయప్రకరణస్థ శ్రీవచనభూషణనూక్తిపర్యా

(అన్యథా)యథాశ్రుతరీత్యా ప్రపత్తేర్గాణత్వాజ్ఞీకారే, అశక్తిమాత్రాజ్ఞీకారే.
(భక్తియిలశక్తనుక్కితి) శ్రీవచనభూషణే చతుర్థప్రకరణావసానే “భక్తియిలశక్తనుక్కు
ప్రపత్తి; ప్రపత్తియిలశక్తనుక్కు ఇతు” ఇతి, తద్వరపరమునివ్యాఖ్యానే “ఇప్పడిస్వత
స్తమాన విప్రుపాయత్తుక్కు అధికారి ఇన్నారెష్టరుళిచ్చెయ్కిణార్ (భక్తియిలశక్తను
క్కెన్ఱుతుడజ్జి) అతావతు. “ఉభయపరికర్మితస్వాన్తస్య” ఎన్నిజవడియే జన్మాన్తరసహ
స్రసిద్ధకర్మజ్ఞానసంస్కృతాన్తః కరణనుక్కు జనిక్కుమతాయ్ స్వపారతస్త్వ విరోధి
యాన స్వయత్నరూపమాదుకుమ్ భక్త్యుపాయత్తిల్ దుమ్కరత్వబుద్ధియాయ్,
స్వరూపవిరోధిత్వబుద్ధియాయ్ నామ్ ఇతుక్కు శక్తరల్లపెన్ఱు కైవాజ్ఞినవనుక్కు
నిపుత్తిసాధ్యతయా సుకరముమాయ్ భగవత్పారతస్త్వరూప స్వరూపానురూపము
మాన ప్రపత్త్యుపాయమ్ - అధ్యవసాయజ్ఞానరూపమాన ప్రపత్త్యుపాయత్తిల్ మహావి
శ్వాసముజ్జాకై అరితాకైయాయ్, బన్ధమోక్షద్గళిరణ్ణుక్కుమ్ పాతువాన విశ్వరస్వా
తత్త్వభయత్తాయ్, నామితుక్కు శక్తరల్లపెన్ఱుమ్ తేజ్జినవనుక్కుమ్ వశ్వాదికభక్తుమ్

లోచనయా అశక్తాధికారత్వం శ్రీమల్లోకగురూణాం సిద్ధాంత ఇత్యేవకం
నస్యాత్ నిష్కర్షక సూక్త్యంతర వర్యాలోచనాదికన్తు భయత్రన
మానమితిదిక్.

అతవ పరస్పరాధికారవిరోధాద్యక్షిప్తప్రపత్త్యై స్వరూపవిరో
ధాంచే సామ్యభ్రమందృష్టాంతోపాదానేనప్రపత్తేరముఖ్యత్వభ్రమశ్చని
రసితుమ్ “ఇవ్యధికారవిరోధమతియాతే” ఇత్యుత్తరవాక్యారమ్భిః స్వ
రూపనాశకత్వరూప ప్రపత్త్యధికార విరోధమజ్ఞాత్వా అనాదిసిద్ధస్వ
యత్నవాసనయాసాధనాంతరేప్రపత్తమానంప్రతి, యస్యయస్య పురుష
స్య సిద్ధోపాయాతిరిక్త సాక్షాన్మోక్షోపాయేచ్ఛా తస్యసర్వస్వాపి బుద్ధే
స్వరూపయాధాత్వావగాహనసామర్థ్యాభావవ తాదృశేచ్ఛాయాం
మూలమిత్యేతదర్థకణ్ఠోకప్రవృత్తితిహి తస్యవాక్యస్య స్వారసికోర్థః
అతవోపాసనాదికం స్వాధికారవిరుద్ధమితి భ్రాంతినిరాసవప్రకరణతా
త్పర్యమిత్యాశయేనోపసంహృతమ్. “అతైయాల్ ఇ వు పా స నా ది
కథమ్” ఇతి.

కార్యకరమాత్రయా లేవిశ్వాసాపేక్షముమన్విక్తేమోక్షైకహేతువుమా యరుక్కుమ్
వరత స్వరూపనాన సదాచార్యనుడైయ వభిమానరూపమాన ఇన్ద చరమోపాయ
మైనై” ఇతి (అశక్తమక్కు) ఇత్యత్ర - శీతావ్రథమాధ్యాయే,(౧) “గాణ్ఠీవంసంసతే
హస్తాత్” ఇతివత్ నిసిద్ధత్వజ్ఞానాయతా అశక్తిరితి తాత్పర్యమ్ (ఉభయత్రేతి)
శ్రీరహస్యత్రయసార శ్రీవచనభూషణ గ్రంథయోరిత్యర్థః

(దృష్టాంతేతి) గౌణస్మానం దృష్టాంతమ్ (ఉత్తర వాక్యారమ్భిః) “ఇవ్య
ధికారవిరోధమతియాతే” ఇతి వాక్యసారే, “స్వరూపానుగుణ మితి నోక్తమ్ అపి
తుయథాధికారమ్ అనుగుణిక్” ఇత్యుక్తమితిభావః సరస్వబుద్ధి దౌర్బల్యాదితి
శ్లోకస్య సప్పూదాయసంధార్థం దర్శయతి(స్వరూపనాశకత్వేతి) (స్వరూపనాశకత్వ
రూపమ్) పారతస్య స్వరూపనాశకత్వ రూపమ్ (శ్లోకఇతి) ప్రపత్తమానమృతి
శ్లోక ఇత్యన్వయః

అతవవ దృష్టాంతోక్తేరుపలక్షణత్వ సూచనార్థం తద్బలాయ త్త
ప్రపత్త్య ముఖ్యత్వభ్రమనిరాసార్థశ్చ “అవద్ బుక్కు సామర్థ్యమిల్లా
మైయాతల్” ఇత్యాదివాక్యచతుష్టయేన “ఇదంశరణమజ్ఞానమ్”

(దృష్టాంతేతి) అవగాహనస్థానేత్యర్థః (తద్బలాయత్యేతి) దృష్టాంతబలాయ
త్యేత్యర్థః (వాక్యచతుష్టయేనేతి) “అవద్ బుక్కు సామర్థ్యమిల్లామై యాతల్
విశిష్టమనునట్లామైయాతల్ బ్రహ్మియై స్వతంత్రోపాయమాకప్పద్ బీసవన్ - శేయత
వేద్యోయ నెస్టుమ్, కృతకృత్య నెస్టుమ్, అనుష్ఠితకృత్య నెస్టుమ్ ఇవనుక్కు మరణాంత
మాక నడత్తుకీతి వ్యాపారగ్గళే అవభృథవర్యస్తకరవ్య కలావద్గళాకస్తుతిత్తుమ్
క్రత్వస్తరానుష్ఠానమ్ వజ్జినవనుక్కు మేలుశ్చ నిత్యనైమిత్తికగ్గళోపాలే ఇవనుక్కు
స్వతంత్రవిధియాలే వర్ణాశ్రమాది ధర్మగ్గళో నడవానిక్కుచ్చెయితేయమ్, అనస్థి
తాత్మయగ ఫలత్వేప్పద్ బి కరవ్యాస్తర నిరపేక్షనాకళుమ్ ఆత్మాగ్గళోకళుమ్
ఋషికళుమ్ భగవచ్చాస్త్రగ్గళుమ్ వేదగ్గళుమ్ ఘోషియానిష్ఠన ఆత్మయాల్
‘తవస్వభ్యోధికోయోగీజ్ఞానిభ్యోపితతోధికః । కర్మభ్యశ్చాధికోయోగీ తస్మాద్యోగీ
భవాన్తున’ ఇత్యాదికళాలే బ్రవృత్తి ధర్మగ్గళితాట్టిల్ నిపుత్తిధర్మగ్గళో
క్రేష్టగళానాబ్బాలవుమ్, అపై తన్నిల్ ఆత్మవిషయమాన యోగమ్ క్రేష్టమా
నాబ్బాలవుమ్, యోగగ్గళితాట్టిల్ ‘యోగినామపిసర్వేషామ్’ ఎన్దితి శ్లోకీతి
స్పదియే వసుదేవనస్తన విషయమాన యోగమ్ క్రేష్టమానాబ్బాలవుమ్ వరమాత్మవిషయ
విద్యావిశేషగ్గళితైలుమ్ న్యాసనిజేపాది శబ్దతాలే శొల్లప్పట్ట విద్యావిశేషమే -
మకరత్వసకృతకరవ్యత్వ శీఘ్రఫలప్రదత్వాదికళాలే క్రేష్టతమమ్ న్యాసవిద్యై
యాలే కర్మాత్మమాన ఇవ్వర్గత్తై (౧) ‘తేషామతతసాం న్యాసమతిరిక్తం తవశ్చ
తమ్ । సత్కర్మనిరతా శ్శుద్ధాస్సాఘ్నియోగవిదస్తథా । నార్తనిశరణస్థ్య కలాం
కోటితమీమకీతి’ ఎన్దు భగవచ్చాస్త్ర మువబుంహిత్తుతు అవగాహనాదికళిల్
సమర్థమల్లాతవనుక్కు ‘మానసం విష్టుచిస్తనమ్’ ఎన్దు భగవచ్చిస్తనత్తై స్నానమాక
విధితాల్ అతుస్నానాస్తరగ్గళో వణ్ణుకీతిశుద్ధియైయమ్వజ్జి, పాపాస్తరగ్గళైయమ్
కమిప్పిత్తు, అప్పోతే భగవదనుభవ రసత్తైయమ్ ఉజ్జాక్కుమాపాలే, ఉపాసనాది
కళిల్ సమర్థనల్లాతవనుక్కు బ్రహ్మియై విధితాలుమ్, ఇప్రవత్తితానే అనైకొడు

ఇత్యాగ్యధికారిచాతుర్విధ్య ప్రదర్శనపూర్వకం ప్రపత్తే స్సాధినాస్తరా
పేక్షయా ప్రభావాతిశయః ప్రతిపాదితః తత్ర “సామర్థ్యమిల్లామై
యాతల్” ఇత్యజ్ఞానోపలక్షణమ్ “భక్తియిలశక్తనుక్కుప్రపత్తి” ఇతి
వత్ అనేన “ఇదంశరణమజ్ఞానామ్” ఇత్యర్థఉక్తిః *అజ్ఞపదమ్ - అశ
క్తోపలక్షణమితిభావః అతఏన అజ్ఞానత్వాలే ప్రపన్నోఅస్యదాదికల్”
ఇత్యనుగృహీతమ్, అతఏవచ “భక్త్యాదాశక్త్యభావఃప్రమితరహితతా”
ఇత్యుభయమనుగృహీతమ్

“విశమ్భక్షమనల్లామైయాతల్” ఇత్యనేన “ఇదంతిత్తిర్నతాంపా
రమ్” ఇత్యర్థఉక్తిః. ఇదమపి, “ఇదమేవవిజానతామ్” “ఇదమా
నస్త్యమిచ్ఛతామ్” ఇత్యుక్తాధికారిద్వయోపలక్షణమ్ “జ్ఞానాధిక్యే
కుమ్ ఫుత్తైయుమ్ అవై తన్నైయుమ్ కొడుక్కువల్ గ్రాయ్, అకిచ్చనసుక్కు
ఉత్తరకమాయ్, ఇవపేక్షిత్రకాలత్తిలే ఫలావినాభావత్తై యుడైత్తాయరుక్కు
యాలే అధికప్రభావమాయరుక్కుమ్” ఇతిసాధ్యోపాయశోధనాధికార వాక్య
చతుష్టయేనేత్యర్థః (భక్తియిలితి) (అశక్తనుక్కు) “అజ్ఞనుక్కు” ఇత్యవ్యర్థః
తద్వదితిబోధ్యమ్ (అతఏవేతి) “అజ్ఞానత్వాలే ప్రపన్నో” ఇత్యత్ర అశక్తియినాలే
యుమ్ ప్రపన్నరిత్యర్థః వివక్షితఇతిబోధ్యమ్ (ప్రమితిః) జ్ఞానమ్ (విశమ్భః)
కాలదైర్ఘ్యమ్

(ఇదంతిత్తిర్నతామిత్యర్థఇతి) అత్రశ్రీవచనభూషణే ప్రథమప్రకరణే “ఇదంశ
రణమజ్ఞానామ్” ఇతివాక్య పరపరముని పర్యవ్యాఖ్యానే, “ఇదంతిత్తిర్నతాం పారమే
ష్ఠత - శడక్కున అనిష్టనిపుత్తిపిఱక్కవేణుమెస్తుమ్ త్వరెయుడైయార్ క్కెప్పవడి”
ఇతి తత్కరెనపదదిశికాయామ్, స్వరూపేణ భక్తశబ్దార్థత్తై ఇదంతిత్తిర్నతామెఱి
విశుశొల్లాతాకిలుమ్ కార్యద్వారా శొల్లకిఱిఱెన్ను మభిప్రాయత్వాలే అరుళిచ్చెయ్కి
తార్ (ఇదంతిత్తిర్నతామిత్యాది) (పారమ్) సంసారాధ్వన ఉత్తరంతిర్నమ్, (అతిత్తి
తామ్) తరితుమిచ్ఛతామెష్ట వడి వర్తమానార్థక శత్రాదేశత్వాలే తరణేచ్చెయును
డైయ చిరానుపుత్తిశొల్లకైయాలే “కదా కదా” ఎమ్మవిరోధినిపుత్తియిల్ త్వరె
తోస్తుకైయాలే అత్తైయరుళిచ్చెయ్కితార్ (శడక్కునవిత్యాది), శీఘ్రమాక మేష్టవడి.

త్రాలే ప్రపన్నర్ పూర్వాచార్యకళః; భక్తిపారవశ్యత్రాలే ప్రపన్నర్ ఆధ్యోకళః” ఇత్యనుగుహీతాధికారిషు ద్వివిధేష్వపివిశమ్భామత్వ సత్త్వాత్. విశమ్భామత్వేపిభక్తిపారవశ్యాభావేపి స్వరూపయాధా త్యజ్ఞానాత్ ప్రపత్త్యధికారిణి కేచిత్సన్తి; ఏవంస్వరూపయాధా త్యజ్ఞానాభావేపి భక్తిపారవశ్యాభావేపి (౧) “యస్యదేహః స్తరకృతేశోకో దృష్టస్య ఉచ్యతే” ఇత్యుక్తిప్రకారేణ విశమ్భామమాంకేచిత్సన్తి త్యాశయేన “విజానతామ్” “తిప్రీతామ్” ఇతిపృథగుపాదానమ్.

“ఆనన్త్యమిచ్ఛతామ్” ఇతితున్స్వరూపయాధా త్యజ్ఞానశాలి నోవిలమ్భామమాంక, తదుపరి(౨) “కాలాఘ్రమ్ నెజ్జఘ్రియుమ్కణ్ శుల్క లమ్” ఇత్యాద్యుక్తాతిదుర్లభభక్తిపారవశ్యశాలినోవికేచిచ్ఛరారిప్రభృ తయస్సన్తి, తేషుభక్తిపారవశ్యమేవ ప్రపత్తావన్తరక్లాధికార ఇతిజ్ఞాత వ్యోత్తమాధికారివిశేషజ్ఞాపనముఖేన ప్రపత్తిప్రభావప్రతిపాదనార్థం.

ఇతిశీనుక్తిరసుసంధేయా. (స్వరూపయాధాత్యజ్ఞానాభావేపితి) అత్ర అజ్ఞానేన ప్రప న్నాః అస్మదాదయః దృష్టావివక్షితాః.

(ఆనన్త్యమిచ్ఛతామితిత్వేతి) “వాలాగ్రశతభాగస్య శతభాకల్పితస్యచ । భాగోబీషస్య విజ్ఞేయస్యచానన్త్యావకల్పతే” ఇతిశ్రుతిర్వర్తతే. వాలాగ్రలక్షణము క్తంబాహుసేనః-- “జలాన్తరగతేభానా యోజీయాన్ దృశ్యతేకిణిః । పరమాణుస్య సూక్ష్మత్వాద్భావగ్రాహ్యోనచక్షుషా । తేత్వస్థాత్రసరేణుస్సాన్విదదభసేమైర్ద ష్టకమ్ । తదష్టకస్తతూలాగ్రం వాలాగ్రంసాన్విత్తదష్టకమ్ । అష్టామధూలికాబీజం తాన్యస్థాతుతిలంస్ఫుతమ్ । తిలద్వయంకాకణీస్సాన్విద్రీహిస్తాసాం చతుష్టయమ్ । ప్రిహేశ్చతుష్టయంగుజ్ఞాద్విగుజ్ఞామాపసంజ్ఞికా । ద్విమాపంపలసంజ్ఞంసాన్విద్ద్విపలార్థస్తు ధానకమ్ । ధానకానాన్త్రయంశాణం ద్విశాణం పణకంస్ఫుతం । పణానాందశకం నిమగ్ంక్రిమేణ పరికల్పితమ్ । నిమగ్త్రయస్తకర్షంసాన్విచ్ఛక్తిర్ధవలంభవేత్ । ప్రకు

త్రజ్ఞానాధికేషు విశమ్భాక్షునత్వమాత్సర్గికమ్ , భక్తిపర

శ్చం పలమేకంస్యాత్ప్రసృతిర్ద్విపలంభవేత్ । చతుష్పలస్తుకుదుబంధునికాఽష్టపలంభ
వేత్ । ప్రస్థస్తు షోడశపలంపాత్రంధ్యాత్రింశకంపలమ్ । అథకశ్చ చతుష్షష్టిపలం
శివమతఃపరమ్ । అష్టావింశో శతపలమత్రశివంభవేత్ । శివస్యద్విగుణంద్రోణం ద్రోణ
యగ్నుస్తు శూర్పకమ్ । శూర్పద్వయస్తుభారీస్యాత్తద్వయంభార ఉచ్యతే” ఇతి

అత్రస్వరూపయాథాత్మ యజ్ఞానసహితాః ప్రేమపారవశ్యాత్ప్రాయశ్చత్వరయాచ
పుస్తగ్రహణకామాదివరణాదికం కృతవస్తత్పరారిప్రభృతయోవివక్షితాః అత్ర
శ్రీవచనభూషణే ప్రధనుప్రకరణే ఇదంశరణ మజ్ఞానామితి వాక్యవ్యాఖ్యానావసరే
పరపరమునివ్యాఖ్యానే “ఆనస్త్యమిచ్ఛతామెవ్వుతు-స్వరూపప్రాప్తపరిపూర్ణ భగవద
నుభవత్తై ప్పెద్దులుతు ధరిక్కుమాట్లాతార్కెష్టపడి” ఇతి

తత్కరినపదదీపికాయామ్ “దేశకాలాది పరిచ్ఛేదాభావతైప్పదీ (పరిపూ
ర్ణేతి) సర్వగతమానబ్రహ్మత్వినుదైయవినైః తదనుభవేచ్ఛయాకవేణుకైయాలే
యరుళిచ్చెయ్కితార్ (భగవదనుభవత్తైయితి) స్వాధీప్యప్రత్యయమాతల్, ఆనస్త
స్యకర్మ - ఆనస్త్యమెవ్వు కర్మణివ్యజ్ఞ ప్రత్యయమాతల్, సవిభూతిక పరిపూర్ణస్వానుభ
వమ్ పరమాత్మాపుక్కు ముణ్ణాకైయాలే సాయుజ్యత్తైయెష్టపడి ఆనస్తశబ్దరూఢ్య
ర్థమ్ (భగవదితి) యద్వా ‘సచానన్తాయకల్పతే’ ఇత్యాదిశ్రుతి ప్రసిద్ధసకల
సజ్జోచనివృత్తిపూర్వక నిరపధికజ్ఞానవికాసరూపానన్తాయవమాత వ్యంహిబంహణ
త్వమ్’ ఎవ్వు శ్రుతప్రకాశకైయాలే నిరుక్తమానతువే ఇద్దుమానస్త్యమాయ్, గుహ్యప
సంహరణాయైన శ్రుత్యస్తరోక్త స్వరూపప్రాప్తత్వాది విశేషణ విష్వమాక అత్తైయరు
ళిచ్చెయ్కితార్ (స్వరూపప్రాప్తేత్యాదినా) ఎన్డాకపుమామ్ శత్రాదేశతాలే ఇన్వై
యినుదైయ చిరానువృత్తి శొల్లుకైయాలే ఇచ్చొత్కట్టయ్ లభిమాయ్, అతిన్కాన్తై
అలాభత్తిల్ సత్తాహనిరూపైయాయ మెన్ను మభిప్రాయతాలే యరుళిచ్చెయ్కితార్
(పెద్దులుతు ధరిక్కుమాట్లాతార్కు) ఎష్టు” ఇతిశ్రీసూక్తిరససన్నేయా.

విశమ్భాక్షమనల్లామైయాలతిత్వక్తిః భక్తిపారవశ్యజ్ఞానాధిక్యసూచికా కే
త్యాహ (తత్తేతి) అత్రతదితరాధికారణోస్తర్వాభః (భూత్సర్గికమ్)క్వాచితక్మమ్.

వశేష నియతమితతదేవానుగతాధికారఇతి భావః. ఏతదభిప్రాయే
జ్ఞేన “భక్త్యాదౌశక్త్యభావః ప్రమితరహితతా శాస్త్రతః పర్యదా
సః కాలక్షేపాక్షమత్వన్వితినీయతినశాదాపతద్భిశ్చతుర్భిః । ఏకద్వి
త్ర్యాదియోగవృత్తిభిరురనిజాధిక్రియాస్సంశ్రయస్తే సన్తశ్చిశంస్వతస్త్ర
ప్రపదనవిధినాముక్తియే నిర్విశజ్ఞాః” ఇత్యన్యత్రాప్యనుగృహీతమ్.

అదై నమధికారిచాతుర్విధ్యేన తత్తారతమ్యేపి ఫలతారతమ్యా
భావం సదృష్టాన్తంసమర్థయతే (అవగాహనాదికళితే సమర్థనల్లాత వను
క్కు) ఇత్యాదినాతురీయవాక్యేన. (ఉల్లాకుమాహాలే) ఇతి అతపవ
(౧) “ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి” ఇతి శ్లోకే “కృష్ణానుస్మరణంపరిమ్” ఇత్యు
క్తింపరత్వమ్ ప్రాయశ్చిత్తానుగ్రహకత్వమ్, పునఃపునరనుష్ఠానేనతత్త
త్ప్రాయశ్చిత్తస్థానీయత్వం సకృదనుష్ఠానేన సర్వప్రాయశ్చిత్తస్థానీయ
త్వశ్చేతి సమ్ప్రదాయఇతిభావః. (ఇప్పిపత్తితానే) ఇతి అతపవ
(నియతమ్) విశిష్టాక్షమత్వం నియతమ్. (తదేవ) విశిష్టాక్షమత్వమేవ. (భావ
ఇతి) “విశిష్టాక్షమనల్లామైయాతల్” ఇత్యనేనజ్ఞానాధిక భక్తిపరవశావపి ఉపలక్ష
యతో వేదాంతాచార్యస్య భావఇత్యర్థః.

(ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి) శ్రీవిష్ణుపురాణే ద్విత్వీయాంశేపష్టాధ్యాయే “ప్రాయ
శ్చిత్తాన్యశేషాణితపః కర్మాత్మకానివై యానితేషామశేషాణాం శ్రీకృష్ణానుస్మరణం
పరిమ్” (౩౦). ఇతి అస్యశ్రీధరీయవ్యాఖ్యా, కర్మమయః ప్రాయశ్చిత్తైర్నిశ్శేషంసర్వ
పాపక్షయభావాత్ దుష్కరత్వాచ్చసర్వోత్కృష్టం సుకరశ్చశ్రీకృష్ణభక్తిరూపంసర్వ
ప్రాయశ్చిత్త మహా (ప్రాయశ్చిత్తానీతి). తపాంస - కృచ్ఛాదీని. కర్మాణి -
దానపూజాపాదీని. తదాత్మకానియాని ప్రాయశ్చిత్తాని, తే భ్య స్స ర్వే భ్యః
కృష్ణానుస్మరణంపరిమ్ - శ్రేష్ఠమితి.

అస్యశ్రీవిష్ణుచిత్తీయవ్యాఖ్యా:- అధమన్వాదిభిరుక్తానాంప్రాయశ్చిత్తానాంతత్త
త్వాపమాత్ర నివర్తకత్వాత్, “యస్సకృత్వాపంకుర్యాత్, కుర్యాదేనస్తతోపరిమ్” ఇతి
శ్రుత్యుక్తాయాః పునస్తత్వాపమాత్రప్రవృత్తేరని వారకత్వాచ్చ, తాన్యపేక్ష్యసర్వే

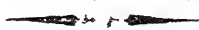
స్వరూపతారతమ్యాభావేపిలజ్జప్రధానభావః ప్రపత్తేరితిభావః అత్రస
ర్వత్రహేతుః స్వరూపానురూపత్వ మిత్యభిప్రాయేణ “అకించననుక్కు
ఉత్తారకమాయ్” ఇత్యనుగృహీత మిత్యేవాదిక్

పురుషకారప్రకిరణేద్వితీయాధికారే షడజ్జప్రపత్తేర్ద్వయవేద్య
త్వాభావసమర్థనేన తన్నాయేనచరమశ్లోకస్య తదధానువాదేనత్యా
గవిధేః ప్రాయశ్చిత్తవిధేశ్చన్యాసనిష్కవిషయత్వాభావేపిద్దేపిన్యాయప్ర
త్యాదనార్థ మభ్యుపగమవాదేన దూషణమాహ (త్యాగవిధిప్రాయశ్చి
త్తవిధ్యోరితి)

మమంహసాం మహీయ సామర్థీయ సాంబాదేశకాలాద్య విశేషేణ అత్యంతోచ్ఛేదక
త్వాదత ఏవపునః పాపప్రవృత్తినివారకత్వాత్, మోక్షాదిఫలప్రదత్వాచ్చతే భ్యోఽశే
షే. భ్యోమితితేభ్యఃపరంప్రకృష్టం ప్రాయశ్చిత్తవిశేషం సర్వోపనిషత్ప్రచుతిస్మృతి పురా
ణసమృతమాహ (ప్రాయశ్చిత్తానీతి) తపః - ఉపాసనాది, కర్మ - యజ్ఞదానాది -
(అనుస్మరణమ్) అనుర్నిహీనార్థే స్వస్యకేవత్వానుసంధానపూర్వకం స్మరణమ్ యథో
క్తమ్ “ఆత్మదాస్యం హరేస్సామ్యం స్వరూపజ్ఞ సదాస్మర” ఇతి (పరమ్) “క్షేత్ర
జ్ఞస్యేవైవర జ్ఞానాద్విశుద్ధిః పరమామతా” “తద్యధేషికాతూలమగ్నోప్రారం ప్రమా
యేత” ఇత్యాదేః ఇదమనుస్మరణం కీర్తనస్యాప్రసవక్షణమ్ అనస్తరమ్, “కవః
పావాసుదేవేతికీర్తనస్య ప్రశంసనాత్” ఇతిసూక్తిరమనన్తేయా (సర్వతేతి) అజ్ఞాన
ప్రపన్నాదిష్యత్యర్థః (ఉత్తారకమయితీతి) అధికప్రభావమాయురుక్కుమిత్యత్ర
ఎల్లార్కుమ్ అవిశిష్ట్యకారిత్యత్రాల్ ఫలతారతమ్యమిల్లాతపద్గ్రామయిక్కు
మిత్యర్థో వివక్షితః

(తదర్థేతి) ద్వయాధేత్యర్థః (అభ్యుపగమవాదేన) స్వ మ తే అ భ్యు ప
గమవాదేన

ఇతిసాధనాంతరపాతకత్వ నిష్కర్షనామకాష్టమవాద కిరీపదదీపికా

భక్తిన్యాసయోః ఫలభేదోనాస్తి. న్యాసభిన్నాశరణాగతిః స్వ
రూపేణైవ నాస్తిచభవన్విధాన్తః. తత్ర అన్యతరసమర్థనే అన్యతరభజ్ఞ
ఇత్యాహ (న్యాసస్యేత్యాదినా). అతోముముక్షుమ్ప్రతికామ్యకర్మణా
మిచశరణాగతమ్ప్రతిసాధనాన్తరాణాం పాపశబ్దవాచ్యత్వా తస్యేథనా
న్తరం స్వరూపనాశకమేవేతి నసాధనాన్తరశరణాగతోన్యేస్సమశ్చర్చ ఇతి
వేదాంతాచార్యాభిప్రాయ ఇత్యాశయేనోపసంహరతి (న్యాతామితీతి).

ఇతి చరమశ్లోకటిప్పణ్యామ్,

సాధనాన్తరపాతకత్వ నిష్కర్షోనామాప్త మోవాదః.

—ॐ—

సాధనాన్తరదేశకాలవిరోధనిష్కర్షకః నవమవాదః.

—[*]—

ప్రకృతమనుసరామః. ఇత్థంసాధనాన్తరస్య స్వాధికారిణమ్ప్రతి
న్యాథం విధేయత్వేన స్వాధికారి ప్రాప్త్యాననురూపత్వేన స్వాధికారిణ
మ్ప్రతిపాతకత్వేనచ స్వరూపవిరోధోనాస్తి. కిన్తు అకిచ్చనాధికారిణ
మ్ప్రతితేనప్రకారత్రయేణ స్వరూపవిరోధోఽస్తితిస్థితమ్. అథ, (౧)
“యేనాస్యపితరోయాతాః”(౨)“యద్యదాచరతిశ్రేష్ఠః”ఇత్యాద్యుక్త

సవమవాద కతిపదదీపికా.

(యేనాస్యేతి) కనుస్మృతౌ చతుర్థాధ్యాయే, “యేనాస్యపితరో యాతా
యేనయాతాః పితామహాః । తేనయాయాత్సతాంమాగ్నేతేన గచ్ఛన్నరివ్యతే” ఇతి.
కుల్లాక భట్టియవ్యాఖ్యానే, (యేనేతి) బహువిధశాస్త్రార్థసమ్మేషితపితామహద్యను
ష్ఠిత ఏవశాస్త్రార్థోనుస్థితవ్యః. (తేనగచ్ఛన్నరివ్యతే) “నాధర్మేణహింసాభీత్.” ఇతి.
(యద్యదాచరతి) గీతాయాంతృతీయాధ్యాయే, “యద్యదాచరతిశ్రేష్ఠస్తత్ర దేవే
తరోజనః । సయాత్రమణం కురుతేలోకస్తదనువర్తతే” ఇతి. తద్బాహ్యః ఇదానీం
విశిష్టతయావ్యవదేశ్యస్య సర్వధాకర్మయోగ ఏవకార్య ఇత్యుచ్యతే. లోకసంగ్ర
హంపశ్యన్నపికర్తృవక్తృమర్తనీ. (శ్రేష్ఠః) కృత్సన్నశాస్త్రజ్ఞతయా అనుష్ఠాతృత

సమ్ప్రదాయానువర్తనలక్షణస్వాధికారజ్ఞాన ప్రతిబధ్యత్వాత్ స్వరూపవిరుద్ధం సాధనాంతరమితి చతుర్దశమర్థం సదృష్టాంతమేకేనవాక్యేనానూద్యవాక్యద్వయేనపరిహరతి (విహితజ్ఞేయాకిలుమిత్యాదినా)

అత్ర సాధనాంతరాణాం స్వనిష్ఠసమ్ప్రదాయ విరోధాభావేపి పృథగ్నిష్ఠసమ్ప్రదాయవిరోధోస్త్యేవేతి అకిచ్చనాధికారిణాం సాధనాంతరంసమ్ప్రదాయ విరుద్ధమేవేత్యాశయః అనుగుహిత్యాశ్రీవచనభూషణ మిమాంసాభాష్యే సాధనాంతరస్వరూపవిరోధ సమర్థనాధికారే వరదదేశికైః - “పరాశరాదితోప్యతిశయితజ్ఞానాదిభిర్నాథయామునయతివరాదిభిరనుస్థితత్వేన శిష్టాచారవిరోధోస్త్యేవ శ్రీపరాశరాదేశ్యాస్త్రాచార్యత్వేపి శాస్త్రసారాచార్యత్వాభావాత్, తన్నమస్కార ఉపకారకత్వకృతః” ఇతి.

యాచప్రథితోయద్యదాచరతి, తత్తదేవ అకృత్స్న విజ్ఞనోపాచరతి. అనుష్ఠీయ మానమపికర్మ, శ్రేష్ఠః, యత్రైమాణ్య-యదక్లయ క్తమనుతిస్థతి, తదక్లయ క్తమేవ అకృత్స్న విల్లకోపి అనుతిస్థతి అలోలోకరక్షార్థం విశిష్టతయా ప్రథితేన శ్రేష్ఠే సస్వప్రణాత్ర మోచితం కర్మసకలం సర్వాథా అనుష్ఠేయమ్ అన్యథాలోకనాశజనితం పాపం జ్ఞానయోగాదప్యేనం ప్రచ్యావయేదితి

(స్వరూపవిరుద్ధమ్)స్వాధికారవిరుద్ధ విశిష్టస్వరూపవిరుద్ధమ్ (అర్థమ్) శిష్టాపరిగృహితత్వరూపార్థమ్ (ఏకేనవాక్యేన) విహితజ్ఞేయితివాక్యేన (వాక్యద్వయేన) “సర్వాచార్యేతి ఇజ్ఞుకన్యై” ఇతివాక్యద్వయేన

సమ్ప్రదాయసద్ధవిరోధం దర్శయతి (అత్రసాధనేతి) (స్వనిష్ఠసమ్ప్రదాయేతి) స్వనిష్ఠసాధనాంతర సమ్ప్రదాయేత్యర్థః (అనుస్థితత్వేనేతి) సాధనాంతరస్థితీకేవః (సారాచార్యత్వాభావాదితి) పరాశరాదేశ్యుద్ధసమ్ప్రదాయాన్వయా భావాదితి భావః (తన్నమస్కారః) పరాశరాది సమస్కారః (కృతఇతితి) అనుగృహితమిత్యన్వయః

అత్ర తావత్పరాశరాదేస్సాధనాన్తరనిష్కత్వమభ్యుపగమ్యతతో
 పృథిశయితేత్యుక్తమ్. పరాశరాదేరధికారివిశేషణీభూతభక్తియోగాది
 నిష్కత్వేన సిద్ధోపాయనిష్కత్వమేవేతి రహస్యత్రయసారే, శ్రీవచనభూషణ
 మీమాంసాభాష్యేచ. తత్రసాధితేముఖ్యసిద్ధాంతేతు పరాశరాదేరస్మ
 దాద్యపేక్షయాప్రపత్తిశాస్త్రాచార్యకోటి ప్రవిష్టత్వం నాస్తీత్యేవమూల
 యుక్తిరనుసంధేయా. (శాస్త్రేతి) పరాశరాదేర్వేదాన్తశాస్త్రప్రతిపా
 ద్యభక్తియోగాదినిష్కత్వేన ఉపాసనాద్యాచార్యకోటి ప్రవిష్టత్వేపి శర
 ణాగతినిష్కత్వాభావేన శరణాగతిప్రకాశక వేదాన్తశాస్త్రసారభూత
 మూలమస్త్రమస్త్రరత్నాద్యాచార్యకోటిప్రవిష్టత్వాభావాదిత్యర్థి.

తర్హిశ్రీభగవద్వామునాచార్యాణాం స్వాచార్య పరమాచార్య
 భూత శ్రీమన్నాథముని శ్రీమచ్ఛరణకోపముని నమస్కారసంపదంశేన స్త్రుత

(మూలయుక్తిరితి) తేహంసిద్ధోపాయనిష్కత్వాన్తేకారేపి అస్మదాచార్యకోటి
 స్వయోనాస్తీతిభావః.

(సంపదంశేన) పూర్వోత్తరగ్రంథ సమ్మన్వితత్వేన (స్తోత్రేతి) యామునాచార్య
 స్తోత్రే “తత్వేన యశ్చిదచిదీశ్వరతత్త్వభావభోగావవర్గ తదుపాయగతీరుదారః ।
 సద్వర్ణయన్నిరమిత పురాణరత్నం తస్మైనమోమునివరాయ పరాశరాయ” ఇతి

తద్భావనాచార్యవ్యాఖ్యాః—అథ ఆచార్యగుణయస్త్రితో భగవతాక్రమేణ
 స్వస్తోత్రే ప్రవర్తయతుమాచార్య సదృశ పరమపూర్వకారక ప్రణామే ప్రబలితస్త
 త్రమన్వాదీనాం ధర్మశాస్త్రకృతాం కర్మభాగార్థవిశదీకరణ పరస్మృత్యాది ప్రబంధప్ర
 ణీత్యత్రయా వ్యాసాదీనామితిహాస పురాణకృతాం మానుషవేదకల్పిత పరమపురుష
 ౧౧ వర్ణనానుగుణావ్యాకారకవచితగహన గమ్భీరవితత భారతాదిగ్రంథ నిర్మాతృ
 తయా తత్వత్రయాది వివేకస్య తత్త్వబద్ధేషు కృచ్ఛసాధ్యత్వాచ్చ చిదచిదీశ్వరాది
 స్వరూపనిరూపణైదమ్మర్య ప్రవృత్తమ్మటతర భగవత్పరమ్యాది తాత్పర్యకాఽసతి
 విస్తరాఽసతి సంక్షేప్త శ్రీవైష్ణవపురాణ నిర్మాణేనాత్యస్తోపకారకం పరాశరం ప్రణ
 మతి. (తత్వేవేతి)

ఉదారః - మైత్రేయాదీ నామస్మదాదీనాం ప్రత్యుపకారవైర పేక్ష్యేణ తత్వజ్ఞాన మహానిధి ప్రదాతా తత్వజ్ఞానప్రదానం “అజ్ఞానాయత్తు యోజ్ఞానం దద్యాద్ధర్మోపదర్శనమ్ । కృత్స్నం వాపుషిం దద్యాత్తేనతుల్యం సతత్ఫలమ్ । బ్రహ్మవిద్యాప్రదానస్య దేవైరపినశ్యతే । ప్రతిప్రదాన మథవాదద్యాచ్ఛక్తి ఆదరాత్” “విద్యాదానస్తతోధికమ్” ఇత్యాదిభిః ప్రశస్యతే ఉద్యతతత్వజ్ఞానదాన శీలత్వం “ప్రదిశతు భగవానశేషపుంసాం హరిరపజన్మజరాదికాం సమృద్ధిమ్” ఇతితదీయపురాణాస్తవనాద వగమ్యతే (యః) చతుర్ముఖ ప్రపాత్రః, వసిష్ఠ పాత్రః, శక్తిపుత్రః - వ్యాసపితా “పురాణసంహితాకర్తా భవాన్వత్సభవివ్యతి” ఇతిపులస్త్యవసిష్ఠ వరప్రదానలబ్ధ వరదేవతాపారమార్థ్యజ్ఞానవానితి ప్రసిద్ధః - పరాశరః

చిచ్ఛ అచిచ్ఛ ఉశ్వరశ్చ - చిదచిదీశ్వరాః, చేతనా, చేతనేశ్వరాః, తేజోస్వభావాః - భోక్తృత్వ భోగ్యత్వ సర్వకరీత్యాదిరూపా అసాధారణసర్వాః, భోగ్యుః అపవర్గశ్చ - భోగావపర్గ, భోగి - స్వర్గస్వరాజ్యాది సుఖానుభవః, అపవర్గః - బద్ధనిపుత్తిపూర్వక పదిపూర్ణ బ్రహ్మనుభవలక్షణ భగవత్ప్రకృత్యవర్తనోపాక్షః తయోః - భోగావపర్గయోః, ఉపాయః - సాధనాని, యథాక్రమం యజ్ఞాదయోభక్త్యాదయః సిద్ధోపాయో భగవాంశ్చ గతీ - అర్చిరాదిధూమాదిమార్గా అభవా, గతయః - “ఉద్ధ్వంగచ్ఛన్తి సత్వస్థామధ్యేతిన్త నిరాజసాః । జఘన్యగుణపుత్తిస్థా అధోగచ్ఛన్తితామసాః” ఇత్యుక్తప్రకారేణ రాజసతామససాత్త్వికభిన్నాః యద్వా, చిదాదీనా ముపాయాన్తానాం సప్తానాంగతయః - ప్రకారాః తాః

(తత్వేన) యథావస్థితాకారేణ, (సద్వయన్) సమ్యక్ దర్శయన్, కర్ణోక్త్యా అర్థసిద్ధ్యా విశదయన్ ప్రకాశయన్తిత్యర్థః (పురాణరత్నమ్) పురాణానామ్ - “సర్గశ్చప్రతి సర్గశ్చవంశో మన్వస్తరాణిచ । వంశానుచరితజ్ఞేతి లక్షణానాస్తు పశ్చకమ్” ఇతిలక్షణలక్షితానామ్, రత్నమ్ - శ్రేష్ఠమ్ పురాణం రత్నమివేతివా ఉపమితసమాసః రత్నత్వరూపణీన “అత్రాసమమిదంరత్నంఘ్రింభోగ్యం ప్రకాశకమ్ । మహార్థమద్వైతసూత్రం సురక్ష్యం సుగ్రహంపుణామ్” ఇత్యుక్తాని నిర్దోషత్వ స్థిరత్వ సుగ్రహత్వాదీని వ్యజ్యంతే “రత్నం స్వజాతిశ్రేష్ఠేపి” ఇతినిఘట్టః (నిరమిమిత)

కృతవాన్. (మనిషరాయ) భగవన్మనవరేషుశ్రేష్ఠాయ (తన్నై) ఉత్తప్రకార పర
మాదార్యవిశిష్టాయ (పరాశరాయ) పరాన్ - బాహ్యుద్యుష్టిన్ప్రమాణతర్కాభ్యా
మాశృణోతి - హిసస్తీతి, యోరూఢపరాశరనామధేయప్రసిద్ధాయ, (నమః) “సన్ద
ర్భయన్నిరమిమీత” ఇత్యునేన సకలవేదసారభూత సకలార్థోపబృంహణ పరత్వం
ఖ్యాపితమ్.

అత్రయద్యపి “పురాణంనిరమిమీత” ఇతివైష్ణవపురాణస్య పరాశరకర్తృ
త్వోక్తిర్నసగ్గచ్ఛతే “బ్రహ్మచైవతువేదానాంపురాణానాం ప్రదర్శకః” ఇతిశైవపు
రాణవచనేన వేదానాం పురాణానాంబు బ్రహ్మైవప్రవర్తక ఇత్యర్థవత్, సర్వేషాం
పురాణానాం బ్రహ్మకర్తృత్వ ప్రతితేరితిశక్త్యాస్పరతి. తథాపి తత్రైవశైవ
పురాణేతత్త్వరాణ ప్రణేతృసహ పాదేన అసంశయం పరాశరస్య విష్ణుపురాణ
కర్తృత్వప్రతిపాదనేన “బ్రాహ్మస్తుబ్రహ్మణాప్రోక్తంపాద్యంతేనైవశోభనే | యద్భృ
హ్మకల్పవృత్తాన్తమధికృత్యప్రజాపతేః | అకల్పయత్పురాణస్తద్బ్రాహ్మ మిత్యభిధీయ
తే | కల్పితంలైగమిత్యుక్తంపురాణంబ్రహ్మణాస్త్వయమ్” ఇత్యాదివచనాను సారేణచతు
ర్ముఖసప్తపురాణ ప్రదర్శకత్వ వచనస్య తత్కర్తృకపురాణవిశేషవయత్వేన వ్యవస్థా
పనాత్. తత్రచవచనే వేదసహపాదేన ప్రదర్శకఇత్యుక్త్యాచ వేదానామివ ప్రతి
కల్పం ప్రవాహరూపేణ విద్యమానానాం కరిష్యమాణానాంవా అర్థప్రతిపాదనముఖేన
ప్రవచనకర్తా చతుర్ముఖ ఇతిప్రతితేష్య పురాణసాన్యస్య పరాశరకర్తృత్వేన కీర్తిచ్యం
కావకాశః.

“అష్టాదశపురాణానాం కర్తాసత్యవతీసుతః” “అష్టాదశపురాణానికృత్యా
సత్యవతీసుతః | భారతాఖ్యానసమఖిలం చక్రేతమపబృంహణమ్” ఇత్యాదిమవిశిష్టసంఖ్యో
గ్రహణపూర్వకం వ్యాసస్యైవాష్టాదశపురాణకర్తృత్వకణ్ఠోక్తేః కథమస్య పరాశర
కర్తృత్వమితిశక్త్యాంయామ్, “అష్టాదశపురాణాని అష్టావ్యాకిరణానిచ | శ్వా
త్వాసత్యవతీపుత్రశ్చక్రేభారతసంహితామ్ | యదిహస్తితదస్యత్రయస్నేహస్తిసతతప్ర
చిత్” ఇత్యాదివచనానుసారేణప్రసిద్ధపురాణప్రవచనాద్వా సకలపురాణసారోద్ధార
రూప మహాభారత ప్రణయనాద్వా వ్యాసస్య అష్టాదశపురాణ కర్తృత్వం నిర్వా
హ్యమ్” ఇతి. అత్ర “తన్నైన మోమునిపరాయపరాశరాయ” ఇతినమసాగ్రః కృత
ఇతి మన్తవ్యః.

రత్నోపాధ్యాయే శ్రీపరాశరముని సమస్కారోన ఘటత ఇత్యత ఆహ
(తన్నమస్కార స్త్వీతి). పరాశరాదేరధికారి విశేషణీభూత భక్తియో
గాదిమత్తయా సిద్ధోపాయనిష్ఠత్వేన సమస్కార్యత్వాత్. శ్రీమద్యా
మునమునిభిశ్చజ్ఞాతవ్యసకలార్థానాం శ్రీమత్పరాజుశమునిసమ్ప్రదా
యముఖేనైవ ప్రాప్తత్వాత్. ప్రాప్తేష్వప్యర్థేషు పరవాదినిరసనోప
యిక ప్రమాణవిశేషస్య ఉపబృంహణముఖేనైవ కార్యత్వాచ్చ శ్రీభగ
వద్యామునాచార్యాన్ప్రీతి పరాశరాదేరజ్ఞాతజ్ఞాపనలక్షణాచార్యకృత్యా
న్వయాభావేన ఉత్తారకత్వాభావేపి, ఉపకారకణ్వేన సమస్కారోయ
జ్యత ఇతిభావః.

ఏతేన “సమోవ్యాసాయవిష్ణవే” “పరాశరముఖాన్వయే” “స
మామినాధేనయామునంవ్యాసమ్” ఇత్యాదికంవ్యాఖ్యాతమ్. నచతథా

(ఉపాధ్యాయే) ఆరమ్భే. (ప్రమాణేతి) ప్రమాణోదాహరణ విశేషస్యేత్యర్థః.
(లక్షణేతి) “క్రియంతురుషకారత్వముపాయత్వశ్చ తత్పతేః । అజ్ఞాతజ్ఞాపనా
త్రగురోలక్షణముచ్యతే” ఇత్యాదికమత్రాసుసంధేయమ్.

(సమోవ్యాసాయేతి) శ్రీపరశరామమునంసాభాష్యే “సమ్యక్జ్ఞాయకలా
పేన మమతాభారతేనచ । ఉపబృంహితవేదాయ సమోవ్యాసాయవిష్ణవే” ఇతి.
(పరాశరముఖాన్వయే) దయాశతకేః-“పరాశరముఖాన్వయే భగీరథసయేస్థితాన్ । కమ
లాకాంతకారుణ్యగజ్జాపావితమద్విధాన్” ఇతి. (సమామితీ) “పరదగురువేదకే
శౌరామానుజవరదవిష్ణుచిత్తార్యాన్ । కురుకేశ్వరభాష్యకృతౌ సమామినాధేనయా
మునంవ్యాసమ్” ఇతిప్రతివాదిభయంకరార్య శ్రీభాష్యమిశ్రసమ్ప్రదాయస్థానోక్తిః.
(ఇత్యాదికమితీ) ఆదిశబ్దేన - “వ్యాసంనాథసరోజద్వగ్రఘువరశ్రీయామునార్యాన్
హృద్యం లక్ష్మణయోగిసంసకరుకేటగోవిందకూరాధిపా । భట్టార్యంగిమాన్తయో
గికలిజిచ్చిక్రవృష్ణపాదాన్భజేలోకార్యాదృతిపద్మనాభ వరజామత్యానభీష్టప్రదమ్”
ఇతి, శ్రీమద్వరమనివర్య శ్రీభాష్యశుద్ధసమ్ప్రదాయస్థ ముక్తశ్లోకస్సన్యత్యతే.

ప్యూతారకాచార్య నమస్కారసంశానుపపత్తిః. తస్మాద్భాత్మగ్రంథ
కర్తృత్వలక్షణోపకారకత్వసాజాత్మనిబద్ధనత్వాదితిదిక్.

అధనాధనాన్తరంయుగానువర్తనలక్షణ స్వాధికారిప్రయుక్తసా
మగ్ర్యభావేనానుత్పాద్యత్వాత్ స్వరూపవిరుద్ధమితిపశ్చదశమర్థంవాక్య
ద్వయేన సప్రమాణమనూద్య, వాక్యత్రయేణాహత్య ప్రమాణదృష్టాన్త
పన్యాసపూర్వకం సామగ్రీసద్భావసాధనేన సప్రమాణ ప్రతిబద్ధ్యద్భావ
నేనచ పరిహరతి (ఇప్పడియుగాన్తరజ్ఞలిత్యాదినా). (స్వయమ్ప్రియో
జనేతి) సాధనాన్తరనిష్ఠాః, అధికారివిశేషణభూతభక్తియోగనిష్ఠాశ్చ
వ్యావర్త్యంతే.

(సమ్భావితరితే) ఇతి. మాన్తునిర్ణయః; తథాపియుగానువ
(తస్య) నమస్కారసంశస్య. (నిబద్ధనత్వాదితి) ఆచార్యాదినమస్కార సహపరిత
వ్యాసాది నమస్కారస్య వేదాన్తశాస్త్రోపకారకత్వహేతుకత్వమితిభావః.

(అథేతి) ఔత్పేక్షికపక్షేకృతయుగాదిన్దంసాధనాన్తరమ్; తత్రతదధికారి
ణోవిద్యంతే. కలియుగేనసన్తితి పూర్వపక్షః. కలియుగేపిసాధనాన్తరాధికారిణస్సమ్మ
వేయరితిసిద్ధాన్త ఇతిమన్తవ్యమ్. (అనువర్తనమ్) అనువృత్తిః. (అర్థమ్) కలిధర్మబహి
ష్టత్వరూపార్థమ్ (వాక్యద్వయేన) “ఇప్పడియుగాన్తరేతి” “అకైయాలే” ఇతి
వాక్యద్వయేన. (ప్రమాణమ్) “కలశక్తిర్వ్యక్తేశవమ్” “కలెర్దోషనిర్ధరాజన్”
ఇతిప్రమాణమ్. (వాక్యత్రయేణ) “ఎన్నళుమ్” ఇతి, “కలాకృతయుగమ్” ఇతి,
“ఇజ్జనల్లాతహేతు” ఇతివాక్యత్రయేణ. (ప్రమాణమ్) “కలాకృతయుగస్తస్య” ఇతి
శ్లోకరూపప్రమాణమ్. (సప్రమాణేతి) “సలభ్యతేధికారి” ఇతికలికాలేప్రపత్త్యధికార్య
భావఇతి సప్రమాణప్రతిబద్ధిరూపణమిత్యర్థః (స్వయమ్ప్రియోజనేతి) “ఔత్పేక్షి
కాఃస్వయంప్రయోజన పృపత్తింకుస్యంతే” ఇతిమన్తవ్యమ్. (సాధనాన్తరనిష్ఠాఇతి)
భక్తింసాధనభూతాంకుస్యమానా ఈశ్వరస్య ఫలప్రదత్వమాత్మింకుస్యమానాఇత్యర్థః.

(యుగానువర్తనేనేతి) అత్రప్రాతస్సన్ధ్యా కాలవత్ పూర్వయుగ కలియుగ

రతన విరోధ ఉపాసనాచేద్యుర్వచ ఇతిభావః. (ఇప్రుసజ్ఞమ్ వరుమితి) అతోద్ధార్ణభ్యేవ్యధికారిసద్భావః ప్రపత్తా వివసమ్భనత్యే వేతిభావః.

అత్రనాథమునిపర్యస్తే ప్రివాల్వాచీనేషు అకిశ్చనాధికారిషు తావత్ స్వయమ్ప్రయోజన భక్తియోగాదినిష్ఠాయా అననువృత్తిః కలివోషనిబద్ధనేతిసిద్ధమ్. ఏవశ్చనాథనిభూత భక్తియోగాదేయ్యగా నువర్తన రూపస్వాధికార విరోధః కైముత్యసిద్ధః. నహ్యత్రత్యేష్వ ద్యతనేషుప్రపత్తినిష్ఠాయా ఇవసాధనాన్తరనిష్ఠాయాః ప్రవర్తయితార స్సన్తి. “కతాకృతయుగస్తస్య” ఇత్యాద్యనుసారేణ, యతక్వాపిప్రవర్తయిత్పురుషసమ్భావనాయా అకిశ్చిత్కరత్వాదిత్యభిప్రాయోను సనేయః.

అనుగృహీతశ్చేదం విస్తరేణ శ్రీవచనభూషణమిమాంసాభాష్యే తత్రైవాధికారే వరదచేతితైః. “యదభ్యుక్తమ్. ‘కతాకృతయుగస్తస్య’ ఇత్యాదియేనకలావపి స్వయమ్ప్రయోజనయోగానిష్ఠానాం

సన్ధ్యాంశః పట్టింశత్సహస్రసంఖ్యాకా సంవత్సరవర్యస్తమ్. తదనన్తరం కలియుగప్రవృత్తిః “సన్ధ్యాసన్ధ్యాంశయోరైర్వత్సస్థితోలయః । తమేవాముర్యుగస్తజ్ఞాయత్యధిర్వేదిధీయతే.” ఇతి. పారాన్తరే, “యఃకాలశ్శతసంఖ్యాయోః” ఇతి. శ్రీభాగవతపుత్రీయస్కంధ ఏకాదశాధ్యాయోక్తరీత్యా “తత్ప్రమాణైశ్చతైస్సన్ధ్యాపూర్వాతత్యాభిధీయతే” సన్ధ్యాంశశాపిత్తుల్యాయుగస్యానన్తరోహిసః” ఇతి. శ్రీవిష్ణుపురాణ ప్రథమాంశ తృతీయాధ్యాయోక్తరీత్యా, 31000వర్షవర్యస్తం సన్ధిః. తదనన్తరంయుగధర్మానువర్తనమ్, మహనీయజ్ఞానవతాన్తరవ్యవస్థానితిభావః. అత్రకలియుగస్య దేవమానేనశతాబ్దంప్రాతస్సన్ధ్యా. తన్తానేనతావత్సాయంసన్ధ్యా; సాపారిత్రస్సన్ధ్యామనుష్యమానేనపట్టింశత్సహస్రసంఖ్యాకాభవతి. సాస్వరూపేసాయంసన్ధ్యాపి మనుష్యమానేన పట్టింశత్సహస్రసంఖ్యాకాభవతీతిమన్వర్యమ్.

సమ్ప్రదాయసద్ధవిరోధందర్శయతి. (అత్రనాథమునీతి)

(కతాకృతయుగస్తస్యేతి) శ్రీవిష్ణుధర్మనవోత్తరశతతమాధ్యాయే, “కతాకృత

పూర్వాచార్యాణాం సత్వాన్నకాల విరోధః” ఇతి, తన్న, కలియుగే సాధ్యభక్తేస్సర్వాధికారాయాః పరాఙ్ముఖాదిసమ్ప్రదాయ ప్రాప్తాయాస్సత్వేపి సాధనభక్తేస్సాధనప్రపత్తేశ్చ సమ్ప్రదాయస్య విచ్ఛిన్నతయా అస్మిన్నాలే తదనుష్ఠానాయోగాత్. నహిలక్ష్మీనాధమారభ్య సాధ్యభక్తి సాధ్యప్రపత్తోరివ చతుర్ముఖమారభ్య సాధనభక్తిసాధనప్రపత్తోర్ధరు పరమ్పరా ప్రాప్తత్వ మవగమ్యతే. భాష్యకారై రపివృత్తిద్రుమిడభాష్యాది ప్రతిపాద్యం తత్తద్గురు పరమ్పరా క్రమేణ కుతశ్చిదాచార్యాన్నశ్రుతమ్. కిన్తు పుస్తకముఖాన్నిరీక్షితమ్. తతశ్చ భాష్య మిదానీ న్ననానాముపకారః త్వేనానుసంధేయమ్. నతు ఉత్తరకత్వేన; తతఃపూర్వమేవసమ్ప్రదాయవిచ్ఛిత్తేః అతఏవోచ్యతే. “హరేర్నామైవ నామైవ మమభేషజమ్ | కలౌనాస్త్యేవనాస్త్యేవనాస్త్యేవగతి రన్యథా” ఇతి. నామసంజ్ఞీర్తనశ్చ (౧) “త్వదఙ్ఘ్రిముద్గిత్యై” ఇత్యాద్యుక్తయ్యుగస్తస్యకలిస్తస్యకృతేయ్యుగే యస్యచేతసిగోవిందోపృథయేయస్యనాచ్యుతః” ఇతి. (తదనుష్ఠానేతి) సాధనభక్తిసాధనప్రపత్త్యనుష్ఠానేత్యర్థః. (అవగమ్యత ఇతి) సహ్యవగమ్యత ఇత్యన్వయః. (నామసంజ్ఞీర్తనమితి) ద్వయోచ్ఛారణే పర్యవసత నామసంజ్ఞీర్తనం ఫలభూతమ్. నియమయ్యుక్తం నామ సంజ్ఞీర్తనం సాధనమితి తాత్పర్యమ్.

(త్వదఙ్ఘ్రిముద్గిత్యై) “త్వదఙ్ఘ్రిముద్గిత్యై దాపికేన చిద్యథా తథావాపిసకృత్కృతోజ్జితః | తదైవముష్టాత్సకృతభాగ్యకేవతశ్శుభాని పుష్టానినశాతుహీయతే” ఇతి. తద్భావనాచార్యవ్యాఖ్యా. అధప్రపత్తేః ప్రభావం ప్రకాశయతుం తదేకదేశభూతా క్షిప్య సూచకాజ్ఞానిఘటతైవా ౨నిష్ఠనివారణపూర్వకేష్టప్రాప్తేః ఫలభూతతే ఇత్యాహ (త్వదఙ్ఘ్రిమితి). (త్వదఙ్ఘ్రిమ్) సర్వలోక కరణ్యస్య తపపాదపఙ్కజమ్; నతు సాక్షాన్మృత్యునధిక్రమస్య హిరణ్యగర్భాదేరితిభావః. తదుక్తం మోక్షధర్మైః-“బ్రహ్మణంశితకణ్ఠశ్చ యాశ్చాన్యాదేవతాస్తుతాః | ప్రతిబుద్ధానసేవన్తే యస్తాత్పరిమితం ఫలమ్” ఇతి. అత్ర భగవత్స్వరూపస్య శుభత్వేష్యనిష్పన్నసమాధీనాం ప్రభుమంభావయతుమశక్యతయా తద్విగ్రహసైన్యశుభాశ్రియత్వమ్; తత్తాపి “అసతికృమణీయంహిచరణగిహణమ్”

ఇతిన్యాయాత్, “సభ్రాతుశ్చరణౌ గాఢనిషీధ్యరఘునందనః” ఇత్యుత్తరీయాచ్చ అక్షరేరుద్దేశ్యత్వమ్. (ఉద్విగ్ధ) ఉపాయతయాక్రైబ్ధ్య లక్ష్యతయాచ అభిసంధాయే త్యర్థః. ఏవమసస్య దేవతాకత్వ మసస్యప్రియోజనత్వజ్ఞాప్త్యంతంభవతి. (కదాపి) కస్మిన్కాలే; ఏతేనకాలనియమాభావాత్, యదేచ్ఛతి తదాకిర్తుశక్యత ఇతి సౌకర్యాతిశయస్సూచ్యతే. (కేసచిత్) జాతిగుణవృత్తైరత్యస్త శిషీనేనావీత్యర్థః; ఆస్త్రి బాలపణ్డితమాబ్రహ్మశ్వుపాకజ్ఞసుకరత్వం శాస్త్రీయత్వజ్ఞవివక్షితమ్.

(యథాతథావాసి) యేనకేన ప్రికారేజేత్యర్థః; వికల్పార్థేనవాకదేనవాచా మససాకాయేనవేతి తత్ప్రస్సూచ్యతే. సముచ్చయార్థేన అవశదేన మస్త్రీమృది సదవీ ప్రకారసమ్భవోపదర్శితః. యజ్ఞాద్యనుష్ఠాన ఇవ అక్షవైకల్యేపి సప్రత్యవాయః ప్రసజ్యత ఇతిభావః. సకృత్కృతశ్చాస్త్రార్థఇతి న్యాయస్య నిరవవాదత్వాదావృత్తి నిరపేక్షతామాహ (సకృత్కృతఇతి). యద్యప్యత్ర పీఠిప్రకర్షాదజ్ఞలేరా వృత్తిర్భవతి. తదా ప్యత్ర ఫలావినాభావేన ప్రతిపాదనే తాత్పర్యమ్. ఆత్రసకృత్కృత ఇత్యనేన “సకృత్ స్మృత్యోహిగోవిందోస్థానం జన్మకత్తైశ్చితమ్! పాపరాశిందహత్యాశు తూలరాశిమివాసలః” “సకృదుచ్చరితం యేనహరిత్యక్షరద్వయమ్! బద్ధః పరికరస్తేన మోక్షాయోగమసమ్మతి” ఇత్యాదిమాత్తం సకృత్ స్మరణ సక్షీర్తనాదిక ముపలక్షితంభవతి.

“సర్వేషామేవధర్మాణా ముత్తమోవైష్ణవోగుణః । రక్షతేభగవాన్విష్ణుర్భక్తానా త్మశరీరవత్” ఇతిసర్వాధికారత్వేన కథితేభ్యస్సమ్యుర్జనోపలేషసమాలాకరణ దీపారోపణాదిభగవత్ప్రసాదహేత్వచరేభ్యస్సమధికంబహువిక్షప్తయాఽఽయాసాదినిరపేక్ష వివక్షితోపాయ స్యసుకరంస్వరూపమాహ(అజ్ఞలిరితి)“అజ్ఞలిః పరమాముద్రా” ఇత్యుచ్యతే, శ్రీరామాయణేచ“కృతాపరాధస్యహితే నాస్యత్సశ్యామ్యహంక్షమమ్! అస్తరేణాజ్ఞలింబధావలక్ష్మణస్య ప్రసాదనాత్” ఇతి; నారాయణాస్త్రపుటానోఽప్యత్రాసుసంధేయః

“క్షీప్రందేవప్రసాదినీ” ఇత్యుక్తమాహ (తదైవేతి) అవధారణేన కాఞ్చిత్తర దేహస్తరభావి ఫలసాధనేభ్యః కిర్మణ్యోవాప్యవృత్తిః. యద్యప్యనాదికర్మ వాసనావశాత్ సాంసారికపుణ్యరూపనిగళభక్తిపురుషస్యానిష్ఠస్సాన్వితః. తదాప్యర్థకావధ్యపరిహరణన్యాయేనతాస్యపిచారయతీత్యభిప్రాయేణ(ముష్టాతి)ఇత్యుక్తమ్. (అశుభాని)శుభ

దేశకాల ప్రకారాధికారాదినియమరహితా ఫలప్రపత్తిరేవ. ఏన ఇహసాధన భక్తిప్రపత్త్యోః కలియుగ ధర్మత్వం నాస్తీత్యుక్తం భవతి.

అత్రతావత్, సాధనాంతరాణాం కలావసమ్భావితత్వ నిరాస మాత్రే నతాత్పర్యమ్; కిన్తుప్రపత్తివత్ సాధనాంతర మత్రత్యేష్వద్య తనేష్వపి కేషుచిత్సమ్భవత్యేవేత్యపి తాత్పర్యమ్. నచప్రపత్తినిష్ఠాయా ఇవసాధనాంతరనిష్ఠాయాః ప్రవర్తయిత్వపురుషాభావః; సాధనాయామ నాది గురుపరమ్పరాముఖేన ప్రాప్తస్య శ్రీభాష్యకారైశ్శ్రీభాష్యగీతా భాష్యాదిషు సాధనభక్తియోగాదేః ప్రపశ్యేతిత్యేన,తస్మత్సేవకుతశ్చిదా చార్యాద్యభక్తియోగాదికం లభ్యా అనుష్ఠానసమ్భవాదితి కేషాశ్చిన్మ తమ్. తదనువదతి (యదవీతి).

ప్రతిభటాని. యదార్హమపవర్గతగుపాయవిరోధినీత్యర్థః. (అశేషతః) కారైశ్చైవ. ఏతేనకృచ్ఛాచార్యాయణ ప్రభృతిపరిపూర్ణకైశ్చైవపర్యవసర్వావేక్షిత సాధకత్వ ఇహస్తీత్యాహ (శుభానిపుష్టాతీత). కర్తవ్యకస్మిన్మపకృతమపర్యాప్తమస్యమానస్య భగవతః ప్రసాదాత్తదనుబద్ధినామపి తద్వసుపకారాయ భవతీత్యభిప్రాయేణాహ (సజాతుహితాత్ ఇతి). యజ్ఞాన్యతేనంక్షరతీత్యాదివత్తస్య సకేనాపిహానిరితిచభావః.

యదాస్వస్థాదివత్సాధ్యకృతపరమఖలస్యసకదాచిదపివినిశిత్యభిప్రాయః. అధవాఫలభూతాజ్ఞానిరూపేణ స్వయంసత్సత ఇతి వివక్షితమ్. దృశ్యతేహ “బద్ధా జ్ఞానిపుటావృష్టాః” ఇత్యుక్త్యా “యేతుముక్తాభవన్తీహనరాభరతసత్తమః తేషాంక్షణ మేతద్ధియచ్ఛేవత్వదీప్తవాసిసామ్” ఇతి. “హేమహేళ! తద్వదజ్ఞిముద్దిశ్య కేనచిత్కదాపియదాతథావాపి సకృత్ప్రత్యోజ్ఞానిః, తదైవ ఆశుభాని అశేషతఃముష్టాతి; శుభాని పుష్టాతిశాతుసహితే” ఇత్యన్వయః. (ఉక్తంభవతీతి) అనుగృహీతమిత్యన్వయః.

(ఎవైయిలితి) ద్రమిడసామోపనిషదిప్రథమశతకేద్వితీయదశకే తురీయగాథాయామ్ “ఇల్లతుముశ్యతు మల్లతుమవనురు ఎవైయిలన్నలమ్ పులోకువన్ ౧౧౧౧” ఇతి. తద్ధ్వాదశసహస్రికావ్యాఖ్యానే—“అనంతర్వత్తద్విత్త్యాగపూర్వకమాక భజనీయమాన వస్తువినుదైయస్వరూపవైలక్షణ్యతే ఆరుశిచ్చేయకీటార్ (ఇల్లతుముశ్యతుమ్)

(౧) “ఎల్లెయిలన్నలమ్ పుల్ కుఱన్ ౧౧౧” (౨) “అగాధభగవద్భక్తిసిన్ధవే” (౩) “శేముషీభక్తిరూపా” ఇత్యాదిమాత్రాభక్తిర్న సాధనభక్తిః యేనసప్రదాయంవినా నాధముని పభృతిభిస్తదనుష్ఠానం కథంస్యాదిత్యుచ్యేత కిన్తుసాధ్యభక్తిః సాచసర్వాధికారేతి, “ప్రపత్త్యుపాయత్తుక్కు ఇక్కున్ ౧౧౧” ఇత్యాదినా, “అకైయాలే సుఖరూపమాయురుక్కుమ్” ఇత్యస్తేన సమర్థయిష్యతే తథాచశ్రీపరాబ్రువస్వరూపపరిణామతాలెఒరుపడిపట్టపస్తిత్యమిల్లామెయాలే అసత్యశబ్దవాచ్యమాయమ్, ఏకరూపత్వతాలె ఒరుపడిపట్టపస్తిత్యతైయడైతాకైయాలే సత్యశబ్దవాచ్యమాయముశ్య వచిత్తినడైయపుమ్ చిత్తినడైయపుమ్పడి అల్లతు-అన్ఱియే, అవన్-అవనుడైయ, ఉరు - స్వరూపమాసతే, ఎల్లెయిల్ - ఆపరిచ్ఛిన్నమాన, అన్నలమ్ - కీర్తించున్న వాస్తవతైవడివాక పుడైతాయురుక్కుమ్ పన్ ౧౧౧-అత్తై, ఇతరవిషయక్షణిపన్ ౧౧౧ - పుల్లు - స్నేహాయుక్తమాకచ్చెటి పుల్లుతలావతు - సన్ఱేహమాసతేవివాకైయాలే భజనత్తినడైయ ఆత్మిర్థప్రియత్వమ్ శొల్లుకిఅతు “పుల్కు” ఎన్ఱుమ్ శొల్లు పరీకళ” ఇతి

(అగాధేతి) స్తోత్రతే “సమాచిన్ద్యాపృథ్విజ్ఞానవైరాగ్యరాశయే । నాగాయముసయేగాధ భగవద్భక్తిసిన్ధవే” ఇతి (శేముషీతి) శ్రీభాష్యే - “అఖిలభవసజ్జన్మైకుభక్తానిలీలేవిసతవివిధభూతవాతరక్షేదీతే । ప్రతిశిరసివిహితే బ్రహ్మణిశ్రీనివాసే భవతుమమపరస్మిన్ శేముషీభక్తిరూపా” ఇతి (తదనుష్ఠానమ్) సాధనభక్త్యనుష్ఠానమ్ (సాచ) సాధ్యభక్తిశ్చ (ఇల్లెయిత్యాదినేతి) ఆదిశబ్దేన-“అత్యుపాధాత్మ్యజ్ఞానకార్యనాకైయాలే స్వరూపత్వక్కు ఉచితముమాయ్, ‘శిన్ ౧౧౧’ ఎన్ఱి అపడియే నివృత్తిసాధ్యమాకైయాలే సుకరముమాయురుక్కుమ్ పూర్ణవిషయమాకైయాలే పెఱుకైక్కిడాక పున్ఱైయిదవొణ్ణాతు, అఖిముఖ్యమాచమాత్రత్తాలే సన్తోషమ్ విత్తయమ్ పూర్తి-కైవాన్దాతే మేఱివిత్తుకైక్కు హేతువిత్తనై ‘పత్రంపుష్పమ్’ అన్యత్పూర్ణాత్ ‘పురివతుపుమ్ పుకైపూపే’ పుల్లైక్కాట్టియత్తైత్తు ప్పల్లెయిదువారై ప్పాలే ఫలసాధనక్షణుక్కు శేదమిలై” ఇతి శ్రీవచనభూషణ ద్వితీయప్రకరణ శ్రీసూక్తయోగ్యుక్యాన్తే (సమర్థయిష్యతే ఇతి) “శ్రీవచనభూషణ మిమాంసాభాష్యే”

మునిసప్రమ్మదాయప్రాప్తంతాదృశీం సాధ్యభక్తిమాదాయ “మయ
ర్వృషమతినలమరుశినన్” ఇత్యుపక్రమ్య “అతనిత్పరియవెన్నవా” ఇత్య
న్తోవ్యవహార ఉపపద్యతే నాధయామునయతివరాదిషుచ తామేవభక్తి
మాదాయ “భక్తిసిద్ధిపే” ఇత్యాదివ్యవహారఉపపద్యత ఇత్యభిప్రేత్యాహ
(కిలియగఇతి) శ్రీపరాఙ్ముళముని ప్రభృతీనాం సాధనభక్త్యనుష్ఠానం
కుతోనన్యాదిత్యాద్యశబ్దసాధనానుష్ఠానం తైవర్ణికాధికారికిమితి
ప్రథమేవిషయ సమర్థనాధికారే సాధితమర్థ మభిప్రేత్యాహ (సహితీ)

నను, మాస్తు శ్రీపరాఙ్ముళమునేస్సాధన భక్తియోగానుష్ఠా
నమ్, తథాపినర్వజ్ఞేనతేన యోగదశా సాక్షాత్కృతేన శ్రీమన్నాథముని
ప్రృతి అష్టాంగయోగరహస్యోపదేశాత్తత్సప్రమ్మదాయముఖేన సర్వే
షాం సాధనభక్త్యనుష్ఠానం సమ్భవత్యేవ. అన్యథాసాధనభక్తి ప్రతిపా
దక శ్రీభాష్యప్రవర్తనమేవోపపద్యేతేత్యత ఆహ (భాష్యకారై రితి)
(తత్తదితి) వ్యాసజైమిని బోధాయనలబ్ధద్రవిడకుహదేవ ప్రభృతి
గురుపరम्పరాక్రమేణేత్యర్థః (కుతశ్చిదితి) వ్యాసమారభ్య సూత్ర
ప్రతిభాష్యోపదేష్టా శ్రీభాష్యకారస్యాచార్యోయమితి సప్రమ్మదాయ

ఇతిశేషః (మయర్వృషమితి) ద్రవిడసామోపనిషది ప్రథమశతకే ప్రథమదశకే ప్రథమ
గాథా “ఉయర్వృషపుయన్లమమడైయవన్ యవనవన్, మయర్వృషమతినలమరుశినన్
యవనవన్, ఆయర్వణుమమర్కశతిపతి యవనవన్, తుయర్వణుమడరడితోఁడైతైన్
మననె” ఇతి (అతనిన్ పెరియితి) తత్ప్రేవదశమశతకే దశమదశకేదశమగాథా
“ఘోష్టకన్ఠాన్ఠయన్ఠయన్ఠముడివిత్పురుమ్ పాఠ్యేయో, ఘోష్టతనిత్పరియ పర
సస్మలర్ చ్చిత్తియో, ఘోష్టతనిత్పరియమడర్కానవిస్సమేయో, ఘోష్టతని
త్పరియ వెన్నవావళిచ్చున్ఠాయే” ఇతి (అవా) అభినివేశ్య, పరమభక్తి
రితియావత్

(తేన) పరాఙ్ముళమునినా (తత్సమ్ప్రదాయేతి) అష్టాంగయోగరహస్యోప
దేశసమ్ప్రదాయేత్యర్థః (అన్యథా) సాధనభక్త్యనుష్ఠానాభావే (తదీయేతి) ప్రతిభా
ష్యాదిగ్రంథసమ్మేళిత్యర్థః

నిబంధనాభావాదితిభావః (కిన్వీతి) శ్రీవత్సచన్దమిత్రైస్సరస్వతీపీఠం
గత్వా పుత్తిభాష్యాదిగ్రంథం నిరీక్ష్యతదీయ శబ్దార్థజాతంచిత్రభిత్తౌ లిఖ
త్వా శ్రీభాష్యకారంన్నిధావాగత్య విజ్ఞాపితమితి సన్న్యదాయనిబంధ
నాదితిభావః

“పత్రేక్షితోవావ్యర్థస్సప్రత్యక్షతానన్త దోభవేత్” ఇత్యు
క్తత్వేన పత్రేక్షితార్థ నిబంధనరూపం శ్రీభాష్యం సర్వేషామనుపాదేయ
మేవేతి గురుముఖాచ్యవణం నన్యాదిత్యతలహ (తతశ్చేతి) పుత్ర్యాది
ప్రతిపాద్యన్యపుస్తకముఖాన్నిరీక్షణాదిత్యర్థః (భాష్యమితి) పుత్తిద్ర
మిడ భాష్యాదిప్రతిపాద్యన్యార్థస్యానతిసన్ద్రహః నతివిస్తరరూపం
శ్రీభాష్యాదికమిత్యర్థః

శ్రీభాష్యాదౌనయోగరహస్యం ప్రపశ్యేతమ్, యేనతన్మథేనాద్య
సాధనభక్తియోగాద్యనుష్ఠానంసాధ్యేత్ కిన్తు, “ఊన్ వాడవాడ

(పత్రేక్షితోవేతి) “అనాదిప్తేనమస్త్రేణసవైవహరిమాశ్రయేత్” ఇతిపూర్వార్థమ్
(గురుముఖాచ్యవణమితి) శ్రీభాష్యపదేశోసన్యాత్ యద్యపిభాష్యే వ్యాసా
ద్యుక్తార్థానుపూర్వీద్వయానా తథాపి తదుక్తశబ్దసమ్మదాయాభావాదితిభావః
(ఊన్వాడమితి) భృహచ్చీసూక్తిప్రబంధే తృతీయశతకే ద్వితీయదశకే ప్రథమ
గాథా తచ్చీకృష్ణసూరివ్యాఖ్యానే(ఊన్వాడ)మాంసమ్కృతైయ, అశనవసనాదికై
కుతైయ, ప్రాణస్తశ్చేహ్నకాతపడి అబ్బక్షణవాయుభక్షణగ్ధ్రాలే కాఱుట్టి శరీర
త్రైవిట్టుహ్నకాత ఇన్ద్రియక్లశ్చస్తమ్ స్వస్యవియక్లశ్చ పైతామెయాలే నాన్దీడుపడు
మ్మడితాగ్ధ్ర మేన్మేలుమ్క్షేకుమ్మడి తపస్సువ్జవేణా (తమతావిత్వాది) పరమ
పదత్రైత్వగ్ధ్రతాక ఆశవేణ్దియిరుప్పీర్ (కానాడ) శోలైయశ్చైయమ్మడియాకమయి
లిసక్తగ్ధ్రాడ, అత్రాలేశోలైయంనిష్ఠమ్ కిశమ్మినవణుకళానవై అచైయరుకేకయల్
కిశోకిలిత్తు ప్పామూనిష్ఠశ్చ నీరోడుకాలైయశ్చైయిరుక్కిఱ నీర్ నిలక్లశ్చరుక్కిట్టు
హ్నయతేనుణ్ణవణుకళానవైమేయేయప్పఱకిఱ, అత్కాన్ద్రాలే మాడత్తిలుముణ్ణాన
కాడికళానవై యశ్చైయానిఱ్కురాయత్తు” ఇతి

పుణ్ణాతుయిర్ కావలిట్ట డలిల్ వీరియాప్పలనైన్దమ్మోన్దు తామ్ వాడ
వాడ త్తవమ్ శెయ్యవేణ్ణా” “నోద్ర్ నోన్బి లేన్” ఇత్యాదౌనిషేస్య

(నోద్ర్ నోన్బి లేనితి) ద్రావిడిసామోపనిషది పశ్చిమకతకే సప్తమదశకే ప్రథ
మగాదా, “నోద్ర్ నోన్బి లేన్ నుణ్ణటివిలెనాఁలుమినియు న్నెవిట్టు ఒన్దుమాద్ర్ న్రిట్కి
న్దిలే సరవిసజ్జెయమ్మా నే, శేద్ర్ న్రిత్తామరైశెన్నెలూడుమలర్ శిరీవరమణ్డలకర్ వీద్ర్
దీరున్దవెన్దాయుసమ్మ మికైయల్లేసజ్జే” ఇతి తస్యపత్రింత్యహస్రకావ్యాఖ్యా
యామ్, “ఎసమ్మప్పేద్ర్ మమ్మడలాయరుప్ప తొరుకైమ్మతలిల్లై ఇల్లాప్తెయాలే
రక్షకాపేత్తెయన్టు, పరిపూర్ణరాసదేవర్ రక్ష్యవిషయార్థియాయరున్దీర్, ఆకైయా
లే దేవరే ఎన్నపేత్తెశెంతరుళవేణుమెన్దితార్ (నోద్ర్ నోన్బి లేనితి) ద్వాదశ
సహస్రవ్యాఖ్యాయామ్, “ఉన్నైలభిక్తైమ్మశాస్త్రోక్తక్షణసమపాయక్షశేవక్కిన్దియిరు
క్కచ్చెయ్తేఉన్నెయ్మిట్టియన్దెల్లాతపడి అభినివృత్తనానాన్ ఆశ్రితసంక్షేపతాలే ఉప
కారకనాయ్ అవసరప్రతీక్షనాన పుసమ్మ ప్పఱమ్మివెన్దితార్ నోద్ర్ - ఫలవ్యా
ప్తమామ్మడి అనుష్ఠితమాన నోన్బు - కర్మయోగమ్ ఇలేన్ - ఉడైయేవల్లేన్ ఆకై
యాలే నున్ - సూక్ష్మరూపమాన, అతిపు - జీవపరవిషయజ్ఞానయోగతై, ఇలేన్ -
ఉడైయేవల్లేన్, ఆకైయాలే, ఆకిలుమ్ - ఉభయసాధ్యమాన భక్తియిన్దిక్కి యిరుక్క
చ్చెయ్తేయుమ్, ఇని - ఉన్నుడైయ గుణానుసన్ధానమ్ పిఱ్ఱపిమ్మ, ఉన్నై-రక్షణకళిల
నానవున్నై, విట్టు-ఒట్టియ, ఒన్దుమ్-ఒరుక్షణముమ్, ఆద్ర్-ఆద్ర్ న్రిట్కి లేన్-మాట్టు
కిటిలేన్, అరపు-ఆశ్రితనానశేషనై, అజై-అజైయాకొన్టు, అవనుమ్మ త్తిరుమేనియై
ఉపకరిత్త, అమ్మనే-అసాధారణస్వామియామ్, శేద్ర్-శేద్ర్ న్రిలిత్తు, తామరై -
తామరైయాసతు, శెన్నెలూడు - శెన్నెలోడే కలన్దు, మలర్ - మలరుమ్మడి దర్శ
నీయమాన, శిరీవరమణ్డలకర్ - శిరీవరమణ్డలకరిలే వీద్ర్ - ఆశ్రితసంరక్షణత్తిల్
అవసరప్రతీక్షతోన్దుమ్మడి వ్యాప్యత్తమాన ఇన్దవిరుప్పాలే, ఎన్దాయ్ - ఎసమ్మ ఉప
కారకనానవనే! అఱ్ఱు - అఱ్ఱునీయిరుక్కిఱవిరుప్పిల్ ఉసమ్మ - రక్షణకళిలనాన
పుసమ్మ, మికై - రక్ష్యబహిర్భూతన్, అల్లేన్ - అల్లేన్” ఇతి.

తయా నాచనభక్త్యాదికమ్, “ఎత్తైయిలన్నలమ్ పులకు పల్లెల్లై” ఇత్యాదౌ సాధ్యభక్త్యాదికళ్ళు సామాన్యత్రుత్వాత్, ఉపదేశముఖేన పశేషతోపికాంశ్చిత్త్రమేయాన్ శ్రుత్వా శ్రీపరాఙ్ముఖముని ప్రభృతి దివ్యప్రబంధైస్సరుముఖాదధీతై శ్రుతస్య సపరికరవిశిష్టాద్వైతరూప సిద్ధాంతస్య పరమతనిరసనపూర్వకం స్థాపనాయ బ్రహ్మసూత్రవృత్తిభాష్యాదిగ్రంథం నిరీక్ష్యసంవాదేన వైశద్యం సమ్పాద్య భగవాన్భాష్యకారోగురూపదిష్టార్థ నిబంధనాత్మక శ్రీభాష్యాదికం ప్రణినాయ. అతోన పత్రేక్షితార్థ నిబంధనత్వమ్.

యదిహి శ్రీపరాఙ్ముఖముని ప్రభృతి ప్రబంధైరనధిగతార్థ జ్ఞాపక త్వేన శ్రీభాష్యాదిక ముత్తారకంస్యాత్, తదావ్యాసాదిగురు పరమ్పరా క్రమేణాశ్రుతార్థ నిబంధనత్వాత్ “పత్రేక్షితోవావ్యర్థస్సాన్” ఇతి దోషస్సాన్యత్. నచతదస్తి. అతఃపరుముఖాద్రచణమప్యపవద్యతే.

(ఎత్తైయిలన్నలమ్ పులకుపల్లెల్లై) ఇతి. పత్రింశత్పహస్రీకావ్యాఖ్యానావసరే, “ఆనాలెడ్డ నేయిరుక్కుమెన్నిల్, (ఎత్తైయిలన్నలమ్) “ఆనన్దమయః” ఎన్దుమ్, “ఉణర్ముక్తులమ్” ఎన్దుమ్, “ఒడియావిన్దప్పైరుమైయోన్” ఎన్దుమ్ “శుడర్వానన్దుమ్” ఎన్దుమ్, “సమస్తకల్యాణగుణాత్మకోసా” ఎన్దుమ్, శొల్లాలమ్మడి యాయురుక్కుమ్. పులకు-ఆడనాపరిష్కర్ణ మౌలెభోగరూపముమాయురుక్కుమితే గుణజ్ఞానముడైయవచుక్కు గుణాధిక విషయానుభవమ్ (పల్లెల్లై) అతుకెయ్య మిడత్తిల్ ఇరుకరెయనాకైయన్దికేల్, పుఱమ్మళ్ళపల్లెల్లై పులకు పల్లెల్లైలాక్ పల్లెల్లైన్దానితే అవన్, ఆకైయాలే పల్లెల్లై పులకపేణుమ్.” ఇతి.

(పత్రేక్షితోవేతి) “యదృచ్ఛయాశ్రుతోమస్తత్తన్నేనాభచ్చలేనవా । పత్రేక్షితోవావ్యర్థస్సాన్యత్తజపేద్యద్యసగ్ధకృత్” ఇతిశ్లోకోపసంధేయః. (ప్రణమమప్యపవద్యతే) ఇతి. అత్రపరాశరపురాణ, “తత్రభాష్యాభిసూత్రం సాక్షాద్విదగసాధ

శ్రీభాష్యాదేరు క్తరీత్యా శ్రీపరాజుశమునిప్రభృతి దివ్యప్రబంధనిష్ఠిత సపరికర విశిష్టాద్వైతలక్షణ సిద్ధాంతస్య పరమక్షప్రతిజ్ఞేప పూర్వకం ప్రతిష్ఠాపనేనోపకారకత్వాదితిభాషం.

అతవవానుగృహీతమాచార్యహృదయే. “భాష్యకారయమ్ ఇతు కొణ్ణు సూత్రవాక్యజ్ఞోరుజ్జవిడుపత్” ఇతి. అతవవానుగృహీతం రహస్యత్రయసారే వేదాంతాచార్యైరుపక్రమ ఏవ కరిష్యమాణప్రబంధ ప్రతిపాద్యజాతమూలప్రమాణ నిర్దేశాభిప్రాయేణ; “శైయ్యతమిహ్మీమ తైకళో నామ్ తళియవోతి తైళియాతమతై నిలజ్జళో తైళికిన్తోమే” ఇతివా అభిప్రాయః.

సమ్ । శ్రోతవ్యం స్వగురోస్సౌత్వస్వరూప్రప్రతిపత్తయే” ఇతి. రామానుజార్య దివ్య చరితే, “భట్టారాయప్రపత్తింహ్యదిశదధవరద్రావిదామ్నాయమాశేరథం శ్రీభాష్యమ న్యాసశితయతిపరాదేశతోద్ధాన్ రహస్యం । యశ్చిక్తోదేశికేన్ద్రోయతి వరణవరణ చ్చాయనామార్యవరై స్త్రంగోవిందార్యమస్త్రుగులగురు మమితజ్ఞానవైరాగ్యమీదే” ఇత్యాదికమనుసంజేయమ్.

(శైయ్యతమిహ్మీమ తైకళో నామితి) (తమిహ్మీమ తైకళితి) ద్రావిడవేదా ఇత్యర్థః. ద్రావిడవేదానాంవేదత్వే ప్రమాణమ్. యాజ్ఞవల్క్యైద్రవిడ బ్రహ్మైవ నిపది - సరస్వత్యాద్రామిడీబ్రహ్మసంహితాశ్చత్వారోవేదాభవన్తి. తేవైచత్వారో వేదానారాయణాంశభూత శతారిణాప్రకాశ్యస్తే; పడజ్ఞానికలివైరిణా గ్రాహమనాని, సేనేశభట్టాదై నిర్దీప్యమానశ్చతుర్దశవిద్యాః. ఏతేగాయత్ర్యాత్మకాశ్చతుర్వింశతి సఖ్యై శ్చతుస్సహస్రగాధా ద్రామిడశ్రుతయోవాసుదేవవిషయాభూతాః ప్రవర్తస్తే. తచ్చా భ్యయనంకింరూపమ్, కింభృక్రవ్యమితి. తప్రచక్రాదిధారణాదూర్ధ్వమధ్యావయేత్. తై మ్యంసూర్యరేద్రామిడీమధీయాత. ఊర్జేహ్యజ్జరేపురత్సప్తసమ్” ఇతి. బ్రహ్మబ్రహ్మ రాజే ససత్కుమారదిలీపసంవాదే “అధీతద్రావిడామ్నాయాన్స్త్రియంబ్రహ్మవిదంస రమ్. ఆరోఽప్యదేవైర్నిర్దీతంతులాయామధికావధూః॥ ఇత్యనేకైశ్చమనిభిర్బువ్యతేసక లస్త్రతోవయమత్రమహారాజసమన్తాన్నిరణైష్యమా. తస్మాదభ్యయనంకార్యంద్రామి డామ్నాయసత్తేః । మాయాధీమందిలీపేన్ద్ర ఇత్యైవమలసప్తసమ్” ఇతి.

ప్రమాణస్సగ్రహే, “యథావేదస్తునిత్యస్సాన్తరదానిత్యాశ్రుతిస్త్వియమ్ । ఇతి వేదాన్తసారజ్ఞైర్విర్జితాద్రామిడశ్రుతిః । గీర్వాణమయవేదస్య తైవ్యత్రావణవర్వణః । యథాప్రోక్షామహాప్రాజ్ఞసముత్పర్జ్వసన్గ్రహౌ । ద్రావిడామ్నాయబృహస్పకౌముదీమార్గ శీర్షయోః । పర్వమద్వినయోరేవ సముత్పర్జ్వసన్గ్రహౌ । ఆధ్యేతవ్యాద్యిజాదైవస్తు వైష్ణవైర్ద్యమిడశ్రుతిః । స్త్రీశూద్రసంకరాద్యైశ్చనిత్యంభక్తిసమన్వితైః । ద్విజేభ్యస్సన్గ్రహీతవ్యాద్రావిడామ్నాయసన్తతిః । ప్రణమ్యపాదాప్రక్షాళ్య తత్సాదాంబుపిబన్నరః । ద్విజమచార్యవస్తృత్వా గృహ్ణీయాద్ధ్యమిడశ్రుతిమ్” ఇతి

భారతహరివంశే, రాజకున్నార్ కోవిలితి ద్రావిడనామక దక్షిణద్వారీకా మాహాత్మ్యే వికోనసప్తితమేధ్యాయే గోవిలంప్రతివారదః, “కలిస్సాధురితిప్రోక్షో వేద వ్యాసేనధీమతా । కృతాదిమప్రజారాజక్ కలావిచచ్ఛన్తి సమ్భవమ్ । కలాఖలు భవిష్యన్తి నారాయణపరాయణాః । తస్మాదల్పప్రయాసేన శీఘ్రంఫలమవాప్స్యసి । దక్షిణస్యచదేశస్య సుభగత్వమిచుంభుణు । తామ్రపర్ణీప్రతీచీచ కృతమాలాపయస్వినీ । కావేరీమహానద్యస్తాసాంతీరేషుయోగినః । భవిష్యన్తికిలేకాలే ద్రామి డ్యాభాషయాస్యయమ్ । వేదార్థవిశదీకారం కిరీమ్యన్తీతిశ్రుమః । మహాభాగవతా లోకే ద్రమిడేషుచభూరిః । పరమే కాన్తినోవిష్టాఃపార్షదాంకృతదేహినః । భవిష్యన్తికలాప్రాప్తే ఇతివ్యాససురోబ్రవీత్ । కలిస్సతాంప్రసన్నో గాద్ధావరాన్తోభివర్తతే ఆతశ్శీఘ్రంమహాభాగ తత్రగత్వాతపఃకురు” ఇతి

బ్రహ్మకైవల్యే వికోనత్రింశేధ్యాయే, “తతస్సర్వేష్వరోదేవ శ్రీనివాసోజగన్మయః । స్నిగ్ధగమ్యైరయాలాచా ప్రాహగన్త్యంముసీక్వరమ్ । శ్రీనివాసకాలాచా. అగస్త్యతే భద్రమస్తు తపోమామత్పరోభవ । త్వద్వేదవిద్యామధ్యక్షైః పాలితాస్యత్పఃప్రసః । అనన్తగరుడాదీనాం సూరీణాంనిత్యయోగినామ్ । అంశోద్భూతామహాభాగాజాయన్తీమమదాజ్ఞయా । కాసారోభూతయోగీచమహదాఖ్యైకృతేయమగే విష్ణుచిత్తోభక్తిసారఃత్రేతాయాంకులశేఖరః । భక్తాజ్ఞిరేణుర్ద్వాపారేమునివాహఃపరాన్తకః । పరామృత్యం కలామిత్రే కలా రామానుజోమునిః । ఏతేచాన్యేనిత్యముక్తామధ్యక్తాస్సజ్జవన్తితాః । ప్రపన్నాస్సస్యశ్శబ్దచక్రచిహ్నీతామస్తవిత్రమాః । పద్మాక్షతుళసీమాలాశ్చేవమృత్యుఙ్ఘ్రిచిహ్నీతాః । నిత్యయుక్తానిత్యముక్తా జీవేశపరశీలకాః

అర్చాత్మనావతీర్ణంమమనస్తం పర్యచిస్తయన్” ఇతి తత్రైవ “కావేరీమధ్యసంస్య స్థం రక్షణంశేషతల్పగమ్ । తోలాద్రీశఞ్చుమధ్యక్తాస్సేవవైద్రావిడేషువై । తైస్సము ద్దీయమానాంతాంద్రావిడబ్రహ్మసంహితామ్ । పుత్రగద్యాత్మికాంరమ్యాం చతుర్వే దమయీంశుభామ్ । మునేంద్రావిడదేశేషు పుణ్యకేత్రీయితేషుచ । మత్సన్నిధౌప్రతి దినంపరన్తి ప్రతివత్సరమ్ । ప్రబంధపరసంయత్ర తత్రిత్రత్రాలయేమమ । ఉజ్జ్వేదయన్తి తీర్థఞ్చ ప్రసాదంవైష్ణవోత్తమాః । ఇత్యేవముక్త్యాభగవాన్ శ్రీనివాసశ్శ్రియాసహ । తిరోదధేనిత్యముక్త నిత్యసూరిని షేషితః” ఇతి.

ఆదిత్యపురాణే,- “స్వశాఖాధ్యయనంపుత్వా వైష్ణవోద్రావిడశ్రుతిమ్ । అసధీ త్యశ్రమంశాస్త్రేయఃకరోతిసమర్పతిః” ఇతి. శ్రీపాఞ్చరాత్రే, అనిరుద్ధసంహితాయా మ్,- “స్వశాఖాద్రావిడామ్నయా విచ్ఛిద్యేతేత్రిపురుషమ్ । స్రవతిస్త్వయతస్తస్మా ద్బ్యాహ్మణత్వమితిశ్రుతిః । ద్రావిడామ్నాయసహితాద్యేతవ్యావైష్ణవేశ్చుతిః । నిష్ఫ లాతేనరహితాసాత్వప్రణవమస్తవత్” ఇతి పారమేశ్వరసంహితాయామ్, “బ్రాహ్మ ణఃక్షుత్రియోవైశ్యశ్చుద్రోవాన్యోధసఙ్కరం । ఆధీతద్రావిడామ్నాయః పూజ్యో నిత్యంమముక్షుభిః” ఇతి

శ్రీవైఖానససన్ధిహే, ద్వాదశమాసాత్సపవిత్రా, మార్గశీర్షమాస “ఇరాప్సత్తు ప్పెరియతిరువధ్యయనోత్సవమ్” ఇతిద్రావిడనామకపేదపారాయణోత్సవ విధినా మక పఞ్చదశాధ్యాయే,- “మధ్యేవదేతుబ్రహ్మణం సరస్వత్యాసమన్వితమ్ । చతుర్దిక్షు చతుర్వేదా స్స గాదీన్సూర్వపత్నీమాత్ । ద్రావిడంపేదమావాహ్యతదైవకలశేవపి । మరీచింకాశ్యహ్నాత్రింభుగుమగ్నానికొణకే” ఇతి శ్రీరంగరాజస్తవే,- స్వసంస్థలం తద్రావిడపేదనూక్తైర్భాస్తంమదుక్తైర్మలినీకరోతి । శ్రీరంగక్రమః కళభంకవివన్నత్వా పిఢాభీరసకంనిషేధా” ఇతి సారసన్ధిహే,- “అపారుషేయోపనివత్తాయరు స్తుశ్శ తిరువాయ్మొయిల్” ఇతి అచార్యకృదయే,- “ఇయత్నామూన్ముమ్ పేదత్ర యమ్పారే, పణ్ణార్పాడల్ పణ్ణురై ఇక్కైకోళ్ పేదమ్పారే” ఇతి శ్రీరహస్యత్రయ సారే, ఉత్తరకృత్యానికారే, “విణ్ణవర్ పేట్టివిలక్కిన్న్ది మేపుమడిమైయ్లామ్, మణ్ణులక త్తై మకిర్న్దొన్దైకిన్న్దన్ పణ్ణువరై, కిణ్ణనదైక్కలన్ణొళ్ళక్కడన్దళ్ కక్రూల్ శీయనమ్ పణ్ణుమరుమ్తెమిల్ పేదమత్తిన్దపకవర్కళే” ఇతి

శ్రీవచనభూషణవ్యాఖ్యాన క్రితినపదదీపికాయామ్, “శ్రీవిష్ణులోకేభగవాన్
హరిరూరాయణస్వయమ్ । పోక్తవాస్త్రరాజాదీన్ శ్రయేతాపాదిపూర్వకమ్ ।
సాచప్రాక్తవతీప్రీత్యాతాపపుణ్డ్రాదిపూర్వకమ్ । సేనేశాయప్రియావిష్ణో రూపలవస్త్ర
ద్వయాదికమ్ । సేనేశస్వయయాగత్య ప్రీత్యాశ్రీనగరీంశుభామ్ । శరకోపాయమున
యేతిప్రిణీమూలవాసినే । తాపాదిపూర్వకంశ్లోకం ముత్రరత్నద్వయాదికమ్ । విష్ణు
పత్నాశ్రివిశాలాక్ష్య నియోగాదుపదిష్టవాన్ । సేనేశకరుణాలభ్య వజ్రసంస్కారసం
స్కృతః । తథామధురకీ వ్యాద్యేః వజ్రసంస్కారదోగురుః । తస్మైద్రవిడవేదాస్తవతు
ర్ణాముపదేశకృత్ । మనశ్చనాథమునయే వజ్రసంస్కారపూర్వకమ్ । భట్టనాథప్రభృతి
భిర్నిట్టతైర్దివ్యయోగిభిః । దివ్యైర్దివ్యశతినజ్జ్యోతిస్తదాజ్ఞోపాన్గసంజ్ఞితైః । దురితధ్వంస
భిర్దివ్యైః ప్రబద్ధైస్సహదేశికః । తేషాం ద్రావిడవేదానాం చతుర్ణాముపదేశకృత్”
ఎన్టు పాశ్చరాత్రత్తిల్ వాసుదేవ సంహితైయిల్ శొల్లిల్ ము

ఇతిల్ ఆజ్ఞోపాన్గశ్ ఇరుపతెచ్చతు - సూర్ మద్దాదియై యొత్తీన్ ఇరుపతు
ప్రబద్ధశ్చైయుమ్, పెరియాళ్వారరుళిచ్చెయిత తిరుప్పల్లాణ్డు పుళకప్పిబద్ధమాకైయా
లే ఇరుపతాకక్కడవతితే “ఉన్దోతిరుప్పల్లాణ్డు కొప్పలోకకలైతాన్” ఎన్టా
రితే తిరునారాయణపురమ్ ముతలాన దివ్యదేశకళిల్ పెరియాళ్వార్ తిరుమొట్టి
యై త్తోడఱ్ఱుమౌతు పుళకాక్క త్తనియనైయమనసెత్తు త్తోడఱ్ఱుకై సమ్మదాయ
మాయ నడన్దు శెల్లానిన్దుతు ఆకైయాల్ తిరుప్పల్లాణ్డైయుమ్ పెరియాళ్వార్ తిరుమొ
ట్టియైయుమ్ శేర్తు ఒరుప్రబద్ధమాక్కి సూర్ మద్దాదియైయుమ్ శేర్తు ఇరుపతు
నాలుప్రబద్ధమాక్కి ఇరుపతునాలైయుమ్ ఆళ్వారుపదేశత్తరుళినారన్నుమ్ వక్షుమ్
సమ్మదాయ విరుద్ధమాకైయాలే త్యాజ్యమాకక్కడవతు ఆకైయాల్ ఇప్పడి
ఇవిడత్తిల్ సూర్ మద్దాదియైయుత్తీన్ ఇరుపతునాలుప్రబద్ధశ్చైయుమ్ ప్రమాణమ్
శొన్నతు, ఆళ్వార్ నాథమునికళుక్కు ఉపదేశత్తు అవ్వళవేయాకైయాలే “నాథ
నుక్కు నాలాయరమురై త్తాన్ వాళియే” ఎన్నిట పడియేనాలాయరమ్ పాట్టైయుమిత
నాథమునికళుక్కు ఆళ్వారుపదేశత్తరుళినను

ముతలాయరమ్-౯౪౭-పాట్టుమ్ తిరువాక్ మొట్టి-౧౧౦౨-పాట్టుమ్-పెరియ
తిరు మొట్టి తిరుక్కుఱ్ఱాన్దొక్కమ్ తిరునెడున్దొక్కత్తుడన్-౧౧౩౪-పాట్టుమ్, “ఇ

ముప్పిలిలో పాట్టరుసూదీ నీరుపత్తేట్టితైత్తాన్ వాట్టియే” ఎన్నిటపడియే ఇరుసూదీ నీరు పత్తేట్టుపాట్టన తిరుమక్కైయాత్తావ్ ప్రబంధన్ మూట్టోడుమ్ కేరన్ ఇయత్తా- సూదీ న్దాతియైయైయైయై ౧౭ పాట్టమాయ్ నాలాయరమ్ పాట్టాకిటతే కణ్ణి నుణ్ శిలుత్తామ్మై పరాజుక్కదాసరిడత్తిలో నా ధమునికన్ ఓటియిరున్దారేయాయ్ ఆత్తావర్, క్రిమత్తిలేనాలాయరప్రబంధన్ తైయమ్ ఓతువిక్కుమ్మైతు నడువిలే “ఆరావముతే” ఎన్నిటరువాన్ మొట్టియైయమ్ ఓతువిత్తాప్పిలే, తిరువాన్ మొట్టి క్కుమున్బాక కణ్ణినుణ్ శిలుత్తామ్మైయమ్ మైతువిత్తేన్దుకణ్ణుకొళ్ళతు

ఇత్తాలో శిలర్ ఇన్ద్రప్రమాణత్తిలో ఇరుపత్తినాలు ప్రబంధన్ చొన్నతు పరా జుక్కదాసరిడత్తిలో ఓతిసకణ్ణినుణ్ శిలుత్తామ్మైయై సూదీ న్దాతియై శపడ ఇరు పత్తినాలు ప్రబంధన్ తైయమ్ మెన్దుకొల్లుకుతు నిరస్తమాయ్ య్ ఆప్పితు “నాతసుక్కు నాలాయరమురైత్తాన్” ఎన్దుత్తోడు కేరాఆడై ‘ఆరావము’ ఎన్నిటరువాన్ మొట్టియమ్, తిరునారాయణరత్తు శ్రీవైష్ణవకోకళడత్తిలో ఓతిసత్తాకైయాల అత్తైయమ్ క్రికిక్కివేణుమితే ఇన్ద్రప్రమాణత్తిలో “భట్టనాథప్రభృతిభిః” ఎన్దు తిలో భట్టనాథకర్తృత్తిలో ఆణ్ణాళ్ ఆన్దుర్భుత్తే “అణ్ణోపాన్దసంబుకైః” ఎన్నిటతు పుమ్ యథాయోగమాకక్కిడవతు” ఇతి

ద్రావిడవేదసాధారణంవేదలక్షణముక్తమ్ చరమశ్లోకచన్ద్రికాయాంతృతీయ కలాయామ్, “వేదత్వమ్, శబ్దతదుపబేషప్రమాణతరప్రమాణజన్య ప్రమిత్యవిషయార్థ కత్వేపతిశబ్దజన్యవాత్కార్థజ్ఞానాజన్యప్రమాణశబ్దత్వమ్” ఇతి ద్రావిడవేదానాంవేదో పబ్బంహణత్వం వేదత్వావిరోధీర్భక్తమ్, తత్కలాయామేవ సచవేదత్వ తదుప బ్బంహణత్వయోర్విరోధః, వేదత్వావిశేషేషి మన్తబ్రాంహణానాం వివరణవివరణి భావస్య బహుశోదరీదృశ్యమానత్వేన అపారుషేయత్వేన వేదత్వస్యక్తార్థవిశదీ కారయక్తార్థాన్తర బోధసేవవేదవివరణత్వస్యచ మూలమన్త మన్తరత్నన్దాయేన సమ్భవాత్ అనుగృహీతచ్ఛాచార్యశృదయే, “ఇతుపుమ్ వ్యాఖ్యాయానాలుమ్, వేదంహ్యమామ్” ఇతి ఆతఃశ్రుతిస్త్రుతీహసపురాణ శ్రీపాచ్చరాత్రశ్రీవైభాస సదాచార్యశ్రీసూక్తిభిః శ్రీపరాజుక్కమున్బాదివివ్యప్రబంధానాం ద్రావిడవేదత్వం సమ్మతివన్నమితిజ్ఞేయమ్

శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే గురువరమ్మరాసారే, “మాలైకళనామ్” ఇతిపాఠ
ప్రాశిత్య “పాయ్కైమునిపూతత్తార్ పేయాత్తార్వో తణ్ పారుసల్ వరుమ్ కురుకే
శన్ విట్టుశిత్తన్ తుయ్యకులశేకిరన్ పాణనాతన్, తొడ్డిరడిప్పాడిమట్టిశైవన్దశోత
వైయమెల్లామ్ మత్తైవిళ్ళవాళోవేలేప్పుమ్ మత్తైయర్కోన్బెవ్ కళో మక్కిన్దుపాడుమ్
శైయ్యతమిన్ మాలైకళనామ్ తెలియవోలత్తైయియతమత్తైనిలన్దో తెలికిన్దోమే” ఇతి

తద్వ్యాఖ్యానే, అతిగహనవేదాస్త భాగానాంతాత్పర్యం దివ్యసూరికృత
ప్రబంధాన్ సార్థమధిత్యవిశదం స్వేపనిర్ణీతమిత్త్యక్తివ్యాజేన పత్యమాణాధానాంసుద్ర
ధప్రమాణమూలత్వం మహత్పరిగృహితత్వం సామృద్ధిదాయకత్వచ్ఛహ (పాయ్కైయ
త్యాదినా) యథాపారంపర్యాయః పాయ్కైశబ్దః - సరోవాచీ ముని-పాయ్కైయా
త్వారితిఖ్యాతస్సరోమునిరియావత్ పూతత్తార్ - పూతత్తాత్వారితిఖ్యాతో భూత
మునిః (పేయాత్వార్) మహదాహ్వయస్య దివ్యసూరేరిదం ద్రావిడాభిధానమ్
(తణ్) శీతల (పారుసల్) తామ్రపర్ణిపద్యామ్ ఇదంద్రవిడాభిధానమ్
(వరుకై) ఆగమనమ్ (కురుకై) కురుకా, (ఈశన్) ఈశః ఏవం శీతలతామ్రపర్ణి
సదీ యాంకురుకామఖిత ఆయాతి, తస్యాఃకురుకాయ స్వామీశరకోప ఇత్యుక్తం
భవతి శీతలతామ్రపర్ణిభిగస్తవ్యతోవైక్ర్యాభగవద్భాగవతవిషయే శరకోపస్యాత్వా
ర్ద్ర ఏతత్త్వంసూచ్యతే (విట్టుశిత్తన్) విష్ణుచిత్తః శ్రీభట్టనాథఇతియావత్.

(తుయ్య) పరిశుద్ధః (కులశేకిరన్) కులశేఖరః శుద్ధిశ్చ-వైష్ణవైహారోగృహిత
ఇతి మన్త్రిభిరుక్తే తైర్నగృహితఇతి సర్వాధిష్ఠితేషుచే స్వహస్తప్రసంగాహతుభూత
శుద్ధమనస్కత్వాదవగస్తవ్యా (నమ్) అస్మాకమ్ (పాణనాతన్) తిరుప్పాణ
త్వారితిఖ్యాతోయోగివాహనస్వామీత్యర్థః (తొడ్డిర్) భక్తాః (అడి) అజ్ఞిః
(పాడి) రేణుః భక్తాః రేణురితియావత్ (మట్టిశై) తిరుమట్టిశై ఇత్యు
ఖ్యాతామహీసారపురీ (వప్ప) ఆగతః తత్రావతీర్ణ ఇతియావత్ (శోలి) జ్యోతిః
భక్తిసారమునే శ్రీమన్నారాయణే సర్వోత్తరత్వప్రదర్శకత్వాజ్ఞోలితిశ్చజ్ఞేనాభి
ధానమ్ (వైయ) భూమిః (ఎల్లామ్) సర్వమ్ భూమాసర్వత్రేత్యర్థః

“ఇదానీ న్ననానామ్” ఇత్యనేన పూర్వాచార్యాణాం పుత్ర్యాది గ్రన్థై రుపకారసిద్ధిస్సూచ్యతే నను, యోగరహస్యమపి శ్రీపరాఙ్ము శమునిముఖాదేవ పరమృరయాశ్రుత్వానిబధ్యతామ్, తతశ్చయోగర హస్యస్య శ్రీపరాఙ్ముశముని ప్రభృతిదివ్య ప్రబద్ధైరజ్ఞాతస్య జ్ఞాపకత్వా ద్భాష్య ముత్తారకమేవస్యాదిత్యతతహ (తతఃపూర్వమితి). భాష్యా త్పూర్వం యామునాచార్యకాల ఏవేత్యర్థః ఏతత్ప్రకారో గురుపర మ్పరా ప్రభావేవ్యక్తిః ఇథం యుగానువర్తనేషి ప్రపత్తిస్సామగ్రీన ద్భావాదుత్పత్తుమర్హా, నసాధనా న్తరమితి సమ్రదాయ విమర్శేన సాధితమర్థం వచనేనాపిదృఢయతి(అత ఏవేతి) ననునామసజ్జీర్తనమూకర

(మత్తై) వేదాః (విశ్లే) యదాప్రకాశేరన్, తథా (వాక్) అసిః (వేల్) కుస్తః (విస్టుమ్) ధారయన్, తౌధారయన్నిత్యర్థః యదాప్, (వాక్) దీప్తిః, (వేల్) ఆయధమ్ దీప్యమానాయుధధారీతివార్థః (మజ్జైయితి) తిరుమజ్జయ్యాహ్వారిత్యా ఖ్యాతస్యపరకాలస్య దివ్యసూరేర్నగర్యానామధేయమ్ (మజ్జైయర్) తస్యాంసగ ర్యాం విద్యమానానామ్ (కోస్) స్వామీ తేషాంనిర్వాహక ఇతిర్థః ఏతేషభూమ జ్ఞైలే సర్వత్రవేదప్రవర్తనాయ అవైదికనిగ్రహార్థం ఖడ్గధారీ పరకాల ఇత్యుక్తంభవతి. (ఎప్టు) ఇతి, (ఇవర్కక్) ఎత్తై, (మకిల్లైస్టు) ప్రీత్యా, (పాడుమ్) గీయమానాః, (శేయ్య) ఋజుతరాః, (తమిల్) ద్రావిడాః, (మాలైకిళ్) స్రజః దివ్యసూరికృత ద్రావిడ ప్రబంధానాం పరమభోగ్యతయా మలాత్వేననిర్దేశః (నామ్) వయమ్ (తెలియ) విశదంయదాభవతితథా (ఓతి) అధీత్య, అర్థజ్ఞానపర్యస్తం దివ్యప్రబంధా నాచార్యేభ్యోఽధిగమ్యేత్యర్థః (తెలియోత) అనవగతాన్, (మత్తైనిలక్క్) వేదా న్తభాగాన్ (తెలికిన్టోమే) విశదమవగచ్ఛామః అతిగమ్యిరదుర్దేయార్థ వేదాన్తభా గానాంతాత్పర్యం నిశ్చినమ ఇత్యర్థః” ఇతి

(పూర్వాచార్యాణామ్) బోధాయనటట్టద్రమిడమహదేవ ప్రభృతీనామ్ (యోగరహస్యమితి) యోగరహస్యం - సాధనవక్తిప్రతిపాదకమితి పూర్వపక్ష్య శయః సిద్ధానేసాధ్యభక్తి ప్రతిపాదకమితి మన్తవ్యమ్ (యుగానువర్తనేషి) కలియుగానుపుత్రావపి (ప్రపత్తిః) శరణాగతిః (ఆకరే) సామయికగ్రన్థే రహస్యత్రయమీహంసాయామితియావత్ (అవైయావస) ఇతి-రహస్య

ఏన, “అవైయావన” ఇత్యాదినాసాధనా నైరేషు పరిగణితమిత్యత ఆహ
(నామసజ్జీర్తనశ్చేతి). పరిగణితంనామసజ్జీర్తనస్తు దేశాదినియతమితి
భావః. ఉదాహృతవచనే వ్యావర్త్యప్రదర్శనేన ప్రకృతార్థలాభం
నూచయన్నుపసంహరతి (ఏనశ్చేతి). ఉదాహృతవచనస్థనామసజ్జీర్త
నస్య ఫలప్రపత్తిరూపత్వాదిత్యర్థః. ఇథం సాధనా నైరస్య అసమ్భావి
తత్వలక్షణ కాలవిరోధాభావేపి ప్రపత్తివత్ కలియుగే ప్రాయిత్యా
భావలక్షణః కాలవిరోధో స్తీతి వేనాంతాచార్యాభిప్రాయ ఇతిస్థితమ్.

ప్రకృతమనుసరామః. ఇథమ్ పూర్వాచార్యసూక్తాభాన్తి సిద్ధ
ముపాసనాదేస్వరూపవిరోధం పశ్చదశధా ప్రతిక్షిప్య పూర్వాచా
ర్యాభిమతం స్వరూపవిరోధం స్థాపయన్నిగమయతి (ఆనవిన్భిత్యాది).
ఇదశ్చపూర్వమేవ వ్యాఖ్యాతమ్.

యత్తుశ్రీవచనభూషణమీమాంసాభాష్యేనిగమితమ్; - “ఏవము
పాసనాదికం నాంసారిక ప్రవృత్తిత్వేన గుణ్యైతతయాపాధికత్వాత్,
బ్రాహ్మణ్యాది విశిష్టదేహాత్మ భ్రమకృతత్వాత్, కిర్త్యత్వభోక్తృత్వ
రూపానాజ్ఞాన గర్భత్వాత్, కర్మోపాధికకరణకలే బరసాధ్యత్వాత్,

త్రయమిమాంసాయాం తృతీయాధ్యాయే, “అవైయావన - కిర్త్యజ్ఞానభక్తియోగజ్ఞ
కుమ్, అవతారరహస్యజ్ఞానమ్, పురుషోత్తమవిద్యై, దేశవాసమ్, తిరునామసజ్జీర్త
నమ్, తిరువిళ్ళక్కైక్కై, తిరుమలైయెడుక్కై, తోపక్కమాక ఉపాయవిధ్యాశే
య్యుమవైయమ్” ఇతి. (ఇథమితి) “సమ్భావితరితే” ఇత్యాదినాసాధనా నైరాధి
కాన్యసమ్భవరూపవిరోధోనాస్తి. కిన్తుప్రపత్తివత్ తదధికారిప్రాచుర్యాభావరూప
విరోధో స్తీతిభావః.

(ఉపాసనాదేస్వరూపవిరోధమ్) విశిష్టస్వరూపవిరోధమ్. (పూర్వాచార్యాభి
ముతంస్వరూపవిరోధమ్) నిశ్చుప్రస్వరూపవిరోధమ్. సారే“సాన్విధికార విరుద్ధశేన్న
ప్రాప్తమ్” ఇతి సాన్విధికారినిష్కృష్టస్వరూపవిరుద్ధశేన్నప్రాప్తమిత్యర్థః. (పూర్వ
మేవ)పాత కత్వనిష్కర్షవాదవివ.

శేషత్వవిరుద్ధత్వాత్, పారతన్త్ర్య విరుద్ధత్వాత్, దేవతాన్తర విషయత్వాత్, ప్రాప్యవిరోధిత్వాత్, శిష్టాచారవిరుద్ధత్వాత్, కలియుగ విరుద్ధత్వాచ్చ స్వరూపవిరుద్ధమితి దశపిఞ్విరోధ ఉక్తోభవతీతి తన్వాయమభిప్రాయం నాశకత్వలక్షణం ప్రథమవిరోధి, పాతకత్వలక్షణం త్రయోదశ విరోధశ్చ-యత్కాక్రమిత్యాదినా పూర్వోక్తిన్యాయానుగ్రహ్యావచన సమర్థనావసరేనా ధనాన్తరస్య పాపశబ్దవాచ్యత్వ ప్రపశ్చనేన అనుపదమేవ వక్ష్యతే, నైర్ధక్కాఽనర్థావహత్వాఽన్యార్థవిధేయత్వలక్షణ తృతీయచతుర్థకాదశవిరోధాస్తు శ్యేనసామ్యసమర్థనాధికారే ప్రపశ్చయిష్యంతే అతఃకదాసీముక్తివిరోధోదశవిషయితి అత్ర ప్యాప్య విరోధిత్వాదిత్యనేనప్రాప్యంప్రతి స్వరూపాయోగ్యత్వం విచక్షిలమ్, ప్రాప్యవైసాదృశ్యస్యవ్యాజవిధినమర్థనాధికారే వక్ష్యమాణత్వాదితి.

అత్రాయంసిద్ధాన్తసంప్రజ్ఞహరిః,--“అత్రాదౌస్వాధికారేణవిరుద్ధం సాధనాన్తరమ్ । ఇత్యాచార్యోక్తిమిత్యుక్తి రత్యుక్తిరితిదర్శయన్ । నాశకత్వాదిరూపేణ స్వాధికారవిరుద్ధతామ్ । నిరస్యవశ్చదశధా

(భవతీతి) యత్తునిగమిత మిత్యుక్తయః (పూర్వోక్తయః) సంపాదనగుప్తిన్యాయః (వచనమ్) “అభిసాతకభీతస్త్యమ్” ఇత్యుక్తిచవనమ్ (దశవిధఇతితి) “అయమభిప్రాయః” ఇత్యనేనాస్వయః (స్వరూపాయోగ్యత్వమితి)గగనేనరత్న హరణ మయోగ్యమితివద్యోగ్యమ్ (ప్రాప్యవైసాదృశ్యస్యేతి)స్వల్పదానేన అధిక గ్రహణేఫలవైసాదృశ్యంబోధ్యమ్ అత్ర “రత్నత్తుక్కుప్పలక్తితైసోలేయుమ్, రాజ్యత్తుక్కు నలుమిచ్చక్కుమ్పాల్పేయుమ్ ఫలత్తుక్కు సదృశమస్తు” ఇతిశ్రీవచనభూషణ మిమాంసా ద్వితీయ ప్రకరణ శ్రీసూక్తిరమనశ్చేయా (కలకత్త) శోభి

(అత్రేతి) అత్ర - సాధ్యోపాయశోధనాధికారే (ఆచార్యోక్తిమిత్యుక్తిరితి) “ఉపాసనాదికాన్ స్వరూపవిరుద్ధాన్ ” ఇతిపూర్వాచార్యమాత్రా స్వరూపవిరుద్ధ పదం స్వాధికారేణ విరుద్ధమిత్యర్థకమ్ నతునిష్ప్రస్తాత్సర్వరూపవిరుద్ధ మిత్యర్థక మిత్యుక్తిరిత్యా (విరోధిస్థితయే)నిష్ప్రస్తాత్స్వరూప విరోధిస్థితయే (ముఖేతి)ప్రపన్న

విరోధస్థితయేవునః। ముఖ్యాకిచ్చన్యాధికార విరోధాత్సూక్తిసాప్తవమ్।
నివేద్యబుద్ధిదౌర్బల్యం తత్రసాధకమిత్యపి । ఉక్త్వాన్యగమయదన్యత్వేః
స్వాధికారవిరోధితామ్ । అత్రాతురాది దృష్టాన్తనిర్దేశ ఉపలక్షణమ్ ।
ఇతివక్తుంతదుద్భూతం ప్రపత్తేర్గౌణతాద్రమమ్ । ప్రతిక్షేప్తు ఇచ్చ
తప్తైష్ట్యం విస్తరేణావదత్తతః। తస్మాల్లోకగురోస్సూక్తాపారతన్త్ర్య
విరోధితా । అభిప్రేతేతి సూరీణాం సూక్తిస్సపూపపద్యతే॥” ఇతి

ఇతిచరమశ్లోక టిప్పణ్యామ్

సాధనాన్తరదేశకాల విరోధనిష్కర్షణామ

సవమోవాదః

ముఖ్యేత్యర్థః (సూక్తిసాప్తవమితి) “స్వరూపవిరుద్ధకర్” ఇతిసూక్తేరాచిత్యమిత్యర్థః
అత్రస్వరూపపదనిష్క్రొష్టాత్మస్వరూపవాచకం మన్తవ్యమితిభావః (తత్ర) ఉపాస
నస్య నిష్క్రొష్టాత్మస్వరూపవిరుద్ధవాచకత్వే (స్యగమయదితి) “వేదాంతాచార్యః రహ
స్యత్రయసారే సాధ్యపాయశోధనాధికారే” ఇతిశేషః (స్వాధికారవిరోధితామ్)
స్వాధికారి స్వరూపవిరుద్ధత్వమ్. (తదుద్భూతమ్) దృష్టాన్తదర్శినోద్భూతమ్
(తప్తైష్ట్యమ్) ప్రపత్తిత్రైష్ట్యమ్ (అవదదితి) అపద్మకు సామర్థ్యమిత్యాది
వాక్యచతుష్టయే నావోచదిత్యర్థః (లోకగురోస్సూక్తా) “స్వరూపవిరోధికశ్చెష్టమ్
నివేత్తు” ఇతిముముక్షుప్రడిసూక్తా (పారతన్త్ర్యవిరోధితేతి) “స్వరూపవిరోధికశ్”
ఇతిసూక్తా-పారతన్త్ర్యస్వరూపవిరోధికలిత్యర్థ ఇతిభావః (సూరీణామ్) వరవరమునీ
నామ్ (సూక్తిః) “స్వశరీరత్వకథనాదికథాలేప్రతిపాదికృష్పట్ట వరతి శ్రమానస్వరూ
పతుక్కు-స్వయత్నరూపకథాన వివై విరోధికశ్చెష్టమ్ బుద్ధిపణ్ణి” ఇతితిరుగువ్రాధసూక్తిః
(ఉపపద్యతే ఇతితి) అత్రాయం సిద్ధాంత సద్భిహిత్య నేనాన్వయః

ఇతిసాధనాన్తరదేశకాల విరోధనిష్కర్షణామక

సవమోవాదకరితపదదీపికా.

అధసాధనా స్తరస్వరూపయాధాత్మ్యాజ్ఞానాధికారనిష్కర్షవాదః.

అత్రపునశ్చోదయన్తి యదుక్తింస్వరూపవిరోధ నిరూపణప్రకరణనిగమనవాక్యే వేదాంతాచారైః “సరస్వబుద్ధిదార్పణ్యాత్” ఇతివచనోపాదానం స్వరూపయాధాత్మ్యాజ్ఞానాత్సాధనాన్తరే ప్రవృత్తిరిత్యర్థాభిసాయమితి, తదయుక్తిమ్. చరమశ్లోకాధికారేణైవేవతస్యశ్లోకస్యకణ్ఠతపవాన్యధాఅర్థవర్ణనాత్ తథాహి, తస్యస్వరూపత్యాగఖణ్డనప్రకిరణేమధ్యే “జ్ఞానపూర్తియాతల్, విశ్వానపూర్తియాతలుడైయవన్ ప్రపత్తికథికారి జ్ఞానమాన్ద్యమాతల్ విశ్వానమాన్ద్యమాతలుడైయవన్ ఉపాసనాదికళుక్కు అధికారియెన్తాల్ ఇచ్చరమశ్లోకాదికళుక్కు ఉపదేష్టాకళుక్కుమాయ్, పరమాన్తికరు మాకైయాల్ పూర్ణజ్ఞానవిశ్వానవాన్తజ్ఞాన వ్యాసాదికళుక్కు ఉపాసనాదికళిల్ అధికారమిలైయామ్. అవర్కళి ఉపదేశకాలత్తిల్ జ్ఞానవిశ్వానజ్ఞైయైయర్కళాయ్, పిన్బు కలగ్గి ఉపాసకరానార్కళినైక్కు బరుప్రమాణమిలై” ఇత్యనుగృహ్య తత్ప్రకరణాన్తే పునర్విస్తరేణానుగృహీతమ్.

“ఆనాల్ (౧) ‘ఇదంశరణమజ్ఞానావిదమేవవిజ్ఞానతామ్ | ఇదంతిత్త్వతాంపార మిదమానన్ద్యమిచ్ఛతామ్’ ఎన్తమ్, (౨) ‘అవిద్యాతోదేవే పరిబృథతయావా విదితయా స్వభక్తేర్భూమ్నావా జగతిగతిమన్యామవిదుపామ్, ఎన్తమ్ శొల్లుకిఱవధికార భేదమరుక్కుమ్బడియెన్నెన్నిల్, ఇవిడ్ త్తిత్చిన్న వజ్ఞానమ్ పశ్వాదికైచ్చోలై శాస్త్రీయ

అధసాధనా స్తరస్వరూపయాధాత్మ్యాజ్ఞానాధికారనిష్కర్షవాదానుక

దశమవాద కళిదాసుదీపికా

(చరమశ్లోకాధికారే ఇతి) “రహస్యత్రయసారే” ఇతిశేషః (తేరేప) వేదాంతాచారైరేవ (తస్యశ్లోకస్య) సరస్వబుద్ధిదార్పణ్యాదితిశ్లోకస్య (తత్ర) చరమశ్లోకాధికారే (స్వరూపత్యాగః) కర్మస్వరూపత్యాగః

(సారే ఇవిడ్ త్తిలిత్యాది) “ఇదంశరణమజ్ఞానామ్” ఇతిశ్లోకే పూర్వపక్షే.

మొస్తు మఱియాతోట్టికైయన్తు; మద్రోతెన్నిల్, ఉపాసనాదికళిల్ తెలి
విల్లామైయాతల్, ప్రపత్తితన్నిలుమ్ సూత్తువిశేషజ్ఞశఱియామైయాతి
లామిత్తనై. ఇవద్రోతల్ విజానతామెస్తుమ్, 'దేవేపరిబృథతయావా'
ఎస్తుమ్శొన్నజ్ఞానవిశేషముమ్ ఉపాసనాదికళిల్ తెలివాతల్, ప్రపత్తిక్కు
ఉపయుక్తమాన శరణ్యగుణాదివిషయత్తిల్ తెలివాతలామిత్తనైయల్ల
తు, ఇతుక్కునపేక్షితమాన సర్వవిషయజ్ఞానమస్తు. పరిబృథత్వరూప శర
ణ్యగుణవిషయజ్ఞానమితే ఇజ్ఞుచ్చొల్లుకిఱతు.

ఇవ్వుపయుక్త జ్ఞానముణ్ణానాలుమ్ ఉపాయాన్తరశక్తియిల్లాత
పోతు అకిచ్చననాయ్ ప్రపత్తిక్కుధికారియామ్. శక్తియుజ్జేయాకిలుమ్,
(౧) "శరైస్తునఙ్కులాం శృత్వాలక్ష్మం పరబలార్దనః! మాంనయే
ద్యదికాకుత్స్థస్తత్సృ సదృశంభవేత్" ఎన్నిఱపడియే రత్నకన్ కైపా
ర్ త్తుత్తాన్ కై వాణ్ణిరుక్తైయన్తోడిచితమెన్నిల్, ఇశుప్రపన్నుడైయ
ఉత్తరకృత్య విశేషత్తుక్కు ఉదాహరణమామ్. అల్లాతపోతు ఉపాయ
విధాయక శాస్త్రజ్ఞో నిరర్థకజ్ఞభామ్.

ఉపాయాన్తరత్తిల్ తనక్కు జ్ఞానముణ్ణాయ్, అతిల్ అనుష్ఠానశ
క్తియుణ్ణానాలుమ్ విశమృత్తమనన్తిక్కే యిరుక్కుమాకిల్ కడుకఫలమ్
తరవల్ల ప్రపత్తియేనమక్కు ఉచితైయెన్తిరుక్కుమవనుమ్ ఇప్రప్పత్తిక్కుధి
కారియామ్. ఇత్తై 'ఇదంతిత్తీర్నతాంపారమ్' ఇత్యాదిక శాలేశొల్లుకిఱతు,
ఎజ్జనేయెన్నిల్; తిత్తీర్నతాం పారమెన్త్తుకడుక అనిష్ఠనిష్ఠత్తివెఱ వేణు

అజ్ఞానామ్ - ఉపాసనే జ్ఞానమాద్యవతామ్; ప్రపత్తిసూక్ష్మ విశేషజ్ఞానాభావవ
తామ్. పూర్వపక్షే, విశాసతామ్ - ఉపాసనాదిజ్ఞానవతామ్; ఆశ్రతానామిత్యర్థః,
తిత్తీర్నతామిత్యత-విరోధినివుత్తౌ ముఖ్యత్వమభిప్రేతమ్. (ఆనన్యమిచ్ఛతామ్) ఇత్య
త్ర ఇప్రప్రప్రాముఖ్యత్వమభిప్రేతమ్. పూర్వపక్షే, తిత్తీర్నతామన్యమిచ్ఛతామ్ -
జ్ఞానానుష్ఠానశక్తానాం విశమృత్తమాణామిత్యర్థః.

మెన్నుమ్ త్వరై యుడై యార్ క్కెన్ద్రపడి. ఆన న్ద్రమిచ్చతామెన్ద్రతు - స్వరూపప్రాప్త భగవదనుభవత్తై ప్పెల్లైల్లతు ధరిక్కమాట్టార్ క్కెన్ద్ర పడి

ఇనై ఇరణ్డైయుమ్ నినైత్తు 'స్వభ క్తేర్భూమ్నావా' ఎనితార్ ఇఱ్ఱు భ క్తియెన్ద్రతు - పరిపూర్ణప్రేమపారవశ్యత్తై చొన్నపడియల్లతు, భ క్తియోగత్తై చొన్నపడియన్ద్రు, ఇబ్బక్తియినుడైయ భూమావాకి అతు-కడుకప్రాప్తికిడై యాతపోతుఅభీయుమ్బడియాన అవస్థావిశేషమ్

ఇతుశిలర్ కు కట్టళై ప్పట్ట భ క్తియోగమిలైయాకిలుమ్, సుకృ తవిశేషమూలమాన భగవత్ప్రసాదవశత్తాలేవరుమ్ ఇవ్వవస్థైయుడైయ వనుమ్ ప్రప త్తిక్కధికారి. ఇప్పడియాకై యాలే ఉపాయాన్తర త్తిల్ అఱ్ఱిరాయ్, ఇవ్వుపాయ త్తిల్ సముదాయజ్ఞానమాత్రమాయిరుప్పార్ కుమ్, ఇతిలుమ్ ఉపాయాన్తరజళిలుమ్ తెలివుణ్డానాలుమ్ ఉపాయాన్తర త్తిలనుష్ఠానశ క్తి యిల్లాతార్ కుమ్, ఇనై ఇరణ్డుముణ్డానాలుమ్ విఠ్ఠుమ్ పాతాతవార్త్యతిశయముడై యార్ కుమ్ ప్రప త్తియిలే ఇఱ్ఱియలామ్

ఇవ్విశమ్బాత్తుమనుమ్ తాన్నినై కు జాల త్తిల్ ఫలమ్బెఱుకై కు ఉపాయాన్తరరహితన్, ఇప్ప్రకారత్తై నినైత్తు 'జగతిగతిమన్యామ

సారే (స్వభ క్తేర్భూమ్నావేత్యాది) అవిద్యాత ఇతిశ్లోకే, పూర్వపక్షే, అవి ద్యాతః - ఉపాసనాద్యజ్ఞానాత్, ప్రపత్త్యవయుక్తశరణ్యగుణాది విషయాజ్ఞానాది త్యర్థః సిద్ధాంతే, సాధనాన్తరస్వరూప విరుద్ధత్యాజ్ఞానాదిత్యర్థః దేవేపరిబృఢత యావిదితయేత్యత్ర - పూర్వపక్షేపరిబృఢ త్వరూపశరణ్యగుణవిషయకజ్ఞానాదిత్యర్థః సిద్ధాంతే, సాధనాన్తర స్వరూపవిరుద్ధత్యాజ్ఞానాదితిఫలితార్థః పూర్వపక్షే, అన్యోం గతిమ్ - ప్రప త్తివ్యతిరిక్తాంగతిమవిదుషామిత్యర్థః, సిద్ధాంతే, భగవద్వ్యతిరిక్తాంగతి మవిదుషామిత్యర్థః

సారే (కట్టళై ప్పట్టభ క్తి) సాధనభూతభ క్తిత్యర్థః

విదుషామ్” ఎన్నిటను. వ్యాసాదికళాకారిపురుషర్కశాకై యాలే విశ
మృత్యుమరునూయ్ ఉపాయాన్తర శక్తరుమాయురుష్పర్కశా. ఆకై
యాల ఉపాసనత్తిలే ఇహ్నిదార్కశల్లతు, జ్ఞానమాన్ద్యమాతల్ విశ్వాస
మాన్ద్యమాతలుణ్ణా యిహ్నిదార్కశన్తు. అశక్తస్యాతికృచ్ఛేషుదురాశా
దార్జ్యశాలినః । కస్యచిద్బుద్ధిదౌర్బల్యం లఘుత్యాగస్యకారణమ్ । తత
ప్రపత్త్యనర్థాణామన్యదిత్యపియుజ్యతే । వ్యాసాదిమతునైవైషానీతిన్సం
శయఘాతిషు ॥ ఇప్పడి ఉపాసనప్రపదనజ్ఞఘక్కు అధికారమ్ వ్యవస్థి
తమాకై యాలే ఇరణ్ణుశాస్త్రముమ్ సప్రయోజనమ్” ఇతి.

తత్రమధ్యవాక్యద్వయేనతావత్, ఋషీణాం దివ్యసూరీణామ
వ్యధిపరమాణువత్ । నైషమ్యమితి పూర్వోక్తిరితివాద ఇతీరితమ్ ॥
తదేవతత్ప్రకరణ నిగమనేవిస్తరేణాను గృహీతమ్.

తత్రజ్ఞాతూణాంప్రపత్త్యధికారోక్తిబలాత్ అజ్ఞానమేవ సాధనా
న్తరాధికార ఇత్యాశయేనశఙ్కతే (ఆనాలితి). దృష్టాన్తార్థమజ్ఞపదస్య

(కస్యచిదితి)అశక్తస్యసరస్వేత్యర్థః.(లఘ్వితి)లఘు-ప్రపదనమ్.తత్త్వాగఇత్యర్థః.

సారే, (ఇరణ్ణుశాస్త్రముమ్) భక్తిప్రపత్తిశాస్త్రముమ్, (సప్రయోజనమితి)
అన్యథా అర్థివర్ణనాదిత్యస్వయః.

(తత్ర) సారే (మధ్యవాక్యద్వయేనేతి) జ్ఞానపూర్తియాతలిత్యారభ్య ఇతై
యామిత్యస్తమ్, అపర్కశిత్యారభ్య ఇతైయిత్యస్తం మధ్యవాక్యద్వయేనేత్యర్థః.
(వైషమ్యమితి) అత్ర “దేహత్యాభిమానికళుక్కుమ్ అత్మస్వరూపమ్ కైవలిరుక్కుమ్
ఋషికళుక్కుమ్ పర్యతపరమాణువోష్టైవానిపారుమ్; ఋషికళుక్కుమాహ్నావోకళుక్కు
మత్తనైవానిపారుమ్”ఇతి శ్రీచంద్రప్రబంధప్రథమ గాధావ్యాఖ్యాన శ్రీసూక్తిరమసన్ధేయా.
(పూర్వోక్తిః) దేహత్యాభిమానికళుక్కుమిత్యాది పూర్వాచార్యశ్రీసూక్తిః.

(శఙ్కతఇతి) ఆనాల్ ఇదంకరణమితిశఙ్కతే ఇత్యర్థః. (దృష్టాన్తార్థమితి)
విజానతామిత్యత్రదృష్టాన్తార్థ మజ్ఞానామితిపదమ్. తత్పదం జ్ఞానసామాన్యాభావ

ప్రతియమానార్థం నిరస్యవివక్షితమర్థమాహ (ఇవిషడత్తిలిత్యాదినావా
 క్యత్రయేణ) (అఱియాతోభీకైయన్తు) ఇతి యథాలజ్ఞపదస్య జ్ఞానసా
 మాన్యాభావోద్ధోబాధితం, ఏవంవిజానత్పదస్యాపి స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానం
 నార్థ ఇతిభావం విశబ్దవివక్షిత జ్ఞానాభావమప్యాహ (ప్రపత్తితన్నిలు
 మితి) విజానతామిత్యత్రసాధనాన్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానంనార్థం భట్టా
 రకైః “ప్రపత్త్యుపయుక్త పరిబృడత్వరూపశరణ్యగుణ విశేషజ్ఞానం -
 విజ్ఞానమ్” ఇతి వ్యాఖ్యాతత్వాది త్యాశయేనాహ (ఇవన్ద్రీల్ విజా
 నతామెన్తుమిత్యాదినావాక్యత్రయేణ) “జ్ఞానవిశేషముమ్” ఇత్యపిశబ్దేనా
 జ్ఞానం సముచ్చయతే. అనేన జ్ఞానాజ్ఞానయోరేకవిషయకత్వస్వావస్థ
 మపినూచితమ్, ప్రపత్తిక్కు ఉపయుక్తమాన వితిశబ్దార్థఉక్తం.

తర్హి విజానతామితి వ్యర్థస్యాదిత్యాశంక్య “విజానతామితి -
 జ్ఞానవానశక్తోలక్ష్యతే. అన్యథా అశక్తస్య సజ్జహాభావ ప్రసక్తాత్
 ఇత్యాశయేనాహ (ఇవ్వపయుక్తజ్ఞానముణ్ణానాలుమితి) అనేన విజాన
 తామిత్యత్ర జ్ఞాధాత్వర్థ ఉక్తిః శక్తౌనత్యామపిస్వరూపవిరోధబుద్ధ్యా
 ఉపాయానుష్ఠానాభావోద్బుద్ధ ఇత్యతఃపా (శక్తియుక్లేయాకిలుమిత్యా
 దినావాక్యత్రయేణ)

ప్రతిపాదకం నేతితాత్పర్యమ్ (వాక్యత్రయేణ) ఇవిషడత్తిలితి, మన్ద్రీతితి, ఉపాస
 నేతివాక్యత్రయేణ (విశబ్దం) విజానతామిత్యత్రవిశబ్దం (వాక్యత్రయేణ) ఇవన్ద్రీ
 లితి, అల్లలితి, పరిబృడత్వేతివాక్యత్రయేణ (సారేపరిబృడతయేతి) పరిబృడత్వమ్ -
 సామిత్యమ్ (ఏకవిషయకత్వమ్) ప్రపత్త్యాదిరూపైకవిషయకత్వమ్

(లక్ష్యతఇతి) (విజానతామ్) లక్షణయా ఆశక్తానాం విజానతామిత్యర్థం.
 (అన్యథా)జ్ఞానవతామిత్యర్థమాత్రాశ్చేకారే (అనేన) ఇవ్వపయుక్తజ్ఞానముణ్ణానాలు
 మిత్యనేన. (దృష్టఇతి) స్వక్తిత్యాగకర్త్యాసీతాయాందృష్టఇత్యర్థః అత్రశ్రీ
 పంచభూషణే “పిరాట్టిస్వక క్రియేవిట్టా” ఇతి తద్వర్ణనమునిపర్యవ్యాఖ్యానే

గోబలివర్దన్యాయేన ఉత్తరార్థ తాత్పర్యమాహ (ఉపాయాన్తరత్తిలిత్యాదిభిరేకాదశభిర్వాక్యైః) తత్రవాక్య చతుష్టయం తృతీయపాదార్థసంపరమ్ అత్రయథాయోగమ్ పాదచతుష్టయస్యాప్యర్థోవర్ణనీయఇతిఘట్టతాత్పర్యమ్. అత్ర “స్వభక్తేర్భూమ్నవా” ఇత్యావృత్త్యాపాదద్వయార్థలాభాత్ నన్యూనతాదోష ఇత్యాశయేనాహ (ఇవై ఇరణ్డేయుమితి). ప్రపత్తేస్సర్వాధికారత్వ మిత్యభిప్రేత్యాహ (ఇగ్గితి). భక్తియోగాభావే ప్రేమపారవశ్యమపినన్యూదిత్యత ఆహ (ఇతుశిలర్క్తు)

“స్వక క్రియేవిదుక్తయావతు - నాయక రాసపెరుమాళ్ రక్షిక్కుడు తననెయిల్లతు నమ్ముడైయక క్రియాల్ సమ్మెరక్షిత్తుక్కొల్పుకై నమ్ పారత స్త్ర్యతుక్కునాళమెప్పు స్వక క్రికొట్టు కారియన్దొల్లాతోల్తోక్. (౧) ‘అసన్దేశాత్తు రామస్యతపసశ్చానుపాలనాత్ సత్యావధురదశ్రీవభస్మ భస్మార్తతేజసా’ ఎన్దొల్తోక్” ఇతిశ్రీసూక్తిరససన్దేయా (వాక్యత్రయేణ) శక్తియజ్ఞేఇతి, ఇతుప్రవన్ననుడైయితి, అల్లాతపాతితి, వాక్యత్రయేణ. సారే (ఉత్తరకృత్య విశేషత్తుక్కితి.) ప్రపత్త్యనుష్ఠానకాలీన విశేషస్యాదాహ రణంస; ప్రపత్త్యనంతరకాలీనం సర్వం ఫలకోటినిబిష్టమితిభాషః.

(ఉత్తరార్థమ్) “ఇదంతిత్తీర్వతాం పారమిదమానస్త్యమిచ్ఛతామ్” ఇత్యుత్తరార్థమ్. (తాత్పర్యమితి) తిత్తీర్వానస్త్యేచ్ఛయోరేకనిష్ఠత్వేపి సామాన్యవిశేషన్యాయేన అత్రాధికారభేదోపక్రవ్యఇతిభాషః. (ఏకాదశభిర్వాక్యైః) ఉపాయాన్తరత్తిలితి, ఇత్యేయితి, ఎన్దనేఇతి, తిత్తీర్వతామితి, ఆనస్త్యమిచ్ఛతామితి, ఇవైయిరణ్డేయుమితి, ఇభుభక్తియేష్టమితి, అల్లతితి, ఇబ్బక్తియనుడైయితి, ఇతుశిలర్క్కితి, ఇవ్వవన్దేయితి, ఏకాదశభిర్వాక్యైః (వాక్యచతుష్టయమ్) ఉపాయాన్తరత్తిలిత్యారభ్యత్వరై యడైయాక్ కైన్ద్రపడి ఇత్యన్తం వాక్యచతుష్టయమ్. (తృతీయపాదమ్) ఇదంతిత్తీర్వతామితి తృతీయపాదమ్. (ఆవృత్త్యా) “స్వభక్తేర్భూమ్నవా” ఇతిద్విరావృత్త్యా. (పాదద్వయమ్) ఇదంతిత్తీర్వతామితి, ఇదమానస్త్యమిచ్ఛతామితి పాదద్వయమ్. (భక్తియోగాభావే) సాధనభక్తియోగాభావే, సారే (ఇతు) అపన్దావిశేషమ్. (పిట్టి

ఇతి. (నుకృతవిశేషేతి) “జనాన్సుకృతినోద్జన” ఇత్యుక్తేరితిభావః బుద్ధి సాకర్యాద్యపిణ్డతమర్థం పదత్రయేణదర్శయతి (ఇప్పడియాకైయాలితి) విజానతామితిధర్మాణాంస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానవివక్షాయాం చరమశ్లోకా ద్యుపదేష్టాణాం వ్యాసాదీనాముక్త జ్ఞానవత్త్వేనతేషాం ప్రపత్తావే వాధికారస్సృతః. తతశ్చభక్తత్వం వ్యాహస్యేతేతిదూషణం పూర్వోక్తమ్.

తర్హిభవత్పక్షేవా కథంవ్యాసాదీనాం ప్రపత్తావనధికారఇత్యత ఆహ(వ్యాసాదికళితి) తర్హి “నరస్యబుద్ధిదార్పల్యత్” ఇత్యస్యకోర్థఇత్యత ఆహ (అశక్తస్యేతి) సాధనాన్తరజ్ఞానానుష్ఠానాశక్తస్య “యథాశక్తికుర్మః తస్మిన్జంతత్కుర్మః పూర్ణానుష్ఠానాశక్తౌ యథాశక్తికుర్మః తత్రా ప్యశక్తౌ అనుకూలాన్తరాణి తదుపాయోపాయాన్వాకుర్మః” ఇతి, శక్తా నామపి అతిప్రయాససాధ్యేషు దుష్పరిహరనిరర్థకా శామూత్రేణ ఆత్మా నంకృతార్థం మన్యమానస్యేత్యర్థః (కస్యచిత్) “దృఢపూర్వశ్రుతోమూ ర్భః” ఇత్యాద్యుదాహరణస్యేత్యర్థః (బుద్ధిదార్పల్యమ్) అధికర్తుమ యోగ్యేఅధికారభ్రమః. (లఘ్వితి) “ఉపాయాన్తరమిష్యతే” ఇత్యస్య ఉపాయాన్తరమన్యద్వా ఇష్యతే నర్వధాప్రపత్తిర్నేష్యత ఇత్యర్థ ఇతిభావః

ఏవంనరస్యేత్యాదికం జ్ఞానమాన్ద్య పరతయామోజితమ్ విశ్వా సమాన్ద్య పరతయాపియోజయతి (తత్ప్రతితి) లఘుత్వాఽపివ యే విశ్వా

తమ్)సారమ్ (పదక్రమేణ) “అజ్ఞానామ్ - విజానతామ్, తిత్తిర్న తామ్, అనస్త్యమిచ్ఛ తామ్” ఇతిపదక్రమేణ (దూషణమ్) “ఉపాసనాదికళిలధికారమిత్రయామ్” ఇతిదూష ణమ్ (దృఢపూర్వశ్రుతఇతి) రహస్యత్రయసారేసిద్ధోపాయశోధనాధికారే “దృఢపూర్వ శ్రుతోమూర్ఖోధర్మాణామవిశారదః । పృథానపృచ్ఛన్ సద్దేహానన్దశ్శస్వప్రమివచ్ఛతి॥ అన్యథామన్దబుద్ధీనాం ప్రతిభాతిదురాత్మనామ్ । కుతర్కవ్యాఖ్యదప్తానాం విభ్రాన్తేన్ద్రి యవాజినామ్” ఇత్యాదికమత్రానుసంధేయమ్ (ఉదాహరణ్య) ఉదాహరణ భూతస్య.

సరాహిత్యేన ప్రపత్త్యనర్హాణాం సాధనా న్తరమిత్యపికారణం యుజ్యతే ఇత్యర్థః. (మహావిశ్వాసపూర్వకమ్) “రాక్షసానామ విప్రమ్భాత్” ఇత్యాద్యనుసారేణ విశ్వాసస్య ప్రపత్తావ న్తరజ్ఞత్వాదితిభావః. “సర్వస్యాపిచేతనస్య ఉపాయా న్తరం బుద్ధిమూర్ఖ్యాదిష్యతే” ఇత్యాద్యర్థస్తు బాధిత ఇత్యాహ (వ్యాసాదిప్వితీ). తదయం నిష్కర్షం. “వ్యాసాద్యనుష్ఠితేష్వాఙ్మవిషయైక్యాచ్చ సజ్జహాత్ । అశక్తానామిహజ్ఞానం స్వరూపవిరోధధీం” ఇతి ;

ఉదీచిరజ్ఞవరదదేశైర్దర్శితోత్రనః । తటాకతీర సమ్భూతస్సమృదాయః । ప్రకాశ్యతే । అనుపాస్యత్వ కణ్ఠోక్తే తామసాద్యుపబృంహ

(మహావిశ్వాసపూర్వకమితి) (రాక్షసానామవిప్రమ్భాదితి) ససత్కృమారసం హితాయామ్, “ప్రపత్తేఽపిచిదప్యేవం పరాపేక్షానవిద్యతే సాహిసర్వత్రసర్వేషాం స్వకామఫలప్రదా । సక్రమచ్చరితాయేన రస్యసంసారనాశినీ । రాక్షసానామవిప్రమ్భదాజ్ఞానేయస్యబద్ధనే । యథావిగళితాసద్యస్తవ మౌఘావ్యస్త్రబద్ధనాః తథాపుంసామవిప్రమ్భాత్ప్రపత్తిః ప్రచ్యుతాభవేత్ । తస్మాద్విప్రమ్భయుక్తానాం ముక్తిం దాస్యతి సాచిరాత్” ఇతి. (అనుష్ఠితేః) ఉపాసనానుష్ఠానాత్. (జ్ఞాజ్ఞేతి) జ్ఞాజ్ఞయోః ప్రపత్త్యాదిరూపవిషయైక్యాదిత్యర్థః. (అశక్తానామితి) విజానతామిత్యత్ర అశక్తానాం సజ్జహాదిత్యర్థః. (ఇహజ్ఞానం) విజానత్పరబోధ్యజ్ఞానమ్. (సస్వరూపేతి) స్వరూపయాథాత్మ్య విరుద్ధత్వజ్ఞానంసంభవత్యర్థః. అత్ర అజ్ఞానాన్న సాధనాంతరే ప్రవృత్తిరితి పూర్వపక్షాన్వయః (ఇతీతి) తదయం నిష్కర్ష ఇతి పూర్వేణాన్వయః.

(అనుపాస్యత్వేతి) ప్రపన్నపారిజాతే, భగవత్పరిణాంపాసనపద్ధతౌ “బ్రహ్మరుద్రార్జునవ్యాస సహస్రశ్చరభార్గవాః । కరుణాన్త్రేయశ్చిలబుధాద్యాయే సహస్రశః । శక్త్యావేశావతారాస్తు విష్ణోస్తత్కాలవిగ్రహాః । అనుపాస్యాముముక్షుణాం యథేంద్రియాస్తుచేవతాః । యథాభగవతైవోక్తం విషన్వేనాయశ్చిన్వతే । అధికృత్య ముముక్షుణామనుపాస్యాన్విశేషతః । అసర్వానపివక్ష్యామి ప్రాదుర్భావస్య గ్రామమ్ । చతుర్ముఖస్తుభగవాన్ సృష్టికార్యనియోజితః । శక్కురాఘ్నేషుహా

రుద్రస్సంహారాశ్చయోజితః । మాహనార్థస్తదాబుద్ధో వ్యాసశ్చైవమహాస్పతిః ।
 వేదానాంవ్యసనే తత్రదేవేనయోజితః । అర్జునోఽభిమానశ్చైవజామదగ్ధైః
 మహాస్పతిః । వసూనాంపావకృత్తేజశ్చతదైవచ । అమృతాత్రాస్తేసర్వేకార్యార్థ
 మమితమృతే । అసర్వాభిసంసృజితే విరుద్ధత్వాన్మహామతే । అహశ్చృతియతా
 శ్చేష్టేజీవమిశ్రాహ్యధిష్ఠితాః । అనుపాస్యాస్తుతేసర్వే విరుద్ధత్వాన్మహామతే । ప్రా
 దుర్భావాస్తుమఖ్యాయే మదంతత్వాద్విశేషతః । అజహత్స్వభావవిభవాదివ్యా
 ప్రాకృతవిగ్రహాః । దీపాదీపా ఇహోత్పన్నాజగతోరక్షణాయతే । అర్చనాహ్లాహినీనేశ
 సంస్థిత్యుత్తరణాయతే । యదాహభగవాన్వాప్యసంపురాణేతుపరాశరః । బ్రహ్మణం
 శితికణ్ణాచ్యాయా శ్చాన్యాదేవతాస్తుతాః । ప్రబుద్ధానసేవనేయస్మాత్పరిమితఽఘమ్ ।
 అన్యేతుభిరుపవ్యాఘ్రచేతసోదేవ్యపాత్రయాః । అశుద్ధాస్తేమస్తాస్తుదేవాద్యాః
 కర్మయోగయాః” ఇత్యాదివాక్యాసాదీనామనుపాస్యత్వముక్తమితిభావః

(తామసేతి) త మసపురాణదేవాదిప్రతిపాదనాదిర్వర్ణః. అత్రప్రమాణాని
 మాతేస్య -- “సజ్జీర్ణాసాత్వకాశ్చైవ రాజసాశ్చైవతామసాః । యస్మిన్
 కల్పేతు యతోఽక్రమేపురాణంబ్రహ్మణాపురా । తస్యతస్యేతుమాహాత్మ్యం
 తత్సర్వరూపేణవర్ణితే । అగ్నేశ్శివసయమాహాత్మ్యం తామసేషుచక్రీరితమ్ ।
 రాజసేషుచమాహాత్మ్యమధికం బ్రహ్మణోవిదుః । సజ్జీర్ణేతుసర్వస్వత్యాః పితౄ
 ణాశ్చనిగద్యతే । సాత్వికేషుచకల్పేషుమాహాత్మ్యమధికంహరేః । తేషేషయోగ
 సంసిద్ధాగమివ్యన్తిరాంకామ్” ఇతి పాద్మ్యే-“మాత్స్యేకార్థంతథాలెక్ఖంతైవంస్తా
 దంతదైవచ । అగ్నేయశ్శివదేతానితామసానినిబోధమే । వైష్ణవంనారదీయశ్చతథా
 భాగవతంశుభమ్ । గారుడశ్చతథాసాద్గంవారాహంశుభదర్శనే । సాత్వికానిపురా
 ణాని విజ్ఞేయానిచమప్రీధక్ । బ్రహ్మణ్ణంబ్రహ్మకైవర్తం మార్కండేయంతదైవచ ।
 భవిష్యద్వామసంబ్రాహ్మంరాజసానిచపడ్విదుః । సాత్వికామోక్షదాఃప్రాత్రా రాజ
 సాస్సర్గదామృతే । తదైవతామసాదేవి నిరయప్రాప్తిహేతవః” ఇతి

ఫలాస్తరే, “పురాణసంక్షిప్తసమ్భూతిమస్య వాచ్యంప్రయోజనమ్ । దానందాన
 స్యమాహాత్మ్యంపారాదేశ్యనిబోధత । బ్రాహ్మందశసహసాగ్రహిపార్థంపఞ్చోపసప్తచ
 శ్రీవైష్ణవంత్రయోవింశంతతుద్వింశస్తుశైవకమ్ । అష్టాదశంభాగవతం నారదంపశ్చ

ణాత్ । నమస్కారాచ్చ చత్వారో వ్యాసాద్యాః కల్ల భేదతః । అతః
వింశతిః । మార్కండేయంసవాగ్నేయం దశపంచతుశ్చకమ్ । చతుర్దశభవివ్యత్సన్ధిత్
తథాపశ్యతానిచ । దశాష్టాబ్రహ్మకై వర్తంతేగమేకాదశైవతు । చతుర్వింశతివారా
హమేకాశీసహస్రికమ్ । స్కాన్దంశతంతథానీకం హనుసంస్థకీర్తితమ్ । కార్మం
సప్తదశభ్యాతంమాత్స్యంతచ్చచతుర్దశ । ఏకోసవింశత్యపక్షం బ్రహ్మచంద్వాదశై
వతు । ఏవంపురాణసన్దోహంచతుర్దక్షముదాహృతమ్ । తత్రాష్టాదశసాహస్రంశ్రీభా
గవత్సుత్యతే । ఇదంభగవతాపూర్వంబ్రహ్మణేనాభిషక్ష్మదే । స్థితాయభవభీతాయ
తారుణ్యాత్సంప్రకాశితమ్” ఇత్యాది

(నమస్కారాదితి) ఉపయుక్తాంశస్థిహగ్రస్థే-శ్రీపుసంహస్య పరివాసుదేవాని
రుద్ధవేది యాగపర్యజోపవరి అనంతాసకీర్తనమధికమ్, శ్రీకృష్ణస్యనిర్వోక్తపరివార
ఏవదేవీమత్యభేదః తత్తత్సంహితాసుసారేణావగస్తవ్యః పరాశరసంహితాయామ్,
“వామేభూమి సుతాపురస్తుహానూమాన్” ఇత్యాదిధ్యానశ్లోకే సుగ్రీవాదీనాంవాయ
వ్యాదిఘస్థిరుక్తా “భరతేనపుతచ్చత్రం శత్రుఘ్నపుతచాకురమ్ । లక్ష్మణానుచరం
దేవం సనకాదిమనిస్తుతమ్” ఇతి భరతశత్రుఘ్నస్థితిః తత్వస్థిహ ఉక్తా కోదణ్డ
రామస్యహ, పాద్యే, “భరతంకల్పయేత్స్యాచ్యం దక్షిణానకీంపునః । ప్రతిచ్యం
బాహువస్తజ్ఞ ఉత్తరేలక్ష్మణంతథా । సుగ్రీవఃపూర్వీకోజేతు నైముత్యాస్తువిభీష
ణమ్ । వాయవ్యాస్తసకంస్యస్యేదైశాన్యాంశత్రుమర్దనమ్” ఇతి “తద్వామభాగేవై
దేహింసీతాంతస్సన్త్రోయజేత్ । దక్షిణేలక్ష్మణఃపూర్వః రాఘవసాన్త్రుమన్త్రుతః ।
వామేత్రికోణంశార్ఙ్గజ్ఞ యజేద్దక్షిణకే శరాన్ । హనుమస్తజ్ఞసుగ్రీవం భరతజ్ఞవిభీ
షణమ్ । సుషేణాద్దశశత్రుఘ్నావజామృవస్తందశాదిమ్” ఇతి.

అత్రయథాసంహితంప్యవస్థా అగస్త్యసంహితాయాం విష్యక్సేన వైసలేయ
చర్ణాదికుముదాదయోపి, విజితత్వాత్ శ్రీరామస్యనిర్వోక్తపరివారా అపిధ్యే
యాః పరాశరసంహితాయామ్, హనుమదాద్యస్తేనామేవోక్తేతేకావరణంనియ
తమ్ తత్వస్థిహేద్యుక్తదశావరణాద్యర్చనస్తు అభ్యుదయావహమ్. “దేవోవై కుణ్డనా
ధస్తు అనంతాససంస్థితః । సేవ్యశ్రీభూమినీలాభిఃప్రాచుర్భావైస్తథాభిరైః” ఇతి

పూర్వార్థవైషమ్యసూక్తిర్నాత్మ్యక్తిరీరితా । సాధోపాయాధికారే
స్వైర్వైలక్షణ్యప్రపశ్చనాత్ । అజ్ఞాననియమాభావో మధ్యవాక్యవివ
గద్యభాష్యబాహ్యతవచనేన పాద్మాత్తిరాదినాచ వైకుణ్ఠపిఠవసద్భావసంక్షేపే తత్ప
రివారాస్సు గ్రీవాదయోపినిత్యాస్సనీతిసంధ్యతి. “అప్రోవిష్టోరనాప్రశ్నద్విధా పరికర
ప్రస్థితః, నిత్యోపద్యోగచానిత్యః కర్మవశ్యోముముక్షుభిః” ఇత్యుక్తేః, నిత్యభూతా
స్సుగ్రీవాదయవివధ్యతవ్యాః. పరాశరసంహితాయామ్, గ్రీహయగ్రీవకల్పే, తస్య
గ్రేవైసేతే యజ్ఞసూతుతోధ్యానోక్తేః బద్ధాద్ధసూతుతోన్యోహసూమాః క్షేతద్వి
వేనీతిగమ్యతే.

అగప్రసంహితాదిషు క్షేతద్విపావస్థిత స్మీరామపరితస్సుగ్రీవాదినాముక్తే
నేపితత్రాసేని వసనీతిసిద్ధేనేపాంధ్యానమపినానుచితమ్ “ధనంపూర్వయేతేనప్రతిష్ఠా
మాచరన్తియే । వైష్ణవీంభక్తియుక్తేనచేతసా కీర్తయన్తిచ । భగవద్భాషినోవిప్రా
ఇత్యాప్రాసముదాహృతాః । వర్ణధర్మమనుష్ఠిత్యా ఆప్రాదిప్తేనకీర్తనా । యజుశ్ర
ద్ధయాదేవకూశాస్త్రేనకీర్తితాః ” ఇత్యిత్రసుగ్రీవాదిద్యానం బద్ధభిన్ననిత్యసుగ్రీ
వాదివిషయకమిత్యుక్తమ్. తద్వత్ పరాశరసంహితాయాం “ప్రహ్లాదోనారదక్షేప
పుణ్డరీకః పరాశరః । వేదవ్యాసోమృగేషశ్చ శుకస్తద్వచ్చకానకః । భీష్మద్రావ్యస్త
తోజాతస్తద్వం కేళుతుసాదరాః । రుక్మాక్షదస్తథాతద్వ ద్వసిష్ఠసువిభీషణః ।
ఏతద్విష్ణవంశ సమ్భూతా స్సాత్వికాఽయుషినామకాః । ఏతేభాగవతాశ్చైవ
భుక్తియైత్రబదాయకాః । అర్చాయోగాగ్రస్పదాసమ్యగ్విష్ణుపార్శ్వేచనిత్యవత్ ।
విష్ణవర్చనిత్యపూజాచ ముక్తార్చాచదిశేషతః । తదాభాగవతార్చాచ నిత్య
నైమిత్తికైఃక్రమాత్ । దిశ్యేనైధేస్వయంవ్యక్తే మానుషేదేవమన్దిరే । గృహేచపూజయే
ద్విప్రః ప్రపన్నశ్చదిశేషతః” ఇతి. వ్యాసపరాశరాదేః ప్రతిష్ఠార్చనోక్తిః శుద్ధభాగ
వతవ్యాసపరాశరాదివిషయా. “సమోవ్యాసాయవిష్ణవే” ఇతిసమస్కారోపేతద్వి
షయఇతిమత్యవ్యమ్.

(కల్పభేదతః) తామసాదికల్పభేదతః. (వైషమ్యసూక్తిః) “పర్వతపరమాణు
వోష్టే వాసిషారమ్” ఇతిసూక్తిః. (నేతి) ఆత్మ్యక్తిరితి నేత్యర్థః. (వైలక్షణ్యేతి)
ప్రవత్తివైలక్షణ్యేత్యర్థః(అజ్ఞాననియమాభావః) జ్ఞానసామాన్యభావః (మధ్యవాక్యమ్)

క్షీతం । యాథాత్మ్యజ్ఞానినాంవ్యాజభక్తి యోగాధికారతః । ఇన్ద్రత్యాగ
విధిత్యాది పూర్వవాక్యేద్విరాశిగః । అధికారః కథంప్రాక్తశ్చతుర్థా
మధికారతః । అత్యంతాజ్ఞాన సర్వజ్ఞోవ్యాహతేర్నాధికారభావః । సాధ్య
ద్విత్వానుపగమాదు త్రరార్థశ్చబాధితమ్ । ఇతిశక్జ్ఞానిరాసార్థమానా
లిత్యాదివిస్తరః ॥

తత్రవ్యాహతిం తావత్పరిహరతి(ఇవిష్ట త్రిలిత్యాది). విజానతా
మిత్యత్ర జ్ఞాథాత్వర్థాభావమాహ(ఉపాసనాదికలిలితి). పుష్పసర్గ విషక్షిత
విశేషజ్ఞానాభావమాహ (ప్రపత్తితన్నిలుమితి). అత్రజ్ఞానాజ్ఞానయోరేక
విషయకత్వస్వారస్య మభిప్రేతమ్. (నూత్నేతి) “ప్రాప్యోజీవః. ప్రాప్తా
ఈశ్వరః. స్వీకారమప్యనపేక్ష్య భగవానుపాయః. ఫలం పరార్థాను

ఇవిష్ట త్రిత్వోన్మదితి మధ్యవాక్యమ్. (ఇన్ద్రత్యాగవిధిత్యాది) “ఇన్ద్రత్యాగవిధియాన
పక్షస్థన్నిటమ్ ఉపాయాస్తరసామర్థ్యమిల్లాతార్కుమ్ అతుష్టాకీల్ విశమ్భుక్షమర
ల్లాతార్కుమ్ ఇచ్చురత్రియిలధికారమ్” ఇతివాక్యానుపూర్వీ. (ద్విరాశిగః) ఉపా
యాస్తరానుష్ఠానా సామర్థ్య విశమ్భుక్షమత్వరూపద్విరాశిగః, అధికార ఇత్య
స్వయః. (చతుర్థామితి) ఇదంశరణమజ్ఞానామితి స్లోకేచతుర్థామధికారిణాంవిభాగా
ద్వివిధః అధికారఇతి కథంప్రాక్త ఇతి ఔత్పేక్షిక పూర్వపక్ష్యభిప్రాయః.
(అత్యంతాజ్ఞేతి) అత్యంతాజ్ఞః - ఘటాదిః. సర్వజ్ఞః - ముక్తజీవః. ముక్తాపస్థాయామే
వసర్వజ్ఞత్వమ్. (వ్యాహతేరితి) ఘటస్య ఆచేతనత్వాత్ సర్వజ్ఞస్య ముక్తత్వాన్న
ప్రపత్త్యధికారః; అత ఉక్తయోరుభయోఃప్రపత్త్యధికారవ్యాహతేః. అజ్ఞానాం
విజానతామిదమిత్యత్ర కథముపపత్తిరితితాదృశపూర్వపక్ష్యభిప్రాయః. (సాధ్యద్వి
త్వానుపగమాదితి) సాధ్యస్య మోక్షస్యద్విత్వానజ్ఞేకారాత్. తత్త్రిన్ద్రతామితి ఆనన్దస్య
మిచ్ఛతామిత్యధికారిద్వయ బోధకముత్తరార్థం బాధితమితి తాదృశపూర్వపక్ష్యభి
ప్రాయః.

(జ్ఞాథాత్వర్థాభావమాహేతి) అజ్ఞానామిత్యత్రేతిశేవః. (పుష్పసర్గేతి) విజా
నతానిత్యత్రపుష్పసర్గేత్యర్థః.

భవాది శబ్దాదిభోగప్రభృతీస్వప్రయోజనపర్యంతం విరోధ" ఇత్యర్థపశ్య
కయాథాత్మ్యజ్ఞానాభావఇత్యర్థం ఏవమూర్ఖతస్యైవదవ్యయార్థనిష్ఠాపూ
ర్తేరితిభావః విజానతామిత్యత్రధాత్వర్థం ఉపాయాంతరస్వరూపవిరుద్ధ
త్వజ్ఞానమ్, పృథుపరగ్రాత్స్వరూపవిరుద్ధత్వేన జ్ఞానలాభః, స్వరూపవిరుద్ధ
త్వజ్ఞానశ్చభగవత ఉపాయాకార పరిపూర్ణత్వలక్షణ పరిబృఢత్వజ్ఞా
నేనభవతి. అతో * దేవేపరిబృఢతయేత్యేతత్ విజానతామిత్యన్య ఫలి
తార్థ కథనముఖేనవ్యాఖ్యాన మిత్యభిప్రేత్యాహ (ఇవద్గ్రీలిత్యాదినా).
అల్లతితి "ఇతుక్కునపేక్షితమాన" ఇతివిశేషణేన అనపేక్షితసర్వవిష
యజ్ఞానమర్థ ఏవేతిగమ్యతే తేన న"అజ్ఞసర్వజ్ఞ భక్తానామ్" ఇతిశౌనక
వచన విరోధఇతిభావః

(ఇక్కుచ్చొల్లప్పడుకిఱతు) అనేనదేవవిషయజ్ఞానమేవ విజానత్ప
దార్థం తేనసాధనాంతరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానంఫలితం అజ్ఞపదేచదేవ
విషయక పరిబృఢత్వజ్ఞానరూప విశేషజ్ఞానాభావపవ వివక్షితఇతిభావః.
అతోజ్ఞానాజ్ఞానయోరేకవిషయకత్వసిద్ధిః దేవవిషయకవిజ్ఞానాభావ
వాన్సాధనాంతరస్వరూపజ్ఞానరహితోపి భవతీతి తస్మావీతేనరూపేణన
ద్రుహ ఇత్యపియోజనానూచ్యతే ఉభయధాపిస్వరూపయాథాత్మ్య
జ్ఞానరహితానాం సాధనాంతరే అధికారఇతి ఇవద్గ్రీలిత్యాదివాక్యఫలి
తోద్ధిః వ్యాసాదయస్తు నసాధనాంతరనిష్ఠాః, కిన్త్వధికారివిశేషణీ
భూతభక్తియోగముఖేన సిద్ధోపాయనిష్ఠాఏవేతితేషాం స్వరూపయాథా
త్మ్యజ్ఞానేపివిరోధఇతిభావః.

(ఏకే విషయకత్వేతి) ఉపాసనాది ప్రపత్తిసూక్ష్మవిశేషరూపైకవిషయకత్వే
త్యర్థః (ఇవద్గ్రీలిత్యాదీతి) ఇవద్గ్రీలి విజానతామితి ప్రతీకమ్సూచ్యత
ఇతి, దేవవిషయకవిజ్ఞానవాన్, సాధనాంతరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానవానితి విజాన
త్పదార్థః దేవవిషయక పరిబృఢత్వజ్ఞానాభావవాన్, సాధనాంతరస్వరూపవిరుద్ధత్వ
జ్ఞానాభావవానితి అజ్ఞపదార్థః సర్వేషిప్రపత్త్యధికారిణ ఇతిఫలితమ్ (తేషాం)
వ్యాసాదీనామ్

తర్హి అశక్తానాం సజ్జహానస్యాదిత్యత ఆహ (ఇవ్యవయ క్తేతి) అశక్తాన్స్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానవన్తసవా ఆద్యే విజానత్వ దేనసజ్జహం. అస్తే అజ్ఞపదేన ఇతి భావం ఇదముపలక్షణమ్, శాస్త్రపర్యదస్తానాం శరణాగత్యధికారే సాధనాంతరస్యాధికార్య భావప్రసంగి, శక్తిభావేన శాస్త్రపర్యదాసేన యాథాత్మ్యజ్ఞానవతాం విజానత్వదేన, తద్రహితానాం తేషామజ్ఞపదేన సజ్జహా ఇత్యపి బోధ్యమ్ నచ స్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానవతాం తద్రహితానాం శరణాగత్యధికారే సాధనాంతరస్యాధికార్యభావప్రసంగి శక్తిభావేన శాస్త్రపర్యదాసేన వావిద్యారహితానామేవయాథాత్మ్యజ్ఞానరహితానామజ్ఞపదవివక్షితత్వాత్ నచైవమ్ “ఇదం శరణమజ్ఞానామ్” ఇత్యేవపర్యాప్తమితి వాచ్యమ్. సాధనాంతరానుష్ఠానశక్తానాంతత్వరూపజ్ఞానవతాంతై వర్ణికానామస్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానే విశమ్భాసహత్వే భక్తిపారవశ్యేచ సతి శరణాగత్యధికార ఇతిజ్ఞాపనాయ పాదత్రయారమ్భాత్. భవత్పక్షేతు విజానత్వదన్య అశక్తిత్వాకారేణ అశక్తిపరత్వే లక్షణాన్యాత్. అతో నాజ్ఞపదవైయర్థ్యమ్; నాపిసాధనాంతరాధికార్యభావప్రసంగ ఇతి భావం.

“అకేచ్ఛననాయ ప్రపత్తిక్రధికారియామ్” ఇత్యయుక్తిమ్.

(అద్యే) అశక్తాః స్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానవస్తతివక్షే (అస్తే) అశక్తాః స్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానాభావవస్తతివక్షే (తద్రహితానామ్) యాథాత్మ్యజ్ఞానరహితానామ్ (తేషాం) శాస్త్రపర్యదస్తానామ్ (ప్రసంగి) సచేత్యన్వయః. (తత్స్వరూపమ్) సాధనాంతరస్వరూపమ్ (స్వరూపేత్యాది) విజానతామిత్యత్ర స్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానమ్, తిత్తీర్వతామిత్యత్ర విశమ్భాసహత్వమ్, ఆసన్త్యమిచ్ఛతామిత్యత్ర భక్తిపారవశ్యచ్ఛబోధ్యమ్ (పాదత్రయమ్) “ఇదమేవ విజానతామ్” ఇత్యాదిపాదత్రయమ్ (లక్షణేతి) స్వాధ్యపరిత్యాగాదితిభావః

(అయుక్తమితి) ప్రపత్తే ప్రపుత్తిరూపత్వే, తస్యాం ప్రపుత్తికథం సమ్మపతితిభావః సారే (శరైస్త్రితి) శ్రీరామాయణేనుసరకాణ్డే ఏకోనచత్వారింశత్సర్గ

సిద్ధోపాయస్యచేతనప్రవృత్తిమాత్రానహత్వాదిత్యాశఙ్కతే (శక్తియు
జ్ఞేయాకిలుమ్) ఇతి సిద్ధోపాయస్య ధర్మిగ్రాహి ప్రమాణవిరోధేన
సాధనభూత ప్రపత్త్యసహత్వేపి కై జర్యరూపప్రవృత్తి సహత్వమేవ
అన్యథాప్రవృత్తిమాత్రానహత్వే సిద్ధోపాయాధ్యవసాయఏవసాన్య
త్ దితి, తస్యస్వప్రతిబద్ధకత్వమేవ స్యాదిత్యాశయేనాహ (ఇతుప్రపన్నసు
దైయపిత్యాదినా).

నన్వేషంసతి వ్యాసాదీనాం శరణాగతావేవాన్వయస్సాన్యత్, “ఇ
దమేవ విజానతామ్” ఇతి ప్రమాణవిరోధేన స్వరూపయాధాత్మ్యజ్ఞానశా
లినాం తేషామధికారివిశేషణీ భూతవ్యాజరూపభక్తి యోగాద్యన్వయా
యోగాదిత్యాశఙ్క్య*ఇదన్తిర్హితాం పారమిత్యుక్తాయాస్సం సారనిపు
త్తీచ్ఛాయాః, *ఇదమానన్త్యమిచ్ఛతామిత్యుక్తాయాః * సచానన్త్యా
యకల్పత ఇత్యాదిప్రమాణప్రసిద్ధానన్త్యేచ్ఛాయాశ్చసత్వేపి ఉత్తరార్థ
వివక్షితాధికారికోటిద్వయాననుప్రవేశవత్ ద్విత్వీయపాదవివక్షితాధి
కారి కోట్యననుప్రవేశస్యాపి సమ్భవేన తేషాంభక్తి యోగాద్యన్వయో

త్రంశస్థోకః - శరెస్తుసమ్మలాంకృత్యేతి (ప్రమాణమ్) సిద్ధోపాయఇతి ధర్మిగ్రాహక
ప్రమాణమ్. (సాధనభూతప్రవృత్త్యసహత్వేపితి) ఉపాయభూతప్రపదన ప్రవృత్త్య
సహత్వేపిత్యర్థః (కైక్కురూప ప్రవృత్త్యసహత్వమేవేతి) ఫలభూతశరణాగతి ప్రవృత్తి
సహత్వమేవేత్యర్థః (అన్యథా) ఏవమసజ్జీకారే (తస్య) సిద్ధోపాయాధ్యవ
సాయస్య (స్వప్రతిబద్ధకత్వమేవ) సిద్ధోపాయాధ్యవసాయ ప్రతిబద్ధకత్వమేవ

సారే (ఉత్తరకృత్యవిశేషేతి) ఆయంఫలకోటినివిష్ట ఇత్యుక్తత్వేన ఫలప్రప
త్తిరూపప్రవృత్త్యసహత్వ మిశ్వరస్యయుజ్యత ఏవేతిభావః (తేషాం) వ్యాసాదీనామ్
(ఉత్తరార్థవివక్షితాధికారీతి) “ఇదంతిర్హితాం పారమిదమానన్త్యమిచ్ఛతామ్” ఇత్యు
క్తరార్థవివక్షిత విశమ్భసహాధికారిభక్తి పరవశాధికారీత్యర్థః (అననుప్రవేశవదితి)
ఉత్కటేచ్ఛాయా అభావాత్, వ్యాసాదీనామనను ప్రవేశవదిత్యర్థః తిర్హితత్వా

యుక్త ఏవేతి పరిహస్తుము త్తరాధవనక్షితమర్థంతావదాహ (ఉపాయాస్తరణిలిత్యాదినా) అన్యత్సర్వంపూర్వవత్

(ఇప్పడియాకై యాలే ఇత్యాది) “సముదాయజ్ఞానమాత్రమాయ్” ఇతిమాత్రపదేన ప్రపత్త్యుపయుక్తౌపాయ పరిబృఢత్వరూపవిశేషాకారజ్ఞానం వ్యావర్త్యతే తస్మిత్వే తస్మైవనప్రపత్తిప్రవృత్తౌ హేతుత్వేఉపాయాస్తర స్వరూపాజ్ఞానస్యేతన్యథాసిద్ధశక్త్యాస్యాదితిభావః.

(ఇతిలుమితి) యద్యపి “ఉపాయాస్తరత్తిల్ తెలివుణ్ణానాలుమ్” ఇశ్యేననక్తస్యమ్, తస్మైవనసాధనాస్తర ప్రవృత్త్యైవయిక్తత్వాత్ సత్వైచ్ఛయోరాతక్కుట్యాభావాత్ ప్రపత్తౌవ్యానాదిర్నప్రవర్తత ఇతిభావః (ద్వితీయపాద వివక్షితాధికారీతి) విజానత్పద వివక్షితాధికారీత్యర్థః స్వరూపయాదాత్మ్య విశేషజ్ఞానం విజానత్పదేనోచ్యతే ప్రపత్త్యధికారే అర్థవత్సక స్వరూపయాదాత్మ్యజ్ఞానస్య ముఖ్యత్వాత్, విజానత్పదబోధ్యాధికారి కోటావ్యాసాద్యనను ప్రవేశఇతిభావః (తేషామ్) వ్యాసాదీనామ్

సారే (ఇప్పపాయత్తిల్) ప్రపత్తియితిత్యర్థః (తత్సత్వే) ఉపాయపరిబృఢత్వరూప విశేషాకారజ్ఞానసత్వే (తస్మైవ) తాదృశజ్ఞానస్మైవ (అన్యథాసిద్ధశక్త్యాస్యాదితీతి) అజ్ఞత్వరూపప్రపత్త్యధికారః, ఉపాయాస్తరస్వరూపాజ్ఞానస్య ప్రపత్తిప్రవృత్తౌహేతుత్వే అన్యథాసిద్ధఇతిభావః శాస్త్రపర్యుదాసాదినా ఉపాయాస్తరస్వరూపాజ్ఞానస్యతత్వాత్ తస్య ఉపాయస్వరూప విశేషజ్ఞానే జాతే ప్రపత్తౌప్రవర్తతఇతి, ఉపాయాస్తరస్వరూపాజ్ఞానస్య అన్యథాసిద్ధత్వమితి తత్ప్రకారోబోధ్యః

(ఇతిలుమితి) సారే (ఇతిలుమ్) ఉపాయపరిబృఢత్వ స్వరూపయాదాత్మ్యజ్ఞానత్తిలుమితిత్యర్థః (యద్యపి) అత్ర “ఉపాయాస్తరత్తిల్ తెలివుణ్ణానాలుమ్” ఇత్యనస్తరం సాధనాస్తరత్తిలిఠ్ఠిజానితిపురణీయమ్, సాధనాస్తరాకారవిశేషజ్ఞానే సత్వే ఉపాయపరిబృఢత్వ విశేషజ్ఞానేసతి ప్రపత్తౌప్రవర్తత ఇతిభావః (తస్మైవ)

తథాపి “ఇతిలుమ్ ఉపాయాన్తరత్తిలుమ్ తెళివుణ్ణానాలుమ్ ప్రపత్తియిలే ఇట్టియలామ్. ఉపాయాన్తరత్తిలనుస్థానశక్తియిల్లాతార్క్కుమ్ ప్రపత్తియిలే ఇట్టియలామ్” ఇతివాక్యయోజనా. తథాచలజ్ఞపదవివక్షితోపాయాన్తరస్వరూపజ్ఞానరహితానామపి ప్రపత్తానధికారః ఉపాయాన్తరస్వరూపజ్ఞానేనత్యపి విజానతామిత్యుక్త సాధనాన్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానవ్యవసాయిప్రపత్త్యుపయుక్త పరిబృథత్వరూపశరణ్యగుణ విశేషజ్ఞానవతామపి ప్రపత్తానధికారః సాధనాన్తరాననుస్థానాశక్తానామపి ప్రపత్తానధికారః. తేషామప్యుజ్జపదేన విజానత్పదేనవా సజ్గహితత్వాదితిభావః.

“శక్తియిల్లాత పేర్క్కుమ్” ఇత్యనన్తరం “ఉపాయాన్తరజ్ఞానతదనుస్థాన శక్తికళుణ్ణానాలుమ్ శాస్త్రపరిగ్రహమల్లాతార్క్కుమ్లవై మూఱ్ఱముణ్ణానాలుమ్ విళమ్బమ్ పాతాతవార్త్యతిశయముడై యార్క్కుమ్” ఇతియోజనియమ్. అత్రైవర్ణికానామపి అజ్ఞపదేన సజ్గహితత్వాత్ అతవ “భక్త్యాదౌశక్త్యభావః ద్రమితరహితతాశాస్త్రతః పర్యదాసః” ఇతిస్థలాన్తరేలనుగృహీతమ్ (విళమ్బమ్పాతాతవితి) ఇతరవిషయవైత్యస్థాతిశయేన ప్రాశ్నత్యస్థాతిశయేనవా విళమ్బమ్ పాతాత విత్యర్థః. తేనతీర్తితా మానస్త్యమిచ్చతా మిత్యుభయసజ్గహి, సాధనాన్తరాణాంప్రారబ్ధానాశకత్వాదితిభావః

సాధనాన్తరస్వరూప విశేషజ్ఞానస్యైవ (తేషామపి)సాధనాన్తరానుస్థానాశక్తానామపి (సజ్గహితత్వాదితి) పూర్వోక్తరీత్యస్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానవాన్వాసవేతద్వేదా వికల్పాని ఆద్యే విజానత్పదబోధ్యకోణాప్రవేశః, ద్వితీయే అజ్ఞపదబోధ్యకోణా ప్రవేశఇతి నిరూపణేన సజ్గహితత్వాదిత్యర్థః

(తదనుస్థానమ్) ఉపాయాన్తరానుస్థానమ్ (యోజనియమ్) పూరణీయమ్ (సాధనాన్తరాణాంప్రారబ్ధానాశకత్వాదితి) ద్రమిడాపనిషద్భాష్యే సమకతకదశ

మదశకవ్యాభ్యానావతారికాయామ్, “శరీరావసానత్తిలే ఉమ్ముడైయ వపేక్షితమ్
శేయ్యక్రడవోమెన్టు ఈశ్వరన్ శొన్నవిడముమ్, అతుకేట్టు ఇవర్వొప్ప రాసవిడ
ముమ్కూడాతు ప్రారభకర్తావసానత్తిలే మాకుమాకక్రడవత్తెన్టు పేదాన్దళిలో
వాసనైయెన్నిల్, ఇత్తిరువాన్ మొత్తెన్నిలే భక్తియైప్పణ్ణజ్జోశ్శెన్టుమ్, అకేమాట్టాతా
ర్ప్రవత్తియైప్పణ్ణజ్జోశ్శెన్టుమ్ శొల్లద్రీశే అతిలో ఉపాసకనాకట వధికారియై ప్ప
ద్రీచ్చొల్లుకిఱతు ఇఱ్ఱుప్రపన్నసుక్కు చ్చొల్లుకిఱతు

“తస్యతావదేవచిరం యావన్నవిమోక్షేయే” ఎన్గిఱవాక్యమన్టో ఇవర్ధత్తై
చ్చొల్లుకిఱతు “ఇతుతాన్ శరీరావసానత్తై ప్పద్రీచ్చొల్లుకిఱతో? కర్మావసా
నత్తై ప్పద్రీచ్చొల్లుకిఱతో” ఎన్టు విచారిత్తు “కర్మావసానత్తై ప్పద్రీచ్చొల్లుకిఱతెన్టు
సీద్ధాన్తిత్తెయో? ఆత్మోదు విరోధియాతోవతు” ఎన్నిల్, న్యాయానుగృహీత
మాయిశే వాక్యమర్థప్రత్యాయకమావతు ఉపాసకసుక్కు తాన్ పద్రీశపుపా
యమ్ ముద్రీశి ఫిక్కి వేట్టాకైయాలే అవ్వశపుమ్ న్యాయమ్ నడక్కుమ్ ఇవన్
ముతలడియిలే “ఎమ్ముడైయ సర్వభరద్గళుక్కుమ్ కడవాయ నీయే” ఎన్టుకొన్టు “రేవ
శ్వరన్ పక్కలిలే భరన్యాసమ్ వణ్ణిరవనిశే, ఇవన్తాన్ శేయ్కిఱతొన్టుణ్ణాయ్, అతు
పక్వమాన్ పెఱి వెణుమెన్నుమ్ విశమ్మహేతువుమిలై ఇవన్తాన్ భరన్యాసమ్వణ్ణి
ఈశ్వరసుక్కు ఆశ్చియ్ణాయ్, అతువిశమ్మహేతువుమాకిఱతన్టు ఆకఇప్పడిన్యా
యర్థశ్శోకాట్టినవాశే ఇవసుక్కు శరీరావసానత్తిలే పేదాన్దళుక్కుత్తెట్టియైశే

ఇనితాన్ గారుడపురాణే శ్రీరక్షమాహత్యేయి అశ్వత్థతీర్థప్రశంసాయామ్, “అభ
యోషిద్వరాకాచిన్యాధ వీతిచవిశ్రుతా । విదుషీసర్వధర్మాణాంసర్వకామవివత్తితా!
తపశ్చచార బహుళంతస్మిన్ తీర్థవరేశుభే! అనాహరాజితక్రోధా సదావైవామృసిన్ధి
తా” ఇత్యాదిభ్య ఆధ్యాయత్రయేణ మాధవీజైభవం విస్తరేణోక్త్యాత్మతీయాధ్యా
యచరమే, “అథాత్రమాధవీసాపితపస్త్రాప్తాసుదుర్మురమ్ । భగవన్తం ప్రపన్నాసా
భగవన్తమవాపసా” ఎన్టు మాధవీ ప్రపత్తిపణ్ణి ఆనన్తరమ్పెద్రాభాకచ్ఛొల్లానిష్ఠ
తిశే” ఇతిశ్రీసూక్తిరత్రాసుపన్దేయా

అజ్ఞానాశక్తిర్వృత్తపాయాన్తరాజ్ఞానహేతుత్వేపి విగమ్యాత్తమ
త్వస్యకథమహేతుత్వమ్. తస్మాన్మహానౌపయికజ్ఞానశక్తిసత్వేనగత్యన్తర
సమ్భవాదిత్యతలహ (ఇవిశిష్టేతి) వ్యాసాదీనామ్, “ఇదమేవవిజాన
తామ్” ఇత్యాద్యధికారత్రయసత్వే ప్రపత్తావేవాన్వయస్సాన్విత అధి
కారివిశేషణతయా వ్యాజరూపభక్తియోగాదేః ప్రపత్తివత్ స్వరూప
విరుద్ధత్వాభావేపి ప్రారబ్ధనాశకత్వాభావాదిత్యతలహ (వ్యాసాదికళితి).
వ్యాసాదికళిత్యనేన శాస్త్రపరిగ్రహస్సాన్వితః “శక్తనాయ” ఇత్యనేన
సాధనాన్తర్వరూపా నం కైముత్యసిద్ధమ్

ఏవమ్, “ఇదంశరణమజ్ఞానామ్” ఇత్యధికారస్తావన్నాస్తీత్యుక్తిమ్
“విశమ్భత్తమరాయ్” ఇత్యనేన విజానతామిత్యాద్యుక్తాధికారిత్రియం
నాస్తీత్యుచ్యతే వ్యాసాదీనాం స్వరూపయాధాత్మ్యజ్ఞానం పూర్వాచా
ర్యాణామివ విశమ్భత్తమత్వాపాదకంనభవతి. ఏవమేవతేషాం సంసార
జహసాప్రాప్యతృప్త్యాచ దివ్యసూరీణామివాత్యుత్కటాసతీ విశమ్భత్తమ
తాపాదికాన భవతీత్యర్థః. తత్రహేతుః (అధికారిపురుష౯కళాకై
యాలే)ఇతి.

(ఉపాయాన్తరాజ్ఞానేతి) “గతిమన్యామిదుషమ్” ఇత్యుక్తాజ్ఞానంవివక్షే
తమ్ (తస్య) విశమ్భత్తమస్య సారే (ఉపాయాన్తరరహితన్) ఇతి స్వస్మిన్సర్థో
పాయనిశితత్వసత్త్వాత్, ఉపాయాన్తరగ్రహణాభావాత్తదరహితఇతిబోధ్యమ్
(అధికారత్రయమ్) విజ్ఞానతితీర్హానజ్యేష్ఠార్హపాధికారత్రయమ్ (శాస్త్రపరిగ్రహ
ఇతి) వ్యాసః - వేదవ్యాసఇతి శాస్త్రపరిగ్రహాబోధ్యః

(అధికారస్తావన్నాస్తీత్యుక్తిమితి) ఆజ్ఞాపదేశాస్త్రపర్యదాసత్వమ్, ఆజ్ఞ
త్వముకక్తత్వశ్చవివక్షితమ్ తదభావాత్ వ్యాసాదా సాధనాన్తర ప్రవృత్తిజ్ఞానం
పర్తతఇతిబోధ్యమ్ (తేషాం) వ్యాసాదీనామ్ (తత్ర) సంసారజహసా ప్రాప్యతృప్త
యోర్విశమ్భత్త మత్వాపాదకత్వాభావే.

విశమ్భాక్షమత్వం ద్వివిధమ్. ఏతద్దేహవసానవిశమ్భాక్షమత్వమ్, దేహస్తరవిశమ్భాక్షమత్వత్వేతి. తత్రపూర్వం “తిత్తితామ్ అనన్త్య మిచ్చతామ్” ఇత్యధికారిషునియతమ్. ఏనశ్చ అధికారారమ్భకకర్మణోయావదధికారసమాప్త్యవస్థానేన అనుభవనాశ్చతయా వ్యాసాదిభిరేతద్దేహవసాన విశమ్భాక్షమత్వం విశమ్భశ్చనవ్యతపవ. తథావలంబికారారమ్భకకర్మప్రతిబద్ధేన తాదాత్మికానుస్థానో పయికరుచివిశేషః, అత్యుత్కృతతీర్థా అత్యుత్కృతానన్త్యేచ్ఛాచతేహంనాస్తీతి ఫలబలకల్ప్యమేతత్. తాదృశరుచివిశేషద్వారా అనుస్థానోపయోగిస్తయూపయాధాత్మ్యజ్ఞానమేవ విజానతామిత్యేతత్తత్వపసర్గమహిమ్నా వివక్షితమ్. ఏనముత్తరత్రాప్యత్యుత్కృతత్వం వివక్షితమితి ఏతద్వచనవిరోధాభావా

(తత్ర) విశమ్భాక్షమత్వద్వయే. (పూర్వమిత) ఏతద్దేహవిశమ్భాక్షమత్వమార్తే నియతమితిబోధ్యమ్. (అధికారిషు) భక్తిపారవశ్యప్రవన్నాధికారిషు. (యావదధికారసమాప్తీతి) శారీరకమిహంసాయాం తృప్తీయాధ్యాయే తృప్తీయపాదేనామ్నూరా యాధికరణే, యావదధికారమవస్థితరాధికారికాణామితీ బ్రహ్మసూత్రమ్. తత్ప్రీతి భాష్యే—“నాస్యాభిస్సర్వేషాం జ్ఞానినాం దేహపాతసమయే సుకృతదుష్కృతయోర్వినిశ్చయోక్తః. అపితుయేషాం జ్ఞానినాం దేహపాతానన్తరమర్చిరాదికాగతిః ప్రాప్తా; తేషాం దేహపాతసమయే సుకృతదుష్కృతహానిరుక్తా. వసిష్ఠాదీనాన్త్యాధికారికాణాం నదేహపాతానన్తరమర్చిరాదిగతిప్రాప్తిః; ప్రారంభస్యాధికారస్యాసమాప్తత్వాత్. తేషాంకర్మవిశేషేనాధికారవిశేషం ప్రాప్తానాం యావదధికారసమాప్తీతదారమ్భకం కర్మసమీయతే, ప్రారంభస్యహికర్మణో భోగాదేవత్యయః. అత ఆధికారికాణాం తదారమ్భకం కర్మయావదధికారమవత్సితే. అతస్తేషాంనదేహపాతాదనన్తరం అర్చిరాదిగతిప్రాప్తిః” ఇతిశ్రీసూక్తిశాస్త్రానుసంధేయా. (సహృదయీవేతి) వాస్యాదీనాం విశమ్భాక్షమత్వరూపజ్ఞానాభావాత్, ప్రారంభనానాస్తీతివేదితవ్యమ్. (తేషామ్) వ్యాసాదీనామ్. (ఫలబలకల్ప్యమితీ) ఉపాసనాధికారకార్యబలాత్, కారణభూతం ప్రతిబద్ధకత్వమనుమేయమిత్యర్థః. (ఉత్తరత్రాపి) రెతద్దానన్త్యేచ్ఛయోరపి. (ఏతద్వచనమ్) ఇదంశరణమితివచనమ్.

ద్వ్యాసాదీనాం వ్యాజభక్తియోగాద్యన్వయ ఉపపద్యత ఇతిభావః

సరస్వత్యాదివచనే బుద్ధిదౌర్బల్య శబ్దార్థః - అతిసూక్ష్మపిషయ విశేషానగాహనసామర్థ్యా భావోవా, అప్రామాణ్య శబ్దాశూన్యత్వా భావోవా సమ్భావ్యతే తత్రాద్యమర్థమభిప్రేత్యాహ (అశక్తస్యేతి) లోకేనర్వోపిపురుషః అతికృచ్ఛేషు కష్టం కర్మేతిన్యాయేన ప్రయాసేన కర్తుమశక్తిః, తథాప్యతిదుష్కరవిషయినీ పారతన్త్ర్య స్వరూపవిరుద్ధార్థాశా అనాదిస్వయత్న వాసనాబలేన దుష్పరిహరేతి సార్వజనీనమిత్త్యర్థః ఏవమ్భూతోఽప్యస్తీత్యభిప్రేత్య సరస్వత్యాదివచనం ప్రవృత్తమ్ సతుప్రసిద్ధవ్యాసపరాశరాదయోహి విషయమిత్యాహ (కస్యచిదితి) (బుద్ధిదౌర్బల్యమ్) ప్రపత్త్యుపయుక్తాతి సూక్ష్మపారతన్త్ర్యస్వరూపయాధాత్మజ్ఞానాభావః స్వరూపానురూపసులభోపాయాసమ్భవే స్వరూపవిరుద్ధ దుర్లభోపాయఇవ్యతామ్ తత్సమ్భవేపి తదిచ్ఛా బుద్ధిదౌర్బల్యకాష్టేవేతిభావః. ద్వితీయమర్థమభిప్రేత్యాహ (తతేతి) శబ్దార్థః పూర్వవత్. ప్రపత్త్యనర్హాణామితి బహువచనేన - నరాణాంబుద్ధిదౌర్బల్యాదిత్యపి పారోస్తీతి సూచ్యత ఇతినంక్షేపః ఏతత్సర్వం శ్రీవచనభూషణమిమామాంసాభాష్యే ప్రథమేప్రపత్తిపరిచ్ఛేదేత్యతీయే ప్రపత్త్యనుబంధప్రకరణేష్యే ప్రపత్త్యధికారజ్ఞానశోధనాధికారే వరదదేశికైర్విస్తరేణ ప్రపత్తితమ్.

(ఆద్యమర్థమ్) ఆపగాహన సామర్థ్యాభావరూపార్థమ్ (ఏవమ్భూతోఽప్యస్తీతి) దుష్కరేప్రవృత్తోఽప్యస్తీత్యర్థః (ఇవ్యతామ్) గృహ్యతామ్ (తత్సమ్భవేపి) సులభోపాయసమ్భవేపి (తదిచ్ఛా) దుర్లభోపాయేచ్ఛా (దౌర్బల్యకాష్టేతి) వ్యాసాదీనాం కర్మప్రతిబంధాత్ శరణాగతౌ బుద్ధిప్రవృత్తిర్నాస్తి, ఆశాపినాస్తి; అతస్తస్యానప్రవృత్తిరిబోధ్యమ్ (ద్వితీయమర్థమ్) అప్రామాణ్యశబ్దాశూన్యత్వాభావరూపమర్థమ్. (వరదదేశికైరితి) “సిద్ధాంతే” ఇతిశేషః.

“ఇదంశరణమజ్ఞానామ్” ఇతివచనే విజ్ఞానతామితివిజ్ఞానశబ్దేన జ్ఞాన విశేష ఏవోపస్థాపితః; సత్వశక్తిః. “దేవేపరిబృఢతయావావిదితయా” ఇతివిదిశబ్రహ్మ పరిబృఢత్వరూపకల్యాణగుణ పరత్వేన వ్యాఖ్యాతత్వాత్; తచ్చపరిబృఢత్వజ్ఞానం “సద్విశోపాయ నైదుర్భం సాక్షాద్భగవతో విదన్” ఇత్యత్ర భగవత్సద్విశోపాయ భాషణాన మితివిశేషితమ్. “అజ్ఞసర్వజ్ఞ భక్తానామ్” ఇతిశౌనకవచనేపి జ్ఞానవిశేష ఏవోక్తః. అతస్సర్వత్రజ్ఞానవిశేషస్త్యేవోక్తత్వాత్, అశక్తిపరత్వేనసర్వత్రజ్ఞానపదలక్షణా, అశ్రుతకల్పనాచస్యాత్. నచ, అశక్తస్య అవశ్యం సక్రాహ్యత్వాత్ లక్షణాయుక్తేతివాచ్యమ్; అజ్ఞానశబ్దేన తదుపపత్తేః. నచవినిగమనాపిరహః; పూర్వాచార్యవ్యాఖ్యానానుబంధస్య అజహల్లక్షణయాశ్చ వినిగమకత్వాత్.

కింపు “విధిస్తుధారణేఽపూర్వత్వాత్” ఇత్యజ్ఞానాదిత్రయస్య స్రవత్త్వధికారత్వం ప్రమాణాంతరాప్రాప్తమ్, అపూర్వమిహవిధియతే. తతశ్చవిజ్ఞానశబ్దస్య లక్షణానయుజ్యతే; నవిధాపరశ్చబ్దార్థ ఇతి

(కల్యాణగుణపరత్వేన) కల్యాణగుణజ్ఞానపరత్వేన. (ఇత్యత్రేతి) ఇతిప్రపన్నపారిజాతేఇత్యర్థః. (అజ్ఞసర్వజ్ఞేతి) “గర్భ మ్యాభవేద్ధరిః” ఇతిశేషః. (జ్ఞానవిశేషఇతి) జ్ఞానస్యవిశేషః - సర్వవిషయకత్వమ్. (తదుపపత్తేః) అశక్తలక్షణోపపత్తేః. (వ్యాఖ్యానేతి) దేవేపరిబృఢతయేతి విజ్ఞానత్వదవ్యాఖ్యానేత్యర్థః. (అజహల్లక్షణాయా ఇతి) అజ్ఞచదస్య అశక్తేఅజహల్లక్షణా. స్వాధాపరిత్యాగపూర్వకా అజహల్లక్షణోపపత్తేః.

(విధిస్త్యేతి) పూర్వమీమాంసాయామ్. “విధిస్తుధారణేఽపూర్వత్వాత్” ఇతిసూత్రమ్. ధారణే - దేవానాంవిషయే ఉపరిధారణే, అపూర్వత్వాత్-అపూర్వార్థత్వాత్ విదిరిత్యర్థః. (అజ్ఞానాదిత్రయస్య) అజ్ఞాన సర్వజ్ఞానశక్తిత్రయస్య. (సవిధావిత) “సవిధా పరశ్చబ్దార్థః” ఇతి పూర్వమీమాంసాసూత్రమ్. విధాసత్కం, పరి-ఇతరః,

నిషేధాత్ అజ్ఞానశబ్దేనలక్షణా, తత్రజ్ఞానశబ్దస్యయోగపరత్వాత్, అన్యథాశాస్త్రపర్యుదస్తస్య అసద్భావత్యైః యోగరాహిత్యం శక్తిరహితానాం శాస్త్రతః పర్యుదస్తానాం అవిశిష్టమితి, సర్వసంజ్ఞాసాధ్యత్యైః, అతః సన్యతే “సర్వజ్ఞశ్శరణంయాతి యోగమార్గపరాజ్ఞుభిః” ఇతి తతశ్చయోగాశక్త్యానామపి ఇదమ్, తత్సత్వేపి జ్ఞానవిశేషనతామపి దమ్. తస్మిన్ యోగేనతి భక్తిపరవశానామపిదమితితాత్పర్యమ్ క్వచిదపి లక్షణభావాత్ పూర్వాచార్యైః జ్ఞానశబ్దస్యయోగశబ్దేనవివక్షితత్వాచ్చ, వచనాంతరానుగుణ్యాచ్చవ్యాఖ్యానానుగుణ్యాత్, అపూర్వార్థవిధిసార్వరస్యాచ్చ, ఉపాయాంతరవిజ్ఞానాశక్తే రజ్ఞస్యయుజ్యత ఇత్యత్ర, “ఉపాయాంతరస్యవిజ్ఞానమ్” ఇతితత్పురుషాదపి కిర్మధారయో “నిషాదస్థపతింయాజయేత్” ఇత్యధికరణ సిద్ధోఽయం క్రియః

శక్తిశ్శిష్య ఇతియావత్ శబ్దార్థోపభవతీత్యర్థః (తత్ర జ్ఞానశబ్దస్యేతి) అజ్ఞానశబ్దస్యేత్యర్థః (అన్యథా) లక్షణాకల్పనే (శాస్త్రపర్యుదాసస్యేతి) ప్రమితమచ్చిత్త విశేషమనునిష్ఠ శాస్త్రపర్యుదాసస్యేత్యర్థః (అవిశిష్టమ్) సమాసమ్ (యోగేతి) యోగవిరుద్ధత్వజ్ఞానాత్ యోగమార్గపరాజ్ఞుభిః సమీక్షితమ్ (తత్సత్వేపి) యోగశక్తిసత్వేపి (తస్మిన్) జ్ఞానవిశేషే (యోగేనతి) వ్యాజభూతతత్తా సత్యామిత్యర్థః (పూర్వాచార్యైః) పరదాచార్యైః (వివక్షితత్వాదితి) విపులత్వాదిత్యర్థః. (ఉపాయాంతరవిజ్ఞానేతి) అయంశ్లోకః ప్రపన్నపారిజాతస్థః (ఉపాయాంతరస్యేతి) పూర్వపక్షే, ఉపాయాంతరస్య విజ్ఞానమితితత్పురుషాదేవదిత్యర్థః (నిషాదస్థపతీతి) నిషాదస్థపత్యధికరణే, తత్పురుషసమాసేలక్షణేత్య సార్వరస్యాత్, కిర్మధారయసమాసోభ్యర్థిత్ ఇతిసాధానితమితిభావః ఆత్రమాధవీయజ్ఞైవసీయ న్యాయమాలాదిస్తరే ప్రథమపాదేత్రయోద శాధికరణమారచయతి “ద్విజ్ఞప్తపతిరసోఽయద్విజ్ఞప్తీసమాసతః। కిర్మధారయముఖ్యత్వాన్నిషాదో రాద్రయాగకృత్” “వాస్తుమయంచరుం నిర్వపేత్” ఇతిప్రకృత్యశ్రూయతే “ఏతయానిషాదస్థపతింయాజయేత్” ఇతివాస్తుశబ్దః - కిచ్చిత్రకృతిద్రవ్యవిశేషమాహ, తత్రతస్యామిష్టావనితారీనిషాదస్థపతి

అజ్ఞానశబ్దశ్చ అవిద్యాపరత్వేన వ్యాఖ్యాతః, విద్యాశబ్దశ్చ -
యోగే స్వరసః (౧) “అవిద్యయామృత్యుం తీర్త్వావిద్యయాఽమృత మ
శ్నుతే” ఇత్యాదిప్రసిద్ధి ప్రాచుర్యేణ, యద్వావిద్యాశబ్దస్య (౨) “ద్వే
విద్యేవేదితవ్యే” ఇతివత్, శబ్దజన్యయోగజన్యోభయవిద్యావాచక
త్వాత్, అవిద్యాశబ్దేన తదుభయశక్త్యభావోపి వివక్షితఇతి, విజ్ఞానశబ్దో
నాశక్తిలక్షకః అతఏవ “ఉపాయాన్తర విజ్ఞానాశక్తిః” ఇత్యుక్తిమ్.
తస్మాదజ్ఞాది శబ్దానాం పూర్వపక్షోక్తార్థోనుపపన్నః విజ్ఞానశబ్దస్య

శబ్దవాచ్యుత్తైవర్తికః కుతః నిమదానాంఘ్రపతిరిషస్త్రిసమాసస్య త్రైవర్తికేనమృ
వాత్, తస్యబాధితవేదత్వేన విద్యాసమృవాచ్యేతివేదైవమ్ నిమదశ్చాసాంఘ్రపతిశ్చేతి
కర్మధారయసమాసస్య ముఖ్యత్వాత్, షస్త్రిసమాసేతు సజ్జీర్ణజాతి విశేషవాచినా
నిమదశబ్దేన తత్సమృద్ధుఃపలక్ష్యేత సహాయం కర్మధారయసమాసే దోషః స్థితి
తస్తాత్కాలికాచార్యోపదేశాదినా విద్యాసమ్మద్య భనికోనిమదో రాద్రయాగం
కుర్యాత్” ఇత్యుక్తిరనుసంజేయా

(ద్వేవిద్యేఇతి) ముణ్డకోపనిషదిప్రథమముణ్డకే ప్రథమఖండే “తస్మైసహూవాచ
ద్వేవిద్యేవేదితవ్యే, ఇతిహస్మయద్రుచ్చవిదోవదన్తి వరాచైవావరాచేతి” అస్యాంఘ్రః.
విషయవాక్యవిషికాయామ్,-- (తస్మైసహూవాచ) సృష్టర్థః (ద్వేవిద్యేవేదితవ్యే
ఇతిహస్మయద్రుచ్చవిదోవదన్తి) అత్రప్రాప్తమిత్యధ్యాహరః యద్వస్తుప్రాప్తం ద్వే
జ్ఞానే ఉపాదేయే ఇతిహవేదాభిజ్ఞాః వరాశరాదయః, “తత్ప్రాప్తిహేతుః జ్ఞానఞ్చ
కర్మ సంక్షంబుకమునే ఆకస్మాత్సంవివేకాచ్చ ద్విధాజ్ఞానంతథోచ్యతే శబ్దబ్రహ్మగ
మయం వరంబ్రహ్మవివేకమ్” ఇతియద్వదన్తి, తద్జ్ఞానేసర్వం విజ్ఞాతంభవతీత్యర్థః
ఇతి (ఉభయశక్తి) శాస్త్రజన్యజ్ఞానశక్తిః యోగజన్యజ్ఞానశక్తిశ్చేతి ఉభయశక్తి
త్యర్థః తచ్చజ్ఞానమనుష్టాఽప్యేభృతమ్ (విజ్ఞానాశక్తిరితి) ఆశక్తిపర్యవ్రాజక
మిత్యర్థః. (ప్రాప్తపక్షేలి) అజ్ఞానదస్య ఉపాయాన్తరజ్ఞానాభావః విజ్ఞానత్వదస్య
ఆశక్తవాచకత్వేచ్ఛేతి పూర్వపక్షోక్తార్థ ఇతిభావః (భట్టార్యత్యాది) “దేవేష

భట్టార్యవరదార్యవచనాభ్యాముపాయ పరిబృథతోపాయాన్తరతుచ్ఛజ్ఞాత్వసపరత్యేన వ్యాఖ్యాతత్వాత్, తాదృశవిజ్ఞానస్య ఉపాయాన్తరపరిత్యాగ హేతుణ్యేన పూర్వపక్షోక్తశృంఖలితోక్త్యసమ్మనశ్చ.

ననుపరిబృథత్వజ్ఞానాసమ్మవస్య వ్యాసాదిషు దుర్వచత్వాత్ కథమన్యధాధికారత్వమితిచేత్, ఉచ్యతే, భక్త్యభావస్యాపి తేషాదుర్వచత్వాత్, భక్తేరప్యధికారత్వంనస్యాత్ యదితేహమధికారిపురుషత్వాత్ ఆశు ఫలేచ్ఛాచూప భక్తిభూమానాస్తీత్యుచ్యతే తర్హి ఉపాయోపేయగోచరసార్వజ్ఞేపి కింపిదైవకల్యం ప్రమాణబలాదభ్యుపగస్తవ్యమితి కింపిద్యవ్యాసాదీనా మధికారవిశేషాధి కృతత్వాత్, యథాప్రారబ్ధమాత్రనాశేచ్ఛానజాయతే, తద్వత్ ప్రాప్యపరిబృథత్వ ఉపాయఫల్గుత్వజ్ఞానేత్యపి ప్రారబ్ధఖణ్డానాశేపి ఇచ్ఛానజాయతే అధికారారమ్భకకర్మణోయావదధికారసమాప్త్యవస్థానేనానుభవనాశ్యత్వాత్ నచఉపాయోపేయగోచరఫల్గుత్వ పరిబృథత్వజ్ఞానస్య ప్రపత్త్యధికారత్వే భక్తిశాస్త్రానవ కాశాపత్తిః భక్తేరివ ఉక్తజ్ఞానపూర్తే రధికార త్వేన తద్రహితానాం

బృథతయావిదితయా” ఇతిభట్టారకైః పరిబృథత్వజ్ఞానపరత్యేన, వరదాచార్యైః “సదృశోపాయవైధుర్యం సాక్షాద్భగవతోవిదన్” ఇతి-ఉపాయాన్తరత్వజ్ఞానపరత్యేనచ విజ్ఞానశబ్దోవ్యాఖ్యాత ఇతిభావః ఉపాయపరిబృథత్వం సిద్ధోపాయపరిబృథత్వమ్ (తాదృశవిజ్ఞానస్య) ఉపాయపరిబృథత్వ ఉపాయాన్తరతుచ్ఛత్వజ్ఞానరూపవిజ్ఞానస్య (శృంఖలితోక్తిః) “జ్ఞానముజ్జేయాకిలుమ్ ఆశక్తసుక్కుమ్” ఇతిసారోక్త శృంఖలితోక్తీత్యర్థః

(ఆస్య)పరిబృథత్వాదిజ్ఞానస్య, (అధికారత్వమ్)ప్రపత్త్యధికారత్వమ్,(తేషు)వ్యాసాదిషు (అధికారత్వమితి) పూర్వపత్ (తేషాం)వ్యాసాదీనామ్ (ప్రారబ్ధనాశేపి) ప్రారబ్ధఖణ్డానాశేపి (ఉపాయోపేయేతి) ఉపాయగోచరం ఫల్గుత్వజ్ఞానం, ఉపేయగోచరం పరిబృథత్వజ్ఞానమిత్యన్వయః (భక్తేరివేతి) యథాభక్తిలూరిరణ్ణీకృతా.

భక్త్యారమ్భో పవత్యేః ఏవమస్మిన్వచనే ఉపాయాన్తర ఫల్గుత్వజ్ఞానస్య శరణాగత్యధికారత్వవచనాత్, తస్యచాష్టాంగయోగవత్, ఉపాయభూతేషు షడ్గోలత్యస్తస్ఫల్గుతరే అధికారత్వ విరోధాత్, తదధికారాశరణాగతి ర్నసాధనమ్ కిన్తుఫలభూతేతి విజ్ఞాయతే.

యద్వా “ఏజానతామిత్యత్ర విజ్ఞానశబ్దః దేవేపరిబృఢత యేత్య సేన దేవవిషయ విజ్ఞానపరః. నతూపాయాన్తరవిషయ విజ్ఞానపరః” ఇతిదర్శితః “సదృశోపాయవైధుర్యమ్” ఇతివరదార్యవచనం భట్టార్య వచన ఫలితార్థకథనమ్ తతశ్చపరిబృఢత్వమ్ - ఉపేయాకార పరిబృఢ త్వమ్, ఉపాయాకార పరిబృఢత్వశ్చ వివక్షితమ్ పూర్వత్ర సదృశో పాయ వైధుర్యమితి ఉపాయాన్తరాణాం ఫల్గుత్వం ఫలితార్థత్వేనవివక్షితమ్. ఉత్తరత్రోపాయాన్తరాణాం స్వరూపవిరుద్ధత్వం తత్ఫలితార్థ త్వేన వివక్షితమ్

యద్యపుపాయాకార పరిబృఢత్వం, రస్యత్వసకృత్త్వ అపత్వస హత్వ నిరపేక్షత్వ సిద్ధత్వచేతనత్వ స్వయంఫలత్వ ఫలప్రదత్వ స్వరూపా నురూపత్వాదీని తథాప్యత్ర ఉపాయాన్తరత్యాగహేతుభూత సాదృ

తద్వదిత్యర్థః (తద్రహితానాం) భక్తిపూర్తిరూపార్తిరహితానామ్. (అస్మత్వచనే) సదృశోపాయవైధుర్యమితివచనే (తస్య) ఉపాయాన్తరఫల్గుత్వజ్ఞానస్య (తదధికారా) ఉపాయాన్తరఫల్గుత్వజ్ఞానాధికారా (అసాధనమితి) ససాధనంభవిత ముర్జితీత్యర్థః

(ఉపేయాకారపరిబృఢత్వమ్)త్రివిధపరిచ్ఛేదరాహిత్య నిరతిశయభోగ్యత్వాన సస్య సాధ్యత్వాదికమ్ (ఉపాయాకారపరిబృఢత్వమ్) స్వరూపానురూపత్వసర్వ శక్తత్వ ప్రాప్త్యపూర్ణత్వాదికమ్ (పూర్వత్ర) ఉపేయాకార పరిబృఢత్వాంశే (ఉత్తరత్ర) ఉపాయాకార పరిబృఢత్వాంశే (తత్ఫలితార్థత్వేన) భట్టార్యవచన ఫలితార్థత్వేన

(సకృత్త్వేతి) సకృత్త్వీకార్యత్వేత్యర్థః (తదా) తదా భూతానీత్యర్థః (తద

శ్యాభావః స్వరూపవిరుద్ధత్వమ్, తతశ్చ ఉపాయాంతరాణాం భగవత్సా
దృశ్యాభావః, యథాభగవాన్ స్వరూపానురూపోపాయః, సతిథోపా
యాంతరాణీత్యేవంరూపోమతః తస్మాత్స్వరూపానురూపత్వశ్చ సాదృ
దృశ్యం వివక్షితమితి.

విజానతామిత్యత్ర విజ్ఞానశబ్దః ఉపాయాంతరస్వరూపవిరుద్ధత్వ
జ్ఞానపరః తస్మాత్, ఉపాయాంతరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానస్య ఉపాయాంతర
పత్ స్వరూపవిరుద్ధదేషడక్లే అనధికారాత్, తదిధికారా శరణాగతిః
ఫలరూపేతిసిద్ధ్యతి. ఏవశ్చ “మామారాధయితుం స్మణాంకిర్మసుజ్ఞా
నభక్తయః । అశక్తానాంపునశ్చైక స్సులభోపాయఉచ్యతే” ఇత్యా
దిశాస్త్రేషడక్లాధికారత్వే నోక్తాయా ఉపాయాంతరాశక్తిః, సాపి శరణా
గతావధికారః స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానం భక్తిపారవశ్యశ్చేతి షడంగ
వ్యావృత్తం విలక్షణమధికార ద్వయమధికం శరణాగతావధికారః”
ఇత్యనేన వచనేనోక్తింభవతి.

స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానమనుయాయుధికారఇతి, త్రయాణామ
శ్శిష్టాజ్ఞయోగవత్ షడక్లాత్యాగోపిసిద్ధ్యతి. అన్యధానులభత్వాదశక్త
పరతంత్రత్వాత్, ఆశుఫలదత్వాద్భక్తిపరవశపరతంత్రాణామపి షడక్లాస్వీకా
రాపత్తేః షడక్లే ఆర్తదృష్టయారశక్తిరేకైవాధికారః శక్తానామూర్తా
నాందృష్టానాశ్చ ఎసురణ్యాదిమంత్రకోపాసనాత్మకప్రపత్తావధికారాత్,
అతః, అశక్తిమాత్రాధికారాత్ షడక్లాత్, అశక్త్యాదిత్రయాధికారా
శరణాగతిర్సిద్ధ్యతే.

ధికారా) ఉపాయాంతరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానాధికారా (అనే, వచనేన) సదృ
శోపాయవైధుర్యమితివచనేన. (సిద్ధ్యతీతి) ఆత్రస్వరూపయాదాత్మవిజ్ఞానపదశక్తిః,
తథావిధః జ్ఞానీ, తథావిధః భక్తిపరవశః - ప్రవక్తాఇతిబోధ్యమ్

(అన్యథా) స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానరూపానుయాయుధికారానక్లేకారే (అశ

సన్వేషం శక్తానామశక్తానాం శరణాగతావధికారే అష్టాంగ
షడంగయోగయోరనుష్ఠాత్రభావేన అప్రామాణ్యాపత్తిరితి చేనైవమ్.
“సరాణాంబుద్ధిదౌర్బల్యాదుపాయాస్తరమిష్యతే” ఇతిస్వప్రయత్న స్వ
రూపవిపర్యయజ్ఞానవతాంశక్తానామశక్తానాం యథాక్రమంతయోరధి
కారసమ్భవాత్. తతశ్చనరాణామితివచనమేవ శరణవరణోపాయాస్తర
యోః ప్రతినియతాధికార వ్యవస్థాపరం. “బుద్ధిదౌర్బల్యవతాంసరాణా
ముపాయాస్తరమ్, బుద్ధిదౌర్బల్యహీనానాం ప్రకృతశరణాగతిః” ఇతిహి
తాత్పర్యమ్. అత ఇదంవచనంవిజానతామిత్యన్వృత్తార్థపరత్వే ఉపాద్యుల
కశ్చభవతి.

“ననుబుద్ధిదౌర్బల్యశబ్దం - లఘూపాయ ప్రతిపాదకప్రపత్తిశా
స్త్రేప్రామాణ్యాధ్యవసాయపరం. నరశబ్దశ్చ-అశక్తిపరం. అతః కస్యచిద
శక్తిస్య కృచ్ఛోపాయేషు దురాశాదార్థ్యశాలినఃప్రపత్త్యనర్హత్వాత్
ఉపాయాస్తరపవాధికారఇత్యుచ్యతే; అన్యథావ్యాసాదిషు సర్వసంశయ
ఘాతీషుఉక్తనీతేరసమ్భవాత్” ఇతిచేన్దైవమ్. వ్యాసాదివ్యావర్తనాయ
అశక్తిస్యేతిపదమధ్యాహర్తవ్యమ్. తథాచఅశక్తేన ఉపాయాస్తరస్య
ఇవ్యమాణత్వాయోగాత్, ఉపాయాస్తరశబ్దం తదుపాయదేశవాసాది
పరోవాచ్యం. తతశ్చలక్షణాన్భావత్. ననుబుద్ధిదౌర్బల్యశబ్దం - ఉపా

త్యాదిత్రయమ్) అశక్తిస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానభక్తిపారవశ్యత్రయమ్. (స్వయత్నేతి)
స్వయత్నే స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానమిత్యర్థః. (యథాక్రమమితి) శక్తానామప్రాజ్ఞే,
అశక్తానాంషడంగేత్యర్థః. (తయోః) అష్టాంగయోగషడంగయోగయోః.
(ఇదంవచనమ్) సరాణామితివచనమ్. (ఉక్తార్థం) ఉపాయాస్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వ
జ్ఞానమ్.

(అన్యథా) దురాశాదార్థ్యశాలినః ఉపాయాస్తరపవాధికార ఇత్యర్థానజ్ఞే
కారే. (ఉక్తనీతేరితి) బుద్ధిదౌర్బల్యస్యేత్యర్థః. (అసమ్భవాదితి) ఉపాయాస్తర
భక్తినిష్ఠత్వాదితీయా. (తథేతి) తద్వదిత్యర్థః. (ఇవ్యమాణత్వాయోగాత్) ఇచ్ఛా
విషయత్వాయోగాత్. (తదుపాయేతి) ఉపాయాస్తరపాత్యేత్యర్థః. (నలక్షణేతితి)

యాస్తరేస్వాధికారభ్రమపరిః. అతఃపాపయాస్తరశబ్దస్యన లక్షణేతి
చేన్న. దార్ధ్యాభావవాచకస్య దార్బల్యశబ్దస్య భ్రమపరత్వేలక్షణా
పత్రేః. అధ్యాహారదోషతాదవస్థాభిచ్ఛ.

నను, యదిఅనధ్యాహారయోజనా పక్షపాతేనవ్యాసాదిషు ఉపా
యాస్తరస్వరూప విరుద్ధత్వలక్షణశాస్త్రార్థజ్ఞానభావోవా, జ్ఞానేనత్యపి
అధ్యవసాయాభావోవా, అధ్యవనాయేనత్యపితస్యదార్ధ్యాభావోవా
కల్పేత; తదా అక్లత్వేనప్రపత్త్యనుష్ఠాతూణాం వ్యాసాదీనాం హ్యపడి
స్తశాస్త్రార్థేషు జ్ఞానవిశ్వాసదార్ధ్యాభావస్య అనేకోపపత్తిప్రమాణ విరో
ధస్యాత్; అతస్తదవిరోధాయఅస్మిన్వచనే అధ్యాహారాద్యస్వారస్యాశ్ర
యణమేవయుక్తిమ్. “భూయసాంస్యాద్భలీయస్తవమ్” ఇతిచేష్టేవమ్.

అత్రహివచనే స్వారస్యబలాదుపాయాస్తరాధి కృతేషువ్యాసాది
ష్వపి ప్రపత్తివిషయే కిచ్చిదజ్ఞానంతావత్ప్రతీయతే. “ఇదం మహా
పనిషదం దేవానాంగుహ్యముత్తమమ్” ఇత్యాదాప్రపత్తివిషయే
దేవగుహ్యమప్యస్తీత్యుక్తిమ్; తతశ్చదేవానామివతత్ప్రసాదలబ్ధసార్వజ్ఞ
వతాం వ్యాసాదీనామపి ప్రపత్తివిషయే తద్యాధాత్మ్యజ్ఞానంనాస్తీత్య
ప్యజ్ఞీకార్యమ్. తత్రప్రపత్తేస్సాధనత్వవేషానుబద్ధి ప్రకారవిశేషాణామజ్ఞ
త్వేన తదనుష్ఠాన తిదుపదేశదేశికైస్తైరవగతత్వేపి ఫలత్వవేషానుబద్ధి
ప్రకారవిశేషాణామనవగతత్వసమ్భవాత్. ఫలప్రపత్తౌప్రధానాధికారభూ
తోపాయాస్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానాభావస్యాపి తేషు సమ్భవాత్,

దేశవాసాదిలక్షణానేత్యర్థః. (అధ్యాహారేతి) ఆకృతస్యేత్యధ్యాహారేత్యర్థః.

(యోజనాపక్షపాతేనేతి) యోజనాయాంపక్షపాతేనేత్యర్థః. (తస్య) అధ్యవసా
యస్య. (తదవిరోధాయ) అనేకోపపత్తి విరోధాభావాయ. (అస్మిన్వచనే)
సరస్యేతివచనే. (తత్ప్రసాదేతి) దేవతాప్రసాదేత్యర్థః. (తదనుష్ఠానేతి) సాధ
నత్వ వేషానుబద్ధిప్రకార విశేషానుష్ఠానేత్యర్థః. (తేషు) వ్యాసాదిషు. (తేషామ్)

ఉ క్తజ్ఞానాభావవన తేషాముపాయాంతర స్వీకారే హేతురితి పారిశేష్యా త్సాన్వరిసికవచనార్థోపగమ్యతే. అతపవకేషాఞ్చిత్తపత్తి విషయే సార్వజ్ఞ ముచ్యతే. (అష్టసర్వజ్ఞభక్తానామితి).

అథవా, వ్యాసాదీనాం ప్రపత్తియాథాత్మ్యస్వస్థలరూపత్వస్య తదనుబద్ధినా ముపాయాంతరస్వరూప విరుద్ధత్వాదీనాఞ్చ ఉపదేశయోగ్యజ్ఞానసమ్భవేషి అనుష్ఠానోపయుక్తదృఢతరజ్ఞానంతేషాం నాస్తీ; తేషామధికారిపురుషత్వేన తత్తదధికారారమ్భకకర్మణవన తత్రప్రతిబద్ధకత్వాత్; తస్మాద్వాస్తాది సార్వజ్ఞాదిప్రతిపాదక ప్రమాణవిరోధాభావాత్, దేవగుహ్యత్వాదివచనానుగుణ్యాత్, అన్యథాలభ్యాహారాదిదోషాపత్తేః, శబ్దసాన్వరిత్యాచ్చ బుద్ధిదౌర్బల్యశబ్దః-ఉపాయాంతరస్వరూప విరుద్ధత్వాధ్యవసాయాభావపరః.

ఏవమత్రబుద్ధిదౌర్బల్యశబ్దస్య పరిశేషాదుపాయాంతర స్వరూప విరుద్ధత్వజ్ఞానా భావపరత్వాత్, “దేవేపరిబృఢతయా” ఇత్యత్ర ఉపాయోపేయభావపరిబృఢత్వస్య వివక్షితతయా, తస్యనదృశోపాయవైధుర్యమిత్యాదితద్వివరణే సిద్ధోపాయసాదృశ్యా భావః స్వరూపవిరుద్ధత్వమితి పర్యవసాయిత్వాచ్చ, విజానతామిత్యత్రవివక్షిత విశేషజ్ఞానమితరోపాయత్యాగ హేతుభూతముపాయాంతర స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానమేవ భవతీతి, తదధికారికా శరణాగతిః న్యాసాద్భిన్నాస్థలరూపేతిసిద్ధమ్.” ఇతి.

పూర్వవత్. (ఉ క్తజ్ఞానాభావః) ఉపాయాంతర స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానాభావః. (తదనుబద్ధినామ్) స్థలప్రపత్తినుబద్ధినామ్. (తత్ర) నిరుక్తజ్ఞానాభావే. (అన్యథా) వ్యాసాదీనాం స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానాభావాద్యసంశ్లేశకారే. (అధ్యాహారాదిః) అశక్తస్యేత్యధ్యాహారాదిః. (సిద్ధమితి) క్షణజ్ఞితమితి పూర్వేణాన్వయః.

అత్రయత్తానదుక్తం సాధనాస్తరే స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానం
నవిజ్ఞానతామిత్వస్వార్థం, భట్టార్యవరదార్యాభ్యాం శ ర ణ్య గు ణ
విశేషజ్ఞాన పరతయావ్యాఖ్యాతత్వాత్, కిన్తు, అజ్ఞానామిత్యుక్త ప్రతి
యోగిప్రతియోగిభూతజ్ఞానినిర్దేశముఖేన అనుష్ఠానోపయోగి జ్ఞానరహి
తానాంజ్ఞానేత్యవ్యక్తానామిత్యర్థఘటి, సాధనాస్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వ
జ్ఞానం శబ్దార్థోపాధులితార్థోపేతి స్వాభిమతార్థం ద్వేధాసాధయిష్యత్ ప
రోక్తం తావద్దూషణ పశ్యతేననిరస్యతి (ఇదంశరణమజ్ఞానామితివచన
ఇత్యాదినాశృంభలితోక్తిస్సమ్భవశ్చేత్యస్తేన)

లక్షణాంవక్ష్యన్ ముఖ్యార్థంతావదాహ (విజ్ఞానశబ్దేనేతి) విజ్ఞాన
వాచికశబ్దేనేత్యర్థం ముఖ్యార్థపవతాత్పర్యందృఢయితం వివరణసూక్తి
త్రయంతావదాహ (దేవఇత్యాదినా-ఉక్తిఘట్యస్తేన) (విశేషిణిమితి)
అతోన వివరణయోర్విరోధఘటిభావః (జ్ఞానవిశేషపవేతి) సర్వవిషయ
కత్వేన జ్ఞానవిశేషణాదిభావః. ఏవంశబ్దస్వారస్యానుసారేణ వివరణత్ర
యానుసారేణచసిద్ధోవాస్తవార్థఉక్తిః అయశ్చఉత్తరత్రవివదిష్యతే.
పరపక్ష దూషణమాహ (అతఘటి) వివరణం (సర్వత్రేతి) (అశక్తిపర
త్వే ఘటి)సర్వత్రేతిపదంకాకాక్షిన్యాయేనాన్వేతి ఉక్తిస్థలచతుష్టయేపి

పూర్వపక్షే (సాధనాస్తరేతి) ఆసపేక్షితం సాధనాస్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞాన
మిత్యర్థః (ఇత్యస్వార్థఘటి) నేత్యన్వయః (అనుష్ఠానోపయోగి) సాధనాస్తరాను
ష్ఠానోపయోగి (ఇత్యర్థఘటితి) యత్తావదుక్తమిత్యన్వయః (దూషణపశ్యతేన)
“అజపల్లక్షణ, ఆధ్యాత్మిక, వ్యాఖ్యానాదివిరోధః, విధాత్పక్ష, సాధనాస్తర
స్వరూపజ్ఞాన పరత్వప్రతిపదికవిరోధః” ఇతిదూషణపశ్యతేన

(వివరణసూక్తిత్రయమ్) దేవేఘటి, సదృశేతి, అజ్ఞేతిసూక్తిత్రయమ్ (వివరణ
యోః) దేవేపరిబృథతయేతి, సదృశోపాయవైధుర్వమితివివరణయోః (సర్వవిషయ
కత్వేనేతి) అత్రజ్ఞానం దేవగుహ్యార్థవిషయకశ్చేత్ తస్యసర్వవిషయకజ్ఞానరూపత్వం
సమ్భవతీతిబోధ్యమ్. (కాకాక్షిన్యాయేనేతి) “సర్వత్రాశక్తిపరత్వే” ఇత్యన్వయఃకర్త

(అశక్తిపరత్వే) స్థలచతుష్టయేనాప్య శక్తిపరత్వేస్థలచతుష్టయేలక్షణా, అధ్యాహారశ్చస్యాదిత్యర్థః.

అయంభాషః. విజానతామిత్యత్ర సాధనాంతరజ్ఞానసత్త్వయా పేదబోధనే తద్దానరహితానాం తద్దానవతాత్తా శరణాగత్యన్వయే సాధనాంతరశాస్త్రమననుష్ఠాన పరాహతంస్యాత్. అతస్సాధనాంతరజ్ఞానవతాం తదనుష్ఠానాశక్త్యానామిత్యేవ అశక్తత్వప్రపకారేణ బోధనంవాచ్యమితిలక్షణా. దేవేపరిబృఢతయేత్యాది వివరణోక్తార్థలాభాయ “ఇదమేవఅశక్త్యానామ్ సర్వజ్ఞానామ్” ఇత్యధ్యాహారః; ఏవం దేవిత్యాదివివరణేషు అశక్త్యాధికారిబోధనాయ “దేవేపరిబృఢతయా, భగవతోవిదన్ అశక్తః, అజ్ఞానశక్త సర్వజ్ఞభక్త్యానామ్” ఇత్యధ్యాహారః. సర్వజ్ఞశబ్దవచనశక్తలక్షణాతు శక్త్యానుపనిర్వాతః; శక్త్యసమ్బంధాభావాత్. “దేవేపరిబృఢతయావిదితయా” “సాక్షాద్భగవతోవిదన్ సర్వజ్ఞః” ఇతితద్వివరణద్వయవిరోధాచ్చ. దేవేపరిబృఢతయావిదితయేత్యసృసాధనాంతరానుష్ఠానాశక్త్యావేతి వాక్యలక్షణా, “సద్భక్తోపాయతైర్గుర్యం సాక్షాద్భగవతోవిదన్ సర్వజ్ఞః” ఇత్యసృసాధనాంతరానుష్ఠానాశక్తిఇతివాక్యలక్షణా అత్యంతజఘన్యా, నిర్మూలాచ; అనుపపత్త్యభావాత్. నచవిజానతామిత్యత్ర విశేషజ్ఞానవతా మత్యానామిత్యజహల్లక్షణయా ఉభయలాభః; శక్త్యసమ్బంధాభావాత్ అనుపపత్త్యభావాత్ అనుగతసర్వభావాచ్ఛేతి.

వ్యతిభాషః. (ఉక్తస్థలచతుష్టయే) విజానతామితి, విదితయాఇతి, విదన్మితి, సర్వజ్ఞేతిస్థలచతుష్టయే. (స్యానీత్యర్థః) యథాయోగ్యమితిభాషః.

(తద్దానే౩) సాధనాంతరజ్ఞానేత్యర్థః. (అననుష్ఠానపరాహతంస్యాత్) నిర్లక్ష్యంస్యాత్. (వివరణోక్తార్థలాభాయేతి) సర్వజ్ఞేతివివరణేఉక్తత్వాత్, తల్లాభాయ సర్వజ్ఞానామిత్యధ్యాహారః కర్తవ్యమితిభాషః. (శక్త్యసమ్బంధాభావాదితి) గణాయాం మోషఇత్యత్ర గణాపదబోధ్య ప్రవాహయావశక్య సమ్మేషస్తేరేవర్తత్యితి కృత్వా

ననువిజానతాం విజానతామిత్యావృత్త్యాఅశక్తానాం విశేషజ్ఞానవ
తాం లక్షణయాశక్త్యాచలాభస్సమ్భవతి. అన్యథాలశక్తానాం ప్రమాణ
ప్రసిద్ధస్యప్రపత్త్యన్వయన్యూనతేనలాభోనన్యాత్ అతపవలవిద్యాతథత్యా
దిషుఅధ్యాహారోపి సోధవ్యతత్వతలహ(నచేతి). (అజ్ఞానశబ్దపవేతి) అజ్ఞాన
వాచిశబ్దే - అజ్ఞశబ్దత్రయే అవిద్యాశబ్దేచేత్యర్థః అవధారణానుపపత్తి
మాశబ్ద్యపరిహారతి(నచేతి) (పూర్వాశ్చేతి) అశక్తలక్షణాయాం దేవే
పరిబృధతయా ఇత్యాదివివరణవిరోధః విజానతాంవిజానతామితి శక్తి
లక్షణాభ్యామావృత్తేనైవ దోషఇతిభావః అత్రదేవత్యాదిషు అధ్యా
హారోప్యభిప్రేతః. (అజహదితి) విద్యాసామర్థ్యయో రుపాయాన్తరాధి

తీరేలక్షణాకల్పయితే తాత్పర్యానుపపత్తేః తద్వత్ సర్వజ్ఞశబ్దే అశక్తలక్షణానవక్త
వ్యా సర్వజ్ఞరూపకన్యసమ్మన్యత్య అశక్తేఅథావాత్ సర్వజ్ఞాశ్చేత్ అశక్తావపభవ
స్తీతి ప్రాయఃత్వాథావాత్ ప్రాయఃధర్మపురస్కారేణ వక్తవ్యమితిభావః (అనుప
పత్త్యథావాత్) తాత్పర్యానుపపత్త్యథావాత్ (అనుగతధర్మాథావాచ్ఛేతి) “కాకే
భ్యోదధిరక్షతామ్” ఇతి అజహల్లక్షణాన్తరే కాకబిదాలాదిషు దధ్యుపసూతకత్వ
మనుగతధర్మః తద్వత్ విజానత్వదేసర్వజ్ఞాశక్తయోరనుగతధర్మాథావాత్, అజ
హల్లక్షణయా సోభయలాభఇతిభావః యద్యపిఅజ్ఞపదేలక్షణయా అశక్తగ్రహణం
కర్తుంశక్యమ్ ప్రాయేణయేఅజ్ఞాః, తేఅశక్తా ఇతివృష్టచరత్వాదితిభావః (ధర్మా
థావాచ్ఛేతి) అయంభావఇతిపూర్వేణాన్వయః

(ఆవృత్తిఇతి) “సకృదుచ్చరితశ్శబ్దస్స కృదేవార్థంగమయతి” ఇతిన్యాయేన
విరమ్యవ్యాపారానుపపత్త్యా ఆవృత్తిర్వక్తవ్యేతిభావః (అనేనేతి) వచనేనేతి
శేషః (అధ్యాహారోపీతి) అశక్తైరిత్యాద్యధ్యాహారోపీత్యర్థః (అజ్ఞశబ్దత్రయే)
ఉపాయాన్తరవిజ్ఞానాశక్తేర్జన్యత్య, అజ్ఞసర్వజ్ఞభక్తానామ్, శరణమజ్ఞానామితి అజ్ఞ
శబ్దత్రయే (అవధారణేతి) అజ్ఞానశబ్దపవేత్యవధారణేత్యర్థః (అశక్తలక్షణాయామితి)
పూర్వత్రవిజానత్వదన్యేతియోజనీయమ్. (నైవేతి) ఆవృత్తిరేవేత్యర్థః. (విద్యా

కారత్వేనహువేణ అజ్ఞశబ్దేషుజ్ఞాధాతునా అవిద్యాశబ్దేనచలహక్తిక్షణా
యాస్సమృద్ధివాదితిభావః

అవిద్యాశబ్దేనజ్ఞాననిషేధాధికారత్వేన విధీయతే ప్రసక్తిస్యైవ
ప్రతిషేధః ప్రసక్తిప్రమాణాంతరేణేతి, ఉపాయాంతరాధికారత్వేన
ప్రమాణాంతరప్రాప్తస్య జ్ఞానస్మాత్రనిషేధవిధిరితి ప్రాప్తానువాదే ప్రతి
యోగినమర ఎకేహాధికారక్షణాన్యాయ్యా నతువిధేయసమర్పకే
విజానతామిత్యత్ర జ్ఞానాతావిత్యాశయేన తృతీయదూషణమాహ
(కిశ్చేతి) అత్రప్రతియోగి దిశిలక్షణాయా ఆవశ్యకత్వాత్, అస్మత్పక్షే
విజానతామిత్యత్రవిషజ్ఞానోపస్థితౌ విశేష్యస్యయోగ్యతయా లాభసమృ
ద్ధివాచ్ఛ, భవత్పక్షేలక్షణ ద్వయ ప్రసక్త్యత్యవిదూషణమనుసంధేయమ్.

సామర్థ్యయోగితి) విద్యా - జ్ఞానమ్, సామర్థ్యమ్ - అవగమనరూపశక్తిః అమ
హానరూపశక్తిః “సత్రోయాన్తి” ఇత్యత్రపాఠ్యమగుగతధర్మః తద్వత్,
అత్ర ఉపాయాంతరాధికారత్వమగుగతధర్మః అతః అజ్ఞావిద్యాపదేషు అజహల్లక్ష
ణాయాస్సవ్వరస్యమితిబోధ్యమ్

(అత్రనిషేధవిధిరితి) సాధనాంతరాధికారత్వేన ప్రాప్త్యస్యనియమవిశేష
విశిష్టాధ్యయనాదిరూపార్థస్యనిషేధః అజ్ఞపదే ఇతిబోధ్యమ్ (ప్రతియోగినమర్పకే)
అజ్ఞప్రతియోగి-జ్ఞ, తత్సమర్పకే (జ్ఞానాతౌ) అజ్ఞానామిత్యత్రజ్ఞానాతౌ శ్రీ
పంచభూషణమీమాంసాభాష్యే (నవిధౌచరశ్చబ్దార్థః ఇతి) విధేయాంశే అన్యార్థో
నోచితఇత్యర్థః (ప్రతియోగిది) అజ్ఞపదే లక్షణేతిభవతోఽప్యవర్జనీయా ఇతిశేషః.
అజ్ఞశబ్దస్య - జ్ఞానసామాన్యభావవాచిత్యేపి జ్ఞానవిశేషాభావవాచిత్యమ్ పదసీతి
తాత్పర్యమ్ (విశేష్యస్యయోగ్యతయాలాభేతి) మీమాంసకాః “గవాదిపదానాం
గోత్వేత్యక్తిః ఆక్షేపాద్వ్యస్తీలాభః” ఇతిపదన్తి తద్వత్, విజానంతే ఇత్యాక్షేపే
విశేష్యలాభఇతిమన్తవ్యమ్ (భవత్పక్షేలక్షణేతి)విజానత్వదే అంతేలక్షణా అజ్ఞపదే
జ్ఞానవిశేషాభావేలక్షణేతి లక్షణాద్వయేత్యర్థః

కింశ్చలజ్జశబ్దత్రయే ప్రతియోగిదిశి నాస్మన్మతే లజహల్లక్షణాకల్ప
నీయా, కిన్తుసామాన్యశబ్దే విశేషలక్షణాభవదభిమతై వాక్టీక్రియతే.
నచైవమశక్త సజ్జిహాభావప్రసక్తిః, ప్రతియోగిదిశి యోగరూపజ్ఞాన
విశేషలక్షణాన్టీకారాత్, యోగరాహిత్యస్యచ శక్తేషిసత్త్వాత్

ఏవం విశేషలక్షణయైవ లశక్తసజ్జిహేవిజానతామితిపదం భ
వన్తతేవ్యర్థప్రాయమ్ నచ, ఉపాయాన్తరానుష్ఠానౌపయికజ్ఞానేవా
ఉపాయాన్తరరూపజ్ఞానేవా విశేషలక్షణేత్యత్ర వినిగమనావిరహః
అనుష్ఠానౌపయికజ్ఞానలక్షణాయాం శాస్త్రపర్యదాసస్య శరణాగత్యధి
కారత్వేన ప్రమాసిద్ధస్యానేన లాభప్రసక్తాదిత్యాశయేన చతుర్థతృతీయ
దూషణమూహ (అజ్ఞానశబ్దేపీతి) (సర్వసజ్జిహేవతి) అజ్ఞానశక్తాఽత్రై

(సామాన్యశబ్దాంతి) మాధవీయేజైమినిన్యాయ మాలావిస్తరపర్యధ్యాయే అష్ట
మపాదేనవ మాధికరణమారచయితి, “అగ్నిషోమీయకః కోపియాగ చోదసయోదితః।
అవిశేషేణ కోపిస్యాచ్ఛాగోమస్త్రవిశేషణాత్” జ్యోతిష్టమేత్రాయతే “అగ్నిషో
మీయంపశుమాలభేత” ఇతి తత్రవిహితేపశో విశేషస్యాశ్రవణాద్యః కోపిపశురా
లబ్ధవ్య ఇతిచేన్నైవ “ఛాగస్యవపాయామేదసోసు బ్రూహి” ఇతిమస్త్రేణవిశేషి
తత్వాత్, తస్మాచ్ఛాగవివాలబ్ధవ్యం శాఖాన్తరే, “విధావేవాగ్నిషోమీయశ్చాగః”
ఇత్యేవంవిశేషశ్చుత ఇతిచేన్నర్హి “కృత్వాచిన్తాస్తు” ఇత్యైత్రోక్తఛాగ పశున్యా
యేన సామాన్యశబ్దే విశేషపదసమభివ్యాహారేణ జ్ఞాధాతోఽయోగ్యతయా విశేష్య
లాభః తథాచఅజ్ఞపదేజ్ఞానవిశేషాభావోఽర్థఇతిఫలితమితిబోధ్యమ్

(అనుష్ఠానౌపయికేతి) సాధనాన్తరస్వరూపజ్ఞానస్య లక్ష్యతావచ్ఛేదకత్వా
వేక్షయా ఉపాయాన్తరానుష్ఠానౌపయికజ్ఞానస్యలక్ష్యతావచ్ఛేదకత్వే గౌరవాద
స్వాదీన్యంబోధ్యమ్ (శాస్త్రపర్యదాసస్యేతి) శాస్త్రపర్యదాస్తాః - యత్కించైదంశేషి
శాస్త్రవిహిర్భూతాః, అత్రైవర్ణికాంతియావత్ (అనేన) అజ్ఞపదేన (అజ్ఞానశబ్దేపీ
తి) శ్రీపంచభూషణమీమాంసాభాష్యే (నలక్షణేతి) నాజహల్లక్షణేత్యర్థః అజ్ఞ

వర్ణిక సజ్జిహిత్యగతి. కిచ్చ“సదృశోపాయవై ధుర్యం సాక్షాద్భగవతో
విసన్ । సర్వజ్ఞశ్శరణంయాతి యోగమార్గపరాజ్ఞుఖః” ఇతిశ్లోకే
సర్వజ్ఞో యోగమార్గపరాజ్ఞుఖితివిశేషితః; తస్యచేదంప్రయోజనమ్,
అనుష్ఠానా పయిక్ష్ణానశక్తిమత్తేన త్రైవర్ణ్యేష్వనచ ర్మయోగాది
యోగ్యేషి స్వరూపయాధాత్మ్యజ్ఞానేన యోగమార్గపరాజ్ఞుఖః .. సర్వ
జ్ఞశ్శరణంయాతి; అతవపదదంశరణమజ్ఞానామిత్యస్య సగతార్థతేతి.

ఏవశ్చ యోగమార్గపరాజ్ఞుఖితి విశేషణబలాదజ్ఞశబ్దస్య
యోగరాహిత్యమర్థ ఇతినూచనాత్, పూర్వాచార్యసూక్తిరపి శాస్త్రపర్యు
దాససజ్జిహితో యోగరూపజ్ఞానలక్షణాయాం వినిగమకమిత్యాహ
(అతవవేతి). అజ్ఞశబ్దస్య యోగరాహిత్యమర్థ ఇత్యయుక్తిమ్, యోగ
మార్గపరాజ్ఞుఖ ఇత్యుక్తిరీత్యా సర్వజ్ఞస్య సర్వకాలం ప్రేమవశాత్
“క్షమాన్యూనలంబితుమ్” ఇత్యుక్తిరీత్యా భక్తిపరవశస్య యోగ
రహితత్వేన పాదత్రయవైయర్థ్యమితి శక్తాంపరిపారన్ ప్రథమపాదేన
ఉత్తరార్థస్యాగతార్థత్వం నూచయన్ బుద్ధిసౌకర్యాయ ఉక్తిన్యాయ
కలాపం సజ్జిహితీ. (తతశ్చేతి).

ఒదే శక్యార్థస్యైవ ఆకారవిశేషేణ బోధోపగస్తవ్యః. (విశేషితఇతి) విజానత్వ
దమ్ - శక్తవిజ్ఞానవత్సరమ్; సతు ఆశక్తవిజ్ఞానవత్సరం బోధ్యమితిభావః. (తస్య)
విశేషితత్వస్య. (సగతార్థతేతి) అజ్ఞపదేనయోగ రహితాధికారి ప్రతిపాదనాత్,
విజానత్వదేన - స్వరూపయాధాత్మ్యజ్ఞానేన, యోగరహితస్యప్రతిపాదనాత్, అజ్ఞ
పదస్యగతార్థత్వంసంభవతితి తాత్పర్యమ్. (గతార్థతేతి) ఇదంప్రయోజనమితి పూర్వే
జాన్వయః

(పూర్వాచార్యసూక్తిః) సర్వజ్ఞశ్శరణంయాతితిసూక్తిః. (శాస్త్రపర్యుదాస
సజ్జిహితో) శాస్త్రపర్యుదాససజ్జిహిత్య వినిగమకత్వవత్. (సర్వకాలంప్రేమవశా
దితి) (పాదత్రయమ్) ఇదమేవవిజానతామితిపాదత్రయమ్. (ప్రథమపాదేన) ఇదం
శరణమజ్ఞానామితిప్రథమపాదేన ఉత్తరార్థస్య“ఇదన్తిత్త తాంపారమ్”ఇత్యాద్యు

శక్తావపి కృత్రుత్యయస్మరణాత్, అజ్ఞానామిత్యత్ర జ్ఞానశబ్దేన
జ్ఞానశక్తిర్విపక్షితా, తథాచాధికారాభావేన కర్మయోగాదిరూపజ్ఞా
నాన్వరాణామపి ఇదంశరరామితి ప్రథమపాదాగ్రి. జ్ఞానాధికాభక్తిపరవ
శాశ్వనాధికారాభావేన యోగరహితాభివినపాదత్రయవైయర్థ్యమి
త్యాశయేనాహ (యోగాశక్తానామవీదమితి) (తత్సత్వేపీతి) యోగ
యోగ్యతానప్త్యపీత్యర్థః

త్తరార్థస్య (అగతార్థత్వమ్) చరితార్థత్వాభావః

(శక్తావపీతి) యద్యపి కృత్రుత్యయ సామాన్యస్య శక్త్యర్థకత్వంనాస్తి “శక్తా
హస్తికవాటయోః” “శక్తిలిప్త” ఇత్యాదిమతేషు ఇచ్చిదేవకృత్రుత్యయానాం శక్త్య
ర్థకత్వస్మరణాత్, తిథామియథాపాచకాదిపదేషు లోకప్రతీత్యా శక్త్యర్థకత్వదర్శ
నేన లక్షణయాశక్త్యర్థకత్వం కృత్రుత్యయస్యాశ్రితమ్, తథాజ్ఞాపదేపి కృత్రు
త్యయస్య లక్షణయాశక్త్యర్థకత్వం సమ్భవతీత్యభిప్రాయేణ శక్తావపి కృత్రుత్యయ
స్మరణాదిత్యుక్తమ్.

ఇదంఘ్న ఆరంభ్యణాధికరణప్రథమసూత్ర శ్రీభావ్యతమ్మత ప్రకాశికాసురోధే
నోక్తమ్ శ్రీభాష్యేద్వితియాధ్యాయే ప్రథమపాదే ఆరంభ్యణాధికరణే “సచపాచకాది
పత్ సర్వజ్ఞఇత్యాదిమతక్రిమాత్రే కృత్రుత్యయఇతిపక్షం శక్యమ్ కృత్రుత్యమాత్ర
స్య శక్తావస్మరణాత్ ‘శక్తాహస్తికవాటయోః’ ఇత్యాదిమతేషు ఇచ్చిదేవకృత్రుత్య
యానాం శక్తివిషయత్వస్మరణాత్, పాచకాదిమత్వగత్యా లక్షణా సమాగ్రియతే”
ఇతి తమ్మతప్రకాశికాయాంసలక్షణాశక్రిమాత్రేపి పత్యయ విధానాదిత్య
త్రాహ (సచేతి) (శక్తాహస్తి కవాటయోరిత్యాదిష్యితి) అత్రాదిశబ్దేన శక్తి
లిప్తేత్యాది సూత్రం విపక్షితమ్ శక్తిలిప్తేత్యత్రచశబ్దాత్ కృత్రుత్యయాన్వరాణా
మపి శక్తావిధానంసూచితమ్ తత్రవిశేష విధానాభావేపి పాచకాదిమతశక్తాకృద
న్తత్వేన ప్రయోగదర్శనాత్, కతిపయవిధాన ముపలక్షణమితిచేన్న విశేషా
దానాన్యథాసపక్షత్వా కృత్వాత్రస్య శక్త్యర్థానుపపత్తేరిత్యర్థః శక్తివిషయప్రత్య
యాభావేపి పాచకాదిమతశక్త్యర్థత్వం గృహ్యతే ఇత్యత్రాహ (పాచకాదిష్యితి)

యద్యపియోగవర్ణాణామపి విజానతామిత్యుక్తిం స్వరూప
యాథాత్మజ్ఞానమస్తి. తథాపియోగయోగ్యజ్ఞానాధికివిషయతయాద్వి
తీయపాదస్యసాఫల్యమితిభావః. తస్మిన్యోగేన తీత్యత్రాపి సాధనభ
క్తివర్ణాణామపిభక్తిపారవశ్యసత్వేపి తదర్థాభక్తివిరవశాన్విత్యేష ఉ
త్తరార్ధసాఫల్యమ్. అన్యదాప్రథమపాదేనగతార్థత్వప్రసక్తాదితిభావః.
నచైవమపి తృతీయపాదేనగతార్థతాన్యాదితివాచ్యమ్. భక్తిపారవశ్య
యాపాధికారి వైలక్షణ్యముఖేన శరణాగతి వైలక్షణ్య సాధనార్థత్వాత్
ఉత్తరార్ధస్య. తచ్చ ఉత్తరాధికారేస్ఫుటీభ వివ్యతీతిభావః.

(భక్తివిరవశానామితి) దేహ స్తరవిశమ్భాక్షమా దృష్టప్రప
న్నాః, ఏతద్దేహవిశమ్భాక్షమ రూపాఽఽర్థప్రపన్నాశ్చ విసక్షితాః.
తత్రదేహ స్తరవిశమ్భాక్షమాణామపి జ్ఞానాధికానాం సమ్భవాత్ ,

(ద్వితీయపాదస్య) ఇదమేవ విజానతామితిపాదస్య. (తస్మిన్యోగేనతీతి)
జ్ఞానవిశేషకైఃకర్మరూపయోగేనతీత్యర్థః. (తదర్థానతి)సాధనభక్తియోగార్థా
నిత్యర్థః. సాధనభక్తియోగ్యవైవిధ్యకైఃకర్మభక్తియోగస్సమ్భవతీతిభావః. (తృతీ
యపాదేన) ఇదం తీతీర్షతాం పారమితి తృతీయపాదేన. (వివక్షితాఇతి) అన్యేషా
మధికారజ్ఞాపనార్థం ప్రపుత్రంపచనమ్, తత్సాధారణ్యసబోధనార్థ మతిశయార్థం
వాచోధ్యమ్.

(సమ్భవాదితి)దేవీశ్రీసుక్తిప్రబంధేషవృదశకే అష్టమగాదాయామ్, “ఇష్టైక్కు
మేత్రేఘ్రిపిఃవిక్కుమ్ పద్గ్రావాన్, సమ్మైదైయవన్సారాయణన్సమ్మి, శెష్టైయు
డైయతిరుక్తైయాల్ తాళ్పదీశీ, అమ్మిమితిక్కక్కనాక్కణ్డేన్ తోఱ్ఱినాన్”
ఇతి. అస్యార్థః “శోభి! ఇష్టైక్కుమ్ - ఇష్టిఃపవ్తక్కుమ్, ఏత్రేఘ్రిపిఃవిక్కుమ్ -
ఇనిక్కులముళ్ళ తనైయుమ్, పద్గ్రావాన్ - తుజైయాసపనాయ్, సమ్మైయుడైయ
వన్ - సమక్కుశేషియాయ్, సమ్మి - కల్యాణగుణపరిపూర్ణనాయ్, సారాయణన్

తానాదాయద్వితీయ పాదస్య, ఏతద్దేహవికల్పమృతనూతనామపి దేహః స్తర వికల్పమృతనూతనం స త్వేన తానాదాయత్వతీయ పాదస్య చ సాఫల్యాత్ సతయో స్త్రుతీయ చతుర్థపాదాభ్యాం గతార్థతేతి బోధ్యమ్ (కవచిదపి) ప్రథమపాదే ద్వితీయపాదేవా లక్షణాభావాదిత్యర్థః (విశేషతత్వాచ్చేతి) విజానత్పదస్య వ్యర్థప్రాయత్వాత్ శాస్త్రప్రయోగాన సన్ద్రహః చేతి చ శబ్దార్థః. (పచనాస్తరేతి) శౌనకవచనం వివక్షితమ్ (వ్యాఖ్యానేతి) వ్యాఖ్యానద్వయం వివక్షితమ్ అత్ర పచనాస్తరే వ్యాఖ్యానద్వయే చాధ్యాహర ప్రసక్తాచ్చేత్యపి బోధ్యమ్.

నను అజహ్లాక్షణైవ పూర్వార్థమతా. అన్యథా “అజ్ఞసర్వజ్ఞభక్తానాం ప్రపత్తావధికారి తా ఉపాయా స్తర విజ్ఞానాశ క్షేరజన్యయుజ్యతే” ఇతి వరదార్యనూక్తివిరోధాత్ యోగరూపజ్ఞాన విశేషలక్షణాయా ముపాయాస్తరాశ క్షేరితి నూక్తిప్రసక్తాదిత్యతహ (ఉపాయాస్తరేతి). (యుక్తఇతి) “గతిశబ్దాభ్యాం తథాహి దృష్టం లింగజ్ఞ” ఇతి దహరాధి కరిణగుణ నూత్రే లింగజ్ఞేత్వేన బ్రహ్మలోకశబ్దకర్మధారయ సమర్థనా దితి భావః.

నారాయణనానకృష్ణన్ శేష్తైయుడైయ - తామరైమలరీపోలేశవన్ద, తిరుక్కైయార్ - తిరుక్కైకళాల్, తాళ్ - ఎన్కాలై, పల్లీ - పిడిత్తు, అమ్మిమితిక్కనాన్ కి నాక్కణ్డేన్” ఇత్యుక్తరీత్యా దేహస్తరవికల్పమృతనూతనామపి దేహః స్తర వికల్పమృతనూతనం స త్వేన తానాదాయత్వతీయ పాదస్య చ సాఫల్యాత్ సతయో స్త్రుతీయ చతుర్థపాదాభ్యాం గతార్థతేతి బోధ్యమ్

(తయోః) ద్వితీయ తృతీయపాదయోః (వ్యర్థప్రాయత్వాదితి) భవన్మత ఇతి శేషః (శౌనకవచనమ్) అజ్ఞసర్వజ్ఞేతి వచనమ్ (వ్యాఖ్యానద్వయమ్) దేవేపరిబృఢతయేతి, సదృశోపాయ వైధుర్యమితి వ్యాఖ్యానద్వయమ్ (అధ్యాహరప్రసక్తాత్) భవన్మతే అశక్తపదాధ్యాహర ప్రసక్తాత్

(అజహ్లాక్షణేతి) ప్రతియోగిసమర్పకేజ్ఞాధాతౌ జ్ఞానశక్తిరజహ్లాక్షణాయాగ్రహణేన, అజ్ఞపదేదేవ పరిబృఢత్వ విషయకజ్ఞానాశక్తిరితి అజహ్లాక్షణేత్యర్థః (గతిశబ్దాభ్యామితి) “గతిశబ్దాభ్యాం తథాహి దృష్టం లింగజ్ఞేతి. బ్రహ్మమీమాంసా ప్రథ

ఇదముపలక్షణమ్. అజహల్లక్షణాపరత్వే “ఉపాయ స్తరవిజ్ఞానా
భావాదజ్ఞస్యయుజ్యతే” ఇతినిర్దేశాపత్తిః. యథాశ్రుతవిన్యాసేనపూర్వో
మాధ్యాయ తృతీయపాదసూత్రమ్; తస్యవేదాస్తయతిరాజాశ్చ ప్రణీతపుత్రిః. “గతిశ్చ
బ్రాహ్మంతథాహిదృష్టంలిగ్గచ్ఛ” “అహరహర్గచ్ఛస్త్యః” ఇతిసర్వప్రజానాంగత్యావితం
బ్రహ్మలోకమితి బ్రహ్మశబ్దేనచదహరాకాశః పరః. తథాహి, సతిసమృత్సామిమహా
ఇతి బ్రహ్మణిసర్వేషాంగమసంద్రప్తమ్. తచ్చదహరాకాశస్య పరత్వేలిగ్గమితి. (కర్మ
ధారయ సమర్థనాదితి) బ్రహ్మైవలోకో - బ్రహ్మలోకః - లోకీకృత ఇతిలోక ఇతి
కర్మధారయసమర్థనాదిత్యర్థః. దహరాధికరణగుణసూత్ర శ్రీభాష్యే “తథాబ్రహ్మలోక
శబ్దశ్చ సమానాధికరణవృత్త్యా అస్మిన్దహరాకాశేప్రయుజ్యమానః, అస్యబ్రహ్మత్వే
ప్రయోగాస్తరనిరపేక్షం పర్యాప్తంలిగ్గమిత్యాహ (లిగ్గచ్ఛేతి). నిషాదస్థపతిన్యా
యాచ్చపక్షీ సమాసాత్ సమానాధికరణ సమాసాన్యాయః” ఇతి.

తచ్ఛ్రుతప్రకాశికాయామ్;- సమకథంబ్రహ్మలోకశబ్దస్య సమానాధికరణ
పుత్రిత్వావగమః; వ్యధికరణపుత్రావపితదేవహి శబ్దరూపమితశబ్దాయాం విపక్షిత
మనుగ్రాహకందర్శయితి (నిషాదేతి). “ఏతయానిషాదస్థపతిం యాజయేత్” ఇత్య
త్రకర్మధారయపరిగ్రహేనిషాదజాతీయస్థస్థపతేరగ్నివిద్యయోరసమ్భవేనస్వలోనిరధి
కారత్వాత్, పక్షీసమాసపరిగ్రహేచత్రైవిధికాస్తర్యుతస్థపతి కటాక్షేణానిషాదస్థ
పతి శబ్దనిర్వాహసమ్భవాత్, పక్షీసమాసపరిగ్రహేణ అపశూద్రాధికరణ న్యాయానురో
ధోయక్త ఇతిప్రాప్తేభిహితమ్ (స్థపతిర్నిషాదస్థానిచృబ్దసామూహ్యాదితి.) అయ
మర్థః - పక్షీసమాసపతేనిషాదసమ్భవ విశిష్టోభిధేయః. కర్మధారయపక్షే నిషాదత్వ
విశిష్టః. తత్ర పక్ష్యా ఆశ్రవణాన్నిషాదప్రాతిపదికేన విభక్త్యర్థోలక్షణీయః. సచేదం
యక్తమ్; శ్రోతార్థ పరిగ్రహేవిరోధాభావాత్. సచాగ్ని విద్యారాహిత్యం దోషః;
ద్రవ్యవదేతదుపయోగ్యగ్నివిద్యయోరపి యథాకథజ్ఞిదార్జనస్య విధ్యమమితి సమ్భ
వాత్. తస్మాత్కర్మధారయవివన్యాయ్యితి. ఏతన్నాన్యాయానుగృహీతోబ్రహ్మలోక
శబ్దః శ్రుత్యస్తరే అన్వయనిరపేక్షః పరమాత్మత్వసాధక ఇత్యర్థః.” ఇతిశ్రీసూక్తి
రత్రానుసంధేయా.

(అపత్తిరితి) “ఉపాయ స్తరవిజ్ఞానాభావాదజ్ఞస్యయుజ్యతే” ఇత్యాపత్తి

క్తిరీత్యా ఉపాయాస్తరయాప విజ్ఞానానర్హత్వం అశబ్దాన్త ఇతిపతీ
యతే కిచ్చతథాసతి ఉపాయాస్తరగోచర జ్ఞానాబావాదిత్యేవాల్మమ్,
ప్యూపసగ్గేఉపాయాస్తరజ్ఞానవిశేషానర్హత్వంహి ప్రతీయతే అతోఽశక్తి
పదవత్ ఉపసగ్గోశి కర్మధారయ తాత్పర్యగ్రాహక ఇత్యనుసంధేయమ్

ఏవం యోగరూప జ్ఞానవిశేషలక్షణాయాం శాస్త్రపర్యదాస
సజ్గహం, యోగశబ్దేనవిశేషణమ్, కర్మధారయనిర్దేశఇతి సాధకత్ర
యముక్తిమ్. తురీయంసాధకనూహ (అజ్ఞానశబ్దశ్చేతి) విద్యాయాల
భావోఽవిద్యా,అభావశ్చయోగ్యతా సమ్పన్నేనవివక్షితం అతోయోగాన
ర్హత్వమర్థ ఇతిభావం “అవిద్యయేతి ప్రతియోగినిర్దేశోఽభివృత్తిః అ
విద్యా - విద్యేతరత్ విహితం కర్తవ్య”ఇతిహి శ్రీభాష్యసూక్తిరితిభావం.

శ్లోకః, శక్త్యభావరూపార్థసర్వజ్ఞార్థం ఉపాయాస్తరవిజ్ఞానాభావాచ్ఛబ్దస్యయుజ్యత
ఇతి చకారఽపిఅతోను సన్ధేయం చకారస్యశక్త్యభావాదిత్యర్థః ప్రతియోగిసమ
ర్పకజ్ఞాధాతోః అజహల్లక్షణాజ్ఞీకారే ఉపాయాస్తరాజ్ఞానాశక్తిభ్యామధికారతా
యుజ్యతఇతి స్యాదిత్యావత్తిర్వోధ్యా (యథాశ్రుతవిన్యాసేన)ఉపాయాస్తరవిజ్ఞానా
శక్తేరితి విన్యాసేన విజ్ఞానాశక్తేరిత్యనేన, అజ్ఞానామిత్యత్రభవదేశకౌ కృత్సృత్యయ
మిలాత్ శక్తిరితి సజ్గోపేతిసూచ్యత ఇతిబోధ్యమ్ (ఽఘేతి) వీఠ్యుపసగ్గరాహిత్యే
ససవక్తప్రమిత్యాహ (తథేతి) (తథాసతి)ఉపాయాస్తరవిజ్ఞానేత్యత్ర తత్పురుషసమా
సాశ్రయణసతి (అశక్తిపదవత్) అశక్తిపదవిన్యాసస్యకర్మధారయతాత్పర్యగ్రాహ
కత్వవత్.

(యోగేతి)“యోగరూపజ్ఞానవిశేషలక్షణాయామ్-సాధకత్రయమ్” ఇత్య
స్వయః (యోగశబ్దేనవిశేషణమితి) యోగమార్గవరాబ్దుఖ ఇతివిశేషణమిత్యర్థః
(కర్మధారయేతి)ఉపాయాస్తరవిజ్ఞానేత్యత్ర ఉపాయాస్తరబ్ధితత్-విజ్ఞానఘేతి కర్మ
ధారయేత్యర్థః (అభావశ్చేతి) యోగ్యతాసమ్పన్నావచ్చిన్న విద్యానిష్ఠపృతియోగితా
తాభావ ఇత్యర్థః-(ప్రతియోగినిర్దేశః) ప్రతియోగిభూతవిద్యానిర్దేశః

(ఇత్యాదితి) “సామవిద్యా శాణ్డీల్వవిద్యా దహరవిద్యా” ఇత్యాది సమాఖ్యాప్రసిద్ధిరాదిశబ్దార్థం.

ననుయోగానర్హాణాం వక్ష్యమాణవిజ్ఞానశాలిశ్చే తేనైవగతార్థత్వాత్, తద్రాహిత్యమవశ్యం వినక్షణీయమ్. కిచ్చజ్ఞానాఽజ్ఞానయోరేక విషయశత్యం స్వారిసికమ్. అపిచ, ఉపాయాన్తరవిజ్ఞానాశక్తిరిత్యుక్తవ్యాఖ్యేయవచనే ప్రకృతం విజ్ఞానమేవ స్వరసతః ప్రతీయత ఇత్యస్వారిస్యాత్, పూర్వోక్తార్థాఽవిరోధేన వేదాంతాచారైర్వికల్పితోనుగృహీతం యోజనాన్తరమాహ (యద్యేతి). అత్ర “స్వశరీరత్వ కథనాదిక చాలే” ఇతిపూర్వోక్తిరిత్యా సాధనాన్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానం శబ్దజన్య విద్యాత్వేనాభిమతమ్; తస్యాపివేదాద్విప్రమాణపర్యాలోచనయా లబ్ధత్వాత్. (ఇతివదితి) ఇత్యత్రేవేత్త్యర్థం.

అత్ర “వేదాస్థానాని విద్యానామ్” “విద్యా హ్యేతాశ్చ చతుర్థక”

(వక్ష్యమాణవిజ్ఞానమ్) దేవపరిబృథత్వజ్ఞానమ్. (తేనైవ) విజ్ఞానత్వదేనైవ. (గతార్థత్వాత్) చరితార్థత్వాత్. (తద్రాహిత్యమ్) దేవపరిబృథత్వజ్ఞానరాహిత్యమ్. (వివక్షణీయమ్) అక్షపదేవివక్షణీయమ్. (ఉక్తమితి) వ్యాఖ్యేయవచనే ప్రతియోగిభూతే విజ్ఞానత్వద ఇత్యర్థం. (అస్వారిస్యాత్) జ్ఞానశబ్దస్యయోగరూపజ్ఞానలక్షణాయామస్వారిస్యాత్. (పూర్వోక్తార్థం) విజ్ఞానాభావవివక్షణమ్, జ్ఞానాజ్ఞానయోరేకవిషయకత్వసారస్యమ్, వ్యాఖ్యేయవచనాస్వారిస్యాను సరణమితిత్రయమ్. (స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానమితి) గీతావచనోక్త స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానమిత్యర్థం. (శబ్దజన్యవిద్యాత్వేనైతి) శబ్దజన్యజ్ఞానత్వేనైత్త్యర్థం. (తస్యాపి) శబ్దజన్యవిద్యాత్వస్యాపి.

(వేదాస్థానానీతి) యాజ్ఞవల్క్యస్మృతౌ ప్రథమాధ్యాయే “పురాణన్యాయ మిమాంసా ధర్మశాస్త్రాద్వమితీతాః వేదాస్థానాని విద్యానాం ధర్మస్యచ చతుర్థక”, ఇతి. ఆస్యవిజ్ఞానేశ్వరీయమ్. “కాచాచారాంశ్చ శిష్యయేత్” ఇత్యాచార్యస్య ధర్మశాస్త్రాధ్యక్షనవిధిః, శిష్యేణతదన్యాయనంకర్తవ్యమితిమతోవగమ్యత ఇత్యేవ ఆచార్య

ఇత్యాదినిర్దేశః, “ అగ్నివిద్యాసాధ్యమనస్తానమ్ ” ఇత్యాదితాన్త్రి
కన్యవహరశ్చవివక్షితః,

(అవిద్యాశబ్దేనేతి) అజ్ఞశబ్దేనేత్యపిబోధ్యమ్ (తదుభయశక్త్యభా
వఇతి) విద్యారాహిత్యేకై సాధనాస్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానవతాం
సర్వేషాంభక్తిపరవశానాంబృబహ్వయానసాధ్యశ్రవణరూపవిద్యారహి
తత్వాత్ పదాస్తరవైయర్థ్యంస్యాదితి, అవిద్యాశబ్దయోగ్యతాయాః

(పురాణాని) పురాణమ్-బ్రాహ్మది న్యాయః - తర్కవిద్యా మీమాంసా - వేదవాక్య
విచారః ధర్మశాస్త్రమ్ - మానవాది అజ్ఞాని - వ్యాకరణాదీనివట్ ఏతైరుపేతా
శ్చత్వారోపేదాః - విద్యాః ధర్మార్థకామపురుషార్థసాధనజ్ఞా
నాని, తాసాంస్థానానిచతుర్థశ ధర్మశ్చ చతుర్థశస్థానానిహేతవః ఏతానిత్రైవిధైకై
రధ్యేతవాని, తదక్షరతత్వాధర్మశాస్త్రమధ్యధ్యేతవ్యమ్ తత్రతానిబ్రాహ్మణేనవిద్యా
ప్రాప్తయే ధర్మశాస్త్రానాయవా అధిగతవాని క్షత్రియవైశ్యాభ్యాం ధర్మాను
ష్ఠానాయ తథాచశక్తేనవిద్యాస్థానాన్యపక్రమ్యాక్రమ్, “ఏతానిబ్రాహ్మణోధికురుతే,
సచపుత్రిం దర్శయతితరేషుమ్” ఇతి మనురపిద్విశాతీనాం ధర్మశాస్త్రాయధ్యయనేఅధి
కారోబ్రాహ్మణ్యుత్పవచనేనాన్యస్యేతిదర్శయతి “నిషేకాదిశ్మశానానోమనైర్య
స్యాదితోవిధిః । తస్యశాస్త్రేధికారోస్మై జ్ఞేయోనాన్యస్యకస్యచిత్ । విదుషాబ్రా
హ్మణేనేదమధ్యేతవ్యం ప్రయత్నతః । శిష్యేభ్యశ్చప్రవక్తవ్యంసమ్యక్సాన్యేనకేన
చిత్” ఇతి (విద్యాపేతాశ్చతుర్థకేతి) మహాభారతేశాన్విపర్వణిరాజధర్మే “భూయ
స్సభగవాన్ ధ్యాత్వాచిరంఘటవరాయుధః । అప్రజత్సర్వశాస్త్రాణిమహాదేవోమహే
శ్వరః । విద్యాశ్చతస్రఃకుటస్థాస్తాసాం శేదవికల్పనాః । అజ్ఞానివేదాశ్చత్వారో
మీమాంసాన్యాయవిస్తరః । పురాణంధర్మశాస్త్రం చిద్యాపేతాశ్చతుర్థకః । ఆయు
ర్వేదోధనుర్వేదో గాఢర్వశ్చేతితేత్రయః । అర్థశాస్త్రంబుధ్ధశ్చవిద్యాహ్యస్తాద
తైవతు” ఇతి (అగ్నివిద్యాసాధ్యమ్) అగ్నివిద్యాభ్యాంసాధ్యమ్

(పదాస్తరవైయర్థ్యమ్) విజానత్పదవైయర్థ్యమ్ (అవిద్యాశబ్దే) అవిద్యాతఇతి

ఆరోఘ్య సమృద్ధత్వమాశ్రిత్య లజ్జశబ్దేచశక్తౌ కృత్రుత్వయమాశ్రిత్య శ్రవణరూపవిద్యాంశేపి శక్త్యభావపవ వివక్షణీయః. ఏనం స్వరూప యాధాత్మ్యజ్ఞానరూప శాబ్దవిద్యానర్హణాం తద్వతాశ్చ శరణాగత్య ధికారే సాధనాస్తరరాసవకాశప్రసక్త్యతి యోగవిద్యానర్హత్వమపి వివక్షణీయ మిత్యాశయః.

ఉక్తం విజ్ఞానశబ్దస్వారస్యమభిప్రేత్యాహ (అతఏవేతి). (తస్మా దితి) “లక్షణా కల్పనాభావాదత్రైవర్ణిక సప్రకృహత్ । సూక్తిభిర్యోగ విద్యోక్తేర్యోగాన్వోఽజ్ఞ శబ్దతః । లక్షణాధ్యాహరదోషాద్వాక్యఖ్యా ద్యననురోధతః । అజహల్లక్షణాయోగాద్విఘ్నేతస్యా అయోగతః । లక్షణవిద్యాశబ్దే. (ఆరోఘ్యసమృద్ధత్వమాశ్రిత్య) ప్రతియోగిసమృద్ధత్వమాశ్రిత్య. అత్ర యోగ్యతా సమృద్ధావచ్చిన్నప్రతియోగితాక విద్యాభావోబోధ్యః. (శాబ్దవిద్యా) శబ్దజన్యజ్ఞానమ్. (తద్వతామ్) శాబ్దవిద్యావతామ్. (సాధనాస్తరరాసవకాశప్రసక్తః) సాధనాస్తరాసమప్తానప్రసక్తః. (అశయ ఇతి) సాధనామప్తత్వలాభార్థం అజ్ఞపదే శబ్దజన్యజ్ఞానాభావ యోగజన్యజ్ఞానాభావోభయముపి అవశ్యకమితిభావః. శబ్ద జన్యజ్ఞానయోగజన్యజ్ఞానశాలినాం సాధనాస్తరే అధికార ఇతి ఫలితమ్.

(విజ్ఞానశబ్దస్వారస్యమ్)ప్రవచనసహిత విజ్ఞానశబ్దస్వారస్యం పూర్వోక్తవిజ్ఞానా భావ వివక్షణాదిత్రయస్వారస్యమ్. (లక్షణాకల్పనాభావాత్) ప్రతియోగిసమర్థుక జ్ఞాధాతోః లక్షణాకల్పనాభావాత్. (అత్రైవర్ణికసప్రకృహదితి) శాస్త్రవ్యుదస్తప్రకృహదిత్యర్థః. (సూక్తిభిః) “యోగమార్గపరాజ్యుఖః” ఇతి, అవిద్యాతోదేవే పరిబ్రుభ తయావావిదితయా” ఇతిసూక్తిభిః. (లక్షణాధ్యాహరదోషాత్) భవత్పక్షే అజ హల్లక్షణాయాః అజ్ఞపదేవిజ్ఞానత్వదే అశక్త ఇత్యధ్యాహరస్యచదోషాత్. (వాక్యఖ్యా ద్యననురోధతః) యోగమార్గపరాజ్యుఖ ఇత్యాదివాక్యఖ్యానాననుగుణత్వాత్. (అజ హల్లక్షణాయోగాత్) భవత్పక్షే అజహల్లక్షణాయా అయోగాత్. అజ్ఞపదే విజ్ఞా నత్వదే (విఘ్నేతస్యాఅయోగతః) తస్యాః - లక్షణాయాః, అయోగాత్. (లక్షణ

ణాద్వయహానేశ్చ స్వస్వరూపవిరుద్ధతామ్ | మోక్షోపాయాన్తరేజానన్వి
జానత్పదబోధితః” (అజ్ఞాదిశబ్దానామితి) అజ్ఞావిద్యా సర్వజ్ఞ విజానత్స
ద్యూమిత్యర్థః. ఇత్థం అజహల్లక్షణాలభ్యాహారః వ్యాఖ్యానాదివిరోధః
విధౌలక్షణ ఇతివిజానత్పదే దూషణచతుష్టయముక్తమ్.

అథతస్మైన పశ్చిమదూషణమూహా (విజ్ఞానశబ్దస్యేతి). ఇదమ
త్రాకూతమ్. అజ్ఞశబ్దస్తానత్ ఉపాయాన్తరస్వరూపజ్ఞానరాహిత్యపరః;
తస్మైనప్రపత్త్యధికారత్వేన అన్వయయోగ్యత్వాత్. ఏవశ్చజ్ఞానాజ్ఞా
నయోరేక విషయకత్వ స్వారస్యాత్ విజానతామిత్యత్రాపి జ్ఞాధాతునా
సాధనాన్తరస్వరూపజ్ఞాన మేనప్రతీయతే. తత్రవిశిష్టసాధనాన్తరస్వ
రూప జ్ఞానంప్రపసగ్ధార్థః. విశేషజ్ఞానోక్తేశ్చ కి ఇచ్చిత్రమయో
జనేనభాష్యమ్. నచప్రపత్త్యుపయోగితయా శరణ్యగుణజ్ఞానం ప్రపసగ్ధే
ణోచ్యత ఇతివాచ్యమ్. ఉపసగ్ధాణాం ధాత్వర్థ విశేషద్యోతకతయా

ణాద్వయహానేశ్చ) లక్షణాద్వయ రూపహానేశ్చ. అజ్ఞపదేవిజానత్పదే స్వార్థపరిత్యా
గాత్ భవత్పక్షే లక్షణాద్వయమితిబోధ్యమ్. (మోక్షోపాయేతి) మోక్షోపాయా
న్తరే స్వరూపవిరుద్ధతాంజానన్, విజానత్పద బోధిత ఇత్యన్వయః. పురుషజ్ఞతి
శేషః. ఆత్ర ప్రపత్తియల్ తెలియమై తదధికారోన, అనపేక్షితమిదమ్; తత్కా
లుష్యజ్ఞానస్య తదధికారత్వాభావాదితిబోధ్యమ్.

(తస్మైన) విజానత్పదస్మైన. (తస్మైన) ఉపాయాన్తరస్వరూపజ్ఞాన రాహి
త్యేనైవ. (అన్వయయోగ్యత్వాదితి) ఉపాయాన్తరస్వరూప జ్ఞానరాహిత్యేనైవ
అధికారత్వ మితిభావః. (ధాత్వర్థ విశేషద్యోతకతయేతి) అత్రసిద్ధాంతకముద్యామ్,
ఉత్తరాధైః—సత్తాద్యర్థనిర్దేశశిష్టలక్షణమ్. యాగాత్సన్ద్యోభవతీత్యాదా ఉత్ప
ద్యత ఇత్యాద్యర్థాత్. ఉపసగ్ధాస్తు అర్థవిశేషస్యద్యోతకాః. ప్రభవతి, వరాభవ
తీత్యాదావిలక్షణాద్ధావకతేః. ఏతద్వాన్విఖ్యానం తత్వబోధిన్యాం ద్రచ్చవ్యమ్. (ధాతో

ధాతోరేవ శరణ్యగుణవిశేష జ్ఞానపరత్వావత్తైజ్ఞానాజ్ఞానయోరేకవిషయత్వస్వారస్యలబ్ధస్య సాధనాంతరస్వరూప జ్ఞానపరత్వస్యభక్తిప్రసక్తాత్.

కిచ్చ ఉపస్కంద్యోతితం శరణ్యగుణవిశేషజ్ఞానం-కిం సాధనాంతరప్రవృత్త్యుపయోగి; ఉత్తతత్ప్రతిబద్ధకమ్. నాద్యః; -భక్తిప్రపత్తి సాధరణాధికారోక్తేః ప్రకృతేవైఫల్యప్రసక్తాత్. నాన్త్యః; - తనైవ ప్రపత్త్యధికారత్వ సమ్భవేన లక్షణాయా అశక్తాధికారత్వ విషయోగాత్.

ఏతత్సర్వమభినన్ధాయభట్టారైః “చేవేపరిబృథతయావా విదితయా” ఇత్యనుగృహీమ్. వరదారైః శ్చ “సదృశోపాయవైధుర్యమ్” ఇత్యనుగృహీతమ్. తత్రపర్యవస్పష్టాత్ బృహిధాతోర్నిష్పన్నః పరిబృథశబ్దోహివృద్ధివాచీ. తథాచ, ఉపాయోపేయాకారాభివృద్ధివేదనం విజానత్పదోపాత్త సాధనాంతర స్వరూపవిరుద్ధత్వ జ్ఞానహేతుత్వేన వివక్షితమ్. నిరపేక్షోపాయత్వరూపోపాయాధికారాభివృద్ధ్యవగమేనత్యేవ

రితి) సాధనాంతరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానం పుష్కలసన్తాప ఇతిబోధ్యమ్. (భక్తిప్రసక్తాదితి) విజానత్పదస్యేతిభావః.

పుష్కలసర్గపరపదార్థమజ్ఞేకృత్య ద్వేవావికల్పక్రియతే. (కిచ్చేతి). (తత్ప్రతిబద్ధకమ్) సాధనాంతర ప్రవృత్తిప్రతిబద్ధకమ్. (నాద్యః) శరణ్యగుణవిశేషజ్ఞానమ్ సాధనాంతరప్రవృత్త్యుపయోగీతి వక్షః ససమీచీనః. (ప్రకృతేవైఫల్యాదితి) ప్రకృతప్రపత్త్యసాధారణాధికార నిర్ణయరూప్రయోజనాభావాదిత్యర్థః. (నాన్త్యః) శరణ్యగుణవిశేషజ్ఞానం సాధనాంతరప్రవృత్తి ప్రతిబద్ధకమితివక్షోససమీచీనఇత్యర్థః. (తనైవ) శరణ్యగుణవిశేషజ్ఞానస్యైవ. (లక్షణయేతి) విజానత్పదవితిబోధ్యమ్.

(పర్యవస్పష్టాదితి) ప్రభోపరిబృథఇతి స్వామిని నిరూఢలక్షణా. అత్రతయోగికఇతితాత్పర్యమ్. సద్ధాంతకాముద్యామ్, “ప్రభోపరిబృథః” బృహబృహివృద్ధౌ. నిపాతసంప్రాగ్నత్, పరిబృహితిః. పరిబృహితోన్యఇతి, ప్రాగ్విదిత్యస్యక్తస్య ఇతిభావః. తస్యధత్వం హస్యబోధః. ఇదితోనలోపశ్చ” ఇత్యర్థః. (తస్య) స్వరూప

పాఠతన్త్రానా శకత్వలక్షణ స్వరూపవిరుద్ధత్వ జ్ఞానోదయాత్, అనన్తస్థి
రత్వరూపానురూపలక్షణోపేయాకారాభి వృద్ధ్యవగ మేనత్యేవస్వప్రాప్య
వై సాదృశ్యలక్షణ స్వరూపవిరుద్ధత్వ జ్ఞానోదయాచ్చ, ఇథమ్, సాధనా
న్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానస్యేవ విజానత్పదార్థత్వాత్ తస్యసాధనాన్తర
త్యాగ హేతుత్వాచ్చ, సాధనాన్తరానుష్ఠానో పయికిజ్ఞానరహితానా
మవిభదమ్, తాదృశజ్ఞానవతామ శక్తానామపి ఇదమితిశృంభితితోక్తి
రూపేణ వ్యాఖ్యానమప్యయ్యుక్తిమితి (తుచ్చత్వేతి) అనన్త్రాయ
త్వేత్యర్థః

యదప్యుక్తిం పూర్వపక్షేధర్మాణాం స్వరూపవిరుద్ధత్వ జ్ఞానవి
వక్షాయాం చరమిశ్లోకాద్యుపదేష్టుణాం వ్యాసాదీనాముక్తిజ్ఞానసత్వేన
తేషాం ప్రపత్తావేవాధికారస్యాదితి, తదనూద్యదూషయతి (నన్వి
త్యాదినా - భక్త్యైరమౌఘ పవత్రైరిత్యన్తేన)

“బ్రహ్మరుద్రాక్షున వ్యాససహస్రకరభార్గవాః । అనుపాస్యా
ముముక్షుణాం యథేంద్రాద్యాహిదేవతాః” ఇత్యాదిరీత్యా వ్యాసా

విరుద్ధత్వజ్ఞానస్య (సాధనాన్తరానుష్ఠానేతి) “సాధనాన్తరేత్యైరభ్య ఆశక్తానామ
పీదమ్” ఇత్యన్తం సారోక్తశృంభితితోక్తిత్వః (అయ్యుక్తిమితి) ఇదమత్రానుగృ
హీతమితి పూర్వజాన్యాయః

క్రీషచచభూషణమీహంసాభాష్యే, - (త్యాగేతి) త్యాగహేతుః శృంభితితోక్తి
రిత్యన్యాయః (కథమస్యేతి) తాదృశవిజ్ఞానసేత్యర్థః (అధికారత్వమితి) ప్రపత్త్యధి
కారత్వమిత్యర్థః అతిప్రసక్తేరితిభావః (తేషు) వ్యాసాదిషు (భక్తేరితి) (అధి
కారత్వమ్) ప్రపత్త్యధికారత్వమ్ (సస్యాదితి) అన్యాఅపి అతిప్రసక్తేరితిభావః
అత్రఅస్మాధారణమితివిశేషణందేయమ్

(బ్రహ్మేతి)(సహస్రకరః) కార్తవీర్యార్జునః. (భార్గవః)పరశురామః (ఇత్యా
దితి) అదిశదేన “శకుత్సేన(త్రేయకపిలబుద్ధాద్యాద్యేనసహస్రకః) శక్త్యావేశావతారాన్తు

దీనాం కల్పభేదేన సత్వాదితారతమ్యలక్షణ గుణభేదేన జ్ఞానమాస్త్వం
సమ్భవత్యేవేత్యభివేత్య “ఋషికళుక్కు మామ్రోర్ కళుక్కుమ్ ధర్మత
పరమాణుమ్ పై వాశివోరుమ్” ఇతినన్ముదాయానుసారేణ పరివారతి
(భక్త్యభావస్యాపీతి). “అజ్ఞసర్వజ్ఞభక్తానామ్” “గతిర్గమ్యాభవేద్ధరిః”
ఇతిశౌనకవచనే సర్వజ్ఞభక్తయోః ప్రపత్త్యధికారత్వోక్తేః వ్యాసా
దీనాం సర్వజ్ఞత్వవత్ భక్తత్వస్యాపి సత్వాచ్ఛేతి, ఇదంతిత్వితాం
పారమిత్యాది విరోధఇత్యర్థః.

వ్యాసాదేస్సాధనాన్తరనిష్ఠత్వగ్రాహక ప్రమాణబలేన ఏతదే
హ దేహాన్తరవిశిష్టమత్వకల్పనాత్, “ఇదంతిత్వితాంపారమ్”
ఇత్యాదికం దేహాన్తరవిశిష్టమత్వ ఏతద్దేహవిశిష్టమత్వ పర
మితిసవిరోధఇతిచేత్ త్రితద్బలాదేవసాధనాన్తరేషు పారతన్త్ర్యనాశ
కత్వ స్వప్రాప్త్యవైసాదృశ్య జ్ఞానాభావకల్పనాత్, విజ్ఞానత్వదం పుష్ప
సర్గమహిమ్నా స్వరసతపవ సాధనాన్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానపరమితి
సుతరాంశ విరోధఇత్యాహ (యదీత్యాదినా). (ఉపాయోపేయసార్వ
జ్ఞేషి) ఇత్యనేన “అజ్ఞసర్వజ్ఞభక్తానామ్” ఇత్యత్రభక్తపదవత్ సర్వజ్ఞ
పదం సర్వప్రకారేణోపాయోపేయగోచరజ్ఞానరూపవిశేషపరమితిసూచి
తమ్.

(కిచ్చిద్వైకల్యమితి) ఉపాయభూతేభగవతి అత్యంతనైరపేక్ష్యా
వగాహన ముపేయభూతభగవదనుభవ కైజ్జ్యయోః కేవలపరార్థ
విష్టోస్తతా-లవిగ్రహః” ఇత్యాదికంగృహ్యతే. (ఇత్యాదివిరోధఇతి) ప్రపత్త్యధి
కారస్సాన్తి. తేషుతదభావేన విరోధఇతిభావః.

(తద్బలాదేవ) సాధనాన్తరనిష్ఠత్వజ్ఞానకల్పనాదేవ.

(నైరపేక్ష్యేతి) స్వప్రవృత్తినైరపేక్ష్యేత్యర్థః. (యథాప్రతానువాదేతి) శ్లోక
తాత్పర్యజ్ఞానాభావేన శ్లోకానుపూర్వప్రవచనం కృతమితిభావః,

త్వానవగాహనశ్చేత్యర్థః. (అభ్యుపగన్తవ్యమితి) నచైవంచరమశ్లోకా
ద్యుపదేష్టృత్వానుపపత్తిః; చరమశ్లోకాదేర్హాథతాత్పర్యాజ్ఞానేపి అర్థ
నాదికం ప్రతిభగవదుపదేశస్వరూపస్య యథాశ్రుతాను వాదోపపత్తేః.
ఇదశ్చ ఉపోద్ఘాతేత్పతీయే ఉపబృంహణ సమర్థనాధికారే ప్రవశ్చిత
మితిభావః.

అథ “తస్మైనమోమునివరాయ పరాశరాయ” “నమోవ్యా
సాయ” “పరాశరముఖాన్వస్తే” “నమామినాథేన యామునంవ్యాసమ్”
ఇత్యాదిపూర్వాచార్య సమస్కరబలేన వ్యాసాదయోన సాధనభూత
భక్తియోగాదినిష్ఠాః. కిన్తు అధికారవిశేషణీభూత వ్యాజరూపభక్తి
యోగాదిముఖేన సిద్ధోపాయనిష్ఠాపవేతి నిగమాంతార్యాభిమత ముఖ్య
సిద్ధాంతానుసారేణ పరిహారాంతరమాహ (కీర్త్యేతి).

(ప్రార్థనాశేషీతి) యేనాభ్యుపగతప్రార్థఖిణ్ణ నాశకశరణాగతౌ
ప్రవృత్తిస్సాన్విదితిభావః. మాన్తుప్రార్థఖిణ్ణనాశేచ్ఛా; తథాపి “ఇద
మేవవిజానతామ్” ఇతివచనానుపపత్తిః, ఇత్యుత్తరజ్ఞప్రపరిహరతి
(నచేతి).

(ఇత్యుత్తరజ్ఞ) ఆదిశబ్దేన “వ్యాసంనాథసరోజదక్కుగ్రమువరేతి శ్రీవరవరముని
శ్రీభాష్యసమ్ప్రదాయముక్తక శ్లోకోప్యనుసంధేయః.

శ్రీవచనభూషణమీమాంసాభాష్యే, (ప్రాప్యపరిబృఢత్వమ్) (ప్రాప్యస్యపరిబృఢ
త్వమ్. (ప్రార్థనాశేషీతి) ప్రార్థఖిణ్ణనాశేత్యర్థః. యేనకారణేన వ్యాసాదీనామపి
అధికారకర్మణామనుభవేనైవ వినాశోబోధ్యః.

(వచనానుపపత్తిరితి) పరిబృఢత్వజ్ఞానస్య వ్యాసాదేస్సత్వాత్ భక్త్యధి
కారానవకాశాత్, పరిబృఢత్వజ్ఞానస్య ప్రపత్త్యధికారత్వ ప్రతిపాదకవచనాను
పపత్తిర్నిత్యః.

(భక్తేరివేతి) శరణాగత్యనుష్ఠానా పయికిరుచివి శేషఫలోపహితం సాధనాంతర స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానం విజానతామిత్యనేన వివక్షితమ్. వ్యాసాదేశ్య అధికారారమ్భకర్మప్రతిబంధనేన అదృష్టవిశేషకారిత రుచి విశేషానాస్తీతిభావః. ఇమంవిచారమధికరణార్థే సజ్జమయతి (ఏనమస్మిన్నితి) ఇత్థం సాధనాంతరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానపూర్తిః విజానత్పదార్థ ఇతిస్థితమ్.

అధవిజానత్పదం సర్వప్రకారేణ ఉపాయోపేయగోచర జ్ఞాన పూర్తిపరమ్. భట్టార్యగూర్తిరసి విజానత్పదార్థకధనపరా, నతు తద్దేతు పరా. ఏవంశ్చ శౌనకవచనస్థ సర్వజ్ఞపదమసిస్వరసమ్; అజ్ఞపదమసిస్వర సమ్. అజ్ఞపదమపితజ్ఞా నరహితపరమేవ. అతోజ్ఞానాజ్ఞానయోరేక విషయత్వసిద్ధిః. తత్రసాధనాంతర విజ్ఞానోభయాన్వితత్వం పూర్వోక్త రీత్యావివక్షితమ్ ; అతోనసాధనాంతరానవకాశదోషః. ఏవంశ్చ సాధనాంతర స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞాన మధికారఇతిఫలితార్థపరస్సమ్ప్రదాయ ఇతి వేదాంతాచార్యాభిమతాం ముఖ్యయోజనామాహ (యద్వేతి).

“సాధనాంతరాణాం పారతన్త్ర్యనాశకత్వేన సర్వముక్తి పసజ్గ పరిహారార్థతయా వాఙ్మూల తత్వాత్ సాక్షాదుపాయవైధుర్యమ్,

మీమాంసాభాష్యే (భక్తేరివేతి) భక్తిపూర్వైః ప్రపత్త్యధికారత్వవిత్త్యర్థః. (తద్రహితానామ్) ఉక్తజ్ఞానపూర్తిరహితానామ్. (తస్యవేతి) ఉపాయఫల్య త్వజ్ఞానస్య చేత్యర్థః. (అప్రాజ్ఞవత్) అప్రాజ్ఞభూతభక్తే రధికారత్వ విరోధవత్. (వదన్తే) ప్రపదనే ఇతి శేషః. (తదధికారా) ఉపాయఫల్యత్వజ్ఞానాధికారా.

టిప్పణ్యాం అదేశ్యాది యోజనాంతరమితిబోధ్యమ్. (తద్దేతుపరా) సాధనాంతరస్వరూప విరుద్ధత్వజ్ఞానపరా. (స్వరసమ్) ఉపాయోపేయ పరిబృథత్వజ్ఞాన పరత్వే స్వరసమ్. (తజ్ఞానరహితపరమేవ) ఉపాయోపేయ పరిబృథత్వజ్ఞానరహిత పరమేవ. (తత్ర) అజ్ఞపదే. (సాధనాంతరేతి) సాధనాంతరస్య విజ్ఞానస్య, ఏతదుభయస్య సర్వత్వమిత్యర్థః. అత్రవిజ్ఞానమ్-ఉపాయోపేయ పరిబృథత్వజ్ఞానమ్.

ప్రాశ్నవిసదృశత్యాత్ సద్విశోపాయవై ధుర్యశ్చ భగవతోవిదన్”
 ఇతినిందార్యవచనార్థమభిప్రేత్య భట్టార్యవచనార్థదైవిధ్యాత్ తత్ఫలి
 త్యాపిద్వివిధిత్యాహ (తతశ్చేతి) ఫలితార్థత్వాదత్సంఘః (స్వస్వమ్)
 అల్లాసిరత్వం స్వరూపాననురూపత్వశ్చ (ఉత్తరత్ర) ఇత్యనంతరం
 సాక్షాదుపాయవై ధుర్యమితి శేషః.

పరిబృథపదేన సాధనాంతరవ్యావర్తకా ౭౭కారాంతరవివక్షా
 కుశోసే త్యాశబ్ద్యపరిహరతి (యద్యపీతి) స్వీకార్యత్వవేషేణ రస్యత్వ
 సకృత్తైవినక్షితే రస్యత్వం దుఃఖేనానాధ్యత్యాత్, నిరపేక్షత్వమ్-
 క్తినిరపేక్షత్వం సర్వశక్తిపరమచేతన నిరపేక్షత్వశ్చాభిమతమ్.
 (స్వరూపానురూపత్వాదీతి) అదిపదాత్ శక్తిప్రాప్తి పూర్తిపరిగ్రహః.
 సాధనాంతరాణామాత్మర్థికాధికారః, విశమ్భాక్షమాణాం నియతాధి
 కారఇతివివేకః, స్వరూపయాథాత్మ్యజ్ఞానాదినమ్భవాత్

ఏవంస్వరూప విరోధజ్ఞానాభావే దేహాంతరవిశమ్భాక్షమరూప
 దృష్టానాం ఏతద్దేహ విశమ్భాక్షమరూపార్తానాశ్చ మోక్షోపాయ
 భిక్షామేన సిద్ధోపాయా పేక్షయావైసాదృశ్యం ప్రకృతేవక్తవ్యమ్,
 తచ్చనదుఃఖసాధ్యత్వానన్యత్త్వాదిమిత్యభిప్రేత్యాహ (తథాపీతి)
 పారతన్య నాశకత్వాదేః వైసాదృశ్యాన్తర్భావే పృథగుక్తివైఫల్య

(ఆకారాంతరమ్) రస్యత్వసృష్టిత్వాదికమ్ (రస్యత్వమ్) అతిరసత్వేన స్వీకార
 విషయత్వమ్ (సకృత్త్వమ్) సకృత్స్వీకార విషయత్వ మితిభావః (దుఃఖేనానాధ్య
 త్యాత్) దుఃఖేనాధ్యత్యాహవాత్ (బౌద్ధర్థిక ఇల) బాధాభావేనతి నియమ
 ఉత్సర్గఇతిభావః

(మోక్షోపాయేతి) భిక్షాకం వై సాదృశ్యమిత్యన్వయః వైసాదృశ్యాకారః-
 ఉపాయశబ్దత్వ స్వరూపవిరుద్ధత్వాదికమ్ (తచ్ఛేతి) మోక్షోపాయభిక్షాకంవైసాదృ
 శ్యమిత్యర్థః (పృథగుక్తితి) సాక్షాదుపాయ వైధుర్యమితి పృథగుక్తివైఫల్యమిత్యర్థః
 సాక్షాదుపాయవైధుర్యమిత్యత్ర స్వరూపనాశకత్వ స్వరూపవర్ణకత్వాదికం

మిత్యాశజ్ఞాయాం స్వరూపవిరుద్ధత్వపద వివక్షితమాహ (తతశ్చేతి) భగవానిత్యనంతరం పరాధానుభవాది ఫలవదితిశేషః. ఫలసాదృశ్యవై సాదృశ్యయోరేవ కృత్యత్వాదస్యాం యోజనాయాం స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞాన మధికారఇతి ఫలితార్థప్రవాదఇత్యాహ (తస్మాదితి) అధికారణార్థేన సజ్జమయతి (తస్మాదితి).

ననుఅజ్ఞపదోక్తాశక్తిర్న సాధనాంతరనివర్తకాధికారః, షడజ్ఞసాధారణ్యాదిత్యతాహ (ఏవశ్చేతి). ప్రాపకాంతరపరిత్యాగే స్వరూపవిరోధస్య ప్రధానహేతుత్వ మభిప్రేతమితివక్తుం విజానత్పదార్థం నిష్క్రమ్యదర్శయతి (స్వరూపేతి). అజ్ఞానామితి వివక్షితాఽజ్ఞానాశక్తి పర్యుదాసాపేక్షయా అతిశయమభిప్రేత్యాహ (విలక్షణమితి) అజ్ఞానాదిమతోపికదాచిజ్ఞానాదినమ్భవేన తద్దశాయాం సాధనాంతరప్రసక్తౌ స్వరూపయాధాత్మ్యజ్ఞానం తద్భజకత్వాదుత్క్రష్టమిత్యర్థః. ననుభక్తి

సాధనాంతరేశ్వరియోర్బోధ్యమ్. (ఫలవదితి) ఫలమిత్యర్థః. పరాధానుభవరూపఫలస్య స్వరూపానురూప ఉపాయ ఈశ్వరోత్ర వివక్షితః. (అస్యాంయోజనాయామితి) దేవపరిబృడత్వజ్ఞానపరయోజనాయా మిత్యర్థః. మీమాంసాభాష్యే (తదధికారా)స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానాధికారా. అశక్తానాంస్వతంత్రాణాంతామ్రికపక్షప్రపత్తిః. శక్తానాం స్వతంత్రాణాం సాధనభక్తిః. అశక్తిః గురూపాయ నిపర్తికేతి బోధ్యమ్. (అధికారత్వేనేతి)యాఉపాయాంతరాశక్తిః అధికారత్వేనోక్తాసాక్షిత్యస్యః.† శాస్త్రాధిక్రమస్యాపి అశక్తస్య తామ్రిక పక్షగన్యాసేఅధికార ఇతిబోధ్యమ్.

(ప్రధానహేతుత్వమ్) అవ్యభిగరితహేతుత్వమ్. (స్వరూపేతి) స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానమితిప్రతీకమ్.†(షడజ్ఞవ్యాపుత్రం విలక్షణమితి)షడజ్ఞప్రపత్తివ్యాపుత్రముత్క్రష్టమిత్యర్థః. (అజ్ఞానామితివివక్షితేతి) అజ్ఞానామితిశ్లోకేవివక్షితేత్యర్థః.

† (పా) శాస్త్రాధిక్రమస్యాపి

† ఇయంమీమాంసాభాష్యపంక్తిః.

పారవశ్యం సాధనాస్తరనివర్తకమ్, తన్నియతేన సాధనాస్తరస్వరూప విరుద్ధత్వజ్ఞానేనైవ నిమిత్తిసిద్ధేరిత్యతిరహ (అధికమితి). అధికంతత్రాను ప్రవిష్టం సతద్ధానిరితి, ఉపధేయ సజ్గురేపి ఉపాధేరసజ్గురగతిచభావం.

సన్నానాశక్తిపర్యుదాన విజ్ఞానవిశిష్టాత్మమత్వానాం సాజ్గుర్యావిశేషాత్ ప్రాపకాస్తరపరిత్యాగే స్వరూపవిరోధః ప్రధానహేతు తద్వైకత్వాత్ సాధనాస్తరభజ్జ్ఞాత్వాత్. (తన్నియతేన) భవపారవశ్యనియతేన. (సతద్ధానిరితి) సతల్లక్షణహానిరిత్యర్థః.

(ఉపధేయేతి) ఉపధేయసజ్గురేపి - దోషమ్యుపాధ్యాక్రయాచేదేపి, ఉపాదేః - దోషమ్యుపాధేః. అసజ్గురః - భేదఇత్యర్థః. తర్కసజ్గుహే అనుమాన చరిచ్ఛేదే, తత్రసాధ్యాభావవద్వృత్తి స్సాధారణోనైకాన్తికః; “యథావర్వతోవన్నిమాన్ ప్రమేయత్వాత్” ఇత్యత్ర ప్రమేయత్వస్య వక్ష్యభావవతి మహాప్రాదే విద్యమాన సత్వాదితి. సాధ్యాభావవ్యాప్తి హేతుర్విరుద్ధః; యథాశబ్దానిత్యః కార్యత్వాత్ ఘటవత్, కార్యత్వంహి నిత్యత్వాభావేన అనిత్యత్వేనవ్యాప్తమితి.

సరసింహవిరచిత దీపికా ప్రకాశికాయామ్ అనుమానపరిచ్ఛేదే, సవ్యభిచారానైకాన్తికనిరూపణస్థలే (సాధ్యాభావవద్వృత్తిరితి). సాధ్యమభావోయస్యేతి పున్రుత్పత్త్యా సాధ్యవద్భేదవద్వృత్తిరిత్యర్థః. ప్రాజ్ఞస్తుసాధ్యేనాభావోసాధ్యాభావఇతి పున్రుత్పత్త్యా సాధ్యవచ్చిన్న త్రితియోగితాక భేదవివ సాధ్యాభావ శబ్దార్థఇత్యాముః; తేన, సయథాశ్రుతే “కపిసంయోగీ వితద్రవ్యత్వాత్” ఇత్యాదా వితద్రవ్యత్వాదేః కపిసంయోగాభావభావవద్వృత్తిత్వాత్ అతివ్యాప్త్యాపత్తిః. సచైతల్లక్షణం విరుద్ధే అతివ్యాప్తమితివాచ్యమ్; తస్మాసి లక్ష్యత్వాత్. “ఉపధేయసజ్గురేపి ఉపాధేరసజ్గురః” ఇతిన్యాయేన విరుద్ధస్యాసి సవ్యభిచారత్వేన లక్ష్యత్వాదితి, విరుద్ధహేతుభూత కార్యత్వరూపహేతోః సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వరూప సవ్యభిచార లక్షణాక్రాంతత్వేన వితల్లక్షణస్యాతి వ్యాప్తత్వేపి, దుష్టభేదాభావేపి దోషభేదాదతి వ్యాప్తిర్నదోష ఇతిభావః.” ఇతి, ఉపధేయసజ్గురేపి ఉపాధేరసజ్గురస్య అదుష్టత్వేన స్వీకారాదితిభావః.

రితి సన్నదాయోనుపపన్న ఇత్యలఽహ (స్వరూపేతి). (అనుయాయీతి) అజ్ఞానాశక్తి పర్యుదస్తానామారానా మనారానాఞ్చ అశక్తా సత్యాంషడంగే శక్తాసత్యాం వసురణ్యాదిమన్త్రకిన్యానేచాధికారః. స్వరూపవిరోధజ్ఞానసత్వేతు శక్తానామశక్తానాఞ్చ తేషాంశరణాగతావధికారఇతి స్వరూపవిరోధస్య విశమ్భత్వమత్వాపేక్షయా ప్రధానహేతుత్వఞ్చేతిభావః. భక్తిపారవశ్యమపి అసాధారణాధికారఇతి వత్సమాణాధికార సిద్ధాంతాభిప్రాయేణ అశక్త్యాదిత్రయాధికారేత్పుక్తమ్.

(త్రయాణామపీతి) యథాలజ్ఞానాదిత్రయాభావే విశమ్భత్వమత్వాభావేచ స్వరూపవిరోధజ్ఞానసత్వే తస్యైవనివర్తకత్వమ్, ఏవమజ్ఞానాదిచతుష్టయసత్వేపి తస్మాప్రయోజకత్వ మాశ్రిత్యస్వరూపవిరోధజ్ఞానస్యైవ సాధనాస్తరనివర్తకత్వమస్తి. నైవంవిధస్వరూపవిరోధజ్ఞానసత్వేపి తస్మాప్రయోజకత్వమాశ్రిత్య అజ్ఞానాదిచతుష్టయస్య సాధనాస్తరనివర్తకత్వమస్తి స్వరూపవిరోధః ప్రధానహేతుదృఙ్మత ఇతి భావః.

(అనారానామ్) దృష్టానామ్ (తేషాం) దృష్టారానామ్. (వత్సమాణాధికారేతి) వత్సమాణప్రపన్త్యధికార శోధనాధికారే విశమ్భత్వమత్వస్య శరణాగతౌ అసాధారణాధికారత్వముచ్యతే. తత్రవిశమ్భత్వమత్వమ్ - ఆర్తత్వరూపమ్; సతు దృష్టత్వరూపం తదితిబోధ్యమ్.

మీమాంసాభాష్యే (త్రయాణామ్) అజ్ఞానర్షజ్ఞభక్తానామ్. (అష్టాంగయోగవత్) అష్టాంగయోగత్వగవత్. (అజ్ఞానాదిత్రయాభావే) అజ్ఞానాశక్తి పర్యుదాసాభావే. (తస్యైవ) స్వరూపవిరోధజ్ఞానస్యైవ. (నివర్తకత్వమ్) సాధనభూత భక్తిప్రవృత్తి నివర్తకత్వమ్. (అజ్ఞానాదిచతుష్టయసత్వేపి) అజ్ఞానాశక్తివర్యుదాస విశమ్భత్వమత్వ చతుష్టయసత్వేపి. (తస్య) అజ్ఞానాదిచతుష్టయస్య. (నైవంవిధేతి) ఏవంవిధేత్యారభ్య సాధనాస్తరనివర్తకత్వం నాస్తిత్వస్వయః. (తస్య) స్వరూపవిరోధజ్ఞానస్య (ప్రధానహేతేరితి) అజ్ఞానాదిచతుష్టయస్య అఘాపాయ పడక ప్రపల్తే ప్రపర్తకత్వాదితిభావః.

వర్ణనియమాభావాధికారేవిషయనియమాభావాధికారేచ సమర్థిత మర్థజాతమభిప్రత్యాహ (అన్యథేతి) స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానత్రయాణామపి షడంగత్యాగ ఇత్యనన్తీకార ఇత్యర్థః. అశక్తపదమ్ అజ్ఞాపలక్షకమ్. (అశక్తపరతన్త్రాణామ్) ఇత్యనన్తరం శాస్త్రాధిక్యత తదనధిక్యత విషయత్వాత్ పర్యుదన్త పరతన్త్రాణామిత్యధ్యాహృత్య యోజనీయమ్. పరతన్త్రపదత్రయంపారతన్త్రాజ్ఞానవత్పరమ్. పూర్వోక్తం సాధనాన్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానరూపాసాధారణాధికారబలాత్ షడంగశరణాగత్యోర్భేదం ముఖభేదేనవదన్, స్వరూపవిరోధస్య విశమ్భాక్ష మత్వాపేక్షయా ప్రాపకాన్తరపరిత్యాగే ప్రధానహేతుత్వం నూచయన్ అధికరణార్థముపసంహరతి (షడంగఇత్యాదినా). అశక్తానామేవ షడన్తేఅధికారిః; శరణాగతౌతు శక్తానామశక్తానాభేతిముఖభేదః.

యచ్ఛక్తం పూర్వపక్షే “సరాణాంబుద్ధి దౌర్బల్యాత్” ఇతి వచనం నిగమాన్తారైర్విరన్యథాసిద్ధత్వేన పరిహృతమితి తద్దూషయితుం శక్యతే (నన్వీతి) నచఅజ్ఞానాం సాధనాన్తరావకాశః. జ్ఞాతృష్వపి వ్యాసాదిషు సాధనాన్తరస్య ప్రమాణసిద్ధత్వాత్, తేషామాధికారికత్వేపి

(వర్ణనియమాభావ) అధికారద్వయేపి క్రమేణతాన్త్రికషడంగన్యాసస్య వర్ణనియమాభావః, విషయనియమాభావశ్చసమర్థితః. (తదధికృతేతి) శాస్త్రాసధికృతేత్యర్థః. (ముఖభేదేన) ప్రకారభేదేన.

(వేదాన్తాచారైర్విరతి) వ్యాసాదాసాధనాన్తరానుష్ఠాన దర్శనాత్, తదాచారవిరోధాత్, సరస్వేతివచనస్య యథాశ్రుతార్థ నిరాకరణం కర్తవ్యమితి తదభిప్రాయోఽవగచ్ఛ్యుః. (అజ్ఞానామితి) అజ్ఞేష్వీత్యర్థః; సమృద్ధసామాన్యేషష్ఠీ. (తేషాం) వ్యాసాదీనామ్. (అధికారికత్వేపి) అధికారికకర్మణస్సత్వాత్ సాధనాన్తరానుష్ఠానమితి వక్తృంసకత్యతే. తేనకర్మణా తేషాందురనుష్ఠానం ససమృద్ధతీతితాత్పర్యమ్. అధికారికేత్యత్ర తత్రనియుక్త ఇతితద్ధితసూత్రేణతక్రవ్యయః. అధికారికః - వ్యాసారః. సిద్ధాన్తకాముద్యామ్ తత్రనియుక్తః. ఆకరేనియుక్తః అధికారికః ఇత్యుక్తకుసుపధీనయమ్.

నిషిద్ధానుష్ఠానా యోగాదితిభావః. (అప్రామాణ్యాపత్తిరితి) అష్టాజ్ఞ
షడజ్ఞయోరిత్యాదిః. వ్యాసాదీనామష్టాజ్ఞనిష్ఠాముపపాదయిష్యన్ జ్ఞాన
మాన్వ్యవతాం సాధనాంతరమిత్యేతత్తావదుపపన్నమిత్యాహ (నరాణా
మితి).

(స్వయత్నేతి) మోక్షసాధనగోచరస్వయత్నస్య-తదనర్హత్వరూప
స్వరూపనాశకత్వజ్ఞానరహితానామిత్యర్థః. (యథాక్రమమితి) శక్తా
నామష్టాజ్ఞయోగే అశక్తానాం షడజ్ఞేచాధికార సమ్భవాదిత్యర్థః. నను
విజానతామితివచనాత్ అజ్ఞానాం సాధనాంతరమిత్యయుక్తమ్, వ్యాసా
ద్యనుష్ఠాన విరోధాదితివదంతం ప్రతివచనాంతరోపన్యాసానయుక్త ఇత్య
తతహ (తతశ్చేతి). వ్యాసాద్యనుష్ఠాన విరోధాత్ విజానతామితివచనే
న్యాయసాపేక్షే అర్థాంతరం శక్తితుమపిశక్యమ్; న్యాయనిరపేక్షే
నరాణామితివచనేతునతదితి తద్బలాద్వ్యాసాద్యనుష్ఠానమేవ అన్యథా
నేయమితిభావః.

(ఇతివచనమేవేతి) ఏవకారేణ న్యాయసాపేక్షం వచనాంతరం
వ్యావర్త్యతే. (ప్రతినియతేతి) బుద్ధిదార్బల్య బుద్ధిదార్ఢ్యరూప విరు
ద్ధాధికారయోగసాధనాంతరనిష్ఠశరణాగతరూపాశ్రయ నిర్ణాయకమిత్య

(తదనర్హత్వరూపేతి) మోక్షసాధనగోచర స్వయత్నానర్హత్వ రూపేత్యర్థః.
మీమాంసాభాష్యైః (స్వయత్నస్వరూపవిరుద్ధత్యేతి) స్వయత్నస్య స్వరూపవిరుద్ధత్యే
త్యర్థః. (తయోః) అష్టాజ్ఞషడజ్ఞయోః. (శక్తితుమపిశక్యమితి) ఏకదేశేతా
త్సర్వవిరుద్ధత్వాదితిభావః (నతదితి) అర్థాంతరం సశక్యమిత్యర్థః. (తద్బలాత్)
నరాణామితివచనబలాత్.

(వచనాంతరమ్) విజానతామితివచనాంతరమ్. మీమాంసాభాష్యైః (తాత్పర్య
మితి) ఆశ్రయనిర్ణాయకం-నరాణామితివచనమ్; ఇదంశరణమజ్ఞానామితివచనమ్ -
అధికారిత్వే విధ్యనిర్ణాయక మితిభావః. (ఉక్తార్థపరత్వే) స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞాన
వతామిత్యర్థపరత్వే.

ర్థః. (ఇతితాత్పర్యమితి) “బుద్ధిదౌర్బల్యాదుపాయా న్తరమిష్యతే” ఇ
త్యనేన బుద్ధిప్రాబల్యాత్సిద్ధోపాయా శ్రయణమిష్యత ఇతిలాభాదితిభా
వః. సన్వేపం పూర్వాదైత్యః “ఇదంశరణమజ్ఞానామ్” ఇతిప్రమాణోప
న్యాస విరోధ ఇత్యతః (అతఃఇతి). అజ్ఞానాం సాధనా న్తరమిత్యత్ర
ప్రమాణతయా నరాణామితివచనమ్, విజానతామితివచనాపేక్షయా
స్పృటార్థత్వా దస్మాభిరుపన్యస్తమ్; పూర్వోక్తబహున్యాయానురో
ధేనవిజానతామిత్యప్యజ్ఞానాం సాధనా న్తరమిత్యత్రప్రమాణమేవ; అధి
కారి త్రైవిధ్యేతు నరాణామితివచనమప్రమాణమితి పూర్వోక్తన్యాయా
నుగృహీతం నరాణామితివచనానుగృహీతశ్చ ఇదంశరణమజ్ఞానా
మితివచనమేవ అధికారి త్రైవిధ్యప్రమాణతయోపన్యాసార్హమితిభావః.

తత్రప్రపత్త్యనర్హాణామితిశ్లోకోక్త ప్రకారేణ నరాణామితివచ
నమపి అన్యధాసిద్ధ మిత్యాశయేనశబ్దతే (సన్వితి). యద్యపి “అశక్తి
స్యాతి కృచ్ఛేషు” ఇతిశ్లోకార్థ ఏవప్రథమం శక్తితుముచితః; తథాపి
ప్యాసాద్యనుష్ఠాన విరోధరూప బాధకస్య ఉత్తరశ్లోకస్థతయా, తల్లో
భాత్ ప్రథమంతదర్థశ్యజ్జిత ఇతిద్రష్టవ్యమ్. (ప్రామాణ్యేతి) ప్రమా
త్యేన జ్ఞాయమానత్వం బుద్ధేర్బలమ్. తదభావోదౌర్బల్యమితిభావః.
యద్యపి బలస్యదుష్టత్వమేవ దౌర్బల్యమ్; తథాప్యప్రామాణ్య శక్త్యాకళ
క్షితజ్ఞానస్య దౌర్బల్య వ్యవహారానురోధాత్, అవ్యయానా మనేకార్థ

(తత్రప్రపత్తితి) సారే పూర్వపక్ష్యుక్తం తత్రప్రపత్త్యనర్హాణామితిపద్యం
పరత ఇతిమన్తవ్యమ్. (తల్లోభాత్) సిద్ధా నిఖణ్డక బాధకస్యలోభాత్. (తదర్థః)
తత్రప్రపత్త్యనర్హాణామితిశ్లోకార్థః. (ప్రామాణ్యేతి) ప్రామాణ్యాధ్యపసాయేతిప్రతీ
కమ్. (తదభావః) ప్రమాత్యేన జ్ఞాయమాన త్వాభావః. దౌర్బల్యశబ్దః - బలాభా
వపరఇతి నిరూపయతి (ప్రమాత్యేనేతి). అత్రద్విచంద్రాదిజ్ఞానం దుర్బలజ్ఞానమితి
సవ్యవహరః; సరిః - దుర్బల ఇత్యాదివ్యవహరః ప్రామికోపరత ఇతిబోధ్యమ్;

త్వాచ్చ బలాభావపవ దౌర్బల్యమితిజ్ఞేయమ్. యద్వాదుష్టబలత్వమేవ దౌర్బల్యమ్; సర్వస్యాపిజ్ఞానస్య ధర్మ్యం శేషమాత్మేనబలవత్త్వాత్, తస్య అప్రమాత్వేనజ్ఞాయమానత్వసాహచర్యమేవప్రకృతేదోషఇత్యవధేయమ్.

నను సరసామాన్యస్య నిరుక్తాధ్యవసాయో బాధితః. కిచ్చ నిరుక్తా ధ్యవసాయాభావాత్ ప్రపుత్తిర్నెష్యతామ్; నతుతానన్మాత్రాదుపాయాన్తరమిష్యతి ఇతివత్తుంశక్య మిత్యతః (నరశబ్దశ్చేతి). (అశక్తపరః) కిచ్చేదశక్త పరః ఇత్యర్థః; అశక్తనరసామాన్యస్యాపి నిరుక్తాధ్యవసాయ నియమాభావాత్. అతపవకస్యచిదశక్తస్యేతివత్సృతి.

నను అశక్తస్య ఉపాయాన్తరమిష్యత ఇతివ్యాహతమ్, శక్తేస్తత్ర హేతుత్వాదిత్యతః (అతః ఇతి). పదద్వయస్యాక్తార్థ పరత్వాదిత్యర్థః. నిరుక్తవచనేకస్య చిదిత్యధ్యాహారమభిప్రేత్య కిచ్చేత్పదవివక్షితం బుద్ధి దౌర్బల్యే పాయాన్తరాన్వయితావచ్ఛేదకమాహ (అశక్తస్యేతి).

ఆదిపదద్వయేన యద్యపి కేషాంబుద్ధిత్యాదిరీత్యా నిర్దేశఃకార్యః; నరాణామిత్యపాత్తవచనానురోధాత్. అతపవ“తత్రప్రపత్త్యనర్హాణామ్”

దుర్గుణమితివత్. ఆర్థాన్తరమాహ (యచ్ఛేతి) (తస్యేతి) జ్ఞానస్యేత్యర్థః.

(నిరుక్తాధ్యవసాయాభావః) లఘూపాయప్రతిపాదక ప్రపత్తిశాస్త్రే ప్రామాణ్యాధ్యవసాయాభావః. (ప్రపుత్తిరితి) సాధనాన్తరే ఇతిపూర్వం యోజనీయమ్. (వత్తుంశక్యమితి) వత్తుంశక్యమిత్యన్వయః. (అశక్తస్యేతి) (వ్యాహతమితి) వత్తుంశక్యత ఇత్యర్థః. (శక్తేరితి) (తత్ర) ఉపాయాన్తరే. (పదద్వయస్య) సరస్య బుద్ధి దౌర్బల్యాదితి పదద్వయస్య. (ఉక్తార్థపరత్వాదితి) అత్రసరశబ్దః - కతిపయాశక్తపరః. దౌర్బల్యశబ్దః - లఘూపాయప్రామాణ్యాధ్యవసాయాభావ ఇతిపూర్వపక్షోక్తార్థోబోధ్యః. (నిరుక్తవచనే) సరస్యేతివచనే. (ఉపాయాన్తరేతి) ఉపాయాన్తరాన్వయితావచ్ఛేదకమశక్తత్వం దురాశాదాధ్యైశ్చ లిత్వజ్ఞేపివివక్షితమ్.

(పదద్వయేన) అశక్తస్యదురాశాదాధ్యైశ్చాలిన ఇతిపదద్వయేన. మీమాంసాభాష్యే (ప్రపత్త్యనర్హత్వాదితి) ప్రపత్తేప్రామాణ్యాభావాదితిభావః. (అశక్తస్యాతి

ఇత్యనుగృహీతం నిగమాంతారైః. తథాపి “అశక్తస్యాతికృచ్ఛేషు”
 ఇత్యాదిపూర్వశ్లోకే వేదాంతార్యాణా మభిప్రేతం నరస్యబుద్ధి దౌర్బ
 ల్యాదితి పాతాంతరమభిప్రేత్యకస్యచిదితినిర్దిష్టమితి నదోషః. “అశక్తస్యాతి
 కృచ్ఛేషుదురాశాదార్థ్యశాలినః” ఇతిషష్ఠ్యంత పదద్వయస్యాయమభి
 ప్రాయః; -సర్వస్యాపిపాదనాంతరేకత్వం కర్మేతిన్యాయేన అశక్తిస్తావత్ప్రి
 ధ్ధా. ఏవమశక్తౌనత్యామపివస్తులోలఘూపాయేనత్యపిగురూపాయేచ్ఛా
 దుర్వారైవ. సాచ గురూపాయేనైవదృష్టాదృష్టఫలపాదనస్య అనా
 దివాసనాసిద్ధత్వాద్దుర్వారా. ఏవంవిశ్వాసమాన్ద్య కృతదురాశాబలేన
 ప్రపత్త్యనర్హత్వాత్ కస్యచిన్నరస్య ఉపాయాంతర మిష్యతేఇతి నరస్యే
 త్యాదివచనతాత్పర్యమితి. అనేనతత్రప్రపత్త్యనర్హాణామితిశ్లోకే “అశక్త
 స్యాతి కృచ్ఛేషుదురాశాదార్థ్యశాలినః-కస్యచిత్” ఇతిపూర్వశ్లోకస్థం
 షష్ఠ్యంత పదత్రయం నరస్యేతి పదవివరణరూపం విభక్తివివరణామేనా
 నుషణ్ణనీయమితిసూచితమ్. (ప్రపత్త్యనర్హత్వాత్) ఇత్యనేన “తత్రప్రప
 త్త్యనర్హాణామ్” ఇతిశ్లోకేషష్ఠ్యంతపదం హేతుగర్భమ్, బుద్ధిదౌర్బ
 ల్యాదితి పశ్చిమ్యంత వివరణమితిసూచితమ్.

సన్వేనంనరశబ్దసంజ్ఞాచాపత్తిరిత్యత ఆహ (అన్యథేతి). నరశబ్దా
 సంజ్ఞాచిత్యర్థః. (ఉక్తనీతేరితి) బుద్ధిదౌర్బల్యాదిత్యుక్తహేతోరిత్యర్థః.
 (అసమ్భవాత్) ఇత్యనంతరంతదనుష్ఠానవిరోధస్సాన్విదితికేషః. కేషాఞ్చ
 త్రప్రపత్తావేవాధికారికారితీవక్తుంప్రపత్త్యధికారిణా మన్యత్రాధికారోబుద్ధి
 దౌర్బల్య కృతఇతి ఏతద్వచన తాత్పర్యమాశ్రయణీయమ్; అన్యధాకస్య

కృచ్ఛేషితిశ్లోకే ఆతికృచ్ఛేషు అశక్తస్యేత్యన్వయః. (సాచ)దురాశాచ. (తాత్ప
 ర్యమితితి) ఆయమభిప్రాయఇత్యన్వయః. (విభక్తివివరణామేనాఽనుషణ్ణనీయమితి)
 అశక్తానాం దురాశాదార్థ్యశాలినాం కేషాఞ్చిదితిపదత్రయం బహువచనాంతం పక్త
 వ్యమితిభావః.

(తదనుష్ఠానవిరోధః)సాధనాంతరానుష్ఠానవిరోధః. (ఏతద్వచనమ్) నరస్యేతి

చిన్నరస్యబుద్ధిమాన్ద్యా త్సాధనా న్తరమిష్యత ఇత్యుక్తాసాధనా న్తరజ్ఞానా
సుష్ఠానాశ క్తస్య కస్యచిన్నరస్యప్రవృత్తిరిష్యతఇత్యపివక్తుం శక్యత్వేన వచ
నవైయథ్యాత్. తథాచప్రపత్త్యధికార సమర్పకే నరస్యేత్యిత్ర అశ
క్తస్యేత్యధ్యా హార్యమిత్యాహ (వ్యాసాదీతి). (అశక్తస్యేతిపదమితి)
తచ్చసర్వథా ఉపాయాన్తరానుష్ఠానా శక్తపరమ్; నతుకష్టం కర్మేతి
న్యాయేన అశక్తపరమ్. తస్యసాధనాన్తరనిష్ఠ సాధారణ్యాదితిభావః.

దూషణాన్తరమాహ (తథేతి) (అశక్తేనేతి). అశక్తస్యస్వా
శక్తింజానతః సాధనాన్తరేకృత్య సాధ్యతాజ్ఞానోదయేన కృతిసాధ్యతా
జ్ఞానాధీనచిక్లీర్హూపసాధనాన్తరేచ్ఛాయా అసమ్భవాదితిభావః. (తదు
పాయేతి) ఉపాయాన్తరాశక్తస్యాపిదేశవాసాదిశక్తిసమ్భవాదితిభావః.
తతః కిమిత్యత్రాహ(తతశ్చేతి). చశ్వజ్ఞానివృత్తే. (లక్షణాచేతి)చకా
రేణ కస్యచిదితి పదాధ్యాహరస్సముచ్చయతే. ననువస్తుతోశక్తస్యాపి
కృతిసాధ్యతా భ్రమాదుపాయాన్తరేచ్ఛా సమ్భవత్వేవేతి నద్వితీయ
దూషణం సమ్భవతీత్యభిప్రాయేణ“అశక్తస్యాతికృచ్ఛేషు” ఇతిశ్లోకాభి
ప్రేతంనరస్యేత్యాదివచనస్యాద్ధాన్తరమాశంకతే(నన్వితీ).అత్రాపినరశబ్దో
యత్కించదశక్తపరః, అశక్తిస్తు సర్వథా ఉపాయాన్తరానుష్ఠానా
శక్తిః; నతుపూర్వప్రేవ కష్టం కర్మేత్యాయ సిద్ధాశక్తిః. కిచ్చిత్ -
పూర్వపదతి కృచ్ఛేషు దురాశాదార్థ్య శాలిత్వమితిబోధ్యమ్.

(భ్రమపరఇతి) బుద్ధేర్బలం ప్రమాత్వమ్. తదభావోవా తస్య

వచనమ్. (అస్యథా) ఇత్థం వచనతాత్పర్యాసజ్ఞీకారే. మిహంసాభాషే (తథా)
తద్వత్. (తదుపాయేతి) సాధనాన్తరోపాయేత్యర్థః. (లక్షణాచేతి) ఉపాయాన్తర
శబ్దస్య భక్త్యాదిరూపస్వార్థపరిత్యాగాత్ జహల్లక్షణేతిభావః. (తచ్చ) అశక్తస్యేతి
పదఇచ్చ. (తస్య) ఈషదశక్తస్య. (ద్వితీయదూషణం) లక్షణేతిదూషణమ్.

భ్రమత్వ సాహచర్యంవా దౌర్బల్యమితిభావః. సంశయవిపర్యయ విరోధితావచ్ఛేద కన్యైవబుద్ధిబలశబ్దార్థత్వమ్; వస్తుతః ప్రమాయాలపి అప్రామాణ్యశబ్దాక్షరజ్ఞితత్వేన దుర్బలత్వాత్, తదభావే భ్రమస్యాపి ప్రబలత్వాత్, అతఃప్రమాత్వేననిశ్చితత్వమప్రామాణ్య జ్ఞానాన్మన్యైతత్వంవాబలమ్. తథాచభ్రమస్యప్రాయేణ అప్రామాణ్య జ్ఞానాన్మన్యైతత్వాత్ దౌర్బల్యశబ్దో భ్రమలాక్షణిక మిత్యక్టీకార్యమిత్యాశయేనాహ (దౌర్భల్యభావేతి). యద్యపిసంవాదిప్రవృత్తిజనకతావచ్ఛేదకత్వాత్ ప్రమాత్వం బలమితివక్తుంశక్యమ్; తథాపివీతశబ్దాదిభ్రమస్య విసంవాదిప్రవృత్తి జనకస్యాపి ప్రాబల్య వ్యవహారాత్, గ్రాహ్యభావ ప్రత్యక్ష విరోధితావచ్ఛేదకమేవ బుద్ధేర్బల మితిభావః.

(తదభావః) ప్రమాత్వాభావః. (తస్యేతి) ప్రమాత్వస్యేత్యర్థః. (విరోధితావచ్ఛేదకత్వేతి) ధర్మస్యేతిశేషః. (వస్తుతః) ప్రమాత్వస్యభ్రమసాహచర్యం దౌర్బల్యమితిపూర్వపక్షయోజనాయామ్. వస్తుతఃత్యారభ్య బలమితివర్వచం సిద్ధాంతరీతి. (దుర్బలత్వాదితి) అత్ర “దోషమూలత్వేజ్ఞాతేనపి పరత్వముకిచ్చిత్రమై, రజ్జుసర్పజ్ఞాననిమిత్తభయేనపి, భ్రాన్తోయమితిపరిజ్ఞాతేనకేనచిత్ నాయం సర్పమాతైషీరితుస్తేపి భయానివుత్తిదర్శనాత్” ఇతిశ్రీభాష్యసూక్తిః. “పరత్వస్యాకిచ్చిత్రమైత్వముపపాదయతి (రజ్జుసర్పేతి). ఉత్తరజ్ఞానస్య దోషమూలత్వేన ప్రామాణ్యానిశ్చయాత్, భయానివుత్తే” ఇతితస్మిన్ప్రకాశికాసూక్తిశ్చానుసంధేయా. (తదభావే) శబ్దాక్షరజ్ఞితత్వాభావే. (అప్రామాణ్యజ్ఞానాన్మన్యైతత్వాదితి) గజ్ఞాయాం ఘోషాద్యత్ర ప్రవాహసంఘర్షణీరే ప్రాయేణవిద్యమానత్వవత్, ప్రాయేణ అప్రామాణ్య జ్ఞానాన్మన్యైతత్వరూపార్థకదౌర్బల్యశబ్దః - భ్రమత్వలాక్షణిక ఇతిబోధ్యమ్. (సంవాదితి) సఫలత్వర్థః. (విసంవాదిప్రవృత్తిజనకస్యేతి) (విసంవాదితి) విఫలత్వర్థః. “శక్తేవీతరూపంజానీమి” ఇతివ్యవహారేశ్చసప్తరుద్రః ప్రవర్తతఇతి ప్రవృత్తిజనకత్వంబోధ్యమ్. (గ్రాహ్యభావప్రత్యక్ష విరోధితావచ్ఛేదకమితి) గ్రాహ్యభావప్రత్యక్షమ్ - శక్తికాయా మిదంరజతమితిప్రత్యక్షమ్. తద్విరోధితా-ఇయంశక్తిరితి ప్రమాత్మక

యద్వాపితదస్వరసాదేవాహ (అధ్యాహారేతి). నరశబ్దస్యాశక్త
యత్కిచ్చిన్నరలక్షణాయాం నైవదోషఇతిభావః. “వ్యాసాదిషుతునై
వైషారీతిః” ఇత్యుక్తం బాధకముద్ధర్తుం తద్వివరణముభేనానువదతి
(నన్విత). (అనధ్యాహారేతి) అలాక్షణిః త్వేత్యపి ద్రష్టవ్యమ్. (అధ్యవ
సాయః) అప్రామాణ్యజ్ఞానానాస్కన్ధిత నిశ్చయః. తస్యదార్ఢ్యమ్-అదృష్ట
విశేషకారితతాదాత్మికానుష్ఠానాపయికరచివిశేషలోపధానమ్. (అన్య
త్వేనప్రపత్త్యనుష్ఠాత్మాణామ్) ఇత్యనేనసాధనాన్తరానుష్ఠానసూచనము
భేన “జ్ఞానభక్త్యన్వితంకర్మ” ఇత్యాదిప్రమాణప్రసిద్ధసాధనభక్త్యను
ష్ఠానవిరోధోపక్ష్యమాణ విరోధాన్తర్గత ఇతిసూచితమ్. యద్యపిసాధ
నాన్తర నిష్ఠానామితవక్త్రముచితమ్. తథాప్యన్యాయాన విరోధోపివక్ష్య
మాణవిరోధాన్తర్గత ఇతిధ్వనయితుంనతథోక్త మితిధ్యేయమ్.† స్వోప
దిష్టేత్యనేనఉపదేశవిరోధోపక్ష్యమాణవిరోధాన్తర్గత ఇతిసూచితమ్.

(జ్ఞానేతి) జ్ఞానవిశ్వాసద్వార్ధానామభావస్యేత్యర్థః. (అనేకేతి)
జ్ఞానాభావే ఉపదేశవిరోధః. సార్వజ్ఞప్రసిద్ధివిరోధః. విశ్వాసాభావే

జ్ఞానే; విరోధితా-ప్రతిబద్ధకతా తస్యాం యదవచ్ఛేదకం అప్రామాణ్యజ్ఞానానా
స్కన్ధితత్వమ్, తత్ - బలమితిబోధ్యమ్.

(ఏతదస్వరసాదితి) పూర్వోక్తార్థే ప్రాయశ్చత్వాద్యస్వరస్వాదిత్యర్థః. మీ
మాంసాభాష్యే (అధ్యాహారేతి) కస్యచిదశక్తస్యేత్యధ్యాహారః. (అనధ్యాహారేతి)
యోజనాయాంపక్షపాతేనేత్యర్థః. (కల్పేతేతి) యదికల్పేతేతివక్తవ్యమ్. (నైవ)
లక్షణైవ. (తస్య) నిరుక్తనిశ్చయస్య. (జ్ఞానభక్తీతి) “జ్ఞానభక్త్యన్వితం కర్మజనకా
దిషు దృశ్యతే. కర్మభక్త్యన్వితం జ్ఞానం ప్రాయేణభరతాదిషు. కర్మజ్ఞానాన్వితాభ
క్తిః ప్రహ్లాదప్రముఖాశ్రయా.” ఇత్యాదిశ్లోకే ప్రహ్లాదజనకసనకాదీనాం సాధనా
నుష్ఠానముక్తమ్.

(జ్ఞానవిశ్వాసయోద్ధార్థ్యమితి) విగ్రహశక్త్యానిరాసార్థమాహ (జ్ఞానవిశ్వాస

† (పా) లోకదృష్టి.

ఆస్తికాగ్రేనరత్వప్రసిద్ధివిరోధః; దాధ్యాభావే అజ్ఞాజ్యుపస్థానవిరోధః, ఇత్యర్థః. అత్రాధికారిణామపి సర్వజ్ఞానాం నిషిద్ధానుష్ఠానానుపపత్తి విరోధోపి పక్షత్రయసాధారణో దోషాభిప్రేతః. (అధ్యాహారాదీతి) ఆదిశబ్దేన లక్షణగృహ్యతే. (భూయసామితిన్యాయాదితి) యద్యప్యేకస్మిన్పక్షే అధ్యాహారాభావేనరపదస్య యక్కిచ్చిదశక్త లక్షణానూపైకదోషవత్ పక్షాన్తరేపిదాధ్యాభావే అనుష్ఠానవిరోధ ఏకేవ పాక్షికోదోషః; తథాప్యజ్ఞాజ్యుపస్థానగ్రాహక బహుప్రమాణ బాధాపేక్షయా ఏకస్మిన్వచనే పదలక్షణైవ వరమితిభావః.

వ్యాసాదీనామజ్ఞానాత్ జ్ఞానాద్వాభక్త్యాదినిష్ఠేతి పూర్వోక్తం పక్షద్వయం ప్రవచ్ఛయన్, తేషాంసాధనాన్తర నిష్టతాగ్రాహక ప్రమాణానుసారేణ ప్రకృతవచనానుసారేణచ అజ్ఞానపక్షంతావదాహ (అత్రహేతి). (కిచ్చిదజ్ఞానస్తావత్) ఇత్యత్రతావచ్ఛబ్దకిచ్చిత్పదార్థో విశిష్టవత్సతే ఇతిసూచనార్థః. యద్విశేషప్రతిపాదనార్థం పక్షద్వయస్య పునరుపన్యాసః, తంచిశేషందర్శయతి (ఇదమితి). కైముతికన్యాయమభిప్రేత్యాహ (తతశ్చేతి). కిచ్చిత్పదార్థమాహ (తత్రేత్యాదినా)

దాధ్యానామితి. (పక్షత్రయమ్) జ్ఞానాభావపక్షమ్, అధ్యవసాయాభావపక్షమ్, తద్దాధ్యాభావపక్షమితిత్రయమ్. అధ్యాహారాద్యస్వారస్యాయణమేవ యుక్తమితిపక్షం సశక్యత ఇత్యాహ (యద్యపీత్యంభ్య దోషఇతివర్త్యైవ) (పదలక్షణా) సరపదలక్షణా.

(పక్షద్వయమ్) జ్ఞానాభావపక్షమ్, దాధ్యాభావపక్షమ్. (ప్రకృతవచనమ్) సరస్యేతివచనమ్. (పక్ష్యత ఇతి) వక్తవ్యఇతిపారాన్తరం తత్త్వానేబోధ్యమ్.

(తత్రేత్యాదినేతి) శీతాయాందశమాధ్యాయే, “సమే విదుస్సురగణాః ప్రభవం సమహర్షయః! అహమాద్రిదేవానాం మహర్షీణాశ్చసర్వశః” ఇతి. తద్భాష్యే-సురగణామహర్షయశ్చ అతీంద్రియార్థ దర్శనోఽధికతరజ్ఞానాఅపిమేప్రభవమ్ - ప్రభావంసమిదుః. మమనామకర్మస్వరూప స్వభావాదికం సజానైః; యతస్తేషాం దేవానాం

(సాధనత్వవేషితి) (సాధనత్వమ్) మోక్షకారణత్వమ్. అశక్తాధికారికత్వమ్, భగవతోముఖ్యపాయస్థాననివేశరూపశరణత్వలక్షణవేద్యాకారవిశిష్టత్వమ్, అధ్యవసాయరూపత్వమ్, అప్రపంచప్రపన్ననరూపవిధివిషయత్వచ్ఛాత్ర విశేషావివక్షితాః. †నిత్యవిభూతౌముక్తస్యకై జ్ఞుర్యనత్రపత్యై కేవలపరాధ్యకై జ్ఞుర్యత్వేన సిద్ధోపాయఫలత్వం ఫలపదార్థం. స్వరూపయాధాత్మ్యజ్ఞానవదధికారికత్వమ్, సపరికరప్రపత్తి విషయసర్వప్రపత్తి నివృత్త్యైకత్వమ్, భగవతఃకారణాన్తరనిరవేక్షకరణత్వరూప శరణత్వలక్షణవేద్యాకారవిశిష్టత్వమ్, ప్రార్థనామహర్షిణాశ్చ సర్వశో అహమాదిః; తేహంస్వరూపస్య జ్ఞానశక్త్యాదేశ్చ అహమాదిః. తేహందేవత్వదేవర్షిత్యాదిహేతుభూత పుణ్యానుగుణం మయాదత్తం జ్ఞానంపరిమితమ్. అతస్తేపరిమితజ్ఞానాః మత్స్వరూపాదికం యథావన్నజానంతి.” ఇతిశ్రీసూక్తిరసుసంధేయా.

(ముఖ్యపాయేతి) ముఖ్యపాయాన్తరభూత భక్తిస్థాననివేశరూపః శరణత్వలక్షణః వేద్యాకార ఇత్యవ్యయార్థః. (అధ్యవసాయః) మద్రక్షణాదికం తపశురఇత్యధ్యవసాయః. (విధివిషయత్వమ్) ప్రజేతివిధివిషయత్వమ్. †(నిత్యానుగృహితేతి) నిత్యగ్రంథప్రాత్యేత్యర్థః. (ప్రాధమికప్రపత్తేరితి) వేదాంతాచార్యపక్షే తదవిమతప్రపన్నే ఉత్తరకృత్యవత్ ద్వితీయప్రపత్తేః ఫలరూపత్వమ్. అస్మద్రాధానేషు ప్రాధమికప్రపత్తేః ఫలత్వమితిబోధ్యమ్. (స్వరూపయాధాత్మ్యేతి) స్వరూపయాదాత్మ్యజ్ఞానవాసధికారీ తద్వత్త్వమిత్యర్థః. (సపరికరేతి) సపరికరభక్త్యాదిరూపాపి ప్రపత్తివిషయా సర్వప్రపత్తిరిత్యవ్యయః. తన్నివృత్త్యైకత్వమిత్యర్థః. (పరికరః) అజ్ఞాదిః. (కరణేతి) కారణాన్తరనిరవేక్షకరణత్వరూపం శరణత్వమ్; తల్లక్షణః - వేద్యాకారః; తద్విశిష్టత్వమ్; వేదాంతాచార్యాణాంపక్షే ఉపాయాన్తరస్థాననివిష్టత్వం శరణత్వమ్. అస్మద్రాధానేశరణత్వం కరణత్వమిత్యవగన్తవ్యమ్. (ప్రార్థనేతి) త్వమేవోపాయభూతోమేభవేత ప్రార్థనారూపత్వమిత్యర్థః. (అస్యదా

† మూలవ్యాఖ్యానయోరననుగుణమ్.

రూపత్వమ్, స్వత ఏవప్రాప్తస్య కేవలపరార్థికై జ్యుర్యత్వేన అన్యధాసిద్ధ
స్యాపి సర్వముక్తి ప్రసజ్గపరిహారార్థతయా వ్యాజత్వేన అజ్ఞాతజ్ఞాపనలక్ష
ణవిధివిషయత్వజ్ఞాత్ర విశేషావివక్షితాః

నన్వేనమపి 'నిషిద్ధానుష్ఠాన ప్రసజ్గోన పరిహృతః' ఇత్యాశక్కా
వసంహారవ్యాజేన నిరస్యతి (ఇతిపారిశేష్యాదితి) కల్పభేదేన మన్ద
జ్ఞాన విశ్వాసానాం వ్యాసాదీనాం నిషిద్ధానుష్ఠాన మిష్టమేవ, నచైనం
ఫలాభావప్రసజ్గః, "నేహభిక్రమనాశోస్తీ" ఇతిన్యాయేన సాధనానుష్ఠా
న్య స్వరూపవిరుద్ధస్యాపి పరమృతయా మోక్షోపయోగిత్వేపితేన సాక్షా
త్ఫలాభావప్రసజ్గస్య ఇష్టాపత్తి పరాహతత్వా దితిభావః

అధస్యాపీతి) మోక్షప్రత్యస్యథా సిద్ధస్యాపీత్యర్థః (వ్యాజత్వేనేతి) అహేతుత్వేన
అతిప్రసజ్గవారకత్వరూపం వ్యాజత్వ మత్రవివక్షితమ్ అదృష్టభూత భగవత్ప్రీతి
పద్ధత్యం ప్రవర్తేరితిబోధ్యమ్ (అజ్ఞాతజ్ఞాపనేతి) ప్రజేతి విధివిషయత్వమిత్యర్థః

(నచైవంఫలాభావప్రసజ్గఇతి) స్వాసధికరణీయే అధికృతస్య ఫలాభావప్రసజ్గఇ
తి నేత్యర్థః (నేహేతి) "నేహభిక్రమనాశోస్తీ ప్రత్యవాయోనవిద్యతే" స్వల్పమన్య
న్యసర్వస్య త్రాయతేమహతోభయాత్ "ఇతి ఇహ-భగవద్విషయే, అభిక్రమస్య-ఆర
భిస్య నాశోనాస్తీత్యర్థః అంతోగత్యా భగవద్విషయవిషవర్ణవసానబోధ్యమ్
గీతాభాష్యే, పక్ష్యమాణబుద్ధియుక్తస్య కర్మణోమాహాత్మ్యమాహ (ఇహ) కర్మ
యోగే (నాభిక్రమనాశోస్తీ) అభిక్రమః - ఆరభ్యః నాశః - ఫలసాధనభావ
నాశః ఆరభ్యస్య అసమాప్తస్య విచ్ఛిన్నస్యాపీనస్ఫులత్వమ్ ఆరభ్యస్య విచ్ఛేదే
ప్రత్యవాయోపినవిద్యతే అస్యకర్మయోగాభిస్య ధర్మస్య స్వల్పాంశోపిమహతో
భయాత్ - సంసారభయాత్త్రాయతే అయచ్యుర్థః - 'పార్థనైవేహనాముత్ర వినాశ
స్తస్యోద్యతే' ఇత్యుక్తరత్ర ప్రవక్ష్యమితి. అన్యనిపిలాకికానివైదికానిచ
సాధనాని విచ్ఛిన్నానిన ఫలాయభవన్తి ప్రత్యవాయాయచభవన్తి " ఇతిక్రీడాక్ర
మసన్ధేయా (పరమృతయా) కాలాంతరే

న్యాయానుగుహిత ప్రకృతవచనార్థం వచనాంతరేణ సంవాద
యతి (అతపవేతి). ఉ క్తజ్ఞానాభావస్య ఉపాయాంతరస్వీకారహేతుత్వా
దేవేత్యర్థః. సర్వజ్ఞస్య భగవా వోపాయఇత్యుక్తే అన్యమూపాయో
ఽసర్వజ్ఞస్యేతిగమ్యతఇతిభావః. నన్వేచం “ముముక్షుర్భహ్మాపాసీత”
ఇతిశాస్త్రమప్రమాణంన్యత్, ఇష్టసాధనత్వరూపవిధ్యర్థస్య బాధితత్వా
త్, మోక్షరూపఫలస్య బాధితత్వాచ్చేతి, అస్వరసాద్యేడాంతి శాస్త్రం
పరార్థకై జ్ఞుర్యరూప భక్తైర్వాజ్ఞత్వ విధానపరమేవేతి ముఖ్యసిద్ధాంత
మభిప్రేష్యాహ (అధవేతి) విజానతామిత్యత్రవిశబ్దవిషిత్తం విశేషమాహ
(దృఢతరేతి). తాదాత్మికానుష్ఠానోపయుక్తా దృష్టవిశేషకారితరుచి విశే
షరూపఫలహేతుత్వం దృఢతరత్వమ్.

పూర్వంవ్యాసాదీనాం ప్రారబ్ధనాశేచ్ఛానజాయతే, అధికారా
రమ్భక కర్మణ అనుభవవినాశ్య త్వాదిత్యుక్తమ్. తత్రప్రారబ్ధనాశేచ్ఛా
యాంసత్యాం తన్నాశకశరణాగత్యనుష్ఠానేసతి అధికారారమ్భక కర్మణ
అనుభవనాశ్యత్వమేవ నన్వాదిత్యా శజ్ఞాయాం హేతువాక్య వివక్షి

(ప్రకృతవచనమ్) సర్వజ్ఞబుద్ధిచార్పణ్యాదివచనమ్ మీమాంసాభాష్యే (యోగ
మార్గపరాజ్ఞుభిక్షతి) యోగమార్గపరాజ్ఞుభా పాదకత్వమిత్యర్థః. (ఉపాయోస
రేతి) ఉపాయః అసర్వజ్ఞస్యేతిచేదః. (ముముక్షుః) మోక్షకామఇత్యర్థః. (వాజ్ఞత్వ
విధానపరమేవేతి) యజ్ఞస్త్రిపిధిపూర్వకమితి వచనాదితిభావః.

పూర్వంకర్మణ అనుభవనాశ్యత్వాదితిహేతురుక్తః; తత్థానే అత్రప్రతిబద్ధక
త్వాదిహేతురుక్తః; తత్త్రిమధమత్యాశజ్ఞాయాంత నిరూపయతి (పూర్వమిత్యాది
నా) అత్రవేదాంతాచార్యాభిప్రాయః - అనుభవనాశ్యత్వేనధే విద్యానాశ్యత్వం
సిద్ధ్యతి, విద్యానాశ్యత్వేనధే అనుభవనాశ్యత్వంసిద్ధ్యతీతి అన్యోన్యాశ్రయఇతి.
(తన్నాశకేతి) ప్రారబ్ధనాశకేత్యర్థః. (హేతువాక్యమ్) అనుభవనాశ్యత్వాది
హేతువాక్యమ్. తద్వాక్యస్యప్రతిబద్ధకత్వ మిత్యర్థఇతిఫలితమ్.

తంవిశేషం స్ఫుటయతి. (తేషామితి). అధికారారమ్భకకర్మణిఫలబలేన ప్రారబ్ధకర్మనాశేచ్ఛా ప్రతిబంధకత్వాత్, తన్నాశకశంకాగతౌ ప్రవృత్తిర్నాస్తీతితస్య కర్మణోనవిద్యానాశ్యత్వమ్; కిన్తస్వనుభవనాశ్యత్వమిత్యేవం ప్రతిబంధకత్వమేవపూర్వం హేతుత్వేన వినశ్చి తమితిభావః.

బుద్ధిసౌకర్యార్థం పక్షద్వయముపసంహరితి (తస్మాదితి). తస్మాదిదిత్యేతద్విపుణ్యన్ బుద్ధిస్థతయాద్వితీయపక్షమాహ (వ్యాసాదీతి). ప్రథమపక్షమాహ (దేవేతి). బాధకాభావముక్త్వా సాధకమాహ (అస్యథేతి) (దోషాపత్యేరితి) శబ్దస్య హేతుః. నచాత్రాపినిషేధానుష్ఠానప్రసక్త ఇతిశక్త్యావకాశః “ధర్మాన్పరిత్యజ్యేతి” సాధనతయా ప్రసక్తనైవనిషేధాత్, వ్యాసాదిభిః పరార్థకైర్జగద్యరూపవ్యాజ భక్తేరేవానుష్ఠానాచ్చ.

వ్యాజవిశేషాన్వయస్యచ “విధిః రిణతిధేదాత్ వీక్షితస్తేన

(పక్షద్వయమ్) వ్యాసాదీనాందేవగుహ్య ప్రపత్తిసూక్ష్మవిశేషవిషయకజ్ఞానాభావః, తాదృశజ్ఞానేసత్వసి అనుష్ఠానావయికజ్ఞానాభావఇతిపక్షద్వయమ్ (ద్వితీయపక్షమ్) విజ్ఞానేసత్వసి అనుష్ఠానావయికజ్ఞానాభావఇతిపక్షమ్ (ప్రథమపక్షమ్.) దేవగుహ్యప్రపత్తిసూక్ష్మవిశేషవిషయకజ్ఞానాభావఇతిపక్షమ్ (సాధకమితి) స్వపక్షే సాధకమిత్యర్థః. మీమాంసాభాష్యే, (అస్యథా) పూర్వపక్షోక్తావర్ణనే. (దోషాపత్యేరితి) దోషాపత్తిస్వపక్షే శబ్దస్వార్థస్య హేతురితిబోధ్యమ్. (అత్రాపితి) విధేన సాధనత్వమాత్రిత్యపూర్వయోజనాయామివ “ముముక్షుర్బ్రహ్మోపాసీత్” ఇతిత్ర వ్యాజవిధిత్వమాత్రిత్య ముఖ్యసిద్ధాంతయోజనాయామివీత్యర్థః. (సాధనతయాప్రసక్తస్తేతి) అర్జునబుద్ధ్యాఇత్యాదిః. (వ్యాజవిశేషం) ఫలభక్తిః, ఫలప్రపత్తిశ్చ.

(విధిపరిణతితి) శ్రీరహస్యత్రయసారే, ఉపాధ్దాతాధికారే, “మణివరఇవ శౌరేర్నిత్య హృద్యోపిజీవః కలుపమతిరవిస్తన్ కిన్కరత్వాధిరాజ్యమ్ । విధిపరిణతిధేదాద్వీక్షితస్తేన కాలే గురువరపదుపజ్ఞం ప్రాప్యగోపాయతిస్వమ్” ఇతి.

అస్యార్థః. నను, (౧) “యత్రాత్మకపహతపాప్యావిజరో విమృత్యుర్వి శోకోవిజిఘ్నోఽపిపాపస్సత్వకామస్సత్వ సన్కల్పః” (౨) “నాయం దేవోనమర్త్యవాసతి

ర్యక్తానవరోపివా । జ్ఞానానందమయస్తావత్మాకేషహి పరమాత్మకః” (౧) “దాసభూతాస్స తస్మద్దేహ్యాత్మానః పరమాత్మకః” (౨) “ఆత్మానమస్య జగతోనిర్లేపం కణ్ఠభూషణమ్ । బిభర్తికాష్టభమజేస్వరూపం భగవాన్మరిః” ఇత్యాదిప్రమాణైరప హతపాపృత్వాదిగుణకతయా జ్ఞానానందాది మయతయా భగవతోనిత్యకేషతయా నిత్యదాసతయా భగవద్భద్రదయన్లుమతయంచ ఉపగతానాం స్వరూపోపాయపురుషార్థమజ్ఞాతవ్యాంశస్య సాధ్యాంశస్యచాఖావాత్ స్వరూపోపాయ పురుషార్థజ్ఞాపన పరరహస్యత్రయం సవ్యాప్తేయమితీశజ్ఞాయామ్, ఉక్తరూపాణామపి జీవానామ నాది కర్తృప్రవాహేణ ప్రకృతిసమ్మన్ధాత్ స్వరూపోపాయ పురుషార్థజ్ఞానాభావం నిర్దేతుక భగవత్కృపయా సదాచార్యాత్తజ్ఞానోత్పత్తిపూర్వకం వ్యాజోపాయానుష్ఠానే బద్ధనివృత్తిం కేవలపరార్థకైఃకర్మాభ్యు పురుషార్థప్రాప్తిజ్ఞాపపాదయతి (మణివరఇవేతి).

[శ్రౌర్యణివర ఇవనిత్యవృద్ధ్యోపి కలుషమతిః కిన్మూర్త్యాధి రాజ్యమవిష్టం బీషః, విధిపరిణతి భేదాత్తేనకాలేన వీక్షితస్సన్ గురుపరిషదుఽఙ్గం స్వప్రాప్య గోపాయతీత్యస్వయః] (కలుషమతిః) హేతుగర్భవికేషణమ్. కలుషమతిత్వాదిత్యర్థః. (కాలే) “జాయమానంహిపురుషంయం పశ్యేన్మధుసూదనః । సాత్వికస్సతు విజ్ఞేయస్సవై మోక్షార్థచింతకః” ఇత్యుక్తజాయమానకాల ఇత్యర్థః. (గురుపరిషదుఽఙ్గమ్) “ఉపజ్ఞాజ్ఞానమాద్యంసాత్” ఇత్యుక్తేః, గురుపరిషదస్స కాళాదాద్యజ్ఞానంయథా స్యాత్తథేతి క్రియావికేషణమ్. శ్రౌరేః కాస్తుభవత్ జీవోనిత్యవృద్ధ్యోపి ఆనాదికర్మ ప్రవాహ పరపశ్యేన సర్వజ్ఞతాయాస్సమ్మూచితత్వాదాధి రాజ్యానుభవవత్ ప్రీతి రూపాం కేషపుత్రిమలభమానః, యాదృచ్ఛిక సుకృతపరిపాకాత్ జాయమానకాలే భగవతావీక్షితః సత్సమృదాయసిద్ధమాచార్య మాశ్రిత్య, తస్మాలేన స్వాత్మానం ప్రాప్య-ప్రకర్షేణజ్ఞాత్వా, భగవన్మృఖాల్లాసమాత్రోద్దేశ్యక శ్రవృత్త్యిర్వత్సరూపాన న్యార్తకేషత్వ భగవత్ప్రసాదద్వారక ఫలసాధనగోచర శ్రవృత్త్యిసర్వత్వ రూపానస్య కరణత్వ స్వప్రపుత్తుర్విద్యేశ్యభోగవత్త్వానర్హత్వరూపానస్య భోగ్యత్వాద్యాకారవిశిష్టతయాజ్ఞాత్వా, గోపాయతి-వ్యాజోపాయానుష్ఠానేన రక్షతీత్యర్థః” ఇతి.

కాలే” (౧) “తల్లబ్ధస్వావకాశ ప్రథమగురుకృపాగృహ్యమాణః కదా

(తల్లభేతి) సల్లబ్ధసూర్యోదయే, ప్రథమాశ్లే, “కర్మావిద్యాదిచక్రేప్రతి
పురుషమిహనాది చిత్రప్రవాహే తత్తత్కాలే విపత్తిర్భవతిహి వివిధాసర్వ సిద్ధాస్త
సిద్ధా । తల్లబ్ధస్వావకాశ ప్రథమగురుకృపాగృహ్యమాణః కదాచిన్ముక్తైశ్వర్యాస్త
సమ్పన్నిధిరసి భవితాకశ్చిదిశ్చం విపశ్చిత్” ఇతి.

అస్యార్థః--సన్వీశ్వరకృపాసర్వత్రసమానా, అనాదికాల సచ్చితకర్మ పరమ్మ
రాచసర్వేషాంసమానైవ. విపశ్చకస్యచిత్ పూర్వమేవఈశ్వరకటాక్షేణ మోక్షరుచిః,
కస్యచిత్పశ్చాదితి వైవిమ్యహేతుభూత విషమవిపాకః కథమ్. కిష్క, సుకృతిపరి
పాకేన ఈశ్వరప్రాప్తిచ్ఛాకస్యచిద్విశమ్పనహః;కస్యచిద్విశమ్పనహః. ఆయమపిభేదః
కథమితిశక్త్యామ్, యథా అనాదికర్మరూప సామగ్రితౌల్యస్య విశ్వరస్వస్థా
దేస్తారతమ్యేన ప్రాప్తిహేతుకర్మ పరిపాకః, కస్యచిత్పూర్వమ్, కస్యచిత్పశ్చాత్;
కస్యచిత్పకృత విశేషాదధికఫలేచ్ఛా,కస్యచిచ్ఛాల్పఫలేచ్ఛా దుష్కృతవిశేషసహిత
సుకృతవిశేషాది ఫలబలాత్పరైవైవరి కల్పనీయమ్. తద్వత్ సర్వసమానయాపి
భగవత్కృపయా విచిత్రకర్మపరిపాకలబ్ధస్వావసరయా కశ్చిదేవకదాచి దేవకేన
చిదుపాయవిశేషేణముక్తైశ్వర్యాస్త ఫలసమ్పన్నోభవతీతి యుజ్యత ఇత్యభిప్రాయే
ణాహ (కర్మావిద్యేతి).

(ప్రతిపురుషమనాది చిత్రప్రవాహే) అనాదినానావ్రకారసస్తతౌ (కర్మావి
ద్యాదిచక్రే) ఆదిశబ్దాత్ వాసనారుచి ప్రకృతీనాం గ్రహణమ్. “అవిద్యయా-దేహః
త్యాది భ్రమేణకర్మ, కర్మణాదేహసమ్పద్యః, తతోవాసనా, తయారుచి, లతః -
కీర్మ, కర్మణాఅవిద్యా” ఇతివ్రకారేణ కులాలచక్రవత్ పరివర్తమానత్వాచ్చక్ర
ఇత్యోక్తమ్. అనవస్థాదోష పరిహారాయ అనాదీత్యుక్తమ్. బీజామూలపదనాద్యనవ
స్థాయానదోషత్వ మితిభావః. (చిత్రప్రవాహఇతి) తత్తత్కాల విపత్తిహేతుత
యోక్తమ్. (తత్తత్కాలేవిపత్తిర్భవతి). కాలతారతమ్యేన పరిణామోభవతీత్యర్థః.
సాచ (వివిధా) నానావ్రకారా. “కస్యచిదైశ్వర్య హేతుకర్మవిపాకః. కస్య

చిత్ ”(౧) “ప్రపన్నశ్చ ద్వేధా సుచరిత పరిపాకభిదయా” (౨) “తదా

చిద్ధారిద్ర్యహేతుకర్మ విపాకః, కస్యచిత్స్వర్గహేతుకర్మవిపాకః, కస్యచిన్మృత్ పాయానుకూల్య హేతుకర్మపరిపాకః ’ ఇతిశ్లేషభ్యమ్. ఇయమ్, (సర్వసిద్ధాన్తసిద్ధా) సర్వైరపీయం స్థితరణ్ణీక ర్తవ్య. అస్యథా తత్తన్మతసిద్ధ మోక్షోనన్యత్. (తత్) తస్మాత్కారణాత్, (కదాచిల్లభావకాశయా) లభయాద్యుచ్చి కాదిసుకృతాద్యవసరయా, (ప్రథమగురుప్రపయా) శ్రియఃపతి దయయా, (గృహ్యాహణః) జాయమానకీటాక్ష విషయాకృతః. ‘ఈశ్వరస్యచ సౌహార్దం యదృచ్ఛాసుకృతంతథా. విష్ణోః కటాక్షమద్వేషమాభిముఖ్యిశ్చసాత్వికైః । సమ్భవణమదేతానిహ్యచార్యప్రాప్తిహేతవః’ ఇతుక్రప్రకారేణ(కశ్చిత్ వివశ్చిత్) కశ్చిదితిదార్లభ్యం సూచ్యతే. ముక్తైశ్వర్యాన్త సమ్పన్నిధిరసిభవితా-భవిష్యతి అతోనాత్రవిప్రతిపత్తిః కార్యతిభావః.’ ఇతి.

యాదృచ్ఛికాదిసుకృతస్యాపి భగవత్ప్రపాజస్యత్వముక్తమ్ తద్ద్రష్టవీష, తదన్వేషివః--“మిధింకలపాకల్పనా విషమవృత్తి లీలాదయా పరిగ్రహణ కాతుక ప్రథితపారవశ్యం ప్రభుః । స్వలక్షితసముద్గమేసుకృతలక్షణే కుతచిద్బుణక్షతలిపి క్రమానుపనిపాతిసఃపాతిసః” ఇతి. తట్టివృత్తాన్తః--(మిధిఇతి) మిధిః కలహః - సంసారణోత్తరణరూపః, తస్యకల్పనయా విషమవృత్తి-విరుద్ధవ్యాపారే, లీలాచరణయాచ, తయోః, పరిగ్రహణమజ్ఞీకారః. తస్మిన్కాతుకేన అభిలాషేణ ప్రథితం ప్రకటితంపారవశ్యంయస్యతథోక్తః. (ప్రభుః) ఈశ్వరోపి. (స్వలక్షితః) ఆత్మేషవిదితః, సముద్గమః - ఉదయః, యస్మిన్ తస్మిన్, (సుకృతలక్షణే) సుకృతాత్మకే. (కుతచిత్) అజ్ఞాతయాదృచ్ఛికాదా, (ఘృణాక్షతలిపిక్రమాత్) ఘృణాక్షరన్యాయేన, (ఉపనిపాతిసః) పతతః (సః) అస్మాన్ (పాతి) భగవాన్సపి సాపరాధానస్మాన్ లీలయాశిక్షయన్, కరుణయాకస్త్విత్కర్మశిష్టయమేవ సుకృతమారోఽధ్యక్షతీతిభావః” ఇతి.

(ప్రపన్నశ్చ ద్వేధేతి) శ్రీరహస్యత్రయసారే అధికారివిభాగాధికారే, “ప్రపన్నాదన్యేషాం నదిశతిముకున్దో నిజవదంప్రపన్నశ్చ ద్వేధాసుచరిత పరిపాకభిదయా । విశమ్భేతప్రాప్తిర్భజనసుఖమేకస్యవిప్రలంపరన్యాకుప్రాప్తిఃపరిమితరసాజీవితదశా” ఇతి.

అస్యార్థః -- ననుముముక్షుత్వస్య మధువిద్యానిష్ఠే విద్యమానతయో తస్యాపిభక్త్యసంపాద్యక్త ఇతివ్యవదేశవత్, భక్తస్యాః ప్రపన్నస్య సౌనర్యక

రోహః పుంసస్సుకృత పరిపాకేనమహతా నిదానంత్రాపిన్వయమఖిల

భక్త్యనుష్ఠానాత్ప్రపన్న ఇత్యపివ్యవదేశశ్చస్యాదిత్యత్ర “మాంప్రపన్నోవిముక్తేత”
ఇత్యాదిప్రమాణాత్, సోవ్యస్త్యేవేత్యాహ (ప్రపన్నాదస్యేషామితి)

[ముకుందః ప్రపన్నాదస్యేషాం నిజపదంసదిశతి ప్రపన్నశ్చ సుచరిత పరీపా
కిభిదయాద్వేదా ఏకస్యప్రాప్తిర్విశిష్టేత భజనసుఖంవిఫలమ్ పరస్యాశుప్రాప్తిః
పరిమితరసాజీవితదశేత్యన్వయః] (ప్రపన్నాదస్యేషాం) ప్రపన్నవ్యతిరిక్తానామ్
(సదిశతి) సదదాతి “దిశ - అతిసర్జనే” ఇతిధాతుః అతిసర్జనం దానమిత్యర్థః
ముక్తిందదాతీతిముకుందః పుషాదరాదిత్వాత్సానుః (నిజపదమ్) “తద్విస్తాః పరమం
పదమ్” “యత్రపూర్వేసాధ్యస్సన్తిదేవాః” ఇత్యాదిభిః విష్ణుపదత్వేనోక్తమ్
శ్రీవైకుంఠమిత్యర్థః (ప్రపన్నశ్చద్వేదా) సద్వారక ప్రపత్తినిష్ఠః, ఆద్వారకప్రపత్తినిష్ఠ
శ్చేతి. విశిష్టత్వమః, అవిశిష్టత్వమశ్చేత్యర్థః సనుబ్రహ్మ నిరపధికానర్థరూపత్వ
జ్ఞానేప్రేకిన్య తత్ప్రాప్తివిశిష్టత్వమత్వం పర్యుత్తమత్వజ్ఞానోపపద్యతే ఇత్య
త్రాహ (సుచరితేత్యాది) కస్యచిదమృతాధిక సుఖానుభవసామగ్రిసద్భావాదేవం
వైషమ్యమిత్యర్థః

భక్తప్రపన్నయోర్యధ్యేకస్యాధికసుఖానుభవసామగ్రిస్తేః కిస్యాల్యసుఖాను
భవసామగ్రిస్తీత్యా క్షాంతాయామాహ (విశిష్టేతి) ఏకస్య-భక్తియోగనిష్ఠస్య
ప్రాప్తిర్విశిష్టత. “ఉపాయభక్తిః ప్రార్థనవ్యతిరిక్తానునాసీత్” ఇత్యాదిప్రమాణాత్
యావత్ప్రార్థనానుభవం భగవత్ప్రాప్తిర్విశిష్టతాస్యాత్ కిన్ (భజనసుఖంవిఫలమ్)
“ప్రీతిపూర్వమనుధ్యానంభక్తిః” ఇత్యుక్తభక్తినిష్ఠస్య నిరస్తాతిశయా క్షదసుఖభావైక
లక్షణం భగవదనుస్థానసుఖమధికమ్ (పరస్య) తద్వ్యతిరిక్తస్యవిశిష్టత్వసాన్యవ్యవ
స్థస్య (అశుప్రాప్తిః)భగవత్ప్రాప్తిరాశుభవతి కిన్ (జీవితదశాపరిమితరసా) భక్తి
నిష్ఠస్యైవ ప్రీతిరూపాపన్నతైలధారాపదవిచ్ఛిన్న ప్రీతినైనారూప భగవదనుస్థా
నాభావాదాదేహ పాతమల్పసుఖమిత్యర్థః. దృప్రప్రపన్నాభిప్రాయేణ పరిమితరసే
త్యుక్తమితి

(తదారోహఇతి) శ్రీరహస్యత్రయసారే, “ఉపాయస్సపాప్తేరుపనిపదధితస్స
భగవాన్సన్త్యేతస్యోక్తేప్రపదన నిదిధ్యాసనగతి । తదారోహః పుంసస్సుకృతపరి
పాకేన మహతానిదానంత్రాపిన్వయమఖిలనిర్దాణనిపుణః” ఇతి

అన్యార్థం పూర్వమేవలిఖితః (అఖిలనిర్దాణనిపుణః) నిర్భుశస్వతంత్రః, చేత
నంవిషయాకిరోతీతి ఫలితార్థః ఇచ్ఛాయాంసత్యామనివార్యత్వం స్యాత్తత్త్వమ్,

నిర్మాణనిపుణి” ఇత్యాద్యుక్తిరీత్యానిర్దేశతుకానుగ్రహరూప భగవత్స
జ్జుల్పాధీన యాదృచ్ఛికాదిమూలత్వాత్, తథైవప్రారబ్ధనాశతదభావ
రూప ఫలవైషమ్యాత్పరాధానుభవకై జ్జగద్యరూప ఫలభేదస్యచ నిర
జ్జుశస్య తన్త్రభగవత్సజ్జుల్ప వైచిత్ర్యేణ ఉపపత్తేశ్చేతిభావః.

(ఇత్యాదితి) ఆదికర్తేన, “తనక్రేటవిడమ్ పెద్దవళవిలే ఎన్నురెచ్చి
న్నాయ్, ఎన్పేరెచ్చిన్నాయ్, ఎన్నడియారెనోక్కినాయ్, అవకోళ్ విదాయై
త్తిర్తాయ్, అవకోళ్ళుత్తు ఒతుడ్దనిమలై కొడుతాయ్, ఎన్టాప్యాలే నిలవదై
యేటిట్టుమడిమాక్కయిట్ట, పొన్వాణియన్ పొన్నె ఉత్తైకిల్లలే ఉత్తైత్తు మెట్టుకాలే
ఎడుత్తుక్కాలోక్కుజ్జైన్టు తిరట్టుమాపోతే, జన్మపరమ్మరైకిళ్ తోటుయ్దొచ్చిక్మ
ప్రాసక్కిక్మ ఆనుమక్కిక్మ మెన్దిఱు సుకృతవిశేషక్కుళై క్కొట్టిత్తుక్కొన్టు తానే అవదై
ఒన్టు పత్తాక్కి నడత్తిక్కొన్టుపోరుమ్” ఇతి శ్రీవచనభూషణసూక్తి పరిగ్రహః.

(భగవత్సజ్జుల్పః) భగవత్కల్పితసజ్జుల్పః. (మూలత్వాదితి) వ్యాజవిశేషా
స్వయస్య యాదృచ్ఛికాది మూలత్వాదిత్యన్వయః. (తదైవప్రారబ్ధేతి) వ్యాజవిశేషా
న్వితానామిత్యాదిః. అత్రవ్యాసాదీనామధికారిత్వ ప్రయుక్తం కాలవ్యంపూర్వ
యోజనాయాం బోధ్యమ్. (తదభావః) ప్రారబ్ధనాశాభావః. (ఫలవైషమ్యాదితి)
విశిష్టేనప్రాప్తిః. పరస్యాశు ప్రాప్తిఃపరిమితరసాజీవితదేశేతి ఫలవైషమ్యం వేదా
నాచారైర్విశిష్టత్వమ్. (పరాధానుభవకైజ్జగద్యరూప ఫలభేదస్యేతి) కాష్టావన్నా
ను భవకైజ్జగద్యయోః పరస్పరం విరోధః. అనుభవితృణాం కైజ్జగద్యం నఘటతే;
అతఏవ “సౌందర్యమస్తరాయమ్” ఇత్యనుగృహీతమ్. కింశర్వతామనుభవోనసజ్జాఘ
టితః; ప్రీతికారితంకైజ్జగద్యమ్, కైజ్జగద్యాత్ప్రీతిరితి హేతుహేతుమద్భావః. భక్త్యా
పరమయాపేతి తృతీయాయావ్యాజత్వమ్. “యథారామేణ బాణేనహతోశ్రీ”
ఇత్యత్ర ముష్టాగినాహాసనస్ఫురేపి బాణేనేతికరణే తృతీయాయావ్యాజత్వమ్
తద్వదస్మద్రాధానే భక్తిప్రవర్త్యై ర్వాజిత్యం ఫలితమ్. వేదానాచార్యసిద్ధా
తుతయోస్సాధనత్వమిత్యాదిబోధ్యమ్.

సన్వేషంశక్తానామశక్తానాశ్చేత్యాదినా ఇయతాగ్రధేన ఉక్తమర్థం
పరమప్రకృతేన సజ్జమయన్, అధికరణార్థముపసంహరతి (ఏవమితి) అత్ర
సరస్వేత్యాదివచనే ప్రథమపశ్చిమ్యస్తేన సన్విత్యాదినా ఇయతాగ్రధేన
ఉక్తార్థస్సద్బుద్ధిహీనః పూర్వోక్తే “విజానత్పదస్య, దేవపరిబృఢత్వజ్ఞానమ్
ఉపాయాంతరస్వరూప విరుద్ధత్వజ్ఞానంవాశబ్దార్థః, అన్యతరత్ - ఆర్థికా
ర్థః” ఇతి పక్షద్వయే లాఘవార్థమితరంపక్షం సాపేక్షత్వికముపసంహరతి
(దేవేపరిబృఢతయేత్యాదినా) (వివక్షితతయేతి) పర్యవసాయిత్యాదిత్య
త్రహేతుః యద్యవసానయోగార్థస్యవివక్షితత్వాత్ పర్యవసానం కృత
మితిభావః

(తస్యేతి) పరిబృఢత్వరూపార్థస్యేత్యర్థః (తద్వివరణఇతి) దేవే
పరిబృఢతయేత్యే తద్వివరణఇత్యర్థః యద్యవసాయిత్యాచ్చేతిచకారేణ
“జ్ఞానాభావ పరత్వాత్” ఇత్యుక్తి పక్షద్వయ సాధారణ హేతుస్సము
తే తస్మాత్ స్వరూపయాధాత్మ్యజ్ఞానం సాధనాంతరాధికార ఇతినిగ
మాంతర్యాణా మప్యభిమతమే వేతిసిద్ధిమ్

(సన్వేషమితి) సన్వేషంశక్తానామిత్యాదిగ్రహః (అత్రసరస్వేత్యాదీతి) “అత్ర
ప్రథమపశ్చిమ్యస్తేన - సరస్వేత్యాదివచనే సన్విత్యాదినా ఇయతాగ్రధేనోక్తార్థస్సద్బు
ద్ధిహీనః” ఇత్యన్వయః అత్రోక్తపాయాంతరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానాభావపరత్వాదితి
ప్రథమపశ్చిమ్యస్తపదమ్ (పూర్వేతి) పూర్వోక్తే పక్షద్వయే ఇత్యన్వయః (అన్య
తరత్) దేవపరిబృఢత్వజ్ఞానముపాయాంతరస్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానంవేత్యర్థః (ఆర్థి
కార్థః) ఇతితార్థఇత్యర్థః

(దేవేపరిబృఢతయేత్యేతదితి) “దేవేపరిబృఢతయా” ఇతిశ్రీభట్టార్యసూక్తిః
మూలమత్ర, తద్వివరణమ్ - శ్రీవిష్ణుచిత్రార్థ వ్యవహార్యప్రవేశప్రసన్న పారిజాతే,
“సద్భృతోపాయవైధుర్యమ్” ఇతిశ్లోకఇతిబోధ్యమ్ (పక్షద్వయమ్) కాబ్ధిః, ఆర్థఇతి
పక్షద్వయమ్.

యత్ప్రాప్తం సరదదేశితైః తృతీయప్రపత్త్యను బద్ధప్రకరణే అష్టమే ఉత్తీర్ణభక్తి సమర్థనాధికారే అస్తేనుగృహీతమ్ ఏవమధికారత్రయేనేత్యాది చింత్యమిత్వంతమ్ అత్రతావత్ ఇతిల్ ప్రపత్తి పణ్ణుమిత్వాదిపాదశసూత్రాత్మకాఽధికరణత్రయ ప్రతిపాద్యం మూలప్రమాణేన దృఢయన్ తదధికరణత్రయస్య చరమశ్లోకాధికారవాక్య విరోధం

† (అధికారత్రయవచనమ్) ఇతిల్ ప్రపత్తిపణ్ణుమధికారికన్ మూవరిత్యత్ర ఉక్తాశక్తి స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞాన భక్తిపారవశ్యరూపాధికారత్రయ ప్రతిపాదక మిదంశరణమజ్ఞానామితివచనమ్ (తన్నిమిత్తమ్) ఆశ్చర్య నిమిత్తమ్ (ఉభయ విధవచనమ్) “అతిశ్చిన్త్యైకశరణాః” ఇతి, “అజ్ఞానర్వజ్ఞభక్తానామ్” ఇత్యుభయవిధ వచనమ్. (అధికారత్రయపరవచనానామ్) అవిద్యాతోదేవ ఇత్యాదివచనానామ్. (పాత్రమిచ్చన్నితి) మోక్షంప్రాప్తమిచ్చన్నిత్యర్థః (సాధనప్రపత్తిశాస్త్రప్రవర్తనేతి) తూప్యిలుయ్యక్కొడ్డారితిద్రావిడనామక పుణ్డరీకాక్ష సదృశ ప్రవృత్తికానా ముజ్జీవ నార్థం సాధనప్రపత్తివిశ్వసనశాలినాం నానాశబ్దాది బీదాదిల సూత్రోక్తస్య సాధన భూతన్యాయస్య నిరూపణే వేదాంతాచార్యాణాం ప్రవృత్తిరిత్యోగ్యమ్ (తద్వారణార్థమ్) అశ్రద్ధావారణార్థమ్

(అజ్ఞానశబ్దస్య అనుష్ఠానాశక్తివాచకత్వేపీతి) ప్రతియోగినమర్మకజ్ఞానాతోః శక్తాకృత్ప్రత్యయసాక్షాత్వా శ్రయణే అనుష్ఠానాశక్తివాచకత్వ మితిభావః అత్రవిశ మ్మక్షమాశకాంతాం దేశవాసాద్యధికారోబోధ్యః (చాతుర్విధ్యమితి) అజ్ఞానజ్ఞే శాస్త్రవద్యుదస్త్ర ప్రమితిరిహిత సద్భావమ్, విజానత్వదే అశక్తసద్భావమ్, ఇదంతి తీర్ణతామ్, ఇదమానస్త్యమిచ్చతామిత్యత్ర కాలక్షేపాక్షుచుద్భావమభిప్రేత్యచాతు ర్విధ్యముక్త మితిబోధ్యమ్ (ఆర్యభేది) గోపనార్థ ముపయోగ్య వాదాసక్లేకార ఇత్యర్థః ఆర్యధా కిమభిప్రేత్యేత్యన్వయః. (శక్తాశక్తానకారేతి) పూర్వంప్రపత్తే రిత్యధ్యాహారక ర్తవ్యః (తదుపాయేతి) భక్త్యన్తదేశవాసాదిత్యర్థః (ఆర్యన్తీమితి) అనిష్టానాంశాన్తింసద్యః అభీష్టతా ఇత్యన్వయః

ఏలెత్తుటకరినపదదీపికానుగుణము ల వర్ణింపబిమ్మగారి

పరిహృత్య ప్రపత్తియోగ్యాధికారవాక్యవిరోధం పరిహర్తుంప్రస్తాతి (ఏవమితి) (పరిత్యజ్యేత్యుక్తేతి) అతఏవ భట్టార్యైః “అవిద్యాతః” ఇత్యాది సూక్తా సాధనాన్తర త్యాగ ఏక ఏవాధికారః, తత్ర హేతుః అవిద్యాది కమితి ప్రథమాధికరణేస్వస్వమనుగ్రహీతమితిభావః (అకిచ్చన్యమేవేతి) రక్షకాన్తరరాహిత్యరూపాఽగతిత్వస్తు సాధారణాధికార ఇతిభావః

అధికారిచాతుర్విధ్యం నిర్విషయమిత్యాజ్ఞేప్తుం సిద్ధాన్తే విరోధమాశంక్య పరిహరతి (యద్యపీత్యాదినా). ఉక్తిం హేతుాకృత్యచాతుర్విధ్యమాక్షిపతి (ఏవమితి) చాతుర్విధ్యంషడజ్ఞ విషయమిత్యతఃపా (షడజ్ఞశాస్త్ర ఇతి). (అశక్తిమాత్ర ఇతి) ఏతచ్చ విషయనియమాధికారే ప్రపశ్యేతమితిభావః (నవశ్యామ ఇతి). తథాచప్రపత్తియోగ్యాధికారే భక్త్యాదౌశక్త్య భావ ఇతిశ్లోకే ప్రపత్తిధికారచాతుర్విధ్యోక్తిరోపపద్యత ఇతిభావః

యద్యప్యజ్ఞానాశక్తోర్విద్యతేనైకరాశ్యాదధికారిత్వై విధ్యమేవ తత్రాప్యభిప్రేత మితివక్తుంశక్యమ్, అన్యథా సిద్ధాన్తేప్యగతేః తథాపిశక్తప్రమితిత్వైవైకత్వ విశిష్టమితి సద్భావేవీపూర్వోక్తిరీత్యావ్యరూపయాధాత్మ్యజ్ఞానశాలినాం ప్రపత్తివిధికారితయా భక్త్యాదౌశక్తిభావ ఇత్యాదిరీత్యా చాతుర్విధ్యోక్తిరూపనితా దోషదుష్టే త్యభిప్రాయః అత్రమన్వబుద్ధ్యనుజిఘ్రేక్షయా అర్వాచీన

(సాధనాన్తరత్యాగ ఏక ఏవాధికార ఇతి) “గతిమన్యామవిదుషేమ్” ఇత్యుక్తత్వాదితిభావః. (తత్ర) సాధనాన్తరత్యాగే (రక్షకాన్తరేతి) ఫలప్రదదేవతాన్తరరాహిత్య రూపేత్యర్థః (సాధారణేతి) భక్తిప్రపత్తి సాధారణేత్యర్థః శరణ్యాన్తరరాహిత్యరూపం ఫలాన్తరరాహిత్య రూపశ్చనన్య గతత్వ మసాధారణాధికార ఇతిబోధ్యమ్

(అన్యథా) దృష్టత్వేన ఏక రాశిత్వమగ్నేకృత్య అధికారిత్వైవిధ్యానగ్నేకారే (సిద్ధాన్తేపీతి) అసామర్థ్యాకారేణ ఏక రాశిత్వమవలన్యు శాస్త్రపర్యుదస్తానాం సిద్ధాన్తేనగ్నేకారేణ, తస్యసిద్ధాన్తస్యాగతి స్సాన్నిధితిభావః (తథాపీతి)

వాగ్భాట ప్రసిద్ధనిగమాంతార్యసూక్తి తాత్పర్యమభ్యుపగమ్య పరిహారతి (తథావీతి) అత్ర అధిక్యతత్వాదితి వారణార్థ మిత్యత్ర హేతుః, (గోప నీయత్వాదితి గోపనార్థమిత్యత్రేతి ద్రష్టవ్యమ్. (అలతైవర్ణికానామ్) ఇత్యనేన శాస్త్ర పర్యుదాన సజ్జహాంపి అజ్ఞశబ్దాఽభిప్రీత ఇతిగమ్యతే.

(భక్తిసామాన్యేతి) దృష్టార్థ సాధారణధేహాంతర విశమ్భాత్ మతాపాదక భక్తిపరత్వమిత్యర్థః. (చాతుర్విధ్యం ప్రదర్శితమితి) తథా చ జైమినేంద్రేన తానిరాసాక్తివత్ నిగమాంతార్యాణాంనూక్షిరన్వారుహ్య యథాసమ్భవంత్రిత్వనిరూపణే పీత్యర్థః. (వారణార్థమిత్యత్ర హేతురతి) మీమాంసా భాష్యే ఆధిక్యతత్వా త్తద్వారణార్థమిత్యన్వయోపక్త్యవ్యతిరేకతః. (గోపనాయత్వ త్రేతీతి) హేతురీత్యనుషజ్యతే.

(జైమినీయదేవతాని రాసవాదపదితి) ఆశ్రమాయవరణశ్చ బాదరాయణ స్యేతిసూత్రఖండేచస్వస్యస్వాచార్యభూత బాదరాయణసమాఖిప్రాయత్వం వ్యజ్ఞి తమ్. సచబాదరాయణో జైమినిస్వజివ్యమభ్యుపగతేశ్వరాదితత్వం “సాక్షాదవ్యవరో ధంజైమినిః” ఇత్యాదిషు బహుషుసూత్రేష్వదర్శయత్. ప్రతిజేవస్తుక్వాచితోన్య వరోపపత్త్యాపాతప్రతీతార్థమస్తమతిమోచనిరాసార్థోవాత్సద్రప్రమాదమాశ్రయాపి ఉద్ధారార్థోవేతినప్రధానవిరోధకల్పనలిక్తమితి శ్రీమన్నిగమాంతర్యసూక్తి గృహీతమను సన్దేయమ్; తథా తథా అన్వారుహ్యవాదవైవిధ్యతత్వాదితి. అత్ర నిజేవరణా సామ్ప్రదాయకయోజనావ్యాఖ్యానే.

ఆశ్రయత్వావత్ప్రపవత్తేరధికారి విశేషణత్వఖండనపరం పచనజాతముదాహృ తమ్. తత్సర్వంసనిధోపాయాధికారివిశేషణత్వవిషయమ్; కిన్తుసాధ్యోపాయనియో జ్య విశేషణతామాశ్రవిషయమ్. తథాపి “ముముక్షుర్వైశరణమహం ప్రపద్యే,” “మామేకంశరణంప్రజ” ఇత్యాది విధివాక్యేషు, “తదేకోపాయతాయాహ్వాప్రపత్తి శ్శరణాగతిః || త్వమేకోపాయభూతోమే భవేతిప్రార్థనామతిః - శరణాగతిః” ఇత్యాదిలక్షణవాక్యేషు, అనుష్ఠానవాక్యద్యయేచ భరన్యా సాదేర ప్రతిపాదనాత్, భగవదే కోసాయత్వాధ్యవసాయ లక్షణశరణాగతేరేవ ప్రతిపాదనాత్, పూర్వాచార్యైరిపి

“త్వత్పదమూలం శరణంప్రపద్యే” “శ్రీమన్నారాయణ తవచరణారవిష్ట యుగళం శరణంప్రపద్యే” “వరదశరణమిత్యహంత్వంపు” ఇత్యాదిమతావన్మాత్రస్యైవ ప్రాధాన్యేనానుష్ఠానాత్, శరణాగతివిద్యావేద్యా కారపరస్య శరణశబ్దస్యన్యాసవిద్యా సాధారణరక్షకత్వ, పుత్ర భ్రమవ్యావర్తనపూర్వకం “వర్తతేసామృతంబిష్టం ఉపాయార్థకవాచకః” ఇత్యది ర్భుద్భవిన అనితరసాధారణోపాయత్వ కారపరతయా వ్యాఖ్యాతత్వాత్, “ప్రపత్తింశ్రయేదేనాంశరణాగతిలక్షణమ్” ఇతి ప్రమాణేన శరణాగతిప్రపత్తివాస్తవవిశేషత్వకర్తృత్వేః “శరణాగతిశబ్దేనప్రపత్తిస్తువిశేషితా” ఇతి శ్రీవాత్సర్యపరదాచార్య వచనాచ్చ, శరణాగతేర్నవిద్యాత్వం సుస్పష్టమగమ్యతే అస్యాశ్చశరణాగతేః, “ఇయంకేవలలక్ష్మీశోపాయత్వప్రత్యయాత్మికా స్వహేతుత్వ ధియంరుద్ధేకేతనసహచారిణామ్” ఇతి ధర్మస్వరూప ప్రతిపత్తి ప్రతిపిద్ధత్వేనోపాయత్వస్యాధ్యత్వాత్ సద్దోపాయాగ్ధత్వ మధికారివిశేషణత్వం వాచరికేమత్సిన్ధుతి

ఇథం ప్రమాణోపపత్తి సమ్ప్రదాయసిద్ధస్య శరణాగతిత్వస్య దేవగుహ్య త్వాత్, తద్దోషనార్థంన్యాసవిద్యా ప్రవచనాయ ప్రణీతేషు ప్రబంధేషు తత్ర తత్ర శరణాగతిపరవచనానాం న్యూసవిద్యాగ్ధభూత గోచ్రత్వవరణ గర్భంక్షేచ్యతీతివిశ్వాసప్రాధాన్య మాత్రపరత్వేన అన్వాయుహ్యవాదాకృతాః, తదాతిత్రతత్రకృతానాం వాదానా మన్యాభ్యుత్పన్న ఆతత్పరత్వ జ్ఞాపనాయ తస్యైవ విశ్వాసస్య తదృశప్రాధాన్యాసమ్భవః, విధేయస్య నియోజ్య విశేషణత్వ ఖల్బనేన పరమకారుణికైరాచార్యైః ప్రతిబోధ్యత ఇతితత్త్వాక్తి జాతమన్యధాసద్ధమేవ

తత్రసాధ్యోపాయ శోధనాధికారే శరణాగతిపరవచనానాం భరన్యాసాజ్ఞ విశ్వాసప్రాధాన్య పరత్వేన ఏమతావదన్వాయుహ్యవాదసూక్తిః, “ఇవ్వపాయస్వరూపత్వైష్ట” “నారాయణంసలక్ష్మీకం ప్రాప్తంతపురణద్వయమ్ / ఉపాయఇతి విశ్వాసోద్వయార్థశరణాగతిః” ఎన్లెటవభియుక్తర్పాశురమ్ అధికారకోటియిలుమ్ అన్లెకోటియిలుమ్ నితీకటవిశ్వాసత్తిసుడైయ ప్రాధాన్యమ్ బొల్లకైకాగ్రవత్తనై అప్పడియ ప్రపత్తి-విశ్వాసః, సకృత్ప్రార్థనామాత్రేణైవేషేషతం దాస్యతీతి విశ్వాస పూర్వకం ప్రార్థనమితియావత్” ఎన్లెటవాక్యముమ్ ప్రాధాన్య వివక్షైయాలే ఇతి

అత్రతావత్ భరన్యాసాజ్ఞతయా విధేయమానస్యైవ విశ్వాసస్య తదధికార కోటావస్థితీరూపం యత్ప్రార్థనమ్, తావన్మాత్రపరత్వేన శరణపరణప్రధానానాం

యాస్తరాప్రసిద్ధ్యా తత్సామర్థ్యాభావసూచాకించ్యన్యన్య దుర్నిరూప
త్వాత్ సచసాన్నిభిమతోపాయాస్తర సమర్థభేదకూటన్యైవ ఆకించ్యన్యశ్
స్థాన్ధిత్వాద విరోధశ్శబ్దాః. నాథాదీనామపి(౧) “త్యక్త్వాదేహం పున
ర్జన్మనై తిసూమేతిసానున” ఇత్యుక్తాశు ఫలతాప్రయోజక వీర్యవత్తర
త్వాపాదకాజ్ఞవిశేష సహకృత భక్తియనుస్థాన సమర్థత్వేనబాధాత్.

నచ, అవతారరహస్య జ్ఞానాదీనాం తాదృశవీర్యవత్తరత్వాపాద
కత్వ మపహ్నోతుంశక్యమ్. “అవతారరహస్యచిన్తనమ్-అనుష్ఠేతి
పుసాననాదికభుజైయశీ ఘనిష్పత్తిహేతువాఃపుమ్” ఇతిశ్రీచరమశ్లోకా
ధికారసూక్తివిరోధాత్. “వర్తమానం దేహం పరిత్యజ్య పునర్జన్మనై తి
మామేవప్రాప్నోతి” ఇత్యాది భాష్యవిరోధాచ్చ సచ, ఉపాయాస్తర
సామర్థ్యాభావ విశమ్భాత్సమత్వైత్తదన్యతరస్య ఆకించ్యన్య శబ్దార్థత్వకల్ప
నాన్నదోషఇతిశ్శబ్దమ్ “ఆకించ్యమావతు-ఉపాయాస్తరసామర్థ్యా
భావమ్” ఇతివత్సయమా వివరణసూక్తివిరోధాత్. ఉత్తరత్రవిశమ్భా
సహత్వస్య ఆకించ్యన్యప్రయోజకత్వోక్తి విరోధాపాతాచ్చ నాపి ఆకి
ంచ్యన్య విశమ్భాత్సమత్వైత్తదన్యతరస్య శరణాగత్యధికారత్వ కల్పనాత్
నాథాదీనాం ప్రపత్తియధికారోపపత్తిః “అతస్త్వైవర్ణికత్వాదేర్భావో
భావోనకస్యచిత్. నాధికారః ప్రపత్తేస్సాన్విదాకించ్యన్యమనాశ్రితః”
ఇత్యాచార్యసూక్తివిరోధాత్

స్మృతి (ఉపాయాస్తరాప్రసిద్ధ్యేతి) ఉపాయాస్తరన్యైవతేషామభావాత్, తత్సా
మర్థ్యాభావస్య అప్రసిద్ధత్వాదితిభావః ప్రకారాస్తరేణ దూషణమాహ (సచతి)
(త్యక్త్వాదేహమితి) గీతాయాంచతుర్థాధ్యాయశ్లోకః. ఏతద్దర్శిభాష్యే ద్రష్టవ్యః
(అజ్ఞవిశేషః) అవతారరహస్యజ్ఞానాదికమ్.

(అధికారోపపత్తిరితి) అధికారోపపత్తిరేత్యన్వయః

(అతస్త్వైవర్ణికత్వేతి) రహస్యక్రయసారేసాధ్యోపాయశోధనాధికారే, “అత
స్త్వైవర్ణికత్వాదేః భావోభావోపికస్యచిత్. నాధికారః ప్రపత్తేస్సాన్విదాకించ్యన్యమనా

ధుక్త్యై నతై రేవాఽజై స్తేషామవిశక్త్యాది సమ్పాదనేన ముఖ్యభక్త్యాద్యధికార సమ్మేస గౌణప్రపత్త్యనధికారాదితిభావః.

(వైయధ్యేత్యాది) సర్వకామధుక్తి వ్యూహార్థ వైధుర్యవారణా యేత్యర్థః. ఆత్మనికీమితివచనేనద్య ఇత్యస్య ఏతద్దేహవసాన ఇత్యర్థః. (ప్రమాణసిద్ధమనుయాయీతి) తథాచదేశవాసాద్యజ్ఞానాం విశమ్భితమాన్రత్యేన సర్వకామదుఘత్వమ్ విశమ్భితమాణాస్తు ప్రపత్తిరేవాభీష్ట సాధనమితివచన బలాదవగమ్యత ఇతిభావః. (కిమమభిప్రేత్యేతి) కింశబ్దఃక్షేపే. సాధనాన్తరస్వరూప విరుద్ధత్వ పక్షేస్వరూపయా ధాత్మజ్ఞానస్య నియతాధికారత్వాత్ పక్షాన్తరేకాలక్షేపాక్షమత్వస్య నియతాధికారత్వాచ్చ “ఏకద్విత్వాదియోగే” ఇత్యుక్తేః అభిప్రాయాన్తరంససమ్భవతీత్యర్థః.

(ఇతిచిన్త్యమితి) ఇతిర్లేతౌ. అభిప్రాయాన్తరసమ్భవాత్ చాతుర్విధ్యకథనంచిన్త్యమ్ - విచార్యమిత్త్యర్థః. అయంభావః; - వస్తమతీనాం ప్రతిపత్తిసాకార్యాయ అన్వారుహ్య వాదత్వముక్తమ్. వస్తుతస్తు నేశ్వరమీమాంసారీత్యా పోడశలక్షణస్యేవ రహస్యత్రయ సారస్యసామ్రుదాయకోర్థ స్సుధీభిన్నమ్యగ్విచార్య నిర్ధార్యఇతి.

అ) “భద్రం భద్రపదంపుణ్యం తీర్థానాముత్తమంవినుః । పవిత్రంపరమంపుణ్యం డేశోయంసర్వకామధుక్” ఇత్యాదివచనమత్రానుసంధేయమ్. (అక్షైః) దేశవాసాద్యక్షైః. (తేషామ్) విశమ్భితమాణామ్. (వచనబలాత్) ఆత్మనికీమితివచనబలాత్.

(ఇతిచిన్త్యమితి) అజ్ఞఇతివచనబలాత్, త్రైవిధ్యమేవపక్షస్య మితితాత్పర్యమ్. (పోడశలక్షణస్యేతి) జైమినికృతాద్వాదశాధ్యాయా. తచ్చివ్యసక్కుణకృతాచతురధ్యాయా. ఆహత్య పోడశాధ్యాయమీమాంసాశాస్త్రమ్. (లక్షణమ్) అధ్యాయః. నిరీశ్వరమీమాంసా నేశ్వరమీమాంసేతి ద్వివిధా మీమాంసేతిబోధ్యమ్. (నిర్ధార్యఇతి) అయంభావఇతిపూర్వేణాన్వయః.

† (యత్తాక్షం కైశ్చిత్త్వరూపయాధాత్మ్యాజ్ఞానం సాధనా
స్తరాధికార ఇత్యాచార్యసంధాన్త ఇతినోపపద్యతే “స్వతంత్రప్రపత్తి
రూప మోక్షోపాయనిష్ఠనుక్కు శాస్త్రజన్యసంబంధజ్ఞానాదికళో ఉపాసక
నోడు సాధారణమాయదుక్కు” ఇతి ప్రపత్తియోగ్యాధికారే స్వరూప
యాధాత్మ్యాజ్ఞానస్య సాధనాస్తరాధికారి సాధారణతాయాపైరేవాను
గృహీతత్వాత్ సాధనాస్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వాజ్ఞానం శరణవరణాధికార
ఇత్యప్యయుక్తిమ్, తదధికార ప్రతిపాదితేషు పశ్చిదశసద్వారకాధి
కారేషువా ద్వివిధే అద్వారకాధికారేవా తస్మాన్ స్తరతత్వాత్. “ఇ
వ్వళ వధికారమ్ పెన్ద్రాల్” ఇత్యాదినాతి తైవాధికారాస్తరస్య నిషే
ధితత్వాచ్చేతి. తన్న, † జైమినీయదేవతా నిరాసవాదవత్ దేవగుహ్య
శరణాగతి గోపవార్ధం సాధనప్రపత్తి ప్రవర్తనాధి కృతైర్వేదాంతాచా
ర్యైః తత్ర తత్ర† తథా తథా అన్వాయహ్య వాదస్యైవకృతత్వాత్.
యద్వాత్రతాపి సాధనాస్తరస్వరూపవిరుద్ధత్వాజ్ఞానస్య ప్రపదనాధికారా
నుప్రవిష్టతాయాస్సామ్నదాయకయోజనా సిద్ధిత్వసంవిరోధాభావాచ్చు.

తదిదమనుగృహీతం శ్రీనిచనమూషణ మీమాంసాభాష్యే తృతీ
యేప్రపత్త్యను బద్ధప్రకరణే అప్తమే ఉత్తీర్ణభక్తిసమర్థనాధికారే అస్తే
వరదదేశికైః. “ఏనమధికారితయోణ సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య” ఇ

† 3.౨3 “యత్తాక్షమిత్యారభ్యచిన్త్యమిత్త్యన్తమ్” ఇత్యన్తగ్రంథాస్తానే, 3౨౯, 3౩౦,
పుటస్థితమణ్డలితవాక్యానిఅధికపారతయోదృశ్యస్తే

శరీర శరీరి సమృద్ధజ్ఞానేనాతే ఆధేయత్వ విదేయత్వ కేవలత్వజ్ఞానాదికం
జాయతే(తదాసాధనాస్తరేస్వరూప విరుద్ధత్వజ్ఞానం) జాయతే “భక్త్యాదాకత్వ
భావః, ప్రమితరహితతా, శాస్త్రతఃపర్యదాసః, కాలక్షేపాక్షయత్వమ్” ఇతిప్రత్యేక
యోగాచ్చత్వారః అత్రద్వికయోగాత్ పదధికారాః త్రికయోగాచ్చత్వా
రః, ఏకత్రచతుర్థాంతయోగేఏకః, ఆహత్య(పశ్చిదశా అధికారాః) (ద్వివిధాధి
కారాః) అకేశ్వనస్య, అనన్యగతిత్వమ్ (తస్య) స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానస్య యత్తాక్ష
మిత్యనేన నిషేధితత్వాచ్చేత్యస్యాప్యయః † ఏతద్వాక్యభగ్యసం3౨౧-పు షేద్రష్టవ్యమ్

త్యక్తసిద్ధోపాయాధికారఉక్తః. యద్యపి 'అకిచ్చన్యైకశరణాః' 'అహ
మస్మ్యపరాధానామాల యోకిచ్చనోగతిః' ఇత్యాదిభిః ప్రపత్తిశాస్త్రే
అకిచ్చన్యమేక ఏవాధికార ఇత్యుక్తమితి అధికారత్రయవచనం విరుద్ధమి
వభాతి. తథాపి ప్రపత్త్యావాకిచ్చన్యమేవాధికారః. అజ్ఞానాదిత్రయం
తన్నిమిత్రం నద్వారకాధికారః. అతోనోభయ విధవచన విరోధః.
షడశ్లేతు అజ్ఞానశబ్దోక్తాశక్తిరేకైవాధికారః. ఏవంశాస్త్రే అధికారి
త్రయ పరవచనానాం శరణాగతివిషయత్వాత్, షడశ్శాస్త్రే 'ప్రాప్తు
మిచ్ఛన్ పరాసిద్ధిం జనస్సర్వోప్యకిచ్చనః' ఇతి అశక్తిమాత్రాధికార
శ్రవణాచ్చ అధికారిచాతుర్విధ్యేకిమపి ప్రమాణంనవశ్యామః. తథాపి
"భక్త్యాదాశక్త్యభావః" ఇతిశ్లోకస్యామభిప్రాయః. వేదాంతాచా
ర్యాణాం సాధన ప్రపత్తిశాస్త్రాధివృత్తత్వాత్ దేవగుహ్యర్థస్య గోపనీ
యత్వాత్ ఉపాయాంతరస్వరూప విరుద్ధత్వాఽనుపాయత్వ ప్రదర్శనే
న్యాసస్యాప్య పాయాంతరతయా సాధనప్రపత్తావశక్త స్వతంత్రాణామ
శ్రద్ధాభవేదితద్వారణార్థాచ్చ *ఇదంశరణమితవచనే అజ్ఞానశబ్దేన అ
త్రైమిక్తికానామనుష్ఠానోప యోగిజ్ఞానాభావాత్ సజ్జహమ్, అజ్ఞానశ
శబ్దస్య అనుష్ఠానాశక్తివాచకత్వేపి విజ్ఞానశబ్దార్థ గోపనాయవిజ్ఞానశబ్దస్య
అశక్తిపరత్వమ్, *ఇదంతిత్వీర్ణతామిత్వాదేః భక్తిసామాన్యపరత్వచ్ఛాభి
ప్రేత్య అధికారిచాతుర్విధ్యం ప్రదర్శితమ్. అన్యథా శక్తాశక్తాధికార
త్వవాదినాం భక్తియోగ తదుపాయాభయవిధి వైయర్థ్యవారణాయ
ఉపాయాంతర స్వరూపవిరుద్ధత్వ జ్ఞానమనుయాయుధికారోవాచ్యః.
స్వరూపవిరుద్ధత్వ జ్ఞానాధికారత్వ మనభ్యుపగచ్ఛతాం దేశవాసాద్యజ్ఞ
విధివైయర్థ్య వారణాయ దేశాంతరవిశమ్భాక్షమత్వమ్, 'ఆత్మనికీ
మనిష్ఠానాం సద్యశ్శాన్తి మభీష్సతా' । ప్రపత్తిరజ్ఞానాకార్యా' ఇత్యాది
ప్రమాణసిద్ధ మనుయాయుధికారోవాచ్యః, తథాప్యత్ర 'ఏకద్విత్వాది
యోగస్యతిథిదురనిజాధిక్రియాః' ఇత్యుక్తిః కిమభిప్రేత్యేతిచిన్త్యమితి).

అత్రాన్మత్సమప్రదాయమన్మద్గురుభరీరితః । ఉదీచీరణ్ణవాస్త
వ్యవరదాఽరైర్వివేచితః ॥

ఏమాతావద్దశమే ప్రపత్తియోగ్యాధికారే వేదాంతాచార్యాణాం
శ్రీసూక్తిః. “ అర్థిత్యేన సమర్థతాత్రికతనుస్సమ్మిడ్డితాధిక్రియాసాచా
ష్టాక్షషడ్యయోగనియతావస్థావ్యవస్థాపితా । శ్రౌతీసర్వశరణ్యతా భగవ
తస్సత్త్వత్యాపి సత్యాపితాసత్యాదిష్టివ నైగమేష్వధిక్రమిన్సర్వాస్పదేన
త్వభే ॥ ఇప్పడి అభిమతఫలత్తుక్కు ఉపాయాంతర నిస్సప్రమానాయ,

(అర్థిత్యేన సమర్థతేతి) అస్వార్థ్యః. ఏవముపాయానాం విభక్తతయా తదధి
కారాణామపి విభాగసిద్ధేః మోక్షవ్యాజభూతకరణాగతౌ ఆకిచ్చస్య విష్టానస్యగతి
త్వమధికార ఇతి దర్శయితుం విశేషాధికారపతి సామాన్యాధికారానుపుత్తే
రావశ్యకత్వాత్, మీమాంసకోక్తయోః మిళిత్యాధికారభూతయో రధిత్వసామ
ర్థ్యయోరకిచ్చవేతరయో రనుగతందర్శయతి. (అర్థిత్యేన సమర్థతేత్యాదినా)
అత్ర అష్టాక్షయోగస్య జాత్యాదినియతత్వరూపధర్మః. షడ్యయోగస్య జాత్యాద్య
నియతత్వరూపనియమః. తద్వివరణమ్-శ్రౌతీత్యాద్యుత్తరార్థమిత్యేతద్దేశిక వ్యాఖ్యా
త్యాణామభిప్రాయః. సిద్ధాంతేషు, యథా అష్టాక్షయోగజాత్యాదినియమః, తద్వత్
షడ్యక్షేపి జాత్యాదినియమః. శ్రౌతీత్యాద్యుత్తరార్థమధికారివిశేషజీవభూత కరణాగతి
ప్రతిపాదక మిత్యభిప్రాయ ఇతిబోధ్యమ్.

త్రికతనుస్సమర్థతా, అర్థిత్యేన సమ్మిడ్డితా అధిక్రియా; సాచ అష్టాక్షషడ్య
యోగనియతావస్థా వ్యవస్థాపితా. భగవతస్సర్వశరణ్యతా శ్రౌతీ భగవతః స్తుత్యాది
సత్యాపితా; అతస్సర్వాస్పదే సత్త్వభేదైగమేష సత్యాదిష్టివ అధిక్రియిన్దేవ్యవ్యయః.
(త్రికతనురతి) అవగతిసామర్థ్యమ్. బ్రాహ్మణజన్మాది సామర్థ్యమ్, అనుష్ఠాన
సామర్థ్యఞ్చైత్యేషం రూపప్రతయంతమః - శరీరమ్, యస్యాస్మాత్తథోక్తా; ఉక్త
రూపాత్రాత్యత్మకేత్యర్థః. (సమర్థతా) సామర్థ్యమ్. (అర్థిత్యేన) ఫలకామనయా
(సంపిడ్డితా-) ఏకీభూతా; విశిష్టేత్యర్థః. (అధిక్రియా) అధికారః. అర్థిత్యవిశిష్ట
సామర్థ్యం సామాన్యాధికార ఇతిభావః. (సాచ-) అర్థిత్యవిశిష్టా సమర్థతేత్యర్థః.

(అష్టాశ్లేశ్యాది) అష్టాశ్లేషపదశ్చ అష్టాశ్లేషపదశ్చ, తౌచతౌయోగౌచ, తయో
ర్నియతా అపహాయస్యాస్య, తథోక్తా ద్వద్వాస్త్రేత్రాయమాణః ప్రత్యేకమభిసంభ
వ్యత ఇత్యష్టాశ్లేశ్యోగపదశ్చయోగశ్చేత్యర్థః అష్టాశ్లేశ్యోగః యమనియమాసన
ప్రాణాయామప్రత్యాహర ధారణాధ్యానసమాధిత్వకో భక్తియోగః పదశ్చస్తు
“పదశ్చంతదుపాయశ్చృణుమే పద్యసమ్భవేప్రపత్తింతాం ప్రయజ్ఞోతస్వాక్షైః పశ్చభి
రావృతామ్ । న్యాసఃపశ్చాద్యసంయుతం” ఇత్యుక్తోన్యాసః “అష్టాశ్లేశ్యోగయ
క్తానాం” “పదశ్చంతదుపాయశ్చ” ఇత్యాదిప్రమాణ సిద్ధాభిక్తి ప్రపత్తిస్త్రిష్టాశ్లేష
శ్లేశ్యోగత్వ వ్యవహారః తయోర్నియతేవాస్త్రే, అపహే-ప్రకారాయస్యాస్యతథో
క్తావ్యవస్థాపితా-శాస్త్రజ్ఞైర్నిర్ణీతా ఆయంభావః యథామోక్షోపాయభూతభక్తే
స్త్రేవర్ణికశరీరాద్యపేక్షా, తద్వత్, మోక్షోపాయభూత న్యాసస్య

భాష్యే—“ఇదానీం బ్రహ్మపాసనానాం గుణోపసంహారవికల్ప నిర్ణయా
యవిద్యాభేదాభేద చిన్తాప్రస్తూయతే” ఇత్యుపాసనసరూపత్వ ప్రతిపాదనాత్,
న్యాసస్య ఉపాసనాసత్తర్కావే మోక్షసాధనత్వాయోగాత్ “వేదసముపాసనం
స్యాత్తద్విషయే శ్రవణాత్” ఇతివాక్యవివరణ లఘుసంధానభాష్యేసర్వానూపనిష
త్సు మోక్షసాధనతయా విహితం వేదసముపాసన మిత్యక్త మిత్యనుగృహీతత్వాత్
పరవిద్యాత్మకస్య న్యాసస్య ఉపాసనాత్మకత్వాభావే తస్యాచ్ఛిరాదిప్రయోజక
త్వస్య దుర్లభత్వత్, న్యాసస్య సర్వాధికారత్వే, “బ్రాహ్మణోవిద్యాసఖిజయతి”
“సన్న్యాసయోగాద్యకయ శ్శుద్ధసత్వాః” “అత్యశ్రమిభ్యః పరమంపవిత్రం
ప్రోవాచసమ్యగృపి సజ్జజుష్టమ్” “వేదశ్శిఖాహృదయంయూపః” ఇత్యాదిశ్చిరస్య
సస్యత్రై వర్ణికాగ్రే సరాధికారత్వ సిద్ధాంతద్విరోధాచ్చ, త్రైవర్ణిక శరీరాద్యపేక్షా
వర్తత ఏవ తస్మాదష్టాశ్లేశ్యోగ పదశ్చయోగౌ అధికృతాధికారాదితి

సన్నియం శరణాగతిః శ్రుత్యబోగిత మోక్షవ్యాజసాధనత్వే అప్రామాణిక
తయా అనుష్ఠాదేయాస్యాత్ వేదబోధితత్వే సర్వాధికారత్వ భగ్న ఇత్యుభయతః
పాశారజ్ఞుత్వేత్ర శరణాగతేర్వేద ప్రమితత్వం దర్శయన్ తదాత్మేషిసర్వాధికార
త్వశ్చశ్రుతి స్మృతిసిద్ధమిత్యాహ (శ్రోతిత్యాదినా) (శ్రోతిత)శరణ్యతా-ప్రపత్త్యుతా
శ్రాంతి. “మూతాపితాభ్రాతానివాసశ్వరణంసుహృద్గతిర్నారాయణః” ఇత్యాదిశ్రుతి
ప్రమితేత్యర్థః సకేవలంశ్రుతిసిద్ధమాత్రమేవ. కిన్తు భగవద్వచనేనాపి, ఉపబృంహితే

న్యాసవిద్యైయిలే ఇద్రియుమననుక్కు ఇష్విద్యైక్కు అధికారివిశేషమ్
ముతలాననై ఇరుక్కుమ్బడి అశీయశేణమ్. అధికారమావతు - అన్వో
ఫలోపాయజ్ఞితే ప్రవృత్తనామ్ పురుషనుక్కు ఫలత్తిర్థిత్వముమ్ ఉ
పాయత్తిల్ సామర్థ్యముమ్. ఇవద్రిశీల్ సామర్థ్యమావతు - శాస్త్రా
ర్థమజ్ఞితైయుమ్, అజ్ఞిద్వపి అనుస్థిక్కువల్లనాకైయుమ్, శాస్త్రానుమత
జాతిగుణయోగ్యతైయుమ్. ఇన్వధికారమ్ మున్బేసిద్ధమావిరుక్తుమ్.
ఇతు ఉజ్జైయననుక్కు ప్రయోజనమాయ్కోణ్ణు సాధ్యమాక అనువ
దిక్కుప్పడువతు ఫలమ్, తదర్థమాక సాధనమాక విధిక్కుప్పడుమతు ఉ
పాయమ్. ఇజ్ఞుముముక్షుత్వముజ్ఞాయ్ స్వతస్ప్రప్రపత్తిరూప మోక్షో
పాయవిశేషనిష్ఠనుక్కు శాస్త్రజన్య సంబన్ధజ్ఞానాదిశ్ ఉపాసకనోడు
త్యాహ (భగవత స్తస్మిత్వాపి సత్యాపితేతి) “సకృదేవప్రపన్నాయ తవాస్మితవయా
చతే । అభయంసర్వభూతేభ్యో దదామ్యే తద్వృతంమమ” ఇతి స్తస్మిత్వాపి కవధ
పూర్వంప్రతిపాదితా. । (సత్యాపితా) యదావస్థితార్థత్వేన స్థాపితా.

తర్హి “ముముక్షురైవశరణమహంప్రపద్యే” ఇత్యాదిశ్రుతివిహితాయాం శరణా
గతౌఅత్రైవర్ణికానామవ్యధికారే అవశూద్రనయవీరోధ ఇత్యత్రసత్యంవదేతిశ్రుత
సత్యవచన వదియమితనవిరోధ ఇత్యాహ (సత్యాదిప్రవేతి) సత్యవచనాదిప్ర
వేత్యధిః. (నైగమేమ) సత్యంవదేత్యాది వేదోక్తేషు “సత్యంవద, ధర్మంచర” ఇత్యా
దిషు శ్రుతివిహితేప్రేమ సత్యవచన ధర్మాచరణాదిషు వారాహపురాణగతకైశిక
మాహాత్యైదౌ సర్వాధి కారత్వవత్ శరణాగతావస్థిసర్వాధికారత్వం “సర్వలూ
కశరణాయ రాఘవాయమహాత్మనే । నివేదయతమాంక్షీప్రం విభీషణమువస్థితమ్”
ఇతి, “సరాజావరమావన్నీ దేవశ్రేష్ఠమగాత్రదా ॥ శరణ్యసర్వభూతానాంభక్త్యా
నారాయణంహరిమ్” ఇతి శ్రీరామాయణసప్తవాదోపాఖ్యానాది వచనైస్సిద్ధమితి
భావః. (సర్వాస్వదేఇతి) సర్వమాస్వదంయస్యేతి బహువ్రీహిః. సర్వస్వరూపనిష్ఠే
ఇత్యర్థః. (సత్పథే) శ్రేష్ఠమార్గే శరణవరణే, పూర్వపక్షే, షడక్షే అధిక్యతిః అధి
కారస్సిద్ధ్యతీత్యర్థః. (న్యాసవిద్యైయిలేయితి) న్యాసఇతిసామాన్య శబ్దఇతిబోధ్యమ్.

సాధారణమాయురుక్కు విశేషిత్త నధికారమ్ తన్నుజైయవాకిచ్చన్య
ముమ్ అనన్యగతిత్వముమ్. ఆకిచ్చన్యమానతు .. ఉపాయా న్తర సామ
ధ్యభావమ్. అనన్యగతిత్వమానతు - ప్రయోజనా న్తర వైముఖ్యమ్;
శరణ్యా న్తర వైముఖ్యమాకపుమామ్. ఇతు ప్రయోజనా న్తర వైము
ఖ్యత్వాలుమ్ అర్థసిద్ధమ్. ఇవ్వర్థమ్ “బ్రహ్మణంశితీకణ్డశ్చయశ్చన్యా
దేవతాస్సృతాః । ప్రతిబుద్ధానసేవస్తే యస్మాత్పరిమితం ఫలమ్” ఇ
త్యాదికలిలేక్షుకొశ్వతు. తివ్రతమమాన ముముక్షుత్వమన్తికే దేహ
నుపుత్త్యాది ప్రయోజనా న్తరస క్తనానవన్ మోక్షార్థమాకి ప్రపత్తి
యైపుత్రీనాల్ అహ్వప్రయోజనా న్తరజ్జ శశపుక్కిడాక మోక్షమ్విశ
మ్మిక్కుమ్. ఇవాకిచ్చన్యత్తుక్కుమ్ అనన్యగతిత్వత్తుక్కుమ్ నిబన్ధనమ్
ఉపాయా న్తరజ్జలిల్ ఇవ్వధికారియనుడైయ అజ్ఞానాదిశుమ్ ఫలవిశ
మ్భాసహత్వముమ్. ఇతిల్ శరణ్యా న్తర వైముఖ్యత్తుక్కు నిబన్ధనమ్
‘యథావాద్యా స్త్రోతాగ్రాణివశంయాన్తి బలీయసః । ధాతురేవంవశా
యాన్తి సర్వభూతానిభారత’ ఎన్దిటపడియే తనక్కుమ్ పిఠర్ కుమ్ ఒ
త్తిరుక్కిట భగవదేక పారతన్త్ర్యాగ్యవసాయముమ్ ప్రయోజనా న్తరవై
ముఖ్యముమ్. ఇప్రపత్త్యధికారవిశేషమ్ ‘సప్రేతాచ పరిత్యక్తస్సు
రైశ్చ సమహర్షిభిః । త్రీలోకా సమృక్రిమ్యతమేవశరణంగతః’ ‘అ
హమస్మ్యపరాధానామాలయోఽకిచ్చనోఽగతిః’ ‘అకిచ్చనోనన్యగతిశ్శర
ణ్య’ ‘అనాగతానన్తకాలసమీక్షయాప్యదృష్టనన్తారోపాయః’ ‘తత్ప్రా
ప్తయేచతత్ప్రాదాంబుజవ్యయ ప్రపత్తేరన్యన్నమే కల్పకోటి సహస్రేణా
విసాధనమస్తీతిమన్వానః’ ‘పుగలాన్తిల్లావడియేన్’ ఎన్తివై ముతలాక
ప్రమాణసమ్ప్రదాయజ్గళాలేసిద్ధమ్. ఇవ్వర్థపధికారమ్ పెర్త్రాల్ ప్రప
త్తిక్కు జాత్యాదినియతత్వమిల్లామైయాలే సర్వాధికారత్వమ్. ‘అన్తర
ద్రియరైల్లనిన్త వన్తైత్తులకమ్నొన్దవరే ముతలాకనుడజ్జియ నన్నియరాయ్
నన్దడైయుమ్ వన్తై వన్తక వైన్దిలరున్దియ నమ్మన్మలూతియై యన్బరణిన్దటివి

త్తనరే'. 'భక్త్యాదౌ శక్త్యభావః ప్రమితరహితాశాస్త్ర తఃపర్యదానః
కాలక్షేపాక్షమత్వంత్యతి నియతపశా దాపతద్భిశ్చతుర్భిః । ఏకద్వి
త్ర్యాదియోగవ్యతిభిదురనిజాధిక్రియాస్సంశయస్తే సస్త్రశ్రీశం స్వతస్త్ర
ప్రపదనవిధినాముక్తగోనిర్విశజ్ఞాః' ఇతి.

అత్ర అర్థిత్యేనేత్యాదిశ్లోకో వక్ష్యమాణసంజ్ఞాః. ఇప్పటిలభిమత
ఫలత్తుక్కిత్యాది తద్వివరణమ్. అత్రాద్యవాక్యేన ఎక్ష్యమాణార్థప్రతి
జ్ఞాపితా. “తత్రాధికారమ్ ముతలానవై” ఇత్యనేనసాధారణ్యేన
జ్ఞాతవ్యతయోక్తార్థ నిష్కర్షం వాక్యవశ్యుకేనకృతః. తతశ్చవాక్య దశ
కేన వేదాంత సామాన్యనుష్ఠా నాధికారోక్తిపూర్వకం శరణాగతి
లక్షణప్రపత్త్య సాధారణాధికారద్వయం సప్రమాణం ప్రదర్శితమ్.
తతశ్చైవకేనవాక్యేన అధికారివిశేషణ ప్రపత్తి సామాన్యస్య సర్వాధి
కారత్వంస్థాపితమ్. తదనంతరగాథా శ్లోకాభ్యా ముక్తార్థసంజ్ఞాహిత
ఇతి వివేకః.

అత్రప్రథమశ్లోకే సాధనాంతరాధికార స్వరూపమష్టాంశ వడజ్ఞ
యోస్తదధికారత్వేన అధికృతాధికారత్వం శరణాగతే స్సర్వాధి
కారత్వశ్చ వక్ష్యమాణంసాపవత్తికం సంజ్ఞాంజ్ఞాతి (అర్థిత్యేనేత్యాదినా).

(తద్వివరణమ్) “అర్థిత్యేన సమర్థతా” ఇతిశ్లోకవివరణమ్. (ఉక్తార్థః) “అధి
కారరూపార్థః. (ఆద్యవాక్యేన) ఇప్పటిఇత్యాద్యవాక్యేన. (వాక్యవశ్యుకేన) “అధి
కారమావతు” ఇత్యారంభ్య “సాధనమాకంఠిక్కుచ్చదుమతు ఉపాయమ్” ఇత్యంత
వాక్యవశ్యుకేన.

(వాక్యదశకేన) ఇట్లుముముక్షుత్వమితి, ఆకిచ్చస్యమావతితి, అనన్యగతిత్వమా
వతితి, శరణ్యితి, ఇతుప్రయోజనాంతరేతి, ఇవ్యర్థమితి, తీవ్రతమమానవితి, ఇవాప్యకిచ్చ
స్యత్తుక్కుమితి, ఇతిల్ శరణ్యాంతరేతి, ఇప్పటివత్త్యధికారేతి వాక్యదశకేన.
(ఏకీ వాక్యేన) ఇవ్యశవధికారమిత్యేకవాక్యేన. (అనంతరగాథా) అష్టాంశత్యాదిగాథా.
(శ్లోకః) భక్త్యాదౌవితిశ్లోకః. (తదధికారత్వేన) సాధనాంతరాధికారత్వేన.

అత్రాధిక్రియేత్యుక్తేన సాధనాన్తరాధికార స్వరూపస్య జ్ఞాపి. త్రిక తనురితినమర్థతా విశేషణమ్. అర్థిత్యవిశిష్టంసామర్థ్యత్రయ ముపాయాన్తరనియోజ్యవిశేషణ విషయాధికార శబ్దార్థ ఇత్యర్థః. సమ్ప్రదేశితేత్యుక్తేన అర్థిత్యసామర్థ్యయోర్విశిష్ట యోరేవాధికారత్వం నప్రత్యేక మితిదిర్ఘ తమ్. అయమధిక్రియాశబ్దః, అధికారసామాన్యపరః కింనునన్యాదితితు నాశబ్దనీయమ్. అసామర్థ్యలక్షణాకిచ్చన్య స్మశరణాగత్యధికారతాయ. వక్ష్యమాణత్వేన తద్విరోధాత్.

నచతత్రాప్యసాయాన్తరసామర్థ్యాభావస్య శరణవరణ సామర్థ్యా త్మకత్వావిరోధః. అన్యాశక్తైరన్యసామర్థ్యరూపతాయాలోకే అదర్శ నాత్. ఉపాయాన్తరశక్తేష్వపి నాధయామునయతివరాదిషుశరణవ రణానుష్ఠాన దీర్ఘనేన తత్తథాత్వా సమ్భవాచ్చ. నచతేషామవిభంబిత మోక్షకామతయాన్వాభిమతోపాయాన్తర విఘ్నరత్వాన్నదోష ఇతి వాచ్యమ్. తథాసతితేషాం ప్రపత్త్యనధికారిత్వాపత్తేః, తాన్ప్రతిపా

(ఉపాయాన్తరేతి) ఉపాయాన్తరేనియోజ్యస్య పురుషస్య విశేషణమిత్యర్థః. (అధికారసామాన్యపరః) సాధనాన్తరప్రపత్త్యధికారసామాన్యపరః. (అసామర్థ్య లక్షణేతి) సామర్థ్యాభావలక్షణేత్యర్థః.

(తద్విరోధాత్) తేనవక్ష్యమాణేన సాకంవిరోధాత్. అత్రఉపాయానర సామర్థ్యాభావః సామర్థ్యసంభవతీతి ప్రపత్త్యధికారలక్షణే అవ్యాప్తిరితథ (సామర్థ్యాత్మకత్వావిరోధః) సామర్థ్యాత్మకత్వే అవిరోధః. అవిరోధః-సచేత్యన్య యః. (లోకేఅదర్శనాదితి) అలాకికే ముఖ్యస్నానాశక్తేః గౌణస్నానసామర్థ్యరూప త్వాత్, తద్విషయలోకే అదర్శనాదిత్యుక్తమితిభావః. (తత్తథాత్వాసమ్భవాత్) తస్య-ఉపాయాన్తర సామర్థ్యాభావస్య, తథాత్వాసమ్భవాత్ - సామర్థ్యరూపత్వా సమ్భవాత్. (తేషాం) నాధయామునాదీనామ్. అవిశిష్టత మోక్షకామతయేత్యత్ర అవిశిష్టత మోక్షకామస్య ప్రపదనమేవ సాధనమితితాత్పర్యమ్. (సదోషఇతి వాచ్యమితి) సవ్యభిచార ఇతి వాచ్యమిత్యర్థః.

(తేషామ్) నాధయామునయతివరాదీనామ్, (తాన్ప్రతి) నాధయామునాదీ

యాస్తరాప్రసిద్ధ్యా తత్సామర్థ్యాభావమపాకిశ్చన్యన్య దుర్నిరూప
త్వాత్ నచన్వభిమతోపాయాస్తర సమర్థభేదకూటస్యైవ ఆకిశ్చన్యశ
బ్ధార్థత్వాద విరోధశ్శబ్ద్యం నాధాదీనామపి(౧) “త్యక్త్వాదేహం పున
ర్జన్మనై తి నూమేతిసాగున” ఇత్యుక్తాశు ఫలతాప్రయోజక వీర్యవత్తర
త్వాపాదకాజ్ఞవిశేష సహకృత భక్తియస్థాన సమర్థత్వేనబాధాత్.

నచ, అవతారరహస్య జ్ఞానాదీనాం తాదృశవీర్యవత్తరత్వాపాద
కత్వ మపహాన్నితుంశక్యమ్. “అవతారరహస్యచిన్తనమ్-అనుష్ఠిక్తిః
పుపాసనాదికళుడై యశీ ఘనిష్పత్తిహేతువాఃపుమ్” ఇతిశ్రీచరమశ్లోకా
ధికారసూక్తివిరోధాత్ “పర్తమానం దేహం పరిత్యజ్య పునర్జన్మనై తి
మామేవప్రాప్నోతి” ఇత్యాది భాష్యవిరోధాచ్చ నచ, ఉపాయాస్తర
సామర్థ్యాభావ విశమ్భాత్సమత్వైవతదన్యతరస్య ఆకిశ్చన్య శబ్దార్థత్వకల్ప
నాన్నదోషఇతిశశ్శబ్దమ్ “ఆకిశ్చన్యమావతు-ఉపాయాస్తరసామర్థ్యా
భావమ్” ఇతివత్సయమా వివరణసూక్తివిరోధాత్ ఉత్తరత్రవిశమ్భా
సహత్వస్య ఆకిశ్చన్యప్రయోజకత్వోక్తి విరోధాపాతాచ్చ నాపి ఆకి
శ్చన్య విశమ్భాత్సమత్వైవతదన్యతరస్య శరణాగత్యధికారత్వ కల్పనాత్
నాధాదీనాం ప్రపత్త్యధికారోపపత్తిః. “అతస్త్వైవర్ణికత్వాదేర్భావో
భావోనకస్యచిత్ నాధికారః ప్రపత్తేస్సాన్విదా కిశ్చన్యమనాశ్రితః”
ఇత్యాచార్యసూక్తివిరోధాత్.

స్మృతి (ఉపాయాస్తరాప్రసిద్ధ్యతి) ఉపాయాస్తరస్యైవతేషామభావాత్, తత్సా
మర్థ్యాభావస్య అప్రసద్ధత్వాదితిభాష్య ప్రకారాస్తరేణ దూషణమాహ (సచేతి)
(త్యక్త్వాదేహమితి) గీతాయాంచతుర్థాధ్యాయశ్లోకః, ఏతదర్థోభాష్యే ద్రష్టవ్యః
(ఆక్లవిశేషః) అవతారరహస్యజ్ఞానాదికమ్

(అధికారోపపత్తిరితి) అధికారోపపత్తిర్నేత్యన్వయః

(అతస్త్వైవర్ణికత్వేతి) రహస్యత్రయసారేసాధ్యోపాయశోధనాధికారే, “అత
స్త్వైవర్ణికత్వాదేః భావోభావోపికస్యచిత్ నాధికారః ప్రపత్తేస్సాన్విదా కిశ్చన్యమనా

తస్మాదుపాయా నరసామధ్యాభావరూపస్య ఆకిచ్చన్యస్య ప్రవృత్త్యాత్మక
చేతనవ్యాపారసామర్థ్యరూపత్వానమ్భవాత్ స్వాభిమతసాధన నిష్పాదన
సామర్థ్య విషయోయ మధిక్రియాశబ్దః - ఉపాయా న్తరాధికారమాత్ర
విషయవన.

యద్వా, అర్థిజ్వేన సమర్థతేత్యాదికమ్-అధికారసామాన్యలక్షణ
పరమేన. తస్య ఆకిచ్చన్యాదౌ కథం లక్షణసర్గభిరితిచేత్, “మన్తై
యుపాయజగ్రుక్కు నిన్పుత్రిదోషమ్, ఇతుక్కు ప్రన్పుత్రిదోషమ్.”

ఇతి. అస్యార్థః. “భావోభావోపికస్యచిత్” ఇత్యత్రభావః, అభావఇతిపద
స్ఫేద్య. అతః-పూర్వోక్తప్రకారేణ సర్వాధికారత్వేన నిర్ణీతత్వాత్, త్రైవర్ణికత్వా
దే-బహుశ్చత్రియవైశ్యాద్యస్యతమత్వాదేః. అదిశబ్దేన అశమప్రంస్తా వదిగ్రహణమ్.
(భావః) సద్భావః. (అభావోపి) త్రైవర్ణికత్వాభావశ్చ, కస్యచిత్ - ప్రసిత్తోః, ఆకి
చ్చస్య మనాశ్రితః - ఆకిచ్చన్యే అపర్యవసితస్సన్, విశమ్భుశ్చమత్వాదికన్తు ఆకిచ్చస్య
సమ్పదకత్వాదధికారికోటి ప్రవిష్టమ్. ప్రపత్రేధికారోసస్యాత్ - నభవతి. త్రైవర్ణి
కత్వమేవాధికారశ్చేత్, శూద్రస్యాధికారోసస్యాత్, తదభావోధికారశ్చేత్ -
బ్రాహ్మణాదేధికారోసస్యాదితి, సర్వాధికారత్వంసస్యాత్. తదుభయమప్రయో
జకమ్. ఆకిచ్చస్యమేవ సర్వత్రాధికారిః. భక్త్యాదౌకత్వభావ ఇత్యుక్తం సర్వమకిచ్చ
న్యార్థమ్. ఆకిచ్చస్యపదమ్ - అనన్యగతిత్వ స్యాప్రసవలక్షణ మితిభావః ఇతి.
(విరోధాదితి) విప్లవైవాధికారత్వ ప్రతిపాదనాదిభావః. (ప్రవృత్త్యాత్మకేతి)
ప్రవృత్త్యాత్మకః-చేతనవ్యాపార ఇత్యన్వయః.

(తస్య) అధికారసామాన్య లక్షణస్య. (మన్తైయితి). ముముక్షుప్రడిప్తిబుధే
“మన్తై ఉపాయజగ్రుక్కు నిన్పుత్రిదోషమ్ ఇతుక్కుప్రన్పుత్రిదోషమ్” ఇతి. తద్వర
నమునిపర్యవ్యాఖ్యానేః- “చేతనప్రపుత్తియిలావైయుమ్ ఇప్రుపాయమ్ సహాయా
లెన్న మత్తై త్రైవిక్తైకాక్రూడపాయా న్నరగ్రుక్కుమ్ ఇప్రుపాయత్తుక్కుముత్తాస
విశేషత్తై యరుళిచ్చెయ్కితార్ (మన్తైయెమ్మలొదజ్జి). అతావతు - సిద్ధోపాయమాన
వత్తై యెమ్మిప్పపాయజగ్రుక్కు చేతన ప్రపుత్తియాలే స్వరూపసిద్ధియాకవేణ్ణుకై

ఇత్యనుగృహీతదిశా నివృత్తి సాధ్యప్రపత్త్యుపాయం ప్రతి నివృత్తిశక్తిః ప్రతిబంధకీభూత ప్రవృత్త్యాత్మక దోషసామర్థ్యాభావవచనిష్పాదిన సామర్థ్యరూపత్వాభ్యుపగమేన ప్రపత్తిపతిబంధకోపాయాంతర సామర్థ్యాభావపూపాకిచ్చన్యేప్రపత్తిసామర్థ్యాత్మకత్వ సత్త్వాల్లక్షణసమన్వయం.

జ్ఞానాధికేషు ఉపాయాంతర స్వరూపవిరుద్ధతా జ్ఞానప్రయుక్తోపాయాంతరాశక్తీసత్త్వాత్, భక్తిపరవశేష్యవి (౧) “ఎన్నాన్ శెయ్ కేన్” ఇత్యనుగృహీతరీత్యాత్మతద శక్తీసత్త్వాచ్చ అవ్యభిచారాన్నోపాయాలే ఇవనుడైయస్వయత్స నివృత్తికోపమా యిరుక్కుమ్ ఇచ్చ ఎవాయలుక్కు సహాయాంతరసంగమ్ అసహ్యమాకైయాలే ఇచ్చేతననుడైయ ప్రవృత్తియైక్కున్జుమ దోషమాయిరుక్కుమెనై” ఇతి

(ప్రతిబంధకేతి) ప్రతిబంధకీమ్ - ఉపాయాంతర సామర్థ్యమిత్యన్వయః (ఉచిత సమన్వయ ఇతి) దృష్టర్వారేతిభావః

(ఎన్నాన్ శెయ్ కేనితి) ద్రువిషోపనివది శిశ్చమశతకే అచ్చరు దశక తృతీయగాధాయామ్ “ఎన్నాన్ శెయ్ కేన్ యారకశ్చకణెన్నెయిం కెరుకన్జాయ్, ఉన్నాల్లాల్ యావరాయిమొత్తుమ్మత్తైవేళ్ళేన్, కిన్నార్ ముళేశుమ్మడి నైక్కిడన్దాయడియ్యేరువాణాళ్, శెన్నాశెన్నా శెన్నా శున తాళ్ ఎడిత్తై అక్కాణే” ఇతి

తద్ధృదశసహస్రీకావ్యాఖ్యానాయామ్, - “అనంతరమ్ అకిచ్చనాననాన్ ఉన్నెయ్యుత్తీయ వేటారువరాలుమ్ అవేత్తైయెయ్డెయ్యేన్ ఇప్పడి యొక్కిననియ్ యావదాత్మభావి ఉన్తిరువడికిలిలే అడిమైకొట్టరుశప్పార్కక్కవేణుమ్మెటాం

నాన్ - కర్తృత్వమ్ స్వాధీనమల్లాతనాన్, స్వరక్షణార్థమాక, ఎన్ - ఎన్న ప్రకృతియై, శెయ్ కేన్ - పణ్ణువేన్ వేణుతన్దామ్ కారియమ్ తామ్ తామజియాం చేతనరిల్, కిత్తై కిత్ - రక్షకీరావార్, యార్ - ఆర్. ఎన్నె - ఆశక్తి నాన్ వెన్నె, ఎన్ శెయ్ కిన్జాయ్ - దుశ్యకోపాయజ్జిలే మూట్రి నిన్జెత్తిరుక్కితాయో, ఉన్ శెయ్ భరమాక వేట్టియ్కొళ్ళ నిన్జెత్తిరుక్కితాయో? ఎన్ శెయ్ విరుక్కు

యాస్తర సామర్థ్యాభావస్య ప్రపత్తిసామర్థ్యరూపత్వానుపపత్తిః.

అన్యుగహితశ్చ నిక్షేపరక్షాసిద్ధాంతైః-తదేకశరణవ్రజ్యాహి తదితరోపాయ చరిగ్రహేణ విరుద్ధత ఇతి శరణాగతేస్సిద్ధోపాయవ్యతిరిక్తోపాయప్రవృత్తిప్రతిబద్ధత్వ మాచార్యైః. నన్నేవమపి సిద్ధోపాయాధికారేశరణవరణేధం అత్యుచితమితిచేత్, సిద్ధోపాయస్యాపి స్వప్రవృత్తిప్రతిబద్ధస్య భగవత్ప్రవృత్తి విరోధిస్వప్రవృత్తి నిష్ప్రత్యుత్తరప్రసత్తిరూప ప్రతిబద్ధక నిష్ప్రతి నిష్పాద్యత్వేన తాదృశప్రతిబద్ధకాభావాత్మకప్రపత్తే సిద్ధోపాయనిష్పాదన సామర్థ్యాత్మకత్వ సత్వేన విరోధాభావాత్. నచైవముపాయస్య సిద్ధత్వవ్యవదేశవిరోధః. తస్య జన్యత్వాభావమాత్రవిషయత్వాత్. నచఅజన్యస్య నిష్పాద్యతావిరోధః.

తాయ. ఉన్నాల్లాల్ - సర్వరక్షకనాయకప్రాప్తనాయకశక్తనాన యున్నయొట్టియ, యావరాలుమ్ - ఆరక్షకరాయ అప్రాప్తరాయ అశక్తరాసమౌళికభారము మొదలవరాలుమ్ కుత్తయిమ్ నిరమ్మవతాక, వేడ్డెన్ - వేడ్డియిరేన్. కన్-ఉన్నెనపు, ఆర్ - విజ్ఞేయిరుక్కిరి, చుతిళ్ - చుతిళ్, శూట్ - శూట్, కుదన్దె - తిరుక్కుడన్దెయిలే, కిడన్దాయ - కణ్ణవళన్దరుళిననే, ఆడియేన్ - ఉన్కడ్డయేనానవేన్, ఆరు - అత్తువస్తు, వాట్ - ఉజ్జీవిక్కుమ్, నాళ్ - కాలమ్, శేల్ - అనువర్తిక్కుమ్ నాళ్, ఎ-ఎత్తనై, నాళ్-నాళ్, అన్నాళ్-అన్నాళ్లామ్, ఉన్తాళ్ - ఉన్తిరువడికశై, విడిత్తే-అవలమ్మిత్తుకొడ్డే, శేల్-నడక్కుమ్మడి, కాణ్-పార్ తరుళవేణుమ్. “కన్” ఎట్టు-తొట్టిలుమాన్, అరువెట్టు - అణురూపమానస్వరూపమ్” ఇతి. (తదశక్తిం) ఉపాయాస్తరాశక్తిత్యర్థః.

(సోపాయేతి) సామర్థ్యరూపత్వానుపపత్తి ర్నేత్యన్వయః. (తదేకశరణవ్రజ్యేతి) సిద్ధోపాయశరణవ్రజనమిత్యర్థః. (అచార్యైః). (ఉత్తరత్రాప్యేవమ్) (సిద్ధోపాయస్యేతి) స్వప్రపత్తిప్రతిబద్ధస్య సిద్ధోపాయస్యాపి ప్రతిబద్ధకనిష్ప్రతి నిష్పాద్యత్వనేత్యన్వయః. (నిష్పాదనేతి) సిద్ధోపాయస్య ఈశ్వరస్య ప్రతిబద్ధకనిష్ప్రతి విశిష్టవేక్షణ నిష్పాద్యత్వం బోధ్యమ్. (తస్య) సిద్ధత్వవ్యవహారస్య.

“ప్రకాశ్యస్తేగజన్యస్తే నిత్యాపవాత్మనోహితే” ఇత్యుక్తన్యాయగోన నిత్యస్వాపితదవిరోధాత్

నచచేతనప్రవృత్తేస్సిద్ధోపాయ ప్రతిబద్ధకత్వానన్యునః, తస్యల ఘటితఘటనా సామర్థ్యనిరజుశన్వితస్తేత్వర సజ్జల్పసిద్ధజ్వేన దురప హ్ననత్వాత్ నచాత్రప్రమాణ భావః (౧) “ఉపాయాపాయ సం యోగేనిష్ఠయాహీయతేనియా” (౨) “అస్త్రబద్ధస్సచాన్యంహిన బద్ధ మనువర్తతే” “సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్య” ఇత్యాదిప్రమాణానాంజాగరూక త్వాత్ నచైవమేషాందుర్మోచత్వమ్, (౩) “యేనత్యజసితత్త్యజః” “బుద్ధింపరమనిశ్చయాత్” ఇత్యాద్యుక్తిరీత్యా తన్మోచనేవినర్వశక్తేరేవ

(ప్రకాశ్యస్తగతి) ప్రతిబద్ధకవినిర్మోకః ప్రకాశనమ్. (తదవిరోధాత్) నిష్పా ద్యత్వా విరోధాత్

(తస్య) ప్రతిబద్ధకత్వస్య, (ఉపాయేతి) అసయా నిష్ఠయా - సిద్ధోపాయనిష్ఠ యా. (అస్త్రేతి) అస్త్రబద్ధః బ్రహ్మస్త్రబద్ధః అన్యంబద్ధం నానువర్తత ఇత్యన్వయః (ఏషామ్) ప్రతిబద్ధకానామ్ (యేనత్యజసితత్త్యజబుద్ధిం పరమనిశ్చయాదిత్యుక్తి రీత్యేతి) యేనబుద్ధివిశేషేణత్యజసి, తత్త్యజేత్యర్థః ఎతద్వివరణమ్-త్యజేత్యాది (పర మనిశ్చయాత్) పరమవిషయకినిశ్చయాత్. తథాచాత్ర ఈశ్వరవివ ప్రవర్తకః, నివర్తక ఇతి ఫలితోర్థః

త్యజధర్మమధర్మజ్ఞేతిశ్లోకః పూర్వాచార్యైర్వ్యాఖ్యాతః-“త్యజ ధర్మమధర్మ జ్ఞత్యజసత్త్యాసృతే ఉభే । ఉభేసత్త్యాసృతే త్యక్తాయేనత్యజసి తత్త్యజః॥త్యజ ధర్మ మసజ్జల్పత్వజాధర్మమహింసయా । ఉభేసత్త్యాసృతే బుద్ధ్యాబుద్ధిం పరమ నిశ్చ యాత్” . ఇత్యుక్తరీతాయాం చరమశ్లోక వివరణశ్లోకద్వయమ్ (త్యజేతి) అధ ర్మమివధర్మంచత్యజ, చ-ఇవార్థః సత్త్యాసృతే - జీవశరీరే, లక్షణయా జీవేజ్ఞాతృత్వ బలప్రయుక్తస్వాతంత్ర్యాభిమాన ముపాయాస్తరానుష్ఠాన ప్రవృత్తిహేతుకంశరీరే ఆత్మాభిమానమ్, అధర్మానుష్ఠాన ప్రవృత్తిహేతుకజ్ఞేత్యుక్తేత్యజ ఏవమ్, ఉభే-సత్త్యా సృతే త్యక్తేత్యనువాదః యేన అహమ్ ఉభేత్యుక్తవాన్, అతః కిలసరమతీత్య

హేతుత్వాత్. తస్మాత్ప్రతిబద్ధకాభావశ్చేనరూపేణశరణవరణస్య సిద్ధో
పాయసామర్థ్యాన్విత్యత్వ సత్వాన్నానుపపత్తిః. యద్వా, ప్రార్థనాత్మక
శరణాగతేర్ధిత్వరూపత్వాలక్షణ సమన్వయ ఇత్యన్వేత్రవిస్తరి.

కర్తృత్వాభిమానరూపబుద్ధ్యత్యక్తిః. సామాన్యత్వాన్నప్రసక్తమ్. తత్త్వజ- అకర్తృ
త్వాభిమానంత్యజ.

ఉక్తార్థమేవ వివృణోత్యుత్తరశ్లోకేనత్యాగప్రకారకధన పూర్వకమ్; (త్యజేతి)
ధర్మమ్-అసక్కుల్పత్ - ఖలార్థసక్కుల్పరాహిత్యాత్. ఖలకామనారాహిత్యాది
తియావత్. కైక్కుల్యబుద్ధ్యా అనుష్ఠీయమానత్వేపి సాధనత్వ బుద్ధిరాహిత్యాదితి
ఘలితమ్. అధర్మమ్ - అహింసయాహేతునా; పరదార పరిగ్రహపరద్రవ్యాపహారాదీ
నామ ధర్మాణామమప్తానదశాయామేవ హింసారూపత్వాత్, పరస్తోత్తి చిరప్రచ్ఛ
న్న తగ్గతదోష ప్రకాశనాత్, తస్యతథాతద్ధింసాఫలకత్వాత్. ఏవమన్యేపామపి
యథాయథాహింసాపర్యవసానాత్, తదభావాయేలిభావః, (ఉభేనత్యాన్వతే) సత్యా
న్వతజ్ఞేతి శ్చౌతే జీవశరీరే ఉభే, (బుద్ధ్యా) పూర్వోక్తసావత్ప్రాయద్యభిమానరూప
బుద్ధిద్వారాత్యజేత్యమషః. తత్తద్విషయకత్రా నిరూపబుద్ధింత్యజేతిపర్యవసన్నోద్ధః.
స్వసావత్ప్రాయద్యభిమానత్యాగారుక్తధర్మత్యాగః. దేహత్యాభిమానత్యాగాత్ దేహసు
ఖాలపరదారపరిగ్రహాదిరూపాధర్మత్యాగశ్చ సిద్ధ్యతితిభావః. యేనేతితురీయపాదం
వివృణోతి (బుద్ధిమిత్యాదినా) (బుద్ధిమ్) త్యాగకర్తృత్వాభిమానరూప, త్రా నిబుద్ధిమ్.
(పరమనిశ్చయాత్) పరమనిశ్చయోనామ - అచిద్వదత్యస్తపారత స్త్యరూప స్వరూ
పయాథాత్త్వవిషయ నిరతిశయనిర్ణయః. తస్మాచ్ఛేతోః కర్తృత్వాభిమాన నివృత్తి
స్సిద్ధ్యతీతిభావః. త్యజేత్యత్రానుషః. తేథాచ ధర్మత్యాగమ్, అధర్మత్యాగమ్,
స్వసావత్ప్రాయద్యభిమాన త్యాగమ్, దేహత్యాభిమానత్యాగశ్చ, 'అతువుమవసతిన్నరుత్'
ఇత్యుక్తరీత్యాతదేకోపాయ స్వీకారమివసావత్ప్రేవ స్వభూతస్వాస్య సమ్పదయతి.
అతస్తథావిధాయాథాత్త్వం సమ్యగనుసంధాయస్వస్మిన్నుక్త కర్తృత్వాభిమానం త్య
జేతివిదధాతితి రమణీయమితి.

(తన్తోచనే) బద్ధమిచనే. (సిద్ధోపాయసామర్థ్యాత్కత్వమ్) సిద్ధోపాయ
సామర్థ్యసామర్థ్యాత్కత్వమ్. (అర్థిత్వరూపత్వాదితి) సిద్ధోపాయవిషయే అర్థి
త్వ మాత్రమలమ్. సామర్థ్యమనావశ్యక మిత్యాశయః.

వీవంసామూన్యేన అధికారస్వరూపము క్తమ్. అథతస్య అష్టాక్ష
షడక్షయోగయోస్తత్తదానుగుశ్యేన జాత్యాదినియత విశేషాకార
స్యవస్థితిమాహ (సాచేత్యాదినిన్యవస్థాపి తేత్యస్తేన). అయంభా
సం. “నజాతిభేదంనకులం నలింగం నగుక్రియాః | నదేశకాలానావ
స్థాం యోగోహ్యయమపేక్షతే” ఇత్యానా అహిర్బుధస్య సంహితా
దిపరిత తాన్త్రికిమన్తాన్తరకరణకేషు షడక్షన్యాకేషు సర్వాధికారత్వ
సమ్భవం. తథావిషడక్షన్యాసస్య సలాన్తరోపాయశ్చే ప్రజ్ఞైకం శరీరా
వ్యనపేక్షతేపిమోక్షోపాయత్వేతనపేక్షానర్తకవ. అన్యథా అపశూ
ద్రాదికరణ విరోధాత్.

(తస్య) అధికారస్య (అపశూద్రాధికరణ విరోధాదౌ) అపశూద్రాధికరణం
మాక్ష సాధనిభూతబ్రహ్మవిద్యాను సూద్రాదీనా భుధికారానావ ప్రతిపాదక
మిత్యవధేయమ్.

అపశూద్రాధికరణ వివరణముక్తం పృషిక్తేశ రామానుజవిరచిత బ్రహ్మసూత్రే
వార్తికోద్ధాగిణ్యా మనువుత్రైవ్రధమాధ్యాయస్య త్ప్రాయపాదే, “కుగస్యతదనా
దరశ్రవణాత్తదా ద్రవణాత్సూచ్యతేహి” సక్తతివయ సంకయానాహ - శూద్రస్యా
వ్యధికారోస్థినపేత్యత్ర విచారితమితి మనుష్యవ్యతిరిక్తవస్త్వాది దేవతావిశేషాణా
మర్దిత్వ సామర్థ్య సమ్భవాదధికారోస్థిత్వక్తమ్. అథ అర్దిత్వసామర్థ్యయోః ప్ర
యోజకత్వే మనుష్యవిశేషాణాం శూద్రాదీనా మవ్యధికారస్సాన్నిదితి కక్షు
యాసక్తతిః.

కింబ్రహ్మ వీద్యాయాం శూద్రస్యాధికారోస్థినేతి తస్యతగుఽసంహార సామ
ర్థ్యమస్థినేతి. కింబ్రహ్మవిషయమనోవుత్తిరూపా బ్రహ్మవిద్యా ఆనధితవేదస్యాపి
సమ్భవతినేతి. కింవేదాదేవ బ్రహ్మవగతిః. ఉత ఇతిహాసపురాణాభ్యాసు సమ్భవతీతి;
కింతయోర్వేదోపబృంహణం కుర్వతోరేవ బ్రహ్మవగతి హేతుత్వమ్. ఉతస్వాత ప్ర్యే
ణేతి కింజాసశ్రుతే శూద్రదేవ్యామస్త్రమ్, ఇతిహాసపురాణ యోర్నికపేక్ష బ్రహ్మవ
గోధకల్ప ముపాద్భులయతినేతి. కిమత్ర శూద్రశబ్దోరూప్యాజాతివరః, ఉతయోగిక
తయా శోకివల్పరఇతి.

యదాహుర్దాశాశ్రయస్యైతి రాహుస్యాయోర్నైరపేక్ష్యోఽన్యత
యాతయోస్సాత్తత్రైత్యో బ్రహ్మవగతి హేతుత్వాత్, బ్రహ్మవిషయస్త్వతర
ధితేదేదస్యాపి సచ్చువతితి సామర్థ్యలాభేన శూద్రస్యాధికార ఇతిన్యాయో
శూద్రశబ్దోఽగతః. తదాశూద్రేతిమన్తయస్య ఇతిహాసపురాణయోర్యోగ్యవ
బోధననైరపేక్ష్యోవగతియో స్యాత్తత్రైత్యో బ్రహ్మవగతికర్తవ్య భావాద్యేదా
దేవగ్రహ్యవగతితి, అనధితేదస్య తదసంభవేన సామర్థ్యాభావాన్నబ్రహ్మపాస
నాధికార ఇతిసద్భవతి.

పూర్వపక్షమాహ:-“అర్థిత్యాన్యవపల్లేశ్యతద్ధ జ్ఞానవాసయమ్ । తత్స్వరూ
పాదివిజ్ఞానం పురాణశ్రవణాద్భవేత్ ॥ పురాణశ్రవణానైవా క్యాద్రస్యావగమ్యుః”
ఇతి. అర్థిత్యామర్థ్యసమ్మవాత్, శూద్రస్యాసగ్నివిద్యప్రేషి మనోవుత్తిత్వమాత్ర
త్వాదుపాసనే అస్య సమ్మవతిసామర్థ్యమ్. బ్రహ్మస్వరూప తదుపాసన జ్ఞానాన్ని ఇతి
హాసపురాణశ్రవణాదేవ నిష్పద్యతే. అస్తిహిశూద్రస్యాపి ఇతిహాసపురాణ శ్రవణా
నుజ్ఞా. “శ్రావయేచ్చతురోవర్తాః కృత్వాబ్రాహ్మణ మగ్రంః” ఇతి. రితి తత్త్రైవ
విదురాదీనాం బ్రహ్మనిష్కత్వందృశ్యతే. ఉపనిషత్సప్తసి, “అహహిరేవాహుద్రానేనైవ
ముఖేన ఆలాపయన్యథాః” ఇతి. బ్రహ్మవిద్యోవదేదదర్శనాత్ శూద్రస్యాధికార
స్సూచ్యత ఇతి పూర్వపక్షః.

రాధాస్తమాహ:- అనధితస్యశూద్రస్య జ్ఞానాభావాన్న తద్భవేత్ । విధిస్సా
ధ్యాయజంజ్ఞాన ముపాయమవలమ్యతే । పురాణశ్రవణాను జ్ఞానా వచనయ క రీ
యతసి, విదురాదిగతానిష్టానిస్తానైరవిశేషతః ॥ శూద్రేల్యామస్త్రాంతపునాత్త్య
వర్ణస్యపాచకమ్ । విద్యావైకల్యశోకేనశూద్రేత్యామస్త్రాంతస్వతః” ఇతి. ఉపాసన
స్య మనోవుత్తిమాత్రత్వేపి అనధితే వేదస్య శూద్రస్య ఉపాసనోపాయభూత జ్ఞానే
నసామర్థ్యసమ్మవతి కర్మవిధివదుపాసనవిధయోపి త్రైవర్ణిక విషయాధ్యయనగ్రహీత
స్వాధ్యాయోత్పన్నజ్ఞానమేవోపాసనోపాయరయో స్వీకర్యతే. ఇతిహాసాన్యసి
స్వాధ్యాయసద్భవమన్యాయమవలంబయన్తితితనోపాసనోపాయ భూతజ్ఞానలాభఃశ్రవ
ణానుజ్ఞాతుపాపక్షయాదిన్యథా. విదురాదీనామభవాత్తదవాసనయాజ్ఞానలాభాల్ బ్రహ్మ
నిష్కత్వం శూద్రేల్యామస్త్రాంతమపి చతుర్థవర్ణత్వేన. అపితు బ్రహ్మవిద్యావై కల్యాణు
గస్యసజ్జాతేతి అతీనశూద్రస్యాధికారః.

(౧) “క్షత్రియత్వగతేశ్చ” సూత్రార్థమాహ:- “శూద్రేత్యాదు ప్రణంతేనజాతియోగేన నేతిచేత్ । ఉపద్రమాదిర్నిజైః క్షత్రియత్వవినిర్ణయాత్” ఇతి. సజాతియోగేన శూద్రేత్యాదు ప్రణప్రకరణమ్, బహుదాయిత్యాదినా దానపతిత్వ బహుతరపత్వాన్న ప్రదాయత్వ క్షత్రియప్రేషణ బహుగ్రామ ప్రదానైరన్యజానశ్రుతేషు శ్రోహః క్షత్రియత్వం పఠితమ్.

(౧) “ఉతరతఃచైతరధేనలిక్లాత్” సూత్రార్థమాహ:- “ఉపర్యన్యంద్యయోరేవ చాస్యయోద్యశ్యతేయతః । క్షత్రియత్వాఖ్యలిజేనజ్ఞాపితత్వాన్న శూద్రేతి” ఇతి. ఉపరిష్టాచ్చ అస్యాం విద్యాయాం బ్రాహ్మణ క్షత్రియయోరేవాప్యయోద్యశ్యతే. “అహహశానకచ్చ కాపేయమభిప్రతారిణ్యకాక్షసేనిమ్” ఇత్యాకా అభిప్రతారిహిచైతరధః క్షత్రియః. అభిప్రతారిణ్యైతరధత్వంక్షత్రియత్వచ్చ కాపేయసాహచర్యలిక్లాదవగమ్యతే. చైతరణాంతరేహి కాపేయ సహచారిణ్యైతరధత్వంక్షత్రియత్వంచవగతమ్. “ఏతేనచైతరధంకాపేయా అయాజయన్” ఇతి. తస్మాత్ చైతరధనామకః క్షత్రియఃపరిణామత ఇతిచ. అతోస్యాం విద్యాయామన్నితబ్రాహ్మణాదితరోజానశ్రుతిరపి క్షత్రియోభవితుమర్హతి.

(౧) “సంస్కారపరామర్శాత్తదభావాభిలాషాచ్చ” సూత్రార్థమాహ:- “సంస్క్రియాయాః పరామర్శాచ్ఛూద్రస్య తదభావతః । క్షత్రియాయంశశూద్రస్యై త్సూర్య కాష్టాంతరూపణాత్” ఇతి. విద్యోపదేశ ప్రదేశేషు ఉపనయన సంస్కారపరామర్శాత్, శూద్రస్య తదభావవచనాచ్చ, “సహజేపాతకంఽఽఽన్నచసంస్కార మర్హతి” ఇతినిషిధ్యతే.

(౧) “తదభావ నిర్ధారణేచప్రవృత్తేః” సూత్రార్థమాహ:- “సమిదాధానవాక్యేనశూద్రేత్యా భావనిశ్చయే । ఉపదేశప్రవృత్తేశ్చనాదికారోన్యవిద్యతే” ఇతి. “నైతదబ్రాహ్మణోవిజ్ఞుమర్హతి, సమిధంసాధ్యాహర” ఇతిశూద్రత్వాభావ నిశ్చయ విషయ ఉపదేశప్రవృత్తేశ్చనాదికారోన్యవిద్య.

(౧) “శివశాఖ్యయనాగ్రహిషేధాత్” సూత్రార్థమాహ:- “శివశాఖ్యయనాదీనాం శూద్రేవాక్యాన్నిషేధతః । సశూద్రస్యాధికారోస్తిచేదాప్రేమా విశేషతః” ఇతి.

నచరథకారాదేరగ్నాభానాదిష్విస విశేషవచన బలాదధికార
సిద్ధిః. తేషాంవచనానాం ఫలాంతరాథప్రపత్త్యాదివరత్వేనాప్యన్యథా
సిద్ధేః. నచైవమ్, “ప్రాప్తమిచ్చ” పరాంసిద్ధింజనస్సర్వోప్యకించనః”

శూద్రస్యశ్రవణాద్యయనాదినిహిపృతిషిధ్యతే; “తస్మాచ్ఛూద్రస్మిషే నాధ్యేతవ్యమ్”
ఇతి. అనుపశ్యణ్యతోఽన్యయనాదిర్నసమ్భవతి.

“స్త్రుతేశ్చ” సూత్రార్థమాహ-“శ్రవణాదాస్త్రుతోదస్త్రోజిహ్వచ్ఛేదాదిలక్షణః,
ఇదం ప్రాసజ్జికం తస్మాత్ప్రకృతంహిసమాప్యతే” ఇతి. స్త్రుతేచపశ్యేదస్య వేద
శ్రవణాదా దణ్డః. “అపహస్య వేదముపశ్యణ్యతస్త్రప్రచయభ్యాం శ్రోత్రపృతి
పూర్ణ ముదాహరణే జిహ్వచ్ఛేదో ధారణీశరీరశ్చదః.” ఇతి. ప్రాసజ్జింపరిసమాప్య
ప్రకృతంసమాపయతితి.

(రథకారాదేరగ్నాభానాదిష్వివేతి) అత్రమాసవియోజైమినియన్యాయమాలా
విస్తరే, షష్టాధ్యాయస్య ప్రథమపాదే ద్వాదశాధికరణమారంభయతి, “విప్రాదిరేవ
రథకృదన్యోవామాస్తుయోగతః । రూఢేర్నన్తాస్తరస్తస్యాధానే షడ్వర్తుర్యుతః”.
అథానేత్రూయతే; - “షడ్వాసురథకారోగ్ని నాచసత” ఇతి. తెచ్రరథంకరోపితి
పున్యత్వాత్రైవ్యకోరథకార ఇతి చేనైవమ్. సజ్జీరిజాతి విశేషః. హిర్యార్వాత్.
వైశ్యాయాం క్షత్రియారుత్పన్నోమాహివ్యః. బ్రాహ్మణ్యం వైశ్యురుత్పన్నా
కరణే. తస్యాం కరణ్యాంమాహిప్యమత్పన్నోరథకారః. తదాచ యాక్షవల్యుః-
“మాహిష్యేణకరణ్యాస్తు రథకారః ప్రజాయతే” ఇతి. తస్యైవ రథకారస్య
లభానకాలోవర్తయః” ఇత్యుక్తమనుసంధేయమ్.

(ఫలాంతరాథ ప్రపత్త్యాదీతి) మోక్షం ప్రప్యపాయత్వేన అసమప్తీయమాన
ప్రపత్తిః - ఫలప్రపత్తిః. రేదావిధివైదిగ్దశ్య ఫలభూత ఇతిజ్ఞేయమ్. (ప్రాప్తమిచ్చ
పృతి) ఏతద్వచనం జాత్యాదినియమాపేక్షారహితమోక్షోపాయ పక్షాదవరమితిపూర్వ
పక్షానాభిప్రాయః. సిద్ధాంతిస్తు ఏతద్వచనంజాత్యాది నియమాసపేక్ష శరణవరణాధి

ఇతి మోక్షసాధనషడంగ సర్వాధికారత్వ గ్రాహకవచనవిరోధః. తస్మాన్
† వ్యాజప్రపత్తిపరత్వేనాన్యథా సిద్ధత్వాత్.

నచ, అనేనైవ అపశూద్రాధికరణబాధః కింసన్యాదితిశబ్దశ్చమ్.
సావకాశ నిరసకాశయోర్మధ్యే నిరసకాశస్యైవప్రాబల్యాత్; అపశూ
ద్రాధికరణేహి, యదైవహితైవస్థికవిషయాశ్చయన విధిసిద్ధస్వాధ్యా
యసన్పూర్వజ్ఞానలాభేన కర్మవిఫలయోజ్ఞానతదుపాయాదీన పరాన్నస్వీ
కుర్వన్తి; తథాబ్రహ్మోపాసనవిధయోపి. అతి అధ్యయనవిధిసిద్ధస్వా
ధ్యాయాధికతజ్ఞానస్యైవ బ్రహ్మోపాసనోపాయత్వాత్ శూద్రస్య
బ్రహ్మోపాసననామర్థ్యాసంభవః. ఇతిహాసపురాణేఅపి వేదోపబృంహ
ణంకుర్వతీవపడిపాయ భావమనుభవతః, సన్వాతస్త్ర్యేణేత్యాదినాశూద్ర
స్యబ్రహ్మవిద్యాధికారః కష్టతోనిషిద్ధః. నచాస్య అష్టాంగయోగమాత్ర
విషయత్వమ్; బ్రహ్మవిద్యాయాం శూద్రస్యా పృథికారోక్తినవేతివి
చార్యత ఇతిబ్రహ్మవిద్యాసామాన్య విషయకోపక్రమస్వారస్యవిరోధాత్.
“ఓమిత్యాత్మానం యుజ్జీత” ఇతిన్యాసవిషయేపి యుజిధాతుశ్రవణాత్,
షడంగయోగఇతి సమాఖ్యాబలాచ్చన్యాసయోగస్యాప్యూపాసనత్వా విశే
షాచ్చ. “భాష్యస్తు పరరజ్జనమ్” ఇతిరీత్యాగతివర్ణనస్తు మద్దవచనమేవ.
తస్మాదష్టాంగయోగవత్ షడంగయోగస్యాపి మోక్షోపాయ బ్రహ్మవిద్యా
కారభూతాన్యజ్ఞన్యాసస్యగతిత్వ లక్షణోభయాధికార కవ్యాజప్రపత్తిపరమిత్యా
శయఇతిబోధ్యమ్.

(అనేనైవేతి) ప్రాశస్త్యమిచ్చన్తితి వచనేనైవేత్యర్థః. (కింసన్యాదితి) *సహివ
చన విరోధేన్యాయః ప్రభవతీతి న్యాయాదితిభావః. (సావకాశేతి) అస్యభాసిద్ధ
త్వేన సావకాశమిదం వచనమితితాత్పర్యమ్. (అపరాంతి) అవేదికానిత్యర్థః. (తథా
ఇతి) అపరాన్న స్వీకుర్వన్తీత్యర్థః. (ఉపాయభావమ్) బ్రహ్మోపాసనోపాయ
భావమ్. (అస్య) అపశూద్రాధికరణస్య (భాష్యన్తితి) “యుద్ధప్రాత్సాహనాగీతా-

త్వాఽవిశేషాత్, ఉపాసనాత్క త్వా విశేషాత్, తస్యసర్వాధికారత్వే
అనన్యధాసిద్ధ ప్రమాణాభావాచ్చ అష్టాజ్ఞషడ్జయోగాప్రభావవ్యధిక్య
తాధికారావేవేతి.

అధశరణాగతేస్సర్వాధికారత్వే ఉపపత్తిం వక్తుంతద్విషయస్య
భగవత్సర్వశరణ్యత్వం సోపబృంహణశ్రుతిసిద్ధమిత్యాహ (శ్రౌతీత్యా
దినాసత్యాపితేత్యన్తేన) అత్రశ్రౌతిత్యుత్తరం (౧) “సర్వస్యశరణంసుహృత్”
(౨) “ముముక్షుర్వై శరణమహం ప్రపద్యే” ఇత్యాది శ్రుతయోవివక్షి
తాః. సర్వశరణ్యతావిషయతయా సర్వకర్తృకశరణచరణ్ణా తా. * స్థౌ
త్యాపీత్యన్తేన (౩) “సర్వలోకశరణ్యాయ” (౪) “సర్వయోగ్యమనావాస
మప్రమాదమనూపమమ్ | పృథన్నార్దిహరం విష్ణుంశరణం గన్తుమర్హసి |
త్రయీణాంక్షత్రియాదీనాం పృథన్నానాశ్చతత్వతః | కుయోవిష్వపిస
జ్ఞాతో యస్సక్పిచ్చరణంగతః | తంమాతాపితృహన్తారమపి యాతిభ
వార్తిహః” ఇత్యాది స్మృతయోవివక్షి తాః. తథాచ, భగవత్సర్వ క
ర్తృకశరణవరణార్హత్వస్య పృథలప్రమాణ సిద్ధత్వాత్, తతపవశరణా
గతేస్సర్వాధికారత్వసిద్ధేః, తస్యా అధికారివిశేషణమాత్రత్వేన ఉపా
యభూతో పాసనాత్కబ్రహ్మవిద్యామాత్ర విషయాఽపశూదాధికర
ణన్యాయ విషయత్వాభావాచ్చ శరణాగతేస్సర్వాధికారత్వ ముపపద్య
తేవేతిభావః.

అర్హోపచ్యవనంగద్యం భావ్యచు షరరజ్జనమ్” ఇతివేదాంతాచార్యసూక్తిః. (తస్య)
షడ్జయోగస్య. (అధిక్యతాధికారావేవేతి) అయంభావఇతి పూర్వేణాన్వయః.

(తద్విషయస్య) శరణాగతి విషయస్య. (తస్యాః) శరణాగతేః. (ఇత్యాది
స్మృతయఇతి) అదిశబ్దేన “బ్రహ్మక్షత్రవిశిష్ణుద్రాష్ట్రీయశ్చాస్తరజాతయః | సర్వ
విషప్రపద్యేర్క సర్వధాతారమచ్యుతమ్” ఇత్యాదయోవివక్షి తాః. (అధికారి
విశేషణమాత్రత్వేనేతి) (అపశూద్రాధిక్యకరణన్యాయేతి) అపశూద్రాధికరణం - శూ

అథాస్యావేదవిహితత్వేన సర్వాధికారత్వం “సత్యంవద” ఇత్యాదివేదవిహిత సత్యవచనాది దృష్టాస్తేన ఉపపాదయతి (సత్యాదిష్టిత్యాదినా). (సర్వాస్వదే) ఇత్యనేనసంలచేతకోష్ఠిననా త్కతయా సర్వేషామాస్పదమితివా, బహువ్రీహిసమాసేన సర్వేషాంస్వరూపనిష్ఠమితివా స్వరూపానురూపత్వ ముచ్యతే. “యావదా త్తనియతత్వ త్పారతన్యోచితా” ఇతిసూక్త్యన్తరానుసారాత్. తతశ్చస్వరూపానురూప వ్యాపారస్య నాధికారాన్తరాపేక్షేతిసూచితమ్. * సత్పద ఇత్యనేన, ఏవంభూత శరణవరణనై విన సదాచార్య రుచిపరిగృహీతత్వం నాన్యస్యేతిదర్శితమ్. తతశ్చవక్ష్యమాణం సమ్ప్రదాయజాతం సజ్జహితంభవతి.

అదైవం సజ్జహితమర్థంవివృణోతి (ఇప్పడియిత్యాదినా). అత్ర “అచియవేణుమ్” ఇత్యస్తేన పరిమళవాక్యేన వక్ష్యరూపాన్తరా సామాన్యస్య అవశ్యజ్ఞాతవ్యతా వ్రతిజ్ఞాయతే. (ఇప్పడియతి) “ఇబ్బక్తియోగమ్ త్రైవర్తికరైయైహీంద్రార్కుమ్ త్రైవర్తికర్ తగ్గళిల్ జ్ఞానత్తి లేయాతల్ శక్తియిలేయాతల్ ఇరణ్ణిలుమాతల్ కుడైయుడైయార్ కుమ్ ఫలవిళమ్బమ్ పొఱుక్కవిళైయాత తీవరినగవేగముడైయార్

ద్రాణాం మోక్షోపాయోపాసననిషేధకమ్. శరణాగతేరధికారివిశేషణత్వేన తస్యాః బ్రహ్మవిద్యాత్వేనాపి వితదధికరణా విషయత్వాత్, వితదధికరణం శూద్రాణాంసనిష్కేధకం భవతీతిభావః.

(అస్యాః) శరణాగతేః. (బహువ్రీహితి) “సర్వస్వదంయస్యసః” ఇతివిగ్రహోబోధ్యః. (యావదాత్మేతి) న్యూసతిలకే; “ఆరైష్వానరభూతదన్యవిషయేభ్యచ్చిన్నదేహస్తరా వస్త్యాదేరసపేక్షణాత్తనుభృతాం సత్యాదివదన్యాదిసిని. శ్రీరణ్వేన సర్వాధికారత్వనియతత్వ త్పారతన్యోచితాత్వయ్యేవత్వదుపాయ ధరపిహితస్వోపాయ భావాస్తుమే” ఇతి. యావదాత్మనియతేతి-కృత్వాన్నిత్తనియతేత్వర్థః. (అధికారాన్తరాపేక్షేతి) జాత్యాద్యధికారాన్తరాపేక్షేత్యర్థః. (సమ్ప్రదాయజాతమ్) * పుకలాన్తిల్లావడియే నిత్యది సమ్ప్రదాయజాతమ్.

కుమ్ యోగ్యమగ్లామైయాలే తద్దశళళకరై తైళిన్దు” ఇత్యాదినా పూర్వాధికారోక్తి ప్రకారేణేర్భర్తః. (అభిమతఫలత్తుక్కితి) సామాన్య నిర్దేశః సర్వాధికారిసాధారణాన్వయః. (ఉయాసాన్తరనిస్సహనాయితీ) దుశ్శకత్వ స్వరూపవిరుద్ధత్వాదిజ్ఞానైర్వ్యాసంభవం నైస్సహాయం వివక్షితమ్. (న్యాసవిద్యైయిలేకతి) అయంన్యాసవిద్యాశబ్దః సర్వప్రతిపత్తిసాధారణః. అన్యధావక్ష్యమాణ శరణవరణాధికారజ్ఞాతవ్యతాయా అప్రతిజ్ఞాతత్వాపాతాత్.

నను, న్యసేదితి శబ్దాన్తరాత్ న్యాసస్యశరణాగతి భేదస్సిద్ధాంతసిద్ధః. తత్కథం న్యాసశరణాగతి సాధారణమితిచేన్న. విద్యుపాస్యాది శబ్దానాం సర్వవిద్యా సాధారణ్యేషి “నానాశబ్దాదిభేదాత్” ఇతిసూత్రభాష్యాద్యనుగుహిత రీత్యా రిద్విద్యా భేదసాధక శబ్దాన్తరత్వవదత్రాప్యవపత్యే.

(పూర్వాధికారేతి) ఉపాయవిభాగాధికారేత్వర్థః. (యథాసమ్యవమితి) అజ్ఞానాదుత్ప్రేక్షకానాం దుశ్శకత్వజ్ఞానేనఉపాయాన్తరనైస్సహాయస్సర్వజ్ఞానాం శక్తిపరవశానాం స్వరూపవిరుద్ధత్వానేనఉపాయాన్తరనైస్సహాయమిత్వవసేయమ్.

(నానాశబ్దాదిభేదాదితి) శ్రీభాష్యే త్పరీరహాధ్యాయే ర్పరీయపాదే శబ్దాది భేదాధికరణే. “నానాశబ్దాదిభేదాత్” ఇహబ్రహ్మ విద్యాస్వరూపే బ్రహ్మప్రాప్తి రూప మోక్షైకభూతి. సద్విద్యాభూమివిద్యాదహరవిద్యోపకోసల విద్యా శాస్త్రీయ విద్యావైశ్వానరవిద్యానైస్త్వయ ఉపాధ్యక్షవిద్యాదికావకశాభాగ అన్యథాన్తర గతాశ్చిదాహరణమ్. అన్యః ప్రాణాద్యేక విషయసంభవ. కింత్రివిద్యైక్యమ్. ఉతవిద్యాభేద ఇతిసంశయ్యతే. అత్రైవాసాం పరస్పరభేదే సమగ్నితేనతి ఏకస్యా దహర విద్యాదికాయా స్సర్వవేదాన్తప్రత్యయన్యాయః. కింయక్త్వ విద్యైక్యమితి కుతః, వేద్యస్య బ్రహ్మణ ఏకత్వాత్. వేద్యంహివిద్యాయారూపమ్. అతోరూపైక్యా ద్విద్యైక్యమితి.

ఏవంప్రాప్తేభిధేయతే. (నానేతి) నానాభూతావీద్యాః; కుతః, శబ్దాది

అతవపప్రపన్నపారిజాతే;-- “ప్రపత్తిరపి సామాన్యాచ్ఛాస్త్రే
 ౭స్యత్రప్రపచ్చ్యతే” ఇతి, “చేనతేనాప్యతేతత్త్రిన్నాన్యసేనైవ” ఇత్యాది
 న్యాసశబ్ద ఘటితవచనానాం సామాన్యవచనత్వమ్, “శరణాగతి శబ్దేన
 పప్రత్తిస్తువిశేషితా” ఇతి, “ప్రార్థనామతిః - శరణాగతిః” ఇత్యాది
 శరణాగతిశబ్దఘటితవచనానాం విశేషవచనత్వ ఇచ్చ౭నుగృహీతమ్,
 యద్వా, అయన్యాసవిద్యాశబ్దః ప్రపత్తివిద్యాసామాన్య నిరూఢఇతి
 నానుపపత్తిః. “ఇచ్ఛీయుమవనుక్కు” ఇతిహేతుగర్భం విశేషణమ్.
 తతశ్చ “న్యాసవిద్యానుసానోన్ముఖత్వాత్” ఇతిహేతుర్లభ్యతే. తస్యచ
 “అతీయవేణుమ్” ఇత్యత్యాగిన్వయః. అధికారివిశేషమితి విశేషశబ్దేన
 న్యాసాధికారాణాముపాసనాధికారేభ్యోవైలక్షణ్యం పరస్పరవైలక్షణ్య

భేదాత్. ఆదిశబ్దేన అభ్యాససంఖ్యగుణప్రకరణానామభేదానిగృహ్యంతే. శబ్దాస్తరా
 దిభిరత్రవిధేయభేదహేతవోన్ముఖభేదాద్యశ్యంతే. యద్యపి “వేద” “ఉపాసిత”
 ఇత్యాదయశ్శబ్దాః ప్రత్యయాపుత్త్యభిధాయనః. ప్రత్యయాశ్చ బ్రహ్మైకవిషయాః.
 తదాపి తత్తత్ప్రకరణోదిత జగదేకకారణత్వాదఽపహతపాప్యత్వాదివిశేషణ విశిష్ట
 బ్రహ్మవిషయ ప్రత్యయాపుత్త్యవబోధినః ప్రత్యయాపుత్తిరూపా విద్యాభిద్వయః,
 బ్రహ్మప్రాప్తిరూప ఫలసంబధ్యపాసన విశేషాభిధాయనిచ నిరాకాంక్షాణివా
 క్యాని ప్రతిప్రకరణం విలక్షణవిద్యాభిధాయానీతి నిశ్చయతే. అస్మిన్నర్థే “శబ్దాస్తరే
 కర్మభేదః” ఇత్యాదిభిః పూర్వకాంతోదితైస్సూత్రై స్సంధేపి పునరిహ ప్రతిపాదనం
 వేదాస్తవాక్యాన్యవిధేయజ్ఞానపరాణీలకుదృష్టి నిరసనాయ. అతోవిద్యాభేద ఇతి
 స్థితమ్” ఇతి. తచ్ఛ్రుతప్రకాశికాయాం పూర్వవిద్యా విషయచింతాక్రియత ఇతి
 సన్తతిః. (అక్షరవిద్యాదికాఇతి) ఆదిశబ్దేనన్యాసోవిషయేతః. సూత్రేపి శబ్దాదిభేద
 సద్భావాత్. ఉదాహరణమ్- విషయ ఇత్యర్థః ఇతి. (తత్త్వద్వాభేదసాధక శబ్దా
 స్తరత్వపదితి). యథాతత్తదాకార విశేషవిశిష్టత్వేన సామాన్యశబ్దస్య మహావాక్య
 జ్ఞానాత్ విశేషబోధకత్వం, తదాన్యాసశబ్దే ఉపపత్తిరితిభావః.

(ప్రపత్తిరితి) అస్యత్రాశ్చాస్త్రే ఇత్యన్వయః. (తస్యచ) హేతోశ్చ. (పరస్పరవైలక్షణ్య
 మితి) శరణపరణన్యాసయో ర్వైలక్షణ్య మిత్యర్థః.

జ్ఞాభిప్రేతమ్, “ముతలాననై” ఇత్యాది శబ్దేనఘోషాయాది విశేషావివక్షితాః.

అధసాధన ప్రపత్త్యధికారం భక్త్యాద్యధికార సాధారణేన సామాన్యరూపేణ దర్శయతి. (అధికారిమావతిత్యాది ద్వితీయవాక్యేన) “అవ్యోఘలోకాయుగళితే ప్రవృత్తనామ్ పురుషసుక్కు అధికారమానతు - ఫలత్తిల్ అర్థిత్యముమ్, ఉపాయత్తిల్ సామర్థ్యముమ్” ఇత్యన్వయః. తథాచ, అర్థిత్యవిశిష్టసామర్థ్యమేన సాధనాంతరసామాన్యాధికార ఇత్యుక్తం భవతి. అథవా, యథాక్రమమేవాన్వయః. ఆదాపి ఉపాయాన్వయితావచ్ఛేదక ధర్మాత్మకః అధికారస్తానత్ స్వఫలసాధన ప్రవృత్త పురుషవిషయే నిరుక్తిరూపాభవతీత్యేవార్థః. తథాచ, స్వప్రవృత్తి నివృత్తానాంశరణాగతానా మధికారోఽన్యాయ్యశ ఏతేర్జ్ఞాపితమ్. త్రికతసురిత్యుక్తిం సామర్థ్యం వినుణోతి (ఇవబ్రూలిత్యాది నాతృతీయవాక్యేన). ఉక్తిస్యసాధనాంతరాధికారస్య సిద్ధోపాయాధికారాద్వ్యావృత్తిమాహ (ఇన్వధికారమ్ ముచ్చే సిద్ధమామిరుక్కు మితితురీయవాక్యేన). అత్ర “సిద్ధమేవహి సర్వత్రనియోజ్యస్య విశేషణమ్ । చీవనాది తదైవైకం కామనైవ విశేషణమ్.” ఇతి శ్రీయామునాచార్యకారికా అభిప్రేతా.

(నిరుక్తరూపః) అర్థిత్యవిశిష్టసామర్థ్యరూపః. (సిద్ధమేవేతి) (స్వప్రత) సాధనప్రవృత్తౌ. (నియోజ్యస్యవిశేషణమ్) నియోజ్యస్య - పురుషస్య, విశేషణమ్ - అధికారిః. సిద్ధమేవ చీవనాది. యావజ్జీవముగ్ని హూత్రంజాహుయాదితి నిత్యవిశేషణమ్. “స్వర్గకామాయజేత” ఇత్యనిత్యేకామనా విశేషణమిత్యర్థః. (యామునాచార్యాః) ఆశంసాదితి ద్రావిడనామకాః.

అత్రాయమభిప్రాయః. యదచేతన ప్రవృత్తి సాధ్యానాము పాయాంతరాణా మధికారోపిచేతనయత్న సాధ్యస్యాత్, తస్మి అధికారసాధన ప్రవృత్తిరపి అధికారాంతర సాపేక్షతయాతస్యాపి సాధ్యత్వేత స్యాపితధాత్వ మిత్థనవస్థాస్యాత్; తస్మాచ్ఛేతనయత్న సాధ్యోపాయస్థలే సిద్ధపవాధికారోపాచ్యుః; పవంసిద్ధోపాయాధికారస్యాపి సిద్ధత్వేనిత్య ఫలోపధానప్రసజ్ఞాత్, సాధ్యనైవ సిద్ధోపాయాధికారత్వం వాచ్యమితి. ఏతేన శరణాగతేనాన్యత్వాత్ సిద్ధోపాయాధికారత్వం నసమ్భవతీతి కేమాఞ్చిద్భాగ్నిర్హారోత్సరితా.

అధసాధనాంతరాధికారఘటకార్థనావిషయంఫల స్వరూపమాహ (ఇతుడై యవనుక్కిత్యాదినా). “ఇతుడై యవనుక్కుప్రయోజనమాయ్ కోణ్ణు” ఇతిఫలస్య స్వార్థత్వముక్తిమ్. అనేనశరణాగతకర్తృకార్థనా విషయాద్వ్యాప్యత్తిరుక్తాభవతి. ఏతేనసాధనాంతరనిష్ఠానాం ప్రయోజనాంతరమైముఖ్యరూపమాకించ్యన్యం నాస్తీతిదర్శితమ్. అధతదుపాయ స్వరూపమాహ (తదర్థమాకవిత్యాదినా). (తదర్థమాకవితి) స్వప్రయోజనార్థతోవ్యక్త్యాన్య సోపాసనయోరహంకార గర్భత్వందర్శితమ్. సాధనమాక విత్యనేన అధికారివిశేషణతయా విధీయమానాఫలప్రపత్తిర్వాప్యవర్త్యతే. నిత్యసిద్ధ సిద్ధోపాయవ్యావర్తనాయాహ (విధిక్కుప్పడుమతి

(తస్యాపి) అధికారాంతరస్యాపి. (తధాత్వమ్) అధికారాంతరసాపేక్షత్వమ్. (ఫలోపధానమ్) ఫలోత్పత్తిః. (సాధ్యనైవేతి) ప్రతిబద్ధకాభావస్య అధికారత్వ కల్పనేలాఘవాత్, తస్యనైవోజ్య విశేషణత్వం సిద్ధమితి, ప్రతిబద్ధకాభావరూప ప్రపత్తేసిద్ధోపాయాధికారత్వం సమ్భవతీతిభావః. (వాన్యమితితి) అత్రాయ మభిప్రాయ ఇత్యన్వయః.

(అర్థనావిషయాదితి) ఫలాదితిశేషః. (తదుపాయేతి) ఫలోపాయేత్యర్థః. (అధికారివిశేషణతయేతి) ఈశ్వరనైవ ప్రయోజనం యత్తతత్ఫలమ్ - అధికారి

తి) చేతనకృతిసాధ్యతయా ప్రతిపాద్యమానమిత్యర్థః. కేచిదత్ర “సాధ్యమాక విధిక్రప్పడుమతు” ఇతిపరన్తితదసత్. కర్తృవ్యాపారసాధ్యతాయా ఏవవిధ్యర్థత్వేనతేన పానరుక్త్యాత్.

ఇథంసాధనాన్తరాధికార సాధారణాకారేణ ఉపాయభూతన్యాసాధికారోనిరూపితః అనేనైవ ఉపాయభూత తత్త్వాన్యాసాధికార విశేషామాణామపిత తత్ఫలాదివిశేషానుగుణ్యేన జ్ఞాతుంశక్యతయా నిరూపితప్రాయత్వాత్, అప్రకృతత్వాచ్చ తానుపేక్ష్య ఫలప్రపత్తిరూపన్యాసవిశేషా సాధారణాధికారన్యైవ అవశ్యజ్ఞాతవ్యతామాహ (ఇగ్గిత్యాదినా). (ఇట్లు)ముముక్షుత్వాధికారోపాయ విభాగాధికార యోరనన్తరే అస్మిన్నధికార ఇత్యర్థః. అయంభావః; ఏతదధికార శిక్షణీయాధికారిణి పూర్వాధికారాభ్యాం సాధ్యాభాస సాధనాభాసవై రాగ్య పర్యంతయా శిక్షితస్వరూపత్వేన తన్నివర్తిత సాధనాన్తరతుల్యసాధన ప్రపత్త్యధికార విశేషాణా మత్రాప్రకృతత్వాత్, ఫలప్రపత్త్యధికార విశేషవేవ అత్రజ్ఞాతవ్యతయా పరిశిష్యతఇతి.

విశేషప్రపత్తేరితిభావః. (పరస్మితి) సాధనమాక విధిక్రప్పడుమతిపారశ్చేత్ సాధనరాహిత్యేనాపి విధియమానం కిచ్చిదస్మిద్భోత్యతే; తదాస్వసిద్ధాప్తవిరోధః. అతః “సాధ్యమాకవిధిక్రప్పడుమతి” ఇతి పారాన్తరమాశ్రయణీయమితిసారాస్వాదిసీకృదభిప్రాయ ఇతిబోధ్యమ్. సిద్ధాన్తః- “అధికారింక్తు కృత్యమామతు ఉపాయపరిగ్రహమ్ అత్రై సాధనమాకవిధిక్రొజాన్” ఇత్యుక్తమ్. (పానరుక్త్యాదితి) “విధిక్రప్పడుమతు” ఇతివిధేః కృతిసాధ్యత్వవైవాధిత్వాత్, “సాధ్యమాకవిధిక్రప్పడుమతు” ఇతిపానరుక్త్యమిత్యర్థః.

(తాన్) న్యాసాధికారవిశేషాన్. (ఏతదధికారేతి) అధికారిణః శిక్షితస్వరూపత్వేనేత్యన్వయః. (సాధనేతి) సాధనాన్తరతుల్య సాధనాన్తర ప్రపత్తిత్యన్వయః. (పరిశిష్యతఇతీతి) అయంభావ ఇత్యన్వయః.

(స్వతంత్రప్రపత్తిరూపేతి) అత్ర అన్యేచ్ఛానన ధీనేచ్ఛావిషయ త్వరూపం ప్రాధాన్యం స్వతంత్రశబ్దేనవివక్షితమ్. తేనసాధన ప్రపత్తి వ్యాప్తిః, తస్యస్వప్రయోజన పరతంత్రత్వాత్. గురూపాయ నిరపేక్షత్వం స్వతంత్రత్వమితి వివక్షాయామపి సాధనప్రపత్తేర్నతత్సమ్మతిః. తస్మాగురూపాయ స్థాననివిష్ట సిద్ధోపాయసాపేక్షత్వాత్. తథాచానుగృహీతం ద్వయాధికారే; “అజ్ఞమాక ప్రపత్తియమ్ పణ్ణి ఉపాయ మాక ఉపాయము మనుష్టిత్తు పెఱవేణ్ణిమ్ ఫలవై ఉపాయమొయియవే ప్రపత్తిమాత్రతాలే వెఱుకైక్కడి ఈశ్వరనుడైయ సహజకారుణ్యాది స్వభావవిశేషమాకైయాలే అకిచ్చననుకు ఈశ్వరన్ ఉపాయాంతరస్థానతిలే నిష్ఠానెన్గితు” ఇతి.

స్వనిష్పాద్యగురూపాయ నిరపేక్షత్వం తదిత్యుక్తావపి తస్మాస్తదసమ్మతిః. భగవతిగురూపాయ నిష్పాదనభరన్వైసఅకిచ్చనేన సమర్పణిమాణతయా తథాస్వీకృతభరేణ భగవతాభక్తిదానేఽపితస్యాస్తదృశప్రపత్తి నిష్పాద్యత్వాన పాయాత్. తస్మా అజ్ఞప్రపత్త్యపేక్షయా

(స్వతంత్రప్రపత్తి) అన్యత్వవ్యతిరేకత్వం స్వతంత్రత్వమితి పూర్వవక్షిణ ఇతి బోధ్యమ్. (తేన) అన్యేచ్ఛానధీనేచ్ఛా విషయత్వరూపప్రాధాన్య వివక్షణేన. (తస్య) సాధనప్రపత్తినిష్ఠస్య. (గురూపాయః) భక్తిః. (తత్సమ్మతిః) గురూపాయనిరపేక్షత్వ సమ్మతిః. (తస్మాః) సాధనప్రపత్తేః (గురూపాయస్థాననివిష్టేతి) గురూపాయవసానస్య ఫలప్రదత్వభరన్వయ స్వస్మిన్నభావాత్, గురూపాయానుష్ఠాన భరన్వైవస్య స్థితి విద్యమానత్వాత్, తాదృశభరన్వైవ ఈశ్వరే సమర్పణాత్, తదుపాయస్థాన నివిష్టేశ్వరసాపేక్షత్వం సాధనప్రపత్తేరితిభావః. ఫలప్రపత్తి ప్రవృత్తిః - “అధికారో మేభూయాత్” ఇతిస; అపితు ఫలత్వేనతత్రప్రవృత్తిరిత్యవసేయమ్.

(తదితీతి) తత్ - స్వతంత్రత్వమ్. (తస్మాః) సాధనప్రపత్తేః. (తదసమ్మతిః) స్వతంత్రత్వాసమ్మతిః. (తస్మాః) సాధనభక్తేః.

సాధనప్రపత్తేః కోవిశేషఇతిచేత్, స్వశక్త్యైవయథాకథజ్ఞిదనుష్ఠీయా
మానాయాం భక్తావశక్యాం శనిష్పాదనమజ్ఞప్రపత్తికార్యం ప్రథమత
ఏవ అనారభ్యాయా భక్త్యైవదంశనిష్పాదనమ్ సాధనప్రపత్తికార్య
మిత్యనయోర్విశేషః. తస్మాత్, సాధనప్రపత్తే సాన్వితస్త్యన్యదున్ని
రూపత్వాత్ ఫలప్రపత్తిరేవ అతస్వతస్త్రప్రపత్తిశ్చార్థః.

ననుఫలప్రపత్తేరప్యధికారాత్మకత్వేన పరమృరయా మోక్షార్థ
త్వాత్, స్వతస్తత్వంనోపపద్యతేఇతిచేత్, న.తస్యావస్తుతోఅధికారస్య
సత్వేపి పరార్థకైర్జ్యుర్భుత్వ రూపస్వయమ్ప్రయోజనత్వేనైవ ఉపాదీయ
మానత్వేన అవిరోధాత్, తతఏవహితస్యా అన్యార్థత్వేనతి ప్రసక్తాదుప
కారకత్వా ద్వాన్విజత్వముచ్యతే.

(మోక్షోపాయవిశేషేతి) అత్రమోక్షోపాయ పదమప్రధానో
పాయపరమ్. “భక్తిప్రపత్తికల్ అప్రధానజ్ఞాన సాధ్యోపాయజ్ఞో”
ఇతివాక్యాన్తరానుసారాత్. అప్రధానసాధనత్వశ్చ స్వయమ్ప్రయో
జన భగవత్ప్రీతిత్వావచ్చిన్న కార్యతానిరూపితకారణతా శాల్క్యద్వేష
ప్రభృతియావదాత్మభావ్యను భవకైర్జ్యుర్భుత్వస్తచేతన వ్యాపారసము
దాయ త్వావచ్చిన్న జన్యతానిరూపిత జనకతాశాలి మోక్షయిష్యా
మితి పదోపాత్త మోక్షాసాధారణకారణ తానచ్ఛేదకసజ్జల్ప విశే
షనిష్ఠకార్యతా నిరూపిత ప్రతిబద్ధకాభావత్వావచ్చిన్న కారణతాశాలి
త్వమ్. ప్రతిబంధకాభావస్య కారణత్వమనభ్య పగచ్ఛతాం సామగ్రీ
కాలీన కార్యతానిత్వాదప్రయోజకత్వమేవ ప్రతిబద్ధకత్వం న కారణభూ

(తస్యాః) ఫలప్రపత్తిః. (అన్యార్థత్వేనతితి) స్వయమ్ప్రయోజన భావస్య
త్యర్థత్వేనతిత్యర్థః. (ప్రసక్తాగు కారకత్వాదితి) ఫలప్రపత్తిః స్వరూపయావత్ప్రీ
జ్ఞానరూపత్వేన ప్రతిబద్ధకాభావత్వేన దృష్టవిషయామిదం ప్రతి ఉపకార
కత్వాదిత్యర్థః.

(స్వయమ్ప్రయోజనేత్యాది) కారణతాశాలివ్యాపార ఇత్యన్వయః. జనకతా

తాభావప్రతియోగిత్యమితివదతాం సిద్ధాంతేతు, కృతినామాన్యం ప్రతి
జ్ఞానేచ్ఛయోసామాన్యకార్యకారణభావనత్వేన తనూదాయకేవలపరా
తిశయాధాయక కృతినస్తతి లక్షణమోక్షం ప్రతిశేషత్వ రూపస్వరూప
జ్ఞానలక్షణప్రపత్తే స్తాదృశమోక్షవిషయ కోత్కటేచ్ఛా లక్షణాభినివే
శాత్మక భక్తేశోచాయత్వస్య సూపపాదత్వాన్నానుపపత్తిః. నచైవం
సాధారణస్య మోక్షోపాయత్వవ్యవహారానుపపత్తిః; తదప్రధానోపాయ
త్వస్యైవ ఆచార్యైరనుగృహీతత్వాత్. అప్రధానకారణ్యం నామ
సాధారణకారణ్యమేవ. అత ఏవోక్తిమ్ (౧) “నిమిత్తమాత్రమేవాసా
మృజ్యానాం సర్గకర్మణి. ప్రధానకారణీభూతాయతో వైసృజ్యశక్తయః.”
ఇతి. స్పష్టశ్లోదమ్ (౧) “వైషమ్యవైర్భుజ్యేనసాపేక్షత్వాత్” ఇతి శ్రుత
ప్రకాశికాయామిత్యన్య తవిస్తరః. (మోక్షోపాయవిశేషేతి) విశేషవదేన

శాలిన్కల్ప విశేష ఇతివ్యయః. (కృతినస్తతి) (సప్రతిలక్షణమోక్షంప్రతి) అని
చ్ఛిన్న కైకర్మరూపమోక్షంప్రతి. (ఉపాయత్వస్యసూపపాదత్వాదితి) “భక్తిచా
వ్యరుచిమలే పుటమ్. ప్రపత్తిస్వరూపయాధాత్వజ్ఞానతిలేపుటమ్” ఇతి, దృష్ట
విధయాకారణత్వం బోధ్యమ్.

(సాధారణకారణత్వమితి) సాధారణకారణత్వంనామ - కార్యత్వావచ్ఛిన్నకార్య
తా నిరూపిత కారణతాశాలిత్యమ్. అసాధారణకారణత్వంనామ - కార్యత్వాతి
రిక్తధర్మావచ్ఛిన్న కారణతాశాలిత్యమ్. దణ్డకార్యేణైవ కార్యత్వాతిరిక్తధర్మః
ఘటత్వమిత్వాదికం బోధ్యమ్. (నిమిత్తమాత్రమితి) సాధారణ కారణమిత్యర్థః.
(అసా) ఈశ్వరః (సృజ్యశక్తయః) సృజ్యానాంశక్తయః కర్మాణీశ్వరః.

(వైషమ్యేతి) “వైషమ్యవైర్భుజ్యేన సాపేక్షత్వాత్తదాహిదర్శయత్” ఇతి
బ్రహ్మసూత్రమ్. లీలావిభూతౌ సూన్యాధికభావేన జీవసృష్టాత్తత్కర్మసాపేక్ష
త్వాత్ ఈశ్వరస్య వైషమ్య వైర్భుజ్యేన నేత్యర్థః. వేదాంతపీఠాన్నితీయాధ్యాత్మిక
ప్రథమపాదే; దేవమనుష్యేదివిమమృష్ట్యా వక్షపాతప్రశ్నాత్ దుర్వివహయఃఖగర్భ
త్వేనవైర్భుజ్య ప్రశ్నాచ్ఛవరమకారుణిక్యవరమపురుషస్య పరిపూర్ణస్య లీలార్థమపి

“యావదాత్మనియతత్వత్పరతస్త్రిచితా” ఇత్యుక్తంస్వరూపానురూపత్వం వివక్షితమ్. “నిష్ఠానుక్కు” ఇత్యుక్తేన శరణాగతేర్భగవత్ప్రవృత్తి విరోధిస్వప్రవృత్తినివృత్త్యాత్మకత్వం సూచితమ్. అతఃన అత్రపూర్వవత్ “మోక్షోపాయవిశేషత్తిలే ప్రవృత్తినామ్ పురుషనుక్కు” ఇతి నానుగృహీతమ్.

అథశరణాగతేర సాధారణాధికారంచక్రం తదన్తర్గత స్వరూపయాధాత్మగ్రహణస్య అష్టాంగజ్ఞయోగరూపాభయ విరోధాసన సాధారణ్య భ్రమవారణాయత తాన్ధారణాధికారం ప్రథమందర్శయతి (శాస్త్రేత్యాదినా). శాస్త్రజ్యోత్యనేన భగవన్నిర్దేశిక కటాక్షజన్యంజ్ఞానం వ్యావర్త్యతే. అనుష్ఠానావ్యభిచరితాధ్యనసాయాత్మకత్వంహి భగవత్ప్రవర్తిత సత్వమూలకజ్ఞానస్యవిశేషః. తదభావాదేన శరణాగతన్యతిరిక్తానాముపాయాన్తర నిష్కత్వమితిభావః. అత్రతూప్తిలుయ్యకొన్డార్ విషయంభగవద్భావ్యకారనచన మనుసన్ధేయమ్.

జగత్సర్వోపసమృపతీత్యాశక్త్యాహ(వైషమ్యస్థైర్యసాపేక్షత్వాన్ని గాహిదర్శయతి) ఈశ్వరస్య విచిత్రజగత్సృష్టాదేవాదివైషమ్య ప్రయుక్త పక్షపాత్యః, గుణిప్రదజగత్సర్వేవైర్లయ్యజనసంభవత్యః. వైషమ్యదా ఈశ్వరస్య జేత్రజ్ఞకర్మసాపేక్షత్వాత్. జేత్రజ్ఞానం పూర్వపూర్వకర్మ పర్యాలోచ్య తత్తత్కర్మానుగుణం విషయంజగత్సృజితీ తత్తత్కర్మైవ వైషమ్యది హేతురిర్హ్యః. తదాదేవాదియోఽంత్రేత్రజ్ఞానం తత్తత్కర్మసాపేక్షం దర్శయతిహనుతిః “సాను కారీసానుస్థుచి పాప కారీపాపీభవతి” ఇతి

(నిష్ఠానుక్కునేనేతి) “స్థా గతినివృత్తౌ” ఇతిధారురత్రానిప్రేతా (తదన్తర్గతేతి) అసాదారణాధికారాన్తర్గతేత్యర్థః. (తత్సాధారణేతి) అష్టాంగజ్ఞసాధారణేత్యర్థః. (తదభావాత్) సత్వమూలకజ్ఞానాభావాత్. (భావ్యకారవచనమితి) అత్ర “అవధీర్తి” ప్రథమత్రిక ఒరువనుక్కు రుచిసిక్తకైయలుళ్ళ ఆరుమైయై దర్శిప్పికైకాక ఒరైతిహ్యై ఆరుభిచ్చెయ్కెటార్ (అయ్యకొన్డార్ విషయ

అసాధారణాధికారమాహ (విశేషి త్త విత్యాదినా) తన్నుడై య
విత్యనేన ఉపాయా న్తరాధికారభూతమాశిచ్చన్యం వ్యావర్త్యతే, తద్ధికారి
కావ్యాప్యవృత్తిత్వాదాగ మ్మనస్వాభావికమ్, ఇదస్తు (౧) “త్యత్పద
కమాలా దన్యన్న మే జన్తాన్తరేష్వపి । నిమిత్తం కుశలస్యాస్తి” (౧)
“విష్ణుపోతం వినానాన్యత్కించ్చిద స్తి పరాయణమ్” “అనాగతానన్తకా
ల సమీక్షయాప్య దృష్టవంతారోపాయః” ఇత్యాద్యుక్తిరీత్య నిత్యత్వా
త్ న్వాభావికమితి దర్శనాయ తన్నుడై యవిత్కుత్తిమ్. ఇదమన్యగతి
కత్వేవ్యన్వేతి. తస్యాప్య నన్యభోగత్వ స్వరూపచేతనే యోగ్యతారూపే
ణ నిత్యత్వాత్. ఆశిచ్చన్యం విమిళోతి (ఆశిచ్చన్యమావ తిత్వాదినా)

మాక ఉడైయవరరుళిచ్చెయ్ తవారైయై స్మరిప్పతెఱ్ఱు ఆతావతు తత్వనిర్ణయమ్
పణ్ణిన ఉయ్యక్కొణ్ణార్ భక్తినిర్ణరాయిరుక్కెయాలే అవరై ప్రపత్తినిర్ణరామ్మడి
పణ్ణవేణుమెఱ్ఱుఅవరుమ్ ఇన్ద్రోక్కార్తతై అరుళిచ్చెయ్ తవళవలే ‘అర్థస్థితి అభికితా
యరున్దతు. ఆకిలిమ్ ఆత్మేవిట్టు ఇత్తైష్వల్ మత్తక్కిరుచి ఎన్కిలై’ ఎన్న; ‘విద్వానా
క్తెయాలే అర్థత్తుక్కిన్ద్రాయ్, భగవత్ప్రసాదమిల్లామైయాలే రుచిపిఱ్ఱుత్తిలై.’ ఎఱ్ఱ
అవర్ విషయమాక ఉడైయవరరుళిచ్చెయ్ తవారైయై నిన్దెప్పతెఱ్ఱై” ఇతి. శ్రీమన్మార్గచ
రమశ్లోకప్రకరణశ్రీసూక్తిరసుస్థనేయా.

(తద్ధి) తాదృశముపాయాన్తరాధికార భూతమాశిచ్చన్యం. (కాలికావ్యాప్య
వృత్తిత్వాదితి) కాలిశబ్దాన్తరే అవ్యాప్యవృత్తిత్వాత్ - వాప్యవృత్తిత్వాభావాత్;
సర్వదానాస్తితిభావః. (ఇదస్తు) శరణాగత్య సాధారణాధికార మాశిచ్చన్యస్త. (త్వ
(త్యదేతి) “యేనగచ్ఛామిసర్గతిమ్” ఇతి తురీయపాదః. (విష్ణుపోతమితి) “సంసా
రార్థవముగ్నానాం విషయాక్రాంతచేతసామ్” ఇతిపూర్వాన్దమ్. ఇదంద్వయంజిత
స్తాయామ్. (అనాగతేతి) ఇదంగద్యే. (తన్నుడైయ విత్కుక్తిమితి) †(అత్యస్థదోః
ఆంధ్రవ్యాకరణే “తాసున్” ఇత్యాత్మశబ్దప్రయోగేతత్త్వానేద్రామిదే ప్రయక్తం
తానితిపదమ్ - ఆత్మవాచకమితికృత్వా స్వాభావిక మిత్కుక్తిమితిభావః). (ఇదం)
తన్నుడైయ వధికారమితిపదమ్. (తస్యాపి) ఉక్తాధికారస్యాపి.

పణ్ణలితమాన్యవ్యాకరణానురోధేన సరసమున్నేయమ్.

(ఉపాయాంతరేతి) అయముపాయాంతర శబ్దం ఫలప్రపత్తివృత్తి. రిక్తసాధ్యోపాయ సామాన్యపరిణి, సామర్థ్యాభావమితి వర్జ్యమాణ హేతుత్రయేణ సామర్థ్యాభావ ఇత్యర్థం, “భక్తియిలశక్తనుక్కు” ఇతిపదయం నిర్దేశం, తేనశక్తానామప్ర్యా కిశ్చన్యోపపత్తిః. శక్తానామప్ర్యా స్తికానాం కళజ్ఞభక్షణ స్వర్థస్తే యావ్యసామర్థ్యవత్ స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానేన సాధరాంతరేషు శక్తానామప్ర్యా నామర్థ్యసమ్భవాత్ అతపవహ్యానుగృహీతమ్ “అశక్తిక్కిలకు నిసిద్ధానుష్ఠానమ్” ఇతి. అనన్యగతికత్వమాహ (అనన్యగతికత్వమానతితి) . అత్రగతిశబ్దం - కర్మణిరణే వాప్యత్పన్నం క్రమాదుపేయముపాయంవా బోధయతి, తత్రపూర్వమభిప్రేత్యాహ (ప్రయోజనాంతరవైముఖ్యమితి) అనంతరమభిప్రేత్యాహ (శరణ్యాంతర వైముఖ్యమాకపుమామ్) ఇతి.

(వక్ష్యమాణ హేతుత్రయమ్) అజ్ఞానాదికళమితి, అజ్ఞానాశక్తిపర్యుదాస విశమ్భత్వమత్వాదిత్రయమ్. (భక్తియిలశక్తనుక్కితిపదితి) శ్రీవచనభూషణ చతుర్థప్రకరణే “భక్తియిలశక్తనుక్కు ప్రపత్తి” ఇతి భక్తా అశక్తిః స్వరూపవిరుద్ధత్వజ్ఞానాత్. సతుదైహికాశక్తిః. తద్వదితిభావః (అనుగృహీతమితి) శ్రీవచనభూషణే శ్రీమల్లాకిగురుభిరితేవ్యం. శ్రీవచనభూషణే తృతీయప్రకరణే “అశక్తిక్కు ఇలకు నిసిద్ధానుష్ఠానమ్” ఇతి. తద్వరపరమునివ్యాఖ్యానేః- “ఇవనుడైయ అశక్తిక్కు విషయమ్ స్వరూపోపాయ పురుషార్థ విరోధికత్వాన శాస్త్రనిషిద్ధశ్చిరుడైయ అనుష్ఠాన మైవైఇతి. (గతిశబ్దమితి) గమ్యతే చేతనైరయమితి కర్మణిపుష్పన్నో గతిశబ్దం - ఉపేయపరిణి. చేతనైః అనేన ఆయంగమ్యత ఇతికరణే పుష్పత్పన్నంగతిశబ్దం ఉపాయపరిణిఇతిబోధ్యం. (పూర్వమితి) ఉపేయపరత్వమితి. దేహావసాన విశమ్భత్వమాణాం స్వప్రయోజనవత్త్వంబోధ్యమ్ (అనంతరమితి) ఉపాయపరత్వ మిత్యర్థం. (శరణ్యాంతరేతి) శరణ్యత్వమ్-శరణత్వేన ప్రత్యేతుమర్హత్వమ్. ఫలప్రదాన కర్తృత్వేన ప్రత్యేతుమర్హత్వం శరణ్యత్వం సభవతి. పూర్వోక్తం శరణ్యత్వం చేరనాచేతన సాధా

పూర్వయోజనాయాం ప్రయోజనాంతరశబ్దః స్వప్రవృత్త్యద్వేష్య
స్వాదిశయసామాన్యపరః. వైముఖ్యశబ్దః - అద్వేషపరః. “మద్యోన
గ్మామగ్నో మాద్యోను” “యాతుశలినావినాశమ్” ఇత్యాదౌ తన్ని శ్లేష
నిపుత్రేః ప్రార్థ్యమానత్వాత్. నను, ఏవంసతి ఆర్తానామేవ శరణా
గతావధికార స్సృద్ధిరేత్యేష; పరమోత్కట తాదృశాద్వేష న త్వమా
ర్తత్వమ్. అనుత్కట తాదృశాద్వేషవత్త్వం ద, వత్త్వమితి ఆర్తదృష్ట
రణమ్. ఆరేపిష “యావరాలు మెస్తుమ్కైప్తేన” ఇత్యప్రి యావైయాలు
దిత్యసక్త్యా యావరాలుమితి, “క్రిహ్ తానుమ్ పిఱరుమాన” ఇత్యిత్ర పిఱపుమాన
ఇత్యసక్త్యా పిఱరుమానమితి, చేతన సమాధ్యానిర్దేశాత్, శరణ్యాంతరమచేతనమితి
సూచితమ్.

(పూర్వయోజనాయామ్) గతిశబ్దస్య ఉపేయపరత్వయోజనాయామ్ (మద్యో
నైస్త్వకామగ్నశ్శితి) గోదాకృతశబ్దః ప్రబల్యే ఏకోనత్రివిధాధా. అస్యాన్వాసపదేశ
వ్యాఖ్యానే; - (ఉనక్తయిత్యాది) సమస్తత్తిరుస్త్య ఎడగోరసత్తుక్కుఱుప్పాకైయుమన్
కే. ఉనక్కుమ్ ఎడగోమక్కుమ్ పిఱక్కుమ్ రసత్తుక్కు ఱుప్పాకైయన్తికే ఉన్న
డైయరసత్తుకే ఉఱుప్పాక అసన్వ్యాశేషభూతరాసనామ్ దాస్యపుత్రియైషణ
క్కడవోమ్. (మద్యోనైత్యాది) ఇరుక్కు వుఱుమ్మన సమ్మడైయ ఆళిమాన
ప్రస్తమాన ప్రయోజనగ్నకైపోక్కు” ఇతి. (యాతుశతథావినాశమితి) స్తోత్ర
రత్నే సప్తపణ్ణాశత్ శ్లోకః. “అస్యప్రివచనభూమివ్యాఖ్యానే; - ఎనక్కువకుత్త
కేషియాసవనే! ఉన్నడైయ కేషత్వమాకిఱ వైశ్వర్యత్తుక్కు వుఱుమ్మన దేహత్తై
యుమ్ తుణముమ్సహియేన్. ఇద్దేహత్తుక్కు ధారకగ్నశాన ప్రాణస్సైయుమ్ సహి
యేన్. ఎల్లారాలుమాశైప్పడప్పట్ట సుఱుత్తైయుమ్ సహియేన్. పుత్రమిత్రకళత్రాదిక
లూన మద్యోనైయుమ్ సహియేన్. ఇవైఇత్తనైయుమ్ భోక్తావాన ఆత్మాతనై
యుమ్ సహియేన్. ఇల్లైయుమ్ ఉరుక్కాణువాణ్ణాతవడి శరధావాకసశిత్తు పోక
వేణుమ్. ఇద్దవిఱ్ఱానమేస్త్రై. ఇడ్డనడ్డాకిల్ దేవరోక్కు పొయ్యనాన మఱుపట్టతు
బడుకిశై నెఱ్ఱు” ఇతి. (తన్ని శ్లేషమితి) స్వప్రవృత్త్యద్వేష్య స్వాదిశయసామాన్య

లక్షణాభ్యుపగమేనవిరోధాభావాత్. అత్రప్రయోజనాంతరేతిసామాన్య నిర్దేశేన సాధనాంతరాధికారి సాధారణ మనన్యగతిత్వం వ్యావర్తితమ్; తేషాం(౧)“శాస్త్రఫలం ప్రయోక్తిరి” ఇత్యన్యాయేన న్యాయసామాన్య నాత్మక స్వప్రవృత్త్యుద్దేశ్యానంత స్థిరఫలరూపస్వభావోచ్ఛాసత్వాత్, స్వాసానన నిష్పాదనాద్యనుగుణ స్వానుష్ఠితోపాయాను సజ్జికఫలరూప త్రై వర్గిక ఫలాంతరే వ్యభిమతినత్వాచ్చ ప్రయోజనాంతర సామాన్య వైముఖ్యస్యబాధాత్.

అథ, శరణ్యాంతరవైముఖ్యమిత్యత్రాపి సామాన్యనిర్దేశాదు పాయాంతరాధికార వ్యావర్తితి. తేషాం దేవతాంతర్యామి స్వాస్త ర్యామి పరాణ శరణ్యావిశేషణీభూత శరణ్యాంతర సత్వాత్, (౧)“సాక్షా దప్య విరోధంజైమినిః” ఇత్యన్యాయేన సాక్షాద్భగవన్నిష్ఠానానుపి స్వానుష్ఠితన్యా సాసానాచేతన శరణ్యాంతర సత్వాచ్చ. నచతేషాం శర ణ్యాత్వా భావశ్శబ్దాః. ఉపాయత్వాద్యనసాయ విషయతావచ్చేదకో పాయత్వాత్మక శరణత్వవత్త్వరూప శరణవరణార్హత్వన్యైవ శరణశబ్దార్థ త్వాత్, నచ ఏవంసత్యాకిచ్చన్య వైయర్థ్యమ్. సామర్థ్యాభావలక్షణా నిశ్శేషేత్వం. (తేషామ్) సాసనాంతరాధికారిణామ్. (త్రైవర్గికఫలాంతరమ్) ఉపా సననిష్పాదక దీప్తాయష్టాదికమ్. (వైముఖ్యస్యబాధాదితి) “సర్వాజ్ఞోపాక్షసంహారే కామ్యంకర్మప్రసిద్ధిః” ఇత్యన్యాయాదితిభావః.

గతిశబ్దస్య ఉపాయపరత్వయోజనాన్తరూహ (అథశరణ్యాంతరేతి). (తేషామ్) ఉపాయాంతరాధికారిణామ్. (సాక్షాదితి) వేదాంతపే ప్రథమాధ్యాయస్య ద్వితీయ పాదే [సాక్షాదప్యవిరోధంజైమినిః] అగ్నిశరీరతయా వైశ్వానరస్యాపాసనార్థమగ్ని శబ్దసామానాధికరణ్య నిర్దేశ ఇత్యుక్తమ్. విశ్వేషాంసరాణాం నేతృత్వాదినాసమృద్ధేన యథావైశ్వానరశబ్దః పరమాత్మనివర్తతే. తత్రైవ అగ్నిశబ్దస్యాగ్ని అగ్రసయనాదినా యోగేన సాక్షాత్పరమాత్మనివృత్తౌ న కశ్చిద్విరోధఇతి జైమినిరాచార్యోచ్యుత ఇతి. (తేషామ్) న్యాసోపాసనాదీనామ్. (ఆకిచ్చన్యవైయర్థ్యమితి) ఆకిచ్చన్యసిద్ధి

కిచ్చివ్యసాన్య సిద్ధావస్థసాధన మాత్రవిషయత్వాత్, అసిద్ధావస్థనాశ్చ శరణావరణానన్త త్వేన అనన్యగతిః త్వస్య సిద్ధావస్థసాధనమాత్రవిషయత్వాచ్చ విరోధాభావాత్. అతఏవహి ప్రపన్నపరిత్రాణే ధనాదేరపి శరణ్యాన్తరత్వమనుగృహీతమ్.

ఏవం న్యాయావాసనయోశ్చేతనవత్ శరణ్యాన్తరత్వ జ్ఞాపనామైన, (౧) “ ఉన్నాల్లాల్ యావరాలు మొట్టమొదట కుత్తెవ్వేన్ ” “కీర్తి, తానుమ్ పిఱరుమాన నిలైయొక్కులై త్తాన్ ; ఇఱ్ఱుతానుమివను కారవైయర్థమిత్యర్థః. (అనన్యగతిత్వస్య) శరణ్యాన్తరవైషమ్యరూపార్థకత్వ శరణ్యాన్తరవత్వస్య ఉపాయాన్తరవాచకత్వేన ఆకిచ్చివ్యసన్య ఉపాయాన్తరసామర్థ్యాభావరూపత్వస్యైకాదే అనన్యగతిస్య పర్యవసానేన ఆకిచ్చిన్యాధికారవైయర్థమితి భావః, (విరోధాభావాదితి)భిన్నవిషయత్వాదిభావః. (అనుగృహీతమితి) “ఇనిఆర్థమ్ రక్షకమామోషేస్తు నిరూపితాత్, కిల్కొకొళ్ళుతల్, కామగ్గొళ్ళుతల్, కోముల్ వకొకొళ్ళుతల్, హొలికొళ్ళుతల్, వ్యాధికొళ్ళుతల్, పిఱరోడే ఎతిరిట్ట వివధదగమ్ పట్టితన్నైతా సేముడిత్తుకొళ్ళుచ్చుడి ప్పట్టుతల్ శెయ్యకైయాలే అర్థముమ్ రక్షక మాకెమ్బాడు.” ఇత్యత్యేతిభావః (కోముల్ వవరితి) రాజాకళిత్యర్థః.

(ఉన్నాల్లాలిత) ఏతద్వాగ్విఖ్యానే ఉన్నాల్లాలెవ్వుతుక్కు-మూస్తుపారుళ్. యావైయాల మొట్టసానత్తిలే యావరాలు మొట్టకెక్కిఱతాయ్, యావైయస్తు ఉపాయాన్తరగళాయ్, ఉన్నైయొట్టివ ముల్ నోతేను మొరు ఉపాయగళాలుమ్ పుత్తైనిరప్పవేణ్ణియరే నెన్బారుపారుళ్. ” ఇతి. తత్త్రైవ మున్దివర్థత్తిలే యావై యాలు మొట్ట అచేతనమాక చొల్లైతే యావరాలు మొట్ట చేతనరాక చొల్లైవతెన్నై న్న, యావైయాల మొన్నాణే యావరాలు మొట్టఉపాయభావమ్ ఒరుచేతన నాలే యెన్దిరుక్కైయాలే యిత్యర్థః.

(కీర్తి తానుమ్ పిఱరుమానవిత్తి) శ్రీమన్మార్గవాగ్విఖ్యానే. “ఇనిమా మొట్టపదత్తు మ్మక్కిముమ్ ఇఱ్ఱుమ్ ఈశ్వరన్ దేయ శెయ్యకళై అరుళిచ్చెయ్కెతార్. కీర్తి తానుమ్ పిఱరుమాన నిలైయొక్కులై త్తాన్. ఇఱ్ఱుత్తానుమివనుమాన నిలైయొక్కులై కైతా

మాన నిలైయైక్కులైక్కితాన్ ” ఇత్యాది తత్రతత్రానుగృహ్యతే. శ్రీభట్టారకైశ్చ “ ఆత్మత్రాణోన్ముఖశ్చేత్ ” ఇత్యత్ర న్యాసాపాసన నిష్ఠానాం నమః పదార్థవిశేషాను సద్ధాన రహితానాం స్వాత్మకశరణ్యా న్నరవత్త్వం శరణాగతానాం ప్రపన్నానాం తద్రాహిత్యఞ్చాను గృహీతమ్. తస్మాది దమవ్యసన్యగతికత్వమ సాధారణమేవ.

అథాత్రప్రథమకల్పవైది వాచశ్యకత్వం జ్ఞాపయితుం తేనైవద్వి తీయస్య చారితార్థ్యమాహ (ఇతుప్రయోజనాన్తర వైముఖ్యత్వాలు మర్థసిద్ధమ్) ఇతి. తథాచ యే భగవత్ప్రేవస్వాద్ధాను భవకైఞ్చార్యాది స్వప్రయోజనాన్తరాస్థిన స్తేషామపి వ్యావృత్తిసిద్ధయే ప్రయోజనాన్తర వైముఖ్యమేవ శబ్దేన వివక్షితుముచిత మితిభావః. ఏవంప్రయోజనాన్తర సామాన్య వైముఖ్యేనైవ శరణ్యాన్తర సామాన్యవైముఖ్యస్య అర్థ

నెష్టు. అతావతు- “సర్వధర్మారాన్వరిత్యజ్య” ఎన్నిఱవిడత్తిల్ సకలోపాయడ్గళైయుమ్ విడవ్చొల్లుకైయాలే ఫలవదనాసతానుమ్ ఉపాయాన్తరగ్గళనమాన్ కూడిని ట్రిఱు నిలైయైక్కులైతాన్. ఏకమెన్నిఱవిడత్తిల్ స్వీకారత్తిలుపాయభావత్తైక్కళి క్కైయాలే ఉపాయభూతనాన తానుమ్ తన్ స్వీకారత్తిలుపాయబుద్ధిపణ్ణానిట్రిఱు వివనుమాన నిలైయైక్కులైక్కితానెనై. ఉపాయాన్తరగ్గళైప్పిఱరెన్నిఱతు - ఉన్నా ల్లాల్ యావరాలుమెన్టాప్పాలే” ఇతి. (ఆత్మేతి) అప్తశ్లోక్యామ్. “దేహసక్తా త్మబుద్ధిర్విధిభవతిపదం సాధువిద్యాత్ప్రతీయం సావత్ప్రాయ్విధోయదిసౌత్ప్రసమి తరశేవత్వధీశ్చేద్విసీయమ్ । ఆత్మత్రాణోన్ముఖశ్చేన్నుమితిచపదం బాధవాభాస లోలశ్చబ్దంనారాయణాఖ్యం విషయచపలధీశ్చేచ్ఛతుర్థీం ప్రపన్నః” ఇతి. వితస్యార్థః ప్రతివాదిభయంకూరార్య వ్యాఖ్యానేద్రవ్యవ్యః. (రాహిత్యమ్) స్వాత్మకశరణ్యాన్తరరాహిత్యమ్. (ఇదమవ్యసన్యగతికత్వమితి) నిష్పన్నోపాయ విషయమసన్యగతి కత్వమిత్యర్థః.

(ప్రథమకల్పస్య) ప్రయోజనాన్తరవైముఖ్యరూప పక్షస్య. (తేనైవ) ప్రథమ కల్పేనైవ. (ద్వితీయస్య) శరణ్యాన్తరవైముఖ్యరూప ద్వితీయకల్పస్య. సారే, (ఇతే చయోజనాన్తరేతి) ఇతశరణ్యాన్తరవైముఖ్యమిత్యర్థః.

సిద్ధతాయాం ప్రమాణసిద్ధాయాం తదేకదేవై ముఖ్యేన తదేకదేవై ముఖ్యస్థాన్థ సిద్ధతాం దృష్టాంతయతి (స్వప్రయోజనాదినా).

(కణ్ఠుకొశ్వతీతి) యథాపాయాంతర నిష్ఠానాం స్వప్రయోజనపరాణాచ్చ స్వతంత్రాద్యుద్దేశ్య పరిమిత ఫలవై ముఖ్యేనైవ తత్ప్రదదేవతాంతర సేపావై ముఖ్యసిద్ధిః. తదైవదేహత్యాభిమానిప్రభుతి స్వప్రయోజన పరపర్యంత ప్రతికూలనగోద్దేశ్య ప్రయోజనాంతరసామాన్య వై ముఖ్యేనైవ దేవతాంతర్యామిస్వాంతర్యామి తదుపాసనన్యాసపర్యంత శరణ్యాంతర సామాన్యవై ముఖ్యం సిద్ధ్యతీతి ద్రష్టవ్యమిత్యర్థః.

అత్రపరిమిత ఫలమాత్ర వై ముఖ్యంవా, తత్ప్రద బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతాంతరరూప శరణ్యాంతర మాత్రవై ముఖ్యంవా శరణాకర్మధికారవాచ్యానన్యగలిత్వ శ్చార్థః. తత్రప్రథమేన ద్వితీయమథసిద్ధ మిత్యు

(తర్కదేతి) పరిమితఫలప్రదేత్యర్థః. (ప్రకరణవల్లేతి) ప్రథమసభావచేత్తుతీయప్రకరణే ప్రతికూల రాశిచార్-దేహత్యాభిమానికళమ్ స్వతంత్రమైవ అన్యేషభూతరుమ్, ఉపాయాంతరనిష్ఠరుమ్, స్వప్రయోజనపరరుమ్, ఇవోకళమ్ ఉద్దేశ్యరుమ్ ఉపాయోపేయకళమ్ శేదిత్తిరుమ్. దేహత్యాభిమానికళమ్ ఉద్దేశ్యో దేహవర్ధకరాస మనుష్యోకళ. ఉపాయమ్ అర్థమ్. ఉపేయమ్ బహిః ఫోగమ్. స్వతంత్రరుమ్ ఉద్దేశ్యో-స్వర్గాదిభోగపదర్. ఉపాయమ్ కర్మానుష్ఠానమ్; ఉపేయమ్ - స్వర్గాదిభోగమ్. అన్యేషభూతరుమ్ ఉద్దేశ్యో-బ్రహ్మరుద్రాదికళ. ఉపాయమ్ - తత్సమాశ్రయణమ్. ఉపేయమ్ - తత్సాయజ్యమ్. ఉపాయాంతరనిష్ఠరుమ్ ఉద్దేశ్యో - దేవతాంతర్యామియాన సర్వేష్వరన్. ఉపాయమ్ - కర్మజ్ఞానభక్తికళ. ఉపేయమ్ భగవదనుభవమ్. స్వప్రయోజనపరరుమ్ ఉద్దేశ్యో-నెజ్జినాల్ నిజైష్వాన్ యవనైఃపన్. ఉపాయమ్ - స్వకీయస్వీకారమ్. ఉపేయమ్ పార్వతైచ్చుర్ణమ్." ఇతిశ్రీనూరైరుపసంధేయా.

(అత్రపరిమితేతి) అత్రేత్యారభ్య అర్థసిద్ధమిత్యర్థః - బ్రహ్మణంబుతేత్యేతి పంచస్య పూర్వపక్షనిరూపితార్థవర్ణనమ్. (తదుక్తీతి) ఉపాసకసాధారణాధికారోక్తి

చ్యుత ఇత్యన్తనన్త నన్త నోపపద్యతే. తాదృశానన్త గతిత్వస్య ఉపాసక
సాధారణతయా ప్రపత్తివిశేషాన సాధారణాధికార ప్రతిపాదనప్రకరణే
తమక్తిస్సాజ్ఞత్యాత్. అన్తన్త విశిష్టవేషేణ తస్మాదసాధారణ్య మితి
చేత్తన్త సమ్మన్తజ్ఞానస్యాపి తత్సమ్మవేన తస్యసాధారణత్వోక్తి పూర్వక
మన్త సాధారణత్వోక్తే రసాజ్ఞత్యాపాతాత్. తస్మాద్యథోక్త ఏవార్థః.

అథాస్మిన్ ప్రయోజనాన్తరవైముఖ్యే క్వచిదన్తే ఉత్కటత్వ
మనశ్యం వినక్షణీయమితి జ్ఞాపయితుం తద్వ్యతిరిక్తాన్తస్య అనుత్కట
త్వేవి విరోధాభావం దర్శయన్ పరిమితఫలాన్తరన్తే విశమ్భమాత్ర
వేతుత్వమాహ (తీవ్రతమమాన విత్యాదినా). తీవ్రతమముముక్షుత్వం
నామ-“నదేహమ్” ఇత్యాద్యనుగృహీతరీత్యా దేహానువృత్త్యాది ప్ర
యోజనాన్తరప్రసక్తౌ త్తణమాత్రా సహిష్ణుత్వమ్. తథాచ ఏతద్దేహ
విశమ్భాసహత్వరూపమాన్తత్వ మిత్యర్థః.

(దేహానువృత్త్యాది ప్రయోజనాన్తరేతి) అభ్యుపగతసారభ
నిబర్ధనేషు ప్రయోజనాన్తరేష్విత్త్యర్థః. (సక్తనానవనితి) దేహానువృత్త్యా
దా విరోధితాజ్ఞానమూలకస్య ద్వేషస్యమాన్ద్యాపాదకః సారభమూల
కస్సజ్జలేశో వినక్షితః. (మోక్షార్థమాకవితి) అవిశమ్భిత మోక్షవ్యా
ప్యత్త్యర్థం సామాన్యనిర్దేశః. (ప్రపత్తియై పృథ్వీనాలితి) “ప్రపత్తిం
సంశ్రయేదేనాం శరణాగతిలక్షణమ్” ఇతివిశేషవచనచ్ఛాయాను సారీ
నిర్దేశః ప్రపత్తివిశేష ప్రమాణస్ఫరణార్థః. (మోక్షమ్ విశమ్భికు-

త్వర్థః. (ఆకించ్యేతి) (తస్య) అసన్యగతిత్వస్య. (అసాధారణ్యమ్) విశిష్టవేషేణవ్యా
ప్యత్తిరిత్వర్థః. (తత్సమ్మవేన) విశిష్టవేషేణ వ్యాప్యత్తిసమ్మవేన. (తస్య) సమ్మన్తజ్ఞా
నస్య. (సాధారణత్వోక్తి) మూలేసాధారణమాయదుక్త విత్కుక్తిత్వర్థః. (అస్య)
అసన్యగతిత్వస్య. (అసాధారణత్వోక్తేరితి) విశేషిత్తవధికారమిత్యుక్తేరిత్వర్థః.

(నదేహమితి) “నదేహంసప్రాణాన్” ఇతిస్తోత్రరత్నశ్లోకోనుసంధేయః.

మితి) ఫలత్వేనోద్దిష్టస్య మోక్షనామాన్యస్య విశమ్భనూత్రమేవన్యాత్, నాసిద్ధిరిత్యర్థః.

తథాచ ఉపాయాధికారిణో యాదృశయాదృశ ధర్మవైధుః యే సతి శదనుష్ఠితోపాయస్య అనిధికారిణాశ్చితత్వేన అకృతపాయత్వం ఫలవైధుర్యం ప్రాయశ్చిన్తిమిత్తత్వశ్చన్యాత్, తాదృశతాదృశ ధర్మాణామేవ అధికార్యం సప్రస్తుతిపన్నమితి దేహనువృత్త్యాది ఫలవిశేషవైముఖ్యస్య ఉత్కటత్వాభావేపి తాదృశపురుషానుస్థితశరణాగతే ఫలసిద్ధేరక్షతతయా సతదంశేపుత్రకటత్వ మధికారిః కిన్తుసామాన్యేన వైముఖ్యమాత్రమేవ. కైవల్యాదిన్వర్థ కైజుర్యపర్యంత నిత్యప్రయోజనాస్తర విషయేతూత్కటం వైముఖ్యమేవాధికారిః. తదభావేతత్సక్తానాం తదస్వయేసతి పునః కదాపి తన్నివృత్త్య సమ్భవేన ప్రపత్తేః ఫలవైధుర్యస్య అనివార్యత్వాత్. అతేవ “ఏడునిలత్తిలిడు వతన్ మున్నమ్” “శేర్దురు మున్నుటిలర్ శ్రితై పర్దై” ఇత్యాదిషు

(ప్రసక్తావతి) సత్యామితీశేషః. (నాసిద్ధిరితి) మోక్షసిద్ధిరిత్యర్థః.

(తదనుష్ఠితేతి) ఉపాయాస్తరాధికార్యసప్తితేత్యర్థః. (తదంశే) దేహానువృత్త్యాది ఫలవిశేష వైముఖ్యాంశే. (తదభావే) ఉత్కటవైముఖ్యాభావే. (తత్సక్తానామ్) నిత్యప్రయోజనాస్తరసక్తానామ్. (తదస్వయేసతి) నిత్యప్రయోజనాస్తరాస్వయేసతి. (తన్నివృత్త్యసమ్భవేన) నిత్యప్రయోజనాస్తరనివృత్త్యసమ్భవేన. (ప్రపత్తేః) అధికారివిశేషణప్రపత్తేః. (ఫలవైధుర్యస్య) కైవలవార్థ కైజుర్యరూప ఫలాభావస్య. (ఏడునిలత్తిలి) విశాళకహతునిలత్తిలి. (ఇదువతన్ మున్నమ్) శేరువతన్ మున్నమ్. కైవల్య ప్రవేశాత్పూర్వ మిత్యర్థః. ఆశీర్వాదాయాంచతుర్థగాధా. అస్య అర్థస్తద్వ్యాఖ్యానే ద్రవ్యస్యః. (శేర్దురు మున్నుటిలర్ ఇతై పర్దై అఱు) ఇత్యన్వయః. కైవల్యాదిప్రయోజనాస్తరం విషయ సర్వేశ్వరం భజ ఇతిభావః ద్రావిడబ్రహ్మసంహితాయాం ప్రథమశతకే ద్వితీయదశకేషష్ఠమగాధా. అస్య అర్థస్తద్వ్యాఖ్యానే ద్రవ్యస్యః.

తాదృశం ప్రయోజనాన్తరమేవ ప్రథమతస్సానధానం పరిహీయతే. తస్మాదనన్యగతికత్వ సూపశరణచరణాధి కారాన్తరతే న్యాసోపాసన జనితమోక్షసూప ప్రయోజనాన్తరవైముఖ్యే ఉత్కటత్వమవ్యవశ్యం వివక్షణీయ మితిభావః.

అత్ర తీవ్రమముముక్షుత్వాభావే ఫలవిశిష్టస్సాన్యతే. అత్ర స్త్రీవతమ ముముక్షుత్వస్యావ్యధికారత్వం కల్పమిత్యర్థ వర్ణనం ననన్యవతి. తథానతి దృష్టానాం ప్రపత్త్యధికారాధావ ససంకేత. అవిశిష్టమాత్రహేతోరధికారత్వాయోగాచ్చ. నాప్యాముష్మిక ప్రయోజనాన్తర వైముఖ్యమాత్రం ప్రపత్త్యధికారఇతి తాత్పర్య వర్ణనం యజ్ఞతే. ఉత్తరవాక్యగతననుపివ దేని ప్రయోజనాన్తర సామాన్యనిష్పత్తే రేవశరణవరణ ఫలత్వేనోత్తరయా తత్రైకదేశార్థినః అర్థిత్వవైకల్యేన తదధికారాయోగాత్. తస్మాద్యధోక్త ఏవార్థః.

ననుయద్యేవమాకించ్చన్యా ౭నన్యగతికత్వయోరేవ శరణాగత్యధికారతాస్యాత్. తర్హి “ఇదంశరణమజ్ఞానామ్” ఇత్యాద్యధికారోక్తి విరోధస్సాదిత్యతలహ (ఇవాక్కించ్చన్యత్తుక్కుమితి). “అజ్ఞానాదికభుమ్” ఇత్యాదిశబ్దేన అశక్తిపర్యదాసగృహ్యతే. ఏతేన అజ్ఞపదార్థస్సజ్ఞప్రహేతః. విశిష్టానహత్వమిత్యనేన “ఇదంతిత్వితాంపారమ్” ఇత్యాద్యుక్తంభక్తి పారవశ్యకృతమనిష్టనిష్పత్తా విష్టప్రాప్తేచ క్షణవిశిష్టాత్మ మత్వముక్తమ్.

అత్రఅజ్ఞానాదయ ఆకించ్చన్యనిబద్ధనమ్, విశిష్టాత్మమత్వ మనన్య

(అవిశిష్టమాత్రేతి) ఇలావిశిష్టమాత్రేత్యర్థః. (శరణవరణేతి) ఉపాయఫలమేవ అజ్ఞాదీనాం ఫలమితిరోధ్యమ్. (తదధికారాయోగాత్) తస్యాశరణాగతేరధికారాయోగాత్. పూర్ణార్థిత్వా భావాదితిభావః.

(అత్రేతి) అత్రఇవాక్కించ్చన్యత్తుక్కు మితివాక్యే మూలే ఇత్యర్థః. (యథా

గతిత్వనిబద్ధనమితి యథాసంఖ్యాన్వయే పరాఙ్ముఖాదీనా మజ్ఞానాదిరహితా
నాచూకిచ్చన్యాభావ ప్రసక్తాత్, యథాసమ్భవమేవాన్వయోభిప్రేతః.
తథాచ అజ్ఞానాదక మాకిచ్చన్యనూత్ర నిబద్ధనమ్; విశమ్భాక్షమత్వస్తు
ఉభయనిబద్ధనమ్. (౧) “ఎన్నాన్ కెయ్ కేన్” ఇత్యాద్యనుగృహీతరీ
త్యా భక్తిపారవశ్యస్యాపి అసామర్థ్యాపాదకత్వాత్. ఏవశ్చక్షణమూ
త్రవిశమ్భాక్షున హిస్తుత్వంపరాఙ్ముఖాదిషు ఆకిచ్చన్య నిబద్ధనమ్. అతఏవ
భట్టారైః - “స్వభక్తేహ్యన్నావా జగతిగతిమన్యామ విదుషామ్”
ఇతిభక్తిభూమోపాధ్య కిచ్చన్యహేతుత్వమేవాన్వయ గృహీతమిత్యాదిక
మవధేయమ్.

నన్వేనమపి *విజానతామిత్త్యుక్తానైకారానన్త్రహిత్యత ఆహ
(ఇతిలేయితి) (శరణ్యాన్తరనైముఖ్యస్త్యక్తితి) చేతనాచేతనోభయ విధ
శరణ్యాన్తర సామాన్యవైముఖ్యస్త్యేత్వర్థః. అధవాజీవేశ్వర లక్షణోభ
యవిధ శరణ్యాన్తరసామాన్య వైముఖ్యస్త్యేత్వర్థః. ననుకథమిశ్వరస్య
శరణ్యాన్తరత్వమితిచేత్; (౨) “ప్రాణోస్మిప్రజ్ఞాత్మా” (౩) “ఆత్మే
త్వేహోపాసీత” (౪) “ఓమిత్యాత్మానం యుజ్జీత” ఇతిన్యాసాపాసన
సంస్థానమ్) యవాక్రిమే; అజ్ఞానాదిభువ ఆంజుప్యత్తుక్తు నిష్ఠనమ్; విశమ్భాసహ
త్వముమ్ - అనన్యగతిత్వత్తుక్తు నిబద్ధనమితి యోజనాయామితిభావః. (ఉభయ
నిబద్ధనమితి) ఆకిచ్చన్యానన్యగతిత్వ నిబద్ధన మిత్యర్థః.

(ప్రాణోస్మితి) కాపీతకీద్రావృణే తృతీయాధ్యాయే; “సహజావాచప్రా
ణోస్మి ప్రజ్ఞాత్మాతంశుమామయరమృత మిత్యుపాస్య ఆయుఃప్రాణిః, ప్రాణోవా
యుః, ప్రాణ ఉ వా అమృతంయావద్ధ్యస్మి శరీరే ప్రాణోపసతి తాపదాయుః,
ప్రాణేనహ్యేవాముష్మికలోకే అమృతత్వమాప్నోతి” ఇతి.

(ఓమిత్యాత్మానమితి) వైత్తిరీయోప నిషదిషుప్రశ్నే ఏకీషాశానువాకే
“వసుర్యో విభురసి ప్రాణేత్వసుసన్తాతా బ్రహ్మోత్వసుసి విశ్వస్త్వక్. తేజోదా

(౧) తి.వా.౧-౫-౩.

(౨) కా.౩-౩-౧.

(౩) బృ.౩-౪-౨.

(౪) తై.-౬-౫౦.

యోజ్యవాస్తర్యామి విషయత్వాత్. (౧) “పరపూర్ణహృద్గై యమ్ దేవతాస్తర్యామిత్వత్తైయుమ్ తవిర్క్కితతు” (౨) “విషయనియమమే యుశ్శతమ్ ఇత్యాద్యుత్తీత్యా శరణాగతేరర్చనతారాదిమూత్రవిషయస్తవమస్యగ్నేర్వర్షోదాస్తవమసిసూర్యస్యమౌన్నాస్తవమసిష్టమస ఉపయామగృహీతోసి బ్రహ్మణేత్వా మహాస ఓమిత్యాత్మానం యుద్ధేత ఎరిద్యమహూపనివదం దేవానాంగుహ్యమ్ యవంపేద బ్రహ్మ సోమహిమాన మాహ్నతి లస్తాద్భిష్టానోమహిమాన మిత్యుపనివత్” ఇతి. రక్షరామానుజభాష్యః-న్యాసశబ్దిత ప్రపదన కరణభూతమృతమా (వసురణ్యఇతి). వసురణ్యః-వసుప్రావృణి. రణ గతావితి షిధాతుః, వసువలక్షిత సర్వదేవతోపాస్య ఇత్యర్థః విభుశ్వమ్ - వ్యావకత్వమ్. (ప్రాణఇతి) ప్రాణశబ్దిత కార్యకారణ సజ్జతసంయోజక ఇత్యర్థః (విశ్వభృక్) విశ్వస్రష్టా. (గృహిత్వాదాః) కానిదఇత్యర్థః. (ఉపయామ) త్వంశ ఉపగచ్ఛామ. (గృహీతోసి) మహతాకాలేన దృష్టాసి. కన్దై ప్రయోజనాయేత్సిత్రాహ (బ్రహ్మణే మహసే) బ్రహ్మణేతుభ్యమిత్యర్థః. త్వత్ప్రార్థనమితియావత్. ఓమితమస్త్రేణాపి భగవచ్ఛేవత్వ ప్రతిపాదకేన పునరాత్మ సమర్పణం కర్తవ్యమేవేత్యర్థః. (మహూపనివదమ్) మహూపనివత్ప్రతిపాద్యమ్. (దేవానాంగుహ్యమ్) దేవానామపి దుర్విజ్ఞానమిత్యర్థఇతి.

(పరపూర్ణహృద్గై యమితి) రహస్యత్రయమీమాంసాయాం, తృత్యయాభ్యాయే “ఇత్రాహ పరపూర్ణహృద్గై యమ్ దేవతాస్తర్యామిత్వత్తైయుమ్ తవిర్క్కితతు” ఇతి శ్రీభావ్యస్య ఆచార్యాభిమాన పరయోజనాయామ్, ఇష్టిప్రాణాధికరణే, ఇష్టిరూపాచార్యాస్తర్యామిణి ఉద్దేశ్యత్వ ప్రతిపాదనాత్, అత్ర ఆచార్యాస్తర్యామిత్వత్తైయుమ్ తవిర్క్కితతితినానుగృహీతమితిభావః. (విషయనియమమేయుశ్శతమితి) ఇయంశ్రీవచనభూషణమీమాంసాశ్రీసూక్తిః. ఆదిశబ్దేన “విషయనియమమవతు-గుణపూర్తియుశ్శ విడమే విషయమాకై. పూర్తియుశ్శతుమ్ అర్చావతారత్వితే” ఇతిశ్రీసూక్తిర్బ్రహ్మకై.

త్వాచ్చ. శరణాగతశరణ్యాపేక్షయా ఉపాయాన్తరనిష్ఠశరణ్యస్య విభి
న్నత్వానపాయాత్. నచైవం భేదస్యాపచారికత్వదోషః. విశిష్టాద్వై
తినామనేవం విశస్యముఖ్యభేదస్య దుర్నిరూపత్వాత్.

(విశిష్టాద్వైతినామితి) విశిష్టాద్వైతశబ్దార్థః పూర్వితరుక్తః. “తత్త్వంజిజ్ఞా
సమానానాం హేతుభిస్సర్వతోముఖైః । తత్త్వమేకోమహాయోగీ హరిర్నారాయణః.
ప్రభుః” ఇత్యాదివచనైః నారాయణవిష సమస్తచిదచిచ్ఛరీరకోవిశిష్టాద్వైతం
తత్త్వమ్; కిమిదం విశిష్టాద్వైతంనామ, ఉచ్యతే; ద్వయోర్భావోద్వితా. పృథక్త్వ
నివేత్యాత్. సజ్జాయాస్తద్వాచినాశబ్దేన తస్యలక్షణా; తథాచ, ద్విరాశబ్దేనభేద
ఉచ్యతే. ద్వితాయా ఇదంద్వైతమ్, భిన్నమిత్యర్థః. తస్యేదమత్యుక్తం. విష్టవద
సమభివ్యాహారాత్ విశిష్టప్రతియోగికత్వం భేదస్య లభ్యతే. తత్సజ్జాతీయత్వశ్చ
తాదృశభేదవత్తత ఏవలభ్యతే. సవిద్యతేద్వైతంయ్యత్యుక్తం - ఆద్వైతమ్ స్వభి
న్నస్వసజ్జాతీయశాస్త్రమిత్యర్థః. విశిష్టశ్చతత్-ఆద్వైతశ్చ, విశిష్టాద్వైతమ్. సాజ్ఞా
త్యశ్చ స్వసమభివ్యాహృతవదార్థతావచ్ఛేదక రూపేణ; తచ్చవైశిష్ట్యమేవ. తచ్చచిద
చిత్స్వతియోగికం ప్రకరణాత్; తథాచ, చిదచిద్విత్వం స్వభిన్నతాదృశవస్తుశాస్త్రం
తత్త్వమిత్యర్థః. ఆద్వైతం తత్త్వమిత్యుక్తం, ద్వైతి శబ్దార్థ ఘటకభేదే విశిష్టప్రతి
యోగికత్వం, తాదృశభేదవతి విశిష్టతయాసజ్జాతీయత్వశ్చనలభ్యత్యుక్తి విశిష్టవదమ్;
విష్టం తత్త్వమిత్యుక్తం విశిష్టాత్తరనిషేధోన సిద్ధ్యతీతి ఆద్వైతవదమ్; ప్రతిపాద్యభే
దవతి సాజ్ఞాత్య వివక్షణాత్ సవిశేషణ మాదాయబాధః.

సమ చిదచిద్విశిష్టస్య స్వభిన్న స్వసజ్జాతీయం ప్రసిద్ధంనవా;-ఆద్యేననిషేధః.
ద్వితీయేషినిషేధః; సద్భావప్రతియోగ్యయోగిభావమభావోనిరూఢ్యత ఇతి
న్యాయాదితచేన్నైవమ్. శశబ్దంనాస్తీత్యాది ప్రతిత్యయరోధేన వ్యధికరణధర్మా
వచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాభావస్య సిద్ధాన్తిభిరన్గీకారేణ, చిదచిద్వైత్త శిష్ట్యరూ
పేణ భేదఘటిత స్వసాజ్ఞాత్యేన స్వభిన్నస్యాభావః - విశిష్టాద్వైతశబ్దేన ప్రతీయత
ఇత్యుదోషాత్. విశేషణస్య విశిష్టభిన్నతయాచ ప్రతియోగినిరూపణోపపత్తేః.

(యథావాయోరిత్యాది) యథావాయు ప్రేరితత్పక్షాగ్రాణాం
స్పందరూపవ్యాపారోన ఫలసాధనప్రసక్తిరూపసి, నాపిత్పక్షాగ్రాణి దేశా
న్తర సంయోగాదిరూప ఫలోద్దేశ్యసి, తథాచేతనప్రయత్నోపేతి,
తత్ప్రయత్నసి ఫలసాధన ప్రసక్తిరూపేత్వర ప్రయత్నఫలమ్, త త్ప్రతిశ్చ

సచ శశశృంగంనాస్తీత్యాదౌ శృక్లేశశీయత్వభానాత్, ఆ ద్యుత్సరతలః
భ్రమత్వాపత్తిః. స్వాతంత్ర్యేణాభావాంశే భాసశ్చ ఆసలపనమిర్థమ్. సచత్రాపి
స్వాతంత్ర్యేణ ఆభావాంశే భాసంసమ్భవతి; తస్మాత్ కస్తత్యశ్చ శృక్లేశశీయ
అసమర్థతయా సమాసానుపపత్తేః” ఇతివాచ్యమ్. శృక్లేశశీయత్వభానేసి ధర్మ
పారతంత్ర్యేణ స్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వ సంబంధేన ఆభావాంశేభానేన శశీ
యత్వాపచ్ఛిన్న శృక్లేశనిష్ప్రతియోగితాకాభావావగాహితయా తస్మాత్శశీయ
త్వాంశే భ్రమత్వేసి ఇప్రాపత్తే సువచత్వాత్.

“శుక్తిరజతంజానాతి” ఇత్యత్ర శుక్తిశ్శబ్దస్య రజతాంశే భాసమానతయా
తదంశేభ్రమత్వేసి తాదృశజ్ఞానశాలినాం భ్రాంతత్వావ్యవహారవత్, శశశృంగంనాస్తీతి
ప్రతీతిమతామసి అభ్రాంతత్వ వ్యవహారోపపత్తిః. అన్యథాశుక్తి రజతంజానాతీత్యది
బహుతరగ్రాధిక ప్రయోగాణామప్రామాణ్యప్రసక్తే. శుక్తిశ్శబ్దస్య రజతాంశే
భాసమానస్య ధర్మపారతంత్ర్యేణ జ్ఞానే ప్రకారతయాభానాత్. రజతప్రకారక
శుక్తిశ్శబ్ద సంసర్గప్రకారక జ్ఞానప్రతీత్యా తద్వాక్యస్య పరిత్యక్తాభ్రాన్త్యనువాదసి
తయా తత్ప్రయోగః ప్రమాతృత్వేన వ్యవహారవత్, శశశృంగంనాస్తీతి ప్రయోగే
శశీయత్వా వచ్ఛిన్న శృక్లేశనిష్ప్రతియోగితాకా భావస్య తద్వాక్యాత్ప్రతీయమా
నస్య అబాధితతయా ప్రమాతృత్వేన వ్యవహారోపపత్తిః.

యదిచ “శుక్తిరజతంజానాతీతి ప్రయోగిస్య ప్రామాణ్యమ్, సతు శుక్తి
రజతంజానాతీత్యాదేః” ఇత్యాగ్రహః, తదాశశశృంగంనాస్తీత్యాది వ్యవహారస్యావ్య
ప్రామాణ్యం నేవ్యతామ్ సచతావతా వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకా
భావాసిద్ధిః. శశశీ శృక్లేశనిష్ప్రతియోగివ్యవహారానురోధేన తస్మిన్దేః.

(ముఖ్యశ్శబ్దస్య). అత్యంతశ్శబ్దస్య. (తత్ప్రయత్నః) చేతనః కర్మక ప్రియత్నః

ప్రపృత్యుద్దేశ్య భగవత్ప్రీత్యతి శమహేతురతి వచనతాత్పర్యమభిప్రే-
తమ్, (తదేకపారతన్త్ర్యతి) అతస్త్వస్థానాన్నితచమశ్శబ్దబద్ధ మనన్యశరణా-
త్వరూపం పారతన్త్ర్యమ్, పూర్వాన్నిత నమశ్శబ్దబద్ధంస్వ భోగోద్దేశ్యక
ప్రపృత్యన్తర్హత్వరూపంపారతన్త్ర్యశ్చ వివక్షితమ్. స్వక్తచతుర్థ్యన్ని-
తనమశ్శబ్ద వివక్షితమనన్యభోగత్వరూప పారతన్త్ర్యస్తు “ప్రయోజనా-
న్తర వైముఖ్యముమ్” ఇతిప్రధగ్వ్యతమ్. తథాచనిరుక్తిపారతన్త్ర్య
త్రయజ్ఞానమేవ విజ్ఞానత్పద వినక్షితమితిభావః. నను, అన్యసాధారణ్యం
నోపపద్యతే. సమ్మన్దజ్ఞానరహితత్వేన అన్యఉపాసకసాధారణ్యాత్. శరీ-
రశరీరిభావాది సమ్మన్దస్వైవ తత్రసమ్మన్దశబ్దార్థత్వాత్, శరీరత్వస్వచ ఆ-
ధేయత్వవిధేయత్వ శేషత్వాత్మకత్వేన ఉక్తిపారతన్త్ర్య గర్భత్వాదిత్యత
ఆహ (తదేకేతి), అయంభావః; ఉపాసకానా మవధారణాఽఘటితశేష-
త్వాదిజ్ఞానసత్వే తదేకాధేయత్వ తదేకవిధేయత్వ తదేకశేషత్వలక్షణా-
వధారణః ఘటితశేషత్వాది రూపనిరుక్తి పారతన్త్ర్యజ్ఞానా భావాదన-
న్యశరణత్వానన్య భోగత్వాది స్వరూపాజ్ఞానాచ్చ నదోషఇతి. ననుసకల

(తత్ప్రీతిః)వేతనకర్తృకప్రీతిః. (తదేకపారతన్త్ర్యతి) సారేః. భగవదేకపారతన్త్ర్య-
తిస్థానేతదేకపారతన్త్ర్యతి పాఠోపివర్తత ఇతిబోధ్యమ్. (స్వస్థానాన్నితేతి) స్వస్థాన-
స్థితేత్యర్థః (స్వస్థానస్థిత నమశ్శబ్దః) మూలమస్త్రేణవప్యక్త చతుర్థ్యస్త ఘటితనా రా-
యణ పదమధ్యస్థ నమశ్శబ్దః. (అనన్యశరణత్వరూపేతి) ఉపాయాన్తరళాన్యత్వ-
మనన్యశరణత్వమ్. (పూర్వాన్నితనమశ్శబ్దః) ప్రణవాన్నిత నమశ్శబ్దః. (స్వక్తచ-
తుర్థ్యన్నితనమశ్శబ్దః) మూలమస్త్రే నారాయణపదాన్తరస్థితాన్తయేతివ్యక్తచతుర్థ్య-
న్నితనమశ్శబ్దః. తథాచ “సమః ఒంసమః, నారాయణాయనమః”ఇతిభవతి. (అన్య)
స్వరూపాపాయ పురుషార్థేషు పారతన్త్ర్యజ్ఞానస్య. (అన్య) నిరుక్తపారతన్త్ర్య-
జ్ఞానస్య.

శాస్త్రప్రవర్తకానాం వ్యాసాదీనామజ్ఞానం నోపపద్యత ఇత్యత ఆహ (అధ్యవసాయముమితి, నన్వేషమప్యాక్తకాగ్రేసరశ్చేన సమ్మతిపన్నేమ ఉపాసకవిశేషేషు అధ్యవసాయాభానోపి దుష్పవాది ఇత్యతి ఆహ (ప్రయోజనాస్తరవైముఖ్యముమ్) ఇతి. తథాచత్యతీయముం పదజన్యాధ్యవసాయాత్మక పారతన్త్ర్యజ్ఞానస్య స్వార్థకై జ్వర్యపర్యంత ప్రయోజనాస్తర వైముఖ్యలక్షణానుష్ఠాన ఫలోపహితత్వరూపం యాధార్థ్యమ్, తద్విశిష్టపారతన్త్ర్యజ్ఞాన సాయస్త్రిచకరశ్చాస్తర వైముఖ్యరూప్రపత్త్యనికారప్రయోజకత్వాత్, ఉపాసకానామనికార - నియుక్తతయా

(ప్రతియనముః పదేతి) కృతచతుర్థ్యనిష్ఠానముః పదేత్యర్థః. “జగ్గి - అధ్యవసాయః” ఇత్యవ్యయః (అధికారబోధయుక్తతయేతి) అధికారజ్ఞానయుక్తతయేత్యర్థః. అత్రేవేదార్థ సద్భిషాశ్రుత ప్రకాశకాయామ్; - హిరణ్యగర్భాదీనాం భావనాత్రయాస్వయాదితి వేదార్థసద్భిషావాక్యవ్యాఖ్యానావసరే (భావనాత్రయాస్వయాదితి) అనుష్ఠేయవిషయం ఆస్తరప్రయత్నం - భావనా సాత్రివిధా, యదా “త్రివిధాభావనాభావ విశ్వమేతన్నిబోధతామ్ । కర్మాం బ్రహ్మసంజ్ఞాచ తదా వైవోధామూర్తికా ॥ కర్మభావామూర్తికా ప్యేకా బ్రహ్మభావామూర్తికాపరా ॥ ఉభయామూర్తికా తత్రైవాన్యా త్రివిధాభావభావనా ॥ సరస్వనాదయీబ్రహ్మభావభావనాయాయుతాః । కర్మభావనాయాచాస్యే దేవాద్యాస్తావరావరాః । హిరణ్యగర్భాదిషుచ బ్రహ్మకీర్తామృతాద్విధా । అధికారబోధయుక్తేషు విద్యలైహావభావనా । అక్షీణోపసమస్తేషు విశేషజ్ఞాన కర్మసు” ఇతి.

విశ్వమేతత్, త్రివిధాభావనా-భావనాత్రయాన్విత మిత్యర్థః రామ్ - త్రివిధాభావనాం నిబోధ. భావనామవచ్ఛేదకసంజ్ఞయానిర్దిశతి (కర్మాన్వేతి) కర్మాఖ్యా-కర్మభావనేత్యర్థః ఏకవైదివసంజ్ఞాత్రయకోలిక్తిప్రకాశ్యానాం నిర్ధారణ (కర్మభావామూర్తికేతి). (భావభావనా) - భావార్థాః కర్మశబ్దాః; కర్మశక్తిక్రియాః ప్రతీయేరన్నితవచనాత్. భావసంజ్ఞేయః, అనుష్ఠేయవిషయాభావనా, ఆస్తరవిద్య

గోభావభావనా, సాకర్మభావాన్ని కా కర్మరూపానుష్ఠేయవిషయా బ్రహ్మభావాన్ని కా
ఉపాసనరూపానుష్ఠేయవిషయా. ఉభయార్థకా - కర్మపాసన రూపాభయాల
నుష్ఠేయ విషయేతి త్రివిధేత్యర్థః. (సనన్దనాదయఇతి). బ్రహ్మభావభావనాయాయ
తాః-ఉపాసన రూపాలనుష్ఠేయ విషయభావనాలన్నితా ఇత్యర్థః అత్ర బ్రహ్మశబ్దః ఉ
పాసనరూపజ్ఞానపర్యాయః (౧) “ఆగమోత్తంబివేతాన్మన్విధాజ్ఞానంతథోచ్యతే శబ్ద
బ్రహ్మగమమయంపరంబ్రహ్మవివేకజమ్” (౨) “దేవబ్రహ్మణీవేదితవ్యే” (౩) “దేవవిద్యే
వేదితవ్యేనై ఇతిచ” ఇతి బ్రహ్మశబ్దస్య జ్ఞానవిద్యాశబ్దసంస్థాగమజన్యోపాసనరూప జ్ఞా
నద్వయపర్యాయత్వేనభగవతాపరాశరేణ వ్యాఖ్యాతత్వాత్ (స్థావరాపరాఇతి) స్థా
వరశబ్దేన తదభిమానిదేవతావివక్షితా. సనన్దనాదీనాం సమాధివిరోధిసకలకర్మక్షయ్యాత్
సమాధినిష్పత్తి పామ్రత్యేనానవరత బ్రహ్మైనుస్థానైకతానత్వాన్నకర్మానుష్ఠానా
లపసర్గః. ప్రధానాలిరోధేనహ్యంగానుష్ఠానమ్. తస్మాత్ తే బ్రహ్మభావనాయాయ
తాః-హిరణ్యగర్భాదయః జగన్నిర్వాహకృతత్వాత్ కదాచిత్కర్మానుష్ఠానం
కదాచిదుపాసనశ్చ ఇత్యభయ భావనాలన్నితాః, ఇతరే-దేవ మనుష్యాద్యాః కర్మ
భావనాలన్నితాః. సనన్దనాదయః - హిరణ్యగర్భాదయః.

దేవాద్యాః ఇత్యాదిశబ్దస్యకోవిషయః. ఆదిశబ్దస్యాన్వయోచాత్ముక్తేష్వపి
భావనాద్వయప్రసంగి, ఇతిశబ్దావ్యాపుత్యర్థప్రయోజకమాహ (అధికారఇతి).
“కర్మజైవ్యకర్మబోధోఽధికారః” ఇత్యధికారలక్షణమ్, స్వప్రయోజనసాధనత్వాత్
కర్మజిన్వకీయత్వబుద్ధిః-అధికారఇత్యర్థః. (అధికారబోధయక్తేషు) అధికారరూప
బోధయక్తేషు - అనుష్ఠేయ విషయస్వకీయత్వ బుద్ధియక్తేష్విత్యర్థః. ముముక్షోరు
పాసనే స్వకీయత్వబుద్ధిః. బుభుక్షోఃకర్మజిన్వకీయత్వబుద్ధిః. అధికారబోధశ్చకేష్వి
త్యత్రాహ (ఆక్షిణీష్వీతి) (విశేషజ్ఞానకర్మసు) - విశేషజ్ఞానమ్ - దేవోహంమను
ష్యోహమిత్యాది జ్ఞానమ్; విశేషజ్ఞానేతద్దేతుమాచ కర్మసువిద్యమానేష్వధికారబోధ
స్సమ్భవతి. తద్యుక్తేషుభావనాత్రయాలన్నియఇతి న ముక్తేషు ప్రసక్త ఇత్యర్థః.
ఏవంహిరణ్యగర్భాదీనాం భావనాత్రయాలన్నియేనానశుద్ధత్వాత్ ముముక్షుభిస్తే

తద్వలేన నిరుక్తిపారతన్త్రాధ్యనసాయ ద్భాగ్యాభావస్య సిద్ధత్వాచ్చ
యుక్తిం విజానత్పదార్థస్య అస ధారణాధిరారత్వ మితిభావః. ఉక్తాద్దే
శ్రీరామాయణమహాభారతయమునిమునిశ్రీభావ్యకారశ్రీశరీకోముని
అనుపాస్య ఇతివ్యపురాణే ప్రతిపాదనాత్ చేర్చిచ్చ నిర్భయ ఇతి
శ్రీసూరసుసన్ధేయా

(తద్వలేన) అధికారజ్ఞానయ్య క్త్రాబలేన (శ్రీరామాయణత్యాది). రా.సు.3-
38 “సప్తిత్రాచపరిత్యక్తస్సురైశ్చసమకూర్షిభిః । త్రిన్లోకాన్సంపరిక్రమ్యతమేవ
శరణంగతః” ఇతి, శరణంగతః కాక ఇతి శేషః. భారతే “అహమస్మ్యపరాధానా
మాలయోఽకిచ్చనోఽగతిః” ఇతి.

స్తోత్రరత్నే - “సధర్మనిష్ఠాన్యచాఽత్య వేదీనభక్తిమాన్స్వచ్ఛరణారవిస్తే!
అకిచ్చనోఽనన్యగతిశ్శరణ్యత్వత్పదములం శరణంగతవద్యే” ఇతి తద్భావనా
చార్యవ్యాఖ్యానేః- ఏవంభగవత్కూటేన భగవదేక శేషత్వం స్వాత్మనోవిజ్ఞాయ
క్షణనిరహఃక్షమః స్వస్వరూపాఽనురూపాం వృత్తిమప్యాయత (సద్భక్తినిష్ఠా ఇతి).
ధర్మేనిష్ఠా - స్థితిర్మన్యసః ధర్మనిష్ఠః - ధర్మరూపానిష్ఠాయస్యేతివా, ధర్మేత్విచింతివా.
అహం ధర్మనిష్ఠోనాస్మ కర్మయోగరహిత ఇత్యుః. అతఏవ (నచాత్మవేషః) నపరి
శుద్ధాశ్చ వేదసశీలః; జ్ఞానయోగరహిత ఇత్యుః తదుభయాఽఽ చాదేవ
(సభక్తిమాన్) “భక్త్యాత్వనన్యయాశక్యః” ఇత్యాదిపూత్రాభక్తిరాఽస్తిచిత్తః; భక్తి
యోగరహిత ఇతియావత్. అత్ర “శరణంత్యాం ప్రపన్నాయేధ్యానయోగవివ
జితాః । తేషిమృత్యుమతిక్రమ్యయాఽవిష్టోఃపరంపదమ్” ఇతిభక్త్యభావేషి ప్రప
త్యా విష్ణుపదప్రాప్తిబోధకం బ్రహ్మవచనమనుసన్ధేయమ్. (త్వచ్ఛరణారవిస్తే) పాప
నత్వభోగ్యత్వాభ్యాం సర్వజగత్పవిత్రీకరణ వశీకరణనిపుణేత్వత్వాదే.

ఏవం స్వస్యభక్తావసాధికారత్వేషి ప్రపత్తావధికారోనిష్ప్రీత్యాహ ఇత్యభి
ప్రాయేణాహ (అకిచ్చన ఇతి) కిచ్చన విద్యత ఇత్యకిచ్చనః - ఉపాయదరిద్ర ఇత్య
ధః. అనన్యసాధన ఇతియావత్. (అనన్యగతిః) శరణ్యైరప్రాప్యైరరహితః.

సూక్తిం ప్రమాణయతి (ఇప్రపత్త్యధికార విశేషమిత్యాదినా). “అనాగతానంతకాలసమీక్షయాష్య దృష్టసంతారోపాయః” ఇత్యనేన ఆకి

శరణ్యేతి సమ్బుద్ధ్యా త్వత్పదములయితి ప్రోక్త్యాచ భగవత్ ఏవ శరణ్యేతి ప్రాప్యజ్ఞే స్థాపయతి. అత్రచప్రమాణాని - “మామేకంశరణంప్రజ”. “మామేకమేవశరణమాత్మానం సర్వదేహినామ్ । యాహిసర్వాశ్చభావేన యాస్యసేవ్యకమో భయమ్” ఇతి “సర్వలోకశరణ్యాయ” “శరణ్యంశరణచ్చత్వా మామూర్ధివ్యా మహర్దియః” “యమికశశ్చరుషశ్రేష్ఠఃపరమాత్మాసనాతనః, యస్తాన్పుష్పతతిస్సర్వం తమాశ్రిత్యైవమచ్యుతే” “నాన్యందేవముపాసీత విష్ణోఃపరమకారణాత్. మాయా ముద్ధర్తుకామోవై మాయాయోదేవతాగణః । సచాన్యజ్ఞానకీర్తభ్యాం నాన్యభక్త్యా పరంపదమ్ । ప్రాప్నోతి శ్చరుషస్తాతమేవశరణంవృజేత్” సర్వసమాన్వపరిశిష్య జ్యమామేకం శరణంక్రయేత్. భగవన్సంవామదేవంపరమానందభూతీదమ్. తమేవసర్వభావేన సంప్రయాహిమహామునే । అన్యత్సర్వం పరిశ్యజ్యతమేవ శరణంప్రజ” “సర్వధర్మాన్సర్వకామవైహికామష్టికానపి । సస్తజ్యవిధిగానిత్విం షడ్విధాంశరణాగతిమ్, ఆచార్యానజ్ఞయాగచ్ఛేచ్ఛాస్త్రధృష్టేన చర్తనా” ఇత్యాదిని.

త్వత్పదములమ్-తవైవపాదములం శరణముపాయం రక్షకచ్చ ప్రపద్యే-ప్రాప్నోమి. పరమప్రాప్యస్యతవైవ పాదములం ప్రవిష్టానామేవా ౭పునరాపుత్తిః. అతస్తద్ధారణంమే ఖలమితిభావోవ్యజ్యతే. శరణాగతి స్వరూప్రయోగ ప్రకారాచేథందర్శితౌ. “అమకూల్యస్యసజ్జల్పః ప్రాతికూల్యప్రపజ్ఞః । రక్షేమ్యతీతి విశ్వాసః గోప్రృత్వపరణంతదా । ఆత్మనిజేవకారుణ్యే షడ్విధాశరణాగతిః” “అహమస్మ్యుపరాధానామల యోకిచ్చినోగతిః । త్వమేవోపాయ భూతోమేభవేతి ప్రార్థనామతిః । శరణాగతిరిత్యేక్తాసాదేవే ౭ స్థిన్ప్రయుజ్యతామ్” ఇతి. అనన్యసాధ్యే స్వాభీష్టే మహావిశ్వాసపూర్వకం । తిదేకోపాయతాయాహ్వాప్రపత్తిశ్శరణాగతిః” ఇతి.

“ధర్మనిష్ఠాన, ఆత్మవేదిన, త్వచ్ఛరణారిష్టేభక్తమాన్నాస్త్రి, అకిచ్చినః అనన్యగతిః, హేశరణ్యత్వ త్వదములంశరణంప్రపద్యే” ఇన్యోన్యయః ఇతి.

శ్రీరంగద్యే అనాగతానంతైతి శ్రీవైకుంఠద్యే, తత్త్వేనయేచ తత్త్వాదా

శ్చాన్యస్య స్వరూపానుబంధిత్యం జ్ఞాపితమ్. (తత్త్వాత్తయేచేత్యాది) అత్రప్రపత్తిన్యతిరిక్తస్య సాధనత్వ నిషేధమాత్రేణ ప్రకతేస్సాధనత్వ మిష్టమితి నభ్రమితస్యమ్. “అదృష్టసంతాపోపాయః” “అకల్యాణాని డియేన్” ఇతిపూర్వోత్తర ప్రమాణవిరోధాత్. కిన్తుప్రపత్తే సాధనతాభ్రమస్య, “ఇయం కేవలం లక్ష్మీశోపాయత్వ ప్రత్యయాత్మికా । స్వహేతుత్వధియం రునేకిం పునస్సహ కారిణామ్” ఇత్యాచార్యానుగృహీతరిత్యా ప్రపత్తిరూప జ్ఞానేన ప్రతిషిద్ధత్వాత్తత్తోపాయత్వ బుద్ధేరప్రసక్తతయా తద్వ్యతిరిక్తానామేన ఉపాయత్వాభావానుసంధానం విధియత ఇతిప్రపత్తే సాధనత్వమేవాత్రాప్యనిప్రేత మిత్యనుసంధేయమ్. కేచిత్తు “తత్త్వాదామ్బుజ ప్రపత్తేర్థే” ఇతియోజనామిచ్ఛంతి. తత్త్వాదామ్బుజద్వయ విషయక విశ్వాసశాలినో మమేత్యర్థః, తతశ్చభగవత్త్వాదామ్బుజద్వయే విశ్వాసరహితానామేన భగవద్వ్యతిరిక్తోపాయాంతరమితి నిరస్యబుద్ధి దౌర్బల్యాదితివచనాన్ సూచ్యతే.

అథనిరుక్తిప్రపత్త్యధికార ఫలవిశేషమాహ (ఇన్వశవధికారమ్ పెద్దేనాలిత్యాదినా). “ప్రపత్తిక్కు” ఇతిసామాన్యనిర్దేశః స్వరూపానురూపన్యాసవిద్యాసక్లహాధి. అతఏవవ్యుపక్రమేవి సామాన్యేనైవోపక్రాంతమ్ (న్యాసవిద్యైయిలే ఇశ్రియమవనుక్కు) ఇతి. (జాత్యాదినియతత్వమిల్లామైయాలేయితి) యద్యపి “సాచాష్టాంగషడంగయోగ నియతాన్తా” ఇత్యత్ర అష్టాంగయోగనత్ షడంగయోగస్యావ్యవహాజ్కారగర్భసాధనత్వ వేషాభిప్రాయేణ జాత్యాదినియతాధికారత్వముక్తిమ్.

అన్యునైతి. ద్రమిశోపనిషది. ౬-౧౦-౧౦ “అపిల్లైన్” ఇత్యాది. అశ్వశ్యాఖ్యాద్వాదశసహస్రికాయాం ద్రష్టవ్యా

(పూర్వోత్తరేతి) సారేపూర్వోత్తరప్రమాణ విరోధాదిత్యర్థః. (తత్త్ర)ప్రపత్తే. (తద్వ్యతిరిక్తామ్) ప్రపత్తివ్యతిరిక్తానామ్.

తథాపిముఖ్యసిద్ధాంత సిద్ధకేవల వ్యాజమాత్రాత్మకానుష్ఠానే సర్వధర్మ
త్యాగాజ్ఞక శరణాగతేరివ షడ్జన్మాన విద్యాయా అవ్యధికారివిశేష
ణత్వం స్వరూపానురూపత్వ భూచ్చపద్యతే. అతఏవాష్టాజయోగస్యాపి
“ఇజ్జైప్రసర్తిస్పితతు” ఇత్యాదినావ్యాజత్వమే వేతిసిద్ధాంతతిమితిభావః.

నచైవంసతివేదాంతవిహిత భక్తేస్సర్వాధికారత్వ ప్రసక్తః; తస్యా
జాత్యాదినియమా భావగ్రాహక విశేషచరణభావాత్, షడ్జన్మవిష
యేతు “ప్రాప్తమిచ్ఛన్ పరాంసిద్ధిం జుస్సర్వోప్యకించనః” ఇతివిశేష
వచన సద్భావాత్. సాధనషడ్జన్మవిషయత్వే ప్రాగుక్తరీత్యా అపశూ
ద్రాధికరణవిరోధాత్ సజ్జోచాపక్షేశ్చ తస్యవ్యాజ షడ్జన్మవిషయత్వ

(స్వరూపానురూపన్యాస విద్యేతి) ఖలూపన్యాస విద్యేత్యర్థః. (అతఏవా
ష్టాజ్ఞేతి) స్వరూపవిరుద్ధానామపి ఆకారాంతరసత్త్వాదేవేత్యర్థః. (ఇజ్జైప్రసర్తిస్పిత
తతి) శ్రీవచనభూషణ మిహంసాయాం ప్రపత్తిపరిచ్ఛేదే “ఇజ్జైప్రసర్తిస్పితతు పర
హింసయైనివర్తిస్పితైక్రకాక” ఇతి. (వ్యాజత్వమేవేతి) మోక్షత్తుక్తాక విప్ర
సక్త్యా “పరిహింసయైనివర్తిస్పితైక్రకాక” ఇతివినిగృహితత్వాదితిభావః.

(తస్యాః) వేదాంతవిహితభక్తేః. (తస్య) ప్రాప్తమిచ్ఛన్నితవచనస్య.
(అపశూద్రాధికరణ విరోధాత్) శ్రీవచనభూషణమిహంసాయామ్ పృత్తిపరి
చ్ఛేదే భగవదవచార వివరణార్థే, “పద్మాశ్రమవివరీతమాన ఉపచారముమ్” ఇతి.
తద్యుక్తా - తదారాధనదక్షిణాత్ తైషర్థికార్థమాన వైదికమంత్రాభిలాతే చతుష్టవ
గ్ధరానవక్కళ ఆరాధిస్తలితి. తత్కృతే పదవికాయామ్, (చతుష్టత్వాని) కాష్టా
గతజ్ఞాన భక్తవైరాగ్య పరిపూర్ణరానవక్కళుమ్, “సమద్రాభగవద్భక్తాః” ఇత్యా
దిష్యదీయే వర్ణసమ్బంధమ్ నివృత్తిమానాలుమ్ లోకత్వోభముమ్ దర్శనదూషణముమ్ పిఠ
వామైక్యాకి మర్యాదానువర్తనమ్ ఆవశ్యకమాకైయాతే వైదికమంత్రారాధనమ్ అ
పచారమామ్ మధ్యమాధమాధికారికీకుమ్ వర్ణసమ్బంధమ్ నివృత్తిమల్లాపయాయే
అపచారమామ్ ” ఇత్యాదికమత్రానుసంధేయమ్. (తస్య) పూర్వోక్తవచనస్య.

స్వైవ అవశ్యవత్తేన తద్వలేన యుక్తిసర్వాధికారత్వమిత్యాస్తం విస్తరి.

అధికారార్థం వ్యుత్పన్నావ్యుత్పన్నానగత్యర్థం ప్రకారభేదేన గాధాశ్లోకాభ్యాం సజ్జుష్టాతి (అద్వణిత్వాదినా) అత్రకాలక్షేపా షుమత్వ మిత్యనేన ఏతద్దేహవిశమ్భామత్వం దేహానరవిశమ్భామ త్వశ్చ వివక్షితమ్. ఆద్యేనభక్తి పారతస్యలభాః. ద్వితీయేన స్వరూ పయాధాత్యజ్ఞానలభాః. (ఏకద్విత్వాదీతి) అత్రపశ్చదశధా అధికార (తద్వలేన) పూర్వోక్తవచనబలేన.

(గాధా) అద్వణియరైలైనిష్టవనై త్తులమ్నోన్దవరే ముతలాక నుడగ్గియ నన్నియరాణ వృడెయుమ్ నకైవన్ తకవేదవరుద్దియనమ్, అద్వమిలాదియై యపి స్తతివిదోదనరే” ఇతి. అన్యార్థః. “అన్వణర్ - బ్రాహ్మణాః ; (అన్వియర్) అన్వ్యాః, (ఎల్లెయిలొనిష్ట) - పూర్వజురభ్య అన్వ్యజర్యసీమా తా ఇత్యర్థః (అనెత్తుల కుమ్) లక్షణయాసర్వలోకసాః. (నొద్దవరేముతలాక) నొద్దతేముదలాకసంసారార్థిపీ డితాః. తత్ప్రభృతి. (నుడగ్గి) వణజి. విసతాభూత్వా; (అనన్నియరామ్) అనన్యప్ర యోజనాస్సన్యా; (వృడెయుమ్నకై) అగత్యప్రాప్తంప్రకారమ్. (వన్తకపు) సమర్థో పాయమ్, అనుష్ఠానోపాయ క్రక్షానమ్; (విర్రి) ప్రాచ్య (వరుద్దియఅన్వర్) అత్మలాభశ్వేన కుర్వన్తః అనుకంపాశాలినః ఆచార్యాః (సమ్ అద్వమిలాదియై) అస్మత్ప్రాప్తక్షేపి ణమ్ ఆద్యస్తరహితం ప్రయోజితమ్. (అతిపదోదనరే) తత్స్వరూపరూపగుణవిభూతిచే ప్పితాదికమనబోధితవత్” ఇతి (శ్లోకః) భక్త్యాదౌశక్త్యభావః” ఇతిశ్లోకః.

(ఆచార్య) ఏతద్దేహానవ్యామత్వ వివక్షణేన. (ద్వితీయేన) దేహానరవిశ మ్భామత్వ వివక్షణేన. (అత్రపశ్చదశభేతి) అత్రరహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యాన వివరణ్యం ప్రపత్తి యోగ్యాధికారే, అధభక్తియోగస్య సాక్షానుష్ఠానశక్తిః, సాక్షయోగస్వరూప నిర్ధారణమ్, శాస్త్రవిహితజాతి గుణాదియోగః, విశమ్భుసహత్వ శ్చేతి చత్వారామిలిత్యా భక్తియోగస్యాధికారః. తద్రహిత్యం ప్రపత్తేరధికారః.

పర్ణచక్రమనమృతమి ప్రమాణాభావాత్. శాస్త్రపర్యదస్తానామపశూ
ద్రాధి కిరణన్యాయేన నియమేన ప్రమితరాహిత్యసత్వేన శాస్త్రపర్య
దాసన్య ప్రత్యేకమధికారత్వాద్యోగాత్. శాస్త్రపర్యదాస శక్తిభా
వమాత్రద్వికస్య శాస్త్రపర్యదాస కాలజ్ఞేపాతవత్ప్రమాత్ర ద్వికస్యచ
యోగాసమృతాత్; శాస్త్రపర్యదాస కాలజ్ఞేపాతవత్ప్రమాత్ర శక్తిభా
వైతత్రితయమాత్ర యోగాసమృతాత్. అతచతురామధికారణామ
సమ్భావితత్వేన ఏకాదశానామేన సమ్భావితత్వాత్. ఏవంసమ్భావి
తానామేకాద శానామపితత్తద్రూపేణాధికారత్వాశయణస్య గౌరవగ్ర
స్తత్వేన అయ్యుక్తిత్వాత్. కిన్త్యధికారి విశేషవైలక్షణ్య జ్ఞాపనా
యైవ మనుగృహీతమ్. తథాహి. ఏకయోగాదధిక్రియా నిజాలసాధా
గణీస్యాత్. ద్వియోగాత్ సాధురా విలక్షణాస్యాత్. త్రియోగా
దతిభిదురా అతివిలక్షణాస్యాత్. చతుర్థాం యోగాద్వైతాదురా అ
త్యంతవిలక్షణాస్యాదితిభావః సనుకమితమత స్తం వైలక్షణ్యమిచ్ఛేత్

సచశ్చదశధా సమృద్ధ్య తత్రచతుర్థామైతే కాభావే చత్వరోకారాః ద్వ
యోర్ద్వయోరభావే ఏకోధికారః “ఇతి, ఏతద్వివరణంతద్వ్యాఖ్యానేద్రవ్యమ్

(అపశూద్రేతి) అపశూద్రాధికరణే అపరాక్ అవేదికాన్ జ్ఞాతేషుపా
యాసపిస స్వీకర్తవ్యమితి సామర్థ్యాభావాత్ పేదభృగాణాదిజ్ఞానం శూద్రాదీనాం
సమృతవీర్యక్రమ్ (శాస్త్రపర్యదాస శక్తిభావేత) శాస్త్రపర్యదాసశక్తిభావమా
త్రద్వికస్య యోగాసమృతాదిత్యయః అత్రప్రమితర్మామ సాధనానుష్ఠానోప
యక్త జ్ఞాపమ్. శాస్త్రపర్యదస్తే అత్రైవగణేయమేనప్రమిత్యభావస్య ; త్వేన
శాస్త్రపర్యదాసరూపాధికారగ్రహణే ప్రమిత్యభావం వాధికారాణాపాతత్వే,
తద్వికస్యశాస్త్రపర్యదాస శక్తిగోపమాత్రద్వికస్య దుర్నిరూపం. అభావః ఏవ
ముత్తరత్రబోధ్యమ్.

(అత్యంతవైలక్షణ్యమితి) అత్రేదమపదేయమ్. శ్రీపరమహంసాచార్యుం
సాయాం పృత్తిపరిచ్ఛేదే “బ్రాహ్మణ్యంబైచ్చెల్లకిఱు పేదాబ్ధయనాదిముఖతైః,

భగవల్లాభహేతువైష్ణవతుతానే ఇద్ధులకుఁబ్రాప్తాకీల త్యాగమామిషే. జన్మల త్తద్భుతియై యీ ఉత్తర్గముమ్ అపర్ణముమ్ పేర్బుకుమ్ ఇద్ధులకుమ్ అప్రయోజకమ్. ప్రయోజకమ్ భగవత్సమృద్ధముమ్ అసమృద్ధముమ్. భగవత్సమృద్ధముణ్ణానాల్ ఇర్ణుమొకుమోవెన్నిల్. ఒవ్వాతు, ఉత్తర్వైచాక భ్రమిత్తిజన్మమ్ భంశసమ్భవనైచ్యాలే “శరీరేచ” ఎన్ఱిపడియై భయజకమ్. అతుకుఁ స్వరూపప్రాప్తమా సనైచ్యమ్ భావిత్తేణుమ్. అపకృష్టమాక భ్రమిత్త ఉత్తర్వైచ్యత్తుకుఁ ఇర్ణుమోషముమిలై. నైచ్యమ్ జన్మసద్ధమ్ అప్రయోల్ ఉత్తర్వైచ్యత్తుమే శ్రేష్ఠమ్” ఇతి.

విత్తాత్మర్యాః. బ్రాహ్మణ్యమిర్యాభ్య “ప్రయోజకమ్ భగవత్సమృద్ధముమ్ అసమృద్ధముమ్” ఇతిపర్యాయమ్. పలంకొచ్చి పులికజన్మత్తుగ్న వాదిమలమ్ శేషలక్ష్మిచ్చి పులికజన్మత్తుగ్న వాది మలము భయమపినిస్తమ్.

ఇతిపరమ్, “భగవత్సమృద్ధముణ్ణానాల్” ఇతిర్భ్య “నైచ్యమ్ భావిత్తేణుమ్” ఇతిపర్యాయవాక్యచతుష్టయేన సాగత్య విప్లవైచ్చి దైహిక జన్మత్తుగ్న వాదపుర విలక్షణాధికారమతమ్, భగవత్సమృద్ధమిచ్చి దైహిక జన్మత్తుగ్న వాదపుర విలక్షణాధికారిమతమ్ “మద్భక్తసహస్రలక్ష్మమ్” ఇతిర్భ్య రీత్యా భాగవతకావ్య పర్యస్తానువర్తన విశేషగుణవిప్లవైచ్చి పులికజన్మత్తుగ్న వాదపుర విలక్షణాధికారిమతమ్ దైహిక జన్మనిరపేక్ష భగవదేక నిరూపయ భాగవతవిలక్షణాధికార్యపేక్షయా అభాగవతాపధికత్తుగ్న హేతుభూతత్రైవర్ణికా త్రైవర్ణికభయ సాధారణభగవదానాగ్న శేషత్విజ్ఞానరూపభాగవత్సమృద్ధ సహితో త్తర్వైచ్యైచ్చి జన్మజన్మత్తుగ్న భగవత్సమృద్ధమామిషానాల్ సాదత్తైచ్చి జన్మజన్మత్తుగ్న యత్తై తరాసాదారణ్యభూత భగవత్సమృద్ధమామిషానాల్ సాదత్తైచ్చి జన్మజన్మత్తుగ్న వాదినా భాగవతబ్రాహ్మణాది దైహిక హేతు చక్రాలాద్యత్రైవర్ణికా విలక్షణాధికారిణో భంశసమ్భవనా నైచ్యభావనారూప దోషద్వయయాగ్నిత్వేన అత్యంత హేయవితి త్రైవర్ణికత్తుగ్న స్యతే

త్రైవర్ణికా త్రైవర్ణికా విలక్షణాధికారి సాధారణభంశ సమ్భవనానామ - తయోరుభయోః కర్మాన్తేన దైహిక జన్మత్తుగ్న జ్ఞానపర్యస్తాను వర్తమానరూప

మోక్షస్థకాలు మ్యయత్నాధి కృతాధికార కర్మజ్ఞానయోగాది సర్వాధికార ప్రప
త్యవతారరహస్య జ్ఞానాద్యుపాయాస్తరాస్యత మాన్వయేన “అనన్యోపాయ శక్తస్య
ప్రాప్తే చిచ్ఛరధికారితా । ప్రపత్తే సర్వవర్తనాం సాత్వికత్వాది యోగినిః” ఇతి
ప్రపన్నపారిజాతే వాత్స్య శ్రీవరదాచార్యానుగృహిత రీత్యాస్వరూప విరోధభో
యాయై శక్తిప్రయుక్తాధి కృతాధికార సర్వాధికారోపాయాస్తర రాహిత్యస్య
ఋగతస్మి కా రాత్మకి ప్రపత్తిరూప విరుద్ధోపాయాధికారత్వేన తథావిధానన్యో
పాయత్వరూపోపాయాస్తర సంస్థానహ సిద్ధోపాయాధికార ప్రచ్యుతి పచన
స్వరూపయోగ్యతా.

అత్రైవర్ణికా అత్రైవర్ణికా విలక్షణాధికారి సాధారణనైష్య భావనానామ -
దేవభాగవతాపేక్షయా అత్రైవర్ణికభాగవతానాం అత్రైవర్ణికభాగవతాపేక్షయా అత్రై
వర్ణికభాగవతానాం దేహోపాధిజన్యః; సకలభాగవతానిరూపితతయా పూర్వపూ
ర్వాభాగవత నిరూపితతయా సకలభాగవతశేషత్వ పర్యస్తభగవదసన్యార్థ శేష
త్వరూప స్వరూపానురూపం యన్నైచత్వం తస్మిన్నమ్ - అసంక్షోభభాగవతశైక్య
ర్యరూప భాగవతానువర్తన తత్త్వప్రసాద స్వీకారతస్య జానుభవాదికరణే అవశ్యాపే
క్షితమ్ “యదప్యత్రాభిజాయంతే యోగినస్తస్యయోనిషు । ప్రత్యక్షితాత్మ నాథా
నాం నైషాంచిస్త్యంకువాదికమ్” ఇత్యాచ్యుక్తరీత్యా దేవతిర్వృద్ధుమప్యస్థావరాత్మక
చతుర్విధసకలభాగవతమాత్రనిరూపితమ్; అతఏవసకలభాగవతశేషత్వపర్యస్తభగవచ్ఛే
షత్వరూప స్వరూపానురూపం యన్నైచ్యమ్, తస్యపక్ష్యుమాణీత్యా జ్ఞానజన్మవతాం
జన్మసిద్ధత్వవత్, కర్మాధీనదేహోపాధిక జన్మవతాం జన్మసిద్ధత్వాభావేన, జ్ఞానజన్మ
వత్ విలక్షణాధికారి నైచ్యానుష్ఠానం చిరకాలం దృష్ట్వైతదనుష్ఠానవత్ స్వయంతా
దృశనైష్యం కృత్వాఅభ్యససమ్.

(అపకృష్టమాకభ్రమిత్రవితి) నైష్యం జన్మసిద్ధమితి వాక్యద్వయేన ప్రాకృత
జన్మనిరపేక్ష జ్ఞానజన్మనః భ్రంశసమ్భవనాజన్యభయ జనకత్వస్వరూప ప్రాప్తనైష్య
భావనారూప దోషద్వయాభావః ప్రతిపాద్యతే. కథమితిచిరుచ్యతే విలక్షణాధికారి
జన్మనః చేతనస్వరూపాకారత్రయ జ్ఞానప్రయుక్తత్వేన తత్సమనియతతయా అన

స్వశరణత్వా జ్ఞానప్రయత్నోపాయాస్తరాస్వయ జ్యోతిః సగ్భానాథావాత్.
కర్మాధీన దేహదోషార్తస్సర్వవినితకత్వేన దేహసంపద్య జ్యోత్రామది
కోపాయాస్తరాస్వయ ప్రయత్నభంక సగ్భానాథావాత్ ఉత్పరేణ్యయమ్మురు
మృత్యేన విమోహందృతి ప్రాపక పాతుత్వేన ఉత్పరేణ్య పానుత్వ నివ్రముత్తభం
శిసమ్భవనాథావాచ్చ భంకసందావనా ప్రయత్నభయ జన్మత్వం న.

అనన్తరేణ భాగవతమత్రాసువర్తనవర్తన భగవద్భాగ్య వర్తన భగవదక
స్యాత్త కేషత్వాద్యాకారత్రయ జ్ఞానప్రయత్నస్త్వ విలక్షణాధికాజ్యోతిః, తదావిధ
భాగవతానువర్తన సహసిద్ధతయా, అభాగవతి నిరూపితం సుఖనారదాది దేవభాగ
వతకజ్జేనాది అన్యభావత శబరకైక శ్వపాకాదిమనుష్య భాగవతబృద్ధావనాది
దివ్యోదేశ్య తరుగుల్లతాదిస్తావర భాగవతైకచ్యుతస్వరూపం నిరూపితత్వన
సమస్తభాగవత కేషత్వవర్తన భగవదకస్యాత్త కేషత్వరూపస్వరూపానురూపంనై
చ్యుతికేషం, “వత్సః ప్రశానామైశ్వర్యంవశూనాంవాకామయే అహంకరమ్భూ
యాసంకుష్టోవాదమునాతపే” ఇతి, “అసామహూణ రేణుభూమిమహంస్యం
బృద్ధావనేకిమి గుల్మలతోషధినామ్ । యాదుస్త్యజంస్వజకమర్యపశుభి హిత్వాభే
జుర్లుప్తవదవీంశ్రుతిధీర్విమృగామ్ ” ఇతిశ్రీమద్రామాయణపురాణ ఉత్తరభాగే భృగు
కౌసక సంవాదే “తిరుక్కణ్ణియూర్” ఇతిద్రావిడనామక ఖండనత్రేత్రమా హాశ్ట్యే
పశ్చిమాధ్యాయే, “మువయోపుక్షరూపాశ్చ శిలాదేవాశ్చవైమునే । గర్భరావస్సర
స్సర్వేలతాగుల్మప్వరాపిణిః । సిద్ధాస్సాధ్యః కిన్నరాశ్చయ యస్తత్రచపాంసవః”
ఇతి.

(౧) “ఎమ్మరుమాన్పాన్మలైయిలేలేనుమావేనే” ఇతి, (౨) “అహృతసహజదాస్య
స్సూరయస్సస్త బద్ధావిమలచరమ దేహాత్మసీరగ్గధామ । మహిమనులతిర్గత్వా
వరత్వా శ్రయంతేసునియతమితియేస్త్వ ప్రాపకరేభ్యో సమస్తాత్” ఇతి (౩) “నివాస
య్యాసర పాగు కాంకుకోపధా వర్నాతవవారణాదిభిః । శరీరదేహప్రకేషతాంతై
ర్వభోచితంకేష ఇతిర్వతేజ్జగః” ఇతి (౪) “శిష్టాల్ శుద్ధయాచరున్దాల్ శిష్టశన
మామ్ నిష్టాల్ మరవడియమ్, ఎడిడయిళ్, ఎన్దుమ్ వునైయామ్ మణివిళక్కామ్

పూర్వార్థమప్రతీకుమజ్జయామ్ తిరుమాట్రపు” ఇతి, (౧) “దాసస్సఖావాహనమా
ససంధ్యజ్ఞోయస్తేవితాసంవ్యజనంత్రయాయయః! ఉపస్థితంతేనపురోగరుత్మతాత్వదక్షి)
సమృద్ధికిణాఙ్గశోభినా” ఇత్యాద్యుక్తరీత్యాస్థావరాదిశరీరపరిగృహారీతమ్ (౨) “వరం
ముతవహజ్వాలాపజ్జరాఽస్తర్వ్యవస్థితిః! సశౌరిచిన్తావిముఖజనసంవాసవైశసమ్” ఇతి,
(3) “ఎన్ఱాతేయిరుపాఁరైయిత్తైప్పొముతుమెన్ఱోమే” (౪) “ఉత్తైవాయ్కుక్కు
వళమున్దుకిన్ఱాకళ” (౫) “పూమిపారన్దభున్ఱుమ్శోల్ శీనైవాన్దిప్పల్లెత్తిజీమిన్” (౬)
“మిన్ఱిర్ పాయ్దున్ఱుమ్శోల్ శీవిలక్కినాయ్కిడుమిన్” ఇత్యాద్యుక్తరీత్యా విలక్ష
ణాధికారికృత భగవద్విముఖాఽనాదరణరీతిశ్చ దృష్టా, “అస్మాకమిద మావశ్యకమ్”
ఇత్యాశయా అత్యస్తనైచ్యాదిగుణ విశిష్టానప్రవేష్టవాసనాః దృత్యతద్వాప్యవర్తనం
భావముత్వా, అత్యస్తగుణహీనేష్వపి శ్రీవైష్ణవేషు తాగతమ్యాభావేన సర్వప్రకారేణ
ప్రతిదిగమనువర్తనం భావముత్వా తాదృశభావనా ప్రకర్షజస్య ధృఢవాసనయా
ఉత్కృష్టప్రావక్యవృద్ధిహిక జన్మవిశిష్ట బ్రాహ్మణక్షత్రియ వైశ్యహద్రాచణ్డాలాది భాగవ
త్తైర భాగవతానిరూపిత సకలభాగవతనిరూపిత నైచ్యస్య అభ్యసనీయత్వవత్ విలక్షణ
జ్ఞానజన్మవతాంతస్య అభ్యసనీయత్వాభావేన విలక్షణాది కారిజన్మనః స్వరూపప్రాప్త
నైచ్యభావనారూప దోషనాస్తీతి.

“అత్తైయాల్ ఉత్కృష్టజన్మమే శ్రేష్ఠమ్” ఇతి నిగమనవాక్యేన కర్మాధీనం
చతుర్వింశతి తత్వాత్మకాతహేయాచిత్సంబద్ధోపాధికం యావత్కర్మభావి అత్య
స్తహేయం దేహత్మాభిమానాభిజాత్యాద్యహజ్కార మమకారమూలం పుణ్యపాప
హేతుభూతం వర్ణాశ్రమాది కార్యగ్రామకులాదివ్యవదేశకారణం ప్రహ్లాదక్రష్టభృకు
విషయాభూతం అధికృతాధికార సర్వాధికారో పాయాస్తరయోగ్యింభ్రంశసమ్భ
వనా జన్యభయజనకత్వ స్వరూపానురూపనైచ్య భావనారూప దోషదవ్యయముక్తం
తిర్యక్త్వానరాది భాగవతానువర్తన విరోధిత్వేనతచ్ఛేవత్వాననుర్వహం భగవత్సమ్మృష్ట

ప్రతికూలత్వేన నికృష్టం కర్మాదీన దేహూపాధి కోత్పన్న జన్మోత్పన్నవాద్యా
 హృణక్షత్రియ వైశ్యత్రైవర్ణిక భాగవతా విలక్షణాధికారి నిపుష్టవైషిక జన్మోత్ప
 న్నవాది శూద్రచిహ్నాలాద్య త్రైవర్ణిక భాగవతావిలక్షణాధికారుభయజన్మ అపేక్ష్య
 భగవన్నిర్దేశతుక కృపాధీనం స్వాభావికజ్ఞానవికా సోపాదికమవిచ్ఛేదేన యావ
 దాత్మభావ్యతిష్ఠాన్ముమ్, అహంకారమమకార ప్రతిభటం పుణ్యపాపనివర్తకంగా
 మనులాదివ్యవ దేశమూలభూత సకలహేయ వర్ణాశ్రమాది నిర్గుణసూక్ష్మ భగవద్వా
 నైక వ్యవదేశాపాదకం కర్మాధీన జన్మోపాధికోత్పన్నా భావవర్తప్రాయుక్త
 ప్రజ్ఞునికర్షణమవిషయీభూతం భిక్షాత్యాద్యహంకార యోగ్యతాధిక్యతాధికార
 సర్వాధికారో పాయాస్తరాస్వయ యోగ్యతాద్వయ ప్రాయుక్తప్రశంసమ్భవనా
 ధీన భయజనకత్వరహితంజన్మసిద్ధనైవ్య విష్ణుం తిర్భిక్షాన్వరాది భాగవతానువర్తనా
 నుకూలత్వేన భాగవతశేషత్వవర్ధిస్త భగవచ్ఛేషత్వినుమానం భగవత్సమ్మథానుకూ
 లత్వేన శ్రేష్ఠందైషిక జన్మప్రతికూటి భాగవతోత్తమాచార్యరూప పిఠేనుష్ఠానపర్యస్త
 తాక్కిపన్నమస్తజన్య జ్ఞానరూపమాత్రజన్యం నిఖిలదోష నిర్బంధసూక్ష్మకనుస్తాభ్యు
 దయ ఫలవధాయక పరగతస్వీకారరూప భగవదనిరుతి విశేషవిషయ సాత్త్వికాత్మ
 సత్తాపాప్తంరూపవిలక్షణాధికారిజ్ఞానవైశేష.

ప్రశ్నోపనిషదిప్రశ్నః-- “తేరమర్చయంస్తత్వంహిసఃపిరా యోగ్మాకమ
 విద్యాయాః పరంపారంతారయసితి.” ఇతి. మనుస్త్రుహ్ ద్వితీయాధ్యాయే “ఆ
 త్పాదం బ్రహ్మదాత్రోద్గరీయాన్ బ్రహ్మదశి తా బ్రహ్మజ్ఞానివిద్రవ్య ప్రేర్యచేహ
 చశాస్త్రమ్” ఇతి. ఆపస్తంబుభర్తే “యస్మాద్ధర్మానానినోలస ఆచార్యస్తస్యైవ
 స్రుహ్యేత్కదాచన, సహివిద్యాతస్తంజనయతి తచ్ఛేష్ఠంజన్మ, శరీరమేవమాతా
 ఫితక్రాజనయతః” ఇతి. ఆపస్తంబువృత్తైహరదత్తమిద్రవరచితాయాం ఉజ్వలాయాం
 ప్రదనుప్రశ్నప్రధనుషట్ శేషప్రనుఖిణ్ణికాయాం “ఆచార్యపద్మనిర్వచనమాహ (యస్మా

ధర్మానాచినోతిస ఆచార్యః). యస్మాత్సురుషాదయంమాణవకః ధర్మానాచినోతి, శిక్ష తేన ఆచార్యః. “అప్యక్షరసామాన్యానిబ్రూయాత్” ఇతిచకారమాత్రేణదం నిర్వచనమ్. అనేనప్రకారేణ మాణవకాచార్యః “శౌచాచారాంశ్చ శిక్షయేత్” ఇత్యుక్తంభవతి. (తస్యైవదుర్జ్యోత్యుక్తదాచన) తస్యై-ఏవముఖ్యాతాచార్యాయ, కీచాచన - కదాచిదపి, నద్రుప్యేత్ - తద్విషయమవకారంసమర్థాత్. కిస్మాన్నిత్యతాహ (సహివిద్యాత స్తంజనయతి) సహ్యచార్యః తంమాణవకంవిద్యాతోజనయతి. యదాపితామతృత్యః, “అత్రాస్యమాతాసావిత్తీపితాత్వాచార్య ఉచ్యతే” ఇతిశాస్త్రాస్తరమ్. (తచ్ఛ్రేయంజన్మ తత్ - విద్యాతంజన్మశ్రేష్ఠమ్ - బ్రహ్మస్తమమ్. అభ్యుదయనిశ్రేయసహేతుత్వాత్. మాతాపితృభ్యామాచార్యశ్శ్రేష్ఠతమ ఇత్యేహ (శరీరమేవ మాతాపితృకౌజనయతః) మాతాపితృకౌశరీరమాతృమేవ కామ్యుద్యాదినమంజనయతః. ఆచార్యస్తు సర్వపురుషార్థక్షమంరూపంజనయతి; “ఆచార్యశ్శ్రేష్ఠగురుణామ్” ఇతిగౌతమః.

శ్రీమహాభారతే ఉద్యోగపర్వణి ససత్సుజాత పర్వణిసత్సుజాతవాక్యేత్రిసత్వాంరింశాధ్యాయే “శరీరమేతురుతః పితామాతాచభారతః, ఆచార్యతస్తుయజ్జన్మతత్సత్యం వైతథామృతమ్” ఇతిపారాస్తరమ్. ఆచార్యవాస్తవాభాతిసామ్రాజ్యాసాజరామరా” ఇతితిసుతిస్మృతీతిహాసాదుర్జ్యోత్యుక్తరీత్యా సర్వోత్కృష్టమితి సిద్ధాంతి తమ్. భవదుక్తరీత్యాథాగ్నేకారే “అపకృష్టోత్కృష్టజన్మమేశ్రేష్ఠమ్” ఇతిపజ్జైస్సాస్యోత్, తథానాస్తీ; “ఉత్కృష్టజన్మమేశ్రేష్ఠమ్” ఇతిపజ్జైర్ద్విత్యతే. అతః దైహిక జన్మనిరపేక్ష విలక్షణాధికారిజన్మైవ ఉత్కృష్టమితి నిగమితమ్. “ఉత్కృష్టజన్మమే” ఇతిఏవకారేణ “భాగవతోత్కృష్ట జన్మోత్కర్షవాది భాగవతనికృష్టజన్మోత్కర్షవాద్య విలక్షణాధికారి జన్మ అపకృష్టమితి సిద్ధాంతి తమ్” ఇతి. అతః శ్రీవచనభూషణ మీమాంసాయామ్ “ఉత్కృష్టజన్మమే శ్రేష్ఠమ్” ఇత్యేత్రోక్తం శ్రేయమేతద్ద్రోశేవైలక్షణ్య శబ్దేనోక్తమితి.

భ్రంశసమ్భాననా పయస్త్రిభయబరకత్వనై చ్యభాననాదిదోషరాహిత్య
మేవేతిబ్రూమః. తదేవాఽపేత్యాహ (నిర్విరజ్జాభితి). అధికభావత్ర
వక్తస్యం పూర్వమేవ ప్రపఞ్చితమితి సర్వముపపన్నమ్.

ఇతిరహస్యత్రయమూహూంసాభాష్య సిద్ధాన్తనే
సాధనాన్తరస్వరూపమూహాత్కృత్విజ్ఞానభకారి నిష్కర్షోనామ
దశమోవాదిరి.

పదవాక్యప్రచూణాధిపారీణం నద్గుణార్థనమ్ ।

శుద్ధసత్త్వగురోన్మూలం రామానుజగురుంభజే ॥

శ్రీమత్కుంకకుల పయసిసారావార రాకాశశాస్త్రైరి,

శ్రీదిగ్విజయమ్ ఏమ్మావైయన్కార్ స్వామితి

ద్రావిడనామవిఖ్యాతైః శ్రీశుద్ధసత్త్వరామానుజార్య స్వామిభిర్విరచితా

చరమస్థానికి టిప్పణి.

సమ్పూర్ణా.

(భృంశేతి) భయజనకత్వనైచ్య భావనాద దోషయా రాహిత్యమితిస్వయః.

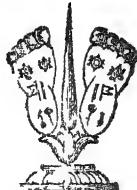
(ఉపపన్నమితి) ఉపపపత్తిమదిత్యర్థః.

ఇతిశ్రీరహస్యత్రయమీహంసాభాష్య సిద్ధాన్తన కర్తవ్యపదదీపికాయాం

దశమవాద కర్తవ్యపదదీపికా.

శ్రీశుద్ధసత్త్వమ్ తెరువాల్లియన్కన్ స్వామిభిర్విరచితా

కర్తవ్యపదదీపికా సమ్పూర్ణా.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీమత్కుశికకులతిలకమణీనాం శ్రీశుద్ధసత్వమ్ రామానుజార్యాభిధానాం
దిగ్విజయమ్ ఎమ్మావై యక్లార్ స్వామినాం వై భవమ్.

శ్రీమత్కుశికలక్ష్మణార్యచరి తక్షీ రామ్పురాళేశికణః
సద్యోపద్యశతేన సర్వవిదుహాం తోహయజోఘ్నుష్యతే ।
హేహాఘోషవిశేషమేషరచయన్ దోహమ్బుధింశోషయన్
హృత్పక్షేరుహమభ్యగోహయముఖస్తుత్యస్తునీవీతేతరామ్ ॥ (౧)
ద్వితీయరామానుజదేశికస్య మహాప్రభావశ్చతకోటిసంఖ్యం ।
తదేశికదేశంప్రతిపాద్యతేద్యపద్యేన హృద్యేనమమాత్మసిద్ధ్యే ॥ (౨)
అస్తిప్రశస్తంకుశికాన్వవాయ స్సత్సమ్రదాయస్యనివాసభూమిః ।
ఆచార్యవంశోభవి సాత్వికానామద్యాప్య విచ్ఛిన్నతయావిభాతి ॥ (౩)
రామానుజార్యోవరదార్యవర్యం శ్రీమామహార్యసచలక్ష్మణార్యం ।
ఏతాదృశాం కాశికవంశసిద్ధాన్సురి ప్రభావాజగతిప్రసిద్ధాం ॥ (౪)
శ్రీరమ్యజామాతృమునివ్రతపూర్ణ కటాక్షసమ్ప్రప్తమహోదయశ్రీః ।
సహస్రగాధాశ్రుతిదేశికత్వ పట్టాభిషిక్తాఃపరమావరక్తాః ॥ (౫)
తత్రావతీర్ణశ్శుతవుత్త పూర్ణోవై రాగ్యభక్త్యాదివిపుత్తమూర్తిః ।
శ్రీవైష్ణవైశ్వివ్యజనైశ్చితాంఘ్రిశ్రీశుద్ధసత్వోగురుసార్వభౌమః ॥ (౬)

(౨)

వై రాగ్యలక్ష్మ్యై పతిభానమానో వై దుష్యవై దోష్యవిభూష్యమాణః
ఆచార్యశబ్దస్యచముఖ్యవాచ్యశ్చే శుద్ధసత్త్వాహ్వయదేశికేస్త్రమ్ ॥ (౭)

తస్యాత్మతుల్యః ప్రథమాత్మజాతః కాలోపనీతోవినయాద్యుపేతః ।
సలక్షణంసాక్షమవిఘ్నమాదౌవేదం క్రమాంతంద్రుతమధ్యగీష్టమ్ ॥ (౮)

సహస్రగాధాదిచతుస్సహస్రం ప్రబన్ధమధ్యేష్టపితుస్సకాశాత్ ।
ససంస్కృతద్రామిడవేదధాతీ జటాపటీయాన్పటుచన్మిమేష ॥ (౯)

కావ్యాన్యలక్ష్కారమసౌ పపాతసనాటకం బుద్ధివికాసయుక్తమ్ ।
వృత్పత్తిదార్ధ్యాత్సవ్యమేవకావ్యమపాతయద్బాలజనాన్వయస్యాన్
వాధూలవంశామ్బుధివేజ్కటార్యపుత్రాద్రమావాసగురోప్రసిద్ధాత్ ।
అస్థాబలాదాఙ్గితశబ్దశాస్త్రమ్ ప్రతిష్ఠేతః ప్రక్రియయావిరేజే ॥ (౧౦)

తతోమహాభాష్యమహాసముద్రం శ్రీయజ్ఞనారాయణదేశికేన ।
పోతేనతీర్వావిబుధాభి నద్వ్యాదాస్థరవిద్యాంబుబుధేనుకర్ణమ్ ॥ (౧౧)

తర్హాఖ్యశాస్త్రంమణిసారయుక్తం శ్రీవేంకటాచార్యసుతాద్విదిత్వా ।
శాస్త్రప్రదీపంతర్వరితం సటికంతత్సన్నిధాపేవ విదేదధీమాన్ ॥ (౧౨)

వేదాంతార్యరమానివాససుధియః కౌతమ్మతాగ్రేసరాత్ ।
సాహిత్యేనకలాతిశాయివచసా వై రాగ్యతత్త్వాకృతేః ।
సప్రమాప్తోమణిసారఖణ్డన మహాగ్రన్ధంసమగ్రంతత
స్సద్యోక్తోప్తసహస్రయుక్తిరభవద్దుర్వాదిగర్వాపహా ॥ (౧౩)

శ్రీశుద్ధసత్త్వాఖ్యగురోః ప్రసిద్ధాత్సవ్యదేశికాత్తాదృశతాతపాదాత్ ।
వేదాంతశాస్త్రద్వితయం రహస్యవ్యాఖ్యానజాతంతదనుప్రపేదే ॥ (౧౪)
శ్రీశుద్ధసత్త్వగురురస్యతాతో భూభృక్షరాణాంప్రథమోపదేష్టా ।
బ్రహ్మోపదేష్టానిగమోపదేష్టా మనుద్వయశ్లోకవరోపదేష్టా ॥ (౧౫)

సమాగ్రగాధాద్యఖిలాపదేష్టా వేదాంతశాస్త్రద్వితయోపదేష్టా ।

రహస్యశాస్త్రస్యతథోపదేష్టానిత్యావృణాచారశతోపదేష్టా ॥ (౧౭)

సర్వాణిశాస్త్రాణిపునర్నిరీక్ష్యత్సర్వచైతానితదర్థసారమ్ ।

విద్యాభిజ్ఞాతాయదదౌదయాశు సస్పృహన్సహోవికసన్మనీషః ॥ (౧౮)

శిరోమణిగ్రంథనిరూపణేన నిరఙ్కుశంకల్పితయుక్తిజాతః ।

కలాదధానస్సకలాస్సమగ్రః పర్వోల్లసచ్ఛుద్ధస్తమోబభాసే ॥ (౧౯)

మాధైవ్యద్వైర్యాబుధైస్స మసైర్వివాదయుద్ధంవివిధంవిధాయ ।

నిర్జితగర్జననిజయుక్తిజాతైః పక్షంయతిష్ఠాధిపతేరరక్ష ॥ (౨౦)

వైశాఖమాసే వరదాధిరాజ మహాత్మసేనర్వచిశాముఖేభ్యః ।

సమాగతాప్రేథమతీ బుధాగ్ర్యాన్వాదాహ్వాజ మోదయతిస్య

శ్రీమద్భాద్రపదవదోత్సవే భగవత్శ్రీపేజ్జటాధీశితు యుక్త్యా (౨౧)

సామాజ్యాధిపసంయమిక్షితి భృతాసంమానితస్సత్కృతః ।

విద్యద్భిర్వివిధైర్విక స్వరమతిర్విస్తృత్యవాదాహవం

తర్కాత్కరిపరాక్రమం ప్రకటయజేజీయతేదేశికః ॥ (౨౨)

పరిబృథవిబుధానామ గ్రగణ్యంప్రసిద్ధః

ప్రతిభటజనమూర్ధన్యస్తపాదామ్ముజాతః ।

పరిహృతనిజగర్వ ప్రజ్ఞయాశ్రీమహార్య

స్సకలసుగుణసింధుస్సిన్ధురాదౌసమిధే ॥ (౨౩)

శ్రీమద్భామునదేశికోయమథవా శ్రీభాష్యకారోగురు

ర్యద్వాపేదశిరోగురుర్థనగురుఃపూర్ణావతారికిము ।

కింసుస్యాదురగస్సహ స్రవదనకింవాతురజ్ఞానన

స్సర్వేషాశ్చనమష్టిరేషవిదితం శ్రీకాశికోదేశికః ॥ (౨౪)

(౪)

మర్వాదిదస్తానశ దర్పహస్తా పుష్టానుపుష్టోదిత తర్కదంఽష్టమ్ ।
 ఉదా న్తవిద్యావివినే విహారీరామానుజార్యః ప్రతిభాతిసింహః॥ (౨౫)

కాశ్చీపురేకల్పక సార్వభౌమః కాతుసుతస్తామకరేణుసింహః ।
 సర్వాణిశాస్త్రాణి సమగ్రకోశః ప్రథీక్ జనాన్ పాఠయతి ప్రసిసిద్ధాన్ ॥

ఆవ్యోరామానుజగురు రిసప్రేరితఃప్రీతిపూర్వం
 హస్తీశేనప్రతిభటజనాన్ పాణ్డ్య రూపాబుధేన్ద్రాన్ ।
 జేతుంరామానుజగురు రసానద్వితీయోద్వితీయః

కాశ్చీపుర్యాస్వజనసహితో రజధామ్నా ల్లజగామ ॥ (౨౬)

యస్మిన్ గేహన్నిర్గతే రజపీద్యాంసర్వాచార్యే సర్వతన్త్రస్వతన్త్రే ।
 విద్వత్సంక్షుప్తంశయం ఛేత్తుకామాన్తత్తన్త్రేనర్వతోకష్టయన్తి ॥

వేదస్మృత్యాంసేతిహాసే పురాణేశద్వైతర్కే వేదమాలేప్రబంధే ।
 మీమాంసాయాంనాటకేలబ్ధ్యతో వాతద్వద్విద్వాన్విద్యతేనాత్రలోకే॥

లోకేకశ్చిద్వేదమాత్రేప్రవీణశ్శబ్దే కశ్చిత్తర్కమాత్రేతథాన్యః ।
 మీమాంసాయాంకేచన ప్రౌడియక్తాస్సాన్విమీశాయంసర్వవిద్యాసమే

కేదైఃకావైర్విర్వన్యతే మాదృశానాం [తః॥

కావ్యంశాస్త్రేధీరాగమాన్తైః ।

వేదాన్తాన్త్రుద్రావిడైస్తైః ప్రబంధైః

సర్వత్రాసౌ సన్తతవ్యాప్తబుద్ధిః ॥ (౩౦)

ఉమాసాపరాధే దయాధీనజన్తౌ ప్రమాసర్వశాస్త్రేపరేషూపకారః ।

క్రమాన్తాతిథాటీరమాకాన్తభక్తీరమన్తేగుణౌఘస్సదాలత్మణార్యే ॥

సౌలభ్యసౌశీల్యవివీతి శాన్తిక్షమాకృపారజ్జకతార్జ్వవాని ।

గామీర్భార్యమాదార్యమధీజ్ఞతాచ సర్వప్రియత్వంస్వజనాభిమానః ॥ ౩౧

భృతిస్థిరత్వం సమతాభిముఖ్యంవాత్సల్యసౌశీల్యరసజ్ఞతాశ్చ ।
 ప్రియోక్తిపూర్వం సుముఖాన్సమస్తాస్తస్మిన్ గుణావిస్మయమావహంతి
 వైదుష్యంయస్య దృష్ట్వావిబుధపరిబ్రుఢాస్సాధునమ్రాఃప్రహృష్టాః
 స్త్రోత్రంకుర్వంతిపూర్వ ప్రథితజలనిధిప్రేథవాగ్గుమ్భడమ్భాః ।
 శ్రుత్వాయస్య ప్రశంసాంననహతినితరాం వారయత్యాదినూక్త్యా
 సాయంరామాసుజార్య స్సఖిమహవసతాశ్చీనివాసావతారః ॥

పారాశర్యవచస్సుధాం ప్రతిదినంప్రాతఃపిబన్పాయయన్
 ప్రౌఢైశ్శిష్టజనైఃపరస్పరధృతప్రేమ ప్రకృష్టైర్వృతః ।
 మధ్యేవృద్ధజనాన్యతీసు పగతాన్సర్వాంశ్చసంమానయ
 న్విద్వాన్కౌశికీదేశికో విజయతామత్రైవరజ్జథలే ॥ (31)

శ్రీమద్ద్రావిడచేదమాళి వివృతినంసేవితస్సాత్వికై
 ర్వాక్యకర్వన్సరసం చమత్కృతియుతం వ్యాసజ్ఞవైదేశికః ।
 పూర్వాచార్యకటాక్షవై భవశాత్పుష్టానపుష్టార్థధీ
 ర్విద్వాన్మానసవిస్మయంవితనుజేవిద్యానిధిరైశికః ॥ (32)

మాహాదేశికచణ్డమారుత ముఖగ్రన్దావగాహస్ఫుర
 త్రాద్భుక్తర్కనఖావళి ప్రతిహతప్రత్యర్థిన్తానశః ।
 శ్రీరక్తేశసుమేరు శృంగరచితావాసాగ భీరధ్వనిః
 శ్రీరామానుజదేశికో విజయతేఃకీరవాగ్రేసరః (33)

సహస్రగాధావివృతినమగ్రం సంపూర్తికాలే సరసంసభాయాన్
 జవాదుపన్యస్యతియామమాత్రే రామానుజార్యకిలివైరిసింహః

పాప్రీకౌర్తికమాసిసమ్మ వ్రతనశ్రీశుద్ధపత్వాభిధా
 ఞార్యసౌత్మగురోః పితృశ్చతభిషక్తారేవతారేవరే ।
 పాప్రీకౌర్తికమాసిసమ్మ వ్రతనశ్రీశుద్ధపత్వాభిధా
 సన్తప్తానుక్రుతే గుణానవధికశ్రీకాశికోదేశికిః॥

(౪౦)

మహాకులమహాచారమహావిద్వాన్మహాగురుః ।
 మహానిధిర్మహాదేవమమరామానుజోగురుః ॥

(౪౧)

రామానుజార్యవరదార్యమహార్యతుల్యః
 శాస్త్రైశ్చపేదవిషయేద్రవిడపబ్రహ్మే ।
 ఆచారభక్తివినయాదివిరక్తతాను
 రామానుజోగురువరోవిబుధాగ్రగణ్యః ॥

(౪౨)

తర్కేశ్వరశతర్కధిక్కుతి మహాసామర్థ్యసర్వోత్తర
 శ్శబ్దేశ్వరగవిషయ కేషనదృశోమిమాంసయాజైమినిః ।
 పేదాస్తేషువిశృంభల ప్రిసృమరప్రజ్ఞాపయోవారిధి
 ర్వేదవ్యాససమః ప్రిబద్ధశరజద్రామానుజోదేశికిః ॥

(౪౩)

ధీనారాణాంసహస్రంతృణమివమనుతే రాజభిప్రేమదత్తం
 స్వప్నేష్యస్యస్యనారీంశవమివమనుతేసాత్వికశ్శాస్త్రవశ్యః ।
 గోష్ఠింశ్రీవైష్ణవానాం గురురితిమనుతే బాష్పనిష్పన్ననేత్రః
 స్వామీరామానుజార్యోవిలసతి భువనేష్యేషావతారః ॥

(౪౪)

సమాధికవినోకృతస్సకలతన్త్రసన్తర్కజై
 శ్శ్రీమాద్గుణసంయుతైస్సకలదేశికారాధితైః

ఫలక్షణకులోద్భవైర్గురుతయావృతస్సత్వికైః

సలక్షణగురుస్సదావసతి మామకేమానసే ॥

(౪౫)

సేన్యతేవపుషాసాక్షాద్ధ్యాయతేమనసాపునః ।

స్తూయతేమనసానిత్యం కాశికోదేశికోత్తమః ॥

(౪౬)

శ్రీకృష్ణకృతపదపజ్జనజ్జసిద్ధ

ధ్యానావరోధన తదీయమనోహరాజ్ఞః ।

కాలంక్షిపన్నిగమహాళియుగంవివృణ్వత్

ధ్యేయస్సదాకుశికదేశికలక్షణార్యః ॥

ప్రాధంశ్రీభాష్యభావం యతిపతిపకరుణాసారపూర్ణైకాక్షా

మృత్పూర్ణమ్యుగ్మగాహ్య శ్రితజనతతయే బోధయన్మజ్జుసూక్త్యైః ॥

సాయంశ్రీవత్సచహాన్ గురురివవకధితైఃప్రాధవిద్వజ్జనామైః

సాక్షాద్రామానుజార్యోదశశతసుమనస్సజ్ఞసంసేవితస్సావ్యత్ ॥ (౪౭)

మధామధురనూక్తిభిస్సుమనసామృతోరజ్జయన్

కథాహవఘాటోద్ధతాన్కృతినయన్క్తిభిఃఖండయన్ ।

మధావచనదూరగోమురరిపోరతీవప్రయో

యధామతి బుధాధిపః కుశికదేశికస్తూయతే ॥

పితామహంలక్షణదేశికేంద్రం శ్రీశుద్ధసత్వంపితరంగురుచ్ఛా

విద్యానిధిర్వైభవతోతిశేతేరామానుజార్యోమహనీయచర్యః (౪౮)

శ్రితపక్రాశికాటికాం కుర్వన్కృష్ణకముద్ధరన్ ॥

సంసారాదుద్ధరన్ శిష్యాక్షలక్ష్యతేలక్ష్యణోగురః ॥

(౪౯)

పూర్ణాయశ్శతవాన యత్నధనవానారోగ్యవాన్భృగవా
 నిద్వాసాత్విక శిష్యవాంస్తనుజవాన్నిత్యంమనస్తుప్తిమాన్
 శిష్టేశ్శాశితకీర్తిమాన్విజయ వాసుత్సహవాన్భృగవాన్
 శ్రీమాన్ లక్ష్మణదేశికోద్విజగురు ర్వర్షాయతం వర్ధతామ్ ॥ (౫౨)

రామానుజోమమగురు స్తమహాప్రపద్యే
 రామానుజేనసమో స్తినమోస్తుతస్తై
 రామానుజాన్నచపరోనిబుధోస్మిదాసః
 రామానుజేమమనోఽపరలక్ష్మణార్యే ॥ (౫౩)

ప్రబంధమేనంపతతాం సరాణాంనద్యః ప్రిసన్నస్సరసీరుహాక్షః ।
 సంతానవృద్ధిం ధనధాన్యవృద్ధిమారోగ్యమాయుశ్శతమాతనోతు ॥ (౫౪)
 పతతాంశతకం వయసాంశతకంపతకంకటకం ప్రదదాతుహరిః ।
 ఆశేనవ్యసనం భవనంకవనంగురుతుల్యమతింధనధాన్యతతిమ్ ॥ (౫౫)

శ్రీశుద్ధసత్వరామానుజార్యాణాం

వైభవంసమర్పార్ణమ్

